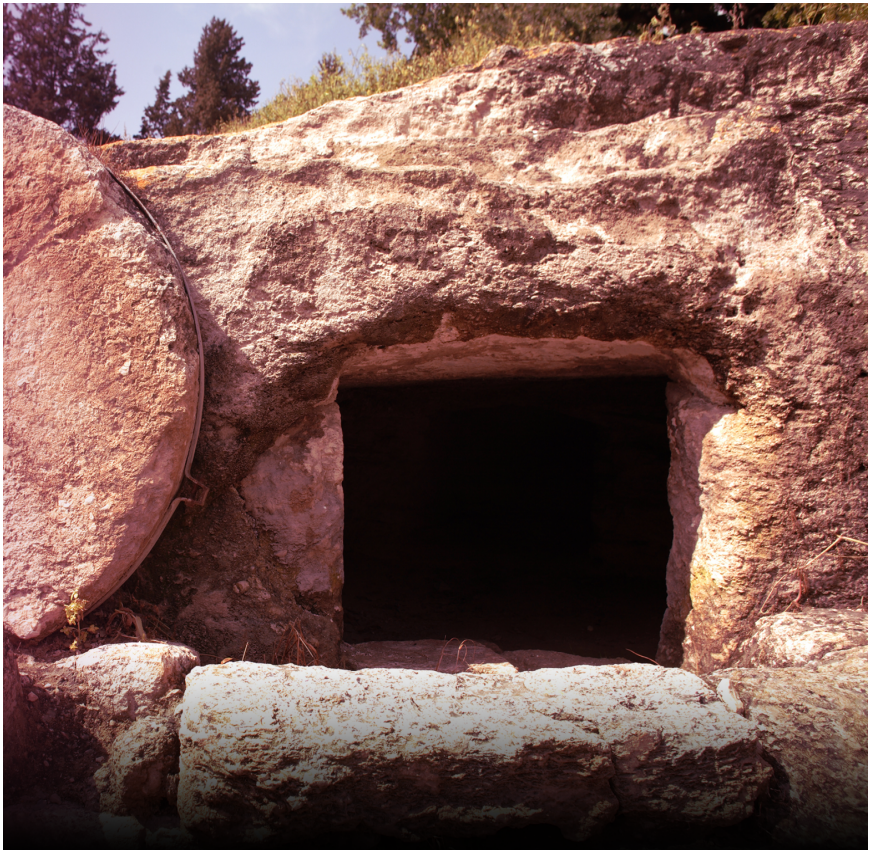

Éhen Ntianá

Jalapa de Díaz Mazatec New Testament

Contents

Mt. 1
Mr. 43
Lc. 70
Jn. 113
Hch. 143
Ro. 181
1 Co. 199
2 Co. 217
Gá. 228
Ef. 235
Fil. 241
Col. 245
1 Ts. 249
2 Ts. 253
1 Ti. 255
2 Ti. 260
Tit. 264
Flm. 266
He. 267
Stg. 280
1 P. 285
2 P. 290
1 Jn. 293
2 Jn. 298
3 Jn. 299
Jud. 300
Ap. 302

Éhe̱n Nti̱aná

New Testament in Mazatec, Jalapa de Díaz (MX:maj:Mazatec, Jalapa de Díaz)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazatec, Jalapa de Díaz

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, Jalapa de Díaz [maj], Mexico

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
The New Testament

in Mazatec, Jalapa de Díaz
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

ISBN 978-1-5313-0385-3

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016
e05183c2-7c34-5cdd-8c78-15ea51bd8cbb

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Xujun xi y'ét'a Mateo én nda tsuhu Jesucristo

Kui xu'bi ntje xi y'aha ra Jesucristo
(Lc. 3:23-38)

1 Ei tjít'a ntjehe Jesucristo. Ntjehe David
nibaha ra ko ntjehe Abraham nibaha ra.
2 Abraham kama na'mihi Isaac. Isaac
kama na'mihi Jacob. Jacob kama na'mihi
Juda ko já nts'e. 3 Juda kama na'mihi Fares
ko Zera, ko Tamar kama naaha. Fares kama
na'mihi Esrom. Esrom kama na'mihi Aram.
4 Aram kama na'mihi Aminadab. Ami-
nadab kama na'mihi Naason. Naason kama
na'mihi Salmon. 5 Salmon kama na'mihi
Booz, ko Rahab kama naaha. Booz kama
na'mihi Obed, ko Rut kama naaha. Obed
kama na'mihi Isai. 6 Isai kama na'mihi nda
rei David. David kama na'mihi Salomon, ko
chjuúhun Urias kama naaha.
7 Salomon kama na'mihi Roboam.
Roboam kama na'mihi Abias. Abias kama
na'mihi Asa. 8 Asa kama na'mihi Josafat.
Josafat kama na'mihi Joram. Joram kama
na'mihi Uzias. 9 Uzias kama na'mihi Jotam.
Jotam kama na'mihi Acaz. Acaz kama
na'mihi Ezekias. 10 Ezekias kama na'mihi
Manases. Manases kama na'mihi Amon.
Amon kama na'mihi Josias. 11 Josias kama
na'mihi Jeconias ko já nts'e. Kui xi tjíntu
nistjin nga ngjinijé xuta Israel Babilonia.
12 Askahan nk'ie nga ja ngjinijé xuta
Israel Babilonia, Jeconias kama na'mihi
Salatiel. Salatiel kama na'mihi Zoroba-
bel. 13 Zorobabel kama na'mihi Abiud.
Abiud kama na'mihi Eliakim. Eliakim
kama na'mihi Azor. 14 Azor kama na'mihi
Sadoc. Sadoc kama na'mihi Akim. Akim
kama na'mihi Eliud. 15 Eliud kama na'mihi
Eleazar. Eleazar kama na'mihi Matan.
Matan kama na'mihi Jacob. 16 Jacob kama
na'mihi Kuse. Kuse xi x'ihin Maria, ko
Maria xi naaha Jesu. Jesu xi 'mihi Cristo.
17 B'a ts'ín j'aha te ñju tíkjá ntje chá xi ni-
baha ra Abraham santaha David. Askahan
ta te ñjuhú tíkjá ntje chá j'a ngáha santa
nkúhu nga ngjinijé xuta Israel Babilonia.
Ko askahan nk'ie nga ja ngjinijé xuta Israel
Babilonia, ta te ñjuhú tíkjá ntje chá j'a
ngáha santa nkúhu nga j'ai tsin xi Cristo.

B'i ts'ín kik'inyaha Jose nga Jesucristo tsín
(Lc. 2:1-7)

18 B'i kama nga tsín Jesucristo. Maria
xi kama naaha Jesu, kui xi ja tjíndakoho
nga kuixanko Kuse. Tunga kintehe ní nga
k'úéntuko xinkjín, tu ntíhí kik'a Maria, ntí
xi kitsjáha Espiritu Santo. 19 Ko Kuse xi
kama x'ihin, kui xi nku nda xi je tjíya
animaha ko najmi mjehe nga k'uéchjit'ain
Maria. Kui nga kama mjehe ra nga jyukj'i
k'uéjñaha.
20 Tunga askahán ni nga ja kits'ínnkjink'un
Kuse ni xu'bi, nku ntítsjehe Ntianá
tsakúchjihi yjoho nga nijñá ján ko b'a
kitsúhu:
—Ji Kuse xi ntjehe David, najmi tu
binkjuin nga n'ekjáín saha ri Maria xi ja
tjíndakohi nga kuinchjunkohi. At'aha ntí
xi y'a Espiritu Santo kitsjáha. 21 Nku ntíx'in
tsíhin ko Jesu t'et'aihi ntíu, at'aha kui xi
ts'iín ndaíhi ngatitsuhun xuta xi ts'e nga
ts'iínk'anki.
22 B'a kama ngayjee ni xu'bi tu xi
tsitjusuhun én xi kitsú Ntianá nga
kits'ínkinchja nda profeta:
23 Takjín xunkúu k'ua nku ntí.
Nku ntíx'in tsíhin ko Emanuel k'úín ntíu.
Kui j'áín xi tsuhu ra: Ntianá tíjñajinná.
24 Nk'ie nga j'áha Kuse nga kik'ai chinihi,
as'ai kits'ín xi nkú nga kitsúhu ntítsjehe
Ntianá. Kits'ínkjáíhin nga Maria kama
chjuúhún. 25 Tunga najmi kits'ínkohó santa
nkúhu nga kitsin ntíu, ko kitsjá j'áíhin nga
Jesu k'úín.

2

B'i ts'ín j'aisehe já nkjink'uun ntí Jesu

1 Belen kitsin Jesu, nanki xi tíjñajihin
ante Judea, nistjin nga tjíhin xá nda rei
Herode. Kui nistjiun j'ai nanki Jerusalen já
nkjink'un xi nibaha xi má tjuhu ts'íu 2 ko b'a
incha kitsú nga kingjásjaiya:
—¿Má tíjña nda reihi xuta xi ntje judio
tjehen ra xi ja kitsiun? At'aha santaha ján
anteni má xi tjehen tju ts'íu, kiyai niñu xi
ts'e ko kjúái n'etsjoihi ntíu.
3 Nk'ie nga kint'é nda rei Herode ni xu'bi,
tu ni xí kis'entahá ra ko ta kis'entaha ra
ngayjee xuta nanki Jerusalen. 4 As'ai kinch-
ja ñjaha nda rei ngatentee já na'mi k'aku ko
já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kingjásjaiya-
ha má xi tjehen tsín xi Cristo. 5 B'a incha
kitsú jóo:

—Xi tjehen Belen, nanki xi tíjñajihin ante
Judea. At'aha b'a ts'ín y'ét'a éhen Ntianá
nda profeta:
6 Máha Belen, nanki xi tíjñajihin ante xi ts'e
xuta Juda,
najmi kui xi 'yún ichí sa ajihin já tjíxáha
xuta Juda.
At'aha yo stjújin nku nda tjíxá
kui xi kúnnta xuta ts'an xi xuta Israel.
7 As'ai Herode kinchja 'maha já
nkjink'uun ko kingjásjaiya ch'ich'ihin mí
nistjihin kama chji niñuu. 8 Nga ja kama,
as'ai kits'ínkji nanki Belen nga b'a kitsúhu
jóo:
—Tankíún ko chasjaiya sisiun ntíu. Nk'ie
nga sakúsjainuu, t'inya ngáhanú tu xi ko an
kfín ts'intsjoho ra.
9 Nk'ie nga ja tsasínñju já nkjink'uun
én xi kitsú nda rei, incha kits'ín ngáha
niyá. Ko niñu xi kikie antehe má xi tjehen
tju ts'íu, tu nku tjen títjuhún ra santa
nkúhu nga tsichu sasin'yún má kjijña ntíu.
10 Nk'ie nga kikie ngáha jóo niñuu, tu ni xí
tsjohó kamaha. 11 Incha jas'en ni'yoo ko
kikie ntíu ko Maria xi naaha maha. Tsin-
chakúnch'int'aha ntíu nga kits'íntsjoho.
As'ai kikjex'á kaxaha ko kitsjáha ntíu ni xi
incha y'a. Kitsjáha toonsine, ko ni xi sinjne
xi 'mi incienso, ko ni xi sinjne xi 'mi mirra.
12 As'ai kik'óya ngáha já nkjink'uun ante-
he. Kj'ai niyá incha jakj'á, at'aha kik'inya
títjuhun nga niñjá ján nga najmi ta tjíhin
nga kj'uaha má tíjña Herode.

Xi cháha Jesu b'i ts'ín ngjikoho ante Egipto

13 Askahan nga ja ngji já nkjink'uun, nku
ntítsjehe Ntianá tsakúchjihi yjoho Kuse nga
nijñá ján ko b'i kitsúhu:
—Tisíntjein, chjúbéí ntíu ko naaha. Ante
Egipto tiyúkoi. Yo tinchin santa nkúhu
nga xínya kixi ngáhara. At'aha Herode
kuangisjai ntíu tu xi ts'iínk'iehen.
14 As'ai tsisintjen Kuse, jakj'á ntíu ko naa-
ha ntíu ko tsitjuko jyún nga ngji Egipto.
15 Yo y'ejña santa nkúhu nga k'ien Herode.
B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntianá
xi kits'ínkinchjaha nda profeta: "Egipto
kinchjaha ra Ntína."

B'i ts'ín kits'ínk'ien Herode ntí xiu

16 Nk'ie nga kamankjihin Herode nga na-
jmi kits'íntjusun já nkjink'uun ni xi kit-
súhu, tu xí kjahán kamaha. Kitsjá kjua nga
n'ek'ien ngatenteе ntíx'in xi tjín Belen ko xi
tjín andai nantio. Kits'ínk'ien ngatenteе xi
tjíhin santaha jo nú, at'aha kik'axki nistjin
xi kitsú já nkjink'uun nga kikie niñuu.
17 B'a ts'ín tsitjusuhun éhen Ntianá xi
y'ét'a nda profeta Jeremia:
18 Kinu'yá nanki Rama nku nta,
tjín xi tíkjintáya ko tu xí uhún tíbehe.
Kui xi Rakel xi tíkjintát'a ntíhi.
Najmi ta mjehe ra n'ek'íéjyu at'aha ja k'ien
ntíhi.

Xi cháha Jesu b'i ts'ín ngjikoho nanki Nazaret

19 Askahan nga k'ien Herode, nk'ie nga
tíjña sa Kuse Egipto, nku ntítsjehe Ntianá
tsakúchjihi yjoho nga nijñá ján ko b'i kit-
súhu:
20 —Tisíntjein, chjúbéí ntíu ko naaha.
T'inko ngáhani má tjíntu xuta xi ntje Israel
tjehen ra. At'aha ja jesun já xi mjehe
ts'iínk'ien ntíu.
21 As'ai tsisintjen Kuse, jakj'á ntíu ko naa-
ha ntíu ko niba ngáha má tjíntu xuta Israel.
22 Kitsankjún nga ngjuai ante Judea at'aha
kint'é én nga Arkelao tíbatéxuma yo antehe
Herode xi kama na'mihi. Tunga kik'ai chini
títjuhún ra xi má nga kik'inyaha nga ante
Galilea ngjuai.
23 As'ai ngjik'iejña nanki xi 'mi Nazaret.
B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntianá xi
kinchja já profeta, nga nku nda xi nibáha
Nazaret k'úín Jesu.

3

B'i ts'ín y'énijmí Jua Bautista
(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Kui nistjin ján j'aik'íénijmí Jua Bautista
ante kixi xi tjín ante Judea. 2 B'i kitsú nga
y'énijmí:
—Tankínchj'aha ruu animanuu, at'aha
ja 'yún tiña tíjñanuu Ntianá nga tíbatéxu-
manuu nd'ai.
3 Jua kinchjanijmíyaha nda profeta Isaia
nk'ie nga b'i ts'ín y'ét'a:
Tínu'yá ntaha nku nda xi tíkjintáya ante
kixiu:
"T'endo niyáha Ntianá. Tjen naxuu
niyáha."
4 Nk'ie nga y'ejña Jua, najyun xi kaman-
dakoho ntsjaha chu camello bja ko nku
tjabaxín b'ékjá. Chjuba ko ntsjényá kjine.
5 Tsitju xuta nanki Jerusalen ko ngayjeе
xuta xi tjín ante Judea ko andai ntáje Jordan

nga j'aisehe̱ Jua. 6 Incha kisaténtájin ntáje̱
Jordan nk'ie nga kits'ínkie yjoho̱ nga tjíhi̱n
ngatitsun.

7 Nk'ie nga kikie Jua nga nkjin já farise̱o
ko̱ já saduse̱o tíincha f'ai nga mjehe̱ nga
sa̱téntá, a̱s'a̱i b'i̱ kitsúhu̱:

—¡Já ch'onk'un xi b'a̱ k'un! ¿Yá xi b'a̱
kitsúnu̱u nga ku̱iyúhu̱u kju̱a̱kjaha̱n Nti̱aná
xi ja tje̱n tiña? 8 Tu̱ sahá n'o̱o ni xi
ku̱a̱kúchji nga ja tsankinchj'aha̱ ru̱u ani-
ma̱nu̱u. 9 Najmi tu̱ yjonu̱u ch'ana̱cho̱ho̱o:
"Ntje̱he̱ Abraham ñá", tsa ku̱ixíún. A̱t'aha̱
an b'a̱ tíxinnu̱u nga santaha kui ndji̱oi
Nti̱aná ka̱ma ts'i̱ín ma ntje̱he̱ Abraham. 10 Ja
tíjña nda icho̱ nd'a̱i nga ku̱a̱te kja̱ma̱ha̱ yóo̱.
Kui nga ngayjee̱ yá xi najmi nda tu xi tsjáha,
kui xi stísun ko̱ chja̱nikj'ajin a̱jin nd'íu̱.

11 'An ntánijua tíbatentáko̱ho̱nu̱u tu̱ xi
ku̱a̱kínchj'aha̱ ru̱u ani̱ma̱nu̱u. Tu̱nga xi
nibáha a̱skahan nga an 'yún nk'a tje̱n sa,
xi ndaha̱chí najmi tsuhuna tsa kfínko̱ho̱
ntéhe̱. Kui xi Espiri̱tu̱ Santo̱ ko̱ nd'í ku̱a̱té-
ntáko̱ho̱nu̱u. 12 Kui xi nkú joyaha nda̱ xi
ts'ín chuhu̱n tuni̱ñu̱. Ja kjiya ntsja yá xi
ts'ín chunko̱ho̱ ra̱ tuni̱ñu̱hu̱, tu̱ xi ts'i̱ínkj'a
t'axíhin tuni̱ñu̱ ko̱ xin ts'i̱ínkj'a tja̱ba̱ha̱.
A̱s'a̱i kj'u̱átjo tuni̱ñu̱ ni'ya nji̱hi̱ ko̱ k'u̱éti
tja̱ba̱ha̱ a̱jin nd'í xi najmi ta̱ ka̱maha̱ ra̱
ku̱a̱yáyaha.

B'i̱ ts'ín kisaténtá Jesu
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 A̱s'a̱i tsitju Jesu a̱nte Galilea̱. Ntáje̱
Jordan j'aisehe̱ Jua tu̱ xi ku̱a̱téntáha̱ ra̱.
14 Tu̱nga najmi títs'ín yuhú Jua nga tjuhun.
B'i̱ kitsúhu̱ Jesu:

—Ji ní xi tjíhin nga ku̱a̱tentání. ¿Nkú
tjíhi̱n ra̱ nga an tínibásehení nga kuaten-
táhara?

15 Tu̱nga b'i̱hí kitsú Jesu:

—N'e̱ yi nd'a̱i, a̱t'aha̱ nda tjín nga
n'e̱tjusaán ngatentee̱ ni xi mjehe̱ Nti̱aná.

A̱s'a̱i kits'ín yu Jua. 16 Nk'ie nga ja
kisaténtá Jesu, a̱s'a̱i tsitjujin ntánijuo̱ ko̱ tu̱
tsix'áhá nk'a ján ko̱ kikie Jesu Espiri̱tu̱hu̱
Nti̱aná xi nkú joyaha nku chu̱tuju nga ni-
bajennehe̱. 17 A̱s'a̱i kinu'yá nk'a ján nku nta̱
xi b'a̱ kitsú:

—Kui xu'bi̱ xi Ntína̱. 'Yún tjona. Tsjo
ṉkjún mana Ntína̱.

4

B'i̱ ts'ín kits'ín ngana̱ha̱ Jesu nda̱nindoo̱
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

1 A̱s'a̱i Espiri̱tu̱ Santo̱ ngjiko̱ t'axíhi̱n Jesu
a̱nte kixiu̱ tu̱ xi kjút'ayák'uhu̱n ra̱ nda̱nin-
doo̱. 2 Yo̱ y'ejña kjintíá yachán ni̱stjin
ko̱ yachán ni̱stje̱n. A̱skahan kama bjoho̱.
3 A̱s'a̱i nda̱nindoo̱ j'ai kjut'ayák'uhu̱n nga b'i̱
kitsúhu̱:

—Tsa kju̱axi̱ nga ji xi Ntíhi̱ Nti̱aná, b'a̱
t'ihi̱n ndji̱oi nga ni̱nku̱a̱n katuma.

4 B'i̱ kitsú Jesu:

—B'i̱ títsu xu̱ju̱n éhe̱n Nti̱aná: "Najmi
nku tutu ni̱nku̱o̱n xi ts'ín nga b'entu tík'un
xu̱ta̱. Ko̱ ní ngayjee̱ éhe̱n Nti̱aná machjéhe̱n
xu̱ta̱."

5 A̱s'a̱i nda̱nindoo̱ ngjiko̱ Jesu nanki
Jerusalen. Kits'ín s'esun má 'yún nk'aha̱
ni̱nku̱ 6 ko̱ b'a̱ kitsúhu̱:

—Tsa kju̱axi̱ nga ji xi Ntíhi̱ Nti̱aná, ch-
ja̱nikj'anki yjohi̱. A̱t'aha̱ b'a̱ títsu xu̱ju̱n
éhe̱n Nti̱aná:
Nti̱aná k'u̱éxá ntítsjehe̱ xi má nga kúhin.
Kjésíntje̱nya ntsjahi
tu̱ xi ndaha nku ndji̱o̱ najmi sa̱ténkihi
tsu̱kui.

7 A̱s'a̱i b'i̱ kitsú Jesu:

—Ko̱ b'i̱ ta̱ ts'ín tjít'a éhe̱n Nti̱aná: "Najmi
tu̱ ji chjut'ayák'uin Nti̱aná, kui xi Nti̱ahi̱
maha."

8 A̱s'a̱i tu̱ sa nkuhú a̱sunntu tje̱nki̱ xi 'yún
nk'a ngjiko̱ ngáha nda̱nindoo̱. Yo̱ tsakúy-
jehe̱ má batéxuma já rei̱ xi tjín a̱sunntee̱
ko̱ kju̱achánka xi tjíhi̱n nga nkúnkú 9 ko̱ b'a̱
kitsúhu̱:

—Ts'inkjas'ehen ngatentee̱ ni xu'bi̱ tsa
ku̱isi̱nkúnch'int'aní nga cha̱nkjúnní.

10 B'i̱ kitsú Jesu:

—T'in t'axínní, Satana. A̱t'aha̱ b'a̱
ts'ín tjít'a éhe̱n Nti̱aná: "Cha̱nkjúín
Nti̱aná, kui xi Nti̱ahi̱ maha ko̱ nkuhú kui
ku̱i̱nú'yá'éíhi̱n."

11 A̱s'a̱i ngji t'axín nda̱nindoo̱ nga y'éjña
suba Jesu, ko̱ i̱ncha j'ai ntítsjehe̱ Nti̱aná nga
j'aisinko̱ho̱.

B'i̱ ts'ín kik'atuts'i̱hi̱n xáha̱ Jesu
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

12 Nk'ie nga kint'é én Jesu nga kjiya'yún
Jua, ngji a̱nte Galilea̱. 13 Tsitju nanki Nazaret
nga ngjik'iejña Capernaum, nanki xi tíjña
a̱ndai ntáchak'u̱u̱n xi tje̱hen má nga y'entu
xu̱ta̱ xi y'aha̱ ra̱ ntje̱ chá Zabulon ko̱ xi
y'aha̱ ra̱ ntje̱ chá Neftali. 14 B'a̱ kama tu̱

xi tsitjusuhun éhẹn Ntiạná xi y'ét'a ndạ
profetạ Isaiạ nga b'ị kitsú:
15 Ạntehẹ xụtạ xi y'ahạ rạ Zabulon
kọ ạntehẹ xụtạ xi y'ahạ rạ Neftali,
ạnte xi tiña mahạ ạndai ntáchak'uụn,
ngabantá ntájẹ Jordan,
Galileạ má nga tạ tjíntu xụtạ xi najmi ntjẹ
Israel y'ahạ rạ.
16 Xi tjíntu má jyuụn ja kikie nku nd'í
chánka.
Xi tjíntu má tjẹn nk'íéhẹn ngabayoọ ja kit-
sjehẹn nku nd'í.
17 Kui nịstjiụn kik'atuts'ịhịn Jesu nga
y'énịjmí. B'ị kitsú nga kinchjạkọ xụtạ:
—Tankínchj'ạhạ rụu anịmạnụu, ạt'ahạ
ja 'yún tiña tíjñanụu Ntiạná nga tíbatéxu-
manụu nd'ạị.

B'ị ts'ín kinchjạhạ Jesu já ni'yakuyá xi tjuhụn
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Nk'ie nga tsú'ba Jesu ạndai ntáchak'un
Galileạ, kikie jo já xi nts'ẹ maha xinkjín. Kui
xi Simon xi tạ 'mi Pedrọ kọ Andre. Tíịncha
kjaníkj'a nạ'ya tjịọhọ ạjin ntóọ, ạt'ahạ tjịọ
ịncha tsuba jóọ. B'ị kitsú Jesu:
19 —Jun já, tsjénnkinú. An ts'ian nga xụtạ
nụbọọ.
20 Tạ kuihi chụbọ y'éntu jóọ nạ'yahạ kọ
kitsjennkíhị Jesu. 21 Ạs'ại ngjindju sa kọ yọ
kikie jo já xi tạ nts'ẹ maha xinkjín. Kui
xi Santiagọ kọ Jua xi jáhạ Zebedeọ. Tjín-
tuyákọ tsutsuhụ nạ'mihị nga tíịncha b'énda
nạ'yahạ. Ạs'ại kinchjạhạ Jesu jóọ. 22 Tạ kuihi
chụbọ y'éntu jóọ tsutsuụ kọ nạ'mihị nga
kitsjennkíhị Jesu.

B'ị ts'ín kama ñjakúnehẹ xụtạ Jesu
(Lc. 6:17-19)

23 Kikjatsú'ba Jesu ngayjeẹ ạnte xi tjín
Galileạ. Tsakúya ạya ni'ya sinagogạ xi tjín
yọ kọ y'énịjmí én nda tsuhụ Ntiạná nga
Ntiạná xi batéxuma. Kits'ínnkihị tụ mí
ch'ihín ni xi k'uhụn xụtạ. 24 Ạs'ại ngayjeẹ
ạnte xi tjín ạnte Siriạ kichubanịjmíyaha
Jesu. J'aich'áhạ ngatenteẹ xụtạ un xi tjín
yọ, xi tíneya yjohọ nga nkjin tíkjá ch'in xi
k'uhụn, xi un tíbehẹ, xi tjíntujíhịn jánin-
doọ, xi tjíhịn ch'in b'atsé, kọ xi najmi ma
fi. Kits'ínnkihị Jesu ngatenteẹ xụtạ uụn.
25 Kitsjennkíhị Jesu nkjin ṇkjún xụtạ xi ni-
baha ạnte xi tjín Galileạ kọ Decapọlị, xi
nibaha nanki Jerusalen kọ ạnte xi tjín Judeạ
kọ xi tjín ngabantá ntájẹ Jordan.

5

B'ị ts'ín kitsúya Jesu yá xụtạha xi nda tjín ts'ẹ nginkụn Ntiạná
(Lc. 6:20-23)

1 Nk'ie nga kikie Jesu nga tíma ñjakú
ṇkjún xụtạ, ạs'ại ngjinji nku ạsunntu tjẹnkị
kọ yọ y'ejña. Yọ kama ñjat'áhạ xụtạ
ni'yakuyáhạ, 2 kọ b'ị kitsú Jesu nga tsakúya-
hạ:
3 —Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ xụtạ xi najmi
tjíhịn rạ kjụanchịná xi tíma 'yún k'un,
ạt'ahạ kui xi tjíntujín má batéxuma Ntiạná.
4 'Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ xụtạ xi tíkjintáha,
ạt'ahạ kui xi n'ẹk'íéjyu.
5 'Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ xụtạ xi nịmạkjụaha,
ạt'ahạ kui xi ts'ịínkjáíhịn nga kạma ts'ẹ
t'anankịụ.
6 'Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ xụtạ xi mangimjehẹ
rạ nga nạxụ kạmaha, ạt'ahạ kui xi nạxụ
kạma.
7 'Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ xụtạ xi ma nịmạhạ
rạ xụtạ, ạt'ahạ kui xi chạsẹ nịmạhạ.
8 'Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ xụtạ xi je tjíyaha
anịmạhạ, ạt'ahạ kui xi skụẹ Ntiạná.
9 'Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ xụtạ xi tsjáha
kjụajyu má nga tjín kjụachán, ạt'ahạ kui xi
k'úín ntíhị Ntiạná.
10 'Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ xụtạ xi tín'e un-
chaha nk'ie nga nạxụ ts'ín, ạt'ahạ kui xi
tjíntujín má batéxuma Ntiạná.
11 'Á b'ạ nda tjíhin ts'ạjun nk'ie nga ch'on
kụitsụnụu xụtạ kọ nga tsjénnki unkienụu
kọ nga nkjin tíkjá én tsank'á ch'on tsu kụitsụnụu tụ ngạt'anạ. 12 Tsjo katumanụu kọ
'yún tsjo kat'enụu, ạt'ahạ 'yún chánka chjí
xi n'ẹkjáín ngáhạ rụu ndjịọjmi ján. Ạt'ahạ
b'ạ tạ kin'ehẹ já profetạ xi tjun kis'e nga
jun.

B'ị ts'ín tsakúyahạ Jesu já ni'yakuyáhạ xá xi tjíhịn jóọ ạsunnteị
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'Jun xi nkú joyaha nạxạhạ ạsunnteẹ.
Tụnga tsa ndyjạ nga'yúhụn nạxọ, ¿nkú ts'ín
kạma ntia ngáha? Nku ni xi najmi chumi ni
chjíhị rạ kạma. Tụ ngjụaiyahá sa nạtsin ján
kọ kụạsịnnehẹ xụtạ.
14 'Jun xi nkú joyaha nd'íhị ạsunnteẹ. Nku
nanki xi tíjñasun nku ạsunntu tjẹnkị najmi
ma s'ejña 'ma. 15 Nk'ie nga nd'í b'éti xụtạ,
najmi kinte kaxạ b'éjñanki. Tụ sa ní b'éjña
nk'a tụ xi ts'ín ndzjehẹn rạ nd'íụ ngatenteẹ
xụtạ xi tjíntu ạyoọ. 16 B'ạ ts'ín kats'ín ndzjen

nd'ínuu nginkun xuta, tu xi skuehe xuta
ni xi nda tín'o ko ts'iíntsjoho Na'minuu xi
tíjña ndjiojmi ján.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuatéx-
umaha Ntianá

17 'Najmi tu b'a ts'ín n'enkjíntak'un tsa
an jái ts'inndyja kjuatéxumoo ko ni xi
tsakúya já profeta. Najmi jái ts'inndyja niu.
Jái ts'intjusan níná niu. 18 At'aha kjuaxi
ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ntu xi tjít'a
kjuatéxumoo ndahachí najmi ndyjajihin-
sén nk'ie nga tíjña sa nk'a ján ko t'anankiu.
Kuitjusunyje ní.
19 'Kui b'a maha, tsa tjín xi najmi ts'iínchjí
ndaha tsa tu nku kjuatéxuma ichí xi tjít'a
kjuatéxumoo, ko tsa b'a ts'ín kuakúyaha
xuta xi kj'aí, kui xi 'yún ichí kama ngáha má
batéxuma Ntianá. Tunga tsa tjín xi ts'iín
xi nkú títsu kjuatéxumoo, ko tsa b'a ts'ín
kuakúyaha xuta xi kj'aí, kui xi chánka kama
ngáha má batéxuma Ntianá. 20 At'aha an b'a
tíxinnuu. Tjíhin nga 'yún naxu n'etjusun so
jun ni xi mjehe Ntianá nga já chjine'éhen
kjuatéxumoo ko já fariseo. Tsa najmi b'a
n'oo, ndahachí najmi kuintsubajiun má
batéxuma Ntianá.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga chankjáán xinkiá
(Lc. 12:57-59)

21 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta xi kis'e
nistjin nk'ie: "Najmi tu n'ek'iein. Tsa tjín
xi ts'iínk'ien anima, kui xi tjíhin nga n'e
kjuaha ra." 22 Tunga an b'a tíxinnuu nga
tu yáhá ni xi ts'iínkjanko nda nts'e, kui xi
tjíhin nga n'e kjuaha ra. Tu yáhá ni xi
b'a kuitsuhu nda nts'e: "Á b'a nkjún ts'ín
stjehenni", kui xi n'e kjuaha nginkun já
tjíxóo. Ko tu yáhá ni xi b'a kuitsuhu nda
nts'e: "Á b'a 'yún chinihini ji", kui xi tjehen
ra nd'íhi ngak'ien.
23 'Kui b'a maha, tsa tí'baihini chjehi a-
sun nachan chje ko tsa yo kj'uaítsjein nga
tinchun chánkoi nda nts'ei, 24 tu sahá t'ejñai
chjehi ankjín nachan chje ko t'in chubako
nda mahi tjun nda nts'ei. As'ai nibák'ai
ngáhani chjehi.
25 'Kitsa t'endakoi xi tífitéjénehi nk'ie
nga tjenko sai aya niyóo, tu xi najmi
ts'iínkjas'ehen ra ji nda jue. At'aha tsa
ts'iínkjas'ehin nginkun nda jue, as'ai nda
jue ts'iínkjas'en ngáha ri aya ntsja nda xi
kunnta nubayóo ko kui xi ngjuáya'yíhin.
26 Kjuaxi ni xi tíxihin. Najmi kuitjui yo santa
nkúhu nga k'úéchjíyjei toon xi tjehin.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga chankjáán
kjuabixoon

27 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin
nk'ie: "Najmi tu biyunéí kjuabixahin."
28 Tunga an b'a tíxinnuu nga tu yáhá ni xi
kuasehe nku tachjuún nga ngjuásihin, kui
xi ajin animaha ja kuakangane kjuabixa-
han.
29 'Kui nga tsa tunkuin kixi xi
títs'ínkijnejihin ri jé, tu sahá n'esjei ko kjin
chjaniyai. At'aha tu sahá nda tjín ngat'a
ts'i tsa ndyjat'a nku tíkjá yjonintehi, tu
xi b'a ts'ín najmi chjanikj'ajihin ngak'ien
ngayjee yjonintehi. 30 Ko tsa ntsai kixi xi
títs'ínkijnejihin jé, tu sahá tichákjái ko kjin
chjaniyai. At'aha tu sahá nda tjín ngat'a ts'i
tsa ndyjat'a nku tíkjá yjonintehi, tu xi b'a
ts'ín najmi chjanikj'ajihin ngak'ien ngayjee
yjonintehi.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

31 'B'a ta kik'in yaha xuta nistjin nk'ie:
"Nda xi k'uéjña chjuúhun, kui xi tjíhin nga
tsjáha nku xujun xi má nga ja kits'ínkje
kjuabixahan." 32 Tunga an b'a tíxinnuu. Tsa
nku nda k'uéjña chjuúhun, tsa chjuúhun
najmi kik'at'aha, kui ndo títs'ín nga
chjuúhun tíbangane kjuabixoon. Ko tsa
kj'aí nda kuixanko ngáha tachjuún xi
y'éjñaha x'ihin, kui ndo xi ta tíbangane
ni xi 'mihi kjuabixan.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga nkjún nga "kate
Ntianá" kuixíaán

33 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta xi kis'e
nistjin nk'ie: "Najmi tu: Kate Ntianá, bixín
tsank'áí. Tu sahá n'etjusuin ni xi tín'ekiei
Ntianá." 34 Tunga ahán b'a tíxinnuu. Nda-
hachí najmi tu "kate Ntianá" bixíún. Najmi
tu ndjiojmi ján nungijiun ni xi kuixíún,
at'aha yo tíjña Ntianá nga batéxuma. 35 Ta
ndaha najmi tu t'anankiu nungijiun ni xi
kuixíún, at'aha Ntianá batéxumaha. Ta
ndaha najmi tu nanki Jerusalen nungijiun
ni xi kuixíún, at'aha kui xi nankihi Nda Rei
k'aku.
36 'Ko ta ndaha najmi tu nintaku nungi-
jiun ni xi kuixíún, at'aha najmi manuu
n'ek'óntjaiyo ndaha nku ntsjaku tsa taba
ko tsa jma n'ek'ío. 37 Tsa tíchasjaiyanuu,
"johon" tixíún tsa b'a tjín ko "najmi" tixíún

tsa najmi b'a̱ tjín. A̱t'aha̱ én xi s'esun saha̱, kui xi nibáha̱ ra̱ nda̱nindoo̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu nkú n'e̱ka̱á xi ch'on títs'ínná
(Lc. 6:29-30)

38 'Ja kinu'yó nga b'a̱ kik'ihi̱n xu̱ta̱ ni̱stjin nk'ie: "Xi ch'on ts'i̱ín, n'e̱ ngajoya ngáha̱ ra̱ xi nkú kats'ín. Tsa nku tunku̱n kats'ín'uhu̱n, a̱ nku tunku̱n n'e̱'uhu̱n. Tsa nku ni̱'yu̱n kats'ín'uhu̱n, a̱ nku ni̱'yu̱n n'e̱'uhu̱n." 39 Tu̱nga ahán b'a̱ tíxinnu̱u nga tjehe̱nntoho̱o xi ch'on títs'ínnu̱u. Tsa tjín xi k'o̱njin tsa̱ kixi̱hi̱, tjeihi̱n ko̱ tsa̱ skjúhi̱n. 40 Tsa tjín xi mjehe̱ ts'i̱ínko̱kju̱a̱hi xi má nga kjé'ahi chi̱nkahi̱, tjeihi̱n ko̱ chi̱nka ntsjahi̱. 41 Tsa tjín xi ts'i̱ín kju̱a̱'yúhun ri nga k'úínko̱i ch'áha̱ nku kilome̱tru̱ tjíhin, tu̱ sahá t'inko̱i jo kilome̱tru̱ tjíhin. 42 Tjeihi̱n xi ku̱a̱nkihi tsa mí nihi ko̱ najmi tu̱ xin chasei tsa tjín xi mjehe̱ ku̱e̱nyahi tsa mí nihi.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu nga tjíhin nga n'e̱tjáá xinki̱á
(Lc. 6:27-28, 32-36)

43 'Ja kinu'yó nga b'a̱ kik'ihi̱n xu̱ta̱ ni̱stjin nk'ie: "N'e̱tjóí xu̱ta̱ xinki̱ ko̱ n'e̱ unchai xu̱ta̱ kontra̱hi̱." 44 Tu̱nga ahán b'a̱ tíxinnu̱u nga tu̱ sahá n'e̱tjó xu̱ta̱ kontra̱nu̱u. Ti̱nchíhu̱u Nti̱a̱ná nga nda kats'ínko̱ xi ch'on tít-sunu̱u. Nda n'o̱ho̱o xi unkienu̱u. Chu̱bantjo nginku̱n Nti̱a̱ná xi ch'on títs'ínnu̱u ko̱ xi tje̱nnki unkienu̱u.

45 'B'a̱ n'o̱o tu̱ xi b'a̱ ts'ín ka̱mahanu ntíhi̱ Na̱'minu̱u xi tíjña ndji̱o̱jmi ján. A̱t'aha̱ kui xi ts'íntjuhu̱ ts'íu̱ ngayjee̱ xu̱ta̱, ndaha tsa xi ch'onk'un ko̱ ndaha tsa xi nda. Ko̱ ts'ínk'aha̱ ts'í ngayjee̱ xu̱ta̱, ndaha tsa xi na̱xu̱ ts'ín ko̱ ndaha tsa xi najmi na̱xu̱ ts'ín. 46 A̱t'aha̱ tsa n'e̱tjó xi tjoho̱ jun, ¿mí chjíhi xi ku̱ijne̱nu̱u nk'ie? Santaha já xi f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxát'aha̱ já Roma̱ b'a̱ ta̱ i̱ncha ts'ín. 47 Ko̱ tsa tu̱ subahá já nts'o xi súniñoho̱o, ¿mí ni nda tjíhin xi tín'o nk'ie? Santaha xu̱ta̱ xi najmi be Nti̱a̱ná b'a̱ ta̱ i̱ncha ts'ín. 48 Katumo xi tjíhin nga ka̱mo. A̱t'aha̱ tsjehé Na̱'minu̱u xi tíjña ndji̱o̱jmi ján.

6

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín nda ku̱intsu̱ba̱á

1 'Najmi tu̱ nginku̱n xu̱ta̱ na̱xu̱ n'esjo yjonu̱u, tsa tu̱ xi sku̱e̱he̱nu̱u nga na̱xu̱ tín'o. A̱t'aha̱ tsa b'a̱ n'o̱o, najmi chumi ni chjíhi xi tsjánu̱u Na̱'minu̱u xi tíjña ndji̱o̱jmi ján.

2 'Kui b'a̱ maha, nk'ie nga k'u̱a̱ihini chje̱hi̱, najmi tu̱ tjio títjun n'ekjanei, xi nkú ts'ín xu̱ta̱ xi tu̱ tsjohó ra̱ bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Nti̱a̱ná a̱ya ni'ya sinagoga̱ ko̱ a̱ya ni̱yóo̱, tu̱ xi nda sku̱e̱he̱ ra̱ xu̱ta̱. Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. Ja títs'ínkjáíhi̱n chjí xi ts'e̱ jóo̱. 3 Tu̱nga ji, nk'ie nga tí'ba̱i chje̱hi̱, najmi tjíhin nga sku̱e̱ ntsa̱ skjúín ni xi títs'ín ntsa̱ kixi̱. 4 Tu̱ sahá jyuhú kj'i tjein chje̱hi̱. Ko̱ kui Na̱'mihi̱ xi tíbe ni xi 'ma tín'ei, kui xi tsjáhi chjíhi̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín chu̱baka̱á Nti̱a̱ná
(Lc. 11:2-4)

5 'Nk'ie nga chu̱bako̱o Nti̱a̱ná, najmi b'a̱ tu̱ n'o xi nkú ts'ín xu̱ta̱ xi tu̱ tsjohó ra̱ bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Nti̱a̱ná. Kui xi tsjoho̱ bincha ndju a̱ya ni'ya sinagoga̱ ko̱ ni̱yátée nk'ie nga nchja̱ko̱ Nti̱a̱ná, tu̱ xi sku̱e̱he̱ ra̱ xu̱ta̱. Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. Ja títs'ínkjáíhi̱n chjí xi ts'e̱ jóo̱. 6 Tu̱nga ji, nk'ie nga chu̱bako̱i Nti̱a̱ná, ti̱tjás'e̱i̱n a̱ya 'mahi̱, t'echjáí a̱nkju̱a̱hi̱ ko̱ chu̱bako̱i Na̱'mihi̱ xi tíjñako̱ subahi má 'moo̱. Ko̱ kui Na̱'mihi̱ xi tíbe ni xi 'ma tíma, kui xi tsjáhi chíhi̱.

7 'Nk'ie nga chu̱bako̱o Nti̱a̱ná, najmi tu̱ n'e chjón én xi najmi tjíhi̱n sin, tsa ta̱ kui ta̱ maha én xi chu̱bo, xi nkú ts'ín xu̱ta̱ xi tjín a̱sunnte̱e. Kui xi b'a̱ maha̱ nga ngju̱énñjuhu̱ Nti̱a̱ná tu̱ nga̱t'aha̱ nga 'yún tse tínchja̱. 8 Kui nga najmi b'a̱ tu̱ n'ehenu jun xi nkú nga ts'ín xu̱ta̱ xu'bo̱. A̱t'aha̱ jahá be títtjun Na̱'minu̱u ni xi machjénnu̱u kintehe̱ ni nga ku̱i̱nchíhu̱u.

9 'Kui b'a̱ maha, b'i̱ ts'ín chu̱bako̱honu Nti̱a̱ná:
Ji Na̱'mini̱ xi tinchin ndji̱o̱jmi ján,
katenkjúhin xu̱ta̱.
10 Ta̱texumani̱.
Katuma t'anankii̱ ni xi mjehi xi nkú nga ta̱
tíma ndji̱o̱jmi ján.
11 Tjenni̱ nd'a̱i̱ nichine xi machjénni̱.
12 N'e̱ndyjat'ani̱ ngatitsunni̱,
xi nkú ts'ín ji̱n ta̱ n'endyjat'a̱ihi̱ xi ch'on
títs'ínni̱.
13 Najmi tu̱ 'ba̱i̱ntei nga ku̱ijne̱jii̱n nga
chjút'ayák'unni̱.
Tu̱ sahá chjúxinni̱ ni xi ch'onk'uu̱n.
A̱t'aha̱ ji xi batexumai,
ko̱ ji xi tjíhin nga'yún,
ko̱ ji xi tjíhin kju̱achánka tu̱ nkj'íéhé ni.

B'a̱ tjín.
14 ’A̱t'aha̱ tsa n'e̱ndyjat'oho̱o xu̱ta̱ xi ch'on
títs'ínnu̱u, b'a̱ ta̱ ts'ín ts'iínndyjat'anu̱u
Na̱'minu̱u xi tíjña ndji̱ojmi ján. 15 Tu̱nga
tsa najmi n'e̱ndyjat'oho̱o xu̱ta̱ xi ch'on
títs'ínnu̱u, b'a̱ ta̱ ts'ín Na̱'minu̱u najmi
ts'i̱ínndyjat'anu̱u ngatitsunnu̱u.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ku̱intsu̱ba̱ kjintíaá

16 ’Nk'ie nga ku̱intsu̱ba̱ kjintió, najmi tu̱
nusin kat'enu̱u xi nkú 'behe̱ xu̱ta̱ xi tu̱
tsjohó ra̱ bakúchji xi nkú ts'ín benkjún
Nti̱aná. A̱t'aha̱ kui xi ndzjen ts'ínk'ié a̱nkjín
tu̱ xi sku̱ehe̱ ra̱ xu̱ta̱ nga tjíntu kjintíá.
Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. Ja títs'ínkjáíhi̱n chjí
xi ts'e̱ jóo̱. 17 Tu̱nga ji, nk'ie nga ku̱inchun
kjintíáí, tu̱ sahá chjújin na̱tí sisin ntsja̱hi̱ ko̱
ta̱nejin a̱nkjin. 18 B'a̱ ts'ín najmi sku̱ehe xu̱ta̱
nga tinchun kjintíáí. Tu̱ Na̱'mihi̱ ní xi sku̱e,
a̱t'aha̱ kui xi tíjñako̱ subahi má 'moo̱. Ko̱ kui
Na̱'mihi̱ xi tíbe ni xi 'ma tíma, kui xi tsjáhi
chjíhi̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín s'e̱yaná
(Lc. 12:33-36; 16:13)

19 ’Najmi tu̱ ei̱ a̱sunntei̱ n'e nchi̱náí yjohi̱,
má nga ts'ínkatsúhu̱n xubíu̱ ni xi tjín ko̱ má
nga ma stu ni xi tjín ko̱ má fas'en já ndyjée.
20 Tu̱ sa ní ndji̱ojmi ján n'e̱ nchi̱náí yjohi̱, má
nga najmi ts'ínkatsúhu̱n xubíu̱ ni xi tjín ko̱
má nga najmi ma stu ni xi tjín ko̱ má najmi
fas'en já ndyjé. 21 B'a̱ tíxihin a̱t'aha̱ má nga
tíjña kju̱anchi̱náhi̱, yo̱ ta̱ tíjña ani̱ma̱hi̱.
22 ’Tunkuin, kui xi xi nkú joyaha nku nd'í
xi ts'ín ndzjehe̱n yjonintehi̱. Kui b'a̱ maha,
tsa tunkuin fas'en ni xi nda, ngayjee̱ yjon-
intehi̱ s'e ndzjehe̱n. 23 Tu̱nga tsa ni xi najmi
nda fas'en tunkuin, ngayjee̱ yjonintehi̱ s'e
jyuhu̱n. Kui nga tsa ni xi tjíhin nga ts'i̱ín
ndzjehen ri tu̱ sahá ts'ín jyun, ¡'yún ṉkjún
jyun má tinchin ma!
24 ’Ndaha nku nda̱ musu̱ najmi ma
ts'ínxát'aha̱ jo já nti̱a. A̱t'aha̱ nku xi ts'i̱ín
unkie ko̱ nku xi ts'i̱íntjo, ko̱ a ra̱ ts'iínxát'a
sisihi̱n nku ko̱ ch'on ts'ín ku̱a̱se̱he̱ xinku̱u.
Kui nga najmi ka̱ma n'e̱xát'aha̱ ru̱u Nti̱aná
ko̱ kju̱anchi̱nóo̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu nga Nti̱aná kuhu̱n ntíhi̱
(Lc. 12:22-31)

25 ’Kui kju̱aha nga b'a̱ tíxihi̱nnu̱u. Najmi
tu̱ fanta̱ha̱ ru̱u yjonu̱u ni xi machjénnu̱u,
mí nihi xi chi̱no̱o ko̱ mí nihi xi s'i̱u. Ta̱
ndaha najmi tu̱ fanta̱ha̱ ru̱u yjonu̱u ni xi
machjéhe̱n yjonintenu̱u, mí najyuhun xi
ndyjo̱o. Nk'ie ní nga ku̱intsu̱bo̱o, kui ní nihi
xi 'yún chjíhi̱ ra̱ nga nichinee̱. Ko̱ yjonin-
tenu̱u, kui xi 'yún chjíhi̱ ra̱ nga najyuu̱n.
26 Cha̱so̱ho̱ ni̱se xi tjíma tje̱n nk'a ján. Najmi
b'éntje̱, najmi b'ékú ko̱ najmi f'átjo ni xi
kji̱ne̱. Tu̱nga Na̱'minu̱u xi tíjña ndji̱ojmi ján
tsjáha̱ nichine. Ko̱ jun, ¿a najmi 'yúhún
chjí so nga ni̱see̱? 27 Ko̱ ndaha tsa 'yún
kjúánta̱ha̱ ru̱u yjonu̱u tu̱ xi sáhanu masen
metru̱, najmi tjín xi nkú ts'ín sáhanu masen
metru̱.
28 ’¿Ko̱ á jun fanta̱ha̱ ru̱u yjonu̱u najyun
xi ndyja̱hanu? Cha̱se̱ chu̱ba̱yoho̱o xi nkú
ts'ín sá naxú jñóo̱. Najmi ts'ínxá ko̱ najmi
ts'ínnda nachjún. 29 Tu̱nga an b'a̱ tíxin-
nu̱u nga ta̱ ndaha nda̱ rei̱ Salomon xi 'yún
chánka kama ni̱stjin nk'ie, najmi b'a̱ k'un
najyun xi kingja xi nkúhu naxúu̱. 30 Tsa
Nti̱aná b'a̱ tsjo ts'ínk'iéntu jñá xi chu̱ba̱ ma
cháhá, xi nd'a̱i̱ ma chá ko̱ ndyjunni̱ ku̱iti̱,
¿a najmi tu̱ sahá 'yún tsjá sanu̱u najyun xi
ndyjo̱o jun xi 'yún chjí so nga jñóo̱? ¡Á b'a̱
'yún i̱chí s'ejihi̱nnu̱u Nti̱aná!
31 ’Kui b'a̱ maha, najmi tu̱ fanta̱ha̱ ru̱u
yjonu̱u: “¿Mí nihi xi chi̱ne̱é?” ko̱ “¿Mí
nihi xi s'i̱á?” ko̱ “¿Mí najyuhun xi ndy-
ja̱á nd'a̱i̱?”, tsa ku̱i̱xíún. 32 A̱t'aha̱ nga-
tentee̱ ni xu'bi̱ bangisjai xu̱ta̱ xi najmi be
Nti̱aná, tu̱nga jahá be Na̱'minu̱u xi tíjña
ndji̱ojmi ján nga machjénnu̱u ngatentee̱
ni̱u. 33 Títjun tjehe̱nnto nga katatéxumanu̱u
Nti̱aná ko̱ n'oo̱ ni xi na̱xu̱ nginku̱n, ko̱ b'a̱
ts'ín tu̱ k'ua̱i̱suhúnnu̱u ngayjee̱ ni xu'bi̱.
34 Najmi tu̱ fanta̱ha̱ ru̱u yjonu̱u mí nihi xi
ka̱ma ndyjunni̱. Ndyjunni̱ s'e̱ ngáha̱nu̱u
a̱nte nga kjúánta̱ ngáha̱ ru̱u yjonu̱u. A̱t'aha̱
ngayje ni̱stjin y'a kju̱asti xi ts'e̱.

7

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu nga najmi n'e̱k'anjiá jé xu̱ta̱
(Lc. 6:37-38, 41-42)

1 ’Najmi tu̱ n'ek'anjiu jé xu̱ta̱ xi kj'a̱í, tu̱
xi najmi ts'i̱ínnijéhe̱nu̱u Nti̱aná. 2 A̱t'aha̱
xi nkú nga ts'ín n'e̱k'anjiu jé xu̱ta̱ xi kj'a̱í,
b'a̱ ta̱ ts'ín ts'i̱ínnijé ngáha̱nu̱u Nti̱aná. Ko̱
chu̱ba̱ xi n'e̱ chjón nga ch'a̱chu̱boo, ta̱ kuihi
xi k'ua̱chu̱ba̱ko̱ ngáha̱nu̱u Nti̱aná.
3 ’¿Nkú ts'ín ji tíchasehe̱ ri̱ stjé xi kjinkihi
tunku̱n nda̱ nts'ei nk'ie nga najmi títs'ín

ndzjehin yáxu'ba xi kjinki tunkuin? [4] Nk'ie
nga yáxu'ba kjinki tunkuin, ¿nkú ts'ín
b'a̱ k'úíhi̱n ri̱ nda̱ nts'ei: "K'ua̱i̱nteni nga
k'uasjénkia stjé xi kjinki tunkuin"? [5] Tín'ei
ni xi ts'ín xi tu̱ tsjohó ra̱ bakúchji xi nkú
ts'ín benkjún Nti̱aná ni xi n'e̱ní ní. N'e̱sje
mahi tjun yáxu'ba xi kjinki tunkuin, tu̱ xi
nda ka̱ma ndzjehen ri nga n'e̱sjenki stjé xi
kjinki tunku̱n nda̱ nts'ei.
[6] 'Najmi tu̱ 'bo̱ho̱ nañóo̱ ni xi je nginku̱n
Nti̱aná ko̱ najmi tu̱ chi̱nko̱ chjanikj'ajihu̱un
ni tsjo k'unnu̱u, a̱t'aha̱ ku̱asi̱nne chu̱ ni xi
tsjo k'unnu̱u ko̱ santaha ko̱ jun kji̱ne̱nu̱u
chu̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu nga ku̱i̱nchíí Nti̱aná ni xi nda

(Lc. 11:9-13; 6:31)

[7] 'Ti̱nchíú, ko̱ Nti̱aná tsjánu̱u. Ti̱nchísjo,
ko̱ sa̱kúnu̱u. N'e̱kjano a̱nkju̱o̱, ko̱
chjúx'ánu̱u. [8] A̱t'aha̱ ngatentee̱ xi banki
ts'ínkjáíhi̱n. Xi bangisjai sakúhu̱. Ko̱
xi ts'ínkjane a̱nkju̱o̱ chjux'áha̱. [9] ¿A tjín
a̱jinnu̱u nku xi tu̱ ndji̱ohó tsjáha̱ ntíhi̱ nk'ie
nga ni̱nku̱an ku̱ankihi̱? [10] Tsa tji̱o̱ ku̱anki
ntíhi̱, ¿a tu̱ ye̱hé tsjáha̱? [11] Santaha ko̱
jun xi ch'onk'un yo nga 'bo̱ho̱o ni xi nda
ntínu̱u. ¿A najmi tu̱ sahá Na̱'minu̱u xi tíjña
ndji̱o̱jmi ján 'yún tsjá saha̱ ni xi nda xu̱ta̱ xi
ku̱ankihi̱?
[12] 'Kui b'a̱ maha, xi nkú ts'ín mjenu̱u nga
n'e̱nu̱u, b'a̱ ta̱ n'o̱ho̱ xu̱ta̱ xi kj'a̱í. Kuihí
niu̱ xi bakúya kju̱atéxumoo̱ ko̱ ni xi y'ét'a
já profeta̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku a̱nkju̱a̱

(Lc. 13:24)

[13] 'Ti̱tjás'o̱on a̱nkju̱a̱ ntsjíyoo̱. A̱t'aha̱ tayá
a̱nkju̱a̱ ko̱ tayá ni̱yá xi fi má nga ndyja xu̱ta̱.
'Yún nkjin xi tíi̱ncha fas'en a̱nkju̱a̱ xu'bo̱.
[14] Tu̱nga ntsjíyahá a̱nkju̱a̱ ko̱ ntsjí ni̱yá xi
fi má nga b'entu xu̱ta̱. Chuba xi tíi̱ncha
sakúhu̱ a̱nkju̱a̱ xu'bo̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yaha̱ ra̱ xu̱ta̱

(Lc. 6:43-44)

[15] 'Chúhu̱un yjonu̱u já profeta̱ tsank'óo̱.
Kui xi kj'ua̱í ts'ín ni̱ma̱kju̱a̱ maña̱ yjoho̱ xi
nkúhu chu̱tsa̱nka̱, tu̱nga kjahán tjíntuyáha̱
xi nkúhu chu̱ kjan. [16] Ka̱mankjinnu̱u nkú
k'un jóo̱ nk'ie nga choo ni xi ts'i̱ín. A̱t'aha̱
ni xi ts'ín xu̱ta̱, kui xi nkú joyaha tu xi
bjaha̱ nku yá tu. ¿A jñá na'yáhá xi bjaha̱
tuntsja̱jé? ¿A yá na'yáhá xi bjaha̱ tu higo̱?
[17] Ngatentee̱ yá xi nda bjaha̱ tu xi nda. Ko̱ yá
xi najmi nda bjaha̱ tu xi najmi nda. [18] Nku
yá xi nda, najmi ma bjaha̱ tu xi najmi nda.
Ko̱ nku yá xi najmi nda, najmi ma bjaha̱ tu
xi nda. [19] Ko̱ ngatentee̱ yá xi najmi bjaha̱
tu xi nda, stisún ko̱ s'etí a̱jin nd'íu̱. [20] Kui
b'a̱ maha, cha̱hanu já profeta̱ tsank'óo̱ nk'ie
nga choo tu xi ts'e̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu yá xi kju̱as'enjin nga Nti̱aná xi ku̱atéxumaha̱

(Lc. 13:25-27)

[21] 'Najmi kju̱as'enjin nga Nti̱aná xi
ku̱atéxumaha̱ ngatentee̱ xu̱ta̱ xi: "Ji nda̱
maestru̱, ji nda̱ maestru̱", títsuna. Xi
títs'íntjusun ní xi nkú ts'ín mjehe̱ Na̱'mina̱
xi tíjña ndji̱o̱jmi ján, kuihí xi kju̱as'enjin yo̱.
[22] Nk'ie nga ku̱i̱chú ni̱stjin nkjin ṉkjún xi b'a̱
ku̱i̱tsu̱na: "Ji Nda̱ Nti̱a, ji Nda̱ Nti̱a, ngajohi̱
y'eni̱jmíi̱, ngajohi̱ tsich'onsjehe̱ni̱ jánindoo̱
ko̱ nkjin kju̱ankjún kin'ei̱." [23] Tu̱nga an b'a̱
xín ngáha̱ ra̱ xu̱ta̱ xu'bo̱: "Ndaha̱chí najmi
benu̱u. Tankín t'axínnú jun xi ch'on kin'o."

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu yá xu̱ta̱ha xi nkjink'un

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

[24] 'Kui b'a̱ maha, ngatentee̱ xu̱ta̱ xi nt'é
énna̱ ko̱ ts'íntjusun, kui xi nkú joyaha nku
nda̱ kitikju̱a̱ xi kits'ínndasún ni'yaha̱ a̱sun
ndji̱o̱. [25] A̱s'a̱i kik'a tsíu̱, kama 'yún ntá-
je̱, ko̱ ntjo̱ kits'ínk'ajni ni'yoo̱ nga mjehe̱
kja̱níts'in. Tu̱nga najmi tsijnehé a̱t'aha̱
a̱sun ndji̱o̱ kamandasún. [26] Tu̱nga ngatentee̱
xu̱ta̱ xi nt'é énna̱ ko̱ najmi ts'íntjusun, kui xi
nkú joyaha nku nda̱ chi̱ni xi kits'ínndasún
ni'yaha̱ a̱sun tsumíu̱. [27] A̱s'a̱i kik'a tsíu̱,
kama 'yún ntáje̱, ko̱ ntjo̱ kits'ínk'ajni ni'yoo̱
nga mjehe̱ kja̱níts'in. Tsijne ni'yoo̱ nga
tsatsunyje.
[28] Nk'ie nga ja kamaha̱ Jesu nga b'a̱ kitsú,
tu̱ ni xí kama nkjúhún ra̱ ngayjee̱ xu̱ta̱ xi
nkú ts'ín tíbakúya. [29] A̱t'aha̱ tíbakúya xi
nkúhu tsa xá tjíhi̱n. Najmi b'a̱ ts'ín tíbakúya
xi nkú ts'ín bakúya já chji̱ne̱'éhe̱n kju̱atéx-
umoo̱.

8

B'i̱ ts'ín kits'ínnkihi̱ Jesu nku nda̱ xi k'uhu̱n ch'in fentujnu

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

[1] Nk'ie nga j'aijen ngáha Jesu nga
nibaha a̱sunntu tje̱nki̱u̱, nkjin ṉkjún
xu̱ta̱ kitsjennkíhi̱. [2] A̱s'a̱i j'aisehe̱ Jesu

nku ndạ xi k'uhụn ch'in fentujnu. Tsasinkúnch'int'ahạ kọ b'ị kitsúhụ:

—Ji ndạ maestrụ, tsa ji xi mjehi, kạma n'ẹ jení nga chjúxinní ch'in xi k'unna.

3 Kingjénne ntsja Jesu nga kits'ínkọ ndạ uụn kọ b'ị kitsúhụ:

—Mjena. Katuma jei.

Tạ kuihi chụbọ tsitjuxíhịn ch'ihịn ndọ.

4 Ạs'ại b'ị kitsúhụ Jesu ndọ:

—Ji najmi tụ ch'a xi 'miyaihị ni xi kamat'ain. T'ihịnkúchjihị yjohị ndạ nạ'miụ kọ tjein chjẹ xi nkú ts'ín y'éjña Moise, tụ xi skụẹ kixịhi xụtạ nga ja kamanda ngáhani.

B'ị ts'ín kits'ínnkihị Jesu ndạ musụhụ nku ndạ jun k'akụ

(Lc. 7:1-10)

5 Nk'ie nga jas'en Jesu nanki Capernaum, ạs'ại j'aisehẹ nku ndạ jun k'akụ nga j'ainkihị nku kjụanda. 6 B'ị kitsúhụ:

—Ji ndạ ntịạ, ndạ musụnạ kjijña un ni'yanạ. Najmi tạ ma ts'ín nịyáha kọ un tíbehẹ.

7 B'ị kitsú Jesu:

—Kạma kfín ts'innkíhị.

8 Tụnga b'ạhá kitsú ndạ jun k'akụ:

—Ji ndạ ntịạ, najmi an tsuhuna tsa ni'yanạ kụitjás'ẹin. Tụ b'ạ tịxín ní nga katumanda ndạ musụnạ, kọ kạmanda ndọ ma. 9 Ạt'ahạ xi nkúhu an, tíjñana xi batéxumana kọ tạ tjínna já jun xi batexumahạ. Nk'ie nga: "T'in", xihịn nku, ạs'ại fi. Kọ tsa: "Nibáị", xíhịn kj'ạí, ạs'ại nibá. Kọ tsa nku ndạ musụnạ: "N'ẹị kui niị", xíhịn, ạs'ại ts'ín.

10 Nk'ie nga kint'é Jesu én xi kitsú ndọ, kama nkjúhụn kọ b'ị kitsúhụ xụtạ xi tjẹnkọ:

—Kjụaxị ni xi tíxinnụu. Ndaha nku xụtạ xi ntjẹ Israel tjẹhẹn rạ najmi kjẹe sakújinna xi b'ị ts'ín s'ejihịn an xi nkú ts'ín s'ejihịn ndạị. 11 Kọ b'ạ tíxinnụu. Nkjin nkjún xụtạ xi nịba tụ má xi tjẹhén ni kọ k'úéntut'ákọ yámixọ ntjẹ cháná Abraham kọ Isaac kọ Jacob má batéxuma Ntịaná. 12 Tụnga xụtạ xi tjẹhẹn rạ nga kjụạs'en kai má batéxuma Ntịaná, kui xi ngjụạiya nạtsin ján má jyuụn, ạnte má nga kjintá xụtạ kọ kụate ni'yụn.

13 Ạs'ại tạ kinchjạkọ ngáha Jesu ndạ jun k'akụ:

—T'in. Ngandahị katuma xi nkú ts'ín kuas'ejihin.

Tạ kuihi chụbọ kamanda ndạ musụhụ ndạ juụn.

B'ị ts'ín kits'ínnkihị Jesu nạ nchí'yahạ Pedrọ

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

14 Nk'ie nga jas'en Jesu ni'yahạ Pedrọ, kikie nga ch'in kjijñakọ nạ nchí'yahạ Pedrọ. 15 Ạs'ại kits'ínkọ ntsja tạchjúụn. Kindyjajihịn ch'iụn kọ tsisintjẹn nga kitsjáhạ nichine xi tsichusehẹ.

B'ị ts'ín kits'ínnkihị Jesu nkjin xụtạ un

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

16 Nk'ie nga ja kama'ñạ, j'aich'áhạ Jesu nkjin nkjún xụtạ xi tjíntujíhịn jánindoọ. Nkuhú tsụ'ba én xi kitsú Jesu nga kik'onsje jánindoọ kọ nga kits'ínnkihị ngatenteẹ xụtạ uụn. 17 B'ạ kama tụ xi tsitjusuhun éhẹn Ntịaná xi kitsú ndạ profetạ Isaiạ: "Kui xi ngjikọ kjụạ'unná kọ jakj'á ch'inná."

B'ị kitsúhụ Jesu já xi mjehẹ tsjénnkihị

(Lc. 9:57-62)

18 Nk'ie nga kikie Jesu nga nkjin xụtạ katsendáíhị rạ, b'ị kitsú nga mjehẹ ngjụạị ngabantá ntáchak'uụn. 19 Ạs'ại j'aik'úhụn nku ndạ chjịnẹ'éhẹn kjụạtéxumoọ kọ b'ạ kitsúhụ:

—Ji ndạ maestrụ, tsjénnkihi tụ má xi tjẹhén ni nga k'úín.

20 B'ị kitsú Jesu:

—Chụ xi tjín ngijñóọ tjíhịn tịxạ ngijo kọ nịseẹ tjíhịn nụbạ. Tụnga Ntíhị Ndạx'iụn najmi tjíhịn má nga kạma kjụájñasun nintakụ.

21 Ạs'ại b'ạ kitsú nku ndạ ni'yakuyáhạ:

—Ji ndạ maestrụ, k'ụạintení nga tjun kfínngjayánjia nạ'minạ.

22 B'ị kitsú Jesu:

—Tsjénnkiní ji. T'ejñaihị xụtạ xi b'ạ joyaha tsa ja k'ien nga kandjáyanji suba xụtạ k'ien xinkjín.

B'ị ts'ín kits'ínk'íéjyu Jesu ntjọ kọ ntáchak'uụn

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

23 Ạs'ại jas'en Jesu tsutsuụ kọ já ni'yakuyáhạ tạ jas'enkọhọ. 24 Tụ nkuhú ntjọ xi tụ xí 'yúhún kamané nk'ie nga tjẹnjin ntáchak'uụn, santaha ịxí kingjá 'mahá rạ t'éhẹn ntóọ tsutsuụ. Tụnga kjifehé Jesu nga b'ạ tímoọ. 25 Ạs'ại já ni'yakuyáhạ ngji ts'ínkj'áhạ kọ b'ạ kitsúhụ:

—¡Ji ndạ maestrụ, n'ẹk'ankinị! ¡Ja kụayáá ẹi niị!

26 B'ị kitsú Jesu:

—¿Á tíbinkjuhunnu? ¡Á b'ạ 'yún ịchí s'ejihịnnụu Ntịaná!

Ąs'ąi tsisintjęn Jesu kǫ ndjá kinchjąkǫ ntjǫ kǫ ntáchak'uụn nga kits'ínk'íéjyu. Ąs'ąi kis'e jyujyu. 27 Kama nkjúhụn jóǫ kǫ b'ą kitsúhụ xinkjín:

—¿Yá ndąha xu'bị nga santaha ntjǫ kǫ ntáchak'uụn nt'é'éhẹn rą?

B'ị ts'ín kits'ín ndąíhị Jesu jo já xi tjíntujíhịn jánindǫǫ

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

28 Nk'ie nga tsichu Jesu ngabantá ntáchak'uụn, nankihị xụtą Gadarą, ąs'ąi tsitjujín tsjóǫ nga j'aik'úhụn Jesu jo já xi tjíntujíhịn jánindǫǫ. Tụ ni xí kjahán jóǫ, nga santaha najmi tą ch'a ma f'a nịyá xu'bǫ. 29 Ąs'ąi ịncha kikjintáya nga b'ị kitsúhụ Jesu:

—Ji Jesu, Ntíhị Ntịą nku tutuụ, ¿mí nihi xi tjínkǫnị? ¿A ja kjúáịk'ąịnị kjuąnịmą kintehẹ ni nga kụịchú nịstjịụn?

30 Xi tjẹhen yǫ nkjin nkjún chịnką tíịncha kjine jñá. 31 Kui nga b'ą kitsúhu jánindǫǫ nga ịncha tsankihị Jesu:

—Tsa kụịch'onsjẹnị ẹị, tụ sahá tjennteni nga kụịtjás'ẹnjihịn chịnkǫ.

32 —Tankíún —kitsú Jesu.

Ąs'ąi tsitjujíhịn jóǫ jánindǫǫ nga ịncha ngjikjas'enjihịn chịnkǫ. Tsangatsanka ngatenteẹ chịnkǫ nga kikjaníkj'antjai yjohǫ má nk'antjaihị yǫ kǫ tsixuntujín ntáchak'uụn. Yǫ jesunjin ntá.

33 Ąs'ąi ịncha tsanka já xi tíịncha kunntá chịnkǫ. Ịncha j'ai ąjin nąntịǫ kǫ kitsúya ngatenteẹ ni xi kamoǫ kǫ ni xi kamahą já xi tjíntujíhịn jánindǫǫ. 34 Tụ tsitju tentehé xụtą nąntịǫ nga nibasehẹ Jesu. Nk'ie nga j'aisehẹ, ịncha tsankihị nga kụịtju nankihị jóǫ.

9

B'ị ts'ín kits'ínnkihị Jesu nku ndą xi najmi ma fi

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

1 Ąs'ąi jas'en Jesu nku tsutsu nga j'atikjá ntáchak'uụn kǫ tsichu ngáha nankihi. 2 Ja kamoǫ. J'aisehẹ Jesu já xi y'ang'anki nku ndą xi najmi ma fi, xi kjisun nąchahąn. Nk'ie nga kikie Jesu nga s'ejihịn jóǫ yáha kui, ąs'ąi kinchjąkǫ ndą uụn:

—Tsjo kat'ehẹ tak'uin, ntíną. Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhịn.

3 B'ị ts'ín kits'ínnkjink'un k'uą já chjịnẹ'éhẹn kjuątéxumoǫ: "Najmi tíbenkjún Ntịaná ndąị nga b'ą ts'ín tínchją." 4 Tụnga behé Jesu ni xi tíịncha ts'ínnkjink'un jóǫ. Ąs'ąi b'ị kitsúhụ:

—¿Á b'ą ch'on ts'ín tín'enkjíntak'uhunnu? 5 ¿Má éhen xi 'yún nąxụ tjẹn xi kąma xíhịn ndǫ? ¿A: "Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhịn"? ¿A rą: "Tịsíntjẹịn kǫ tịtsutjai"? 6 Tụnga mjehéna kuakuchjínụu nga Ntíhị Ndąx'ịụn tíjña ngajohǫ Ntịaná ąsunntẹị xi má nga kąma ts'ịínndyjat'ahą ngatitsuhụn xụtą.

Ąs'ąi b'ị kitsúhụ ndą xi najmi ma fiụ:

—Tịsíntjẹịn, chjúbéí nąchahịn kǫ t'in ngáhani ni'yahị.

7 Tsisintjẹn ndą uụn kǫ ngji ngáha ni'yahą. 8 Nk'ie nga kikie xụtą nkjiụn nii, kitsankjún kǫ kits'íntsjohǫ Ntịaná ąt'ahą xụ b'ą tse nga'yún kitsjáhą nku ndą.

B'ị ts'ín kinchjąhą Jesu Mateǫ

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

9 Nk'ie nga títs'ín nịyá Jesu, kikie nku ndą xi 'mi Mateǫ xi kab'ejña ąnte má nga f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxát'ahą já Romą kǫ b'ị kitsúhụ:

—Tsjénnkiní.

Ąs'ąi tsisintjẹn Mateǫ kǫ kitsjennkíhị Jesu.

10 Kǫ ni xi kama, nk'ie nga tíkjine Jesu nịñụ ni'yahą, nkjin nkjún já xi f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxát'ahą já Romą kǫ já xi najmi nąxụ ts'íntjusun kjuątéxumoǫ tą ịncha j'aik'ientut'áhą Jesu kǫ já ni'yakuyáhą t'a yámixǫ.

11 Nk'ie nga kikie já fariseǫ nii, ąs'ąi b'ą kitsúhụ já ni'yakuyáhą Jesu:

—¿Á já xi f'áchjíntjaihi ch'á kǫ já xi najmi nąxụ ts'íntjusuhun kjuątéxumoǫ tínekǫho nịñụ ndą maestrụnụu?

12 Tụnga nk'iehé nga kint'é Jesu éịn, b'ị kitsú:

—Xụtą xi uhụn machjéhẹn já chjịnẹnki, najmi xi ndahą. 13 Tankíún kǫ tịnchíyo nkú tsuhụ rą éhẹn Ntịaná xi b'ị ts'ín tjít'a: "Ni xi mjehéna, nk'ie nga kąma nịmąnụu xụtą. Najmi chjẹ xi k'ụéchjíntjainụu mjena." Najmi xụtą je jáị nchjahą, xụtą ngatitsun ní jáị nchjahą.

B'ị ts'ín kitsúya Jesu nkjé tjíhin nga k'úéntu kjintíá xụtą ni'yakuyáhą

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Ąs'ąi j'aisehẹ Jesu já ni'yakuyáhą Jua Bautistą kǫ b'ị ịncha kitsúhụ:

—¿Nkú tjíhin ra nga najmi b'entu kjintíáha já ni'yakuyáhi xi nkú ts'ín bintsuba kjintíáhani jin ko já fariseo?

15 As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A mahá 'be babaha xuta xi tjíntujín nku s'í kjuabixan nk'ie nga tíjñajin saha nda bixoon? Tunga kuichúhú nistjin nga chjú'aha nda bixoon. Nk'iehé nga k'úéntu kjintíá. 16 Ta ndaha najmi ch'a b'éstikoho najyun chá nku te najyun tsetse xi najmi kjee nibákú. At'aha nibakú najyun tsetse ko kjetiya najyun chóo. B'a ts'ín fi tsehe má kitiyá. 17 Ko ta ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chóo. As'ai fi ndzjo binu ko batsun tsa tjabaxíun. Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse, ko b'a ts'ín nda f'áítjoho nga joo niu.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku takjín ko nku tachjuún

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Nk'ie nga b'a títsu Jesu, tu j'aihí yo nku nda tjíxá ko tsasinkúnch'int'aha nga b'i kitsúhu:

—Takjínna ja k'uen. Nibángjennéí ntsai ntína tu xi kj'uaíya ngáha ra.

19 As'ai tsisintjen Jesu ko ngjiko já ni'yakuyáha nga kitsjennkíhi ndo. 20 Ko tu yohó j'ai tjennkihi Jesu nku tachjuún xi tjíhin te jo nú nga jní títs'ínk'iehen. Kui xi kits'ínko tuts'in najyun xi yja Jesu. 21 At'aha b'i ts'ín kits'ínnkjink'un: "Tsa tu najyuhun ts'inko sa, kamanda ngáhana." 22 Tunga kits'ínk'ótjiyahá Jesu nga tsasehe tachjúun ko b'a kitsúhu:

—Ji ntína, tsjo kat'ehe tak'uin. At'aha kuas'ejihin nga Ntianá kits'ín nibána, kui nga kama nkihi ri.

Ta kuihi chubo kamanda tachjúun.

23 Nk'ie nga tsichu Jesu ni'yaha nda tjíxóo, kikie yo já xi títs'ínkjane yánaxu ko xuta xi xaáhan tíincha ts'ín nga tíkjintá. 24 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tankín ngáhanu. Najmi ka'me takjíun. Tu kjifehé.

Tsajnukiehe xuta xi kama ñjakú yo. 25 Tunga nk'iehé nga ja kik'onsje Jesu xuto, as'ai jas'en má kjijña takjíun, jakj'á ntsja ko tsisintjen ngáha takjíun. 26 Kint'é ngayjee xuta xi tjín yo ni xi kamoo.

B'i ts'ín kikjex'ánkihi Jesu tunkun jo já ka

27 Nk'ie nga tíbitju Jesu yo, kitsjennkíhi jo já ka xi kikjintáya tjennkihi. B'i incha kitsú:

—Ji xi ntjehe David, katuma nimahi jin.

28 Ko nk'ie nga jas'en ni'yaha Jesu, yo incha j'aisehe já ko. B'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha jóo:

—¿A s'ejinnuu nga kamana ts'ian ni xi mjenuu?

B'a incha kitsú jóo:

—Johon, nda maestru.

29 As'ai kits'ínko Jesu tunkun jóo ko b'i kitsúhu:

—Katuma xi nkú ts'ín tís'ejinnuu.

30 Tsix'ánki tunkun jóo. As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tunga najmi tu ch'a 'miyahá ruu ni kamat'on.

31 Tunga nk'iehé nga incha ngji jóo, kitsúyaha ngayjee xuta xi tjín yo xi nkú nga kits'ínkoho Jesu.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda xi najmi ma nchja

32 Nk'ie nga tíbitju já xi ka kai, incha j'ai xuta xi j'aikoho Jesu nku nda xi najmi ma nchja, at'aha ndanindoo tíjñajihin. 33 Nk'ie nga kik'onsje Jesu ndanindoo, kinchja ngáha nda nimo. Kama nkjúhun xuta nkjiun ko b'a incha kitsúhu xinkjín:

—Ndahachí najmi kjee yaá ajinná xi ntjehe Israel tjenná nku ni xi b'a tjín.

34 Tunga b'ahá kitsú já fariseo:

—Nga'yúhun ndaninda k'akuhu jánindoo m'osjekoho jánindoo ndai.

B'i ts'ín kama nimaha Jesu xuta

35 Kikjatsú'ba Jesu ngayjee nanki i ko nanki xi xi tjín yo nga tsakúya aya ni'ya sinagoga. Y'énijmí én nda tsu xi títsuya nga Ntianá xi batéxuma ko kits'ínnkiyjehe ch'in xi k'uhun xuta. 36 Nk'ie nga kikie Jesu xuta nkjiun, kama nimaha, at'aha tíinchajihin sén ko chuba tjímahá xi nkú joyaha chutsanka xi najmi tjíhin nda bastu. 37 As'ai kinchjako já ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:

—Xuta xi tjín b'a joyaha nkúhu nku ntje chánka, tunga chubahá maha já musu xi ts'iínxájin nii. 38 Kui nga tinchíhi ruu xi ts'e ntje nga kats'ínkji já musu ajin ntjehe.

10

B'i ts'ín kitsjá xáha Jesu já postru xi te joo
(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

1 Ąs'ąi kinchjąhą Jesu já ni'yakuyá xi te
joǫ kǫ kitsjáhą nga ngajohǫ Jesu kąmahą
jóǫ k'ǫnsje jánindoǫ xi tjíntujíhįn xǫtą kǫ
nga ts'įínnkiyjehę xǫtą xi ch'ihįn.
2 Kui xu'bį xi j'áíhįn já postrǫ xi te joǫ:
títjun Simon, xi tą 'mi Pedrǫ, kǫ Andre xi
ndą nts'ę Pedrǫ maha; Santiagǫ kǫ Jua xi
nts'ę maha xinkjín, xi jáhą Zebedeǫ; 3 Felipę
kǫ Bartolome; Toma kǫ Mateǫ xi j'áchjíntjai
ch'á; Santiagǫ ntíhį Alfeǫ kǫ Tadeǫ; 4 Simon
xi makǫ já kananistą kǫ Judą Iscariotę xi
ąskahan kits'ínkjas'en Jesu.

B'į ts'ín kitsúyahą Jesu já postrǫ xi nkú
įncha ts'įín nga k'ǫénįjmí
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

5 Ąs'ąi kits'ínkji Jesu já ni'yakuyá xi te joǫ
nga kitsúyahą ni xi tjíhin nga įncha ts'įín.
B'į kitsúhǫ:
—Najmi tǫ bankíún má nga najmi tjín
xǫtą xi ntję Israel tjęhęn rą kǫ najmi tǫ
bitjas'ǫon nankihį xǫtą Samarįą. 6 Xǫtą
xi ntję̨hę ní Israel y'ahą rą tankíhįnsǫhǫ,
xǫtą xi ja kindyja xi nkú joyaha chǫt-
sąnką. 7 Tankíún kǫ t'enjmíú nga ja 'yún
tiña tíjña Ntįaná nga tíbatéxuma nd'ąi.
8 N'ęnkihǫu xǫtą un, n'ękj'áíyohǫo xǫtą xi
ja ka'me, n'ęnkihǫu xǫtą xi k'uhǫn ch'in
fentujnu tǫ xi kąma jehe nginkǫn Ntįaná,
kǫ tich'onsjǫo jáninda xi tjíntujíhįn xǫtą.
Xi nkú ts'ín tǫ kik'ąihínǫu nga'yún, b'ą ts'ín
tǫ tisinkǫnú xǫtą.
9 'Najmi tǫ ch'o tǫonsine ąya tsanǫu, tą
ndaha tǫontaba, kǫ tą ndaha kj'ąí tǫon.
10 Najmi tǫ ch'o tsa nga n'ǫo niyá, tą ndaha
jo 'yún najyun xi ndyjǫo, tą ndaha tjąbąxín-
nté, kǫ tą ndaha yánise. Ąt'ahą xi ts'ínxá
tjíhįn kixį nga k'ǫąihį nichine.
11 'Nk'ie nga kǫįtjás'ǫon nku nanki 'yún
kǫ tsa nku nanki įchí, yǫ tįnchísjo nku
xi nda anįmąhą. Tįntsǫboo ni'yahą santa
nkúhu nga kǫįtju ngáhanu nanki xu'bǫ.
12 Nk'ie nga kǫįtjás'ǫon ni'yoǫ, b'ą ts'ín
súniño: "Kas'enǫu kjǫąjyu", tįxíún. 13 Tsa
nda anįmąhą xǫtą xi ts'ę ni'yoǫ, kas'ehę
kjǫąjyunǫu. Tǫnga tsa najmi nda anį-
mąhą xǫtą xu'bǫ, kak'óyak'un ngáhąnǫu
kjǫąjyunǫu.
14 'Tsa tjín xi najmi ts'įínkjáínnǫu kǫ tsa
najmi ngjǫénñjuhǫ énnǫu, tǫ sahá tįtjusję
ngáhanu ni'yoǫ kǫ tsa nankiǫ, kǫ t'etsujno
ndyjo tsǫku. 15 Kjǫaxį ni xi tíxinnǫu.
Nk'ie nga kǫįchú nįstjin nga chąsęhę ni xi
kits'ín nga nkúnkú xǫtą, kui nanki xu'bǫ xi
'yún un skǫę sahą nga xǫtą xi kis'e nanki
Sodomą kǫ nanki Gomorrą.

B'į ts'ín kitsúyahą Jesu já postrǫ nga n'ę
uncha
16 'T'ejin tak'un. An títs'inkjínǫu xi nkú
joyaha chǫtsąnką ąjihįn nañá kjan. Kui
nga tįntsǫbą ndahanu xi nkú joyaha yę
kǫ nįmąkjǫą n'ęsjo yjonǫu xi nkú joyaha
chǫtujuǫ. 17 Chúhǫun yjonǫu xǫtą, ąt'ahą
ts'įínkjas'ennǫu já tjíxóǫ kǫ k'ǫénǫu ąya
ni'ya sinagoga. 18 Ngąt'aną ngjǫąįkǫnǫu
nginkǫn já títjuǫn kǫ nginkǫn já reį, tǫ
xi kǫixínyahą rǫu jóǫ kǫ tą xǫtą xi najmi
ntję̨hę Israel tję̨hęn rą yáha an.
19 'Tǫnga nk'ie nga ts'įínkjas'ennǫu xǫtą,
najmi tǫ fantąhą rǫu yjonǫu nkú n'ę chǫbo
kǫ mí éhen xi kǫixíún. Ąt'ahą kui chǫbą
xu'bǫ k'ǫąinǫu én xi chǫbo. 20 Ąt'ahą najmi
jun xi chǫbo, Espirįtǫhǫ ní Nąmin'ǫu xi
kǫinchją nk'ie nga chǫbo.
21 'Já xi nts'ę maha xinkjín tą kuihi
ts'įínkjas'en xinkjín nga n'ękj'ien. Xi tí'mi
nąmi ts'įínkjas'en ntíhį. Xi tí'mi ntí
kjąánkǫ xi cháhą kǫ ts'įínk'ien. 22 Ngąt'aną
ts'ąin unkiehęnǫu ngayjęę xǫtą. Tǫnga xi
tǫ nku ndjáhá kǫąsinjña, kui xi k'ǫąnki.
23 Nk'ie nga tsjénnki unkienǫu xǫtą xi tjín
nku nanki, tǫ sahá tįyú. Tankíún kj'ąí
nanki. Ąt'ahą kjǫąxį ni xi tíxinnǫu. Najmi
kfęnǫu nga kǫinimo ngayjęę nankihį xǫtą
Israel kintehę ni nga kj'ǫąí Ntíhį Ndąx'ǫun.
24 'Nku ndą ni'yakuyá najmi 'yún yankjún
sa nga ndą maestrǫhǫ, kǫ nku ndą musǫ
najmi 'yún yakjún sa nga ndą ntąhą. 25 Nda
tjín ts'ę ndą ni'yakuyóǫ tsa b'ą ts'ín kąmahą
xi nkúhu ndą maestrǫhǫ, kǫ nda tjín ts'ę
ndą musǫ tsa kǫichú ma xi nkú joyaha
ndą ntąhą. Tsa nąmihį ntíǫ xi tí'mihį
ndąninda Beelzebu, ¿a najmi tǫ sahá 'yún
ch'on k'úín sahą ntíhí?

B'ą ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjíhin nga
kǫinkjún
(Lc. 12:4-9)

26 'Kui b'ą maha, najmi tǫ binkjuhunnu
xǫtą xu'bǫ. Ąt'ahą najmi tjín ni xi 'ma
tjítjo xi najmi chą, kǫ najmi tjín ni xi tíjña
'ma xi najmi s'ęjña chji. 27 Ni xi tíxinyanǫu
má jyuǫn, chǫba ngáhanu má ndzjęęn. Kǫ
én sęn xi kǫinú'yó nga kuinchja, ch'ąíyakǫ
ngáhanu ąsun nk'a ni'yoǫ. 28 Najmi tǫ
binkjun xi tǫ yjoninteęhé mahą ts'ínk'ien

tunga najmi mahá ra ts'iínk'ien animanuu. Xi ma níhi ts'ínkji animanuu ko yjonintenuu ajin ngak'ien, kui ní xi tinkjún.

29 ’¿A najmi mahá tsa tu xí nanki chjíhí ch'a nga satéña jo nise xi tíntí? Ndaha tsa b'a ma, ndaha nku nisee najmi ndyja tsa najmi mjehe Na'minuu. 30 Ngat'a ts'ajun bi, santaha ngayjee ntsjaku tjín xkihi Na'minuu. 31 Kui kjuaha nga najmi tu binkjuhunnu, at'aha jun xi 'yún chjí so nga nkjin nise.

32 ’Ngatentee xi ts'iínkie yjoho nga bena nginkun xuta, ts'inkíé yjona nga be xuto nginkun Na'mina xi tíjña ndjiojmi ján. 33 Tunga xi najmi ts'iínkie yjoho nga bena nginkun xuta, ko an ta najmi ts'inkíé yjona nga be xuto nginkun Na'mina xi tíjña ndjiojmi ján.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga kui ngat'aha kuakjányaha yjoho xuta
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 ’Najmi b'a tu ts'ín n'enkjíntak'un, tsa kjuajyu jáik'iejñá asunntei. Najmi kjuajyu jái tsja. Kjuachán ní jái tsja. 35 At'aha jáa tu xi kuakjányaha yjoho xuta, má nga nku nda ngjuai kontraha na'mihi ko nku takjín ngjuai kontraha naaha ko nku na anta ngjuai kontraha na nchí'yaha. 36 Ta kuihi xinkjín xuta ngjuai kontraha.

37 ’Xi 'yún ts'iíntjo sa na'mihi ko tsa naaha nga an, kui xi najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. Xi 'yún ts'iíntjo sa ntíhi nga an, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. 38 Xi najmi títsjáha yjoho nga tsjénnkina santaha tsa kuayá ngat'ana, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. 39 Xi kuangisjáí suba nga k'úéjña tík'un, tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana, kui xi sakúhu nga k'úéjña tík'un.

B'i ts'ín kitsúya Jesu chjí xi k'uaihi xuta
(Mr. 9:41)

40 ’Xuta xi ts'iínkjáínnuu, ja an títs'ínkjáínna. Ko xi ts'iínkjáínna, ta títs'ínkjáíhin xi kits'ín nibána. 41 Xi ts'iínkjáíhin nku nda profeta at'aha nda profeta nii, xi nkú ts'ín tjehen ra b'a ts'ín k'uaihi. Ko xi ts'iínkjáíhin nku nda xi naxu ts'ín at'aha naxu ts'ín ndo, xi nkú ts'ín tjehen ra b'a ts'ín k'uaihi. 42 Ko tsa tjín xi tsjáha nku chutsín ntánijua nch'án xi k'úí nku xuta xu'bi at'aha xuta ni'yakuyána nii, kjuaxi ni xi tíxinnuu nga kj'uaihi chjíhi xuta xu'bo.

11

B'i kitsú Jesu nga kinchjako já ni'yakuyáha Jua Bautista
(Lc. 7:18-23)

1 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kitsúyaha já ni'yakuyá xi te joo ni xi tjíhin nga incha ts'iín, as'ai incha ngji nga tsakúya ko y'énijmí én nda tsuhu Ntianá nanki xi tjín yo. 2 Aya nubayóo kint'é Jua Bautista ni xi títs'ín Jesu. As'ai kits'ínkji k'ua já ni'yakuyáha 3 tu xi ngjuásjaiyaha ra Jesu. B'a incha kitsúhu:

—¿A ji nda xi tjíhin nga kj'uaí? ¿A ra chúyahá ri kj'aí ndaha?

4 B'i kitsú Jesu:

—Tankínk'inyohoo Jua ni xi tínu'yó ko tíyo. 5 Tíma chjihi xi kaha. Xi najmi ma fi tíincha fi. Xi k'uhun ch'in fentujnu tímanda. Tínt'é xi stayaha. Tíf'áíyaha xi ja k'ien. Tís'enijmíhi én nda tsuhu Ntianá xi x'ahan. 6 ¡Nda tjín ts'e xi najmi tjín ni xi ts'iínch'oho nga tsjénnkina!

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu Jua Bautista
(Lc. 7:24-35)

7 Nk'ie nga ja tíincha fi ngáha já ni'yakuyáha Jua Bautista, kik'atuts'ihin Jesu nga kinchjanijmíyaha Jua. B'i kitsúhu xuta nkjiun:

—¿Mí nihi xi tsankinse nkjúhuun ante kixiu? ¿A nku yáxá xi títs'ínk'ajnihi ntjo? 8 Tsa najmi, ¿mí nihi xi tsankisohoo? ¿A nku nda xi yja najyun tsjo tjín? Najmi, at'aha xi bja najyun tsjo k'un, kui xi tjíntu ni'yaha já rei. 9 Tunga, ¿á tsitjuhunu? ¿A ra nkuhú nda profeta tsankisohoo? Johon, kui. An b'a tíxinnuu nga kui Jua xi 'yún chánka sa ajihin já profeta. 10 Jua tínchjanijmíyaha ni xi tjít'a xujun éhen Ntianá:

Títs'inkjíá nda chjine'énna tu xi ngjuai
títjuhun ri.
K'uénda títjun niyáhi.

11 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku xuta xi tjín asunntei najmi 'yún chánka sa nga Jua Bautista. Tunga xi 'yún ichí má batéxuma Ntianá, kui xi 'yún chánka sa nga Jua.

12 ’Nistjin nga y'énijmí Jua Bautista éhen Ntianá ko santaha nd'ai 'yún tíbixkjanyáha má batéxuma Ntianá, ko xuta xi kitikjua títs'ín ts'e yo. 13 At'aha Ntianá kits'ínchjén

ni xi y'ét'a já profeta ko xi kis'et'a kjuatéxumaha Moise nga kitsjá éhen santaha nkúhu nga j'ai Jua. 14 Tsa mjenuu n'e s'ejiun éin, Jua kui xi Elia xi tjíhin nga kj'uaí. 15 Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

16 ’¿Mí nihi xi k'uejñá chubayakohona xi nkú k'un xuta xi tjín nd'ai? Kui xi b'a joyaha já asti xi b'entu niyátée ko kjintáyaha xinkjín 17 nga b'a incha tsu: “Nk'ie nga kin'ekjanei yánaxu, ¿á najmi kichankihinu? Ko nk'ie nga kisei suun nusin, ¿á najmi kich'íhinu?”

18 ’At'aha nk'ie nga j'ai Jua, y'ejña kjintíá ko najmi kik'i binu. As'ai: “Ndaninda tíjñajihin”, kitsú xuta. 19 Askahan j'ai ngá Ntíhi Ndax'iun xi kjine ko 'bi, ko tu sa b'ahá tsu ngá xuta: “Kui ndai xi 'yún kjine ko 'yún 'bi. Nda nchjako já xi f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma ko já xi najmi naxu ts'íntjusun kjuatéxumoo.” Tunga tís'ejña chjihí kjuankjintak'uhun Ntianá nk'ie nga tíyaha ni xi títs'ín.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi najmi kits'ínkjáíhin éhen

(Lc. 10:13-15)

20 As'ai b'i ts'ín ndjá kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi tjíntu nanki má nga 'yún kits'ín kjuankjún, at'aha najmi ngjikj'áha ra animaha:

21 —¡Nima rú n'ehenu jun, xuta nanki Corazin! ¡Nima rú n'ehenu jun, xuta nanki Betsaida! At'aha tsa xuta nanki Tiro ko xuta nanki Sidon kikie kjuankjún xi kama ajinnuu, ja ra nd'ai ngjikj'áha ra animaha nga kingja najyun kfe ko y'entujín nasu. 22 Tunga ahán b'a tíxinnuu. Nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skue sanuu nga xuta xi kis'e nanki Tiro ko nanki Sidon.

23 ’Ko jun xuta nanki Capernaum, tsa b'a manuu nga santaha ndjiojmi ján chankjúnnuu, najmi. Tu sa ní santaha ngak'ien kuankínjoon. At'aha tsa xuta nanki Sodoma kikie kjuankjún xi kama ajinnuu, ta tíjña ra santaha nd'ai tsakai. 24 Tunga an b'a tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skue sanuu nga xuta xi kis'e nanki Sodoma.

B'i ts'ín tsakúchji kjuatsjoho Jesu

(Lc. 10:21-22)

25 Kui nistjiun b'i kitsú Jesu:

—An títs'intsjoho, Na'mi, Ntia xi ts'e nk'a ján ko t'anankiu. At'aha y'ejña chjihi xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha jántí xi ni xi kik'iejña 'maihi já nkjink'uun ko já xi mankjihin ni xi tjín. 26 Johon, Na'mi, at'aha b'a ts'ín kama tsjohi.

27 ’Ngayjee ni xi tjín ja kits'ínkjas'en aya ntsa Na'mina. Najmi ch'a behe Ntíu, tu nkuhú Na'miu xi behe. Ta ndaha najmi ch'a behe Na'miu, tu nkuhú Ntíu xi behe. Ko xuta xi mjehe Ntíu nga kuakúchjihi Na'miu, kui xi skue Na'miu.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu xuta nga kj'uaísehe

28 ’Nibáhaseenú ngatentoo xi tsichu manuu nga kich'anjiu ch'áha kjuatéxumoo, ko an tsjanuu nga n'ekj'áíyo. 29 Tjasuntjio nkú tsuhu ra kjuatéxuma xi tíbakuyá, at'aha ts'inkjáíhin xuta ko nimakjua tjíyana. Sakúnuu xi má nga ts'iínkj'áíya aniimanuu. 30 At'aha najmi 'ni s'esúntjia ni xi bakuyá ko kijna ch'á xi tsjanuu.

12

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu nistjin nkjúun

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

1 Nku xuatu j'ajin Jesu má nga tjíntje tuniñu. Kama bjoho já ni'yakuyáha ko incha kikje'yún tuniñu. Kits'íntjiya ntsja nga kikjine. 2 Tunga kikiehé já fariseo ni xi tíincha ts'ín jóo. As'ai b'a incha kitsúhu Jesu:

—Chase ma ri. Ni xi tíjña nkjúhun kjuatéxumoo nga nistjin nkjúun tíincha ts'ín já ni'yakuyáhi.

3 B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehé n'eyo má nga tjít'a ni xi kits'ín David nk'ie nga kama bjoho kui ko já xi tjenkoho? 4 Jas'en ante nkjúhun Ntianá ko kikjine ninkuan nkjún xi tjíntu yo, ni xi najmi tjíhin nga kui kjine ko ta ndaha já xi tjenko, ninkuan xi tu já na'miu ma kjinehé. 5 ¿Ko a najmi kjehé n'eyo kui nii xi tjít'a xujun kjuatéxumoo? Já na'mi xi ts'ínxá aya ninku nga nistjin nkjúun najmi chumi jéhe b'anji. 6 An b'a tíxinnuu. Ei tíjñajinnuu nku xi 'yún chánka sa nga ninku.

7 ’Tunga najmi kjehé mankjinnuu éhen Ntianá xi b'a ts'ín tjít'a: “Ni xi mjehéna, nk'ie nga kama nimanuu xuta. Najmi chje xi k'uéchjíntjainuu mjena.” Tsa mankjinnuu éen, najmi chuba n'enijéhe ruu xuta

xi najmi tjíhin jé. [8] At'aha Ntíhi Ndax'iun
batéxumaha santaha ko nistjin nkjúun.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda xi ch'ihin ntsja
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

[9] Ngjikjas'en Jesu ni'ya sinagoga. [10] Yo ta
kab'ejña nku nda xi ch'ihin ntsja. As'ai b'a
incha kitsú jóo nga kingjásjaiyaha Jesu, tu
xi b'a ts'ín sakúhu ra má tíndyjajihin Jesu:
—¿A ma n'enki nga nistjin nkjún?
[11] As'ai b'a kitsú Jesu:
—Tsa nku xi kabasinjña ei tíjñaha nku
chutsanka, tsa tu nkuhú tixa kuijnengiya
chu nga nistjin nkjúun, ¿a najmi kuakj'áhá
chu ko k'uasjeya tixo? [12] Kui b'a maha, ¡'yún
chjí sa nku xuta nga nku chutsanka! Kui
nga ma n'ehe nku ni xi nda nga nistjin
nkjún.
[13] As'ai Jesu b'a kitsúhu nda xi ch'ihin
ntsja:
—Tjentei ntsai.
Kingjénte ntsja ndo ko kamanda. B'a
kik'ie xi nkúhu ntsja xinkuu. [14] As'ai incha
tsitju yo já fariseo ko y'éndako xinkjín xi
nkú ts'ín kama ts'iínk'iehen Jesu.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nkjin xuta andai ntáchak'uun

[15] As'ai ngji t'axín Jesu, at'aha ja be ni
xi mjehe ts'iín jóo. Nkjin nkjún xuta kit-
sjennkíhi. Kits'ínnkihi ngatentee xi uhun
[16] ko b'a kitsúhu xuta nga najmi incha kuit-
suya yáha Jesu. [17] B'a kama tu xi tsitjusuhun
éhen Ntianá xi kinchja nda profeta Isaia
nk'ie nga b'a kitsú:
[18] Ei tíjña nda musuna xi j'ajián,
xi tjona ko xi tsjo maha animana.
Tsjaha Espirituna,
ko kuitsuyaha xuta xi tjín asunntee ni xi
naxu nginkán.
[19] Najmi kjan kuinchja ko najmi kjintáya,
najmi niyátée kuinú'yá ntaha.
[20] Najmi kjét'okjá nku yáxá xi ja títs'okjá.
Najmi ts'iínk'ien nd'í xi tu nintihí títju saha,
santa nkúhu nga ts'iínndjuú ni xi naxu
nginkán.
[21] Ko xuta xi tjín asunntee kama 'yún tak'un
nda musuna.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu
(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

[22] J'aisehe Jesu xuta xi j'aiko nku nda xi
tíjñajihin ndaninndoo. Kui xi ka ko najmi
ma nchja. As'ai Jesu ts'asjehe ndaninndoo
ndo. Kama chjihi ko kama kinchja. [23] Tu ni
xí kama nkjúhun ra ngayjee xuta. B'a incha
kitsúhu xinkjín:
—¿Kutsa kuihí xu'bi xi ntjehe David?
[24] Nk'ie nga kint'é já fariseo ni xi tíincha
tsu xuta, b'a incha kitsú:
—Nga'yúhun ndaninda Beelzebu xi nda
k'akuhu jánindoo tím'osjekoho ndai jánin-
doo.
[25] Tunga behé Jesu ni xi títs'ínnkjink'un
jóo, kui nga b'a kitsúhu ra:
—Tsa xuta xi tjíntu má batéxuma nku
nda rei ta kuihi fi kontraha xinkjín, ta
kuihi incha ngjuá tiya nankihi. Ngaten-
tee nanki ko ni'ya xi ta kuihi fi kontraha
xinkjín, najmi tse maha. [26] B'a ta tjín ts'e
ndaninndoo. Tsa Satana k'onsje suba yjoho,
ta kuihi tífi kontra subaha yjoho. Tsa b'a
ts'iín, ¿nkú ts'ín tse kuichúkjuaha ra nga
kuatéxumaha?
[27] 'Ko tsa nga'yúhun ndaninda Beelzebu
tím'osjekohona jánindoo tíbixíún, ¿yá xi
ts'e nga'yún xi m'osjekoho jánindoo já
ts'ajun? B'a ts'ín ta kuihi jóo bakúchji nga
najmi kixi tjíntuyánuu. [28] Tunga tsa Espiri-
tuhu Ntianá tím'osjékohona jánindoo, kui
xi tsuhu ra nk'ie nga ja j'ai nistjin nga ja
tíbatéxuma Ntianá.
[29] '¿Nkú ts'ín nku nda kama kjuas'ehen
ni'yaha nku nda xi 'yún tjíhin nga'yún ko
kjé'aha ra ni xi tjíhín? Tjín níhi nga tjun
k'ué'yún ndo. B'a ts'ín kama kjé'aha ra ni
xi tjíhin ndo ni'yaha. [30] Xi najmi an makona,
kui xi xuta kontrana. Xi najmi tíf'áyakona,
kui xi tíbaténdzjo.
[31] 'Kui nga b'a tíxihinnuu. Kama ndy-
jat'aha xuta ngatentee ngatitsuhun ko nga-
tentee én ch'on tsu xi kuinchja. Tunga xi
ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi
ta kama ndyjat'aha ra. [32] Xi nkú kuitsuhu
Ntíhi Ndax'iun, kama ndyjat'aha. Tunga xi
nkú kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi
ta kama ndyjat'aha ra, ta ndaha nd'ai ko ta
ndaha ndyjun nkini.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yaha ra xuta
(Lc. 6:43-45)

[33] 'Tsa tuhu yóo xi nda, nda yóo. Ko tsa
tuu xi najmi nda, najmi nda yóo. At'aha tuu
bakúchji nkú k'un yóo. [34] ¡Já ch'onk'un xi
b'a k'un! ¿Nkú ts'ín kama chubahanu ni xi

nda, nk'ie nga jun xi ch'onk'un? At'aha ni xi kitsejíhin animaha xuta, kui nihi xi bitju ts'a. 35 Nku nda xi nda b'asjejin ni xi nda ajihin ngayjee ni nda xi tjítjoho. Ko nku nda xi ch'onk'un b'asjejin ni ch'onk'un ajihin ngayjee ni ch'onk'un xi tjítjoho.

36 'Ko an b'a tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta, nk'ie ts'iínkjas'en kuenta xuta nga nkúnkú én xi najmi chumi ni chjíhi ra xi kinchja ei. 37 At'aha ta kuihi én xi kichubai n'e kjuaha ri, tsa tjíhin jé ko tsa najmi tjíhin jé.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi mjehe skue kjuankjún

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

38 As'ai k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo b'a incha kitsúhu Jesu:

—Ji nda maestru, mjeni nga chai nku kjuakjún xi n'ei, xi kuakúchji nga Ntianá kits'ín nibáhi.

39 B'i kitsú Jesu:

—Xuta xi tjín nd'ai tíincha banki nga skue nku kjuankjún, at'aha ch'onk'un ko najmi naxu tíincha nginkun Ntianá. Tu ni xi kamat'aihín nda profeta Jona nk'ie, tu kuihí kjuankjún xi s'ejña chjihi xuta xi tjín nd'ai. 40 At'aha xi nkú ts'ín y'ejña Jona jan nistjin ko jan nistjen aya kats'a ti chánkoo, b'a ta ts'ín k'úéjña Ntíhi Ndax'iun jan nistjin ko jan nistjen kinte t'anankiu.

41 'Xuta xi y'entu nanki Ninive kuisíntjenko xuta xi tjín nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta. Kui xi ts'iínkokjuaha xuta xi tjín nd'ai, at'aha kui xi ngjikj'áha ra animaha nk'ie nga Jona y'énijmíhi éhen Ntianá. Nd'ai bi, ei tíjña nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Jona. 42 Ko na reina xi tsatéxuma nanki Saba kuisíntjenko xuta xi tjín nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta. Kui xi ts'iínkokjuaha xuta xi tjín nd'ai, at'aha kui xi 'yún kjin nibaha nga j'aisínñjuhu kjuankjink'uhun Salomon. Nd'ai bi, ei tíjña nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Salomon.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu ni xi maha xuta

(Lc. 11:24-26)

43 'Nk'ie nga nku ndaninda bitjujíhin nku nda, fatsú'basún ante kixiu nga bangisjai má nga ts'iínkj'áíya. Nk'ie nga najmi sakúhu ante, 44 as'ai b'a tsu: "Tu sahá kfin ngáhana ni'yana má tsitja." Nk'ie nga b'óya ngáha, ja kjitiya ni'yoo nga f'aise ngáha ra. Kichjuchá ko ja tjínda. 45 As'ai fikj'á sa yatu jáninda xi 'yún ch'onk'un sa nga kui ko ngatenteе incha fas'enjihin ndo. Ko máha nda xu'bo, 'yún ch'on ts'ín b'ejña askahan nk'ie nga tjuhun. B'a ta kamaha xuta ch'onk'un xi tjín nd'ai.

B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi naaha ko yá xi já nts'e

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

46 Nk'ie nga tínchjako sa Jesu xuta nkjiun, tu naaha ní ko já nts'e j'aincha natsiun xi má nga mjehe kuinchjakoho.

47 As'ai tjín xi b'i kitsúhu Jesu:

—Naahi ko já nts'ei kabincha natsin ján. Mje rúhu kuinchjakohi.

48 B'i kitsú Jesu nga kinchjako nda xi j'aikoho éen:

—¿Yá xi nána ko yá xi já nts'é?

49 As'ai tsakú xuta ni'yakuyáha ko b'i kitsú:

—Kui xuta xu'bi xi nána ko já nts'é. 50 Tu yáhá ni xi ts'iíntjusun xi nkú ts'ín mjehe Na'mina xi tíjña ndjiojmi ján, kui xi nda nts'é, na nichja ko nána.

13

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda xi tsaténdzjo xujmá

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Kui nistjiun tsitju Jesu ni'yaha ko ngjik'iejña andai ntáchak'uun. 2 Nkjin nkjún xuta kama ñjakút'aha. Kui nga nku tsutsu ngjik'iejñayaha Jesu, ko ngayjee xuta tsincha andai ntóo má kixiu. 3 Nkjin tíkjá ni xi tsakúyaha nga y'éjña chubayaha. B'i kitsú:

—Nku nda tsitju nga ngjiténdzjo xujmá. 4 Nk'ie nga tíbaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu andai niyóo. As'ai incha j'ai nisee ko kikjine xujmá xu'bo. 5 K'ua xi tsixuntu ajin ndjio má nga najmi 'yún tjín ninte. Kitsa jasu xujmóo, at'aha najmi 'yún tjain ninteе. 6 Tunga nk'iehé nga tsitju ts'íu, kits'ínchjahan ko kixí, at'aha najmi 'yún ngjiyanji kjamaha. 7 K'ua ngá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kisá na'yóo ko najmi kitsjántehe nga nda saá xujmá xu'bo. 8 Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiu. Tu xí tsehé ni xi kitsjá. Tjín xujmóo xi

kitsjá unchan tjíhin, tjín xi kitsjá cháte kọ te tjíhin, kọ tjín xi kitsjá katé tjíhin. 9 Xi tjẹn tjabạxínñju, katasínñju.

B'ị ts'ín kitsúya Jesu á tụ subahá y'éjña chụbạyaha nga tsakúya

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

10 Ạs'ại j'aisehẹ Jesu já ni'yakuyáhạ kọ b'ạ kitsúhụ:

—¿Á tụ subahá b'ejña chụbạyahani nk'ie nga chubakọhoni xụtạ?

11 Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ạinụu nga kạmankjinnụu ni xi 'ma tíjña ts'ẹ xi nkú ts'ín batéxuma Ntịaná. Tụnga xụtạ xu'bọ najmi kik'ạihị nga kạmankjihịn niụ. 12 Ạt'ahạ xi kamankjihịn, k'ụaị sahạ kọ 'yún nda kạmankjihịn. Tụnga xi najmi ts'ịínsihịn nga kạmankjihịn, chjú'ahạ santaha ni xi tíjñahạ nga kạmankjihịn kai. 13 Kui kjụaha tụ tíb'ejñá chụbạyahá rạ xụtạ xu'bọ. Ạt'ahạ tíbase tụnga najmi tíbehé, kọ tínt'é tụnga najmi tíbasínñjuhú kọ najmi tímankjihịn.

14 'Ni xi tíịncha ts'ín xụtạ xu'bọ títs'íntjusun éhẹn Ntịaná xi kitsúya ndạ profetạ Isaiạ nk'ie nga b'ạ kitsú:

'Yún kụạsinñju tụnga najmi kạmankjihínnụu,
kọ 'yún chạsọo tụnga najmi chạnú.

15 Ạt'ahạ ja kama ndjá anịmạhạ xụtạ xu'bị,
kits'ín staya yjohọ kọ kik'íéchja tunkụn,
tụ xi najmi skụẹhe kọ najmi kụint'éhe,
kọ najmi kạmankjihịn rạ,
tsa ts'ịínk'óntjaiya anịmạhạ kọ nga an ts'innkíhị.

16 'Tụnga máha jun, á b'ạ nda tjíhin ts'ạjun xi tíyo kọ tínu'yó, ạt'ahạ tíbe tunkun kọ tínt'é tjabạxínñju. 17 Kjụaxị ni xi tíxinnụu. Nkjin já profetạ kọ xụtạ xi nạxụ y'entu xi kis'e nịstjin nk'ie ịncha kama mjehẹ nga skụẹ ni xi tíyo nd'ại, tụnga najmi kikiehé. Kama mjehẹ nga kụint'é ni xi tínu'yó nd'ại, tụnga najmi kint'éhé.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ts'ínkjáíhịn xụtạ éhẹn Ntịaná

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

18 'Kui b'ạ maha, tjenñjuhúnu nkú tsuhụ rạ ni xi kuak'iejñá chụbạya ts'ẹ ndạ xi tsaténdzjo xujmóọ. 19 Nk'ie nga nt'é xụtạ én xi tsuya nga Ntịaná xi batéxuma, ạs'ại najmi mankjihịn niụ, nibá ndạnindoọ kọ kjexín én xi ja kis'entjejin anịmạhạ. Kui xụtạha xi nkú joya xujmá xi tsixuntu ạndai nịyóọ.

20 'Xujmá xi tsixuntu ạjin ndjịọ, kui xụtạha xi nt'é éẹn kọ tjẹn'yún tsjohó ts'ín ts'ínkjáíhịn. 21 Tụnga najmi 'yúhún tjíhịn kjạmạ ạjin anịmạhạ kọ najmi ndjá bincha. Nk'ie nga sakúhụ kjụasti kọ nk'ie nga n'e uncha tụ ngạt'ahạ éẹn, ts'ín t'axíhịn yjohọ éẹn.

22 'Xujmá xi tsixuntu ạjin na'yóọ, kui xụtạha xi tạ nt'é éẹn, tụnga ni xi tjíhín ạsunnteị s'entạhạ rạ kọ kjụanchịnóọ b'anạchạhạ. B'ạ ts'ín najmi sakúntehẹ rạ nga nda sạáha éẹn ạjin anịmạhạ xụtạ xu'bọ kọ najmi tsjá chạn.

23 'Tụnga máha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndooọ, kui xụtạha xi nt'é éẹn kọ mankjihịn. Nda ts'ín nga b'entu. Kui xi b'ạ joyaha xujmá xi tsjá unchan tjíhin, kọ tsa xi tsjá cháte kọ te tjíhin, kọ tsa xi tsjá katé tjíhin.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén xujmá xi nda kọ jñá ch'onk'un

24 Tạ y'éjña chụbạyahá ngáha Jesu nga tsakúya. B'ị kitsú:

—Má batéxuma Ntịaná b'ạ joyaha nku ndạ xi nda xujmá xi y'éntjẹjin jñáhạ. 25 Tụnga nk'iehé nga kjintufé, j'ai ndạ kontrạhạ ndọ. Y'éntjẹjihịn tunịñụ jñá ch'onk'un kọ ạs'ại ngji. 26 Nk'ie nga jasu tunịñụ kọ kis'ehẹ tu, tạ kama chji jñá ch'onk'uụn. 27 Ạs'ại ịncha j'ai já musụhụ ndạ xi ts'ẹ tunịñụ kọ b'ạ kitsúhụ: "Ji ndạ ntịạ, ¿a najmi xujmá ndahá xi y'entjẹjin jñáhị? ¿Nkú ts'ín nga tụ sa jñá ch'onk'uhún kj'ijin ngáhạ rạ ntjẹhị?" 28 B'ạ kitsú ndọ: "Nku ndạ kontrạ b'ạ kits'ín." B'ạ kitsú já musụ: "¿A mjehé ri nga kuankín chjúneyạị jñá ch'onk'uụn?" 29 Tụnga b'ạhá kitsú ndọ: "Najmi, ạt'ahạ tsa chjúneyo jñá ch'onk'uụn, kọ xkạ tunịñụ chjúyanjiu. 30 Tụ sahá katuma chá suba nga jooọ santaha nkúhu nga kụịchú nịstjin nga kạma chá. Kui nịstjiụn b'ạ xíhịn já xi kụate tuụ nga títjun kjéneya jñá ch'onk'uụn, kj'ụách'á kọ k'ụéti. Tụnga máha tunịñụ, kui xi kj'ụátjo ạntehẹ."

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku k'un mostasạ

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

31 Tạ y'éjña chụbạyahá ngáha Jesu nga tsakúya. B'ị kitsú:

—Xi nkú ts'ín batéxuma Ntịaná b'ạ joyaha nku k'un mostasạ xi jakj'á nku ndạ kọ

y'éntje jñáha. 32 Kui k'un xu'bi xi 'yún ichí
sa nga k'un xi k'oo. Tunga nk'iehé nga ma
chá, 'yún chánka ma sa nga ni ntje xi b'éntje
xuta. Santaha nku yá tu bichú ma, ko f'ai
ts'ínnda'á nisee nubaha tjiaha yóo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu sahan ninkuan
(Lc. 13:20-21)

33 As'ai ta y'éjña chubaya ngáha Jesu:
—Xi nkú ts'ín batéxuma Ntianá b'a
joyaha na'yu sahan ninkuan xi jakj'á
nku tachjuún ko kits'íntjijinko tse nkuan
ninkuan. As'ai tsijin ngatente na'yu.

Kui kjuai nga tu nku y'éjña chubayahá Jesu nga tsakúya
(Mr. 4:33-34)

34 B'a ts'ín kinchjako Jesu xuta nkjiun.
Y'éjña chubayaha ngayjee ni xu'bi nga kit-
súyaha. Najmi kinchjako tsa najmi y'éjña
chubayaha. 35 B'a kama tu xi tsitjusuhun
éhen Ntianá xi kitsúya nda profeta nga b'a
kitsú:
K'uejñá chubaya,
xínya ni xi tjíntu'má santaha nkúhu nga
kamanda asunntee.

B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi tsakúya nga kits'ínchjén xujmá xi nda ko jñá ch'onk'un

36 Nk'ie nga ja kits'ínkji Jesu xuta nkji-
un, jas'en ni'yaha. As'ai já ni'yakuyáha
j'aik'úhun ko b'a incha kitsúhu:
—T'inyani nkú tsuhu ra én xi kuak'iejña
chubayai ts'e jñá ch'onk'un xi tjín ajihin
tuniñu.
37 B'i kitsú Jesu:
—Nda xi y'éntje xujmá ndoo, kui xi Ntíhi
Ndax'iun. 38 Ante xi má nga y'éntje, kui xi
asunntei. Xujmá xi ndoo, kui xutaha xi ts'e
má batéxuma Ntianá. Jñá ch'onk'uun, kui
xutaha xi ts'e ndanindoo. 39 Nda kontra xi
y'éntje jñá ch'onk'uun, kui xi ndanindoo.
Nistjin nga chjúsíntjen tuniñu, kui nistjihin
nk'ie nga kfe asunntee. Ko já xi kuate
tuniñu, kui xi ntítsjee.
40 'Xi nkú ts'ín f'áíya jñá ch'onk'uun ko
s'etí ajin nd'íu, b'a ta kama nk'ie nga kfe
asunntee. 41 Nk'ie nga kuatéxuma Ntíhi
Ndax'iun, ts'iínkji ntítsjehe nga kjéxin aji-
hin xuta xi ts'e ngayjee xuta xi ts'ínkijnejin
ngatitsun xuta xi k'oo ko ngayjee xuta xi
ch'on ts'ín. 42 Kui xi kjaníkj'ajin má tíma
'yún nd'íu. Yo kjintá xuta ko kuate ni'yun.
43 Nk'iehé kuat'ai xuta jee xi nkú joyaha ts'íu
nga k'úéntu má batéxuma Na'mihi. Xi tjen
tjabaxínñju, katasínñju.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén xuta xi sakúhu nku ni xi 'yún chjí

44 'Má batéxuma Ntianá b'a joyaha xi
nkúhu nku nisa toon xi tíjña 'ma nku ante.
Nda xi sakúhu niu ta b'éjña 'mahá ngáha
at'aha najmi kui ts'e anteé. Tsjo maha ndo
niu. Kui nga fitéñayjehe ni xi tjíhin ra ko
b'atse anteé.
45 'Má batéxuma Ntianá ta b'a joyaha xi
nkúhu nku nda xi ts'ínxáko ndjio tsjo k'un.
46 Nk'ie nga sakúhu nku xi 'yún chjíhi, as'ai
fitéñayje ni xi tjíhin ko b'atse ndjio tsjo tjín
xu'bo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku na'ya tjio

47 'Má batéxuma Ntianá ta b'a joyaha
xi nkúhu nku na'ya xi kikjaníkj'ajin jóo
ntáchak'uun. Kixincháha ngayjee tíkjá tjio
xi tjín. 48 Nk'ie nga kitsehe tjio na'yoo, as'ai
kikje'yún jóo andai ntóo. Yo y'entu nga
j'ájin tjio xi ndoo. Tsinchá nisin xi ndoo
ko kikjaníya xi najmi ndoo. 49 B'a ta kama
nk'ie nga kfe asunntee. Kuitju ntítsjee ko
ts'iínkj'a t'axín xuta xi ch'onk'un ko xi je.
50 As'ai kjaníkj'ajin xi ch'onk'uun má nga
tíma 'yún nd'íu. Yo kjintá xuta ko kuate
ni'yun.
51 As'ai b'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha já
ni'yakuyáha:
—¿A kamankjinnuu ngayjee ni xu'bi?
—Johon —incha kitsú jóo.
52 B'i kitsú Jesu:
—Nk'ie nga nku nda chjine'éhen kjuatéx-
umoo bangiya nkú tsuhu ra nga Ntianá
batéxuma, kui xi b'a joyaha nku nda xi
tíjñaha nku ni'ya chánka. Bakúchji ni tsjo
k'un xi tjíntutjóho, ni xi cháha ko ni xi
tsetsehe.

B'i ts'ín najmi kin'ekjáíhin Jesu
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga y'éjña
chubaya, as'ai tsitju yo. 54 Ngji ngáha nanki-
hi ko tsakúya aya ni'ya sinagoga xi tjín yo.
Kama nkjúhun xuto ko b'a incha kitsúhu
xinkjín:
—¿Má ngjikj'áha kjuankjink'un nanka xi
y'aha ndai? ¿Nkú ts'ín maha ra ts'íhin
kjuankjún? 55 ¿A najmi kuihí ndai xi ntíhi
nda chjineyóo? ¿A najmi kuihí naaha xi 'mi

Mariạ? ¿A najmi já nts'ẹhé maha Santiagọ,
Kuse, Simon kọ Judạ? 56 ¿A najmi ẹihí
tạ tjíntujínná ngatenteẹ jminchjín nichja
ndại? Kui b'ạ maha, ¿má ngjikj'áha ni xi
mahạ?
57 Kui nga najmi ịncha kits'ínkjáíhịn rạ.
Tụnga b'ạhá kitsúhụ Jesu xụtạ nkiụn:
—Tụ má xi tjẹhén ni yankjún nku ndạ
profetạ. Nkuhú nankihị kọ ni'yahạ najmi
b'ạ n'ehẹ.
58 Najmi 'yún kits'ín kjụankjún Jesu yọ,
ạt'ahạ najmi kis'ejihịn xụtạ nga Ntịaná
kits'ín nibáhạ.

14

B'ị ts'ín k'ien Jua Bautistạ
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

1 Kui nịstjiụn Herodẹ Antipạ tjíhịn xá
ạnte Galileạ. Kint'é ni xi títs'ín Jesu kọ b'ạ
kitsúhụ já xi ts'ínxát'ahạ:
2 —Jua Bautistạ niụ. Ja j'áíya ngáhạ rạ
ngabayọọ. Kui kjụạha nga tjíhịn rạ nga'yún
nga títs'íhin kjụankjún.
3 Ạt'ahạ Herodẹ kits'ínkji já juhụn nga
jakj'ánijé Jua. Y'é'yún kọ kits'ínkjas'en
nụbạyóọ. Ngạt'ahạ nạ Herodiạ b'ạ kits'íhin.
Ạt'ahạ chjụúhụn Felipẹ kama nạ Herodiạ,
kọ ndọ ngá nts'ẹ kamaha Herodẹ. 4 B'ạ
kits'ín ndọ ạt'ahạ Jua Bautistạ b'ạ kitsúhụ:
—Tíjña nkjúhụn kjụatéxumọọ ni xi tín'ei,
nga tạ jihi tinchunkọi chjụúhụn ndạ nts'ei.
5 Kama mjehẹ Herodẹ nga ts'ịínk'ien Jua,
tụnga tsankjúhún nga b'ạ ts'ịín, ạt'ahạ
b'ạ tsu xụtạ nga nku ndạ profetạ Jua
Bautistạ. 6 Tụnga nk'iehé nga tsichu nú
Herodẹ, ts'asje s'íhị kọ kitenki tạkjíhịn nạ
Herodiạ nginkụn xụtạ xi j'ai s'íụ, kọ tsjo
ṇkjún kamahạ Herodẹ. 7 Ạs'ại ịxí Ntịanáhá
kits'ínkie nga tsjáhạ tạkjíụn tụ mí nihí ni xi
kụạnkihị. 8 Tụnga jahá kabinchá'a títjuhụn
nạahạ tạkjíụn, kọ b'ị kitsúhụ Herodẹ:
—T'eya tạbạní nintakụ Jua Bautistạ nga
k'ụainí.
9 Ạs'ại kik'ie babahạ ndạ reị Herodẹ,
tụnga ngạt'ahạ ní nga ja kats'ínkie Ntịaná
nga ts'ịíntjusun éhẹn kọ ngạt'ahạ já xi
kab'entut'ákọhọ yámixọ, kui nga b'ạ kit-
súhu nga k'ụaihị rạ tạkjíụn ni xi tíbankihi.
10 Kitsjá kjụạ nga stíkjá nintakụ Jua ạya
nụbạyóọ. 11 Nku tạbạ kis'eya nintakụ Jua kọ
kik'ạihị tạkjíụn, kọ kui xi ngjitsjá ngáhạ rạ
nạahạ niụ.
12 Ja kamọọ, já ni'yakuyáhạ Jua j'aikj'á
yjoninte k'iẹn kọ kingjáyanji. Ạs'ại ngji
tsúyahạ Jesu ni xi kamọọ.

B'ị ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi un miị
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 Nk'ie nga kint'é Jesu éịn, y'eya nku
tsutsu nga ngji t'axín suba nku ạnte má
najmi ch'a tjín. Tụnga nk'iehé nga kint'é
xụtạ nkjiụn nga ja tífi Jesu, ạs'ại tsụkụ ngji
títjuhụn rạ Jesu nga ngjitjẹnnki. 14 Nk'ie nga
tsitjujen Jesu tsutsuụ, kikie nga nkjin ṇkjún
maha xụtạ xi tíkuyáhạ. Kama nịmạhạ kọ
kits'ínnkihị xi uhụn. 15 Nk'ie nga ja kama
ngixuụn, ịncha j'aik'úhụn já ni'yakuyáhạ
kọ b'ạ kitsúhụ:
—T'axínt'a ṇkjún ẹị kọ ja 'yún kama
ngixun. Tụ sahá b'ạ t'ihịn xụtọ nga katji
nanki xi tjíndai ẹị má nga kạma k'ụạtse ni
xi kjịnẹ.
16 Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:
—Najmi machjéhẹn nga ngjụại xụtọ. Tụ
sahá jun tjohọon ni xi kjịnẹ.
17 B'ạ kitsú jóọ:
—Un ịchí maha nịnkụạn xi kich'ại kọ jo
ịchí tjịọ.
18 —Nibákọnú ẹị —kitsú Jesu.
19 Ạs'ại b'ạ kitsúhụ xụtạ nkjiụn nga
k'úéntujin jñóọ. Jakj'á nịnkụạn xi uụn
kọ tjịọ xi jooọ. Tsasenjinki nk'a ján nga
kitsjáhạ máb'ạchjíhị Ntịaná. Tsakjánya
nịnkụọn kọ kitsjáhạ já ni'yakuyáhạ tụ xi
kui ịncha ts'ịínndzjo ngáhạ rạ xụtạ nkjiụn.
20 Ngatenteẹ xụtọ ịncha kikjine niụ santa
nkúhu nga ịncha kitse sisihịn. Ạs'ại j'áíya
nịnkụạn xi ts'ankiụ. Te jo nịsịn kama. 21 Ma
rạ un miị jáx'ịn kọ kj'ạí jminchjíụn kọ jántí
xi ịncha kikjine nichineẹ.

B'ị ts'ín ngjisun Jesu ntáchak'uụn
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Ạs'ại b'ạ kitsúhụ Jesu já ni'yakuyáhạ
nga ịncha kjụạs'en tsutsuụ kọ nga ịn-
cha ngjụại títjuhụn ngabantá ntáchak'uụn,
ạt'ahạ Jesu tsasín nịyá xụtọ nk'ie nga ịncha
ngji ni'yahạ. 23 Nk'ie nga ja kits'ínkji xụtạ,
ạs'ại ngji nchjạkọ t'axín suba Ntịaná ạsun-
ntu tjẹnkịụ. Yọ tíjña suba nk'ie nga ja kama
jyun.
24 Kui chụbọ ja kamasehẹn ntáchak'uụn
tjẹnjin tsutsuụ. T'éhẹn ntóọ títs'ínstihị,
ạt'ahạ ntjọ 'yún ṇkjún tísatéjihịn tsutsuụ.
25 Nkú rạ ma nga ja tífi ma sen, tsichu tjẹnnki
tiña Jesu jóọ nga tífisun ntáchak'uụn.

26 Nk'ie nga kikie já ni'yakuyóo nga nibásun
ntáchak'uun, incha kitsankjún nkjún. B'a
incha kitsú nga kikjintáya nkjún:
—¡Nku sen nibá yo!
27 Tunga tjen'yún kinchjahá Jesu:
—¡Jyu ní! ¡Ahán niu! ¡Najmi tu binkjun!
28 As'ai b'i kitsú Pedro:
—Ji nda maestru, tsa kjuaxi nga ji niu,
tjein kjua nga kfínsehe yo má tjenjin ntóo.
29 —Nibáí —kitsú Jesu.
As'ai tsitjujen Pedro tsutsuu ko ngjisun
ntóo nga ngjisehe Jesu. 30 Tunga nk'iehé nga
kikie nga 'yún tíma ntjo, kitsankjún ko nk'ie
nga ja tífijintí, kikjintáya:
—¡Ji nda maestru, n'ek'ankiní!
31 Ta kuihi chubo jakj'á Jesu ntsja Pedro ko
b'a kitsúhu:
—¡Á b'a 'yún ichí s'ejihin ri an! ¿Á jo jan
kamaha ri?
32 Nk'ie nga incha jas'en tsutsuu, kit-
sjenjyú ntjo. 33 As'ai já xi tíincha tsutsuu
kits'íntsjoho Jesu nga b'i kitsúhu:
—Kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntianá.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu xuta un xi tjín nanki Genesaret
(Mr. 6:53-56)

34 Nk'ie nga ja j'atikjáko Jesu já
ni'yakuyáha ntáchak'uun, as'ai tsichu
nanki Genesaret. 35 Nk'ie nga kamankjihin
xuta xi tjín yo nga Jesu niu, kits'ínkint'é
xuta xi tjín xki ante xi tjíndai yo. As'ai
incha j'aisehe Jesu nga j'aiko ngatentee
xuta xi uhun. 36 Incha tsankihi tsa tsjántehe
tsa tu andai tuts'in najyun xi yja ts'iínko,
ko kamanda ngayjee xi kits'ínko najyuhun
Jesu.

15

B'i ts'ín tsakúya Jesu mí nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntianá
(Mr. 7:1-23)

1 As'ai incha j'aisehe Jesu já fariseo ko já
chjine'éhen kjuatéxumoo xi nibaha nanki
Jerusalen. B'a incha kitsúhu:
2 —¿Á najmi ts'íntjusuhun já ni'yakuyáhi
sihin xi y'éjñaná ntje cháná? Najmi títjun
bané ntsja nk'ie nga kjine niñu.
3 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Ko máha jun, ¿á najmi n'etjusuhunnu
ni xi y'éjña Ntianá, nga tu sahá sinnuu
n'etjusuhunnu? 4 Tjít'a má nga b'a kitsú
Ntianá: "Chankjúín na'mihi ko naahi", ko
"Xi ch'on kuitsuhu na'mihi ko tsa naaha,
kui xi tjíhin nga n'ek'ien." 5 Tunga juhún b'a
bixíún nga tsa tjín xi b'i kuitsuhu na'mihi
ko tsa naaha: "Ngayjee ni xi tjínna nga
kúásinkoho kai, ja chje kitsjaha Ntianá",
6 tsa tjín xi b'a kuitsu, kui xi najmi ta
tjíhin tsa skuenkjún na'mihi ko tsa naa-
ha. Kui nihi xi bixíún. B'a ts'ín najmi ta
n'echjíhinu éhen Ntianá tu ngat'aha sin xi
kin'ekjas'ennuu.
7 '¡Tu tsjohónuu nga bakuchíú xi nkú ts'ín
yankjún Ntianá! Kjuaxi kjáíhin ni xi kitsú
nda profeta Isaia nk'ie nga b'a ts'ín y'ét'a:
8 Kui xuta xu'bi tu ts'ahá benkjúnna,
tunga animaha kjin tíjñaha an.
9 Najmi chumi ni chjíhi ra chje xi tsjána,
at'aha tu kjuatéxumaha xutahá bakúya.
10 As'ai b'i kitsúhu Jesu xuta nkjiun:
—Tjenñju ko katumankjinnuu. 11 Ni xi
fas'en ts'a xuta, najmi kui xi ts'ín sihi
nginkun Ntianá. Ni xi bitju ní ts'a, kui ní
nihi xi ts'ín sihi.
12 As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha ko b'a
kitsúhu:
—¿A yai nga já fariseo najmi kuasasíhin
én xi kuachubai?
13 B'i kitsú Jesu:
—N'esjenji santaha ko kjamaha ngayjee
yá xi najmi y'éntje Na'mina xi tíjña nd-
jiojmi ján. 14 Najmi tu nkjún manuu jóo. Já
kahá niu xi bakú niyáha xuta ka. Tsa nku
nda ka kuakú niyáha kj'ai nda ka, ¿a najmi
kuixuntuyáhá nga joo nku tixa?
15 As'ai b'a kitsú Pedro:
—T'inyani nkú tsuhu ra ni xi kuak'iejña
chubayai.
16 B'i kitsú Jesu:
—¿A ta ndaha jun najmi mankjinnuu?
17 ¿A najmi yanú nga ngayjee ni xi fas'en
ts'a xuta, fi aya kats'a ko bitju ngáha? 18 Ni
xi bitju ní ts'a xuta, kui ní xi nibáha ajin
animaha ko kui xi ts'ín sihi nginkun Ntianá.
19 At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga
ch'on ts'ín ts'ínnkjink'un, nga ts'ínk'ien
xinkjín, nga bangane kjuabixoon, nga tjín
xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan,
nga ndyjé ts'ín, nga nchja én tsank'á, ko
nga ch'on tsuhu xinkjín. 20 Kuihí ni xu'bi xi
ts'ín sihi xuta nginkun Ntianá. Tunga tsa
kjine ninkuan nga najmi títjun kuané ntsja,
najmi kui nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun
Ntianá.

B'i̱ ts'ín nku tạchjụún xi najmi ntjẹhẹ judio̱ tjẹhẹn rạ tsankihi̱ nku kjụạnda Jesu
(Mr. 7:24-30)

21 Ạs'ại tsitju Jesu yo̱ nga ngji ạnte xi tiña mahạ nanki Tiro̱ ko̱ nanki Sidon. 22 Ko̱ tụ kikjintáya tjẹnnkihí rạ nku tạchjụún xi najmi ntjẹ judio̱ tjẹhẹn rạ xi yo̱ tíjña. B'ạ kitsúhụ:

—¡Ji chá maestrụ, ji xi ntjẹhẹ David, chạsẹ nimạní i̱chí an! ¡Tạkjín i̱chínạ tíjña-jihi̱n chánindoo̱, kui nga tụ xí uhún tíbehẹ rạ!

23 Tụnga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. Ạs'ại j'aise tiñahạ já ni'yakuyáhạ ko̱ b'ạ i̱ncha kitsúhụ:

—Tụ sahá b'ạ t'ihi̱n tạchjúụn nga katji, ạt'ahạ tíkjintáya tjẹnnkiná.

24 Ạs'ại b'i̱ kitsú Jesu:

—Kits'ín nibána Nti̱aná nga tụ nkuhú xụtạ xi ntjẹ Israel tjẹhẹn rạ kfínsehẹ, xụtạ xi kindyja xi nkú joyaha chụtsạnkạ xi ngji t'axín suba.

25 Ạs'ại j'ai tạchjúụn, tsasinkúnch'int'ahạ Jesu ko̱ b'ạ kitsúhụ:

—¡Ji chá maestrụ, ti̱si̱nko̱ní i̱chí an!

26 B'i̱ kitsú Jesu:

—Najmi nda tjín tsa chjú'ahạ ni̱nkụạhạn jántíụ nga kj'ụại̱hi̱ nañóo̱.

27 Ạs'ại b'ạ kitsú tạchjúụn:

—Johọn, chá maestrụ, tụnga santahá ni ko̱ nañóo̱ kjine xi̱hi̱ ni̱nkụạn xi bixunntunkí yámixạhạ nti̱ahạ.

28 B'i̱ kitsú Jesu:

—Ji tạchjụún, ¡á b'ạ 'yún s'ejihin ri nga Nti̱aná kits'ín nibána! Katuma xi nkú ts'ín mjehi.

Tạ kuihi chụbo̱ kamanda tạkjíhi̱n tạchjúụn.

B'i̱ ts'ín kits'ínnkihi̱ Jesu nkjin ṇkjún xụtạ un

29 Tsitju Jesu yo̱ nga ngji ạndai ntáchak'un Galileạ. Ạs'ại ngjinji nku ạsunntu tjẹnki̱ ko̱ yo̱ y'ejña. 30 I̱ncha j'aisehẹ Jesu nkjin ṇkjún xụtạ nga j'aiko̱ xi najmi ma fi, xi kạ, xi najmi ma nchja, xi kutu ntsja, ko̱ nkjin sa xi uhụn. Kui xi j'aik'íéntut'áhạ Jesu ko̱ Jesu kits'ínnkihi̱ ngayjeẹ. 31 Kui nga kama nkjúhụn rạ xụtạ nkjiụn nk'ie nga kikie nga tíncha xụtạ xi najmi ma nchja, kamandụú ntsja xụtạ xi kutu ntsja, tjíma xụtạ xi najmi ma fi, ko̱ kama chjihi̱ xụtạ xi kạ. Ạs'ại i̱ncha kits'íntsjoho̱ Nti̱ahạ xụtạ Israel.

B'i̱ ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi ñju mii̱
(Mr. 8:1-10)

32 Ạs'ại kinchjạhạ Jesu já ni'yakuyáhạ ko̱ b'i̱ kitsúhụ:

—Tíma ni̱mạna xụtạ nkjii̱n, ạt'ahạ ja tjíhi̱n jan ni̱stjin nga tjíntuko̱ná ẹi̱. Ja najmi tạ tjíhi̱n rạ nichine. Najmi mjena ts'inkjí kjintíá, ạt'ahạ tsa kụạyáya ạya ni̱yóo̱.

33 Ạs'ại b'i̱ i̱ncha kitsú já ni'yakuyóo̱:

—¿Tụnga má xi tjẹhẹn sạkúná ẹi̱ ạnte t'axín xu'bi̱ ni̱nkụạn xi kạmahạ rạ nga kji̱nẹ xụtạ xi b'i̱ nkjún ts'ín nkjin maha?

34 B'i̱ kitsú Jesu:

—¿Nkú tjín ni̱nkụạn kich'o?

B'ạ i̱ncha kitsú jóo̱:

—Yatu maha ko̱ k'ụạ tji̱o xi̱xi̱.

35 Ạs'ại b'ạ kitsú Jesu nga k'úéntu xụtạ nkjiụn t'anankiụ. 36 Jakj'á ni̱nkụạn xi yatuụ ko̱ tji̱o ko̱ kitsjáhạ máb'ạchjíhi̱ Nti̱aná. Tsakjánya ko̱ kitsjáhạ já ni'yakuyáhạ. Ạs'ại já ni'yakuyóo̱ kits'ínndzjoho̱ ni̱nkụọn ko̱ tji̱o xụtạ nkjiụn.

37 Kikjine tente xụtạ niụ santa nkúhu nga kitse sisihi̱n. Ạs'ại j'áíya ni̱nkụạn xi ts'ankiụ. Yatu ni̱si̱n kama. 38 Ñju mii̱ jáx'i̱n ko̱ kj'ạí jminchjíụn ko̱ jántí xi kikjine nichi-neẹ. 39 Nk'ie nga kits'ínkji Jesu xụtạ nkjiụn ni'yahạ, jas'en ngáha tsutsuụ nga ngji ạnte xi tiña mahạ nanki Magadan.

16

B'i̱ kitsú Jesu nk'ie nga tsinchihi̱ nku kjụạnkjún
(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

1 I̱ncha j'ai já farisẹo̱ ko̱ já saduseo̱ nga j'ai kjut'ayák'un Jesu. Tsankihi̱ nga ts'i̱ín nku kjụạnkjún xi kụạkúchji nga Nti̱aná kits'ín nibáhạ. 2 Tunga b'i̱hí kitsú Jesu:

—Nk'ie nga ja ma ngixuụn b'ạ bixíún: "Nda chun kạma, ạt'ahạ chun jeje nk'a ján." 3 Ko̱ nga tạ jyuụn b'ạ bixín ngó: "Ch'on chun kạma nd'ại̱, ạt'ahạ ni̱nti̱ tíi̱ncha." Mankjin-nụu ni xi ma chji nk'a ján, tụnga, ¿á najmi tímankjihi̱nnụu ni xi tís'ejña chjihi ni̱stjin nd'ại̱? 4 Xụtạ xi tjín nd'ại̱ tíi̱ncha banki nga skụẹ nku kjụạnkjún, ạt'ahạ ch'onk'un ko̱ najmi nạxụ tíi̱ncha nginkụn Nti̱aná. Tụnga tụ ni xi kamat'aihín ndạ profetạ Jona ni̱stjin nk'ie, kui kjụạnkjúhun xi s'ẹjña chjihi̱ xụtạ xi tjín nd'ại̱.

B'ạ kitsú Jesu, ạs'ại ngji t'axíhi̱n xụto̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na̱'yu̱ san

(Mr. 8:14-21)

5 Nk'ie nga tsichu já ni'yakuyáha̱ nga-
bantóo̱, tu̱ kichayahá ra̱ nga kik'a ni̱nku̱a̱n.
6 A̱s'a̱i b'a̱ kitsú Jesu:
—Nda cha̱so̱o. Chúhu̱un yjonu̱u na̱'yu̱
saha̱n já fariseo̱ ko̱ já saduseo̱.
7 A̱s'a̱i b'i̱ ngján kinchja̱ni̱jmíyako̱ho
xinkjín já ni'yakuyóo̱ nga najmi i̱ncha y'a
ni̱nku̱a̱n. 8 Kamankjihi̱n Jesu ni xi tíi̱ncha
tsu jóo̱ ko̱ b'a̱ kitsúhu̱:
—¿Á tíchubani̱jmíyako̱honu xinki̱u nga
najmi kich'ahanu ni̱nku̱a̱n? ¡Á b'a̱ 'yún
i̱chí s'ejihi̱nnu̱u nga Nti̱a̱ná kits'ín nibána!
9 ¿A tu̱ yje najmi kje̱hé mankjinnu̱u? ¿A
najmi ta̱ f'áítsjehénnu̱u ni̱nku̱a̱n xi u̱un xi
tsakjanyáha̱ já xi un mii̱ maha ko̱ nkú tjín
ni̱si̱n kin'etso ni̱nku̱a̱n xi y'ekú? 10 ¿Ko̱ a
najmi ta̱ f'áítsjehénnu̱u ni̱nku̱a̱n xi yatu̱u
xi tsakjanyáha̱ já xi ñju mii̱ maha ko̱ nkú
tjín ni̱si̱n kin'etso ni̱nku̱a̱n xi y'ekú? 11 ¿Nkú
tjíhi̱n ra̱ nga najmi tímankjihi̱nnu̱u nga
najmi ni̱nku̱a̱n tínchjani̱jmíyahana? Tu̱nga
chúhún ru̱u yjonu̱u na̱'yu̱ saha̱n já fariseo̱
ko̱ já saduseo̱.
12 A̱s'a̱i kamankjihi̱n já ni'yakuyóo̱ ni
xi tínchja̱ Jesu, nga najmi na̱'yu̱ saha̱n
ni̱nku̱a̱n xi tjíhin nga kúhu̱n yjoho̱.
Nga̱t'aha̱ ní ni xi bakúya já fariseo̱ ko̱ já
saduseo̱ tjíhin nga kúhu̱n yjoho̱.

B'i̱ ts'ín kitsúya Pedro̱ nga Jesu xi Nti̱a̱ná kits'ín nibáha̱ ngajoho̱

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

13 Nk'ie nga tsichu Jesu tiña nanki Ce-
sarea̱, má nga batéxuma nda̱ Felipe̱, a̱s'a̱i
b'a̱ kitsúhu̱ já ni'yakuyáha̱:
—¿Yáhá ni Ntíhi̱ Nda̱x'i̱u̱n tsu xu̱ta̱?
14 B'a̱ kitsú já ni'yakuyóo̱:
—Tjín xi b'a̱ tíi̱ncha tsu nga ji xi Jua
Bautista̱. Tjín ngá xi b'a̱ tíi̱ncha tsu nga ji
xi Elia̱. Ko̱ tjín ngá xi b'a̱ tíi̱ncha tsu nga ji
xi Jeremia̱ ko̱ a ra̱ kj'a̱í nda̱ profeta̱.
15 B'i̱ kitsú Jesu:
—Ko̱ jun, ¿yá xi bixíún nga an?
16 A̱s'a̱i b'a̱ kitsú Simon Pedro̱:
—Ji xi Cristo̱. Ji xi Ntíhi̱ Nti̱a̱ná xi tíjña
tík'u̱un.
17 B'i̱ kitsú Jesu:
—Nda tjín nga̱t'a ts'i̱, Simon, ntíhi̱ Jona.
A̱t'aha̱ ndaha nku xu̱ta̱ a̱sunnte̱i̱ najmi
y'éjña chjihi nii̱. Na̱'mina̱ ní xi tíjña nd-
ji̱o̱jmi ján y'éjña chjihi nii̱. 18 Ko̱ an b'a̱
tíxihin nga ji xi k'úíhin Pedro̱. Ts'inndá
ni̱nku̱na̱ a̱suhu̱n ndji̱o̱ xu'bi̱ ko̱ nga'yúhu̱n
ngabayoo̱ najmi ka̱maha̱ ts'i̱ín ngana̱ha̱ xu̱-
ta̱ xi ts'a̱n. 19 An tsjaha yubi̱hi̱ má batéxuma
Nti̱a̱ná. Ni xi k'úét'a'yín e̱i̱ a̱sunnte̱i̱, ta̱
s'e̱t'a'yún ndji̱o̱jmi ján. Ko̱ ni xi chjúndáyai
e̱i̱ a̱sunnte̱i̱, ta̱ ku̱indáya ndji̱o̱jmi ján.
20 A̱s'a̱i b'a̱ kitsúhu̱ Jesu já ni'yakuyáha̱
nga najmi tu̱ ch'a ku̱i̱tsu̱yaha̱ nga kui xi
kits'ín nibáha̱ Nti̱a̱ná ngajoho̱.

B'i̱ ts'ín kitsúya títjun Jesu nga n'e̱k'ien

(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)

21 Kui ni̱stji̱un kik'atuts'i̱hi̱n Jesu nga kit-
súya kixi̱hi̱ já ni'yakuyáha̱ nga tjíhin nga
ngju̱a̱i̱ nanki Jerusalen, ko̱ nga un ṉkjún
sku̱e̱he̱ a̱ya ntsja jáchá xi tjíhi̱n xá ko̱ já
na̱'mi k'aku̱ ko̱ já chji̱ne̱'éhe̱n kju̱a̱téxumoo̱,
ko̱ nga n'e̱k'ien ko̱ ni̱stjin xi ma jahan
kj'u̱a̱íya ngáha̱ ra̱ ngabayoo̱.
22 A̱s'a̱i Pedro̱ ngjiko̱ t'axín Jesu ko̱ b'a̱
kitsúhu̱ nga najmi nda kits'ín nga b'a̱ kitsú.
B'a̱ kitsú Pedro̱:
—¡Ji nda̱ maestru̱, Nti̱a̱ná kakjexíhin
ngayjee̱ ni xu'bo̱! ¡Najmi tu̱ chumi nihi xi
katumahi!
23 Tu̱nga kits'ínk'ótjiyak'uhún Jesu Pedro̱
ko̱ b'i̱ kitsúhu̱:
—¡Ti̱yú xinní, Satana! Ji xi
tín'endja̱jinní. A̱t'aha̱ najmi ni xi ts'e̱
Nti̱a̱ná tín'enkjíntak'uin. Ni xi ts'e̱ ní xu̱ta̱
a̱sunnte̱i̱ tín'enkjíntak'uin.
24 A̱s'a̱i b'a̱ kitsúhu̱ já ni'yakuyáha̱:
—Tsa tjín xi mjehe̱ tsjénnkina, kat'éch'o
subaha̱ yjoho̱ ni xi mjehe̱ ko̱ katsjáha̱ yjo-
ho̱ nga ku̱a̱yá nga̱t'ana̱, a̱s'a̱i katsjennkína.
25 A̱t'aha̱ xi mjehe̱ ts'i̱ínk'anki suba yjoho̱
nga k'úéjña tík'un, kui xi tu̱ sahá ku̱a̱yá.
Tu̱nga xi ku̱a̱yá nga̱t'ana̱, kui xi sa̱kúhu̱
nga k'úéjña tík'un. 26 A̱t'aha̱, ¿mí xi chjíhi̱
ra̱ tsa ts'i̱ín ngana̱ xu̱ta̱ ngayjee̱ ni xi
tjín a̱sunnte̱e̱, tsa tu̱ sa ndyja̱há ngá ani-
ma̱ha̱? ¿Mí nihi xi tsjá nga k'u̱échjíntjai
ani̱ma̱ha̱? 27 A̱t'aha̱ Ntíhi̱ Nda̱x'i̱un kj'u̱a̱íko̱
kju̱achánkaha̱ Na̱'mihi̱ ko̱ kj'u̱a̱íko̱ ntítsje-
he̱. Nk'ie k'u̱échjíhi̱ nga nkúnkú xu̱ta̱ ni
xi kits'ín. 28 Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. K'u̱a̱
xi tíi̱ncha e̱i̱ najmi ku̱a̱yá santa nkúhu nga
sku̱e̱ nga kj'u̱a̱ítéxuma Ntíhi̱ Nda̱x'i̱un.

17

B'i̱ kama nga kama chji kju̱achánkaha̱ Jesu
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

1 A̱skahan nk'ie nga j'a jun ni̱stjin, Jesu kinchja̱ t'axíhi̱n Pedro̱, Santiago̱ ko̱ Jua xi nts'e̱ maha Santiago̱. Ngjiko̱ t'axín jóo̱ nku a̱sunntu tje̱nki̱ nk'a. 2 Yo̱ kik'óntjaiya sénni̱stjihi̱n Jesu nginku̱n jóo̱. Tsat'ai a̱nkjín xi nkú joyaha ts'íu̱ ko̱ najyuhu̱n taba xúxú kama ko̱ tsat'ai. 3 Ta̱ kikie jóo̱ Moise ko̱ Elia̱ nga ti̱íncha nchja̱ni̱jmíko̱ Jesu. 4 A̱s'a̱i b'a̱ kitsú Pedro̱:

—Ji nda̱ maestru̱, ¡á b'a̱ nda tjíhin nga e̱i ku̱intsu̱ba̱haná! Tsa mjehi, ts'inndá e̱i jan ni'ya yántsu̱, nku xi ka̱ma ts'i̱, nku xi ka̱ma ts'e̱ Moise ko̱ nku xi ka̱ma ts'e̱ Elia̱.

5 Nk'ie nga b'a̱ ta̱ títsuhu Pedro̱, tu̱ nkuhú ni̱nti̱ xi tíbat'ai j'ai ts'ínnk'íéhe̱n jóo̱ ko̱ kinu'yá a̱jin ni̱nti̱u̱ nku nta̱ xi b'a̱ kitsú:

—Kui xu'bi̱ xi Ntína̱. Tjona ko̱ tsjo mana. Ta̱sinñjuhu̱u.

6 Nk'ie nga kint'é nto̱ já ni'yakuyóo̱ tu̱ ni xí i̱ncha kitsankjúhún. Kui nga xí t'anankiu̱hú y'ét'aha nintaku̱ nga i̱ncha tsinchakúnch'in. 7 A̱s'a̱i j'aik'úhu̱n Jesu ko̱ kits'ínko̱ho̱ nga b'i̱ kitsúhu̱:

—Tisíntjo̱on. Najmi tu̱ binkjun.

8 Nk'ie nga kingjénnk'a ngáha a̱nkjín jóo̱, najmi ta̱ ch'a xi kikiehe. Tu̱ Jesu síjña subahá. 9 Nk'ie nga ja tíi̱ncha nibájen ngáha a̱sunntu tje̱nki̱u̱, b'a̱ kitsúhu̱ Jesu jóo̱:

—Najmi tu̱ ch'a xi 'miyoho̱o ni xi kuayo santaha nkúhu nga kj'u̱a̱íya ngáha̱ ra̱ ngabayoo̱ Ntíhi̱ Nda̱x'i̱un.

10 A̱s'a̱i kingjásjaiya já ni'yakuyóo̱:

—¿Á b'a̱ tsuhu já chji̱ne̱'éhe̱n kju̱a̱téxumoo̱ nga tjíhin nga kj'u̱a̱í títjuhun Elia̱?

11 B'i̱ kitsú Jesu:

—Kju̱axi̱ nga kj'u̱a̱í títjun Elia̱ ko̱ k'u̱énda ngayjee̱ ni xi tjín. 12 Tu̱nga an b'a̱ tíxinnu̱u nga ja j'ai Elia̱, tu̱nga najmi kamankjihín ra̱ xu̱ta̱ tsa Elia̱ niu̱. Tu̱ ni xi kama mjehé ra̱ jóo̱ kits'íhi̱n. B'a̱ ta̱ ts'ín un sku̱e̱he̱ Ntíhi̱ Nda̱x'i̱un a̱ya ntsja jóo̱.

13 A̱s'a̱i kamankjihi̱n já ni'yakuyóo̱ nga Jua Bautista̱ kinchja̱ni̱jmíyaha Jesu.

B'i̱ ts'ín kits'ín nda̱íhi̱ Jesu nku nda̱ chí xi tíjñajihi̱n nda̱nindoo̱
(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Nk'ie nga i̱ncha j'ai ngáha má nga tíncha xu̱ta̱ nkjiu̱n, a̱s'a̱i nku nda̱ j'aisehe̱ Jesu ko̱ tsasinkúnch'int'aha̱ nga b'a̱ kitsúhu̱:

15 —Ji nda̱ maestru̱, cha̱se̱ ni̱ma̱hi̱ i̱chí nda̱ chína̱. Tjín ni̱stjin nga jyuhú kj'i b'atsé ko̱ 'yún un behe̱. Tjín nga nkjin ni̱yá jnejin nd'íu̱ ko̱ tsa ntánijuo̱. 16 Kjúái̱ko̱ho̱ já ni'yakuyáhi̱, tu̱nga najmi kamahá ra̱ kuats'ínnkihi̱.

17 A̱s'a̱i b'i̱ kitsú Jesu:

—¡Á b'a̱ 'yún i̱chí s'ejihi̱n ra̱ Nti̱aná xu̱ta̱ xi tjíhin nd'a̱i̱ ko̱ ch'onk'uhun! ¿Nkjé kjin tjíhin nga kúáte̱jñajinnu̱u? ¿Nkjé kjin tjíhin nga ts'in chúkju̱a̱nu̱u? Nibáko̱nú nda̱ chíu̱ e̱i.

18 A̱s'a̱i ndjá kinchja̱ko̱ Jesu nda̱nindoo̱ ko̱ tsitjujihi̱n nda̱ chíu̱. Ta̱ kuihi chu̱bo̱ kamanda nda̱ chíu̱. 19 A̱skahan já ni'yakuyáha̱ j'aingjásjaiya t'axíhi̱n. B'a̱ i̱ncha kitsúhu̱:

—¿Á najmi kamaha̱ni̱ kuakich'onsje̱he̱ni̱ nda̱nindoo̱?

20 B'i̱ kitsú Jesu:

—A̱t'aha̱ 'yún i̱chí s'ejinnu̱u Nti̱aná. Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. Tsa tu̱ i̱chí s'ejinnu̱u xi nkúhu nku k'un mostasa̱ xi 'yún i̱chí, ka̱ma b'a̱ k'úíhu̱un a̱sunntu tje̱nki̱ xu'bi̱: "Tiyú xin e̱i ko̱ t'in t'axín." A̱s'a̱i ngju̱a̱i t'axín. Ko̱ tu̱ mí nihí ni xi ka̱manu̱u, tsa b'a̱ ts'ín s'e̱jinnu̱u Nti̱aná. 21 Tu̱nga jáninda xi nkúhu xu'bi̱ najmi chu̱ba̱ bitju. Nk'ie nga chu̱baka̱áhá Nti̱aná ko̱ nga bintsu̱ba̱ kjintíaá, nk'iehé nga bitju.

B'i̱ ts'ín ta̱ kitsúyahá ngáha Jesu nga n'e̱k'ien
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Nk'ie nga tsú'bako̱ Jesu já ni'yakuyáha̱ a̱nte Galilea̱, b'i̱ kitsúhu̱:

—N'e̱kjas'en Ntíhi̱ Nda̱x'i̱un a̱ya ntsja xu̱ta̱ 23 ko̱ i̱ncha ts'i̱ínk'iehe̱n. Tu̱nga ni̱stjin xi ma jahán ni kj'u̱a̱íya ngáha̱ ra̱ ngabayoo̱.

Kik'ie nusin nusihi̱n já ni'yakuyóo̱ nga b'a̱ kitsú Jesu.

B'i̱ ts'ín y'échjí Jesu to̱on xi masúhu̱n ni̱nku̱

24 Nk'ie nga tsichuko̱ Jesu já ni'yakuyáha̱ nanki Capernaum, a̱s'a̱i i̱ncha j'aisehe̱ Pedro̱ já xi f'ásuhu̱n to̱on ni̱nku̱ xi síjña nanki Jerusalen. B'a̱ i̱ncha kitsúhu̱ Pedro̱:

—¿A najmi b'échjíntjaihí nda̱ maestru̱hi̱ ni̱nku̱?

25 —Joho̱n —kitsú Pedro̱.

A̱s'a̱i nk'ie nga jas'en Pedro̱ ni'ya má tíjña Jesu, tu̱ Jesuhú tjun kinchja̱ko̱ho̱:

—Ji Simon, ¿nkú bixín? Já rei̱ xi tjín a̱sunntei̱, ¿yá xi ts'ínk'íéchjíntjai? ¿A ntíhi̱, a ra̱ xu̱ta̱ xi kj'a̱íhí?

26 —Xuta xi kj'aí —kitsú Pedro.
As'ai b'i kitsú Jesu:
—Johon, najmi b'échjí ntíhi jóo. 27 Tunga
tu xi najmi ch'on kamaha ra jóo, tu sahá
t'in andai ntáchak'uun ko ndjein nintu.
Tjio xi tjun ngjuait'ahi chjúx'á'ai ts'a. Yo
sakúhi toon xi kama k'úéchjíntjaihini jo
xuta. Chjúbéí tooon ko t'ink'iechjí xi ts'i ko
xi ts'an.

18

B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi 'yún chánka má batéxuma Ntianá

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

1 Ta kui nistjin xu'bo j'aisehe Jesu já
ni'yakuyáha. B'a incha kitsúhu nga kingjás-
jaiyaha:
—¿Yá xi 'yún chánka sa má batéxuma
Ntianá?
2 As'ai kinchjaha Jesu nku nda chí,
tsasíjñajin masehen jóo 3 ko b'a kitsú:
—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa na-
jmi kuankínchj'aha ruu animanuu ko
n'ek'óntjaiyo yjonuu xi nkú joyaha ntí xi
ntí ntí, najmi kuitjás'enjiun nga Ntianá
xi kuatéxumanuu. 4 Kui nga tu yáha ni
xi ts'iín nimakjuaha yjoho xi nkú joyaha
nda chí xu'bi, kui xi 'yún chánka kama
má batéxuma Ntianá. 5 Ko xi ngajona
ts'iínkjáíhin ra nku nda chí xi nkúhu xu'bi,
kui xi an títs'ínkjáínna.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin jé xuta xingisoo

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 'Tu yáha ni xi ts'iínkijnejin ngatitsun
nku nda chí xi nkúhu xu'bi xi s'ejihin
an, tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'iíun
tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka
ko chjanikj'ajin má nankaha ntáchak'uun.
7 ¡Nima rú ts'íhin xuta xi tjín asunntei,
at'aha tjín ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun!
Tjíhin nga s'e ni xi ts'iínkijnejihin ngatit-
sun xuta, tunga, ¡nima rú ts'íhin xuta xi
ts'iínkijnejin ngatitsun xuta xi kj'aí!
8 'Kui b'a maha, tsa ntsai ko tsa tsukui xi
títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjáí
ko kjin chjaniyai. Tu sahá ngandahi
tsa kuitjás'en nimai ko tsa kutui má nga
k'úéntu tík'un xuta, ko najmi tsa tjít'a nga
joo tsukui ko nga joo ntsai tunga tu sa ajin
nd'í xi najmi mahá ra 'meya chjanikj'ajin
ngáhi. 9 Ko tsa tunkuin xi títs'ínkijnejihin
ngatitsun, tu sahá n'esjei ko kjin chjaniyai.
Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en kat'ai má
nga k'úéntu tík'un xuta, ko najmi tsa tíin-
cha nga joo tunkuin tunga tu sa ajin nd'í
ngak'iehén chjanikj'ajin ngáhi.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku chutsanka xi kindyja

(Lc. 15:3-7)

10 'T'ejin tak'un. Najmi tu tohón manuu
nku nda chí xi nkúhu xu'bi. At'aha
an b'a tíxinnuu nga ntítsjehe jántíu xi
tjín ndjiojmi ján, tjíntu tehente nginkun
Na'mina xi tíjña ndjiojmi ján. 11 At'aha Ntíhi
Ndax'iun j'ai ts'ínk'anki xuta xi ja kindyja
kai.
12 '¿Nkú bixíún? Tsa nku nda tíincha-
ha unchan chutsanka, tsa ndyjaha nku,
¿a najmi kuinchá xi cháte ko yachán
ñjoo ajin jñóo ko ngjuainingisjái xi kandyjoo?
13 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa sakúsjaihi chu xi
kandyjoo, 'yún tsjo kama saha chu xi nku xi
kuasakú ngáha ra, nga xi cháte ko yachán
ñja xi najmi kandyjoo. 14 B'a ta ts'ín najmi
mjehe Na'minuu xi tíjña ndjiojmi ján tsa
ndyja ndaha nku jántí ntí xi nkúhu xu'bi.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuan'endyjat'oo

(Lc. 17:3)

15 'Tsa ch'on títs'íhin nda nts'ei,
t'ihinseihi ko chubanijmíko subai nga b'a
t'ihin nga najmi nda tjín ni xi títs'ín. Tsa
kuint'é éhin, ja kuijnehi nda nts'ei. 16 Tunga
tsa najmi kuint'é éhin, t'inkoi tsa nku ko tsa
jo xuta, tu xi b'a ts'ín s'ehe tsa jo ko tsa jan
testiyu xi kuitsuya ni xi kamoo. 17 Tunga tsa
najmi kuint'é éhen jóo, t'inyaihi xuta ninku
ni xi títs'ín. Ko tsa najmi kuint'é éhen
xuta ninku, katumahi ndo xi nkú joyaha
já xi najmi be Ntianá ko tsa xi nkúhu já xi
f'áchjíntai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma.
18 'Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ni xi k'úét'a'yún
ei asunntei, ta s'et'a'yún ndjiojmi ján. Ko
ni xi chjúndáyo ei asunntei, ta kuindáya
ndjiojmi ján. 19 Ko b'ahá ta tíxin ngáhanuu.
Tsa jo kamo nga k'úéndo ei asunntei ni xi
mjenuu nga kuinchíhuu Na'mina xi tíjña
ndjiojmi ján, kui xi tsjánuu ni xi kuinchíú.
20 At'aha má nga kama ñjakú tsa jo ko tsa jan
xuta xi s'ejihin an, an ta tíijñajin masehen
xuta xu'boo.
21 As'ai j'ai tiña Pedro ko kingjásjaiya:

—Ji ndạ maestrụ, ¿nkú tjín nịyá ts'inndyjat'ahạ ndạ nts'é nga ch'on títs'ínna? ¿A santaha yatu nịyá?

22 B'ị kitsú Jesu:

—Najmi tụ yatu nịyá tíxihin. Cháte kọ kan ní nịyá nga yatu.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ndạ musụ xi najmi kits'ínndyjat'ahạ ndạ musụ xinkjín

23 B'ị kitsú Jesu:

—Kui b'ạ maha, má batéxuma Ntịạná b'ạ joyaha nku ndạ reị xi kama mjehẹ ts'ịínkọ kuentạ já musụhụ. 24 Nk'ie nga tíb'atuts'ịhịn nga títs'ínxkị, ạs'ại j'ai kin'ekasínjña nginkụn nku ndạ musụ xi 'yún tse tjẹhẹn ts'ẹ. 25 Tụnga najmi tjíhín rạ ndọ tọon xi k'ụéchjíhi ni xi tjẹhẹn. Ạs'ại kitsjá kjụạ ndạ ntịạhạ nga sạtéña ndọ, chjụúhụn, ntíhị kọ ngayjẹẹ ni xi tjíhịn, tụ xi b'ạ ts'ín kụịtju chjíhị rạ tọon xi tjẹhẹn. 26 Ạs'ại tsasinkúnch'in ndạ musụ nginkụn ndạ ntịạhạ kọ b'ạ kitsú: "Ji ndạ ntịạ, n'ẹ chúkjụạ saní ịchí. K'uechjí tentehé ra tọohịn." 27 Kama nịmạhạ ndọ ndạ musụhụ. Kits'ín ndạí ngáhạ rạ kọ kits'ínndyjat'a tentehẹ tọon xi tjẹhẹn.

28 'Tụnga nk'iehé nga tsitju ndạ musụ yọ, kisatékjá kj'ạí ndạ musụ xinkjín xi ịchí tjẹhẹn ts'ẹ. Kui xi jakj'á nga kitsubantu kọ b'ạ kitsúhụ: "¡T'echjíná tọonnạ xi tjẹhin!" 29 Ạs'ại tsasinkúnch'int'ahạ ndạ musụ xinkjín kọ b'ị kitsú nga tsankihị: "N'ẹ chúkjụạ saní ịchí. K'uechjí tentehé ra tọohịn." 30 Tụnga najmi kits'ín yuhú ndạ musụ. Tụ sahá ngjingjáya'yún ndạ musụ xinkjín ndọ. Yọ rú ngjụáya santaha nkú rúhu k'ụéchjí ni xi tjẹhẹn.

31 'Nk'ie nga kikie já musụ xingisọọ ni xu'bị, un ṇkjún kama k'un kọ ngji tsúyahạ ndạ ntịạhạ ngayjẹẹ ni xi kamọọ. 32 Ạs'ại kinchjạ ngáhạ rạ ndạntịạhạ ndạ musụ xu'bọ kọ b'ạ kitsúhụ: "¡Ji ndạ musụ ch'onk'un! An kuats'inndyjat'aha ngayjẹẹ tọon xi tjẹhin tụ ngạt'ahạ nga b'ạ kuak'inní. 33 ¿A najmi kọhó ji tjíhin nga kạma nịmạhi ndạ musụ xinkị xi nkú ts'ín kama nịmạna ji?" 34 Kama kjahạn ndạ ntịạhạ. Ạs'ại kits'ínkjas'en ndạ musụ ạya ntsja já xi basehẹ nụbạyóọ tụ xi tsjáhạ rạ kjụạnịmạ. Yọ s'ẹya santaha nkúhu nga k'ụéchjí tọon xi tjẹhẹn.

35 'B'ạ tạ ts'ịínnụu Nạ'minạ xi tíjña ndjịọjmi ján tsa najmi ngayjehe anịmạnụu n'ẹndyjat'ohọo nts'o.

19

B'ị ts'ín kinchjạnịjmíyaha Jesu kjụạbixọọn (Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

1 Nk'ie nga ja kamahạ Jesu nga b'ạ kitsú, ạs'ại tsitju ạnte Galileạ nga ngji ạnte xi tjín Judeạ xi tíjña ngabantá ntájẹ Jordan. 2 Nkjin ṇkjún xụtạ kitsjennkíhị kọ yọ kits'ínnkihị xụtạ xi uhụn.

3 Ạs'ại j'aisehẹ Jesu k'ụạ já fariseọ tụ xi kikjut'ayák'uhụn rạ. B'ị ts'ín kingjásjaiyahạ:

—¿A kạma nku ndạ chụbạ ts'ịínkjehé kjụạbixahạn nga k'ụéjña chjụúhụn?

4 B'ị kitsú Jesu:

—¿A najmi kjẹhé n'eyo éhẹn Ntịạná má nga tjít'a xi nkú ts'ín kits'ínnda Ntịạná xụtạ nga tuts'ihịn ni? B'ạ ts'ín tjít'a: "Nku chjụún nku x'ịn kits'ínnda." 5 Kọ tjít'a ya má nga b'ạ tạ kitsú: "Kui kjụạha nga nku ndạ k'ụéjñaha nạ'mihị kọ nạạhạ nga k'úéjñakọ chjụúhụn, kọ nga joọ nkuhú kụịchú ma." 6 Kui nga najmi tạ jo ma saha. Nku ní yjoninte ịncha maha. Kui b'ạ maha, ni xi y'é'yúhun Ntịạná, najmi xụtạ kjéndáya.

7 B'ạ ịncha kitsú jóọ:

—Tụnga tsa b'ạ ts'ín tíjña, ¿á b'ạ ts'ín y'éjñaha Moise nga nku ndạ kạma kjésíntjẹhẹn nku xụjụn má nga ja títs'ínkje kjụạbixahạn kọ b'ạ ts'ín kạma k'ụéjñaha chjụúhụn?

8 Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:

—Ạt'ahạ ndjá anịmạnụu, kui kjụạha nga kits'ínj'ọho Moise nga kạma k'úéjñahanu chjụúnnụu. Tụnga najmi b'ạhá ts'ín kis'ejña nga tuts'ihịn ni. 9 An b'ạ tíxinnụu. Tsa nku ndạ k'ụéjña chjụúhụn, tsa chjụúhụn najmi kik'at'ahạ, tsa ạs'ại kụịxankọ kj'ạí tạchjụún, kui xi tíbangane kjụạbixan tjuhụn. Kọ tsa kj'ạí ndạ kụịxankọ ngáha tạchjụún xi y'éjñahạ x'ịhịn, kui ndạ xu'bọ xi tạ tíbangane ni xi 'mihị kjụạbixan.

10 Ạs'ại já ni'yakuyóọ b'ạ ịncha kitsúhụ Jesu:

—Tsa b'ạ ts'ín tíjña ngạt'ahạ ndạ xi tíjñahạ chjụún, tụ sahá nda tjín nga najmi kụịxaán.

11 B'ị kitsú Jesu:

—Najmi ngatenteẹ xụtạ mankjihịn ni xu'bị, nku tutuhú xi Ntịạná kitsjáhạ nga

kąmankjihin. [12] Ąt'ahą tjín xutą xi b'ą
ts'ín kitsin nga najmi kąma kuixan, ko
tjín ngá xi kin'e xanta tu xi najmi kąma
kuixahan. Ko tjín ngá kj'ąí xi ja y'éch'oho
yjoho nga kuixan tu xi tu nku Ntiąnáhá
ts'iínxát'ahą rą. Xi kąma ts'iínkjáíhin ni
xu'bi, kats'ínkjáíhin.

B'i ts'ín nda kinchjąne Jesu jántí xiu
(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

[13] Incha j'aiko xutą ntíhi tu xi Jesu ngjuén-
nehe rą ntsja ko kuinchjąntjaihi nginkun
Ntiąná. Tunga já ni'yakuyóohó b'ą kitsúhu
xutą nga najmi b'ą incha ts'iín. [14] Ąs'ąi b'i
kitsú Jesu:

—Tjehenntoho jántíu nga kanibásena.
Najmi tu jun b'ech'óhoo. Ąt'ahą xutą xi b'ą
ts'ín tjíntuyáhą xi nkú joyaha jántí xi, kui xi
tjehen rą nga Ntiąná kuątéxumahą.

[15] Kingjénne ntsja Jesu jántíu. Ąs'ąi tsitju
yo nga ngji t'axín.

B'i ts'ín kinchjąnijmíko Jesu nku nda nchiná
(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

[16] J'aisehe Jesu nku ndą ko b'ą kitsúhu:

—Ji ndą maestru, ¿mí ni nda xi tjíhin
nga ts'ian tu xi kąma ts'inkjáíhin rą nga
kúątejña tík'un sían?

[17] Ąs'ąi b'i kitsú Jesu:

—¿Á ni xi nda tíchasjaiyahaní? Nku
tutuhú maha xi nda. Tsa mjehi kuitjás'ein
má nga kuinchun tík'uin, n'etjusuin ni xi
tjít'a kjuątéxumoo.

[18] —¿Má xi kui? —kitsú ndo.

B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu biyunéí
kjuąbixoon. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu
testiyu tsank'á n'ei. [19] Chąnkjúín ną'mihi
ko nąahi. Ko n'etjóí xutą xinki xi nkú ts'ín
tjohi yjohi.

[20] B'ą kitsú ndątiu:

—Santa nkúhu nga ndyjana títs'intjusan
ngayjee ni xu'bo. ¿Mí nihi xi ndyjat'á sana?

[21] Ąs'ąi b'i kitsú Jesu:

—Tsa mjehi nga kuichú mai xi tjíhin nga
kuichú mai, t'ihinteñai ni xi tjíhin ko tjeihin
xutą x'ąn. B'ą ts'ín s'ehe ri kjuąnchiná
ndjiojmi ján. Ąs'ąi nibáí nga tsjénnkiní.

[22] Tunga nk'iehé nga kint'é ndątiu éin,
kik'ie nusin nusihin nga ngji, ąt'ahą 'yún
nkjún nchiná.

[23] Ąs'ąi b'ą kitsúhu Jesu já ni'yaku'yáhą:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. 'Ni tjín tsa
nku ndą nchiná kjuąs'enjin nga Ntiąná xi
kuątéxumahą. [24] B'ąhá tą tíxin ngáhąnuu
nga tu sahá najmi 'ni tjín tsa nku chu camel-
lo kjuąs'en tixąhą nku nintu nga nku ndą
nchiná kjuąs'enjin nga Ntiąná xi kuątéx-
umahą.

[25] Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyóo éin, tu ni
xí kama nkjúhún rą ko b'ą incha kitsú:

—¿Yá xi kąma k'uąnki ni ma?

[26] Ąs'ąi tsase'a Jesu jóo ko b'ą kitsúhu:

—Xutą ndahąchí najmi kąmahą
ts'iínk'anki yjoho, tunga Ntiąná mahą
ts'ínk'anki xutą. Ąt'ahą tu mí nihí ni xi
mahą ts'ín Ntiąná.

[27] Ąs'ąi b'ą kitsú Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entu tentei ni xi tjínni
ko tjennkihi nd'ąi. Kui kjuąha, ¿mí nihi xi
sąkúhúni jin?

[28] Ąs'ąi b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú
nistjin nga n'e tsetse ngayjee ni xi tjín
ko nk'ie nga kuąkúchji Ntíhi Ndąx'iun
kjuąchánkahą nga k'úéjñasun ąnte má nga
kuątéxuma, kui nistjiun jun xi tjenkonú
nd'ąi tą kuintsuboo ąnte xi te jo maha
nga kuątexumohoo ntjehe xutą Israel xi te
jo tíkjá maha. [29] Tu yáhá ni xi ngąt'ana
y'éjñaha ni'yahą, tsa já nts'e, tsa jminchjín
nichja, tsa ną'mihi, tsa nąahą, tsa ntíhi ko
tsa jñá xi tjíhin, kui xutąi k'uąi ngáhą rą un-
chan niyá tjíhin ni xi y'éjña ko ts'iínkjáíhin
nga k'úéntu tík'un sín. [30] Nkjin xutą xi tjun
nd'ąi tsjénnki, ko nkjin xi yjanki nd'ąi xi
tsjén títjun kąma ngáha.

20

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi kits'ínxájin tuntsjąjée

[1] ’Xi nkú ts'ín batéxuma Ntiąná b'ą joyaha
nku ndą xi tíjñahą nku jñá. Kui xi tą jyun
tsitju nga ngjik'íéndako já musu tu xi ngjuąi
ts'ínxájihin ąnte tuntsjąjéhe. [2] Nk'ie nga
kits'ínj'o já musu nga kąma chjíhi nku toon
denario nga nku nistjin, ąs'ąi kits'ínkji jóo
ąjin tuntsjąjéhe. [3] Ąs'ąi tą ngjihí ngáha ndo,
nkú ma nga chuba ñja, ko kikie kj'ąí já xi
tíincha ąjin nąntio xi najmi tjíhin xá. [4] B'ą
kitsúhu jóo: “Tu sahá tankín n'exó ko jun
ąjin tuntsjąjéną ko nda tjín k'uechjínuu.”
Ąs'ąi ngji jóo.

[5] ’Ąs'ąi tą ngjihí ngáha ndo, nkú ma nga
chuba te jo ko nkú ma nga chuba jan, ko

b'ahá ta kits'ín ngáha. 6 Ko xi nkú ma
nga chuba un nga ngixuun ta ngjihí ngáha
ndo ko kisakú saha kj'aí já xi najmi tjíhin
xá. "Jun, ¿á nku nistjin kab'ahanuu ei
nga najmi tín'exáhanu?", kitsúhu. 7 "At'aha
najmi tjín xi títsjá xáni", kitsú jóo. "Tu sahá
tankín n'exó ko jun ajin tuntsjajéna", kitsú
ndo.
8 'Nk'ie nga kama jyuun, kinchjako nda
xi ts'e tuntsjajée nda xi basehe já musu
ko b'a kitsúhu: "Chubañjaihi já musu ko
t'echjíhi nistjin xi kats'ínxá. Xi askahan
kafas'een ch'atuts'ihin ri, santaha nkúhu
nga kuichuk'uin xi tjun kafas'een."
9 'Incha j'ai já musu xi jas'en xi nkú
ma nga chuba un ko kits'ínkjáíhin nku
toon denario nga nkúnkú. 10 As'ai incha
j'ai já musu xi tjun jas'een ko b'a incha
kitsú animaha nga ts'ati k'uaihi, tunga
ta nkuhú toon denario kits'ínkjáíhin nga
nkúnkú. 11 Nk'ie nga kits'ínkjáíhin niu,
y'ésiko nda xi ts'e tuntsjajée. 12 B'a kitsúhu:
"Já xi askahan kafas'een tu nkuhú ora ku-
ats'ínxá sa. Tunga tu ngúsuhún kuan'ei nga
kuak'iechjíhi jóo ko jin xi kan'e chúkjuai
xóo ko nubóo nga nku nistjin tantoo."
13 'Tunga b'ahá kitsú ndo nga kinchjako
nda musu xi b'a títsuhu: "Ji nda xinkjían,
najmi ch'on títs'inkoho. ¿A najmi nkuhú
toon denario kab'endakoní? 14 Chjúbéí too-
hin ko t'in. Tunga mjehéna tsjaha já xi
askahan kafas'een xi nkú nga tjín ta títs-
jaha. 15 ¿A najmi kamahá ts'inka ni xi tjínna
xi nkú ts'ín mjena? ¿A ra tíma xin tak'unní
at'aha nda animana?"
16 'B'a ts'ín xi yjanki nd'ai tjun kama
ngáha. Ko xi tjun nd'ai, kui xi tsjénnki.

B'i ts'ín ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

17 Nk'ie nga tjenya Jesu niyá xi fi
nanki Jerusalen, kinchja t'axín subaha já
ni'yakuyá xi te joo ko b'a kitsúhu:
18 —Tjenñju. Ja tíbankíaán nanki
Jerusalen. Ja n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun
aya ntsja já na'mi k'aku ko já chjine'éhen
kjuatéxumoo. Kui xi incha tsjá kjua nga
n'ek'ien 19 ko as'ai ts'iínkjas'ehen xuta xi
najmi ntje Israel tjehen ra, tu xi incha
kuajnukiehe ra ko k'uéhe ko ngjuát'a
kruuhu. Tunga nistjin xi ma jahan kj'uaíya
ngáha ra ngabayoo.

B'i ts'ín naaha Santiago ko Jua tsankihi Jesu
nku kjuanda
(Mr. 10:35-45)

20 As'ai j'ai naaha jáha Zebedeo nga tjenko
ts'íhin jáha. Tsasinkúnch'int'aha Jesu nga
tsankihi nku kjuanda. 21 B'a kitsú Jesu:
—¿Mí nihi xi mjehi?
B'i kitsú tachjúun:
—Tjenntei nga nku ntína kat'ejña kixihi
ko nku xi kat'ejña skjúhin nk'ie nga kuatex-
umai.
22 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Najmi yo ni xi tíbinchu. ¿A
kuichúkjuanuu nga un skuenuu xi nkú ts'ín
un skuena?
—Kuichúkjuani —kitsú jóo.
23 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Kjuaxi nga un skuenuu xi nkúhu an.
Tunga tsa kuintsuboo nga kixina ko tsa
skjúnna, najmi an tíjñana nga tsja niu. Ja
tjíntuhu Na'mina xi tíjña ndaha kui antee.
24 Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyá xi tee
niu, incha kits'ínkjanko já ni'yakuyá xi joo.
25 Tunga kinchja ñjahá ra Jesu jóo ko b'i
kitsúhu:
—Yo xi nkú ts'ín xuta xi tjíhin xá ei
asunntei 'yún ndjá ts'ínko xuta xingisoo,
ko xi tjíhin nga'yún ts'ín nga nu'yá'éhen.
26 Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi mje
níhi nga nda k'aku kama ajinnuu, kui xi
kats'ín ni xi nda ngandanuu. 27 Xi mjehe
nga tjun kama ajinnuu, kui xi katuma nda
musunuu. 28 At'aha ta ndaha Ntíhi Ndax'iun
najmi j'ai tsa tu xi kui nda n'ehe ra. J'ai
ní tu xi ni xi ngandaha xuta j'ai ts'íhin ko
tu xi ts'iínkjas'ehen yjoho nga k'uéchjíntjai
nkjin xuta.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu jo já ka
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

29 Nk'ie nga tíincha bitju nanki Jerico Jesu
ko já ni'yakuyáha, nkjin nkjún xuta xi kit-
sjennkíhi. 30 Jo já ka kab'entu andai niyóo.
Nk'ie nga kint'é nga yo tíf'a Jesu, incha
kikjintáya:
—¡Ji xi ntjehe David, katuma nimahi jin!
31 As'ai xuta xi tjín yo kinchjatikohoo tu xi
k'uéchja'aha ts'a. Tunga tu sahá 'yún incha
kikjintáya sa:
—¡Ji nda maestru, ntjehe David, katuma
nimahi jin!
32 As'ai tsasin'yún Jesu, kinchjaha jóo ko
b'a kitsúhu:
—¿Mí nihi xi mjenuu nga ts'innuu?

33 B'a̱ kitsú jóo̱:
—Ji nda̱ maestru̱, mjeni̱ nga ku̱i̱x'ánki tunku̱i̱n.
34 A̱s'a̱i Jesu kama ni̱ma̱ha̱ jóo̱ ko̱ kits'ínko̱ tunku̱n. Ta̱ kuihi chu̱bo̱ kama chjihi̱ ko̱ kitsjennkíhi̱ Jesu.

21

B'i̱ ts'ín jas'en Jesu nanki Jerusalen
(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Nk'ie nga ja tíi̱ncha bichú tiña nanki Jerusalen nga i̱ncha j'ai Betfage, nanki xi tiña maha̱ a̱sunntu tje̱nki̱ xi 'mi Yá Olivo̱, a̱s'a̱i kits'ínkji Jesu jo já ni'yakuyáha̱ 2 nga b'i̱ kitsúhu̱:
—Tankíún nanki i̱chí xi tíjña tiña ján. Yo̱ sa̱kúnu̱u nku búrrú xi tjít'a'yúnko̱ ntí búrrúhu̱. Chjúndáyo ko̱ nibákonú e̱i̱. 3 Tsa tjín xi nkú ku̱i̱tsu̱nu̱u, b'a̱ t'ihu̱un: "Nda̱ maestru̱ rú machjéhe̱n chu̱. A̱s'a̱i rú ts'i̱ínk'óya ngáha."
4 B'a̱ kama tu̱ xi tsitjusuhun éhe̱n Nti̱aná xi kinchja̱ nda̱ profeta̱ nga b'a̱ kitsú:
5 B'a̱ t'ihu̱un xu̱ta̱ xi tjín Sion:
"Cha̱so̱o, ja nibásenu̱u Nda̱ rei̱nu̱u.
Kui xi ni̱ma̱kju̱a̱, nku búrrú tjísun,
nku ntí búrrú, ntíhi̱ chu̱ xi b'anji ch'á."
6 A̱s'a̱i ngji ts'íntjusun já ni'yakuyóo̱ ni xi kitsú Jesu. 7 I̱ncha j'aiko̱ búrrúu̱ ko̱ ntí búrrúu̱. Najyuhu̱n i̱ncha kingjásuhu̱n ko̱ Jesu y'esúhu̱n chu̱. 8 Nkjín ṉkjín xu̱ta̱ i̱ncha kingjántu najyuhu̱n a̱ya ni̱yóo̱, ko̱ kj'a̱í ngá xi tjiha̱ yá i̱ncha tsatet'a ko̱ kingjántu a̱ya ni̱yóo̱. 9 'Yún i̱ncha kikjintáya xu̱ta̱ nkjin xi yja títjuu̱n ko̱ xi yjankiu̱ nga b'i̱ i̱ncha kitsú:
—¡Kats'ínk'ankiná xi ntje̱he̱ David! ¡Nti̱aná nda kats'ínko̱ xi kits'ín nibá ngajoho̱! ¡Kats'ínk'ankiná xi tíjña nk'a ján!
10 Nk'ie nga jas'en Jesu nanki Jerusalen, kama nkjúhu̱n ngayje̱e̱ xu̱ta̱ na̱nti̱o̱ ko̱ b'a̱ i̱ncha kitsú:
—¿Yá nda̱ha xu'bi̱?
11 B'a̱ i̱ncha kitsú xu̱ta̱ xi tje̱nko̱ Jesu:
—Nda̱ profeta̱ Jesu̱hú niu̱ xi nibáha Nazaret, nanki xi tíjñajihi̱n a̱nte Galilea̱.

B'i̱ ts'ín kik'onsje Jesu já xi tíi̱ncha batéña chu̱ má ma na̱tsihi̱n ni̱nku̱
(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 A̱s'a̱i jas'en Jesu má ma na̱tsihi̱n ni̱nku̱. Kik'onsje ngayje̱e̱ já xi tíi̱ncha batéña ko̱ xi tíi̱ncha b'atse chu̱ yo̱. Kits'ínk'ótsjá yámixa̱ha̱ já xi tíi̱ncha ts'ínk'óntjaiya to̱on ko̱ yáxile̱he̱ já xi tíi̱ncha batéña chu̱tuju. 13 B'i̱ kitsúhu̱:
—B'a̱ ts'ín tjít'a éhe̱n Nti̱aná: "B'a̱ k'úíhi̱n ni'yana̱ nga kui xi ka̱ma ni'ya xi má nga xu̱ta̱ ku̱i̱nchja̱ko̱ Nti̱aná." Tu̱nga jun a̱nte̱he̱ já ndyjé tín'e mo.
14 A̱s'a̱i i̱ncha j'ai xu̱ta̱ ka̱ ko̱ xi najmi ma fi nga j'aisehe̱ Jesu má ma na̱tsihi̱n ni̱nku̱ ko̱ Jesu kits'ínnkihi̱. 15 Tu̱nga já na̱'mi k'aku̱ ko̱ já chji̱ne̱'éhe̱n kju̱a̱téxumoo̱ i̱ncha kama kjaha̱n, nk'ie nga kikie kju̱a̱nkjún xi títs'ín Jesu ko̱ nga kint'é nta̱ha̱ jántí xi̱ xi tíi̱ncha nchja̱ na̱tsihi̱n ni̱nku̱ nga b'a̱ tíi̱ncha tsu: "¡Kas'ehe̱ kju̱a̱chánka xi ntje̱he̱ David!"
16 B'a̱ i̱ncha kitsúhu̱ Jesu:
—¿A tínu'yáí ni xi tíi̱ncha tsu jántí xi̱u̱?
B'i̱ kitsú Jesu:
—Joho̱n, tínt'e. ¿A najmi kje̱hé n'eyo xu̱ju̱n éhe̱n Nti̱aná má nga tjít'a niu̱? B'i̱ ts'ín tjít'a:
Ts'a jántí xi̱u̱ ko̱ xi baki
kin'echjéín nga 'yún nda kin'etsjohi.
17 A̱s'a̱i Jesu ngji t'axíhi̱n xu̱to̱. Nanki Betani̱a̱ ngji. Yo̱ kits'ínkj'a ni̱stje̱n.

B'i̱ ts'ín ndjá kinchja̱ko̱ Jesu yá higuera̱ xi najmi tjíhi̱n tu
(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Nk'ie nga ta̱ jyuu̱n nga tífi ngáha Jesu nanki Jerusalen, kama bjoho̱. 19 Ngjisehe̱ nku yá higuera̱ xi kikie a̱ndai ni̱yóo̱, tu̱nga ndahá nku tu najmi kisakúhu̱, tu̱ subahá xka̱. B'i̱ kitsúhu̱ yóo̱:
—Ndaha̱chí najmi ta̱ kas'ehe ri tu.
Tu̱ tje̱n'yún kixíhí yóo̱. 20 Nk'ie nga kikie já ni'yakuyóo̱ ni xi kamoo̱, kama nkjúhu̱n ko̱ b'a̱ kitsúhu̱ Jesu:
—¿Nkú tjíhi̱n ra̱ nga tje̱n'yún kuaxíhí ni yá higuera̱?
21 A̱s'a̱i b'i̱ kitsú Jesu:
—Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. Tsa s'ejinnu̱u Nti̱aná ko̱ najmi jo jan ka̱manu̱u, najmi tu̱ suba ni xi kuats'ihi̱n yá higuera̱ ka̱manu̱u n'o̱o. Ta̱ ka̱ma b'a̱ ku̱i̱xíhu̱un a̱sunntu tje̱nki̱ xu'bi̱: "Tiyú xin yo̱ ko̱ chja̱níkj'ajin yjohi̱ a̱jin ntáchak'uu̱n", ko̱ b'a̱ ka̱ma. 22 Ko̱ ngatentee̱ ni xi ku̱inchíhu̱u Nti̱aná nga chu̱bako̱o, n'e̱kjóho̱on tsa s'ejinnu̱u Nti̱aná.

B'i̱ kama nk'ie nga kingjásjaiyaha̱ já tjíxóo̱ Jesu yá xi kitsjá xáha̱
(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Jas'en Jesu má ma nạtsihịn nịnkụ kọ
tsakúya. Ạs'ại j'aik'úhụn já nạ'mi k'akụ kọ
jáchá xi tạ tjíhịn xá kọ b'ạ ịncha kitsúhụ:

—¿Mí xá xi tjíhin nga b'ạ tín'ei? ¿Yá xi
kitsjá xáhi?

24 B'ị kitsú Jesu:

—Kọ an tạ kuasjáíyanụu nku ni. Tsa
k'úínyanú, xínyanụu mí xáha xi tjínna nga
b'ạ títs'ian. 25 ¿Yá xi kits'ín nibáhạ Jua
Bautistạ nga j'aiténtá xụtạ? ¿A Ntịaná, a rạ
xụtạ ạsunnteịhí?

Ạs'ại b'ị kitsúhụ xinkjín jóọ nga kinch-
jạnịjmíyaha nịụ:

—Tsa: "Ntịaná kits'ín nibáhạ Jua",
kụịxíaán, ạs'ại b'ạ kụịtsụná: "¿Á najmi
kis'ejihịnnụu ni xi kitsúhu Jua?" 26 Tạ najmi
kạma tsa: "Xụtạ ạsunnteị kits'ín nibáhạ",
kụịxíaán, ạt'ahạ ngayjeẹ xụtạ b'ạ tsu nga
nku ndạ profetạ kama Jua. Najmi kạma b'ạ
kụịxíaán ạt'ahạ binkjaán xụtạ nạntịọ.

27 Kui nga ạs'ại b'ạ ịncha kitsúhụ rạ Jesu:

—Najmi yạị.

Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:

—Kọ tạ ndaha an najmi xínyanụu yá xi
kitsjána nga b'ị títs'ian.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku
ndạ xi tjíntuhụ jo já

28 Ạs'ại b'ạ kitsú sa Jesu:

—Nkú ma ni xínyanụu. ¿Nkú bixíún?
Nku ndạ tjíntuhụ jo já. Ngjisehẹ ndạ
xi tjuụn kọ b'ạ kitsúhụ: "Ji ntínạ, t'in
n'ẹxájin tuntsjajénạ nd'ạị." 29 "Najmi mjena
kfían", kitsú ntíhị ndọ, tụnga ạskahán ni
kits'ínnkjink'un kọ ngji ts'ínxá. 30 Ạs'ại
ngjisehẹ ndạ xinkuụ kọ b'ạ tạ kitsúhụ.
"Jọ'ọho, nạ'mi", kitsú ndạ xu'bị, tụnga na-
jmi ngjihí. 31 ¿Má xi kui já xi joọ kits'ín ni xi
mjehẹ nạ'mihị?

—Ndạ xi tjuụn —kitsú jóọ.

Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:

—Kjụaxị ni xi tíxinnụu. Já xi f'áchjíntjai
ch'á nga ts'ínxát'ahạ já Romạ kọ jminchjín
skóọ títjun kjụạs'enjin nga Ntịaná xi
kụạtéxumahạ. 32 Ạt'ahạ j'aisenụu Jua kọ
tsakúyanụu ni xi nạxụ nginkụn Ntịaná,
tụnga najmi kin'e s'ejinnú ni xi kitsú. Tụ
sahá já xi f'áchjíntjai ch'á kọ jminchjín
skóọ xi kis'ejihịn. Kọ máha jun, ndaha tsa
kiyo niụ, tụnga najmi tsankinchj'ahá rụu
anịmạnụu tsa kis'ejinnụu.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi
najmi nạxụ fikọ xá xi kik'ạịhị
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

33 'Tjenñju ma ngó. K'uẹjñá chụbạya
manụu. Nku ndạ nchịná y'éntjẹ tunts-
jạjé, y'éngi nch'á kọ kits'ínnda nku ạnte
má nga ts'íónnki tuntsjạjẹẹ. Kits'ínnda
nku xjó nk'a tụ xi kạma chúnntaha ạn-
teẹ. Kitsjá sáhạ ạnteẹ já xi mahạ ts'ínxákọ
tuntsjạjẹẹ, ạs'ại ngji kjin. 34 Nk'ie nga ja
tíjne tuụ, ạs'ại kits'ínkjisehẹ ndọ já musụhụ
já xi títs'ínxákọ tuntsjạjẹẹ tụ xi kụạnkihị
rạ tu xi kanéhẹ. 35 Tụnga jakj'áhá jóọ já
musụhụ ndọ. Nku xi kits'ín'uhụn, nku xi
kits'ínk'ien, kọ nku xi y'éhẹ ndjịọ. 36 Ạs'ại tạ
kits'ínkjihí ngáha ndọ nkjin já musụ, tụnga
b'ạhá tạ kits'ín ngáhạ rạ jóọ.

37 'Tụ chahán kits'ínkji ntíhị ndọ nga b'ị
kitsú: "Skụẹnkjún ntínạ jóọ." 38 Tụnga
nk'iehé nga kikie já xi ts'ínxákọ tuntsjạjẹẹ
nga nibá ntíhị ndọ, b'ạ kitsúhụ xinkjín:
"Kui xu'bọ xi ts'ịínkjáíhịn ngayjeẹ ni xi
tjíhịn nạ'mihị. Tụ sahá n'ẹk'ieén tụ xi
kạma ts'ạñáhaná ni xi ts'ịínkjáíhịn." 39 Ạs'ại
jakj'á jóọ ntíhị ndọ, kik'onsje nạtsin má nga
tjíntjẹ tuntsjạjẹẹ kọ kits'ínk'ien. 40 Kui b'ạ
maha, nk'ie nga kj'ụạí ndạ xi ts'ẹ tuntsjạjẹẹ,
¿mí nihi xi kj'ụạí ts'íhịn já musụ xu'bọ?

41 B'ạ ịncha kitsú jóọ:

—Ts'ịínkje nga najmi kạma nịmạhạ já
ch'onk'un xu'bọ kọ kj'ạí já tsjá sá ngáhạ rạ
ạnte tuntsjạjẹẹ, já xi k'ụéchjíhị tuhụ nk'ie
nga kụịchú chạhạn.

42 Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:

—¿A najmi kjẹhé n'eyo ni xu'bị xi tjít'a
xụjụn éhẹn Ntịaná? B'ạ títsu:

Ndjịọ xi kikjaníya já chjịnẹxjóọ ja j'ai ma
ndjịọ k'akụ.

Ntịaná xi b'ạ kits'ín kọ ma nkjúnná nga
chasehẹẹ.

43 Kui kjụạha nga b'ạ tíxihịnnụu. Chjú'anụu
nga kụịntsụbạjiun nga Ntịaná xi kụạtéxu-
manụu, kọ xụtạ xi bakúchji nga Ntịaná xi
batéxumahạ, kui xi kj'ụạihị nga kjụạs'enjin
yọ. 44 Ndjịọ xi títsu éhẹn Ntịaná nga kik-
janíya já chjịnẹxjóọ, tụ yáhá ni xi kụịjnẹsun
ndjịọ kạma xịxị. Kọ xi kụịjnẹnehẹ ndjịọ
kạma nkụạn nkụạn.

45 Nk'ie nga kint'é já nạ'mi k'akụ kọ
já farisẹọ éịn, ịncha kamankjihịn nga
kui tínchjạnịjmíyaha Jesu. 46 Mjehẹ nga
kụạkj'ánijé tụnga ịncha kitsankjúhún xụtạ

nkjiun, at'aha b'a incha tsu xuto nga nku nda profeta Jesu.

22

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku s'í kjuabixan

1 As'ai ta kinchjahá ngáha Jesu nga y'éjña chubaya. B'i kitsú:

2 —Xi nkú ts'ín batéxuma Ntianá b'a joyaha nku nda rei xi ts'asje nku s'í nk'ie nga tsixan ntíhi. 3 Kits'ínkji já musuhu nga kuinchjaha xuta xi kitsúya títjuhun. Tunga najmi kits'ín yuhú xuto nga kj'uaí s'íu. 4 As'ai ta kits'ínkjihí ngáha kj'ai já musu nga b'a kitsúhu: "B'a t'ihuun xuta xi ja kixinyaha nga ja kab'endá nichinee. Ja kats'ink'ién turu. Ja tjínda ngatenteе niu. T'inyohoo nga kanibá s'í kjuabixoon."

5 'Tunga najmi nkjún kamaha xuta xi kik'inyaha. Nku xi ngjisehe jñáha, kj'aí xi ngjik'atseya ni. 6 Tjín ngá xi jakj'ánijé já musuhu nda rei, kits'ín'uhun ko kits'ínk'ien. 7 Nk'ie nga kint'é nda rei ni xi kamoo, kama kjahan. Kits'ínkji já juhun nga kits'ínk'ien xuta xi b'a kits'íun ko y'éti nankihi.

8 'As'ai b'a kitsú nda rei nga kinchjako já musuhu: "Ja tjínda s'í kjuabixoon, tunga najmi chumi ni chjíhí ra xuta xi tjun kixinyaha nga kj'uaí. 9 Kui b'a maha, tankíhinnu niyátée ko tu yáhá ni xi sakúnuu t'inyohoo nga kanibá s'í kjuabixoon." 10 As'ai tsitju já musu nga ngji niyátée. Kinchja ñja tentehe xi kisakúhu, ndaha tsa xi ch'onk'uhun ko ndaha tsa xi nda tjíntuyáha. Kitsehe xuta má tjen s'í kjuabixoon.

11 'Nk'ie nga jas'en nda rei nga j'aisehe xuta xi kab'entut'á yámixo, kikie yo nku nda xi najmi yja najyun xi bja xuta nga fi s'í kjuabixan. 12 As'ai b'i kitsúhu: "Ji nda xinkjían, ¿nkú ts'ín kabitjas'ehenni ei nga najmi tjíhin ri najyun xi ts'e s'í kjuabixan?" Tunga najmi kinchjahá ndo. 13 As'ai kinchjaha nda rei já xi títsjá nichineе ko b'a kitsúhu: "T'e'yún sjai ko ntsja ndo ko chjanikj'o natsin ján má jyuun, ante xi má kjintá xuta ko kuate ni'yun." 14 At'aha nkjin maha xi tíchubaha, tunga tu chubahá maha xi kj'uaíjin.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjíhin nga s'echjíhi

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 As'ai ngjik'íéndako xinkjín já fariseo tu xi ts'iínkijneyaha Jesu nku én xi najmi b'a tjín. 16 Incha kits'ínkjisehe Jesu já ni'yakuyá xi ts'e ko já xi yjankihi nda rei Herode Antipa. B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yai nga kjuaxi én xi chubai ko nga naxu bakuyáí sisin ni xi ts'e Ntianá. Najmi ni xi sasíhin xuta chubai. 'Yún nanka chaseihi. 17 Kui nga t'inyahani. ¿A ma b'echjíhií nda títjun Cesar ni xi f'áchjíná, a ra najmi?

18 Tunga behé Jesu nga tu xi títsuhu jóo ko b'i kitsúhu:

—¡Jun xi tu tsjohónuu nga bakuchjíú xi nkú ts'ín yankjún Ntianá! ¿Á an tíchjut'ayák'uhunnú? 19 Takúnnú nku toon xi ma chjíntjaihi ch'á.

J'aiko jóo nku toon denario. 20 Ko b'i kitsú Jesu:

—¿Yá xi ts'e sénnistjiin ko j'áín xi tjít'aha tooin?

21 As'ai b'a kitsú jóo:

—Ts'e nda títjun Cesar.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda títjun Cesar ni xi ts'e nda títjun Cesar, ko tjohoon Ntianá ni xi ts'e Ntianá.

22 Nk'ie nga kint'é jóo niu, tu ni xí kama nkjúhún ra ko incha ngji t'axín.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kj'uaíya ngáha ra xuta

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. Kui nistjin xu'bo k'ua xi incha j'aisehe Jesu nga b'i incha kitsúhu:

24 —Ji nda maestru, b'a kitsú Moise nk'ie: "Tsa tjín xi kuayá nga najmi s'ehe ntí, nda nts'e tjíhin nga kuixanko ngáha chjuúhun, tu xi b'a ts'ín s'ehe ra ntí nda nts'e xi k'ien." 25 Y'entujinni yatu já xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjíun k'ien. Najmi kis'ehe ntí. K'ien x'ihin tachjúun. As'ai nda nts'e y'ejñako ngáha tachjúun. 26 Tunga ta k'iehén ngáha nda nts'e xi ma joho, as'ai xi ma jahan, ko santaha nda xi yatuu. 27 Askahan ta k'ien tachjúun.

28 'Kui b'a maha, nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿má xi kui já xi

yatuu kama ts'e tachjúun, at'aha ngatentee
y'entuko?
29 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Najmi b'a tjín ni xi chubo, at'aha najmi
mankjinnuu ni xi tjít'a éhen Ntianá ko ta
ndaha nga'yúhun Ntianá. 30 At'aha nk'ie
nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, najmi
ta kuixahan ko ta ndaha najmi ts'iínkixan
ntíhí. B'a ní ts'ín k'úéntu xi nkú ts'ín
tjíntu ntítsje xi tjín ndjiojmi ján. 31 Tunga
nga kj'uaíya ngáha ra xuta, ¿a najmi kjehé
n'eyo ni xi títsunuu éhen Ntianá? B'a kitsú
Ntianá: 32 "An xi Ntiaha Abraham, Ntiaha
Isaac ko Ntiaha Jacob." Ntianá najmi Ntiaha
anima. Ntiaha ní xuta tík'un.
33 Nk'ie nga kint'é xuta niu, tu ni xí kama
nkjúhún ra ngat'a ts'e ni xi bakúya Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra

(Mr. 12:28-34)

34 Kama ñjakúko xinkjín já fariseo nk'ie
nga kint'é nga Jesu kits'ínkinchá jyujyu já
saduseo. 35 As'ai nku nda chjine'én xi ts'e,
nku nda maestruhu kjuatéxumoo, kingjás-
jaiyaha Jesu nga kikjut'ayák'un:
36 —Ji nda maestru, ajihin ngayjee
kjuatéxumoo, ¿má kjuatéxumaha xi 'yún
chjíhi ra?
37 As'ai b'i kitsú Jesu:
—"N'etjóí Ntianá xi Ntiahi maha ngayjee
animahi. N'etjóí xi nkú ts'ín tinchin ko xi
nkú ts'ín n'enkjíntak'uin." 38 Kui kjuatéx-
uma xu'bi xi 'yún chjíhi ra ko kui xi tjun.
39 Ko b'ahá ta tjín ngáha kjuatéxuma xi ma
joho: "N'etjóí xutahi xi nkú nga ts'ín tjohi
yjohi." 40 Nga joo kjuatéxuma xu'bi y'aha ra
ngatentee ni xi tjít'a xujun kjuatéxumoo ko
xi y'ét'a já profeta.

B'i ts'ín kingjásjaiya Jesu yá xi y'aha ra xi Cristo

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 Nk'ie nga kabincha sa yo já fariseo, as'ai
b'i kitsú Jesu:
42 —¿Nkú bixíún ngat'a ts'e xi Cristo? ¿Má
nibáha ntjehe?
B'a kitsú jóo:
—Ntjehe David.
43 As'ai b'i kitsú Jesu:
—¿Nkú tjíhin ra nga b'a kitsúhu David
nga Nda Ntiaha maha xi Cristo? At'aha
b'a kitsú nk'ie nga Espiritu Santoho Ntianá
kits'ínkinchjaha:
44 Ntianá b'a kitsúhu Nda Ntiana:
"Tinchint'ání má batexuma,
k'uentú maná já kontrahi kinte tsukui."
45 Tsa David b'a kitsú nga xi Cristo xi Nda
Ntiaha, ¿nkú ts'ín ntjehe David nibáha ra xi
Cristo?
46 Ndaha nku najmi kamaha
kits'ínk'óyaha Jesu tsa tu nku én. Kui
nistjiun kich'atuts'ihin nga najmi ta ch'a
kama k'un kingjásjaiyaha ra Jesu tsa mí
nihi.

23

B'i ts'ín y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

1 As'ai kinchjako Jesu xuta ko já
ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:
2 —Já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já
fariseo, kui xi tíjñaha nga kuitsuya nkú
tjíhin ra kjuatéxumaha Moise. 3 Kui b'a
maha, n'etjusuhunnu ngatentee ni xi kuit-
suhunuu ko chj'atjó. Tunga najmi tu n'enú
ni xi incha ts'ín, at'aha najmi ts'íntjusun
ni xi nchja. 4 Kui xi b'énehe ni xi áí xuta,
tunga máha kui, ndahachí najmi incha ts'ín
nga'yún nga ts'iíntjusun niu.
5 "Yún mjehe nga skuehe xuta xi nkú
ts'ín benkjún Ntianá. Kui nga 'yún i ts'íhin
kaxa tíntí xi b'entut'áá stjeén ko tjianá, xi
tíinchaha éhen Ntianá, ko 'yún ts'ín ndju
nachjún xi yjandáíhi najyun xi mjéntjai nga
nchjako Ntianá. 6 Tsjoho nga b'entu ante
k'aku xi tjín nku s'í ko nga b'entusún yáxile
xi tíincha títjun ni'ya sinagoga. 7 Tsjoho nga
tsjo ts'ín súniñaha niyátee ko nga maestru
k'úíhin.
8 'Najmi tu n'ej'oo tsa maestru kuitsunuu
xuta, at'aha nkuhú ma nda maestrunuu ko
ngatentoo jun nts'o mahanu xinkiu. 9 Najmi
tu ch'a na'mi 'mihuu ei asunntei, at'aha
nkuhú ma Na'minuu, kui xi tíjña ndjiojmi
ján. 10 Najmi tu n'ej'oo tsa já ntia kuitsunuu
xuta, at'aha nkuhú ma xi ts'enuu, kui xi
Cristo. 11 Xi mjehe chankjún ajinnuu tjíhin
nga nda ts'iín ngandaha xingisoo. 12 Xi
k'uasjenk'a suba yjoho, kui xi ichí kama
nginkun Ntianá. Xi k'uasje nimakjua yjoho,
kui xi sakúhu kjuachánka.
13 '¡Nima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen
kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu
tsjohónuu bakuchjíú xi nkú ts'ín yankjún
Ntianá! Najmi 'bainto nga xuta kjuas'enjin

nga Ntianá kuatéxumaha. Ta ndaha jun najmi bitjas'oon ko ta ndaha najmi 'baintohoo xuta xi mjehe kjuas'en yo.

[14] '¡Nima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjíú xi nkú ts'ín yankjún Ntianá! Chju'óhoo ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'ihin ko as'ai chuba 'yúhún tse chubakoo Ntianá tu xi b'é'mat'aihinnu yjonuu. Kui nga 'yún un skuehenuu.

[15] '¡Nima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjíú xi nkú ts'ín yankjún Ntianá! Fenuu nga binimo nga ngúsuhun asunntee ko ntáchak'uun nga binchisjó xuta xi n'e mo nga ts'iín s'ejin xi nkú ts'ín s'ejinnuu. Ko nk'ie nga ja sakúnuu nku, as'ai n'o nga kui xi 'yún ts'ín sa ni xi ts'e ndanindoo nga jun.

[16] '¡Nima rú n'ehenu jun, já ka xi baku niyóhoo xuta! Jun xi b'a bixíún: "Tsa tjín xi nkú kuitsu, tsa as'ai ninku tsúngijin, najmi tjíhin kjua'yún nga ts'iíntjusun. Tunga xi tsúngijin toonsine xi tíjñaya ninku, kuihí xi tjíhin nga ts'iíntjusun ni xi kuitsu." [17] Jun xi já chini ko já ka. ¿Má xi 'yún chánka sa? ¿A toonsinee, a ra ninkuhú xi títs'ín nga je toonsinee nginkun Ntianá?

[18] 'Ko b'a bixíún yo: "Tsa tjín xi nkú kuitsu, tsa as'ai nachan chje tsúngijin, kui xi najmi tjíhin kjua'yún nga ts'iíntjusun. Tunga xi tsúngijin chje xi tíjñasun nachan chje, kuihí xi tjíhin nga ts'iíntjusun ni xi kuitsu." [19] Jun já ka. ¿Má xi 'yún chánka sa? ¿A chje, a ra nachan chjehé xi títs'ín nga je chje nginkun Ntianá? [20] Kui b'a maha, tsa tjín xi nkú kuitsuhu, tsa as'ai nachan chje tsúngijin, kui xi ja títsungijin nachan chje ko ngayjee ni xi tjíntusún yo. [21] Tsa tjín xi nkú kuitsu, tsa as'ai ninku tsúngijin, ja títsungijin ninku ko Ntianá xi tíjña yo. [22] Tsa tjín xi nkú kuitsu, tsa as'ai ndjiojmi ján tsúngijin, ja títsungijin Ntianá xi tíjña yo nga tíbatéxuma.

[23] '¡Nima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjíú xi nkú ts'ín yankjún Ntianá! 'Bohoo Ntianá nku tíkjá najún chinko ko xka sinjne xingisoo xi nkú ts'ín tjít'a kjuatéxumoo, tunga n'echayanú ni xi 'yún chánka sa xi ta bakúya kjuatéxumoo. N'echayo ni xi naxu nginkun Ntianá ko nga tjíhin nga kama nimanuu xuta xi kj'aí ko nga tjíhin nga naxu s'ejinnuu éhen Ntianá. Kuihí ni xi joon xi tjíhin nga n'oo, ko najmi tjíhin nga n'echayo nga n'oo ni xingisoo xi tjít'a. [24] ¡Jun já ka xi baku niyóhoo xuta! N'etjusun ni xi tu tjent'ahá ko ni xi 'yún chjíhi ra najmi n'esiuhun.

[25] '¡Nima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjíú xi nkú ts'ín yankjún Ntianá! Jun xi nkú joyaha tasa ko taba xi tu natsihin ní kin'echuhun, tunga kitsejíhín ni aninmanuu ndyjé ko ni xi najmi naxu. [26] Ji nda fariseo ka, títjun n'echihin ayaha taso ko b'a ts'ín kama jehe natsihin.

[27] '¡Nima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjíú xi nkú ts'ín yankjún Ntianá! Jun xi b'a joyaha tsjó xi taba kin'ek'i. Kui xi tsjo ts'ín bakú sunnk'a, tunga ayaha kitsehe nintaha aninma ko ngatentee ni chuntí. [28] Jun xi b'a ta k'un sunnk'o, at'aha nginkun xuta 'yún je bakuchíú yjonuu, tunga ajin aninmanuu kitsejíhin ni xi tu b'anachaha ko ngatitsun.

[29] '¡Nima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjíú xi nkú ts'ín yankjún Ntianá! N'endo tsjóho já profeta ko n'enaxú ndjio tsjóho xuta je xi kis'e nistjin nk'ie. [30] Ko b'a bixíún: "Tsa tu ñá ma tintsubaá nk'ie nga y'entu ntje cháná, najmi tsisinko raá nga kits'ínk'ien já profeta." [31] Nk'ie nga b'a bixíún, ta juhun n'ek'io yjonuu nga ntjehe xuta xi kits'ínk'ien já profeta jun. [32] ¡Tu sahá n'endjuú ni xi kik'atuts'in ntje chánuu!

[33] '¡Jun xi b'a k'un xi nkúhu ntjenuu! ¡Já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Nkú ts'ín kuitjunkihinu nga najmi kuankíún ngak'ien? [34] Kui b'a maha, an ts'inkjísenuu já profeta ko já nkjink'un ko já chjine'én. K'ua xi n'ek'ion ko kjúát'a kruu ko k'ua xi ngjúóhoo aya ni'ya sinagoganuu ko tsjénnkí'uncho xki nanki. [35] B'a ts'ín ch'anjihinu ngayjee jníhi xuta je xi kin'ek'ien. Ch'atuts'ihin ra jníhi Abel, nda je xi y'ejña nk'ie, nga santaha jníhi Zacaria ntíhi Berekia xi kin'ek'ient'ó nachan chje xi kjijña ankjín ninku. [36] Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ngatentee ni xu'bi nibanehe xuta xi tjín nd'ai.

B'ī kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha nanki Jerusalen
(Lc. 13:34-35)

37 ’¡Jun xuta Jerusalen, xi n'ek'ion já
profeta ko b'ohoo ndjio xuta xi n'e
nibásenuu! ¡A tu nkjihín niyá kama mjena
nga k'uentúkúnuu xi nkú ts'ín xanto nga
b'énkinka ntíhí, tunga najmi kin'e yunú!
38 Nd'ai ni ma, ja s'ejña masen antenuu. 39 An
b'a tíxinnuu nga najmi ta chahanú santa
nkúhu nga kuichú nistjin nga b'a kuixíún:
“Kakjanínk'a Ntianá xi nibáha ngajoho.”

24

B'ī ts'ín kitsúya Jesu nga n'exúya ninku
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Tsitjusje Jesu má ma natsihin ninku ko
nk'ie nga ja tífi, j'aik'úhun já ni'yakuyáha.
Tíincha ma nkjúhun nga tíbasenkjúhun
xjóho ninku. 2 B'ī kitsú Jesu:
—¿A tíyo ngayjee ni xi tjín eī? Kjuaxī
ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ndjio najmi ta
s'ejñasuhun ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

B'ī ts'ín tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asunntee
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Nk'ie nga kab'ejña Jesu asunntu tenkī
xi 'mi Yá Olivo, já ni'yakuyáha j'ai nchjako
t'axíhin. B'a incha kitsúhu:
—T'inyanī, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí ni xi
kuakúchji títjun nk'ie nga kjúáī ngáhani ko
nga kfe asunntee?
4 As'ai kinchja Jesu:
—Chúhuun yjonuu nga najmi tu ch'a xi
k'uanachanuu. 5 At'aha nkjin maha xi kj'uaí
nga an ts'iín ma yjoho. “An xi kits'ín nibána
Ntianá”, kuitsu ko nkjin xuta k'uanachaha.
6 ’Kuinú'yó nga s'e kjuachán ko nga
kuinchjanijmíyaha xuta kjuachán xi tíma,
tunga najmi tu binkjunnú. At'aha tjíhin
ni nga b'a kama, tunga najmi kjehé kfe
asunntee. 7 At'aha xuta xi tjín nku nanki
kjaánko xuta xi kj'aí nanki. Nku nda reī
kjaánko kj'aí nda reī. S'e kjintíá ko chón
kama kj'aí kj'aí nanki. 8 Nk'ie nga ja b'a
tíma, as'aihí tíb'atuts'ihin kjuanima xi s'e.
9 ’Ts'iínkjas'ennuu xuta xi má nga
ts'iín'unnuu ko ts'iínk'iennuu. Ngat'ana
ts'iín unkiehenuu ngayjee xuta asunntee.
10 Kui nistjiun nkjin xi ts'iínndyjaha yjoho
nga najmi ta s'ejihin ra an. Ts'iínkjas'en
xinkjín ko ts'iín unkie xinkjín. 11 S'e nkjún já
profeta tsank'á xi nkjin xuta k'uanachaha.
12 Tu xí s'ehé ni xi ch'onk'un, kui nga
nkjin nkjún xi najmi ta ts'iíntjoho xinkjín.
13 Tunga xi ndjá kuasinjña santa nkúhu nga
kuayá, kui xi k'uanki. 14 S'enijmí én nda
tsuhu Ntianá nga ngúsuhun asunntee, én
nda tsu xi tsuya xi nkú ts'ín batéxuma
Ntianá. Ngayjehe asunntee kuint'é nga
Ntianá xi batéxuma. Nk'iehé nga kfe
asunntee.
15 ’Y'ét'a nda profeta Daniel nk'ie nga
najmi chankjún ante tsjehe ninku. Choo xi
b'a ts'iíun.
B'ī kitsú Jesu ko xi títs'ínya xujuin katu-
mankjihin. B'ī ta kitsú ya:
16 —Kui nistjiun katanka xuta xi tjíntu
ante Judea xi tjehen asunntu tjennkī. 17 Xi
kab'ejñasun nk'a ni'yaha najmi tu kuitjujen
nga kj'uaík'asje ni xi tjíntu aya ni'yaha.
18 Xi kafi jñá najmi tu k'oóya nga kj'uaíkj'á
najyuhun.
19 ’¡Nima rú ts'íhin jminchjín xi y'a ntí ko
xi títs'ínki ntí kui nistjiun! 20 Tinchíhuu
Ntianá tu xi najmi nistjin chunch'án
kuiyúhunu ko tsa nistjin nkjún. 21 At'aha
'yún s'e kjuanima kui nistjiun, kjuanima xi
najmi kjee s'e santa nkúhu nga tuts'ihin ni
nga kamanda asunntee. Ko ta ndaha najmi
s'e askahan nku xi b'a joyaha. 22 Tsa najmi
kuatekjá Ntianá chuba nistjin xu'bo, nda ra
nku najmi k'uanki kai. Tunga kuatekjáhá
Ntianá chuba nistjin xu'bo ngandaha xuta
xi j'ájin.
23 ’Kui nistjiun tsa tjín xi b'a kuitsunuu:
“Chasoo, eī tíjña xi kits'ín nibá Ntianá”, ko
tsa b'a kuitsunuu: “Ján tíjña”, najmi tu n'e
s'ejiun. 24 At'aha incha kj'uaí xi b'a kuitsu
tsank'á nga kui xi j'ai ngajoho Ntianá ko
xi já profeta ts'iín ma tsank'á yjoho. Kui
xi incha ts'iín nkjin tíkjá kjuankjún ko ni
xi chánka, tu xi k'uanachaha ra xuta, xí
kohó ra xuta xi j'ájin Ntianá kamaha ra
k'uanachaha. 25 Jahá tíxinya títjunnuu ni xi
kama.
26 ’Kui b'a maha, tsa b'a kuitsunuu jóo:
“Ante kixi ján tíjña xi j'ai ngajoho Ntianá”,
najmi tu bankíún yo. Tsa b'a kuitsunuu:
“Aya 'ma ján tíjña”, najmi tu n'e s'ejiun.
27 At'aha xi nkú ma nga bat'ai nd'ích'on má
tju ts'íu ko ma chji santaha má fintjai, b'a
ta kama nk'ie nga kj'uaí Ntíhī Ndax'iun.
28 Yaha nga má kjijña nku yjoninte k'ien, yo

ma ñjakú chálíkíe. B'a ta ts'ín chaha nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

B'i kama nistjin nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 'Askahan nga ja kj'ua kjuanima xi kama
kui nistjiun, tjen'yún kama jyuhún ts'íu,
ko sóo najmi ta ts'iín ndzjehen. Niñu xi
tjín nk'a ján kuixuntu, ko k'uatsé ni xi tjín
nk'a ján. 30 As'ai kama chji nk'a ján ni
xi kuakúchji nga ja nibá Ntíhi Ndax'iun.
Nk'iehé kjinta nkjún ngayje tíkjá xuta xi
tjín asunntei ko skue Ntíhi Ndax'iun nga
tjenjin ninti nga nibáko ngayjee nga'yúhun
ko kjuachánkaha. 31 Ts'iínkji ntítsjehe nk'ie
nga 'yún kjuane tjio. Incha k'uéntukú xuta
xi j'ájin xi tjíntu tu má xi tjehén ni, b'aha ra
má tju ts'íu santaha má fintjai.
32 'Katumankjinnuu ni xi b'éjña chjinuu
yá higuera. Nk'ie nga ja tju nts'én tjiaha
yóo ko tjuhu xka, yo nga ja tíbichú tiña
chunubóo. 33 B'a ta ts'ín nk'ie nga ja choo
nga ja b'a tíma, katumankjinnuu nga ja tjen
tiña Ntíhi Ndax'iun xi nkúhu tsa asti ankjuo
síjña. 34 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuitjusun
ngayjee ni xu'bi kinteheni nga kuayáyje
xuta xi tjín nd'ai. 35 Kamaha asunntee ko
nk'a ján ndyja, tunga énna najmi kj'ua tiya.
36 'Tunga má nistjin ko chuba nga b'a
kamoo, najmi ch'a xi behe, ta ndaha ntítsje
xi tjín ndjiojmi ján ko ta ndaha Ntíhi Ntianá.
Nku tutuhú Ntia Na'miná xi be. 37 Xi nkú
kama nistjin nga y'ejña Noe, b'a ta kama
nk'ie nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun. 38 Kui
nistjin xu'bo, nk'ie nga najmi kjee fejin ntá
xuta, tu tíincha kjinehé ko tíincha 'bi. Tíin-
cha bixan ko tíincha ts'ínkixan ntíhí. B'a
tíincha ts'ín santa nkúhu nga tsichu nistjin
nga jas'en Noe tsutsu chánkoo. 39 Najmi
kamankjihin xuta santaha nkúhu nga tu ni
xí kik'ahá ts'í ko kits'ínkje tentehe. B'ahá ta
kama ngáha nk'ie nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.
40 Kui nistjiun jo já xi tíincha ts'ínxájin
jñáha, nku chjúbé ko xinkuu s'ejña. 41 Jo
jminchjín xi tíincha o, nku xi chjúbé ko
xinkuu xi s'ejña.
42 'Kui b'a maha, tintsuba ndahanu, at'aha
najmi yo mí chubaha kj'uaí Nda Ntianuu.
43 Katumankjinnuu ni xu'bi. Tsa be títjun
nda xi ts'e ni'yoo mí chubaha nga jyuun
kj'uaí nda ndyjée, ta k'úéjña nda. Najmi
tsjánte tsa nda ndyjée kjuas'en kjua'yún
ni'yaha. 44 Kui kjuaha, b'a ts'ín tintsuba
ndahanu ko jun, at'aha chuba nga najmi
tíchuyóhoo kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi naxu fiko xáha
(Lc. 12:41-48)

45 '¿Yá nda musuhu xi naxu fiko xáha ko xi
nkjink'un, xi nda ntiaha kitsjá xáha nga kui
xi tsjáha nichine já musu xingisoo nk'ie nga
kuichú chuba? 46 ¡Á b'a nda tjíhin ts'e nda
musu xu'bi tsa b'a títs'ín nk'ie nga kj'uaí
nda ntiaha! 47 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nda
ntiaha ts'iín kunntáha ngayjee ni xi tjíhin.
48 'Tunga tsa ch'onk'un nda musu ko tsa
b'i ts'ín ts'iínnkjink'un: "K'uandaya saha
nda ntiana nga kj'uaí." 49 As'ai k'uéhe já
musu xinkjín ko nga kjine ko k'úíko já ch'iu.
50 Tsa tu kj'uaíhí nda ntiaha nda musu xu'bi
nistjin xi najmi tíkuyáha ko chuba xi najmi
be, 51 'yún ndjá ts'iínnijéhe nda ntiaha xi
nkú ts'ín n'enijéhe já xi b'anachaha já ntia,
yo má nga kjintá ko kuate ni'yun.

25

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén istinchjín xi ngji nku s'í

1 'Kui nistjiun b'a kama ajihin xi nkú
ts'ín batéxuma Ntianá xi nkú kamat'ain te
istinchjín xi ngji nku s'í kjuabixan. Incha
jakj'á nd'í setihi ko incha ngji ts'ínkjáihin
nda bixoon. 2 Un maha xi chinihi ko un
maha xi kitikjuaha. 3 Xi chiniu najmi kik'a
sa seti nk'ie nga jakj'á nd'íhi nga incha ngji.
4 Tunga xi kitikjuo, jakj'á nd'íhi ko ta kik'a
nisa seti xi kuinchá saha nd'íhi.
5 'As'ai ts'andayaha nda bixoon ko kama
nijñáha istinchjíun, kui nga incha kik-
jantuféhe. 6 Nkú ra ma nga masen nistjen,
tjín xi kikjintáya: "¡Ja nibá nda bixoon!
¡Titjusjoo ko tankín n'ekjóhoon!"
7 'Tsisitjen istinchjíun ko y'énda nd'í
setihi. 8 B'a kitsúhu xi chiniu xi kitikjuo:
"K'uainii ichí chuba setinuu, at'aha ja tí'me
nd'íni." 9 Tunga b'ahá kitsú xi kitikjuo:
"Najmi, at'aha tsa b'a n'ei, najmi kuichú
mahani jin ko ta ndaha jun. Tu sahá
tankín ch'atso xi ts'ajun má satéña." 10 Nk'ie
nga tíincha fik'atse seti xi chiniu, tu j'ai
sahá nda bixoon. Xi tjíndaha yjoho incha
jas'enko má tíma s'í kjuabixoon ko kis'echjá
ankjuo. 11 As'ai j'ai istinchjín xingisoo ko
b'a kitsú: "¡Ji chá nti, chá nti, chúx'áni

ankjuo!” 12 Tunga b'ahá kitsú nda bixoon:
“Kjuaxi ni xi tíxinnuu nga najmi benuu.”
13 ’Kui b'a maha, tintsuba ndahanu, at'aha
najmi yo mí nistjin ko mí chubaha nga
kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda xi kitsjáha já musuhu toon xi ts'iínxáko
(Lc. 19:11-27)

14 ’Xi nkú ts'ín batéxuma Ntianá b'a joyaha nku nda xi ngjitsube kj'aí nanki. Kintehe ni nga ngjuai, tjun kinchjaha já musuhu ko kitsjáha ni xi tjíhin. 15 Nku xi kitsjáha un mii toonsine, nku xi kitsjáha jo mii, ko nku xi kitsjáha nku mii. Kitsjáha nga nkúnkú xi nkú ts'ín kamaha nga ts'iínxáko tooon. As'ai ngji kjin.

16 ’Nda musu xi kits'ínkjáíhin un mii toonsine, ngji ts'ínxáko ko kits'ín nganasun sa un mii. 17 Xi kits'ínkjáíhin jo mii, b'a ta kits'ín ko kits'ín nganasun sa jo mii. 18 Tunga máha xi kits'ínkjáíhin nku mii, kui xi ngji kján t'anankiu ko y'éyanji toohon nda ntiaha.

19 ’Nk'ie nga j'a nkjin nistjin, j'ai ngáha nda ntiaha já musu xu'bo ko kits'ínkoho kuenta. 20 Tjun j'ai xi kits'ínkjáíhin un mii toonsine. Kui xi y'a sa un mii. B'a kitsú: “Ji nda ntia, un mii toonsine kik'ainí. Ei tíjña sahi un mii xi kits'in nganasan.” 21 As'ai b'a kitsú nda ntiaha: “Nda tjín. Nda ní ji, nda musu. Naxu 'mikoi xáhi. Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha. Kui nga nd'ai 'yún tse ni xi ts'in kunntáhara. Nibái ko tsjo kat'ehi xi nkúhu nda ntiahi.”

22 ’As'ai j'ai xi kits'ínkjáíhin jo mii toonsine. Kui xi y'a sa jo mii. B'a kitsú: “Ji nda ntia, jo mii toonsine kik'ainí. Ei tíjña sahi jo mii xi kits'in nganasan.” 23 As'ai b'a kitsú nda ntiaha: “Nda tjín. Nda ní ji, nda musu. Naxu 'mikoi xáhi. Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha. Kui nga nd'ai 'yún tse ni xi ts'in kunntáhara. Nibái ko tsjo kat'ehi xi nkúhu nda ntiahi.”

24 ’As'ai j'ai xi kits'ínkjáíhin nku mii toonsine ko b'a kitsú: “Ji nda ntia, be nga kjain. Chjusíntjein chan xi najmi ji y'entjei. Ni xi kj'aí xi y'entje ji chubéí. 25 Kui nga kitsankjuhunna ko ngjik'iejñá 'ma toohin t'anankiu. Ei tíjña ngáha ri toohin.” 26 As'ai kinchja nda ntiaha nga b'a kitsúhu: “Ji nda musu ch'onk'un ko ts'e. Tsa yai nga kjesíntjen chan xi najmi an y'entje ko bakj'á ni xi kj'aí xi y'entje, 27 tsa kik'aihi toonna já xi maha ts'ínxáko. Tsa b'a kin'ei, ja ra ts'inkjáín ngáha ra nd'ai nga kjúa toonna ko santaha ntíhi kai.”

28 ’As'ai b'a kitsúhu ndo já xi kabincha yo: “Chjú'ohoo ndo tooon ko tjohoon xi tíjñaha te mii. 29 At'aha ngatentee xi tjíhin ni, kui xi k'uai saha ko 'yún s'ehe. Tunga xi najmi tjíhin, kui xi chjú'aha santaha ni xi ichí xi tíjñaha. 30 Chjanikj'o natsin ján má jyuun nda musu xu'bi xi najmi chumi ni chjíhi ra, ante má nga kjintá xuta ko kuate ni'yun.”

B'i ts'ín kitsúya Jesu xi nkú n'ehe xuta ndyun nkini

31 ’Nk'ie nga kj'uaihí Ntíhi Ndax'iun, kj'uaíko kjuachánkaha ko ngatentee ntítsjehe ko k'úéjñasun ante má nga kuakúchji kjuachánkaha. 32 Ngayjee xuta xi tjín asunntee kama ñjakú nginkun. As'ai kuakjánya xuta xi nkú joyaha nku nda bastu xi ts'ínkj'a t'axín chutsanko ko xin ts'ínkj'a chutentsu. 33 Kixihi k'uéntu chutsanko ko skjúhun k'uéntu chutentsu.

34 ’As'ai kuinchja Nda Rei nga b'a kuitsuhu xi tíincha nga kixihi: “Nibó jun xi nda kits'ínkonunu Na'mina. N'ekjóhoon nd'ai nga titjás'enjiun xi nkú ts'ín batéxuma Na'mina, kui niu xi kis'endanuu nkúhu nga tuts'ihin ni nga kamanda asunntee. 35 At'aha nk'ie nga kama bjona, kik'ainú nichine. Nga kama xintána, kik'ainú ntá. Nga kikjatsú'basan nankinuu, kik'aintenú ni'yanuu. 36 Nga najmi tjínna najyun, kik'ainú najyun xi kingja. Nga kisaté ch'an, tsankintsubek'unnú. Ko nga kikjáaya'yán, tsankinsekjánú.”

37 ’As'ai incha kuinchja xuta xi naxu kits'ín nginkun Ntianá nga b'a kuitsu: “Ji Nda Ntia, ¿nkjé kiyai nga kama bjohi ko kik'aihi nichine, ko tsa kama xintáhi ko kik'aihi ntá? 38 ¿Nkjé kiyai nga nankini kitsutjasúín ko kik'ainteihi ni'yani, ko tsa najmi tjíhin najyun ko kik'aihi najyun xi kindyjai? 39 ¿Nkjé kiyai nga kisaté ch'in ko tsa kisuya'yín ko tsankintsubek'úíhin?” 40 As'ai kuinchja ngáha Nda Rei nga b'a kuitsu: “Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi nkú ts'ín nda kin'ohoo tu má xi kuihí ni já nts'é, a ahán xi b'a kin'enú, ndaha tsa xi 'yún kinte tjen nga chasehe.”

41 ’As'ai b'a kuitsu ngáha xuta xi tíincha skjúhun: “Tiyú xinnú jun xi najmi nda

nginkán. Tankíún ąjin nd'í xi najmi tą maha
rą 'meyaha, xi kis'endahą ndąnindoǫ kǫ
ntítsje xi tjíhįn. 42 Ąt'ahą nk'ie nga kama
bjona, najmi kik'ąinú nichine. Nga kama
xintána, najmi kik'ąinú ntá. 43 Nga kik-
jatsú'bąsan nankinųu, najmi kik'ąintenú
ni'yanųu. Nga najmi tjínna najyun, na-
jmi kik'ąinú najyun xi kingja. Kǫ nga
kiseté ch'an kǫ kikjáąya'yán, najmi tsank-
intsubek'unnú."
44 'Ąs'ąi įncha kųinchją xątą xu'bǫ nga b'ą
kųitsų: "Ji Ndą Ntiąą, ¿nkjé kiyąi nga kama
bjohi, kǫ tsa kama xintáhi, kǫ tsa nankinį
kitsutjasúín, kǫ tsa najmi tjíhin najyun, kǫ
tsa kisete ch'in, kǫ tsa kisuya'yúín, kǫ najmi
tsisinkǫihį?" 45 Ąs'ąi kųinchją ngáha Ndą
Reį nga b'ą kųitsų: "Kjuaxį ni xi tíxinnųu.
Xi nkú ts'ín najmi nda kin'ohǫo tų má xi
kuihí ni já nts'é, ą ahán najmi nda kin'enú,
ndaha tsa xi 'yún kinte tjęn nga chasehę."
46 'Kǫ xątą xu'bǫ ngjųąi má nga un skųę
síhįn. Tųnga xątą xi nąxų nginkųn Ntiąná
ngjųąi má nga k'úéntu tík'un sín.

26

B'i ts'ín y'énda já tjíxóǫ nga mjehę kųąkj'ánijé Jesu

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:47-53)

1 Nk'ie nga ja kamahą Jesu nga kit-
súya ngayjęę ni xu'bi, ąs'ąi b'i kitsúhų já
ni'yakuyáhą:
2 —Yo nga jo nistjin ndyjahą nga kųitju S'í
Pascųą, nk'ie nga n'ękjas'en Ntíhi Ndąx'iun
xi má nga s'ęt'a kruų.
3 Ąs'ąi kama ñjakú já nąmi k'akų kǫ
jáchá xi tą tjíhįn xá ni'yahą ndą nąmi
títjun Caifa. 4 Y'éndakǫ xinkjín xi nkú
ts'ín k'ųąnąchąhą rą Jesu nga kųąkj'ánijé kǫ
ts'iínk'ien. 5 Tųnga b'ąhá kitsúhų xinkjín:
—Najmi tų ąjihįn s'íų chjubéé ndǫ tų xi
najmi k'ųésihi xątą nkjin xi kj'ųąí.

B'i ts'ín nku tąchjųún tsaténdzjojnúhų ntá sinjnę Jesu

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

6 Nk'ie nga tíjña Jesu nanki Betaniąą,
ni'yahą Simon, ndą xi k'uhųn ch'in fentu-
jnu kai, 7 ąs'ąi nku tąchjųún j'aikǫ ntá sinjnę
xi chjí nkjún, xi tíinchahą nku lubatą ndjio
chjí. Kui xi tsaténdzjojnú nintakų Jesu nk'ie
nga kab'ejñat'a yámixǫ. 8 Nk'ie nga kikie já
ni'yakuyóǫ nių, kama kjahąn kǫ b'ą įncha
kitsú:
—¿Á b'ą ts'ín kuan'ekatsún tiyaha ntá
sinjnę? 9 Kamahá 'yún chjí kuach'a ntóǫ
nga kuasatéña kai, tų xi kui tǫoǫn k'ųąihi
rą xątą x'ąn.
10 Kint'é Jesu ni xi tíįncha tsu jóǫ kǫ b'ą
kitsúhų:
—¿Á jun tín'estihi rųu tąchjíin? Nda tjín
ni xi kuats'ínna. 11 Xątą x'ąn bi tehęnte
k'úéntujínnųu, tųnga an najmi tehęnte
kúątęjñajinnųu. 12 Nk'ie nga kuakaténdzjo-
jnúna tąchjíin ntá sinjnęi, ja kuak'iénda
yjoninteną tų xi s'ęyanjihinna. 13 Kjuaxi
ni xi tíxinnųu. Tų má xi tjęhén ni nga
s'ęnijmí én nda tsuhų Ntiąná nga ngúsuhųn
ąsunnteę, tą chųbanijmíyaha ni xi kuats'ín
tąchjíin. B'ą ts'ín n'ękj'áítsjehen.

B'i ts'ín y'énda Judą Iscariotę nga ts'iínkjas'en Jesu

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

14 Ąs'ąi nku ndą ni'yakuyá xi te joǫ xi 'mi
Judą Iscariotę ngjisehę já nąmi k'akų 15 kǫ
b'ą kitsúhų:
—¿Mí nihi xi k'ųąinú tsa ts'inkjas'ennųu
ndǫ?
Ąs'ąi y'énda jóǫ nga tsjáhą katé
tǫontaba. 16 Kui nistjiun kik'atuts'ihin
Judą nga tsangisjáí niyá xi nkú ts'ín kąma
ts'iínkjas'ehen Jesu.

B'i ts'ín ts'asjekǫ S'í Pascųą já ni'yakuyáhą Jesu

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

17 Nistjin nga b'atuts'ihin rą S'í Pascųą,
nk'ie nga chine ninkųąn xi najmi kaman-
dakǫho nąyų san, ąs'ąi incha j'aisehę Jesu
já ni'yakuyáhą kǫ b'ą incha kitsúhų:
—¿Má xi tjęhen mjehi nga k'úéndąi tų xi
chineheni nichinehę S'í Pascųą?
18 B'i kitsú Jesu:
—Tankíún ąjin nąntiǫ. Tankíhinsǫo nda
xi ja yaá kǫ b'ą t'ihųun: "B'ą títsu ndą
maestrų: Ja tíbichú tiña chųbąną. Ni'yahi
kfínką já ni'yakuyáną nga ts'inkj'a S'í Pas-
cųą."
19 Ąs'ąi kits'íntjusun já ni'yakuyóǫ ni xi
kitsú Jesu. Yǫ incha y'énda nichinehę
S'í Pascųą. 20 Nk'ie nga ja kama jyuųn,
y'ejñat'akǫ Jesu yámixǫ já ni'yakuyá xi te
joǫ 21 kǫ nk'ie nga ja tíincha kjine nichineę,
b'i kitsúhų:
—Kjuaxi ni xi tíxinnųu. Nku xi tjęnjin-
nųu ts'iínkjas'enna.

22 Ạs'ại kik'ientu babahạ já ni'yakuyóọ kọ
nga nkúnkú kingjásjaiyahạ:
—¿A an, ndạ maestrụ?
23 Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:
—Xi tạ tíbakj'á nichine xi tjíya tạbạ má
nga tíbakj'a, kui xi ts'ịínkjas'enna. 24 B'ạ
n'ẹhẹ Ntíhị Ndạx'ịụn xi nkú ts'ín tjít'a
éhẹn Ntịaná, tụnga, ¡nịmạ rú ts'íhin ndạ xi
ts'ịínkjas'ehẹn! Tụ sahá rạ ngandahạ ndạ
xu'bọ tsa najmi kitsin.
25 Ạs'ại kinchjạ Judạ, ndạ xi ts'ịínkjas'en
Jesu, nga b'ạ kitsú:
—¿A an, ndạ maestrụ?
B'ị kitsú Jesu:
—Ji xi ja b'ạ kuixín.
26 Nk'ie nga tíịncha kjine nichinehẹ S'í
Pascụạ, jakj'á Jesu nịnkụọn kọ kitsjáhạ
máb'ạchjíhị Ntịaná. Tsakjánya kọ kitsjáhạ
já ni'yakuyóọ nga b'ạ kitsúhụ:
—Chjúbó kọ chịnọo. Kui xu'bị xi yjonin-
tenạ.
27 Kọ tạ jakj'á chụtsíụn. Nk'ie nga ja
kitsjáhạ máb'ạchjíhị Ntịaná, ạs'ại kitsjáhạ
já ni'yakuyáhạ nga b'ạ kitsúhụ:
—S'ịụyo ngatentoọ chụtsíịn. 28 Kui xu'bị
xi jníná. Kui xi ngjụại ndzjoho ngandahạ
nkjin nkjún xụtạ tụ xi kạma ndyjat'ahạ rạ
jéhẹ. Jnína tíb'éndakọ tsẹtsẹ Ntịaná nd'ạị
xi nkú ts'ín nda ts'ịínkọ xụtạ. 29 An b'ạ
tíxinnụu. Najmi tạ k'ụị sahana ntáhạ tunts-
jajéẹ santa nkúhu nga kụịchú nịstjin nga
k'ụikọ ngáhạnụu xi tsẹtsẹhẹ má batéxuma
Nạ'minạ.

B'ị ts'ín kitsúya títjun Jesu nga Pedrọ b'ạ
kụịtsụ nga najmi behẹ
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Nk'ie nga ja kamahạ nga ịncha kisehẹ
Ntịaná, ạs'ại ịncha ngji ạsunntu tjẹnkị xi
'mi Yá Olivọ. 31 B'ị kitsú Jesu:
—Kui nịstjẹn xu'bị ngatentohọo
n'ẹndyjạjihụun yjonụu yáha an. Ạt'ahạ b'ạ
ts'ín tjít'a éhẹn Ntịaná: "Ts'in'úhụn ndạ
bastuụ kọ ndzjọya chụtsạnkọ." 32 Tụnga
nk'iehé nga kj'ụạíya ngáhana ngabayoọ,
kfín títjunnụu ạnte Galileạ.
33 Ạs'ại kinchjạ Pedrọ:
—Ndaha tsa ngatenteẹ ts'ịínndyjạjihịn
yjohọ ngạt'a ts'ịi, tụnga an ndahạchí najmi
ndyjạ kạmana.
34 B'ị kitsú Jesu:
—Kjụaxị ni xi tíxihin. Kui nịstjẹn xu'bị,
kintehẹ ni nga kjịntá xạntọ, b'ạ kụịxín nga
najmi yaní jan nịyá tjíhin.
35 B'ạ kitsú Pedrọ:
—Ndaha tsa tjíhin nga kụạyákọho, tụ nku
nga ts'inkíéná yjonạ nga behe.
B'ạ tạ ịncha kitsú ngatenteẹ já
ni'yakuyóọ.

B'ị ts'ín kinchjạkọ Jesu Ntịaná
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Ạs'ại tsichukọ Jesu já ni'yakuyáhạ nku
ạnte xi 'mi Getsemani kọ b'ạ kitsúhụ:
—Tịntsụbạhanu ẹị. Kfín nchjakọ maná
Ntịaná ján.
37 Ngjikọ Pedrọ kọ nga joọ jáhạ Zebe-
deọ. Kik'atuts'ịhịn nga kik'ie babahạ kọ
kis'entạhạ rạ. 38 B'ạ kitsúhụ jóọ:
—Kjụaba kitsejíhin anịmạnạ xi nkúhu tsa
kui xi ja ts'ịínk'ienna. Tịntsụbạkọnú ẹị kọ tạ
tịntsụbạ ndo.
39 Ạs'ại ngjindju sa ịchí kọ yọ kingjénsten
ạnkjín. B'ị kitsú nga kinchjạkọ Ntịaná:
—Ji Nạ'mi, tsa kạma kj'ụạ t'axínna
kjụạnịmạ xu'bị, n'ẹkj'a t'axínní. Tụnga
katumahá xi nkú ts'ín mjehi, najmi xi nkú
ts'ín mjena.
40 Ạs'ại ngjise ngáhạ rạ já ni'yakuyóọ, kọ
kjintufé nga j'aisehẹ. B'ị kitsúhụ Pedrọ:
—¿A ndaha nku orạ najmi kuichukjụạnụu
nga kuakintsụbạkọnú? 41 Tịntsụbạ
ndo kọ chụbakọo Ntịaná tụ xi najmi
chjút'ayák'uhụnnụu. Yuhụ anịmạnụu
tụnga yjonintenụuhú xi najmi tíchúkjụạhạ.
42 Ạs'ại tạ ngji nchjạkọhó ngáha Ntịaná
nịyá xi ma joho Jesu nga b'ạ kitsú:
—Ji Nạ'mi, tsa tjíhin nga un skụẹna kọ
najmi kạma kj'ụạ t'axínna kjụạnịmạ xu'bị,
tụ sahá katuma xi nkú ts'ín mjehi.
43 Nk'ie nga kik'óya ngáha má tjíntu
já ni'yakuyóọ, tạ kjintuféhé ngáha nga
j'aisehẹ ạt'ahạ nijñóọ tíb'échja suba tunkụn
jóọ. 44 Tạ ngji nchjạkọ t'axíhín ngáha Ntịaná
nịyá xi ma jahan Jesu nga tạ kuihí én kitsú
ngáha.
45 Ạs'ại j'aisehẹ já ni'yakuyáhạ kọ b'ạ kit-
súhụ:
—¿A tụ nku kisuntuféhé so kọ
tín'ekj'áíyo? Ja kuichu chụbạ nga
n'ẹkjas'en Ntíhị Ndạx'ịụn ạya ntsja xụtạ
ngatitsuụn. 46 Tịsíntjọon kọ tjián. Ja nibá
tiña xi títs'ínkjas'enna.

B'ī ts'ín j'aichj'anijé Jesu

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

47 Nk'ie nga tą tínchjąha Jesu, tu j'aihí
Judą, nku ndą ni'yakuyá xi te joo. J'aiko
nkjin nkjún xuta xi kits'ín nibá já nąmi
k'aku ko jáchá xi tą tjíhin xá. Incha y'a
kichą ndju ko yá nga incha j'ai. 48 Ko ndą
xi títs'ínkjas'en Jesu ja kabinchá'a títjun jóo
nga b'i kitsúhu:

—Xi kjexu'ba nga kjuaniñahą, kui xi Jesu.
Kui xi chjúbó.

49 Tjen'yún ngjik'úhún rą Jesu ko b'ą kit-
súhu nga kikjexu'ba:

—Antahi, ndą maestru.

50 B'i kitsú Jesu:

—Ji ndą xinkjían, n'endjuí xá xi kjúái̱hini.

As'ąi j'aik'úhun Jesu já xingisoo ko
jakj'ánijéhe. 51 Tunga nkuhú kichą ndju
ts'asje nku ndą xi tjenko Jesu. Kits'ín'uhun
nku ndą musuhu ndą nąmi títjuun.
Tsatet'a tjąbąxínñju. 52 Tunga b'ąhá kitsú
Jesu:

—Chj'atjó ngáhani kichąhi antehe.
At'ahą ngatentee xi ts'ínchjén kichą nga
kján, tą kichą kuayáha. 53 ¿A najmi yaní nga
kąma kuankihi Nąminą ko tjen'yún ts'iín
nibáhána mii ní ntítsje? 54 Tunga tsa b'ą
ts'ian, ¿nkú ts'ín kuitjusuhun ni xi tjít'a
xujun éhen Ntianá? At'ahą b'ą ts'ín tjít'a
nga tjíhin nga b'ą kąma.

55 As'ąi b'i kitsúhu já xi tsichukj'áhą:

—¿A ndą ndyjéná? ¿Á ixí kichąhá
ko yá kich'ahanu nga kjúái̱chj'anijéhenú?
Xki nistjin tsásinjña nga tsakuyá má ma
nątsihin ninku. Najmi kichjubénijénú.
56 Tunga b'ąhá tíma ngatentee ni xu'bi tu
xi tíbitjusuhun éhen Ntianá xi y'ét'a já
profetą.

As'ąi incha tsanka ngatentee já
ni'yakuyóo nga tsasínjña suba Jesu.

B'ī ts'ín kin'ekokjuą Jesu nginkun já tjíxá judio

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Já xi j'aikj'áhą Jesu ni'yahą ndą nąmi
títjun Caifa incha ngjikohoo. Ja kab'entu
yo já chjine'éhen kjuątéxumoo ko jáchá
xi tą tjíhin xá. 58 Máha Pedro, kitsjennkí
kjihin Jesu santaha nkúhu nga tsichu nątsin
ni'yahą ndą nąmi títjuun. Jas'en ko
y'ejñajihin já jun xi kunntá yo, tu xi skuehe
ni xi kąma.

59 As'ąi já nąmi k'aku ko ngayjee já tjíxóo
tsangisjai ni xi kąma kjaníť'ahą Jesu tu
xi kąma n'ek'iehen. 60 Tunga najmi incha
kisakúhú rą ni xi kjanínehe Jesu, ndaha tsa
incha j'ai nkjún já testiyu tsank'á xi incha
ngji kontrąhą Jesu. Tunga tu chahán j'ai jo
61 xi kitsúya én xi kinchją Jesu:

—B'ą kitsú ndąi nga kinchją: "An kąmana
ts'inkatsúnya ninkuhu Ntianá ko jan nistjin
kjesíntjen ngáhana."

62 As'ąi tsisintjen ndą nąmi títjuun nga
kingjásjaiyahą Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi kuixínní? ¿Á b'ą
tíincha tsuhu jóo nga tífi kontrąha ri?

63 Tunga najmi kinchjąhá Jesu. As'ąi b'ąhá
tą kitsú ngáha ndą nąmi títjuun:

—Nginkun Ntianá xi tíjña tík'un an tíb-
jasjáíyaha. Tixínyani tsa ji xi kits'ín nibá
Ntianá, xi Ntíhi Ntianá.

64 B'i kitsú Jesu:

—B'ą tjín ni xi tíbixín. Ko tą xínyanuu
nga choo Ntíhi Ndąx'iun nga k'úéjñat'ahą
Ntianá xi tjíhin nga'yún ko nga nibajin ninti
xi tjín nk'a ján.

65 As'ąi kikjetiyajen najyun xi yja ndą
nąmi títjuun. B'ą ts'ín tsakúchji ndo nga
najmi kisasíhin én xi kinchją Jesu. B'ą kitsú:

—¡Najmi tíbenkjún Ntianá ndąi nga b'ą
títsu! ¿A machjén saná já testiyu? Ja
kuanu'yó nga najmi kuakienkjún Ntianá.
66 ¿Nkú manuu?

B'ą incha kitsú jóo:

—Ngabaya tjehen rą ndo.

67 As'ąi tjín xi tsatétéjin ąnkjín Jesu nga
kik'aya ko kik'íéhe. K'uą xi kik'onjihin 68 nga
b'ą kitsúhu:

—Ji xi jáini ngajoho Ntianá, tixínyai xi
nkúhu ndą profetą, ¿yá xi kuak'íéhi?

B'ī ts'ín kitsúya Pedro nga najmi be Jesu

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Nk'ie nga kab'ejña Pedro nątsin ni'yahą
ndą nąmi títjuun, ąs'ąi j'aik'úhun nku nąą
musu ko b'ą kitsúhu:

—Ji xi tą tjenkoi Jesu xi nibáha Galileą.

70 Tunga najmi kits'ínkiehé yjoho Pedro
nginkun ngatentee xuta xi tjín yo. B'ą kitsú:

—Najmi be ni xi tíbixín.

71 As'ąi tsitju yo nga ngji má tjen ąnkjuą
nątsiun. Yo tą kikiehé ngáhą rą kj'aí nąą
musu ko b'ą kitsúhu já xi kabincha yo:

—Kui cháı̱ xi tạ tjẹnkọ Jesu xi nibáha Nazaret.
72 Tạ najmi kits'ínkiehé ngáha yjohọ Pedrọ. Santaha Ntı̱aná kits'ínkie nga b'ạ kitsú:
—¡Najmi be ndọ!
73 Sa kutju já xi kabincha yọ j'aisehẹ Pedrọ kọ b'ạ kitsúhụ:
—Kjụaxı̱ kjáíhin nga tạ ji xi tsjenkọı̱ jóọ. Ạt'ahạ xi nkú n'e chubai tíb'échjit'aihin.
74 Ạs'ại ndjá kinchjạ Pedrọ kọ ı̱xí Ntı̱anáhá kits'ínkie nga b'ı̱ kitsú:
—¡Najmi be ndọ!
Kui chụbọ tjẹn'yún kikjintáhá nku xạntạ 75 kọ j'áítsjehẹn Pedrọ ni xi kitsú Jesu: "Kintehẹ ni nga kjintá xạntọ, b'ạ kụı̱xín nga najmi yaní jan nı̱yá tjíhin." Ạs'ại tsitjusje Pedrọ kọ kikjintá un kikjintá nte.

27

B'ı̱ ts'ín kin'ekjas'ehẹn ndạ títjun Pilatọ Jesu
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

1 Nk'ie nga ja kama seẹn, ı̱ncha y'éndakọ xinkjín ngatenteẹ já nạ'mi k'akụ kọ jáchá xi tạ tjíhı̱n xá xi nkú ts'ín kạma ts'ı̱ínk'iehen Jesu. 2 Ạs'ại tjí'yúhún ts'íhı̱n rạ nga ı̱ncha ngji ts'ínkjas'ehẹn ndạ títjun Pilatọ.

B'ı̱ ts'ín kits'ínk'ien suba yjohọ Judạ

3 Máha Judạ, ndạ xi kits'ínkjas'en Jesu, nk'ie nga kint'é nga kitsjá kjụạ já tjíxóọ nga n'ẹk'ien Jesu, ạs'ại ngjikj'áhạ rạ anı̱mạhạ ngạt'a ts'ẹ ni xi kits'ín kọ kits'ínk'óya ngáhạ rạ já nạ'mi k'akụ kọ jáchá xi tạ tjíhı̱n xá tọontaba xi katéẹ. B'ạ kitsúhụ:
4 —Jé tjẹnna. Nku ndạ xi najmi tjíhı̱n jé kits'inkjas'en nga n'ẹk'ien.
B'ạ ı̱ncha kitsú jóọ:
—¿Mí xi nusinnı̱ jı̱n? Kuentạhı̱ ní ni xu'bọ.
5 Ạs'ại kikjaníya Judạ tọoọn ạya nı̱nkụ kọ tsitju yọ nga ngji kjenntu n'ú suba yjohọ.
6 J'áya já nạ'mi k'akụ tọoọn kọ b'ạ kitsúhụ xinkjín:
—Najmi ma tsa kaxạhạ tọon chjẹ k'úéyaá tọon xu'bı̱, ạt'ahạ chjíhı̱ ndạ xi n'ẹk'iẹn nı̱ụ.
7 Y'éndakọ xinkjín jóọ. Ạs'ại ts'atsekọho tọoọn xu'bahạ ndạ xi ts'ínnda ndjı́í tụ xi yọ kạma s'eyanjihi xụtạ xi xin nanki nibáha. 8 Kui kjụạha nga Ạnte Jní 'mihi ạnte xu'bọ santaha nı̱stjin nd'ạı̱. 9 B'ạ ts'ín tsitjusuhun éhẹn Ntı̱aná xi kinchjạ ndạ profetạ Jeremıạ: "Jakj'á jóọ tọontaba xi katéẹ, chjí xi y'énda já xi ntjẹ Israel tjẹhẹn rạ nga b'ạ tjín chjíhı̱ ndọ. 10 Kui xi ts'atsekọho xu'bahạ ndạ xi ts'ínnda ndjı́í. B'ạ kitsúna Ntı̱aná."

B'ı̱ ts'ín kin'ekọkjụạ Jesu nginkụn ndạ títjun Pilatọ
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Ngjinijé Jesu nginkụn ndạ títjun Pilatọ. Kui xi b'ạ kitsúhụ nga kingjásjaiyahạ:
—¿A ji xi ndạ reı̱hı̱ xụtạ judiọ?
B'ı̱ kitsú Jesu:
—B'ạ tjín ni xi tíbixín.
12 Nk'ie nga nkjin ni xi kikjaníneheẹ já nạ'mi k'akụ kọ jáchá xi tạ tjíhı̱n xá, ndahạchí najmi kinchjạ Jesu. 13 Ạs'ại b'ạ kitsú Pilatọ:
—¿A najmi tínu'yání ngayjeẹ ni xi tíkjaníneehi jóọ?
14 Tụnga ndahá nku én najmi kinchjạ Jesu. Kui nga tụ ni xí kama nkjúhụn rạ ndạ títjuụn.

B'ı̱ ts'ín kitsjá kjụạ Pilatọ nga n'ẹk'ien Jesu
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

15 Ni xi ma nk'ie nga S'í Pascụạ, b'ı̱ ts'ín tíjñahạ ndạ títjuụn. B'éjña ndạí nku ndạ nụbạyá xi f'ájin xụtạ nạntı̱ạ. 16 Kui nı̱stjiụn kjiya'yún nku ndạ xi be tentehẹ xụtạ, xi 'mi Barraba. 17 Nk'ie nga kama ñjakú xụtạ, ạs'ại b'ạ kitsú Pilatọ:
—¿Má xi mjenụu nga k'uejñá ndạínụu? ¿A Barraba a rạ Jesu xi 'mihı̱ Cristọ?
18 B'ạ kitsú Pilatọ ạt'ahạ kamankjihı̱n nga tíma xin k'un jóọ ngạt'ahạ ni xi títs'ín Jesu kọ nga kui kjụạha nga ı̱ncha kits'ínkjas'ehẹn rạ. 19 Nga kab'ejña Pilatọ ạnte má nga ts'ín kjụạ, b'ı̱ tsu én xi kits'ín nibáhạ chjụúhụn: "Najmi chumi ni tjẹhẹn xụtọ. Najmi tụ ji nungijin yjohı̱. Ạt'ahạ ch'on ts'ín ka'bạı̱ chı̱nina nkui jyún tụ ngạt'ahạ ni xi tímat'ain xụtọ."
20 Tụnga já nạ'mi k'akụhú kọ jáchá xi tạ tjíhı̱n xá tsinchá'a xụtạ xi kama ñjakú yọ tụ xi ı̱ncha kụạnkihi nga tụ sahá Barraba xi n'ẹ ndạíhı̱ rạ kọ nga Jesu xi n'ẹk'ien. 21 Ạs'ại tạ kingjásjaiyahá ngáha ndạ títjuụn:
—¿Má xi kui já xi joọ mjenụu nga k'uejñá ndạínụu?
B'ạ ı̱ncha kitsú xụtạ nkjiụn:
—Barraba.
22 B'ạ kitsú Pilatọ:
—¿Kọ mí xi ts'ihı̱n Jesu xi 'mi Cristọ?
B'ạ ı̱ncha kitsú tente xụtạ:
—¡Kas'et'a kruụ!
23 B'ạhá tạ kitsú ngáha Pilatọ:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tjíhin xi kits'ín ndo?
Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa xuto:
—¡Kas'et'a kruu!
24 As'ai najmi ta be nkú ts'iíhin Pilato,
at'aha tu sahá 'yún tíincha kjintáya sa xuta
nkjiun nga tíma kjahan. Kui nga jakj'áha
ntánijua, tsanéjnu ntsja nginkun xuta ko
b'a kitsúhu:
—Najmi an tjínna jé nga kuayá ndai. Jun
yo ni xi n'oo.
25 B'a incha kitsú ngatenteę xuta:
—Jin ko ntíni ch'anjii ngabayaha ndo.
26 As'ai y'éjña ndaí Pilato Barraba ko kitsjá
kjua nga s'ehę Jesu ko nga s'et'a kruu.
27 As'ai já juhun Pilato jas'enko Jesu ni'ya
masen xi 'mi ni'ya pretorio. Kinchja ñjaha
ngayjeę já jun xinkjín nga y'étjindaihi Jesu.
28 Incha ts'asje najyuhun Jesu ko kits'ínngja
nku najyun ndju kuan nga incha kik'aya.
29 Ko incha kits'ínnda nku corona na'yá xi
y'é'a nintaku ko ntsja kixi kits'ínk'a nku
yáxá. As'ai tsinchakúnch'int'a mañaha ko
tsajnukie nga b'a incha kitsúhu:
—Antahi, nda reihi xuta judio.
30 Tsatétéjnu ko jakj'á yáxóo nga
kik'onntjai nintaku Jesu. 31 Askahan nga
ja kamaha nga kik'aya Jesu, ts'asje ngáha
najyun ndju kuon ko kits'ínngja ngáha
najyun xi ts'ę Jesu. As'ai incha tsitjuko tu
xi ngjuát'a kruuhu.

B'i ts'ín kis'et'a kruu Jesu
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Nk'ie nga tíincha bitju yo, kisatékjá nku
nda nanki Cirenę xi Simon 'mi. Kui xi
kits'ín kjua'yúhun ra já juun nga k'uanji
kruuhu Jesu. 33 As'ai incha tsichu ante xi
'mi Golgota. Kui éęn xi tsuhu ra: Antehę
Nintaku Anima. 34 Kik'aihi Jesu nga k'úí
binu xi kin'etjijinkoho nki, tunga nk'iehé
nga kikjut'a Jesu ntóo, najmi kits'ín yu nga
kik'i.
35 Nk'ie nga kingját'a kruu, já juun
tsakjánya xihi xinkjín najyuhun Jesu nga
kitsutonyá ts'íhin. 36 As'ai y'entu yo nga
kikunntá. 37 Kis'et'a xi tjęhen antsjáku
Jesu nku yáte xi títsuya mí kjuaha nga
tín'ek'iehen. "Kui xu'bi xi Jesu xi nda reihi
xuta judio", kis'et'a yáteę.
38 Ta kis'et'a kruuko Jesu jo já ndyjé. Nku
xi kitsjen nga kixihi ko nku nga skjúhun.
39 Xuta xi tíincha f'a yo najmi kikienkjún
Jesu nga kinchja. Kits'ínk'ajni nintaku 40 nga
b'a incha kitsúhu:
—Ji xi n'ęxúyai ninku ko jan nistjin
chjúsíntjęn ngáhani, tsixín, n'ęk'anki yjohi.
Tsa ji xi Ntíhi Ntianá, titjujęnt'ai kruu.
41 B'a ta ts'ín kik'ayaha já na'mi k'aku ko
já chjineę'éhęn kjuatéxumoo ko jáchá xi ta
tjíhin xá. B'a incha kitsúhu xinkjín:
42 —Kamaha ndai nga kj'aí xi kits'ínk'anki,
tunga tu sa najmi mahá ngáha ts'ínk'anki
yjoho. Katitjujent'a kruu nd'ai tsa kui
xi nda reihi xuta Israel. Nk'iehé nga
s'ęjinná. 43 Kui xi 'yún kis'ejihin Ntianá, kui
nga Ntianá kats'ínk'ankihi ra nd'ai tsa tjo
kjuaxihi. ¿A najmi b'ahá kitsú nga kui xi
Ntíhi Ntianá?
44 Ko já ndyjé xi kjintut'á kruuko Jesu ta
ch'on incha kitsúhu.

B'i ts'ín k'ien Jesu
(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Chuba te jo nga nistjiun kis'e jyun ngay-
jeę asunnteę santa nkúhu nga tsichu chuba
jan nga ngixuun. 46 Nkú ma nga chuba jan
'yún kikjintáya Jesu nga éhęn kinchja. B'i
kitsú:
—Eli, Eli, ¿lema sabactani? —kui éin xi
tsuhu ra: Ji Ntianą, ji Ntianą, ¿á kan'e nga
mahaní?
47 K'ua xuta xi kabincha yo incha kint'é
kui éęn. Kui nga b'a incha kitsúhu ra
xinkjín:
—Nda profeta Elia tínchjaha ndo.
48 As'ai tjęn'yún tsangatsankahá nku nda
xi síjña yo ko nku tsanka kits'ínk'anchiko
sesehe binu san. Kui xi y'éku nku yáxá nga
kits'ínkjik'uhun Jesu tu xi k'úíhi. 49 Tunga
b'ahá kitsú xuta xi kabincha yo:
—Chúya mai. Chasę ma raá tsa nibá Elia
nga ts'iínk'ankihi.
50 As'ai ta 'yúhún kikjintáya ngáha Jesu
ko k'ien. 51 Nk'ie nga b'a kamoo, kitiyájen
najyun xi tjęnchja ante xi 'yún nkjúhun
ninku. Jo tsitju. Kik'aha ra nk'aha santaha
kinteę. Ko chón kama ko tsakjan naxiu.
52 Tsix'á tsjóho anima ko j'áíya ngáha ra
nkjin xuta k'ien xi kis'ejihin Ntianá. 53 Incha
tsitju tsjóho nk'ie nga j'áíya ngáha ra Jesu
ko jas'en nanki je Jerusalen nga tsakúchjihi
yjoho nkjin xuta.
54 Nda jun k'aku ko já jun xi tíincha kun-
ntá Jesu, nk'ie nga kikie chóon ko ngayjeę

ni xi tímoo̱, tu̱ xí i̱ncha kitsankjúhún ko̱ b'a̱
i̱ncha kitsú:
—Kju̱axi i̱ kjáíhin nga kui nda̱i i̱ xi Ntíhi i̱
Nti̱aná.
55 Yo̱ kjint'á kabincha nkjin jminchjín
xi tíi̱ncha base. Kitsjennkíhi i̱ Jesu nga
tsitju a̱nte Galilea̱ ko̱ tsasinko̱ho̱. 56 A̱jihi̱n
jminchjíu̱n tje̱njin Maria̱ Magdalena̱, Maria̱
xi na̱aha̱ maha Santiago̱ ko̱ Kuse, ko̱ na̱aha̱
jáha̱ Zebedeo̱.

B'i̱ ts'ín kis'eyajni Jesu
(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Nk'ie nga ja tíma jyun, j'ai nku nda̱
nchi̱ná xi 'mi Kuse, nku nda̱ nanki Arimatea̱
xi ta̱ ja tsichu ma nku nda̱ ni'yakuyáha̱ Jesu.
58 A̱s'a̱i ngjisehe̱ Pilato̱ ko̱ tsankihi i̱ yjoninte-
he̱ Jesu. Kitsjá kju̱a̱ Pilato̱ nga k'u̱a̱ihi i̱ ndo̱
yjonintee̱.
59 Jakj'á Kuse yjonintee̱. Nku na̱jyun je
kik'ontikjájnu 60 ko̱ ngjingjájñaya nku ti̱xa̱
tsjó tse̱tse̱he̱ xi kits'íntdat'á na̱xi̱u. A̱s'a̱i
kik'ontikjá nku ndjio̱ chánka nga y'échjane
a̱nkju̱a̱ tsjóo̱ ko̱ ngji. 61 Y'entu a̱nkjín tsjóo̱
Maria̱ Magdalena̱ ko̱ Maria̱ xinku̱u.

B'i̱ ts'in kin'e kunntá já ju̱un tsjóo̱

62 Ni̱stjin xi ma ndyju̱un, nk'ie nga j'a
ni̱stjin nk'ie nga s'enda ni xi machjén S'í
Pascu̱a̱, a̱s'a̱i kama ñjakú já na̱'mi k'aku̱ ko̱
já fariseo̱ nginku̱n Pilato̱ ko̱ b'a̱ kitsúhu̱:
63 —Ji nda̱ nti̱a̱, f'áítsjenni nga b'a̱ kitsú
nda̱ tsank'óo̱ nk'ie nga tíjña sa: "Nk'ie nga
kj'u̱a̱ jan ni̱stjin, kj'u̱a̱íya ngáhana ngabay-
oo̱." 64 Kui b'a̱ maha, b'a̱ ti̱xín nga chúnnta
tsjóo̱ santaha nkúhu nga kj'u̱a̱ ni̱stjin xi ma
jahan. A̱t'aha̱ tsa najmi ma, kutsa kj'u̱a̱íhí
já ni'yakuyáha̱ ndo̱ nga jyu̱un ko̱ ngju̱a̱iko̱
ndyjé yjonintehe̱. A̱s'a̱i: "Ja j'áíya ngáha̱
ra̱ ngabayoo̱", ku̱itsu̱hu̱ xu̱ta̱. Tsa b'a̱ ts'i̱ín
jóo̱, 'yún s'e̱ sa én tsank'á xi ku̱i̱tju a̱skahan
nga xi tju̱un.
65 B'a̱ kitsú Pilato̱:
—Tankínko̱o já ju̱un. Tankíún n'e̱ kunntó
tsjóo̱ xi nkú ts'ín mjenu̱u.
66 A̱s'a̱i i̱ncha ngjisehe̱ tsjóo̱. Nku ndjio̱
y'échjanekoho. Y'échjane sisin ko̱ y'éntu já
jun xi kikunntá yo̱.

28

B'i̱ kama nk'ie nga j'áíyaha̱ Jesu ngabayoo̱
(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Nk'ie nga j'a xu̱a̱tu̱, ja tífi ma sen ngáha
ni̱stjin xi b'atuts'i̱hi̱n ra̱ tuntjóo̱, ngjisehe̱
tsjóo̱ Maria̱ Magdalena̱ ko̱ Maria̱ xinku̱u.
2 A̱s'a̱i tu̱ nkuhú chón xi tu̱ xí 'yúhún
kama. Nku ntítsjehe̱ Nti̱aná nibajen nk'a
ján. J'aikjexín ndjio̱ xi tjíchjane a̱nkju̱aha̱
tsjóo̱ ko̱ yo̱ y'ejñasun. 3 Xi nkú joyaha
nd'ích'o̱n tjín sénni̱stjihi̱n ko̱ taba xúxú
najyun xi yja xi nkú joyaha nch'án. 4 Nk'ie
nga i̱ncha kikie ntítsjee̱ já jun xi tíi̱ncha
kunntá tsjóo̱, tu̱ xí i̱ncha kitsankjúhún nga
i̱ncha kik'atsé. B'a̱ i̱ncha kik'ientu xi nkúhu
tsa ja k'ien kik'ientu.
5 A̱s'a̱i kinchja̱ko̱ ntítsjee̱ jminchjíu̱n nga
b'a̱ kitsúhu̱:
—Najmi tu̱ binkjun. Be nga Jesu xi
kis'et'a kru̱u̱ tíbinchisjó. 6 Najmi ta̱ e̱i
tíjñaha. Ja kaf'áíya ngáha̱ ra̱ ngabay-
oo̱ xi nkú nga kitsú. Nibáha̱so̱o a̱nte
má nga kis'ejña. 7 Ki̱tsa̱ tankínk'inyoho̱o
já ni'yakuyáha̱ nga ja kaf'áíya ngáha̱ ra̱
ngabayoo̱ Jesu ko̱ ngju̱a̱i títjuhu̱n a̱nte
Galilea̱. Yo̱ sku̱e̱. Ja kuaxinyanu̱u ni xi tjíhin
nga xínnu̱u.
8 A̱s'a̱i tsitju ki̱tsa̱ ki̱tsa̱ jminchjíu̱n a̱ya
tsjóo̱. Títsankjún ko̱ tsjo ṉkjún tíma-
ha̱. Tsangatsanka nga ngji tsúyaha̱ já
ni'yakuyóo̱ é̱en. 9 Ko̱ nga tíi̱ncha fi, tu̱
yo̱hó kisatéjin Jesu ko̱ janiñaha̱. A̱s'a̱i
i̱ncha ngjik'úhu̱n ko̱ kitsubakjá sjai nga
kits'íntsjoho̱. 10 B'i̱ kitsú Jesu:
—Najmi tu̱ binkjun. Tankínk'inyoho̱o já
nts'é nga katji a̱nte Galilea̱. Yo̱ sku̱e̱na.

B'i̱ ts'ín kitsúya já ju̱un ni xi kamoo̱

11 Nk'ie nga tíi̱ncha fi jminchjíu̱n, a̱s'a̱i
ngji k'u̱a̱ já ju̱un a̱jin na̱xi̱nantóo̱. Ngji
tsúyaha̱ já na̱'mi k'aku̱ ngatente̱e̱ ni xi
kamoo̱. 12 A̱s'a̱i kama ñjakú já na̱'mi k'aku̱ ko̱
jáchá xi ta̱ tjíhi̱n xá nga y'éndako̱ xinkjín.
A̱s'a̱i kitsjá ṉkjúhu̱n to̱on já ju̱un ko̱ b'a̱
kitsúhu̱:
13 —B'i̱ ti̱xíún: "Kaf'aijyún já ni'yakuyáha̱
ndo̱ ko̱ kafiko̱ ndyjé yjoninte k'ie̱n nk'ie nga
kisuntufé i̱." 14 Tsa ku̱i̱nt'é nda̱ títju̱un ni̱u̱,
ji̱n yai̱ xi nkú n'e̱ chu̱bani̱jmíko̱i̱. Najmi tu̱
jun fanto̱ho̱ yjonu̱u.
15 A̱s'a̱i jakj'á já ju̱un to̱oo̱n ko̱ b'a̱ i̱ncha
kitsú xi nkú kik'ihi̱n. Kui én xu'bi̱ xi tu̱ yje
chubani̱jmíyahá sa a̱jihi̱n xu̱ta̱ xi ntje̱ judio̱
tje̱he̱n ra̱ santaha ni̱stjin nd'a̱i.

B'i̱ ts'ín kitsjá xáha̱ Jesu já ni'yakuyáha̱
(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

16 Já ni'yakuyá xi te nku̱u i̱ncha ngji a̱nte
Galilea̱ a̱sunntu tje̱nki i̱ xi kitsú Jesu. 17 Nk'ie

nga incha kikie Jesu, kits'íntsjoho, tunga
tjíhín xi jo jan kamaha. 18 As'ai Jesu ngjisehe
já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:
—Ja kik'aina nga kuatexumaha ndjiojmi
ján ko asunntei. 19 Kui nga tankíhinnu
ko n'e mo xuta ni'yakuyána ngayjee xuta
naxinantá xi tjín asunntee. Tatentó xuta
tu xi Ntia Na'miu, Ntíu ko Espiritu Santo
kamats'ehe. 20 Takúyohoo nga kats'íntjusun
ngayjee kjuatéxumana. An kúátejñajinnuu
ngayje nistjin santaha nkúhu nga kfe asun-
ntee.

Xujun xi y'ét'a Marco én nda tsuhu Jesucristo

B'i ts'ín y'énijmí Jua Bautista
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 B'i ts'ín b'atuts'ihin ra én nda tsuhu
Jesu, kui xi Cristo xi Ntíhi Ntianá maha.
2 Nda profeta Isaia b'i ts'ín y'ét'a nk'ie:
Títs'inkjíá nda chjine'énna tu xi ngjuai
títjuhun ri.
K'uénda títjun niyáhi.
3 Tínu'yá ntaha nku nda xi tíkjintáya ante
kixiu:
"T'endo niyáha Ntianá. Tjen naxuu
niyáha."
4 Xi nkú ts'ín y'ét'a Isaia nk'ie, b'a ts'ín
j'aiténtá xuta Jua ante kixiu. Y'énijmí nga
tjíhin nga ngjuaikj'áha ra animaha xuta
ko nga saténtá tu xi kama ndyjat'aha ra
ngatitsuhun. 5 Tsitju ngayjee xuta xi tjín
ante Judea ko ngayjee xuta xi tjín nanki
Jerusalen nga j'aisehe Jua. Incha kisaténtájin ntáje Jordan nk'ie nga kits'ínkie yjoho
nga tjíhin ngatitsun.
6 Nk'ie nga y'ejña Jua, najyun xi kamandakoho ntsjaha chu camello bja ko nku
tjabaxín b'ékjá. Chjuba ko ntsjényá kjine.
7 B'i kitsú nga y'énijmí:
—Askahan an kj'uaí nku xi 'yún nk'a
tjen sa, xi má nga ndahachí najmi tsuhuna
tsa kjendáya n'úhu ntéhe. 8 An ntánijua
tíbatentákohonuu tunga máha kui, Espiritu
Santo kuaténtákohonuu.

B'i ts'ín kisaténtá Jesu
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

9 Nistjin ján tsitju Jesu nanki Nazaret,
nanki xi tíjñajihin ante Galilea, ko ntáje Jordan tsaténtájihin Jua. 10 Nk'ie nga tíbitjujín
ntánijuo, kikie nga tsix'á nk'a ján ko nga
Espiritu Santo nibajennehe xi nkú joyaha
nku chutuju. 11 Kinu'yá nk'a ján nku nta xi
b'a kitsú:
—Ji Ntína, tjona ji. Tsjo nkjún mana ji.

B'i ts'ín kits'ín nganha Jesu ndanindoo
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

12 As'ai tjen'yún ngjikohó ra Espiritu
Santo ante kixiu. 13 Yo y'ejña yachán nistjin
tjíhin, ko ndanindoo kikjut'ayák'uhun.
Y'ejñajihin chu xi tjín ngijñóo ko ntítsjehe
Ntianá j'aisinkoho.

B'i ts'ín kik'atuts'ihin xáha Jesu
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

14 Askahan nk'ie nga kis'eya'yún Jua, ngji
Jesu ante Galilea nga y'énijmí én nda tsuhu
Ntianá. B'i kitsúhu xuta:
15 —Ja kuichu chuba. Ja 'yún tiña
tíjñanuu Ntianá nga tíbatéxumanuu nd'ai.
Tankínchj'aha ruu aniманuu ko n'e s'ejiun
én nda tsuhu Ntianá.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi tjuhun
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

16 Nk'ie nga tsú'ba Jesu andai ntáchak'un
Galilea, kikie Simon ko Andre xi nts'e maha
xinkjín. Kui xi tíincha kjaníkj'a na'ya tjioho
ajin ntóo, at'aha tjio incha tsuba jóo. 17 B'i
kitsú Jesu:
—Jun já, tsjénnkinú. An ts'ian nga xuta
nuboo.
18 Ta kuihi chuboo y'éntu jóo na'yaha ko
kitsjennkíhi Jesu.
19 As'ai ngjindju sa ko kikie Santiago ko
Jua xi nts'e maha xinkjín. Kui jóo xi jáha
Zebedeo. Ayaha tsutsuhu jóo incha kabincha nga tíincha b'énda na'yaha. 20 As'ai
tjen'yún kinchjahá ra, ko y'éntu jóo Zebedeo xi na'mihi maha ko já xi basinkoho aya
tsutsuu nga kitsjennkíhi Jesu.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda xi tíjñajihin nku ndaninda
(Lc. 4:31-37)

21 As'ai incha j'ai nanki Capernaum. Nk'ie
nga nistjin nkjúun jas'en Jesu ni'ya sinagoga nga tsakúya. 22 Kama nkjúhun xuta xi
nkú ts'ín tsakúya, at'aha tsakúya xi nkúhu
tsa xá tjíhín, najmi xi nkú ts'ín bakúya já
chjine'éhen kjuatéxumoo.
23 Tíjña sinagogaha xuta Capernaum nku
nda xi tíjñajihin nku ndaninda. Kui xi 'yún
kikjintáya nga b'i kitsú:
24 —Ji Jesu xi nibáhani Nazaret, ¿mí nihi xi
tjínkoni? ¿Á ja kjúái n'ekjehení? Bená yáha
ji. Ji xi ntíhi Ntianá.
25 Tunga ndjáhá kinchjako Jesu ndanindoo:
—¡Xu sin n'ei ko titjusjejihin ndo!
26 Ixí y'étsujnehé ra ndo ndanindoo ko
tu xí 'yúhún kikjintáya nga tsitjujíhin.
27 Ngatentee xuta tu ni xí kama nkjúhún ra
ko b'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:

—¿Mí nihi xu'bi̱? Kj'a̱í ts'ín bakúya nda̱i̱.
Bakúya xi nkú joyaha tsa xá tjíhi̱n. Santaha
jánindoo̱ batéxumaha̱ ko̱ nt'é'éhe̱n.
28 Ngayjee̱ nanki xi tjín a̱nte Galilea̱ tu̱ xí
kitsahá kichubanijmíyaha Jesu.

B'i̱ ts'ín kits'ínnkihi̱ Jesu na̱ nchí'yaha̱ Pedro̱
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Nk'ie nga i̱ncha tsitju ni'ya sinagoga̱,
ngji Jesu, Santiago̱ ko̱ Jua ni'yaha̱ Simon
ko̱ Andre. 30 Kui chu̱bo̱ ch'in kjijñako̱
na̱ nchí'yaha̱ Simon. Tje̱n'yún kik'inyahá
ra̱ Jesu ni xi tímaha̱ ta̱chjúu̱n. 31 A̱s'a̱i
ngjik'úhu̱n Jesu ko̱ jakj'á ntsja nga kikjesín-
tje̱n. Ta̱ kuihi chu̱bo̱ kindyjajihi̱n ch'ihi̱n
ta̱chjúu̱n ko̱ kitsjáha̱ nichine xi tsichusehe̱.

B'i̱ ts'ín kits'ínnkihi̱ Jesu nkjin xu̱ta̱ un
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

32 Nk'ie nga ja kama'ña̱, a̱skahan nga
ja ngjintjai ts'íu̱, j'aich'áha̱ Jesu ngay-
jee̱ xu̱ta̱ un ko̱ xi tjíntujíhi̱n jánindoo̱.
33 Ngayjee̱ xu̱ta̱ na̱nti̱o̱ kama ñjakú a̱sti
a̱nkju̱o̱. 34 Kits'ínnkihi̱ Jesu nkjin ṉkjún xu̱ta̱
un xi k'uhu̱n nkjin tíkjá ch'in. Kik'onsje
nkjin ṉkjún jáninda. Najmi kitsjántehe̱ tsa
ku̱inchja̱ jánindoo̱, a̱t'aha̱ jánindoo̱ be yáha
Jesu.

B'i̱ ts'ín tsitju Jesu nga y'énijmí éhe̱n Nti̱a̱ná
(Lc. 4:42-44)

35 Nk'ie nga jyunya xa̱ sa, tsisintje̱n Jesu
ko̱ ngji nku a̱nte t'axín tiya. Yo̱ kinchja̱ko̱
Nti̱a̱ná. 36 A̱s'a̱i Simon ko̱ já xi tjíntuko̱ho̱ yo̱
i̱ncha tsangisjáí Jesu. 37 Nk'ie nga kisakúhu̱,
b'a̱ i̱ncha kitsúhu̱:
—Ngayjee̱ xu̱ta̱ tíbangisjaihi.
38 B'i̱ kitsú Jesu:
—Tjián kj'a̱í a̱nte xi tjín tiña e̱i tu̱ xi ko̱ ta̱
yo̱ k'uenijmíhina. A̱t'aha̱ kui xá jáíhi̱na.
39 Ngji nga y'énijmí xki̱ ni'ya sinagoga̱
xi tjín ngayjee̱ a̱nte Galilea̱ ko̱ kik'onsje
jáninda xi tjíntujíhi̱n xu̱ta̱.

B'i̱ ts'ín kits'ínnkihi̱ Jesu nku nda̱ xi k'uhu̱n ch'in fentujnu
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

40 Nku nda̱ xi k'uhu̱n ch'in fentujnu
j'aisehe̱ Jesu ko̱ tsasinkúnch'int'aha̱ nga
tsankihi̱ nga ku̱a̱si̱nko̱ho̱. B'i̱ kitsúhu̱:
—Tsa ji xi mjehi, ka̱ma n'e̱ jení nga chjúx-
inní ch'in xi k'unna.
41 A̱s'a̱i kama ni̱ma̱ha̱ Jesu nda̱ uu̱n.
Kingjénne ntsja nga kits'ínko̱ ko̱ b'i̱ kitsúhu̱:
—Mjena. Katuma jei.
42 Ta̱ kuihi chu̱bo̱ kindyja ch'ihi̱n ndo̱.
Kama je ngáha. 43 A̱s'a̱i b'i̱ kitsúhu̱ Jesu ndo̱:
44 —Ji, najmi tu̱ ch'a xi 'miyaihi̱ ni xi
kamat'ain. T'ihi̱nkúchjihi̱ yjohi̱ nda̱ na̱'miu̱
ko̱ tjein chje̱ xi nkú ts'ín y'éjña Moise
nga̱t'aha̱ nga ja kama jei, tu̱ xi sku̱e̱ kixi̱hi
xu̱ta̱ nga ja kamanda ngáhani.
45 Tu̱nga nk'iehé nga ngji ndo̱, kitsúya
tentehe̱ xu̱ta̱ ni xi kamat'ain. Kui nga najmi
ta̱ kama jas'en chjihi Jesu nanki xi tjíhin
yo̱. Tu̱ a̱ndai na̱nti̱o̱hó kikjatsú'ba má nga
najmi tjín xu̱ta̱. Tu̱nga tsitjuhú xu̱ta̱ xi tjín
tu̱ má nankihí ni nga j'aisehe̱.

2

B'i̱ ts'ín kits'ínnkihi̱ Jesu nku nda̱ xi najmi ma fi
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

1 A̱s'a̱i ta̱ j'aihí ngáha Jesu nanki Caper-
naum ko̱ kint'é xu̱ta̱ nga ja tíjña ngáha Jesu
ni'yaha̱. 2 Kui nga kama ñjakú ṉkjúhun
xu̱ta̱, nga santaha najmi ta̱ kis'ehe a̱nte
a̱sti a̱nkju̱o̱, ko̱ Jesu y'énijmíhi̱ éhe̱n Nti̱a̱ná
xu̱to̱.
3 A̱s'a̱i i̱ncha j'ai ñju já xi i̱ncha
kab'anganki nku nda̱ xi najmi ma fi. Jesu
j'aich'áha̱ ndo̱. 4 Tu̱nga najmi mahá i̱ncha
bichúko̱ nda̱ uu̱n má síjña Jesu tu̱ nga̱t'aha̱
xu̱ta̱ nkjin xi kama ñjakú yo̱. Kui nga i̱ncha
kikjexíhin nku te ni xi kjinehe̱ ra̱ ni'yoo̱ ko̱
yo̱ i̱ncha kits'ínkjihi nda̱ uu̱n santaha má
síjña Jesu.
5 Nk'ie nga kikie Jesu nga s'ejihi̱n jóo̱ nga
Nti̱a̱ná kits'ín nibáha̱, a̱s'a̱i kinchja̱ko̱ nda̱
uu̱n:
—Ji ntína̱, ja kama ndyjat'ahi ngatit-
suhi̱n.
6 Tu̱nga ta̱ kab'entuhú yo̱ k'ua̱ já
chji̱ne̱'éhe̱n kju̱a̱téxumoo̱ xi b'i̱ ts'ín i̱ncha
kits'ínnkjink'un: 7 "¿Á b'a̱ ts'ín tínchja̱ha
nda̱i̱? Najmi tíbenkjún Nti̱a̱ná nga b'a̱ ts'ín
tínchja̱. A̱t'aha̱ nku tutuhú Nti̱a̱ná xi maha̱
ts'ínndyjat'aha̱ xu̱ta̱ ngatitsuhu̱n."
8 Tu̱nga tje̱n'yún kamankjihín ra̱ Jesu ni
xi tíi̱ncha ts'ínnkjink'un jóo̱. A̱s'a̱i b'i̱ kit-
súhu̱:
—¿Á b'a̱ ts'ín tín'enkjínk'uhunnu? 9 ¿Má
éhen xi 'yún na̱xu̱ tje̱n xi ka̱ma xíhi̱n
nda̱ xi najmi ma fii̱? ¿A: "Ja kama ndy-
jat'ahi ngatitsuhi̱n"? ¿A ra̱: "Ti̱síntjei̱n,
chjúbéí na̱chan xi kisujñasuin ko̱ ti̱tsutjai"?
10 Tu̱nga mjehéna kuakuchjínu̱u nga Ntíhi̱

Ndax'iun tíjña ngajoho Ntianá asunntei xi
má nga kama ts'iínndyjat'aha ngatitsuhun
xuta.
As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fiu:
11 —Ji tínchjakoho. Tisíntjein, chjúbéí
nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.
12 As'ai tjen'yún tsisintjehén nda uun,
jakj'á nachahan, ko ngayjee xuta kikiehe
nga tsitjusje. Tu ni xí kama nkjúhún ra
ngatentee xuta ko kits'íntsjoho Ntianá. B'i
incha kitsúhu xinkjín:
—Ndahachí najmi kjee yaá nku ni xi
nkúhu xu'bi.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu Levi
(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

13 As'ai ta tsitjuhú ngáha Jesu nga ngji
andai ntáchak'uun. Nkjin nkjún xuta
j'aisehe, ko Jesu tsakúyaha xuto. 14 Nk'ie nga
títs'ín niyá, kikie nda xi 'mi Levi xi ntíhi
Alfeo nga kab'ejña ante má nga f'áchjíntjai
ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma ko b'i kitsúhu:
—Tsjénnkiní.
As'ai tsisintjen Levi ko kitsjennkíhi Jesu.
15 Nk'ie nga tíkjine Jesu niñu ni'yaha
Levi, nkjin nkjún já xi f'áchjíntjai ch'á
nga ts'ínxát'aha já Roma ko já xi najmi
naxu ts'íntjusun kjuatéxumaha Moise ta in-
cha j'aik'ientut'áha Jesu ko já ni'yakuyáha.
At'aha nkjin nkjún maha xi incha kit-
sjennkíhi. 16 Kikie já chjine'éhen kjuatéxu-
moo ko já fariseo nga Jesu tíkjineko niñu
jóo. As'ai kinchjako já ni'yakuyáha Jesu nga
b'i kitsúhu:
—¿Á já xi f'áchjíntjaihi ch'á ko já xi najmi
naxu ts'íntjusuhun kjuatéxumaha Moise
tínekoho niñu nda maestrunuu?
17 Nk'ie nga kint'é Jesu éin, b'i kitsú:
—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki,
najmi xi ndaha. Najmi xuta je jái nchjaha,
xuta ngatitsun ní jái nchjaha.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nkjé tjíhin nga k'úéntu kjintíá xuta ni'yakuyáha
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 Nku niyá nk'ie nga tjíntu kjintíá já
ni'yakuyáha Jua Bautista ko já fariseo, as'ai
tjín xi incha j'aisehe Jesu ko b'i kitsúhu:
—¿Nkú tjíhin ra nga najmi b'entu kjin-
tíáha já ni'yakuyáhi, xi nkú ts'ín b'entu
kjintíá já ni'yakuyáha Jua ko já ni'yakuyáni?
19 As'ai b'i kitsú Jesu:
—¿A mahá b'entu kjintíá xuta xi tjín-
tujín nku s'í kjuabixan nk'ie nga tíjñajin
saha nda bixoon? Nk'ie nga tíjñajin saha
nda bixoon, najmi kama k'úéntu kjintíá.
20 Tunga kuichúhú nistjin nga chjú'aha nda
bixoon. Nk'ie nga kuichú nistjin xu'bo,
nk'iehé nga k'úéntu kjintíá.
21 'Najmi ch'a b'éstikoho najyun chá nku
te najyun tsetse xi najmi kjee nibákú.
At'aha nibákú najyun tsetse ko kjetiya na-
jyun chóo. B'a ts'ín fi tsehe má kitiyá. 22 Ko
ta ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku
tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya
tsa tjabaxín chóo. As'ai fi ndzjo binu ko
batsun tsa tjabaxíun. Kui nga tsa tjabaxín
tsetsehé xincháha binu tsetse.

B'i ts'ín kinchjanjmíyaha Jesu nistjin nkjúun
(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 Nku xuatu tíf'a Jesu má nga tjínt-
je tuniñu. As'ai incha kikje'yún tuniñu
já ni'yakuyáha ko kits'íntjiya ntsja nga
kikjine. 24 As'ai b'a incha kitsúhu Jesu já
fariseo:
—Chase ma ri. ¿Á ni xi tíjña nkjúhun
ra kjuatéxumoo nga nistjin nkjúun tíincha
ts'íhin já ni'yakuyáhi?
25 B'i kitsú Jesu:
—¿A ndahachí najmi kjee n'eyo má nga
tjít'a ni xi kits'ín David nk'ie nga un kikiehe
ko kama bjoho kui ko já xi tjenkoho? 26 Kui
nistjiun Abiatar tjíhin nda na'mi títjun.
Jas'en David ante nkjúhun Ntianá ko kikjine
ninkuan nkjún xi tjíntu yo, ni xi tu já na'miu
ma kjinehé. Ta kitsjá yaha ninkuon já xi
tjenkoho.
27 'Nistjin nkjúun kis'ejña ngandaha xuta,
najmi ngandaha nistjin nkjúun kamandaha
xuta. 28 Kui nga Ntíhi Ndax'iun batéxumaha
ra santaha ko nistjin nkjúun.

3

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda xi ch'ihin ntsja
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

1 Nku niyá jas'en Jesu ni'ya sinagoga ko
yo ta kab'ejña nku nda xi ch'ihin ntsja.
2 Kikunntá 'maha jóo tu xi incha skuehe tsa
ts'iínnkihi ndo nga nistjin nkjúun, tu xi b'a
ts'ín sakúhu ra má tíndyjajihin Jesu.
3 As'ai b'a kitsúhu Jesu nda xi ch'ihin
ntsja:
—Tisíntjein ko tisinjñai kamaseen.
4 As'ai b'i kitsúhu jóo:

—Jun, ¿mí nihi xi ma n'e nga nistjin nkjúun? ¿A ma n'e ni xi nda, a ra ni xi najmi nda? ¿A ma n'ek'anki xuta, a ra ma n'ek'ien?

Tunga najmi kinchjahá jóo.

5 As'ai kjan tsasehe Jesu já xi kabinchandaihi ko kikie babaha at'aha ndjá tjíntuyá animaha jóo. B'i kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

Kingjénte ntsja ndo ko kamanda.

6 Tunga nk'iehé nga tsitju já fariseo yo, as'ai kama ñjakúko já xi yjanki nda rei Herode Antipa nga tsangisjai niyáko xi nkú ts'ín kama ts'iínk'iehen Jesu.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nkjin xuta andai ntáchak'uun

7 As'ai ngjiko t'axín Jesu já ni'yakuyáha andai ntáchak'uun. Ta kitsjennkíhi nkjin nkjún xuta xi incha niba ante Galilea. 8 Ko ta incha kint'é ngayjee ni xi títs'ín Jesu xuta xi tjín ante Judea, xi tjín nanki Jerusalen, xi tjín ante Idumea, xi tjín ngabantá ntáje Jordan, ko xi tjín andaihi nanki Tiro ko nanki Sidon. Kui kjuaha nga incha j'aise tentehe ra.

9 As'ai y'éxá Jesu já ni'yakuyáha xi má nga k'uéndaha nku tsutsu, tu xi najmi kuasinne'yúhun ra ngayjee xuta nkjin xi kama ñjakú yo. 10 At'aha ngatentee xuta xi uhun ixí tíincha basinne'yúhún ra nga mjehe ts'iínkoho, at'aha nkjin nkjún maha xuta un xi kits'ínnkihi.

11 Ko máha jánindoo, nk'ie nga incha kikie Jesu, tsinchakúnch'int'aha ko b'i incha kitsú nga kikjintáya:

—¡Ji xi Ntíhi Ntianá!

12 Tunga ndjáhá kinchjako Jesu jánindoo tu xi najmi incha kuitsuyaha yáha Jesu.

B'i ts'ín kitsjá xáha Jesu já postru xi te joo
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

13 As'ai ngjinji Jesu nku asunntu tjenki. Kinchjaha já xi j'ájin nga kj'uaísehe ko incha j'ai jóo. 14 Te jo maha já xi j'ájin tu xi tsjénkoho ra ko tu xi ts'iínkjihi nga k'uénijmí éhen Ntianá. Já postru kitsúhu jóo. 15 Kitsjáha jóo nga ngajoho ts'iínnkihi ra xuta ko nga k'onsje jáninda xi tjíntujíhin xuta.

16 Kui xu'bi já te jo xi j'ájin Jesu: Simon xi kitsjá j'áíhin nga kui xi ta Pedro k'úín; 17 Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjín, xi jáha Zebedeo maha. Jesu ta kitsjá j'áíhin já xi joo nga ta k'úín Boanerge, kui j'áín xi tsuhu ra: Ntíhi Ch'on. 18 J'ájin ya: Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Toma, Santiago xi ntíhi Alfeo, Tadeo, Simon xi mako já cananista, 19 ko Juda Iscariote xi askahan kits'ínkjas'en Jesu.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

20 As'ai kik'óya ngáha Jesu ni'yaha ko ta kama ñjakú nkjúhún ngáha xuta, nga santaha najmi kama incha kikjine niñu. 21 Nk'ie nga kint'é xuta xinkjín Jesu niu, incha j'aingisjaihi. At'aha b'a kitsú xuta nga ja tíma luku Jesu.

22 Máha já chjine'éhen kjuatéxumoo xi incha nibaha nanki Jerusalen, kui xi b'a kitsú:

—Ndaninda Beelzebu xi ndaninda k'akuhu jánindoo tíjñajihin ndai. Kui nga nga'yúhun ndaninda k'akuhu jánindoo tím'osjekoho jánindoo.

23 As'ai kinchjaha Jesu jóo ko y'éjña chubayaha nga tsakúya:

—Jun, ¿nkú ts'ín kamaha tsa ndanindoo ta kuihi k'onsje suba yjoho? 24 Xuta xi tjín má nga batéxuma nku nda rei, tsa ta kuihi fi kontraha xinkjín, ndahachí najmi tse maha má nga batéxuma nda rei xu'bo. 25 Ko tsa xuta xi tjíntu nku ni'ya fi kontraha xinkjín, ndahachí najmi ta s'ehe ra nga'yún. 26 B'a ta ts'ín tíjña ts'e ndanindoo. Tsa Satana kuakjánya yjoho nga ta kuihi ngjuai kontra yjoho, ndahachí najmi tse kamaha nga k'úéjña. Tu sa ní kuichúkje nistjihin.

27 'Ndaha nku najmi ma fas'en ni'yaha nku nda xi 'yún tjíhin nga'yún ko kjé'aha ni xi tjíhín. Tjín níhi nga tjun k'ué'yún ndo. B'a ts'ín kama kjé'aha ra ni xi tjíhin ndo ni'yaha.

28 'Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kama ndyjat'aha ngatentee ngatitsuhun xuta ko ngatentee tu mí én ch'on tsuhú ni xi kitsú. 29 Tunga xi ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha ra. Nku jé xi najmi ta kamaha ra ndyjaha ts'iín.

30 B'a kitsú Jesu at'aha: "Ndanindoo tíjñajihin", incha kitsú jóo.

B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi naaha ko yá xi já nts'e
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Ja kamoo. J'ai naaha ko já nts'e Jesu.
Natsiun tsincha nga kits'ínkji xi ngji nch-
jaha Jesu. 32 As'ai xuta xi kab'entut'áha b'a
kitsúhu:
—Naahi, já nts'ei ko jminchjín nichjai
kabincha natsin ján. Mje rúhu kuinch-
jakohi.
33 B'i kitsú Jesu:
—¿Yá xi nána ko yá xi já nts'é?
34 As'ai tsasehe xuta xi kab'entut'áha ko
b'i kitsú:
—Kui xuta xu'bi xi nána ko já nts'é. 35 Tu
yáhá ni xi ts'iíntjusun xi nkú ts'ín mjehe
Ntianá, kui xi nda nts'é, na nichja ko nána.

4

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda xi tsaténdzjo xujmá

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Nku niyá Jesu tsakúyaha xuta éhen
Ntianá andai ntáchak'uun, ko tu ni xí
nkjihín xuta kama ñjakút'aha. Kui nga
nku tsutsu ngjik'iejñayaha ko ngayjee xuto
andai ntóo tsincha. 2 Nkjin tíkjá ni tsakúya-
ha nga y'éjña chubayaha. B'i kitsú:
3 —Tjenñju. Nku nda ngjiténdzjo xujmá.
4 Nk'ie nga tíbaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsix-
untu andai niyóo. As'ai incha j'ai nisee
ko kikjine xujmá xu'boo. 5 K'ua xi tsixuntu
ajin ndjio má nga najmi 'yún tjín ninte.
Kitsa jasu xujmóo, at'aha najmi 'yún tjain
ninteе. 6 Tunga nk'iehé nga tsitju ts'íu,
kits'ínchjahan ko kixí, at'aha najmi 'yún
ngjiyanji kjamaha. 7 K'ua ngá xi tsixuntu
ajin na'yóo. Kisá na'yóo ko najmi kitsjánte-
hе nga nda saá xujmá xu'boo. Najmi chumi
nihi kitsjá. 8 Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu
má nga nda nankiu. Jasu xujmá xu'boo ko
kisá. Tu xí tsehé ni xi kitsjá. Tjín xujmóo
xi kitsjá katé tjíhin, tjín xi kitsjá cháte ko te
tjíhin, ko tjín ngá xi kitsjá unchan tjíhin.
9 Ko b'i kitsú sa:
—Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

B'i ts'ín kitsúya Jesu á tu subahá y'éjña chubayaha nga tsakúya

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

10 Askahan nk'ie nga y'ejña suba Jesu,
xuta xi kabinchat'aha ko já ni'yakuyá xi te
joo incha kingjásjaiyaha mí nihi xi tsakúya
nga y'éjña chubaya.
11 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni
xi 'ma tíjña ts'e xi nkú ts'ín batéxuma
Ntianá. Tunga xuta xi k'oo tu s'ejña
chubayahá ra, 12 tu xi ndaha tsa kuasehe
tunga najmi skuehé, ko ndaha tsa kuasínñju
tunga najmi kamankjihín ra. B'a ts'ín
najmi ngjuaikj'áha ra animaha ko najmi
n'endyjat'aha ra ngatitsuhun.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ts'ínkjáíhin xuta éhen Ntianá

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

13 B'i kitsú ya Jesu:
—¿A najmi mankjinnuu nkú tsuhu ra
én xi kuak'iejñá chubaya? Tsa najmi ka-
mankjinnuu, ¿nkú ts'ín kamankjin tente-
henuu én xi bakuyá nga b'ejñá chubaya?
14 'Nda xi tsaténdzjo xujmóo, kui xi nkú
joyaha xi b'énijmí éhen Ntianá. 15 Tjín xuta
xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu
andai niyóo. Nk'ie nga nt'é éen, tjen'yún
nibáhá Satana ko kjexín én xi ja kis'entjejin
animaha.
16 'Tjín ngá xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha
xujmá xi tsixuntu ajin ndjio. Nk'ie nga
nt'é éen, tjen'yún tsjohó ts'ín ts'ínkjáíhin.
17 Tunga najmi 'yúhún tjíhin kjama ajin
animaha ko najmi ndjá bincha. Nk'ie nga
sakúhu kjuasti ko nk'ie nga n'e uncha tu
ngat'aha éen, ts'ín t'axíhin yjoho éen.
18 'Tjín ngá xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha
xujmá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kui xutaha
xi ta nt'é éen, 19 tunga ni xi tjíhín asunntei
s'entaha ra, kjuanchinóo b'anachaha, ko
ma mje tentehe ni xi tjín. B'a ts'ín najmi
sakúntehe ra nga nda saáha éen ajin ani-
maha xuta xu'bo ko najmi tsjá chan.
20 'Tunga tjíhín xuta xi b'a k'un xi nkú
joyaha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo. Kui
xutaha xi nt'é éen ko ts'ínkjáíhin. Nda ts'ín
nga b'entu. Kui xi b'a joyaha xujmá xi tsjá
katé tjíhin, ko tsa cháte ko te tjíhin, ko tsa
unchan tjíhin.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi ma s'ejña 'ma éhen

(Lc. 8:16-18)

21 B'i ta kitsú sa Jesu:
—¿A tjín xi b'éti nku nd'í tu xi k'uéjñaha
kintehe nku kaxa a ra kintehe nku kama?
¿A najmi b'éjña nk'ahá? 22 At'aha ngayjee ni
xi 'ma tíjña nd'ai, kuichú nistjin nga s'ejña
chji. Ko ngayjee ni xi najmi tíjña chji nd'ai,
kuichú nistjin nga kuitju chji. 23 Xi tjen
tjabaxínñju, katasínñju.
24 B'i ta kitsú sa Jesu:

—'Yún nda tąsinñjuhụu ni xi tínu'yó. Xi nkú ts'ín nda kụąsinñju, b'ą ts'ín nda kąmankjinnụu, kọ 'yún k'ụąi sanụu nga kąmankjinnụu ni xi tínu'yó. [25] Ąt'ahą xi bąsínñju ni xi bakuyá, kui xi k'ụąi sahą nga kąmankjihịn. Tụnga xi najmi bąsínñju, chjú'ahą santaha ni xi ịchí mankjihịn.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku xujmá xi sá suba

[26] B'ị tą kitsú sa Jesu:

—Má batéxuma Ntịąná, kui xi b'ą joyaha ni xi ma nk'ie nga nku ndą baténdzjo xujmá. [27] Tsa kjife ndọ kọ tsa tíjña tík'un, ndaha tsa nga nịstjiụn kọ ndaha tsa nga nịstjẹn, fasu xujmóọ kọ sá. Najmi be ndọ á b'ą maha. [28] Ąt'ahą t'anankiụ ts'ín nga sá kui ni ján. Títjun tjuhụ nts'én, ąs'ąi tjuhụ xką, ąskahan xu, kọ ja kamoọ s'ehẹ xujmá. [29] Nk'ie nga ja chụbąhą, ąs'ąi bate ndọ niụ, ąt'ahą ja kuichu nịstjin nga stí.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku k'un mostasą

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

[30] B'ị tą kitsú sa Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejñá chụbąyakọhona xi nkú ts'ín batéxuma Ntịąná? ¿Mí éhen xi ts'inchjén nga k'uejñá chụbąyahana? [31] Kui xi nkú joyaha nku k'un mostasą xi s'entjẹ. Kui k'un xu'bị xi 'yún ịchí sa nga k'un xi k'oọ xi tjín ąsunnteẹ. [32] Tụnga nk'iehé nga ja s'entjẹ, ąs'ąi sá kọ 'yún chánka ma sa nga ni ntjẹ xi k'oọ. I nkjún ma tjiahą, nga santaha nịseẹ ts'ínnda'á nụbąhą má nk'íéhẹn tjiahą yóọ.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu

(Mt. 13:34-35)

[33] Jesu y'éjña chụbąyahą xụtą nga tsakúyahą. Ni xi ma chụbąyahą rą xụtą, kui nihi xi kits'ínchjén. [34] Najmi tsakúya tsa najmi y'éjña chụbąya. Tụnga máha já ni'yakuyáhą, najmi y'éjña chụbąyahą nga tsakúyahą.

B'ị ts'ín kits'ínk'íéjyu Jesu ntjọ kọ ntáchak'uụn

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

[35] Tą kuihi nịstjin xu'bọ nkú ma nga ja tíma jyun, b'ị kitsúhụ Jesu já ni'yakuyáhą:

—Tjián ngabantá ján.

[36] Ąs'ąi kits'ínkji xụtą nkjiụn kọ tsutsu xi tụ b'ą ts'ín jahá kab'eya ịncha ngjikọ. Tą ịncha kitsjennkíhị kj'ąí sa tsutsu. [37] Tụ ni xi kamahá, tụ ịncha kamanehé nku ntjọ xi tụ xí 'yúhún, kọ t'éhẹn ntáchak'uụn ni xi nkjún kits'íhịn tsutsuụ, nga santaha ja ma tséhé ni ntánijua xi tífas'ehẹn.

[38] Tụnga máha Jesu, kjife ąstụn tsutsuụ nga kab'énki nku ni nintakụ. Ąs'ąi já ni'yakuyáhą ngji ts'ínkj'áhą kọ b'ą kitsúhụ:

—Ji ndą maestrụ, ¿á najmi nkjún tímaha ri? ¡Ja kụąyáá ẹi nị!

[39] Ąs'ąi tsisintjẹn Jesu kọ ndjá kinchjąkọ ntjọ kọ ntáchak'uụn nga b'ị kitsúhụ:

—¡Tjenjyúí! ¡Tjent'íáhị!

Kitsjenjyú ntjọ kọ kis'e jyujyu.

[40] Ąs'ąi b'ą kitsúhụ já ni'yakuyáhą:

—¿Á b'ą nkjún ts'ín binkjuhunnu? ¿Á najmi s'ejihịnnụu Ntịąná?

[41] Tụ xí ịncha kitsankjúhún jóọ kọ b'ị ngján b'ị kitsúhụ xinkjín:

—¿Yá ndąha xu'bị nga santaha ntjọ kọ ntáchak'uụn nt'é'éhẹn rą?

5

B'ị ts'ín kits'ín ndąíhị Jesu nku ndą xi tíjñajihịn ndąnindọọ

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

[1] Ąs'ąi ịncha tsichu nankihị xụtą Gerasą, nanki xi tíjña ngabantá ntáchak'uụn. [2] Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuụ, tjẹn'yún j'aik'úhún rą nku ndą xi tsitjujin tsjóọ. Ndąnindọọ tíjñajihịn ndọ. [3] Ąjin tsjóọ b'ejña kọ najmi ch'a tą ma ts'ínk'íéjña'yúhụn rą, ndaha tsa n'úkịchą s'ẹ'yúnkọho. [4] Ąt'ahą nkjin nkjún nịyá kis'e'yúnkọho n'úkịchą sjai kọ ntsja, tụnga kikjetịyahá n'úkịchą ntsja kọ kits'ín xịxị n'úkịchą sjai. Najmi tjín xi ma ts'ínk'íéjña jyuhụ ndọ. [5] Nịstjin nịstjẹn fatsú'bajín tsjóọ kọ jñóọ nga kjintáya kọ nga ndjiọ ts'ín'unkọhọ rą yjohọ.

[6] Nk'ie nga kjin tjẹn sa Jesu, kikiehẹ ndọ kọ tsangatsanka nga j'aisinkúnch'int'ahą. [7] 'Yún kikjintáya nga b'ị kitsúhụ:

—Ji Jesu, Ntíhị Ntịą nku tutu xi tíjña nk'a ján, ¿mí nihi xi tjínkọhi an? Ntịą nku tutuụ tíbená. Tíbankihi nga najmi tụ 'bąiní kjụąnịmą.

[8] B'ą ts'ín kinchją ndọ ąt'ahą Jesu b'ą kitsúhụ:

—¡Ji ndąninda, tịtjusjẹjihịn ndọ!

[9] Ąs'ąi Jesu kingjásjaiyahą:

—¿Nkú 'mihi?

B'ą kitsú jánindọọ:

—Legion 'minị ąt'ahą tụ xí nkjihín mahąnị.

10 As'ai 'yún nkjún incha tsankihi Jesu nga
najmi tu ts'iínkji t'axíhin. 11 Xi tjehen nku
asunntu tjenki nkjin nkjún chinka tíincha
kjine jñá. 12 As'ai jánindoo incha tsankihi
Jesu:
—N'ekjíni má tjíma chinko tu xi
kuitjás'enjihin ri.
13 As'ai Jesu kitsjántehe jánindoo. Incha
tsitjujíhin ndo nga incha ngjikjas'enjihin
chinko. Jo ra mii maha chinko. Tsangat-
sanka chinko nga kikjaníkj'antjai yjoho má
nk'antjaihi yo ko tsixuntujín ntáchak'uun.
Yo jesunjin ntá.
14 As'ai incha tsanka já xi tíincha kunntá
chinko. Ngji tsúyaha xuta xi tjín ajin nantio
ko andai nantio. As'ai incha j'aisehe xuta ni
xi kamoo. 15 J'ai má tíjña Jesu ko kikie nga
kab'ejña yo nda xi tsitjujíhin jáninda xi tu
xí nkjihín maha. Ja yja ngáha najyun ko ja
nda je je ngáha. Incha kitsankjún jóo.
16 Já xi kikie ni xi kamoo incha kitsúyaha
xuta xingisoo ni xi kamaha ndo ko ni xi
incha kamaha chinko. 17 As'ai xuta nantio
tsankihi Jesu nga kuitju nankihi. 18 Nk'ie
nga tífas'en ngáha Jesu tsutsuu, nda xi
tsitjujíhin jánindoo mjehe nga tsjénnkihi
ko tsankihi kjua. 19 Tunga najmi kitsjántehé
ra Jesu. B'i kitsúhu:
—T'in ni'yahi ko t'ihinseihi xuta xinki.
T'inyaihi ngayjee ni xi kuats'ínkohi Ntianá
ko xi nkú ts'ín kama nimaha ji.
20 As'ai ngji ndo ko kik'atuts'ihin nga kit-
súya ante Decapoli ngayjee ni xi kits'ínkoho
Jesu. Ngatentee xuta xi tjín yo incha kama
nkjúhun niu.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku takjín ko nku tachjuún

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

21 Nk'ie nga ja kik'óyako ngáha Jesu
tsutsuu ngabantá ntáchak'uun, as'ai nkjin
nkjún xuta kama ñjakút'aha ko y'ejña
Jesu andai ntáchak'uun. 22 As'ai j'ai nku
nda xi 'mi Jairo xi ta nku nda k'akuhu
ni'ya sinagoga. Nk'ie nga kikie Jesu,
tsasinkúnch'int'aha 23 ko tsankihi nga
kuasinkoho. B'i kitsúhu:
—Takjín ichína ja tí'me. Nibángjennéí
ntsai ntína tu xi kamandaha ko kj'uaíya
ngáha ra.
24 As'ai ngjiko Jesu ndo, ko nkjin nkjún
xuta kitsjennkíhi nga ixí tsinchane'yúhún
ra.
25 Ta tjenjihin xuta nkjiun nku tachjuún
xi tjíhin te jo nú nga jní títs'ínk'iehen.
26 Kui xi nkjin kjuanima kikie aya ntsja já
chjinenkiu. Santaha kits'ínkje ngayjee ni xi
tjíhín, tunga ndahá ichí najmi kamanda. Tu
sa ní 'yún ngjitse ch'ihin.
27 Nk'ie nga kint'é tachjúun ni xi títs'ín
Jesu, as'ai j'ai tjennki Jesu ajihin xuta nkji-
un. J'aik'úhun ko kits'ínko najyun xi yja
Jesu. 28 At'aha b'i ts'ín kits'ínnkjink'un:
"Tsa tu najyuhun ts'inko sa, kamanda
ngáhana." 29 Nk'ie nga b'a kits'ín, tjen'yún
kitikjáyahá ra jníu ko ndzjen kamaha yjon-
intehe tachjúun nga kama nkihi ch'in xi
k'uhun.
30 Tunga kikiehé Jesu nga tsitjujíhin
nga'yún. Kits'ínk'ótjiya nga tsasehe xuta
nkjiun ko b'i kitsúhu:
—¿Yá xi kuats'ínko najyunna?
31 As'ai b'a kitsú já ni'yakuyáha:
—Tíyai nga xuta nkjiun tíbasinne'yíhin.
Á: "¿Yá xi kuats'ínko najyunna?",
tíbixíhinni. 32 Tunga tu nku nga tsasehé
ra Jesu xuta xi kabinchandaihi tu xi skuehe
yá xi b'a kits'íun.
33 Máha tachjúun, nk'ie nga kikie ni xi
kamat'ain, as'ai ixí ts'atsé nkjúhún nga
j'aisinkúnch'int'aha Jesu ko kitsúya kixi
kixihi mí kjuaha nga b'a kits'íhin. 34 As'ai b'i
kitsúhu Jesu:
—Ji ntína, at'aha kuas'ejihin nga Ntianá
kits'ín nibána, kui nga kama nkihi ri.
Kas'ehi kjuajyu nga t'in ko katumandaihi
ch'in xi k'uhin.
35 Nk'ie nga b'a ta títsuhu Jesu, tu incha
j'aihí k'ua já xi nibaha ni'yaha nda k'akuhu
ni'ya sinagoga ko b'a incha kitsúhu:
—Ja k'uen takjíhin. Najmi ta n'estihi ri
nda maestru.
36 Tunga najmi kits'ínsihín ra Jesu ni xi
kitsú jóo. As'ai b'i kitsúhu ndo:
—Najmi tu binkjuin. Tu nkú kas'ejihín ri
an.
37 Najmi kitsjánte Jesu tsa kj'aí xuta
tsjénnkihi, tu Pedro sahá, Santiago ko Jua
xi nts'e maha Santiago. 38 Nk'ie nga incha
tsichu ni'yaha nda k'aku, kikie Jesu nga
xaáhan tíma ko nga tíincha kjintá xuta nga
'yún tíincha kjintáya. 39 As'ai jas'en Jesu ko
b'i kitsú:
—¿Á xaáhan tín'ehenu ko tích'íhinu?
Najmi ka'me takjíun. Tu kjifehé.

40 Tsajnukiehe xuta xi kama ñjakú yo, tunga kik'onsjehé Jesu ngatenteę xuto. As'ai tu na'mihi ní ko naaha takjíun ko já ni'yakuyáha xi tjenko, kui xi jas'enko má xi tjehen kjijña takjíun. 41 Jakj'á ntsja ko b'i kitsúhu:

—Talita, kuum —kui éin xi tsuhu ra: Takjín, ji tínchjakoho, tisíntjein.

42 Tjen'yún tsisintjehén takjíun ko kikjatsú'ba ngáha. Tu ni xí kama nkjúhun ra xuta xi tjíntu yo ni xi kamoo. 43 Tunga b'ahá kitsú Jesu nga najmi tu ch'a xi k'úínyaha niu. Ko b'a kitsú nga k'uaihi nichine takjíun. Te jo nú tjíhin takjíun nga b'a kamoo.

6

B'i ts'ín najmi kin'ekjáíhin Jesu
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

1 As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ngáha nankihi ko kitsjennkíhi já ni'yakuyáha. 2 Nk'ie nga tsichu xuatu tsakúya ni'ya sinagoga. Kama nkjúhun xuta xi tjín yo nk'ie nga kint'é xi nkú ts'ín tíbakúya. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Má ngjikj'áha ndai ngayjeę ni xu'bi? ¿Mí kjuankjink'un nankaha xi kik'aihi ko á maha ra ts'íhin kjuankjún? 3 ¿A najmi kuihí ndai xi nda chjineyóo, xi ntíhi Maria ko já nts'e maha Santiago, Kuse, Juda ko Simon? ¿A najmi eihí ta tjíntujínná jminchjín nichja ndai?

Kui nga najmi incha kama kits'ínkjáíhin ra. 4 Tunga b'ahá kitsúhu Jesu xuta nkjiun:

—Tu má xi tjehén ni yankjún nku nda profeta. Nkuhú nankihi ko ajihin xuta xinkjín ko ni'yaha najmi b'a n'ehe.

5 Ndaha nku kjuankjún najmi kamaha kits'ín yo. Tu chubahá xuta un xi kingjénne ntsja nga kits'ínnkihi. 6 Kama nkjúhun Jesu, at'aha najmi s'ejihin xuta nga Ntianá kits'ín nibáha.

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já postru xi nkú incha ts'iín nga k'uénijmí
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

Kikjatsú'ba Jesu nga tsakúya ante xi tjíndai yo. 7 As'ai kinchjaha já ni'yakuyá xi te joo ko kik'atuts'ihin nga jo jo kits'ínk'a xinkjín nga kits'ínkji. Kitsjáha nga ngajoho Jesu kamaha jóo k'onsje jáninda xi tjíntujíhin xuta. 8 B'a kitsúhu nga najmi chumi nihi xi k'ua nga incha ts'iín niyá, tu yánisehé xi kama k'ua. Najmi tjíhin nga k'ua ninkuan, ta ndaha tsa, ta ndaha toon. 9 Kama ngjuáya tjabaxín ntéhe, tunga najmi kamahá k'ua tsa jo 'yún najyun. B'i kitsúhu jóo:

10 —Má kuitjás'oon nku ni'ya, yo tintsuboo santa nkúhu nga kuitju ngáhanu ante xu'bo. 11 Tsa tjín má najmi n'ekjáínnuu, ko tsa najmi ngjuénñjunuu xuta xi tjín yo, tu sahá titjusjoo ante xu'bo ko t'etsujno ndyjo tsuku, tu xi b'a ts'ín kuakúchjihinu nga tjehen jé xuta xu'bo.

12 As'ai incha tsitju jóo ko y'énijmíhi xuta nga tjíhin nga incha ngjuaikj'áha ra aniimaha. 13 Nkjin nkjún jáninda incha kik'onsjejihin xuta, ko nkjin nkjún xuta un incha kits'ínnkihi nga kik'onjnuhu seti.

B'i ts'ín k'ien Jua Bautista
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Nda rei Herode Antipa ta kint'é ni xi títs'ín Jesu, at'aha tu má kichubaniimíyahá ni Jesu. As'ai b'a kitsú:

—Jua Bautista ja j'áíya ngáha ra ngabayoo. Kui kjuaha nga tjíhin ra nga'yún nga títs'íhin kjuankjún.

15 K'ua xuta xi b'a incha kitsú:

—Nda profeta Elia niu.

K'ua ngá xi b'a incha kitsú:

—Nku nda profeta niu xi nkúhu já profeta xi kis'e nú chá ján.

16 Tunga máha Herode, nk'ie nga kint'é ni xi tíincha tsu xuta, as'ai b'a kitsú:

—Jua niu. Nda xi an kitsja kjua nga kitikjá nintaku. Ja j'áíya ngáha ra ngabayoo.

17 B'a kitsú Herode at'aha kits'ínkji já juhun nga jakj'ánijé Jua. Y'é'yún ko kits'ínkjas'en nubayóo. Ngat'aha na Herodia b'a kits'íhin at'aha chjuúhun Felipe kama na Herodia, ko ndo ngá nts'e kamaha Herode tunga Herode y'ejñako no. 18 B'i kitsú Jua nga kinchjako Herode nk'ie:

—Tíjña nkjúhun kjuatéxumoo ni xi tín'ei, nga ta jihi tinchunkoi chjuúhun nda nts'ei.

19 Kui nga na Herodia kits'ín unkiehe Jua ko kama mjehe nga ts'iínk'ien, tunga najmi tjíhín nkú ts'iíhin ra. 20 At'aha be Herode nga Ntianá ts'ehe ndo ko naxu ts'ín. Kui nga tsankjúhun ko kuhun ra. Nk'ie nga nt'é ni xi tsuhu Jua, najmi be mí nihi xi ts'iín tunga tsjohó maha nga mjéñjuhu.

21 Tunga tu chahán tsichu nistjin nga kisakú niyáha na Herodia nk'ie nga tsichu

nú Herode. Kui nistjiun ts'asje Herode nku s'í ko kitsúyaha já k'akuhu ko já jun k'akuhu ko já títjun xi tjín ante Galilea. 22 As'ai jas'en takjíhin na Herodia nga kitenki. Tsjo nkjún kamaha Herode ko já xi kab'entut'ákoho yámixo ko b'i kitsúhu takjíun:

—Tinchíní tu mí ni xi mjehé ri. Tsjaha.

23 Xí Ntianáhá kits'ínkie nda rei nga b'a kitsú:

—Tsjaha tu mí nihí ni xi kuinchíní santaha masen ni xi batexumaha.

24 As'ai tsitju takjíun nga ngjingjásjaiyaha naaha:

—¿Mí nihi xi kuankia?

B'i kitsú na Herodia:

—Nintaku Jua Bautista tinchíhi.

25 As'ai jas'en tsuntsu ngáha takjíun má xi tjehen kab'ejña nda rei ko tsankihi niu:

—Mjena nga k'uainí nd'ai mamai nga k'úéya taba ní nintaku Jua Bautista.

26 As'ai 'yún kik'ie babaha nda rei, tunga ngat'aha ní nga ja kats'ínkie Ntianá nga ts'iíntjusun éhen ko ngat'aha já xi kab'entut'ákoho yámixo, kui nga najmi tjín nkú ts'ín najmi kuitsuhu ra takjíun. 27 Tjen'yún kits'ínkjihí nda rei nku nda jun nga kitsjáha kjua nga kj'uaíko nintaku Jua. As'ai ngji nda juun ko tsatekjá nintaku Jua aya nubayóo. 28 Nku taba y'éya nintaku Jua ko kitsjáha takjíun, ko naaha takjíun kits'ínkjas'ehen nintaku Jua.

29 Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyáha Jua ni xi kamoo, incha j'aikj'á yjoninte k'ien ko incha ngjingjáyanji.

B'i ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi un mii
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

30 Ta incha kama ñjakú ngáha já postru má tíjña Jesu ko incha kitsúya tentehe ni xi kits'ín ko ni xi tsakúya. As'ai b'i kitsú Jesu:

31 —Nibá subooo. Tankíaán nku ante t'axín tu xi n'ekj'áíyahaná.

At'aha nkjin nkjún xuta xi tíincha fi ko xi tíincha f'ai, nga santaha najmi ta tíincha sakúntehe ra tsa incha kjine niñu.

32 As'ai incha y'eya nku tsutsu nga ngji t'axín suba nku ante má najmi ch'a tjín. 33 Tunga nkjihín xuta xi kikiehe nga incha ngji ko incha kamankjihin nga Jesu niu ko já ni'yakuyáha. As'ai incha tsitju xuta xi tjíntu ngayjee nanki xi tjín yo nga tsuku ngjihi má nga tífi Jesu. Incha tsichu títjun xuto.

34 Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, kikie nga nkjin nkjún maha xuta xi tíkuyáha. Kama nimaha, at'aha tjíma xi nkú joyaha chutsanka xi najmi tjíhin nda bastu. As'ai kik'atuts'ihin nga tsakúyaha nkjin tíkjá ni. 35 Nk'ie nga kama ngixuun, incha j'aik'úhun já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—T'axínt'a nkjún ei ko ja kama ngixun nkjún. 36 Tu sahá b'a t'ihin xuto nga katji nanki xi tjíndai ei má nga kama k'uatse ni xi kjine.

37 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tu sahá jun tjohoon ni xi kjine.

B'a kitsú jóo:

—¿A kuankín ch'atse níi jo unchan denario tjíhin ninkuan ko k'uaihi nga kjine xuta?

38 B'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha jóo:

—¿Nkú tjín maha ninkuan xi kich'o? Tankínk'iexkiu.

Nk'ie nga ja b'a kits'ín jóo, as'ai b'a kitsú:

—Un ninkuan ko jo tjio.

39 As'ai b'a kitsúhu xuta nkjiun nga k'úéntu stín ajin naxichu xkjúen. 40 Tjín xi unchan kik'a stín yjoho nga incha y'entu, ko tjín xi cháte kik'a stín yjoho.

41 As'ai jakj'á Jesu ninkuan xi uun ko tjio xi joo. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjíhi Ntianá. Tsakjánya ninkuon ko kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'iínndzjoho ninkuon. Ta tsakjánya tjio xi joo nga kitsjáha ngatentee xuto.

42 Ngatentee xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihin. 43 As'ai j'áíya ninkuon ko tjio xi tsankiu. Te jo nisin kamaha. 44 Un mii maha já xi incha kikjine ninkuon kui chubo.

B'i ts'ín ngjisun Jesu ntáchak'uun
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga incha kjuas'en tsutsuu ko nga incha ngjuai títjuhun ngabantá ntáchak'uun xi tjehen nanki Betsaida, ko tsasín niyá xuto nk'ie nga incha ngji ni'yaha. 46 Nk'ie nga ja kits'ínkji xuto, as'ai ngji nchjako t'axín Ntianá asunntu tjenkiu.

47 Nk'ie nga ja kama jyuun, ja kamasehen ntáchak'uun tjenjin tsutsuu. Tunga máha Jesu, má kixiu kab'ejña. 48 As'ai kikie nga 'ni nkjún tíkjenntá já ni'yakuyóo, at'aha ntjo 'yún nkjún tísatéjihin tsutsuu. Nkú ra ma nga ja tífi ma sen, tsichu tjennki Jesu

jóo nga tífisun ntáchak'uun. B'a kits'ín xi
kjuat'a niyáha jóo kits'ín.
49 Nk'ie nga kikie já ni'yakuyóo nga Jesu
nibásun ntáchak'uun, sen kits'ín maha ko
incha kikintáya nkjún. 50 At'aha ngatentee
incha kikiehe ko incha kitsankjún. Tunga
tjen'yún kinchjahá Jesu:
—¡Jyu ní! ¡Ahán niu! ¡Najmi tu binkjun!
51 As'ai jas'enne Jesu jóo ko kitsjenjyúya
ntjo. Tu ni xí kama nkjúhún ra jóo,
52 at'aha najmi kjee mankjihin nkú tsuhu
ra kjuankjúhun ninkuan xi incha kikjine,
at'aha ndjá tjíntuyá animaha.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu xuta un xi tjín nanki Genesaret
(Mt. 14:34-36)

53 Nk'ie nga ja j'atikjáko Jesu já
ni'yakuyáha ntáchak'uun, as'ai tsichu
nanki Genesaret. Yo andai ntáchak'uun
y'ét'a'yún tsutsuu. 54 Nk'ie nga incha tsitju
tsutsuu, tu tjen'yún incha kamankjihín ra
xuta xi tjín yo nga Jesu niu. 55 As'ai xuto
incha ngji ngayjee ante xi tjín yo nga ngji
ts'ínkint'é xinkjín. Incha ngjiko xuta un xi
tjíhin má xi tjehen incha kint'é nga tsú'ba
Jesu nga kjintusún nachahan. 56 Tu má
antehé ni xi jas'en Jesu, ndaha tsa ante
xi xixi, ndaha tsa xi ihi, ko ndaha tsa andai
nantia, incha kikjántu aya niyátée xuta un
xi tjíhin ko tsankihi tsa tsjántehe tsa tu
andai tuts'in najyun xi yja ts'iínko. Ko
kamanda ngayjee xi kits'ínko najyuhun
Jesu.

7

B'i ts'ín tsakúya Jesu mí nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntianá
(Mt. 15:1-20)

1 As'ai incha j'aisehe Jesu já fariseo ko
k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo xi nibaha
nanki Jerusalen. 2 Kinchjayane k'ua já
ni'yakuyáha Jesu nk'ie nga incha kikie nga
tíincha kjine niñu nga najmi tjun bané
ntsja. Kui xi tsuhu ra nga najmi incha
ts'íntjusun sihin ntje cháha.
3 At'aha ngayjee xuta xi ntje judio tjehen
ra ts'íntjusun sihin ntje cháha, nga najmi
incha kjine niñu tsa najmi títjun bané ntsja
xi nkú ts'ín tíjñaha. 'Yún sa b'a ts'ín já
fariseo. 4 Xuta judio nk'ie nga incha f'aihi
niyátée, títjun bané sisin ntsja ko as'ai in-
cha kjine niñu. B'a ts'ín incha ts'íntjusuhun
sihin ntje cháha. Ko tjíntu saha kj'aihí
sin xi nkúhu ts'e chutsíhin, ndjií ntánijua-
ha, stañaha ko kamaha. 5 Kui kjuaha nga
já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo
kingjásjaiyaha ra Jesu:
—¿Á najmi ts'íntjusuhun já ni'yakuyáhi
sin xi y'éjñaná ntje cháná, nga tu b'ahá
tjíun kjinehe niñu? Najmi títjun bané ntsja.
6 As'a b'i kitsú Jesu:
—¡Tu tsjohónuu nga bakuchíú xi nkú
ts'ín yankjún Ntianá! Kjuaxi kjáíhin ni xi
kitsú nda profeta Isaia nk'ie nga b'a ts'ín
y'ét'a:
Kui xuta xu'bi tu ts'ahá benkjúnna,
tunga animaha kjin tíjñaha an.
7 Najmi chumi ni chjíhi ra chje xi tsjána,
at'aha tu kjuatéxumaha xutahá bakúya.
8 At'aha jun n'e t'axíún ni xi y'éjña Ntianá
nga tu sahá sin xi y'éjña xuta n'etjusun.
9 B'i kitsú ya Jesu:
—Jun ja ya sisiun xi nkú ts'ín n'e
t'axíún ni xi y'éjña Ntianá tu xi sinnuu
n'etjusuhunnu. 10 B'i ts'ín y'ét'a Moise éhen
Ntianá: "Chankjúín na'mihi ko naahi." Ko
ta y'ét'a ya: "Xi ch'on kuitsuhu na'mihi ko
tsa naaha, kui xi tjíhin nga n'ek'ien."
11 'Tunga juhún b'a bixíún nga tsa tjín xi
b'i kuitsuhu na'mihi ko tsa naaha: "Ngayjee
ni xi tjínna nga kúásinkoho kai, ja chje
kitsjaha Ntianá", 12 tsa tjín xi b'a kuitsu, kui
xi najmi ta tjíhín ra kjua'yún tsa kuasinko
na'mihi ko tsa naaha. 13 Nk'ie nga b'a
bixíún najmi ta n'echjíhinu éhen Ntianá tu
ngat'aha sin xi kin'ekjas'ennuu ko xi b'i
ngján n'ek'atiya ngáha ruu xinkiu. Ko nkjin
sa ni xi nkúhu xu'bi n'etjusun yo.
14 As'ai b'i kitsúhu Jesu xuta nkjiun:
—Tjenñju tentenú ko katumankjinnuu.
15 Ndaha nku ni xi nibáha natsin ján
nga fas'enjihin xuta, najmi ma ts'ín sihi
nginkun Ntianá. Ni xi bitjujín níhi xuta,
kui ní nihi xi ts'ín sihi. 16 Xi tjen tjabaxínñju,
katasínñju.
17 Nk'ie nga ngji t'axíhin xuta ko jas'en
ni'yoo, as'ai já ni'yakuyáha kingjásjaiya-
ha nkú tsuhu ra én xi yéjña chubaya nga
tsakúya. 18 B'i kitsú Jesu:
—¿A ta ndaha jun najmi mankjinnuu? ¿A
najmi yanú nga ngayjee ni xi nibáha natsin
ján nga fas'enjihin xuta, najmi ma ts'ín sihi
nginkun Ntianá? 19 At'aha najmi animaha
fas'enjin niu. Tu aya kats'ahá fas'en ko
f'aya, as'ai bitju ngáha.

B'a ts'ín kitsúyaha nga ndaha nku nichine xi tjín najmi ma ts'ín sihi xuta nginkun Ntianá.

20 B'a ta kitsú ya:

—Ni xi bitju ní ts'a xuta, kui ní nihi xi ts'ín sihi nginkun Ntianá. 21 At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga ch'on ts'ín ts'ínnkjink'un, nga bangane kjuabixoon, nga tjín xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan, nga ts'ínk'ien xinkjín, 22 nga ndyjé ts'ín, nga 'yún ts'ín mje ni xi tjín, nga ch'on ts'ín, nga b'anacha, nga ts'ínkjas'ehen yjoho ni xi mjehe yjonintehe, nga ma xin k'un, nga ch'on tsuhu xinkjín, nga nk'a b'asje yjoho ko nga najmi nda ts'ínnkjink'un. 23 Ngayjee ni ch'onk'un xu'bi ajin animaha xuta bitju. Kui ní nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntianá.

B'i ts'ín nku tachjuún xi najmi ntjehe judio tjehen ra tsankihi nku kjuanda Jesu
(Mt. 15:21-28)

24 As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tiña maha nanki Tiro ko nanki Sidon ko jas'en nku ni'ya. Najmi kama yuhu tsa tjín xi skue nga yo tíjña. Tunga tu nkú kiyahá. 25 As'ai nku tachjuún xi tíjñajihin nku ndaninda takjíhin, nk'ie nga kint'é nga Jesu tíjña yo, j'aisehe ko tsasinkúnch'int'aha. 26 Tunga najmi ntjehe xuta judiohó tjehen ra tachjúun, at'aha ante Sirofenicia kitsin. Kui xi j'ainkihi Jesu nga k'onsje ndaninda xi tíjñajihin takjíhín.

27 Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Katse sisin ma ra tjun jántíu. At'aha najmi nda tjín tsa chjú'aha ninkuahan jántíu nga kj'uaihi nañóo.

28 As'ai b'a kitsú tachjúun:

—Johon, Chá Ntia, tunga santahá ni ko nañá xi b'entunkí kinte yámixo kjine xihi ninkuan xi bixuntuhu ntí xiu.

29 B'i kitsú Jesu:

—At'aha b'a kuixín, t'in ngáhani. Ja kuitjujíhin takjíhin ndanindoo.

30 Nk'ie nga tsichu ngáha tachjúun ni'yaha, kikie nga kjijña ndju takjíhin ko nga ja najmi ta tíjñajihin ra ndanindoo.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda staya tsakján'a

31 As'ai tsitju Jesu ante xi tiña maha nanki Tiro nga j'a nanki Sidon. Tsichu ntáchak'un Galilea nga j'ajin ts'íhin nanki xi tjín ante Decapoli. 32 Yo j'aikoho xuta nku nda xi staya ko tsakján'a. Incha tsankihi Jesu nga ngjuénne ntsja ndo. 33 As'ai ngjiko t'axín Jesu ndo. Kitsungis'en najnú ntsja tjabaxínñju ndo ko ntá natéhe kik'onjnukoho ra njai ndo.

34 As'ai tsasenjinki nk'a ján nga nanka tsakj'á ntaha ko b'i kitsúhu ndo:

—¡Efata! —Kui éin xi tsuhu ra: ¡Katix'ái!

35 Ta kuihi chubo kint'é ndo ko kama ndaíhi njai. Kinchja sisin.

36 As'ai b'a kitsúhu Jesu xuta nga najmi tu ch'a kuitsuyaha niu. Tunga ndahá tsa 'yún b'a kitsúhu xuta nga najmi kuitsuya niu, tu sahá tu nku incha kitsúyahá xuta ni xi kamoo. 37 Tu ni xí incha kama nkjúhún ra nga b'a incha kitsúhu xinkjín:

—Ts'ín sisin tu mí nihí ni. Santaha maha ts'ín nga nt'é xuta xi staya ko ts'ín nga nchja xuta xi nima.

8

B'i ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi ñju mii
(Mt. 15:32-39)

1 Nku niyá nk'ie nga ta kama ñjakú nkjúhún ngáha xuta ko nga najmi tjíhin ni xi incha kjine, as'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha ko b'i kitsúhu:

2 —Tíma nimana xuta nkjiin, at'aha ja tjíhin jan nistjin nga tjíntukona ei. Ja najmi ta tjíhin ra nichine. 3 Tsa b'ahá tjíun ts'inkjí kjintíá ni'yaha, kutsa incha kuayáyahá aya niyóo. At'aha tjín xi kjin nkjún nibáha.

4 As'ai b'i incha kitsú já ni'yakuyóo:

—Tunga ante t'axín xu'bi. ¿Má xi tjehen kuankínchj'ahaná ninkuan xi kamaha ra xuta nkjiin?

5 B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjín ninkuan kich'o?

B'a incha kitsú jóo:

—Yatu maha.

6 As'ai b'a kitsú Jesu nga k'úéntu xuta nkjiun t'anankiu. Jakj'á ninkuan xi yatuu ko kitsjáha máb'achjíhi Ntianá. Tsakjánya ko kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi n'endzjoho ra xuta. As'ai já ni'yakuyóo kits'ínndzjoho ninkuon xuta nkjiun.

7 Ko ta y'a ya jóo k'ua tjio xixi. As'ai kitsjáha Jesu máb'achjíhi Ntianá ngat'a ts'e tjio ko b'a ta kitsúhu já ni'yakuyáha nga ts'iínndzjoho xuta nkjiun niu. 8 Kikjine xuta niu santa nkúhu nga kitse sisihin. As'ai

j'áíya ninkuan xi ts'ankiu. Yatu nisin kama.
9 Ma ra ñju mii xuta xi incha kikjine nichi-
nee. As'ai kits'ínkji Jesu xuta nkjiun ni'yaha
10 ko jas'enko já ni'yakuyáha tsutsuu nga
ngji ante Dalmanuta.

B'i kitsú Jesu nk'ie nga tsinchihi nku kjuankjún

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 As'ai incha j'ai já fariseo ko
kik'atuts'ihin nga ngji kontraha ni xi
tsakúya Jesu. Tu xi kikjut'ayák'uhun,
tsankihi nga ts'iín nku kjuankjún xi
kuakúchji nga Ntianá kits'ín nibáha.
12 Najmi kisasíhin Jesu ni xi kitsú jóo ko b'i
kitsú:
—¿Á tíbankihi xuta xi tjíhin nd'ai nga
skuehe nku kjuankjún? Kjuaxi ni xi tíxin-
nuu nga najmi s'ejña chjihi xuta xi tjín nd'ai
ndaha nku kjuankjún.
13 As'ai ngji t'axíhin jóo nga jas'en ngáha
tsutsuu ko ngji ngabantá xinkuu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu san

(Mt. 16:5-12)

14 Já ni'yakuyóo kichayaha nga incha kik'a
ninkuan. Tu nku ichíhí ninkuan xi incha
y'a nga kab'entuyá tsutsuu. 15 As'ai Jesu b'a
kitsúhu jóo:
—Nda chasoo. Chúhuun yjonuu na'yu
sahan já fariseo ko na'yu sahan Herode.
16 As'ai b'i ngján kinchjanijmíyakoho
xinkjín já ni'yakuyóo nga najmi incha y'a
ninkuan. 17 Kamankjihin Jesu ni xi tíincha
tsu jóo ko b'a kitsúhu:
—¿Á tíchubanijmíyahanu nga najmi
kich'ahanu ninkuan? ¿A tu yje najmi kjehé
ma chjinuu ko mankjinnuu? ¡Á b'a nkjún
ts'ín ndjáha aniманuu! 18 Tíincha tunkun,
tunga, ¿a najmi ma chjihínuu? Ko tjínnuu
tjabaxínñju, tunga, ¿a najmi nu'yánú?
¿A najmi ta f'áítsjehénnuu? 19 Nk'ie nga
tsakjanyáha ninkuan xi uun já xi un mii
maha, ¿nkú tjín nisin kama ninkuan xi
tsankiu nga y'ekú?
B'a incha kitsú jóo:
—Te jo nisin.
20 B'i kitsú Jesu:
—Ko nk'ie nga tsakjanyáha ninkuan xi
yatuu já xi ñju mii maha, ¿nkú tjín nisin
kama ninkuan xi tsankiu nga y'ekú?
B'a kitsú jóo:
—Yatu nisin.
21 As'ai b'i kitsú Jesu:
—¿Á tu yje najmi kjehé mankjihinnuu
ma?

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda ka nanki Betsaida

22 Nk'ie nga tsichuko Jesu já ni'yakuyáha
nanki Betsaida, as'ai incha j'aikoho xuta
nku nda ka ko incha tsankihi nga ngjuáne
ntsja nda ko. 23 Jakj'á ntsja ndo nga tsitjuko
natsihin nantioo. As'ai tsátatéjnu tunkun
ndo ko kingjáne ntsja. As'ai kingjásjaiyaha:
—¿A tjín ni xi tíma chjihi?
24 B'a kitsú ndo nga tsase:
—Tíma chjina xuta. B'a k'un yá tu xi
tjíma k'un.
25 As'ai ta kingjáne ntsja ngáha Jesu
tunkun ndo. Tsase sisin ndo nga kamanda.
Kama chji tentehe ngayjee ni xi tjín.
26 As'ai kits'ínkji ni'yaha ndo nga b'i kit-
súhu:
—Najmi ta bitjas'ehenni ajin nantio tsa
kuixínyai ni xi kamahi.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntianá kits'ín nibáha ngajoho

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 As'ai ngji Jesu ko já ni'yakuyáha ante xi
tjín nanki Cesarea, má nga batéxuma nda
Felipe. Nk'ie nga tjen aya niyóo, as'ai b'a
kitsúhu já ni'yakuyáha:
—¿Yá xi títsu xuta nga an?
28 B'a kitsú já ni'yakuyóo:
—Tjín xi b'a tíincha tsu nga ji xi Jua
Bautista. Tjín ngá xi b'a tíincha tsu nga ji xi
Elia. Ko tjín ngá xi b'a tíincha tsu nga nku
nda profeta ji.
29 B'i kitsú Jesu:
—Ko jun, ¿yá xi bixíún nga an?
As'ai b'a kitsú Pedro:
—Ji xi Cristo.
30 As'ai b'a kitsúhu Jesu jóo nga najmi tu
ch'a xi kuitsuyaha kui éin.

B'i ts'ín kitsúya títjun Jesu nga n'ek'ien

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Kik'atuts'ihin Jesu nga tsakúyaha
já ni'yakuyáha nga tjíhin nga un nkjún
skuehe Ntíhi Ndax'iun, ko nga jáchá xi
tjíhin xá ko já na'mi k'aku ko já chjine'éhen
kjuatéxumoo najmi incha ts'iínkjáíhin,
ko nga n'ek'ien, ko nga kj'uaíya ngáha ra
ngabayoo nga ja kj'ua jan nistjin.
32 Kitsúyaha ni xu'bi já ni'yakuyáha. As'ai
Pedro ngjiko t'axín Jesu ko b'a kitsúhu nga

najmi nda kits'ín nga b'a kitsú. [33] Tunga
kits'ínk'ótjiyak'uhún Jesu já ni'yakuyáha
nga ndjá kinchjako Pedro:
—¡Tiyú xinní, Satana! At'aha najmi ni xi
ts'e Ntianá tín'enkjíntak'uin. Ni xi ts'e ní
xuta asunntei tín'enkjíntak'uin.
[34] As'ai kinchjaha xuta nkjiun ko já
ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:
—Tsa tjín xi mjehe tsjénnkina, kat'éch'o
subaha yjoho ni xi mjehe ko katsjáha yjo-
ho nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjennkína.
[35] At'aha xi mjehe ts'iínk'anki suba yjoho
nga k'úéjña tík'un, kui xi tu sahá kuayá.
Tunga xi kuayá ngat'ana ko ngat'aha én
nda tsuhu Ntianá, kui xi tu sahá n'ek'anki.
[36] At'aha, ¿mí xi chjíhi ra tsa ts'iín ngana
xuta ngayjee ni xi tjín asunntee, tsa tu sa
ndyjahá ngá animaha? [37] ¿Mí nihi xi tsjá nga
k'uéchjíntjai animaha?
[38] 'Kui nga tsa tjín xi kama subaha ra an
ko énna ajihin xuta ngatitsun xi tjín nd'ai
xi najmi naxu tíincha nginkun Ntianá, b'a
ta ts'ín ta kama subaha Ntíhi Ndax'iun xuta
xu'bi nistjin nk'ie nga kj'uaíko kjuachánka-
ha Na'mihi ko nga kj'uaíko ntítsjehe.

9

[1] B'i ta kitsú ya Jesu:
—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. K'ua xi tíincha
ei najmi kuayá santa nkúhu nga skue xi
nkú ts'ín kuakúchji nga'yúhun Ntianá nga
ja kuatéxuma.

B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

[2] Askahan nk'ie nga j'a jun nistjin, Jesu
kinchja t'axíhin Pedro, Santiago ko Jua.
Ngjiko t'axín suba jóo nku asunntu naxi
nk'a. Yo kik'óntjaiya sénnistjihin Jesu
nginkun jóo. [3] Tsat'ai najyuhun. Taba xúxú
kama. Najmi tjín asunntei xi kamaha b'a
ts'iínk'íé taba taba najyuhun nga kuané nga
xi nkú kik'ie najyuhun Jesu. [4] Ta kikie jóo
Elia ko Moise nga tíincha nchjanijmíko Jesu.
[5] As'ai b'i kitsú Pedro:
—Ji nda maestru, ¡á b'a nda tjíhin nga ei
kuintsubahaná! Tu sahá n'endai jan ni'ya
yántsu, nku xi kama ts'i, nku xi kama ts'e
Moise, ko nku xi kama ts'e Elia.
[6] B'a kitsú Pedro at'aha najmi be mí nihi
xi kuitsu, at'aha tu ni xí kitsankjúhún jóo.
[7] As'ai tu nkuhú ninti j'ai ts'ínnk'íéhen ko
ajin nintiu kinu'yá nku nta xi b'a kitsú:
—Kui xu'bi xi Ntína. Tjona. Tasinñjuhuu.
[8] Ko as'ai tjen'yún incha tsasehé andaihi
jóo, tunga najmi ta ch'a xi kikiehé ni. Tu
Jesu síjñako subahá saha.
[9] Nk'ie nga ja tíincha nibájen ngáha, b'a
kitsúhu Jesu jóo nga najmi tu ch'a xi kuit-
suyaha ni xi kikie santa nkúhu nga kj'uaíya
ngáha ra ngabayoo Ntíhi Ndax'iun. [10] Tu kui
incha kikiehé niu ko kinchjanijmíyakoho
xinkjín nkú tsuhu ra nga kj'uaíya ngáha ra
ngabayoo Jesu. [11] As'ai incha kingjásjaiyaha
Jesu:
—¿Á b'a tsuhu já chjine'éhen kjuatéxu-
moo nga tjíhin nga kj'uaí títjuhun Elia?
[12] B'i kitsú Jesu:
—Kjuaxi nga kj'uaí títjun Elia ko k'uénda
ngayjee ni xi tjín. Tunga, ¿nkú tsuhu ra nga
b'a ts'ín tjít'aha éhen Ntianá nga un nkjún
skuehe ra Ntíhi Ndax'iun ko nga xi najmi
chumi ni chjíhi ra n'e maha? [13] Tunga an
b'a tíxinnuu nga ja j'ai Elia, ko ni xi mjehe
xuta kits'íhin ndo. Kin'ehe xi nkú ts'ín tjít'a
éhen Ntianá.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda chí xi
tíjñajihin nku ndaninda
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

[14] Nk'ie nga incha j'ai ngáha má nga
tjíntu já ni'yakuyá xingisoo, kikie nga nkjin
nkjún xuta katsendáíhi ra jóo ko nga k'ua
já chjine'éhen kjuatéxumoo tíincha b'ésiko
jóo. [15] Nk'ie nga kikie xuta nkjiun Jesu, tu ni
xí incha kama nkjúhún ra ko tsangatsanka
nga ngjikjaniñaha.
[16] As'ai b'i kitsú Jesu:
—¿Mí nihi xi tjínkohonuu jóo?
[17] B'a kitsú nku nda xi síjñajihin xuto:
—Ji nda maestru, kjúáikoho nda chí-
na, at'aha nku ndaninda tíjñajihin xi na-
jmi tsjántehe nga kuinchja. [18] Tu má
xi tjehén ni nga fakj'áha, ts'ínkijnehe
t'anankiu. Ixí b'éxúhú ts'a nda chína nga
bate ni'yun ko bjá ndjáha. Ja b'a kuaxihin já
ni'yakuyáhi nga k'onsje ndanindoo, tunga
najmi kamahá ra.
[19] As'ai b'i kitsú Jesu:
—¡Á b'a 'yún ichí s'ejihin ra Ntianá xu-
ta xi tjíhin nd'ai! ¿Nkjé kjin tjíhin nga
kúátejñajinnuu? ¿Nkjé kjin tjíhin nga ts'in
chúkjuanuu? Nibákonú nda chíu ei.
[20] As'ai j'aich'áha nda chíu. Tunga
nk'ie nga kikie ndanindoo Jesu, tjen'yún
y'étsujneyáhá nda chíu ko tsijne t'anankiu

nga ngjitikjá ko y'éxú ts'íhin ts'a. 21 As'ai
kingjásjaiyaha Jesu na'mihi ndá chíu:
—¿Nkjé kjin b'a maha ra?
B'a kitsú ndo:
—Santa nkúhu nga ntí ichí. 22 Nkjin niyá
ja sa kjaníkj'ajihin nd'íu ko ntóo nga mjehe
ts'iínk'ien ntína. Tsa tjín ni xi kamahi n'ei
kai, katuma nimani jin ko tisinkoni.
23 As'ai b'i kitsú Jesu:
—"Tsa kamahi", tíbixín. Xi s'ejihin
Ntianá maha tu mí nihí ni.
24 Tjen'yún 'yúhún kinchja na'mihi ndá
chíu nga b'i kitsú:
—S'ejinna Ntianá. Tisinkoní tu xi najmi
jo jan kamahana.
25 Nk'ie nga kikie Jesu nga tíma ñjakú
nkjún xuta, as'ai ndjá kinchjako ndanindoo:
—Ji ndaninda xi tín'e stayai ko najmi
tí'baiinteihi nga kuinchja ndá chíi, an b'a
tíxihin: titjujíhin ko najmi ta bitjas'enjihin
ri.
26 As'ai tsitju ndanindoo nga kikjintáya
ts'íhin ko nga 'yún y'étsujneyá ndá chíu.
Kis'ejña ndá chíu xi nkúhu tsa k'ien. Nkjin
xuta xi b'a kitsú:
—Ja k'uen.
27 Tunga jakj'áhá Jesu ntsja ndá chíu nga
kikjesíntjen ko tsasinjña ngáha.
28 Nk'ie nga jas'en Jesu ni'yaha, as'ai já
ni'yakuyáha kingjásjaiya t'axíhin:
—¿Á najmi kamahani kuakich'onsjehení
ndanindoo?
29 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Jáninda xi nkúhu xu'bi najmi chuba
bitju. Nk'ie nga chubakaá Ntianá ko nk'ie
nga bintsuba kjintíaá, nk'iehé nga bitju.

B'i ts'ín ta kitsúyahá ngáha Jesu nga n'ek'ien
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 As'ai tsitju yo nga incha j'ajin ante
Galilea. Najmi kama mjehe tsa tjín xi
skuehe nga yo j'a, 31 at'aha b'i ts'ín tsakúya-
ha já ni'yakuyáha:
—N'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xu-
ta ko incha ts'iínk'iehen. Askahan nga ja
kuayá, kj'uaíya ngáha ra nga ja kj'ua jan
nistjin.
32 Tunga najmi kamankjihín ra já
ni'yakuyóo én xu'bi ko najmi kama k'un
kingjásjaiyaha.

B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi 'yún nk'a tjen
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 As'ai incha tsichu nanki Capernaum ko
nk'ie nga ja tíjña aya ni'yoo, kingjásjaiyaha
já ni'yakuyáha:
—¿Mí nihi xi tíchubanijmíyakohonu
xinkiu aya niyóo?
34 Tunga najmi kinchjahá jóo, at'aha aya
niyóo kinchjanijmíyakoho xinkjín yá xi
'yún nk'a tjen ajihin. 35 As'ai y'ejña Jesu,
kinchjaha já ni'yakuyá xi te joo ko b'i kit-
súhu:
—Tsa tjín xi nda k'aku mjehe kama ajin-
nuu, tu sahá nda musu kats'ín ma yjoho ko
kats'ínxát'aha já xingisoo.
36 As'ai jakj'á nku nda chí ko tsasínjñajin
masehen jóo. Kitsubakjá ts'íhin nda chíu
nga b'i kitsú:
37 —Xi ngajona ts'iínkjáíhin ra nku nda
chí xi nkúhu xu'bi, kui xi an títs'ínkjáínna.
Ko xi ts'iínkjáínna, najmi tu nku an
títs'ínkjáínna. Ko ta xi kits'ín nibána
títs'ínkjáíhin.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi najmi fi kontraha
(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

38 As'ai b'a kitsú Jua:
—Ji nda maestru, kiyai nga nku nda
ngajohi tím'osjehe jánindoo. Tunga
kik'iech'ohó ri at'aha najmi ñá tjenkoná.
39 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha tsa
tjín xi títs'ín nku kjuankjún ngajona, kui
xi najmi kama tsa tu sa a kui ch'ohón ts'ín
kuinchjayane ngáhana. 40 At'aha xi najmi
tífi kontraná, kui xi ñá makoná. 41 Tu yáhá
ni xi tsjánuu tsa tu nku chutsín ntánijua
at'aha an tjennkinú, kjuaxi ni xi tíxinnuu
nga k'uaihi chjíhi xuta xu'bo.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin jé xuta xingisoo
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 'Tu yáhá ni xi ts'iínkijnejin ngatitsun
nku nda chí xi nkúhu xu'bi xi s'ejihin
an, tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'iíun
tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka
ko chjanikj'ajin ntáchak'uun. 43 Tsa
ntsai títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá
tichákjáí. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en
nimai má nga k'úéntu tík'un xuta, nga
najmi k'úínkoi nga joo ntsai ngak'ien, má
nga najmi maha 'meya nd'íu. 44 Yo najmi
'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

45 ’Tsa tsu̱kui títs'ínkijnejihin ngatitsun,
tu̱ sahá ti̱chákjáí. Tu̱ sahá ngandahi̱ tsa
ku̱i̱tjás'e̱n ni̱ma̱i̱ má nga k'úéntu tík'un xu̱-
ta̱, nga tjít'a nga jo̱o̱ tsu̱kui nga a̱jin nd'í
nga̱k'i̱e̱n chja̱nikj'ajihin, má nga najmi ma-
ha̱ 'meya nd'íu̱. 46 Yo̱ najmi 'me chju̱ntuu̱ ko̱
najmi 'meya nd'íu̱.

47 ’Tsa tunkuin títs'ínkijnejihin ngatitsun,
tu̱ sahá n'e̱sjei. Tu̱ sahá ngandahi̱ tsa
ku̱i̱tjás'e̱n ka̱t'ai má nga batéxuma Nti̱a̱ná,
nga najmi tsa tíi̱ncha nga jo̱o̱ tunkuin tsa tu̱
sa a̱jin nd'í nga̱k'i̱e̱hén chja̱nikj'ajin ngáhi,
48 má nga najmi 'me chju̱ntuu̱ ko̱ najmi
'meya nd'íu̱.

49 ’A̱t'aha̱ nd'í n'entiako̱ho ngayjee̱ xu̱ta̱.
50 Nda na̱xo̱, tu̱nga tsa ndyja̱ nga'yúhu̱n,
¿nkú ts'ín ka̱ma ntia ngáha? Kas'e a̱jin-
nu̱u na̱xa̱ xi tíxinnu̱u ko̱ b'i̱ ngján jyu
ti̱ntsu̱ba̱ko̱o xinki̱u.

10

B'i̱ ts'ín kinchja̱nijmíyaha Jesu kju̱a̱bixo̱o̱n
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

1 Tsitju Jesu yo̱ nga ngji a̱nte xi tjín
Judea̱ ko̱ a̱nte xi tjín ngabantá ntáje̱ Jordan.
Ta̱ kama ñjakút'a ṉkjúhún ngáha̱ ra̱ xu̱ta̱.
Tsakúyaha̱ éhe̱n Nti̱a̱ná xi nkú nga ts'ín
tehe̱nte. 2 A̱s'a̱i k'u̱a̱ já fariseo̱ j'aisehe̱ tu̱ xi
kjút'ayák'uhu̱n ra̱. B'i̱ ts'ín kingjásjaiyaha̱:

—¿A ka̱ma nku nda̱ chu̱ba̱ ts'i̱ínkjehé
kju̱a̱bixaha̱n nga k'u̱éjña chju̱úhu̱n?

3 B'i̱ kitsú Jesu:

—¿Nkú ts'ín y'éjñanu̱u Moise?

4 B'a̱ i̱ncha kitsú jóo̱:

—Moise kitsjá kju̱a̱ nga nku nda̱ ka̱ma
kjésíntje̱n nku xu̱ju̱n má nga ja títs'ínkje
kju̱a̱bixaha̱n ko̱ b'a̱ ts'ín ka̱ma k'u̱éjñaha
chju̱úhu̱n.

5 A̱s'a̱i b'i̱ kitsú Jesu:

—A̱t'aha̱ ndjá ani̱ma̱nu̱u, kui kju̱a̱ha nga
b'a̱ ts'ín y'éjnaha̱nu̱u Moise. 6 Tu̱nga nga
tuts'iha̱n ni, nk'ie nga kits'ínnda Nti̱a̱ná
a̱sunntee̱, “nku chju̱ún nku x'i̱n kits'ínnda
xu̱ta̱” tjít'a. 7 Ko̱ ta̱ tjít'a ya: “Kui kju̱a̱ha
nga nku nda̱ k'u̱éjñaha na̱'mihi̱ ko̱ na̱aha̱
nga k'úéjñako̱ chju̱úhu̱n. 8 Nga jo̱o̱ nkuhú
ku̱i̱chú ma.” Kui nga najmi ta̱ jo ma saha.
Nku ní yjoninte i̱ncha maha. 9 Kui b'a̱
maha, ni xi y'é'yúhun Nti̱a̱ná, najmi xu̱ta̱
kjéndáya.

10 A̱s'a̱i já ni'yakuyáha̱ ta̱ kuihí niu̱
kingjásjaiya ngáha̱ ra̱ nk'ie nga ja i̱ncha
j'ai ni'yaha̱. 11 B'i̱ kitsú Jesu:

—Tu̱ yáhá ni xi k'u̱éjña chju̱úhu̱n ko̱
ku̱i̱xanko̱ kj'a̱í ta̱chju̱ún, kui xi tíbangane
kju̱a̱bixaha̱n. 12 Ko̱ tsa nku ta̱chju̱ún k'u̱éjña
x'i̱hi̱n ko̱ ku̱i̱xanko̱ kj'a̱í nda̱, kui xi ta̱ tíbang-
ane kju̱a̱bixaha̱n.

B'i̱ ts'ín nda kinchja̱ne Jesu jántí xi̱u̱
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

13 A̱s'a̱i i̱ncha j'aiko̱ xu̱ta̱ ntíhi̱ tu̱ xi
Jesu ngju̱énnehe̱ ra̱ ntsja. Tu̱nga já
ni'yakuyóo̱hó b'a̱ kitsúhu̱ xu̱ta̱ nga najmi
b'a̱ i̱ncha ts'i̱ín. 14 Nk'ie nga kikie Jesu ni xi
tíi̱ncha ts'ín jóo̱, najmi kisasíhi̱n niu̱. A̱s'a̱i
b'a̱ kitsúhu̱:

—Tjehe̱nntoho̱o jántíu̱ nga kanibásena.
Najmi tu̱ jun b'ech'óho̱o. A̱t'aha̱ xu̱ta̱ xi
b'a̱ ts'ín tjíntuyáha̱ xi nkú joyaha jántí xi̱,
kui xi tjehe̱n ra̱ nga Nti̱a̱ná ku̱a̱téxuma-
ha̱. 15 Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. Xi najmi
ts'i̱ínkjáíhi̱n nga Nti̱a̱ná xi batéxuma xi nkú
ts'ín ts'ínkjáíhi̱n nku nda̱ chí ni xi 'bai̱hi̱, kui
xi ndaha̱chí najmi kju̱a̱s'enjin nga Nti̱a̱ná xi
ku̱a̱téxumaha̱.

16 A̱s'a̱i jakj'á jántí xi̱u̱ nga ts'ank'a ko̱
kingjénne ntsja nga nda kinchja̱ne.

B'i̱ ts'ín kinchja̱nijmíko̱ Jesu nku nda̱
nchi̱ná
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Nk'ie nga ja tíbitju Jesu yo̱ nga
ts'i̱ín ni̱yá, a̱s'a̱i j'ai tsuntsu nku nda̱.
Tsasinkúnch'int'aha̱ ko̱ b'a̱ kitsúhu̱:

—Ji nda̱ maestru̱, ji xi ndai, ¿mí nihi
xi ts'ian tu̱ xi ka̱ma ts'inkjáíhi̱n ra̱ nga
kúáte̱jña tík'un síán?

18 A̱s'a̱i b'i̱ kitsú Jesu:

—¿Á an xi nda tí'mihiní? Najmi tjín
xi ndaha̱, nku tutuhú Nti̱a̱ná. 19 Yai xi
nkú ts'ín tjít'a kju̱a̱téxumoo̱: “Najmi tu̱
n'ek'iein. Najmi tu̱ biyunéí kju̱a̱bixo̱o̱n. Na-
jmi tu̱ ndyjé n'ei. Najmi tu̱ testiyu̱ tsank'á
n'ei. Najmi tu̱ ch'ana̱ch'a̱i̱hi̱ xu̱ta̱ xingisoo̱.
Cha̱nkjúín na̱'mihi̱ ko̱ na̱ahi̱.”

20 B'a̱ kitsú ndo̱:

—Ji nda̱ maestru̱, ngayjee̱ ni xu'bo̱
títs'intjusan santa nkúhu nga ndyjana.

21 A̱s'a̱i Jesu kama ni̱ma̱ha̱ ndo̱ nga tsase'a
ko̱ b'i̱ kitsúhu̱:

—Nku ni ndyjat'a sahi. T'ihi̱nteñai ni xi
tjíhin ko̱ tjeihi̱n xu̱ta̱ x'a̱n. B'a̱ ts'ín s'e̱he

ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai nibáí nga tsjénnkiní.
22 Tunga nk'iehé nga kint'é ndo éin, kik'ie babaha ko kik'ie nusin nusihin nga ngji, at'aha 'yún nkjún nchiná.
23 As'ai tsase Jesu andaihi ko b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:
—¡Á b'a 'yún 'ni tjíhin tsa xuta xi nchiná nkjúhun kjuas'enjihin nga Ntianá xi kuatéxumaha!
24 Kama nkjúhun já ni'yakuyóo én xi kitsú Jesu, tunga b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:
—Jun ntína, ¡á b'a 'yún 'ni tjíhin nga kjuas'enjihin xuta nga Ntianá kuatéxumaha! 25 Tu sahá najmi 'ni tjín tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntianá xi kuatéxumaha.
26 Tu ni xí kama nkjúhún saha jóo ko b'a kitsúhu xinkjín:
—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?
27 As'ai tsase'a Jesu jóo ko b'a kitsúhu:
—Xuta ndahachí najmi kamaha ts'iínk'anki yjoho, tunga Ntianá maha ts'ínk'anki xuta. At'aha tu mí nihí ni xi maha ts'ín Ntianá.
28 As'ai b'a kitsú Pedro:
—Xi nkúhu jin, ja y'entu tentei ni xi tjínni ko tjennkihi nd'ai.
29 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi y'éjña ni'yaha, tsa já nts'e, tsa jminchjín nichja, tsa naaha, tsa na'mihi, tsa ntíhi ko tsa jñá xi tjíhin ngat'ana ko ngat'aha én nda tsuhu Ntianá, 30 kui xutai k'uai ngáha ra unchan niyá tjíhin ni xi y'éjña. Nd'ai asunnte xu'bi k'uaihi ni'ya, já nts'e, jminchjín nichja, naaha, ntí ko jñá, ko ta tsjénnki uncha. Ko nistjin xi nibá askahan k'uaihi nga k'úéntu tík'un sín. 31 Nkjin xuta xi tjun nd'ai tsjénnki, ko nkjin xi yjanki nd'ai xi tsjén títjun kama ngáha.

B'i ts'ín ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

32 Nk'ie nga tíincha ts'ín niyá nga tíincha fi nanki Jesualen, Jesu tjen títjuhun xuta ni'yakuyáha. Kama nkjúhun jóo ko tíincha tsankjún nga tjennkihi. As'ai ta kinchja t'axíhín ngáha ra já ni'yakuyá xi te joo ko kik'atuts'ihin nga kitsúyaha ni xi kamat'ain. 33 B'i kitsúhu jóo:
—Tjenñju. Ja tíbankíaán nanki Jerusalen. Ja n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi incha tsjá kjua nga n'ek'ien ko as'ai ts'iínkjas'ehen xuta xi najmi ntje Israel tjehen ra. 34 Kui xi kuajnukiehe ko kuatétéjnuhu. K'uéhe ko ts'iínk'ien. Tunga nk'iehé nga ja kj'ua jan nistjin, kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

B'i ts'ín Santiago ko Jua tsankihi Jesu nku kjuanda
(Mt. 20:20-28)

35 As'ai Santiago ko Jua xi jáha Zebedeo maha, kui xi incha j'aise tiñaha Jesu ko b'a kitsúhu:
—Ji nda maestru, mjeni nga k'uaini ni xi kuinchíhi.
36 B'i kitsú Jesu:
—¿Mí nihi xi mjenuu nga ts'ian?
37 B'a incha kitsú jóo:
—K'uainteni nga nku xi k'úéjña kixihi ko nku xi k'úéjña skjúhin nistjin nga n'ekjáíhin kjuachákahi.
38 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Najmi yo ni xi tíbinchu. ¿A kuichúkjuanuu nga un skuenuu xi nkú ts'ín un skuena? ¿A kuichúkjuanuu nga n'ekjóhoon kjuanima xi ts'inkjáíhin?
39 B'a incha kitsú jóo:
—Kuichúkjuani.
As'ai b'i kitsú Jesu:
—Kjuaxi nga un skuenuu xi nkúhu an ko nga choo kjuanima xi ts'inkjáíhin. 40 Tunga tsa kuintsuboo nga kixina ko tsa skjúnna, najmi an tíjñana nga tsja niu. Ja tjíntu xi tíjña ndaha kui antee.
41 Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyá xi tee niu, incha kits'ínkjanko Santiago ko Jua. 42 Tunga kinchja ñjahá ra Jesu jóo ko b'i kitsúhu:
—Yo xi nkú ts'ín xuta xi tjíhin xá ei asunntei 'yún ndjá ts'ínko xuta xingisoo, ko xi tjíhin nga'yún ts'ín nga nu'yá'éhen. 43 Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi mje níhi nga nda k'aku kama ajinnuu, kui xi kats'ín ni xi nda ngandanuu. 44 Xi mjehe nga tjun kama ajinnuu, kui xi katuma nda musunuu. 45 At'aha ta ndaha Ntíhi Ndax'iun najmi j'ai tsa tu xi kui nda n'ehe ra. J'ai ní tu xi ni xi ngandaha xuta j'ai ts'íhin ko tu xi ts'iínkjas'ehen yjoho nga k'uéchjíntjai nkjin xuta.

B'i̱ ts'ín kits'ínnkihi̱ Jesu nku ndạ kạ
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

46 Ạs'ại i̱ncha tsichu nanki Jerico. Kọ nk'ie
nga tíbitju Jesu yọ kọ já ni'yakuyáhạ kọ
xụtạ nkjin xi tje̱nkọ, tụ yọhó ạndai niyóọ
kab'ejña nga tíbanki chje̱ nku ndạ kạ xi 'mi
Bartimeọ, xi ntíhi̱ Timeọ maha. 47 Nk'ie nga
kint'é nga nibá tiña Jesu ndạ Nazaret, ạs'ại
kik'atuts'i̱hi̱n nga kikjintáya:
—¡Ji Jesu, ji xi ntje̱he̱ David, katuma ni̱-
mạhi an!
48 Nkjin xụtạ kinchjạtikọhọ tụ xi
k'ụéchja'aha ts'a. Tụnga tụ sahá 'yún
kikjintáya sa:
—¡Ji xi ntje̱he̱ David, katuma ni̱mạhi an!
49 Ạs'ại tsasin'yún Jesu kọ b'ạ kitsú:
—Chụbohọo ndọ.
Ạs'ại b'i̱ kik'ihi̱n ndạ kọ:
—Tsjo katumahi. Ti̱síntje̱i̱n, ạt'ahạ
tínchjạhi.
50 Kikjaníya najyun ndjuhụ ndọ kọ
xụúhụn tsisintje̱n nga ngjik'úhụn Jesu.
51 Ạs'ại Jesu kingjásjaiyahạ:
—¿Mí xi mjehi nga ts'ihin?
B'ạ kitsú ndạ kọ:
—Ji ndạ maestrụ, mjena nga kạma chjina.
52 B'i̱ kitsú Jesu:
—T'in ngáhani. Ạt'ahạ kuas'ejihin nga
Nti̱aná kits'ín nibána, kui nga kama nkihi
ri.
Tạ kuihi chụbọ kama chjihi̱ ndọ kọ kit-
sjennkíhi̱ Jesu nga kits'ínkọ ni̱yá.

11

B'i̱ ts'ín jas'en Jesu nanki Jerusalen
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Nk'ie nga ja tíi̱ncha bichú tiña nanki
Jerusalen nga i̱ncha j'ai Betfage kọ Betani̱a,
nanki xi̱xi̱ xi tiña mahạ ạsunntu tje̱nki̱
xi 'mi Yá Olivọ, ạs'ại kits'ínkji Jesu jo já
ni'yakuyáhạ 2 nga b'i̱ kitsúhụ:
—Tankíún nanki i̱chí xi tíjña tiña ján.
Nk'ie nga ja kụi̱chú yọ, sạkúnụu nku ntí
búrrú xi tjít'a'yún, xi najmi kje̱e ch'a
b'esúhụn. Chjúndáyo kọ nibákọo e̱i̱. 3 Kọ tsa
tjín xi b'ạ kụi̱tsụnụu nga ngjụásjaiyanụu:
"¿Á b'ạ tín'ehenu?", b'ạ t'ihụun: "Ndạ
maestrụ rú machjéhẹn chụ. Ạs'ại rú
ts'i̱ínk'óya ngáha."
4 Ạs'ại i̱ncha ngji já ni'yakuyóọ kọ
kisakúhụ ntí búrrú xi tjít'a'yúnt'a nku
ạnkjụạ xi tje̱n ạndai niyóọ kọ kikjendáya.
5 K'ụạ xụtạ xi tíi̱ncha yọ kingjásjaiyahạ:
—¿Mí nihi xi tín'o? ¿Á jun tíchjundáya-
hanu ntí búrrụ?
6 Tụnga b'ạhá kitsú já ni'yakuyóọ xi nkú
nga kitsúhụ Jesu kọ kitsjántehẹ jóọ nga
ngjụai̱kọ chụ. 7 I̱ncha j'aikọhọ Jesu ntí
búrrụ. Najyuhụn i̱ncha kingjásuhụn kọ
Jesu y'esúhụn chụ. 8 Nkjin ṉkjún xụtạ i̱ncha
kingjántu najyuhụn ạya niyóọ, kọ kj'ạí ngá
xi tjiahạ yá i̱ncha tsatet'a kọ kingjántu ạya
niyóọ.
9 'Yún kikjintáya xụtạ xi yja títjuụn kọ xi
yjankiụ nga b'i̱ i̱ncha kitsú:
—¡Kats'ínk'ankiná Nti̱aná! ¡Nti̱aná nda
kats'ínkọ xi kits'ín nibá ngajohọ! 10 ¡Nti̱aná
nda kats'ínkọ xi kits'ín nibá nga kụạtéx-
uma, xi ts'i̱ínkjáíhi̱n xáhạ ntje̱ cháná David!
¡Kats'ínk'ankiná Nti̱aná xi tíjña nk'a ján!
11 Jas'en Jesu nanki Jerusalen kọ ngji nạt-
sihi̱n ni̱nkụ má ma ñjakú xụtạ. Nk'ie nga
ja kamahạ nga tsasehẹ ngayjee̱ ni xi tjín
ạndaihi̱, ạs'ại tsitju nga ngjikọ nanki Be-
tani̱a já ni'yakuyá xi te joọ. Ạt'ahạ ja kama
ngixun.

B'i̱ ts'ín ndjá kinchjạkọ Jesu yá higuerạ xi najmi tjíhi̱n tu
(Mt. 21:18-19)

12 Ni̱stjin xi ma ndyjuụn nk'ie nga i̱ncha
tsitju ngáha nanki Betani̱a, tụ kama bjohó
rạ Jesu. 13 Kjin tje̱n sa nga kikie nku yá
higuerạ xi xkfén kọ ngjisehẹ yóọ tsa tụ ahá
ni sạkúhụ tu. Tụnga nk'ie nga tsichuk'úhụn
yóọ, tụ ndahá nku tu najmi kisakúhụ, tụ
subahá xkạ. Ạt'ahạ najmi ni̱stjihi̱n tu higọ.
14 Ạs'ại b'i̱ kitsúhụ yá higuerạ:
—Ndahạchí najmi tạ ch'a kji̱ne̱he tu xi
s'ẹhi.
Kint'é já ni'yakuyáhạ nga b'ạ kitsú.

B'i̱ ts'ín kik'onsje Jesu já xi tíi̱ncha batéña chụ má ma nạtsihi̱n ni̱nkụ
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

15 I̱ncha tsichu nanki Jerusalen kọ jas'en
má ma nạtsihi̱n ni̱nkụ. Ạs'ại kik'atuts'i̱hi̱n
Jesu nga kik'onsje já xi tíi̱ncha batéña kọ
xi tíi̱ncha b'atse chụ yọ. Kits'ínk'ótsjá
yámixạhạ já xi tíi̱ncha ts'ínk'óntjaiya tọon
kọ yáxilẹhẹ já xi tíi̱ncha batéña chụtuju.
16 Kọ tạ ndaha nku najmi ch'a kitsjántehẹ tsa
kj'ụạtikjákọ nạtsihi̱n ni̱nkụ tsa mí nihi. 17 B'i̱
kitsú nga y'éjña chji éhẹn Nti̱aná:
—B'ạ ts'ín tjít'a éhẹn Nti̱aná: "B'ạ k'úíhi̱n
ni'yanạ nga kui xi kạma ni'ya xi má nga
xụtạ xi ni̱baha ngayjee̱ nạxi̱nantá xi tjín

asunnteę incha kuinchjakǫ Ntianá.” Tunga jun antehę já ndyjé tín'e mo.
18 Kint'é én xu'bi já na'mi k'aku kǫ já chjinę'éhęn kjuatéxumoǫ kǫ incha tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'iínk'iehen Jesu. Tunga incha tsankjúhún Jesu, at'aha ngayjeę xuta nkjiun tíincha ma nkjúhun xi nkú ts'ín tíbakúya.
19 Nk'ie nga ja kama jyuun, tsitju ajin nantiǫ Jesu kǫ já ni'yakuyáha.

B'i ts'ín kixí yá higuera xi ndjá kinchjakǫ Jesu

(Mt. 21:20-22)

20 Nk'ie nga ta jyuhun nistjin xi ma ndyjuun, incha j'a má xi tjęhen síjña yá higuera kǫ kikie nga santaha kǫ kjamaha yóǫ ja kixí.
21 J'áítsjehęn Pedro niu, as'ai b'a kitsú:
—Ji nda maestru, chasę ma ri. Ja kixí yá higuera xi ndjá kichubakǫi.
22 As'ai b'i kitsú Jesu:
—N'ę s'ejiun Ntianá. 23 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi b'a kuitsuhu asunntu tjęnki xu'bi: “Tiyú xin yǫ kǫ chjanikj'ajin yjohi ntáchak'uun”, kama xi nkú kuitsu tsa najmi jo jan kamaha nga s'ęjihin nga b'a kama xi nkú nga títsu. 24 Kui nga b'a tíxihinnuu. Ngayjeę ni xi kuinchíhuu Ntianá nga chubakǫo, n'ę s'ejiun nga n'ękjóhǫon kǫ b'a kama.
25 ’Nk'ie nga tíchubakǫo Ntianá, n'ęndyjat'ohǫo tsa tjín xi tjínkǫkjuanuu, tu xi b'a ts'ín ta Na'minuu xi tíjñaha ndjiǫjmi ján ts'iínndyjat'ahanuu ngatitsunnuu.
26 Tunga tsa najmi n'ęndyjat'o, ta ndaha Na'minuu xi tíjña ndjiǫjmi ján najmi ts'iínndyjat'a ngatitsunnuu.

B'i kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já tjíxǫ́ǫ Jesu yá xi kitsjá xáha

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 As'ai ta incha j'ai ngáha nanki Jerusalen. Nk'ie nga tsú'ba Jesu má ma natsihin ninku, as'ai j'aik'úhun já na'mi k'aku, já chjinę'éhęn kjuatéxumoǫ kǫ jáchá xi ta tjíhin xá. 28 B'a incha kitsúhu:
—¿Mí xá xi tjíhin nga b'a tín'ei? ¿Yá xi kitsjá xáhi nga b'a tín'ei?
29 B'i kitsú Jesu:
—Kǫ an ta kuasjáíyanuu nku ni. N'ęk'óyanú, as'ai xínyanuu mí xáha xi tjínna nga b'a títs'ian. 30 ¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xuta? ¿A Ntianá, a ra xuta asunnteihí? N'ęk'óyanú.
31 As'ai b'i kitsúhu xinkjín nga kinchjanijmíyaha niu:
—Tsa: “Ntianá kits'ín nibáha Jua”, kuixíaán, as'ai b'a kuitsuná: “¿Á najmi kis'ejihinnuu ni xi kitsúhu Jua?” 32 Tunga najmi kama tsa: “Xuta asunntei kits'ín nibáha”, kuixíaán.
B'a incha kitsúhu xinkjín at'aha tsankjún xuta nkjiun, at'aha ngayjeę xuta b'a tsu nga nku nda profeta kama Jua. 33 Kui nga as'ai b'a incha kitsúhu ra Jesu:
—Najmi yai.
As'ai b'i kitsú Jesu:
—Kǫ ta ndaha an najmi xínyanuu yá xi kitsjána nga b'a títs'ian.

12

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi najmi naxu fikǫ xá xi kik'aihi

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

1 As'ai Jesu b'i ts'ín tsakúyaha xuta nga y'éjña chubayaha:
—Nku nda y'éntję tuntsjajé. Y'éngi nch'á kǫ kits'ínnda nku ante má nga ts'íónnki tuntsjajéę. Kits'ínnda nku xjó nk'a tu xi kama chúnntaha anteę. Kitsjá sáha anteę já xi maha ts'ínxákǫ tuntsjajéę, as'ai ngji kjin. 2 Nk'ie nga ja tíjne tuu, as'ai kits'ínkjisehę ndǫ nku nda musuhu já xi títs'ínxákǫ tuntsjajéę tu xi kuankihi ra tu xi kanéhę. 3 Tunga jakj'áhá jóǫ nda musu nga kik'íéhę kǫ kits'ínkji tiya tiya.
4 ’As'ai ta kits'ínkjihí ngáha ndǫ kj'aí nda musu. Tunga máha nda xu'bi, ni kik'onntjaihi jóǫ kǫ ch'on nkjún incha kitsúhu. 5 Ta kits'ínkjihí ngáha kj'aí nda musuhu ndǫ, tunga kits'ínk'iehén ra jóǫ nda xu'bi. Nkjin sa já musu xi kits'ínkji ndǫ. K'ua xi kis'ehę kǫ k'ua xi kits'ínk'iehęn jóǫ.
6 ’Tíjña saha ndǫ nku xi ts'iín nibá, kui ntí xi tjo nkjúhun. B'i kitsú nga kits'ínkjisehę jóǫ: “Skuenkjún ntína jóǫ.” 7 Tunga b'ahá kitsúhu xinkjín já xi ts'ínxákǫ tuntsjajéę: “Kui xu'bǫ xi ts'iínkjáíhin ngayjeę ni xi tjíhin na'mihi. Tu sahá n'ęk'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'iínkjáíhin.” 8 As'ai jakj'á jóǫ ntíhi ndǫ kǫ kits'ínk'ien. Kik'onsje yjoninte k'ięn natsin má nga tjíntję tuntsjajéę.
9 ’Kui b'a maha, ¿nkú ts'iíhin nda xi ts'ę tuntsjajéę? Kj'uaí kǫ ts'iínkje já xi ts'ínxákǫ

tuntsjajée kọ kj'aí já tsjá sá ngáha ra ante tuntsjajée.
10 ’¿A najmi kjehé n'eyo ni xu'bi xi tjít'a xujun éhen Ntianá? B'a títsu:
Ndjio xi kikjaníya já chjinexjóo ja j'ai ma ndjio k'aku.
11 Ntianá xi b'a kits'ín kọ ma nkjúnná nga chasehéé.
12 As'ai mjehe já xi tjíhin xá nga kuakj'ánijé Jesu, at'aha kamankjihin nga kui kinchjanijmíyaha nga y'éjña chubaya. Tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun kọ incha ngji t'axíhin Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjíhin nga s'echjíhi

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

13 As'ai kin'e nibásehe Jesu k'ua já fariseo kọ k'ua já xi yjankihi nda rei Herode Antipa, tu xi ts'iínkijneyaha Jesu nku én xi najmi b'a tjín. 14 B'a incha j'ai tsúhu:
—Ji nda maestru, yai nga kjuaxi én xi chubai kọ nga najmi ni xi sasíhin xuta chubai. 'Yún nanka chaseihi. Naxu bakuyáí sisin ni xi ts'e Ntianá. Kui nga, ¿a ma b'echjíhií nda títjun Cesar ni xi f'áchjíná, a ra najmi? ¿A k'uaíhi, a ra najmi k'uaíhí raá?
15 Tunga behé Jesu kjuajohonkjihin jóo kọ b'i kitsúhu:
—¿Á an tíchjut'ayák'uhunnú? Nibákonú ei nku toon denario tu xi kuasehe ra.
16 As'ai j'aikọ jóo tooon kọ b'a kitsú Jesu:
—¿Yá xi ts'e sénnistjiin kọ j'áín xi tjít'aha tooin?
B'a kitsú jóo:
—Ts'e nda títjun Cesar.
17 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Tjohoon nda títjun Cesar ni xi ts'e nda títjun Cesar, kọ tjohoon Ntianá ni xi ts'e Ntianá.
Tu ni xí kama nkjúhún ra jóo én xi kits'ínk'óya Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kj'uaíya ngáha ra xuta

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. As'ai k'ua xi incha j'aisehe Jesu nga kingjásjaiyaha. 19 B'i incha kitsúhu:
—Ji nda maestru, y'ét'aná Moise: “Tsa nku nda xi tíjñaha chjuún kuayá nga najmi kis'ekohọ ntí chjuúhun, nda nts'e tjíhin nga kuixankọ ngáha chjuúhun, tu xi b'a ts'ín s'ehe ra ntí nda nts'e xi k'ien.”
20 ’Y'entu yatu já xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjíun k'ien. Najmi kis'ehe ntí. 21 As'ai nda xi ma joho tsixankọ ngáha tachjúun, tunga ta k'iehén kọ najmi kis'ehe ntí. B'a ta kamaha nda xi ma jahan. 22 B'a ta ts'ín tsixankọ tachjúun já nts'e xi k'oo, tunga ndahá nku najmi kis'ehe ntí. Askahan ta k'ien tachjúun.
23 ’Nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿yá nda ha xi kama ts'e tachjúun, at'aha nga yatuu tsixankọ?
24 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Najmi b'a tjín ni xi chubo, at'aha najmi mankjinnuu ni xi tjít'a éhen Ntianá kọ ta ndaha nga'yúhun Ntianá. 25 At'aha nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta, najmi ta kuixahan kọ ta ndaha najmi ts'iínkixan ntíhi. B'a ní ts'ín k'úéntu xi nkú ts'ín tjíntu ntítsje xi tjín ndjiojmi ján.
26 ’Tunga nga kj'uaíya ngáha ra xuta, ¿a najmi kjehé n'eyo má y'ét'a Moise má nga tínchjanijmíyaha na'yá ntsje xi títiu? B'a kitsú Ntianá nga kinchjakọ Moise: “An xi Ntiaha Abraham, Ntiaha Isaac kọ Ntiaha Jacob.” 27 Ntianá najmi Ntiaha anima. Ntiaha ní xuta tík'un. Tu xí najmi b'ahá tjín ni xi chubo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra

(Mt. 22:34-40)

28 Ta j'ai nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo. Kint'é ndai ni xi kichubanijmíyaha kọ kamankjihin nga b'a tjín én xi kinchja Jesu. As'ai kingjásjaiyaha:
—Ajihin ngayjee kjuatéxumoo, ¿má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra?
29 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Kui xu'bi: “Tasinñju, xuta Israel. Ntia xi Ntianá maha, kui xi Ntia nku tutu. 30 N'etjói Ntianá xi Ntiahi maha ngayjee animahi kọ ngayjee nga'yíhin. N'etjói xi nkú ts'ín tinchin kọ xi nkú ts'ín n'enkjíntak'uin.” 31 Kjuatéxuma xu'bi xi ma joho: “N'etjói xutahi xi nkú nga ts'ín tjohi yjohi.” Najmi tjín kj'aí kjuatéxuma xi 'yún chjí saha ra nga nga joo kjuatéxuma xu'bi.
32 As'ai b'a kitsú ndọ:
—Johọn, nda maestru, b'a tjín. Kjuaxi ni xi tíbixín, nga nku tutu maha Ntianá kọ nga najmi tjín sa kj'aí. 33 Kọ nga n'etjáá Ntianá ngayjee animaná kọ ngayjee nga'yúnná kọ xi nkú ts'ín n'enkjín t'ak'aán, kọ nga n'etjáá

xutaná xi nkú nga ts'ín tjoná yjoná, kui xi
'yún chjí saha ra nga tu má chjehé ni xi
s'etísun nachan chje.
34 Nk'ie nga kint'é Jesu nga b'a tjín én xi
kinchja ndo, as'ai b'i kitsúhu:
—Najmi kjin tinchihin má batéxuma
Ntianá.
Ndaha nku najmi ta kama k'un kingjás-
jaiya saha ra Jesu tsa mí nihi.

B'i ts'ín kingjásjaiya Jesu yá xi y'aha ra xi Cristo
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Nk'ie nga tíbakúya Jesu má ma natsihin
ninku, as'ai b'i kitsú:
—¿Nkú tjíhin ra nga b'a tsuhu já
chjine'éhen kjuatéxumoo nga ntjehe David
nibáha ra xi Cristo? 36 At'aha ta kuihi David
b'a kitsú nk'ie nga Espiritu Santoho Ntianá
kits'ínkinchjaha:
Ntianá b'a kitsúhu Ndа Ntianа:
"Tinchint'ání má batexuma.
K'uentú maná já kontrahi kinte tsukui."
37 B'a ts'ín ta kuihi David kitsúhu nga Ndа
Ntiaha maha xi Cristo. Kui nga, ¿nkú ts'ín
ntjehe David nibáha ra xi Cristo?
Tsjo nkjún kamaha xuta nkjin xi tíincha
mjéñjuhu ni xi tínchja Jesu.

B'i ts'ín y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já chjine'éhen kjuatéxumoo
(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

38 B'a kitsú sa Jesu nga tsakúya:
—Chúhuun yjonuu já chjine'éhen
kjuatéxumoo. Kui xi tsjoho nga bja najyun
ndju nga b'ema ko nga tsjo ts'ín súniñaha
niyátée. 39 Tsjoho nga b'entusún yáxile xi
tíincha títjun ni'ya sinagoga ko nga b'entu
ante k'aku xi tjín nku s'í. 40 Kui xi kje'áha
ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'ihin ko as'ai
chuba 'yúhún tse nchjako mañа Ntianá, tu
xi b'é'mat'aihin yjoho. 'Yún un skuehe já
xu'bi.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu toon chje
(Lc. 21:1-4)

41 Ankjín kaxa toon chje kab'ejña Jesu ko
tíbase xi nkú ts'ín tíbinchá xuta toon chjehe
yo. Nkjin maha já nchiná xi 'yún tse toon
tíbinchá. 42 Tu j'aihí nku tachjuún xi ja k'ien
x'ihin. Kui xi jo toon xi tíntí tsinchá kaxa
chje.
43 As'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha ko
b'i kitsúhu:
—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tachjuún x'ain
'yún tse kuatsjá sa nga ngayjee xuta xi k'oo
xi tíincha b'éya toon kaxa chje. 44 At'aha
ngayjee xuta xi k'oo ni xi tíb'ankihi kuat-
sjá. Tunga máha tachjíin, ngayjee toon xi
tíjñaha nga kjineyaha nichine kuatsjá.

13

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga n'exúya ninku
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Nk'ie nga tíbitju Jesu má ma natsihin
ninku, as'ai nku nda ni'yakuyáha b'a kit-
súhu:
—Ji nda maestru, chase ma ri. ¡Á b'a
nkjún k'uhun ndjio! ¡Á b'a tsjo ts'ín
kin'endaha ni xi tjíhin ei!
2 As'ai b'i kitsú Jesu:
—¿A tíyai ninku ko xjóo ko ngayjee ni
xi kin'enda ei? Ndaha nku ndjio najmi ta
s'ejñasuhun ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

B'i ts'ín tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asunntee
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Nk'ie nga kab'ejña Jesu asunntu tjenki
xi 'mi Yá Olivo kixi yaha ninku, as'ai Pedro,
Santiago, Jua ko Andre incha kingjásjaiya
t'axíhin:
4 —T'inyani, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí nihi
xi kuakúchji títjun nk'ie nga ja kuitjusun
ngayjee niu?
5 As'ai kinchja Jesu:
—Chúhuun yjonuu nga najmi tu ch'a xi
k'uanachanuu. 6 At'aha nkjin maha xi kj'uaí
nga an ts'iín ma yjoho. "An xi kui", kuitsu
ko k'uanachaha nkjin xuta.
7 'Nk'ie nga kuinú'yó nga tjín kjuachán
ko nga kuinchjanijmíyaha xuta kjuachán xi
tíma, najmi tu binkjun. At'aha tjíhin ni nga
b'a kama, tunga najmi kjehé kfe asunntee.
8 At'aha xuta xi tjín nku nanki kjaánko xuta
xi kj'aí nanki. Nku nda rei kjaánko kj'aí
nda rei. Chón kama kj'aí kj'aí nankihi ko
s'e kjintíá. Nk'ie nga ja b'a tíma, as'aihí
tíb'atuts'ihin kjuanima xi s'e.
9 'Jun chúhuun yjonuu. At'aha já tjíxóo
n'ekjas'ennuu ko s'enuu aya ni'ya sinagoga.
Ngat'ana ngjuaikohonuu xuta nginkun já
títjuun ko nginkun já rei, tu xi k'úínyaha
ruu jóo yáha an. 10 Kintehe ni nga kfe
asunntee tjíhin nga s'enijmíhi én nda tsuhu
Ntianá ngayjee naxinantá xi tjín asun-
ntee. 11 Nk'ie nga ngjuaikonijénuu xuta nga

ts'iínkjas'ennuu nginkun já tjíxóo, najmi tu fantaha ruu yjonuu mí éhen xi kuixíún. Én xi k'uainuu kui chubo xi chubo, at'aha najmi jun xi chubo. Espiritu Santo xi kuinchja.

12 'Xi tí'mi nda nts'e ts'iínkjas'en nga n'ek'ien nda nts'e. Xi tí'mi na'mi ts'iínkjas'en ntíhi. Xi tí'mi ntí kjaánko xi cháha ko ts'iínk'ien. 13 Ngat'ana ts'iín unkiehenuu ngayjee xuta. Tunga xi tu nku ndjáhá kuasinjña, kui xi k'uanki.

14 'Y'ét'a nda profeta Daniel nk'ie nga najmi chankjún ante tsjehe ninku. Choo xi b'a ts'iíun.

B'i kitsú Jesu ko xi títs'ínya xujuin katumankjihin. B'i ta kitsú ya:

—Kui nistjiun katanka xuta xi tjíntu ante Judea xi tjehen asunntu tjennki. 15 Xi kab'ejñasun nk'a ni'yaha, najmi tu kuitjujen ko ta ndaha najmi tu kjuas'en ni'yaha nga kj'uaíkj'ásje ni xi tjíhin. 16 Xi kafi jñá, najmi tu k'ooya nga kj'uaíkj'á najyuhun.

17 '¡Nima rú ts'íhin jminchjín xi y'a ntí ko xi títs'ínki ntí kui nistjiun! 18 Tinchíhuu Ntianá tu xi najmi nistjin chunch'án b'a kamaha. 19 At'aha 'yún s'e kjuaníma nistjin xu'bo, kjuaníma xi najmi kjee s'e santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga kits'ínnda Ntianá asunntee. Ko ta ndaha najmi s'e askahan nku xi b'a joyaha. 20 Tsa najmi kuatekjá Ntianá chuba nistjin xu'bo, nda ra nku najmi k'uanki kai. Tunga jahá tsatekjá Ntianá chuba nistjin xu'bo ngandaha xuta xi j'ájin.

21 'Kui nistjiun tsa tjín xi b'a kuitsunuu: "Chasoo, ei tíjña xi kits'ín nibá Ntianá", ko tsa b'a kuitsunuu: "Chasoo, ján tíjña", najmi tu n'e s'ejiun. 22 At'aha incha kj'uaí xi b'a kuitsu tsank'á nga kui xi kits'ín nibáha Ntianá ko xi já profeta ts'iín ma tsank'á yjoho. Kui xi incha ts'iín nkjin tíkjá kjuankjún tu xi k'uanachaha ra xuta, xi kohó ra xuta xi j'ájin Ntianá kamaha ra k'uanachaha. 23 Tunga máha jun, chúhuun yjonuu. Jahá tíxinya títjunnuu ngatentee ni xu'bi.

B'i kama nistjin nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

24 'Tunga kui nistjiun, askahan nga ja kj'ua kjuaníma xu'bo, kama jyun ts'íu ko sóo najmi ta ts'iín ndzjehen. 25 Niñu xi tjín nk'a ján kuixuntu ko k'uatsé ni xi tjín nk'a ján. 26 Nk'iehé cha Ntíhi Ndax'iun nga tjenjin nintiu nga nibáko ngayjee nga'yúhun ko kjuachánkaha. 27 As'ai ts'iínkji ntítsjehe nga k'uéntukú xuta xi j'ájin xi tjíntu tu má xi tjehén ni, b'aha ra má b'atuts'ihin ra asunntee santaha má fekuhu ra.

28 'Katumankjinnuu ni xi b'éjña chjinuu yá higuera. Nk'ie nga ja tju nts'én tjiaha yóo ko tjuhu xka, yo nga ja tíbichú tiña chunubóo. 29 B'a ta ts'ín nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnuu nga ja tjen tiña Ntíhi Ndax'iun xi nkúhu tsa asti ankjuo síjña. 30 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kintehe ni nga kuayáyje xuta xi tjín nd'ai. 31 Kamaha asunntee ko nk'a ján ndyja, tunga énna najmi kj'ua tiya.

32 'Tunga má nistjin ko chuba nga b'a kamoo, najmi ch'a xi behe, ta ndaha ntítsje xi tjín ndjiojmi ján ko ta ndaha Ntíhi Ntianá. Nku tutuhú Ntia Na'miná xi be. 33 Kui b'a maha, t'endahanu yjonuu ko chúnnto yjonuu, at'aha najmi yo nkjé b'a kamoo.

34 'Xi nkú joyaha nku nda xi tífi kjin. Kintehe ni nga kuitju ni'yaha tsjá xáha nga kúnkú já musuhu nga ts'iín xá xi maha ts'ín. Ko b'a tsuhu nda musu xi kunntá ankjuo nga kat'ejña nda. 35 Kui nga tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo nkjé kj'uaí nda xi ts'e ni'yoo, tsa nga ja tífi ma 'ña, a ra masen nistjen, a ra nga kjintá xanto, ko a ra nga ja tífi ma sen. 36 Tintsuba ndo tu xi tsa kj'uaí tjen'yúhun, najmi kisuntuféhenu nga kj'uaíkienuu. 37 Ni xi tíxinnuu, b'a ta tíxihin ngayjee xuta xingisoo: ¡Tintsuba ndo!

14

B'i ts'ín y'énda já tjíxóo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Ndyja sa jo nistjin nga kuichú S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san. Já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo incha tsangisjai niyá xi nkú ts'ín k'uanachaha ra Jesu nga kuakj'ánijé ko ts'iínk'ien. 2 Tunga b'ahá incha kitsúhu xinkjín:

—Najmi tu ajihin s'íu chjubéé ndo tu xi najmi k'uésihi xuta nkjiun.

B'i ts'ín nku tachjuún tsaténdzjojnúhu ntá sinjne Jesu

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

3 Nk'ie nga tíjña Jesu nanki Betania, ni'yaha Simon, nda xi k'uhun ch'in fentujnu, nk'ie nga kab'ejñat'a yámixo, as'ai nku tachjúún j'aiko ntá sinjne xi chjí nkjún, xi naxú nardo kikjin kamandakoho. Kui xi tíinchaha nku lubata ndjio chjí. Tsakján tachjúun lubata ndjio ko tsaténdzjojnú nintaku Jesu ntá sinjne. 4 As'ai k'ua já xi tíincha yo kama kjahan ko b'i ngján b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Á b'a ts'ín kuan'ekatsún tiyaha ntá sinjne? 5 At'aha kama ts'ati jan unchan toon denario kuach'a kai, tu xi kui tooon k'uaihi ra xuta x'an.

Ta incha kinchjayane tachjúun. 6 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjehenntohoo tachjúun. ¿Á jun tín'estihiruu? Nda tjín ni xi kuats'ínna. 7 Xuta x'an bi, tehente k'úéntujínnuu ko kama kuisinkoo nk'ie nga kama mjenuu. Tunga an najmi tehente kúátejñajinnuu. 8 Kui tachjíin kuatsjá xi nkú tjín tíjñaha. Ja kuak'íénda títjun yjonintena nga kuak'ojnuhu ntá sinjnei tu xi s'eyanjihinna. 9 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu má xi tjehén ni nga s'enijmí én nda tsuhu Ntianá nga ngúsuhun asunnteе, ta chubanijmíyaha ni xi kuats'ín tachjíin. B'a ts'ín n'ekj'áítsjehen.

B'i ts'ín y'énda Juda Iscariote nga ts'iínkjas'en Jesu

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

10 As'ai Juda Iscariote, nku nda ni'yakuyá xi te joo, ngjisehe já na'mi k'aku tu xi ts'iínkjas'ehen ra Jesu jóo. 11 Nk'ie nga kint'é jóo éin, kama tsjoho ko b'a incha kitsúhu Juda nga tsjáha toon. As'ai tsangisjai niyá Juda xi nkú ts'ín kama ts'iínkjas'ehen Jesu.

B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

12 Nistjin nga b'atuts'ihin ra S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san ko nga n'ek'ien chutsankaha s'íu, as'ai já ni'yakuyáha Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Má xi tjehen mjehi nga kuankínk'iendai tu xi chineheni nichinehe S'í Pascua?

13 As'ai b'a kitsúhu jo já ni'yakuyáha nga kits'ínkji:

—Tankíún ajin nantio. Yo satékjó nku nda xi y'a nku ndjií ntánijua. Tsjénnkihuu 14 ko má nga kjuas'en b'a t'ihuun nda xi ts'e ni'yoo: "B'a títsu nda maestru: ¿Má xi kui ante má nga kjíneka nichinehe S'í Pascua já ni'yakuyána?" 15 As'ai kuakúnuu nku ante tayá chánka xi ja tjínda xi tjehen nk'a ni'yaha. Yo t'endo ni xi chineé.

16 As'ai tsitju já ni'yakuyóo. Incha tsichu ajin nantio ko b'a kamat'ain xi nkú nga kitsúhu Jesu. Yo incha y'énda nichinehe S'í Pascua. 17 Nk'ie nga ja kama jyuun, tsichuko Jesu já ni'yakuyá xi te joo. 18 Nk'ie nga ja tjíntut'á yámixo nga tíincha kjine nichinehe S'í Pascua, as'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nku xi tjenjinnuu, xi ta ei tínekona, ts'iínkjas'enna.

19 As'ai kik'ientu babaha já ni'yakuyóo ko nga nkúnkú kingjásjaiyaha:

—¿A an?

20 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nku xi te joo, xi ta tíbakj'á nichine xi tjíya taba má nga tíbakj'a. 21 At'aha b'a n'ehe Ntíhi Ndax'iun xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá, tunga, ¡nima rú ts'íhin nda xi ts'iínkjas'ehen! Tu sahá ra ngandaha nda xu'bo tsa najmi kitsin.

22 Nk'ie nga tíincha kjine nichinehe S'í Pascua, jakj'á Jesu ninkuon ko kitsjáha máb'achjíhi Ntianá. Tsakjánya ko kitsjáha jóo nga b'a kitsúhu:

—Chjúbó. Kui xu'bi xi yjonintena.

23 Ko ta jakj'á chutsíun. Nk'ie nga ja kitsjáha máb'achjíhi Ntianá, as'ai kitsjáha já ni'yakuyáha ko incha kik'iyá chutsíun ngatentee jóo. 24 B'i kitsúhu jóo:

—Kui xu'bi xi jnína. Kui xi ngjuai ndzjoho ngandaha nkjin nkjún xuta. Jnína tíb'éndako tsetse Ntianá nd'ai xi nkú ts'ín nda ts'iínko xuta. 25 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Najmi ta k'ui sahana ntáha tuntsjajée santa nkúhu nga kuichú nistjin nga k'ui ngáhana xi tsetsehe má batéxuma Ntianá.

B'i ts'ín kitsúya títjun Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Nk'ie nga ja kamaha nga incha kisehe Ntianá, as'ai incha ngji asunntu tjennki xi 'mi Yá Olivo. 27 B'i kitsú Jesu:

—Ngatentoo n'endyjajihuun yjonuu yáha an. At'aha b'a ts'ín tjít'a éhen Ntianá: "Ts'in'úhun nda bastuu ko ndzjoya

chutsankoo.” [28] Tunga nk'iehé nga kj'uaíya
ngáhana ngabayoo, kfín títjunnuu Galilea.
[29] As'ai kinchja Pedroo:
—Ndaha tsa ngatentee ts'iínndyjajihin
yjohoo, tunga an najmi.
[30] B'i kitsú Jesu:
—Kjuaxi ni xi tíxihin. Kui nistjen xu'bi,
kintehe ni nga kjintá xantoo niyá xi ma joho,
b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjíhin.
[31] Tunga b'ahá ta kitsú ngáha Pedroo:
—Ndaha tsa tjíhin nga kuayákoho, tu nku
nga ts'inkíéná yjona nga behe.
B'a ta incha kitsú ngatentee já
ni'yakuyóoo.

B'i ts'ín kinchjakoo Jesu Ntianá
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

[32] As'ai incha tsichu nku ante xi 'mi Get-
semani koo b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:
—Tintsubahanu ei. Kfínnchjakoo maná
Ntianá ján.
[33] Ngjikoo Pedroo, Santiagoo koo Jua.
Kik'atuts'ihin nga kik'ie baba nkjúhun koo
kis'entaha ra. [34] B'i kitsúhu jóoo:
—Kjuaba kitsejíhin aninana xi nkúhu tsa
kui xi ja ts'iínk'ienna. Tintsuboo ei koo
tintsuba ndo.
[35] As'ai ngjindju sa ichí koo yoo kingjénsten
ankjín santaha t'anankiu. Kinchjakoo Ntianá
nga tsankihi tsa kama kj'ua t'axíhin chuba
xi má nga un skuehe. [36] B'i kitsú:
—Na'mi, na'mi chí, ji xi mahi n'ei tu mí
nihí ni. N'ekj'a t'axínní kjuanima xu'bi.
Tunga katumahá xi nkú ts'ín mjehi, najmi
xi nkú ts'ín mjena.
[37] As'ai ngjise ngáha ra jóoo, koo kjintufé
nga j'aisehe. B'i kitsúhu Pedroo:
—Simon, ¿a kisufei? ¿A ndaha nku
ora najmi kuichukjuahi nga kuakinchin
tík'uin? [38] Tintsuba ndo koo chubakoo Ntianá
tu xi najmi chjút'ayák'uhunnuu. Yuhu
aninanuu, tunga yjonintenuuhú xi najmi
tíchúkjuaha.
[39] As'ai Jesu ta ngji nchjakohó ngáha
Ntianá koo ta kuihí éen kitsú ngáha. [40] Nk'ie
nga kik'óya ngáha má tjíntu já ni'yakuyóoo,
ta kjintuféhé ngáha nga j'aisehe, at'aha
tíb'échja suba nijñóoo tunkun jóoo. Najmi ta
be nkú incha kuitsuhu.
[41] As'ai ta kik'óya ngáha Jesu niyá xi ma
jahan koo b'a kitsúhu jóoo:
—¿A tu nku kisuntuféhé so koo
tín'ekj'áíyo? Ja kama. Ja kuichu chuba nga
n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xuta
ngatitsuun. [42] Tisíntjoon koo tjián. Ja nibá
tiña xi títs'ínkjas'enna.

B'i ts'ín j'aichj'anijé Jesu
(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

[43] Nk'ie nga ta tínchjaha Jesu, tu j'aihí
Juda, nku nda ni'yakuyá xi te joo. J'aikoo
nkjin nkjún xuta xi kits'ín nibá já na'mi
k'aku koo já chjine'éhen kjuatéxumoo koo
jáchá xi ta tjíhin xá. Incha y'a kicha ndju
koo yá nga incha j'ai. [44] Nda xi títs'ínkjas'en
Jesu tsinchá'a títjun jóoo nga b'i kitsúhu:
—Xi kjexu'ba nga kjuaniñaha, kui xi Jesu.
Chjúbó koo t'e'yún sisiun nga tankínkoo.
[45] Nk'ie nga j'ai, tjen'yún ngjik'úhún ra
Jesu koo b'a kitsúhu nga kikjexu'ba:
—Ji nda maestru.
[46] As'ai incha jakj'ánijéhe jóoo Jesu.
[47] Tunga nkuhú kicha ndju ts'asje nku nda
xi síjña yoo. Kits'ín'uhun nku nda musuhu
nda na'mi títjuun. Tsatet'a tjabaxínñju.
[48] As'ai b'i kitsúhu Jesu jóoo:
—¿A nda ndyjéná? ¿Á ixí kicháhá koo yá
kich'ahanu nga kjúáichj'anijéhenú? [49] Xki
nistjin tsásinjñajinnuu nga tsakuyá má ma
natsihin ninku. Najmi kichjubénijénú.
Tunga tjíhín ni nga kuitjusun éhen Ntianá,
kui nga b'a tímaha.
[50] As'ai incha tsanka ngatentee já
ni'yakuyóoo nga tsasínjña suba Jesu.
[51] Tunga nkuhú ndati xi tu najyun tjabehé
kam'otikjájnuhu yjohoo nga tjennkihi Jesu,
kui xi ta jakj'áha jóoo. [52] Tunga tsinkféhén
najyun tjabehe koo tsanka kisti.

B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun já tjíxá judioo
(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

[53] As'ai incha ngjikoo jóoo Jesu nginkun
nda na'mi títjuun. Yoo kama ñjakú ngay-
jee já na'mi k'aku koo jáchá xi ta tjíhin xá
koo já chjine'éhen kjuatéxumoo. [54] Máha
Pedroo, kitsjennkí kjihin Jesu santa nkúhu
nga tsichu natsin ni'yaha nda na'mi títju-
un koo y'ejñajihin já jun xi kunntá yoo nga
kits'ínsut'á ts'íhin yjohoo t'a nd'íu.
[55] As'ai já na'mi k'aku koo ngayjee já tjíxóoo
tsangisjai ni xi kama kjaníta'aha Jesu tu
xi kama n'ek'iehen, tunga najmi incha
kisakúhú ra ni xi kjanínehe Jesu. [56] At'aha
ndaha tsa nkjin maha xi incha kitsjá tsank'á

éhen nga ngji kontraha Jesu, tunga najmi kamahá nga nkuhú ni xi incha kinchja. 57 Tjín xi incha tsisintjen ko tsatéjéne tsank'á Jesu nga b'a incha kitsú:

58 —Jin kinu'yái nga b'a kitsú ndai: "An ts'inxúya ninku xu'bi xi xuta kits'ínnda. Jan nistjin kjesíntjen ngáhana kj'aí xi najmi maha xuta ts'ínnda."

59 Tunga tu nkú najmi kamahá nga nkuhú ni xi incha kinchja. 60 As'ai tsisintjen nda na'mi títjuun nga ngji sinjña kamasehen ayoo ko kingjásjaiyaha Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi kuixínní? ¿Á b'a tíincha tsuhu jóo nga tífi kontraha ri?

61 Tunga najmi chumi ni kitsúhú Jesu. Ndaha nku én najmi kinchja. As'ai ta kingjásjaiyahá ngáha ra nda na'mi títjuun:

—¿A ji xi kits'ín nibá Ntianá, xi Ntíhi Ntianá?

62 B'i kitsú Jesu:

—An xi tíbixín. Choo Ntíhi Ndax'iun nga k'úéjñat'aha Ntianá xi tjíhin nga'yún ko nga nibajin nínti xi tjín nk'a ján.

63 As'ai kikjetiyajen najyun xi yja nda na'mi títjuun. B'a ts'ín tsakúchji ndo nga najmi kisasíhin én xi kinchja Jesu. B'a kitsú:

—¿A machjén saná já testiyu? 64 Ja kuanu'yó nga najmi kuakienkjún Ntianá nga kuanchja. ¿Nkú manuu?

Ngayjee jóo b'a incha kitsú nga tjehen ra ngabaya Jesu. 65 As'ai tjín xi tsatétéjnu Jesu nga kik'aya. Y'é'ma ankjín ko y'éhe ko b'a incha kitsúhu:

—Tixínyai xi nkúhu nda profeta, ¿yá xi kuak'íéhi?

Já jun xi kunntá yo ta incha kik'onjin Jesu.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga najmi be Jesu
(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Nga kab'ejña Pedro kintee xi tjehen natsin ni'yoo, tu j'aihí nku na musuhu nda na'mi títjuun. 67 Nk'ie nga kikie nga títs'ínsut'á yjoho Pedro t'a nd'íu, as'ai tu nku tsasehé ra ko b'a kitsúhu:

—Ji xi ta tjenkoi Jesu xi chá Nazaret.

68 Tunga najmi kits'ínkiehé yjoho Pedro. B'a kitsú:

—Najmi be ndo. Najmi be ni xi tíbixín.

Tsitju yo nga ngji má xi tjehen tjen ankjua natsiun. As'ai kikjintá nku xanta. 69 Na musu ta kikiehé ngáha ra ko kik'atuts'ihin nga b'a kitsúhu xuta xi tíincha yo:

—Kui chái ta mako jmi xu'bo.

70 Ta najmi kits'ínkiehé ngáha yjoho Pedro. Sa kutju já xi tíincha yo b'ahá ta incha kitsú ngáha ra:

—Kjuaxi kjáíhin nga ta ji makoi jóo. At'aha Galilea nibáhani.

71 As'ai ndjá kinchja Pedro ko ixí Ntianáhá kits'ínkie nga b'i kitsú:

—¡Najmi be nda xi tíbixíún!

72 Kui chubo tjen'yún kikjintáhá xanto niyá xi ma joho ko j'áítsjehen Pedro ni xi kitsúhu Jesu: "Kintehe ni nga kjintá xanto niyá xi ma joho, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjíhin." Nk'ie nga j'áítsjehen Pedro én xu'bi, kikjintá.

15

B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun nda títjun Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Nk'ie nga ja kama seen, incha y'éndako xinkjín já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjíhin xá ko já chjine'éhen kjuatéxumoo ko ngayjee já tjíxá xingisoo. As'ai tjí'yúhún ts'íhin ra Jesu nga incha ngji ts'ínkjas'ehen Pilato. 2 B'a kitsú Pilato nga kingjásjaiyaha:

—¿A ji xi nda reihi xuta judio?

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjín ni xi tíbixín.

3 Nkjin nkjún ni xi kikjanínehe já na'mi k'aku. 4 Kui nga Pilato ta kingjásjaiyahá ngáha ra Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi k'úínní? Tasinñjú ma ri xi nkú ts'ín nkjin maha ni xi tíkjanínehi jóo.

5 Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. Kui nga tu ni xí kama nkjúhun ra Pilato.

B'i ts'ín kitsjá kjua Pilato nga n'ek'ien Jesu
(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

6 Nk'ie nga xki S'í Pascua, b'éjña ndaí Pilato nku nda nubayá xi banki xuta nantia. 7 Kui nistjiun kjiya'yún nku nda xi 'mi Barraba ko já xi kamakoho nga kikjánko já Roma. Kui xi incha kits'ínk'ien anima nga b'a incha kits'ín. 8 As'ai incha j'ai xuta nkjiun ko kik'atuts'in nga tsankihi Pilato nga ts'iín xi nkú ts'ín xki s'í.

9 B'a kitsú Pilato nga kingjásjaiyaha xuta nkjiun:

—¿A mjenuu nga k'uejñá ndaínuu nda reihi xuta judio?

10 B'a kitsú at'aha kamankjihin nga tíma xin k'un já na'mi k'aku ngat'aha ni xi títs'ín Jesu ko nga kui kjuaha nga incha kits'ínkjas'ehen ra. 11 Tunga já na'mi k'akuhú tsinchá'a xuta nkjiun tu xi kuankihi nga tu sahá Barraba xi n'e ndaíhi ra. 12 As'ai b'a kitsú Pilato:

—Nda xi nda reihi xuta judio bixíún, ¿mí xi ts'ihin?

13 B'a incha kitsú xuta nkjiun nga kikjintáya:

—¡Tjat'a krui ndo!

14 B'ahá ta kitsú ngáha Pilato:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tjíhin xi kits'ín ndo?

Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa xuto:

—¡Tjat'a krui ndo!

15 Pilato bi mjehe nga tsjo k'úéhe xuta nkjiun, kui nga kits'ín ndaíhi ra Barraba ko kitsjá kjua nga s'ehe Jesu ko nga s'et'a kruu. 16 As'ai já juun jas'enko Jesu ni'ya masen xi 'mi ni'ya pretorio. Kinchja ñjaha ngayjee já jun xinkjín. 17 Incha kits'ínngja Jesu nku najyun ndju kuan nga incha kik'aya. Ko incha kits'ínnda nku corona na'yá xi y'é'a nintaku. 18 As'ai incha kik'atuts'in nga kik'aya:

—Antahi, nda reihi xuta judio.

19 Incha jakj'á nku yáxá nga kik'onntjai nintaku Jesu ko tsatétéjnu. Tsinchakúnch'int'aha nga kik'aya. 20 Askahan nga ja kamaha nga kik'aya Jesu, ts'asje ngáha najyun ndju kuon ko kits'ínngja ngáha najyun xi ts'e Jesu. As'ai incha tsitjuko tu xi ngjuát'a kruuhu.

B'i ts'ín kis'et'a kruu Jesu
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 Nku nda nanki Cirene xi Simon 'mi, Alejandro ko Rufo ntíhi. Jñá j'aihi ndo ko nk'ie nga tíf'a yo, kin'e kjua'yúhún ra nga k'uanji kruuhu Jesu. 22 As'ai incha ngjiko Jesu ante xi 'mi Golgota. Kui éen xi tsuhu ra: Antehe Nintaku Anima. 23 Kik'aihi nga k'úí binu xi kin'etjijinkoho nki, tunga najmi kik'ihí Jesu niu.

24 As'ai incha kingját'a kruu. Já juun incha tsakjánya xihi xinkjín najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'íhin, tu xi b'a ts'ín skuehe má t'íáha xi sakúhu ra nga nkúnkú. 25 Chuba ñja nga ta jyuun kis'et'a kruu Jesu. 26 Nku yáte kis'et'a mí kjuaha nga tín'ek'iehen. B'i ts'ín kis'et'aha yátee: "Nda reihi xuta judio."

27 Ta kis'et'a kruuko Jesu jo já ndyjé. Nku xi kitsjen nga kixihi ko nku nga skjúhun. 28 Yo tsitjusun ni xi y'ét'a Isaia nk'ie nga b'a kitsú: "Nkujihín kamako já xi bangane kjuatéxumaha Ntianá." 29 Xuta xi tíincha f'a yo najmi kikienkjún Jesu nga kinchja. Kits'ínk'ajni nintaku nga b'a incha kitsúhu:

—Ji xi n'exúyai ninku ko jan nistjin chjúsíntjen ngáhani, tsixín. 30 ¡N'ek'anki yjohi! ¡Titjujent'ai kruu!

31 B'a ta ts'ín kik'ayaha já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—Kamaha ndai nga kj'aí xi kits'ínk'anki, tunga tu sa najmi mahá ngáha ts'ínk'anki yjoho. 32 Katitjujent'a kruu nd'ai, tsa kui xi kits'ín nibáha Ntianá, tsa kui xi nda reihi xuta Israel. B'a ts'ín chahaná ko s'ejinná ma.

Ko já xi kjintut'á kruuko Jesu ta ch'on incha kitsúhu.

B'i ts'ín k'ien Jesu
(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Nk'ie nga tsichu chuba te jo nga nistjiun, kis'e jyun ngayjee asunntee santa nkúhu nga tsichu chuba jan nga ngixuun. 34 Chuba jan 'yún kikjintáya Jesu nga éhen kinchja. B'i kitsú:

—Eloi, Eloi, ¿lema sabactani? —kui éin xi tsuhu ra: Ji Ntiana, ji Ntiana, ¿á kan'e nga mahaní?

35 K'ua xuta xi kabincha yo incha kint'é kui éen. Kui nga b'a incha kitsúhu ra xinkjín:

—Tasinñju. Nda profeta Elia tínchjaha ndo.

36 As'ai tsangatsanka nku nda xi síjña yo ko nku tsanka kits'ínk'anchiko sesehe binu san. Kui xi y'éku nku yáxá nga kits'ínkjik'uhun Jesu tu xi k'úíhi ko b'i kitsú:

—Chúya maá. Chase ma raá tsa nibá Elia nga kjéjehen t'a kruu.

37 As'ai 'yún kikjintáya Jesu ko k'ien. 38 Nk'ie nga b'a kamoo, kitiyájen najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúhun ninku. Jo tsitju. Kik'aha ra nk'aha santaha kintee.

39 Máha nda jun k'akuhu já juun xi kabasinjña ankjín Jesu, nk'ie nga kint'é xi nkú

ts'ín kikjintáya kọ nga kikie xi nkú ts'ín k'ien Jesu, ạs'ại b'ạ kitsú:

—Kjụaxị kjáíhin nga kui ndạị xi Ntíhị Ntịaná.

40 Yọ kjint'á kabincha k'ụạ jminchjín xi tíịncha base. Ạjihịn jminchjíụn tạ kabasinjñajin Mariạ Magdalenạ, Mariạ xi nạahạ maha Kuse kọ Santiagọ xi ntí kụts'ị, kọ nạ Salome. 41 Kui jminchjín xu'bị xi kitsjennkíhị kọ tsasinkọhọ Jesu nk'ie nga y'ejña ạnte Galileạ. Tạ tíịncha ya yọ kj'ạí jminchjín xi tạ ịncha j'aikọhọ Jesu nanki Jerusalen.

B'ị ts'ín kis'eyanji Jesu
(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Kui nịstjiụn tís'enda ni xi ts'ẹ s'íụ, ạt'ahạ ja tíbichú tiña nịstjin nkjúụn. Nk'ie nga ja tíma jyun, 43 j'ai nku ndạ xi 'mi Kuse xi nanki Arimateạ nibáha, xi tạ ndạ tjíxá k'akụ. Tạ tíkuyáhạ nịstjin nk'ie nga kụạtéxuma Ntịaná. Kui xi kama k'un ngjisehẹ Pilatọ kọ tsankihị yjonintehẹ Jesu.

44 Kama nkjúhụn Pilatọ nga kutjuhú k'ien Jesu. Ạs'ại kinchjạhạ ndạ jun k'akụhụ já juụn kọ kingjásjaiyahạ tsa ja ka'me Jesu. 45 Nk'ie nga kitsúyahạ ndạ jun k'akụ niụ, ạs'ại kitsjáhạ Kuse yjonintehẹ Jesu.

46 Ạs'ại ts'atse Kuse nku najyun. Kui xi kik'ontikjájnu yjonintehẹ Jesu, nk'ie nga kikjejẹn t'a kruụ. Ạs'ại ngjingjájñaya nku tịxạ tsjó xi kin'endat'á nạxiụ kọ kik'ontikjá nku ndjịọ chánka nga y'échjane ạnkjụạ tsjóọ. 47 Mariạ Magdalenạ kọ Mariạ xi nạahạ Kuse ịncha kikie má xi tjẹhen kis'ejña yjonintehẹ Jesu.

16

B'ị kama nk'ie nga j'áíyahạ Jesu ngabayọọ
(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Nk'ie nga j'a xuạtụ, ạs'ại Mariạ Magdalenạ, Mariạ xi nạahạ Santiagọ maha kọ nạ Salome ts'atse ni xi sinjnẹ, tụ xi ngjụạịngjájnuhụ rạ yjonintehẹ Jesu. 2 Nk'ie nga tạ jyun tạ jyuhụn nịstjin xi b'atuts'ịhịn rạ tuntjóọ, ịncha ngji tsjóọ nga ja títju ts'íụ. B'ị ngján kingjásjaiyahạ xinkjín:

3 —¿Yá xi kjéxinná ndjịọ xi tjíchjane tsjóọ?

4 Tụnga nk'iehé nga ịncha tsase, kikie nga ja kan'e t'axín ndjịọ chánkantsú xi kis'echjáne ạnkjụạhạ tsjóọ. 5 Ịncha jas'en tịxạ tsjóọ kọ kikie yọ nku ndạti xi yja nku najyun ndju taba nga kab'ejña ạndai kixịhị tsjóọ. Kitsankjún jminchjíụn. 6 Tụnga b'ạhá kitsú ndạtiụ:

—Najmi tụ binkjun. Jesu xi nibáha Nazaret xi kis'et'a kruụ tíbinchisjó. Ja kaf'áíya ngáhạ rạ ngabayọọ. Najmi tạ tjíhin ẹi. Chạsọọ ẹi má nga kis'ejña. 7 Tụnga b'ịhí tankínk'ihụun já ni'yakuyáhạ kọ Pedrọ nga ạnte Galileạ ngjụại títjuhụn Jesu. Yọ skụẹ xi nkú nga kitsúhụ.

8 Ạs'ại ịxí tíịncha b'atsé nkjúhún ts'íhin jminchjíụn nga tsitju ạya tsjóọ kọ 'yún ịncha ngji. Ndaha nku én najmi ịncha kinchjạ ạt'ahạ tíịncha tsankjún.

B'ị ts'ín kik'atuts'ịhịn Jesu nga tsakúchjihị yjohọ xụtạ ni'yakuyáhạ
(Jn. 20:11-18; Lc. 24:13-35)

9 Nk'ie nga j'áíyahạ Jesu ngabayọọ nga tạ jyuhụn nịstjin xi tíb'atuts'ịhịn rạ tuntjóọ, títjun tsakúchjihị yjohọ Mariạ Magdalenạ xi kik'asjejihịn yatu jáninda. 10 Kui xi ngji tsúyahạ já xi kitsjenkọ Jesu xi tạ tjíntu baba kọ tíịncha kjintá. 11 Tụnga nk'iehé nga kint'é jóọ nga tíjña tík'un Jesu kọ nga Mariạ Magdalenạ kabakúchjihị yjohọ, najmi kis'ejihịn ni xi kitsú Mariạ.

12 Ạskahan kj'ạí ts'ín tsakúchjihị yjohọ jo já ni'yakuyáhạ Jesu xi tíịncha ts'ín nịyá nga tíịncha fi jñá. 13 Ạs'ại ịncha kik'óya ngáha já xi joọ nga ngji tsúyahạ já xingisọọ, tụnga tụ nkú najmi kis'ejihín rạ ni xi kitsú já xi joọ.

B'ị ts'ín kitsjá xáhạ Jesu já ni'yakuyáhạ
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

14 Ạs'ại tụ chahán tsakúchjihị yjohọ Jesu já ni'yakuyá xi te nkuụ nk'ie nga kab'entut'á yámixọ. Ndjá kinchjạkọ ạt'ahạ najmi s'ejihịn kọ ndjá tjíntuyá anịmạhạ, ạt'ahạ najmi kis'ejihịn ni xi kitsúyahạ xi kikie Jesu nk'ie nga ja j'áíya ngáhạ rạ ngabayọọ. 15 B'ị kitsúhụ jóọ:

—Tankíún nga ngúsuhụn ạsunnteẹ kọ t'enịjmíhụu én nda tsuhụ Ntịaná ngayjeẹ xụtạ xi tjín. 16 Xi s'ẹjihịn én nda tsuhụ Ntịaná kọ sạténtá, kui xi k'ụạnki. Tụnga xi najmi s'ẹjihịn, kui xi ndyjạ. 17 Xụtạ xi s'ẹjihịn én nda tsuhụ Ntịaná ts'ịín kui kjụạnkjúịn: ngajonạ k'ọnsjehe jánindọọ, kụịnchjạ kj'ạí kj'ạí én xi tjín, 18 kụạkj'áya ntsja yẹ, tsa tjín nki ch'onk'un xi k'úí, najmi chumi nihi xi ts'ííhịn, kọ ngjụénne ntsja xụtạ un kọ kạmanda.

B'i ts'ín ngjinji Jesu nk'a ján
(Lc. 24:50-53)

19 Ndạ Ntịạná Jesu, nk'ie nga ja kinchjạkọ
já ni'yakuyáhạ, ạs'ại ngjinji nk'a ján kọ
y'ejñat'ahạ Ntịạná. 20 Ạs'ại ịncha tsitju já
ni'yakuyóọ nga y'énịjmí éhẹn Ntịạná ngay-
jeẹ ạnte xi tjín. Ndạ Ntịạná tsasinkọhọ kọ
kits'ín kjụạnkjún nga tsakúchji nga kjụaxị
én xi tíịncha b'énịjmí já ni'yakuyáhạ.

Xujun xi y'ét'a Lucá én nda tsuhu Jesucristo

B'i ts'ín b'atuts'ihin ra xujuin

1 Nkjin nkjún maha xuta xi kama mjehe nga k'uét'a ch'ich'in xujun ni xi kama
ajinni, 2 xi nkú ts'ín tsakúyani já xi tunkun kikiehe niu santaha nga tuts'ihin ni ko xi
kik'ai xáha nga y'énijmí éen. 3 Kui nga ko ta an, nda xinkjían Teofilo, kingjasjáíya sisi-
hinna xi nkú ts'ín niba tuts'ihin ra ngayjee niu, ko b'a mana nga nda tjín nga k'uet'á
ch'ich'ihin ni xu'bi. 4 B'a títs'ian tu xi b'a ts'ín cha kixi sisihinni ni xi tsinchiyáí.

B'i ts'ín kitsúya títjun nku ntítsje nga tsín Jua Bautista

5 Nistjin nga tsatéxuma nda rei Herode
ante Judea, ta y'ejña nku nda na'mi xi
kik'in Zacaria xi y'aha ra ntjehe nda na'mi
Abia. Ko Isabel xi chjuúhun maha, kui
xi y'aha ra ntjehe Aaron. 6 Nga joo naxu
tsincha nginkun Ntianá. Najmi tjín xi kama
ts'iínnijéhe ra tsa mí nihi, at'aha incha
ts'íntjusun ngayjee éhen Ntianá ko kjuatéx-
umaha Ntianá. 7 Tunga najmi tjíhín ra ntí,
at'aha nti Isabel ko ja chá nkjún nga joo.

8 Nk'ie nga tjíhin nda na'mi Zacaria
nginkun Ntianá xi nkú ts'ín tjehen ra ntjehe
9 xi nkú ts'ín tíjñaha já na'miu, kui kikanéhe
nga kjuas'en ante nkjúhun ninku xi má nga
k'uéti ni xi sinjne. 10 Ngayjee xuta nantio
kabincha natsin ninku nga tíincha nchjako
Ntianá nk'ie nga títi ni xi sinjne.

11 Tu kama chjihí ra Zacaria nku ntítsjehe
Ntianá xi kabasinjñat'a nga kixihi nachan
xi má nga s'etísun ni xi sinjne. 12 Ixí b'ahá
kamaha Zacaria nk'ie nga kikie ntítsjee ko
tu ni xí kitsankjúhún. 13 Tunga b'ahá kitsú
ntítsjee:

—Ji Zacaria, najmi tu binkjuin. At'aha
Ntianá ja tsasínñjuhu ni xi tsinchihi. Isabel
xi chjiíhin maha tsjáhi nku ntíx'in, ko Jua
t'et'aihi ntíu. 14 'Yún s'ehi kjuatsjo ko nkjin
xuta xi ta s'ehe kjuatsjo nk'ie nga tsín
ntíhi, 15 at'aha kui xi chánka kama nginkun
Ntianá. Najmi k'úí binu ko ta ndaha xán.
Tséjihin ra Espiritu Santo kintehe ni nga
tsín.

16 'Ts'iín nga nkjin nkjún xuta xi ntje
Israel tjehen ra ts'iínk'ótjiyak'un ngáha
Ntianá xi Ntiaha maha. 17 Kui xi tjun kj'uaí
ko s'ejñajihin Espiritu ko nga'yúhun
Ntianá xi nkúhu nda profeta Elia nk'ie. Kui
xi ts'iínk'óntjaiya aninaha xi tí'mi na'mi
tu xi ts'iíntjoho ntíhi. Ko ts'iínk'óntjaiya
aninaha xuta xi ndjá tjíntuyáha tu xi naxu
kamankjihin ra xi nkú ts'ín naxu mankjihin
xuta xi naxu tjíma nginkun Ntianá. B'a ts'ín
k'uéndaha nku naxinantá xi tjíndaha yjoho
nk'ie nga ts'iínkjáíhin Ntianá.

18 As'ai b'a kitsú Zacaria nga kingjásjaiya-
ha ntítsjee:

—¿Nkú ts'ín skuehena nga kjuaxi ni xi
tí'miní? At'aha ja chá nkján ko tachjuúnna
ja ta tjín nkjúhun nú.

19 B'a kitsú ntítsjee:

—An xi 'mina Gabriel. An xi tíijña
nginkun Ntianá. Kan'e nibána xi má nga
kuinchjakoho ko nga xínyaha én nda tsu
xu'bi. 20 Nd'ai kama nimai ko najmi ta kama
chubahani santa nkúhu nga kuitjusun én
xi kuaxihin, at'aha najmi kuas'ejihin én-
na. Kui xi kuitjusun nistjin xi tjíhin nga
kuitjusun.

21 Máha xuta nantio, kabincha natsiun
nga tíkuyáha Zacaria. Kis'entaha ra at'aha
tíb'andayaha Zacaria aya nkjúhun ninku.
22 Tunga nk'iehé nga tsitju yo, najmi ta kama
kinchjakoho xuto. As'ai incha kamankjihin
xuto nga tjín ni xi kikie Zacaria aya nkjúhun
ninku, at'aha tu ntsjahá títs'ínchjén nga
tínchja. J'a nistjiun ko tu nku b'ahá ts'ín
y'ejña nima. 23 Nk'ie nga ja kama ndjuú
xáha, as'ai ngji ngáha ni'yaha.

24 Askahan kik'a ntí Isabel, chjuúhun
Zacaria. Un sá kamaha nga najmi tsitju
ni'yaha tachjúun. B'i kitsú: 25 "B'a
kits'ínkona Ntianá tu xi najmi ta ch'on ts'ín
kuasehena xuta."

B'i ts'ín kitsúya títjun nku ntítsje nga tsín Jesu

26 Nk'ie nga j'a jun sá, as'ai kits'ínkji
Ntianá ntítsje Gabriel nanki Nazaret, nanki
xi tíjñajihin ante Galilea. 27 Nku én ngjikoho
ntítsjee nku takjín xunkú xi 'mi Maria, xi ja
tjíndakoho nga kuixanko nda xi 'mi Kuse,
xi ntjehe nda rei David y'aha ra. 28 Jas'en
ntítsjee má tíjña takjíun ko b'i kitsúhu:

—Antahi. Tse nkjún kjuanda xi tí'baihi.
Nda nkjún ts'ín basehi Ntianá.

29 Nk'ie nga kikie Mariạ ntítsjeẹ kọ nga
kint'é niụ, ịxí b'ạhá kamahạ kọ kingjás-
jaiyahạ yjohọ nkú tsuhụ rạ kjụasuniñoọ.
30 Ạs'ại b'ạhá tạ kitsú ngáha ntítsjeẹ:
—Ji Mariạ, najmi tụ binkjuin. Kjụandahạ
Ntịaná títsjáhi. 31 Nd'ại nku ntí ch'ại, nku
ntíx'ịn s'ẹjñahi. Jesu k'úét'aihị ntíụ. 32 Kui
xi nku ndạ chánka kạma kọ Ntíhị Ntịaná
xi tíjña nk'a ján k'úíhịn. Ntịaná ts'ịín nga
kui xi kạma ndạ rẹị xi nkúhu ndạ rẹị David,
ạt'ahạ kui xi ntjẹhẹ David. 33 Kụatéxumahạ
naxịnantá xi y'ahạ rạ ntjẹhẹ Jacob santaha
tụ nkjéhé ni kọ najmi tjín xi kạma kjé'ahạ
xáhạ nga kụatéxuma.
34 B'ạ kitsú Mariạ nga kingjásjaiyahạ ntít-
sjeẹ:
—¿Nkú ts'ín kụitjusuhun ni xu'bị?
Ạt'ahạ najmi kjẹ tjínna x'ịn.
35 B'ạ kitsú ntítsjeẹ:
—Espirịtụ Santọ nịbajenk'úhin kọ
nga'yúhụn Ntịaná xi tíjña nk'a ján
k'ụé'makọho ri nk'íéhẹn. Kui kjụaha nga
Ntíhị Ntịaná k'úíhin ntí je xi tsíụn. 36 Isabel
xi nạ xinkị maha ja tạ y'a nku ntí, ndaha tsa
ja chá. Nạ xi ntị kitsú xụtạ jun sá ja tjíhịn
nd'ại. 37 Ntịaná bi najmi tjíhịn ni xi najmi
mahạ ts'ín.
38 Ạs'ại b'ạ kitsú Mariạ:
—An xi nạ musụhụ Ntịaná. B'ạ katumana
xi nkú nga kuakixínní.
Nk'ie nga b'ạ kitsú Mariạ, ạs'ại ngji ngáha
ntítsjeẹ.

B'ị ts'ín ngjitsubek'ún Mariạ Isabel

39 Kui nịstjiụn y'énda yjohọ Mariạ kọ ngji
kịtsạ kịtsạ nku nanki ịchí xi tíjñajihịn ạ-
sunntu tjẹnkị xi tjín ạnte Judeạ. 40 Ạs'ại
jas'en ni'yahạ Zacariạ kọ kikjaniñahạ Is-
abel. 41 Nk'ie nga kint'é Isabel kjụasuniñahạ
Mariạ, kits'ín nịyá ntí xi y'a kọ j'aitsejíhịn
rạ Isabel Espirịtụ Santọ. 42 Ạs'ại 'yún kinchjạ
Isabel nga b'ạ kitsú:
—Ạjihịn ngayjehẹ jmichjíụn 'yún nda
kits'ínkọ sahi Ntịaná ji kọ 'yún nda kits'ínkọ
ntí xi kich'ai. 43 Tụnga, ¿yáhá ni an nga
nạahạ Chá Ntịanạ kj'uaisehena? 44 Ạt'ahạ
nk'ie nga kuant'e kjụasuniñahị, ịxí kuats'ín
nịyá tsjohọ ntínạ ạya kạnts'á. 45 Á b'ạ ndaha
ri ji xi kis'ejihin ri nga tjíhin nga kụitjusun
én xi kitsúhi Ntịaná.
46 Ạs'ại b'ị kitsú Mariạ:
A b'ạ 'yún chánkaha Ntịaná títsu anịmạnạ.
47 Títs'intsjohọ Ntịaná xi kunna.
48 Ạt'ahạ xi batéxumana kik'axkịhina an xi
kinte tjẹn.
Nd'ại kọ santaha tụ nkjéhé ni:
"Á b'ạ nda kits'ínkọho ri Ntịaná", kụitsụna
xụtạ.
49 Ạt'ahạ ni xi i ja kits'ínkọna xi tjíhịn
nga'yún.
Nkjún j'áín xi ts'ẹ.
50 Kui xi base nịmạhạ xụtạ xi benkjúhụn,
xụtạ xi kis'e kọ xi tjín kọ xi s'ẹ.
51 Tsakúchji nga'yúhụn nga kits'ín ni xi i.
Kits'ínndzjoya xụtạ xi ngak'un b'asje yjohọ.
52 Kikjexíhịn xáhạ jmirẹị,
kọ ts'asjenk'a xụtạ x'ạn.
53 Kitsjáhạ ni xi nda xụtạ xi najmi tjíhịn
nichine,
kọ kits'ínkji tiya xụtạ nchịnóọ.
54 Tsasinkọ xụtạ Israel xi xụtạ musụhụ
maha,
j'áítsjehẹn kọ tsase nịmạhạ,
55 xi nkú kitsú títjuhụn ntjẹ cháná,
Abraham kọ ntjẹ xi s'ẹhẹ ạskahan.
56 Jan sá kamahạ Mariạ nga y'ejñakọ Is-
abel. Ạskahan kik'óya ni'yaha.

B'ị kama nga kitsin Jua Bautistạ

57 Tsichu nịstjin nga tsíhịn ntí Isabel. Nku
ntíx'ịn kitsihịn. 58 Nk'ie nga kint'é xụtạ xi
tjíntut'á tiñahạ kọ xụtạ xinkjín nga Ntịaná
tsase nịmạhạ Isabel, tạ tsjo nkjún ịncha
kamahạ kọ kui. 59 Nk'ie nga tsichu nịstjin
jihịn ntíụ, ngji ts'íhịn ni circuncision kọ
mjehẹ xụtạ nga Zacariạ k'úín ntíụ xi nkú
'mi nạ'mihị. 60 Tụnga b'ạhá kitsú nạahạ
ntíụ:
—Najmi. Jua tjíhin nga k'úín.
61 B'ạ ịncha kitsú xụtạ:
—Tụnga najmi tjíhín xụtạ xinkịu xi b'ạ
'mịụ.
62 Ạs'ại kingjásjaiyahạ nạ'mihị ntíụ mí
j'áíhin xi mjehẹ k'ụét'a. 63 Tsanki Zacariạ
nku yáte ịchí kọ b'ị ts'ín y'ét'a: "Jua
k'úín", kitsú. Kama nkjúhụn ngayjeẹ xụ-
tạ xi tíịncha yọ. 64 Tạ kuihi chụbọ kama
kinchjạ ngáha Zacariạ kọ kik'atuts'ịn nga
kits'íntsjohọ Ntịaná. 65 Kitsankjún ngayjeẹ
xụtạ xi tjín tiña ạndai ni'yahạ kọ kinch-
jạnịjmíyaha ni xi kamoọ xụtạ xi tjíntu
ngayjeẹ ạsunntu tjẹnkị xi tjín ạnte Judeạ.
66 Ngayjeẹ xụtạ xi kint'é niụ y'éjintak'un kọ
b'ị ịncha kitsú anịmạhạ:
—¿Yá xi kạma ntíụ nga kạma chá?
Ạt'ahạ nga'yúhụn Ntịaná tíjñajihịn.

B'ī ts'ín kinchjanijmíyaha Zacaria Jua

67 J'aitsejíhin ra Espiritu Santo Zacaria,
na'mihi ntíu. Kits'ínkinchjaha xi nkúhu
nku nda profeta nga b'i kitsú:
68 ¡Kan'etsjoho Ntianá xi Ntiaha xuta Israel,
at'aha j'ai ts'ín ndaíhi xuta xi ts'e!
69 Ja kits'ín nibá nku xi tjíhin nga'yún, kui xi
ts'iínk'ankiná,
nku xi y'aha ra ntjehe David, nda xi
kint'é'éhen Ntianá.
70 Kui ni xi kinchja nistjin nk'ie,
nga kits'ínkinchja já profetaha.
71 Kitsú nga k'uasjejinná ajihin já kontraná,
ajihin nga'yúhun ngayjee já xi unkiená.
72 Kitsú nga kuasee nimaha ntje cháná,
nga najmi ts'iínchaya ni nda xi y'énda nk'ie.
73 Kitsúya kixihi Abraham xi ntje cháná
maha,
74 nga ts'iín ndaíná ajihin já kontraná,
tu xi najmi kuinkjúhunná nga
kuinú'yá'éheén,
75 nga je ko naxu kuintsubaá nginkun ngay-
jee nistjinná.
76 Ko ji, ntí ichína,
ji xi k'úíhin nda profetaha Ntianá xi tíjña
nk'a ján.
At'aha ji xi k'úín títjuihin Nda Ntianá,
ji xi k'úéndai niyáha.
77 Kuakúchjihi xuta xi ts'e yá xi
ts'iínk'ankihi,
nga kama ndyjat'aha ngatitsuhun.
78 Chánka kjuanima tak'uhun Ntianá,
xi nkú ts'ín ma chji ts'íu nga nibá ma seen,
79 tu xi ts'iín ndzjehen ra xuta xi tjíntu má
jyuun,
má tjen nk'íéhen ngabayoo,
tu xi tsjániyáhaná nkú ts'ín kuintsubajián
kjuajyu.
80 Ntíu tu nku kisáhá ko kama nkjink'un.
Ante kixiu y'ejña santa nkúhu nga tsichu
nistjin nga tsakúchjihi yjoho xuta Israel.

2

B'ī ts'ín kitsin Jesu
(Mt. 1:18-25)

1 Nistjin ján nda títjun Augusto Cesar
kitsjá kjua nga ngjuait'a xi nkú tjín maha
xuta xi batéxumaha ndo. 2 Nk'ie nga j'aísun
títjun j'áíhin xuta, nda Cireniо tjíhin xá
ante xi 'mihi Siria. 3 Ngayjee xuta nanki-
hi incha ngjik'íét'a yjoho. 4 Nazaret tsitju
Kuse, nanki ichí xi tíjñajihin ante Galilea,
nga ngji Belen, nanki ichí xi tíjñajihin ante
Judea. Yo má nga kitsin nda rei David,
ko Kuse ta ntjehe David y'aha ra. 5 Yo
ngjik'íét'a yjoho nga tjenko ts'íhin Maria,
tachjuún xi tíjñako. Ntí ja y'a Maria kui
chubo.
6 Ko ni xi kama, nk'ie nga ja tjíntu yo,
tu tsichuhú nistjin nga tsín ntíhi Maria.
7 Kitsihin ntí tjuhun. Kik'ontikjájnu nusti ko
kits'ínkjájñaya yátikúyá xi kjineya nichine
chu, at'aha najmi ta tjíhin ante aya ni'ya má
nga ts'ínkj'a nistjen xuta xi ts'ín niyá.

B'ī ts'ín incha j'aisehe já bastuu ntí Jesu

8 Tiña nanki Belen tjíntu ajin jñóo já bastu
xi tíincha kunntá jyun chutsankaha. 9 As'ai
tjen'yún nkuhú ntítsjehe Ntianá tsakúchji-
hi yjoho, ko kjuachánkaha Ntianá kits'ín
ndzjen chji chji má xi tjehen kab'entu jóo.
Tu xí incha kitsankjúhún jóo. 10 Tunga b'ahá
kitsú ntítsjee:
—Najmi tu binkjun. At'aha én nda tsuhú
kjúái xinyanuu, én xi ts'iín nga k'úétsjoho
ngayjee xuta. 11 At'aha ngandanuu nankihi
David kuatsin nd'ai nku xi ts'iínk'ankinuu,
kui xi Cristo xi Nda Ntianuu. 12 B'i ts'ín
chahanu ntíu. Nusti kitikjájnu nga kjijñaya
yátikúyá xi kjineya nichine chu.
13 Tjen'yún j'ainchat'ahá ra ntítsjee nkjin
nkjún sa ntítsje xi nibaha ndjiojmi ján. Kui
xi kits'íntsjoho Ntianá nga b'i incha kitsú:
14 ¡Kas'ehe kjuachánka Ntianá nk'a ján,
ko t'anankiu kas'ehe kjuajyu xuta xi nda
tjíntuyáha!
15 Ko nk'ie nga ja incha ngji ngáha ntítsjee
nk'a ján, b'i ngján kinchjako xinkjín já bas-
tuu:
—Tjián Belen. Tjihinseé ni xi kamoo, ni
xi kuatsúyaná Ntianá.
16 As'ai incha ngji kitsa kitsa yo ko
kisakúhu Maria ko Kuse ko ntíu nga kjijñaya
yátikúyá xi kjineya nichine chu. 17 Nk'ie nga
incha kikie ntíu, as'ai kitsúya ni xi kik'ihin
nga kis'ejña chjihi ntíu. 18 Ko ngayjee xuta
xi kint'é niu kama nkjúhun ni xi tíincha
nchja já bastuu. 19 Tunga máha Maria, ani-
maha y'éjñajin ngayjee ni xi kamoo. Tu
nku kits'ínnkjink'uhún niu. 20 As'ai kik'óya
ngáha já bastuu. Incha kits'ínkie yjoho nga
Ntianá xi tjíhin kjuachánka ko kits'íntsjoho
Ntianá tu ngat'aha ni xi kint'é ko kikie.
At'aha tsitjusunyje ni xi kik'ihin.

B'ī ts'ín kisakúchji ntí Jesu nginkun Ntianá

21 Nk'ie nga j'a jin nistjin, kin'ehe ni circuncision ntíu ko Jesu kik'in nga kis'et'a,
kui j'áin xi kitsjáha ntítsjee Maria kintehe
ni nga tsín ntíu.
22 Xi nkú ts'ín tjít'a kjuatéxumaha Moise,
nk'ie nga tsichu nistjin nga tjíhin nga ts'iín
je yjoho Maria ko ntíu nginkun Ntianá,
incha ngji nanki Jerusalen tu xi s'ejña chjihi
ninkun Ntianá. 23 At'aha b'a ts'ín tjít'a
kjuatéxumaha Ntianá: "Ngayjee ntíx'in xi
tjun tsín, kui xi kama ts'e Ntianá." 24 Ngjiko
chje xi nkú nga ts'ín tjít'a kjuatéxumaha
Ntianá, at'aha b'a ts'ín tjít'a: "Jo chutuju
ko tsa jo nise xi nkú joyaha chutuju xi k'uai
chje."
25 Tíjña nanki Jerusalen nku nda xi 'mi
Simeon. Kui xi naxu síjña nginkun Ntianá
ko benkjún Ntianá ko tíkuyáha nistjin nga
kama ndaíhi xuta Israel. Espiritu Santo
tíjñajihin 26 ko kitsúyaha nga najmi kuayá
tsa najmi skue Cristo xi ts'iín nibá Ntianá.
27 Tsasín niyáha Espiritu Santo nga j'ai
ninku, ko nk'ie nga j'aikohо xi cháha nti
Jesu ninku tu xi n'ehe ra xi nkú ts'ín tjít'a
kjuatéxumoo, 28 as'ai Simeon kingjáya ntsja
ntíu. Kitsjáha máb'achjíhi Ntianá nga b'i
kitsú:
29 Ji Na'mi, ja kuasakúna kjuajyu nd'ai.
Ja kuitjusun ni xi kik'inya títjunní.
Kui nga tjenntheni nga kuayáhana an xi
nda musuhi.
30 At'aha tunkán kuakiekohona xi nkú ts'ín
ts'iínk'anki xuta,
31 xi y'endai nginkun ngayjee xuta.
32 Kui xi nkú joyaha nd'í,
kui xi ts'iín ndzjehen xuta asunntee,
ko tsjáha kjuachánka xuta xi ts'i, xuta Israel.
33 Kama nkjúhun na'mihi ko naaha ntíu ni
xi kitsú Simeon nga kinchayaha ntíu. 34 Nda
kinchjane Simeon xi cháha ntíu. As'ai b'i
kitsúhu Maria:
—Kui ntíi xi tjíhin nga ts'iínkijne ko a ra
kjésíntjen nkjin xuta Israel. Ni xi kuakúchji
nkjin xuta ngjuai kontraha. 35 B'a ts'ín s'ejña
chjihi ni xi tjíntujín animaha nkjin xuta.
Tunga máha ji, b'a kamahi ni xu'bi xi nkú
joyaha nku kicha xi kjuas'enjin santaha
animahi.
36 Ko ta síjña yo nku tachjuún profeta
xi 'mi Ana, xi takjíhin Fanuel maha, xi
y'aha ra ntjehe Aser. Kui xi ja chá nkjún.
Kjintí nga tsixan ko yatu nú kamaha nga
y'ejñako x'ihin. 37 Ja tjíhin cháte ko katé ñju
nú nga ja k'ien x'ihin. Ko tu nku natsin
ninkuhú b'ejña. Nistjin nistjen ts'íntsjoho
Ntianá nga b'ejña kjintíá ko nga nchjako
Ntianá. 38 Kui chubo ta tsichu Ana yo ko
kitsjáha máb'achjíhi Ntianá nga kikie ntí
Jesu. Kitsúyaha ngayjee xuta xi tíincha
kuyáha nistjin nga kama ndaí ngáha ra
nanki Jerusalen yáha kui ntíu.
39 Ko nk'ie nga ja kamaha nga
kits'íntjusun xi cháha Jesu ngayjee xi
nkú ts'ín tjít'a kjuatéxumaha Ntianá, as'ai
kik'óya ngáha nanki Nazaret, nanki ichí
xi tíjñajin ante Galilea, at'aha yo nankihi.
40 Kisá ntíu ko kis'ehe nga'yún ko 'yún kama
nkjink'un sa. Ko kitsjáha kjuandaha Ntianá.

Nk'ie nga ndyjaha Jesu b'i ts'ín kinchjanijmíko já chjine'éhen kjuatéxumoo

41 Xki nú incha fi xi cháha Jesu nanki
Jerusalen nk'ie nga bitju S'í Pascua. 42 Nk'ie
nga ja jehe te jo nú Jesu, incha ngji yo at'aha
b'a ts'ín tíjña niyáha. 43 Nk'ie nga ja je s'íu,
as'ai incha kik'óya ngáha ni'yaha, tunga
y'ejñahá nda chí Jesu nanki Jerusalen. Najmi kikie xi cháha nga b'a kits'ín. 44 Xuta
xingisoo ra tjenjihin Jesu incha kitsú. Nku
nistjin kits'ín niyá, tunga nk'iehé nga
tsangisjaijíhin xuta xinkjín ko xuta xi behe,
45 tu najmi kisakúsjaihí ra. As'ai kits'ínk'óya
ngáha yjoho nanki Jerusalen nga tsangisjai.
46 Nistjin xi ma jahan incha kisakúhu
Jesu natsihin ninku. Kab'ejñajihin
já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui jóo
xi tíbasínñjuhu ko tíbjásjaiyaha Jesu.
47 Ngayjee xuta xi tínt'éhe kama nkjúhun
kjuankjintak'un xi tjíhin Jesu ko xi nkú
ts'ín títsuya ni xi tíchasjaiyaha. 48 Kama
nkjúhun xi cháha nk'ie nga kikiehe ko b'a
kitsú naaha:
—Ji ntína, ¿á b'a kin'ekohoni? Na'mihi ko
an ni xi nkjún tímani nga tíbinchisjáihi.
49 B'i kitsú Jesu:
—¿Á an tíbinchisjáíhinú? ¿A najmi yanú
tsa ni'yaha na'mina tjíhin nga kúátejña?
50 Tunga najmi kamankjihín ra ni xi kitsú
Jesu. 51 As'ai kits'óyako ngáha xi cháha
Nazaret ko kint'é'én tehentehe. Ko naaha
y'éjñajin animaha ngayjee ni xu'bi. 52 Jesu
tu nku kisáhá nga kama ng'ayá ko 'yún
kama nkjink'un sa. Kisasíhin Ntianá Ntíu ko
xuta ta kisasíhin.

3

B'ị ts'ín y'énịjmí Jua Bautista
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

1 Nk'ie nga tjíhịn tj'ion nú nga tíbatéxuma ndạ títjun Tiberịo Cesạr, kọ Poncịo
Pilatọ tjíhịn xá ạnte Judeạ, kọ Herodẹ Atipạ
tjíhịn xá ạnte Galileạ, kọ Felipẹ xi ndạ nts'ẹ
maha Herodẹ tjíhịn xá ạnte Itureạ kọ ạnte
Trakonitẹ, kọ Lisanịạ tjíhịn xá ạnte Abilinịạ,
2 kọ Ana kọ Caifa xi já nạ'mi k'akụhụ xụtạ xi
ntjẹ Israel tjẹhẹn rạ, kui nịstjịụn Jua xi ntíhị
Zacarịạ maha kint'é ntạhạ Ntịạná nk'ie nga
tíjña ạnte kixịụ. 3 Ạs'ại kikjatsú'ba Jua ngayjẹẹ ạndai ntájẹ Jordan kọ y'énịjmíhị xụtạ
nga tjíhin nga ngjụạikj'áhạ rạ anịmạhạ nga
sạténtá, tụ xi kạma ndyjat'ahạ rạ ngatitsuhụn.
4 B'ạ kama xi nkú ts'ín y'ét'a éhẹn Ntịạná
ndạ profetạ Isaịạ:
Tínu'yá ntạhạ nku ndạ xi tíkjintáya ạnte
kixịụ:
"T'endo nịyáhạ Ntịạná. Tjen nạxụu nịyáhạ.
5 Ngayjẹẹ xụnká xi tjín xịncháhạ ninte,
kọ ngayjẹẹ ạnte ng'aya xi tjín n'ẹ sunya.
N'ẹ nạxụ nịyá tsitin xi tjín,
kọ n'ẹ sunya nịyá xi nk'ajnu nk'at'a.
6 Kọ ngayjẹẹ xụtạ ạsunntẹẹ skụẹ
xi nkú ts'ín ts'ịínk'ankiná Ntịạná."
7 Kinchjạkọ Jua xụtạ xi nibak'úhụn, xi
mjehẹ nga sạténtá:
—¡Já ch'onk'un xi b'ạ k'un! ¿Yá xi b'ạ
kitsúnụu nga kụiyúhụu kjụakjahạn Ntịạná
xi ja tjẹn tiña? 8 Tụ sahá n'ọo ni xi kụakúchji
nga ja tsankinchj'ahạ rụu anịmạnụu. Najmi
tụ b'ạ katsú anịmạnụu: "Ntjẹhẹ Abraham
ñá", tsa kụixíún. Ạt'ahạ an b'ạ tíxinnụu
nga santaha kui ndjịọi Ntịạná kạma ts'ịín
ma ntjẹhẹ Abraham. 9 Ichọ ja tíjña nda nd'ại
nga kụạte kjạmạhạ yóọ. Kui nga ngayjẹẹ yá
xi najmi nda tu xi tsjáha, kui xi stísun kọ
chjạnikj'ajin ạjin nd'íụ.
10 Ạs'ại b'ạ kitsú xụtạ nga kingjásjaiyahạ
Jua:
—¿Mí ni xi tjíhin nga n'ẹi jịn?
11 B'ạ kitsú Jua:
—Xi tíjñahạ jo chịnka ndju, katsjáhạ xi
najmi tjíhịn. Kọ xi tjíhịn nichine, b'ạ tạ
kats'ín.
12 Tạ j'ai k'ụạ já xi f'áchjíntjai ch'á nga
ts'ínxát'ahạ já Romạ tụ xi sạténtáha kọ b'ị
ịncha kitsú:
—Ji ndạ maestrụ, ¿mí nihi xi n'ẹi jịn?
13 B'ị kitsú Jua:
—Najmi tụ bitjatíúhụu nga chj'ạchjíú xi
nkú nga ts'ín tíjña.
14 Kọ k'ụạ já jun tạ kingjásjaiyahạ:
—Kọ jịn, ¿mí nihi xi n'ẹi?
B'ị kitsú Jua:
—Najmi tụ ch'a chju'á kjụạ'yúhụun ni xi
tjíhịn kọ najmi tụ chjaninóhọo tsa mí nihi,
tsa tụ xi b'ạ ts'ín sạkúhụnụu tọon. Tsjo
katumanụu xi nkú nga tjín tíma chjínụu.
15 Ngayjẹẹ xụtạ tụ tíịncha basehé kọ
b'ị ngján ịncha kitsú nga kits'ínnkjink'un:
"Kutsa kuihí Jua xi kits'ín nibá Ntịạná."
16 Tụnga b'ịhí kitsú Jua nga kinchjạkọyje
xụtạ:
—An ntánijua tíbatentákọhọnụu, tụnga
kj'ụạíhí nku xi 'yún nk'a tjẹn sa, xi ndahạchí najmi tsuhuna tsa kjenndáya n'úhụ
ntéhẹ. Kui xi Espirịtụ Santọ kọ nd'í kụạténtákọhọnụu. 17 Kui xi nkú joyaha ndạ xi
ts'ín chuhụn tunịñụ. Ja kjiya ntsja yá xi
ts'ín chunkọhọ rạ tunịñụhụ, tụ xi ts'ịínkj'a
t'axíhin tunịñụ kọ xin ts'ịínkj'a tjạbạhạ.
Ạs'ại kj'ụátjo tunịñụ ni'ya njịhị, kọ k'ụéti
tjạbạhạ ạjin nd'í xi najmi tạ kạmahạ rạ
kụạyáyaha.
18 B'ạ ts'ín kinchjạ Jua, kọ nkjin sa kj'ạí
kjụatéxuma xi kitsjáhạ xụtạ nga y'énịjmí
én nda tsuhụ Ntịạná. 19 Kọ tạ kinchjạtikọ
ndạ reị Herodẹ Antipạ, ạt'ahạ nạ Herodịạ
tíjñakọ, kui xi chjụúhụn Felipẹ xi ndạ nts'ẹ
maha Herodẹ, kọ ngạt'ahạ ya ngayjẹẹ ni
ch'onk'un xi kits'ín Herodẹ. 20 Tụnga ngatenteẹ ni ch'onk'un xi kits'ín Herodẹ y'ésun
sahạ xu'bị. Nụbạyá kits'ínkjas'en Jua.

B'ị ts'ín kisaténtá Jesu
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

21 Kọ ni xi kama nk'ie nga tísaténtá ngatenteẹ xụtạ, tạ kisaténtá Jesu. Nk'ie nga
tínchjạkọ Ntịạná, tsix'á nk'a ján 22 kọ nibajenne chji chjihị Espirịtụ Santọ xi nkú
joyaha chụtuju. Kọ kinu'yá nk'a ján nku ntạ
xi b'ị kitsú:
—Ji Ntínạ, tjona ji. Tsjo nkjún mana ji.

Kui xu'bị ntjẹ xi y'ahạ rạ Jesu
(Mt. 1:1-17)

23 Katé rạ nú tjíhịn Jesu nk'ie nga
kik'atuts'ịhịn xáhạ. Kui xi ntíhị Kuse kitsú
xụtạ. Kuse, kui xi ntíhị Eli. 24 Eli, kui xi
ntíhị Matat. Matat, kui xi ntíhị Levi. Levi,
kui xi ntíhị Melkị. Melkị, kui xi ntíhị Janạ.
Janạ, kui xi ntíhị Kuse. 25 Kuse, kui xi ntíhị
Matatịạ. Matatịạ, kui xi ntíhị Amos. Amos,
kui xi ntíhị Nahum. Nahum, kui xi ntíhị

Esli. Esli, kui xi ntíhi Nagai. [26] Nagai, kui
xi ntíhi Mat. Mat, kui xi ntíhi Matatia.
Matatia, kui xi ntíhi Semei. Semei, kui xi
ntíhi Jose. Jose, kui xi ntíhi Juda. [27] Juda,
kui xi ntíhi Joana. Joana, kui xi ntíhi Resa.
Resa, kui xi ntíhi Zorobabel. Zorobabel, kui
xi ntíhi Salatiel. Salatiel, kui xi ntíhi Neri.
[28] Neri, kui xi ntíhi Melki. Melki, kui xi ntíhi
Adi. Adi, kui xi ntíhi Cosam. Cosam, kui xi
ntíhi Elmodam. Elmodam, kui xi ntíhi Er.
[29] Er, kui xi ntíhi Josue. Josue, kui xi ntíhi
Eliezer. Eliezer, kui xi ntíhi Jorim. Jorim,
kui xi ntíhi Matat. [30] Matat, kui xi ntíhi Levi.
Levi, kui xi ntíhi Simeon. Simeon, kui xi
ntíhi Juda. Juda, kui xi ntíhi Kuse. Kuse, kui
xi ntíhi Jonan. Jonan, kui xi ntíhi Eliakim.
[31] Eliakim, kui xi ntíhi Melea. Melea, kui xi
ntíhi Mainan. Mainan, kui xi ntíhi Matata.
Matata, kui xi ntíhi Natan. [32] Natan, kui xi
ntíhi David. David, kui xi ntíhi Isai. Isai, kui
xi ntíhi Obed. Obed, kui xi ntíhi Booz. Booz,
kui xi ntíhi Salmon. Salmon, kui xi ntíhi
Naason. [33] Naason, kui xi ntíhi Aminadab.
Aminadab, kui xi ntíhi Aram. Aram, kui
xi ntíhi Esrom. Esrom, kui xi ntíhi Fares.
Fares, kui xi ntíhi Juda. [34] Juda, kui ntíhi
Jacob. Jacob, kui xi ntíhi Isaac. Isaac, kui
xi ntíhi Abraham. Abraham, kui xi ntíhi
Tare. Tare, kui xi ntíhi Nakor. [35] Nakor, kui
xi ntíhi Serug. Serug, kui xi ntíhi Ragau.
Ragau, kui xi ntíhi Peleg. Peleg, kui xi ntíhi
Heber. Heber, kui xi ntíhi Sala. [36] Sala, kui xi
ntíhi Cainan. Cainan, kui xi ntíhi Arfaxad.
Arfaxad, kui xi ntíhi Sem. Sem, kui xi ntíhi
Noe. Noe, kui xi ntíhi Lamec. [37] Lamec, kui
xi ntíhi Matusalen. Matusalen, kui xi ntíhi
Enoc. Enoc, kui xi ntíhi Jared. Jared, kui
xi ntíhi Mahalalel. Mahalalel, kui xi ntíhi
Cainan. [38] Cainan, kui ntíhi Enos. Enos, kui
xi ntíhi Set. Set, kui xi ntíhi Adan. Adan,
kui xi ntíhi Ntianá.

4

B'i ts'in kits'ín nganaha Jesu ndanindoo
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

[1] Kitsejíhin ra Jesu Espiritu Santo nk'ie
nga nibaha ntáje Jordan, ko Espiritu Santo
ngjikoho ante kixiu. [2] Yo y'ejña yachán
nistjin ko ndanindoo kikjut'ayák'uhun. Na-
jmi chumi nihi xi kikjine ngayjee nistjin
xu'bo. Askahan kama bjoho. [3] As'ai b'i kitsú
ndanindoo nga kinchjako Jesu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntianá, b'a
t'ihin ndjioi nga ninkuan katuma.

[4] B'i kitsú Jesu:

—B'i ts'ín tjít'a xujun éhen Ntianá: "Na-
jmi nku tutu ninkuon xi ts'ín nga b'entu
tík'un xuta."

[5] As'ai ngjikoho ndanindoo nku asunntu
tjenki nk'a. Kutjuhú yo tsakúyjehe má
batéxuma já rei xi tjín asunntee [6] ko b'a
kitsúhu:

—Ts'inkjas'ehen nga kuatexumaihi
ngayjee naxinantá xu'bi ko kjuachánka xi
tjíhin. At'aha an kik'aina ko tsjaha xi kama
mjena nga tsjaha. [7] Tsa kuisinkúnch'int'aní
nga chankjúnní, kama ts'i ngayjee niu.

[8] B'i kitsú Jesu:

—B'a ts'ín tjít'a éhen Ntianá: "Chankjúín
Ntianá, kui xi Ntiahi maha ko nkuhú kui
kuinú'yá'éíhin."

[9] As'ai ngjikoho ndanindoo nanki
Jerusalen. Kits'ín s'esun má 'yún nk'aha
ninku ko b'a kitsúhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntianá, ch-
janikj'anki yjohi. [10] At'aha b'a títsu xujun
éhen Ntianá:

Ntianá k'uéxá ntítsjehe xi má nga kúhin ko
kuasehi.

[11] Kjésíntjenya ntsjahi tu xi ndaha nku ndjio
najmi saténkihi tsukui.

[12] B'i kitsú Jesu:

—Ko b'a ta ts'ín tjít'a éhen Ntianá: "Na-
jmi tu ji chjut'ayák'uin Ntianá, kui xi Ntiahi
maha."

[13] Nk'ie nga jet'aha ndanindoo ngayjee
ni xi kikjut'ayák'unkoho Jesu, as'ai ngji
t'axíhin chuba nistjin.

B'i ts'ín kik'atuts'ihin xáha Jesu
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

[14] As'ai kik'óya ngáha Jesu ante Galilea
nga kitsejíhin ra Espiritu Santo, ko ngayjee
xuta xi tjín tiña yo nda ts'ín kinchjanijmíya-
ha ra. [15] Tsakúya xki ni'ya sinagoga xi tjín
yo, ko ngayjee xuta nda ts'ín kikiehe.

B'i ts'ín najmi kin'ekjáíhin Jesu
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

[16] As'ai tsichu nanki Nazaret má nga kama
chá. Nku xuatu tjíhin jas'en ni'ya sinagoga
xi nkú ts'ín tíjña niyáha. Yo kits'ínya éhen
Ntianá. [17] Kik'aihi xujun éhen Ntianá xi
y'ét'a nda profeta Isaia. As'ai kikjexínka
xujun ko kisakúhu má nga b'i ts'ín tjít'a:

[18] Espirituhu Ntianá tíjñajinna at'aha Ntianá
kitsjá xána,

tu xi k'uenijmíhi ra xuta x'an én tsetse xi
nda tsu.

Ntianá kits'ín nibána,

tu xi xínyaha ra xuta xi kjintuyá'yún nga kama ndaíhi,
nga kjex'ánkia tunkun xuta ka,
nga ts'in ndaíhi xuta xi un tíbehe,
19 ko nga k'uenijmíhi xuta nga nd'ai
kuakúchji Ntianá kjuandaha.
20 As'ai kingjákjoya ngáha xujun ko kitsjáha nda xi basehe ni'ya sinagoga. Y'ejña. Ngayjee xuta xi tjíntu yo tu nku tsasentáhá ra. 21 As'ai b'i kitsú nga kinchja:
—Nd'ai nginkun kuitjusun éhen Ntianá xi kuanu'yó ei.
22 Ngayjee xuta nda ts'ín kinchjayane Jesu ko incha kama nkjúhun ra én tsjo tsu xi tsitju ts'a. B'i ngján b'a incha kitsúhu xinkjín:
—¿A najmi kuihí ndai xi ntíhi Kuse?
23 B'i ta kitsú Jesu:
—Be nga b'a kuixínnú xi nkú tsu én xi nchja xuta: "Ji nda chjinenki, ji ma tjun n'enkihi yjohi", ko ta be nga b'a kuixíún: "Ni xi kinu'yái nga kin'ei Capernaum, kui nihi xi ta n'ei ei nankihi."
24 Ko b'i ta kitsú:
—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku nda profeta najmi nda ts'ín n'ekjáíhin nankihi.
25 Kjuaxi nga nkjin maha jminchjín xi ja k'ien x'ihin xi tjín Israel nistjin nga y'ejña nda profeta Elia, nk'ie nga kis'echjá nk'a ján nga najmi ta kik'aha ts'í jan nú masen tjíhin ko nk'ie nga tu xí chánkahá kjintíá xi kis'e ngayjee asunntee. 26 Ndaha tsa b'a kama, tunga najmi kin'ekjísehé ra ndaha nku jminchjín xi ja k'ien x'ihin xi tjín yo, nku tutuhú tachjúún xi ja k'ien x'ihin xi y'ejña Sarepta, nanki xi tiña maha nanki Sidon. 27 Ko ta nkjin maha xuta xi k'uhun ch'in fentujnu xi tjín Israel nistjin nga y'ejña nda profeta Eliseo, tunga ndahá nku najmi kama nkihi, nku tutuhú Naman, nda xi ante Siria nibáha.
28 Nk'ie nga incha kint'é ni xu'bi, ngayjee xuta xi tjíntu aya ni'ya sinagoga tu ni xí kama kjahán ra. 29 As'ai incha tsisintjen ko kik'onsje Jesu natsin nantio. Incha ngjiko santaha má nk'antjaihi asunntu tjenki xi kamandasún nankiu, tu xi yo kjaníkj'antjaihi. 30 Tunga j'ajin masehén ra Jesu xuto nga ngji.

B'i ts'ín kits'ín ndaíhi Jesu nku nda xi tíjñajihin nku ndaninda
(Mr. 1:21-28)

31 As'ai ngji Jesu nanki Capernaum, nanki xi tíjñajihin ante Galilea. Yo tsakúyaha xuta éhen Ntianá nga nistjin nkjún. 32 Kama nkjúhun xuta xi nkú ts'ín tsakúya, at'aha kinchja xi nkúhu tsa xá tjíhin. 33 Ko aya ni'ya sinagoga xi tíjña yo kab'ejñajihin xuta nku nda xi tíjñajihin nku ndaninda. Kui xi 'yún nkjún kikjintáya nga b'i kitsú:
34 —Ji Jesu xi nibáhani Nazaret, ¿mí nihi xi tjínkoni? ¿Á ja kjúái n'ekjehéni? Benená yáha ji. Ji xi ntíhi Ntianá.
35 Tunga ndjáhá kinchjako Jesu ndaninndoo:
—¡Xu sin n'ei ko titjusjejihin ndo!
As'ai ndaninndoo kikjaníkj'a ndo t'anankiu nginkun ngayjee xuta ko najmi kits'ín'uhun nga tsitjujíhin. 36 Tu ni xí kama nkjúhún ra ngatentee xuta ko b'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:
—¿Mí én chánkaha xu'bi? Tjíhin nga'yún ndo nga batéxumaha jánindoo ko nt'é'éhen nga m'osje.
37 Ngayjee ante xi tjín tiña yo tu xí kichubanijmíyahá ni Jesu.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu na nchí'yaha Pedro
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

38 As'ai tsisintjen Jesu ko tsitju ni'ya sinagoga nga ngji ni'yaha Simon. Kui chubo ch'in kjijñako na nchí'yaha Simon. Tu xí tímahá ra ch'in ko b'a kik'ihin Jesu tsa ts'iínnkihi tachjúun. 39 As'ai kingjénstenne Jesu tachjúun ko tsanka tjennki ch'iun. Kindyjajihin ch'iun ko tjen'yún tsisintjehén nga kitsjáha nichine xi tsichusehe.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nkjin xuta un
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

40 Nk'ie nga ja ngjintjai ts'íu, ngayjee xuta xi tjíhin xuta un xi kj'aí kj'aí ch'in xi k'uhun, kui xi incha j'aikoho Jesu ko Jesu kingjenne ntsja nga nkúnkú xuta uun ko kits'ínnkihi.
41 Ko nkjin ta maha xuta xi tsitjujíhin jánindoo. B'a kitsú jánindoo nga kikjintáya:
—¡Ji xi Ntíhi Ntianá!
Tunga ndjáhá kinchjako Jesu jánindoo. Najmi kitsjántehe tsa kuinchja, at'aha incha be nga Jesu xi kits'ín nibáha Ntianá.

B'i ts'ín tsitju Jesu nga y'énijmí éhen Ntianá
(Mr. 1:35-39)

42 Nk'ie nga ja kama seen, tsitju Jesu nga ngji nku ante t'axín tiya. Tunga tsangisjaihí ra xuta, ko nk'ie nga incha

tsichu má xi tjehen síjña Jesu, kama mjehe nga ts'iínkasín'yún tu xi najmi ngjuaihi. [43] Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Tjíhin nga ta k'uenijmíhi xuta nantia xingisoo én nda tsuhu Ntianá xi tsu nga Ntianá tíbatéxuma. At'aha kui xá kin'e nibáhana.

[44] Ja kamoo, ngjik'íénijmí Jesu éhen Ntianá xki ni'ya sinagoga xi tjín ante Judea.

5

B'i ts'ín kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi tjuhun

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

[1] Nku niyá nk'ie nga síjña Jesu andai ntáchak'un xi 'mi Genesaret, j'aitsenéhe ra xuta xi mjehe kuasínñjuhu éhen Ntianá. [2] Kikie Jesu jo tsutsu xi kjintu tiya andai ntáchak'uun, at'aha ja kabitjujen já tsuba tjio nga tíincha bané na'yaha. [3] As'ai jas'en Jesu nku tsutsu, yá xi ts'e Simon, ko tsankihi nga ts'iín t'axín ichí tsutsuu andai ntáchak'uun. Y'ejñaya Jesu yóo nga tsakúyaha xuta éhen Ntianá.

[4] Nga ja kamaha nga kinchja, as'ai kinchjako Simon:

—T'inkoi tsutsuu má nankaha ntáchak'uun. Yo chjanikj'o na'yanuu tu xi sakúhunuu tjio.

[5] B'a kitsú Simon:

—Ji nda maestru, nku nistjen kamjei na'yani. Ndaha nku tjio najmi kafit'ani. Tunga jihí xi b'a tíbixín, kui nga kfín kjanikj'áhana na'yoo.

[6] Nk'ie nga ja b'a kits'ín jóo, tu ni xí nkjihín tjio kisakúhu nga santaha xí mjehé stíya na'yaha. [7] As'ai kinchjaha já xinkjín xi tíincha tsutsu xinkuu tu xi kj'uaísinkoho ra. J'ai jóo ko kits'íntse susun nga joo tsutsuu ko ichí mahá ndyjaha nga ngjuaijinntí. [8] Nk'ie nga kikie Simon Pedro niu, tsasinkúnch'in nginkun Jesu ko b'a kitsúhu:

—Ji Nda Ntia, t'ejñaní, at'aha xi nkúhu an, ngatitsuhún ts'ian.

[9] B'a kitsú at'aha kitsankjún Simon ko ngayjee já xi tjenkoho tu ngat'aha tjio nkjún xi kisakúhu. [10] B'a ta kamaha Santiago ko Jua xi jáha Zebedeo maha, xi ta tjenko Simon. Tunga b'ihí kitsú Jesu nga kinchjako Simon:

—Najmi tu binkjuin. Nd'ai ch'atuts'ihin ri nga xuta nubai.

[11] Nk'ie nga incha j'aiko tsutsuu andai ntóo, incha y'éntuyje ni xi tjíhin yo ko kitsjennkíhi Jesu.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

[12] Ni xi kama, nk'ie nga tíjña Jesu nku nanki ichí xi tjín yo, tu j'aihí nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu. Nk'ie nga kikie Jesu, tsasinkúnch'int'aha ko kinchjantjai yjoho:

—Ji nda maestru, tsa ji xi mjehi, kama n'e jení nga chjúxinní ch'in xi k'unna.

[13] As'ai kingjénne ntsja Jesu nda uun ko b'i kitsúhu nga kits'ínko:

—Mjena. Katuma jei.

Ta kuihi chubo tsitjuxíhin ch'ihin ndo. [14] As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

—Ji, najmi tu ch'a xi 'miyaihi. T'ihinkúchjihi yjohi nda na'miu ko tjein chje xi nkú ts'ín y'éjña Moise at'aha ja kama jei, tu xi skue kixihi xuta nga ja kamanda ngáhani.

[15] Ndaha tsa b'a tsu Jesu, tunga tu sahá 'yún kiya sa. Nkjin nkjún xuta xi f'aisehe tu xi kuasínñjuhu ra ko tu xi kama nkihi ra, at'aha ch'in k'uhun. [16] Tunga máha Jesu, ante kixi xi tjín yo fi nga fi t'axín. Yo kinchjako Ntianá.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda xi najmi ma fi

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

[17] Nku nistjin nk'ie nga tíbakúya Jesu, yo ta kab'entu já fariseo ko já xi bakúya kjuatéxumoo xi nibaha nga ngúsuhun ante Galilea, ante Judea ko nanki Jerusalen. Kis'ejña chji nga'yúhun Ntianá ajihin Jesu nga kits'ínnkihi xuta un kui chubo. [18] Tu j'aihí k'ua já xi kab'anganki nku nda nga kjisun nachahan, xi najmi ma fi. Mjehe jóo nga kjuas'enko nda uun aya ni'yoo ko ngjuájña nginkun Jesu kai. [19] Tunga najmi kisakú niyáhá ra xi nkú ts'ín kjuas'enkoho, at'aha katsehe xuta yo. Kui nga incha ngjiyajnuhu nk'a ni'yoo ko incha kikjexín nku te ni xi kjinehe ni'yoo. Yo kits'ín nibájen nda uun nga kjiya nachan ts'íhin ra. Kits'ín nibájen santa nkúhu nga j'aingjájña kamasehen ayoo xi tjehen nginkun Jesu.

[20] Nk'ie nga kikie Jesu nga s'ejihin jóo yáha kui, as'ai kinchjako nda uun:

—Ji nda xinkjían, ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

21 As'ai kik'atuts'ihin já chjine'éhen
kjuatéxumoo ko já fariseo nga b'i ts'ín
kits'ínnkjink'un: "¿Yá ndaha xu'bi?
Najmi tíbenkjún Ntianá nga b'a ts'ín
tínchja. At'aha nku tutuhú Ntianá xi maha
ts'ínndyjat'aha ngatitsuhun xuta."
22 Tunga kamankjihín ra Jesu ni xi tíincha
ts'ínnkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu:
—¿Á b'a ts'ín tín'enkjínk'uhunnu? 23 ¿Má
éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xíhin ndo?
¿A: "Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin"? ¿A
ra: "Tisíntjein ko titsutjai"? 24 Tunga mje-
héna nga choo nga Ntíhi Ndax'iun tíjña
ngajoho Ntianá asunntei xi má nga kama
ts'iínndyjat'aha ngatitsuhun xuta.
As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fiu:
—Ji tínchjakoho. Tisíntjein, chjúbéí
nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.
25 As'ai nginkun ngatentee xuta tjen'yún
tsisintjehén nda uun, jakj'á nachan xi kji-
jñasun ko títs'íntsjo ts'íhin ra Ntianá nga
ngji ngáha ni'yaha. 26 Kama nkjúhun ngay-
jee xuta ko kits'íntsjoho Ntianá. Tu ni xí
kitsankjúhún nga b'i incha kitsúhu xinkjín:
—Kjuankjún xi kjuaxihi kuayaá nd'ai.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu Levi
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 Nk'ie nga ja kama, as'ai tsitju Jesu
ko kikie nku nda xi f'áchjíntjai ch'á nga
ts'ínxát'aha já Roma, xi Levi 'mi. Kui xi
kab'ejña ante má nga f'áchjíntjai ch'á. Jesu
b'i kitsúhu:
—Tsjénnkiní.
28 As'ai tsisintjen Levi, y'éntuyje ni xi
tjíhin yo ko kitsjennkíhi Jesu. 29 Ni'yaha Levi
kits'íhin Jesu nku s'í chánka ko nkjin nkjún
já xi f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Ro-
ma ko kj'aí sa xuta kab'entut'ákoho yámixo.
30 Tunga já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéx-
umoo b'a incha kitsúhu já ni'yakuyáha Jesu
nga y'ésiko:
—¿Á já xi f'áchjíntjaihi ch'á ko já xi
najmi naxu ts'íntjusuhun kjuatéxumoo
tíchinekohonu ko tí'yukohonu?
31 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki,
najmi xi ndaha. 32 Najmi xuta xi naxu
ts'íntjusun kjuatéxumaha Moise jái nch-
jaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha tu xi
ngjuaikj'áha ra animaha.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nkjé tjíhin nga k'úéntu kjintíá xuta ni'yakuyáha
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 As'ai b'i incha kitsúhu jóo Jesu:
—Nkjin niyá b'entu kjintíá ko nchjako
Ntianá já ni'yakuyáha Jua Bautista, ko b'a ta
ts'ín já ni'yakuyáha já fariseo. Tunga máha
xi ts'i, incha kjine ko 'bi.
34 B'i kitsú Jesu:
—¿A mahá b'entu kjintíá xuta xi tjíntujín
nku s'í kjuabixan nk'ie nga tíjñajin saha
nda bixoon? 35 Tunga kuichúhú nistjin nga
chjú'aha nda bixoon. Nk'ie nga kuichú
nistjin xu'boo, nk'iehé nga k'úéntu kjintíá.
36 Ko b'i ts'ín ta y'éjña chubayaha:
—Najmi tjín xi batet'a nku te najyun
tsetse ko b'éstit'akoho nku najyun chá. Tsa
b'a ts'iín, najmi tu nku najyun tsetse bat-
sun. Ta najmi b'akjáha xinkjín najyuun nga
s'estiya. 37 Ko ta ndaha najmi ch'a binchá
binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha
binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chóo. As'ai
fi ndzjo binu ko batsún tsa tjabaxíun. 38 Kui
nga tsa tjabaxín tsetsehé xinchá binu
tsetse.
39 'Ko najmi tjín xi 'bi binu chá, tsa tu sa
binu tsetsehé ts'iín mje ngá. At'aha b'a tsu
nga xi chóo xi 'yún nda.

6

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu nistjin nkjúun
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

1 Nku xuatu tíf'a Jesu má nga tjínt-
je tuniñu. As'ai já ni'yakuyáha incha
kikje'yún tuniñu ko incha kits'íntjiya ntsja
nga kikjine. 2 As'ai k'ua já fariseo b'a kit-
súhu:
—¿Á ni xi tíjña nkjúhun ra kjuatéxumoo
nga nistjin nkjúun tín'ehenu?
3 B'i kitsú Jesu:
—¿A najmi kjehé n'eyo má nga tjít'a ni xi
kits'ín David nk'ie nga kama bjoho kui ko já
xi tjenkoho? 4 Jas'en ante nkjúhun Ntianá
ko kikjine ninkuan nkjún xi tjíntu yo, ni xi
tu já na'miu ma kjinehé. Kikjine niu ko ta
kitsjáha já xi tjenkoho.
5 Ko b'a ta kitsúhu:
—Ntíhi Ndax'iun batéxumaha santaha ko
nistjin nkjúun.

B'ī ts'ín kits'ínnkihī Jesu nku ndą xi ch'ihīn ntsja

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Ni xi kama nga kj'ąí xuątū ngáha,
jas'en Jesu ni'ya sinagogą kǫ tsakúya.
Yǫ tą kab'ejña nku ndą xi ch'ihīn ntsja
kixī. 7 Já chjīnę'éhęn kjuątéxumoǫ kǫ já
fariseǫ kikuntá 'ma Jesu, tū xi skuęhe
tsa ts'īínnkihī ndǫ nga nīstjin nkjúūn
kǫ b'ą ts'ín sąkúhū rą má tíndyjajihīn
Jesu. 8 Tūnga behé Jesu ni xi tíīncha
ts'ínnkjink'un jóǫ. Ąs'ąi kinchjąkǫ ndą xi
ch'ihīn ntsja:

—Tīsíntjęīn kǫ tīsīnjñai yǫ kamaseęn.

Tsisintjęn ndǫ kǫ tsasinjña kamaseęn.
9 Ąs'ąi b'ī kitsúhū jóǫ:

—Nku ni kuasjáíyanūu. ¿Mí nihi xi ma
n'e nga nīstjin nkjúūn? ¿A ma n'e ni xi nda,
a rą ni xi najmi nda? ¿A ma n'ek'anki xūtą,
a rą ma n'ek'ien?

10 Ąs'ąi tsasehę ngayjeę já xi kabin-
chandáíhī kǫ b'ī kitsúhū ndą xi ch'ihīn
ntsja:

—Tjentei ntsąī.

B'ą kits'ín ndǫ kǫ kamanda ntsja.
11 Tūnga máha já xu'bǫ, tū ni xí kama kjahán
rą kǫ b'ī ngján kinchjąnījmíyakǫho xinkjín
mí nihi xi kąma ts'īíhīn Jesu.

B'ī ts'ín kitsjá xáhą Jesu já postrū xi te joǫ

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

12 Kj'ąí nīstjin ngáha ngji nchjąkǫ Ntīąná
Jesu má tíjña nku ąsunntu tjęnkī. Nku
nīstjęn kik'ahą yǫ nga kinchjąkǫ Ntīąná.
13 Nk'ie nga ja kama ndzjeęn, kinchjąhą xūtą
ni'yakuyáhą. Te jo maha já xi j'ájin. Já
postrū kitsúhū jóǫ.

14 Kui xu'bi já te jo xi j'ájin Jesu: Simon, xi
kitsjá j'áíhīn nga tą Pedrǫ k'úín, kǫ Andre,
xi ndą nts'ę Pedrǫ maha, Santiagǫ, Jua,
Felipę, Bartolome, 15 Mateǫ, Toma, Santiagǫ
xi ntíhī Alfeǫ, Simon xi makǫ já xi mjehę
ts'īín ndąíhī nąxīnantá Israel, 16 Judą xi ntíhī
Santiagǫ, kǫ Judą Iscariotę ya xi ąskahan
kits'ínkjas'en Jesu.

B'ī ts'ín kama ñjakúnehę xūtą Jesu

(Mt. 4:23-25)

17 Ąs'ąi nibajenkǫ Jesu jóǫ kǫ j'ai sin-
jña'yún nku ąnte sunya. Yǫ kama ñjakú
nkjin xūtą ni'yakuyáhą kǫ nkjin ńkjún xūtą
xi nibaha ngayjeę nanki xi tjín ąnte Judeą
kǫ xi tjín ąndaihī nanki Jerusalen kǫ ąnte xi
tiña mahą nanki Tirǫ kǫ nanki Sidon. Kui
xi j'aisínñjuhū Jesu kǫ tū xi kąma nki yahą
rą xi k'uhūn ch'in. 18 Kǫ xūtą xi un tíbehę
nga tjíntujíhīn jánindoǫ tą kama ndąíhī.
19 Ngayjeę xūtą mjehę nga ts'īínkǫ Jesu,
ąt'ahą nga'yún xi bitjujíhīn. Kui nga'yún xi
ts'ínnkikǫhǫ rą ngayjeę xūtą.

B'ī ts'ín kitsúya Jesu yá xūtąha xi nda tjín ts'ę nginkūn Ntīąná

(Mt. 5:1-12)

20 Ąs'ąi tsasehę Jesu xūtą ni'yakuyáhą kǫ
b'ī kitsúhū:

—Á b'ą nda tjíhin ts'ąjun xi najmi tjínnūu
kjūanchíná xi kąma 'yún k'un, ąt'ahą jun xi
tintsūbąjiun má batéxuma Ntīąná.

21 'Á b'ą nda tjíhin ts'ąjun xi tíma bjo-
hǫnūu nd'ąī, ąt'ahą jun xi k'ūąnki kąma
ngáhąnūu.

'Á b'ą nda tjíhin ts'ąjun xi tích'íhinu
nd'ąī, ąt'ahą jun xi chąjnū ngáhanu.

22 'Á b'ą nda tjíhin ts'ąjun xi ts'īín un-
kiehęnūu xūtą, nk'ie nga najmi sąsíhīn jun
xūtą, nk'ie nga ch'on kūītsūnūu kǫ nga
kūīnchjąyanenūu xi nkú joyaha tsa jun xi
ch'onk'un ąt'ahą Ntíhī Ndąx'īūn yjankiu.
23 Tsjo katumanūu kui nīstjiūn kǫ katse-
jíhīnnūu kjūątsjo, ąt'ahą 'yún tse chjí xi
n'ękjóhǫon ndjiǫjmi ján. Ąt'ahą ntję cháhą
xūtą xu'bǫ b'ą tą ch'on kits'íhīn já profetą
xi kis'e nīstjin nk'ie.

24 'Tūnga nīmą rú n'ehenu xi nchīnó,
ąt'ahą ja tín'ekjóhǫon kjūątsjonūu.

25 'Nīmą rú n'ehenu xi kitse sisinnūu
nd'ąī, ąt'ahą kąma bjo ngáhąnūu.

'Nīmą rú n'ehenu xi tíchajnu nd'ąī,
ąt'ahą k'úé nusin nusinnūu kǫ ch'īú.

26 'Nīmą rú n'ehenu nk'ie nga ngatentęę
xūtą nda ts'ín kūīnchjąyanenūu, ąt'ahą b'ą
tą nda ts'ín kinchjąyane ntję cháhą xū-
tą xu'bǫ já profetą tsank'á xi kis'e nīstjin
nk'ie.

B'ī ts'ín tsakúya Jesu nkú n'ękąá xi ch'on títs'ínná

(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 'Tūnga máha jun xi tíbasinñjúnú, b'ą
tíxinnūu. N'ętjó xūtą kontrąnūu. Nda
n'ǫhǫ xūtą xi unkienūu. 28 Xi ch'on kūīt-
sūnūu, nda t'ihūun. Nk'ie nga chūbakǫo
Ntīąná, chūbantjo xūtą xi ch'on títs'ínnūu.
29 Tsa tjín xi k'ǫnjihin nku tsąhī, tjeihīn kǫ
xinkūū. Kǫ tsa tjín xi kjé'ahi chīnkantsjąhī,
tjennteihī nga katjikǫ kǫ chīnkahī. 30 Tū
yáhá ni xi kūąnkihi tsa mí nihi, tjeihīn.

Ko tsa tjín xi ngjuaiko ni xi ts'i, najmi tu ji n'enisihi ri. 31 Xi nkú ts'ín mjenuu nga n'enuu, b'a ta n'oho xuta xi kj'aí.

32 'Tsa n'etjó xi tjoho jun, ¿mí kjuandaha xi tín'o? Santaha ko xuta ngatitsuun b'a ta ts'ín tjoho xinkjín. 33 Ko tsa nda n'ohoo xi nda títs'ínnuu, ¿mí kjuandaha xi tín'o? Santaha ko xuta ngatitsuun b'a ta incha ts'ín. 34 Ko tsa n'ekienyohoo xi behe k'un nga tsjá ngajoya ngáhanuu, ¿mí kjuandaha xi tín'o? Santaha ko xuta ngatitsuun ts'ínkienyaha xinkjín ko kuyá ngajoya ngáha.

35 'Tunga máha jun, n'etjó xuta kontranuu, n'oho ni xi nda, ko n'ekienyo nga najmi tu chuyó tsa k'uai ngajoya ngáhanuu. B'a ts'ín tse chjí n'ekjáíhin ruu ko kuichúmo ntíhi Ntianá xi tíjña nk'a ján. At'aha kui xi nda ts'ínko ndaha tsa xi ch'onk'uun ko xi najmi tsjáha máb'achjíhi nga nda tín'eko. 36 Kui nga katuma nimahanuu xuta xingisoo xi nkú ts'ín Na'minuu ma nimaha xuta.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi n'ek'anjiá jé xuta

(Mt. 7:1-5)

37 'Najmi tu n'ek'anjiu jé xuta xi kj'aí. B'a ta ts'ín Ntianá najmi ts'iínnijénuu. Najmi tu n'ohoo kjua xuta xi kj'aí. B'a ta ts'ín Ntianá najmi ts'iínnuu kjua. N'endyjat'o ko Ntianá ta ts'iínndyjat'anuu. 38 Tjon ko Ntianá tsjá sisinnuu. Ts'iíntse susun ko xí k'uétsujneyáhá tsanuu. Xí ngjuai ndzjontjáíhí kama. Chuba xi n'e chjón nga k'uo, ta kui xi k'uachubako ngáhanuu Ntianá nga tsjánuu.

39 Ko b'i ta ts'ín tsakúya Jesu nga y'éjña chubaya:

—¿A kamahá ra nku nda ka kuakú niyáha kj'aí nda ka? ¿A najmi kuixuntuyáhá nku tixa nga joo? 40 Nku nda ni'yakuyá najmi 'yún yankjún sa nga nda maestruhu. Tunga nga ja kfet'aha ni xi tíbangiya, b'a ta ts'ín kamaha xi nkúhu nda maestruhu.

41 '¿Nkú ts'ín ji tíchasehe ri stjé xi kjinkihi tunkun nda nts'ei nk'ie nga najmi títs'ín ndzjehin yáxu'ba xi kjinki tunkuin? 42 Tsa najmi tíyai yáxu'ba xi kjinki ts'i, ¿nkú ts'ín b'a k'úíhin ri nda nts'ei: "Nda nts'é, k'uaintení nga k'uasjénkia stjé xi kjinki tunkuin"? Tín'ei ni xi ts'ín xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntianá ni xi n'ení ní. N'esje mahi tjun yáxu'ba xi kjinki tunkuin, tu xi nda kama ndzjehen ri nga n'esjenki stjé xi kjinki tunkun nda nts'ei.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yaha ra xuta

(Mt. 7:17-20; 12:33-35)

43 'Najmi yá tu xi nda bjaha tu xi najmi nda, ko ta ndaha yá tu xi najmi nda bjaha tu xi nda. 44 Tu xi bjaha nga nkúnkú yá tu xi tjín, kui xi bakúchji xi nkú k'un yá tuu. At'aha najmi ajin na'yóo s'e tu higo ko ta ndaha najmi ajin na'yá ntsje s'e tuntsjajé. 45 Nku nda xi nda, ni nda xi tíjñajin animaha b'asje. Nku nda xi ch'onk'un, ni ch'onk'un xi tíjñajin animaha b'asje. At'aha ni xi kitsejíhin animaha xuta, kui ní nihi xi bitju ts'a.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xutaha xi nkjink'un

(Mt. 7:24-27)

46 '¿Á: "Nda maestru, nda maestru", tí'mihinú nga najmi tín'ehenu ni xi tíbakuyánuu? 47 Xínyanuu yá xi nkú joyaha xi f'aisena ko nt'é énna ko ts'íntjusun. 48 Kui xi b'a joyaha nku nda xi nanka tsakján ko naxi y'éyanjikoho tuts'in ni'yaha nga kits'ínnda. Nk'ie nga kama 'yún ntáje, 'yún j'aik'íéhe ni'yoo. Tunga najmi j'ajniyáhá ra, at'aha naxi kamandasún.

49 'Tunga máha xi nt'é énna ko najmi ts'íntjusun, kui xi b'a joyaha nku nda xi tu asun t'anankiuhú kits'ínndasún ni'yaha nga najmi y'éyanji. Nk'ie nga 'yún j'aisatéhe ntáje ni'yoo, tu tjen'yún tsijnehé ko tu xihi ní kis'ejña.

7

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nda musuhu nku nda jun k'aku

(Mt. 8:5-13)

1 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kinchjako xuta, as'ai ngji nanki Capernaum. 2 Yo tíjña nku nda jun k'aku Roma xi tíjñaha nku nda musu xi tjo njkjúhun, xi kjijña un ko ja ma kuayáhá. 3 Nk'ie nga kint'é nda jun k'aku ni xi títs'ín Jesu, kits'ínkjisehe k'ua jáchá xi tjíhin xá ajihin xuta judio, tu xi kuankihi ra Jesu nga kj'uaí ts'ínnkihi nda musuhu. 4 As'ai incha j'aisehe Jesu ko tsankintjáí nda juun nga b'a incha kitsú:

—Nda animaha ndo. Machjéhen nga kuisinkoi. 5 At'aha tjoho xutaná ko santaha nku ni'ya sinagoga kits'ínndani.

6 Ąs'ąi ngjikǫ Jesu jóǫ. Tụnga nk'iehé nga
ja ịncha tsichu tiña ni'yahą ndą juụn, k'ụą
já xi nda nchjąkǫhǫ ndą juụn kits'ínkjisehẹ
Jesu tụ xi b'ą kụitsụhụ rą:
—B'ị títsuhi ndą jun k'akụ: Ji ndą ntịą,
najmi tụ n'estihị yjohị, ąt'ahą najmi an
tsuhuna tsa ni'yaną kụitjás'ẹin. 7 Kui kjụąha
nga tą najmi kama tak'an kjúáịsehera. Tụ
b'ą tịxín ní nga katumanda ndą musụną,
kǫ kąmanda ndǫ ma. 8 Ąt'ahą xi nkúhu an,
tíjñana xi batéxumana kǫ tą tjínna já jun xi
batexumahą. Nk'ie nga: "T'in", xihịn nku,
ąs'ąi fi. Kǫ tsa: "Nibáị", xíhịn kj'ąí, ąs'ąi
nibá. Kǫ tsa nku ndą musụną: "N'ẹị kui nịị",
xíhịn, ąs'ąi ts'ín.
9 Nk'ie nga kint'é Jesu én xi kits'ín nibá
ndą juụn, kama nkjúhụn kǫ kits'ínk'ótjiya
nga kinchjąkǫ xụtą nkjin xi tjẹnkǫ:
—Kjụaxị ni xi tíxinnụu. Ndaha nku xụtą
xi ntjẹ Israel tjẹhẹn rą najmi kjẹe sakújinna
xi b'ị ts'ín s'ejihịn an xi nkú ts'ín s'ejihịn
ndąị.
10 Nk'ie nga kik'óya ngáha já xi kits'ínkji
ndą jun k'akụ, ja nda ngáha ndą musụ nga
ịncha j'ai.

B'ị ts'ín kits'ínkj'áíyahą Jesu ntíhị nku tąchjụún xi ja k'ien x'ịhịn

11 Nk'ie nga ja kama, ąs'ąi ngji Jesu
nanki ịchí xi 'mi Nain nga tjẹnkǫ ts'íhin já
ni'yakuyáhą kǫ nkjin nkjún xụtą. 12 Nk'ie
nga ja tsichu tiña Jesu má nga bitjas'ẹhẹn
rąá nankiụ, kikie nga ntí nku tutuhụ nku
tąchjụún xi ja k'ien x'ịhịn tíịncha fin-
gjáyanji xụtą. Nkjin nkjún xụtą nąntịą xi
tjín yǫ xi tjẹnkǫhǫ tąchjúụn. 13 Nk'ie nga
kikie Ndą Ntịaná tąchjúụn, kama nịmąhą kǫ
b'ą kitsúhụ:
—Najmi tụ ch'í.
14 Ąs'ąi ngjise tiñahą kaxǫ kǫ kits'ínkǫ.
Tsincha'yún já xi y'anganki kaxǫ. Ąs'ąi b'ị
kitsú Jesu:
—Ndąti, ji tínchjakǫho. ¡Tịsíntjẹịn!
15 Ąs'ąi y'ejña kutu ndą xi ja ka'meẹ kai kǫ
kinchją. Kits'ínkjas'en ngáha Jesu ndǫ ąya
ntsja nąahą. 16 Kitsankjún ngayjẹẹ xụtą kǫ
kits'íntsjohǫ Ntịaná nga b'ị kitsúhụ xinkjín:
—Nku ndą profetą chánka ja kuitjujinná.
Kǫ b'ą tą kitsú ya:
—Ntịaná ja kj'uaisinkǫ xụtąhą.
17 Kinu'yá ni xi kits'ín Jesu ngayjẹẹ ąnte
Judeą kǫ ngayjẹẹ ąnte xi tjíndai yǫ.

B'ị kitsú Jesu nga kinchjąkǫ já ni'yakuyáhą Jua Bautistą
(Mt. 11:2-6)

18 Jua Bautistą tą kint'é ngayjẹẹ ni
xu'bị, ąt'ahą já ni'yakuyáhą kitsúyahą.
Ąs'ąi kinchjąhą jo já ni'yakuyáhą 19 kǫ
kits'ínkjisehẹ Jesu tụ xi ngjụąingjásjaiyahą
rą nga b'ị kụitsụhụ: "¿A ji ndą xi tjíhin
nga kj'ụąí? ¿A rą chúyahá rị kj'ąí ndąha?"
20 Nk'ie nga j'ai jóǫ má tíjña Jesu, b'ị ịncha
kitsúhụ:
—Jua Bautistą kuats'ín nibáni nga chąs-
jaiyąihị: "¿A ji rú ndą xi tjíhin nga kj'ụąí?
¿A rą chúya rú rị kj'ąí ndąha?"
21 Tą kuihi chụbǫ kits'ínnkihị Jesu nkjin
xụtą xi k'uhụn ch'in, xi un tíbehẹ kǫ xi
tjíntujíhịn jánindoǫ, kǫ kits'ín nga kama
chjihị nkjin xụtą ką. 22 Ąs'ąi b'ą kitsúhụ jóǫ:
—Tankínk'inyohǫo Jua ni xi kuayo kǫ ni
xi kuanu'yó ẹị. Tíma chjihị xi kąhą. Xi na-
jmi ma fi tíịncha fi. Xi k'uhụn ch'in fentu-
jnu tímanda. Tínt'é xi stayahą. Tíf'áíyahą
xi ja k'ien. Tís'enjjmíhị én nda tsuhụ Ntịaná
xi x'ąhąn. 23 ¡Nda tjín ts'ẹ xi najmi tjín ni xi
ts'ịínch'ohǫ nga tsjénnkina!

B'ị ts'ín kinchjąnjjmíyaha Jesu Jua Bautistą
(Mt. 11:7-19)

24 Nk'ie nga ja ngji já ni'yakuyáhą Jua
Bautistą, ąs'ąi b'ị kitsú Jesu nga kinch-
jąnjjmíyaha Jua:
—¿Mí nihi xi tsankinsenkjúhụun ąnte
kixiụ? ¿A nku yáxá xi títs'ínk'ajnihị ntjǫ?
25 Tsa najmi, ¿mí nihi xi tsankinsohǫo? ¿A
nku ndą xi yja najyun tsjo tjín? Najmi,
ąt'ahą xi bja najyun tsjo k'un kǫ xi nda ts'ín
tjíntu, ni'yahą ní já rẹị tjíntu. 26 Tụnga, ¿mí
nihi xi tsankinsenkjúhụun? ¿A nku ndą
profetą? Johǫn, kui. An b'ą tíxinnụu nga
kui Jua xi 'yún chánka sa ąjihịn já profetą.
27 'Jua tínchjąnjjmíyaha ni xi tjít'a xụjụn
éhẹn Ntịaná:
Títs'inkjíá ndą chjịnẹ'énną tụ xi ngjụąi
títjuhun ri.
K'ụénda títjun nịyáhị.
28 An b'ą tíxinnụu. Ndaha nku xụtą xi
tjín ąsunnteị najmi 'yún chánka sa nga Jua
Bautistą. Tụnga xi 'yún ịchí má batéxuma
Ntịaná, kui xi 'yún chánka sa nga Jua.
29 Ngayjẹẹ xụtą kǫ santaha já xi
f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxát'ahą já Romą,
nk'ie nga kint'é éhẹn Jesu, b'ą ịncha kitsú
nga nąxụ ts'ín Ntịaná. Ąt'ahą kui xi kits'ín

yu nga kisaténtá nk'ie nga tsaténtá Jua xutą. 30 Tunga já fariseohó ko já chjine'éhen
kjuątéxumoo najmi kisaténtá. B'ą ts'ín tą
kuihi y'éch'oho rą yjoho ni xi y'énda Ntianá
nga tsjáhą. 31 B'i kitsú ya Jesu:
—¿Mí nihi xi k'uejñá chubayakohona xi
nkú k'un xutą xi tjín nd'ai? ¿Yá xi b'ą
joyaha xutą xu'bi? 32 Kui xi b'ą joyaha já
asti xi b'entu niyátée ko kjintáyahą xinkjín
nga b'ą incha tsu: "Nk'ie nga kin'ekjanei
yánąxu, ¿á najmi kichankihinu? Ko nk'ie
nga kisei suun nusin, ¿á najmi kich'íhinu?"
33 'Ąt'ahą nk'ie nga j'ai Jua Bautistą,
y'ejña kjintíá ko najmi kik'i binu. Ąs'ąi:
"Ndąninda tíjñajihin", tsixíún. 34 Askahan
j'ai ngá Ntíhi Ndąx'iun xi kjine ko 'bi,
ko tu sa b'ąhá bixín ngó: "Kui ndąi xi
'yún kjine ko 'yún 'bi. Nda nchjąko já xi
f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxát'ahą já Romą ko
já xi najmi nąxu ts'íntjusun kjuątéxumoo."
35 Tunga tís'ejña chjihí kjuąnkjintak'uhun
Ntianá nk'ie nga tíyahą ni xi títs'ín.

B'i kama nk'ie nga ngji Jesu ni'yahą nku ndą fariseo

36 Ąs'ąi nku ndą fariseo b'ą kitsúhu Jesu
nga ngjuąi kjinekoho niñu. Ngji Jesu
ni'yahą ndo ko y'ejñat'a yámixo. 37 Ąs'ąi
nku tąchjuún ngatitsun xi tą tíjña nanki
xu'bo kint'é nga niñu tíkjine Jesu ni'yahą
ndą fariseo. Ąs'ąi j'aiko nku lubatą ndjio
chjí xi tíinchahą ntá sinjne. 38 Tíkjintáhá
ts'íhin nga j'aik'iejñat'a tsuku Jesu ko
ntánkun tsanéjnukoho. Ąs'ąi tą kuihi nts-
jąku kits'ínxijnukoho sjai Jesu ko kikjexu'ba
ko kik'onjnuhu ntá sinjne.
39 Nk'ie nga kikie ni xu'bi ndą fariseo
xi tsankihi Jesu nga kj'uąí kjinekoho niñu,
b'i ts'ín kits'ínnkjink'un: "Tsa kjuąxi nga
nku ndą profetą ndąi, skue rą yá nąaha xi
títs'ínkoho ko mí xutąha niu, ąt'ahą ngatit-
suhún ts'ín tąchjúun."
40 Ąs'ąi b'i kitsú Jesu:
—Ji Simon, nku ni mjena xínyaha.
B'ą kitsú ndo:
—Chubai, ndą maestru.
41 B'i kitsú Jesu:
—Jo já kitsjehen toohon nku ndą xi
ts'ínkienya toon. Nku xi kitsjehen un
unchan toontaba ko nku xi kitsjehen
cháte. 42 Nk'ie nga najmi be jóo nkú ts'ín
k'uéchjíhi ndo ąt'ahą najmi tjíhin toon,
ąs'ąi kin'endyjat'ahą nga joo ni xi tjehen.
Kui nga t'inyahaní, ¿má xi kui já xi joo 'yún
tjo sahą ndą xi ts'ínkienya toon?
43 B'ą kitsú Simon:
—Ndą xi 'yún tse kin'endyjat'ahą, xian.
B'i kitsú Jesu:
—B'ą tjín ni xi kuakixín.
44 Ąs'ąi tsase Jesu má síjña tąchjúun ko b'ą
tą kitsúhu Simon:
—¿A tíyai tąchjíin? An kjúąikjas'en
ni'yahi ko najmi kuak'ąiní ntánijua xi
kuanejnúhuna tsuká. Tunga máha tąchjíin,
ntánkun kuakanéjnukoho tsuká ko ntsjąku
kuats'ínxijnukoho. 45 Najmi kuachjuxu'baní
tsa kuasuniñaní nk'ie nga kjúą ni'yahi,
tunga tąchjíin santa nkúhu nga kuas'en
najmi tíchú mahą nga tíkjexu'ba tsuká.
46 Najmi kuich'onjnuihi seti nintaká, tunga
tąchjíin ntá sinjne kuak'onjnuhu tsuká.
47 Kui nga b'ą tíxihin ra. Ja kama ndyjat'ahą
ngayjee ngatitsun nkjún xi tjíhin, ąt'ahą
'yún tse kjuątjo kuakakúchji. Tunga xutą
xi ichí n'endyjat'ahą, kui xi ichí kjuątjo
bakúchji.
48 Ąs'ąi b'ą kitsúhu tąchjúun:
—Ja kama ndyjat'ahi jéhi.
49 Ąs'ąi já xi kab'entut'ákoho yámixo b'ą
incha kitsúhu xinkjín:
—¿Yá ndąha xu'bi nga santaha ngatitsun
mahą rą ts'ínndyjat'aha?
50 Jesu b'i kitsú yahą tąchjúun:
—Ąt'ahą kuas'ejihin nga Ntianá kits'ín
nibána, kui nga kuan'ek'ankihi ri. T'inndai
ko kas'ehi kjuąjyu.

8

Kui jminchjíin xi tą kitsjennkíhi Jesu

1 Ja kamoo, ąs'ąi ngji Jesu nga kikjatsú'ba
xki nanki i xi tjín yo ko xi xixihi. Y'énijmí
ko kitsúya nga Ntianá xi batéxuma. Kit-
sjenkoho já postru xi te joo 2 ko k'uą
jminchjín xi kits'ínnkihi ko xi kik'onsje
jáninda xi tjíntujíhin. Tjenjihin jminchjíun
Marią xi tą 'mi Magdaleną, xi tsitjujíhin
yatu jáninda, 3 ko Juaną chjuúhun Chuzą,
ndą xi ts'ínxát'ahą ndą rei Herode Antipą,
ko Susaną ko nkjin sa jminchjín xi tsasinko
Jesu nga kitsjáhą ni xi tjíhin.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ndą xi tsaténdzjo xujmá

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Kama ñjakú nkjún xuta xi incha tsitju
nankihi nga j'aisehe Jesu. As'ai tsakúyaha
nga y'éjña chubayaha. B'i kitsú:
5 —Nku nda ngjiténdzjo xujmáha. Nk'ie
nga tíbaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu
andai niyóo. As'ai tsisinne ko nisee incha
kikjine xujmá xu'boo. 6 K'ua xi tsixuntu
ajin ndjio. Nk'ie nga jasu, as'ai kixí at'aha
kindyjat'aha ntánijua. 7 K'ua ngá xi tsix-
untu ajin na'yóo. Kisá na'yóo ko najmi kit-
sjántehe nga nda saá xujmá xu'boo. 8 Tunga
k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiu.
Kui xi jasu ko tu xí tsehé kitsjá. Nkúnkú
xujmóo kitsjá santaha unchan niyá sa.
Ko 'yún kinchja Jesu nga b'i kitsú sa:
—Xi tjen tjabaxínñju katasínñju.

B'i ts'ín kitsúya Jesu á tu subahá y'éjña chubayaha nga tsakúya
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

9 As'ai já ni'yakuyáha incha kingjásjaiya-
ha mí nihi xi tsakúya nga y'éjña chubayoo.
10 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni
xi 'ma tíjña ts'e xi nkú ts'ín batéxuma
Ntianá. Tunga xuta xi k'oo tu s'ejña
chubayahá ra, tu xi ndaha tsa kuasehe
tunga najmi skuehé, ko ndaha tsa kuasínñju
tunga najmi kamankjihín ra.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ts'ínkjáíhin xuta éhen Ntianá
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

11 'B'i tsuhu ra én xi kuak'iejñá chubaya.
Xujmóo, kui xi nkú joyaha éhen Ntianá.
12 Xujmá xi tsixuntu andai niyóo, kui xutaha
xi nt'é éen, as'ai nibá ndanindoo ko kjexín
én xi ja tíjñajin animaha xuta xu'bo tu
xi najmi s'ejihin ra éen ko b'a ts'ín najmi
n'ek'ankihi.
13 'Xujmá xi tsixuntu ajin ndjio, kui xu-
taha xi nt'é éen ko tsjo ts'ín ts'ínkjáíhin
tunga najmi 'yúhún tjíhin kjama. Kutjuhú
s'ejihin Ntianá ko nk'ie nga chjut'ayák'un,
ts'ín t'axíhin yjoho éen.
14 'Xujmá xi tsixuntu ngá ajin na'yóo, kui
xutaha xi nt'é éen tunga ni xi tjíhín asun-
ntee s'entaha ra, ko mjehe kjuanchinóo ko
kjuatsjo xi tjín asunnteé. B'a ts'ín najmi
sakúntehe ra nga nda saáha éen ajin ani-
maha xuta xu'bo ko najmi tsjá chan.
15 'Tunga máha xujmá xi tsixuntu nanki
xi ndoo, kui xutaha xi nda animaha ko kixi
tjíntuyáha. Basínñjuhu éen ko b'a joyaha
xujmá xi tsjá chan xi nda, at'aha ndjá tíin-
cha.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi ma s'ejña 'ma éhen
(Mr. 4:21-25)

16 'Najmi tjín xi b'éti nku nd'í ko as'ai
b'é'makoho nku ni ko tsa b'éjñanki kinte
nachan kamo. B'éjña nk'a ní, tu xi s'e ndz-
jehen ra xuta xi kjuas'ehen ayoo. 17 At'aha
ngayjee ni xi 'ma tíjña nd'ai, kuichú nistjin
nga s'ejña chji. Ko ngayjee ni xi najmi tíjña
chji nd'ai, kuichú nistjin nga cha ko kuitju
chji. 18 Kui nga 'yún nda tasinñjuhunu ni xi
tínu'yó. At'aha xi mjehe nga kamankjihin,
k'uai saha. Tunga xi najmi ts'iínsihin nga
kamankjihin, chjú'aha santaha ni xi títsu
nga kamankjihin kai.

B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi naaha ko yá xi já nts'e
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 As'ai naaha ko já nts'e Jesu j'aisehe,
tunga najmi kamahá tsichusehe at'aha kat-
sehe xuta yo. 20 As'ai tjín xi b'a kitsúhu Jesu:
—Naahi ko já nts'ei kabincha natsin ján.
Mje rúhu skuehi.
21 B'i kitsú Jesu:
—Xi basínñjuhu éhen Ntianá ko
ts'íntjusun, kui xutaha xi nána ko já nts'é.

B'i ts'ín kits'ínk'íéjyu Jesu ntjo ko ntáchak'uun
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

22 Nku niyá jas'enko Jesu já ni'yakuyáha
nku tsutsu ko b'a kitsú:
—Tjián ngabantá xinkuhu ntáchak'uun.
As'ai incha ngji. 23 Tunga nk'iehé nga tíin-
cha f'atikjá ntóo, tu kis'efehé Jesu. As'ai ka-
majín ntáchak'uun nku ntjo xi tu xí 'yúhún
ko jas'ehen ntánijua tsutsuu. B'a kama xi ja
ngjuaijinntí yóo kama. 24 As'ai já ni'yakuyóo
incha ngji ts'ínkj'áha Jesu ko b'i kitsúhu:
—¡Ji nda maestru, nda maestru! ¡Ja
kuayáá ei ni!
As'ai tsisintjen Jesu ko ndjá kinchjako
ntjo ko t'éhen ntáchak'uun. Kitsjenjyú ntjo
ko kis'e jyujyu. 25 B'i kitsúhu já ni'yakuyáha:
—¿Á najmi s'ejihinnuu Ntianá?
Kitsankjún ko kama nkjúhun jóo ko b'i
ngján b'i kitsúhu xinkjín:
—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ko ntjo ko
ntáchak'uun batéxumaha ko nt'é'éhen?

B'ı̱ ts'ín kits'ín ndąíhı̱ Jesu nku ndą xi tjíntujíhı̱n jánindoǫ

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

26 Ąs'ąi ı̱ncha tsichu nankihı̱ xuta Gerasą, nanki xi tíjña ngabantá ntáchak'uun, xi tjehen ąnkjín ąnte Galileą. 27 Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, ąs'ąi j'aik'úhun nku ndą xi yǫ nankihı̱. Ndąninda tíjñajihı̱n ndǫ. Kui xi ja nd'ąi ǫ̱kjún najmi tą bjaha najyun kǫ tą ndaha najmi b'ejñaya ni'ya. Tu ąjin tsjóǫhó b'ejña. 28 Nk'ie nga kikie Jesu, tsasinkúnch'int'ahą kǫ kikjintáya nga b'ı̱ kitsúhu:

—Ji Jesu, Ntíhı̱ Ntıą nku tutu xi tíjña nk'a ján, ¿mí nihi xi tjínkǫhi an? Tíbankihi nga najmi tu 'bąiní kjuanımą.

29 B'ą ts'ín kinchją ndǫ, ąt'ahą Jesu b'ą kitsúhu ndąnindoǫ nga kuıtjujihı̱n. Ja tu xí nd'ąihí kǫ yaha nga tíjñajihı̱n ndǫ ndąnindoǫ. Tą nda tsa n'úkıchą s'e'yúnkǫho ndǫ. Tu nkú kjetıyahá ni xi s'e'yúnkǫho. Ąs'ąi ndąnindoǫ fikǫhǫ má nga najmi ch'a tjín.

30 Ąs'ąi Jesu kingjásjaiyahą:

—¿Nkú 'mihi?

B'ą kitsú ndąnindoǫ:

—Legion 'mini.

B'ą kitsú ąt'ahą mıı̱hí jánindoǫ tjíntujíhı̱n. 31 Ąs'ąi ı̱ncha tsankihı̱ Jesu nga najmi tu ts'ıı̱nkjihı̱ ąnte ch'on chuun má nga un skuehe. 32 Xi tjehen nku ąsunntu tjenkı̱ nkjin ǫ̱kjún chı̱nką tíı̱ncha kjine jñá. Ąs'ąi jánindoǫ tsankihı̱ Jesu nga tsjántehe nga ngjuaı̱kjas'enjihı̱n chı̱nkǫ, kǫ kitsjá kjuą Jesu. 33 I̱ncha tsitjujíhı̱n ndǫ jánindoǫ nga ı̱ncha ngjikjas'enjihı̱n chı̱nkǫ. Tsangatsanka chı̱nkǫ nga kikjaníkj'antjai yjohǫ má nk'antjaihı̱ yǫ kǫ tsixuntujín ntáchak'uun. Yǫ jesunjin ntá.

34 Máha já xi tíı̱ncha kunntá chı̱nkǫ, nk'ie nga kikie ni xi kamoǫ, ı̱ncha tsanka. Ngji tsúyahą xutą xi tjín ąjin nąntıǫ kǫ ąndai nąntıǫ. 35 Ąs'ąi ı̱ncha j'aisehe xutą ni xi kamoǫ. J'ai má tíjña Jesu kǫ kikie nga kab'ejñat'a sjai Jesu ndą xi tsitjujíhı̱n jánindoǫ. Ja yja ngáha najyun kǫ ja nda jeje ngáha. I̱ncha kitsankjún jóǫ. 36 Já xi kikie ni xi kamoǫ ı̱ncha kitsúyahą xutą xingisoǫ xi nkú ts'ín kamandaha ndą xi tsitjujíhı̱n jánindoǫ. 37 Ąs'ąi ngayjee xutą nąntıą xi tjín nanki Gerasą tsankihı̱ Jesu nga kuıtju ngáha yǫ, ąt'ahą tu ni xí ı̱ncha kitsankjúhún. Ąs'ąi jas'en Jesu tsutsuu kǫ kik'óya ngáha.

38 Máha ndą xi tsitjujíhı̱n jánindoǫ, mjehe nga tsjénnkihı̱ Jesu kǫ tsankihı̱ kjuą. Tunga tsasín nıyáhá rą Jesu. B'ı̱ kitsúhu:

39 —T'in ngáhani ni'yahı̱ kǫ tıxínyai ngayjee ni xi kuats'ínkǫhi Ntıaná.

Ąs'ąi ngji ndǫ kǫ kitsúya ngayjee ąjin nąntıǫ ngatentee ni xi kits'ínkǫhǫ Jesu.

B'ı̱ ts'ín kits'ínnkihı̱ Jesu nku tąkjín kǫ nku tąchjuún

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

40 Nk'ie nga ja kik'óya ngáha Jesu ngabantá xinkuu, tsjo ts'ín kits'ínkjáíhı̱n xutą nkjiun, ąt'ahą ngatentee tíı̱ncha kuyáhą. 41 Ąs'ąi j'ai nku ndą xi 'mi Jairǫ xi tą nku ndą k'akuhu ni'ya sinagogą. Kui xi tsasinkúnch'int'ahą Jesu kǫ tsankihı̱ nga ngjuaı̱ ni'yahą, 42 ąt'ahą tąkjín nku tutuhu xi tjíhı̱n te jo nú ja tí'me.

Nk'ie nga tífi Jesu yǫ, ıxí tíbasinne'yúhún rą xutą nkjin xi tjennkihı̱. 43 Tą tjenjihı̱n xutą nkjiun nku tąchjuún xi tjíhı̱n te jo nú nga jní títs'ínk'iehen. Já chjıneenki kits'ínkjehe ngayjee ni xi tjíhı̱n. Ndaha nku najmi kamahą kits'ínnkihı̱. 44 Kui tąchjúun xi nibaha ąstun Jesu kǫ kits'ínkǫ tuts'in najyuhun. Tą kuihi chubǫ tjen'yún kitikjáyahá rą jníu. 45 Ąs'ąi b'ąhá kitsú Jesu:

—¿Yá xi kuats'ínkǫna?

Tunga ndaha nku najmi kits'ínkie yjohǫ. Ąs'ąi b'ą kitsú Pedrǫ:

—Ji ndą maestru, xutą nkjiun tíbasinne'yíhin kǫ b'ı̱ ngján tíı̱ncha tsuniñaihi.

46 Tunga b'ı̱hí kitsú Jesu:

—Tjín xi kuats'ínkǫna, ąt'ahą ndzjen kamana nga kuitjujin nga'yúnną.

47 Máha tąchjúun, nk'ie nga kikie nga najmi kama tsanka 'ma, ąs'ąi ı̱xí ts'atsé nkjúhún nga j'aisinkúnch'int'ahą Jesu. Nginkun ngatentee xutą kitsúya mí kjuąha nga kits'ínkǫho najyuhun Jesu kǫ xi nkú ts'ín tą kuihi chubǫ kama nkihı̱. 48 B'ı̱ kitsúhu Jesu tąchjúun:

—Ji ntínąą, ąt'ahą kuas'ejihin nga Ntıaná kits'ín nibána, kui nga kama nkihi ri. Kas'ehi kjuąjyu nga t'in.

49 Nk'ie nga b'ą tą títsuhu Jesu, tu j'aihí nku ndą xi nibaha ni'yahą ndą k'akuhu ni'ya sinagogą kǫ b'ą kitsúhu:

—Ja k'uen tąkjíhı̱n. Najmi tą n'estihı̱ rı̱ ndą maestru.

50 Tunga nk'ie nga kint'é Jesu niu, as'ai b'i
kitsúhu ndo:
—Najmi tu binkjuin. Tu nkú kas'ejihín ri
an ko kama nkihi takjíhin.
51 Nk'ie nga tsichu Jesu ni'yaha ndo, najmi
kitsjánte tsa kj'aí xi kjuas'enko ayoo, tu
Pedro sahá, Jua, Santiago, ko na'mihi ko
naaha takjíun. 52 Kui chubo ngayjee xuta
xi kama ñjakú yo tíincha kjintá ko tíincha
ts'ínbat'a takjíun, tunga b'ihí kitsú Jesu:
—Najmi tu ch'íú. Najmi ka'me takjíun.
Tu kjifehé.
53 Tsajnukiehe xuta, at'aha incha be nga
ja ka'me takjíun. 54 Tunga Jesu jakj'á ntsja
takjíun ko b'i kitsúhu:
—Takjín, tisíntjein.
55 As'ai j'áíya ngáha ra takjíun ko tjen'yún
tsisintjehén. B'a kitsú Jesu nga k'uaihi
nichine takjíun. 56 Tu ni xí kama nkjúhún ra
xi cháha takjíun, tunga b'ahá kitsú Jesu nga
najmi tu ch'a xi kuitsuyaha ni xi kamoo.

9

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já postru xi nkú incha ts'iín nga k'uénijmí
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

1 Kinchja ñjaha Jesu já ni'yakuyá xi te
joho ko kitsjáha nga'yún nga ngajoho Jesu
kamaha jóo k'onsje jáninda xi tjíntujíhin
xuta ko nga ts'iínnkihi ch'in xi k'uhun
xuta. 2 Kits'ínkji tu xi incha k'uénijmíhi
nga Ntianá ja tíbatéxuma ko nga ts'iínnkihi
xuta xi uhun. 3 B'i kitsúhu:
—Najmi tu chumi nihi xi ch'o nga n'oo
niyá. Najmi tu ch'o yánise, ta ndaha tsa,
ta ndaha ninkuan, ta ndaha toon, ko ta
ndaha najmi tu ch'o jo 'yún najyun. 4 Má
kuitjás'oon nku ni'ya, yo tintsuboo santa
nkúhu nga kuitju ngáhanu ante xu'bo. 5 Tsa
tjín má najmi n'ekjáínnuu, tu sahá titjusjoo
nanki xu'bo ko t'etsujno ndyjo tsuku, tu xi
b'a ts'ín kuakúchjihinu nga tjehen jé xuta
xu'bo.
6 As'ai tsitju jóo nga incha ngji ngayjee
nanki xi tjín yo. Y'énijmí én nda tsuhu
Ntianá ko kits'ínnkihi xuta un xi tjín tu má
xi tjehén ni.

B'i ts'ín kits'ínnkjink'un Herode Antipa ngat'a ts'e Jesu
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Nda rei Herode Antipa kint'é ngayjee
ni xi títs'ín Jesu ko ndaha najmi be nkú
ts'ín ts'iínnkjink'un ngat'a ts'e yáha Jesu.
At'aha tjín xi b'a kitsú nga Jua Bautista xi ja
j'áíya ngáha ra ngabayoo, 8 ko tjín ngá xi b'a
kitsú nga nda profeta Elia ja j'ai ngáha, ko
kj'aí ngá xi b'a kitsú nga ja j'áíya ngáha ra
ngabayoo nku nda profeta xi y'ejña nistjin
nk'ie. 9 Tunga máha Herode, b'i kitsú:
—An kitsja kjua nga kitikjá nintaku Jua.
Tunga, ¿yá ndaha xu'bi yo ni ma, xi b'i ts'ín
tínt'e éhen?
Kui nga mjehe ra Herode skuehe Jesu.

B'i ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi un mii
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 Nk'ie nga ja kik'óya ngáha já postru,
incha kitsúya tentehe Jesu ni xi kits'ín.
As'ai Jesu ngjiko t'axín suba jóo nku ante
má najmi ch'a tjín, xi tiña maha nanki xi
'mi Betsaida. 11 Tunga incha kikiehé ra xuta
ko kitsjennkíhi. Jesu nda ts'ín kits'ínkjáíhin
xuto ko kinchjanijmíyaha Ntianá, xi nkú
ts'ín batéxuma, ko kits'ínnkihi xi uhun.
12 Nk'ie nga ja tíma ngixun, incha j'aik'úhun
já ni'yakuyá xi te joo ko b'a kitsúhu:
—Tu sahá b'a t'ihin xuto nga katji
nanki xi tjíndai ei nga ts'ínkj'a nistjen ko
katangisjáí nichine, at'aha ante kixihí ei.
13 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Tu sahá jun tjohoon ni xi kjine xuta.
B'a kitsú jóo:
—Un ichí maha ninkuan xi kich'ai ko jo
ichí tjio. ¿A ra kuankín ch'atse níi nichine
xi kjine ngayjee xuta nkjiun?
14 At'aha ma ra un mii já xi kabincha yo.
Tunga b'ihí kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:
—Nkú ma tsa cháte cháte n'ek'a stíún
xinkjín xuto nga n'ek'íéntu.
15 B'a incha kits'ín já ni'yakuyóo ko ngay-
jee xuta incha y'entu. 16 As'ai jakj'á Jesu
ninkuan xi uun ko tjio xi joo. Tsasen-
jinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjíhi
Ntianá. Tsakjánya ninkuon ko kitsjáha
já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'iínndzjo
ngáha ra xuta nkjiun. 17 Ngatentee xuto in-
cha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse
sisihin. As'ai j'áíya ninkuan xi ts'ankiu. Te
jo nisin kamaha.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntianá kits'ín nibáha ngajoho
(Mt. 16:13-20; Mr. 8:27-30)

18 Nku niyá ngjiko t'axín Jesu já
ni'yakuyáha ko nk'ie nga tínchjako Ntianá,
as'ai b'i kitsúhu jóo:

—¿Yá xi títsu xutą nga an?

19 B'ą kitsú já ni'yakuyóo:

—Tjín xi b'ą tíincha tsu nga ji xi Jua Bautistą. Tjín ngá xi b'ą tíincha tsu nga ji xi Elią. Ko tjín ngá xi b'ą tíincha tsu nga ja j'áíya ngáhą rą ngabayoo nku ndą profetą xi y'ejña nistjin nk'ie.

20 B'i kitsú Jesu:

—Ko jun, ¿yá xi bixíún nga an?

Ąs'ąi b'ą kitsú Pedro:

—Ji xi Cristo.

21 Ąs'ąi b'ą kitsúhu Jesu jóo nga tu xí najmi ch'ahá xi kuitsuyahą kui éin.

B'i ts'ín kitsúya títjun Jesu nga n'ek'ien
(Mt. 16:21-28; Mr. 8:31-9:1)

22 B'i kitsú ya:

—Tjíhin nga un nkjún skuehe Ntíhi Ndąx'iun. Jáchá xi tjíhin xá ko já nąmi k'aku ko já chjine'éhen kjuątéxumoo najmi incha ts'iínkjáíhin. N'ek'ien, tunga nistjin xi ma jahan kj'uąíya ngáhą rą ngabayoo.

23 Ąs'ąi kinchjąko ngayjee xutą nga b'i kitsúhu:

—Tsa tjín xi mjehe tsjénnkina, ngayje nistjin kat'éch'o subahą yjoho ni xi mjehe ko katsjáhą yjoho nga kuąyá ngąt'anąą, ąs'ąi katsjennkína. 24 Ąt'ahą xi mjehe ts'iínk'anki suba yjoho nga k'úéjña tík'un, kui xi tu sahá kuąyá. Tunga xi kuąyá ngąt'anąą, kui xi tu sahá n'ek'anki. 25 ¿Ąt'ahą mí xi chjíhi rą tsa ts'iín nganą xutą ngayjee ni xi tjín ąsunnteę, tsa tu sa ndyjąhá ngá aniąhą?

26 'Kui nga tsa tjín xi kąma subahą rą an ko énnąą, b'ą tą ts'ín tą kąma subahą Ntíhi Ndąx'iun xutą xu'bi nistjin nk'ie nga kj'uąíko kjuąchánkahą ko kjuąchánkahą Nąą'mihi ko kjuąchánkahą ntítsjehe. 27 Kjuąxi ni xi tíxinnuu. K'uą xi tíincha ei najmi kuąyá santa nkúhu nga skue nga batéxuma Ntiąná.

B'i kama nga kama chji kjuąchánkahą Jesu
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

28 Ąskahan nk'ie nga j'a xi nkú ma jin nistjin nk'ie nga b'ą kitsú Jesu, ąs'ąi kinchją t'axíhin Pedro, Jua ko Santiago. Ngjinji nku ąsunntu tjenki nga ngji nchjąko Ntiąná. 29 Nk'ie nga tínchjąko Ntiąná, tu kik'óntjaiyahá sénnistjihin Jesu ko taba xúxú kama najyuhun ko tsat'ai. 30 Ko tu kama chjihí jo já xi tínchjąnijmíko Jesu, kui xi Moise ko Elią. 31 Katsendaihi rą kjuąchánkahą Ntiąná ko tíincha nchjąnijmíyaha ngabaya xi ąs'ąi sąkúhú rą Jesu nanki Jerusalen.

32 Máha Pedro ko já xi kab'entukohoo, tu ni xí tíincha ma nijñáhá rą, tunga y'entu tík'uhún ko incha kikie kjuąchánkahą Jesu ko já xi jo kabinchakohoo. 33 Nk'ie nga ja tíincha fi t'axín ngáhą rą Jesu já xi jooą, ąs'ąi kinchją Pedro:

—Ji ndą maestru, ¡á b'ą nda tjíhin nga ei kuintsubąhaná! Tu sahá n'endai jan ni'ya yántsu, nku xi kąma ts'i ko nku xi kąma ts'e Moise ko nku xi kąma ts'e Elią.

B'ą kitsú Pedro nga ndaha kui najmi be ni xi kinchją. 34 Nk'ie nga b'ą tą títsuhu Pedro, tu nkuhú nintí j'ai ts'ínnk'iéhen jóo ko incha kitsankjún nk'ie nga kitsjennéhe nintiu. 35 Kinu'yá ąjin nintiu nku ntą xi b'ą kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntínąą xi j'ajían. Tąsinñjuhuu.

36 Nk'ie nga ja kinu'yá nto, incha kikie nga síjña suba ngáha Jesu. Najmi kinchjąnijmíyaha jóo niu. Ndaha nku najmi kitsúyahą kui nistjin xu'bo ni xi incha kikie.

B'i ts'ín kits'ín ndąíhi Jesu nku ndą chí xi tíjñajihin ndąnindoo
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

37 Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga incha nibajen ngáha ąsunntu tjenkiu, nkjin nkjún xutą j'aikj'á niyáhą Jesu. 38 Ąs'ąi 'yún kinchją nku ndą xi tjenjihin xutą nkjiun nga b'ą kitsúhu Jesu:

—Ji ndą maestru, tíbankihi nga chąseihi ichí ndą chínąą. Ąt'ahą ntí nku tutunąą maha. 39 Kui xi fas'enjihin nku ndąninda ko tjen'yún ts'ínkjintáyahá rą. B'étsujneyáhą ko xú b'asje ts'a. Ja títs'ín'un nkjúhun ko tu 'yaha fi t'axíhin. 40 Ja kuakankihi já ni'yakuyáhi nga k'onsje ndąnindoo, tunga najmi kamahá rą.

41 Ąs'ąi b'i kitsú Jesu:

—¡Á b'ą 'yún ichí s'ejihin rą Ntiąná xutą xi tjíhin nd'ąi ko ch'onk'uhun! ¿Nkjé kjin tjíhin nga kúątejñajinnuu ko ts'in chúkjuąnuu? Nibákoi ndą chíhi ei.

42 Nk'ie nga ja tífi ndą chíu má síjña Jesu, ąs'ąi ndąnindoo kikjaníkj'ahą t'anankiu ko tu xí y'étsujneyáhá rą. Tunga ndjáhá kinchjąko Jesu ndąnindoo. Kits'ín ndąíhi ndą chíu ko kits'ínkjas'en ngáhą rą nąą'mihi.

43 Ngayjeẹ xụtạ tụ ni xí kama nkjúhún rạ
kjụạchánkahạ Ntịaná.

B'ị ts'ín tạ kitsúyahá ngáha Jesu nga n'ẹk'ien
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Nk'ie nga tíịncha ma nkjúhụn ngayjeẹ
xụtạ ni xi títs'ín Jesu, 44 ạs'ại b'ạ kitsúhụ já
ni'yakuyáhạ:

—'Yún nda tạsinñju ni xi xínnụu. Ntíhị
Ndạx'ịụn n'ẹkjas'en ạya ntsja xụtạ.

45 Tụnga najmi kamankjihín rạ já
ni'yakuyóọ én xu'bị, ạt'ahạ najmi
kik'ạintehẹ nga kạmankjihịn. Najmi kama
ya k'un kingjásjaiyahạ Jesu nkú tsuhụ rạ
éẹn.

B'ị ts'ín kitsúya Jesu yá xi 'yún nk'a tjẹn
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Ạs'ại já ni'yakuyóọ kinchjạnịjmíyaha yá
xi 'yún nk'a tjẹn ạjihịn. 47 Tụnga kamankji-
hín rạ Jesu ni xi tínchjạ anịmạhạ jóọ. Ạs'ại
jakj'á nku ndạ chí, tsasínjñat'ahạ yjoho 48 kọ
b'ạ kitsú:

—Xi ngajonạ ts'ịínkjáíhịn rạ ndạ chíị, kui
xi an títs'ínkjáínna. Kọ xi ts'ịínkjáínna, kui
xi tạ títs'ínkjáíhịn xi kits'ín nibána. Ạt'ahạ
xi 'yún kinte tjẹn ạjinnụu, kui xi 'yún nk'a
tjẹn.

B'ị ts'ín kinchjạnịjmíyaha Jesu xụtạ xi na-
jmi fi kontrạhạ
(Mr. 9:38-40)

49 Ạs'ại b'ạ kitsú Jua:

—Ji ndạ maestrụ, kiyạị nga nku ndạ
ngajohị tím'osjehe jánindoọ. Tụnga
kik'iech'ohó rị, ạt'ahạ najmi ñá tjẹnkọná.

50 Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:

—Najmi tụ jun b'ech'óhọo. Ạt'ahạ xi
najmi tífi kontrạná, kui xi ñá makọná.

B'ị ts'ín ndjá kinchjạkọ Jesu Santiagọ kọ Jua

51 Nk'ie nga ja tsichu tiña nịstjin nga tjíhin
nga ngjụạịnji ngáha Jesu nk'a ján, ạs'ại
ngayjehe k'un tsasin nịyá nga ngji nanki
Jerusalen. 52 Kits'ínkji títjuhụn yjohọ k'ụạ já
xi ts'ẹ. Kui xi ịncha ngji nku nanki ịchí xi
tíjñajihịn ạnte Samarịạ tụ xi k'ụéndahạ rạ
ạnte Jesu. 53 Tụnga xụtạ Samarịạ xi tjíhín
yọ najmi kits'ínkjáíhịn, ạt'ahạ ịncha kikie
nga tụ ni xí mjehé rạ Jesu ngjụạị nanki
Jerusalen.

54 Nk'ie kikie nịị já ni'yakuyá Santiagọ kọ
Jua, ạs'ại b'ị ịncha kitsú:

—Ji nda maestrụ, ¿a mjehi nga kụịnchíị
nga nịbájen nd'í nk'a ján tụ xi ts'ịínkjehe
xụtạ xu'bị?

55 Tụnga ndjáhá kinchjạkọ Jesu jóọ
ngạt'ahạ ni xi ịncha kitsú. 56 Ạs'ại ịncha
ngji kj'ạí nanki.

B'ị kitsúhụ Jesu já xi mjehẹ tsjénnkihị
(Mt. 8:18-22)

57 Nk'ie nga tíịncha ts'ín nịyá, ạs'ại nku
ndạ b'ạ kitsúhụ Jesu:

—Tsjénnkihi tụ má xi tjẹhén ni nga k'úín.

58 B'ị kitsú Jesu:

—Chụ xi tjín ngijñóọ tjíhịn tịxạ ngijo kọ
nịseẹ tjíhịn nụbạ, tụnga Ntíhị Ndạx'ịụn na-
jmi tjíhịn má nga kạma kjụájñasun nintakụ.

59 Ạs'ại kinchjạkọ kj'ạí ndạ:

—Tsjénnkiní ji.

B'ạ kitsú ndọ:

—Ji ndạ maestrụ, k'ụạịntení nga tjun
kfínngjayánjia nạ'minạ.

60 B'ị kitsú Jesu:

—T'ejñaihị xụtạ xi b'ạ joyaha tsa ja k'ien
nga kandjáyanji suba xụtạ k'ien xinkjín.
Tụnga máha ji, t'ink'ienịjmí nga ja tíbatéx-
uma Ntịaná.

61 B'ạ kitsú ya kj'ạí ndạ:

—Ji ndạ maestrụ, tsjénnkihi, tụnga tjen-
ntehéní nga tjun ma kfín xinyahạ xụtạ xi
tjín ni'yanạ nga ja tífia.

62 B'ị kitsú Jesu:

—Xi mjehẹ tsénnkina kọ ạs'ại kụạsẹnji
ạstụn nga ts'ịín ni xi nkahạ, kui xi najmi
tsuhụ rạ má batéxuma Ntịaná.

10

B'ị ts'ín kits'ínkji Jesu já xi cháte kọ kan joọ

1 Ạskahan tạ j'ájin Ndạ Ntịaná cháte kọ
kan jo já. Jo jo kits'ínk'a xinkjín nga
kits'ínkji títjuhụn yjohọ ngayjeẹ nanki kọ
ạnte xi má nga tjíhin nga kj'ụạ ạskahan. 2 B'ị
kitsúhụ jóọ:

—Xụtạ xi tjín b'ạ joyaha nkúhu nku ntjẹ
chánka, tụnga chubahá maha já musụ xi
ts'ịínxájin nịị. Kui nga tịnchíhị rụu xi
ts'ẹ ntjẹ nga kats'ínkji já musụ ạjin ntjẹ.
3 Tankíún. Títs'inkjínụu xi nkú joyaha chụt-
sạnkạ ạjihịn nañá kjan. 4 Najmi tụ ch'o tsa,
kọ tạ ndaha tọon, kọ tạ ndaha tjabạxínnté.
Kọ najmi tụ bincha'yún nga súniñohọ xụtạ
ạya nịyóọ.

5 'Nk'ie nga kụịtjás'ọon nku ni'ya, tjun
súniño. "Kjụạjyu kas'e ni'ya xu'bị", tịxíún.
6 Tsa tjíntu yọ xụtạ xi tjíhịn kjụạjyu,

kjuajyu xi tí'boo s'ejñaha. Tunga tsa najmi, k'ooyak'un ngáhanuu kjuajyu xi tí'boo.
7 Najmi tu xki ni'ya binimo. Nkuhú ni'ya tintsuboo nga chinoo ko s'iu ni xi k'uainuu. At'aha já xi ts'ínxá tjíhin kixi nga kama chjíhi.
8 'Nk'ie nga kuitjás'oon nku nanki, tsa nda ts'ín ts'iínkjáínnuu xuta xi tjín yo, chinoo ni xi k'uéjñat'anuu. 9 N'enkihuu xuta un xi tjín yo ko: "Ja 'yún tiña tíjñanuu Ntianá nga tíbatéxumanuu nd'ai", tixíhuun. 10 Tunga tsa kuitjás'oon nku nanki ko tsa najmi nda ts'ín ts'iínkjáínnuu xuta xi tjín yo, tankíún ajin nantio ko b'a tixíún: 11 "Santaha ndyjoho nankinuu xi kafajnu tsukui tíb'etsujnei. Tunga tjíhín ni nga choo ni xu'bi. Ja 'yún tiña tíjñanuu Ntianá nga tíbatéxumanuu nd'ai", tixíún. 12 An b'a tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta, kui nanki xu'bo xi 'yún un skue saha nga xuta xi kis'e nanki Sodoma.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi najmi kits'ínkjáíhin éhen
(Mt. 11:20-24)

13 '¡Nima rú n'ehenu jun, xuta nanki Corazin! ¡Nima rú n'ehenu jun, xuta nanki Betsaida! At'aha tsa xuta nanki Tiro ko xuta nanki Sidon kikie kjuankjún xi kama ajinnuu, ja ra nd'ai ngjikj'áha ra animaha nga kingja najyun kfe ko y'entujín nasu.
14 Tunga nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skue sanuu nga xuta xi kis'e nanki Tiro ko nanki Sidon.
15 'Ko jun xuta nanki Capernaum, tsa b'a manuu nga santaha ndjiojmi ján chankjúnnuu, najmi. Tu sa ní santaha ngak'ien kuankínjoon.
16 As'ai b'i kitsúhu Jesu já xi títs'ínkji:
—Xuta xi tíbasínñjunuu, kui xi an tíbasínñjuna. Xi títs'ín t'axínnuu, kui xi an títs'ín t'axínna. Ko xi títs'ín t'axínna, kui xi títs'ín t'axín xi kits'ín nibána.

B'i ts'ín kik'óya ngáha já xi cháte ko kan joo

17 Tsjo nkjún tíincha maha já xi cháte ko kan joo nga kik'óya ngáha. B'a incha kitsú:
—Ji nda maestru, ngajohi kichubai ko santaha jánindoo kint'é'énni.
18 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Johon, kikie nga tsijne ndanindoo xi nkú joyaha nku nd'ích'on nga nibaha nk'a ján. 19 An ja kitsjanuu nga'yún xi má nga kuisinno ye ko chándayá, ko nga n'e nganohoo ngayje nga'yún xi tjíhin nda kontra. Najmi tjín ni xi ts'iín'unnuu. 20 Tunga najmi tu tsjohó manuu at'aha tsa jánindoo nt'é'énnuu. Tsjo ní katumanuu at'aha ja tjíntut'á j'áínnuu ndjiojmi ján.

B'i ts'ín tsakúchji kjuatsjoho Jesu
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

21 Ta kuihi chuboo j'aijíhin Jesu kjuatsjo xi kitsjáha Espiritu Santo. B'i kitsú:
—An títs'intsjoho, Na'mi, Ntia xi ts'e nk'a ján ko t'anankiu. At'aha y'ejña chjihi xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha jántí ni xi kik'iejña 'maihi já nkjink'uun ko já xi mankjihin ni xi tjín. Johon, Na'mi, at'aha b'a ts'ín kama tsjohi.
22 'Ngayjee ni xi tjín ja kits'ínkjas'en aya ntsa Na'mina. Najmi ch'a be yáha ntíu, tu nkuhú Na'miu xi be. Najmi ch'a be yáha Na'miu, tu nkuhú Ntíu xi be. Ko xuta xi mjehe Ntíu nga kuakúchjihi Na'miu, kui xi skue Na'miu.
23 As'ai kits'ínk'ótjiya Jesu nga tsasehe já ni'yakuyáha ko b'i kitsú t'axíhin:
—Á b'a nda tjíhin ts'e xi tíbe ni xi tíyo.
24 At'aha an b'a tíxinnuu nga nkjin já profeta ko já rei xi kis'e nistjin nk'ie incha kama mjehe nga skue ni xi tíyo nd'ai, tunga najmi kikiehé. Kama mjehe nga kuint'é ni xi tínu'yó nd'ai, tunga najmi kint'éhé.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda xi nibá Samaria xi nda tjíyaha

25 Nku niyá nku nda maestruhu kjuatéxumoo ngjikjut'ayák'un Jesu. B'a kitsú nga kingjásjaiyaha:
—Ji nda maestru, ¿mí ni xi tjíhin nga ts'ian tu xi sakúhuna nga kúátejña tík'un síán?
26 B'i kitsú Jesu:
—¿Mí nihi xi tjít'a kjuatéxumoo? ¿Nkú n'e n'eyai?
27 B'a kitsú ndo:
—"N'etjói Ntianá xi Ntiahi maha ngayjee animahi ko ngayjee nga'yíhin. N'etjói xi nkú ts'ín tinchin ko xi nkú ts'ín n'enkjíntak'uin. Ko n'etjói xutahi xi nkú nga ts'ín tjohi yjohi."
28 B'i kitsú Jesu:
—B'a tjín ni xi kuachubai. B'a n'ei ko kuinchun tík'uin.

[29] Tunga mjehé ra ndo kjuakúchji nga naxu síjña nginkun Ntianá. Kui nga b'a kitsúhu:
—¿Yá xi xutana ma?
[30] As'ai b'i kitsú Jesu:
—Nku nda tsitju nanki Jerusalen nga tífijen niyá xi fi nanki Jerico ko tu já ndyjéhé kisatéjin. Kui xi kikje'áha santaha najyun xi yja, kik'iéhe nga ixí kits'ínk'ienyahá ko incha ngji jóo. [31] Tu yohó ta nibájen nku nda na'mi, tunga nk'iehé nga kikie nda uun, j'at'a niyáha. [32] Ta j'ai ante xu'bo nku nda xi ta ts'ínxát'a ninku. Nk'ie nga kikie nda uun, ta j'at'a niyáha.
[33] 'Tunga nkuhú nda xi nibá Samaria xi títs'ín niyá ta j'ai má kjijña nda uun. Nk'ie nga kikie ndo, kama nimaha. [34] J'aise tiñaha ko kits'ínnkihi má kama uhun ndo. Kik'onjnuhu seti ko binu ko kik'ontikjájnuhu najyun má uhun. As'ai ta kuihi chu xi tjenko kits'ínk'iésun nda uun. Ngjiko ni'ya má nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'ín niyá ko yo kikuhun. [35] Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga ja tífi nda xi nabá Samaria, ts'asje jo toon denario ko kitsjáha nda xi ts'e ni'yoo nga b'a kitsúhu: "Chaseihi ichí ndai. Ngayjee ni xi n'echjén sai, k'uechjíhi nk'ie nga kjúái ngáhana."
[36] 'Nda tjín. Nk'ie nga nga jaan jái xi kikie nda xi kisatéjin já ndyjée, ¿yá xi mahi ji nga xutaha ndo kits'ín ma yjoho?
[37] B'a kitsú ndo:
—Nda xi tsase nimaha ndo.
As'ai b'i kitsú Jesu:
—T'in, b'a ta n'ei ko ji.

B'i ts'ín tsichutsubek'ún Jesu Marta ko Maria

[38] As'ai kits'ínndjuú niyáha Jesu ko tsichu nku nanki ichí. Xi tjehen yo nku tachjuún xi 'mi Marta kits'ínkjáíhin ni'yaha. [39] Maria 'mi na nichja Marta. Kui xi y'ejñat'a sjai Jesu nga tíbasínñjuhu ni xi tínchja. [40] Tunga kas'entahá ra Marta xá nkjún xi títs'ín. As'ai j'aik'úhun Jesu ko b'a kitsúhu:
—Ji chá maestru, ¿a najmi nkjún mahi nga takjín nichja kab'éne subana ngatenteé xóo? B'a t'ihin nga katasinkona.
[41] B'i kitsú Jesu:
—Ji Marta, Marta, kas'entaha ri ko tífa nusihin yjohi ni nkjún xi tín'ei. [42] Tunga nkuhú maha ni xi 'yún machjén. Maria kaf'ájin ni xi ndoo ko najmi ch'a xi kjé'aha.

11

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín chubakaá Ntianá
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

[1] Nku niyá nk'ie nga Jesu tínchjako Ntianá, b'a kitsúhu nku nda já ni'yakuyáha nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntianá:
—Ji nda maestru, takúyani xi nkú ts'ín tjíhin nga chubakaá Ntianá, xi nkú ts'ín ta Jua tsakúyaha já ni'yakuyáha.
[2] B'i kitsú Jesu:
—Nk'ie nga chubakoo Ntianá, b'i tixíún:
Ji Na'mini xi tinchin ndjiojmi ján,
katenkjúhin xuta.
Tatexumani.
[3] Tjenni nd'ai nichine xi machjénni.
[4] N'endyjat'ani ngatitsunni,
xi nkú ts'ín jin ta n'endyjat'aihi xi ch'on ts'ínni.
Najmi tu 'baintei nga kuijnejiin nga chjút'ayák'unni.
[5] B'i ta kitsú ya Jesu:
—K'úéjñaha raá tsa tjín xi tíjñaha nku nda amigo xi kuichúsehe masen nistjen nga b'a kuitsuhu: "Ji nda, n'ek'ieyaní ichí ni xi ts'inkjén xi kj'uaisena. [6] At'aha nku nda amigona kj'uaisena xi kjin kanibáha ko najmi tjínna ni xi tsjaha." [7] Tsa b'a ts'iín, nda xinkuu xi tíjña aya ján najmi b'a kuitsuhu: "Najmi tu n'estiní. Ja tjíchja ankjuo ko ntína ja kjintusúnkona kamo. Najmi ta ma bisíntjehenna nga tsjaha ni xi tíbinchi."
[8] An b'a tíxinnuu. Ndaha tsa najmi kuisíntjen nga tsjáha ni xi tíbanki ndo at'aha nda amigoho maha, tunga kuisíntjehén at'aha kjuasti títsjá ndo ko tsjáha ngayjee ni xi machjéhen.
[9] 'Ko an b'a ta tíxinnuu. Tinchíú, ko Ntianá tsjánuu. Tinchísjo, ko sakúnuu. N'ekjano ankjuo, ko chjúx'ánuu. [10] At'aha ngatenteé xi banki ts'ínkjáíhin. Xi bangisjai sakúhu. Ko xi ts'ínkjane ankjuo chjux'áha. [11] ¿A tjín ajinnuu xi tí'mi na'mi xi tu yehé tsjáha ntíhi nk'ie nga tjio kuankihi? [12] Tsa chj'oó kuanki ntíhi, ¿a tu chándayáhá tsjáha? [13] Santaha ko jun xi ch'onk'un yo nga 'bohoo ni xi nda ntínuu. ¿A najmi tu sahá Na'minuu xi tíjña ndjiojmi ján 'yún tsjá saha Espiritu Santo xuta xi kuankihi?

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

14 Nk'ie nga tím'osje Jesu nku ndąninda
xi kits'ín nimą'ahą nku ndą, ąskahan nga
tsitju ndąnindoo, kama kinchją ndo. Tu ni
xí kama nkjúhún rą xutą. 15 Tunga tjíhín xi
b'ą incha kitsú:
—Nga'yúhun ndąninda Beelzebu xi ndą
k'akuhu jánindoo tím'osjekoho ndąi jánin-
doo.
16 Tjín ngá xi kikjut'ayák'un Jesu ko
tsankihi nga ts'ií́n nku kjuąnkjún xi
kuąkúchji nga Ntiąná kits'ín nibáhą.
17 Tunga behé Jesu ni xi títs'ínnkjink'un jóo,
kui nga b'ą kitsúhu rą:
—Tsa xutą xi tjíntu má batéxuma nku
ndą rei tą kuihi fi kontrąhą xinkjín, tą kuihi
incha ngjuá tiya nankihi. Ndzjoya xi nkuhú
ni'ya tjíntu tsa ts'ínstiko xinkjín. 18 B'ą
tą ts'ín tíjña ts'e ndąnindoo. Tsa Satana
tą kuihi ngjuąi kontrą subahą yjoho, ¿nkú
ts'ín tse kuichúkjuąhą rą nga kuątéxuma?
B'ą tíxian ąt'ahą b'ą tíbixíún nga nga'yúhun
ndąninda Beelzebu tím'osjékohona jánin-
doo. 19 Ko tsa nga'yúhun ndąninda Beelzebu
tím'osjékohona jánindoo, tíbixíún, ¿yá xi
ts'e nga'yún xi m'osjekoho jánindoo já
ts'ąjun? B'ą ts'ín tą kuihi jóo bakúchji
nga najmi nąxu tjíntuyánuu. 20 Tunga tsa
nga'yúhun Ntiąná tím'osjékohona jánin-
doo, kui xi tsuhu rą nk'ie nga ja j'ai nistjin
nga ja tíbatéxuma Ntiąná.
21 'Nk'ie nga nku ndą xi 'yún tjíhin
nga'yún tjíndahą yjoho nga kjąán ko tíkun-
ntá ni'yahą, najmi ch'a xi kąma ts'iínko ni
xi tjíntuhu. 22 Tunga tsa f'ai nku xi 'yún
tjín sahą nga'yún nga kui, ts'iín nganąhą
ko kje'áhą ngayjee ni xi ts'ínchjén nga kján.
Ąs'ąi bakj'á ni xi tjíntu ąyoo. 23 Xi najmi
an makona, kui xi xutą kontrąną. Xi najmi
tíf'áyakona, kui xi tíbaténdzjo.

B'i ts'ín kinchjąnijmíyaha Jesu ni xi mahą xutą

(Mt. 12:43-45)

24 'Nk'ie nga nku ndąninda bitjujíhin nku
ndą, fatsú'basún ąnte kixiu nga bangis-
jai má nga ts'iínkj'áíya. Nk'ie nga najmi
sakúhu ąnte, ąs'ąi b'ą tsu: "Tu sahá kfin
ngáhana ni'yaną má tsitja." 25 Nk'ie nga
b'óya ngáha, ja kichjuchá ko ja tjínda ni'yoo
nga f'aise ngáhą rą. 26 Ąs'ąi fikj'á sa yatu
jáninda xi 'yún ch'onk'un sa nga kui ko
ngatentee incha fas'enjihin ndo. Ko máha
ndą xu'bo, 'yún ch'on ts'ín b'ejña ąskahan
nk'ie nga tjuhun.
27 Nk'ie nga b'ą títsu Jesu, ąs'ąi kikjintáya
nku tąchjuún xi síjñajihin xutą nkjiun:
—¡Á b'ą nda tjíhin ts'e tąchjuún xi kitsi-
hin ji ko kits'ínchaha ri!
28 B'i kitsú Jesu:
—¡Á ní b'ą nda tjíhin ts'e xutą xi
basínñjuhu rą éhen Ntianá ko ts'íntjusun!

B'i ts'ín kinchjąnijmíyaha Jesu xutą xi mje-he skue kjuąnkjún

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Nk'ie nga ja kama ñjakú nkjún sa xutą,
ąs'ąi b'i kitsú Jesu:
—Ch'onk'un xutą xi tjín nd'ąi. Kjuąnkjún
incha mjehe skue, tunga najmi sąkúhú rą
kjuąnkjún. Tu ni xi kamat'aihín ndą profetą
Jona nk'ie, tu kuihí kjuąnkjún xi s'ejña
chjihi xutą xi tjín nd'ąi. 30 Ąt'ahą xi nkú ts'ín
kits'ínchjén Ntianá Jona nga kitsjáhą éhen
xutą nanki Ninive, b'ą tą ts'ín ts'iínchjén
Ntíhi Ndąx'iun nga tsjáhą éhen xutą xi tjín
nd'ąi.
31 'Nąreiną xi tsatéxuma nanki Saba
kuisíntjenko xutą xi tjín nd'ąi nk'ie nga
kuichú nistjin nga chąsehe ni xi kits'ín nga
nkúnkú xutą. Kui xi ts'iínkokjuąhą xutą
xi tjín nd'ąi, ąt'ahą kui xi 'yún kjin nibaha
nga j'aisínñjuhu kjuąnkjink'uhun Salomon.
Nd'ąi bi, ei tíjña nku xi 'yún nk'a tjen sa
nga Salomon. 32 Ko xutą xi y'entu nanki
Ninive kuisíntjenko xutą xi tjín nd'ąi nk'ie
nga kuichú nistjin nga chąsehe ni xi kits'ín
nga nkúnkú xutą. Kui xi ts'iínkokjuąhą
xutą xi tjín nd'ąi, ąt'ahą kui xi ngjikj'áhą
rą animąhą nk'ie nga Jona y'énijmíhi éhen
Ntianá. Nd'ąi bi, ei tíjña nku xi 'yún nk'a
tjen sa nga Jona.

B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín ni xi ma chjiná

(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 'Najmi tjín xi b'éti nku nd'í ko ąs'ąi
b'éjña 'ma ko tsa b'éjñanki kintehe nku
kaxą. B'éjña nk'a ní tu xi s'e ndzjehen rą
xutą xi kjuąs'ehen ąyoo. 34 Tunkuin, kui
xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'ín ndzjehen
yjonintehi. Tsa tunkuin fas'en ni xi nda,
ngayjee yjonintehi s'e ndzjehen. Tunga
tsa ni xi najmi nda fas'en tunkuin, ngayjee
yjonintehi s'e jyuhun. 35 Chíhin nga najmi
tu kąma jyun nd'í nda xi tíjñajihin. 36 Tsa
ngayjee yjonintehi tjíhin nd'í ko tsa najmi

tjín má jyunt'aha̱, ka̱ma ndzjen sisihin xi nkú joyaha tsa tíbat'ai nku nd'í xi títs'ín ndzjehin.

B'i̱ ts'ín y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já fariseo̱ ko̱ já chjine̱'éhe̱n kju̱a̱téxumoo̱
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

37 Nk'ie nga ja kamaha̱ Jesu nga kinchja̱, a̱s'a̱i nku nda̱ fariseo̱ tsankihi̱ nga ngju̱a̱i kjinekoho̱ ni̱ñu̱ ni'yaha̱. Kui nga jas'ehen Jesu ni'yaha̱ ndo̱ ko̱ y'ejñat'a yámixo̱. 38 Kama nkjúhu̱n nda̱ fariseo̱ nk'ie nga kikie nga najmi tsanéjnu ntsja Jesu kintehe̱ ni nga kikjine ni̱ñu̱ xi nkú ts'ín tíjñaha̱ sinchóo̱. 39 A̱s'a̱i b'i̱ kitsú Jesu nga kinchja̱ko̱ nda̱ fariseo̱:

—Jun xi 'minu̱u já fariseo̱, jun xi nkú joyaha tasa̱ ko̱ ta̱ba̱ xi tu̱ na̱tsihi̱n kin'echuhún ra̱, tu̱nga kitsejíhín kju̱a̱nkjintak'unnu̱u kju̱a̱ndyjé ko̱ kju̱a̱ch'onk'un. 40 ¡Jun já chi̱ni! Nti̱a̱ná kits'ínnda na̱tsiu̱n ko̱ ta̱ kits'ínnda a̱yoo̱. 41 Tu̱ sa ní ni xi tjínnu̱u, yo̱ tjehe̱n ru̱u xu̱ta̱ x'a̱n to̱on chje̱. B'a̱ ts'ín je ka̱mahanu ma nginku̱n Nti̱a̱ná.

42 ’¡Ni̱ma̱ rú n'ehenu jun, já fariseo̱! 'Bo̱ho̱ Nti̱a̱ná nku tíkjá na̱jún chi̱nko̱ ko̱ xka̱ ruda̱ ko̱ ngayjee̱ xka̱ sinjne̱ xi nkú nga ts'ín tjít'a kju̱a̱téxumoo̱, tu̱nga n'echayanú ni xi na̱xu̱ nginku̱n Nti̱a̱ná ko̱ kju̱a̱tjoho̱ Nti̱a̱ná. Kuihí ni xu'bi̱ xi tjíhin nga n'o̱o, ko̱ najmi tjíhin nga n'e̱chayo nga n'o̱o ni xingiso̱o xi tjít'a. 43 ¡Ni̱ma̱ rú n'ehenu jun, já fariseo̱! A̱t'aha̱ n'e mjo nga ku̱i̱ntsu̱ba̱sun yáxile̱ xi tíi̱ncha títjun a̱ya ni'ya sinagoga̱ ko̱ nga tsjo ts'ín súniñanu̱u ni̱yátée̱. 44 ¡Ni̱ma̱ rú n'ehenu, já maestru̱hu̱ kju̱a̱téxumoo̱ ko̱ já fariseo̱! ¡A̱t'aha̱ tu̱ tsjohónu̱u bakuchíú xi nkú ts'ín yankjún Nti̱a̱ná! Xi nkú joyaha tsjó xi najmi kjintu chji jun, xi b'emasún xu̱ta̱ nga ndaha najmi be.

45 A̱s'a̱i b'a̱ kitsú nku nda̱ maestru̱hu̱ kju̱a̱téxumoo̱:

—Ji nda̱ maestru̱, nk'ie nga b'a̱ tíbixín, ko̱ ji̱n ta̱ ch'on tí'mini̱.

46 B'i̱ kitsú Jesu:

—¡Ni̱ma̱ rú n'ehenu ko̱ jun, já maestru̱hu̱ kju̱a̱téxumoo̱! A̱t'aha̱ ch'á xi najmi chúkju̱a̱ha̱ xu̱ta̱ n'ek'anjiu, tu̱nga máha jun, ndaha̱chí najmi i̱ncha n'o nga'yún nga n'etjusun ni̱u̱. 47 ¡Ni̱ma̱ rú n'ehenu! A̱t'aha̱ n'endo tsjóho̱ já profeta̱ xi kits'ínk'ien ntje chánu̱u. 48 B'a̱ ts'ín bakuchjí kixi̱hinu nga tjínkuhu̱ k'un ni xi kits'ín ntje chánu̱u. A̱t'aha̱ kui xi i̱ncha kits'ínk'ien já profeta̱ ko̱ jun n'endoho̱o tsjó.

49 ’Kui nga b'a̱ kitsúhu Nti̱a̱ná xi be tu̱ mí nihí ni: “Ts'inkjísehe̱ já profeta̱ ko̱ já postru̱ xu̱ta̱ xu'bo̱. K'u̱a̱ xi ts'iínk'ien ko̱ k'u̱a̱ xi tsjénnki unkie.” 50 B'a̱ ts'ín n'e̱nijéhe̱ ra̱ xu̱ta̱ xi tjín nd'a̱i jní xi tsaténdzjo ngayjee̱ já profeta̱ santa nkúhu nga kamanda a̱sunntee̱ ko̱ santaha nd'a̱i. 51 Ch'a̱tuts'i̱hi̱n ra̱ jníhi̱ Abel santaha jníhi̱ Zacaria̱ xi kin'ek'ient'á na̱chan chje̱ xi kjijña a̱nkjín ni̱nku̱. Kui nga b'a̱ tíxihi̱nnu̱u nga n'e̱nijéhe̱ ra̱ xu̱ta̱ xi tjín nd'a̱i ngayjee̱ ni xu'bo̱. 52 ¡Ni̱ma̱ rú n'ehenu jun, já maestru̱hu̱ kju̱a̱téxumoo̱! Ja kichju'óho̱o xu̱ta̱ yubi̱ xi bix'ákoho a̱nkju̱a̱ má nga tíjña kju̱a̱nkjink'uu̱n. Jun najmi bitjas'o̱on ko̱ ta̱ b'ech'óho̱o xu̱ta̱ xi mjehe̱ kju̱a̱s'en yo̱.

53 Nk'ie nga b'a̱ kitsú Jesu, já chji̱ne̱'éhe̱n kju̱a̱téxumoo̱ ko̱ já fariseo̱ tu̱ ni xí najmi kisasíhín ra̱ ni xi kitsú Jesu. Kui nga nkjin tíkjá ni xi kingjásjaiyaha̱ ra̱ 54 tu̱ xi ts'i̱ínkijnejihin Jesu nga ku̱i̱nchja̱ nku én xi najmi b'a̱ tjín. I̱ncha tsangisjai ni̱yá xi nkú ts'ín ka̱ma kju̱a̱téjénehe.

12

B'i̱ ts'ín kinchja̱ni̱jmíyaha Jesu xu̱ta̱ xi tsjoho̱ bakúchji nga benkjún Nti̱a̱ná

1 Tu̱ ni xí kama ñjakú ṉkjúhún xu̱ta̱ nga ta̱ kui ta̱ maha tíi̱ncha basinne'yún xinkjín. A̱s'a̱i já ni'yakuyáha̱ Jesu kinchja̱ko̱ títjun:

—Chúhu̱un yjonu̱u xi nkú ts'ín nkaha̱ já fariseo̱. Kui xi bakúchji nga 'yún benkjún Nti̱a̱ná tu̱ xi b'a̱ ts'ín b'é'maha ni ch'onk'un xi tjíntujíhi̱n. 2 A̱t'aha̱ najmi tjín ni xi 'ma tjítjo xi najmi cha̱, ko̱ najmi tjín ni xi tíjña 'ma xi najmi s'e̱jña chji. 3 Kui b'a̱ maha, ngayjee̱ ni xi kichubahanu má jyu̱u̱n, kui xi ku̱i̱nú'yá ngáha má ndzjee̱n. Ko̱ én se̱n xi kik'inyoho̱o xinki̱u a̱ya 'manu̱u, kui xi ch'i̱íyako̱ ngáha a̱sun nk'a ni'yoo̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjíhin nga ku̱i̱nkjún
(Mt. 10:28-33)

4 ’Jun, já amigo̱na̱, b'a̱ tíxinnu̱u. Najmi tu̱ binkjun xi tu̱ yjoninte̱ehé maha̱ ts'ínk'ien ko̱ a̱skahan najmi ta̱ tjín nkú ts'i̱ín saha. 5 Xínyanu̱u yá xi tjíhin nga ku̱i̱nkjún. Ti̱nkjún xi a̱skahan nga ts'i̱ínk'ien yjoninte̱e, tjíhi̱n nga'yún nga ts'i̱ínkji nga̱k'i̱en. Joho̱n, kuihí xu'bo̱ xi ti̱nkjún. 6 ¿A najmi

mahá tsa tu̱ xí nanki chjíhí ch'a nga satéña
un nisẽ xi̱ tíntí? Ndaha tsa b'a̱ ma, tu̱nga na-
jmi ts'ínchayahá Nti̱aná ndaha nku nisẽẽ.
7 Nga̱t'a ts'ajun bi, santaha ngayjẽẽ ntsja̱ku
tjín xki̱hi̱ Na̱'minu̱u. Kui kju̱a̱ha nga najmi
tu̱ binkjuhunnu, a̱t'aha̱ jun xi 'yún chjí so
nga nkjin nise.
8 'Ko̱ b'a̱ tíxinnu̱u. Ngayjẽẽ xi ts'i̱ínkie
yjoho̱ nga bena nginku̱n xu̱ta̱, Ntíhi̱
Nda̱x'i̱un ta̱ ts'i̱ínkie yjoho̱ nga be xu̱to̱
nginku̱n ntítsjehẽ Nti̱aná. 9 Tu̱nga xi najmi
ts'i̱ínkie yjoho̱ nga bena nginku̱n xu̱ta̱,
ko̱ an ta̱ najmi ts'inkíé yjona̱ nga be xu̱to̱
nginku̱n ntítsjehẽ Nti̱aná. 10 Ko̱ ngayjẽẽ
xu̱ta̱ xi nkú ku̱i̱tsu̱hu̱ Ntíhi̱ Nda̱x'i̱un, ka̱ma
ndyjat'aha̱. Tu̱nga xi ch'on ku̱i̱tsu̱hu̱
Espiri̱tu̱ Santo̱, najmi ta̱ ka̱ma ndyjat'aha̱
ra̱. 11 Nk'ie nga ngju̱a̱i̱ko̱nu̱u xu̱ta̱ ni'ya
sinagoga̱ ko̱ tsa nginku̱n já jue ko̱ tsa
nginku̱n já tjíxóo, najmi tu̱ fanta̱ha̱ ru̱u
yjonu̱u xi nkú ts'ín n'ek'óyo ni xi k'úínnu̱u
ko̱ mí éhen xi ku̱i̱xíún. 12 A̱t'aha̱ kui chu̱ba̱
xu'bo̱ Espiri̱tu̱ Santo̱ ku̱i̱tsu̱yanu̱u mí ni xi
tjíhin nga ku̱i̱xíún.

B'i̱ ts'ín kinchja̱nijmíyaha Jesu xu̱ta̱ xi 'yún mjehẽ kju̱anchi̱ná

13 A̱s'a̱i kinchja̱ nku nda̱ xi síjñajihi̱n xu̱ta̱
nkjiu̱n:
—Ji nda̱ maestru̱, b'a̱ t'ihi̱n nda̱ nts'é nga
katakjányako̱na ni xi y'éjña na̱'mini̱.
14 B'i̱ kitsú Jesu:
—Ji nda̱, ¿yá xi y'ét'a xána nga nda̱ jue
ka̱manu̱u ko̱ a ra̱ nku nda̱ xi ku̱a̱kjánya ni
xi tjíhi̱n xu̱ta̱?
15 B'i̱ kitsú sa Jesu nga kinchja̱ko̱ xu̱ta̱ xi
kabincha yo̱:
—Cha̱so̱o ko̱ chúhu̱un yjonu̱u. Najmi tu̱
n'e mjo ni xi tjíhi̱n xu̱ta̱ xingisoo̱. Najmi tsa
tu̱ nga̱t'aha̱ nga tse ni xi tjíhi̱n xu̱ta̱ nga 'yún
nda ts'ín k'úéntu.
16 A̱s'a̱i y'éjña chu̱ba̱ya Jesu nga tsakúya:
—Jñáha̱ nku nda̱ nchi̱ná tu̱ ni xí ndahá
kitsjá nintjẽ. 17 A̱s'a̱i b'i̱ kitsú ani̱ma̱ha̱: "¿Mí
nihi xi ts'ian? Najmi tjínna má k'uetjá ni
xi kama chána." 18 Ko̱ b'a̱ kitsú ya ani̱-
ma̱ha̱: "Kui ni̱i xi ts'ian. Ts'inxúnta ni'ya
xi tíi̱nchana má nga f'atjá ni xi kama chána
ko̱ kj'a̱í xi 'yún i sa ts'inndá ngáhana. Yo̱
kj'uatjá niu̱ ko̱ ngayjẽẽ ni xi tjínna. 19 A̱s'a̱i
b'a̱ xíhi̱n yjona̱: Ji nda̱, nkjin ṉkjún maha
ni xi tjítjohi. 'Yún nkjin nú ka̱maha̱. Tu̱
sahá n'ẽkj'áíyai, chi̱nẽi, s'i̱ i̱ ko̱ tsjo kat'ehi."
20 Tu̱nga b'a̱há kitsú Nti̱aná: "Ji nda̱ chi̱ni,
kui nistjẽn xu'bi̱ ku̱a̱yáí. Ni xi tjítjohi, ¿yá
xi ka̱ma ts'ẽ?"
21 'B'a̱ mat'ain xu̱ta̱ xi b'ékúhu̱ yjoho̱
kju̱anchi̱ná. Kui xi x'a̱n nginku̱n Nti̱aná.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu nga Nti̱aná kuhu̱n ntíhi̱
(Mt. 6:25-34)

22 A̱s'a̱i b'a̱ kitsúhu̱ já ni'yakuyáha̱:
—Kui kju̱a̱ha nga b'a̱ tíxihi̱nnu̱u. Najmi
tu̱ fanta̱ha̱ ru̱u yjonu̱u ni xi machjénnu̱u, mí
nihi xi chi̱no̱o. Ta̱ ndaha najmi tu̱ fanta̱ha̱
ru̱u yjonu̱u ni xi machjéhẽn yjonintenu̱u,
mí najyuhun xi ndyjo̱o. 23 Nk'ie ní nga
ku̱i̱ntsu̱bo̱o, kui ní nihi xi 'yún chjíhi̱ ra̱ nga
nichineẽ, ko̱ yjonintenu̱u, kui xi 'yún chjíhi̱
ra̱ nga najyuun. 24 Cha̱so̱ho̱ nisẽẽ. Najmi
b'éntjẽ, najmi b'ékú, najmi tjíhi̱n ni'ya xi
má nga f'átjo nichinehẽ. Tu̱nga tsjáhá ra̱
Nti̱aná nichine. Ko̱ jun, ¿a najmi 'yúhún
chjí so nga nisẽẽ? 25 Ko̱ ndaha tsa 'yún
kjúánta̱ha̱ ru̱u yjonu̱u tu̱ xi sáhanu masen
metru̱, najmi tjín xi nkú ts'ín sáhanu masen
metru̱. 26 Tsa najmi manu̱u n'o ni xi i̱chí, ¿á
jun tífanta̱ha̱ ru̱u yjonu̱u ni xingisoo̱?
27 'Cha̱sẽ chu̱ba̱yoho̱o xi nkú ts'ín sá
naxúu̱. Najmi ts'ínxá ko̱ najmi ts'ínnda
nachjún. Tu̱nga an b'a̱ tíxinnu̱u nga ta̱
ndaha nda̱ rei̱ Salomon xi 'yún chánka
kama nistjin nk'ie, najmi b'a̱ k'un najyun
xi kingja xi nkúhu naxúu̱. 28 Tsa Nti̱aná b'a̱
tsjo ts'ínk'íéntu jñá xi chu̱ba̱ ma cháhá, xi
nd'a̱i ma chá ko̱ ndyjunni̱ ku̱i̱ti̱, ¿a najmi
tu̱ sahá 'yún tsjá sanu̱u najyun xi ndyjo̱o
jun xi 'yún chjí so nga jñóo̱? ¡Á b'a̱ 'yún
i̱chí s'ejihi̱nnu̱u Nti̱aná! 29 Kui b'a̱ maha,
najmi tu̱ b'ejña títjun nga ni xi chi̱no̱o ko̱
ni xi s'i̱u ku̱i̱nchísjo. Najmi tu̱ kui kju̱a̱baha̱
niu̱ kas'enu̱u. 30 A̱t'aha̱ ngayjẽẽ ni xu'bi̱
bangisjai xu̱ta̱ xi tjín a̱sunntẽẽ, tu̱nga jahá
be Na̱'minu̱u nga machjénnu̱u ni xu'bi̱.
31 Tjehẽnnto nga katatéxumanu̱u Nti̱aná ko̱
b'a̱ ts'ín tu̱ k'ua̱isuhúnnu̱u ni xu'bi̱.

B'i̱ ts'ín kinchja̱nijmíyaha Jesu kju̱anchi̱nóo̱
(Mt. 6:19-21)

32 'Najmi tu̱ binkjun, chu̱tsa̱nka̱ tíntína̱.
A̱t'aha̱ tsjo tjíhi̱n Na̱'minu̱u nga tsjánu̱u
nga ku̱i̱tjás'ẽnjiun xi nkú ts'ín batéxuma.
33 Ta̱teño ni xi tjínnu̱u ko̱ tjoho̱on xu̱ta̱ x'a̱n.
T'ekú ni xi najmi maha̱ batsun. Ch'a̱tjó
ndji̱o̱jmi ján ni xi ts'i̱ín nchi̱ná sínnu̱u, má
najmi ma fas'en já ndyjé ko̱ ta̱ ndaha xubíu̱

najmi mahạ bate. 34 B'ạ tíxinnụu ạt'ahạ
má nga tíjña kjụanchịnánụu, yọ tạ tíjña
anịmạnụu.
35 ’T'endo yjonụu kọ t'etíú nd'ínụu. 36 B'ạ
n'ọo xi nkú ts'ín já musụ xi ịncha kuyá
nga kj'ụaí ndạ ntịahạ xi kafí kjụabixan,
xi nk'ie nga f'ai tụ tjẹn'yún chjux'áhá rạ
ạnkjụọ. 37 Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ já musụ xi
tjíntujíhin nk'ie nga kj'ụaíhi ndạ ntịahạ.
Kjụaxị ni xi tíxinnụu. Ni xi ts'ịín ndạntịọ tụ
ngạt'ahạ nga tíchuyáhạ, k'ụénda yjohọ nga
ts'ịínk'íéntut'á yámixọ já musụ kọ tsjáhạ
nịñụ. 38 Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ já musụ xu'bọ
tsa tjíntu tík'un nk'ie nga kj'ụaí ndạ ntịahạ,
ndaha tsa masen nịstjẹn kọ ndaha tsa ja tífi
ma sen.
39 ’Katumankjinnụu ni xu'bị. Tsa be títjun
ndạ xi ts'ẹ ni'yoọ mí chụbạha kj'ụaí ndạ
ndyjéẹ, tạ k'úéjña nda. Najmi tsjánte tsa
ndạ ndyjéẹ kjụas'en kjụạ'yún ni'yahạ. 40 B'ạ
ts'ín tạ tịntsụbạ ndahanu kọ jun, ạt'ahạ
chụbạ nga najmi tíchuyóhọo kj'ụaí Ntíhị
Ndạx'ịun.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ndạ musụ xi nạxụ fikọ xáhạ

(Mt. 24:45-51)

41 Ạs'ại b'ạ kitsú Simon Pedrọ:
—Ji ndạ maestrụ, ¿a jịn ts'ạjịn én xi
kuachubai, a rạ kọhó xụtạ?
42 B'ị kitsú Ndạ Ntịaná:
—¿Yá ndạ musụhu xi nạxụ fikọ xáhạ
kọ xi nkjink'un, xi ndạ ntịahạ kitsjá xáhạ
nga kui xi tsjáhạ nichine já musụ xingisọọ
nk'ie nga kụichú chụbạ? 43 ¡Á b'ạ nda
tjíhin ts'ẹ ndạ musụ xu'bị tsa b'ạ títs'ín
nk'ie nga kj'ụaí ndạ ntịahạ! 44 Kjụaxị
ni xi tíxinnụu. Ndạ ntịahạ ts'ịín kun-
ntáhạ ngayjẹẹ ni xi tjíhịn. 45 Tụnga tsa
b'ị ts'ín ts'ịínnkjink'un ndạ musụ xu'bị:
“K'ụandaya sahạ ndạ ntịanạ nga kj'ụaí.”
Ạs'ại k'ụéhẹ já musụ kọ jminchjín musụ
xingisọọ kọ nga kjịnẹ kọ k'úí kọ kạma ch'ị.
46 Tsa tụ kj'ụaíhí ndạ ntịahạ ndạ musụ xu'bị
nịstjin xi najmi tíkuyáhạ kọ chụbạ xi najmi
be, 'yún ndjá ts'ịínnijéhẹ ndạ ntịahạ xi nkú
ts'ín n'enijéhẹ xụtạ xi najmi mjehẹ s'ejihịn
Ntịaná.
47 ’Ndạ musụ xi be ni xi mjehẹ ndạ ntịahạ
kọ najmi b'énda yjohọ kọ tạ ndaha najmi
ts'íntjusun ni xi mjehẹ ndạ ntịahạ, kui xi
nkjin nịyá s'ẹhẹ. 48 Tụnga ndạ musụ xi
najmi be ni xi mjehẹ ndạ ntịahạ kọ títs'ín
ni xi tjíhin nga n'ẹ kjụahạ rạ, kui xi chuba
nịyá s'ẹhẹ. Ạt'ahạ ngayjẹẹ xi ts'ati ni xi
kits'ínkjáíhịn, kui xi tạ ts'ati ni xi kụinchí
ngáhạ rạ. Kọ xi 'yún tse ni xi kin'e kunntá,
kui xi tạ 'yún tse ni xi n'ẹnisi ngáhạ rạ.

B'ị ts'ín kitsúya Jesu nga kui ngạt'ahạ kụạkjányaha yjohọ xụtạ

(Mt. 10:34-36)

49 ’An jáịk'iet'á nd'íá ạsunntẹị kọ mangim-
jena nga kụịtị kai. 50 Tụnga tjíhin ni nga nku
kjụanịmạ xi tụ xí chánkahá kj'ụajian. Un
ṉkjún tíbena kọ b'ạ kạmana santaha nkúhu
nga kụịchú nịstjin nga kụịtjusun nịụ. 51 ¿A
b'ạ manụu nga kjụajyu jáị tsja ạsunntẹị? An
b'ạ tíxinnụu nga najmi. Tụ xi kjụakjánya
níhi yjohọ xụtạ jáịhina. 52 Ạt'ahạ nd'ạị
ch'ạtuts'ịhịn rạ nga kụakjánya yjohọ má
nga tjíntu un xụtạ. Jan ngjụạị kontrạhạ jo,
kọ xi joọ ngjụạị kontrạhạ xi joọn. 53 Xi tí'mi
nạ'mi ngjụạị kontrạhạ ntíhị, kọ xi tí'mi
ntí ngjụạị kontrạhạ nạ'mihị. Xi tí'mi nạa
ngjụạị kontrạhạ tạkjíhịn, kọ xi tí'mi tạkjín
ngjụạị kontrạhạ nạahạ. Xi tí'mi nạ nchí'ya
ngjụạị kontrạhạ nạ ạntahạ, kọ xi tí'mi nạ
ạnta ngjụạị kontrạhạ nạ nchí'yahạ.

B'ị kitsúhụ Jesu xụtạ nk'ie nga najmi tí-
mankjihịn nịstjin xi y'a

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 B'ạ tạ kitsú ya Jesu nga kinchjạkọ xụtạ
nkjiụn:
—Nk'ie nga yo nga nibá nịntị xi tjẹhen
má fintjai ts'íụ, ạs'ại: “Tsí k'ụạ” bixíún, kọ
b'ạ ma. 55 Kọ nk'ie nga tsjen ntjọ sje, ạs'ại:
“Kạma sje” bixíún, kọ b'ạ ma. 56 ¡Xụtạ xi
tụ tsjohó rạ bakúchji xi nkú ts'ín benkjún
Ntịaná! Mankjinnụu ni xi ma chji nk'a ján
kọ t'anankiụ, tụnga, ¿á najmi tímankjihịn-
nụu nịstjin xi kich'ahanu nd'ạị?

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga k'úéndakạá xinkịá

(Mt. 5:25-26)

57 ’¿Á najmi n'enkjíntak'un sụbạhanu ni
xi nda tjín nginkụn Ntịaná? 58 Tsa tjín xi tí-
batéjénehi kọ tjẹnkọị nga tí'mikọị nginkụn
ndạ tjíxóọ, chụbakọndai nga tjẹnkọ sai ạya
nịyóọ, tụ xi najmi ngjụạịkọho ri nginkụn
ndạ jue. Ạt'ahạ tsa nginkụn ndạ jue
ngjụạịkọhi, ạs'ại ndạ jue ts'ịínkjas'ehin ạya
ntsja ndạ xi kunntá nụbạyóọ kọ kui xi
ngjụáya'yíhin. 59 B'ạ tíxihin nga najmi
kụịtjui yọ santa nkúhu nga k'úéchjíyjei
tọon xi tjẹhin.

13

B'ī ts'ín tsakúya Jesu nga tjíhin nga ngjuāikj'áha ra anīmahą xutą

1 Kui nistjin xu'bo kabincha yo k'ua xi
kitsúyaha Jesu ni xi kamat'ain k'ua já xi
nibáha ante Galilea. Pilato kits'ínk'ien jóo
ko ta kuihi jníhi jakj'á nga kits'íntjijinkoho
jníhi chu xi incha tsichuko nga kitsjá chje.
2 As'ai kinchja Jesu:
—¿A b'a manuu nga b'a kamat'ain já
Galilea xu'bi at'aha 'yún tjín saha ngatitsun
nga ngayjee xuta xi tjín ante Galilea? 3 An
b'a tíxinnuu nga najmi. Ko ta jun, tsa najmi
kuankínchj'aha ruu animanuu, ngatentoo
b'a ta ts'ín kuayó. 4 Ko máha já tj'ion jan
xi k'ien nga tsijnenehe xjó nk'a xi kisasín
ntá tixa Siloe, ¿a b'a manuu nga kui xi 'yún
tjín saha ngatitsun nga xuta xi tjín nanki
Jerusalen? 5 An b'a tíxinnuu nga najmi.
Ko ta jun, tsa najmi kuankínchj'aha ruu
animanuu, ngatentoo b'a ta ts'ín kuayó.
6 Ko b'i ta ts'ín y'éjña chubaya Jesu nga
tsakúya:
—Nku nda kisasíhin nku yá higuera ajin
yá tuntsjajéhe ko ngjisehe tsa ja yjaha tu
higo yóo, tunga ndahá nku najmi kisakúhu.
7 As'ai kinchjako nda xi kunntá yá tunts-
jajée: "Ja tjínna jan nú nd'ai nga tíf'áingisja
tuhu yá higuera xu'bi. Ndaha nku najmi
tísakúna. Tichásuin, at'aha tu títs'ínkjenki
tiyahá nga'yúhun t'anankiu", kitsú. 8 As'ai
b'a kitsú nda xi kunntá yá tuntsjajée:
"Ji nda ntia, tjennteihi nga katasinjña sa
nú xu'bi. Kuakjanndáíhi tuts'in ko kuin-
chankíhi abono. 9 Tsa tsjá tu núni, nda tjín.
Tunga tsa najmi, kama stísun."

B'ī ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku tachjúun nga nistjin nkjún

10 Nku niyá nk'ie nistjin nkjún, ni'ya sin-
agoga tíbakúya Jesu éhen Ntianá. 11 Yo
kab'ejña nku tachjúun xi tjíhin tj'ion jan nú
nga uhun. Nku ndaninda kits'ínchitjuhu ko
ndahachí najmi ta ma basin naxuhu. 12 Nk'ie
nga kikie Jesu tachjúun, as'ai kinchjaha ko
b'a kitsúhu:
—Ji tachjúun, ja kama ndaíhi ch'in xi
k'uhin.
13 As'ai kingjénne ntsja Jesu tachjúun.
Ta kuihi chubo tsasin naxu ngáha ko
kits'íntsjoho Ntianá. 14 Tunga kama
kjahán ra nda k'akuhu ni'ya sinagoga,
at'aha nistjin nkjún nga kits'ínnkihi Jesu
tachjúun. As'ai b'a kitsúhu xuto:
—Jun nistjin tíjña nga ma n'exá. Kui
nistjiun nibó nga n'enkinuu, najmi tu
nistjin nkjúun.
15 Tunga b'ihí kitsú Jesu:
—¡Tu tsjohónuu bakuchjíú xi nkú ts'ín
yankjún Ntianá! ¿A najmi chjunndáyanú
chu xi tjínnuu nga nistjin nkjún nga bankín
n'ek'iu ntá? 16 Tachjíin ta ntjehe ntje cháná
Abraham maha, xi ja tjíhin tj'ion jan nú nga
Satana y'ét'a'yúhun nga kitsjá ch'ihin, ¿a
najmi tjíhín ni nga chjúnndáya nga nistjin
nkjún?
17 Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, kama subaha
ngayjee já kontraha. Tunga máha xuta
nkjiun, kama tsjoho ngayjee kjuankjún xi
títs'ín Jesu.

B'ī ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku k'un mostasą

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 As'ai b'i kitsú ya Jesu:
—¿Mí nihi xi b'a joyaha xi nkú ts'ín
batéxuma Ntianá? ¿Mí nihi xi k'uejñá
chubayahana? 19 Kui xi b'a joyaha nku k'un
mostasa xi jakj'á nku nda ko y'éntje jñáha.
As'ai kisá k'uun ko nku yá tu chánka kama,
ko nisee j'ai ts'ínnda'á nubaha tjiaha yóo.

B'ī ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nąʼyu sahąn ninkuąn

(Mt. 13:33)

20 As'ai ta kinchja ngáha Jesu:
—¿Mí nihi xi k'uejñá chubayakohona
xi nkú ts'ín batéxuma Ntianá? 21 Kui xi
b'a joyaha na'yu sahan ninkuan xi jakj'á
nku tachjúún ko kits'íntjijinko tse nkuan
ninkuan. As'ai tsijin ngatentee na'yu.

B'ī ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ąnkjuą

(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Nk'ie nga títs'ín niyá Jesu nga tífi nanki
Jerusalen, tsakúya ts'íhin éhen Ntianá má
xi tjehen nga tíf'a, nanki i ko nanki xixi.
23 As'ai b'a kitsú nku xi kingjásjaiyaha Jesu:
—Ji Nda maestru, ¿a chuba maha xi
n'ek'anki?
24 B'i kitsú Jesu:
—N'e kjua'yúhun ruu yjonuu nga
titjás'oon ankjua ntsjíyoo. At'aha
tíxinyanuu nga nkjin nkjún maha xi kama
mjehe kjuas'en yo, tunga najmi kamahá
ra. 25 Nk'ie nga kuisíntjen nda xi ts'e ni'yoo

ko̱ k'ue̱chja a̱nkjuo̱, jun xi kabincho na̱tsin ján n'e̱kjano a̱nkjuo̱ nga b'a̱ kui̱xíún: "Ji nda̱ nti̱a, chjúx'áni̱ a̱nkjuo̱." Tu̱nga b'a̱há kui̱tsu̱nu̱u: "Najmi be yáha jun." [26] A̱s'a̱i b'a̱ kui̱xíún: "Yanáá xinki̱á. Ni̱yáténi̱ tsakuyáí éhe̱n Nti̱aná." [27] Tu̱nga b'a̱há kui̱tsu̱nu̱u: "Ja b'a̱ kuaxinnu̱u nga najmi be yáha jun. Ti̱yú t'axín tentenú, jun xi ch'on kin'o."

[28] 'Yo̱ ch'i̱ú ko̱ kui̱chó ni'yun nk'ie nga cho̱o nga ntje̱ cháná Abraham, Isaac ko̱ Jacob ko̱ ngayjee̱ já profeta̱ tjíntu má batéxuma Nti̱aná. Ko̱ máha jun, kui̱ch'onsje̱nu̱u na̱tsiu̱n. [29] A̱t'aha̱ tu̱ má xi tje̱hén ni ni̱baha xu̱ta̱ nga kj'ua̱í s'í xi ka̱ma má batéxuma Nti̱aná. [30] Tjín xu̱ta̱ xi yjanki nd'a̱i̱, kui xi tjun ka̱ma ngáha, ko̱ tjín xi tjun nd'a̱i̱, kui xi tsjénnki.

B'i̱ kitsú Jesu nga kinchja̱nijmíyaha nanki Jerusalen

(Mt. 23:37-39)

[31] Ta̱ kuihi chu̱bo̱ tjín já fariseo̱ xi j'aisehe̱ Jesu ko̱ b'a̱ kitsúhu̱:

—Xin t'in, a̱t'aha̱ Herode̱ Antipa̱ mjehe̱ ts'i̱ínk'iehin.

[32] B'i̱ kitsú Jesu:

—B'a̱ tankínk'ihu̱un nda̱ mañ̃a̱ xi b'a̱ tjíu̱n: "Cha̱se̱i̱. Nd'a̱i̱ ko̱ ndyjunni̱ k'onsje̱ jánindo̱o ko̱ ts'innkíhi̱ xu̱ta̱, ko̱ ni̱stjin xi ma jahan ka̱ma ndju̱úna xána̱." [33] Tu̱nga tjíhín ni nga ts'inndja̱á ni̱yána̱ nd'a̱i̱ ko̱ ndyjunni̱ ko̱ nkini̱ nga kfían nanki Jerusalen. A̱t'aha̱ najmi ka̱ma xin nanki ku̱ayá nku nda̱ profeta̱.

[34] '¡Jun xu̱ta̱ Jerusalen, xi n'ek'ion já profeta̱ ko̱ b'oho̱o ndji̱o xu̱ta̱ xi n'e nibásenu̱u! ¡A tu̱ nkjihín ni̱yá kama mjena nga k'uentúkúnu̱u xi nkú ts'ín xa̱nto̱ nga b'énkinka̱ ntíhí, tu̱nga najmi kin'e yunú! [35] Nd'a̱i̱ ni̱ ma, ja s'e̱jña masen a̱nteno̱u. An b'a̱ tíxinnu̱u nga najmi ta̱ cha̱hanú santa nkúhu nga ku̱ichú ni̱stjin nga b'a̱ ku̱ixíún: "¡Kakjanínk'a Nti̱aná xi nibáha ngajoho̱!"

14

B'i̱ kama nk'ie nga ngji kjine ni̱ñu̱ Jesu ni'yaha̱ nku nda̱ fariseo̱

[1] Nku ni̱stjin nkjún ni̱ñu̱ ngji kjine Jesu ni'yaha̱ nku nda̱ k'aku̱ fariseo̱. Kikuntá 'maha̱ jóo̱ kui chu̱bo̱. [2] Ta̱ kabasinjña yo̱ nginku̱n Jesu nku nda̱ xi xka̱í tíi̱nchaha̱. [3] A̱s'a̱i kinchja̱ko̱ Jesu já maestru̱hu̱ kju̱atéxumo̱o ko̱ já fariseo̱:

—¿A ma n'enkihi̱ xu̱ta̱ xi uhu̱n nga ni̱stjin nkjún, a ra̱ najmi?

[4] Tu̱nga najmi kinchja̱há jóo̱. A̱s'a̱i Jesu kits'ínsihi̱n nda̱ u̱un, kits'ínnkihi̱ ko̱ kits'ínkji ngáha ni'yaha̱. [5] A̱s'a̱i ta̱ kinchja̱ko̱hó ngáha jóo̱ nga b'i̱ kitsúhu̱:

—Tsa ntíhi̱ ko̱ tsa turu̱hu̱ nku xi síjñajinnu̱u ku̱ijne̱ya nku ntá ti̱xa̱ nk'ie nga ni̱stjin nkjún, ¿a najmi tje̱n'yún k'ua̱sjejihín?

[6] Najmi kinchja̱ jóo̱, a̱t'aha̱ najmi be nkú ku̱itsu̱.

[7] Ja kamoo̱, nk'ie nga kikie Jesu xi nkú ts'ín tíi̱'ájin xu̱ta̱ xi kama ñjakú yo̱ a̱nte xi tíi̱ncha títju̱un nga tíb'entut'á yámixo̱, a̱s'a̱i y'éjña chu̱ba̱yaha̱ nga tsakúya. B'i̱ kitsúhu̱:

[8] —Tsa tjín xi ku̱itsu̱yahi nga k'úín nku s'í kju̱a̱bixan, najmi tu̱ a̱nte xi síjña títju̱un binchin. A̱t'aha̱ tsa tu̱ ahá ni kj'ua̱í nku xi ta̱ kik'inyaha̱ nga kj'ua̱í s'íu̱ xi 'yún yankjún sa nga ji, [9] tsa a̱s'a̱i b'a̱ kj'ua̱í tsuhi nda̱ xi tíb'asje s'íu̱: "Nda̱i̱ tjehi̱n má kabinchin", kui nga ka̱ma suba ts'íhin ri nk'ie nga k'úi̱nnchin a̱nte xi fekuu̱. [10] Ni xi n'e̱ní tsa tjín xi ku̱itsu̱yahi nga k'úín nku s'í, t'ihi̱nnchin a̱nte xi fekuu̱, tu̱ xi b'a̱ kj'ua̱í tsuhu ri nda̱ xi kitsúyahi nga kjúái̱ s'íu̱: "Ji nda̱ amigo̱, t'ihi̱nnchin nku a̱nte xi tíjña k'aku̱." B'a̱ ts'ín sa̱kúhu ri kju̱achánka nginku̱n ngayjee̱ xi k'úéntut'ákohi yámixo̱. [11] A̱t'aha̱ tu̱ yáhá ni xi k'ua̱sje nk'a suba yjoho̱, kui xi cha̱jnu̱cha. Ko̱ xi k'ua̱sje ni̱ma̱kju̱a yjoho̱, kui xi sa̱kúhu̱ kju̱achánka.

[12] Ko̱ ta̱ kinchja̱ko̱ Jesu nda̱ xi kitsúyaha̱ nga kj'ua̱í kjine ni̱ñu̱. B'i̱ kitsúhu̱:

—Nk'ie nga s'í n'e̱sjei, najmi tu̱ já xi nda nchja̱ko̱hi chubaihi̱, ta̱ ndaha já nts'ei, ta̱ ndaha já xinki̱, ko̱ ta̱ ndaha já nchi̱ná xi tjíntut'á tiñahi. A̱t'aha̱ tsa b'a̱ n'e̱i̱, kui jóo̱ ku̱inchja̱ ngajoya ngáha ri ko̱ b'a̱ ts'ín ku̱itju chjíhi ni xi kik'a̱ihi̱. [13] Ni xi n'e̱ní nk'ie nga s'í n'e̱sjei, xu̱ta̱ x'a̱n chu̱baihi̱, xi ni̱ma̱ha̱, xi najmi ma fi ko̱ xi ka̱. [14] B'a̱ ts'ín nda ka̱mat'aihinni. A̱t'aha̱ xu̱ta̱ xu'bi̱ najmi ka̱maha̱ tsjá ngajoya ngáha ri ni xi kj'ua̱ihi̱, tu̱nga ka̱ma chjíhí ri ni̱stjin nk'ie nga kj'ua̱íya ngáha̱ ra̱ ngabayoo̱ xu̱ta̱ xi na̱xu̱ y'entu.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku s'í chánka xi ts'asje nku nda̱

[15] Nk'ie nga kint'é ni xu'bi̱ nku nda̱ xi ta̱ kab'ejñat'ako̱ Jesu yámixo̱, a̱s'a̱i b'a̱ kitsú:

—¡Á b'a nda tjíhin ts'e xuta xi k'úéntujíhin s'í chánka xi kama má batéxuma Ntianá!

16 As'ai b'a kitsúhu Jesu ndo:

—Nku niyá nku nda ts'asje nku s'í chánka ko nkjin nkjún xuta kits'ínkint'é nga kj'uaísehe. 17 Nk'ie nga ja tsichu chuba, as'ai kits'ínkji nku nda musuhu ndo. "Nibó, at'aha ja tjínda ngayjee nichinee", kitsúhu xi incha kin'ekint'é nga kj'uaí s'íu. 18 Tunga ngayjee jóo incha tsanki nga n'e'yún tak'uhun. "As'ai kuak'atsená nku jñá ko tjíhin nga kfínsehe. Tíbankihi nga n'e'yún tak'unní", kitsú nda xi tjun kik'inyaha. 19 "As'ai kuak'atsená te turu bakján nanki. Tífikjut'ayá chu. Tíbankihi nga n'e'yún tak'unní", kitsú ngá kj'aí nda. 20 "As'ai kuixanná, kui kjuaha nga najmi kama kfíhinna", kitsú ngá nda xi ma jahan.

21 'Kik'óya ngáha nda musu ko kitsúyaha nda ntiaha ngayjee ni xu'bi. As'ai kama kjahan nda xi ts'e ni'yoo. "Kitsa t'in ajin nantio ko niyáté xi tjín nanki xu'bi. Nibákoi ei xi x'ahan, xi nimaha, xi kaha, ko xi najmi ma fi", kitsúhu nda musuhu. 22 Askahan b'a kitsú nda musu: "Ji nda ntia, ja kuats'intjusan xi nkú nga kuakixín, tunga tjíhín sa ante." 23 As'ai b'a kitsú ndantio: "T'in aya niyóo ko ante xi xi tjíndai ei. N'e kjua'yúhun ri xuta nga kjuas'en ei, tu xi tséhe ni'yana. 24 At'aha an b'a tíxinnuu nga ndaha nku xuta xu'bo xi kixinya títjuhun najmi kjine ni xi y'endá."

B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi tjíhin nga tjun ts'iínnkjink'un xuta xi mjehe tsjénnkihi

(Mt. 10:37-38)

25 Nkjin nkjún maha xuta xi tjennkihi Jesu. As'ai kits'ínk'ótjiyak'un ko b'a kitsúhu:

26 —Tsa tjín xi tsjénnkina, tjíhin nga 'yún ts'iín mjena nga na'mihi, naaha, chjuúhun, ntíhi, já nts'e, jminchjín nichja, ko santaha yjoho. Tsa najmi b'a ts'iín, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. 27 Xi najmi títsjáha yjoho nga tsjénnkina santaha tsa kuayá ngat'ana, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána.

28 'Tsa nku xi tíjñajinnuu mjehe ts'iínnda nku torre, ¿a najmi tjuhún k'úéjña nga ts'iínxki nkú tjín ni xi kfet'aha, tu xi skuehe tsa tíjñaha ni xi machjéhen nga ts'iínndjuú niu? 29 At'aha tsa ts'iínnda tuts'in xjóo ko askahan najmi kuichúkjuaha nga ts'iínndjuú niu, as'ai ngayjee xuta xi skuehe nga b'a ts'iín kuajnukiehe. 30 B'i ngján b'a kuitsu: "Nku xá kik'atuts'ihin kui ndai, tunga najmi tsichukjuahá ra nga kits'ínndjuú."

31 'Ko tsa nku nda rei xi tíjñaha te mii já jun mjehe ngjuai kjánko kj'aí nda rei, ¿a najmi tjuhún k'úéjña nga ts'iínnkjink'un tsa kuichúkjuaha nga kjaánko nda rei xinkuu xi nibáko kan mii já jun xi ts'e? 32 Ko tsa behe k'un nga najmi kuichúkjuaha, as'ai ts'iínkji já chjine'én xi ts'e xi má nga kuankihi kjuajyu nda rei xinkuu nk'ie nga kjin tjen sa. 33 Kui b'a maha, tu yáhá ni xi tíjñajinnuu xi najmi k'uéjña ngayjee ni xi tjíhin, kui xi najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén sihin naxo

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

34 'Nda naxo, tunga tsa ndyja nga'yúhun, ¿nkú ts'ín kama ntia ngáha? 35 Najmi ta chjíhi ra. Najmi kama n'echjén xi nkúhu tsa ninte ko ta ndaha tsa n'etjijihin abono. Tu ngjuaiyahá sa natsin ján. Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

15

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku chutsanka xi kindyja

(Mt. 18:10-14)

1 Nkjín já xi f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma ko xuta xi najmi naxu ts'íntjusun kjuatéxumaha Moise kama ñjakút'aha Jesu nga j'aisínñjuhu. 2 As'ai kinchjayanehe já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo nga b'a kitsúhu xinkjín:

—Kui ndai ts'ínkjáíhin ko kjineko niñu xuta xi najmi naxu ts'íntjusun kjuatexumoo.

3 B'i kitsú Jesu nga y'éjña chubayaha:

4 —Tsa tíjñajinnuu nku xi tíinchaha unchan chutsanka, tsa ndyjaha nku, ¿a najmi kuincháhá xi cháte ko yachán ñjoo ajin jñóo ko ngjuaingisjai xi kandyjoo santa nkúhu nga sakúhu? 5 Ko nk'ie nga sakúhu chu, tsjo kamaha nga ngjuásun tjia. 6 Nga kj'uaí ni'yaha, kuinchja ñjaha já xi nda nchjakoho ko já xi tjíntut'á tiñaha. "N'etsjokonú, at'aha ja kuasakú ngáhana chutsanka xi kandyjana", kuitsuhu.

7 ’B'ą tíxinnụu nga b'ą tą ts'ín 'yún s'e
sa kjụątsjo ndjiojmi ján nk'ie nga nku xụtą
ngatitsun fikj'áhą rą animąhą nga cháte ko
yachán ñja xụtą xi nąxụ nginkụn Ntianá, xi
najmi tjíhin nga ngjụaikj'áhą rą animąhą.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku
toon xi kindyja

8 ’Ko tsa nku tąchjụún tíjñahą te
toontaba, tsa ndyjąhą nku, ¿a najmi
k'ụétihí nku nd'í ko kjécha ni'yahą nga
kụąngisjáí sisin santa nkúhu nga sąkú
ngáhą rą toohon? 9 Ko nk'ie nga sąkúhụ,
ąs'ąi kụinchją ñjahą jminchjín xi nda
nchjąkohọ ko jminchjín xi tjíntut'á tiñahą.
“N'ętsjokonú, ąt'ahą ja kuasakú ngáhana
toontaba xi kandyjana”, kụitsụhụ. 10 B'ą
tíxinnụu nga b'ą tą ts'ín s'e kjụątsjo
ąjihin ntítsjehe Ntianá nk'ie nga nku xụtą
ngatitsun fikj'áhą rą animąhą.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku
nąmi xi kits'ínkjáín ngáhą rą ntíhí

11 B'i kitsú sa Jesu:
—Nku ndą kis'ejñahą jo já. 12 Ndą xi
kjintíụ kinchjąko nąmihi: “Ji nąmi, k'ụąiní
ni xi kanéna”, kitsúhụ. Ąs'ąi tsakjánya ndo
ni xi tjíhin nga kitsjáhą ntíhí. 13 Ąskahan
nga ja j'a chuba nistjin, ąs'ąi tsatéña ndą
xi kjintíụ ngayjee ni xi kik'ąihi ko ngji
nku nanki t'axín kjin nga kik'a toon xi
kisakúhụ. Yo kits'ínkje tiya toohon nga
kits'ínjnu kits'ínt'a. 14 Tụnga nk'ie nga ja
kits'ínkje ngayjee toohon, tụ nkuhú kjintíá
xi tụ xí 'yúhún kama nanki xu'bo ko kikie
kjintíá ko kui. 15 Ąs'ąi ngjinki xáhą nku ndą
xi tíjña nanki xu'bo, ąs'ąi kits'ínkjihi ndo
má tíincha chinkąhą tụ xi ts'iínkjehen chụ.
16 Mjehe kjine ni xi tíincha kjine chinko,
tụnga najmi ch'a xi kitsjáhá rą niụ.

17 ’Tụ chahán kama chụbąyahą ni xi
kits'ín, kui nga b'i kitsúhu: “Nkú tjín maha
já xi ts'ín xánta ni'yahą nąmina xi tíb'anki
tímahą nichine. Ko máha an, ei tíbaya
kjintíá. 18 Tụ sahá kfínse ngáhą rą nąmina
ko b'ą xíhin: Ji nąmi, tjenna jé nginkụn
Ntianá ko nginkuin. 19 Najmi tą an tsuhuna
tsa ntíhi k'úínní. Tụ sahá katumahi an xi
nkú joyaha nku ndą musụ xi ts'íhin xánta.”
20 Ąs'ąi kits'ín niyá ndątiụ nga nibase ngáhą
rą nąmihi. Kjin tjen sa nk'ie nga kikiehe
nąmihi ko kama nimąhą. Tsangatsanka
nga ngjitsubakją ntíhi ndo ko kikjexụ'ba.
21 Ąs'ąi b'ą kitsú ndątiụ: “Ji nąmi, tjenna jé
nginkụn Ntianá ko nginkuin. Najmi tą an
tsuhuna tsa ntíhi k'úíhinní.”

22 ’Tụnga b'ąhá kitsú nąmihi ndątiụ nga
kinchjąko já musụhụ: “Kitsą nibákoo na-
jyun xi 'yún nda ko n'engjo ntíną, ko tą
t'eyohoo nąjnú ntsja nku stjink'un, ko tjay-
ohoo tjąbąxínnté. 23 Nku turụ xụnkú xi
'yún chánka nibákoo ko n'ek'ion. Chineé ko
n'esjeé s'í. 24 Ąt'ahą ntíną xu'bi nkú joyaha
tsa ja k'ien ja kj'úáíya ngáhą rą. Kui xi
kindyja ja kuasakusjáí ngáha.” Ąs'ąi nku s'í
incha kik'asje.

25 ’Máha ndą xi chóo, jñá kafí. Nk'ie nga
kik'óya ko j'ai tiña ni'yoo, kint'é nga suụn
tífane ko nga tíincha tenki xụtą. 26 Ąs'ąi
kinchjąhą nku ndą musụ ko kingjásjaiya-
hą mí nihi xi tíma. 27 B'ą kik'ihin: “Ndą
nts'ei ja kaf'ai ngáha ko nąmihi katsjá
kjụą nga kan'ek'ien nku turụ xụnkú xi
'yún chánka, ąt'ahą nda tjíhin ndo nga ku-
ats'ínkjáín ngáhą rą.” 28 Kama kjan nkjúhụn
ndą xi chóo nga santaha najmi tą mje-
he rą kjụąs'ehen ąyoo. Kui nga tsitjus-
jehe nąmihi ko tsankihi nga kjụąs'en.
29 Tụnga b'ąhá kitsú ndo: “Yai, té, xi nkú
ts'ín nkjin nú tjíhin nga títs'inxát'aha ko
tehente tínt'e'éhen, tụnga ndahąchí nku
niyá najmi kje 'bainí nku chụtentsụ ichí xi
k'uasjékohona s'í já xi tjoho an. 30 Tụnga
nk'ie nga kj'uai ntíhi xu'bi, xi kits'ínkjeko
jminchjín skóo ni xi kik'ąihi, kan'ek'ieihin
nku turụ xụnkú chánka.”

31 ’Ąs'ąi b'ą kitsú nąmihi: “Ji ntíną,
tehente tinchunkoní ei, ko ngayjee ni xi
tjínną ji ts'i. 32 Tụnga nd'ąi tjíhin nga n'esjeé
s'í ko n'ętsjaá, ąt'ahą ndą nts'ei nkú joyaha
tsa ja k'ien ja kj'úáíya ngáhą rą. Kui xi
kindyja ko ja kuasakúsjáí ngáha”, kitsú.

16

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku
ndą musụ xi najmi nąxụ ngjiko xáhą

1 B'i kitsú ya Jesu nga kinchjąko xụtą
ni'yakuyáhą:
—Y'ejña nku ndą nchiná xi kitsją xáhą
nku ndą musụhụ tụ xi kụąsehe rą ni
xi tjíhin. Kik'inyahą nga ndą musụ
títs'ínkje tiya ni xi kits'ínkjas'ehen nga
kụąsehe. 2 Ąs'ąi kinchjąhą ndą musụ ko
b'ą kitsúhụ: “¿Á b'ą tsu én xi tínt'ehena?
N'ekjas'enní kuentąhą xá xi tín'ei, ąt'ahą
najmi tą ji chąsehe ri ni xi tjínna.” 3 Ąs'ąi

kits'ínnkjink'un ndạ musụ. B'ị kitsú: "¿Mí nihi xi ts'ian ẹi ni, ạt'ahạ ja títs'ínkje xánạ ndạ ntiạnạ? Najmi kụichúkjụạna tsa xá ndjá ts'ian kọ subana tsa chjẹ kuankia. 4 Ja be mí nihi xi ts'ian tụ xi ts'ịínkjáíhinna xụtạ ni'yahạ nk'ie nga ja kjẹ xánạ."

5 'Ạs'ại kinchjạhạ nga nkúnkú já xi tjẹhẹn ts'ẹ ndạ ntiạhạ. "¿Nkú tjín tjẹhin ts'ẹ ndạ ntiạnạ?", kitsúhụ ndạ xi tjun j'aisehẹ. 6 "Unchan ndjií setị", kitsú ndọ. B'ạ kitsú ndạ musụ: "Á xụjụn xi tjít'a xkịhị ni xi tjẹhin ẹi. Kịtsạ tịnchin, tụ sahá tụ chátehé t'et'ai." 7 Ạs'ại b'ạ kitsú ngáhạ kj'ạí: "Kọ ji, ¿nkú tjín tjẹhin?" "Unchan kustạ tunịñụ", kitsú ndạ xu'bị. B'ạhá tạ kitsú ngáha ndạ musụ: "Á xụjụn xi tjít'a xkịhị ni xi tjẹhin ẹi. Tụ sahá tụ cháte kọ katéhé t'et'ai."

8 'Ạs'ại ndạ ntiạhạ ndạ musụ ch'onk'un xu'bị kama nkjúhụn nga 'yún nkjink'un ndọ nga b'ạ kits'ín. Ạt'ahạ xụtạ xi ts'ẹ ạsunnteẹ 'yún tjín sahạ kjụạnkjink'un xi nkú ts'ín b'éndakọ xinkjín nga xụtạ xi ts'ẹ má ndzjẹẹn. 9 Kọ an b'ạ tíxinnụu. N'ẹ chjón kjụạnchịná xi tjín ạsunnte ngatitsụịn nga kụisịnkọ xụtạ, tụ xi kas'ehẹnụu xụtạ xi nda kụinchjạkọnụu. B'ạ ts'ín nk'ie nga kfẹkọ ạsunntẹi kjụạnchịnáhạ, n'ẹkjáínnụu má nga kụintsụbạ síún.

10 'Xi kixị fikọ nga ts'íntjusun ni xi ịchí, kui xi tạ nạxụ fikọ nga ts'íntjusun ni xi tse. Kọ xi najmi kixị fikọ nga ts'íntjusun ni xi ịchí, kui xi tạ najmi nạxụ fikọ nga ts'íntjusun ni xi tse. 11 Kui b'ạ maha, tsa najmi kixị kụạnkínkọo nga chạsọhọ kjụạnchịná xi tjín ạsunnte ngatitsụịn, ¿yá xi tsjánụu nga chúnnto kjụạnchịná xi ndoọ? 12 Tsa najmi kixị kuankínkọo nga chạsọhọ ni xi ts'ẹ xi kj'ạí, ¿yá xi tsjánụu ni xi ts'ạjun? 13 Ndaha nku ndạ musụ najmi ma ts'ínxát'ahạ jo já ntiạ. Ạt'ahạ nku xi ts'ịín unkie kọ nku xi ts'ịíntjo, kọ a rạ ts'ịínxát'a sisihịn nku kọ ch'on ts'ín kụạsẹhẹ xinkụụ. Kui nga najmi kạma n'ẹxát'ahạ rụu Ntiạná kọ kjụạnchịnóọ.

14 Tụnga já farisẹọ, kui xi 'yún tsjohọ tọon. Kui nga tsajnukiehe Jesu nk'ie nga kint'é ngayjẹẹ ni xu'bị. 15 Ạs'ại b'ị kitsúhụ Jesu jóọ:

—Xụtạ nda n'esjo yjonụu nginkụn xụtạ, tụnga Ntiạnáhá be xi nkú ts'ín tjíntuyá anịmạnụu. Ạt'ahạ ni xi benkjún xụtạ tụ ts'ịhí mahạ Ntiạná nga basehẹ. 16 Jet'a xáhạ ni xi kis'et'a kjụạtéxumọọ kọ ni xi tsakúya já profetạ nịstjin nga j'ai Jua Bautistạ. Kui nịstjiụn kik'atuts'ịhịn rạ nga tís'enịjmí nga Ntiạná xi batéxuma kọ xụtạ títsjá nga'yúhụn yjohọ nga tífas'enjin nga Ntiạná xi kụạtéxumahạ. 17 Tụnga tạ chjíhị rạ kjụạtéxumọọ. Najmi 'ni tjín tsa ndyjạjihịn sén nk'a ján kọ t'anankiụ nga nku ntu ịchíhị kjụạtéxumọọ ndyjạt'a.

B'ị ts'ín kinchjạnịjmíyaha Jesu kjụạbixọọn (Mt. 5:31-32; 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Tụ yáhá ni xi k'ụéjña chjụúhụn kọ kụixankọ kj'ạí tạchjụún, kui xi tíbangane kjụạbixan tjuhụn. Kọ xi kụixankọ ngáha tạchjụún xi y'éjñahạ x'ịhịn, kui xi tạ tíbangane ni xi 'mihị kjụạbixan.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ndạ nchịná kọ nku ndạ x'ạn

19 'Y'ejña nku ndạ nchịná xi bja najyun xi 'yún chjí kọ najyun xi tsjo k'un kọ ngayje nịstjin tsjo ts'ín b'asje s'í. 20 Tạ y'ejña ya nku ndạ x'ạn xi 'mi Lazạrọ, xi kitsejnúhú rạ tsé kọ xi fajñastiu ạnkjụạ ni'yahạ ndạ nchịnóọ. 21 Kui ndạ x'ọn ni xi un b'éhe k'un nga kjịnẹ t'íá xị xi bixuntunkí kinte yámixạhạ ndạ nchịnóọ. Kọ santaha nañóọ f'aik'úhụn nga kjinejnu tséhẹ. 22 Tụ k'iehén ndạ x'ọn kọ ntítsjeẹ ngjikọhọ ạnte xi má nga tíjña ntjẹ cháná Abraham, kọ tạ k'ien ndạ nchịnóọ kọ ngjiyanji. 23 Nk'ie nga un tíbehẹ ndạ nchịnóọ ngạk'ịẹn, tsasenjinki kọ kikie nga kjin tíjña Abraham kọ nga Lazạrọ kab'ejñat'ahạ.

24 'Ạs'ại kikjintáya ndạ nchịnóọ nga kinchjạ: "Ji nạ'mi Abraham, katuma nịmạhi an. T'exáí Lazạrọ nga kats'ínk'anchịku nạjnú ntsja kọ kanibá ts'ínk'anchị njá. Ạt'ahạ 'yún nkjún un tíbena ẹi ạjin nd'íị", kitsú. 25 Tụnga b'ạhá kitsú Abraham: "Ji ntínạ, n'ẹkj'áítsjein nga tsjo ts'ín tsinchin ạsunnteẹ kọ Lazạrọ kjụạnịmạ j'anki. Tụnga nd'ại tjíhịn kjụạjyu kọ ji un tíbehi. 26 Kọ nku tíkjá ya. Nku tịxạ chánkantsú tjẹnchja masen yaná. B'ạ ts'ín najmi ma f'atikjáha xi tjíntu ẹi xi mjehẹ ngjụại ján kọ tạ ndaha xi tjíntu ján najmi ma f'atikjá nga kj'ụạí ẹi."

27 'Ạs'ại tạ kinchjạhá ngáha ndạ nchịnóọ: "Tíbankihi, nạ'mi, nga n'ẹkjí Lazạrọ ni'yahạ nạ'minạ. 28 Ạt'ahạ un maha já nts'é. Katjitsúyahạ tụ xi najmi kọ kui kj'ụạíhi ạnte xu'bị má nga un tíbehẹ xụtạ", kitsú ndọ. 29 Tụnga b'ạhá kitsú Abraham: "Tíjñahạ já nts'ei

kjuatéxumaha Moise ko xujun xi y'ét'a já profeta. Kui xi kant'é éhen", kitsú. 30 As'ai: "Najmi, na'mi Abraham. Tunga tsa tjín xi kj'uaíya ngáha ra ngabayoo ko ngjuaisehe já nts'é, ngjuaikj'áha ra animaha", kitsú nda nchinóo. 31 Tunga b'ahá kitsú Abraham: "Tsa najmi tínt'é éhen ni xi y'ét'a Moise ko já profeta, ta najmi kama chubayaha ndaha tsa tjín xi kj'uaíya ngáha ra ngabayoo."

17

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin jé xuta xingisoo

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

1 B'i kitsú Jesu nga kinchjako xuta ni'yakuyáha:

—Tjíhin nga s'e ni xi ts'iínkijnejihin ngatitsun xuta, tunga, ¡nima rú ts'íhin xi ts'iínkijnejin ngatitsun xuta xi kj'aí! 2 Tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'iíun tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanikj'ajin ntáchak'uun, kintehe ni nga ts'iínkijnejin ngatitsun nku ntí ichí xi nkúhu xu'bi. 3 Chúhuun yjonuu.

'Tsa nda nts'ei títs'ín ngatitsun, chubakoi nga najmi nda títs'ín. Tsa ngjuaikj'áha ra animaha, n'endyjat'aihi. 4 Tsa yatu niyá ch'on ts'iínkohi nga nku nistjin ko tsa yatu niyá: "Tífikj'aha ra animana, n'endyjat'aní", tsa kuitsuhi, n'endyjat'aihi.

5 As'ai kinchja já postru:

—Tisinkoni tu xi 'yún s'ejin sahani Ntianá.

6 B'i kitsú Jesu:

—Tsa tu ichí s'ejinnuu Ntianá xi nkúhu nku k'un mostasa xi 'yún ichí, kama b'a k'úíhuun yá tu xu'bi: "Tiyú xin ei ko t'ihinsinjñajin ntáchak'uun." Kuint'é'énnuu yóo.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi ts'íntjusun xáha

7 'Tsa nku xi tíjñajinnuu tíjñaha nku nda musu xi kafikján t'anankiu ko tsa chu kafikunntá, nk'ie nga ja k'ooyaha jñá nda musu, najmi b'a kuitsuhu: "Titjáhanchunt'áí yámixo." 8 B'a ní kuitsuhu: "T'endaní ni xi kjíne ko n'esjei najyihin. T'eyání nichinena ko ntá xi k'uia, ko askahan kama chinei ko s'i ji." 9 Ko ta ndaha najmi tsjáha máb'achjíhi nda musuhu nk'ie nga ja kuats'íntjusun xá xi kuatsjáha. 10 B'a ta ts'ín jun, nk'ie nga ja n'etjusun ngayjee xá xi kitsjánuu Ntianá, b'a ní tixíún: "Já musu níi. Ni xi kik'inni, kui nihi xi kin'ei."

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu te já xi k'uhun ch'in fentujnu

11 Nk'ie nga títs'ín niyá Jesu nga tífi nanki Jerusalen, j'ajin masen ante Samaria ko ante Galilea. 12 Nk'ie nga tsichu nku nanki ichí, j'aik'úhun te já xi k'uhun ch'in fentujnu. Kui xi kjint'á tsincha 13 nga kikjintáya:

—Ji Jesu, nda maestru, katuma nimahi jin.

14 Nk'ie nga kikie Jesu jóo, as'ai b'i kitsúhu:

—Tankínkuhuu yjonuu já na'miu.

Nk'ie nga tíincha fi jóo, tsitjuxín ch'ihin. 15 As'ai nku nda xi tjenjihin já xi tee, nk'ie nga kikie nga kama nkihi, kik'óya ko kits'íntsjoho Ntianá nga 'yún kikjintáya. 16 J'aisinkúnch'int'aha Jesu nga ixí t'anankiuhú kingjénsten nintaku ko kitsjáha máb'achjíhi. Samaria nibáha nda xi b'a kits'íun. 17 As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A najmi tehé maha já xi kama nkihi? ¿Má kfihi já xi ñja xingisoo? 18 ¿Á tu nkuhú nda xu'bi xi najmi ntje Israel tjehen ra kuak'óyaha nga kj'uaits'íntsjoho ra Ntianá?

19 As'ai b'i kitsúhu ndo:

—Tisíntjein ko t'in. At'aha kuas'ejihin nga Ntianá kits'ín nibána, kui nga kama nkihi ri.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nkjé kuatéxuma Ntianá

(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 As'ai já fariseo kingjásjaiyaha Jesu nkjé kuichú nistjin nga kuatéxuma Ntianá. B'i kitsú Jesu:

—Tunkaán najmi kama chjihi nk'ie nga kuatéxuma Ntianá. 21 Ko ta ndaha najmi b'a kuitsu xuta: "Ei tíjña", ko a ra: "Ján tíjña." At'aha ja tíbatéxuma Ntianá ajinnuu.

22 As'ai b'a kitsúhu xuta ni'yakuyáha:

—Kuichú nistjin nga kama mjenuu nga choo ndaha tsa tu nku ichí nistjin xi s'e nk'ie nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun, tunga najmi chanú. 23 Tjín xi b'a kuitsunuu: "Ei tíjña", ko a ra: "Ján tíjña." Tunga najmi tu bankínnú ko ta ndaha najmi tu tsjennkíhuu. 24 At'aha xi nkú ts'ín ma chji nd'ích'on nk'a ján nga bat'ai, nga ma chji ei ko ma chji ján, b'a ta ts'ín kama chji Ntíhi Ndax'iun nistjin nk'ie nga kj'uaí ngáha. 25 Tunga títjuhún tjíhin

nga un nkjún skuehe ko nga xuta xi tjín nd'ai najmi ts'iínkjáíhin.
26 ’Xi nkú kama nistjin nga y'ejña Noe, b'a ta kama nistjin nk'ie nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun. 27 Kui nistjiun tíincha kjine ko tíincha 'bi xuta. Tíincha bixan ko tíincha ts'ínkixan ntíhí. B'a tíincha ts'ín santa nkúhu nga tsichu nistjin nga jas'en Noe tsutsu chánkoo, ko tu ni xí kik'ahá ts'í ko jesunjin ntá ngayjee xuta. 28 Ko b'a ta kama nistjin nga y'ejña Lot. Tíincha kjine ko tíincha 'bi xuta. Tíincha b'atse ni ko tíincha batéña ni. Tíincha b'éntje ko tíincha ts'ínnda ni'ya. 29 Tunga nistjin nga tsitju Lot nanki Sodoma, nibajen nk'a ján nd'í ko sufri nga tsixuntu t'anankiu. Jesun ngayjee xuta. 30 B'a ta kama nistjin nk'ie nga kuakúchji yjoho Ntíhi Ndax'iun.
31 ’Kui nistjin xu'bo, xi kab'ejñasun nk'a ni'yaha najmi tu kuitjujen nga kj'uaík'asje ni xi tjíntu aya ni'yaha. Ko xi kafi jñá najmi ta kats'óyaha ni'yaha. 32 N'ekj'áítsjohoon yjonuu ni xi kamat'ain chjuúhun Lot. 33 Tu yáhá ni xi mjehe ts'iínk'anki suba yjoho nga k'úéjña tík'un, kui xi tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá, kui xi tu sahá n'ek'anki. 34 An b'a tíxinnuu. Kui nistjen xu'bo jo xuta xi kjintusún nku kama, nku chjúbé ko xinkuu s'ejña. 35 Jo jminchjín xi tíincha ot'áha xinkjín, nku chjúbé ko xinkuu s'ejña. 36 Jo já xi kafi jñá, nku chjúbé ko xinkuu s'ejña.
37 B'a kitsú jóo:
—Ji Nda Ntia, ¿má xi tjehen b'a kamoo?
B'i kitsú Jesu:
—Yaha nga má kjijña nku yjoninte k'ien, yo ma ñjakú chálíkíe. B'a ta ts'ín chaha nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

18

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén ni xi kits'ínko nku nda jue nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin

1 As'ai Jesu y'éjña chubayaha xuta ni'yakuyáha nga tsakúyaha nga tjíhin nga tehente kuinchja Ntianá ko nga najmi ts'iínkjehe k'un. 2 B'i kitsúhu:
—Nku nanki y'ejña nku nda jue xi najmi benkjún Ntianá ko ta ndaha najmi nusihin xuta. 3 Yo ta y'ejña nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin. Kui xi fisehe nda jue nga b'a tsuhu: “Kixi n'ení kjua xi tjínkona chá kontrana.” 4 Nkjin nistjin j'a nga najmi kits'íhin kjua tachjúun. Tunga askahán ni kits'ínnkjink'un: “Ndaha tsa najmi benkján Ntianá ko najmi nusinna xuta, 5 tunga tu nku títs'ínstihína tachjíin. Kui nga tu sahá kixi ts'ihin ra kjua tu xi najmi ts'iínkjehe kjuatsentana nga kj'uaíse tehentena.”
6 B'i kitsú sa Nda Ntianá Jesu:
—Nda tasinñju ni xi kitsú nda jue ch'onk'un xu'bi. 7 Ntianá, ¿a najmi kixihí ts'iíhin kjua xuta xi j'ájin, xi nistjin nistjen nchjakohoo? ¿A ts'iínk'andayahá nga kuasinko? 8 B'a tíxinnuu nga ntjuúhun ts'iíhin kjua xuta xi ts'e. Tunga nk'ie nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun, ¿a sakú saha asunnteе xuta xi s'ejihin Ntianá?

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda fariseo ko nku nda xi f'áchjíntjai ch'á

9 Ta y'éjña chubayaha Jesu nga tsakúyaha xuta xi b'a maha nga naxu tíincha ts'ín nginkun Ntianá maha, tunga najmi ndahá ts'ín basehe xuta xingisoo. B'i kitsúhu:
10 —Jo já ngji nchjako Ntianá má ma natsihin ninku, nku xi nda fariseo ko nku nda xi f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma. 11 Nda fariseo b'i ts'ín kinchjako Ntianá nga ngandaha kinchja nk'ie nga kabasinjña ndju: “Ji Na'mi, títsjaha máb'achjí at'aha najmi b'a k'an xi nkú k'un xuta xi k'oo, xi ndyjé ts'ín, xi ch'onk'un, xi b'at'aha chjuúhun. Ko ta ndaha najmi b'a k'an xi nkúhu nda xu'bi xi f'áchjíntjai ch'á. 12 Jo niyá nga tuntjóo bátejña kjintíá ko nku tíkjá ngayjee ni xi ts'in ngana tsja chje.”
13 ’Tunga nda xi f'áchjíntjai ch'á kjin tsasinjña ko santaha najmi ma k'un tsa nk'a ján kuasenjinki. Tu kik'onyahá 'mehe nga b'i kitsú: “Ji Na'mi, katuma nimahi an nga jé tjenna.” 14 An b'a tíxinnuu. Nku nda xi naxu kama ndai nginkun Ntianá nk'ie nga kik'óya ngáha ni'yaha. Najmi b'aha nda xinkuu. At'aha tu yáhá ni xi k'uasjenk'a suba yjoho, kui xi ichí kama nginkun Ntianá. Ko xi k'uasje nimakjua yjoho, kui xi sakúhu kjuachánka.

B'i ts'ín nda kinchjane Jesu jántí xiu
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 As'ai incha j'aiko xuta ntíhi tu xi Jesu ngjuénnehe ra ntsja. Tunga nk'iehé nga kikie já ni'yakuyóo nii, b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'iín. 16 Tunga kinchjahá ra Jesu jóo ko b'i kitsúhu:

—Tjehenntoho jántíu nga kanibásena. Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xuta xi b'a ts'ín tjíntuyáha xi nkú joyaha jántí xi, kui xi tjehen ra nga Ntianá kuatéxumaha. 17 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi najmi ts'iínkjáíhin nga Ntianá xi batéxumaha xi nkú ts'ín ts'ínkjáíhin nku nda chí ni xi 'baihi, kui xi ndahachí najmi kjuas'enjin nga Ntianá xi kuatéxumaha.

B'i ts'ín kinchjanijmíko Jesu nku nda nchiná
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 As'ai nku nda k'aku kingjásjaiyaha Jesu:
—Ji nda maestru, ji xi ndai, ¿mí nihi xi ts'ian tu xi kama ts'inkjáíhin ra nga kúátejña tík'un sían?
19 As'ai b'i kitsú Jesu:
—¿Á an xi nda tí'mihiní? Najmi tjín xi ndaha, nku tutuhú Ntianá. 20 Yai xi nkú ts'ín tjít'a kjuatéxumoo: "Najmi tu biyunéí kjuabixoon. Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu testiyu tsank'á n'ei. Chankjúín na'mihi ko naahi."
21 B'a kitsú ndo:
—Ngayjee ni xu'bo títs'intjusan santa nkúhu nga ndyjana.
22 Nk'ie nga kint'é Jesu ni xu'bi b'a kitsú:
—Nku ni ndyjat'á sahi. Tateñai ngayjee ni xi tjíhin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'ín s'ehe ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai nibáí nga tsjénnkiní.
23 Tunga nk'iehé nga kint'é ndo éin, kik'ie nusin nusihin, at'aha 'yún nkjún nchiná. 24 Nk'ie nga kikie Jesu nga kik'ie nusin nusihin ndo, b'i kitsú:
—¡Á b'a 'yún 'ni tjíhin tsa xuta xi nchiná nkjúhun kjuas'enjihin nga Ntianá kuatéxumaha! 25 Tu sahá najmi 'ni tjín tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntianá xi kuatéxumaha.
26 As'ai xuta xi kint'éhe b'a incha kitsú:
—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?
27 B'i kitsú Jesu:
—Ni xi ndahachí najmi maha ts'ín xuta, Ntianá maha ts'ín nii.
28 As'ai b'a kitsú Pedro:
—Xi nkúhu jin, ja y'entui ni xi tjínni ko tjennkihi nd'ai.
29 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi y'éjña ni'yaha, tsa chjuúhun, tsa já nts'e, tsa xi cháha ko tsa ntíhi at'aha Ntianá batéxumaha, 30 kui xutai 'yún ts'ati k'uai ngáha ra asunnte xu'bi ko nistjin xi nibá askahan k'uaihi nga k'úéntu tík'un sín.

B'i ts'ín ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 As'ai ngjiko t'axín Jesu já ni'yakuyá xi te joo ko b'a kitsúhu:
—Tjenñju. Ja tíbankíaán nanki Jerusalen. Yo kuitjusun ngayjee ni xi y'ét'a já profeta nga kamaha Ntíhi Ndax'iun. 32 At'aha aya ntsja xuta xi najmi ntje Israel tjehen ra n'ekjas'en. Kui xi kuajnukiehe, ch'on ts'iíhin, ko kuatétéjnuhu. 33 K'uéhe ko ts'iínk'ien. Tunga nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.
34 Ndaha nku ni xu'bi najmi kamankjihin já ni'yakuyóo. Najmi be ni xi tínchja Jesu, at'aha kis'ejña 'maha niu.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda ka
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 Nk'ie nga ja tíbichú tiña Jesu nanki Jerico, nku nda ka kab'ejña andai niyóo nga tíbanki chje. 36 Nk'ie nga kint'é ndo nga tíf'a nkjún xuta, as'ai kingjásjaiya mí nihi xi tíma. 37 Kik'inyaha nga Jesu, nda xi nibáha Nazaret, tíf'a yo. 38 As'ai kikjintáya:
—¡Ji Jesu, ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!
39 Xuta xi yja títjuun kinchjatikohoo tu xi k'uéchja'aha ts'a, tunga tu sahá 'yún kikjintáya sa:
—¡Ji ntjehe David, katuma nimahi an!
40 As'ai tsasin'yún Jesu ko b'a kitsú nga ngjuaichj'a nda ko. Nk'ie nga ja j'ai, Jesu kingjásjaiyaha:
41 —¿Mí xi mjehi nga ts'ihin?
B'a kitsú nda ko:
—Ji nda maestru, mjena nga kama chjina.
42 B'i kitsú Jesu:
—Katuma chjihi. At'aha kuas'ejihin nga Ntianá kits'ín nibána, kui nga kama nkihi ri.
43 Ta kuihi chubo kama chjihi ndo ko kitsjennkíhi Jesu nga kits'íntsjoho Ntianá. Ko ta kits'íntsjoho Ntianá ngayjee xuta xi kikie ni xu'bi.

19

B'i ts'ín tsichuk'úhun Zakeo Jesu

1 As'ai tsichu Jesu nanki Jerico. J'ajin nankiu. 2 Yo tíjña nku nda nchiná xi 'mi Zakeo, xi nda k'akuhu já xi f'áchjíntjai ch'á

nga ts'ínxát'aha já Roma. 3 Kui xi mjehe
skue yáha Jesu, tunga najmi tímahá ra,
at'aha katsehe xuta ko ch'e nkjún ya Zakeo.
4 As'ai tsangatsanka títjuhun xuta nkjiun ko
tsiyajnu nku yá xi síjña yo, tu xi skuehe
Jesu, at'aha yo tjíhin nga kj'ua.

5 Nk'ie nga ja tíf'a Jesu yo, tsasenjinki má
kji'a ndo ko b'i kitsúhu:

—Ji Zakeo, kitsa titjujein, at'aha ni'yahi
tjíhin nga ts'inkj'áíya nd'ai.

6 As'ai kitsa tsitjujen Zakeo ko tsjo kama-
ha nga kits'ínkjáíhin Jesu ni'yaha. 7 Tunga
nk'ie nga kikie xuta ni xu'bi, as'ai ngayjee
kinchjayane Jesu nga b'a kitsúhu xinkjín:

—Ni'yaha nku nda xi najmi ts'íntjusun
kjuatéxumaha Moise kfi ts'ínkj'áíya.

8 As'ai tsasinjña ndju Zakeo ko b'a kitsúhu
Jesu:

—Chasei, nda maestru. Tsjaha xuta x'an
masen ni xi tjínna. Ko tsa tjín xi ndyjé
kits'ihin nga ts'anachaha, ts'ink'óya ngáha
ra ñju niyá tjíhin ni xi jakj'aha.

9 B'i kitsú Jesu:

—Ja k'uanki nd'ai xuta xi tjíntu ni'ya
xu'bi, at'aha ta ntjehe ntje chjáná Abra-
ham y'aha ra nda xu'bi. 10 At'aha Ntíhi
Ndax'iun j'aingisjáí ko j'ai ts'ínk'anki xuta
xi ja kindyja.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda xi kitsjáha já musuhu toon xi ts'iínxáko
(Mt. 25:14-30)

11 Nk'ie nga tímjéñju xuta ni xi tínchja
Jesu, as'ai ta y'éjña chubaya ngáha nga
tsakúya. At'aha ja tíbichú tiña nanki
Jerusalen ko b'a tímaha xuta nga akui
kuatéxumahá Ntianá. 12 Kui nga b'a kitsúhu
Jesu:

—Y'ejña nku nda nchiná xi ngji kjin kj'aí
nanki tu xi nda rei n'e maha ko askahan k'ooya ngáha. 13 As'ai kinchjaha te
já musuhu ko kitsjáha toon nga nkúnkú
jóo. "N'exákoo tooin santa nkúhu nga kjúái
ngáhana", kitsúhu.

14 'Tunga unkiehé ra xuta nankihi ndo ko
incha kits'ínkji tjennki ndo já chjine'én xi
b'a kuitsu: "Najmi mjeni tsa kui ndai xi
kama nda reini." 15 Tunga kin'e mahá nda
rei ndo ko kik'óya ngáha nankihi. As'ai
kitsjá kjua nga chubaha já musu xi kitsjáha
toon, tu xi skuehe xi nkú tjín kits'ín nganasun nga nkúnkú jóo.

16 'As'ai j'ai nda xi tjuun. "Ji nda ntia, te
tjíhin nga kits'ín nganasun toohin", kitsú.
17 "Nda tjín. Nda ní ji, nda musu. Naxu
kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha, kui nga ts-
jaha ra nga kuatexumaha ri te nanki", kitsú
nda rei. 18 As'ai j'ai nda musu xi ma joho.
"Ji nda ntia, un tjíhin nga kits'ín nganasun
toohin", kitsú. 19 "Ji xi kuatexumaihi un
nanki", ta kitsúhu nda musu xu'bi.

20 'As'ai j'ai ngá kj'aí nda musu. "Ji
nda ntia, á toohin ngáha ei. Nku
pañu kik'ontikjájian nga y'etjá, 21 at'aha
tsankjuhun. At'aha kjan ní ji. Chjubéí ni
xi najmi ji y'ejñai ko chjusíntjein chan xi
najmi ji y'entjei", kitsú. 22 As'ai b'a kitsú
nda rei: "Ji nda musu ch'onk'un, ta kuihi
én xi kuakixín ts'inkokjuahara. Tsa an
xi kjan ko fakj'a ni xi najmi an y'ejñá ko
kjesíntjen chan xi najmi an y'entje, 23 kui
nga, ¿á najmi kin'ekjas'ehen ri toonna já
xi be nkú ts'ín ts'ínxákoho toon? Tsa b'a
kin'ei, ja ra ts'inkjáín ngáha ra nd'ai toonna
ko santaha ntíhi nga kjúa", kitsú.

24 'As'ai kinchjako nda rei já xi kabincha
yo. "Chjú'ohoo tooon nda xu'bi ko tjo-
hoon nda xi tíjñaha te", kitsúhu. 25 "Ji nda
ntia, ja tíjñaha te toon nda xu'bo", kitsú
jóo. 26 Tunga b'ahá kitsú nda rei: "An b'a
tíxinnuu. Ngayjee xi tjíhin ni, kui xi k'uai
saha. Tunga xi najmi tjíhin, kui xi chjú'aha
santaha ni xi ichí xi tíjñaha. 27 Ko máha já
kontrana xi najmi mjehe nga kuatexumaha,
nibákoo ei ko nginkán tichákjó kásin."

B'i ts'ín jas'en Jesu nanki Jerusalen
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Nk'ie nga ja b'a kitsú Jesu, as'ai kitsjen
títjun nga kits'ínndjuú ngáha niyáha nanki
Jerusalen. 29 Nk'ie nga ja tsichu tiña Betfage
ko Betania, nanki xi tiña maha asunntu
tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'ínkji Jesu jo
já ni'yakuyáha 30 nga b'i kitsúhu:

—Tankíún nanki ichí xi tíjña tiña ján.
Nk'ie nga ja kuichú yo, sakúnuu nku ntí
búrrú xi tjít'a'yún, xi najmi kjee ch'a
b'esúhun. Chjúnndáyo ko nibákoo ei.
31 Ko tsa tjín xi ngjuásjaiyanuu: "¿Á jun
tíchjundáyahanu chu?", tsa kuitsunuu, b'a
t'ihuun: "Nda maestru rú machjéhen chu."

32 As'ai ngji já xi kin'ekjíu ko kisakúhu chu
xi nkú nga kitsú Jesu. 33 Nk'ie nga ja tíincha
kjendáya ntí búrrúu, as'ai b'a kitsú já xi ts'e
chu:

—¿Á jun tíchjundáyahanu ntí búrrúu̱?
34 B'a̱ kitsú jóo̱:
—Nda̱ maestru̱ rú machjéhe̱n chu̱.
35 I̱ncha j'aiko̱ho̱ Jesu chu̱. Najyuhu̱n
i̱ncha kingjásuhu̱n chu̱ ko̱ kits'ínk'iésun
Jesu. 36 Xi nkú nga ts'ín tífi Jesu, b'a̱ ts'ín
kingjántu najyuhu̱n xu̱ta̱ a̱ya ni̱yóo̱. 37 Nk'ie
nga ja tíi̱ncha bichú tiña má jenstehe̱n a̱-
sunntu tje̱nki̱ Yá Olivo̱, a̱s'a̱i ngayjee̱ xu̱ta̱
ni'yakuyáha̱ Jesu 'yún i̱ncha kikjintáya tsjo
nga kits'íntsjoho̱ Nti̱aná nga̱t'aha̱ ngayjee̱
kju̱a̱nkjún xi i̱ncha kikie.
38 B'a̱ i̱ncha kitsú xu̱to̱:
—¡Nti̱aná nda kats'ínko̱ nda̱ rei̱ xi kits'ín
nibá ngajoho̱! ¡Kas'e kju̱a̱jyu ndji̱o̱jmi ján
ko̱ kaya kju̱achánkaha̱ Nti̱aná nk'a ján!
39 A̱s'a̱i kinchja̱ k'u̱a̱ já farise̱o xi tje̱njihi̱n
xu̱ta̱ nkji̱u̱n:
—Ji nda̱ maestru̱, b'a̱ t'ihi̱n xu̱ta̱
ni'yakuyáhi̱ nga najmi tu̱ b'a̱ i̱ncha kats'ín.
40 B'i̱ kitsú Jesu:
—B'a̱ tíxinnu̱u, tsa k'u̱échja ts'a xu̱ta̱
xu'bi̱, ndji̱o̱ i̱ncha kji̱ntáya.
41 Nk'ie nga j'ai tiña Jesu nanki Jerusalen,
kikjintántjai nanki̱u̱ nk'ie nga kikie. 42 B'i̱
kitsú:
—¡Tsa tu̱ kui sa ni̱stjin xu'bi̱ ka̱mankjin-
nu̱u ni xi tsjánu̱u kju̱a̱jyu! Tu̱nga tíjña
'mahánu̱u ni̱u̱ nd'a̱i̱. 43 A̱t'aha̱ ku̱i̱chú
ni̱stjin nga já kontra̱nu̱u k'u̱étjindainu̱u
xjó nga k'u̱échjanu̱u tu̱ xi ts'i̱ínkjehe̱nu̱u.
44 Ts'i̱ínkjenu̱u ko̱ ts'i̱ínk'ien xu̱ta̱ nankinu̱u.
Ndaha nku ndji̱o̱ najmi ta̱ s'e̱jñasun saha̱ ra̱
xinkjín. A̱t'aha̱ najmi kamankjinnu̱u nk'ie
nga y'éjña chjinu̱u Nti̱aná kju̱a̱ndaha̱.

B'i̱ ts'ín kik'onsje Jesu já xi tíncha batéña chu̱ má ma na̱tsihi̱n ni̱nku̱
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 A̱s'a̱i jas'en Jesu má ma na̱tsihi̱n ni̱nku̱.
Kik'onsje já xi tíncha batéña ko̱ tíncha
b'atse chu̱ yo̱. 46 B'i̱ kitsúhu̱:
—B'a̱ ts'ín tjít'a éhe̱n Nti̱aná: "Ni'ya
xi má nga ku̱i̱nchja̱ko̱ xu̱ta̱ Nti̱aná ka̱ma
ni'yana̱." Tu̱nga jun a̱ntehe̱ já ndyjé tín'e
mo.
47 Xki̱ ni̱stjin tsakúya Jesu na̱tsihi̱n ni̱nku̱.
Ko̱ já na̱'mi k'aku̱, já chji̱ne'éhe̱n kju̱a̱téx-
umoo̱ ko̱ já xi yankjúhu̱n i̱ncha tsangisjai
ni̱yá xi nkú ts'ín ka̱ma ts'i̱ínk'iehen Jesu.
48 Tu̱nga najmi tísakú ni̱yáhá ra̱ nkú ts'ín b'a̱
i̱ncha ts'i̱ín, a̱t'aha̱ ngayjee̱ xu̱ta̱ 'yún mjehe̱
nga ku̱a̱sínñjuhu̱ ni xi tínchja̱ Jesu.

20

B'i̱ kama nk'ie nga kingjásjaiyaha̱ já tjíxóo̱ Jesu yá xi kitsjá xáha̱
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

1 Nku ni̱yá nk'ie nga tíbakúya Jesu má
ma na̱tsihi̱n ni̱nku̱ nga y'énjjmíhi̱ xu̱ta̱ én
nda tsuhu̱ Nti̱aná, a̱s'a̱i j'aik'úhu̱n já na̱'mi
k'aku̱, já chji̱ne'éhe̱n kju̱a̱téxumoo̱ ko̱ jáchá
xi ta̱ tjíhi̱n xá. 2 B'a̱ i̱ncha kitsúhu̱:
—T'inyani̱, ¿mí xá xi tjíhin nga b'a̱ tín'ei?
¿Yá xi kitsjá xáhi?
3 B'i̱ kitsú Jesu:
—Ko̱ an ta̱ kuasjáíyanu̱u nku ni.
T'inyanú. 4 ¿Yá xi kits'ín nibáha̱ Jua Bautista̱
nga j'aiténtá xu̱ta̱? ¿A Nti̱aná, a ra̱ xu̱ta̱
a̱sunnte̱hí?
5 A̱s'a̱i b'i̱ kitsúhu̱ xinkjín nga kinch-
ja̱nijmíyaha nii̱u̱:
—Tsa: "Nti̱aná kits'ín nibáha̱ Jua",
ku̱i̱xíaán, a̱s'a̱i b'a̱ ku̱i̱tsu̱ná: "¿Á najmi
kis'ejihi̱nnu̱u ni xi kitsúhu Jua?" 6 Ko̱ tsa:
"Xu̱ta̱ a̱sunnte̱i̱ kits'ín nibáha̱" ku̱i̱xíaán,
ngayjee̱ xu̱ta̱ k'u̱éná ndji̱o̱ nga ts'i̱ínk'ienná,
a̱t'aha̱ b'a̱ tsu xu̱ta̱ nga nku nda̱ profeta̱
kama Jua.
7 A̱s'a̱i kinchja̱ko̱ ngáha Jesu:
—Najmi yai̱ yá xi kits'ín nibáha̱.
8 A̱s'a̱i b'i̱ kitsú Jesu:
—Ko̱ ta̱ ndaha an najmi xínyanu̱u yá xi
kitsjána nga b'a̱ títs'ian.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi najmi na̱xu̱ fiko̱ xá xi kik'a̱i̱hi̱
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

9 A̱s'a̱i Jesu b'i̱ ts'ín tsakúyaha̱ xu̱ta̱ nga
y'éjña chu̱ba̱yaha̱:
—Nku nda̱ y'éntje̱ tuntsja̱jé. Kitsjá sáha̱
a̱nte̱e̱ já xi maha̱ ts'ínxáko̱ tuntsja̱jée̱, a̱s'a̱i
ngji kjin tse ṉkjún ni̱stjin. 10 Nk'ie nga ja
tíjne tuu̱, a̱s'a̱i kits'ínkjisehe̱ ndo̱ nku nda̱
musu̱hu̱ já xi títs'ínxáko̱ tuntsja̱jée̱ tu̱ xi
ku̱a̱nkihi̱ ra̱ tu xi kanéhe̱. Tu̱nga kik'íéhé
ra̱ jóo̱ nda̱ musu̱hu̱ ko̱ kits'ínkji tiya tiya.
11 A̱s'a̱i ta̱ kits'ínkjihí ngáha ndo̱ kj'a̱í nda̱
musu̱, tu̱nga ta̱ kik'íéhé ngáha̱ ra̱ jóo̱ nda̱
musu̱ xu'bi̱. Ch'on ṉkjún i̱ncha kitsúhu̱ ko̱
kits'ínkji tiya tiya. 12 Ta̱ kits'ínkjihí ngáha
kj'a̱í nda̱ musu̱hu̱ ndo̱, tu̱nga ta̱ kits'ín'uhún
ngáha̱ ra̱ jóo̱ nda̱ xu'bi̱ nga tsanka tje̱nnki.
13 'Tu̱ chahán b'i̱ kitsú nda̱ xi ts'e̱ tunts-
ja̱jée̱: "¿Mí nihi xi ts'ian? Tu̱ sahá ntína̱
xi tjo ṉkjúnna ts'inkjíá. Tsa tu̱ ahá ni
sku̱e̱nkjún ntína̱ jóo̱." 14 Tu̱nga nk'iehé nga

kikie já xi ts'ínxákǫ tuntsjajéę nga nibá
ntíhi ndǫ, b'ą kitsúhu xinkjín: “Kui xu'bǫ
xi ts'iínkjáíhin ngayjeę ni xi tjíhin nąʼmihi.
Tu sahá n'ęk'ieén tu xi kąma ts'ąñáhaná ni
xi ts'iínkjáíhin.” 15 Kui nga kik'onsjehe jóǫ
ntíhi ndǫ nątsin má nga tjíntję tuntsjajéę kǫ
kits'ínk'ien.

’Kui b'ą maha, ¿nkú ts'iíhin rą ndą xi ts'ę
tuntsjajéę já xu'bǫ? 16 Kj'uaí kǫ ts'iínkje já xi
ts'ínxákǫ tuntsjajéę kǫ kj'ąí já tsjá sá ngáhą
rą ąnte tuntsjajéę.

Nk'ie nga kint'é ni xu'bi xuta xi tíincha
yǫ, ąs'ąi b'ą incha kitsú:

—¡Najmi b'ą tu katuma!

17 Tunga tsase'ahá Jesu jóǫ kǫ b'i kitsúhu:

—Kui nga, ¿nkú tsuhu rą ma ni xu'bi xi
tjít'a xujun éhęn Ntianá? B'ą títsu:

Ndjio xi kikjaníya já chjinęxóǫ,
ja j'ai ma ndjio k'aku.

18 Tu yáhá ni xi kuijnęsun ndjio xu'bi
kąma xixi. Kǫ xi kuijnęnehę ndjio kąma
nkuąnkuąn.

B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjíhin nga s'echjíhi

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

19 Tą kuihi chubǫ mjehę já nąʼmi
k'aku kǫ já chjine'éhęn kjuątéxumoǫ nga
kuąkj'ánijé Jesu, ąt'ahą kamankjihin nga
kui kinchjąnijmíyaha nga y'éjña chubąya.
Tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun.
20 Ąs'ąi kits'ín nibásehę Jesu k'uą já xi
kúnnta 'mahą, xi xuta nda kits'ín ma mañą
yjohǫ, tu xi ts'iínkijnejihin Jesu nku én xi
najmi b'ą tjín. B'ą ts'ín kąma ts'iínkjas'ehęn
rą ndą tjíxá Romą. 21 B'ą incha j'ai tsúhu:

—Ji ndą maestru, yąi nga kjuąxi én xi
chubai nga bakuyáí kǫ nga najmi ngabi n'ei
kjuą. Nąxu bakuyáí éhęn Ntianá. 22 Kui
nga, ¿a ma b'echjíhií ndą títjun Cesąr ni xi
f'áchjíná, a rą najmi?

23 Tunga kamankjihín rą Jesu kjuąmañąhą
jóǫ kǫ b'ą kitsúhu:

24 —Tąkúnú nku tǫon denario. ¿Yá xi ts'ę
sénnistjiin kǫ j'áín xi tjít'ahą tǫoin?

B'ą kitsú jóǫ:

—Ts'ę ndą títjun Cesąr.

25 Ąs'ąi b'i kitsú Jesu:

—Tjohǫon ndą títjun Cesąr ni xi ts'ę ndą
títjun Cesąr, kǫ tjohǫon Ntianá ni xi ts'ę
Ntianá.

26 Najmi kamahą jóǫ kits'ínkijneya Jesu
nga kuinchją nginkun xuta nąntio nku én
xi najmi b'ą tjín. Tu sahá kama nkjúhun én
xi kits'ínk'óya Jesu kǫ najmi tą kinchjąha.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kj'uąíya ngáhą rą xutą

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 Já saduseǫ bakúya nga najmi kj'uąíya
ngáhą rą xutą ngabayoǫ. Ąs'ąi k'uą xi
j'aisehę Jesu nga 28 kingjásjaiyahą. B'i incha
kitsúhu:

—Ji ndą maestru, y'ét'aná Moise: “Tsa
nku ndą xi tíjñahą chjuún kjuąyá nga najmi
kis'ekǫhǫ ntí chjuúhun, ndą nts'ę tjíhin nga
kuixankǫ ngáha chjuúhun, tu xi b'ą ts'ín
s'ęhę rą ntí ndą nts'ę xi k'ięn.” 29 Y'entu
yatu já xi nts'ę maha xinkjín. Tsixan ndą
xi tjuun tunga b'ąhá tjíun k'ien. Najmi
kis'ehę ntí. 30 Ąs'ąi ndą xi ma joho tsixankǫ
ngáha tąchjúun, tunga tą k'iehén ngáha.
31 Ąs'ąi b'ąhá tą kits'ín ngáha ndą xi ma
jahan kǫ tą k'ien, kǫ b'ą tą kamat'ain já
xingisoǫ. Ndaha nku xi yatuu najmi kis'ehę
ntí. 32 Ąsakahan tą k'ien tąchjúun.

33 ’Kui b'ą maha, nistjin nga kj'uąíya
ngáhą rą xutą ngabayoǫ, ¿yá ndąha xi kąma
ts'ę tąchjúun? Ąt'ahą nga yatuu tsixankǫ.

34 Ąs'ąi b'i kitsú Jesu:

—Bixan xutą xi tjín nistjin ndʼąi kǫ
ts'ínkixan ntíhi. 35 Tunga xutą xi tjęhęn rą
nga k'úéntu tík'un nistjin xi s'ęjña ąskahan,
xi kj'uąíya ngáhą rą ngabayoǫ, kui xi najmi
tą kuixahan kǫ najmi tą ts'iínkixahan ntíhi.
36 Ąt'ahą najmi tą kąma kuąyáha. B'ą ní
ts'ín k'úéntu xi nkú ts'ín tjíntu ntítsjeę.
Ntíhi Ntianá kąma, ąt'ahą j'áíya ngáhą rą
ngabayoǫ.

37 ’Kǫ santaha Moise tą y'éjña chji nga
kj'uąíya ngáhą rą xutą ngabayoǫ, nk'ie
nga kinchjąnijmíyaha na'yá ntsję xi títiu.
Ąt'ahą b'ą ts'ín tjít'a nga Ntianá xi “Ntiąhą
Abraham, Ntiąhą Isaac kǫ Ntiąhą Jacob.”
38 Ntianá najmi Ntiąhą anima. Ntiąhą ní
xutą tík'un. Ąt'ahą nginkun Ntianá tjíntu
tík'un ngayjeę xutą.

39 Ąs'ąi kinchją k'uą já chjine'éhęn
kjuątéxumoǫ:

—B'ą tjín ni xi kuąkixín, ndą maestru.

40 Najmi tą kama k'un kingjásjaiya sahą rą
Jesu tsa mí nihi.

B'i ts'ín kingjásjaiya Jesu yá xi y'ahą rą xi Cristǫ

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Ąs'ąi b'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjíhin ra nga b'a tsuhu xuta nga
ntjehe David nibáha ra xi Cristo? 42 At'aha
ta kuihi David b'a ts'ín y'ét'a xujun salmo:
Ntianá b'a kitsúhu Nda Ntianа:
"Tinchint'ání má batexuma,
43 k'uentú maná já kontrahi kinte tsukui."
44 B'a ts'ín ta kuihi David b'a kitsúhu nga
Nda Ntiaha maha xi Cristo. Kui nga, ¿nkú
ts'ín ntjehe David nibáha ra xi Cristo?

B'i ts'ín y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já chjine'éhen kjuatéxumoo
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Nga tíincha basínñju ngayjee xuta, as'ai
kinchjako Jesu xuta ni'yakuyáha:
46 —Chúhuun yjonuu já chjine'éhen
kjuatéxumoo. Kui xi tsjoho nga bja najyun
ndju nga b'ema ko nga tsjo ts'ín súniñaha
niyátée. Tsjoho nga b'entusún yáxile xi
tíincha títjun ni'ya sinagoga ko nga b'entu
ante k'aku xi tjín nku s'í. 47 Kui xi kje'áha
ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'ihin ko as'ai
chuba 'yúhún tse nchjako mañа Ntianá tu
xi b'é'mat'aihin yjoho. 'Yún un skuehe já
xu'bi.

21

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu toon chje
(Mr. 12:41-44)

1 Tsase Jesu ko kikie xuta nchiná xi
tíbinchá toohon aya kaxa toon chje. 2 Ko ta
kikie nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin. Kui xi
jo toon xi tíntí tsinchá kaxa chje. 3 As'ai b'i
kitsú:
—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tachjuún x'ain
'yún tse kuatsjá sa nga ngayjee xuta xi k'oo.
4 At'aha ngayjee xuta xi k'oo ni xi tíb'ankihi
kuatsjá. Tunga máha tachjíin, ngayjee toon
xi tíjñaha nga kjineyaha nichine kuatsjá.

B'i ts'ín tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asunntee
(Mt. 24:1-28; Mr. 13:1-23)

5 K'ua xuta tínchjanijmíyaha ninku nga
tsjo ts'ín kin'enaxúkoho ndjio tsjo k'un ko
ni xi kits'ínsuhun xuta. As'ai b'i kitsú Jesu:
6 —Máha ni xi tíyo ei, kuichú nistjin nga
ndaha nku ndjio najmi ta s'ejñasuhun ra
xinkjín. Ngayjee n'exúya.
7 As'ai b'a kitsú jóo nga kingjásjaiyaha:
—Ji nda maestru, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí
nihi xi kuakúchji títjun nga b'a kama?
8 As'ai kinchja Jesu:
—Chúhuun yjonuu nga najmi tu ch'a xi
k'uanachanuu. At'aha nkjin maha xi kj'uaí
nga an ts'iín ma yjoho. "An xi kui", kuitsu. Ko b'a kuitsu ya: "Ja kuichu nistjiun."
Tunga najmi tu tsjennkíhí ruu jóo. 9 Nk'ie
nga kuinú'yó nga tjín kjuachán ko nga najmi tjín kjuajyu ajihin xuta naxinantá xi
tjín, najmi tu binkjun. At'aha tjíhin ni
nga tjun b'a kama, tunga najmi kjehé kfe
asunntee.
10 Ko b'i kitsú sa Jesu nga ngjindju:
—Xuta xi tjín nku nanki kjaánko xuta xi
kj'aí nanki. Nku nda rei kjaánko kj'aí nda
rei. 11 Chón xi tu xí 'yúhún kama ko s'e kjintíá kj'aí kj'aí nanki. Tsjén ch'in ch'onk'un,
ko kama chji nk'a ján ni xi kuinchánkjúhun
xuta ko kjuankjún chánka.
12 'Tunga kintehe ni nga kuitjusun
ngayjee ni xu'bi, títjun kuakj'ánijénuu xuta
ko tsjénnki unkienuu. Ts'iínkjas'ennuu
aya ntsja já k'akuhu xuta sinagoga
ko ts'iínkjas'ennuu nubayá. Ngat'ana
ngjuaikohonuu nginkun já rei ko nginkun
já títjun. 13 B'a ts'ín sakúntehenuu nga
k'úínyaha ruu jóo yáha an. 14 B'i n'e
n'enkjíntak'un nga najmi tu b'enda títjun
xi nkú ts'ín kuisinkoo yjonuu. 15 At'aha an
tsjanuu én xi chubo ko kjuankjintak'un xi
chánka sa nga xi ts'e já kontranuu, tu xi
najmi kuichúkjuaha ra ni xi chubo ko tsa
b'a kuitsu nga najmi b'a tjín ni xi tíchubo.
16 'Santaha xi chánuu, já nts'o, xu-
ta xinkiu ko xuta xi nda nchjakonuu
ts'iínkjas'ennuu. K'ua xi tjín ajinnuu
n'ek'ien. 17 Ngat'ana ts'iín unkiehenuu
ngayjee xuta. 18 Tunga ndahá nku nts-
jaku najmi ndyja. 19 Ndjá tincho, tu xi
k'uankihinu.
20 'Nk'ie nga choo nga k'uétjindaihi já
jun nanki Jerusalen, katumankjinnuu nga
ja kuichu nistjin nga n'ekje. 21 Kui nistji-
un katanka xuta xi tjíntu ante Judea xi
tjehen asunntu tjennki. Xi tjíntu ajin nan-
tia Jerusalen katitju. Xi kafi jñá najmi ta
kak'óyaha ajin nantio. 22 At'aha kui nistjin
xu'bo ts'iínkjáíhin xuta chjíhi ni xi najmi
nda kits'ín, tu xi kuitjusuhun ngayjee ni
xi tjít'a éhen Ntianá. 23 ¡Nima rú ts'íhin
jminchjín xi y'a ntí ko xi títs'ínki ntí kui
nistjiun! At'aha tse kjuanima xi s'e asun-
ntee ko kjuakjahan Ntianá nibanehe xuta
xu'bi. 24 K'ua xi kicha ndju n'ek'ienkoho

ko kj'aí ngá xi ngjuainijé ngayjee nanki xi tjín. Xuta xi najmi ntje Israel tjehen ra kuasinne nanki Jerusalen xi nkú tjín nú nga k'uaintehe nga kuatéxuma.

B'i kama nistjin nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

25 'As'ai ts'íu ko sóo ko niñuu kuakúchji kjuankjún xi kama. Xuta naxinantá xi tjín t'anankiu ngjuántaha ra yjoho ko tsankjún, at'aha 'yún kjuaneya ntáchak'uun ko 'yún ngjuaink'a t'éhen ntóo. 26 Xí kuayáyahá xuta nga tsankjún ko nga kúyaha ni xi kamaha asunntee. At'aha Ntianá ts'iínk'atsé ni xi tjín nk'a ján. 27 Nk'iehé cha Ntíhi Ndax'iun nga tjenjin nintiu nga nibáko ngayjee nga'yúhun ko kjuachánkaha. 28 Nk'ie nga k'uatuts'ihin nga b'i kama, tsjo katumanu, at'aha ja tíbichú tiña nistjin nga ja kama ndaínuu.

29 Ko b'i ta ts'ín y'éjña chubaya Jesu nga tsakúya:

—Chasoho yá higuera ko ngayjee yá xi tjín. 30 Nk'ie nga yo nga ja títjuhu nts'én, mankjinnuu nga ja tíbichú tiña chunubóo. 31 B'a ta ts'ín nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnuu nga ja tíjña tiña nistjin nga kuatéxuma Ntianá. 32 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kintehe ni nga kuayáyje xuta xi tjín nd'ai. 33 Kamaha asunntee ko nk'a ján ndyja, tunga énna najmi kj'ua tiya.

34 'Chúhuun yjonuu, tu xi najmi kama ndjáha animanuu, tsa tséjihin ra ni xi mjehe yjonintenuu, tsa kama ch'iu, ko tsa kjúántaha ruu yjonuu ni xi tjín asunntee. At'aha tsa b'a n'oo, tu ndyjahánuu nk'ie nga kj'uaí nistjin xu'boo. 35 At'aha kj'uaínehe nistjin xu'boo ngayjee xuta xi tjín tu má xi tjehén ni asunntee. Tu ndyjehé ra nga b'a kamoo. 36 Kui nga tintsuba ndahanu ko tehente chubakoo Ntianá, tu xi kuichúkjuahanuu nga kuitjánkiu ngayjee ni xi kamoo ko kuichú nginkun Ntíhi Ndax'iun.

37 Xki nistjin tsakúya Jesu natsin ninku ko nga ma ngixuun bitju nga fi ts'ínkj'a nistjen asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo. 38 Ko ngayjee xuta ta jyun ta jyun incha f'ai natsin ninku nga f'aisínñjuhu Jesu.

22

B'i ts'ín y'énda já tjíxóo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu
(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Jn. 11:47-53)

1 Ja tíbichú tiña S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san. 2 Já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo incha tsangisjai niyá xi nkú nga ts'ín ts'iínk'iehen Jesu, at'aha tsankjún jóo xuta nkjiun.

B'i ts'ín y'énda Juda Iscariote xi nkú ts'ín ts'iínkjas'en Jesu
(Mt. 26:14-16; Mr. 14:10-11)

3 As'ai jas'enjihin Satana Juda xi ta 'mi Iscariote, nku nda ni'yakuyá xi te joo. 4 Kui xi ngjisehe já na'mi k'aku ko já jun k'aku nga kinchjanijmíyako xi nkú ts'ín kama ts'iínkjas'ehen Jesu. 5 Tsjo kamaha jóo ko y'éndako Juda nga tsjáha toon. 6 Kits'ín yu Juda ko tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'iínkjas'en Jesu nk'ie nga najmi 'yún tjín xuta.

B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

7 Tsichu nistjin nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san, nk'ie nga n'ek'ien chutsankaha S'í Pascua. 8 As'ai b'a kitsú Jesu nga kits'ínkji Pedro ko Jua:

—Tankínk'iendo ni xi chinee S'í Pascua.

9 B'a kitsú jóo:

—¿Má xi tjehen mjehi nga k'úéndai nichinee?

10 B'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga kuitjás'oon ajin nantio, satékjó nku nda xi y'a nku ndjií ntánijua. Tsjénnkihuu santaha má nga kjuas'en 11 ko b'a t'ihuun nda xi ts'e ni'yoo: "B'a títsu nda maestru: ¿Má xi kui ante má nga kjíneka nichinehe S'í Pascua já ni'yakuyána?" 12 As'ai kuakúnuu nku ante tayá chánka xi ja tjínda xi tjehen nk'a ni'yaha. Yo t'endo ni xi chinee.

13 As'ai ngji jóo ko b'a kamat'ain xi nkú nga kitsúhu Jesu. Yo incha y'énda nichinehe S'í Pascua. 14 Nk'ie nga tsichu chuba, y'ejñat'ako Jesu yámixo já postruhu 15 ko b'i kitsúhu:

—Mangimjena nga kjuasjékonuu S'í Pascua xu'bi kintehe ni ngabayana. 16 At'aha b'a tíxinnuu nga najmi ta kjíne sahana

nichineḭ santaha nkúhu nga kuḭtjusun xi nkú tsuhu ra kui s'íḭ má batéxuma Ntianá.
17 Ạs'ại jakj'á chutsíun ko nga ja kitsjáha máb'achjíhḭ Ntianá, b'ḭ kitsú:
—Chjúbó niu ko n'endzjohoo xinkiu.
18 Ạt'aha b'a tíxinnuu nga najmi ta k'uḭ sahana ntáha tuntsjajée santa nkúhu nga kuichú nistjin nga kuatéxuma Ntianá.
19 Ạs'ại jakj'á ninkuon ko nga ja kitsjáha máb'achjíhḭ Ntianá, tsakjánya ko kitsjáha jóo nga b'a kitsú:
—Kui xu'bḭ xi yjonintena xi n'ekjas'en ngandanuu. B'a n'oo tu xi kj'uaítsjennuu an.
20 Nk'ie nga ja kamaha nga kikjine nichineẹ, ta jakj'á chutsíun nga b'a kitsú:
—Kui chutsíin tíbakúchji jnína xi ngjuaḭ ndzjo ngandanuu. Jnína tíb'éndako tsetsehe Ntianá nd'aḭ xi nkú ts'ín nda ts'iínko xuta.
21 Tunga máha nd'aḭ, nda xi títs'ínkjas'enna ta tíjñat'akona yámixaḭ.
22 Ạt'aha b'a n'ehe Ntíhḭ Ndax'iun xi nkú ts'ín kis'endaha. Tunga, ¡nima rú ts'íhin nda xi ts'iínkjas'ehen!
23 Ạs'ại b'ḭ ngján kingjásjaiyaha xinkjín jóo nga yá xi b'a ts'iíun.

B'ḭ ts'ín kitsúya Jesu yá xi 'yún chánka sa

24 Ạs'ại já ni'yakuyóo b'a incha kitsúhu xinkjín nga yá xi 'yún chánka sa ajihin.
25 Tunga b'ahá kitsú Jesu:
—Já reḭ xi batéxuma naxinantá xi tjín asunntee ndjá ts'ínko xuta xi ts'e. Ko já xi tjíhin xá, kui xi nda incha ts'ín, tsu xuta.
26 Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi 'yún ní chánka sa ajinnuu kats'ín ma yjoho xi nkú joyaha tsa kui xi 'yún kinte tjen. Ko xi batéxuma kats'ín ma yjoho xi nkú joyaha tsa kui xi nda musuhu já xingisoo.
27 Ạt'aha, ¿yá xi 'yún chánka sa? ¿A xi b'ejñat'a yámixo nga kjine, a ra nda musu xi b'éyahá nichineẹ? ¿A najmi xi b'ejñat'ahá yámixo? Tunga máha an, tíijñajinnuu eḭ xi nkú joyaha nda musunuu.
28 'Jun najmi kin'e nga manú nk'ie nga kichjut'ayák'unna.
29 Kui nga k'uendáhanuu nga kuatexumo, xi nkú ts'ín y'éndana Na'mina.
30 Kuintsubat'o yámixana nga chinoo ko s'iu nk'ie nga kuatexuma, ko kuintsuboo ante má nga kuatexumohoo ntjehe xuta Israel xi te jo tíkjá maha.

B'ḭ ts'ín kitsúya títjun Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 'Simon, Simon, tasinñjui. Satana tsanki nga k'uétsujneyánuu xi nkú n'ehe tuniñu nga kjút'ayák'unnuu.
32 Tunga an ja tsankintjáíhi nginkun Na'miu tu xi tu nku s'ejihín ri an. Ko ji, nk'ie nga sakú nga'yún ngáha ri nga s'ejihin an, tisinkoḭ já nts'ei tu xi tu nku ndjáhá kuinchaha.
33 B'a kitsú Simon:
—Ji nda maestru, tjínkuhu k'an nga kfínkoho nubayá ko santaha nga kuayákoho.
34 B'ḭ kitsú Jesu:
—Ji Pedro, an b'a tíxihin. Kintehe ni nga kjintá xanto nd'aḭ, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjíhin.
35 Ạs'ại b'ḭ kitsúhu já ni'yakuyáha:
—Nk'ie nga kits'inkjínuu nga najmi tu ch'o tsa kixinnuu, ko ta ndaha toon ko ta ndaha tjabaxínnté, ¿a tjín ni xi kindyjat'anuu?
B'a kitsú jóo:
—Najmi chumi nihi xi kindyjat'anḭ.
36 Ạs'ại b'a kitsú Jesu:
—Tunga nd'aḭ, xi tíjñaha tsa, kat'a ko ta kat'a toohon. Ko xi najmi tíjñaha kicha, katatéña najyun ndjuhu ko kat'atse nku.
37 Ạt'aha b'a tíxinnuu. Tjíhin nga kuitjusuhun ni xu'bḭ xi tjít'a éhen Ntianá: "Kui xi ta kich'axkihḭ ra ajihin já ch'onk'uun." Ạt'aha ngayjee ni xi tjít'a nga tínchjanijmíyahana tjíhin nga kuitjusun.
38 B'a kitsú jóo:
—Ji nda maestru, ¡já jo kicha eḭ!
B'ḭ kitsú Jesu:
—Ja kama.

B'ḭ ts'ín kinchjako Jesu Ntianá

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

39 Ạs'ại tsitju Jesu nga ngji asunntu tjenḭ xi 'mi Yá Olivo xi nkú ts'ín tehente, ko ta kitsjennkíhḭ já ni'yakuyáha.
40 Nk'ie nga tsichu yo, b'a kitsúhu:
—Chubakoo Ntianá tu xi najmi chjút'ayák'uhunnuu.
41 Ạs'ại b'a ts'ín kjin ngji t'axín suba xi nkúhu má bichúkijne nku ndjio nga s'e. Yo tsasinkúnch'in ko kinchjako Ntianá.
42 B'ḭ kitsú:
—Ji Na'mi, tsa kama kai, n'ekj'a t'axínní kjuanima xu'bḭ. Tunga katumahá xi nkú ts'ín mjehi, najmi xi nkú ts'ín mjena.

43 As'ai kama chjihi nku ntítsje xi nibaje-
hen nk'a ján nga j'ai tsjá nga'yúhun. 44 Ko
nk'ie nga 'yún nkjún un tíbehe Jesu, tu
sahá 'yún kinchjako sa Ntianá ko tsixuntu
t'anankiu ntánubáha xi b'a k'un xi nkú
joyaha stubá jní i.
45 Nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako
Ntianá, as'ai tsisintjen ko j'aise ngáha ra já
ni'yakuyáha. Kjintufé jóo nk'ie nga j'aisehe
at'aha kjuaboo xi kats'ín nganaha. 46 As'ai
b'i kitsú:
—¿Á kisunntuféhenu? Tisíntjoon
ko chubakoo Ntianá tu xi najmi
chjút'ayák'uhunnuu.

B'i ts'ín j'aichj'anijé Jesu
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Nk'ie nga ta tínchjaha Jesu, tu j'aihí
nkjin nkjún xuta. Tjen títjuhun xuto nda xi
'mi Juda, xi nku nda ni'yakuyá xi te joo. Kui
xi j'aik'úhun Jesu ko kikjexu'ba. 48 B'i kitsú
Jesu:
—Ji Juda, ¿a tíchjuxu'bai Ntíhi Ndax'iun
nga tín'ekjas'ein?
49 Nk'ie nga kikie já xi kabinchandaihi
Jesu ni xi tímoo, as'ai b'a kitsú:
—Ji nda maestru, ¿a kicha kuixkjahanni?
50 Nku nda xi síjñajihin jóo kits'ín'uhun
nku nda musuhu nda na'mi títjuun.
Tsatet'a tjabaxínñju kixi. 51 Tunga b'ahá
kitsú Jesu:
—Najmi b'a tu n'o. Jyu tincho.
Kits'ínko tjabaxínñju nda musu nga
kits'ínnkihi. 52 As'ai kinchjako já xi
j'aikj'ánijéhe, kui xi já na'mi k'aku ko já
jun k'akuhu ninku ko jáchá xi ta tjíhin xá.
B'i kitsúhu:
—¿A nda ndyjéná? ¿Á ixí kichahá ko
yá kich'ahanu nga kjúáihinu? 53 Xki nistjin
tsásinjñajinnuu má ma natsihin ninku.
Ndahachí najmi kin'ekonú. Tunga kuihí
chubanuu xu'bi, chuba nga batéxuma má
jyuun.

B'i ts'ín kitsúya Pedro nga najmi be Jesu
(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 As'ai jakj'ánijéhe jóo Jesu ko ngjikoho
ni'yaha nda na'mi títjuun. Máha Pedro, kit-
sjennkí kjihin Jesu. 55 Nk'ie nga kíts'ín'yún
nd'í jóo kamasehen natsiun, y'entut'á ko
Pedro ta y'ejñajihin. 56 As'ai nku na musu
kikiehe nk'ie nga kab'ejñat'a nd'íu. Tsase'a
sisihin ko b'a kitsú:
—Kui chái xi ta tsjenko chá ján.
57 Tunga najmi kits'ínkiehé yjoho Pedro.
B'a kitsú:
—Ji tachjuún, najmi be ndo.
58 Sa kutju tu sa kj'aíhí xi kikie ngáha ko
b'a kitsúhu:
—Ji xi ta makoi jóo.
Tunga b'ahá kitsú Pedro:
—Ji nda, najmi an niu.
59 J'a ra xi nkú maha tsa nku ora. As'ai tu
sa kj'aí ngá xi ta b'ahá kitsú ngáha ra:
—Kjuaxi kjáíhin nga ko kui ndai mako
nda xu'ba ján, at'aha ta Galilea nabáha.
60 B'ahá ta kitsú ngáha Pedro:
—Ji nda, najmi be ni xi tíchubai.
Ta kuihi chubo, nk'ie nga b'a ta tít-
suhu Pedro, tjen'yún kikjintáhá nku xan-
ta. 61 Kits'ínk'ótjiya Nda Ntianá nga tsase'a
Pedro, ko j'áítsjehen Pedro ni xi kitsúhu
Nda Ntianá: "Kintehe ni nga kjintá xanto
nd'ai, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá
tjíhin." 62 As'ai tsitjusje Pedro ko kikjintá'un
kikjintánte.

B'i ts'ín kichajnucha Jesu
(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

63 Máha já xi tíincha kunntáha Jesu,
kik'aya ko kik'íéhe. 64 Y'é'ma tunkun ko b'a
incha kitsúhu:
—Tixínyai xi nkúhu nda profeta, ¿yá xi
kuak'íéhi?
65 Nkjin tíkjá ya én xi kitsúhu Jesu nga
najmi kikienkjún.

B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun já tjíxá judio
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Nk'ie nga ja kama seen, kama ñja
jáchá xi tjíhin xá ko já na'mi k'aku ko
já chjine'éhen kjuatéxumoo. Incha ngjiko
Jesu má ma ñjakú já tjíxá judio ko b'a incha
kitsúhu:
67 —T'inyani, ¿a ji xi kits'ín nibá Ntianá?
B'i kitsú Jesu:
—Tsa xínyanuu, najmi s'ejinnuu. 68 Ko tsa
kuasjáíyanuu, najmi n'ek'óyanú. 69 Tunga
nd'ai k'uatuts'ihin Ntíhi Ndax'iun nga
k'úéjñat'aha Ntianá xi tjíhin nga'yún.
70 As'ai ngatentee kingjásjaiyaha:
—¿A xúhu jihí xi Ntíhi Ntianá?
B'i kitsú Jesu:
—An xi tíbixíún.
71 B'a incha kitsú jóo:

—¿A machjén saná já testiyu̱? Ñá kikjin ja kuanu'yáá ni xi kuatsú.

23

B'i̱ ts'ín kin'ekọkju̱a Jesu nginku̱n nda̱ títjun Pilato̱ kọ nda̱ rei̱ Herode̱ Antipa̱
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 A̱s'a̱i tsisintje̱n ngayjee̱ já tjíxóọ kọ ngjikọ Jesu nginku̱n Pilato̱. 2 Nkjin ni xi kikjanínehe̱ yọ nga b'i̱ i̱ncha kitsú:

—Xu̱ta̱ nankini̱ tíbinchákjaha̱n nda̱i̱ nk'ie kuasakúni̱. Tíb'éjña nkjún nga s'e̱chjíhi̱ nda̱ títjun Cesa̱r ni xi f'áchjíntjai, kọ b'a̱ títsu nga kui xi nku nda̱ rei̱ xi kits'ín nibáha̱ Nti̱aná.

3 B'a̱ kitsúhu̱ Pilato̱ Jesu:

—¿A ji xi nda̱ rei̱hi̱ xu̱ta̱ judio̱?

B'i̱ kitsú Jesu:

—B'a̱ tjín ni xi tíbixín.

4 A̱s'a̱i kinchja̱kọ Pilato̱ já na̱'mi k'aku̱ kọ xu̱ta̱ nkjiu̱n nga b'a̱ kitsúhu̱:

—Najmi chumi jéhe xi tísakújinna ndọ.

5 Tu̱nga tu̱ nku b'a̱há i̱ncha kitsú jóọ:

—Xu̱ta̱ nankini̱ tíbinchákjaha̱n. Tíbakúya xki̱ ante xi tjín Judea̱. A̱nte Galilea̱ kik'atuts'i̱hi̱n ra̱ kọ santaha e̱i̱ ja j'ai nga b'a̱ títs'ín.

6 Nk'ie nga kint'é Pilato̱ ni xu'bi̱, kingjás-jaiya tsa a̱nte Galilea̱ nibáha Jesu, 7 a̱t'aha̱ yọ batéxuma Herode̱ Antipa̱. Nk'ie nga kik'inyaha̱ nga Galilea̱ nibáha Jesu, a̱s'a̱i kits'ínkji Jesu má tíjña Herode̱, a̱t'aha̱ nanki Jerusalen tíjña Herode̱ kui chu̱bọ.

8 Tu̱ ni xí tsjohó kamaha̱ Herode̱ nk'ie nga kikie Jesu, a̱t'aha̱ nd'a̱i nkjún mjehe̱ ra̱ sku̱ehe. Nkjin tíkjá ni xi kik'inyaha̱ nga títs'ín Jesu kọ mjehe̱ sku̱e nga ts'i̱ín Jesu nku kju̱ankjún. 9 Nkjin ṉkjún ni xi kingjásjaiyaha̱, tu̱nga ndahá nku én najmi kinchja̱ Jesu. 10 Ta̱ kabincha ya yọ já na̱'mi k'aku̱ kọ já chji̱ne'éhe̱n kju̱a̱téxumọọ nga nihi xi nkjún ts'ín nkjin ni xi tíkjanínehe̱ Jesu.

11 A̱s'a̱i Herode̱ kọ já juhu̱n xi nkúhu ni xi najmi chumi ni chjíhi̱ ra̱ kits'ín ma Jesu kọ tsajnukie. Kits'ínngja nku najyun tsjo tjín xi nkúhu xi bja já rei̱ nga i̱ncha kik'aya. A̱s'a̱i kits'ínk'óya ngáha̱ ra̱ Pilato̱. 12 Kui ni̱stjin xu'bọ Herode̱ kọ Pilato̱ kik'atuts'i̱hi̱n nga kinchja̱kọ nda ngáha xinkjín, a̱t'aha̱ unkie xinkjín kintehe̱ ni ni xu'bi̱.

B'i̱ ts'ín kitsjá kju̱a Pilato̱ nga n'e̱k'ien Jesu
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 A̱s'a̱i Pilato̱ kinchja̱ ñjaha̱ já na̱'mi k'aku̱ kọ já tjíxóọ kọ xu̱ta̱ nkjiu̱n. 14 B'a̱ kitsúhu̱:

—Jun kafái̱kọnú nda̱i̱. B'a̱ tíbixíún nga xu̱ta̱ nankinu̱u tíbinchákjaha̱n. Nginkun kuangjasjáíyaha̱ ndọ. A̱jihi̱n ngayjee̱ ni xi tíchjaninóhọọ nda̱i̱ najmi kuasakúna tsa tjíhi̱n jé. 15 Ta̱ ndaha Herode̱ najmi kuasakújihi̱n tsa mí nihi. Kui nga ku-ats'ínk'óya ngáhana nda̱i̱. Ja tíyo. Na-jmi chumi nihi xi kits'ín nda̱i̱ xi tje̱he̱n ra̱ ngabaya. 16-17 Kui b'a̱ maha, tsjahana kju̱a nga s'e̱he̱ ra̱ kọ a̱s'a̱i ts'in nda̱íhi̱.

18 Tu̱nga nkuhú kits'ín nta̱ha̱ xu̱ta̱ nga kikjintáya:

—¡Kan'ek'ien nda̱ xu'bọ! ¡N'e̱ nda̱íhi̱ Barraba!

19 Kjiya'yún nda̱ Barraba a̱t'aha̱ já Roma̱ ngji kontra̱ha̱ kọ nku nda̱ kits'ínk'ien. 20 Pilato̱ mjehe̱ nga ts'i̱ín nda̱íhi̱ Jesu kai, kui nga ta̱ kinchja̱kọhó ngáha xu̱ta̱ nkjiu̱n. 21 Tu̱nga 'yún kikjintáya xu̱tọ:

—¡Tjat'a kru̱i̱ ndọ! ¡Tjat'a kru̱i̱ ndọ!

22 A̱s'a̱i ta̱ kinchja̱há ngáha Pilato̱ ni̱yá xi ma jahan:

—Tu̱nga, ¿mí ni ch'on tjíhin xi kits'ín ndọ? Ndaha nku ni najmi tísakújinna tsa tje̱he̱n ra̱ ngabaya. Kui b'a̱ maha, tsjahana kju̱a nga s'e̱he̱ ra̱ kọ a̱s'a̱i ts'in nda̱íhi̱.

23 Tu̱nga tu̱ ni xí 'yúhún kikjintáya sa xu̱ta̱. Tsankihi̱ Pilato̱ nga ngju̱át'a kru̱u Jesu. B'a̱ i̱ncha kits'ín santaha nkúhu nga i̱ncha kin'esihi̱n. 24 Kui nga kitsjáha kju̱a Pilato̱ nga n'e̱tjusuhun ni xi tíi̱ncha banki. 25 Kits'ín nda̱íhi̱ nda̱ xi j'ájin xu̱ta̱ nga n'e̱ nda̱íhi̱, nda̱ xi kjiya'yún nu̱ba̱yá a̱t'aha̱ já Roma̱ ngji kontra̱ha̱ kọ a̱t'aha̱ ani̱ma̱ tje̱he̱n. A̱s'a̱i kitsjá kju̱a nga n'e̱he̱ Jesu ni xi mjehe̱ xu̱ta̱ nkjiu̱n.

B'i̱ ts'ín kis'et'a kru̱u Jesu
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Nk'ie nga tífi s'et'a kru̱u Jesu, kichjubé nku nda̱ nanki Sirene̱ xi Simon 'mi. Jñá kaf'aihi ndọ. Kui xi kin'ek'anji kru̱u nga kitsjennkíhi̱ Jesu. 27 Ta̱ kitsjennkíhi̱ nkjin ṉkjún xu̱ta̱ kọ jminchjín xi tíi̱n-cha kjintá nga títs'ínbat'a Jesu. 28 Tu̱nga kits'ínk'ótjiyahá Jesu, tsasehe̱ jminchjíu̱n kọ b'i̱ kitsúhu̱:

—Jun jminchjín Jerusalen, najmi tu̱ an ch'ít'anú. Yjonu̱u kọ ntínu̱u xi ch'i̱ít'o.

29 Ąt'ahą kuįchú nįstjin nga b'ą kuįtsu xutą:
"Á b'ą nda tjíhin ts'ę jminchjín xi ntįhi, xi
najmi kik'a ntí ko xi najmi kits'ínki ntí."
30 Ąs'ąi b'ą incha kuįtsuhu tjenkiu: "Tixun-
tunéni." Ko: "T'e'mani", kuįtsuhu tjenkiu.
31 Ąt'ahą tsa b'į tíincha ts'íhin yá xi xkféen,
kui nga, ¿nkú sa ts'iíhin rą yá xi kixiu?
32 Tą tjenko jóo jo já ch'onk'un xi tą
ngjuát'a kruuko Jesu. 33 Nk'ie nga incha
tsichu ąnte xi 'mi Nintaku Animą,
yo kingját'a kruu Jesu ko nga joo já
ch'onk'uun. Nku xi kitsjen kixihi Jesu ko
nku skjúhun. 34 B'i kitsú Jesu:
—Ji Nąmi, n'endyjat'aihi, ąt'ahą najmi
be ni xi tíincha ts'ín.
Já juun kits'ínndzjoho xinkjín najyuhun
Jesu nga kitsutonyá ts'íhin. 35 Xutą nkjiun
kabincha yo nga tíincha basenkjún. Ko já
tjíxóo kik'aya Jesu nga b'ą kitsú:
—Kamahą ndąi nga kj'aí xi kits'ínk'anki.
Kats'ínk'anki yjoho nd'ąi tsa kui xi kits'ín
nibáhą Ntianá, tsa kui xi j'ájihin Ntianá.
36 Já juun tą kik'ayahą Jesu. J'aik'úhun
ko kitsjáhą nga k'úí binu san. 37 B'ą incha
kitsúhu:
—Tsa ji xi ndą reihi xutą judio, n'ek'anki
yjohi.
38 Tą kis'et'a ąntsjáku Jesu nku yáte xi b'i
kitsú: "Kui xu'bi xi ndą reihi xutą judio."
39 Nku ndą ch'onk'un xi tą kjit'a kruu tą
najmi kikienkjún Jesu nga b'i kitsúhu:
—Tsa ji xi kits'ín nibá Ntianá, n'ek'anki
subąi yjohi ko tą n'ek'ankini ko jin.
40 Tunga b'ąhá kitsú ndą xinkuu nga
kinchjątiko ndą xu'bi:
—Najmi binkjuin Ntianá ji, tą ndaha tsa
tą kui kjuąnimąha tíyai. 41 Máha ñá, tjíhin
kixi nga un tíbená, ąt'ahą tín'ekjáíhiín
chjíhi ni xi kin'eé. Tunga kui ndąi ndahąchí
najmi ch'on kits'ín.
42 Ąs'ąi b'ą kitsúhu Jesu:
—Ji Jesu, katj'áítsjeihin an nk'ie nga
ch'ątuts'ihin nga kuątexumai.
43 B'i kitsú Jesu:
—Kjuąxi ni xi tíxihin. Nd'ąi
kuinchunkoní ndjiojmi ján.

B'i ts'ín k'ien Jesu
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 Xi nkú rą ma nga chuba te jo nga nistji-
un kis'e jyun ngayjee ąsunntee santa nkúhu
nga tsichu chuba jan nga ngixuun. 45 Najmi
tą kits'ín ndzjehen ts'íu. Ko jo tsitju nga
kitiyájen najyun xi tjenchja ąnte xi 'yún
nkjúhun ninku. 46 Ąs'ąi 'yún kikjintáya Jesu:
—Ji Nąmi, ąya ntsąi títs'inkjas'en animą-
ną.
Nga ja b'ą kitsú, ąs'ąi k'ien. 47 Nk'ie
nga kikie ndą jun k'aku ni xi kamoo,
kits'íntsjoho Ntianá nga b'ą kitsú:
—Kjuąxi kjáíhin nga nąxu ndąi nginkun
Ntiahą.
48 Ngayjee xutą nąntią xi incha kikie ni
xi kamoo, incha kamankjihin nga najmi
nda tjín ni xi kin'e nga kin'ek'ien Jesu.
49 Tunga máha ngayjee xutą xi behe Jesu ko
jminchjín xi kitsjennkíhi nk'ie nga tsitju xi
tjehen ąnte Galileą, kui xi kjin kabincha nga
tíincha basehe ni xi tímoo.

B'i ts'ín kis'eyajni Jesu
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 Tíjñajihin já tjíxóo nku ndą xi 'mi
Kuse xi Arimateą nibáha, nanki xi tíjñajihin
Judeą. Nda tjíya animąhą ndo ko nąxu
fiko yjoho nginkun Ntianá. 51 Tą tíkuya-
hą nistjin nga kuątéxuma Ntianá ko najmi
kits'ín yu ni xi y'énda ko ni xi kits'ín já
tjíxá xingisoo. 52 Kui xi ngjisehe Pilato ko
tsankihi yjonintehe Jesu. 53 Nk'ie nga ja kik-
jejent'a kruu yjonintehe Jesu, ąs'ąi nku na-
jyun kik'ontjikjájnu ko ngjingjájñaya nku
tixą tsjó xi kin'endat'á nąxiu, xi ndaha nku
najmi kje ch'a s'eya. 54 Kui nistjiun tís'enda
nichinehe S'í Pascuą ko ja tíb'atuts'ihin
nistjin nkjúun.
55 Jminchjín xi kitsjennkíhi Jesu nga tsitju
ąnte Galileą, tą incha ngji ko kikie tsjóo ko
xi nkú ts'ín kis'ejña yjonintehe Jesu. 56 Ąs'ąi
kik'óya ngáha ni'yahą ko y'énda ntá sinjne
ko ni xi sinjne. Kits'ínkj'áíya jminchjíun
nistjin nkjúun xi nkú ts'ín tíjña kjuątéxu-
moo.

24

B'i kama nk'ie nga j'áíyahą Jesu ngabayoo
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

1 Nga tą jyun tą jyuhun nistjin xi
b'atuts'ihin rą tuntjóo, j'aisehe jminchjíun
tsjóo nga y'a ts'íhin ni xi sinjne xi y'énda.
2 Nk'ie nga incha j'ai, kikie nga ja kachjuxín
ndjio chákantsú xi tjíchjane tsjóo. 3 Incha
jas'en tunga najmi kisakúhú rą yjonintehe
Ndą Ntianá Jesu. 4 Nk'ie nga ndaha
najmi incha be mí nihi xi incha ts'iín,
tu incha kikiehé nga kabinchat'ahą jo

já xi yja najyun xi tíbat'ai. 5 Tu̱ ni xí
kitsankjúhún jminchjíu̱n ko̱ kingjénsten
a̱nkjín t'anankiu̱. Tu̱nga b'a̱há kitsú jóo̱:
—¿Á a̱jihi̱n xu̱ta̱ k'ie̱n tíbinchisjáíhinu xi
tíjña tík'un? 6 Najmi ta̱ e̱i̱ tíjñaha. Ja kaf'áíya
ngáha̱ ra̱ ngabayoo̱. N'e̱kj'áítsjoho̱on
yjonu̱u nga b'i̱ kitsúnu̱u nk'ie nga y'ejña
a̱nte Galilea̱: 7 "Tjíhin nga n'e̱kjas'en Ntíhi̱
Nda̱x'i̱u̱n a̱ya ntsja já ngatitsuu̱n ko̱ s'e̱t'a
kru̱u̱. Ni̱stjin xi ma jahan kj'u̱a̱íya ngáha̱ ra̱
ngabayoo̱."
8 A̱s'a̱i j'áítsjehe̱n jminchjíu̱n ni xi kitsú
Jesu 9 ko̱ nk'ie nga i̱ncha j'aihi tsjóo̱ kitsúya-
ha̱ ngayjee̱ ni xu'bi̱ já ni'yakuyá xi te nku̱u
ko̱ ngayjee̱ xu̱ta̱ xingisoo̱. 10 Maria̱ Magdale-
na̱ ko̱ Juana̱ ko̱ Maria̱ xi na̱aha̱ Santiago̱ ko̱
jminchjín xingisoo̱ xi tje̱nko̱ho̱, kui xi j'ai
tsúyaha̱ já postru̱ ni xu'bi̱.
11 Tu̱nga najmi kis'ejihín ra̱ já postru̱,
a̱t'aha̱ én xi najmi tjíhi̱n sin kamaha̱ ni
xi títsuya jminchjíu̱n. 12 Tu̱nga tsisint-
je̱hén Pedro̱ ko̱ tsangatsanka nga ngji tsjóo̱.
Nk'ie nga tsaseya tsjóo̱, kikie nga tu̱ na-
jyun xi tsich'ontikjájnuhú yjonintee̱ kjijña
yo̱. A̱s'a̱i kik'óya ngáha ni'yaha̱ nga tíma
nkjúhu̱n ni xi kamoo̱.

B'i̱ ts'ín tsakúchjihi̱ yjoho̱ Jesu jo já ni'yakuyáha̱

(Mr. 16:12-13)

13 Ta̱ kuihi ni̱stjin xu'bo̱ jo já ni'yakuyáha̱
Jesu yja nga tíi̱ncha fi nanki i̱chí xi 'mi
Emau, nanki xi te nku ra̱ kilometro̱ ma-
ha̱ nanki Jerusalen. 14 Tínchja̱ni̱jmíyako̱ho
xinkjín ngayjee̱ ni xi kamoo̱ nga tíi̱n-
cha fi. 15 Ni xi kama, nk'ie nga tínch-
ja̱ni̱jmíyako̱ho xinkjín niu̱, j'aise tiñaha̱
Jesu ko̱ kitsjent'áha̱. 16 Tu̱nga b'a̱ kama
xi kis'echjahá tunku̱n jóo̱ kama. Najmi
kamankjihi̱n tsa Jesu niu̱. 17 A̱s'a̱i b'i̱ kitsú
Jesu:
—¿Mí nihi xi tíchubani̱jmíyako̱honu
xinki̱u nk'ie nga tín'o ni̱yá?
A̱s'a̱i tsincha'yún baba jóo̱ 18 ko̱ b'a̱ kitsú
nda̱ xi 'mi Cleofa̱:
—¿A nku tutu ra̱ ji xi tinchin nanki
Jerusalen xi najmi be ni xi kama ni̱stjin xi
nibahaná yo̱?
19 B'i̱ kitsú Jesu:
—¿Mí nihi xi kama?
B'a̱ i̱ncha kitsú jóo̱:
—Ni xi kin'ehe̱ Jesu, nda̱ xi nibáha
Nazaret. Kui xi kama nku nda̱ profeta̱
ko̱ chánka ni xi kits'ín. Kis'ehe̱ nga'yún
én xi kinchja̱ nginku̱n Nti̱aná ko̱ nginku̱n
ngayjee̱ xu̱ta̱. 20 Tu̱nga já na̱'mi k'aku̱hú ko̱
já tjíxáná kits'ínkjas'en tu̱ xi kin'ek'iehen,
ko̱ kis'et'a kru̱u̱. 21 Ji̱n kichuyái̱ tsakai nga
kui xi ts'i̱ín nda̱íhi̱ na̱xi̱nantá Israel. Tu̱nga
ja tjíhi̱n jan ni̱stjin nd'a̱i̱ nga b'a̱ kamoo̱.
22 'K'u̱a̱ jminchjín xi tjínjinni̱
kabinchánkjúnni̱. Ta̱ jyun ta̱ jyun kafisehe̱
tsjóo̱, 23 tu̱nga najmi kasakúhú ra̱ yjonintee̱.
Ntítsje rú i̱ncha kama chjihi̱ katsúni̱ ko̱
nga kui xi b'a̱ katsúhu̱ nga tíjña tík'un
Jesu. 24 A̱skahan ta̱ kafisehe̱ tsjóo̱ k'u̱a̱ já
xi tjínjinni̱ ko̱ b'a̱ ts'ín kasakúhu̱ xi nkú nga
katsú jminchjíu̱n, tu̱nga najmi kabehé Jesu.
25 B'i̱ kitsú Jesu:
—¡Á b'a̱ nkjún ts'ín i̱chí mankjihi̱nnu̱u
ko̱ 'ni s'ejihi̱nnu̱u ngayjee̱ ni xi kitsúhu já
profeta̱! 26 ¿A najmi tjíhin ni nga un sku̱ehe̱
xi kits'ín nibá Nti̱aná kintehe̱ ni nga sa̱kúhu̱
kju̱a̱chánka xi ts'e̱?
27 A̱s'a̱i Jesu y'éjña chjihi̱ jóo̱ nkú tsuhu̱
ra̱ ngayjee̱ xu̱ju̱n éhe̱n Nti̱aná má tjít'a ni
xi ka̱maha̱. Kik'atuts'i̱hi̱n ra̱ xu̱ju̱n xi y'ét'a
Moise ko̱ ngjindjuko̱ ngayjee̱ xu̱ju̱n xi y'ét'a
já profeta̱. 28 Nk'ie nga tsichu nanki i̱chí xi
má nga tíi̱ncha fi jóo̱, b'a̱ kits'ín xi kj'u̱a̱
ni̱yá Jesu kits'ín. 29 Tu̱nga kits'ínkasín'yún
kju̱a'yúhún ra̱ jóo̱ nga b'a̱ kitsúhu̱ Jesu:
—Ti̱nchinko̱ni̱ e̱i̱, a̱t'aha̱ ja ngixun ko̱ ja
tíma'ña̱.
Kui nga kits'ín yuhu Jesu nga y'ejñako̱
jóo̱. 30 Ni xi kama, nk'ie nga kab'entut'áko̱
yámixo̱ jóo̱, jakj'á Jesu ni̱nku̱on ko̱ kitsjáha̱
máb'a̱chjíhi̱ Nti̱aná. A̱s'a̱i tsakjánya ko̱
kitsjáha̱ jóo̱. 31 Kui chu̱bo̱ tsix'ánki nku̱n
jóo̱ ko̱ kamankjihi̱n nga Jesu niu̱. A̱s'a̱i
Jesu kits'ínndyjajihi̱nsén yjoho̱ nginku̱n
jóo̱. 32 B'i̱ ngján b'a̱ kitsúhu̱ xinkjín jóo̱:
—¿A najmi tíf'ajin nd'íhí tíma ani̱ma̱ná
nk'ie nga tínchja̱ko̱ná a̱ya ni̱yóo̱ ko̱ nk'ie
nga títsuyaná nkú tsuhu̱ ra̱ ni xi tjít'a éhe̱n
Nti̱aná?
33 Ta̱ kuihi chu̱bo̱ i̱ncha tsisintje̱n ko̱
kik'óya ngáha nanki Jerusalen. I̱ncha kikie
nga nku stíhín kats'ín yjoho̱ já ni'yakuyá
xi te nku̱u ko̱ já xi tjíntuko̱ho̱. 34 Kui xi b'a̱
tíi̱ncha tsu:
—Kju̱axi̱ kjáíhin nga ja kaf'áíya ngáha̱ ra̱
ngabayoo̱ Nda̱ Nti̱aná ko̱ ja kuakakúchjihi̱
yjoho̱ Simon.

35 As'ai kitsúya já xi joo ni xi kamat'ain
aya niyóo ko xi nkú ts'ín kamankjihin nga
Jesu niu nga tsakjánya ninkuon.

B'i ts'ín tsakúchjihi yjoho Jesu já
ni'yakuyáha
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Ta tíincha nchjaha nk'ie nga j'ai sinjña-
jin masehen Jesu ko b'i kitsú nga kikjaniña:
—Kas'enuu kjuajyu.
37 Tu ni xí kitsankjúhún já ni'yakuyóo ko
kits'ínnkjink'un nga nku sen xi tíma chjihi.
38 B'i kitsú Jesu:
—¿Á tíbinkjuhunnu? ¿Á tín'entjihi ruu
yjonuu nga b'a ts'ín tín'enkjíntak'uhunnu?
39 Ahán niu. Chasoo ntsa ko tsuká. N'ekonú
ko chasenú. Nku sen najmi tjíhin yjo ko
ninta xi nkú ts'ín tíyo nga tjínna.
40 Nk'ie nga ja b'a kitsú, as'ai tsakú ntsja
ko tsuku. 41 Tunga najmi kjehé s'ejin sisihin
jóo, at'aha tsjo nkjún tíincha maha ko tíin-
cha ma nkjúhun. As'ai b'i kitsú Jesu:
—¿A tíjñanuu ichí nichine ei?
42 As'ai kitsjáha nku te tjio xi kab'échjan.
43 Jakj'á Jesu niu ko kikjine nginkun jóo.
44 As'ai b'a kitsú:
—Ni xi kama, kui nihi xi kixinnuu nk'ie
nga tsátejñajin sanuu. B'a kixinnuu nga
tjíhin nga kuitjusun ngayjee ni xi tjít'a nga
kinchjanijmíyahana xujun kjuatéxumaha
Moise ko xujuhun já profeta ko xujun
salmo.
45 Kikjex'ájin Jesu kjuankjintak'uhun jóo
tu xi kamankjihin ra ni xi tjít'a éhen Ntianá
46 ko b'i kitsúhu:
—B'a ts'ín tjít'a nga tjíhin nga un skuehe
xi kits'ín nibá Ntianá, nga nistjin xi ma
jahan kj'uaíya ngáha ra ajihin xuta k'ien,
47 ko nga ngajoho s'enijmí nga ngúsuhun
asunnteе. Jerusalen ch'atuts'ihin ra nga b'a
k'úíhin xuta nga tjíhin nga ngjuaikj'áha ra
animaha tu xi kama ndyjat'aha ra ngatit-
suhun. 48 Jun xi kuixínyo ni xi kiyo. 49 An
ts'in nibánuu xi kitsúya títjun Na'mina nga
tsjánuu. Tunga tintsubanú ei Jerusalen
santa nkúhu nga n'ekjóhoon nga'yún xi
nibaha nk'a ján.

B'i ts'ín ngji Jesu nk'a ján
(Mr. 16:19-20)

50 As'ai tsitjuko Jesu já ni'yakuyáha.
Ngjiko santaha nanki Betania. Kingjénnk'a
ntsja ko nda kinchjane jóo. 51 Nk'ie nga nda
tínchjane jóo, nk'a ján ngji t'axíhin. 52 Nk'ie
nga ja incha kamaha nga kits'íntsjoho Jesu,
tu ni xí tsjohó tíincha maha jóo nga incha
kik'óya ngáha nanki Jerusalen. 53 Tehente
incha kits'íntsjoho Ntianá má ma natsihin
ninku.

Xujun xi y'ét'a Jua én nda tsuhu Jesucristo

B'i ts'ín kitsúya nda xi kits'ínntu xujuin yáha Jesu

1 Nga tuts'ihin ni tu b'a ts'ín jahá tíjña
Éen. Kui Éen xi y'ejñakoho Ntianá. Kui Éen
xi Ntianá. 2 Kui xi y'ejñako Ntianá nkúhu
nga tuts'ihin ni. 3 Éen kits'ínndakoho
Ntianá ngayjee ni xi tjín. Ndaha nku ni xi
tjín najmi kin'enda tsa najmi tjín Éen. 4 Yo
nibáha ra kjuatík'un. Kui kjuatík'uun, kui
nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta. 5 Ndíi tíb'at'ai
má jyuun ko má jyuun najmi tíchúkjuaha
nga títs'ínk'ien.
6 J'ai nku nda xi 'mi Jua xi Ntianá kits'ín
nibáha. 7 J'ai tsúya ni xi kikie tu xi kuit-
suyaha yáha nd'íu ko tu xi s'ejihin ra ngay-
jee xuta nd'í xi j'ai nchjanijmíyaha. 8 Najmi
kui xi nd'íu. Tu kin'e nibáhá tu xi kuit-
suyaha yáha nd'íu. 9 Nd'í xi ndoo xi ts'ín
ndzjehen ngayjee xuta ja ma kj'uaíhí asun-
ntee.
10 Éen j'aik'iejña asunntee, Én xi Ntianá
kits'ínndakoho asunntee. Tunga xuta a-
sunntee najmi kamankjihin yáha kui. 11 J'ai
ante xi ts'e, tunga xuta xi ts'e najmi
kits'ínkjáíhin. 12 Tunga xi kits'ínkjáíhin ko
kis'ejihin, kui xutaha xi kitsjáha nga kama
ntíhi Ntianá. 13 Kui xi kitsin xi nkú ts'ín
kama mjehe Ntianá. Najmi kitsin xi nkú
ts'ín tsin xuta xi tjín, ko ta ndaha najmi xi
nkú ts'ín tíjñaha xuta, ko ta ndaha najmi xi
nkú ts'ín mjehe xuta.
14 Kui Éen xi kik'a yjoninte ko y'ejñajinni
ko kiyai kjuachánkaha, at'aha kui xi Ntí
nku tutuhu Ntia Na'miu. Tsakúchji kjuanda
chánkaha ko én xi b'a tjíun. 15 Jua kitsúya
yáha kui. B'i kitsú:
—Kui xi kinchjanijmíyahana nga b'a kix-
ian: "Xi askahan nibá nga an, kui xi tjun nga
an, at'aha kui xi tu b'a ts'ín jahá tíjña."
16 Xki kjuanda xi kik'ainá kjuanchiná
chánka xi ts'e tsitjujihin. 17 At'aha Ntianá
kits'ínchjén Moise nga kitsjá kjuatéxumoo,
tunga j'aihí Jesucristo nga y'éjña kjuandoo
ko én xi naxu tjín. 18 Najmi tjín xi ja be
nkú tjín Ntianá. Nku tutuhú Ntí nku tutuu
xi tíjñako Ntia Na'miu, kui xi j'aikúchjiná
Ntianá.

B'i ts'ín kitsúya Jua Bautista yáha Jesu
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

19 B'i ts'ín kinchja Jua nk'ie nga já judio
k'aku xi tjín nanki Jerusalen kits'ínkji já
na'mi ko já xi ta ts'ínxát'a ninku xi má nga
ngjuásjaiyaha Jua yáha kui. 20 Kinchja kixi
kixi Jua ko najmi ts'anacha. B'i kitsú:
—Najmi an nda xi xi kitsú Ntianá nga
ts'iín nibá.
21 B'a kitsú jóo nga kingjásjaiyaha:
—¿Yáhá ni ji? ¿A jihí xi Elia?
—Najmi an —kitsú Jua.
—¿A jihí xi nda profeta xi tjíhin nga
kj'uaí? —kitsú jóo.
—Najmi —kitsú Jua.
22 —¿Yáha ji? —ta kitsú ngáha jóo —.
At'aha tjíhin nga kuankínko ngáha ri én
kixi já xi kits'ín nibáni. ¿Nkú bixín?
23 As'ai b'i kitsú Jua:
—An xi nku nda xi tínchja ante kixiu
nga b'a títsu: "Tjen kixiu niyá má nga nibá
Ntianá." Kui niu xi y'ét'a nda profeta Isaia
xujun éhen Ntianá.
24 Ko já xi kits'ínkji já fariseo 25 ta kingjás-
jaiyaha Jua:
—Tsa najmi ji xi kitsú Ntianá nga ts'iín
nibá ko ta ndaha Elia ko ta ndaha nda
profeta xi tjíhin nga kj'uaí, ¿á xuta tíbaten-
táhani?
26 B'i kitsú Jua:
—An ntánijua tíbatentákohona xuta,
tunga síjñajihínnuu nku xi najmi yo, 27 xi
kj'uaí askahan nga an. Najmi tjehenna tsa
kjendáya n'úhu tjabaxín ntéhe.
28 B'a kama ni xu'bi nanki xi 'mi Betania,
nanki xi tíjña ngabantá ntáje Jordan, má
tsaténtá xuta Jua.

B'i ts'ín kitsúya Jua nga Jesu xi chutsankaha Ntianá

29 Nistjin xi ma ndyjuun ngáha kikie Jua
nga Jesu nibák'un tiñaha ko b'i kitsú:
—Kui xu'bi xi chutsankaha Ntianá xi
kjexín ngatitsuhun xuta asunntee. 30 Kui
xi kinchjanijmíyahana nga b'i kixian: "Xi
askahan nibá nga an, kui xi tjun nga an,
at'aha kui xi tu b'a ts'ín jahá tíjña." 31 Nk'ie
ta ndaha an najmi be yá níhi, tunga ntáni-
juahá jáitentá xuta tu xi s'ejña chjihi ra xuta
Israel yáha kui.
32 B'i ta kitsúya Jua ni xi kikie:
—Kikie nga nibajen Espiritu ndjiojmi
ján xi nkú joyaha nku chutuju ko nga
j'aik'iejñantjai nintaku. 33 Ta ndaha an

najmi kjee be yá níhi, tunga xi kits'ín nibáhána nga ntánijua kuatentáhana xuta, kui xi b'a kitsúna: “Xi chai nga nibajenk'uhun Espiritu ko k'úéjñantjaihi, kui xi Espiritu Santo kuaténtákoho xuta.” [34] An kikie nga tsitjusun kui éen ko tíxinya nga kui xi Ntíhi Ntianá.

B'i ts'ín kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi tjuun

[35] Nk'ie nga kama ndyjuun, ta yohó tíinchako ngáha Jua jo já ni'yakuyáha. Kikie nga j'a Jesu yo ko b'i kitsú:

[36] —Kui xu'bo xi chutsankaha Ntianá.

[37] Kint'é nga joo já ni'yakuyáha ni xi kinchja ko kitsjennkíhi Jesu. [38] As'ai tsasenji astun Jesu ko kikie nga tjennkihi jóo. B'i kitsúhu:

—¿Mí xi tíbinchisjó?

—Ji nda maestru —kitsú jóo —, ¿má tinchin?

[39] —Nibáasohoo —kitsú Jesu.

As'ai ngji jóo ko kikie má tíjña Jesu. Yo kits'ínkj'a nistjin xu'bo, at'aha ja ngixun. Nkú ra ma nga chuba ñju niu. [40] Já xi joo xi kint'é ni xi kinchja Jua ko kitsjennkíhi Jesu, nku xi 'mi Andre xi nda nts'e maha Simon Pedro. [41] Kui xi títjun ngjingisjai Simon ko b'a kitsúhu:

—Ja kuasakúni nda xi kitsú Ntianá nga ts'iín nibá.

[42] As'ai j'aiko Andre nda nts'e nga j'aisehe Jesu. Jesu tsasehe Simon ko b'i kitsúhu:

—Ji xi Simon, ntíhi Jona. Ji xi k'úín ngáha ri Pedro.

[43] Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga tífi Jesu ante Galilea, as'ai ngjisehe Felipe ko b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

[44] Nanki Betsaida nibáha Felipe, má nga ta nankihi Andre ko Pedro. [45] As'ai Felipe ngjisehe Natanael ko b'a kitsúhu:

—Ja kuasakúni nda xi kinchjanijmíyaha Moise nga y'ét'a xujun kjuatéxumoo ko xi ta y'ét'a já profeta. Kui xi Jesu ntíhi Kuse, nda xi nibáha nanki Nazaret.

[46] B'a kitsú Natanael:

—¿A kamahá stjújin Nazaret nku ni xi nda?

—Nibáaseihi —kitsú Felipe.

[47] Nk'ie nga kikie Jesu nga nibá tiña Natanael, b'a kitsú:

—Kuihí nda xu'bi xi xuta Israel tjehen ra, nku nda xi najmi b'anachа.

[48] —¿Nkú ts'ín yahaní? —kitsú Natanael.

B'i kitsú Jesu:

—Kuakiehe kintehe ni nga kuanchjahi Felipe, nk'ie nga kabinchunnkí yá higuera.

[49] —Ji nda maestru —kitsú ngáha Natanael —, ji xi Ntíhi Ntianá. Ji xi nda reihi xuta Israel.

[50] B'i kitsú Jesu:

—¿A at'aha kuakiehe kintehe yá higuera kuaxihin, a kui kjuaha nga kuas'ejihin ri nga Ntianá kits'ín nibáhana? 'Yún chánka ni xi cha sai nga xu'bi.

[51] Ko b'i ta kitsú ya Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Choo nga tsjén tixa ndjiojmi ján ko nga ntítsjehe Ntianá kuiyájnu ko kuitjujen nga kj'uaísehe Ntíhi Ndax'iun.

2

B'i ts'ín kits'ín Jesu nku kjuankjún ajihin nku s'í kjuabixan

[1] Nistjin xi ma jahan kama nku kjuabixan nanki Cana, nanki xi tíjñajihin ante Galilea, ko yo ngji naaha Jesu. [2] Ta ngji Jesu ko já ni'yakuyáha kjuabixoon, at'aha kik'inyaha. [3] Nk'ie nga jeya binu, as'ai b'a kitsú naaha Jesu nga kinchjakoho:

—Ja najmi ta tjíhin ra binu.

[4] —Ji tachjuún —kitsú Jesu —, ¿á an tí'miyahaní niu? Najmi kjee bichú chubana.

[5] As'ai kinchjako naaha Jesu já xi tíincha basehe yámixo nga b'a kitsúhu:

—N'etjusun ngayjee ni xi kuitsunuu.

[6] Yo tíincha jun ndjií nisa xi kamandakoho ndjio. Kui xi ts'ínchjén xuta xi ntje judio tjehen ra nk'ie nga ts'ín je yjoho nginkun Ntianá, xi nkú ts'ín tíjña niyáha. Nkúnkú ndjiíu s'en ra tsa cháte ko tsa cháte ko kan litru ntánijua. [7] B'i kitsúhu Jesu já xi tíincha basehe yámixo:

—N'etso ntánijua ndjiíi.

Kits'íntse susun jóo ndjiíu.

[8] As'ai Jesu b'i kitsúhu jóo:

—Chjúbó chuba ko tankínkoho nda xi tíbasehe s'íu.

B'a incha kits'ín jóo. [9] As'ai kikjut'a nda xi tíbasehe s'íu ntánijua xi ja kama binu, tunga najmi behé má nibaha ra ntóo. Tu já xi tíincha basehé ra yámixo xi be, at'aha kui xi ts'asje ntánijuo. Kui nga nda xi tíbasehe ra s'íu kinchjaha ra nda bixoon ko b'a kitsúhu:

10 —Ngayjeẹ xụtạ títjun tsjá binụ xi nda kọ
nk'ie nga ja 'yún ka'bi xụtạ, ạs'ại ní tsjá xi
najmi 'yún ndahạ. Tụnga máha ji, binụ xi
'yún nda xi tjítjoihi nd'ại tí'bại.
11 Kui kjụạnkjún xu'bị xi títjun kits'ín
Jesu nanki Cana, nanki xi tíjñajihịn ạnte
Galileạ. B'ạ ts'ín tsakúchjihi kjụạchánka-
hạ, kọ kis'ejihịn já ni'yakuyáhạ nga Ntịạná
kits'ín nibáhạ.
12 Ja kamoọ. Ạs'ại ngji Jesu nanki Caper-
naum nga tjẹnkọ nạahạ kọ já nts'ẹ kọ já
ni'yakuyáhạ. Yọ y'entu chuba nịstjin.

B'ị ts'ín kik'onsje Jesu chụ xi tíịncha batéña
jóọ má ma nạtsihịn nịnkụ
(Mt 21:12-13; Mc 11:15-18; Lc 19:45-46)

13 Nk'ie nga ja tíbichú tiña S'í Pascụạ xi
b'asje xụtạ xi ntjẹ judiọ tjẹhẹn rạ, ạs'ại ngji
Jesu nanki Jerusalen. 14 Má ma nạtsihịn
nịnkụ kisakúhụ já xi tíịncha batéña turụ
kọ chụtsạnkạ kọ chụtuju kọ já xi tjíntu yọ
nga tíịncha ts'ínk'óntjaiya tọon. 15 Ạs'ại
jách'á n'ú'yạ, kui xi kik'onsjekọho ngay-
jeẹ chụtsạnkọ kọ turụ. Kikjaní ndzjo tọo-
họn já xi tíịncha ts'ínk'óntjaiya tọon yọ kọ
kits'ínk'ótsjá yámixạhạ. 16 B'ị kitsúhụ já xi
tíịncha batéña chụtuju:
—Tịch'onsjọo chụnụu ẹi. Najmi tụ tiyan-
tạ n'e mo ni'yahạ Nạ'minạ.
17 J'áítsjehẹn já ni'yakuyáhạ nga b'ị ts'ín
tjít'a éhẹn Ntịạná: "Tjo ts'atina ni'yahị, kui
nga tíb'enkíhina kjụạnịmạ."
18 Ạs'ại já judiọ k'akụ kingjásjaiyahạ Jesu:
—¿Mí kjụạnkjúhun xi kụạkúchji nga ma
n'e ni xi tín'ei?
19 B'ị ts'ín kinchjạ Jesu:
—N'ẹkatsúnyo nịnkụ kọ jan nịstjin
kjesíntjẹn ngáhana.
20 B'ị kitsú já judiọ k'akụ:
—Yachán jun nú kamandaha nịnkụ.
¿Nkú ts'ín jan nịstjin chjúsíntjẹhenni ji?
21 Tụnga yjonintehẹ ní Jesu kinch-
jạnịjmíyaha nga kits'ínkjó nịnkụ. 22 Kui
kjụạha, nk'ie nga j'áíya ngáhạ rạ ngabayoọ,
j'áítsjehẹn rạ já ni'yakuyáhạ ni xi kitsú kọ
kis'ejihịn én xi tjít'a xụjụn éhẹn Ntịạná kọ
én xi kinchjạkọ já judiọ k'akụ.
23 Nk'ie nga tíjña Jesu nanki Jerusalen
ạjihịn S'í Pascụạ, nkjin nkjún xụtạ kis'ejihịn
nk'ie nga kikie kjụạnkjún xi kits'ín. 24 Tụnga
Jesu najmi kits'ínkjáíhịn xi nkú ts'ín
ts'ínnkjink'un xụtọ, ạt'ahạ be xi nkú k'un.
25 Najmi kamachjén tsa tjín xi kitsúyahạ
nkú k'un, ạt'ahạ be xi nkú ts'ín tjíntuyá
anịmạhạ.

3

B'ị ts'ín kinchjạnịjmíkọ Jesu Nicodemọ

1 Nku ndạ fariseọ xi 'mi Nicodemọ xi tạ
ndạ k'akụhụ xụtạ judiọ 2 j'aisehẹ Jesu nga
jyụụn kọ b'ị kitsúhụ:
—Ji ndạ maestrụ, yaníị nga ji xi nku ndạ
maestrụ xi Ntịạná kits'ín nibáhạ. Ạt'ahạ
najmi ch'a kạmahạ ts'ịín kjụạnkjún xi tín'ei
tsa najmi tíjñajihịn Ntịạná.
3 B'ị kitsú Jesu:
—Kjụạxị ni xi tíxihin. Xi najmi tsin
tsẹtsẹ, kui xi najmi ma chjihị xi nkú ts'ín
batéxuma Ntịạná.
4 B'ạ kitsú Nicodemọ:
—¿Nkú ts'ín tsín tsẹtsẹ ngáha nku ndạ
nk'ie nga ja chá? ¿A kạmahá tạ kjụạs'en
xi ma johó ngáha ạya kạts'ạ nạahạ kọ tsín
ngáha?
5 B'ị ts'ín kinchjạ Jesu:
—Kjụạxị ni xi tíxihin. Xi najmi tsínjin
ntánijua kọ Espirịtụ najmi kạma kjụạs'enjin
nga Ntịạná xi kụạtéxumahạ. 6 Xi xụtạ
tsjáhạ kjụạtík'un, kui xi kjụạtík'uhụn xụtạ
tjíhịn. Xi Espirịtụ tsjáhạ kjụạtík'un, kui xi
kjụạtík'uhụn Espirịtụ tjíhịn. 7 Najmi tụ ma
nkjúhin ni xi kuaxihin, nga tjíhin nga tsín
tsẹtsẹ ngáhanu. 8 Fi ntjọ tụ má nga mjehé
rạ kọ tạ nu'yáí nga xu. Tụnga najmi yaní má
nibáha kọ má tífi. B'ạ joyaha ngayjeẹ xụtạ
xi tsinjín Espirịtụ.
9 B'ạ kitsú Nicodemọ:
—¿Nkú tjíhịn rạ ni xi tíbixín?
10 B'ị ts'ín kinchjạ Jesu:
—Ji xi ndạ maestrụhụ xụtạ Israel. ¿A
najmi yaní nịụ? 11 Kjụạxị ni xi tíxihin. Jịn
chubạị ni xi yạị kọ bixínyạị ni xi kiyạị, tụnga
jun najmi n'e s'ejiun én xi bixínyạị. 12 Tsa
najmi s'ejinnụu énnạ nk'ie nga ni xi ts'ẹ
ạsunnteị tínchjanịjmíyahạnụu, ¿nkú ts'ín
s'ẹjihịnnụu énnạ tsa ni xi ts'ẹ ndjịọjmi ján
kuinchjanịjmíyahạnụu? 13 Ndaha nku najmi
kjẹe fi ndjịọjmi ján. Nkuhú Ntíhị Ndạx'ịụn
xi nibajehen yọ.
14 'Xi nkú ts'ín kikjesíntjẹn Moise yẹ ạnte
kixịụ nk'ie, b'ạ tạ ts'ín tjíhin nga chjúsín-
tjẹn Ntíhị Ndạx'ịụn, 15 tụ xi najmi ndyjạha
xi s'ẹjihịn rạ kui nga tụ sahá k'úéntu tík'un
sín.
16 'Kits'íntjo Ntịạná xụtạ ạsunnteẹ nga
kitsjá Ntí nku tutuhụ tụ xi najmi ndyjạha xi

s'ejihin ra kui, nga tu sahá k'úéntu tík'un sín. 17 Ntianá najmi kits'ín nibá Ntíhi a-
sunntee tsa tu xi k'uéjñanehe ra xuta ni
xi kanéhe ngat'aha ngatitsun xi kits'ín.
Kits'ín nibá ní tu xi ts'iínk'ankihi.
18 'Xi s'ejihin Ntíhi Ntianá najmi tjín ni
xi ngjuainéhe. Tunga xi najmi s'ejihin, kui
xi ja tjen jé at'aha najmi kis'ejihin Ntí nku
tutuhu Ntianá. 19 Kui ngat'ai tjehen ra jé
xuta. J'ai asunntee nd'í xi ts'ín ndzjehen
xuta, tunga 'yúhún kama mjehe xuta má
jyuun nga má ndzjeen, at'aha najmi nda tjín
ni xi tíincha ts'ín. 20 Ngayjee xi ch'on ts'ín,
kui xi ch'ohon nd'í xi ts'ín ndzjehen. Najmi
fik'úhun tu xi najmi chaha ni xi tíincha
ts'ín. 21 Tunga xi naxu ts'ín, kui xi fik'úhun
nd'íu tu xi chaha nga tíincha ts'ín xi nkú
ts'ín mjehe Ntianá.

B'i ts'ín ta kitsúya ngáha Jua yáha Jesu

22 Askahan nga b'a kamoo ngjiko Jesu
já ni'yakuyáha ante Judea. Yo y'ejñako
já ni'yakuyáha chuba nistjin nga tsaténtá
xuta xi tjín yo. 23 Jua ta tsaténtá xuta nanki
Enon, yo má tiña maha nanki Salim, at'aha
'yún tjín ntánijua yo. Incha j'ai xuta nga
kisaténtá yo. 24 B'a kama nk'ie nga najmi
kjee s'eya'yún Jua.
25 As'ai já ni'yakuyáha Jua ko nku nda ju-
dio kinchjanijmíyaha xi nkú ts'ín tjíhin nga
ts'iín je yjoho xuta judio nginkun Ntianá.
26 Incha ngjisehe Jua ko b'a kitsúhu:
—Ji nda maestru, nda xi j'aisehi ngabantá
ntáje Jordan, xi tsixínyai yáha kui, kui xi ta
tíbaténtá ko ngayjee xuta tíincha fisehe.
27 As'ai b'i ts'ín kinchja Jua:
—Ndaha nku ni najmi ma ts'ínkjáíhin
xuta tsa najmi ndjiojmi ján kik'aihi ra. 28 Jun
kinu'yó ni xi kinchja, nga najmi an nda xi
ts'iín nibá Ntianá ngajoho. Tu kin'e nibá
títjuhúnna. 29 Xi nkúhu tsa nku kjuabixan,
nkuhú nda xi tíbixan. Nda xinkjín nda
bixoon tu síjñat'ahá ra. Tímjéñjuhu ni xi
tínchja ko tsjo tímaha nga tínt'é ntaha nda
bixoon. B'a ts'ín an nd'ai. Ja tsichu ma
ndjuú kjuatsjona. 30 Kui ndo xi tjíhin nga
nk'a ngjuai, an kinte kfían.
31 'Xi nibáha nk'a ján 'yún chánka sa nga
tu yáhá ni. Xi tjehen ra asunntee, kui xi
xuta asunnte ko ni xi ts'e asunntee nchja.
Xi nibáha ndjiojmi ján 'yún chánka sa nga
tu yáhá ni. 32 Títsuya ni xi kikie ko ni xi
kint'é, tunga najmi ch'a tís'ejihín ra én xi
tínchja. 33 Tunga xi tís'ejihin én xi tínchja,
kui títs'ínkie yjoho nga kjuaxi én xi nchja
Ntianá. 34 At'aha xi kits'ín nibá Ntianá, kui
xi nchja éhen Ntianá, at'aha Ntianá kit-
sjáyjehe Espiritu. 35 Ntia Na'miu 'yún tjoho
Ntíhi ko ngayjee ni xi tjín ja kits'ínkjas'en
aya ntsja. 36 Xi tís'ejihin Ntíu, kui xi tíjña
tík'un sín. Tunga xi najmi tíma mjehe
nga kuint'é éhen Ntíu, kui xi najmi k'úéjña
tík'un. Kjuakjahan Ntianá tíjñanehe.

4

B'i ts'ín kinchjanijmíko Jesu nku na Samaria

1 Kik'inyaha já fariseo nga Jesu 'yún tjín
saha xuta ni'yakuyá nga Jua ko nga 'yún
nkjin xuta tíbaténtá. 2 Tunga najmi Jesu
xi tsaténtá xuta. Já ni'yakuyáha ní xi
b'a kits'ín. 3 Nk'ie nga kint'é Jesu ni xi
kik'inyaha já fariseo, as'ai tsitju ante Judea
nga kik'óya ngáha ante Galilea.
4 Tjíhin nga kj'ua ante Samaria. 5 Kui
nga j'aihi Sicar, nanki xi tíjñajihin ante
Samaria. Tíjñakjoko xu'ba xi Jacob kitsjáha
Kuse xi ntíhi maha. 6 Yo tíjña ntá tixa xi
kits'ínnda Jacob. As'ai ngjik'iejñat'a Jesu
ntá tixo, at'aha ja kafentaha nga títs'ín
niyá. Nkú ra ma nga chuba te jo niu. 7 As'ai
j'ai nku tachjuún Samaria nga j'aik'asje
ntánijua. B'i kitsú Jesu:
—K'uainí ichí ntánijua xi k'uia.
8 Kui chubo najmi tjíntukoho já
ni'yakuyáha, at'aha nichine incha
kafík'atse ajin nantio. 9 As'ai b'i kitsú
tachjúun:
—¿Nkú tjíhin ra nga an tíbinchihiní
ntánijua xi s'ihini, nga ji xi chá judio ko an
xi na Samaria?
B'a kitsú tachjúun at'aha najmi nda in-
cha y'a xinkjín xuta judio xuta Samaria.
10 B'i kitsú Jesu:
—Tsa yai ni xi tsjá Ntianá ko tsa yai yá xi
tíbankihi ntánijua, ji kuinchíhi ko kui tsjáhi
ntánijua xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta.
11 —Ji chá ntia —ta kitsú ngáha tachjúun
—, najmi tjíhin ni xi n'esjekohoni ntánijuo
ko 'yún nanka ntá tixo. ¿Má k'úínchj'ahani
ntánijua xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta?
12 Ntje cháná Jacob y'éjñaná ntá tixai. Kui
xi ta kits'i ntánijuaha ko ta kits'i ntíhi ko
chu xi kis'ehe. ¿A jihí xi 'yún chánka sai nga
kui?

13 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Ngayjee xi k'úí ntánijua xu'bi ta kama
xintá ngáha ra. 14 Tunga xi k'úí ntánijua
xi tsjaha, kui xi ndahachí najmi ta kama
xintáha ra. At'aha ntánijua xi tsjaha kama
ajihin xuta xu'bo xi nkú joyaha nku ntá tixa
xi bitju subaha ntánijua. B'a ts'ín k'úéntu
tík'un síhin.
15 —Ji chá ntia —kitsú tachjúun—, k'uainí
ntánijua xu'bo tu xi najmi ta kama xin-
táhana ko najmi ta kj'úái k'asjéhena ntáni-
jua ei.
16 —T'in chubaihi x'ihin ko nibákoi —kitsú
Jesu.
17 —Najmi tjínna x'in —kitsú tachjúun.
As'ai b'i kitsú Jesu:
—Kjuaxi ni xi tíbixín, nga najmi tjíhin
x'in. 18 At'aha ja ma un x'in binchunkoi ko
nda xi tinchunkoi nd'ai najmi x'ihin maha.
Kjuaxi ni xi kuakixín.
19 —Ji chá ntia —kitsú tachjúun —, tí-
mankjinna nga chá profeta ní. 20 Ntje chání
kits'íntsjoho Ntianá naxi xu'bi. Tunga
máha jun, b'a bixíún nga Jerusalen tíjña
ante má nga tjíhin nga n'etsjoho Ntianá.
21 —Ji tachjúún —kitsú Jesu—, n'e s'ejin
ni xi tíxihin. Kuichú chuba nk'ie nga
najmi ta kjúái hinu naxi xu'bi ko najmi
ta kuankíhinnu Jerusalen nga n'etsjohoo
Ntia Na'miu. 22 Jun najmi yo xi n'etsjohoo.
Tunga jin yai xi n'etsjoihi, at'aha ajihin
xuta xi ntje judio tjehen ra stjújin xi
ts'iínk'anki xuta.
23 'Tunga jahá tíbichú chuba ko ja kuichu
chubo nd'ai nk'ie nga kjuaxi n'etsjoho Ntia
Na'miu. Xi nkú ts'ín kuakúyaha Espiritu
Santo xuta, b'a ts'ín ts'iíntsjoho Ntia
Na'miu. At'aha Ntia Na'miu mjehe nga
xuta xi b'i ts'ín tjíntuyáha ts'iíntsjoho. 24 Xi
ts'iíntsjoho, tjíhin nga kjuaxi b'a ts'iín xi
nkú ts'ín kuakúya Espiritu Santo. At'aha
Espiritu ní Ntianá.
25 B'a kitsú tachjúun:
—Be nga kj'uaí Mesia, chá xi ts'iín nibá
Ntianá. Nk'ie nga kj'uaí, kuitsuyaná nkú
tjíhin ra ni xi tjín.
26 —An ní niu, an xi tínchjakohi —kitsú
Jesu.
27 Kui chubo j'ai ngáha já ni'yakuyáha
ko kama nkjúhun nga nku tachjúún tínch-
janijmíko Jesu. Tunga ndaha nku najmi
kama k'un kingjásjaiyaha mí nihi xi mje-
he ko a ra mí nihi xi tínchjanijmíyakoho
tachjúun. 28 As'ai tsasínjña nisaha tachjúun
ko ngji ajin nantio. Ngji tsúyaha xuta ni xi
kamat'ain. 29 B'i kitsú:
—Nibáase ma ruu xuta x'in xi kuatsúyana
ngatentee ni xi kits'ian. Kutsa kuihí xi kitsú
Ntianá nga ts'iín nibá.
30 As'ai tsitju xuta nantio nga j'aisehe
Jesu. 31 Nk'ie nga ngji tachjúun ajin nantio,
já ni'yakuyáha Jesu b'i kitsúhu:
—Ji nda maestru, chinei ichí nichinei.
32 —Tíjñana nichine xi najmi yo —kitsú
Jesu.
33 Kui nga b'i ngján kingjásjaiyaha ra
xinkjín já ni'yakuyóo nga b'a kitsú:
—Tjín ra xi kj'uaikohо nichine.
34 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Nk'ie nga ts'ian xi nkú ts'ín mjehe xi
kits'ín nibána ko nga ts'intjusan xá xi ts'e,
kui ní niu xi nichinena. 35 Tíbixíún: "Ndyja
sa ñju sá nga kuichú chon." Tunga an b'a
tíxinnuu: Chjúx'ánkiu tunkun ko chasoo.
Xuta xi nibá ján, kui xi nkú joyaha chan.
Ja tíbichú chubaha. Ja kama kj'uaíya chon.
36 Xi tíf'áya chan xi nibá yo kama chjíhi.
At'aha k'úéntu tík'un sín xuto. B'a ts'ín
nkuhú tsjo kamaha ra xi ts'ínxájin ko xi
f'áya chon. 37 At'aha kjuaxi kjáíhin én xi b'a
tsuu: "Nku xi b'éntje ko kj'aí xi f'áya." 38 An
kits'inkjínuu nga chj'ayo chan xi najmi jun
kis'enkinuu kjuanima. Kj'aí xi kuak'íéntje
nga nibá xutai, ko jun ta sakút'anuu chjíhi
xóo.
39 Nkjin xuta Samaria xi tjíntu ante xu'bo
kis'ejihin Jesu nk'ie nga kint'é nga b'i kitsú
tachjúun: "Kuatsúyana ngatentee ni xi
kits'ian." 40 Kui kjuaha nk'ie nga j'aisehe ra
xuta Samaria Jesu, tsankihi nga k'úéjña yo.
Y'ejña Jesu jo nistjin tjíhin 41 ko 'yún nkjin sa
xi kis'ejihin én xi kinchja. 42 As'ai b'a incha
kitsúhu tachjúun:
—S'ejinni nd'ai tunga najmi tu ngat'aha
ní én xi tsixín. S'ejin níni at'aha ko jin
kuanu'yái ko mankjinni nga kjuaxi nga kui
xi ts'ínk'anki xuta xi tu má tjíntuhú.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda chí

43 Nk'ie nga j'a jo nistjin, as'ai tsitju Jesu
yo nga ngji ante Galilea. 44 At'aha kitsúya
Jesu nga najmi yankjún nku nda profeta
ante xi ts'e. 45 Nk'ie nga tsichu Galilea, xuta
xi tjín yo kits'ínkjáíhin, at'aha kikie ngayjee
ni xi kits'ín Jesu nanki Jerusalen ajihin s'íu.
At'aha ko kui incha ngji s'íu.

46 Ąs'ąi tsichu ngáha Jesu Cana, nanki
xi tíjñajihin ąnte Galileą má nga kits'ín
ma binu ntánijuo. Yo tíjña nku ndą xi
ts'ínxát'ahą ndą rei, kui xi tíjñahą nku ndą
chí xi kjijña un nanki Capernaum. 47 Nk'ie
nga kint'é nga tsitju Jesu ąnte Judeą ko j'ai
ąnte Galileą, ąs'ąi j'aisehe ko tsankihi nga
ngjuąi ni'yahą tu xi ts'íínnkihi rą ndą chíhi,
ąt'ahą ja tí'me. 48 B'i kitsú Jesu:
—Tsa najmi choo kjuąnkjún ko ni
xi tíbakúchji nga'yúhun Ntiąná, najmi
s'ejinnuu nga Ntiąná kits'ín nibána.
49 Ąs'ąi b'ą kitsú ndą xi ts'ínxát'ahą ndą
rei:
—Ji ndą ntią, nibá mai ichí kintehe ni nga
kuąyá ndą chíną.
50 B'i kitsú Jesu:
—T'in ngáhani ni'yahi. Ja nda ngáha ndą
chíhi.
Kis'ejihin ndo én xi kitsú Jesu ko ngji.
51 Nk'ie nga tjen masen niyóo, kisatéjin já
musuhu ko b'ą kitsúhu:
—Ja nda ngáha ntíhi.
52 Kingjásjaiyahą ndo já musuhu mí
chubąha kik'atuts'ihin nga kis'e nda ngáhą
rą ntíhi. B'ą kitsú jóo:
—Kujñą nga chubą nku tsitjujihin ch'iun
ndą chíu.
53 J'áítsjehen nąmihi ndą chíu nga kui
chubo: "Ja nda ngáha ndą chíhi", kitsúhu
Jesu. Kui ko ngayjee xutą xi tjín ni'yahą
kis'ejihin Jesu. 54 Kui kjuąnkjún xu'bi xi
ma joho xi kits'ín Jesu nk'ie nga tsitju ąnte
Judeą ko j'ai ngáha ąnte Galileą.

5

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku ndą xi kjijña un

1 Kj'ąí nistjin ngáha, nk'ie nga tíincha
b'asje s'íhi xutą judio ngji ngáha Jesu
nanki Jerusalen. 2 Yo tíjña nku ntá tixą
chánkantsú xi tiña mahą ąnkjuąhą nąxi-
nantóo xi 'mi Ąnkjuą Chutsąnką. Kui ntá
tixo xi 'mi Betesdą nga én hebreo. Un ąnte
nk'fén kis'entuhu. 3 Yo fantu nkjún xutą
un, xutą ką, xi najmi ma fi ko xi nta sjai.
Kui xi incha kuyáhą nga ts'ín niyá ntánijuo.
4 Ąt'ahą tu nkjé tu nkjéhé ni nku ntítsjehe
Ntianá f'aijénjin ntá tixo ko ts'ín niyánkihi
ntánijuo. Ko xi tjun tsungijin yjoho ntóo
nk'ie nga ja kuan'e niyáhą, kui xi ma nda
tu mí ch'in xi k'uhún rą.

5 Yo kjijñajihin xutą uun nku ndą xi tjíhin
kan tj'ion jan nú nga uhun. 6 Nk'ie nga kikie
Jesu nga kjijña ndo yo, kamankjihin nga ja
nkjin nú tjíhin nga uhun ko b'i kitsúhu:
—¿A mjehi kąma nda ngáhani?
7 —Ji ndą ntią —kitsú ndą uun—, najmi
ch'a tjínna xi kuąsinkona, tsa tsúngijinna
ntá tixo nk'ie nga n'e niyáhą. Nk'ie nga
mjena tsungijian yjoną, tu kj'aíhí xi tjun
tsungijin yjoho.
8 Ąs'ąi b'i kitsú Jesu:
—Tisíntjein, chjúbéí nijña xi kisujñasuin
ko t'in.
9 Tą kuihi chubo kama nda ngáha ndo.
Jakj'á nijña xi kjijñasun ko ngji. Tunga
xuątuhú kui nistjiun, nistjin nkjúhun xutą
judio. 10 Kui nga b'ą kitsúhu rą já judio k'aku
ndą xi kama ndoo:
—Xuątu nd'ąi. Tíjña nkjúhun kjuątéxu-
moo nga ch'ąi nijñahi.
11 B'ą kitsú ndo:
—Xi kuats'ínnkina, kui xi b'ą kuatsúna:
"Chjúbéí nijña xi kisujñasuin ko t'in."
12 B'ą kitsú jóo nga kingjásjaiyahą:
—¿Yá xi b'ą kuatsúhi: "Chjúbéí nijña xi
kisujñasuin ko t'in"?
13 Tunga najmi behé ndą xi kama nkihi yá
xi kits'ínnkihi, ąt'ahą ngji t'axín Jesu ąjihin
xutą xi tíincha yo. 14 Ąskahan Jesu kisatéjin
ngáha ndo má ma nątsihin ninku ko b'i
kitsúhu:
—Ji, ja kama nda ngáhani. Najmi tą
n'eheni ngatitsun tu xi najmi sątéhe ri nku
ni xi 'yún ch'onk'un sa.
15 Ąs'ąi ngji tsúyahą ndo já judio k'aku nga
Jesu xi kits'ínnkihi. 16 Kui kjuąha nga kits'ín
unkiehe rą Jesu já judio k'aku, ąt'ahą b'ą
kits'ín nga nistjin nkjúun. 17 Ąs'ąi b'i kitsú
Jesu:
—Nąmina títs'ínxá santaha nd'ąi ko an
tą títs'inxá.
18 Kui kjuąha nga tu sahá 'yún tsangis-
jai niyáha já judio k'aku nga mjehe
ts'iínk'iehen Jesu. Ąt'ahą najmi tu suba tsa
nistjin nkjúun xi najmi kitsenkjún, tunga
b'ąhá kitsú ya nga Ntianá xi Nąmihi. B'ą
ts'ín tą kuihi kits'ín ma yjoho xi nkúhu
Ntianá.

B'i ts'ín tsakúchji Jesu xáhą

19 Ąs'ąi kinchją Jesu nga b'ą kitsúhu jóo:
—Kjuąxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ni
najmi ma ts'ín Ntíhi Ntianá kuentą subahą.
Tu nkuhú ni xi tíbe nga títs'ín Nąmihi, kui

xi ts'ín. Ạt'aha ngatentee ni xi ts'ín Na'miu, ta kui nihi xi ts'ín Ntíu. [20] Ạt'aha Na'miu 'yún tjoho Ntíu ko bakúchjihi ngayjee ni xi ts'ín. Ko kuạkúchji saha ni xi 'yún chánka. Xí kạma nkjúhúnnuu. [21] Ạt'aha xi nkú ts'ín Na'miu ts'ínkj'áíyaha xuta ngabayoo ko ts'ínk'íéntu tík'un ngáha, b'ạ ta ts'ín Ntíu ts'ínk'íéntu tík'un xi mjehe. [22] Najmi Na'miu xi kuạseḥe tsa nda ko tsa najmi nda ni xi kits'ín xuta. Ntíu ní kitsjáha nga kui xi kuạseyjehe kui niu, [23] tu xi ngayjee xuta skuenkjúhun Ntíu xi nkú ta ts'ín benkjún Na'miu. Xi najmi benkjún Ntíu, b'ạ ta ts'ín najmi benkjún Na'mi xi kits'ín nibáha.

[24] 'Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi basínñjuhu énna ko s'ejihin xi kits'ín nibána, kui xi ja tjíntu tík'un sín. Najmi tjín ni xi ngjuainéhe ạt'aha ja tsitjujin ngabayoo ko tjíntu tík'un sín. [25] Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuichú chuba ko ja kuichu chubo nd'ai nk'ie nga xuta k'ien kuint'é ntaha Ntíhi Ntianá, ko xi tínt'é'éhen k'úéntu tík'un. [26] Ạt'aha xi nkú ts'ín Ntia Na'miu kuentaha tíjña tík'uhun, b'ạ ta ts'ín kitsjáha Ntíu nga kuentaha tíjña tík'uhun. [27] Na'miu kitsjáha Ntíu tu xi kuạseḥe ra tsa nda ko tsa najmi nda ni xi kits'ín xuta, ạt'aha kui xi Ntíhi Ndax'iun.

[28] 'Najmi tu ma nkjúnnuu niu. Ạt'aha kuichú chuba nk'ie nga kuint'é ntaha Ntíu ngayjee xuta xi kjintuyánji [29] ko kuisíntjen ngáha. Xi nda kits'ín kuisíntjen nga k'úéntu tík'un. Xi najmi nda kits'ín kuisíntjen nga s'enéhe ni xi kanéhe ngạt'aha ni xi incha kits'ín. [30] Ndaha nku ni najmi ma ts'ian kuentana. Xi nkú ts'ín nt'e, b'ạ ts'ín ts'ian kjua. Ko kixi ts'ian kjua, ạt'aha najmi bangisjai suba ni xi mjena. Ni xi mje níhi Na'mi xi kits'ín nibána bangisja.

B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi bakúchji nga kik'ai xáha

[31] 'Tsa ta ahan xínya yáha an, najmi chjíhi ra én xi kuinchja. [32] Tunga tíjñahá kj'aí xi tífina kjuanda, ko be nga chjíhi ra ni xi ts'ín nga b'éjña chji yáha an. [33] Jun kin'ekjíú já xi ngjingjásjaiyaha Jua nga yáha kui ko kui xi kitsúya yáha an. [34] An najmi machjénna tsa xuta yjoninte ngjuaina kjuanda, tunga tíxihínnuu nga n'echjíhi ruu Jua tu xi k'uankihinu. [35] Jua b'ạ joyaha nku nd'í xi tsat'ai ko kits'ín ndzjen, ko jun kin'e tsjojiun kutju nd'íhi.

[36] 'Tunga 'yún chánka sa ni xi tífina kjuanda nga én xi kinchja Jua. Ạt'aha xá xi kitsjána Ntia Na'miu nga ts'intjusan ko xi títs'ian nd'ai, kui xi ta tífina kjuanda. Tíbakúchji nga Ntia Na'miu kits'ín nibána. [37] Ko Na'miu ya xi kits'ín nibána ta tífina kjuanda. Jun najmi kjee nu'yó ntaha ko ta ndaha najmi kjee yo xi nkú tjín. [38] Ta ndaha najmi tíjñajinnuu éhen ạjin animanuu, ạt'aha najmi s'ejinnuu xi kits'ín nibá. [39] 'Yún nkjún n'eyo xujun éhen Ntianá ạt'aha b'ạ manuu nga b'ạ ts'ín sạkúhunuu nga kuintsuba tík'un síún. Tunga an ní tínchjanijmíyahana xujun nga tífina kjuanda. [40] Tunga najmi mjehénuu nibasenú tu xi kuintsuba tík'uhunnu.

[41] 'Najmi tíbangisja tsa xuta tsjána kjuachánka. [42] Tunga behénuu. Be nga najmi n'etjó Ntianá. [43] Ngajoho Na'mina jáihina ko jun najmi n'ekjáínnú. Tunga tsa kj'aí xi kuạté xá subaha yjoho, tu sahá kui xi n'ekjóhoon. [44] B'i ngján 'bohọ kjuachánka yjonuu. Najmi binchisjó nga Ntianá xi nku tutuu tsjánuu kjuachánka. Nk'ie nga b'ạ n'o, ¿nkú ts'ín s'ejihinnuu énna?

[45] 'Najmi tu b'ạ bixíún tsa an xínyat'ainnuu nginkun Ntia Na'miu. Moise ní xi tíma 'yún tak'un, kui ní xi títsuyat'ainnuu. [46] Tsa kjuaxi nga s'ejinnuu ni xi y'ét'a Moise, ta s'ejinnuu an, ạt'aha an kinchjanijmíyahana Moise. [47] Tunga tsa najmi s'ejinnuu ni xi y'ét'a Moise, ¿nkú ts'ín s'ejihinnuu én xi tínchja?

6

B'i ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi un mii
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

[1] Kj'aí nistjin ngáha ngji Jesu ngabantá ntáchak'un Galilea, xi ta 'mi ntáchak'un Tiberia. [2] Nkjin nkjún xuta kitsjennkíhi, ạt'aha kikie kjuankjún xi kits'ín nga kits'ínnkihi xuta un. [3] Ạs'ai tsiyajnu Jesu nku ạsunntu tjenki ko yo y'ejñako já ni'yakuyáha. [4] Kui nistjiun ja tíbichú tiña S'í Pascua xi b'asje xuta xi ntje judio tjehen ra. [5] Nk'ie nga tsase Jesu ko kikie nga nkjin nkjún xuta xi tíincha nibák'uhun, b'ạ kitsúhu Felipe:

—¿Má xi tjehen ch'ạtseé ninkuan xi kjine xuta nkiun?

6 Tunga tu xi kikjut'ayák'uhún ni Felipe
nga b'a kitsúhu, at'aha be ni xi ts'iín. 7 As'ai
b'a kitsú Felipe:

—Ta ndaha tsa jo unchan toon denario
ninkuan ch'atseé, tsa as'ai ichí ichí k'uaihi
nga nkúnkú, najmi kuichú maha ra.

8 As'ai b'i kitsú nda ni'yakuyá xi 'mi An-
dre, xi nts'e maha Simon Pedro:

9 —Ei síjña nku nda chí xi y'a un ninkuan
xi kamandakoho tu cebada ko jo tjio.
Tunga, ¿mí skan kamaha ra xuta nkjiun
niu?

10 B'i kitsú Jesu:

—B'a t'ihuun nga kat'entu ngayjee xuta.

Tjín nkjún naxi chu kui ante xu'bo ko
y'entu ajin naxi chu nkú ra ma un mii
jáx'in. 11 As'ai jakj'á Jesu ninkuon, kitsjáha
máb'achjíhi Ntianá ko kits'ínndzjoho xuta
xi kab'entu yo. B'a ta kits'íhin tjio nga
kitsjáha xi nkú tjín mjehe xuta. 12 Nk'ie
nga kik'ie sisihin xuta, as'ai b'i kitsúhu já
ni'yakuyáha:

—Chj'ayo ninkuan xi k'uankiu tu xi najmi
kuatsúhun.

13 As'ai j'áya jóo ninkuan xi ts'ankiu, kui
xi nibaha ra ninkuan cebada xi uun. Te
jo nisin kama ninkuan xi ts'ankihi xuta.
14 Nk'ie nga kikie xuta nkjiun kjuankjún xi
kits'ín Jesu, as'ai b'a incha kitsúhu xinkjín:

—Kjuaxi kjáíhin nga kui ndai xi nda pro-
feta xi tjíhin nga kj'uaí asunntei.

15 Tunga kamankjihín ra Jesu nga mjehe
jóo ngjuaiko kjua'yúhun nga nda rei ts'iín
maha. Kui nga ngji t'axín suba ngáha
asuntu tjenkiu.

B'i ts'ín ngjisun Jesu ntáchak'uun
(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Nk'ie nga ja tíma jyun, as'ai incha
j'aijen andai ntáchak'uun já ni'yakuyáha
Jesu. 17 Jas'en yábarku tu xi kj'uatikjáha
ntáchak'uun nga ngjuai nanki Capernaum.
As'ai tu kama jyunt'aihín nk'ie nga najmi
kjee bichú tjennkihi Jesu. 18 Ko tu nkuhú
ntjo xi tu xí 'yúhún kama. Xí kits'ín xuhú
ntáchak'uun. 19 Nk'ie nga tsichu nkú ma
tsa un ko tsa jun kilometru tjíhin, kikie jóo
nga Jesu nibásun ntáchak'uun nga nibák'un
tiñaha yábarku. Incha kitsankjún jóo,
20 tunga b'ihí kitsú Jesu:

—An ní niu. Najmi tu binkjun.

21 Tsjo kamaha jóo nga jas'en Jesu
yábarku ko tu tsichu sahá yábarku nanki
xi má nga tíincha fi.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga kui xi ts'ínk'iéntu
tík'un xuta

22 Nistjin xi ma ndyjuun kamankjihin
xuta xi y'entu ngabantá ntáchak'uun nga
tu nkuhú maha yábarku xi tsitju yo ko nga
Jesu najmi jas'en nga ngjiko já ni'yakuyáha,
at'aha tu já ni'yakuyáha ngji subahá.
23 As'ai incha j'ai kj'aí yábarku xi tsitjuhu
nanki Tiberia nga j'ai tiña má xi tjehen
kikjine ninkuan xuta nk'ie nga kitsjáha Jesu
máb'achjíhi Ntianá.

24 Kui b'a maha, nk'ie nga kikiehe xuta
nga najmi ta tjíhin Jesu yo ko ta ndaha
já ni'yakuyáha, as'ai jas'en yábarku nga
ngjingisjai nanki Capernaum. 25 Ngabantá
xinkuu kisakúhu ko b'i incha kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿nkú n'e jáihini ei?

26 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kiyo kjuankjún
xi kits'ian, tunga najmi kuihí kjuaha
tíbinchisjáíhinú. Tu ngat'aha ní ninkuan
xi kichinehenu nga kitse susunnuu, kui
kjuaha nga tíbinchisjáíhinú. 27 Najmi
tu n'exántjaihinu ninkuan xi maha fe.
Ninkuan xi najmi ma níhi fe n'exántjaihinu.
Kui xi ts'iínk'iéntu tík'unnuu. Ntíhi
Ndax'iun tsjánuu ninkuan xu'bo. Ntia
Na'miu tsakúnuu nga kui xi kits'ín nibá.

28 B'a kitsú jóo:

—¿Mí ni xi tjíhin nga n'ei jin tu xi
n'etjusuhunni ni xi mjehe ra Ntianá?

29 B'i kitsú Jesu:

—Kui ni xu'bi xi mjehe Ntianá nga
n'etjusun. Kas'ejinnuu nda xi kits'ín nibá.

30 As'ai b'a incha kitsú jóo:

—¿Mí kjuankjúhun xi kuakúchjini nga
Ntianá kits'ín nibáhi tu xi chahani ko
s'ejinni ji? ¿Mí xáha Ntianá xi mahi?
31 At'aha ntje cháná kikjine mana nk'ie nga
y'entu ante kixiu. Kui nihi xi tjít'a éhen
Ntianá nga b'a títsu: "Ninkuan xi ndjiojmi
ján nibaha ra kitsjáha nga kikjine."

32 B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Na'minahá xi
kitsjánuu ninkuan xi ndjiojmi ján nibaha,
najmi Moise. Ko nd'ai títsjánuu ninkuan
xi nda kjikjin. Kui xi ndjiojmi ján nibáha.

33 Ạt'ahạ nịnkụạn xi tsjá Ntịạná, kui xi ni-
bajehen ndjịọjmi ján kọ ts'ínk'íéntu tík'un
xụtạ ạsunnteị.
34 —Ji ndạ ntịạ —kitsú jóọ—, k'ụạị tehẹn-
tenị nịnkụạn xu'bọ.
35 Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:
—An nịnkụạn xi ts'ínk'íéntu tík'uhụn
xụtạ. Xi kj'ụạísena najmi tạ kạma bjo-
họ rạ kọ xi s'ẹjihịn an najmi tạ kạma
xintáhạ rạ. 36 Tụnga jahá b'ạ kuaxinnụu,
ndaha tsa tíyanú tụnga najmi tís'ejihínnụu.
37 Kj'ụạísena ngayjẹẹ xụtạ xi tsjána Nạ'minạ,
kọ xi kj'ụạísena najmi k'onsjẹ nạtsin ján.
38 ’Ạt'ahạ ndjịọjmi ján nibajẹhenna tụ xi
ts'intjusuhunna xi nkú ts'ín mjehẹ Nạ'mi xi
kits'ín nibána kọ najmi xi nkú ts'ín mjena.
39 Kọ ni xi mjehẹ xi kits'ín nibána, najmi
mjehẹ tsa ts'inndyja ndaha nku xi kitsjána.
Mje níhị nga ts'inkj'áíya ngáhạ rạ ngabayọọ
xụtạ xu'bọ nịstjin xi fekuụ. 40 Ạt'ahạ ni xi
mjehẹ Nạ'minạ, mjehẹ nga k'úéntu tík'un
sín ngayjẹẹ xi kj'ụạísehẹ Ntíụ kọ s'ejihịn.
Kọ an ts'inkj'áíya ngáhạ rạ ngabayọọ xụtạ
xu'bọ nịstjin xi fekuụ.
41 Nk'ie nga b'ạ kitsú Jesu nga kui xi
nịnkụạn xi ndjịọjmi ján nibajehen, ạs'ại já
judịọ kinchjạyanehẹ. 42 B'ạ ịncha kitsúhụ
xinkjín:
—¿A najmi kuihí ndạị xi Jesu, ntíhị Kuse?
Yaá nạ'mihị kọ nạahạ. ¿Nkú tjíhịn rạ nga
b'ạ títsuhu nga ndjịọjmi ján nibajehen?
43 Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:
—Najmi tụ chubayanenú. 44 Ndaha nku
najmi kạma kj'ụạísena tsa najmi kj'ụạíkọhọ
Nạ'mi xi kits'ín nibána. Kọ xi kj'ụạísena
an ts'inkj'áíya ngáhạ rạ ngabayọọ nịstjin xi
fekuụ. 45 B'ạ ts'ín y'ét'a já profetạ: “Ntịạná
kụạkúyahạ ngayjẹẹ xụtạ.” Kui b'ạ maha,
ngayjẹẹ xi mjéñjuhụ rạ kọ bangiya ni xi
bakúyahạ Ntịạ Nạ'miụ, kui xi kj'ụạísena.
46 ’Ndaha nku najmi kjẹẹ be yáha Ntịạ
Nạ'miụ. Nku tutuhú xi nibaha má tíjña
Ntịạná, kui xi ja be Ntịạ Nạ'miụ. 47 Kjụaxị ni
xi tíxinnụu. Xi s'ẹjihịn an, kui xi k'úéntu
tík'un sín. 48 An nịnkụạn xi ts'ínk'íéntu
tík'uhụn xụtạ. 49 Ntjẹ chánụu kikjine mana
ạnte kixiụ, tụnga tụ nkú jesuhún. 50 Tụnga
nịnkụạn xu'bị ndjịọjmi ján nibajehen tụ xi
kjịnẹhe xụtạ kọ najmi tạ kụạyáha. 51 An
xi nịnkụạn tík'un xi ndjịọjmi ján nibaje-
hen. Tsa tjín xi kjịnẹ nịnkụạn xu'bị, kui xi
k'úéjña tík'un sín. Kọ nịnkụạn xi tsja, kui xi
yjonintenạ xi tsjantjáíhina xụtạ ạsunnteị.
52 Ạs'ại tụ y'ésikọhó xinkjín já judịọ nga
b'ạ kitsú:
—¿Nkú ts'ín tsjáhaná yjonintehẹ ndạị
nga chịnẹé?
53 B'ị kitsú Jesu:
—Kjụaxị ni xi tíxinnụu. Tsa najmi chịnọọ
yjonintehẹ Ntíhị Ndạx'ịụn kọ s'ịu jníhị, na-
jmi kụintsụbạ tík'un. 54 Xi kjịnẹ yjonintenạ
kọ k'úí jnína, kui xi k'úéntu tík'un sín, kọ
an ts'inkj'áíya ngáhạ rạ xụtạ xu'bọ nịstjin
xi fekuụ. 55 Ạt'ahạ yjonintenạ xi nichine xi
ndoọ kọ jnína xi ntá xi ndoọ. 56 Xi kjịnẹ yjon-
intenạ kọ k'úí jnína, kui xi k'úéntujínna kọ
an kúátẹjñajihịn.
57 ’Nạ'miụ kits'ín nibána. Ạt'ahạ tíjña, kui
nga tíịjñahana. B'ạ tạ ts'ín ạt'ahạ tíịjña
tík'an, kui nga k'úéntu tík'uhun xụtạ xi
ts'ịín mana nichinehẹ. 58 Kui xu'bị nịnkụạn
xi ndjịọjmi ján nibajehen. Kui xi najmi xi
nkú joyaha mana xi kikjine ntjẹ chánụu kọ
tụ nkú jesuhún. Ạt'ahạ xi kjịnẹ nịnkụạn
xu'bị, k'úéntu tík'un sín.
59 B'ạ ts'ín kinchjạ Jesu nga tsakúya ạyahạ
nku ni'ya sinagogạ xi tíjña nanki Caper-
naum. 60 Nk'ie nga kint'é xụtạ ni'yakuyáhạ
én xi kinchjạ, ạs'ại nkjin xi b'ạ kitsú:
—'Ni tjín tsa n'ẹsihịn én xi tínchjạ. ¿Yá
xi ts'ịínkjáíhịn ni xi kuatsú?
61 Kamankjihịn Jesu nga kinchjạyanehẹ
xụtạ ni'yakuyáhạ nga b'ạ kitsú. Ạs'ại b'ị
kitsú Jesu:
—¿A tín'endyjajihín rụu yjonụu én xi
kuanchja? 62 ¿Nkú sa kạmanụu tsa chọo
Ntíhị Ndạx'ịun nk'ie nga ngjụạinji ngáha
ạnte má nga nibaha? 63 Espirịtụ Santọ
ts'ínk'íéntu tík'un xụtạ. Xụtạ bi, najmi
mahạ ts'ínk'íéntu tík'un xụtạ xinkjín. Én
xi kuaxinnụu Espirịtụ Santọ nibáhạ rạ kọ
kui éẹn ts'ịínk'íéntu tík'unnụu. 64 Tụnga tjín
ạjinnụu xi najmi s'ejihịn an.
B'ạ kitsú Jesu ạt'ahạ be santaha nga
tuts'ihịn ni yá xi najmi s'ejihịn kọ yá xi
ts'ịínkjas'ehẹn. 65 Kọ b'ị tạ kitsú ya:
—Kui kjụaha nga b'ạ kuaxihịnnụu nga
ndaha nku najmi kạma kj'ụạísehena tsa
najmi Ntịạ Nạ'miụ kitsjáhạ nga kj'ụạísena.
66 Yọ kik'atuts'ịhịn rạ nga nkjin xụtạ
ni'yakuyáhạ y'éjñahạ. Najmi tạ kitsjenkọhọ
rạ. 67 Ạs'ại b'ị kitsúhụ já ni'yakuyá xi te joọ:
—¿A mjenụu kuankíún kọ jun?
68 —Ji Ndạ Ntịạ —kitsú Simon Pedrọ—, ¿yá
sa kạma tsjénnkihị jịn? Jihí xi chubai én xi

ts'ínk'íéntu tík'un síhin xuta. 69 S'ejinni ko
ja kamankjinni nga ji Cristo, xi Ntíhi Ntianá
xi tíjña tík'uun.
70 B'i kitsú Jesu:
—An j'ajínnuu jun xi te joo, tunga tjenji-
hínnuu nku ndaninda.
71 B'a kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha Ju-
da Iscariote, ntíhi Simon. At'aha kui xi
ts'iínkjas'ehen ko kui xi nku nda ni'yakuyá
xi te joo.

7

B'i ts'ín ngji Jesu S'íhi Ni'ya Kichoo

1 Askahan kikjatsú'ba Jesu ante Galilea.
Najmi kama mjehe nga kikjatsú'ba chji ante
Judea, at'aha já judio k'aku tsangisjai niyá
xi nkú ts'ín ts'iínk'iehen. 2 Tunga jahá
tíbichú tiña s'í xi b'asje xuta xi ntje judio
tjehen ra, s'í xi 'mi S'íhi Ni'ya Kichoo, 3 ko
b'a kitsú já nts'e Jesu:
—Najmi tu ei binchin. Tu sahá t'in Judea
tu xi skuehe xuta ni'yakuyáhi ni xi n'ei.
4 At'aha najmi tjín xi b'éjña 'ma ni xi ts'ín tsa
mjehe cha. Tu sahá takúchjihi yjohi xuta
asunntei nga n'ei ni xi tín'ei.
5 B'a kitsú já nts'e at'aha ta ndaha kui
najmi incha kis'ejihin yáha Jesu. 6 As'ai b'i
kitsú Jesu:
—Najmi kjee bichú chubana nga ts'ian ni
xi tjíhin nga ts'ian. Jun bi, tu mí chubahá ni
ma n'o ni xi tjíhin nga n'oo. 7 Najmi títs'ín
unkienuu xuta asunntei. An bi, títs'ín un-
kiena at'aha tíb'ejñá chja nga ch'on tjín ni
xi tíincha ts'ín. 8 Tankíún s'íu. Najmi kfían
an at'aha najmi kjee bichú chubana.
9 B'a kitsú Jesu, as'ai y'ejña ante Galilea.
10 Tunga nk'iehé nga incha ngji s'íu já nts'e,
as'ai ngji ko kui. Tunga najmi ngji chjihí, tsa
jóo tjenjihin. Ngji suba. 11 As'ai ajin s'íu já
judio k'aku tsangisjaihi. B'a incha kitsúhu
xinkjín:
—¿A najmi kj'uaíhí ndo?
12 Ko xuta nkjiun ta kinchjanijmíyaha
Jesu. Tjín xi b'a kitsú: "Ndahá ndo." K'ua
ngá xi b'a kitsú: "Najmi nda ndo. Xutahá
b'anachaha ndo." 13 Tunga najmi kama
tak'uhún xuta kinchjanijmíya chji chjihi
Jesu at'aha tsankjún já judio k'aku.

B'i ts'ín tsakúya Jesu ajin s'íu

14 Nk'ie nga ajihin s'íu, jas'en Jesu má ma
natsihin ninku ko tsakúya. 15 Kama nkjúhun
já judio k'aku ko b'a kitsúhu xinkjín:
—¿Nkú ts'ín behe ni xi ts'e Ntianá ndai
nga najmi tsangiyaha?
16 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Najmi an ts'an ni xi tíbakuyá. Xi kits'ín
nibá nína ts'e éen. 17 Xi mjehe ts'iín xi
nkú ts'ín mjehe Ntianá, kui xi skue tsa
Ntianá ts'e ni xi tíbakuyá ko tsa an ts'an.
18 Nku xuta xi nchja ni xi ts'e, kui xi bankis-
jai kjuachánka xi ts'e. Tunga xi bankis-
jai kjuachánkaha xi kits'ín nibáha, kui xi
kjuaxi ni xi tsu ko naxu ts'ín. 19 ¿A najmi
kitsjáhánuu Moise kjuatéxumoo? Tunga
ndaha nku jun najmi títs'íntjusun kjuatéx-
umoo. ¿Á mjehenuu n'ek'iehennú?
20 As'ai b'a incha kitsú xuto:
—¡Kutsa ndanindahá tíjñajihin! ¿Yá xi
mjehe ts'iínk'iehin?
21 B'i kitsú Jesu:
—Nku ni kits'ian ko ngatentoo kama
nkjúnnuu. 22 Tsakúyanuu Moise nga
n'etjusun circuncision, ndaha tsa najmi
Moise kik'atuts'ihin ra niu. Ntje chánuu ní
kik'atuts'ihin ra niu. Kui nga n'etjusuhun
niu ndaha tsa nistjin nkjún. 23 B'a n'ohoo
ntíx'innuu ndaha tsa nistjin nkjún tu
xi najmi ndyjaha kjuatéxumaha Moise.
Tunga tsa b'a n'o nga nistjin nkjúun,
¿á tín'ekjankohonú nga nistjin nkjún
kits'innkíhi ra nku nda? 24 Najmi tu kjua
sunnk'a n'o. Kixi ní n'oo kjua.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha xuta yáha Jesu

25 As'ai b'a kitsú k'ua xuta nanki
Jerusalen:
—¿A najmi kuihí ndai xi mjehe
ts'iínk'iehen jóo? 26 Tunga, á tínchja chji
chjihi ko najmi ch'a nkú títsuhu ra. ¿A
kjuaxihí nga ja kamankjihin já tjíxóo nga
kui ndai xi kitsú Ntianá nga ts'iín nibá?
27 Tunga yanáá má nibáha ndai. Nk'ie nga
kj'uaí xi Cristo, najmi ch'a skue má nibaha.
28 As'ai 'yún kinchja Jesu nga b'i ts'ín
tsakúya má ma natsihin ninku:
—B'a tíbixíún nga yanú ko yo má
nibáhana. Tunga najmi kuentanahá
jáihina. Tjín xi kits'ín nibána. Ko xi kits'ín
nibána ma n'e s'ejián ni xi tsu. Kui xi najmi
yo. 29 Tunga an be yáha, at'aha má tíjña
nibahana ko kui xi kits'ín nibána.
30 As'ai kama mjehe jóo nga
kuakj'ánijéhe. Tunga ndahá nku najmi
kits'ínkohoo, at'aha najmi kjee bichú
chubaha. 31 Tunga nkjin xuta xi tíinchajihin

xutą nkjiun kis'ejihin Jesu. B'ą kitsúhu xinkjín:

—Nk'ie nga kj'uąí xi Cristo, ¿a 'yún ts'ían sa kjuąnkjún nga ndą xu'bi?

32 Kint'é já fariseo ni xi kitsú xuto nga kinchjąnijmíyaha Jesu. Ąs'ąi já nąmi k'aku ko já fariseo kits'ínkji já xi kunntá ninku tu xi kuąkj'ánijéhe Jesu. 33 Ąs'ąi b'i kitsú Jesu:

—Tu chuba nistjihín kúątejñajin sanuu ko kfín ngáhana má tíjña xi kits'ín nibána. 34 Kuinchísjainú tunga najmi tą sąkúhunuu an. Má nga kfíntejña najmi kąma kuankíún.

35 B'ą kitsúhu xinkjín já judio k'aku:

—¿Má ngjuąihi ndąi nga najmi tą sąkúhuná? ¿A xutą judio xinkiá xi tjíntujíhin xutą xi nchją griego ngjuąisehe? ¿A tą kuąkúyahą xi nchją én griego? 36 Ni xi kuanchją: "Kuinchísjainú tunga najmi tą sąkúhunuu an", ko: "Má nga kfíntejña najmi kąma kuankíún", ¿nkú tsuhu rą ni xi kuatsú?

B'i ts'ín tsakúya Jesu ni xi kąmahą xutą xi s'ejihin kui

37 Nistjin xi fekuhu s'íu, kui xi 'yún b'asje xutą, ąs'ąi tsasinjña ndju Jesu ko 'yún kinchją:

—Tsa tjín xi tíma xintáhą, kanibásena ko kat'i. 38 B'ą kąmahą xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá. Xi s'ejihin an animąhą stjújin ntáje, ntá xi ts'ínk'iéntu tík'uhun xutą.

39 B'ą kitsú Jesu nga kinchjąnijmíyaha Espiritu xi ąskahan ts'iínkjáíhin xutą xi s'ejihin Jesu. Najmi kjee f'ai Espiritu Santo kui nistjiun, ąt'ahą najmi kjee s'ejña chji kjuąchánkahą Jesu.

40 Nk'ie nga kint'é xuto éin, k'uą xi b'ą kitsú:

—Kjuaxi kjáíhin nga kui ndąi ndą profetą xi tjíhin nga kj'uąí.

41 B'ą kitsú ngá k'uą:

—Kui ndąi xi kitsú Ntianá nga ts'iín nibá.

Tunga tjín ngá xi b'ą kitsú:

—¿Nkú ts'ín Galileą nibaha xi Cristo? 42 ¿A najmi b'ąhá ts'ín tjít'a éhen Ntianá, nga ntjehe David nibahą rą xi Cristo, ko nga Belen nibaha, má nga nankihi David?

43 B'ą ts'ín tsakjányaha yjoho xutą nąntio nga incha kinchjąnijmíyaha Jesu. 44 Tjín xi kama mjehe nga kuąkj'ánijéhe tunga ndahá nku najmi kits'ínkohо.

B'i ts'ín najmi kis'ejihin já judio k'aku nga Ntianá kits'ín nibáhą Jesu

45 Ąs'ąi já xi kunntá ninku j'ai ngáha má tjíntu já nąmi k'aku ko já fariseo ko b'i kik'ihin:

—¿Á najmi kjúąikohonu ndo?

46 B'ą kitsú jóo:

—Ndaha nku najmi kjee b'ą ts'ín nchją xi nkú ts'ín nchją ndo.

47 B'ą kitsú já fariseo:

—¿A kohó jun tą kuak'anąchąnuu ndo? 48 ¿A tjíhín ąjihin já tjíxóo ko a rą ąjihin já fariseo xi s'ejihin Jesu? 49 Tunga xutą xu'bi bi, najmi mankjihin kjuątéxumoo. Kui xi najmi nda nginkun Ntianá.

50 Ąs'ąi kinchją Nicodemo, ndą fariseo xi j'aisehe Jesu nga jyuun:

51 —Xi nkú ts'ín tíjña kjuątéxumaná, títjun tjíhin nga kuąsinñjuhuú xutą tu xi chąhaná ni xi kits'ín ko ąskahan n'e rąá kjuą.

52 B'ą kitsú jóo:

—¿A tą kohó ji xi nibáhani Galileą? N'eya nda ndai xujun éhen Ntianá ko chąi nga ndaha nku ndą profetą najmi kjee tjujín Galileą.

53 Ąs'ąi b'i ngján incha ngji ngáha ni'yahą.

8

B'i ts'ín kichjut'ayák'un Jesu nga j'aich'áhą nku tąchjuún

1 Ąs'ąi ngji Jesu ąsunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo. 2 Nk'ie nga ja kama sehen nistjin xi ma ndyjuun, j'ai ngáha má ma nątsihin ninku. Yo j'aise nkjúhun xutą ko yo y'ejña nga tsakúya. 3 Ąs'ąi incha j'aiko já chjine'éhen kjuątéxumoo ko já fariseo nku tąchjuún xi kiya nga kj'ąí ndą kjijñakohо. J'aisínjña nginkun Jesu ko nginkun xuto 4 ko b'ą kitsú:

—Ji ndą maestru, kuaya tąchjíin nga kj'ąí ndą kjijñakohо. 5 B'ą ts'ín y'ét'a Moise kjuątéxumoo nga ndjio n'ek'iehen xi b'ą ts'iíun. Ji bi, ¿nkú bixín?

6 Tu xi kikjut'ayák'uhún ni Jesu nga b'ą incha kitsú, ąt'ahą mjehe kuątéjéne. Ąs'ąi y'ejñantu Jesu ko najnú ntsja kits'ínntukohо t'anankiu. 7 Nk'ie nga tu nku tíincha bjásjaiyahá rą jóo, tsasinjña ngáha ko b'i kitsú:

—Xi najmi tjíhin ngatitsun, kui xi tjun kat'éhe ndjio tąchjúun.

8 Ąs'ąi tą y'ejñantuhú ngáha nga tụ nku
kits'ínntuhú t'anankiụ. 9 Nk'ie nga kint'é
jóọ éịn, nkúnkú b'ị ngján ịncha ngji. Xi
'yún cháhą tjun ngji. Ąs'ąi tụ Jesu kọ
tąchjúụn tsinchajin subahą xụtą. 10 Tą tsas-
injña ngáha Jesu kọ b'ị kitsú:
—Ji tąchjúún, ¿má kfihị jóọ? ¿A ndaha
nku najmi tą tíbatéjénehe ri?
11 —Najmi, Chá Ntịą. Ndaha nku —kitsú
tąchjúụn.
B'ị kitsú Jesu:
—Tą ndaha an najmi chumi ni kjaninéhe.
T'in ngáhani kọ najmi tą n'eheni ngatitsun.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga kui xi nd'íhị xụtą

12 Ąs'ąi kinchjąkọ ngáha xụtọ:
—An nd'í xi ts'ín ndzjehẹn xụtą ąsunnteị.
Xi tsjénnkina najmi jyun má k'úéma. S'ẹhẹ
nd'í xi ts'ịínk'íéntu tík'uhụn.
13 Ąs'ąi b'ą ịncha kitsú já fariseọ:
—Ji tí'mi sụbąi kjụanda yjohị. Kui nga
najmi chjíhị rą én xi tíchubahani.
14 B'ị kitsú Jesu nga kinchją:
—Tą ndaha tsa an tífi sụbąhą rą kjụanda
yjoną, tụnga chjíhị rą én xi tínchja, ąt'ahą
be má nibahana kọ má kfín ngáhana. Jun
najmi yo má nibáhana kọ najmi yo má kfín
ngáhana. 15 Jun bi, xi nkú ts'ín tíjñahą
ąsunnteị, b'ą ts'ín chasohọo ni xi nda kọ
ni xi najmi nda, tụnga an najmi basjehẹ
ni xi nda kọ ni xi najmi nda ts'ín xụtą.
16 Tụnga tsa ni xi b'ą ts'ihinna, kixị ts'ian,
ąt'ahą najmi kuentąną b'ą ts'ihinna. Nąmi
xi kits'ín nibá nína b'ą ts'inką. 17 Santaha
kjụatéxumanụu b'ą ts'ín tjít'a: Tsa jo já
kụitsụya nku ni, chjíhị rą ni xi kụitsụ jóọ.
18 An tífihị rą kjụanda yjoną kọ Ną'miną xi
kits'ín nibána tą tífina kjụanda.
19 B'ą kitsú jóọ:
—¿Má tíjña Ną'mihị?
B'ị kitsú Jesu:
—Najmi yanú kọ tą ndaha najmi yo
Ną'miną. Tsa yanú, tą chą rụu Ną'miną.
20 B'ą ts'ín kinchją nga tsakúya má ma
nątsihịn nịnkụ, má tíjña kaxąhą tọon chjẹ.
Ndaha nku najmi jakj'ánijéhẹ, ąt'ahą najmi
kjẹe bichú chụbąhą.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu nga najmi ąsunnteẹ tjẹhẹn rą

21 Ąs'ąi tą kinchjąhá ngáha:
—An kfían kọ kụinchísjainú. Ąjihịn
ngatitsunnụu kụayájiun nga najmi tą tíijña-
hana. Má nga kfían najmi kąma kuankíún.
22 B'ą kitsú já judiọ k'akụ:
—¿A ts'ịínk'ien subahá yjohọ? ¿Á: "má
nga kfían najmi kąma kuankíún", títsuhu?
23 B'ị kitsú Jesu:
—Kinteị ts'ąjun, nk'a ján ts'ąn. Ąsunnteị
tjẹhẹnnụu, nk'a ján tjẹhẹnna. 24 Tsa najmi
s'ẹjinnụu nga an xi tíijña, ngatitsunnụu
kụayájiun. Kui kjụaha nga b'ą kuaxihịnnụu
nąnd'ąi nga ngatitsunnụu kụayájiun.
25 —¿Yáha ji? —kitsú jóọ.
B'ị kitsú Jesu:
—Xi ja kixinnụu nga tuts'ihịn ni.
26 Benụu. Kąma xínya xi nkú ts'ín
tjíntuyánụu. Kąma xínya má nihi xi nda kọ
má nihi xi najmi nda tín'o. Tụnga xi kits'ín
nibána, kui xi ma n'e s'ejián ni xi tsu. Kọ ni
xi kint'e nga kinchją, kui xi tínchja ngáhana
ąsunnteị.
27 Tụnga najmi kamankjihín rą jóọ nga
Ntịą Ną'miụ kinchjąnịjmíyaha. 28 Kui nga
b'ịhí tą kitsú ngáha Jesu:
—Nk'ie nga chjúsíntjẹnnk'o Ntíhị
Ndąx'ịụn, nk'iehé nga kąmankjinnụu nga
an xi tíijña kọ nga ndaha nku ni najmi
ts'ian kuentąną. Xi nkú ts'ín tsakúyana
Ną'miną, kui nihi xi tínchja. 29 Xi kits'ín
nibána tíjñakọna. Najmi b'éjña subana,
ąt'ahą ts'intjusun tehẹnte ni xi sasíhịn.
30 Nk'ie nga b'ą kitsú, nkjin nkjún xi
kis'ejihịn Jesu.

B'ị ts'ín tsakúya Jesu yá xi ntíhị Ntịąná

31 Ąs'ąi kinchjąkọ xụtą judiọ xi kis'ejihịn:
—Tsa kụintsụbąjiun énną, kjụaxị nga
kąmo xụtą ni'yakuyána 32 kọ chọo ni xi nąxụ
tjín kọ kui niụ xi ts'ịín ndąínụu.
33 B'ą kitsú jóọ:
—Ntjẹhẹ Abraham jịn. Ndaha nku
najmi kjẹe ts'ín manị xụtą musu, tsa
ts'atsenị. ¿Nkú ts'ín b'ą tíbixíhinni nga
kąma ndąíhịnị?
34 B'ịhí tą kitsú ngáha Jesu:
—Kjụaxị ni xi tíxinnụu. Ngayjẹẹ xi títs'ín
ngatitsun, nga'yúhụn ngatitsuụn tíjñajin.
Najmi ndąíhị yjohọ. 35 Nku ndą musụ xi
kich'atse najmi ndąíhị yjohọ, ndaha tsa
ni'yahą ndą ntịąhą ts'ínxá. Tụnga ntíhị
ní nda ntịąhą kąma ts'ẹ ni'yoọ. 36 Kui
nga tsa Ntíhị Ntịaná ts'ịín ndąínụu, kjụaxị
nga kąma ndąínụu. 37 Be nga ntjẹhẹ Abra-
ham nibáhanu, tụnga mjehénụu n'ẹk'iennú
ąt'ahą najmi mjenụu n'ẹkjóhọon énną. 38 An

nchja ni xi bakúchjina Na'mina. Jun bi, n'o
ni xi bakúyanuu na'minuu.
39 B'a kitsú jóo:
—Abraham na'mini.
B'i kitsú Jesu:
—Tsa ntíhi Abraham jun, b'a ra n'oo xi
nkú kits'ín Abraham. 40 Tunga nd'ai mjenuu
n'ek'iennú, ndaha tsa tíxinyanuu ni xi naxu
tjín xi tsakúyana Ntianá. Ndahachí najmi
b'a kits'ín Abraham. 41 Jun bi, ni xi ts'íhín
na'minuu n'o.
B'a kitsú jóo:
—Ntí nda níi. Tíjñahání nku na'mi nku
tutu. Kui xi Ntianá.
42 B'i kitsú Jesu:
—Tsa Ntianá xi na'minuu, jun ra xi
n'etjónú, at'aha má tíjña Ntianá nibahana.
Najmi kuentana jáihina. Kui ní xi kits'ín
nibána. 43 Najmi mankjinnuu ni xi tínchja
at'aha najmi mjenuu kuasinñjuhuu énna.
44 Ndanindoo ní na'minuu. Kui ts'enuu ko
mjenuu n'oo xi nkú ts'ín mjehe. Kui xi
santaha nga tuts'ihin ni kits'ínk'ien xuta.
Najmi y'ejñajin ni xi naxu tjín, at'aha najmi
tíjñajihin ni xi naxu. Nkú ts'ín tjíyaha, b'a
ts'ín nchja. Én tsank'á nchja. Kui xi tsank'á
ko na'mihi én tsank'óo.
45 'An bi, ni xi naxu tínchja. Kui kjuaha
nga najmi tís'ejihinnuu an. 46 ¿A tjín ajin-
nuu xi kama kuakúchji nga tjínna ngatit-
sun? Tunga tsa naxu tjín ni xi tínchja, ¿á
najmi s'ejihinnuu an? 47 Xi Ntianá ts'ehe
mjéñjuhu én xi ts'e Ntianá. Tunga najmi
Ntianáhá ts'enuu. Kui kjuaha nga najmi
mjeñjúhunú.
48 B'a kitsú já judio:
—Kjuaxihí ni xi tíbixíin. Samaria
nibáhani. Ndanindoo tíjñajihin.
49 B'i kitsú Jesu:
—Najmi ndanindoo tíjñajinna. Benkján
Na'mina tunga jun najmi tíyankjúnnú.
50 Najmi kjuachánka tíbangisja nginkun
xuta, tunga tíjñahá xi tíbangisjai
kjuachánkana. Kui xi kuitsuya yá xi naxu
títs'ín. 51 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi k'úéjñajin
énna, najmi ts'iínkjáíhin ngabayoo.
52 B'ahá ta kitsú ngáha já judio:
—Kjuaxihí nga ndanindoo tíjñajihin.
Abraham ko já profeta ta k'ien. Tunga ji b'a
tíbixín nga najmi ts'iínkjáíhin ngabayoo xi
k'úéjñajin éhin. 53 ¿A 'yún chánka sai nga
Abraham xi ntje cháná? Kui xi ta k'ien ko
já profeta. ¿Yá xi tín'e mai yjohi?
54 B'i kitsú Jesu:
—Tsa an suba chánka tíb'asje yjona,
najmi chumi ni chjíhi ra kjuachánka xi
tísakúna. Tunga Na'minahá xi chánka
tíb'asjena, kui xi ta Ntia 'mihuu. 55 Kui
xi najmi yo, tunga máha an, be. Tsa b'a
xínnuu nga najmi be, ta nda tsank'á kama xi
nkúhu jun. Tunga bená ko tíijñajian éhen.
56 Tsjo kamaha Abraham xi ntje chánuu nga
skue nistjin nga kjúa. Kikie kjáíhin ko tsjo
kamaha.
57 B'a kitsú já judio:
—Ndaha najmi kjee tjíhin cháte nú nga
b'a tíbixín. ¿Nkú ts'ín nga kiyahani Abra-
ham?
58 B'i kitsú Jesu:
—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kintehe ni nga
tsín Abraham, tu b'a ts'ín jahá tíijña.
59 As'ai jakj'á ndjio jóo xi má nga mjehe
ts'iínk'iehen, tunga Jesu ngji t'axíhin jóo ko
tsitju má ma natsihin ninku.

9

B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda ka

1 Má xi tjehen j'a Jesu, kikie nku nda xi
tu b'a ts'ín kahá nkúhu nga kitsin. 2 As'ai
kingjásjaiya já ni'yakuyáha:
—Ji nda maestru, ¿yá xi kits'ín ngatitsun
tu xi b'a ts'ín ka kitsihin ndai? ¿A kui, a ra
xi cháha ní?
3 B'i kitsú Jesu:
—Ta ndaha kui ko ta ndaha xi cháha
najmi kits'ín ngatitsun nga b'a kamoo. B'a
ts'ín kitsin tu xi sakúchjihi ni xi maha ts'ín
Ntianá. 4 Tjíhin nga n'eé xá xi ts'e xi kits'ín
nibána nk'ie nga ndzjen sa. At'aha nga
kama jyun, najmi ta ch'a kama ts'iínxá
saha. 5 Nk'ie nga tíijña asunntei, an xi nd'í
xi ts'ín ndzjehen xuta asunntei.
6 B'a kitsú Jesu, as'ai tsatété t'anankiu
ko ntá natéhe kits'ínndakoho si. Kui xi
kingjájnuhu tunkun ndo ko b'i kitsúhu:
7 —T'ihinnejnui tunkuin ntá tixa Siloe.
Kui nga ngjinéjnuhu tunkun ndo. Ja
chjihi nk'ie nga kik'óya ngáha. 8 As'ai já xi
nda nchjakoho ko já xi kikiehe nga banki
toon kinchjanijmíyaha ndo. B'a kitsú k'ua:
—¿A najmi kuihí ndai xi b'ejña nga banki
toon?
9 —Johon, kui —kitsú k'ua.
—Najmi kui, tunga b'a tjín xi kuihí tjín —
kitsú ngá kj'aí.
—Ahán niu —kitsú ndo.

10 —¿Nkú ts'ín tsix'ánkihi tunkuin? —
kitsú jóo.
11 B'a kitsú ndo:
—Nda xi 'mi Jesu kuats'ínnda si ko
kuangjájnuhu tunkán ko b'i kuatsúna:
"T'in ntá tixa Siloe ko tanejnui tunkuin."
Kui nga kfihina ko nk'ie nga kuakanejná
tunkán, kama chjina.
12 —¿Má tíjña ndo? —kitsú jóo.
—Najmi be —kitsú ndo.
13 As'ai ngjikohoo jóo nda xi kama chjihi
nginkun já fariseo. 14 Nistjin nga kits'ínnda
siu Jesu ko tsix'ánki tunkun ndo, kui xi
nistjin nkjún. Xuatu niu. 15 Kui nga já
fariseo kingjásjaiyaha ra nkú ts'ín kama
chjihi ra ko b'a kitsú ndo:
—Si kuangjájnuhu tunkán, kuakanejná,
ko kama chjina.
16 As'ai b'a kitsú k'ua já fariseo:
—Najmi Ntianá kits'ín nibáha nda xi
b'a kuats'íun, at'aha najmi benkjún nistjin
nkjúun.
B'a kitsú ngá k'ua:
—¿Nkú ts'ín nku nda ngatitsun kama
ts'iíhin kjuankjún xi nkúhu xu'bi?
B'a ts'ín tsakjányaha yjoho já fariseo
ngat'aha Jesu. 17 As'ai ta incha kingjás-
jaiyahá ngáha ra nda xi kama chjihi:
—Ko ji xi kuix'ánki tunkuin, ¿yáha ndo?
¿Nkú bixín?
—Nda profeta niu —kitsú.
18 Tunga najmi kis'ejihín ra já judio k'aku
tsa kui ndo xi ka nk'ie ko tsa kui xi ja chji
ngáha ra. Kui nga kinchjaha ra xi cháha 19 ko
kingjásjaiyaha:
—¿A kui ntínuu xu'bi xi bixíún nga ka nga
kitsin? ¿Nkú ts'ín kama chjihi ra?
20 B'a kitsú xi cháha ndo:
—Yai nga kui xi ntíni ko ka nga kitsin.
21 Tunga najmi yaníi nkú ts'ín kama chjihi
ra. Najmi yai yá xi kuakjex'ánki tunkun.
Tu sahá kui chasjaiyohoo. Ja chá. Kama
kuitsuya subanuu ni xi kamat'ain.
22 B'a kitsú xi cháha ndo at'aha tsankjún já
judio k'aku. At'aha y'éndako xinkjín já ju-
dio k'aku tsa tjín xi ts'iínkie yjoho nga Jesu
xi kits'ín nibá Ntianá, kui xi kuich'onsje
ajihin xuta sinagoga. 23 Kui kjuaha nga:
"Chasjaiyohoo, ja chá", kitsúhu xi cháha
ndo.

24 As'ai ta kinchjahá ngáha ra niyá xi ma
joho já judio k'aku nda xi kama chjihi ko b'a
kitsúhu:
—Yai nga nda ngatitsuhún xi ku-
ats'ínnkihi. N'ekiei yjohi nginkun Ntianá xi
tjíhin kjuachánka nga kjuaxi ni xi tíbixín.
25 B'a kitsú ndo:
—Tsa nku nda ngatitsun niu najmi be. Tu
nkuhú ni xi be. Kaná nistjin nk'ie tunga
nd'ai ja chjina.
26 B'a kitsú jóo:
—¿Mí xi kuats'íhin? ¿Nkú ts'ín kuak-
jex'ánkihi tunkuin?
27 As'ai b'a kitsú ndo:
—Ja kuaxinyanuu tunga najmi
tín'esihínnú. ¿Á mjehenuu nga b'ahá ta
xín ngáhanuu? ¿A kohó jun mjenuu kamo
já ni'yakuyáha ndo?
28 B'a kitsú jóo nga kinchjatiko:
—Nda ni'yakuyáha ní ndo ji. Tunga jin
já ni'yakuyáha ní Moise jin. 29 Yai nga Moise
kinchja én xi Ntianá kitsúyaha, tunga najmi
ya níi má j'aihi ra nda xu'bo.
30 As'ai b'i kitsú ndo:
—Ma nkjúnna nga najmi yo má j'aihi ra
nda xi kamaha kuakjex'ánki tunkán. 31 Yaá
nga Ntianá najmi basínñjuhu xuta ngatitsu-
un. Tsa tjín xi skuenkjún Ntianá ko ts'iín ni
xi mjehe, kuihí xi basínñjuhu. 32 Ndahachí
najmi kjee nu'yá tsa tjín xi kjex'ánki tunkun
xuta xi ka nga kitsin. 33 Tsa najmi Ntianá
kits'ín nibáha nda xu'bo, najmi chumi nihi
xi kamaha ra ts'iín.
34 B'i kitsú jóo nga tsich'onsje ndo ajihin
xuta sinagoga:
—Ngatitsun kitsinjín. ¿A jihí xi
kuakúyani?
35 Kint'é Jesu nga tsich'onsje ndo. B'i
kitsúhu nk'ie nga kisatéjin ngáha:
—¿A s'ejihin Ntíhi Ndax'iun?
36 —Ji Nda Ntia —kitsú ndo—, ¿yáha xu'bo,
tu xi s'ejihinna?
37 B'i kitsú Jesu:
—Ja kuayai. An ní niu, an xi tínchjakohi.
38 —S'ejinna ji, Nda Ntia —kitsú ndo ko
tsasinkúnch'int'aha Jesu.
39 As'ai b'i kitsú Jesu:
—An jáa asunntei tu xi n'ekokjuaha, tu xi
kama chjihi ra xi ka ko kama ka xi chjihi.
40 Ta kint'é éin k'ua já fariseo xi tíinchako
Jesu ko b'a kitsúhu:
—¿A kohó jin xi ta kai?
41 B'i kitsú Jesu:

—Tsa ni xi kahanu, najmi tjínnuu jé kai. Tunga b'ahá tíbixínnú nga chjinuu. Kuihí kjuaha nga tjíhinnuu jé.

10

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda bastu ko chutsankaha

1 B'i ts'ín kinchja Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi najmi kjuas'en ankjua ni'yaha chutsanko nga tu sahá xin kjuas'enntjai, kui xi nda ndyjé xi mjehe ngjuaiko chutsanko. 2 Tunga xi kjuas'en má tjen ankjuo, kui xi nda bastuhu chutsanko. 3 Kjex'á nda xi basehe ankjuo nk'ie nga be nda bastuu. Chutsanka xi ts'e nt'é ntaha, ko nga nkúnkú chutsankaha j'áíhin nchjaha ra nga bitjuko ni'yoo. 4 Nk'ie nga bitjuko ngayjee chutsanka xi ts'e, as'ai tsjen títjuhun ko chutsanko tsjennkíhi at'aha be ntaha. 5 Chu xi ts'e najmi tsjennkíhi xuta xi kj'aí. Tu sahá banka, at'aha najmi be ntaha xuta xi kj'aí.

6 B'a kitsú Jesu nga y'éjña chubaya ni xu'bi. Tunga najmi kamankjihín ra xuta ni xi kinchja.

B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kui xi nda bastu xi ndoo

7 As'ai b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. An xi nkú joyaha ankjua má nga fas'en chutsanko. 8 Ngayjee já xi j'ai títjun nga an, kui xi já ndyjé xi kama mjehe nga ngjuaiko chutsanko. Tunga najmi kint'éhé chutsanko ntaha jóo. 9 An xi nkú joyaha ankjuo. Xuta xi kjuas'enjinna k'uanki. Kui xi kama xi nkú joyaha chutsanka xi fas'en ko bitju ni'yaha nga fi kjine jñá.

10 'Nda ndyjée f'ai tu xi fikoho ko ts'ínk'ien ko ts'ínkje chutsanko. Tunga ahán jáa tu xi kama k'úéntu tík'uhun xuta, tu xi sakúhu ra kjuatík'un xi ndoo. 11 An xi nda bastu xi ndoo, ko nda bastu xi ndoo tsjá yjoho nga kuayántjaihi chutsankaha. 12 Nda xi tu toohón ts'ínxántjaihi, xi najmi kui ts'e xóo ko najmi kui ts'e chutsanko, kui xi binchá masen chutsanko ko banka nk'ie nga be nga nibá chu kjoon. As'ai chu kjoon kjine chutsanko ko ts'ínndzjoya. 13 B'a ts'ín bankaha ndo at'aha tu toohón ts'ínxántjaihi ko najmi nkjún maha chutsanko.

14 'An xi nda bastu xi ndoo. Be chutsankana ko ta bena, 15 xi nkú ts'ín bena Ntia Na'miu ko an be Ntia Na'miu. Tsja yjona nga kuayántjaihina chutsanko. 16 Tíincha sana kj'aí chutsanka xi najmi tíincha nch'á xu'bi. Kui xi ta tjíhin nga kjúáika. Kuint'é ntana. B'a ts'ín nku stíhín kamaha ko nkuhú nda bastu xi kuasehe.

17 'Kui kjuai nga tjoho ra an Ntia Na'miu. Tsja yjona nga kuayá tu xi kj'uaíya ngáhana. 18 Najmi ch'a kama kjé'ana nga tíijña tík'an. An ní tsja suba yjona nga kuayá. Tjínna nga'yún xi má nga tsja yjona ko ta tjínna nga'yún nga kúátejña tík'un ngáhana. Kui xái xi kitsjána Na'mina nga ts'ian.

19 Nk'ie nga kint'é jóo éin, as'ai ta tsakjányahá ngáha yjoho. Nkjin xi b'a kitsú:

20 —Ndanindahá tíjñajihin ndo ko luku. ¿Á jun tíbasinñjuhuruu?

21 B'a kitsú ngá k'ua:

—Najmi b'a ts'ín kuinchja xi tíjñajihin ndanindoo. ¿A kamahá ra ndanindoo kjéx'ánki tunkun xuta ka?

B'i ts'ín najmi kis'ejihin já judio k'aku yáha Jesu

22 Nk'ie nga nistjin chunch'óon, nanki Jerusalen tíincha b'asje s'í xuta nga tíincha ts'ínkj'áítsjen nistjin nk'ie nga kis'ejña chji ninku nginkun Ntianá. 23 Kikjatsú'ba Jesu má ma natsihin ninku xi tjehen má nga 'mi Kinte Ni'yaha Salomon. 24 As'ai y'étjindaihi jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Nkú tjín nistjin n'esti sani? Tsa kjuaxi nga ji xi kits'ín nibá Ntianá, t'inya kixi kixini nd'ai.

25 B'i kitsú Jesu:

—Ja b'a kixinnuu tunga najmi kis'ejihínnuu. Ni xi títs'ian ngajoho Na'mina, tíbakúchji yáha an. 26 Tunga najmi s'ejihínnuu at'aha najmi chutsankana jun. 27 Chutsankana nt'é ntana. An be chutsankana ko tsjennkína. 28 An ts'ink'íéntu tík'un sían. Najmi kama ndyja ko najmi ch'a xi kjé'ana aya ntsa. 29 Na'mina kitsjána chutsanko ko kui xi 'yún chánka nga tu yáhá ni. Ndaha nku najmi kamaha kjé'aha chutsanka xi tjíntu aya ntsja. 30 Na'miu ko an nkuhú mahani.

31 Nk'ie nga kint'é éin já judio k'aku, as'ai ta jakj'á ngáha ndjio nga mjehe ts'iínk'ien Jesu. 32 B'i kitsú Jesu nga kinchja:

—Nkjin nkjún ni xi nda kits'ian ajinnuu, xá xi kitsjána Na'mina. ¿Má ngat'aha mjehenuu k'úéhenú ndjio?

33 As'ai b'i kitsú jóo:

—Najmi ngat'aha ni nda xi kin'ei. Tu ngat'aha ní nga najmi tíyankjúín Ntianá nga b'a tíbixín. Kui kjuaha nga ndjio s'ehe ri. Nda asunnte ní, tunga Ntianáhá tín'e mai yjohi.

34 B'i kitsú Jesu:

—Kjuatéxumanuu tjít'a má nga b'a kitsú Ntianá nga kinchjako xuta: "Ntianú kixinnuu." 35 B'a ts'ín Ntianá b'a kitsúhu nga ntia xuta xi tsichuk'úhun éhen. Ko yaá nga chjíhi ra ngayjee ni xi tjít'a éhen Ntianá. 36 An bi, Ntia Na'miu kitsjána xá xi tjíhin nga ts'ian ko kits'ín nibána asunntei. Kui nga, ¿nkú tjíhin ra nga b'a tíbixíhinnu nga najmi tíbenkjúhunna Ntianá nk'ie nga b'a tíxian nga an xi Ntíhi Ntianá? 37 Tsa najmi títs'ian xá xi ts'e Na'mina, najmi tu n'e s'ejinnú. 38 Tunga tsa títs'ian xáha, ndaha tsa najmi s'ejinnuu an, tunga n'e s'ejinnú xóo. B'a ts'ín chahanu ko kamankjinnuu nga Ntia Na'miu tíjñajinna ko nga an tíijñajihin Ntia Na'miu.

39 As'ai ta kama mjehé ngáha ra jóo nga kuakj'ánijéhe, tunga tsitjuhú Jesu yo nga ngji t'axín. 40 As'ai tsichu ngáha ngabantá ntáje Jordan. Ngjik'iejña ante má nga tsaténtá Jua xuta nga tjuhun. 41 Nkjin xuta xi j'aisehe Jesu yo ko b'a incha kitsú:

—Ndaha nku kjuankjún najmi kits'ín Jua, tunga kjuaxihí ngayjee ni xi kinchjanijmíyaha ndai.

42 Nkjin xuta kis'ejihin Jesu ante xu'bo.

11

B'i ts'ín kits'ínkj'áíya ngáha ra Jesu Lazaro

1 Kjijña un nku nda xi 'mi Lazaro xi nda Betania, má nga ta nankihi Maria ko Marta xi nichja maha xinkjín. 2 Kui Maria xi tsaténdzjojnúhu ntá sinjne sjai Nda Ntianá Jesu ko ta kuihi ntsjaku kits'ínxijnukoho. Kui xi nts'e maha Lazaro xi kjijña uun. 3 As'ai incha kits'ínkjihi én Jesu nga joo jminchjíun. B'a kitsúhu:

—Ji Chá Ntia, xi tjohi kjijña un.

4 Nk'ie nga kint'é éen Jesu, b'i kitsú:

—Najmi ts'iínk'ien kjihin ch'in xi k'uhun. Tu sahá kuakúchji ch'iun kjuachánkaha Ntianá. B'a ts'ín s'ejña chjihi kjuachánkaha Ntíhi Ntianá.

5 Ndaha tsa Jesu 'yún tjoho Marta ko na nichja ko Lazaro, 6 tunga nk'ie nga kint'é nga kjijña un Lazaro, tu sahá y'ejña sa jo nistjin ante má nga tíjña. 7 Askahan b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Ta tjihín ngáhaná Judea.

8 B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Ji nda maestru, najmi kjee tjíhin nistjin nga já judio k'aku ndjio mjehe ts'iínk'iehen ri. ¿Á ta yohó mje ngáha ri k'úín?

9 B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi te johó ora tjíhin nku nistjin? Tsa tjín xi tsú'ba nga nistjiun, najmi saténki, at'aha tíbe nd'íhi asunntei. 10 Tunga tsa tjín xi tsú'ba nga nistjen, kui xi saténki, at'aha najmi tjíhin nd'í.

11 As'ai b'ihí ta kitsú ngáha Jesu:

—Kjifehé nda xinkiá Lazaro, tunga kfín ts'inkj'áhá ra.

12 B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Ji Nda Ntia, tsa kjife, kj'uá ngáha ra.

13 Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, kjuabayaha ní Lazaro kinchjanijmíyaha tunga nijñóo ní kamankjihin já ni'yakuyáha. 14 Kui nga kinchjako kixi kixihi jóo:

—Ja ka'me Lazaro. 15 Ko tsjo mana nga najmi tíijña yo, at'aha tu sahá ngandanuu, tu xi s'ejihinnuu Ntianá. Tunga tjihinsehé raá.

16 As'ai kinchja Toma xi ta 'mi Nda'yun nga b'a kitsúhu já ni'yakuyá xingisoo:

—Tjián ko ñá tu xi kuayákohoná.

17 Nk'ie nga tsichu Jesu nanki Betania, kik'inyaha nga ja tjíhin ñju nistjin nga ngjiyanji Lazaro. 18 Betania tiña maha nanki Jerusalen, tjíhin ra tsa jan kilometro. 19 Ko nkjin xuta incha j'aisehe Marta ko Maria ngat'aha nda nts'e xi k'ien. 20 Nk'ie nga kint'é Marta nga j'ai tiña Jesu, as'ai tsitjusje nga ngjikj'á niyá ko Maria y'ejñantaha ni'yoo. 21 B'a kitsú Marta:

—Ji Chá Ntia, tsa tu eihi ma tinchuhunni, najmi k'ien ra chá nts'é. 22 Tunga bená nga tsjáhi Ntianá tu mí nihí ni xi kuinchíhi.

23 B'i kitsú Jesu:

—Kj'uaíya ngáha ra nda nts'ei.

24 B'a kitsú Marta:

—Be nga kj'uaíya ngáha ra chá nts'é nistjin xi fekuu, nk'ie nga kj'uaíya tente ngáha ra xuta k'ien.

25 B'ihí ta kitsú ngáha Jesu:

—An xi ts'inkj'áíyaha xuta k'ien ko an xi ts'ink'íéntu tík'an. Xi s'ejihin an, ndaha tsa ja k'ien tunga k'úéntu tík'uhún. 26 Ko ngayjee xi tjíntu tík'un ko s'ejihin an, ndaha nku nistjin najmi kuayá. ¿A s'ejihin ni xi tíxihin?

27 B'a kitsú Marta:

—Johon, Chá Ntia. S'ejinna nga ji xi kits'ín nibá Ntianá, nga ji xi Ntíhi Ntianá xi tjíhin nga kj'uaí asunntei.

28 Nk'ie nga b'a kitsú Marta, ngji nchjako sen Maria xi na nichja maha. B'a kitsúhu:

—Ja kj'uai Chá Maestru ko tínchjahi.

29 Nk'ie nga kint'é Maria éin, kitsa tsisintjen nga ngjisehe Jesu má nga síjña. 30 Najmi kjee fas'en Jesu ajin nantio. Yo síjña má kisatékjá Marta. 31 Máha xuta xi kab'entu naxa'yo, nk'ie nga kikie nga tsisintjen ntsu ntsu Maria ko tsitjusje, as'ai ta incha kitsjennkíhi. B'a incha kitsú nga má tíjña tsjóo ngjuai kjintá.

32 Nk'ie nga tsichu Maria má síjña Jesu, tsasinkúnch'int'aha ko b'a kitsúhu:

—Ji Chá Ntia, tsa tu eihi ma tinchuhunni, najmi k'ien ra chá nts'é.

33 Nk'ie nga kikie Jesu nga tíkjintá Maria ko nga tíincha kjintá xuta xi tjenkoho, kik'ie nusin nusihin ko kama nimaha. 34 B'i kitsú:

—¿Má kikjayanjiu?

B'a incha kitsú jóo:

—Nibáaseihi, Nda Ntia.

35 As'ai kikjintá Jesu. 36 B'a kitsú xuto:

—Chase maruu. Tu xí kits'íntjohó ra.

37 Tunga b'ahá kitsú k'ua:

—Kui ndai xi kikjex'ánki tunkun nku nda ka. Kutsa kamahá ra kits'ínnkihi Lazaro ko najmi k'ien ra.

38 Ta kik'ie nusin nusihín ngáha ra Jesu nga tsichu tsjóo. Kui xi nku tixa ngijo. Nku ndjio tjíchjanekoho ankjuaha. B'i kitsú Jesu:

39 —Chjúxiun ndjio.

B'a kitsú Marta, na nichja nda xi k'ien:

—Ji Chá Ntia, ja ra ch'on jne, at'aha ja tjíhin ñju nistjin nd'ai nga k'ien.

40 B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi b'ahá kuaxihin nga tsa s'ejihin an, chai kjuachánkaha Ntianá?

41 As'ai kikjexín jóo ndjio. Tsasenjinki Jesu nk'a ján ko b'i kitsú:

—Na'mi, máb'achjíhi nga tímjeñjuní. 42 Be nga mjeñju tehentení, tunga tínchjakohó ra ngandaha xuta xi tíincha ei tu xi s'ejihin ra nga ji kin'e nibání.

43 Nk'ie nga ja kamaha nga b'a kitsú, as'ai 'yún kinchja:

—¡Lazaro, titjusjei yo!

44 As'ai tsitju nda k'ien nga najyun tjí'yúnko ts'íhin ntsja ko sjai, ko ankjín tjí'makoho kj'aí najyun.

B'a kitsú Jesu nga kinchjako xuto:

—Chjúxihiun najyuun. N'endohóo.

B'i ts'ín y'énda já tjíxóo nga mjehe ts'iínk'ien Jesu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 Máha xuta xi j'aisehe Maria ko kikie ni xi kits'ín Jesu, nkjin maha xi kis'ejihin. 46 Tunga tjíhín xi ngjisehe já fariseo ko kitsúyaha ni xi kits'ín Jesu. 47 As'ai já na'mi k'aku ko já fariseo kinchja ñjaha ngayjee já tjíxóo ko b'a kitsúhu:

—¿Nkú n'eé ei ni? At'aha ja 'yún títs'ín kjuankjún ndo. 48 Tsa tu nku k'uaintehé raá nga b'a ts'iín, as'ai ngayjee xuta tsjénnkihi ndo ko incha kj'uaí já Roma nga ts'iínkje ninkuná ko xuta nankiná.

49 As'ai b'i kitsú Caifa xi tjíhin nda na'mi títjun nú xu'bo:

—¿Á najmi mankjihinnuu? 50 ¿A najmi ma chubayahánuu nga tu sahá nda tjín tsa nku nda kuayántjaihi ngandaha ngayjee xuta, tu xi b'a ts'ín najmi n'ekjehe xuta nankiná?

51 Tunga najmi kuentaha ní Caifa kinchjaha nga b'a kitsú. Kui xi nda na'mi títjun nú xu'bo ko xi nkúhu nku nda profeta kinchja éhen Ntianá nga kuayá Jesu ngandaha naxinantóo. 52 Ko najmi tu suba ngandaha xuta xi ntje judio tjehen ra kuayáha Jesu. Ta kuayá ní tu xi k'uékúhu ngayjee ntíhi Ntianá xi tjímasún. 53 Kui b'a maha, nistjin xu'bo kik'atuts'ihin ra já tjíxóo nga y'éndakoho xinkjín xi má nga mjehe ts'iínk'ien Jesu. 54 Kui nga najmi ta kikjatsú'ba chjihi Jesu ajihin xuta judio. Ngji t'axín nanki xi 'mi Efrain xi tiña maha ante kixiu. Yo y'ejñako já ni'yakuyáha.

55 Nk'ie nga ja tíbichú tiña S'í Pascua xi b'asje xuta judio, nkjin nkjún xuta incha ngji nanki Jerusalen tu xi ts'iín jehe yjoho nginkun Ntianá kintehe ni nga kuichú

s'íu. 56 Yo tsangisjai Jesu ko kingjásjaiya-
ha xinkjín nga kabincha má ma natsihin
ninku. B'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:
—¿Nkú manuu? ¿A nibá ndo s'íu? ¿A ra
najmi nibáhá?
57 Kui chubo ja kitsjá kjua já na'mi
k'aku ko já fariseo, tsa tjín xi be má
tíjña Jesu tjíhin nga kuitsuya tu xi kama
kuakj'ánijéhe.

12

B'i ts'ín nku tachjuún tsaténdzjojnúhu ntá sinjne Jesu

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

1 Nk'ie nga ndyja sa jun nistjin nga kuichú
S'í Pascua, as'ai j'ai Jesu nanki Betania, má
síjña ni'yaha Lazaro, nda xi kits'ínkj'áíya
ngáha ra ngabayoo. 2 Yo kis'endaha nku
nichine. Marta y'éya nichinee ko Lazaro ta
y'ejñajihin xuta xi y'entut'áko Jesu yámixo.
3 As'ai j'aiko Maria nkú ra ma masen litru
ntá sinjne xi 'mi nardo, xi 'yún nda ko xi
'yún chjí. Kui xi tsaténdzjojnúhu sjai Jesu
ko ta kuihi ntsjaku kits'ínxijnukoho. Ixí
kitsjehén nta sinjne ayoo. 4 As'ai b'i kitsú
Juda Iscariote, xi nda ni'yakuyáha Jesu xi
askahan ts'iínkjas'ehen:
5 —Tsa tu sahá kuasatéña ntá sinjnei kai.
Tsa jan unchan toon denario kuach'a, tu xi
kama kuisinkoho xuta x'an.
6 Tunga najmi xuta x'ahán kits'ínnkjink'un
nga b'a kitsú. Tu ngat'aha ní tooon b'a
kitsúhu, at'aha kui xi f'átjo tooon ko bakjá
ndyjé. 7 B'i kitsú Jesu:
—Najmi tu ji b'echj'áíhi tachjúun. At'aha
nistjin nga s'eyanjia j'átjona ntá sinjnei.
8 Xuta x'an bi tehente k'úéntujínnuu, tunga
an najmi tehente kúátejñajinnuu.
9 Nkjin nkjún xuta kint'é nga nanki Be-
tania tíjña Jesu ko incha ngjisehe. Tunga
najmi tu nkuhú Jesu ngjisehe. Ta incha
ngji ní at'aha ta mjehe nga skue Lazaro
xi kin'ekj'áíya ngáha ra ngabayoo. 10 As'ai
kama ñjakú já na'mi k'aku ko y'éndako
xinkjín xi má nga ko Lazaro tjíhin nga
n'ek'ien. 11 At'aha ngat'aha Lazaro nkjin
nkjún xuta ts'asje t'axíhin yjoho jóo. Tu
sahá Jesu kis'ejihin.

B'i ts'ín jas'en Jesu nanki Jerusalen

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

12 Nistjin xi ma ndyjuun ngáha nkjin
nkjún xuta kint'é nga Jesu kj'uaí nanki
Jerusalen, at'aha nkjin maha xi j'aik'asje S'í
Pascua. 13 As'ai incha jakj'á tjiaha yá xkajén
ko tsitju nga incha ngjikj'á niyá. B'i incha
kitsú nga 'yún kinchja:
—¡Kats'ínk'ankiná Ntianá! ¡Ntianá nda
kats'ínko xi nibáha ngajoho, xi Nda Reihi
xuta Israel!
14 Nku ntí búrrú kisakúhu Jesu ko y'esún,
xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá:
15 Xuta Sion, najmi tu binkjun.
Chasoo, ja nibá Nda Reinuu nga tjísun nku
ntí búrrú.
16 Kui ni xu'bi najmi kamankjihin já
ni'yakuyáha nga tjuhun. Tunga askahán ni,
nk'ie nga tsakúchji kjuachánkaha, nk'iehé
j'áítsjehen já ni'yakuyáha nga b'a ts'ín tjít'a
éhen Ntianá nga kinchjanijmíyaha Jesu ko
nga b'a kin'ehe.
17 Xuta xi tíinchako Jesu nk'ie nga kinch-
jaha Lazaro aya tsjóo nga kits'ínkj'áíya
ngáha ra ngabayoo, kui xi incha kitsúya ni
xi kikie. 18 Kui kjuaha nga nkjin nkjún xuta
tsitjuhu nga ngjikj'á niyáha Jesu, at'aha
kint'é kjuankjún xi kits'ín. 19 As'ai kinch-
janijmíyaha já fariseo niu. B'i ngján b'i
kitsúhu xinkjín:
—¿A tíyo? Najmi chumi nihi xi kama
n'eé. Chase maruu. Ngayjee xuta tít-
sjennkíhi ndo.

B'i ts'ín kitsúya títjun Jesu nga kuayá

20 Ta tjenjihin xuta k'ua xuta xi nchja
griego xi ta incha j'ai nanki Jerusalen nga
j'ai ts'íntsjoho Ntianá ajihin s'íu. 21 Kui xi
j'aisehe Felipe xi nda Betsaida, nanki xi
tíjñajihin ante Galilea, ko b'a kitsúhu:
—Ji nda ntia, mjeni nga chai Jesu.
22 As'ai Felipe ngji tsúyaha Andre ko nga
joo ngji tsúya ngáha Jesu. 23 As'ai b'i kitsú
Jesu:
—Ja kuichu chuba nga sakúchji
kjuachánkaha Ntíhi Ndax'iun. 24 Kjuaxi ni
xi tíxinnuu. Tsa najmi kuijne t'ankiu
nku xujmá tuniñu ko kuayá, tu nku s'ejña
subahá. Tunga tsa kuayá, nk'iehé nga tsjá
chan xi 'yún tse. 25 Xi tjoho yjoho, kui xi
tu sahá ndyja. Tunga xi najmi tjoho yjoho
asunntei, kui xi tu sahá kj'uátjo ko k'úéjña
tík'un sín. 26 Tsa tjín xi títs'ínkjáínna nga
an xi kama Nda Ntiaha, katsjennkína. Má
kúátejña, ta yo k'úéjña xi ts'iínkjáínna, ko
Ntia Na'miu k'uasjenk'aha xuta xu'bo.

27 ’Yún un tíbehe animana nd'ai. ¿Nkú
xían? ¿A b'i xían: Ji Na'mi, n'ekj'a t'axínní
kjuanima xu'bi nd'ai? Tunga kuihí xá
jáihina. 28 Tu sahá takúchji kjuachánkahi,
Na'mi.
Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, as'ai b'i kitsú nku
nta xi nibaha nk'a ján:
—Ja tsakuchjá kjuachánkana ko ta
kuakuchjíhí ngáhana.
29 Nk'ie nga kint'é nto xuta xi tíincha yo,
tjín xi b'a kitsú:
—Nku ch'on kjuaneya.
Ko k'ua xi b'a kitsú:
—Nku ntítsje kuanchjakohо.
30 As'ai b'a kitsú Jesu:
—Najmi ngandana kuanu'yáha nto.
Ngandanu ní b'a kamaha. 31 Nd'ai n'ekokjua
asunntei ko nd'ai kuich'onsje natsin ján
xi tíbatéxumaha asunntei. 32 Ko nga
chjúsíntjen nk'ana t'anankiu, ts'ian nga
nibak'únna ngayjee xuta xi tjín asunntee.
33 B'a kitsú Jesu nga kitsúya xi nkú ts'ín
kuayáha. 34 As'ai b'a kitsú xuta:
—Tunga yaníi ni xi tjít'a kjuatéxumoo,
nga xi ts'iín nibá Ntianá ngajoho k'úéjña
sín. ¿Nkú ts'ín b'a tíbixíhinni nga tjíhin nga
chjúsíntjen nk'aha Ntíhi Ndax'iun? ¿Yá xi
Ntíhi Ndax'in xi tíbixín?
35 B'i kitsú Jesu:
—An nd'íu. Tu chuba nistjihín tíijñajin
sanuu. Tinimo nga tíjña sanuu nd'íu tu
xi najmi kama jyunt'aihinnu. At'aha xi
tsú'ba má jyuun najmi be má fi. 36 Nk'ie nga
tíijñajinnuu xi nkúhu nd'í, n'e s'ejinnú tu xi
kuinimahanu má ndzjeen.
B'a kitsú Jesu ko as'ai ngji t'axíhin xuto.

Kui ngat'ai xuta najmi kis'ejihin ra Jesu

37 Ndaha tsa nkjin nkjún kjuankjún xi
kits'ín Jesu nginkun xuta, tunga najmi
kis'ejihín ra yáha kui. 38 B'a kama tu xi
tsitjusuhun én xi kitsú nda profeta Isaia má
nga b'a ts'ín y'ét'a:
Ji Ntia, ¿yá xi kis'ejihin én xi kichubai?
¿Yá xi kis'ejña chjihi nga'yúhun Ntianá?
39 Kui kjuaha nga najmi kama kis'ejihin ra
xuta, at'aha b'i ta ts'ín y'ét'a ya Isaia éhen
Ntianá:
40 Ntianá y'échja tunkun xuta xu'bi ko
kits'ín ndjá animaha,
tu xi najmi skuehe ko tu xi najmi kamankji-
hin ra,
tsa ts'iínk'óntjaiya animaha xi má nga
ts'innkíhi xuta xu'bi.
41 B'a kitsú Isaia at'aha kikie kjuachánkaha
Jesu ko kinchjanijmíyaha.
42 Ko ta nkjin maha já tjíxá xi kis'ejihin
Jesu, tunga najmi kits'ínkiehé yjoho at'aha
tsankjún já fariseo ko najmi mjehe nga
kuich'onsje ajihin xuta sinagoga. 43 B'a
kits'ín at'aha 'yún kama tsjo saha nga
s'ehe kjuachánka ajihin xuta nga nginkun
Ntianá.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha yjoho Jesu

44 'Yún kinchja Jesu nga b'i kitsú:
—Xi s'ejihin an, najmi tu nku an
tís'ejihin. Ta tís'ejihin xi kits'ín nibána.
45 Xi tíbena, tíbe xi kits'ín nibána. 46 An nd'í
xi j'ai ts'ín ndzjehen xuta asunntei, tu xi
ngayjee xi s'ejihin ra an najmi k'úéntuhu
má jyuun.
47 ’Tsa tjín xi kuint'é én xi tínchja tunga
najmi ts'iíntjusuhún, najmi an kuasehe má
ni xi nda ko má ni xi najmi nda xi kits'ín
xuta xu'boo. At'aha najmi kui xóo jáihina.
Jái ts'ink'anki níná xuta. 48 Xi ts'iín t'axínna
ko najmi ts'iínkjáíhin én xi tínchja, tíjña xi
kuasehe má ni xi nda ko má ni xi najmi nda
xi kits'ín. Én xi tínchja, kui xi k'uéjñanehe
ni xi kanéhe xuta xu'boo nistjin xi fekuu.
49 ’At'aha najmi kuentana tínchjahana.
Kuentaha ní Na'mi xi kits'ín nibána tínch-
jahana. Kui xi kitsjána kjua má nihi xi
tjíhin nga kuinchja ko kuakuyá. 50 Ko be
nga kjuatéxumaha ts'iínk'iéntu tík'un síhin
xuta. Kui kjuaha, xi nkú kitsúhuna Ntia
Na'miu, b'a ts'ín tínchja.

13

B'i ts'ín tsanéjnu Jesu sjai já ni'yakuyáha

1 Chubahá ndyjaha nistjihin S'í Pascua ko
be Jesu nga ja tíbichú chuba nga k'uéjña
asunntee nga ngjuai ngáha má tíjña Ntia
Na'miu. Tehente kits'íntjo xuta xi ts'e xi
tjíntu asunntee ko ngayjehe k'un kits'íntjo.
2 Kikjineko já ni'yakuyáha nichinehe s'íu,
ko kui chubo ndanindoo ja kab'éjñajin
animaha Juda Iscariote ntíhi Simon nga
ts'iínkjas'en Jesu. 3 Be Jesu nga Ntia Na'miu
kits'ínkjas'en aya ntsja ngayjee ni xi tjín.
Be nga má tíjña Ntianá nibaha ko nga yo
ngjuaise ngáha ra.
4 Kui b'a maha, nk'ie nga tjíntut'áha
yámixo, as'ai tsisintjen Jesu, ts'asje najyun

ndju xi yja kǫ jakj'á nku najyunxú nga
y'ékjá ndayáha̱. 5 Jakj'á ntánijua, tsanéjnu
sjai já ni'yakuyáha̱ kǫ kits'ínxijnukǫho na-
jyunxú xi y'ékjá ndayáha̱. 6 Nk'ie nga
tsichuk'úhu̱n Simon Pedrǫ, b'a̱ kitsú ndǫ:
—Ji Nda̱ Nti̱a, ¿nkú ts'ín ji ku̱a̱nejnuhuni
tsu̱ká?
7 B'i̱ kitsú Jesu:
—Nd'a̱i najmi yai ni xi títs'ian tu̱nga
a̱skahán ni ka̱mankjihin.
8 B'a̱há ta̱ kitsú ngáha Pedrǫ:
—Ndaha tsa mí yjehe najmi ku̱a̱nejnui
tsu̱ká.
B'i̱ kitsú Jesu:
—Tsa najmi kuanejná tsu̱kui, najmi ta̱
xu̱ta̱ xi ts'a̱n ka̱mahani.
9 A̱s'a̱i b'a̱ kitsú Simon Pedrǫ:
—Ji Nda̱ Nti̱a, najmi tu̱ suba tsu̱ká xi
ta̱nejnui ma. Ta̱ ta̱nejnui ntsa̱ kǫ nintaká.
10 B'i̱ kitsú Jesu:
—Xi a̱s'a̱i kabinguyahá tu̱ tsu̱ku̱hú
machjéhe̱n nga kfe̱jnú, a̱t'aha̱ je yje. Jun
bi ja jo, tu̱nga najmi ngatentenú.
11 A̱t'aha̱ be Jesu yá xi ts'i̱ínkjas'ehe̱n, kui
nga: "Najmi ngatentoǫ xi jo", kitsúhu.
12 Nk'ie nga ja kamaha̱ nga tsanéjnu sjai
já ni'yakuyáha̱, a̱s'a̱i kingja ngáha najyun
ndjuhu̱, y'ejñat'a yámixǫ kǫ b'i̱ kitsú:
—¿A mankjinnu̱u ni xi kuats'inkǫnu̱u?
13 Jun xi 'minú Nda̱ Maestru̱ kǫ Nda̱ Nti̱a. Kǫ
tjínnu̱u kixi̱ nga b'a̱ bixínnú, a̱t'aha̱ b'a̱ tjín
kjáíhin. 14 Kui b'a̱ maha, tsa an xi kuakane-
jnúhuna tsu̱ku, nga an xi Nda̱ Maestru̱nu̱u
kǫ Nda̱ Nti̱anu̱u, kui nga kǫ jun tjíhin nga
ku̱a̱nejnuhunu tsu̱ku̱ xinki̱u. 15 Ja kuak'iejñá
chu̱ba̱yanu̱u tu̱ xi b'a̱ n'e̱henu xi nkú ku-
ats'innu̱u. 16 Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. Ndaha
nku nda̱ musu̱ najmi 'yún nk'a tje̱n nga nda̱
nti̱aha̱. Kǫ nku nda̱ xi s'exá najmi 'yún nk'a
tje̱n nga xi b'éxáha̱. 17 Tsa tímankjinnu̱u ni
xi tíxian kǫ ta̱ n'e̱tjusun, á b'a̱ nda tjíhin
ts'a̱jun.
18 'Najmi nga tentoǫ b'a̱ tíxinnu̱u. An be
yá xi j'ajián. Tu̱nga tjíhín ni nga ku̱i̱tjusun
éhe̱n Nti̱aná xi b'a̱ ts'ín tjít'a: "Xi kjinekǫna
niñu̱, kui xi ja kama nda̱ kontra̱na̱." 19 Nd'a̱i
b'a̱ tíxinnu̱u kintehe̱ ni nga ku̱i̱tjusun ni xi
tjíhin nga ka̱ma, tu̱ xi nk'ie nga b'a̱ ka̱moǫ
s'e̱jihi̱nnu̱u nga an xi tu̱ b'a̱ ts'ín tíijñaná.
20 Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. Xi ts'i̱ínkjáíhi̱n xu̱ta̱
xi ts'inkjíá, kui xi an títs'ínkjáínna. Kǫ xi
ts'i̱ínkjáínna, kui xi títs'ínkjáíhi̱n xi kits'ín
nibána.

B'i̱ ts'ín kitsúya Jesu nga Juda̱ Iscariote̱ ts'i̱ínkjas'ehe̱n

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 A̱s'a̱i xí ts'atséhé ani̱ma̱ha̱ Jesu kǫ b'i̱
kitsú:
—Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. Tíjñajinnu̱u nku
xi ts'i̱ínkjas'enna.
22 A̱s'a̱i b'i̱ ngján i̱ncha tsase'a xinkjín já
ni'yakuyóǫ, a̱t'aha̱ najmi be yá xi títsu Jesu.
23 Yǫ tíjñat'a tiñaha̱ Jesu nda̱ ni'yakuyá xi
'yún tjohǫ nga tíjñat'akǫhǫ yámixǫ. 24 Kui
nga jyukj'i Simon Pedrǫ kingjásjaiya se̱he̱n
ra̱ nda̱ ni'yakuyá xu'bǫ nga ngju̱ásjaiyaha̱
Jesu yá xi títsu. 25 A̱s'a̱i nda̱ ni'yakuyóǫ 'yún
ngjik'ún saha̱ Jesu kǫ b'i̱ kitsú:
—Ji Nda̱ Nti̱a, ¿yá xi b'a̱ ts'i̱i̱u̱n?
26 B'i̱ kitsú Jesu:
—Xi ts'ink'anchi̱hi̱ ni̱nku̱a̱n kǫ tsjaha̱, kui
xi b'a̱ ts'i̱i̱u̱n.
A̱s'a̱i kits'ínk'anchi̱ ni̱nku̱ǫn kǫ Juda̱ Is-
cariote̱ kitsjáha̱, kui xi ntíhi̱ Simon. 27 Nk'ie
nga kik'a̱i̱hi̱ Juda̱ ni̱nku̱ǫn, jas'enjihi̱n
nda̱nindoǫ. A̱s'a̱i b'i̱ kitsúhu̱ Jesu ndǫ:
—Ki̱tsa̱ n'e̱i̱ ni xi n'e̱i̱.
28 Tu̱nga ndahá nku xi tjíntut'á yámixǫ
najmi kamankjihi̱n á b'a̱ kitsúhu̱ ra̱. 29 Tjín
xi kits'ínnkjink'un nga b'a̱ kitsú nga tjíhin
nga k'u̱a̱tse Juda̱ ni xi machjén s'íu̱ kǫ a
ra̱ nga tsjáha̱ tǫon xu̱ta̱ x'a̱n, a̱t'aha̱ Juda̱
f'átjo tǫoǫn. 30 Nk'ie nga kik'a̱i̱hi̱ ni̱nku̱ǫn
Juda̱, tje̱n'yún tsitjusjehé na̱tsiu̱n. Ja jyun
kui chu̱boǫ.

Kui kju̱a̱téxuma tse̱tse̱ xu'bi̱ y'éjña Jesu

31 Nk'ie nga ja ngji Juda̱, b'a̱ kitsú Jesu:
—Nd'a̱i sa̱kúchji kju̱a̱chánkaha̱ Ntíhi̱
Nda̱x'i̱u̱n, kǫ ni xi ts'i̱ín Ntíhi̱ Nda̱x'i̱u̱n
ku̱a̱kúchji kju̱a̱chánkaha̱ Nti̱aná. 32 Kǫ tsa
Ntíhi̱ Nda̱x'i̱u̱n ku̱a̱kúchji kju̱a̱chánkaha̱
Nti̱aná, b'a̱ ta̱ ts'ín Nti̱aná ku̱a̱kúchji
kju̱a̱chánkaha̱ Ntíu̱. Ja ma ma b'a̱ ka̱moǫ.
33 Jun ntína̱, tu̱ kutjuhú tíijñajin sanu̱u.
Ku̱i̱nchísjainú tu̱nga má nga kfían najmi
ka̱ma kuankíún. B'a̱ ta̱ tíxinnu̱u nd'a̱i xi
nkú nga ta̱ kixihi̱n xu̱ta̱ xingisoǫ.
34 'Tsjanu̱u nku kju̱a̱téxuma tse̱tse̱: N'e̱tjó
xinki̱u. Xi nkú nga ts'ín tjona jun, b'a̱
ta̱ ts'ín n'e̱tjó xinki̱u. 35 B'a̱ ts'ín sku̱e̱he
ngayje̱ xu̱ta̱ nga jun xi já ni'yakuyána̱, tsa
n'e̱tjó xinki̱u.

B'i̱ ts'ín kitsúya títjun Jesu nga Pedrǫ b'a̱ ku̱i̱tsu̱ nga najmi behe̱

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

36 B'a kitsú Simon Pedro:
—Ji Nda Ntia, ¿má xi tjehen k'úín?
B'i kitsú Jesu:
—Najmi kama tsjénnkiní nd'ai má nga kfían, tunga askahán ni tsjénnkiní.
37 B'ahá ta kitsú ngáha Pedro:
—Ji Nda Ntia, ¿á najmi kama tsjénnkihi ra nd'ai? Tjínkuhu k'an nga kuayántjaihi ra.
38 B'i kitsú Jesu:
—¿A tjínkuhu k'uin nga kuayántjaihiní? Kjuaxi ni xi tíxihin. Kintehe ni nga kjintá xanto b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjíhin.

14

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga ngjuaise ngáha ra Ntia Na'miu

1 B'i ta kitsú ya Jesu:
—Najmi tu fantaha ruu yjonuu. N'e s'ejiun Ntianá ko kas'ejinnuu an. 2 Ni'yaha Na'mina tjín nkjún ante. Tsa najmi kjuaxi, ja ra nd'ai kixinyahanuu kai. Kfín k'uendánuu ante. 3 Tsa kfín k'uendánuu ante, as'ai kjúáikj'a ngáhanuu tu xi ta yo kuintsubahanu má nga kúátejña. 4 Yo niyá xi fi má nga kfían.
5 B'a kitsú Toma:
—Ji Nda Ntia, najmi yai má k'úín. ¿Nkú n'e chahani niyóo?
6 B'i kitsú Jesu:
—An niyá xi fi má tíjña Ntia Na'miu, an bakuyá én xi naxu ko an tsja kjuatík'un. Ndaha nku najmi kuichúsehe Ntia Na'miu tsa najmi an. 7 Tsa yanú, ta cha ruu Na'mina. Ko nd'ai tích'atuts'ihin ruu nga tíyo ko tunkun tíyakohonu.
8 B'a kitsú Felipe:
—Ji Nda Ntia, takúchjini Ntia Na'miu ko s'enkuni.
9 B'i kitsú Jesu:
—Ji Felipe, ja nd'ai tíijñajihinnuu. ¿A tu yje najmi kjehé yaní? Xi tíbena ta tíbe Ntia Na'miu. ¿Á: "takúchjini Ntia Na'miu" tíbixíhinni? 10 ¿A najmi s'ejihín ri nga an xi tíijñajihin Ntia Na'miu ko Ntia Na'miu tíjñajinna? Én xi tínchjakonuu najmi kuentana tínchjahana. Na'mi xi tíjñajinna, kui xi títs'ín ni xi ts'e. 11 N'e s'ejiun nga an tíijñajihin Ntia Na'miu ko nga kui tíjñajinna. Tsa najmi s'ejinnuu énna, ndaha tsa tu ni xi kits'ian n'e s'ejiun.
12 'Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi s'ejihin an ta kui nihi xi ts'iín xi nkúhu xi títs'ian. Ko 'yún chánka sa ni xi ts'iín xuta xu'bo, at'aha an tífia má tíjña Ntia Na'miu. 13 Ngayjee ni xi kuinchíhuu Na'miu ngajona, tsjanuu. B'a ts'ín an xi Ntíu kuakuchjíhina kjuachánkaha Ntia Na'miu. 14 Ts'ian ni xi kuinchúhuu ngajona.

B'i ts'ín kitsúya Jesu nga ts'iín nibá Espiritu hu Ntianá

15 'Tsa tjonuu an, n'etjusun kjuatéxumana. 16 Kuankihi Ntia Na'miu, ko tsjánuu kj'aí xi ta kuasinkonuu ko xi k'úéjñajin sínnuu. 17 Kui xi Espiritu xi kuakúchji ni xi naxu. Xuta xi najmi be Ntianá najmi kama ts'iínkjáíhin, at'aha najmi ma chjihi ko najmi be yáha. Tunga máha jun, ja yo yáha, at'aha kui xi tíjñajinnuu ko k'úéjñajinnuu.
18 'Najmi k'uentú masennuu. Kjúáise ngáhanuu. 19 Sa kutju najmi ta skuehena xuta, tunga máha jun, chanú. At'aha tíijña tík'an, kui nga ta kuintsuba tík'uhunnu. 20 Nk'ie nga b'a kamoo, choo nga an tíijñajihin Na'mina ko jun tintsubajinnú ko an tíijñajinnuu. 21 Xi kj'uátjo kjuatéxumana ko ts'iíntjusun, kui xi tjoho an. Ko xi ts'iíntjona, Na'mina ta ts'iíntjoho ko an ts'intjá ko kuakuchjíhi yjona.
22 As'ai kinchja Juda, tunga najmi Juda Iscariotehé:
—Ji Nda Ntia, ¿nkú tjíhin ra nga tu jin kuakúchjihíni yjohi ko nga najmi kuakúchjihi yjohi xuta xi k'oo?
23 B'i kitsú Jesu:
—Xi tjoho an, kui xi ts'iíntjusun énna. Na'mina ts'iíntjoho xuta xu'bo, ko Na'mina ko an kjúáiseihi nga kuintsubako tehente. 24 Tunga xi najmi tjoho an, najmi ts'iíntjusun énna. Én xi tínu'yó, najmi an ts'an. Ts'e Na'mi xi kits'ín nibána.
25 'B'i tíxinnuu nk'ie nga tíijñajin sanuu. 26 Tunga Ntia Na'miu ts'iín nibá Espiritu Santo ngajona. Kui xi kuasinkonuu. Kuakúya yjenuu ko ts'iínkj'áítsjen yjenuu ni xi kixinnuu.
27 'Tíb'ejñánuu kjuajyu. Kjuajyuna títs-januu. Najmi b'a ts'ín tsja xi nkú ts'ín tsjá asunntei. Najmi tu fantaha ruu yjonuu ko najmi tu binkjun. 28 Ja kuanu'yó nga b'a kuaxinnuu nga kfían ko kjúáise ngáhanuu. Tsa kjuaxi nga tjonuu an, ta tsjo kamanuu nga kfían má tíjña Ntia Na'miu, at'aha 'yún chánka sa Ntia Na'miu nga an. 29 Nd'ai b'a tíxinnuu kintehe ni nga kuitjusun ni xi

tjíhin nga kąma tu̱ xi s'ęjihi̱nnu̱u nk'ie nga b'ą kąmoǫ.
30 'Najmi tą tse kuinchjakǫ sahąnu̱u,
ąt'ahą kj'u̱aí xi tíbatéxumahą ąsunntei̱. Na-
jmi tjíhi̱n nga'yún tsa kui xi ts'i̱ín nganąna.
31 Tu̱nga tjíhín ni nga b'ą kąma, tu̱ xi
kąmankjihi̱n rą ąsunntei̱ nga tjona Nti̱ą
Nąʼmiu̱ kǫ nga títs'intjusan xi nkú kitsúna.
Ti̱síntjǫon kǫ tjián.

15

B'i̱ ts'ín kits'ínchjén Jesu yá tuntsjąjéę kǫ tjiahą nga tsakúya

1 21 'An tuts'in yá tuntsjąjé xi nda, kǫ
Nąʼminą xi ts'ę yá tuntsjąjéę. 2 Ngayjeę
tjia xi tjínna xi najmi tsjá tu, batet'a. Kǫ
ngayjeę tjia xi tsjá tu, ts'ín chuhu̱n tu̱ xi
'yún ngju̱ą sahą rą. 3 Ngąt'a ts'ąjun, én
xi tsakuyánu̱u kits'ínchjén Nąʼminą nga
kits'ín chunnu̱u. 4 Ti̱ntsu̱bąjinnú kǫ an
kúátęjñajinnu̱u. Nku tjia najmi ma tsjá suba
tu tsa najmi tjít'a yáhą. B'ą tą ts'ín najmi
k'u̱o tu tsa najmi ku̱i̱ntsu̱bąjinnú.
5 'An tuts'in yá tuntsjąjéę kǫ jun tjia-
hą. Xi tíjñajinna kǫ an tíijñajihi̱n, kui xi
'yún tsjá tu. Ąt'ahą tsa najmi tjián, na-
jmi chumi nihi xi kąma n'ǫo. 6 Xi najmi
k'úéjñajinna ngju̱ąi̱ya nątsin ján xi nkúhu
tjia xi tit'áhą yá tuntsjąjéę. Yǫ xi̱ kǫ
s'ęntukú kǫ n'ękj'ajin ąjin nd'íu̱ nga ku̱i̱ti̱.
7 'Tsa ku̱i̱ntsu̱bąjinnú kǫ tsa énnąʼ
k'úéjñajinnu̱u, ti̱nchíú tu̱ mí ni xi mjehénu̱u
kǫ k'u̱ąi̱nu̱u. 8 Kui ni xu'bi̱ xi ku̱ąkúchji
kju̱ąchánkahą Nąʼminą, nga 'yún k'u̱o tu
kǫ nga xu̱tą ni'yakuyánąʼ kąmo. 9 Xi nkú
ts'ín tjohǫ an Nti̱ą Nąʼmiu̱, b'ą tą ts'ín
tjona jun. Ti̱ntsu̱bąjin sahanu kju̱ątjonąʼ.
10 Tsa n'ętjusun kju̱ątéxumanąʼ, tu̱ nkú
ku̱i̱tsu̱bąjinnú kju̱ątjonąʼ, xi nkú ts'ín
títs'intjusan kju̱ątéxumahą Nąʼminą kǫ tu̱
nkú tíijñajinná kju̱ątjohǫ.
11 'B'ą tíxinnu̱u tu̱ xi tsjo k'úéhęnu̱u xi
nkú ts'ín tsjo tjínna. Nk'ie nga b'ą n'ǫo,
b'i̱hí ts'ín nga tsjo k'úénu̱u. 12 Kui kju̱ątéx-
umanąʼ xu'bi̱: B'i̱ ngján n'ętjó xinki̱u xi
nkú ts'ín tjona jun. 13 Kui xu'bi̱ kju̱ątjo xi
'yún chánka xi tíjña, tsa tjín xi ku̱ąyántjaihi
xinkjín. 14 Jun xi xu̱tą xinkjían tsa n'ętjusun
kju̱ątéxuma xi títsjanu̱u. 15 Najmi tą já musu̱
tíxihi̱nnu̱u, ąt'ahą já musu̱ najmi be ni xi
ts'ín ndą nti̱ąhą. Tu̱nga xu̱tą xinkjíáhán
tíxinnu̱u, ąt'ahą tíb'ejñá chjinu̱u ngayjeę ni
xi kitsúna Nąʼminą.
16 'Najmi jun xi kichj'ajinnú. An ní xi
j'ajínnu̱u kǫ kitsja xánu̱u nga kuankíún kǫ
k'u̱o tu. 'Yún tse ku̱i̱chúkju̱ąhą tunu̱u.
Kui kju̱ąha nga tsjáhąnu̱u Nti̱ą Nąʼmiu̱
tu̱ mí nihí ni xi ku̱i̱nchíhu̱u ngajonąʼ.
17 Kui kju̱ątéxumanąʼ xu'bi̱: B'i̱ ngján n'ętjó
xinki̱u.

B'i̱ ts'ín kitsúya Jesu nga n'ę uncha já ni'yakuyáhą

18 'Tsa ts'i̱ín unkienu̱u xu̱tą ąsunnteę,
n'ękj'áítsjon nga an tjun kits'ín unkiena.
19 Tsa ąsunntei̱ ts'ęnu̱u, ts'i̱íntjonu̱u xu̱-
tą ąsunntei̱ xi nkú ts'ín tjohǫ xinkjín.
Tu̱nga najmi ąsunntei̱hí ts'ęnu̱u, ąt'ahą an
j'ajínnu̱u ąjihi̱n xu̱tą xi tjín ąsunntei̱. Kui
kju̱ąha nga ts'i̱ín unkieheu̱u.
20 'T'ejin tak'un én xi kuaxinnu̱u, nga nku
ndą musu̱ najmi 'yún nk'a tjęn nga ndą
nti̱ąhą. Tsa tjennki unkiena xu̱tą, kǫ tą
jun tsjénnki unkienu̱u. Kǫ tsa títs'íntjusun
énnąʼ, tą ts'i̱íntjusun énnu̱u. 21 Ngayjeę ni
xu'bi̱ ts'i̱ínkǫnu̱u xu̱tą tu̱ ngąt'anąʼ, ąt'ahą
najmi i̱ncha be xi kits'ín nibána.
22 'Tsa najmi jái̱ nchjakąʼ xu̱tą xu'bǫ, najmi
s'ęhę rą jé. Tu̱nga nd'ąi̱ najmi tą tjín nkú
ts'ín ku̱ąsi̱nkǫho yjohǫ ngąt'ahą ngatitsun
xi tíi̱ncha ts'ín. 23 Xi unkiena tą unkie
Nąʼminą. 24 Ni xi ndaha nku najmi kjęe
ch'aha ts'ín kits'ian ąjihi̱n xu̱tą xu'bǫ. Tsa
najmi b'ą kits'ian, najmi s'ęhę rą jé. Tu̱nga
ndaha tsa i̱ncha kikie ni xi kits'ian, tu̱ nkú
i̱ncha kits'ín unkiehéni̱ Nąʼminą kǫ an. 25 B'ą
kama tu̱ xi tsitjusuhun ni xi tjít'a xu̱ju̱n
kju̱ątéxumahą xu̱tą xu'bǫ má nga b'ą títsu:
"Chu̱bą i̱ncha kits'ín unkiehéna."
26 'Tu̱nga kj'u̱ąíhí xi ku̱ąsi̱nkǫnu̱u, xi ts'in
nibásenu̱u nk'ie nga tíijñakąʼ Nąʼmiu̱. Má
tíjña Nąʼmiu̱ ni̱baha. Kui xi Espiri̱tu̱ San-
tǫ xi ku̱ąkúchji ni xi nąxu̱. Kui ku̱i̱nch-
jąnijmíyahana. 27 Jun bi tą chu̱banijmíya-
hanú, ąt'ahą santaha nkúhu nga tuts'ihi̱n ni
tintsu̱bąkǫnú.

16

1 'Tíxinyanu̱u ni xu'bi̱ tu̱ xi najmi
n'ęndyjajihi̱n ru̱u yjonu̱u. 2 Ąt'ahą
ku̱i̱ch'onsjenu̱u ąjihi̱n xu̱tą sinagogą.
Ku̱i̱chú chu̱bą nk'ie nga tu̱ yáhá ni xi
ts'i̱ínk'iennu̱u, b'ą kąmahą nk'ie nga
sąsíhi̱n Nti̱ąná nk'ie nga b'ą ts'i̱ínnu̱u. 3 B'ą
ts'i̱ínnu̱u xu̱tą ąt'ahą najmi beni̱, tą ndaha

Na̱'miu̱ ko̱ ta̱ ndaha an. [4] Tíxinyanu̱u nga
b'a̱ ka̱ma tu̱ xi nk'ie nga ku̱ichúhu chu̱bo̱
kj'u̱a̱ítsjehe̱nnu̱u nga b'a̱ kixinnu̱u.

B'i̱ ts'ín kitsúya Jesu ni xi ts'i̱ín Espiri̱tu̱ Santo̱

'Najmi kixinyanu̱u ni xu'bi̱ nga tuts'ihi̱n
ni a̱t'aha̱ an tíijñajin sanu̱u. [5] Tu̱nga nd'a̱i
tífia má tíjña xi kits'ín nibána. Jun najmi
tíchasjaiyanú má kfían. [6] Tu̱ sa ní tí'be nusin
nusinnu̱u a̱t'aha̱ b'a̱ tíxinnu̱u. [7] Tu̱nga
kju̱axi̱hí ni xi tíxinnu̱u. Tu̱ sahá ngandanu̱u
nga kfían. A̱t'aha̱ tsa najmi kfían, najmi
kj'u̱a̱í xi ku̱a̱sinko̱nu̱u. Tu̱nga tsa kfían, kui
xi ts'in nibásenu̱u.

[8] 'Nk'ie nga kj'u̱a̱í, ts'i̱ín nga ka̱mankji-
hi̱n xu̱ta̱ xi tjín a̱sunnte̱i nga ngatitsun
tjíhi̱n, ko̱ nga an kits'ian ni xi na̱xu̱
nginku̱n Nti̱aná, ko̱ nga Nti̱aná ku̱a̱se̱he̱
ni xi nda ko̱ ni xi najmi nda kits'ín xu̱ta̱.
[9] Ka̱mankjihi̱n xu̱ta̱ nga ngatitsun tjíhi̱n,
a̱t'aha̱ najmi s'ejihi̱n an. [10] Ka̱mankjihi̱n nga
na̱xu̱ kits'ian, a̱t'aha̱ tífia má tíjña Na̱'miu̱.
Najmi ta̱ cha̱hanú. [11] Ko̱ ka̱mankjihi̱n nga
Nti̱aná ku̱a̱se̱he̱ ni xi nda ko̱ ni xi najmi nda
kits'ín, a̱t'aha̱ ja kis'ené he̱ ni xi kanéhe̱ xi
batéxumaha̱ a̱sunnte̱i.

[12] 'Tjín ṉkjún sana ni xi xínyanu̱u tu̱nga
najmi ka̱makjinnu̱u nd'a̱i. [13] Nk'ie ní kj'u̱a̱í
Espiri̱tu̱ xi b'éjña chji ni xi na̱xu̱ tjín, kui
xi ku̱a̱kúyanu̱u ngayjee̱ ni xi na̱xu̱ tjín.
A̱t'aha̱ najmi kuenta̱ha̱ ku̱inchja̱ha. Ni xi
ku̱int'é ní, kui ní nihi xi ku̱inchja̱. Ko̱ ta̱
ku̱itsu̱yanu̱u ni xi ka̱ma a̱skahan.

[14] 'Kui xi ts'i̱ín nga ka̱mankjinnu̱u
ni xi títs'ian. B'a̱ ts'ín k'u̱éjña chjihi
kju̱a̱chánkana̱. [15] Ngayjee̱ ni xi y'aha̱ ra̱
Nti̱a̱ Na̱'miu̱, ko̱ ta̱ an y'ahana. Kui kju̱a̱ha
nga b'a̱ tíxihi̱nnu̱u nga Espiri̱tu̱ ts'i̱ín nga
ka̱mankjinnu̱u ni xi títs'ian.

B'i̱ ts'ín kitsúyaha̱ Jesu já ni'yakuyáha̱ nga ngju̱a̱i̱

[16] 'Sa kutju najmi ta̱ cha̱hanú, ko̱ sa kutju
cha̱ ngáhanú. A̱t'aha̱ má tíjña Na̱'miu̱ kfían.
[17] A̱s'a̱i k'u̱a̱ já ni'yakuyáha̱ b'i̱ ngján
kingjásjaiyaha̱ xinkjín:

—¿Nkú tsuhu̱ ra̱ niu̱? B'a̱ títsuná: "Sa
kutju najmi ta̱ cha̱hanú ko̱ sa kutju cha̱
ngáhanú." Ko̱ ta̱ b'a̱ títsu: "A̱t'aha̱ má
tíjña Na̱'miu̱ kfían." [18] ¿Nkú tsuhu̱ ra̱ én
xi tsu: "sa kutju"? Najmi mankjinná ni xi
tínchja̱ko̱ná.

[19] Kamankjihi̱n Jesu nga mjehe̱ já
ni'yakuyóo̱ ngju̱ásjaiyaha̱ nkú tsuhu̱ ra̱ niu̱
ko̱ b'a̱ kitsú:

—Ja b'a̱ kuaxinnu̱u nga sa kutju najmi
ta̱ cha̱hanú ko̱ sa kutju cha̱ ngáhanú. ¿A
kui nihi xi tíchubani̱jmíyako̱honu xinki̱u?
[20] Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u. Ch'iú ko̱ k'úé nusin
nusinnu̱u, tu̱nga xu̱ta̱ xi najmi be Nti̱aná
bi s'e̱he̱ kju̱a̱tsjo. Ndaha tsa k'úé nusin
nusinnu̱u, tu̱nga a̱skahán ni kju̱a̱tsjo ka̱ma
ngáha kju̱a̱nusinnu̱u.

[21] 'Xi nkúhu nku ta̱chju̱ún xi tsihi̱n nku
ntí, s'ehe̱ kju̱aba a̱t'aha̱ ja kuichu chu̱ba̱ha̱.
Tu̱nga nk'ie nga ja kuatsin ntíu̱, najmi ta̱
f'áítsjehe̱n ra̱ kju̱ani̱mo̱, a̱t'aha̱ tsjo maha̱
nga nku ntí s'ejñaha̱. [22] B'a̱ ta̱ ts'ín tíma
nusinnu̱u nd'a̱i, tu̱nga ni̱basehé ngáha̱nu̱u.
Tsjo k'úé ngáha̱ ra̱ ani̱ma̱nu̱u ko̱ najmi ch'a
xi ka̱ma kjé'anu̱u kju̱a̱tsjonu̱u.

[23] 'Kui ni̱stjiu̱n ndaha nku ni najmi ta̱
cha̱sjaiyahanú. Kju̱axi̱ ni xi tíxinnu̱u.
Tsjánu̱u Nti̱a Na̱'miu̱ tu̱ mí nihí ni xi
ku̱inchíhu̱u ngajona̱. [24] Santaha nd'a̱i ndaha
nku ni najmi kjee binchiu ngajona̱, tu̱nga
nd'a̱i ti̱nchíú ko̱ n'e̱kjóho̱on tu̱ xi 'yún
s'e̱he̱nu̱u kju̱a̱tsjo.

[25] 'Tíb'ejñá chu̱ba̱yanu̱u nd'a̱i tu̱nga
ku̱ichúhú chu̱ba̱ nk'ie nga najmi ta̱ k'uejñá
chu̱ba̱yaha̱nu̱u. K'uejñá chji sisinnu̱u Nti̱a
Na̱'miu̱. [26] Kui ni̱stjiu̱n ku̱inchíú ni xi
mjenu̱u ngajona̱. Najmi ka̱machjén tsa
an kuankintjáínu̱u nginku̱n Nti̱a Na̱'miu̱.
[27] Kui xi ta̱ tjoho̱ jun, a̱t'aha̱ tjonu̱u an ko̱
s'ejinnu̱u nga má tíjña Nti̱aná nibahana.
[28] Má tíjña Nti̱a Na̱'miu̱ nibahana ko̱ jáa̱
a̱sunnte̱i. K'uejñá ngáhana a̱sunnte̱i ko̱
kfínse ngáha̱ ra̱ Nti̱a Na̱'miu̱.

[29] B'a̱ i̱ncha kitsú já ni'yakuyáha̱:

—Nd'a̱i tíchubako̱ kixi̱ kixi̱ni̱. Najmi
tíb'ejña chu̱ba̱yani̱. [30] Tímankjinni̱ nd'a̱i nga
yai ngayjee̱ ni xi tjín ko̱ najmi machjén
tsa tjín xi ngju̱ásjaiyahi. Kui kju̱aha nga
s'ejihi̱nni̱ nga má tíjña Nti̱aná nibahani.

[31] B'i̱ kitsú Jesu:

—¿A s'ejinnu̱u nd'a̱i? [32] Tu̱nga ku̱ichúhú
chu̱ba̱ ko̱ ja kuichu chu̱bo̱ nd'a̱i nk'ie nga
nkúnkú kuankín t'axíún nga sa̱téndzjoyo
ko̱ k'úéjña su̱ba̱nú. Tu̱nga najmi tíijña
su̱ba̱ná, a̱t'aha̱ Nti̱a Na̱'miu̱ tíjñako̱na.
[33] Tíxinyanu̱u ni xu'bi̱ tu̱ xi s'e̱he̱nu̱u
kju̱a̱jyuna̱. Un sku̱enu̱u a̱sunnte̱i, tu̱nga

tsjohó kat'enuu at'aha an ja kits'in nganaha asunntei.

17

B'i ts'ín kinchjantjai Jesu já ni'yakuyáha

1 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsú, as'ai tsasenjinki nk'a ján ko kinchjako Ntianá nga b'i kitsú:

—Ji Na'mi, ja kuichu chuba. Takúchji kjuachánkaha Ntíhi tu xi ko kui Ntíhi kuakúchjihi kjuachánkahi. 2 At'aha kik'ai xáhi xi má nga kuatéxumaha ngayjee xuta, tu xi ts'iínk'ííntu tík'un síhin ngayjee xi ji kik'aihi. 3 Nga k'úéntu tík'un sín xuta, kui xi tsuhu ra nga skuehi ji xi Ntia nku tutuu ko nga skuena an Jesucristo xi kin'e nibáí.

4 'Ja tsakuchjá kjuachánkahi asunntei nga kits'intjusan xá xi kik'ainí. 5 Nd'ai Na'mi, takúchji kjuachánkana nginkuin, kjuachánka xi tu b'a ts'ín jahá tíjñana nginkuin kintehe ni nga kis'ejña asunntei.

6 'Ja y'ejñá chjihi xuta yáha ji, xuta xi kik'ainí ajihin xuta xi tjín asunntei. Ji ts'i xuta xu'bi ko kik'ainí, ko kits'íntjusun éhin. 7 Mankjihin nd'ai nga ngayjee ni xi kik'ainí má tinchin nibáha. 8 At'aha én xi kik'ainí, kixinyaha xuta xu'bi. Kits'ínkjáíhin ko kamankjihin nga kjuaxi nga má tinchin nibahana. S'ejihin nga ji kin'e nibání.

9 'Tíbankintjáíhi xutai. Najmi tíbankintjáíhi xuta asunntei. Tíbankintja xuta xi kik'ainí at'aha ji ts'i. 10 Ngayjee xuta xi ts'an ji ta ts'i, ko xi ts'i an ta ts'an. Tíma chji kjuachánkana ajihin xuta xu'bi.

11 'An kfían má tinchin, tunga kui k'úéntu sa asunntei. Tsje ní ji, Na'mi. Nga'yíhin chúnkoho ri xuta xu'bi xi kik'ainí tu xi nkuhú incha kamaha xi nkúhu ñá. 12 Nk'ie nga tsátejñajihin xuta xu'bi asunntei, kikunkoho ra nga'yíhin ko tsasehe. Ndaha nku najmi kindyja. Tu nku sahá xi tjehen ra nga ndyja, kui xi kindyja tu xi kuitjusuhun ni xi tjít'a xujun éhin.

13 'Tunga nd'ai má tinchin tífia. Tíxinya ni xu'bi nk'ie nga tíijña sa asunntei tu xi s'ejñajin kikjihin ra kjuatsjona xuta xu'bi. 14 An kixinyaha éhin, ko xuta asunntei kits'ín unkiehe at'aha najmi asunntei antehe xi nkú ts'ín najmi asunntei antena. 15 Najmi tíbankihi nga kuich'onsjei asunntei, tunga chjúxin t'axíhín ri ni xi ch'onk'uun. 16 Najmi asunntei antehe xi nkú ts'ín najmi asunntei antena. 17 Éhin bakúya ni xi naxu tjín. N'ei nga katumankjihin xuta xu'bi ni xi naxu, tu xi kats'ínkjas'ehen ri yjoho nga ts'iín ni xi mjehi. 18 Xi nkú ts'ín kin'e nibání asunntei, b'a ts'ín títs'inkjíá xuta xu'bi asunntei. 19 Ngandaha xuta xu'bi títsjaha yjona nga ts'ian ni xi mjehi, tu xi ko ta kui kamaha ra ts'iínkjas'ehen ri yjoho nk'ie nga kamankjihin ni xi naxu tjín.

20 'Najmi tu nku xuta xu'bi tíbankintja. Ta tíbankintjá xi s'ejihin an nk'ie nga kuint'é én xi kuitsuya xuta xu'bi, 21 tu xi nkuhú kamaha ngayjee. Xi nkú ts'ín tinchunjinní ko an tíijñajihin, Na'mi, b'a ta ts'ín nkuhú katumajinná xuta xu'bi, tu xi s'ejihin ra xuta asunntei nga ji kin'e nibání. 22 Kitsjaha xuta xu'bi kjuachánka xi kik'ainí tu xi nkuhú kamaha xi nkú ts'ín nkuhú mahaná. 23 An tíijñajihin xuta xu'bi ko ji tinchunjínní tu xi b'a ts'ín nkuhú kuichú maha. B'a ts'ín xuta asunntei kamankjihin ra nga ji kin'e nibání ko nga tjohi xuta xu'bi xi nkú ts'ín tjohi an.

24 'Ji Na'mi, mjena nga k'úéntukona xuta xi kik'ainí má nga kúátejña, tu xi skuehe kjuachánkana xi kik'ainí at'aha kin'etjóní kintehe ni nga kamanda asunntei. 25 Ji Na'mi xi naxu n'ekoi xuta, xuta asunntei najmi behi. Tunga máha an, behe ko ta xuta xu'bi be nga ji kin'e nibání. 26 Y'ejñá chjihi xuta xu'bi yáha ji ko tu nku k'uejñá chjihí saha, tu xi kamaha ra ts'iíntjoho xuta xinkjín xi nkú ts'ín tjohi an. B'a ts'ín kúátejñajihin ra.

18

B'i ts'ín j'aichj'anijé Jesu
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

1 Nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntianá Jesu, as'ai tsitjuko já ni'yakuyáha. Incha ngji ngabantá ntáxunká Cedron ko jas'en nku ante má tjíntje yá tu. 2 Juda xi títs'ínkjas'ehen ta be ante xu'bo, at'aha nkjin niyá kama ñjako Jesu já ni'yakuyáha yo. 3 Kui nga Juda j'aikoho já jun ko chuba já xi kunntá ninku xi kits'ín nibá já na'mi k'aku ko já fariseo. Kui xi incha y'a nd'í ko kicha. 4 Ja be Jesu ngayjee ni xi kamaha ko tsasinjña títjun nga b'i kitsúhu jóo:

—¿Yá xi tíbinchisjó?

5 B'a incha kitsú jóo:

—Jesu, nda xi nibáha Nazaret.

—Ahán niu̱ —kitsú Jesu.

Ta̱ kabasinjñajihi̱n jóo̱ Juda̱ xi títs'ínkjas'ehe̱n. [6] Nk'ie nga b'a̱ kitsú Jesu: “Ahán niu̱”, i̱ncha ngjinji a̱stu̱n jóo̱ ko̱ tsixuntu. [7] A̱s'a̱i Jesu ta̱ kingjásjaiyahá ngáha̱ ra̱:

—¿Yá xi tíbinchisjó?

B'a̱ i̱ncha kitsú jóo̱:

—Jesu, nda̱ xi nibáha Nazaret.

[8] B'i̱ kitsú Jesu:

—Ja b'a̱ kuaxinnu̱u nga ahán niu̱. Tsa an xi tíbinchisjáínú, tjehe̱nnto nga katji já xu'bi̱.

[9] B'a̱ kama tu̱ xi tsitjusuhun én xi kinchja̱ Jesu nga kinchja̱ko̱ Nti̱a̱ná nk'ie nga b'a̱ kitsú: “Na̱'mi, xu̱ta̱ xi kik'a̱iní, ndaha nku najmi kits'inndyja.” [10] A̱s'a̱i ts'asje ki̱cha̱ xi y'a Simon Pedro̱ ko̱ kingjáha̱ nga tsatet'a tja̱ba̱xínñju kixi̱ nda̱ xi 'mi Malco̱, xi nda̱ musu̱hu̱ nda̱ na̱'mi títjuu̱n. [11] Tu̱nga b'i̱hí kitsúhu̱ Jesu Pedro̱:

—Tjaya ngáhani ki̱cha̱hi̱ tja̱ba̱xíhi̱n. Tsa Nti̱a̱ Na̱'miu̱ títsjána kju̱ani̱ma̱ xu'bi̱, ¿a najmi tjíhín ni nga un sku̱e̱na?

[12] A̱s'a̱i já juu̱n ko̱ nda̱ jun k'aku̱hu̱ ko̱ já xi kunntá ni̱nku̱ i̱ncha jakj'ánijé Jesu nga y'ét'a'yún. [13] Títjun ngjiko̱ ni'yaha̱ Ana, na̱'mi nchí'yaha̱ Caifa, xi tjíhi̱n nda̱ na̱'mi títjun nú xu'bo̱. [14] Kui Caifa xi tsinchá'a já judio̱ k'aku̱ nga b'a̱ kitsú nga tu̱ sahá nda tjín tsa nku nda̱ ku̱ayántjai ngandaha̱ ngayjee̱ xu̱ta̱.

B'i̱ ts'ín kitsúya Pedro̱ nga najmi be Jesu
(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

[15] Simon Pedro̱ ko̱ kj'a̱í sa nda̱ ni'yakuyá i̱ncha kitsjennkíhi̱ Jesu. Nda̱ ni'yakuyá xu'bi̱ behe̱ nda̱ na̱'mi títjuu̱n ko̱ jas'enko̱ Jesu na̱tsin ni'yaha̱ nda̱ na̱'mi títjuu̱n. [16] Tu̱nga máha Pedro̱, tsasinjña na̱tsiu̱n má tje̱n a̱nkju̱o̱. Kui nga a̱s'a̱i tsitjuhu nda̱ ni'yakuyá xi behe̱ ra̱ nda̱ na̱'mi títjuu̱n ko̱ kinchja̱ko̱ na̱ xi tíkunntá a̱nkju̱o̱ nga kits'ínkjas'en Pedro̱. [17] A̱s'a̱i kingjásjaiya na̱ xi tíkunntá a̱nkju̱o̱:

—¿A najmi ko̱hó ji xi ta̱ chá ni'yakuyáha̱ chá xu'bo̱?

—Najmi an —kitsú Pedro̱.

[18] Nch'án kui ni̱stjiu̱n. Kui nga já musu̱ ko̱ já xi kunntáha ni̱nku̱ tíi̱ncha ts'ínsut'áha yjoho̱ t'a nd'í xi kats'ín'yún. Pedro̱ ta̱ síjñajihi̱n nga títs'ínsut'á yjoho̱.

B'i̱ ts'ín kin'eko̱kju̱a̱ Jesu nginku̱n nda̱ na̱'mi títjuu̱n
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

[19] A̱s'a̱i nda̱ na̱'mi títjuu̱n kingjásjaiyaha̱ Jesu yáha já ni'yakuyáha̱ ko̱ mí nihi xi bakúya. [20] B'i̱ kitsú Jesu:

—Kinchja chji chja nginku̱n ngayjee̱ xu̱ta̱. Tehe̱nte tsakuyá ni'ya sinagoga̱ ko̱ na̱tsihi̱n ni̱nku̱ má nga ma ñjakú ngayjee̱ xu̱ta̱ judio̱. Ndaha nku ni najmi kinchja 'ma. [21] ¿Á an tíchasjaiyahaní? Cha̱sjaiyaihi̱ xu̱ta̱ xi kint'é ni xi kinchja. Kui xi be ni xi kinchja.

[22] Nk'ie nga b'a̱ kitsú Jesu, a̱s'a̱i kik'onjihi̱n nku nda̱ xi kunntá ni̱nku̱ ko̱ b'a̱ kitsúhu̱:

—¿Á b'a̱ n'e tíchubako̱honi nda̱ na̱'mi títjuu̱n?

[23] B'i̱ kitsú Jesu:

—Tsa ch'on kuaxian, t'inyaní má én ch'on tsuhu xi kuanchja. Tu̱nga tsa b'a̱ tjín ni xi kuaxian, ¿á kuakich'onjihinní?

[24] A̱s'a̱i Ana kits'ínkji Jesu nginku̱n Caifa xi nda̱ na̱'mi títjun nga tjín'yún ts'íhi̱n ra̱.

B'i̱ ts'ín Pedro̱ b'a̱há ta̱ kitsú ngáha nga najmi be Jesu
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

[25] Máha Simon Pedro̱, kabasinjña sa nga títs'ínsut'á yjoho̱ t'a nd'íu̱. A̱s'a̱i kichasjaiyaha̱:

—¿A najmi ko̱hó ji xi ta̱ nku nda̱ ni'yakuyáha̱ ndo̱?

Tu̱nga najmi kits'ínkiehé yjoho̱ Pedro̱. B'a̱ kitsú:

—Najmi an niu̱.

[26] Nku nda̱ musu̱hu̱ nda̱ na̱'mi títjuu̱n xi xinkjín maha nda̱ xi Pedro̱ tsatet'a tja̱ba̱xínñju, kui xi ta̱ kingjásjaiyaha̱:

—¿A najmi kuakiehé ra nga ko̱ ji kabisinjñako̱i ndo̱ ján má tjíntje̱ yá tuu̱?

[27] Tu̱nga b'a̱há ta̱ kitsú ngáha Pedro̱ nga najmi be Jesu. Ko̱ ta̱ kuihi chu̱bo̱ kikjintá nku xa̱nta̱.

B'i̱ ts'ín kin'eko̱kju̱a̱ Jesu nginku̱n nda̱ títjun Pilato̱
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5, 13-25)

[28] A̱s'a̱i tsitjuko̱ho̱ jóo̱ Jesu ni'yaha̱ Caifa nga ngjiko̱ho̱ ni'ya pretori̱o̱, má nga ts'ín kju̱a nda̱ títjun Roma̱. Ja tífi ma sen niu̱ ko̱ najmi i̱ncha jas'en jóo̱ ni'ya pretori̱o̱, a̱t'aha̱ tsa kju̱a̱s'en nku ni'ya xi najmi xu̱ta̱ judio̱ ts'e̱, tsuhu̱ ra̱ nga najmi ta̱ jehe nginku̱n

Ntianá ko najmi ta ma kjinehe nichinehe S'í Pascua. [29] Kui nga tsitjusjehe Pilato natsiun nga j'ai nchjakohoo ra. B'a kitsúhu jóo:

—¿Mí kjuaha tíbatejénehenu ndai?

[30] B'a kitsú jóo:

—Tsa najmi nda ch'onk'un niu, najmi aya ntsai ra n'ekjas'ein.

[31] B'a kitsú Pilato:

—Tu sahá tankínkoo ko n'ekokjuoo xi nkú ts'ín tíjña kjuatéxumanuu.

B'a kitsú já judio k'aku:

—Tíjña nkjúnni tsa n'ek'iein xuta.

[32] B'a ts'ín tsitjusuhun én xi kinchja Jesu nga kitsúya títjun nkú ts'ín kuayáha. [33] As'ai jas'en ngáha Pilato ni'ya pretorio. Kinchjaha Jesu ko b'a kitsúhu:

—¿A ji xi nda reihi xuta judio?

[34] B'i kitsú Jesu:

—¿A kuentahi b'a tíbixíhinni, a ra tjíhín xi kuatsúyahi yáha an?

[35] B'a kitsú Pilato:

—¿A nda judioná? Xuta nankihi ko já na'mi k'aku kuats'ínkjas'enna ji. ¿Mí nihi xi kin'ei?

[36] B'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a ts'ín batexuma xi nkú ts'ín batéxuma já rei xi tjín asunntei. Tsa ni xi b'a ts'ín tíbatexumahana kai, kjaántjaina xi tíincha ts'ínxát'ana tu xi najmi n'ekjas'ehen ra an já judio k'aku. Tunga najmi b'ahá ts'ín tíbatexuma.

[37] B'a kitsú Pilato:

—¿A xúhu nda rei ní?

B'i kitsú Jesu:

—Nda rei, xi nkú tíbixín. Tunga kitsinná ko jáa asunntei tu xi kuakuyáhana ni xi naxu tjín. Ngayjee xuta xi ts'ínkjáíhin ni xi naxu tjín nt'é ntana.

[38] B'a ta kitsú ngáha Pilato:

—¿Mí nihi xi naxu?

Nk'ie nga b'a kitsú, as'ai tsitju nga ngjise ngáha ra xuta judio. B'a kitsúhu:

—Najmi chumi jéhe tísakújinna tsa tjehen ndo. [39] Tunga b'ahá ts'ín tíjña niyánuu nga ts'in ndaíhi nku nda nubayá xi binchinú nga S'í Pascua. ¿A mjenuu nga ts'in ndaíhi nda reihi xuta judio?

[40] As'ai b'a incha kitsú jóo nga kikjintáya:

—¡Najmi tu kui ndo n'e ndaíhi! ¡Tu sahá Barraba n'e ndaíhi!

Máha nda Barraba, nda ndyjéhé niu.

19

[1] As'ai kitsjá kjua Pilato nga s'ehe Jesu. [2] Já juun kits'ínnda nku corona na'yá ko y'é'aha nintaku. Kits'ínngja nku najyun ndju kuan xi nkúhu xi bja já rei nga incha kik'aya. [3] J'aik'úhun ko kik'onjin nga b'a kitsúhu:

—¡Antahi, nda reihi xuta judio!

[4] As'ai ta tsitjuhú ngáha Pilato natsiun ko b'a kitsúhu jóo:

—Ts'ink'onsjenuu ndo natsiun tu xi chahanu nga najmi chumi jéhe xi tísakújinna ndo.

[5] As'ai tsitju Jesu natsiun nga tjí'a ts'íhin ra corona na'yóo ko nga yja ts'íhin najyun ndju kuon. B'a kitsú Pilato:

—¡Á ndo ei!

[6] Já na'mi k'aku ko já xi kunntá ninku, nk'ie nga incha kikie Jesu kikjintáya:

—¡Tjat'a krui ndo! ¡Tjat'a krui!

B'a kitsú Pilato:

—Tu sahá jun tankínkoo ko tjat'a kruu. An najmi chumi jéhe xi tísakújinna ndo.

[7] B'ahá ta kitsú ngáha já judio k'aku:

—Tíjñani kjuatéxuma ko xi nkú ts'ín tíjña kjuatéxumani tjíhin nga kuayá ndai, at'aha Ntíhi Ntianá títs'ín ma yjoho.

[8] Nk'ie nga kint'é Pilato niu, 'yún kitsankjún sa. [9] Ta jas'ehén ngáha ni'ya pretorio ko b'a kitsúhu Jesu:

—¿Má nibáhani?

Tunga najmi kinchjahá Jesu. [10] As'ai b'a kitsú Pilato:

—¿A najmi chubakohóní? ¿A najmi yaní tsa kama kjuat'á kruuhu ko tsa ts'in ndaí ngáhara?

[11] B'i kitsú Jesu:

—Ndaha nku ni najmi kama n'ení tsa najmi Ntianá kitsjá xáhi. Kui kjuaha, xi kits'ínkjas'ehenna aya ntsai 'yún tjen saha ra jé nga ji.

[12] Kui chubo kik'atuts'ihin Pilato nga tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'iín ndaí ngáha ra Jesu. Tunga b'ihí ts'ín incha kikjintáya já judio k'aku:

—¡Tsa n'e ndaíhi ndo, najmi nda tín'ei nginkun nda títjun Cesar! ¡Xi nda rei ts'ín ma suba yjoho, kui xi tífi kontraha nda títjun Cesar!

[13] Nk'ie nga kint'é Pilato én xu'bi, as'ai kik'onsje Jesu natsiun ko y'ejña ante xi má nga ts'ín kjua, ante xi 'mi Má Kjiya Ndjio, én xi tsuhu ra Gabata nga én hebreo. [14] Nistjin

xu'bi ja tíincha b'énda xuta ni xi ts'e S'í Pascua, at'aha ja tíbichú tiña s'íu. Nkú ra ma nga chuba te jo niu. As'ai b'a kitsúhu Pilato xuta judio:

—¡Á nda reinuu ei!

15 B'a incha kitsú xuto nga kikjintáya:

—¡Tich'onsjei ndo! ¡Tich'onsjei! ¡Tjat'a kruii ndo!

B'a kitsú Pilato:

—¿A ngjuat'á kruuná nda reinuu?

B'a kitsú já na'mi k'aku:

—¡Najmi tjín sanii kj'aí nda reii, tu nku sahá nda títjun Cesar!

16 As'ai Pilato kitsjá kjua nga s'et'a kruu Jesu ko incha ngjikoho jóo.

B'i ts'ín kis'et'a kruu Jesu
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

17 As'ai tsitju Jesu nga y'anji kruuhu nga ngji ante xi 'mi Nintaku Aniima, én xi tsuhu ra Golgota nga én hebreo. 18 Yo kis'et'a kruu kui ko jo sa já. Nku xi kis'et'a kruu nga kixihi ko nku nga skúhun. 19 Kitsjá kjua Pilato nga s'et'a nku yáte antsjáku kruu. B'i ts'ín kis'et'a: "Jesu, nda xi nibáha Nazaret, nda reihi xuta judio." 20 Nkjin xuta judio kits'ínya ntuu, at'aha tiña maha naxinantóo ante má nga kis'et'a kruu Jesu ko at'aha kis'et'a yátee én hebreo ko én latin ko én griego. 21 As'ai j'aisehe Pilato já na'mi k'akuhu xuta judio ko b'a kitsúhu:

—Najmi nda tjín nga: "Nda reihi xuta judio", tjít'a yátee. Tu sahá t'et'ai nga: "Kui xi kitsú: An xi nda reihi xuta judio."

22 B'a kitsú Pilato:

—Ni xi kab'et'á, ja kab'et'á.

23 Máha já juun, nk'ie nga ja kingját'a kruu Jesu, jakj'á najyun xi yja nga kits'ínxi. Ñju ts'asje ko nkúnkú kikanéhe. Ko ta jakj'á najyun ndju xi yja Jesu, xi najmi tjíhin niyá chjuya. Nkuhú nga ngji'aha kásin santaha tuts'in. Kui nga b'a kitsúhu ra xinkjín:

24 —Najmi tu chjuntiyaá xu'bi. Tu sahá tinútonyáhaná yá xi kama ts'e.

B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntianá xi b'a ts'ín tjít'a: "Kits'ínxihi xinkjín najyunna ko kitsutonyáha najyun ndjuna." Kui nga b'a kits'íhin já juun.

25 Tíinchat'a tiñaha kruu naaha Jesu, na nichja naaha, Maria chjuúhun Kleofa ko Maria Magdalena. 26 Nk'ie nga kikie Jesu naaha ko nda ni'yakuyá xi 'yún tjoho nga síjña yo, b'a kitsúhu naaha:

—Ji tachjuún, á ntíhi yo.

27 Ko b'i kitsúhu nda ni'yakuyóo:

—Á naahi yo.

Ta kuihi chubo nda ni'yakuyá xu'bi kitsjántehe naaha Jesu ni'yaha.

B'i ts'ín k'ien Jesu
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

28 Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, be Jesu nga ja kama ndjuú ngayjee ni xi tjíhin nga kuitjusun. Tu xi tsitjusuhun xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá, kui nga b'i kitsúhu:

—Xintá tímana.

29 Síjña yo nku nisa ninte xi tíincha binu san. Nku nixú kits'ínk'anchikoho jóo binu soon. Kui xi y'éku k'akuhu nku yáxá nga kitsungi'a ts'a Jesu. 30 Nk'ie nga kits'i Jesu binu soon, b'a kitsú:

—Ja kuitjusunyje.

As'ai kingjénsten nintaku ko akui k'iehén.

31 Kui nistjiun tís'enda ni xi ts'e S'í Pascua. Kui nga najmi mjehe ra já judio k'aku tsa s'et'a kruu yjoninte k'ien nk'ie nga kuichú nistjin nkjúun, at'aha 'yún nkjún kui nistjin xu'bo. Kui nga tsankihi ra kjua Pilato nga chjút'okjáha sjai já xi kjintut'á kruu ko nga chjúxin yjonintehe t'a kruu. 32 As'ai j'ai já juun ko kikjet'okjá sjai nda xi tjun kjit'a ko sjai nda xinkuu xi ta kjit'a kruuko Jesu. 33 Tunga nk'ie nga incha tsichu má kjit'a Jesu, kikie nga ja ka'me. Najmi kikjet'okjáha sjai. 34 Tunga nkuhú nda juun kik'íénjinkihi kicha 'mehe Jesu ko tjen'yún tsitjuhú jní ko ntánijua.

35 Nda xi kikie ni xi kamoo, kui xi kitsúya ni xi kama ko kjuaxi ni xi tsuya. Be nga kjuaxi ni xi tsuya tu xi ta s'ejihinnuu ko jun. 36 At'aha b'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntianá xi b'a ts'ín tjít'a: "Ndaha nku nintaha najmi chjút'okjá." 37 Ko ta tjít'a ya éhen Ntianá má nga b'a títsu: "Kuasehe jóo nda xi kis'enjinkihi kicha."

B'i ts'ín kis'eyajni Jesu
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

38 Askahan nk'ie nga ja b'a kamoo, nku nda xi nibáha nanki Arimatea xi 'mi Kuse tsankihi kjua Pilato nga ngjuaiko yjonintehe Jesu. Kui Kuse xi ta nda ni'yakuyáha Jesu tunga tu kitsjennkí 'mahá ra at'aha tsankjún já judio k'aku. As'ai kitsjá kjua Pilato ko ngjikj'á ndo yjonintehe Jesu. 39 Ko

ta Nicodemo, nda xi ngjisehe Jesu nga jyu-
un, j'aiko nkú ra ma katé kilu ni xi sinjne
xi 'mi mirra ko aloe xi j'atjijinkoho xinkjín.
40 Incha jakj'á nga joo yjonintehe Jesu ko
kik'ontikjájnu najyun ndju nga kik'onjnu
ts'íhin ra ni xi sinjne, xi nkú ts'ín tíjña
niyáha xuta judio nga fáyanji xinkjín.
41 Má kis'et'a kruu Jesu, tiña maha nku
ante má nga tjíntje yá tu. Ante xu'bo tíjña
nku tsjó tsetse xi ndaha nku najmi kjee
s'eya. 42 Yo kingjáya jóo yjonintehe Jesu,
at'aha tíjña tiña tsjóo ko at'aha kui nistjiun
tíincha b'énda xuta judio ni xi ts'e s'íu.

20

B'i kama nk'ie nga j'áíyaha Jesu ngabayoo
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

1 Tuminku ta jyun nk'ie nga jyunya sa,
ngjisehe tsjóo Maria Magdalena ko kikie
nga kachjuxín ndjio xi kis'echjanehe tixa
tsjóo. 2 As'ai tsangatsanka nga ngjisehe
Simon Pedro ko nda ni'yakuyá xinkuu xi
Jesu 'yún tjoho. B'i kitsú:
—¡Ja kachjuxín yjonintehe Chá Ntianá
aya tsjóo ko najmi yai má kas'ejña ngáha!
3 As'ai tsitjusje Pedro ko nda ni'yakuyá
xinkuu nga ngjisehe tsjóo. 4 Tsangatsanka
nga joo, tunga nda ni'yakuyá xinkuu 'yún
kitsa tsangatsanka sa nga Pedro ko tjun
tsichu tsjóo. 5 Tunga tu tsasekjás'ehén
ko kikie nga kjijña najyun ndju xi
tsich'ontikjájnu yjonintehe Jesu. Najmi
jas'en tsjóo. 6 As'ai tsichu tjennkihi Pedro
ko jas'en aya tsjóo. Kikie najyun ndju xi
kjijña yo 7 ko najyun xi tsich'ontikjájnu
nintaku Jesu. Kui xi najmi kjijñakjoko
najyun ndjuu. T'axín kjijña nga tjíkjoya.
8 As'ai ta jas'en nda ni'yakuyá xinkuu xi
tjun tsichusehe tsjóo. Kikie ko kis'ejihin
nga tíjña tík'un Jesu. 9 At'aha najmi kjee
mankjihin jóo éhen Ntianá xi b'a ts'ín
tjít'a nga tjíhin nga kj'uaíya ngáha ra
Jesu ngabayoo. 10 As'ai kik'óya ngáha já
ni'yakuyóo ni'yaha.

B'i ts'ín tsakúchjihi yjoho Jesu Maria Magdalena
(Mr. 16:9-11)

11 Tunga máha Maria, tsasinjña natsihin
tsjóo nga tíkjintá. Ta tíkjintá ts'íhin nga
tsasekjás'en tsjóo 12 ko kikie jo ntítsje xi yja
najyun taba, xi kab'entusún ante má nga
kis'ejña yjonintehe Jesu. Nku xi kab'ejña
má kis'ejña nintaku ko nku xi kab'ejña má
kitsjen sjai. 13 B'a kitsú ntítsjee:
—Ji tachjuún, ¿á tích'íhini?
B'a kitsú Maria:
—At'aha kachjuxín yjonintehe Chá Ntiana. Najmi be má kafi s'ejña ngáha.
14 As'ai kits'ínk'ótjiya ko kikie nga yo
kabasinjña Jesu, tunga najmi kamankjihín
ra tsa Jesu niu. 15 B'i kitsú Jesu:
—Ji tachjuún, ¿á tích'íhini? ¿Yá xi tíbinchisjáí?
Tu nda xi kunntáhá yá tu xi tjín yo kits'ín
ma Maria ko b'a kitsú:
—Ji, tsa ji ka'mikoi yjonintee, t'inyaní má
kafajñai ko kfínkj'a ngáhana.
16 —Ji Maria —kitsú Jesu.
Kits'ínk'ótjiya Maria ko b'a kitsúhu nga
én hebreo:
—¡Raboni!
Kui éin xi tsuhu ra Maestru. B'i kitsú
Jesu:
17 —Najmi tu nuba'yúnní, at'aha najmi
kjee finjia má tíjña Na'mina. Tunga
t'inyahá ri já nts'é nga kfínnjia má tíjña
Na'mina xi ta Na'minuu, Ntianana xi ta
Ntianuu.
18 As'ai Maria Magdalena ngji tsúyaha já
ni'yakuyóo nga kabe Nda Ntianá ko kitsúyaha ni xi kitsúhu.

B'i ts'ín tsakúchjihi yjoho Jesu já ni'yakuyáha
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

19 Nk'ie nga ja kama jyuun ta kuihi nistjin
tuminku, tjíchja ankjua má nga kab'entu
já ni'yakuyóo, at'aha tíincha tsankjún já
judio k'aku. As'ai Jesu j'ai sinjñajihin ko
kikjaniñaha nga b'i kitsúhu:
—Kas'enuu kjuajyu.
20 Nk'ie nga b'a kitsú, tsakúchji ntsja ko
'mehe. Tsjo kamaha já ni'yakuyóo nga kikie
ngáha Nda Ntianá. 21 As'ai b'ahá ta kitsú
ngáha Jesu:
—Kas'enuu kjuajyu. Xi nkú ts'ín kits'ín
nibána Ntia Na'miu, b'a ta ts'ín ts'inkjínuu
nd'ai.
22 Kikjenimajin jóo ko b'i kitsúhu:
—N'ekjóhoon Espiritu Santo. 23 Xi
n'endyjat'ohoo jéhe kama ndyjat'aha jéhe.
Xi najmi n'endyjat'ohoo jéhe tu nku s'ehé
ra jé.

B'i ts'ín tsakúchjihi yjoho Jesu Toma

24 Toma xi ta 'mi nda'yun, xi ta nku nda
ni'yakuyá xi te joo, najmi tíjña nk'ie nga

j'ai Jesu. 25 Ạs'ại já ni'yakuyá xingisoọ b'ạ
kitsúhụ ndọ:
—Kuayaị Ndạ Ntịạná.
B'ạ kitsú Toma:
—Tsa najmi skue chụbạhạ xiụn ạya ntsja
kọ tsa najmi tsungis'en nạjnú ntsạ má ngjihị xiụn kọ tsa najmi tsungis'en ntsạ 'mẹhẹ,
najmi s'ẹjinna.
26 Nk'ie nga j'a jin nịstjin, tạ tjíntuhú
ngáha já ni'yakuyóọ nku ạya ni'ya kọ tạ
tíjña ñja Toma. Ạs'ại tạ j'ai sinjñajihín
ngáhạ rạ Jesu, nk'ie nga tjíchja ạnkjụọ. B'ị
kitsúhụ nga kikjaniñahạ:
—Kas'enụu kjụạjyu.
27 Ạs'ại b'ạ kitsúhụ Toma:
—Nibá mahi ẹị. Chạsẹịhị ntsạ kọ
tịnúngis'ein nạjnú ntsạị kọ tịnúngis'ein
ntsạị 'mẹnạ. Najmi nda tín'ei nga najmi
tís'ejihin. N'ẹ s'ejinní.
28 B'ạ kitsú Toma:
—¡Ji Ndạ Ntịạ kọ Ntịạnạ!
29 B'ị kitsú Jesu:
—¿A ạt'ahạ kuayaní, a kui kjụạha
kuas'ejihin ri? Á b'ạ nda tjíhin ts'ẹ xụtạ
xi tís'ejihịn an ndaha tsa najmi tíbena.

Kui ngạt'aị kin'endaha xụjụịn

30 Nkjin kọ kj'ạí sa kjụạnkjún xi kits'ín
Jesu nginkụn já ni'yakuyáhạ. Kui xi najmi kis'et'ayje xụjụn xu'bị. 31 Tụnga ni
xu'bị kis'et'a tụ xi s'ejihịnnụu nga Jesu xi
kits'ín nibá Ntịaná, nga kui xi Ntíhị Ntịaná,
tụ xi b'ạ ts'ín kụịntsụbạ tík'uhunnu nga
s'ẹjinnụu kui.

21

B'ị ts'ín tsakúchjihị yjohọ Jesu yatu já ni'yakuyáhạ

1 Ạskahan tạ tsakúchjihí ngáhạ rạ yjohọ Jesu já ni'yakuyáhạ ạndai ntáchak'un
Tiberịạ. B'ị ts'ín tsakúchjihị yjohọ. 2 Nkuhú
ịncha kab'a xinkjín nga kab'entu Simon
Pedrọ, Toma xi tạ 'mi ndạ'yụn, Natanael xi
ndạ xi nibáha nanki Cana, nanki xi tíjñajihịn ạnte Galileạ, jáhạ Zebedeọ kọ kj'ạí sa jo
já ni'yakuyá. 3 Ạs'ại b'ạ kitsú Simon Pedrọ:
—Tjịọ kfín tsuba.
B'ạ kitsú já xingisoọ:
—Kọ jịn kuankíịn.
Ạs'ại ịncha jas'en nku tsutsu, tụnga
kui nịstjẹn xu'bọ ndaha nku tjịọ najmi
kisakúhụ. 4 Nkú rạ ma nga ja tífi ma sen, j'ai
sinjña Jesu ạndai ntáchak'uụn, tụnga najmi
kamankjihín rạ já ni'yakuyóọ tsa Jesu nịụ.
5 Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:
—Jun já, ¿a najmi kjẹe sakúnụu tjịọ?
—Najmi —kitsú jóọ.
6 B'ạhá tạ kitsú ngáha Jesu:
—Xi tjẹhen nga kixịhị tsutsuụ chjạnikj'o
nạ'yanụu kọ sạkúnụu.
B'ạ kits'ín jóọ kọ ạs'ại ndaha najmi tạ ma
kjenjihi nạ'yoọ, ạt'ahạ nkjin nkjún tjịọ xi
kisakúhụ. 7 Ndạ ni'yakuyá xi Jesu 'yún tjohọ
b'ạ kitsúhụ Pedrọ:
—¡Ndạ Ntịạnáhá nịụ!
Nk'ie nga kint'é Simon Pedrọ nga
"Ndạ Ntịaná nịụ" kik'ihịn, kingja ngáha
najyuhụn, ạt'ahạ kab'asje, kọ kikjaníkj'ajin
yjohọ ntáchak'uụn. 8 Ạskahan já ni'yakuyá
xingisoọ tsichukọ tsutsuụ nga tíb'éfe
ts'íhin nạ'ya xi katsehe tjịọ, ạt'ahạ tiña
mahạ ạndai ntóọ nkú rạ ma unchan metrụ.
9 Nk'ie nga tsitjujen jóọ tsutsuụ, kikie nku
nd'í xi tíma 'yún kọ nku tjịọ xi kjijñajin x'íụ
kọ nịnkụạn. 10 B'ị kitsú Jesu:
—Nibákọo chuba tjịọ xi kuasakúnụu.
11 Tsiyajnu Simon Pedrọ tsutsuụ kọ y'éfe
má kixiụ nạ'ya xi katsehe tjịọ i. Unchan
kọ cháte kọ jan maha. Tụnga ndahá tsa b'ạ
ts'ín nkjin kamaha tjịọ, najmi kitiyá nạ'yoọ.
12 Ạs'ại b'ị kitsú Jesu:
—Nibá chịnọo.
Ndaha nku já ni'yakuyóọ najmi kama
k'un kingjásjaiyahạ: "¿Yáha ji?", tsa kitsúhụ, ạt'ahạ be nga Ndạ Ntịaná nịụ. 13 Ạs'ại
j'ai tiña Jesu, jakj'á nịnkụọn kọ kitsjáhạ jóọ.
B'ạ tạ kits'íhịn tjịọ.
14 Kui xu'bị xi nịyá xi ma jahan nga
tsakúchjihị Jesu yjohọ já ni'yakuyáhạ ạskahan nk'ie nga j'áíya ngáhạ rạ ngabayoọ.

B'ị ts'ín kitsjá xáhạ Jesu Pedrọ

15 Nk'ie nga ja kamahạ nga kikjine, Jesu
kingjásjaiyahạ Simon Pedrọ:
—Ji Simon ntíhị Jona, ¿a 'yún tjo sahi an
nga já xu'bị?
B'ạ kitsú Pedrọ:
—Johọn, Ndạ Ntịa, yai nga tjona ji.
B'ị kitsú Jesu:
—Chúnntai chụtsạnkạnạ.
16 Ạs'ại b'ạhá tạ kitsú ngáhạ rạ nịyá xi ma
joho:
—Ji Simon ntíhị Jona, ¿a tjohi an?
B'ạ kitsú Pedrọ:
—Johọn, Ndạ Ntịa, yai nga tjona ji.
B'ị kitsú Jesu:
—Chạsẹịhị chụtsạnkạnạ.

17 As'ai b'ahá ta kitsú ngáha ra niyá xi ma
jahan:
—Ji Simon ntíhi Jona, ¿a tjohi an?
Kik'ie nusin nusihin Pedro nga kichas-
jaiyaha: "¿A tjohi an?", niyá xi ma jahan.
B'a kitsúhu:
—Ji Nda Ntia, ji xi yai ngayjee ni xi tjín.
Yai nga tjona ji.
B'i kitsú Jesu:
—Chúnntai chutsankana. 18 Kjuaxi ni xi
tíxihin. Nk'ie nga ndyja sahi, kindyja subai
najyihin ko k'in tu má nga kama mjehé ri.
Tunga nk'ie nga kama cháí, kféntei ntsai
ko kj'aí xi ts'iínngja ngáha ri najyihin ko
ngjuaikohi má nga najmi mjehi k'úín.
19 B'a ts'ín kitsúya títjuhun Jesu xi
nkú ts'ín kuayá Pedro nga kuakúchji
kjuachánkaha Ntianá. Ko b'i ta kitsú yaha:
—Tsjénnkiní.

B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu nda
ni'yakuyá xi 'yún tjoho

20 As'ai tsasenji astun Pedro ko kikie nga
tjennkihi nda ni'yakuyá xi Jesu 'yún tjo-
ho, xi tíjñat'a tiñaha Jesu nk'ie nga incha
kikjine nichinehe S'í Pascua ko xi b'a kit-
súhu: "Ji Nda Ntia, ¿yá xi ts'iínkjas'ehin?"
21 Nk'ie nga kikie Pedro nda ni'yakuyóo,
kingjásjaiyaha Jesu:
—Ji Nda Ntia, kui ndai, ¿nkú kamaha?
22 B'i kitsú Jesu:
—Tsa mjena nga k'úéjña santa nkúhu nga
kjúái ngáhana, najmi ji tjehen ri nga chai ni
xu'bo. Ji tsjénnkiní.
23 Askahan kik'inyaha én xu'bi xuta
ninku, nga najmi kuayá nda ni'yakuyá
xu'bo. Tunga najmi b'ahá kitsú Jesu
tsa najmi kuayá ndo. B'i ní kitsú: "Tsa
mjena nga k'úéjña santa nkúhu nga kjúái
ngáhana, najmi ji tjehen ri nga chai ni
xu'bo."
24 Kui nda ni'yakuyóo tsuya kixi niu ko kui
xi y'ét'a ni xu'bi. Ko yai nga kjuaxi én xi
kinchja.
25 Nkjin sa ni xi kits'ín Jesu. Tsa s'et'a
ngayjee ni xi kits'ín, b'a mana nga najmi
s'en ngayjee asunntee xujun xi s'et'a niu.

Xujun xi tjít'a ni xi kits'ín já postru

B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já ni'yakuyáha nga Espiritu Santo incha ts'iínkjáíhin

1 Ji nda xinkjían Teofilo, xujun xi
tjun y'entúhu kixinyaha ngayjee ni xi
kik'atuts'ihin nga kits'ín ko tsakúya Jesu
2 santa nkúhu nga ngjinji nk'a ján. Kinteheе
ni nga ngjuai, Espiritu Santoho Ntianá
tsakúyakoho ra já postru xi j'ájin ni xi tjíhin
nga ts'iín.
3 Nga k'ien Jesu ko j'áíya ngáha ra
ngabayoo, nkjin niyá j'aikúchjihi yjoho já
postruhu nga ja tíjña tík'un. Yachán nistjin
kamaha nga tsakúchjihi yjoho ko kinch-
janijmíyakoho jóo Ntianá ko nkú tjíhin ra
nga kui batéxuma. 4 Nk'ie nga tíjñajin saha
já postru, b'a kitsúhu nga najmi tu kuitju
nanki Jerusalen. B'i kitsúhu:
—Chúyo santaha nga kuitjusun ni xi kit-
súya títjun Na'mina. Kui niu xi kinch-
janijmíyakohonuu. 5 Jua bi ntánijua tsaténtáha xuta tunga jun tu chuba nistjihín ndyjaha nga Espiritu Santo saténtákohonuu.
6 As'ai já xi kama ñjakúko Jesu incha kingjásjaiyaha:
—Ji Nda Ntia, ¿a nd'ai k'uaihi xuta Israel nga kuatéxuma ngáha ra nanki xi ts'e?
7 As'ai b'i kitsú Jesu:
—Najmi jun tjíhin nga choo mí chubaha ko mí nistjihin kuitjusun ni xi y'énda Ntia Na'miu nga kama. 8 Tunga n'ekjáíhín ruu nga'yún nk'ie nga kj'uaíjinnuu Espiritu Santo. Kuixínyo ei Jerusalen, ngayjee ante Judea ko ante Samaria ko nga ngúsuhun asunntee ni xi kits'ian.

B'i ts'ín ngji Jesu nk'a ján

9 Askahan nga ja b'a kitsú Jesu ko nga
tíincha base ts'íhin ra já postruhu, as'ai
ngjinji nk'a ján. Nku ninti y'é'maha ko
najmi ta kikiehe ra jóo. 10 Nk'ie nga tíincha
basenjinki nk'a ján jóo nga tífi Jesu, tu johó
já xi yja najyun taba j'ainchat'aha. 11 B'i
kitsúhu:
—Jun xi nibáhanu Galilea, ¿á b'a n'e
tíchasenjinkihinu nk'a ján? Xi nkú ts'ín
kuitjujinnuu Jesu nga kfi nk'a ján, b'ahá ta
ts'ín kj'uaí ngáha xi nkú ts'ín kuayo nga kfi.

B'i ts'ín kichj'ajin nda xi y'ejña antehe Juda Iscariote

12 As'ai asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo
incha nibaha já postru nga j'ai ngáha
nanki Jerusalen. Kui tjenkiu xi tiña maha
Jerusalen nkú ra ma tsa nku kilometru.
13 Nk'ie nga incha jas'en ajin nantio, incha
ngjinji ni'ya xi jo tjíxjó xi incha tjíntuyá.
Kui xu'bi já postru xi tjíntu yo: Pedro, San-
tiago, Jua, Andre, Felipe, Toma, Bartolome,
Mateo, Santiago xi ntíhi Alfeo, Simon xi
mako já xi mjehe kjaánko já Roma, ko Juda
xi nts'e Santiago. 14 Nkuhú incha kits'ín
kjuankjintak'uhun nga teheente kinchjako
Ntianá ngayjee já xu'bi ko já nts'e Jesu,
Maria xi naaha maha ko kj'aí sa jminchjín.
15 Nku nistjin nk'ie nga kama ñjakú xuta
xi s'ejihin Jesu, ma ra tsa unchan ko kan,
as'ai Pedro tsasinjñajin masehen ko b'i kit-
súhu:
16 —Jun já nts'e, tjíhin nga tsitjusun ni xi
Espiritu Santo kits'ínkinchjaha David. Kui
niu xi tjít'a xujun éhen Ntianá. Kinch-
janijmíyaha Juda, nda xi ngjiko já xi
j'aikj'ánijé Jesu. 17 Kui xi ta kama nku
nda postru xi nkúhu jin ko ta kik'aihi xá
xu'bi. 18 Tunga najmi ndahá kits'ín. As'ai
toon xi kama chjíhi ra kjua najmi nda-
ha ts'atsekoho nku xu'ba. As'ai nintaku
tsijnehe, ixí kits'ohón nga tsijne ko tsitju
ngayjee ts'ehe. 19 Kint'é ngayjee xuta xi
tjíntu Jerusalen ni xi kamoo. Xu'baha Jní
'mi ante xu'bo, én xi tsuhu ra Aceldama nga
éhen. 20 At'aha b'i ts'ín tjít'a xujun salmo:

Kas'e tiya ni'yaha ndo,
najmi tu ch'a xi kat'ejñaya.
Ko b'a ts'ín ta tjít'a ya:
Kj'aí xi kats'ínkjáíhin xáha.

21 'Kui nga ajihin já xi kitsjenko teheн-
tehená nk'ie nga tíjñajin saná Nda Ntianá
Jesu, 22 b'aha ra nk'ie nga tsaténtáha Jua
ko santaha nistjin nga ngji nk'a ján, ajihin
já xu'bi kachj'ajin nku xi kuitsuyakoni nga
j'áíya ngáha ra Jesu ngabayoo.
23 As'ai incha kits'ínkjó jo já, nku xi 'mi
Kuse xi ta 'mi ya Barsaba, xi ta Justo chuba-
ha, ko nku xi 'mi Matia. 24 As'ai b'i incha
kitsú nga kinchjako Ntianá:
—Ji Ntia, yai xi nkú ts'ín tjíntuyá ani-
maha ngayjee xuta. Takúchjini má xi kui
já xi joi xi kichj'ajin 25 tu xi kamaha nku nda
postru ko ts'iínkoni xá xi najmi kits'ínndjuú

Judạ Iscariote. Ạt'ahạ ngatitsun kits'ín Judạ
ko ạnte xi tjehẹn rạ ngji.
[26] Ạs'ại tsasehẹ jóo yá xi kạma ts'ẹ xóo. Tụ
Matiạhá kikanéhẹ. Kui nga kik'ại xákohọ rạ
já postrụ xi te nkuụ.

2

B'i ts'ín j'ai Espiritụ Santo

[1] Nk'ie nga tsichu nistjihin S'í Pentecoste,
nkuhú ạnte kama ñjakú ngayjeẹ xụtạ xi
s'ejihin Jesu. [2] Tụ janeyahá nk'a ján. B'ạ
kama xi nkú ma nga 'yún kjenima ntjo.
Kinu'yá kui nii ngayjeẹ ạya ni'yoo xi má nga
kab'entu jóo. [3] Ạs'ại kama chji ạsun nintakụ
jóo ni xi b'ạ k'un njại nd'í k'un nga kik'ạihi.
[4] Ngayjeẹ kitsejíhin rạ Espiritụ Santo ko
kik'atuts'ihin nga kinchjạ kj'ạí kj'ạí én xi
nkú ts'ín kitsjáhạ Espiritụ nga kuinchjạ.
[5] Kui nistjiụn tjíntu nanki Jerusalen xụtạ
judio xi benkjún Ntiạná xi nibaha ngayje
tíkjá nanki xi tjín ạsunnteẹ. [6] Ạs'ại kama
ñjakú xụtạ nk'ie nga kint'é ni xi janeyoo.
Ndaha najmi incha be ni xi incha kụitsụ,
ạt'ahạ tụ éhẹn ní incha kint'é nga nkúnkú.
[7] Tụ ni xí kama nkjúhụn rạ ko b'i ngján b'i
kitsúhụ xinkjín:

—¿A najmi xụtạ Galileạhá ngayjeẹ xi b'i
ts'ín tínchjạ? [8] ¿Nkú ts'ín én xi mahaná
nga nkúnkáá tínu'yáhaná nga tíincha nch-
jạha? [9] Ạt'ahạ tjínjinná ẹi xụtạ Partiạ, xụ-
tạ Mediạ, xụtạ Elam, xụtạ xi nibáha ạnte
Mesopotamiạ, xụtạ Judeạ, xụtạ Capadociạ,
xụtạ Ponto, xụtạ Asiạ, [10] xụtạ Frigiạ, xụtạ
Panfiliạ, xụtạ Egipto, xụtạ xi nibáha ạnte
Libiạ xi tiña mahạ nanki Cirene, ko xụtạ
Romạ. Tjín xi ntjẹ judio tjehẹn rạ ko tjín
xi najmi ntjẹ judio tjehẹn rạ tụnga s'ejihín
rạ Ntiạná. [11] Tjín xụtạ Cretạ ko xụtạ Arạbẹ.
Ngatenteé tínu'yáá nga énná tíincha tsuya-
hạ xụtạ xu'bi kjụạchánka xi ts'ín Ntiạná.
[12] Ngayjeẹ xụtạ kama nkjúhụn. Ndaha na-
jmi be ni xi kụitsụ. Kingjásjaiyahạ xinkjín:

—¿Nkú tsuhụ rạ ni xu'bi?

[13] Ạs'ại k'uạ xi tụ tohón kamahạ ko b'ạ
kitsú:

—Ch'ihí jóo.

B'i ts'ín y'énijmíhi Pedro xụtạ nga kitsúya nkú tsuhụ rạ ni xi kamoo

[14] Ạs'ại tsasinjña ndju Pedro ko já postrụ
xi te nkuụ. 'Yún kinchjạ nga b'i kitsúhụ
xụtạ nkjiụn:

—Jun xi ntjẹ judio tjehẹnnụu ko ngaten-
too xi tintsụboo Jerusalen, katumankjin-
nụu ko tạsinñju ni xi xínnụu. [15] Najmi ch'i
jái xi nkú nga ts'ín tín'enkjíntak'un, ạt'ahạ
ạs'ạihí chụbạ ñja yo. [16] Ni xi tíyo, kui ni xu'bi
xi kitsúya títjun ndạ profetạ Joel má nga b'i
ts'ín y'ét'a:

[17] B'i títsu Ntianá:
Kui nii xi kạma nistjin xi fekuụ, tsjahạ
Espiritụnạ ngayjeẹ xụtạ.
Ntíx'innụu ko ntíchjụúnnụu ts'a k'ue'á én-
nạ nga profetạ kạma.
Já xụnkúnụu skụẹ ni xi k'uejñá chjihi,
ko jáchánụu kụint'é ni xi xíhin nga nijñá
ján.
[18] Kui nistjin xu'bo tsjahạ Espiritụnạ já
musụnạ ko jminchjín musụnạ,
tụ xi kụinchjạha ngajonạ.
[19] Ts'ian kjụạnkjún nk'a ján,
ko kuakuchjá kjụạchánkanạ t'anankiụ.
S'ẹ jní ko nd'í ko nintị tjain.
[20] Kạma jyun ts'íụ ko xi nkúhu jní kạma sóo.
B'ạ kạma kintehẹ ni nga kụichú nistjin xi
y'énda Ntianá,
kui nistjiụn xi chánka ko nkjún tjín.
[21] N'ẹk'anki ngayjeẹ xi k'uạnkihi Ntianá nga
ts'iínnkihi.
[22] 'Jun já Israel, tạsinñju ni xi xínnụu.
Ya sisiun ni xi kits'ín Jesu, ndạ xi nibáha
Nazaret. Kits'ín kjụạchánka ko kjụạnkjún
ko ni xi tsakúchji kjụạchánkahạ Ntianá.
Ntianá kitsjáhạ nga b'ạ kits'ín tụ xi y'éjña
chjihinụu nga kui kits'ín nibáhạ. [23] Y'énda
títjun Ntianá ko be nkúhu nga tuts'ihin
ni nga já kontrạ n'ẹkjas'ehẹn Jesu. Jun
kichjubénijó ko kin'ek'ion. Já xi najmi ntjẹ
Israel tjehẹn rạ kin'e chjón nga kikjat'a
kruụ. [24] Tụnga Ntiạnáhá kits'ín ndạíhi ạjihin
kjụạ'uhụn ngabayoo. Kits'ínk'íéjña tík'un
ngáhạ rạ. Ndahạchí najmi kamahạ ngabay-
oo kits'ínk'íéjña'yúhụn.
[25] 'B'i ts'ín yét'a xụjụn David nga kinch-
jạnijmíyaha Jesu:
Kikie tehẹnte Ntianá nginkán,
kixinạ síjñat'a tụ xi najmi tsankjuhunna.
[26] Kui kjụạha nga tíma tsjoho rạ animạnạ,
én tsjo tsu tíbitju tsụ'bá,
ko tjínkuhụ k'an nga chúhụn yjonintenạ.
[27] Ạt'ahạ najmi n'ẹ nga maní ạntehẹ xụtạ
k'iẹn,
najmi k'uạintei tsa kfẹntu ndạ xi nạxụ
nginkuin.

28 Tsakuchjíní niyá xi fi má nga k'úéntu
tík'un xuta,
n'etsehení kjuatsjo nga kúátejña nginkuin.
29 'Jun já nts'e, xínya kixi kixinuu nga ntje
cháná David k'ien ko kis'eyanji. Santaha
nistjin nd'ai tíjñajin saná tsjóho. 30 Kui xi
kama nku nda profeta ko kikie nga Ntianá
kitsúya kixi títjuhun nga ntje xi ts'e stjújin
xi k'úéjñasun antehe nga kuatéxuma. 31 Kui
nga kikie títjuhun David ni xi kama ko
kitsúya nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo xi
kits'ín nibá Ntianá, nga najmi s'ejña antehe
xuta k'ien ko nga najmi kuatsún yjonintehe.
32 'Jesu, kui xi Ntianá kits'ínkj'áíya ngáha
ra ngabayoo ko jin kiyai nga b'a kama.
33 Kui xi tíyankjún nd'ai nga tíjñat'a Ntianá
ko kits'ínkjáíhin Espiritu Santo xi kitsúya
títjuhun Na'miu nga tsjáha. Kui xi títs'ín
nibá ni xi tíyo ko tínu'yó nd'ai. 34 At'aha
najmi David xi ngjinji nk'a ján, tunga b'ahá
kitsú:
Ntianá b'a kitsúhu Nda Ntianа:
"Tinchint'aná má batexuma,
35 k'uentú maná xi fi kontrahi kinte tsukui."
36 'Kui nga tjíhin nga skue kixihi ngatentee xuta Israel nga Jesu, xi jun kikjat'a kruu,
kui xi Ntianá kitsjá xáha nga tíbatéxuma
nd'ai. Kui xi kits'ín nibá Ntianá.
37 Nk'ie nga kint'é jóo ni xu'bi, tu ni xí
kik'ie nusin nusihín ra. As'ai b'i incha
kitsúhu Pedro ko já postru xingisoo:
—Jun já nts'e, ¿mí ni xi tjíhin nga n'ei?
38 B'i kitsú Pedro:
—Tankínchj'aha ruu animanuu.
N'ekjóhoon Jesucristo ko sateントó nga
nkúnkú tu xi kama ndyjat'ahanuu ngatitsunnuu. B'a ts'ín k'uaihinuu Espiritu Santo
xi tsjánuu Ntianá. 39 At'aha k'uainuu ko
kuaihi ntínuu ni xi kitsúya títjun Ntianá
nga tsjáha xuta xi ts'e, ko ta k'uaihi xuta
xi kjin tjíntu, ngayjee xi Ntianá kuinchjaha
nga kama ts'e.
40 Kui én xu'bi ko kj'aí sa xi kitsú Pedro
nga kinchja ko nga kitsjániyáha xuta. B'i
kitsúhu:
—Titjujihuun kjua'un xi nibanehe xuta xi
najmi naxu nginkun Ntianá xi tjín nd'ai.
41 As'ai kisaténtá xuta xi kits'ínkjáíhin én
xi y'énijmí Pedro. Kui nistjiun jan mii xuta
j'aijín saha xuta xi ja s'ejihin Jesu. 42 Tehente
tsasínñjuhu xuto ni xi tsakúya já postru.
Nkuhú incha kik'a xinkjín. Kama ñjakú nga
kikjine niñu ko nga kinchjako Ntianá.

B'i ts'ín y'entu xuta xi tjun kis'ejihin Jesu

43 Kama nkjúhun ngayjee xuta, at'aha
nkjin kjuankjún ko ni xi tsakúchji
kjuachánkaha Ntianá kits'ín já postru.
44 Ngatentee xuta xi s'ejihin Jesu nkuhú
kits'ín yjoho ko kits'ínchjénko ngujin
xinkjín ngayjee ni xi tjíhin. 45 Tsatéña
xu'baha ko ni xi tjíhin ko kits'ínndzjoho
toohon ngayjee xuta xi nkú tjín machjéhen
nga nkúnkú. 46 Xki nistjin kama ñjakú
má ma natsihin ninku. Ni'yaha tsakjánya
ninkuan nga kikjineko xinkjín, nga tjíntuyá
tsjo ts'íhin ra ko nga nimakjua tjíntuyá
animaha. 47 Incha ts'íntsjoho Ntianá, ko
ngayjee xuta nantio nda kikiehe. Xki nistjin
Ntianá kits'ín nibájin saha xuta ninku kj'aí
sa xi tíincha b'anki.

3

B'i ts'ín kits'ínnkihi Pedro nku nda xi najmi ma fi

1 Nku nistjin Pedro ko Jua incha ngji má
ma natsihin ninku nga chuba jan. Kui
chubo xi tíjñaha xuta xi ntje judio tjehen ra
nga nchjako Ntianá. 2 Yo b'ejña nku nda xi
tu b'a ts'ín najmi mahá fi santa nkúhu nga
kitsin. Xki nistjin n'ek'íéjña ndo ankjua má
ma natsihin ninku xi 'mi Ankjua Tsjo Tjín tu
xi bankihi ra toon xuta xi fas'ehen natsihin
ninku. 3 Nk'ie nga kikie ndo nga tífas'en
Pedro ko Jua natsihin ninku, tsankihi toon.
4 As'ai Pedro ko Jua incha tsasehe ndo ko b'a
kitsú Pedro:
—Chase'ani.
5 As'ai tsase ndo nga kikuyá nga k'uaihi
toon. 6 Tunga b'ihí kitsú Pedro:
—Najmi tjínna toontaba ko ta ndaha
toonsine xi tsjaha tunga ni xi tíjñahána
tsjaha. Ngajoho Jesucristo, nda xi nibáha
Nazaret, an b'a tíxihin: Tisíntjein ko titsutjai.
7 As'ai jakj'á Pedro ntsja kixi ndo nga
kikjesíntjen. Tjen'yún kisakú nga'yúhún ra
sjai ndo. 8 Kikjennk'á ko kikjatsú'ba. Sjai
jas'enkoho Pedro ko Jua má ma natsihin
ninku. Tíkjennk'á ko títs'íntsjohó ts'íhin ra
Ntianá nga tsú'ba. 9 Ngayjee xuta kikiehe
nga tsú'ba ndo ko nga títs'íntsjoho Ntianá.
10 Tu ni xí kama nkjúhún ra ko kitsankjún
ngat'aha ni xi kamat'ain ndo. At'aha incha

kamankjihin nga kui ndo xi b'ejña ankjua
ninku xi 'mi Ankjua Tsjo Tjín nga banki
toon.

B'i ts'ín y'énijmí Pedro má ma natsihin ninku

11 Nda xi kama nkihi najmi ta tíbinkféhen
Pedro ko Jua. As'ai ngayjee xuta kama
nkjúhun nga kama ñjakú má 'mihi Kinte
Ni'yaha Salomon, at'aha yo tíincha jóo.
12 Nk'ie nga kikie Pedro ni xu'bi, b'i kitsú:

—Jun já Israel, ¿á tíma nkjúhunnuu
ni xu'bi? ¿Á tíchaseheni xi nkúhu tsa
nga'yún ts'ajin ko tsa ngat'aha tsa jin
subai 'yún yankjúin Ntianá, tsa kui kjuaha
nga kuan'ekjatsú'bahani ndai? 13 Ntiaha
ntje cháná Abraham, Isaac ko Jacob kit-
sjáha kjuachánka Ntíhi. Kui xi Jesu xi jun
kin'ekjas'on ko najmi kin'ekjóhon nginkun
Pilato nk'ie nga Pilato mjehe ts'iín ndaíhi.
14 Najmi kin'ekjóhoon nda xi je nginkun
Ntianá, nda xi naxu nginkun Ntianá. Tu
sa ní tsinchu nga n'e ndaíhi nku nda xi
anima ts'ínk'ien. 15 Jun kin'ek'ion nda xi
ts'ínk'iéntu tík'un xuta, tunga Ntianáhá
kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo. Jin kiyai
ko tí'miyaihi nga b'a kama. 16 Ngat'aha
nga s'ejinni Jesu, kui kjuaha nga Jesu
kuats'ínchjénni nga kuatsjá nga'yúhun ra
ndai xi yo ko tíyo ei. Ngat'aha nga
s'ejinni Jesu, kui kjuaha nga kamandaha
ndai nginkun.

17 'Be nd'ai, já nts'e, nga najmi yo ni
xi kin'o ko ta ndaha já tjíxánuu najmi
be ni xi kits'ín. 18 Tunga b'ahá ts'ín
kits'íntjusuhun Ntianá ni xi kitsúya títjun
nk'ie nga kits'ínkinchja ngayjee já profeta,
nga tjíhin nga un skuehe nda xi kits'ín nibá.
19 Kui nga tankínchj'aha ruu animanuu ko
n'ek'óntjaiyo yjonuu tu xi n'endyjajnuhu
ngatitsunnuu. Tsa b'a n'oo, Ntianá tsjánuu
nistjin nga chjúntoo 20 ko ts'iín nibásenuu
nda xi y'énda títjun nga ts'iín nibá. Kui
xi Jesucristo. 21 Kui xi tjíhin nga k'úéjña
nk'a ján nd'ai santaha nkúhu nga kuichú
nistjin nga s'enda ngáha ngayjee ni xi tjín.
Já profetaha Ntianá kinchjanijmíyaha niu
nk'ie.

22 'Xi nkú kitsú Moise nk'ie: "Ntianá xi
Ntianuu, kui xi kjésíntjen nku nda profeta
xi nkúhu an. Ajinnuu kuitjuhu. Tasinñju
ngatentee ni xi kuitsunuu. 23 At'aha tu yáha
ni xi najmi kuasínñjuhu nda profeta xu'bo
kuich'onsje ajihin xuta Israel." 24 Samuel
ko ngayjee já profeta xi kis'e askahan ta
kinchjanijmíyaha ni xi tíma nistjin nd'ai.

25 'Jun ts'ajun ni xi kinchja já profe-
ta. Ngandanuu Ntianá y'éndakoho nt-
je chánuu nk'ie nga b'a kitsúhu Abra-
ham: "Ngayjee xuta naxinantá xi tjín asun-
ntee nda kamat'ain ngat'aha ntje xi s'ehi."
26 Títjun jun Ntianá kits'ín nibásenuu Ntíhi
nk'ie nga kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo.
Nda kits'ínkonuu nga b'a kits'ín ko tu xi
k'úéntuhunu ni ch'onk'un xi manuu.

4

B'i ts'ín kin'ekokjua Pedro ko Jua

1 Pedro ko Jua tíincha nchjako sa xuta
nantio nk'ie nga incha j'ai já na'miu ko nda
k'akuhu já xi kunntá ninku ko já saduseo.
2 Kui xi kama kjahan at'aha Pedro ko Jua
tíbakúyaha xuta nantio ko tíb'énijmí nga
kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, at'aha
j'áíya ngáha ra Jesu. 3 As'ai jakj'ánijé jóo ko
kits'ínkjas'en nubayá santaha nistjin xi ma
ndyjuun, at'aha ja ngixun kui chubo. 4 Xuta
xi kint'é ni xi kinchja Pedro ko Jua, nkjin
maha xi kis'ejihin Jesu. Un ra mii tsichu ma
já xi kis'ejihin.

5 Nistjin xi ma ndyjuun kama ñjakú nanki
Jerusalen já k'aku, jáchá xi ta tjíhin xá
ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. 6 J'ai Ana
xi tjíhin nda na'mi títjun, ko Kaifa, Jua,
Alejandro ko ngatentee já xi y'aha ra já
na'mi k'aku. 7 As'ai ngjichj'a Pedro ko Jua
ko kin'ekinchá ajihin jóo. B'a kitsú jóo:

—¿Mí xáha xi tjínnuu? ¿Yá xi tíb'éxánuu
nga b'a tín'o?

8 As'ai b'i kitsú Pedro nga kitsejíhin ra
Espiritu Santo:

—Jun já tjíxá ko jáchá xi tjíhin xá,
9 tín'ekokjuani nd'ai ngat'aha kjuanda
xi kin'ehe nku nda un ko xi nkú ts'ín
kama nkihi. 10 Kui nga tjíhin nga chahanu
ngatentoo ko ngayjee xuta Israel nga
ngat'aha nga'yúhun Jesucristo, nda xi
nibáha Nazaret, kama nkihi ra nda xi
kabasinjña ei nginkun. Jun kingjat'a
kruhuu Jesu tunga Ntianáhá kits'ínkj'áíya
ngáha ra ngabayoo. 11 Jesu, kui ndjio
xi najmi kits'ín mje já chjinexjóo tunga
nd'ai ja j'ai ma ndjio k'aku. 12 Najmi tjín
sa kj'aí xi maha ts'ínk'anki xuta. Ntianá

najmi kits'ín nibá sa kj'aí asunnteí xi kama
ts'iínk'ankiná.
13 As'ai kama nkjúhun já tjíxóo nk'ie nga
kint'é nga b'a ts'ín ndjá tínchja Pedro ko
Jua ko incha kikie nga tu já tu k'un tu
mahá niu xi najmi 'yún maha xujun. Incha
kamankjihin nga kui jóo xi y'emako Jesu.
14 Tunga najmi behé mí nihi xi kjanínehe,
at'aha tíincha be nga nda xi kama nkihi
kabasinjñakoho jóo. 15 As'ai incha kitsjá
kjua nga kuitju jóo má tíma kjuo ko kinch-
janijmíyakoho xinkjín niu. 16 B'i incha kitsú:
—¿Nkú n'eéhe jóo? Ngayjee xuta xi
tjíntu Jerusalen be kjuankjún xi kits'ín jóo
ko najmi ma b'e'máá. 17 Tunga tu xi najmi
ta ngjuaindju saha éen ajihin xuta, kui nga
tu sahá kuinchankjúhun raá tu xi najmi ta
ch'a k'uénijmíhi Jesu.
18 As'ai kinchja ngáha ra jóo. Y'éch'oho
nga najmi ta incha k'uénijmíhi ko tsa
kuinchjanijmíyaha Jesu. 19 Tunga b'ihí kitsú
Pedro ko Jua nga kinchjako já tjíxóo:
—N'enkjíntak'un má nihi xi b'a
tjín nginkun Ntianá. ¿A nga jun xi
kuinú'yá'éihin a ra Ntianáhá? 20 At'aha
jin tjíhin nga kuixínyai ni xi kiyai ko xi
kinu'yái.
21 As'ai já tjíxóo tsinchánkjúhun tunga
kits'ín ndaíhí ra. Najmi kisakúhu mí
nihi xi ts'iínnijéhe ra, at'aha ngayjee xuta
kits'íntsjoho Ntianá ngat'aha ni xi kamoo.
22 Ts'ati yachán nú tjín ko yaha ra nga uhun
nda xi kamat'ain kjuankjún xu'bi nga kama
nkihi.

Já postru ko jániy'akúyá xingisoo b'i ts'ín incha kinchjako Ntianá

23 Nk'ie nga ja kin'e ndaí ngáha ra Pedro
ko Jua, as'ai ngjisehe xuta xi ts'e ko kit-
súyaha ngayjee ni xi kitsú já na'mi k'aku
ko jáchá xi ta tjíhin xá. 24 Nk'ie nga
kint'é xuta xingisoo éin, ngayjee nkuhú
kits'ín kjuankjintak'uhun nga incha kinch-
jako Ntianá. B'i incha kitsú:
—Ji Ntiani, ji xi kin'endai nk'a ján ko
asunntee, ntáchak'uun ko ngayjee ni xi
tjíhín. 25 Ntje chání David xi nda musuhi
kin'ekínchjakohoni Espiritu Santo. B'i
tsixín:
¿Á xaáhan incha ts'íhin xuta xi tjíhin asun-
nteé?
¿Á ni xi najmi chumi ni chjíhi ra tíincha
ts'ínnkjin k'uhun?
26 Y'énda yjoho já rei xi tjín asunntee ko
kama ñjakú já tjíxóo.
Incha ngji kontraha Ntianá ko nda xi kits'ín
nibá.
27 'At'aha kjuaxi nga nanki xu'bi nda
rei Herode Antipa ko Ponciio Pilato kama
ñjakúko xuta xi ntje Israel tjehen ra ko
xi najmi ntje Israel tjehen ra nga incha
ngji kontraha Jesu xi Ntíhi, kui xi y'exáí
nga kin'e nibáí. Kui xi je. 28 B'a ts'ín
kits'íntjusuhun jóo ngayjee ni xi ja y'enda
títjuin ko xi tsixínyai nga tjíhin nga kama.
29 'Nd'ai ji Ntiani, chaseihi ni xi mjehe
ts'iínni jóo. Tjeihin xuta xi ts'i nga ndjá
k'uénijmí én xi ts'i. 30 Nga'yíhin katuma
nkihi ra xuta un ko katuma kjuankjún ko
ni xi kuakúchji kjuachánkahi. N'echjénni
nga n'ei kui niu ngajoho Jesu, kui xi Ntíhi
ko tsje.
31 Nk'ie nga ja kamaha jóo nga kinch-
jako Ntianá, ts'ajniyá ante xi má nga kama
ñjakú. Ngayjee j'aijíhin Espiritu Santo ko
ndjá incha y'énijmí éhen Ntianá.

B'i ts'ín nkuhú tsasinko xinkjín xuta xi s'ejihin Jesu

32 Nkuhú kits'ín animaha ko kjuankjin-
tak'uhun ngayjee xi kis'ejihin Jesu. Ndaha
nku najmi b'a kitsú tsa nkuhú kui ts'e ni
xi tjíhin. Tu sa ní ngujihín kits'ínchjénko
xinkjín ni xi tjíhin. 33 'Yún kis'ehe nga'yún
já postru nga kitsúya nga j'áíya ngáha ra
ngabayoo Nda Ntianá Jesu ko ngayjee 'yún
nda kits'ínkoho Ntianá. 34 Ajihin xuto najmi
kis'e xi kindyjat'aha tsa mí nihi, at'aha
ngayjee xi tjíhin xu'ba ko tsa ni'ya tsatéña
ko j'aiko toon xi kik'aihi. 35 J'ai tsjáha já
postru ko kui xi tsakjánya tooon nga kit-
sjáha xi nkú tjín machjéhen nga nkúnkú
xuta.
36 Y'ejña nku nda xi y'aha ra ntje chá Levi
xi kitsin xjo Chipre xi 'mi Kuse, xi já postru
y'ét'a j'áíhin nga Bernabe k'úín. Kui j'áín xi
tsuhu ra: xi tsjá nga'yúhun xuta. 37 Bernabe
tsatéña nku xu'ba xi tíjñaha ko j'ai tsjáha já
postru toon xi kik'aihi.

5

B'i ts'ín kama mjehe Anania ko Safira k'uanachaha já postru

1 Nku nda xi 'mi Anania ko Safira 'mi
chjuúhun incha tsatéña nku xu'ba. 2 Jakj'á
chuba toon xi kik'aihi xu'baha ndo ko tu

nkuhú tíkjá j'ai tsjáha já postru. Ta kikie chjuúhun ni xi kits'ín. 3 As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji Anania, ¿á ndanindoo jas'enjihin animahi nga tích'anachaha ri Espiritu Santo? Tsateñai xu'bahi ko tí'baiyjeni tooon tíbixín. 4 Kintehe ni nga tsateñai xu'boo, ¿a najmi jihí ts'i? Nk'ie nga tsateñai, ¿a najmi jihí kama ts'ihi tooon? ¿Á b'a kitsúhu animahi nga kichjubéheni chuba? Ntianá tích'anachaihi, najmi xuta.

5 Nk'ie nga kint'é Anania éin, tjen'yún j'aikijnehé nga k'ien. Tu ni xí kitsankjúhún ngayjee xuta xi kint'é ni xi kamoo. 6 As'ai j'ai k'ua já asti, kik'otikjájnu najyun yjonintee ko tsitjusjeko nga ngjingjáyanji.

7 J'a ra tsa nkú ma jan ora j'ai chjuúhun Anania nga najmi be ni xi kamoo. 8 As'ai kingjásjaiya Pedro:

—T'inyaní, ¿a b'a tjín kich'o xu'banuu nga tsateño?

—Johon, b'a tjín tsateñai —kitsú Safira.

9 As'ai b'i kitsú Pedro:

—¿Á kabincha'ahanu xinkiu nga mjehenuu chjút'ayák'uhunnu Espirituhu Ntianá? Astiu ankjuo yja já xi kfingjáyanji x'ihin ko ji ta ngjuaikohi nd'ai.

10 Ta kuihi chubo j'aikijnet'a sjai Pedro tachjúun nga k'ien. Nk'ie nga jas'en já astiu, kikie nga kjijña k'ien tachjúun ko tsitjuko nga ngjingjáyanjit'aha x'ihin. 11 Tu xí kitsankjúhún ngayjee xuta ninku ko ngayjee xuta xi kint'é ni xu'bi.

B'i ts'ín y'entu já postru

12 Já postru kits'ín nkjún kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntianá ajihin xuta, ko ngayjee nkuhú kik'a xinkjín nga kama ñjakú ante xi 'mi Kinte Ni'yaha Salomon. 13 Ndaha nku xuta xingisoo najmi kama k'un nga kama ngujihin xuta xi kama ñjakú yo, tunga xuta nantiohó tjo nkjún kits'íhin.

14 Nkjin nkjún já ko jminchjín j'aijín saha xuta xi s'ejihin Nda Ntianá Jesu. 15 Santaha aya niyátée kik'onsje xuta xuta uhun nga kama ko nachan kingjántusún, tu xi nk'ie nga kj'uaha Pedro ndaha tsa tu nk'iéhen kj'uanehe xuta uun, kama nkihi. 16 Ta j'ai nkjún xuta xi tjíntu andai nanki Jerusalen nga j'aiko xuta uhun ko xi tjíntujíhin jánindoo. Ngayjee kama nkihi.

B'i ts'ín ngji kontraha já tjíxóo já postru

17 As'ai tu ni xí kama xintak'uhún nda na'mi títjuun ko ngayjee já xi makohо, kui xi já saduseo. 18 Kits'ínkji já xi jakj'ánijé já postru ko kits'ínkjas'en nubayá. 19 Tunga nk'iehé nga nistjen nku ntítsjehe Ntianá kikjex'á nubayóo ko kik'onsje jóo nga b'i kitsúhu:

20 —Tankíún. Tincho má ma natsihin ninku ko t'inyohoo xuta ngayjee én xi tsjá kjuatík'un.

21 As'ai kits'íntjusun já postru én xi kik'ihin. Nistjin xi ma ndyjuun jas'en má ma natsihin ninku ko tsakúya. As'ai j'ai nda na'mi títjuun ko já xi makoho ante má nga ma ñjakúko xinkjín ko kinchja ñjaha ngayjee já k'akuhu xuta Israel. Kitsjá kjua nga ngjuaichj'a já postru aya nubayóo. 22 Tunga nk'iehé nga tsichu nubayóo já xi kunntá ninku, najmi kisakúhu já postru. As'ai kik'óya ngáha nga j'aiko én. 23 B'i incha kitsú:

—Tjíchja tsjan tsjan ankjua nubayóo nga kuichii ko tíinchasti ankjuo já xi tíkunntá yo. Tunga nk'iehé nga kuachjux'ái, ndaha nku najmi kuayai ayoo.

24 Nk'ie nga kint'é én xu'bi nda na'mi títjuun ko já na'mi k'aku ko nda k'akuhu já xi kunntá ninku, ndaha najmi ta be mí ni xi kuitsu. Kingjásjaiyaha xinkjín má kuichúkjet'a ni xi tímoo. 25 Tunga b'ahá j'ai tsú nku nda:

—Jun, já xi kin'ekjas'on nubayá tíincha natsihin ninku ko tíbakúyaha xuta nantio.

26 As'ai nda k'akuhu já xi kunntá ninku ko já xi yjankihi incha ngjikj'á já postru. Najmi incha kits'ín'uhun nga j'aiko, at'aha tsankjún tsa ndjio k'uéhe xuta nantio. 27 Nk'ie nga j'aiko, tsinchá nginkun já tjíxá xi kama ñjakú yo. As'ai b'i kitsúhu nda na'mi títjuun:

28 —Ja b'a kik'in sisinnuu nga ndahachí najmi kama k'úénijmíhuu Jesu xuta, tunga tu sahá b'a tín'o. Ngayjee xuta Jerusalen be ni xi tíbakuyó, ko mjenuu nga jin ch'anjii ngabayaha ndo.

29 As'ai b'i kitsú Pedro ko já postru xingisoo:

—Títjun tjíhin nga kuinú'yá'éihin Ntianá nga xuta. 30 Jun kin'ek'ion Jesu nga kikjat'a kruu, tunga Ntiaha ntje cháháná kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo. 31 Ntianá kitsjáha kjuachánka nga kits'ín nga y'ejñat'aha. Kui xi tíjña títjun nd'ai

ko xi ts'ínk'anki xuta, tu xi tsjáha ra xuta
Israel nga ngjuaikj'áha ra animaha ko kama
ndyjat'aha jéhe. [32] Jin kiyai ko tíbixínyai ni
xu'bi ko Espiritu Santo ya, Espiritu Santo xi
Ntianá tsjáha xuta xi nt'é'éhen.
[33] Nk'ie nga kint'é já tjíxóo én xu'bi, tu
ni xí 'yúhún kama kjahan, santaha kama
mjehe nga ts'iínk'ien já postru. [34] Tunga
nkuhú nda fariseo xi 'mi Gamaliel, xi nku
nda chjine'én xi bakúya kjuatéxumoo ko xi
benkjúhun ngayjee xuta, kui xi b'a kitsú
nga kuich'onsje kutju já postru. [35] As'ai b'i
kitsúhu já tjíxá xingisoo:

—Jun xi ntje Israel tjehennuu, nda nda
chasoo tsa mí nihi xi n'ohoo jóo. [36] At'aha xi
nkú kama nd'ai ngáha, nda chánka kits'ín
ma yjoho nda Teuda ko ma ra ñju unchan já
xi kitsjennkíhi. Tunga kin'ek'iehén ndo ko
kindzjoya ngayjee xi kitsjennkíhi. B'a ts'ín
tsichukjehe ni xu'boo. [37] Ko askan ngáha,
nistjin nga tís'exki ngayjee xuta, j'ai Juda,
nda xi nibáha ante Galilea, ko nkjin nkjún
xuta kitsjennkíhi. Tunga ta kin'ek'iehén
ndo ko kindzjoya ngayjee xi kitsjennkíhi.
[38] 'Kui b'a maha, b'a tíxihinnuu nd'ai. Na-
jmi tu nungijiun yjonuu ni xi tíincha ts'ín
já xu'bi. Najmi tu jun nkú n'ohoo. At'aha
tsa ts'e xuta asunntei ni xi tíincha ts'ín jóo,
kuichúkje. [39] Tunga tsa Ntianáhá ts'e niu,
najmi kamanuu n'ekjio. Kutsa santahá ni
ko Ntianá tíbankíún kontroo.
[40] As'ai kits'ínkjáihin já tjíxóo ni xi kitsú
Gamaliel. Kinchjaha já postru, kingjáha
ko y'éjña nkjúhun nga k'uénijmíyaha Jesu.
Incha kits'ín ndaí ngáha ra. [41] Incha tsitju
já postru nginkun já tjíxóo nga tsjo tíincha
ma ts'íhin ra, at'aha Ntianá kitsjántehe nga
un skuehe ngat'aha Jesu. [42] Ngayje nistjin
tsakúya tehente ko y'énijmí má ma natsihin
ninku ko xki ni'ya nga Jesu xi kits'ín nibá
Ntianá.

6

Kui ngat'ai kis'et'a xá yatu já xi tsasinko já postru

[1] Nistjin nk'ie nga ja tíincha ma nkjin xuta
xi yjankihi Jesu, as'ai xi nchja én griego
b'a kitsú nga najmi nda títs'ín xi nchja én
hebreo. B'a incha kitsú nga najmi nda
tíchasehe jminchjín xi nchja én griego xi
ja k'ien x'ihin nk'ie nga tímandzjo nichine
xki nistjin. [2] As'ai já postru xi te joo kinchja
ñjaha ngayjee xuta ni'yakuyáha Jesu ko b'i
kitsúhu:

—Jin tjíhin nga k'úénijmíi éhen Ntianá.
Najmi nda tjín tsa k'úéjñai nga b'a n'ei,
tsa tu xi yámixo chasehe ri. [3] Kui nga jun,
já nts'e, tinchísjaihinu ajinnuu yatu já xi
yankjún, xi kitsejíhin ra Espiritu Santo ko
xi nanka ts'ínnkjink'un, tu xi k'uaihi ri xá
xu'bi. [4] B'a ts'ín jin n'ekjas'ehen ri yjoni nga
chubakoi Ntianá ko nga k'úénijmíi éhen.

[5] Ngayjee xuta kits'ínkjáihin ni xi kitsú
já postru ko j'ájin já xu'bi: Esteban, nku
nda xi 'yún s'ejihin Ntianá ko xi kitsejíhin
ra Espiritu Santo, Felipe, Procoro, Nicanor,
Timon, Parmena, ko Nicola, nda xi nibáha
nanki Antiokia. Kui nda xi najmi ntje
judio tjehen ra tunga jahá nd'ai s'ejihin ra
Ntianá. [6] Já postru jaich'áha já xi yatui. As'ai
já postru kinchjantjai jóo nginkun Ntianá
ko kingjénne ntsja.

[7] 'Yún ngjindju éhen Ntianá nanki
Jerusalen ko 'yún nkjin kama xuta
ni'yakuyáha Jesu. Ta nkjin já na'mi
kis'ejihin Jesu.

Kui ngat'ai kichjubénijéhe Esteban

[8] Esteban 'yún nda kits'ínkoho Ntianá ko
kitsjáha nga'yún. Kits'ín kjuankjún ko ni
i xi tsakúchji kjuachánkaha Ntianá ajihin
xuta nantio. [9] As'ai k'ua xuta ni'ya sinagoga
xi 'mi Sinagogaha Xuta Ndaí incha ngji
kontraha Esteban, ko k'ua xuta Cirene ya,
ko xuta Alejandria, ko k'ua xi nibáha ante
Cilicia ko ante Asia. Kui xi incha y'ésiko
Esteban. [10] Tunga najmi kamahá ra kits'ín
nganaha, at'aha Espiritu Santo kitsjáha Es-
teban kjuankjink'un nanka nga kinchja.

[11] As'ai incha y'échjíhi k'ua já tu xi b'a
kuitsuhu nga kui xi kint'é nga Esteban
ch'on kitsúhu Moise ko Ntianá. [12] B'a ts'ín
tsinchákjahan ra xuta nantio ko jáchá xi
tjíhin xá ko já chjine'éhen kjuatéxumoo.
As'ai ngjikj'ánijé Esteban ko ngjiko má nga
ma ñja já tjíxóo. [13] Ta incha j'aiko já testiyu
tsank'á xi b'i kitsú:

—Kui ndai tu nku én ch'on tsuhú títsuhu
ninkuhu Ntianá ko kjuatéxumoo. [14] Kinu'yái
nga b'a kitsú nga Jesu, nda xi nibáha
Nazaret, ts'iínkatsúnya ninku xu'bi ko nga
ts'iínk'óntjaiya sin xi kich'aá xi tsakúyaná
Moise.

15 As'ai ngayjee já tjíxá xi kab'entu yo tsasehe Esteban ko kikie nga b'a tjín ankjín ntítsje tjín ankjín Esteban.

7

B'i ts'ín tsasinntjai yjoho Esteban nginkun já tjíxóo

1 As'ai nda na'mi títjuun kingjásjaiyaha Esteban:

—¿A kjuaxi ni xi tíincha tsu jóo?

2 As'ai b'i kitsú Esteban:

—Jun xi ntje Israel tjehennuu ko jun xi tjínnuu xá, tasinñju manú. Ntia chánkaná tsakúchjihi yjoho ntje cháná Abraham nk'ie nga tíjña sa ante Mesopotamia, kintehe ni nga ngjuaik'iejña nanki Haran. 3 B'a kitsúhu: "Titjui nankihi ko t'entui xuta xinki. T'ihinnchin ante xi kuakuhu." 4 As'ai tsitju Abraham antehe xuta Caldea ko ngjik'iejña nanki Haran. Nk'ie nga k'ien na'mihi Abraham, Ntianá kits'ín nibáha má tintsuboo nd'ai.

5 'Ei najmi kitsjáha ante xi kama ts'e, ndaha nku te má kama kuasín tsuku. Tunga kitsúya títjuhún ra nga tsjáha nga kama ts'e ei má tintsuboo nd'ai ko nga ntje xi s'ehe askahan ta kama ts'e, ndaha tsa najmi tjíhin ntí Abraham kui nistjiun. 6 Ntianá b'a kitsú yaha Abraham nga ntje xi s'ehe k'úéntu má nga najmi kui ts'e, ko nga xuta musu n'e ma, ko nga ñju unchan nú tjíhin un skuehe. 7 B'a kitsú ya Ntianá: "An ts'inkokjua xuta xi musu ts'iín maha. Askahan incha kuitju yo ko ts'iíntsjona ante xu'bi."

8 'Ntianá b'a kitsúhu nga ts'iín ni circuncision, tu xi b'a ts'ín sakúchji ni nda xi y'éndako. Kui b'a maha, nk'ie nga kitsihin Isaac ko nga ja tjíhin jin nistjin, Abraham kits'íhin ni circuncision. Isaac b'a ta kits'íhin Jacob, ko Jacob b'a ta kits'íhin ntí xi te joho, xi kama ntje cháná.

9 'Kits'ínnchinihi já nts'e Kuse ko tsatéñaha xuta xí tjín ante Egipto. Tunga Ntianáhá tsasinkohoo Kuse 10 ko kits'ínkj'a t'axíhin ngayjee kjua'un xi kisatéjin. Kitsjáha kjuankjintak'un nanka ko kjuanda nginkun nda faraon, xi nda reihi xuta Egipto. Nda rei kitsjá xáha Kuse nga kama nda títjuhun xuta Egipto ko nda k'akuhu ngayjee xuta xi tjín ni'yaha nda rei.

11 'As'ai kis'e kjintíá ko kjua'un chánka ngayjee ante Egipto ko ante Canaan, má nga tjíntu ntje cháná. Najmi ta kisakúhu ra nichine. 12 Nk'ie nga kint'é én Jacob nga Egipto tjín tuniñu, kits'ínkji ntíhi xi ntje cháná maha niyá xi tjuhun. 13 Ko niyá xi ma joho Kuse tsakúchjihi yjoho já nts'e. B'a ts'ín kikiehe nda faraon xuta xi ts'e Kuse.

14 'As'ai b'a kitsú Kuse nga ngjuaichj'a Jacob xi na'mihi maha ko ngayjee xuta xi y'aha ra, xi cháte ko kan ún maha. 15 B'a ts'ín j'aik'iejñaha Jacob Egipto ko yo k'ien. Ta yo ya incha k'ien ntíhi xi kama ntje cháná. 16 Askahan ngji s'eyanji Jacob nanki Sikem, má nga tíjña tsjó xi ts'atse Abraham nga kitsjáha toontaba ntíhi Hamor.

17 'Nk'ie nga tsichu tiña nistjin nga ts'iíntjusun Ntianá ni xi kitsúya títjuhun Abraham, 'yún nkjin kama sa xutaná xi kik'ientu Egipto. 18 As'ai tsatéxuma yo kj'aí nda rei xi najmi be Kuse. 19 Kui xi ts'anachaha xutaná ko kits'ín'uhun ntje cháná. Kits'ín kjua'yúhun ra nga k'uéntu masen ntíhi tu xi kuayáha.

20 'Kui nistjiun kitsin Moise ko Ntianá kisasíhin Moise. Jan sá kamaha xi cháha nga kikuhun. 21 Nk'ie nga kis'ejña masen, takjíhin nda faraon jakj'áha ko kits'ínchá ha xi nkúhu tsa ntíhi maha. 22 B'a ts'ín tsangiyaha Moise ngayjee ni xi maha xuta Egipto. Nku nda chánka kama. Kinchja ko tse ni xi kits'ín.

23 'Nk'ie nga jehe yachán nú Moise, animaha nibaha ra nga ngjitsubek'ún xuta xinkjín, xi xuta Israel. 24 Nk'ie nga kikie nga tín'e'uhun nku nda xi ntje Israel tjehen ra, tsasinko. Kits'ínk'ien nda Egipto xi b'a kits'íhin. B'a ts'ín kits'ín ngajoyaha ni xi tín'ehe nda xi ntje Israel tjehen ra. 25 At'aha b'i kitsú Moise nga kits'ínnkjink'un: "Kamankjihin xuta xinkjían nga an ts'iínchjénna Ntianá tu xi kama ndaíhi ra xutana." Tunga najmi b'ahá ts'ín kits'ínnkjink'un xuto.

26 'Nistjin xi ma ndyjuun kikie Moise nga jo já xi ntje Israel tjehen ra tíincha kjánko xinkjín ko mjehe nga kuatekj'áíyaha jóo. B'i kitsúhu: "Jun já, nts'o mahanu xinkiu. ¿Á ta jun tín'e'uhun ruu xinkiu?" 27 As'ai nda xi títs'ín'uhun nda xinkuu kitsuniña Moise nga b'a kitsúhu: "¿Yá xi kitsjá xáhi nga ji xi kamai nda k'akuni ko nga chaseihi tsa nda ko tsa najmi nda tín'ei? 28 ¿A kohó an mjehi n'ek'ienní xi nkú ts'ín kin'ek'iein nda Egipto kujña?" 29 Nk'ie nga kint'é Moise

éin, tsanka ko ngjik'iejña ante Madian. Yo
y'ejñasún ko yo kis'entuhu jo ntí.
30 'Nk'ie nga j'a yachán nú, nku ntít-
sje j'aisehe Moise ante kixiu tiña asunntu
tjenki Sinai. Ajihin nku na'yá ntsje xi
títi tsakúchjihi yjoho. 31 Kama nkjúhun
Moise nk'ie nga kikie ni xi tíma chjihi
ko ngjise tiñaha tu xi kuase sisihin ra.
Tu kint'éhé ntaha Ntianá nga b'a kitsúhu:
32 "An xi Ntiaha ntje cháhi, Ntiaha Abraham,
Isaac ko Jacob." Ts'atsé nkjún Moise ko
najmi kama k'un nga tsase. 33 B'a kitsú
Ntianá: "N'esjei tjabaxín ntéhi, at'aha ante
nkjúhún má nga kabisinjñai. 34 Tíbe kjuani-
ma xi tíf'a xuta xi ts'an xi tjíntu Egipto ko
tínt'e nga un tíincha maha. Kaf'áijen tu xi
ts'in ndaíhi ra. T'endai yjohi. An ts'inkjíhi
Egipto."
35 'Najmi kits'ín mjehe jóo Moise nga
b'i kik'ihin: "¿Yá xi kitsjá xáhi nga ji
xi kamai nda k'akuni ko nga chaseihi tsa
nda ko tsa najmi nda tín'ei?" Tunga
kuihí Moise xi kama chjihi ntítsjehe Ntianá
ajin na'yá ntsje xi títiu. B'a ts'ín Ntianá
kits'ínkjihi ra ko kik'ai xáha nga kui xi
kama nda k'akuhu xutaná ko nga ts'iín
ndaíhi. 36 Kui xi kik'onsje xutaná Egipto.
Yachán nú tjíhin kits'ín kjuankjún ko ni xi
tsakúchji kjuachánkaha Ntianá Egipto ko
ajihin Ntáchak'un Niu ko ante kixiu.
37 'Kui Moise xi b'a kitsúhu xuta Is-
rael: "Ntianá kjésíntjen nku nda profeta xi
nkúhu an. Ajinnuu kuitjuhu." 38 Kui Moise
xi y'ejñajihin xuta nga kama ñjakú nk'ie
nga y'entu ante kixiu. Kinchjako ntítsjee
asunntu tjenki Sinai ko ta kinchjako ntje
cháná. Kik'aihi nga tsjáná én xi ts'ínk'iéntu
tík'unná.
39 'Tunga ntje cháná najmi kama mjehe
nga kuint'é'éhen. Tu sahá kits'ín t'axín
ko kama mjehe nga k'ooya ngáha Egip-
to. 40 B'a incha kitsúhu Aaron: "N'endani
ntia xi tsjén títjunni, at'aha najmi yai mí
nihi xi kamaha Moise, nda xi kik'onsjeni
Egipto." 41 As'ai incha kits'ínnda nku turu
ntia ko kits'ínk'ien chu nga kitsjáha chje.
Kits'íntsjoho ni xi ntsja kits'ínndakoho.
42 'As'ai Ntianá najmi ta kits'ínsihin ra
xuta xu'bo. Kitsjántehe nga ts'iíntsjoho
niñu xi tjín nk'a ján. B'a kama xi nkú ts'ín
tjít'a xujun éhen Ntianá xi y'ét'a já profeta:
Jun xuta Israel, ¿a ahán kik'ainú chje,
nk'ie nga tintsuboo ante kixiu yachán nú
tjíhin?
43 Ni'ya najyuntehe ní ntia Moloc
ko niñuhu ntia Renfan tsankinkoo.
Sénnistjin kin'endo tu xi n'etsjohoruu,
kui nga kjin ts'inkjíhinuu xi tjehen astun
Babilonia.
44 'Kits'ínnda Moise ninku najyunte xi
bakúchji nga Ntianá tíjñajihin xuta xi ts'e.
Kin'enda xi nkú ts'ín kisakúchjihi nga ka-
manda. B'a ts'ín ante kixiu kis'ejñaha ra
ntje cháná ninku najyuntee xi nkú nga kitsú
Ntianá. 45 Kik'aihi ntje cháná nga kama ts'e
niu. Incha y'a nk'ie nga incha jas'en ei má
tintsuboo nd'ai, nistjin nk'ie nga tjíhin xá
Josue ko kikjánko xuta xi tjíntu ei, xi Ntianá
kik'onsje ngandaha ntje cháná. B'a ts'ín
kis'ejña ninku najyuntee santaha nkúhu
nga y'ejña nda rei David.
46 'Ntianá kisasíhin David ko David kama
mjehe nga ts'iíndaha nku ante Ntianá,
Ntiaha ntje cháná Jacob. 47 Tunga Salomon
kits'ínndaha ni'ya Ntianá. 48 B'a tjín kjáíhin
nga nk'a ján tíjña Ntianá ko nga najmi
b'ejñaya ni'ya xi ts'ínnda xuta. At'aha b'a
ts'ín y'ét'a éhen Ntianá nda profeta:
49 Ndjiojmi ján bátejña nga batexuma,
ko t'anankiu basinjñásan tsuká.
¿Mí ni'yaha xi n'endanú, títsu Ntianá,
ko má antehe kama ts'inkj'áíya?
50 An ní kits'inndá ngayjee ni xu'bi.
51 B'a ta kitsú ya Esteban nga ngjindju:
—Tunga jun najmi mjenuu kuinú'yá'ón.
B'a ts'ín nu'yó ko tjíya animanuu xi nkú
joyaha xuta xi najmi be Ntianá. Nkuhú nga
tintsuba kontraha ruu Espiritu Santo. Jun
xi b'a k'un xi nkúhu ntje chánuu. 52 ¿Má
já profetaha xi najmi kitsjennkí unkie ntje
chánuu? Kits'ínk'ien já xi kitsúya títjun nga
kj'uaí nda xi naxu ts'iín. Ko nk'ie nga j'ai
ndo, jun kin'ekjas'on ko kin'ek'ion. 53 Jun
bi ntítsje kits'ínkjas'ennuu kjuatéxumaha
Ntianá tunga najmi tín'etjusunnú.

B'i ts'ín kin'ek'ien Esteban

54 Nk'ie nga kint'é já tjíxóo ni xi kitsú
Esteban, tu ni xí incha kama kjahán ra ko
ixí tsatehé ni'yun. 55 Tunga máha Esteban,
kitsejíhin ra Espiritu Santo. Tsasenjinki
nk'a ján ko kikie kjuachánkaha Ntianá ko
nga Jesu kabasinjñat'aha Ntianá. 56 B'i kitsú:

—¡Chasoo! Tíbe nga tjen tixa ndjiojmi ján ko nga Ntíhi Ndax'iun kabasinjñat'aha Ntianá.
57 Najmi ta tsasínñjuhu ra jóo Esteban. Xaáhan incha kits'ín. Ngatenteę nkuhú nga ngjikj'á. 58 Incha kik'onsje natsihin nantio ko yo incha y'éhę ndjio. Nku ndati xi 'mi Saulo kikunntá najyuhun já testiyu tsank'óo.
59 Nk'ie nga tís'ehę ndjio Esteban, b'i kitsú nga kinchjako Ntianá:
—Ji Nda Ntia Jesu, n'ękjáíhin animana.
60 As'ai tsasinkúnch'in ko 'yún kikjintáya nga b'i kitsú:
—Ji Nda Ntia, najmi tu ch'axkihi ri jái ngatitsun xu'bi.
Nk'ie nga ja b'a kitsú, k'ien.

8

B'i kama nk'ie nga ja kin'ek'ien Esteban

1 Kisasíhin Saulo nga kin'ek'ien Esteban, ko ta kuihi nistjin xu'bo kich'atuts'ihin nga tu ni xí kitsjennkí unchahá xuta ninku xi tjín nanki Jerusalen. Kindzjoyayje nga ngji ante xi tjín Judea ko Samaria. Tu já postru y'entu subahá sa Jerusalen. 2 K'ua já xi nda tjíntuyáha kingjáyanji Esteban ko kikjintát'a. 3 Tunga tu xí kitsjenkí unkiehé Saulo xuta ninku. Xki ni'ya jas'en nga kikjebéfe jáx'in ko jminchjín ko kits'ínkjas'en nubayá.

B'i ts'ín kis'enijmí éhen Ntianá ante Samaria

4 Máha xuta xi kindzjoyoo, tu má xi tjehén ni nga incha ngji, yo incha y'énijmí én nda tsuhu Ntianá. 5 Ante Samaria ngji Felipe nga y'énijmíhi xuta xi tjín yo nga Jesu xi kits'ín nibá Ntianá. 6 Kama ñja xuto nga kingjénñjuhu ni xi kinchja Felipe nk'ie nga incha kint'é ko kikie ni xi kits'ín nga tsakúchji kjuachánkaha Ntianá. 7 At'aha nkjin jáninda xi tsitjujíhin xuta nga 'yún kikjintáya nga tsitju, ko nkjin xuta xi najmi ma fi ko xi nima sjai kama nkihi. 8 Kui nga tsjo nkjún kamaha ra xuto.
9 Tunga ta y'ejñahá yo nku nda xi 'mi Simon xi kits'ín tj'e nistjin nk'ie. Kui xi ts'anachaha xuta xi tjín ante Samaria. B'a kitsú nga kui xi nku nda chánka. 10 Ngayjeę xuta tsasínñjuhu ndo, b'aha ra xi ndyjaha ko santaha xi cháha. B'a incha kitsú:
—Kui nda xu'bi xi nga'yún chánkaha Ntianá.
11 Incha ts'ínsihin at'aha nkjin nú kits'ín tj'e ndo. B'a ts'ín ts'anachaha xuta. 12 Tunga nk'ie nga tsakúya Felipe nga Ntianá xi batéxuma ko nga Jesu xi kits'ín nibá Ntianá, kis'ejihin xuta ko kisaténtá jmichjín ko jáx'in. 13 Santaha ko Simon ta kis'ejihin ko kisaténtá. As'ai kitsjenko tehente Felipe ko kama nkjúhun nk'ie nga kikie ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntianá ko kjuankjún i xi kits'ín Felipe.
14 Nk'ie nga kint'é én já postru xi tjíntu nanki Jerusalen nga xuta xi tjín ante Samaria kits'ínkjáíhin éhen Ntianá, as'ai kits'ínkji yo Pedro ko Jua. 15 Nk'ie nga incha j'ai jóo yo, kinchjantjai xuta Samaria nginkun Ntianá tu xi ts'iínkjáíhin ra Espiritu Santo. 16 At'aha ndaha nku najmi kjee f'aijíhin Espiritu Santo ko tu ntáhá kisaténtáhá xuta nga kits'ínkjáíhin Jesu. 17 As'ai Pedro ko Jua kingjénne ntsja xuta ko kits'ínkjáíhin Espiritu Santo.
18 Kikie Simon nga kits'ínkjáíhin xuta Espiritu Santo nk'ie nga kingjénnehę ntsja já postru. As'ai kingjén'a toon já postru 19 nga b'i kitsúhu:
—K'uainú ko an nga'yún xu'bi, tu xi nk'ie nga ngjuenné ntsahana tu yáha ni ta ts'iínkjáíhin Espiritu Santo.
20 As'ai b'i kitsú Pedro:
—Kandyjai ko ta kandyja tjoohin, at'aha b'a n'e tín'enkjíntak'uin nga toon ma ch'atsekoho ni xi tsjá Ntianá. 21 Najmi ji tsuhu ri ko najmi ji tjehen ri xá xu'bi, at'aha najmi kixi tjíya animahi nginkun Ntianá. 22 T'inchj'aha ri animahi ngat'aha ngatitsun xu'bi ko chubanimakoi Ntianá, tsa tu 'yaha ts'iínndyjat'ahi ni xi kuan'enkjíntak'uin. 23 At'aha tíbe nga najmi je tjíya animahi ko tíbe nga ni ch'onk'uun tjí'yíhin ji.
24 B'i kitsú Simon:
—Chubanimakoo Ntianá tu xi ndaha nku ni xi kuak'ihinnú najmi nibanehena.
25 Nk'ie nga ja incha y'énijmí éhen Ntianá yo Pedro ko Jua ko y'éjña chjihi xuta yáha Jesu, as'ai kik'óya ngáha nanki Jerusalen. B'a ts'ín incha j'aha nkjin ante nanki xi tjín ante Samaria nga y'énijmí ts'íhin én nda tsuhu Jesu.

B'i ts'ín kinchjanijmíko Felipe nku nda xi nibáha ante Etiopia

26 As'ai nku ntítsjehe Ntianá kinchjakoho
Felipe. B'i kitsúhu:
—Tisíntjein ko chjúbéí niyá xi bitju
Jerusalen nga t'in nanki Gaza.
Ante kixiu f'a niyá xu'bi. 27 As'ai tsisin-
tjen Felipe ko ngji, ko aya niyóo kisatéjin
nku nda xi nibáha ante Etiopia. Nku nda
eunuko niu, nku nda k'aku xi ts'ínxát'aha
na Candace xi na reinaha xuta Etiopia. Kui
xi f'átjo ngayjee toohon na reina. Ntianá
ngji ts'íntsjoho ndo nanki Jerusalen 28 ko
ja tíb'óya ngáha nankihi. Yá xi tjenko
kab'ejñaya ko títs'ínya xujun éhen Ntianá
xi y'ét'a nda profeta Isaia. 29 As'ai Espiritu
b'i kitsúhu Felipe:
—T'ihinse tiñaihi nda xi kab'ejñaya yá
ján.
30 Nk'ie nga tsichuk'úhun, kint'é Fe-
lipe nga xujun xi y'ét'a nda profeta Isaia
títs'ínya ndo. As'ai b'i kitsúhu:
—¿A tímankjihin ni xi tín'eyai?
31 —¿Nkú ts'ín kamankjihinna nga najmi
tjín xi kuitsuya sisinna? —kitsú ndo ko
tsankihi Felipe nga kuiyájnut'aha.
32 B'i ts'ín tjít'a má nga títs'ínya ndo:
Ngji n'ek'ien xi nkúhu chutsanka, najmi
kikjex'á ts'a,
xi nkúhu chutsanka xi tíchj'ajnu tsankaha.
33 Kichajnucha ko najmi naxu kin'ehe kjua.
Tsichakjá ntjehe at'aha kin'ek'ien.
34 As'ai b'i ts'ín kinchja nda k'aku xi
nibáha Etiopia nga kingjásjaiyaha Felipe:
—T'inyaní, ¿yá xi tínchjanijmíyaha nda
profeta ei? ¿A kui tínchjanijmíyaha yjoho
a ra kj'aíhí xi tínchjanijmíyaha?
35 As'ai kinchja Felipe. Má nga títs'ínya
ndo kik'atuts'ihin ra nga kitsúyaha én nda
tsuhu Jesu. 36 Nk'ie nga tíincha ts'ín niyá, tu
incha tsichuhú má nga tjín ntánijua ko b'i
kitsú nda k'aku Etiopia:
—Á ntánijua ei. ¿A najmi kamahá
saténta?
37 B'i kitsú Felipe:
—Tsa ngayjee animahi s'ejihin yáha Jesu,
kama.
B'i kitsú ndo:
—S'ejinna nga Jesucristo xi Ntíhi Ntianá.
38 As'ai b'a kitsú nga s'ejña'yún yóo ko nga
joo tsitjujenya má tíjña ntánijuo. As'ai Fe-
lipe tsaténta ndo. 39 Nk'ie nga incha tsitjujin
ntánijuo, Espiritu Santo ngjiko t'axíhin Fe-
lipe. Nda k'aku xi nabáha Etiopia najmi ta
kikiehe Felipe, tunga tsjohó kik'iehe nk'ie
nga kits'ínndjuú niyáha.
40 Tsichu Felipe nanki Azoto ko xki ante
ngji nga y'énijmí én nda tsuhu Jesu santaha
nkúhu nga tsichu nanki Cesarea.

9

B'i ts'ín jakj'á Jesucristo nda Pablo

1 Saulo tu nku tsinchánkjúhún ra xu-
ta xi s'ejihin Nda Ntianá Jesu nga mjehe
ts'iínk'ien. Kui nga ngjisehe ra nda na'mi
títjuun 2 ko tsankihi xujun xi má nga tí'baihi
kjua, tu xi kama ngjuaihi ni'ya sinagoga
xi tjín nanki Damasco ko kuangisjai yo
xuta xi s'ejihin Jesu ko kj'uaíkonijé nanki
Jerusalen, ndaha tsa jáx'in ko ndaha tsa
jminchjín.
3 Tunga nk'iehé nga títs'ín niyá ko ja
tíbichú tiña nanki Damasco, tjen'yún
kits'ín ndzjehé ra Saulo nku nd'í xi nibaha
nk'a ján. 4 As'ai tsijne t'anankiu ko kint'é
nku nta xi b'i kitsúhu:
—Saulo, Saulo, ¿á an tjennki unchahaní?
5 —¿Yáha ji, Nda Ntia? —kitsú Saulo.
B'i kitsú xi kinchjakoho:
—An Jesu xi tjennki unchai. 6 Tisíntjein
ko t'in ajin nantio. Yo k'úínyahi ni xi tjíhin
nga n'ei.
7 Kitsankjún já xi tjenko Saulo, at'aha
kint'é nto tunga najmi ch'a xi kikiehé.
8 As'ai tsisintjen Saulo, tunga nk'ie nga
kikjex'á tunkun najmi ta kama chjihi ra.
Kui nga tu kichjubénkihí ni nga ngjiko jóo
nanki Damasco. 9 Yo kamaha jan nistjin nga
y'ejña ka. Najmi chumi nihi xi kikjine ko
najmi chumi ntáha xi kik'i.
10 Damasco y'ejña nku nda xi tjennkihi
Jesu xi 'mi Anania. Kui xi Nda Ntianá
tsakúchjihi yjoho xi nkúhu tsa nchini
kik'aihi ko b'a kitsúhu:
—¡Ji Anania!
—Á an ei, Nda Ntia —kitsú Anania.
11 B'i kitsúhu Nda Ntianá:
—Tisíntjein ko t'in niyáté xi 'mi Niyá
Kixi. Ni'yaha Juda chasjaiyai nku nda xi
nibáha nanki Tarso xi 'mi Saulo. Ntianá
tínchjako ndo. 12 Ja kama chjihi xi nkúhu tsa
nchini kuak'aihi nga nku nda xi 'mi Anania
kafas'en má tíjña ko nga kamjénehe ntsja tu
xi kama chji ngáha ra.
13 B'i kitsú Anania:
—Ji Nda Ntia, nkjin xuta títsuyana xi
nkú k'uhun ndo ko ni xi najmi nda xi

kits'íhin xuta xi ts'i xi tjíntu Jerusalen. [14] Já na'mi k'aku ja kitsjáha kjua xi má nga kama ngjuaiko kjua'yún ngayjee xi s'ejihin ji.

[15] As'ai b'i kitsú Nda Ntianá:

—T'in, at'aha an ja j'ajián ndo nga kui xi k'uénijmíhi an xuta xi najmi ntje Israel tjehen ra ko já rei ko xuta xi ntje Israel tjehen ra. [16] An kuakuchjíhi nk'ie nga nkjin kjuanima kj'uajin ngat'ana.

[17] As'ai ngji Anania. Jas'en ni'ya má nga tíjña Saulo ko kingjénne ntsja nga b'i kitsúhu:

—Ji nda nts'é Saulo, Nda Ntianá Jesu xi tsakúchjihi yjoho aya niyá má nga tínibáí, kui kuats'ín nibána tu xi kama chji ngáha ri ko tu xi tséjihin ri Espiritu Santo.

[18] Tjen'yún tsitjunkihí tunkun Saulo ni xi b'a k'un tjabaxkfi k'un ko kama chji ngáha ra. As'ai tsisintjen ko kisaténtá. [19] Nk'ie nga ja kikjine nichine, kisakú nga'yún ngáha ra ko chuba nistjin y'ejñajihin xuta xi yjankihi Jesu xi tjín Damasco.

B'i ts'ín y'énijmí tjuhun éhen Ntianá Saulo nanki Damasco

[20] As'ai y'énijmí Saulo éhen Ntianá ni'ya sinagoga xi tjín yo nga b'a kitsú nga Jesu xi Ntíhi Ntianá. [21] Kama nkjúhun ngayjee xuta xi kint'éhe. B'i incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kuihí ndai xi tjennki unkie xuta xi s'ejihin Jesu nanki Jerusalen? Ko ta kui xá j'aihi ei tu xi ngjuaikonijéhe xuta nginkun já na'mi k'aku.

[22] Tunga tu sahá 'yún y'énijmí sa Saulo ko y'éjña chji nga Jesu xi kits'ín nibá Ntianá. Kits'ínndyjajihin xuta xi ntje judio tjehen ra xi tjíntu Damasco. [23] Nk'ie nga j'a nkjin nistjin, as'ai y'éndako xinkjín já judio nga incha ts'iínk'ien Saulo. [24] Tunga tjíhín xi kitsúyaha Saulo ni xi y'énda jóo. Nistjin nistjen incha kikunntá ankjuaha nankiu tu xi ts'iínk'iehen Saulo. [25] As'ai xuta xi yjankihi Jesu tsasinkoho Saulo. Y'éyaha nku nisin ko kikjejenntjaihi xjóho nankiu nga jyuun.

B'i kama nk'ie nga j'ai tjúhun Saulo nanki Jerusalen

[26] Nk'ie nga tsichu Saulo nanki Jerusalen, mjehe nga kamangujinko xuta xi yjankihi Jesu, tunga kitsankjúhún ra ngayjee jóo, at'aha najmi kis'ejihin tsa ja ta nku nda xi tjennkihi Jesu Saulo. [27] As'ai Bernabe ngjiko Saulo nginkun já postru ko kitsúyaha xi nkú ts'ín aya niyóo kikie Saulo Nda Ntianá ko nga Nda Ntianá kinchjakoho ko xi nkú ts'ín ndjá y'énijmí éhen Jesu nanki Damasco.

[28] As'ai y'ejña Saulo nanki Jerusalen. Y'emako já postru ko ndjá y'énijmí nga tsakúya yáha Nda Ntianá Jesu. [29] Kinchjanijmíko ko y'ésiko xuta xi ntje judio tjehen ra xi nchja én griego. Tunga já xu'bi tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'iínk'ien Saulo. [30] Nk'ie nga kint'é já nts'eé ni xu'bi, as'ai ngjiko Saulo nanki Cesarea. Ja kamoo kits'ínkji Tarso.

[31] Kis'ehe kjuajyu xuta ninku xi tjín ngayjee ante Judea, ante Galilea ko ante Samaria. 'Yún kis'ejin saha Ntianá. Kikienkjún Ntianá nga y'entu ko Espiritu Santo tsasinkoho nga 'yún kama nkjin sa.

B'i ts'ín kits'ínnkihi Pedro nda Enea

[32] Nk'ie nga tsú'bak'un Pedro xuta ninku xi tjín xki ante, as'ai ta j'aisehe xuta xi ts'e Ntianá xi tjín nanki Lida. [33] Yo kikie nku nda xi 'mi Enea xi jin nú tjíhin nga kjijñasun nachan, at'aha nta sjai. [34] As'ai b'a kitsúhu:

—Ji Enea, Jesucristo títs'ínnkihi. Tisíntjein ko t'endai kamahi.

Ta kuihi chubo tsisintjen Enea. [35] Ngayjee xuta xi tjíntu Lida ko Saron kikie nga tsisintjen Enea ko kits'ínkjáíhin Nda Ntianá.

B'i ts'ín kits'ínkj'áíyaha Pedro tachjuún Tabita

[36] Nanki Jope y'ejña nku tachjuún xi tjennkihi Jesu xi 'mi Tabita, j'áín xi tsuhu ra Dorca nga én griego. Kui xi ngayje nistjin kits'ín ni xi nda ko kitsjáha xuta x'an ni xi machjéhen. [37] Kui nistjiun kisate ch'in ko k'ien. Askahan nga ja jejnú yjonintehe, kis'ejña nku aya 'ma.

[38] Nk'ie nga kint'é xuta ni'yakuyáha Jesu xi tjíntu nanki Jope nga nanki Lida tíjña Pedro, as'ai kits'ínkjisehe jo já, at'aha tiña maha xinkjín nankiu. B'i kitsú jóo nga j'ai nchjako Pedro:

—Najmi tu n'ek'andayai. Nibáaseni.

[39] As'ai tsisintjen Pedro ko ngjiko jóo. Nk'ie nga ja tsichu nanki Jope, xuta xi tíincha yo ngjikoho aya 'ma xi má nga kjijña yjoninte k'ien. Ngayjee jminchjín xi ja k'ien x'ihin j'aitset'áha Pedro nga tíincha kjintá ko tíincha bakú x'ótji ko kj'aí sa najyun xi ts'ínnda Dorca nk'ie nga y'ejña. [40] As'ai kik'onsje Pedro ngayjee xuta xi tíincha yo ko tsasinkúnch'in nga kinchjako Ntianá. Tsase ts'íhin ra yjoninte k'ien nga b'i kitsú:

—Ji Tabita, tisíntjein.

As'ai kikjex'ánki tunkun tachjúun. Nk'ie nga kikie nga yo síjña Pedro, y'ejña kutu. 41 Pedro jakj'á ntsja tachjúun ko kikjesíntjen. Kinchjaha xuta ninku ko jminchjín xi ja k'ien x'ihin ko kits'ínkjas'en tík'un ngáha ra tachjúun. 42 Ngayjee xuta xi tjín nanki Jope kint'é ni xi kamoo ko nkjin xi kis'ejihin Nda Ntianá Jesu. 43 Nkjin nistjin kamaha Pedro nga y'ejña nanki Jope ni'yaha nda xi 'mi Simon xi f'áxi tjabaxín.

10

B'i ts'ín ngjisehe Pedro nda Cornelio

1 Nanki Cesarea y'ejña nku nda xi 'mi Corneliо xi nda jun k'akuhu já jun xi 'mi Já jun Italiano. 2 Kui ko ngayjee xuta xi tjíntu ni'yaha tjoho ko benkjún Ntianá. Tsjáha xuta x'an ni xi machjéhen ko tehente nchjako Ntianá. 3 Nku niyá nkú ra ma nga chuba jan nga ngixuun kama chjihi nku ntítsjehe Ntianá xi nkúhu tsa nchini kik'aihi kamaha. Kikie Cornelio nga jas'en ntítsjee má tíjña ko b'a kitsúhu:

—¡Ji Cornelio!

4 —¿Mí nihi, Nda Ntia? —kitsú Cornelio nga tsase ko títsankjúhún ts'íhin.

B'i kitsú ntítsjee:

—Tsasínñjuhu Ntianá ni xi tsinchihi ko tíbe nga tí'baihi xuta x'an ni xi machjéhen. 5 Kui nga n'ekjíhini nanki Jope já xi kuinchjaha ra Simon, kui xi ta 'mi Pedro. 6 Kui xi tíjña ni'yaha nda Simon xi f'áxi tjabaxín, nda xi tiña andai ntáchak'uun síjña ni'yaha.

7 Nk'ie nga ja ngji ntítsje xi tínchjakoho, as'ai kinchjaha Cornelio jo já musuhu ko j'ájin ajihin já jun xi tjíhin nku nda jun xi tjoho Ntianá. 8 Kitsúyaha ngayjee ni xi kamoo, as'ai kits'ínkji nanki Jope.

9 Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga títs'ín niyá jóo ko nga ja tíbichú tiña ajin nantio, Pedro ngji nchjako Ntianá nk'a ni'ya má nga tíjña, nkú ra ma nga chuba te jo. 10 As'ai tu kama bjohó ra ko mjehe kjine ni. Nk'ie nga tís'echjáhan nichine, kama chjihi nku ni xi nkú joyaha tsa nchini kik'aihi kamaha. 11 Kikie nga tsix'á nk'a ján ko nga nibajen t'anankiu nku ni xi b'a tjín xi nkú joyaha nku najyun tjebe chánka xi tjít'a'yún nga ñjuu nkun. 12 Tjíntuyá ayaha niu ngayje tíkjá chu xi b'ema ko xi b'éfe yjoho t'anankiu ko nise xi b'ematjen nk'a ján. 13 As'ai kint'é Pedro nku nta xi b'i kitsúhu:

—Pedro, tisíntjein. N'ek'iein chu ko chinei.

14 B'i kitsú Pedro:

—Najmi, Nda Ntia. Ndahachí najmi kjee kjíne ni xi tíjña nkjúhun kjuatéxumoo nga kama chine, ni xi najmi je nginkun Ntianá.

15 As'ai ta kinchja ngáha nto niyá xi ma joho. B'i kitsú:

—Ni xi kits'ín Ntianá nga ja je nginkun, najmi tu ji 'mihi nga najmi je.

16 Jan niyá b'a kama, as'ai ngjinji ngáha niu nk'a ján. 17 Nk'ie nga ta títs'ínnkjink'uhun Pedro nkú tsuhu ra ni xi kama chjihi, tu tsichuhú asti ankjuo já xi kits'ín nibá nda Cornelio. Kisakúhu jóo ni'yaha Simon, nda xi f'áxi tjabaxín. 18 As'ai kingjásjaiya tsa yo tíjña Simon xi ta 'mi Pedro.

19 Nk'ie nga tu nku títs'ínnkjink'uhún Pedro ni xi kama chjihi, Espiritu Santo b'i kitsúhu:

—Chase mai. Jan já tíbangisjaihi. 20 Tisíntjein ko titjujein. Najmi tu n'ejó tak'uin nga t'inkoi, at'aha an kats'in nibá jóo.

21 As'ai tsitjujen Pedro nga j'aisehe jóo ko b'i kitsúhu:

—An xi tíbinchisjó. ¿Mí xáha xi kj'úáihinu?

22 B'a incha kitsú jóo:

—Nda jun k'aku Cornelio kats'ín nibáni. Benkjún Ntianá ndo ko naxu ts'ín ni xi ts'ín. Nda ts'ín nchjanijmíyaha ra ngayjee xuta judio ndo. Nku ntítsjehe Ntianá b'a kitsúhu nga kjuaíchj'aihi nga k'úín ni'yaha ko nga kuasínñjuhu ni xi k'úíhin.

23 Kits'ínkjáíhin Pedro jóo ko yo incha kits'ínkj'a nistjen. Nistjin xi ma ndyjuun ngjiko jóo. Ta ngjiko k'ua já ninku xi tjín nanki Jope. 24 Nistjin xi ma joho tsichu nanki Cesarea. Tíkuyá Cornelio ko ta tíkuyá xuta xi kits'ínkint'é, kui xi xuta xinkjín ko xuta xi nda nchjakohо. 25 Nk'ie nga ja tífas'en Pedro ayoo, Cornelio j'ai ts'ínkjáíhin ko tsasinkúnch'int'aha nga kits'íntsjoho. 26 Tunga kikjesíntjehén ra Pedro ko b'i kitsúhu:

—Tisíntjein. Ta xutaná xi nkúhu ji.

27 Tínchjako ts'íhin nga jas'en ayoo ko kikie nga nkjin xuta kama ñjakú yo. 28 As'ai b'i kitsúhu:

—Jun yo nga nku nda xi ntje judio tjehen ra najmi tsjántehe kjuatéxumaha tsa kama ñjako xuta xi najmi ntje judio tjehen ra ko tsa kjuas'en ni'yaha. Tunga Ntianáhá tsakúchjina nga najmi tjíhin nga kj'uajían xuta, tsa xi je ko xi najmi je xi nkú títsu kjuatéxumani. 29 Kui kjuaha nk'ie nga kichubahanú, najmi jo jan tjíhinna nga kjúáisenuu. Kui b'a maha, t'inyahanú mí kjuaha nga kichubahanú.

30 As'ai b'i kitsú Cornelio:

—Ma ñju nistjin, nkú ra ma chuba jan nga ngixuun, ni'yana tínchjaka Ntianá. Tu j'ai sinjñahá nku nda xi tíb'at'ai najyun xi yja. 31 Kui xi b'a kitsúna: "Cornelio, Ntianá tsasínñjuhu ni xi tsinchihi ko tíbe nga tí'baihi xuta x'an ni xi machjéhen. 32 Kui nga n'ekjíhini nanki Jope já xi kuinchjaha ra Simon, kui xi ta 'mi Pedro. Kui xi tíjña ni'yaha Simon xi f'áxi tjabaxín, nda xi tiña andai ntáchak'uun síjña ni'yaha." 33 Kui nga tjen'yún ngjichj'ahána ji, ko nda kuan'ei nga kjúái. Kui kjuaha kabintsubahani ei ngayjei nginkun Ntianá tu xi k'uasinñjuhu ri ngayjee én xi kitsúhi Ntianá nga kuixínyani.

B'i ts'ín y'énijmí Pedro éhen Ntianá ni'yaha Cornelio

34 As'ai b'i kitsú Pedro nga kik'aha éhen:

—Mankjinna nd'ai nga kjuaxi kjáíhin nga najmi ngabi ts'ín Ntianá ajihin xuta. 35 Ts'ínkjáín níhi tu má xuta naxinantáha ni xi tjín asunntee xi benkjúhun ko xi naxu ts'ín nginkun.

36 'Ntianá kits'ínkint'é xuta xi ntje Israel tjehen ra én nda tsuhu Jesucristo. Kui xi Nda Ntiaha ngayjee xuta ko kui xi tsjáha xuta kjuajyuhu Ntianá. 37 Yo én xi kichuba ngayjee ante Judea, b'aha ra ante Galilea nk'ie nga ja kamaha Jua nga tsaténtá ko y'énijmí éhen Ntianá. 38 Yo xi nkú ts'ín Ntianá kits'ín nibájen Espiritu Santo nga j'aitsejíhin ra Jesu, nda xi nibáha nanki Nazaret, ko kitsjáha nga'yún. Kui xi kikjatsú'ba nga kits'ín ni xi nda ko kits'ínnkihi ngayjee xi tjíntujíhin jánindoo. Ntianá kits'ínxájihin Jesu.

39 'Jin kiyai ko bixíyai ngayjee ni xi kits'ín Jesu ante Judea ko nanki Jerusalen. Kis'et'a kruu nga kin'ek'ien. 40 Tunga Ntianáhá kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo nistjin xi ma jahan ko tsakúchjini. 41 Najmi ngayjee xuta tsakúchjihi yjoho, tu nkuhú jin xi j'ájin títjunni Ntianá nga kuixínyai xuta xingisoo. Jin kichinekoi ko ki'yukoi nk'ie nga ja j'áíya ngáha ra ngabayoo.

42 'Y'éxáni nga tjíhin nga k'úénijmíhi xuta ko kuixínyai nga Ntianá kitsjá xáha nga kui kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'ín xuta xi tjíntu tík'un ko xi k'ien. 43 Ngayjee já profeta kinchjanijmíyaha Jesu. B'a incha kitsú nga ngat'aha Jesu kama ndyjat'aha ra jéhe ngayjee xuta xi s'ejihin.

B'i ts'ín kits'ínkjáíhin Espiritu Santo xuta xi najmi ntje judio tjehen ra

44 Nk'ie nga ta tínchjaha Pedro, tu nibajennehé ra Espiritu Santo ngayjee xuta xi tíincha basínñjuhu én xi tínchja. 45 Kama nkjúhun já ninku xi ntje judio tjehen ra xi tjenko Pedro nk'ie nga kikie nga Ntianá kitsjáha Espiritu Santo xuta xi najmi judio. 46 At'aha kint'é nga kj'ai kj'ai én kinchja xuta ko nga kits'ínkie yjoho nga Ntianá xi tjíhin kjuachánka. As'ai b'i kitsú Pedro:

47 —¿A tjín xi najmi tsjánte nga saténtá xuta xu'bi xi ja kuats'ínkjáíhin Espiritu Santo xi nkúhu ñá?

48 B'a kitsú Pedro nga saténtá xuto at'aha ja kis'ejihin Jesucristo. Ja kamoo, tsinchihi Pedro nga k'úéjña sa yo.

11

Pedro b'i ts'ín kitsúyaha xuta ninku Jerusalen ni xi kama ni'yaha Cornelio

1 Kint'é já postru ko já nts'eé xi tjín ante Judea nga xuta xi najmi ntje judio tjehen ra ta kits'ínkjáíhin éhen Ntianá. 2 Nk'ie nga j'ai ngáha Pedro nanki Jerusalen, y'ésikoho já judio xi tíincha tsu nga tjíhin nga n'e ni circuncision xi nkú nga títsu kjuatéxumoo. B'i kik'ihin:

3 —¿Á ji tsitjas'ehenni ni'yaha ko kichinekohoni já xi najmi kin'ehe ra ni circuncision?

4 As'ai kik'atuts'ihin Pedro nga kitsúya chich'in ngayjee ni xi kamoo. B'i kitsú:

5 —Nk'ie nga tínchjaka Ntianá nanki Jope, kama chjina nku ni xi nkúhu tsa nchini kik'aina. Kikie nku ni xi b'a tjín xi nkú joyaha nku najyun tjebe chánka xi tjít'a'yún nga ñjuu nkun. Nibajehen nk'a ján ko j'aijén santaha má tíijña. 6 Nk'ie nga tsase nda nda mí nihi xi tíinchaha, kikie chu xi

b'ema, chu xi tjín ngijñóo, xi b'éfe yjoho t'anankiu ko nise xi b'ematjen nk'a ján.

7 ’As'ai kint'e nku nta xi b'i kitsúna: “Pedro, tisíntjein. N'ek'iein chu ko chineí.” 8 B'a kixian: “Najmi, Nda Ntia. Ndahachí najmi kjee kjíne ni xi tíjña nkjúhun kjuatéxumoo nga kama chine, ni xi najmi je nginkun Ntianá.” 9 As'ai ta kinchjakohó ngáhana nta xi nibaha nk'a ján niyá xi ma joho. “Ni xi kits'ín Ntianá nga ja je nginkun, najmi tu ji 'mihi nga najmi je nginkun”, kitsúna. 10 Jan niyá b'a kama, as'ai ngjinji ngáha nk'a ján ngayjee niu.

11 ’Ta kuihi chubo tsichu ni'ya xi má nga tíijña jan já xi nibaha Cesarea nga j'aikj'ána. 12 B'a kitsúna Espiritu nga najmi jo jan kamana nga kfínka jóo. Ta ngjikona já nts'eé xi jun xu'bi ko tsitjas'ein ni'yaha ndo. 13 As'ai kitsúyani xi nkú ts'ín kikie nku ntítsje aya ni'yaha nga j'ai sinjñat'aha ko b'a kitsúhu: “N'ekjí naki Jope já xi kuinchjaha Simon, kui xi ta 'mi Pedro. 14 Kui xi kuinchjakohi. Én xi kuitsuhi, kui xi ts'iínk'ankihi ko ngayjee xuta xi ts'i.”

15 ’Nk'ie nga kik'atuts'ihin nga kinchja, Espiritu Santo nibajennehe xuta xu'bo xi nkú ts'ín nibajennená nga tjuhun. 16 As'ai j'áítsjenna ni xi kitsúná Nda Ntianá: “Ntánijua tsaténtáha Jua tunga máha jun, Espiritu Santo saténtáhanu.” 17 Kui b'a maha, tsa Ntianá ta títsjáha ra xuta xu'bo ta kui nihi xi kitsjáná xi s'ejinná Nda Ntianá Jesucristo, ¿yáha an tsa k'uechjáha ra Ntianá?

18 Nk'ie nga kint'é jóo ni xi kitsú Pedro, najmi ta ngji kontraha ra. Tu sahá kits'íntsjoho Ntianá. B'i incha kitsú:

—A xúhu ta kohó xuta xi najmi ntje Israel tjehen ra kitsjáha Ntianá nga ngjuaikj'áha ra aniimaha tu xi kama k'úéntu tík'un síhin.

B'i kama nga kis'enjmí éhen Ntianá nanki Antiokia

19 Nk'ie nga kin'ek'ien Esteban, ta kin'e uncha xuta ninku xi k'oo. Xi kindzjoya incha tsichu santaha ante Feniciа, xjo Chipre ko nanki Antiokia. Tu nkuhú xuta xi ntje judio tjehen ra y'énijmíhi éhen Ntianá. 20 Tunga kis'ehé ajihin jóo k'ua já xi nibáha xjo Chipre ko já xi nibáha ante Cirene xi incha tsichu nanki Antiokia ko kinchjako xuta xi najmi ntje judio tjehen ra, xi nchja én griego. Y'énijmíhi xuto én nda tsuhu Nda Ntianá Jesu. 21 Nga'yúhun Ntianá tsasinkoho ko nkjin kama xi kis'ejihin ko kits'ínkjáíhin Nda Ntianá.

22 As'ai kint'é xuta ninku xi tjín nanki Jerusalen ni xu'bi. Kui nga kits'ínkjihi Bernabe nanki Antiokia. 23 Nk'ie nga tsichu Bernabe yo, kikie xi nkú ts'ín Ntianá títsjáha kjuandaha xuta xi tjín yo ko kama tsjoho. B'a kitsúhu ngayjee xuta nga ngayjehe k'un kas'ejin tehentehe Ntianá. 24 B'a ts'ín kinchja Bernabe at'aha nda aniimaha. Kitsejíhin ra Espiritu Santo ko 'yún s'ejihin Ntianá. Nkjin nkjún sa xuta kis'ejihin Nda Ntianá yo.

25 As'ai ngji Bernabe nanki Tarso nga ngjingisjáí Saulo. 26 Nk'ie nga kisakúhu, j'aiko Antiokia. Yo y'entujíhin xuta ninku nku nú tjíhin ko incha tsakúyaha nkjin nkjún xuta. Xuta ni'yakuyáha Jesu xi kis'e Antiokia, kui xi tjun kik'in xuta cristiano.

27 As'ai tsitju nanki Jerusalen k'ua já profeta nga ngji nanki Antiokia. 28 Nku ndo xi 'mi Agabo tsasinjña nk'ie nga Espiritu kits'ínkinchjaha ko kitsúya nga kjintíá s'e ngayjee asunntee. B'a kama nk'ie nga tjíhin xá nda títjun Roma xi 'mi Claudio.

29 Nk'ie nga kiyaha nga b'a kama, as'ai y'éndako xinkjín xuta ni'yakuyáha Jesu xi tjín nanki Antiokia xi má nga tsjá nga nkúnkú ni xi tjíhin xi nkú ts'ín behe k'un, tu xi kuasinkoho já nts'eé xi tjín ante Judea. 30 B'a incha kits'ín ko kits'ínkji Bernabe ko Saulo nga kui xi ts'iínkjas'ehen toon chje jácháha xuta ninku.

12

B'í ts'ín kin'ek'ien Santiago ko b'i ts'ín kin'ekjas'en nubayá Pedro

1 Kui nistjin xu'bo nda rei Herode Agripa jakj'ánijé k'ua xuta ninku tu xi kits'ín'uhun ra. 2 B'a kitsú nga kicha n'ek'iehen Santiago nda nts'e Jua. 3 Nk'ie nga kikie nga tsjo kamaha já judio ni xi kits'ín, ta jakj'ánijé Pedro. S'í Pascua b'a kamoo, nistjin nga chine ninkuan xi najmi tjíhin na'yu san.

4 Nk'ie nga jakj'ánijé Pedro, kits'ínkjas'en nubayá má nga ñju tjíhin kits'ínk'a xinkjín já jun xi kúnntaha. At'aha mjehe Herode ts'iínkokjua Pedro nginkun xuta nk'ie nga kj'ua s'íu. 5 Kui nga kichunntáha Pedro nga kjiyaha nubayóo, tunga 'yúhún kinchjako Ntianá xuta ninku nga tíbankintjáí Pedro.

B'ī ts'ín tsitju nūbāyóō Pedrō

6 Ni xi kama nku nistjen kintehē ni nga
ts'īínkōkjūā Herodē Pedrō nginkūn xūtā,
kjife Pedrō nga kjijñaya masehēn jo já jun.
Jo n'úkīchā tjíkjáhā. Kō kj'āí já jun xi
tíincha kunntá ānkjūā nūbāyóō. 7 Ās'āi tū
nkuhú ntítsjehē Ntīāná j'ai sinjña yō kō
kama ndzjen āya nūbāyóō. Kits'ínkō tjiahā
Pedrō nga kits'ínkj'áhā kō b'ī kitsúhū:

—Kītsā tīsíntjeīn.

Ās'āi tsixuntu n'úkīchā xi tjíkjá ntsja Pe-
drō. 8 B'ī kitsú ya ntítsjeē:

—T'e'yúnkjáí tjābāxín ndayáhī kō tjayai
tjābāxín ntéhī.

Ās'āi b'ā kits'ín Pedrō. B'ī kitsú yahā:

—Tjasuntjiai najyun ndjuhī kō tsjénnk-
iní.

9 Ās'āi kitsjennkíhī Pedrō ntítsjeē nga
ndaha najmi be tsa kjūaxī a rā najmi kjūaxī
ni xi títs'ín ntítsjeē. B'ā kamahā xi nkúhu
tsa chīni tí'bāihī. 10 Īncha j'a má tjíntu já
jun xi tjun tíincha kunntá yō kō tā j'a xi
ma joho. Īncha tsichu ānkjūā kīchā xi tjen
nīyáté xi fi ājin nāntīō. Tsix'á suba ānkjūō.
Nk'ie nga īncha tsitju kō j'a nku nīyáté
tjíhin, tjen'yún kindyjahá ntítsjeē nga ngji
t'axíhīn Pedrō.

11 Ās'āi kamankjihīn Pedrō xi nkúhu tsa
j'a ngáhā rā kō b'ā kitsú:

—Kjūaxī nga Ntīāná kuats'ín nibá ntítsje-
hē. K'uakasje'ana āya ntsja Herodē Agripā
kō ngayjeē ni xi tíkuyáhā xūtā judiō.

12 Nk'ie nga ja kamankjihīn ni xi kamoō,
ās'āi ngji ni'yahā Mariā nāahā Jua xi tā
'mi ya Marcō, má kama ñjakú nkjin xūtā
nga tínchjākō Ntīāná. 13 Kits'ínkjane Pedrō
ānkjūō kō tākjín xi 'mi Rodē j'aisehē. 14 Nk'ie
nga kint'é tākjíūn ntāhā Pedrō, 'yún kama
tsjohō kō tsangatsanka nga ngji tsúyahā
xūtā xingisoō nga āsti ānkjūō síjña Pedrō.
Tā ndaha najmi kikjex'á ānkjūō.

15 —¿A tíma lukū ní? —kik'ihīn.

Tūnga b'āhá kitsú tākjíūn nga kjūaxī niū.

—Kutsa ntítsjehē ní Pedrō niū —kitsú jóō.

16 Máha Pedrō, tū nku títs'ínkjanehé
ānkjūō. Nk'ie nga kikjex'á ānkjūō jóō kō
kikie nga Pedrō niū, tū ni xí kitsankjúhún.
17 Tūnga kits'ínk'ajnihí ntsja Pedrō nga b'ā
kitsú nga najmi kūinchjā jóō. Kitsúyahā xi
nkú ts'ín Ntīāná kik'onsjehē āya nūbāyóō
kō b'ā kitsúhū jóō:

—T'inyohōo Santiagō kō já nts'eé ni xi
kamoō.

Ās'āi tsitju nga ngji t'axín.

18 Nk'ie nga kama seēn, ndaha najmi be
nkú ts'īín já jūūn, āt'ahā najmi be má kafíhī
Pedrō. 19 Kitsjá kjūā Herodē Antipā nga
kūinchísjai, tūnga najmi kisakúhú rā. Kui
nga kits'ínkōkjūāha já jun xi tíincha kunntá
nūbāyóō kō b'ā kitsú nga n'ēk'ien. Kui
nistjiūn tsitju Herodē Agripā ānte Judeā
nga ngjik'iejña nanki Cesareā.

B'ī ts'ín k'ien Herodē Agripā

20 Herodē Agripā tíjñachánkō xūtā nanki
Tirō kō xūtā nanki Sidon. Ās'āi nkuhú
kits'ín yjohō xūtā xu'bō nga j'aisehē
Herodē. Títjun nda kinchjākō ndā Blastō,
kui xi nku ndā k'akū ājihīn já xi ts'ínxát'ahā
ndā reī. Āskahan kinchjākō ndā reī nga
tsankihī kjūājyu, āt'ahā xūtā nankihī jóō
nankihī ndā reī b'atse nichine.

21 Nistjin xi kitsú Herodē nga kūinch-
jānijmíkō jóō, kingja najyun tsjo tjíhīn kō
y'ejña ānte má nga ts'ín kjūā kō kinchjāya.
22 Ās'āi b'ī kitsú xūtā nga īncha kikjintáya:

—Najmi ndā xi tínchjāī. Ntīāhá niū.

23 Tā kuihi chūbō nku ntítsjehē Ntīāná kit-
sjá ch'ihīn Herodē, āt'ahā najmi tjun y'éjña
Ntīāná tsa kits'ínkie yjohō nga Ntīānáhá xi
chánka. Chjūntu kikjinehē kō k'ien.

24 Tūnga ngjindjuhú éhēn Ntīāná kō
kis'enijmí tū má xi tjehén ni. 25 Bernabe
kō Saulō, nk'ie nga kama ndjūúhū xá xi
kik'āihī nanki Jerusalen, kik'óya ngáha nga
ngjikō Jua xi tā 'mi Marcō.

13

B'ī ts'ín kik'āī xáhā Bernabe kō Saulō

1 Ājihīn xūtā nīnkū nanki Antiokiā y'entu
Bernabe, Simon xi tā 'mi Ndā Jma, Lucīō
xi nibáha ānte Cirenē, Manaen xi kama
chákō Herodē Antipā xi tsatéxuma ānte
Galileā, kō Saulō. Kui jáī xi já profetā kō já
maestrū. 2 Nk'ie nga kama ñjakú nga tíincha
ts'íntsjohō Ntīāná kō nga tjíntu kjintíá, ās'āi
Espiritū Santō b'ī kitsúhū:

—N'ē t'axínnú Bernabe kō Saulō tū xi
ts'īíhin xá xi tsjahā.

3 Y'entu kjintíá xūtā nīnkū, kinchjākō
Ntīāná kō kingjénne ntsja Bernabe kō
Saulō. Ās'āi kits'ínkji.

*B'ī ts'ín y'énijmí éhēn Ntīāná Saulō kō Bern-
abe xjō Chipre*

4 Kui b'a maha, nk'ie nga kits'ínkjihi ra
Espiritu Santo jóo, incha ngji nanki Seleu-
cia ko yo jas'en nku tsutsu xi ngjikohoo xjo
Chipre. 5 Nk'ie nga tsichu nanki Salamina,
y'énijmí éhen Ntianá ni'ya sinagogaha xuta
judio xi tjín yo. Ta incha tjenko ya Jua nga
tíbasinkohoo.
6 As'ai incha j'atikjá ngayjee xjo Chipre ko
tsichu nanki Pafo. Yo kisatéjin nku ndatj'e
judio xi 'mi Barjesu. Nku nda profeta
kits'ín ma yjohoo 7 ko tjenko nda títjuhun
Chipre. Nku nda kitikjua xi 'mi Sergio
Paulo nda títjuun. As'ai kinchjaha Bernabe
ko Saulo, at'aha mjehe kuasínñjuhu éhen
Ntianá. 8 Tunga ndatj'ee, xi ta Elima 'mi
ya nga én griego, ngji kontraha Bernabe ko
Saulo. Y'éch'ohoo nda títjuun tu xi najmi
s'ejihin ra yáha Jesu.
9 As'ai j'aitsejíhin ra Espiritu Santo Saulo,
xi ta 'mi ya Pablo. Tsase'a ndatj'ee 10 ko b'i
kitsú:
—¡Ji xi tu nku ch'anachahá ri xuta ko 'yún
ch'onk'uin! ¡Ji xi ntíhi ndanindoo, at'aha
b'a tín'ei xi nkú ts'ín! ¡Ji xi tinchun kon-
traihi ngayjee ni xi naxu nginkun Ntianá!
¿A tu nku n'etsitinní ni xi nda tjíhin Ntianá?
11 Nd'ai ngjuai kontrahi nga'yúhun Ntianá.
Kama kai. Chuba nistjin najmi ta chahani
ts'íu.
Ta kuihi chubo tjen'yún najmi ta kama
chjihí ra ndatj'ee. Kama jyuhun ko
chuba kikjatsú'bahá nga tsangisjai nku
xi kjébénkihi. 12 Nk'ie nga kikie nda
títjuun ni xi kamoo, kama nkjúhun ni xi
tsakúya Pablo nga yáha Nda Ntianá Jesu ko
kis'ejihin Jesu.

B'i ts'ín y'énijmí Pablo éhen Ntianá ante Pisidia

13 As'ai Pablo ko já xi tjenko jas'en nku
tsutsu. Tsitju nanki Pafo ko tsichu Perge,
nanki xi tíjñajihin ante Panfilia. Yo y'éjña
Jua jóo ko kik'óya ngáha nanki Jerusalen.
14 Pablo ko já xingisoo tsitju nanki Perge ko
ngji nanki Antiokia, nanki xi tíjñajihin ante
Pisidia. Nku xuatu jas'en ni'ya sinagoga xi
síjña yo ko y'entu. 15 Nk'ie nga kin'eya xujun
kjuatéxumoo ko xujun já profeta, b'i kitsú
já k'akuhu xuta ni'ya sinagoga nga kinchja:
—Jun já nts'e, tsa tjínnuu én xi
k'úénijmíhuu xuta, chubo nd'ai.
16 As'ai tsisintjen Pablo. Kingjénnk'a ntsja
tu xi kuasínñjuhu xuta ko b'i kitsú:
—Jun xi ntje Israel tjehennuu ko jun
xi najmi ntje Israel tjehennuu xi yankjún
Ntianá, tasinñjunú. 17 Ntiaha xuta Israel,
kui xi j'ájihin ntje cháná ko nku naxinantá
chánka kits'ín ma nk'ie nga tjíntu sa ante
Egipto, má nga y'entut'á x'an. Askahan
nga'yúhun kik'onsjekoho ntje cháná ante
Egipto. 18 Kits'íntsentaha ante kixiu nkú ra
ma yachán nú. 19 Kits'ínkje yatu nanki i
xi tjín ante Canaan ko kitsjáha ntje cháná
antehe tu xi kama ts'ehe.
20 'Askahan, nkú ra ma tsa ñju unchan ko
cháte nú, Ntianá kitsjá xáha já jue tu xi
kuatéxumaha ra naxinantáná santaha nga
tsichu nistjihin nda profeta Samuel. 21 As'ai
tsanki naxinantáná nga nku nda rei kuatéx-
umaha. B'a ts'ín Ntianá kitsjáha ra nku
nda rei. Yachán nú tjíhin tsatéxuma Saul
xi ntíhi Cis xi y'aha ra ntjehe Benjamin.
22 'Askahan Ntianá kikje'áha xóo Saul ko
David kits'ín ma nda reihi xuta. Kitsúya
Ntianá yáha David: "Kuasakúna David ntíhi
Isai. Kui xi nku nda xi tsjo maha animana,
xi ts'iíntjusunyje xi nkú nga ts'ín mjena."
23 Ntjehe David nibaha nda xi kitsúya títjun
Ntianá nga ts'iín nibásehe xuta Israel tu xi
ts'iínk'ankihi. Kui ndo xi Jesu.
24 'Kintehe ni nga j'ai Jesu, Jua y'énijmíhi
ngayjee xuta Israel. B'a kitsúhu nga tjíhin
nga ngjuaikj'áha ra animaha ko sateántá.
25 Nk'ie nga ja tíbichúkjet'a xáha Jua, b'a
kitsú: "¿Yá xi tíbixíún nga an? Najmi an
nda xi tíchuyóhoo. Askahan nibá nku xi
'yún nk'a tjen sa nga an, nga santaha najmi
an tsuhuna tsa an kjendáya n'úhu ntéhe."
26 'Jun já nts'e, jun xi ntjehe Abra-
ham ko jun xi najmi Israel tjehennuu xi
yankjún Ntianá, ñá kin'e nibáná én xu'bi xi
ts'iínk'ankiná. 27 At'aha xuta Jerusalen ko já
tjíxáha najmi kamankjihin yáha Jesu ko ta
ndaha ni xi tjít'a xujuhun já profeta xi n'eya
xki xuatu. Incha kitsú nga ngabaya tjehen
ra Jesu. B'a ts'ín incha kits'íntjusuhun ni
xi y'ét'a já profeta. 28 Ndaha tsa najmi
kisakújihin mí kjuaha nga kama n'ek'iehen,
tunga tsinchihí ra Pilato nga n'ek'ien Jesu.
29 'Nk'ie nga ja kits'íntjusun jóo ngayjee ni
xi tjít'a xujun éhen Ntianá má nga tínch-
janijmíyaha Jesu, as'ai kikjejent'a kruu ko
kingjáyanji. 30 Tunga Ntianáhá kits'ínkj'áíya
ngáha ra ngabayoo. 31 Jesu nkjin nistjin
tsakúchjihi yjoho já xi tsitjukoho ante

Galilea nga ngjikoho nanki Jerusalen. Nd'ai
kui já xu'bo xi tíincha tsuyaha xuta ni xi
incha kikie.
32 'Jin ta tíbixínyai én nda tsu xu'bi
xi tínchja ni xi Ntianá kitsúya títjuhun
ntje cháná nga tsjáha. 33 Kui niu xi
ja kits'íntjusun Ntianá ngandaná ñá xi
y'ahaná ntjehe ntje cháná, nk'ie nga
kits'ínkj'áíyaha Jesu ngabayoo. Xi nkú ts'ín
tjít'a xujun salmo xki jo: "Ji xi Ntína, an xi
tsichu ma Na'mihi." 34 Ntianá kits'ínkj'áíya
ngáha ra Jesu ngabayoo tu xi najmi ta
kuatsúhun yjonintehe. At'aha b'a kitsú:
"Tsjanuu kjuandana xi kixihin David."
35 'Kui nga b'a ta ts'ín tjít'a yaha kj'aí
salmo: "Najmi k'uaintei nga kuatsún yjon-
intehe nda xi ts'i." 36 David, nistjin nga
y'ejña kits'ín ni xi mjehe Ntianá, as'ai k'ien.
Kama ñjakúko xi cháha ko jentu yjonintehe.
37 Tunga máha nda xi Ntianá kits'ínkj'áíya
ngáha ra ngabayoo, kui xi najmi jentu yjon-
intehe.
38 'Kui b'a maha, jun já nts'e, tjíhin nga
chahanu ni xu'bi. Jesu kits'ín nga kama
ndyjat'aha xuta jéhe. Kui nihi xi tíb'enijmíi
nd'ai. 39 Kjuatéxumaha Moise najmi kama-
ha kits'ín ndaínuu ngayjee jé xi tjínnuu
nginkun Ntianá, tunga Jesu ts'ín ndaíhi
jéhe ngayjee xuta xi s'ejihin.
40 'Kui nga chúhun ruu yjonuu nga najmi
tu jun nibanenuu ni xi y'ét'a já profeta.
At'aha b'i ts'ín tjít'a xujun éhen Ntianá:
41 Chasoo, jun xi chajnucho xuta xingisoo,
katuma nkjúnnuu ko kandyjajihinsón.
At'aha an ts'ian nku ni nistjin nga
tintsuboo,
nku ni xi najmi s'ejinnuu ndaha tsa tjín xi
kuitsuyanuu.
42 As'ai tsitju ni'ya sinagoga Pablo ko já
xi tjenko. Xuta xi tjín yo incha tsanki nga
k'úínya saha ni xu'bi xuatu xinkuu. 43 Nk'ie
nga tsitju xuto, nkjin xuta judio ko xi najmi
judio xi benkjún Ntianá kitsjennkíhi Pablo
ko Bernabe. Kui b'a kitsúhu xuto nga tjíhin
nga k'úéntujín kjuandaha Ntianá.
44 Xuatu xinkuu xi mjehé kama ñjakúyjee
xuta xi tjín yo tu xi kuasínñjuhu ra éhen
Ntianá. 45 Tunga nk'ie nga incha kikie já
judio xuta nkjiun, 'yún kama nchini. Ngji
kontraha ni xi tíb'énijmí Pablo ko ch'on
kitsúhu. 46 As'ai 'yún ndjá kinchja sa Pablo
ko Bernabe. B'i incha kitsú:
—Kamachjéhen nk'ie nga jun títjun
kis'enijmínuu éhen Ntianá, tunga na-
jmi tín'ekjáíhín ruu éen. B'a ts'ín
tíbakuchjíhinu nga najmi tjehennuu
nga kuintsuba tík'un síún. Kui kjuaha
nga tu sahá xuta xi tjín asunntee
kuankínk'ienijmíhi ri nd'ai. 47 At'aha b'i
kitsúni Ntianá nga y'éxáni:
Ji xi nkú joyaha nku nd'í
xi tsjaha xuta xi tjín asunntee,
tu xi k'úínkohoni én xi ts'ínk'ankihi xuta
santaha má fekuhu asunntee.
48 Nk'ie nga kint'é én xu'bi xuta xi na-
jmi ntje judio tjehen ra, kama tsjoho ko
b'a incha kitsú nga tjíhin kjuachánka éhen
Ntianá. Kis'ejihin ni xi y'énijmí Pablo ngay-
jee xuta xi ja j'ájin Ntianá nga tjíhin nga
k'úéntu tík'un sín.
49 Ngjindju éhen Ntianá nga kis'enijmí
ngayjee ante xu'bo. 50 Tunga já judiohó
tsinchá'a jminchjín xi benkjún Ntianá ko xi
nda behe xuta, ko ta tsinchá'a já k'akuhu
nankiu xi má nga tsinchákjahan. Kitsjennkí
unkie Pablo ko Bernabe ko kik'onsje nanki-
hi.
51 As'ai y'étsujne ndyjo tsuku Pablo ko
Bernabe tu xi tsakúchjihi nga najmi kui
xi tjíhin jé. As'ai incha ngji nanki Iconio.
52 Xuta xi yjankihi Jesu xi y'entu Antiokia,
nanki xi tíjñajihin Panfilia, kis'e nkjúhun
kjuatsjo ko kitsejíhin ra Espiritu Santo.

14

B'i ts'ín ja ma kis'ehé ra ndjio Pablo ko Bernabe nanki Iconio

1 Nk'ie nga jas'en Pablo ko Bernabe ni'ya
sinagogaha xuta judio xi tjín nanki Iconio,
incha y'énijmí éhen Ntianá nga ixí nkjihín
xuta judio ko xi najmi judio kis'ejihin ni xi
tíincha b'énijmí. 2 Tunga já judio xi najmi
s'ejihin yáha Jesu tsinchákjahan xuta xi
najmi judio xi má nga ch'on ts'ín kuasehe
já nts'eé.
3 Nkjin nistjin ts'andayaha Pablo ko Bern-
abe yo. Incha behe k'un nga Nda Ntianá
Jesu tíbasinkoho ko ndjá kinchjanijmíyaha
kjuandaha Nda Ntianá. Kin'echjén jóo nga
kits'ín kjuankjún ko kama ni xi tsakúchji
nga kjuaxi én xi tínchja.
4 As'ai tsakjánya yjoho xuta nantio. Tjín
xi kamako xuta judio ko tjín xi kamako já
postru. 5 Já nankiu ko já judio y'éndako
já tjíxóo tu xi ts'iín'uhun ra ko k'uéhe ra

ndjio já postru. 6 Nk'ie nga kint'é já postru
niu, Listra ko Derbe incha tsanka, nanki xi
tjíntujíhin ante Licaonia. Ko ngji ya ante xi
tjíndai yo 7 má nga ta incha y'énijmí én nda
tsuhu Jesu.

B'i kama nanki Listra nk'ie nga ntia tín'e ma Pablo ko Bernabe

8 Listra y'ejña nku nda nima xi tu b'a ts'ín
najmi mahá fi nkúhu nga kitsin. Kui xi
y'ejña 9 nga tsasínñjuhu ni xi tínchja Pablo.
As'ai Pablo tsase'a ndo ko kikie nga s'ejihin
xi má nga kamanda. 10 As'ai b'i kitsúhu nga
'yún kinchja:

—Tisinjña kixi.

As'ai ixí kikjennk'áhá ndo ko kikjatsú'ba.
11 Nk'ie nga kikie xuto ni xi kits'ín Pablo,
b'i incha kitsú nga incha kikjintáya nga én
Licaonia:

—Ja kaf'aijénjinná jo ntia. Yjonintehe
xuta incha kab'a.

12 B'a incha kitsú nga Bernabe xi ntia Zeus
ko nga Pablo xi ntia Hermes, at'aha Pablo xi
tínchja. 13 As'ai nda na'mi xi ts'ínxáha ntia
Zeus j'aiko turu ko naxú tsjo k'un ankjuaha
nankiu, má nga síjña ninkuhu ntia Zeus.
Nda na'miu ko xuta nantio incha mjehe
tsjáha chje já postru. 14 Tunga nk'ie nga
kamankjihin Bernabe ko Pablo ni xi tímoo,
kikjentiyajen najyuhun ko kitsa ngjijihin
xuta nantio nga incha kikjintáya nga 15 b'i
incha kitsú:

—Jun já, ¿á b'a tín'ehenu? Ta xuta
níi xi nkúhu jun. Tíb'enijmíi ajinnuu
nga tjíhin nga k'úéntu ni xu'bi xi najmi
chumi ni chjíhi ra ko n'ekjóhoon Ntia xi
tíjña tík'un. Kui xi kits'ínnda nk'a ján,
t'anankiu, ntáchak'uun ko ngayjee ni xi
tjíhin. 16 Nistjin nk'ie kitsjánte Ntianá nga
xuta xi tjín asunnteę ts'iín sin chá xi be.
17 Tunga tu nkú kitsjáhá ra xuta ni xi nda
tu xi tsakúchjihi yjoho. At'aha kui xi ts'ín
nibáná ts'í ko tsjáná chan xi nda. Tsjáná
nichine ko ts'íntsehe animan kjuatsjo.

18 B'a kitsú Pablo ko Bernabe. As'ai tu ni xí
kis'enkihí ra kjuanima nga k'uéch'oho xuta
ngat'aha chje xi mjehe tsjá.

19 As'ai já judio xi nibaha nanki Antiokia
ko nanki Iconio j'ainchá'a xuta nkjiun. Incha
y'éhe ndjio Pablo ko kikjebéfehe natsin
nantio. Ja ka'me incha kitsú. 20 Tunga
nk'iehé nga kama ñjakúndaihi Pablo xuta
xi yjankihi Jesu, tsisintjen Pablo ko jas'en
ajin nantio. Nistjin xi ma ndyjuun ngjiko
Bernabe nanki Derbe.

21 Y'énijmí Pablo ko Bernabe én nda tsuhu
Jesu nanki Derbe ko nkjin nkjún xuta xi
tjín yo kitsjennkíhi Jesu. As'ai kik'óya
ngáha jóo nanki Listra, Iconio ko Antiokia.
22 Nk'ie nga incha j'a yo, b'a incha kitsúhu
xuta ni'yakuyóo nga tjíhin nga k'úéntujín
tehente ni xi s'ejihin. B'i kitsú yaha:

—Nkjin tíkjá kjuanima bitjajiáán tu xi
bitjas'enjihinná nga Ntianá xi batéxumaná.

23 Xki ninku xi tjín nanki xu'bo incha
kinchjako Ntianá ko y'entu kjintíá, as'ai
y'ét'a xá já xi kuasehe ninku. Kits'ínkjas'en
jóo aya ntsja Ntianá at'aha kis'ejihin
Ntianá.

B'i ts'ín incha j'ai ngáha Pablo ko Bernabe nanki Antiokia xi tíjñajihin ante Siria

24 As'ai incha j'a Pablo ko Bernabe nanki
xi tjín ante Pisidia ko incha j'ai ante Panfil-
ia. 25 Nk'ie nga ja y'énijmí éhen Ntianá nanki
Perge, incha ngji nanki Atalia. 26 Yo jas'en
nku tsutsu xi ngjikoho nanki Antiokia, yo
má nga kin'ekjas'en aya ntsja Ntianá nga
tjuhun ni tu xi kuasinkoho ra xá xi ts'iín.
J'ai yo at'aha ja kama ndjuú xóo.

27 Nk'ie nga j'ai nanki Antiokia, kinchja
ñjakúhu xuta ninku ko kitsúyaha ngayjee
ni xi kits'ínkoho Ntianá ko xi nkú ts'ín
Ntianá kitsjántehe xuta xi najmi ntje judio
tjehen ra xi má nga ko kui s'ejihin éhen
Ntianá. 28 Nkjin nistjin ts'andayaha Pablo ko
Bernabe yo nga y'entujíhin xuta xi yjankihi
Jesu.

15

B'i ts'ín y'énda já postru ko jácháha ninku kjuasti xi tjun kisakú

1 As'ai tsichu nanki Antiokia k'ua já xi
nibaha ante Judea. Kui xi b'i ts'ín tsakúyaha
xuta ninku:

—Tsa najmi n'enuu ni circuncision xi
nkú ts'ín tíjña sin chá xi y'ét'aná Moise,
najmi kama k'uankiu.

2 Kui nga Pablo ko Bernabe y'ésikoho
jóo. 'Yún kinchjanijmíyakoho jóo niu. Kui
nga b'a ts'ín incha y'éndakoho xinkjín xuta
ninku nga Pablo ko Bernabe ko k'ua já
ninku nanki Antiokia incha ngjuai nanki
Jerusalen xi má nga kuinchjanijmíyakoho
já postru ko jácháha ninku nanki Jerusalen
kjuasti xu'bi.

3 As'ai tsitju já xi kits'ínkji xuta ninku. Incha j'a ante Fenicia ko ante Samaria nga tíincha tsuya xi nkú ts'ín kits'ínk'óntjaiya yjoho ko kis'ejihin Ntianá xuta xi najmi ntje judio tjehen ra. Ngayjee já nts'eé tu xí tsjohó kamaha nga kint'é én xu'bi.

4 Nk'ie nga incha j'ai nanki Jerusalen, xuta ninku, já postru ko jácháha ninku kits'ínkjáíhin. As'ai kitsúya jóo ngayjee ni xi kits'ínkoho Ntianá. 5 Tunga tsisintjehén k'ua já fariseo xi ja kis'ejihin Jesu ko b'i incha kitsú:

—Xuta xi najmi ntje judio tjehen ra tjíhin nga n'ehe ni circuncision ko tjíhin nga s'enijmíhi nga ts'iíntjusun kjuatéxumaha Moise.

6 As'ai kama ñjakú já postru ko jácháha ninku nga kinchjanijmíyakoho xinkjín ni xu'bi. 7 Nk'ie nga ja 'yún tse kinchjanijmíyaha niu, as'ai tsisintjen Pedro ko b'i kitsú:

—Jun já nts'e, ja yo nga nd'ai j'ájihinna Ntianá ajinnuu xi má nga an xínyaha xuta xi najmi ntje judio tjehen ra én nda tsuhu Jesu tu xi s'ejihin ra. 8 Ntianá be animaha ngayjee xuta ko kui tsakúchji nga ta kits'ínkjáíhin xuta xu'bo nk'ie nga kitsjáha Espiritu Santo xi nkú ts'ín kitsjáná. 9 Najmi ngabi kits'ín Ntianá ajihin xuta xu'bo ko ajinná. Tu sahá ta kits'ín je animaha tu ngat'aha nga kis'ejihin Jesu.

10 'Kui b'a maha nd'ai, ¿á tíbankín kontraha ruu Ntianá nga mjehenuu n'ek'anjihinu xuta xi s'ejihin ra Jesu ch'á xi najmi tsichukjuaha ra ntje cháná ko xi ta ndaha ñá najmi chúkjuaná nga ch'anjiá? 11 S'ejin níná nga k'uankiá tu ngat'aha kjuandaha Nda Ntianá Jesu xi nkú ko ta ts'ín k'uanki xuta xu'bo.

12 As'ai kindyjanta ngayjee xuta ko tsasínñjuhu ni xi kitsú Bernabe ko Pablo, xi nkú ts'ín Ntianá kitsjáha nga'yún nga kits'ín ajihin xuta xi najmi ntje judio tjehen ra kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntianá. 13 Nk'ie nga ja kamaha nga incha kinchja Bernabe ko Pablo, b'i kitsú Santiago nga kinchja:

—Jun já nts'e, tasinñjunú. 14 Ja kuatsúyaná Simon xi nkú ts'ín Ntianá kik'atuts'ihin ra nga kama nimaha xuta xi najmi ntje Israel tjehen ra ko j'ájin ajihin xuta xu'bo nku naxinantá xi ta kama ts'e. 15 Ta kui nii xi kitsú já profeta má nga b'i ts'ín y'ét'a:

16 Askahan kjúái ngáhana
ko ts'inndáya ngáhana ni'yaha David xi ja tsijneya.
Ts'inndáya ni xi tsatsuun ko kjesíntjen ngáhana,
17 tu xi xuta xingisoo kuangisjaihina,
ngayjee xuta xi j'ajían.
18 B'a kitsú Ntianá, kui xi y'éjña chji ni xu'bi santaha nkúhu nú chá ján.

19 'Kui nga b'a tíxihinna nga najmi tu nchjá n'ehe raá éen xuta xi najmi ntje Israel tjehen ra xi s'ejihin Ntianá. 20 Tu sahá n'ekjíhií xujun nga b'a k'úíhiín nga najmi tu kjine nichine xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'ínnda xuta, nga najmi tu katjantuko jminchín nga najmi kjee bixan, nga najmi kjine yjoho chu xi nubantu, ko nga najmi kjine jní. 21 At'aha santaha nkúhu nk'ie tjín xi b'énijmí kjuatéxumaha Moise xki nanki nk'ie nga n'eya kjuatéxumoo xki xuatu ni'ya sinagoga.

B'i tsu xujun xi kits'ínkji já postru ko jácháha ninku Jerusalen

22 As'ai y'éndako xinkjín já postru ko jácháha ninku ko ngayjee xuta ninku nga kj'uájin já xi ts'iínkjiko Pablo ko Bernabe nanki Antiokia. Y'ét'a xá Juda xi ta 'mi Barsaba ko Sila. Já k'aku ajihin já nts'eé já xu'bi. 23 B'i tsu xujun xi kamanda:

"Jin, já postru ko jácháha ninku Jerusalen, tín'ekjíihi kjuasuniña já nts'eé xi najmi ntje judio tjehen ra xi tjíntu nanki Antiokia ko nanki xi tjíntujín ante Siria ko ante Silicia.

24 'Kinu'yái nga tjín k'ua já xi ei tsitjujihinni, já xi najmi jin y'exái. Kits'ín ntjinuu ni xi tsakúya jóo ko kits'ínndyjajinnuu xi nkú ts'ín s'ejinnuu. 25 Kui nga tjínkuhuni nga y'ét'a xái já xi tín'ekjíkoi Bernabe ko Pablo. Kui xi tjoni 26 ko kui xi ja kitsjáha yjoho nga tsa kuayá ngat'aha Nda Ntianá Jesucristo. 27 Tín'ekjíi Juda ko Sila, kui xi kuinchjakonuu nga kuitsuyanuu ni xi y'endai.

28 'At'aha Espiritu Santo ko jin b'a mani nga nda tjín nga tu nkuhú ch'á xu'bi xi n'ek'anjiihi, xi tjíhin nga n'etjusun. 29 Najmi tu chino nichine xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'ínnda xuta, ta ndaha jní, ta ndaha

yjoho chu xi kinubantu, ko najmi tu suntuko jminchjín nga najmi kjee bixon. Tsa k'uéntu t'axíún ni xu'bi, nda n'oo. Nda kat'enuu."

30 As'ai incha ngji já xi kis'et'a xóo ko incha tsichu nanki Antiokia. Yo kinchja ñjakúhu ngayjee xuta ninku ko kits'ínkjas'ehen xujun. 31 Nk'ie nga kits'ínyaha xujun xuta ninku, tsjo incha kamaha at'aha kichjuxíhin ni xi títs'ín ntjihi. 32 Juda ko Sila xi ta já profeta tse kinchjanijmíko xuta ninku. B'a ts'ín kisakú nga'yúhun ra já nts'eé ko ndjá tsinchajin ni xi kis'ejihin.

33 Já xi incha tsichu nanki Antiokia ts'andaya jaha yo, as'ai incha kik'óya ngáha nanki Jerusalen. Nda ts'ín incha kits'ínkjihi já nts'eé. 34 Tunga y'ejñahá Sila yo. 35 Pablo ko Bernabe ta y'entu Antiokia nga tsakúya éhen Ntianá ko y'énijmí én nda tsuhu Jesucristo. Nkjin já nts'eé xi b'a ta incha kits'ín.

B'i ts'ín incha kits'ín ngabihi xinkjín Pablo ko Bernabe

36 J'a nistjiun, as'ai Pablo b'i kitsúhu Bernabe:

—Tankíhintsubek'áán já nts'eé xi tjíntu má nga y'enijmíaá én nda tsuhu Nda Ntianá tu xi chahaná nkú ts'ín tjíntu.

37 Mjehe Bernabe nga ngjuaiko Jua xi ta 'mi ya Marco. 38 Tunga b'ahá kitsú Pablo nga najmi nda tjín tsa ngjuaiko nda xi kits'ín nga maha ante Panfilia, nda xi najmi kits'ínndjuúkoho xáha nga tjuhun. 39 Kits'ín ngabihi xinkjín, at'aha kits'ínstiko. Kui nga Bernabe ngjikoho Marco xjo Chipre. Niyá ntá incha kits'ín. 40 Máha Pablo, Sila ngjiko. Incha tsitju nk'ie nga já nts'eé kits'ínkjas'ehen aya ntsja Ntianá. 41 As'ai incha j'a ante Siria ko ante Cilicia. Kitsjáha nga'yúhun xuta ninku xi tjín yo.

16

B'i ts'ín kitsjennkíhi Timoteo Pablo

1 As'ai tsichu Pablo nanki Derbe ko nanki Listra. Yo kisakúhu nku nda xi tjennki Jesucristo xi 'mi Timoteo. Naaha Timoteo ntje judio tjehen ra ko s'ejihin Ntianá, tunga nda griegohó na'mihi. 2 Já nts'eé xi tjíntu Listra ko Iconio nda ts'ín incha kinchjanijmíyaha Timoteo. 3 As'ai b'a kitsú Pablo nga Timoteo tsjénkoho ko kits'íhin ni circuncision, tu xi najmi ch'on kamaha ra xuta judio xi tjíntu ante xu'bo. At'aha ngayjee xuta be nga ntje griego tjehen ra na'mihi Timoteo.

4 Xki ante má nga j'a kitsúyaha xuta ninku ni xi y'énda já postru ko jácháha ninku Jerusalen, tu xi ts'iíntjusuhun. 5 Kui b'a maha, xuta ninku 'yún kama 'yún tak'uhun Ntianá ko xki nistjin 'yún incha kama nkjin.

B'i ts'ín ngji Pablo ante Macedonia

6 J'a niyá Pablo ko já xi tjenko nanki xi tjíntujín ante Frigia ko ante Galacia, at'aha Espiritu Santo najmi kitsjántehe nga k'uénijmí éhen Ntianá nanki xi tjín ante Asia. 7 Nk'ie nga tsichu tiña nanki Misia, mjehe jóo kjuas'en ante Bitinia, tunga najmi kitsjántehé ra Espirituhu Jesu. 8 Kui nga tu j'a niyáhá ni nanki Misia nga incha ngji nanki Troa.

9 Nk'ie nga jyuun xi nkúhu tsa nchini kik'aihi Pablo nga kama chjihi nku nda xi nibáha Macedonia xi kabasinjña ndju. "Nibáí ante Macedonia ko tisinkoni", kitsúhu. 10 Nk'ie nga kama chjihi Pablo niu, tjen'yún y'enda níi yjoni tu xi kuankíhinni ante Macedonia. At'aha b'a tsixíin nga Ntianá tínchjani tu xi k'uénijmíhi ri én nda tsuhu Jesucristo xuta xi tjín yo.

B'i ts'ín incha tsichu Pablo ko Sila nanki Filipo

11 Tsitjui nanki Troa ko nkuhú nga tsankihinni xjo xi 'mi Samotracia. Nistjin xi ma ndyjuun tsichii nanki Neapoli. 12 Yo tsitjuhuni nga tsankiin Filipo. Nanki k'akuhu ante Macedonia niu, má nga tjíntu nkjin xuta Roma. Chuba nistjin kamani yo.

13 Nku xuatu tsitjui ajin nantio ko tsankiin tiña má f'a ntáje nga tsankinnchisjái ante má ma ñjakú xuta nga nchjako Ntianá. Tintsubai yo nga tsixínyaihi éhen Ntianá jminchjín xi kama ñjakú. 14 As'ai nku tachjuún xi benkjún Ntianá xi 'mi Lidia, xi nanki Tiatira nibáha ko najyun kuan batéña, nk'ie nga tíbasínñju, Ntianá kits'ínko animaha tu xi 'yún nda ts'ín ts'iínsihin ra ni xi tínchja Pablo. 15 Kisatentá tachjúun ko xuta xi tjíntu ni'yaha. As'ai b'i kitsúni:

—Tsa b'a tíbixíún nga s'ejin kjuaxina Ntianá, nibá n'ekj'áíyo ni'yana.

Kits'ín kjua'yúhunni nga kuintsubai ni'yaha.

B'ị ts'ín ịncha ngjihi nụbạyá Pablọ kọ Silạ

16 Ni xi kama nk'ie nga tíbankíịn ạnte
má ma ñjakú xụtạ nga nchjạkọ Ntịạná,
kisatéjiịn nku tạkjín musụ xi tíjñajihịn ntjọ
xi mahạ basejin ni xi 'ma tíjña. Ts'ín ngạnạ
nkjún tọon já ntịahạ nga b'éjña chji ni xi
basejin. 17 B'ị kitsúnị nk'ie nga kitsjennkíni
kọ kikjintáya tjẹnnkinị:

—Kui jmiị xi ts'ínxát'ahạ Ntịạná xi tíjña
nk'a ján. Tíbakú nịyánụu xi nkú ts'ín
k'ụạnkihinu.

18 Nkjin nịstjin tụ nku b'ạhá kits'ín. Tụ
chahán kama stihị Pablọ, kits'ínk'ótjiya kọ
b'ạ kitsúhụ ndạninda xi tíjñajihịn tạkjíụn:

—Ngạjohọ Jesucristọ b'ạ tíxihin nga
tịtjujihịn tạkjíụn.

Tạ kuihi chụbọ tsitjujíhịn tạkjíụn
ndạnindoọ. 19 Nk'ie nga kikie já ntịahạ
tạkjíụn nga najmi tạ kạma ts'iín ngạnạha
tọon, jakj'ánijé Pablọ kọ Silạ. Ngjikọ
kjụa'yún ạjin nạntịọ. Nginkụn já tjíxóọ
ịncha ngjikọ. 20 Nk'ie nga ịncha tsichukọ jóọ
nginkụn já jue, b'ị ịncha kitsú:

—Já xi ntjẹ judịọ tjẹhẹn rạ jáị. Xụtạná
tíịncha ts'ínndyjajihịn. 21 Ni xi najmi ma
ñá n'ekjáíhịín kọ tạ ndaha najmi ma n'eé
tíịncha bakúya, ạt'ahạ já Romạhá ñá.

22 Ạs'ại kọ xụtạ nkjiụn ngji kontrạhạ
Pablọ kọ Silạ. B'ạ ịncha kitsú já jue nga
n'ẹsje najyun ndjuhụ jóọ kọ nga yá s'ẹhẹ
rạ. 23 Ạskahan nga ja kingjáhạ nkjin nịyá,
kits'ínkjas'en nụbạyóọ kọ b'ạ kitsúhụ ndạ
xi basehẹ nụbạyóọ nga 'yún kúnnta jóọ.
24 Nk'ie nga b'ạ kik'ihịn ndọ, ngjikọ jóọ.
Kits'ínkjas'en má nga 'yún ndjáhạ nụbạyóọ
kọ y'ékj'á'yún tsjantsjan sjai jóọ.

B'ị ts'ín ịncha kama ndạíhị Pablọ kọ Silạ nụbạyóọ

25 Tụnga nkú rạ ma nga masen nịstjẹn,
Pablọ kọ Silạ tíịncha nchjạkọ Ntịạná kọ
tíịncha sehẹ Ntịạná. Já nụbạyá xingisoọ
tíịncha basínñju nga b'ạ tíịncha ts'ín. 26 Tụ
nkuhú chón xi tụ xí 'yúhún kama. Xí
y'étsujneyáha santaha má tjíyanji nụbạyóọ.
Tjẹn'yún tsix'ahá ngayjẹẹ ạnkjụạ nụbạyóọ
kọ tsixuntu ngayjẹẹ n'úkịchạ xi tjíntukj'áhạ
já nụbạyóọ.

27 Nk'ie nga j'áhạ ndạ xi basehẹ nụbạyóọ
kọ kikie nga tjẹn tịxạ ạnkjụạ nụbạyóọ, ạs'ại
ts'asje kịchạhạ xi má nga mjehẹ ts'iínk'ien
yjohọ. Ạt'ahạ b'ạ kitsú nga kits'ínnkjink'un
nk'ie nga ja kabitju já nụbạyóọ. 28 Tụnga
b'ịhí kitsú Pablọ nga kikjintáya:

—Najmi tụ n'e'uihịn yjohị. Tintsụbạ
tente níí ẹị.

29 Ạs'ại tsanki nd'í ndọ kọ kịtsạ
jas'en ạyoọ. Ịxí tíb'atsé nkjúhún
nga tsasinkúnch'int'ahạ Pablọ kọ Silạ.
30 Kik'onsje kọ b'ị kitsúhụ:

—Jun já ntịạ, ¿mí ni xi tjíhin nga ts'ian tụ
xi k'ụạnkihina?

31 B'ị ịncha kitsú jóọ:

—N'ẹ s'ejin Ndạ Ntịạná Jesucristọ. B'ạ
ts'ín k'ụạnkihini ji kọ xụtạ xi tjíntu ni'yahị.

32 Y'énịjmíhị éhẹn Ntịạná ndọ kọ ngayjẹẹ
xụtạ xi tjíntu ni'yahạ. 33 Tạ kuihi chụbọ nga
jyuụn tsanéjnu ndọ má uhụn Pablọ kọ Silạ.
Kọ kisaténtá ndọ kọ ngayjẹẹ xụtạ xi tjíntu
ni'yahạ. 34 Ngjikọ ni'yahạ kọ kits'ínkjen
kọ tsjo kik'ientuhụ ngayjẹẹ nga kis'ejihịn
Ntịạná.

35 Nk'ie nga ja kama seẹn, kits'ínkji já jue
já xi b'ạ kụitsụhụ ndạ xi basehẹ nụbạyóọ
nga ts'iín ndạíhị Pablọ kọ Silạ. 36 Kitsúyahạ
ndọ Pablọ én xi j'aik'íhịn nga b'ị kitsúhụ:

—Ja kuats'ín nibá én já jue nga
k'uasjé'anụu. Kui nga tịtjusjẹhenu nd'ạị
kọ kas'enụu kjụạjyu nga n'ọo nịyá.

37 Tụnga b'ạhá kitsú Pablọ nga kinchjạkọ
já xi kits'ín nibá já jue:

—Tạ Romạ ní tjẹhẹnni. ¿Nkú ts'ín nga
kis'ehẹni nginkụn xụtạ nga ndaha najmi
títjun kin'ekọkjụạni, ạs'ại kin'ekjas'enni
nụbạyá? ¿Á nd'ạị mjehẹ rạ k'ọnsje 'ma-
hạni? ¡Najmi kạma ni xi tíịncha tsu! Kui ní
kanibák'osjeni.

38 Kik'óya ngáha jóọ kọ j'ai tsúyahạ já jue
ni xi kitsú Pablọ. Ạs'ại ịncha kitsankjún já
jue nk'ie nga ịncha kint'é nga já Romạ niụ.
39 Kui nga ịncha j'ainkihị rạ kjụạn'endyjat'a.
Kik'onsje kọ tsankihị nga ịncha kụitjujin
nạntịọ.

40 Nk'ie nga ja tsitju'a Pablọ kọ Silạ
nụbạyóọ, ngji ni'yahạ Lidịạ. Ạskahan nga
ja kamahạ nga kikie já nts'eé kọ kitsjáhạ
nga'yúhụn, ịncha ngji ngáha.

17

B'ị ts'ín ja ma kichjubéhe Pablọ kọ Silạ nanki Tesalonịkạ

1 J'a Pablọ kọ já xi tjẹnkọ nanki Am-
fipọlị kọ nanki Apolonịạ. Ạs'ại ịncha tsichu
nanki Tesalonịkạ má tíjñahạ nku ni'ya sin-
agogạ xụtạ judịọ. 2 Xi nkú ts'ín nkahạ

Pablo jas'en yo jan xuatu tjíhin nga kinchjanijmíyakoho xuta ni xi tjít'a xujun éhen Ntianá. [3] Kitsúyaha xuta ko y'éjña chjihi nga tjíhin nga un skuehe xi kits'ín nibá Ntianá ko nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo. B'i kitsúhu jóo:

—Jesu xi tíb'enijmínuu nd'ai, kui xi kits'ín nibá Ntianá ngajoho.

[4] K'ua xuta xi ntje judio tjehen ra kis'ejihin ko incha kamako Pablo ko Sila. Ko b'a ta incha kits'ín nkjin nkjún xuta griego xi benkjún Ntianá ko nkjin jminchjín xi benkjúhun naxinantóo.

[5] As'ai kama xintak'un xuta judio xi najmi s'ejihin. Incha tsinchá'a k'ua já ts'e ch'onk'un ko kinchja ñjaha xuta nkjiun. Xaáhan kits'ín xuta. As'ai incha j'ai kján ni'yaha Jason nga tsangisjai Pablo ko Sila tu xi k'onsjehe ko ts'iínkjas'ehen ra xuta nkjiun. [6] Nk'ie nga najmi kisakúhu Pablo ko Sila, incha ngjiko kjua'yún nginkun já tjíxóo Jason ko k'ua já nts'eé xi tjíntu yo. B'i incha kitsú nga incha kikjintáya:

—Já xi títs'ínndyjajihin ngayjee xuta asunntee ta ko ei ja incha j'ai. [7] Jason kits'ínkjáíhin jóo ni'yaha. Ngayjee jóo tífi kontraha kjuatéxumaha nda títjun k'aku Cesar ko b'a tíincha tsu nga tíjña sa kj'aí nda rei xi 'mi Jesu.

[8] Nk'ie nga kint'é én xu'bi xuta nkjiun ko já tjíxóo, xaáhan incha kits'ín. [9] Askahan nk'ie nga y'échjíntjai yjoho Jason ko já xingisoo, kin'e ndaí ngáha ra.

B'i incha kits'ín Pablo ko Sila nanki Berea

[10] As'ai já nts'eé tjen'yún kits'ínkjihí Pablo ko Sila nga jyuun nanki Berea. Nk'ie nga tsichu yo, jas'en ni'ya sinagogaha xuta judio. [11] Xuta judio xu'bi 'yún nda sa animaha nga xi tjín nanki Tesalonika ko tsjo ts'ín kits'ínkjáíhin én xi kinchja Pablo. Xki nistjin incha kits'ínya xujun éhen Ntianá tu xi incha skuehe tsa kjuaxi ni xi tís'enijmíhi. [12] Kui b'a maha, nkjin xuta xi ntje judio tjehen ra xi kis'ejihin én xi y'a Pablo. Ajihin xuta xi nchja griego ta kis'ejihin nkjin jminchjín xi benkjúhun xuta ko nkjin já.

[13] Tunga nk'iehé nga kint'é xuta judio xi tjín nanki Tesalonika nga nanki Berea ta tíb'énijmí Pablo éhen Ntianá, incha j'ai yo ko ta tsinchákjahan xuta. [14] As'ai kitsa kits'ínkjihi já nts'eé Pablo andai ntáchak'uun. Tunga y'entuhú sa Berea Sila ko Timoteo. [15] Já xi tsasín niyáha Pablo ngjikoho santaha nanki Atena. As'ai kik'óya ngáha nga ja kits'ínkjáíhin én xi kits'ínk'at'aha Pablo, xi kuitsuyaha Sila ko Timoteo nga tjíhin nga kitsa ngjuai tjennkihi.

B'i ts'ín y'énijmí Pablo nanki Atena

[16] Nk'ie nga tíkuyá Pablo nanki Atena nga kuichú Sila ko Timoteo, kama stihi nga kikie nga tjín nkjún ntia xi ts'ínnda xuta yo. [17] Kui b'a maha, aya ni'ya sinagoga kinchjanijmíkoho xuta judio ko xi najmi judio xi benkjún Ntianá, ko xki nistjin kinchjanijmíko xi kisatekjá niyátée. [18] As'ai kinchjako Pablo k'ua já nkjink'un xi 'mi já epicureo ko k'ua xi 'mi já estoico. K'ua b'i incha kitsú:

—¿Nkú títsu ndai nk'ie nga b'a nkjún ts'ín tínchja?

Kj'aí ngá b'i incha kitsú:

—Kj'aí ra ntiaha tíb'éjña chji.

B'a incha kitsú jóo at'aha én nda tsuhu Jesu ko nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo y'énijmí Pablo. [19] As'ai incha ngjikoho jóo ante xi 'mi Areopago ko b'i kitsúhu:

—¿A kama ko jin chai mí ni tsetsehe xi tíb'enijmí? [20] At'aha tíchubai ni xi najmi kjee nu'yái. Kui nga mjehení chahání nkú tsuhu ra niu.

[21] B'a incha kitsú at'aha ngayjee xuta nanki Atena ko xuta xi xin nankihi xi tjíntu yo incha tsjoho nga kuinchjanijmíyaha ko a ra kuasínñjuhu nku kjuankjink'un tsetse. [22] As'ai tsasinjña ndju Pablo kamasehen já xi kama ñjakú Areopago ko b'i kitsúhu:

—Jun já Atena, mankjinna nga jun xi 'yún yankjún ntia xi tjín asunntee. [23] At'aha nk'ie nga tsú'ba ajin nankinuu, kikie nga nkjin maha ntia xi yankjún. Ko ta kikie nku nachan chje má nga b'i ts'ín tjít'a: "Ntia xi najmi yaha." Kui b'a maha, Ntia xi yankjún nga najmi yo, kui xi tíb'enijmínuu.

[24] 'Ntia xi kits'ínnda asunntee ko ngayjee ni xi tjíhin, xi batéxumaha nk'a ján ko t'anankiu, najmi ninku xi xuta ts'ínnda b'ejñaya. [25] Najmi machjéhen tsa xuta kuasinkoho. Najmi chumi nihi xi machjéhen. At'aha kui xi tsjáná nistjin ko tsjáná ntjo ko ngayjee ni xi tjínná. [26] Kui xi nkuhú ntje kits'ínndaha ngayjee xuta xi tjín nga ngúsuhun asunntee. Y'éjña nga nkjé ko má nga k'úéntu nga nkúnkú.

27 ’B'a kits'ín tu xi ngayjee xuta kuangis-
jaihi Ntianá, tsa tu ahá ni sakúhu nga
kuangisjai. B'a tjín kjáíhin nga najmi
kjin tíjñaná Ntianá nga nkúnkáá. 28 At'aha
Ntianá tintsuba tík'uhunná, tinimaá ko
tjínná nistjin, xi nkú nga ta kitsú k'ua já
nkjink'un xi tjín ajinnuu: “Ntíhi ní Ntianá
ñá.”
29 ’Kui b'a maha, tsa ntíhi Ntianá ñá, na-
jmi tjíhin nga n'enkjíntak'aán tsa b'a tjín
Ntianá xi nkú joyaha sénnistjin xi kaman-
dakoho toonsine ko tsa toontaba ko tsa
ndjio. Kui niu xi ts'ínnda xuta. Xi nkú
ts'ín maha ko xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un, b'a
incha ts'ínk'íé.
30 ’Ntianá najmi kits'ín kuenta ni xi kits'ín
xuta nistjin nk'ie, at'aha najmi kjee be-
he xuta. Tunga nd'ai tu má xi tjehén
ni nga tjíntu xuta Ntianá b'a títsuhu nga
ngjuaikj'áha ra animaha ngayjee. 31 At'aha
Ntianá ja tíjñaha nistjin nga naxu kuasehe
ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'ín xuta. Nda
xi Ntianá kitsjá xáha nga b'a ts'iín, kui xi b'a
ts'iín. Kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo nda
xu'bo. B'a ts'ín tsakúchjihi ra ngayjee xuta
nga kjuaxi niu.
32 Nk'ie nga kint'é jóo nga kj'uaíya ngáha
ra xuta ngabayoo, tjín xi tsajnukiehe Pablo.
Tunga k'uahá xi b'i kitsú:
—Mjeni kuinú'yái ni xu'bi kj'aí nistjin
ngáha.
33 As'ai tsitju yo Pablo. 34 Tunga k'uahá
xi kis'ejihin ko kamakoho. Kis'ejihin nda
xi 'mi Dionisio, xi ta ma ñjakúko jóo ante
xi 'mi Areopago, ko nku tachjuún xi 'mi
Damari ko kj'aí sa.

18

B'i kits'ín Pablo nanki Corinto

1 As'ai tsitju Pablo Atena ko ngji nanki
Corinto. 2 Yo kisakúhu nku nda judio xi
'mi Akila xi kitsinjín ante Ponto, ko Priscila
xi chjuúhun maha. Kui xi as'ai incha
nibahá ante Italia, at'aha Claudio xi nda
títjun k'aku Roma b'a kitsú nga tjíhin nga
kuitju nanki Roma ngayjee xuta xi ntje
judio tjehen ra. As'ai Pablo ngjisehe jóo
3 ko y'ejñajihin. Kits'ínxáko nga kits'ínnda
ni'ya najyunte, at'aha ta kuihi xá xi maha
jóo. 4 Xki xuatu ngji nchjako Pablo xuta
ni'ya sinagoga. Y'éjña chjihi xuta xi ntje
judio tjehen ra ko xi ante Grecia y'aha ra
nga kjuaxi ni xi tínchja.

5 Nk'ie nga tsitju Sila ko Timoteo ante
Macedonia ko tsichu nanki Corinto, tu nku
y'énijmíhí Pablo éhen Ntianá ko y'éjña chji-
hi xuta xi ntje judio tjehen ra nga Jesu xi
kits'ín nibá Ntianá. 6 Tunga xuta judio ngji
kontraha Pablo ko ch'on kitsúhu. Kui nga
y'étsujnehe najyuhun Pablo ko b'i kitsúhu
jóo:
—Jun katjinénuu ngabayanuu. Najmi an
ngjuainéna. Nd'ai k'uatuts'ihin nga kfínse-
he xi najmi ntje Israel tjehen ra.
7 As'ai tsitju yo ko ngji ni'yaha nku nda
xi 'mi Ticio Justo xi benkjún Ntianá. Kui
xi tiña ni'yaha síjña ni'ya sinagoga. 8 As'ai
nda xi 'mi Crispo xi nda k'akuhu xuta sina-
goga ko ngayjee xuta xinkjín kis'ejihin Nda
Ntianá. Ko ta nkjin xuta Corinto kis'ejihin
ko kisaténtá nk'ie nga kint'é ni xi tíb'énijmí
Pablo.
9 As'ai Nda Ntianá kinchjakoho Pablo nga
nistjen xi nkúhu tsa nchini kik'aihi. B'i
kik'ihin:
—Najmi tu binkjuin. T'enijmí sahani
éen. Najmi tu b'echjáí tsu'bai. 10 At'aha an
tíijñakoho. Najmi ch'a kamaha ts'iín'uhin.
At'aha nkjin xuta tjínna nanki xu'bi xi
s'ejihin an.
11 Yo y'ejña Pablo nku nú masen tjíhin nga
tsakúya ajihin xuta Corinto éhen Ntianá.
12 Tunga nk'ie nga tjíhin xá nda Galion
ante Akaya, nkuhú kits'ín yjoho xuta xi ntje
judio tjehen ra nga ngji kontraha Pablo.
Incha ngjikoho má ts'ínkokjua xuta Galion
13 ko b'i incha kitsú:
—Kui ndai tífi kontraha kjuatéxumani,
at'aha kj'aí ts'ín tíbakúyaha xuta nga tjíhin
nga chankjún Ntiani.
14 Nk'ie nga ja kuinchja Pablo, tu tjuhún
Galion kinchjako xuta judio nga b'i kitsúhu:
—Jun xuta judio, tsa tjín má tsangane
ndai ko tsa mí ni ch'on tjíhin xi kits'ín,
tjíhin nga ts'intsenta ko kuasinñjúnuu.
15 Tunga ni xu'bi kjuatéxumanuu ko kj'aí sa
ni xi manuu y'aha ra nii. Kui nga t'enda
subahanu niu. Najmi mjena ts'ihin kjua ni
xu'bi.
16 As'ai kik'onsje jóo natsihin ante má nga
ts'ínkokjua xuta ndo. 17 As'ai ngayjee xuta
jakj'á Sostene xi nda k'akuhu xuta sinagoga
ko ta yohó y'éhe ndo. Tunga ndaha najmi
kits'ínsihin Galion ni xi kamoo.

B'i ts'ín kik'óya ngáha Pablo nanki Antiokia

18 Nkjin nistjin ts'andaya yo Pablo. As'ai
kitsubakjá já nts'eé at'aha ja tífi ante Sir-
ia. Nk'ie nga tsichu nanki Cencrea nga
kits'ín niyá, j'ájnu kaha yjoho at'aha ja
títs'íntjusun nku ni xi kits'ínkie Ntianá.
As'ai jakj'á nku tsutsu ko ngji ante Siria nga
tjenko ts'íhin Akila ko Priscila.
19 Nk'ie nga incha tsichu nanki Efeso, yo
incha kits'ín ngabihi xinkjín. Kama kinch-
janijmíko Pablo xuta judio ni'ya sinagoga.
20 As'ai tjín xi tsankihi nga nkjin nistjin
k'úéjña yo, tunga najmi kits'ín yuhú Pablo.
21 B'i kitsú:
—Tífia. Tsa Ntianá b'a kuitsu, kjúái̱se
ngáhanuu.
As'ai jakj'á nku tsutsu xi tsitju Efeso.
22 Nk'ie nga tsichu nanki Cesarea, ngjik-
janiñaha xuta ninku ko as'ai ngji nanki
Antiokia. 23 Askahan nga ja ts'andayaha
chuba nistjin yo, tsitju nga j'a xki nanki
xi tjín ante Galacia ko ante Frigia. Kitsjá
nga'yúhun ngayjee xuta xi yjankihi Jesu xi
nkú ts'ín ndjá kuincha nginkun Ntianá.

B'i ts'ín y'énijmí Apolo éhen Ntianá

24 As'ai tsichu nanki Efeso nku nda judio
xi 'mi Apolo xi kitsin nanki Alejandria.
Tsjo ts'ín b'énijmí ndo ko 'yún be xujun
éhen Ntianá. 25 Tsangiya ni xi tsakúya Nda
Ntianá Jesu ko ngayjehe k'un y'énijmíhi
xuta. Tsakúya sisin yáha Jesu, tunga najmi
'yúhún mankjihin á saténtáha xuta. Tu xi
nkúhú ts'ín tsaténtá xuta Jua be. 26 Ndjá
y'énijmí ndo ni'ya sinagoga. Nk'ie nga
kint'é Akila ko Priscila ni xi y'énijmí, ngjiko
t'axín ko kitsúya sisihin xi nkú ts'ín mjehe
Ntianá nga k'úéntu xuta.
27 Nk'ie nga kama mjehe Apolo nga
ngjuai ante Akaya, já nts'eé xi tjín Efeso
tsasinkohо. Kits'ínndaha nku xujun xuta
ni'yakuyáha Jesu xi tjín Akaya tu xi nda
ts'ín ts'íínkjáíhin ra. Nk'ie nga tsichu Apolo
yo, tsasinko nkjún xuta xi ja s'ejihin Jesu
tu ngat'aha kjuandaha Ntianá. 28 At'aha
nginkun ngayjee xuta ndjá tsakúya nga na-
jmi kjuaxi ni xi bakúya xuta judio. Tsakúya
ni xi tjít'a xujun éhen Ntianá. B'a ts'ín
y'éjña chjihi nga Jesu xi kits'ín nibá Ntianá.

19

B'i kits'ín Pablo nanki Efeso

1 Nk'ie nga tíjña Apolo nanki Corinto,
Pablo j'ajin asunntu tjenki xi tjín ante Asia
ko tsichu nanki Efeso. Yo kisakúhu k'ua
xuta xi yjankihi Jesu. As'ai b'i kitsúhu jóo:
2 —¿A kin'ekjóhoon Espiritu Santo nk'ie
nga kis'ejinnuu Jesu?
B'i incha kitsú jóo:
—Ndahachí najmi kjee nu'yái tsa tjín Es-
piritu Santo.
3 —¿Nkú n'e kisatentó? —kitsú Pablo.
—Xi nkú ts'ín tsaténtá Jua —incha kitsú.
4 B'i kitsú Pablo:
—Xuta xi ngjikj'áha ra animaha tsaténtá
Jua, tunga b'ahá kitsúhu nga tjíhin nga
s'ejihin xi kj'uaí askahan nga kui. Jesu, kui
xi askahan j'ai.
5 Nk'ie nga kint'é jóo ni xu'bi, as'ai
kisaténtá nga kits'ínkjáíhin Jesu. 6 Nk'ie
nga kingjénne ntsja Pablo jóo, j'aitsejíhin
ra Espiritu Santo ko kj'aí kj'aí éhen incha
kinchja ko Ntianá kitsjáha én xi kinchja.
7 Ma ra te jo jáx'in xi b'i incha kamat'ain.
8 Jan ra sá kamaha Pablo nga ngji ni'ya
sinagoga ko ndjá kinchjako xuta. Kitsúyaha
ko y'éjña chjihi nkú tjíhin ra nga batéx-
uma Ntianá. 9 Tunga k'uahá xi ndjá kits'ín
animaha. Najmi kits'ínkjáíhin nga s'ejihin
ni xi títsu Pablo. Nginkun ngayjee xuta
tu ch'ohón ts'ín incha kinchjane xuta xi
s'ejihin Jesu. Kui nga ngji t'axíhin Pablo.
Má nga bakúya nda xi 'mi Tirano ngjiko
xuta xi yjankihi Jesu. Yo tsakúyaha xuta
xki nistjin. 10 Jo nú kamaha nga b'a kits'ín.
Kint'é éhen Ntianá ngayjee xuta xi tjín ante
Asia, xi judio ko xi griego.
11 Ntianá kitsjáha nga'yún Pablo xi má
nga kits'ín kjuankjún xi i. 12 Santaha xuta
ngjiko pañu ko najyun xi kits'ínko Pablo.
Kui xi j'aikohо xuta uhun. As'ai kamanda
ko tsitjujíhin jánindoo.
13 Ta kikjatsú'ba yo k'ua já judio xi b'ema
xki ante ko m'osje jánindoo. Kui xi in-
cha kama k'un kits'ínchjén nga'yúhun Nda
Ntianá Jesu. B'i incha kitsúhu jánindoo:
—Ngajoho Jesu xi tíb'énijmí Pablo b'a
tí'miihi nga titjujiun yo.
14 Yatu jáha nda na'mi k'aku judio xi 'mi
Esceba b'a incha kits'ín. 15 Tunga kinchjahá
ndanindoo nga b'i kitsúhu jóo:
—Be Jesu ko ta be Pablo, tunga, ¿yáha
jun?
16 As'ai nda xi tíjñajihin ndanindoo jakj'á
já xi yatuu. Kikjánko ko kits'ín nganaha.
As'ai tsanka jóo nga kama uhun. Xí

kjintustíhí nga incha tsitju ni'yaha ndo.
17 Ngayjee xuta xi tjín Efeso, xi judio ko
xi griego, kint'é ni xi kamoo. Incha kit-
sankjún ngayjee ko b'a incha kitsú nga
tjíhin kjuachánka Nda Ntianá Jesu.

18 Nkjin xi kis'ejihin Jesu incha j'ai tsúya
nginkun xuta xingisoo ni ch'onk'un xi in-
cha kits'ín nk'ie. 19 Xi incha kits'ín tj'e j'aiko
xujun tj'ehe ko kis'etí xujun nginkun ngay-
jee xuta. Nk'ie nga kin'esjehe xki xujun xi
kis'etíu, cháte ra mii toontaba kama chjíhi
xujun. 20 B'a ts'ín 'yún ngji tse ko ngji ndju
éhen Ntianá.

21 Askahan b'a kitsú kjuankjintak'uhun
Pablo nga ngjuai nanki xi tjín ante Mace-
donia ko ante Akaya ko as'ai ts'ií́n niyá nga
ngjuai santaha nanki Jerusalen. B'i kitsú:

—Askahan nga kuicha yo, tjíhin nga ta
kfían nanki Roma.

22 As'ai kits'ínkji Macedonia Timoteo ko
Eraste, já xi incha basinkoho. Ko máha kui,
y'ejña sa chuba nistjin Asia.

B'i ts'ín ngji kontraha xuta Efeso ni xi tsakúya Pablo

23 Kui nistjiun xuta xi yjankihi Jesu nanki
Efeso nku kjuasti j'ajin. 24 Nku nda xi
'mi Demetrio xi ts'ínnda ninku toontaba
xi. B'a ts'ínk'íéntu ninku xi ts'ínnda xi
nkúhu ninkuhu ntia Artemisa. Kui nistji-
un já xi kui xáha ts'ín 'yún ts'ín nganа
toon. 25 Demetrio kinchja ñjakúhu já xi
ts'ínxát'aha ko já xi ta kui xáha ts'ín. B'i
kitsúhu jóo:

—Jun já, yo nga b'éjñaná toon xá xu'bi.
26 Tunga tíyanú ko tínu'yó ni xi títs'ín
Pablo ei Efeso ko santaha tu má nankihí
ni xi tjín ante Asia. B'a títsu nga ntia xi
ts'ínnda xuta najmi ntia. Nkjin xuta ja
incha kits'ínkjáíhin ni xi tíbakúya ndo ko
incha kits'ínk'óntjaiya kjuankjintak'uhun.
27 Najmi tu suba xáná títs'ínkji kinte. Ta
títs'ín nga nku ni xi najmi ta chumi ni chjíhi
ra kama ninkuhu ntia chánka Artemisa.
Najmi ta chankjúhun kjuachánkaha ntia
xu'bi, ntia xi benkjúnyje xuta xi tjín ante
Asia ko nga ngúsuhun asunntee.

28 Nk'ie nga incha kint'é jóo niu, tu xí
incha kama kjahán ra. B'i incha kitsú nga
kikjintáya:

—¡Chánkahá Artemisa, ntiaha xuta Efe-
so!

29 As'ai xuta ndaha najmi be mí nihi xi
ts'ií́n. Nkuhú kik'a xinkjín nga ngjikj'á Gayo
ko Aristarko, kui xi já Macedonia xi tjenko
Pablo. Incha kikjebéfe nga ngjiko ante má
ma ñjakú xuta nantia. 30 Mjehe Pablo nga
ngjuaisehe xuta xi kama ñjakú yo, tunga
najmi kitsjántehé ra xuta xi yjanki Jesu.
31 Ko ta já k'aku xi tjín ante Asia xi nda nch-
jako Pablo incha kits'ínkjihi én nga tsankihi
nga najmi tu ngjuai ante má nga kama
ñjakú xuta.

32 B'i ngján incha kinchja xuta nga xaáhan
incha kits'ín. Ko santaha nkjin nkjún xi
najmi be á yo kama ñjakúhu. 33 As'ai tjín
xi jakj'áha Alejandro. Xuta xi ntje judio
tjehen ra kitsuniñaha ndo nginkun ngayjee
xuta. Kingjén nk'a ntsja Alejandro nga
tsanki nga ngjuén jyu xuta tu xi kuinchjan-
tjaihi xuta judio. 34 Tunga nk'ie nga kikie
xuta nga ta nda judio niu, nkuhú kits'ín
ntaha nga b'i incha kitsú nga kikjintáya nkú
ra ma tsa jo ora:

—¡Chánkahá Artemisa, ntiaha xuta Efe-
so!

35 As'ai nda xi ts'ínxát'aha já k'aku kama-
ha kits'ínk'íéjyu xuta nkjiun. B'i kitsú:

—Jun já Efeso, ngayjee xuta be nga
nankiná Efeso kunntá ninkuhu ntia chánka
Artemisa ko sénnistjihin xi nibaha nk'a ján
nga j'aikijne ei. 36 Tíjña chji chji ni xu'bi.
Kui nga tjenjyúhunu ko n'enkjíntak'un ni xi
n'oo. 37 At'aha já xi kaf'áikoo ei najmi ni xi
tíincha ninku jakj'á ndyjé ko ta ndaha najmi
ch'on títsuhu ntia ts'añá.

38 'Tsa Demetrio ko já xi ts'ínxáko
tjínkoho kjua xuta xi kj'aí, tjín já jue ko
tjín já tjíxá. Yo kats'ínkokjua xinkjín. 39 Ko
tsa tjín sa kj'aí ni xi mjenuu, nk'ie nga ma
ñja já tjíxóo s'enda niu. 40 At'aha kama
satéjéneé ngat'aha ni xi kama nd'ai, nga
xaáhan tín'eé. Tsa chasjaiyaná ngat'aha
niu, najmi yaá nkú kuixíaán.

41 Nk'ie nga ja kamaha nga b'a kitsú,
kits'ínkji ngáha ni'yaha xuta xi kama ñjakú
yo.

20

B'i kama nk'ie nga j'a Pablo ante Macedonia ko ante Grecia

1 Askahan nga ja kis'ejyú xuta nkjiun,
Pablo kinchja ñjaha xuta xi yjankihi Jesu
ko kitsjá nga'yúhun. As'ai tsitju nga ngji

Macedonia. 2 Xki nanki xi tjín ante Macedonia j'a ko 'yún kitsjá nga'yúhun xuta ninku nga kinchjako. Askahan tsichu Grecia. 3 Jan sá kamaha nga y'ejña yo. Nk'ie nga ja kuakj'á tsutsu xi ngjuaikoho ante Siria, tu kint'éhé én nga já judio ja y'éndako xinkjín nga ts'iín'uhun. Kui nga ta ante Macedonia ngji ngáha.

4 Kui já xu'bi xi kitsjennkíhi Pablo: Sopater xi Berea nibáha xi ntíhi Pirro maha, Aristarco ko Segundo xi Tesalonika incha nibáha, Gayo xi Derbe nibáha, Timoteo, Tikico ko Trofimo xi Asia incha nibáha. 5 Incha ngji títjun jái ko nanki Troa kikuyáni. 6 Jin bi askahan nga j'a s'í nk'ie nga chine ninkuan xi najmi tjíhin na'yu san, tsitjas'ein nku tsutsu ko tsitjui Filipo. Nistjin xi ma uhun tsichu tjennkii jóo Troa. Yo ts'andayani yatu nistjin.

B'i kama nk'ie nga j'ai Pablo nanki Troa

7 Nk'ie nga tíb'atuts'ihin tuntjóo kama ñjakúi tu xi chineheni niñu. As'ai Pablo tsakúyaha xuto, at'aha nistjin xi ma ndyjuun ngjuai ngáha. Tu nku ngjindjukohó éen santaha nkúhu nga masen nistjen. 8 Chun ndzjen ndzjen yo, at'aha nkjin maha nd'í seti xi tjín nk'a ni'ya xi má nga kama ñjakúi.

9 Tu nkuhú ndati xi 'mi Eutiko xi ankjua nk'oo kab'ejña stiu. Kui xi kis'efe nk'ie nga 'yún ngjindjuko Pablo éen. 'Yún nkjún kis'efe tjain. As'ai tsijnenki. Ni'ya xi ma jahan niba nga tsijnenki. Ja ka'me nga kichjusíntjen. 10 As'ai tsitjujen Pablo ko ngjik'úhun. Kitsubakj'á ndatiu ko b'i kitsú:

—Najmi tu binkjun. Tíjñahá ndo.

11 As'ai ta ngji ts'ínndjuú ngáha éhen Pablo. Tsakjánya ninkuon, incha kikjine niñu ko ta ngjindjuhú ngáha nga tsakúyaha xuto santa nkúhu nga kama seen. As'ai ngji. 12 Máha ndatiu, incha ngjiko tík'uhun xuta ni'yaha ko incha kisakú nga'yúhun ngat'aha ni xi kama.

B'i ts'ín kits'ín niyá Pablo tu xi kuichúhu nanki Mileto

13 Ja kamoo. Jin tjen tsankinkohoni tsutsu nanki Ason, yo má nga chúyaihi Pablo. B'a ts'ín y'éndakoni, at'aha mjehe nga niyá t'ananki ts'iín. 14 Nk'ie nga kisakúni Pablo nanki Ason, as'ai jas'enkoni tsutsuu ko tsankiin nanki Mitilene. 15 Tsitjui nanki Mitilene ko nistjin xi ma ndyjuun tsitjai xjo Kio. Nk'ie nga kama ndyjuun tsitjandái nanki Samo, nku ante má bichú tsutsu. Kin'ekj'áíyai nanki Trogilio ko nistjin ma ndyjuun tsichii nanki Mileto. 16 B'a kin'ei at'aha Pablo mjehe kj'ua niyá nanki Efeso tu xi najmi k'uandayaha ra nanki xi tjín ante Asia. Kits'ín xatíhi yjoho nga kuichú nanki Jerusalen, tsa tu ahá ni sakúhu nga k'úéjña yo nk'ie nga kuitju S'í Pentecoste.

B'i ts'ín kinchjako Pablo jácháha xuta ninku Efeso

17 Nk'ie nga tsichii nanki Mileto, kits'ínkji én Pablo nga kinchjaha jácháha xuta ninku Efeso. 18 Nk'ie nga incha j'ai jóo, b'i kitsú Pablo:

—Yo xi nkú ts'ín tsátejñajin tehentenuu santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga jáa ei ante Asia. 19 Nimakjua ts'asjé yjona nga kits'inxát'aha Ntianá. Kikjíinta nga un kikiena ni xi y'éndat'áínna já judio. 20 Tunga najmi kingjent'íáhá ra nga y'enijmínuu ni xi ts'e ngandanuu. Tsakuyánuu niyátée ko xki ni'yanuu. 21 Y'ejñá chjihi xuta xi ntje judio tjehen ra ko xuta xi najmi ntje judio tjehen ra nga tjíhin nga ngjuaikj'áha ra animaha nginkun Ntianá ko nga s'ejihin Nda Ntianá Jesucristo.

22 'Nga tínt'e'éhen Espiritu Santo nd'ai tífia Jerusalen. Najmi be mí nihi xi kamat'an ján. 23 Tunga xki ante má nga fia tsuya títjunna Espiritu Santo tsa nubayá ko tsa kjua'un tíkuyána. 24 Tunga najmi kjintahána tsa kuayá. Ngat'a ts'an najmi 'yún chjíhi ra ni xu'bo. Tu nkuhú ni xi mjena. Mjena nga kuichúkjet'a tsjo tsjo ni xi títs'ian ko ts'inndjaá xá xi kitsjána Nda Ntianá Jesu, nga xínya sisian én nda tsuhu Jesu xi b'éjña chji kjuandaha Ntianá.

25 'Be nd'ai nga najmi ta chahanú ngatento xi jáisenuu, jun xi y'enijmínuu nkú ts'ín batéxuma Ntianá. 26 Kui b'a maha, nistjin nd'ai tíxinyahanuu nga najmi an y'anjiá tsa tjín xi ndyja. 27 At'aha najmi chumi nihi xi y'ejñá 'manuu. Ngayjee ni xi mjehe Ntianá y'enijmínuu.

28 'Kui b'a maha, chúhun ruu yjonuu ko chúhuun ngayjee xuta ninku. At'aha Espiritu Santo kitsjá xánuu nga jun xi chasoho xuta ninkuhu Nda Ntianá xi jníhi ts'atsekoho. 29 At'aha be nga askahan nga kfían kj'uaíjinnuu já xi mjehe ts'iínndyja xuta ninku xi nkú ts'ín chu kjoon ajihin chutsanko. 30 Santaha ajinnuu s'e xi

kuakúya ni xi najmi b'a tjín tu xuta ninku tsjénnkihi ra. 31 Kui nga tintsuba ndahanu. N'ekj'áítsjon nga nistjin nistjen jan nú najmi kits'inkj'áíya nga ntánkán tsatendzjá nga kitsjaniyáhanuu nga nkúnkú.

32 'Nd'ai já nts'e, títs'inkjas'ennuu aya ntsja Ntianá. Katasinkonuu én xi tínchja kjuandaha Ntianá, kui éhen xi kamaha tsjánuu nga'yún nginkun Ntianá ko tsjánuu ni xi ts'iínkjáíhin ngayjee xuta xi tsichu ma je nginkun Ntianá. 33 Najmi kits'in mje toontabanuu ko tsa toonsinenuu ko ta ndaha najyunnuu. 34 Jun yo xi nkú ts'ín kits'inxá tu xi kisakúhuna ni xi kamachjénna ko ni xi kamachjéhen já xi kitsjenkona. 35 Tehente y'ejñá chubayanuu nga tjíhin nga n'exáá tu xi kuisinkohoná xuta xi najmi tjíhin ni xi machjéhen. N'ekj'áítsjon éhen Nda Ntianá Jesu xi b'i títsu: "Xi tu tsjáhá ra ni xuta xi kj'ai, kui xi 'yún s'e saha kjuatsjo nga xi ts'ínkjáíhin niu."

36 Nk'ie nga ja kama nga b'a kitsú Pablo, tsasinkúnch'in nga kinchjako Ntianá ko b'a ta incha kits'ín jóo. 37 Incha kikjintá ko kitsubakjá ko kikjexu'ba tsaha Pablo. 38 'Yún incha kik'ie babaha jóo at'aha b'a kitsú nga najmi ta incha skuehe Pablo. As'ai incha ngjisín niyá santaha má kjijña tsutsu xi ngjuaikohо.

21

B'i ts'ín kits'ín niyá Pablo nga ngji nanki Jerusalen

1 Nk'ie nga y'entui já nts'eé xi tjín nanki Efeso, tsitjas'ein nku tsutsu. Tsankin naxui naxui xjo Cos. Nistjin xi ma ndyjuun tsichii xjo Roda ko askahan tsichii nanki Patara. 2 Yo kisakúni kj'ai tsutsu xi tífi ante Fenicia. Tsitjas'ein ko tsankinkoi. 3 Kiyai xjo Chipre. Skjúhun tsitjai nga tsankiin ante Siria. As'ai tsichii nanki Tiro, at'aha yo tjíhin nga chjújen ch'á xi y'a tsutsuu.

4 Kisakúni xuta xi yjankihi Jesu xi tjín yo. Yatu nistjin ts'andayani. Kui xi b'a kitsúhu Pablo nga najmi tu ngjuai nanki Jerusalen, at'aha Espiritu Santo tsakúchjihi ni xi kama. 5 Nk'ie nga j'a nistjin xi yatuu, tsitjui yo ko incha ngjisín niyáni ngayjee jáx'in ko jminchjíhin ko ntíhi santaha natsin nantio. As'ai tsinchakúnch'iin andai ntáchak'uun ko kichubakoi Ntianá. 6 As'ai b'i ngján kinubakjái xinki, jin tsitjas'ein tsutsuu ko kui incha kik'óya ngáha ni'yaha.

7 Nku tsutsu tsitjukoi Tiro ko tsankiin nanki Tolemaida. Kisuniñaihi já nts'eé xi tjín yo ko ts'andayani nku nistjin. 8 Nistjin xi ma ndyjuun tsitjui ko tsichii nanki Cesarea. As'ai tsankiin ni'yaha Felipe ko tintsubakoi. Felipe xi ta b'énijmí én nda tsuhu Jesu ko ta tjíhin xá ajihin já yatu xi basinko já postru. 9 Ta tjíntuhu ñju istinchjín xunkú xi Ntianá tsjáha éhen.

10 Ja tjíhin nkjin nistjin nga tintsubai yo nk'ie nga j'ai nku nda profeta xi 'mi Agabo xi nibaha ante Judea. 11 J'aitsubek'únni, jakj'á tjabaxín ndayáha Pablo ko y'ét'a'yúnkoho ntsja ko sjai. As'ai b'i kitsú:

—B'i títsu Espiritu Santo nga b'i ts'ín k'uét'a'yúhun já judio xi tjín Jerusalen nda xi ts'e tjabaxín ndayái. Ts'iínkjas'en aya ntsja já xi najmi ntje Israel tjehen ra.

12 Nk'ie nga kinu'yái niu, b'a kik'iihin Pablo ko b'a ta kitsúhu xuta xi tjín yo, nga najmi tu ngjuai nanki Jerusalen. 13 As'ai b'a kitsú Pablo:

—¿Á tích'íhinu ko tín'e bahanú? Tjínkuhu k'an nga najmi tu nku nga s'et'a'yán. Ta tjínku níhi k'an nga santaha kuayá Jerusalen ngat'aha Nda Ntianá Jesu.

14 Nk'ie nga najmi kits'ín yu Pablo ni xi tí'miihi, najmi b'a ta kik'in saha ri.

—Katuma xi nkú ts'ín mjehe Ntianá —tu tsixíhín sai.

15 Askahan y'endai yjoni ko tsankiin nanki Jerusalen. 16 Kitsjennkíni k'ua já xi yjankihi Jesu xi tjín nanki Cesarea ko ngjikoni ni'yaha nku nda xi nibáha xjo Chipre xi 'mi Mnason xi ja nd'ai tjennkihi ra Jesu. Kui xi kitsjánteni nga kuintsubai ni'yaha.

B'i ts'ín kik'inyaha Pablo ni xi ts'iín nga tsichu nanki Jerusalen

17 Nk'ie nga tsichii nanki Jerusalen, tsjo ts'ín kits'ínkjáínni já nts'eé. 18 Nistjin xi ma ndyjuun Pablo ko jin tsankintsubek'uin Santiago. Yo tjíntu ngayjee jáchá ha xuta ninku nk'ie nga tsichii. 19 As'ai Pablo kikjaniñaha jóo ko kitsúyaha nga nkúnkú ni xi kits'ín Ntianá ajihin xuta xi najmi ntje judio tjehen ra nga kits'ínchjén xáha Pablo.

20 Nk'ie nga kint'é jóo niu, incha
kits'íntsjoho Ntianá. As'ai b'i incha kitsú
jóo:
—Ji nda nts'e, ja yai nga nkjin mii maha
xuta judio xi s'ejihin Jesu ko ngayjee 'yún
benkjún kjuatéxumoo. 21 Kik'inyaha nga
ji tíbakuyáí nga tjíhin nga ts'iín t'axín
kjuatéxumaha Moise ngayjee xuta judio xi
tjíntujíhin xi najmi judio, ko nga b'a tíbixín
nga najmi ts'iíhin ni circuncision ntíhi, ko
nga najmi ts'iíntjusun sin cháná.
22 'Kui b'a maha, ¿nkú n'ehená? At'aha
kuint'é xuta nga ja kaf'ái ei. 23 Kui nga
tu sahá b'i n'eheni. Ei tjíntujínni ñju já
xi ts'iíntjusun nku ni xi kits'ínkie Ntianá.
24 T'inkoi jóo ko n'e jekoi yjohi nginkun
Ntianá. T'echjíntjai tu xi kj'uájnu kaha ra
yjoho jóo. B'a ts'ín skuehe ngayjee xuta nga
ko ji tín'etjusuin kjuatéxumoo ko nga najmi
kjuaxi ni xi kint'é.
25 'Xuta xi najmi judio xi ja s'ejihin Jesu,
jin ja kin'ekjíihi nku xujun má tjít'a ni xi
y'endai. B'a kik'iihin nga najmi tu kjine
yjoho chu xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'ínnda
xuta, ta ndaha jní ko ta ndaha yjoho chu
xi kinubantu, ko nga najmi tu katjantuko
jminchín xi najmi kjee bixan.
26 As'ai ngjiko Pablo já xi ñjuu. Nistjin
xi ma ndyjuun kits'ín jeko yjoho nginkun
Ntianá. Jas'en natsihin ninku tu xi kuit-
suyaha nkjé kfeku nga ts'iín je yjoho ko nkjé
kj'uaíko chjehe nga nkúnkú.

B'i ts'ín kichjubénijé Pablo

27 Nk'ie nga ja tíbichúkje nistjin yatu xi
machjén nga ts'ín je yjoho xuta nginkun
Ntianá, kikie k'ua já judio xi nibaha ante
Asia nga kabasinjña Pablo má ma natsihin
ninku. As'ai tsinchá'a ngayjee xuta nkjiun
ko jakj'ánijé Pablo. 28 'Yún incha kikjintáya
nga b'i incha kitsú:
—¡Jun já Israel, tisinkoni! Kui ndai xi
tíbakúyaha ngayjee xuta tu má xi tjehén ni
nga tífi kontraha xutaná, kjuatéxumoo ko
ante xu'bi. Santaha jas'enko já griego ei
natsihin ninku nga kits'ínsi nginkun Ntianá
ante nkjún xu'bi.
29 B'a incha kitsú jóo at'aha kj'aí nistjihin
kikie Trofimo, nda xi nanki Efeso nibáha,
nk'ie nga tjenko Pablo ajin nantio. B'a
incha kitsú kjuankjink'uhun jóo nga Pablo
jas'enko ndo má ma natsihin ninku.
30 As'ai xaáhan incha kits'ín ngayjee xuta
nkjiun ko incha tsangatsanka nga j'ai. In-
cha jakj'ánijé Pablo, kikjebéfe nga kik'onsje
natsin ninku ko tjen'yún y'échjahá ankjua
natsiun. 31 Nk'ie nga ja mjehe xuta nantio
ts'iínk'ien Pablo, tsichuhu én nda jun k'aku
Roma nga xaáhan tíincha ts'ín ngayjee xuta
Jerusalen. 32 Kitsa kinchja ñjaha já juhun ko
tsangatsanka má nga kama ñja xuta nkjiun.
Nk'ie nga kikie xuta nga nibá nda jun k'aku
ko já juhun, najmi ta kingjáha ra Pablo.
33 As'ai j'ai tiña nda jun k'aku, jakj'ánijé
Pablo ko b'a kitsú nga jo n'úkicha
s'et'a'yúhun. Kingjásjaiya yá ndaha niu
ko mí nihi xi kuats'ín. 34 Tunga b'i ngjáhán
kinchja xuta ko ndaha najmi kamankjihin
nda jun k'aku ni xi tímoo, at'aha xaáhan
tíincha ts'ín xuta. Kui nga b'a kitsúhu nga
ngjuainijéhe Pablo má tjíntu já juun. 35 Nk'ie
nga tsichukoho já juun antjío xi tjín má
incha tjíntu, santaha ts'agankihi já juun
Pablo, at'aha 'yún kjan tíincha maha xuta
nkjiun. 36 Nkjin nkjún incha maha xi b'i
tíincha tsu nga yjanki:
—¡Kat'en ndo!

B'i ts'ín tsasinntjai yjoho Pablo

37 Nk'ie nga ja tín'ekjas'en Pablo má incha
tjíntu já juun, b'i kitsúhu nda jun k'aku:
—¿A kama kuinchjakoho ichí?
B'i kitsú nda jun k'aku:
—¿A mahi én griego? 38 ¿A najmi jihí nda
Egipto xi nd'ai ngáha k'in kontraihi nda
títjun Roma ko k'inkoi ante kixiu ñju mii já
ts'ínk'ien anima?
39 B'i kitsú Pablo:
—Nda judioná. Tarso kitsian, nanki
chánka xi tíjñajihin ante Cilicia. Tíbankihi.
K'uaintení ichí nga kuinchjaka xuto.
40 Nk'ie nga kik'aintehe, tsasinndjusún
Pablo antjío ko kingjénnk'a ntsja tu xi
ngjuén jyuhu xuta. Nk'ie nga kingjén jyu
xuta, as'ai én hebreo kinchja Pablo.

22

1 —Jun já nts'e ko já xinkjían, tasinñju mo
ni xi xínnuu nd'ai nga kúásinka yjona.
2 Nk'ie nga kint'é xuta nga én hebreo
tínchja Pablo, tu sahá 'yún kindyjanta
nch'ánch'án sa.
3 B'i kitsú Pablo nga ngjindju:
—Nda judioná. Tarso kitsian, nanki xi
tíjñajihin Cilicia, tunga nanki xu'bihí kama

chá. Gamaliel tsakúya sisinna xi nkú ts'ín tíjña kjuatéxumaha ntje cháná. B'a ta ts'ín
'yún kitsenkján Ntianá xi nkúhu jun nga-
tento. [4] Kitsjennkí unkie xuta xi s'ejihin
Jesu nga mjena ts'ink'ién kai. Jakj'anijé ko
kits'inkjas'en nubayá jáx'in ko jminchjín.
[5] Kama kuitsuya nga kjuaxi ni xi tíxian nda
na'mi títjuun ko ngayjee jáchá xi ta tjíhin
xá. Nistjin nk'ie kui incha kitsjána xujun xi
ts'inkjas'ehen xutaná xi tjín nanki Damasco
má nga kama xá xi tífihina. Ngjingisja Dama-
asco xuta xi yjankihi Jesu tu xi kjúáikoni-
jéhena Jerusalen, má nga n'enijéhe ra.

[6] 'Tunga ni xi kamahá, nk'ie nga títs'ian
niyá ko nga ja tíbichú tiña Damasco, nkú
ra ma masen nistjin niu, tu tjen'yún
y'étjindaihína nku nd'í chánka xi nibajehen
nk'a ján. [7] Jáikijne t'anankiu ko kint'e nku
nta xi b'a kitsúna: "Saulo, Saulo, ¿á uncha-
haní?" [8] As'ai kingjasjáíyaha: "¿Yáha ji, Nda
Ntia?" Ko b'a kitsúna: "An Jesu xi nibáha
Nazaret xi unchai." [9] Já xi tjenkona kikie
nd'íu ko kitsankjún, tunga najmi kint'éhé
ntaha xi kinchjakona.

[10] 'As'ai b'a kixihin: "¿Mí nihi xi mjehi
nga ts'ian, Nda Ntia?" Ko b'a kitsúna Nda
Ntianá: "Tisíntjein ko t'in Damasco. Yo
k'úínyahi ngayjee ni xi kis'enda nga tjíhin
nga n'ei." [11] As'ai incha kikjebénkina já
xi tjenkona nga ngjikona Damasco, at'aha
kits'ín kana nga'yúhun nd'íu.

[12] 'Damasco tíjña nku nda xi 'mi Anania
xi 'yún benkjún Ntianá, xi ts'íntjusun xi
nkú ts'ín tjít'a kjuatéxumaha Moise. Nda
nchjanijmíyaha ra ndo ngayjee xuta judio
xi tjín yo. [13] Kui xi j'aisena ko b'a kitsúna:
"Nda nts'e Saulo, katuma chji ngáha ri." Ta
kuihi chubo kama chjina ko kikie xi nkú
tjín. [14] B'a kitsúyana: "Ntiaha ntje cháná
j'ájihin, nga ji xi kamankjihin ni xi mjehe
ko nga chai Nda xi naxu nginkun Ntianá ko
nga kuinú'yáí ntaha. [15] At'aha ji k'úínyaihi
ngayjee xuta yáha kui ko kuixínyaihi xu-
ta ni xi kiyai ko kinu'yáí. [16] Nd'ai najmi
ta chuyá sahani. Tisíntjein. B'a t'ihin
Nda Ntianá nga kats'ínndyjat'ahi jéhi nga
sateníí."

[17] 'As'ai jáa Jerusalen. Nk'ie nga tínch-
jaka Ntianá natsihin ninku, kama chjina
nku ni xi nkúhu nchini kik'aina. [18] Kikie
Nda Ntianá ko b'a kitsúna: "N'e xatíhi
yjohi nga kitsa titjui Jerusalen. At'aha
najmi ts'iínsihin jóo én xi kuixínyaihi nga
k'úínyaihi yáha an." [19] B'a kixihin: "Ji
Nda Ntia, be jóo nga xki ni'ya sinagoga
ngjikj'anijé ko kingjaha xuta xi s'ejihin ji.
[20] Ko nk'ie nga tín'ek'ien Esteban, xi kitsúya-
ha xuta yáha ji, ta síjña yo ko kisasínna ni
xi kamoo, ko santaha kikunntá najyuhun
já xi kits'ínk'iehen." [21] Tunga b'ahá kitsúna
Nda Ntianá: "T'in. At'aha kjin ts'inkjíhi nga
k'úínseihi xuta naxinantá xi tjín asunntee."

B'i kama nk'ie nga mjehe xuta nga s'ehe Pablo

[22] Tíbasínñjuhu xuta Pablo, tunga nk'ie
nga b'a kitsú, b'i incha kitsú xuta:
—¡Tu sahá kat'en nda xi b'a tjíun! ¡Najmi
machjéhen tsa k'úéjña tík'un!
[23] Tu nku xaáhan ní incha kits'ín ko incha
tsakúchji nga tu ni xí najmi incha kisasíhín
ra ni xi kitsú Pablo.
[24] Kui nga b'a kitsúhu nda jun k'aku Ro-
ma nga n'ekjas'en Pablo má b'entu já ju-
un. B'a kitsú nga s'ehe tu xi kuitsuyaha
á b'a ts'ín tíincha kjintáyanehe ra xuto.
[25] Tunga nk'iehé nga ja tjín'yúhun já juun
nga ngjuáha, b'i kitsú Pablo nga kingjás-
jaiyaha nda jun xi síjña yo:
—¿A kama s'ehe nku nda Roma xi najmi
kjee n'ekokjua?
[26] Nk'iehé nga kint'é nda juun niu, as'ai
ngjisehe nda jun k'aku ko b'i kitsúhu:
—¿Aha yaní ni xi tín'ei? Nda Romahá niu.
[27] As'ai nda jun k'aku j'aik'úhun Pablo ko
b'i kitsúhu:
—T'inyaní, ¿a nda Roma ní?
—Johon —kitsú Pablo.
[28] As'ai b'i kitsú nda jun k'aku:
—Tse nkjún toon kis'enkina nga nku nda
Roma kits'in ma yjona.
—Tunga an b'a ts'ín kitsinná —kitsú
Pablo.
[29] Kui nga tjen'yún incha ngji t'axíhín já xi
tjíhin nga ngjuáha ra Pablo, ko santaha nda
jun k'aku kitsankjún nk'ie nga kamankji-
hin nga nku nda Roma xi y'ét'a'yún nga
jakj'ánijé.

B'i ts'ín tsasinko yjoho Pablo ngink̲un já tjíxá judio

[30] Nistjin xi ma ndyjuun mjehe nda jun
k'aku Roma nga skue sisin á tíbatéjénehe
ra já judio Pablo. Kui nga kikjexíhin ra
n'úkicha xi tjít'a'yúnkoho ra ko b'a kitsú
nga kama ñjakú já na'mi k'aku ko ngayjee

já tjíxá judio. As'ai kik'onsje Pablo ko tsasínjña nginkun jóo.

23

1 As'ai kinchja Pablo nga tsase ts'íhin ra já tjíxá xi kama ñjakú yo. B'i kitsú:

—Jun já nts'e, santaha nd'ai je tjíya kjuankjintak'unna nginkun Ntianá xi nkú nga ts'ín tífika yjona.

2 As'ai Anania xi tjíhin nda na'mi títjun b'a kitsúhu já xi kabinchat'a tiñaha Pablo nga kuich'on'a. 3 B'i kitsú Pablo:

—Ntianá k'on'ahi ji, nda johonkjin. Yo tinchin nga tíchaseihi tsa nda ko tsa najmi nda títs'ian nga tíchaseihi kjuatéxumoo, tunga tí'mi kontrahá ri ni xi tjít'a kjuatéxumoo nga tí'baihini kjua nga kuich'on'ana.

4 As'ai b'i incha kitsú já xi kab'entu yo:

—¿Á ch'on tí'mihi ri nda na'mi títjun xi Ntianá kitsjá xáha ra?

5 B'i kitsú Pablo:

—Jun já nts'e, najmi be tsa nda na'mi títjun niu. At'aha b'a ts'ín tjít'a éhen Ntianá: "Najmi tu ch'on ts'ín chubayanéí nda tjíxáhi."

6 As'ai kikie Pablo nga tjín ajihin já tjíxóo k'ua já saduseo ko k'ua já fariseo. Kui nga 'yún kinchjaha nga b'i kitsú:

—Jun já nts'e, nda fariseoná ko ta já fariseo xi chána. Tín'ekokjuana at'aha tíkuyáha nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo.

7 Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, as'ai incha y'ésiko xinkjín já fariseo ko já saduseo. Tsakjánya yjoho já xi kama ñjakú yo. 8 At'aha já saduseo b'a incha tsu nga najmi ta kj'uaíyaha ra xuta ngabayoo, ko nga najmi tjín ntítsje ko tsa kj'ai sa xi ta tjíntu. Tunga já fariseo s'ejihin ngayjee ni xu'bi. 9 B'i ngján xaáhan kama. As'ai tsisintjen k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo xi mako já fariseo. B'i incha kitsú nga ndjá kinchja:

—Ndaha nku ni xi ch'on tjín najmi tísakújinni tsa kits'ín ndai. Kutsa nkuhú ntítsje ko tsa tjín xi kinchjakoho.

10 Nk'ie nga ja 'yún tíincha b'ésiko xinkjín jóo, kitsankjún nda jun k'aku Roma at'aha tsa ts'iín xihi jóo Pablo. Kui nga y'éxáha já juun nga incha ngjuaik'asjejihin Pablo ajihin jóo tu xi ngjuaikoho má incha b'entu jóo.

11 Nistjen xi ma ndyjuun Nda Ntianá tsakúchjihi yjoho Pablo ko b'i kitsúhu:

—Tjen nga'yíhin yjohi. At'aha xi nkú ts'ín kuak'iejña chjiní ei Jerusalen, b'a ta ts'ín k'úéjña chjiní nanki Roma.

B'i ts'ín kis'enda ko kiya nga n'ek'ien'má Pablo

12 Nistjin xi ma ndyjuun y'éndako k'ua xinkjín já judio nga najmi kjine ko ta ndaha najmi k'úí santa nkúhu nga ts'iínk'ien Pablo ko nga tsa najmi kuayáha Pablo ch'on incha katumat'ain ma. 13 Ma ra ts'ati yachán já xi b'a ts'ín y'éndané Pablo. 14 As'ai ngjisehe já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjíhin xá. B'i incha kitsúhu:

—Ja y'endakoi xinki nga najmi chinei ko najmi s'i santaha nga kuayáni Pablo. Ko tsa najmi kuayáni ndo ch'on katumat'ain ma. 15 Kui nga nd'ai jun ko já tjíxá xingisoo b'a t'ihin ruu nda jun k'aku nga kats'ín nibánuu Pablo ndyjunni, xi má nga ei chase sisihuun kjuaha. Jin k'úéndai yjoni nga n'ek'iein kintehe ni nga kj'uaí ei.

16 Tunga ntíhi ní na nichja Pablo kint'é ni xi y'énda'má jóo. Kui nga ngjihi má b'entu já juun ko ngji tsúyaha Pablo niu. 17 As'ai Pablo kinchjaha nku nda jun xi kunntá yo ko b'i kitsúhu:

—T'inkoi ndatii nginkun nda jun k'aku, at'aha tjín ni xi kuitsuyaha.

18 Kui nga nda juun ngjikoho ndatiu má tíjña nda jun k'aku ko b'a kitsúhu:

—Nda nubayá xi 'mi Pablo kuanchjana ko kuakankina nga kjúáika ndatii ei. Tjín rú ni xi kuitsuyahi.

19 As'ai nda jun k'aku jakj'á ntsja ndatiu ko b'i kitsúhu nga ngjingjásjaiya t'axíhin:

—¿Mí ni xi tjíhin nga k'úínyaní?

20 B'i kitsú ndatiu:

—Ja kab'éndako xinkjín já judio nga kuankihi nga ndyjunni n'ekjí Pablo nginkun já tjíxóo. B'a kuitsuhi nga kuase sisihin kjuaha Pablo. 21 Tunga najmi tu n'e s'ejinní niu, at'aha ts'ati yachán já tíincha kuyá 'ma nga mjehe ts'iínk'ien Pablo. Ntianá kats'ínkie nga najmi chumi nihi xi incha kjine ko k'úí santa nkúhu nga ts'iínk'ien Pablo. Ja tjíntu nda nd'ai nga tíincha kuyáha nga n'etjusuin ni xi incha k'uankihi.

22 As'ai kits'ínkji ngáha nda jun k'aku ndatiu ko b'i kitsúhu:

—Najmi tu ch'a 'miyaihi ni xi kuak'inyaní.

B'i ts'ín kin'ekjísehe Pablo nda títjun Feli

23 As'ai kinchjaha nda jun k'aku jo já jun k'aku ko b'i kitsúhu nga y'éxá:

—T'endo jo unchan já jun xi tsuku incha ngjuaihi, cháte ko kan já jun xi ndje k'úéntusúhun, ko jo unchan xi k'ua lasa, tu xi incha ngjuaihi Cesarea chuba ñja nga jyuun. 24 Ko ta t'endo ndje xi k'úésun Pablo. Tankínkoo tu xi nda ts'ín kuichúhu nginkun nda títjun Feli.

25 As'ai kits'ínnda nda jun k'aku nku xujun. B'i ts'ín y'ét'a:

26 "Claudio Lisia títs'ínkjihi kjuasuniña nda títjun Feli. 27 Nda xi títs'inkjíhi ei, kui xi jakj'ánijéhe já judio ko incha mjehe ts'iínk'ien. Tunga nk'ie nga kint'e nga nda Roma niu, as'ai ngjika já junna ko kits'ink'ankia. 28 As'ai kits'inkjíá ndo nginkun já tjíxá judio, at'aha mjena nga skue mí kjuaha tísatéjénehe. 29 Kikie nga ngat'aha ni xi tjít'a kjuatéxumaha jóo tísatéjénehe. Ndahachí najmi ngabaya ko ta ndaha nubayá tjehen ra ndo. 30 Tunga kint'ená nga já judio y'éndako xinkjín xi má nga mjehe ts'iínk'ien ndo. Kui nga títs'inkjíhina nginkuin. Ko ta ja kixinyaha já xi tíbatéjénehe nga tjíhin nga nginkuin kuitsuya mí nihi xi tjínkohо ndo."

31 As'ai nga jyuun incha ngjiko já juun Pablo nanki Antipatri. Kits'ín xi nkú ts'ín incha kis'exá. 32 Nistjin xi ma ndyjuun já jun xi yjaha sjai incha kik'óya ngáha. Tu já jun xi yjakohó ndje kits'ínko niyá Pablo.

33 Nk'ie nga incha tsichu Cesarea, kitsjáha nda títjuun xujun ko ta kits'ínkjas'ehen Pablo. 34 As'ai kits'ínya nda títjuun xujun ko kingjásjaiyaha Pablo má nibáha. Nk'ie nga kint'é nga nda Cilicia niu, b'i kitsú:

35 —Kuasinñjúhu nk'ie nga incha kj'uaí já xi tíbatéjénehi.

As'ai y'éxá já xi kikuntáha Pablo ni'ya masehen Herode.

24

B'i ts'ín tsasinntjai yjoho Pablo nginkun nda títjun Feli

1 Nk'ie nga j'a un nistjin, as'ai tsichu nanki Cesarea nda na'mi títjun Anania ko tjenko k'ua jácháha xuta judio ko nku nda chjine'én xi 'mi Tertulo. Incha tsichutéjéne Pablo nginkun nda títjuun. 2 Nk'ie nga ngjichj'a Pablo, as'ai kik'atuts'ihin Tertulo nga tsatéjénehe. B'i kitsú:

—Máb'achjíhi ra ji, nda títjun, tjínni kjuajyu nd'ai. Nda n'e tíbatexumakoi kjuankjintak'uhin ngandaha naxinantáni. 3 Kui nii xi tehente ko tu má antehé ni tsjo mani ko 'baihi máb'achjíhi ji, nda títjun Feli. 4 Tunga najmi mjehéna tse ts'instihi. Kui nga tíbankihi ra nga tasinñjuhuni kutju.

5 'Yai nga nku nda ch'onk'un nda xu'bi. Tíbinchá'a ngayjee xuta xi ntje judio tjehen ra xi tjín asunntee. Ndai xi nda k'akuhu já xi yjankihi nku nda xi nibáha Nazaret. 6 Najmi benkjún ninkuni. Kui nga kichjubénijéheni ko mjeni nga n'ekokjuai kai xi nkú ts'ín tíjña kjuatéxumani. 7 Tunga nda jun k'aku Lisiahá j'aikje'á kjua'yúnni ndo. 8 B'a kitsúni nga jin xi tíbatejénei ndai, nga ji xi tjíhin nga kjúáiseihi. Chasjaiyaihi tu xi chahani mí kjuaha tíbatejénehení ndo.

9 Já judio xi kab'entu yo ta ngji kontraha Pablo. B'a incha kitsú nga kjuaxi niu. 10 As'ai nda títjuun tsakú Pablo tu xi kuinchjaha. B'i kitsú Pablo:

—Tsjo mana nga kúásinka yjona nginkuin, at'aha be nga ja nkjin nú tjíhin nga tíbatexumaihi nankini. 11 As'aihí tjíhin te jo nistjin nk'ie nga ngji ts'intsjoho Ntiani Jerusalen. Kama chasjaya nga kjuaxi ni xi tíxian. 12 Najmi ch'a y'esíka ko a ra tsincha'á xuta má ma natsihin ninku, ko ta ndaha ni'ya sinagoga, ta ndaha ajin nantio. 13 Najmi tjín xi nkú ts'ín kuakúchjihi jái ni xi títs'ínk'anjina.

14 'Tunga xínyahá ra kui nii. Benkján Ntiaha ntje chání nga títs'ian ni xi tsakúya Jesu. Jóo bi b'a tíincha tsu nga najmi nda kui niu. S'ejinna ngayjee ni xi tjít'a kjuatéxumani ko xujuhun já profeta. 15 An tíkuyáha ni xi ko ta jái tíincha kuyáha, nga Ntianá ts'iínkj'áíya ngáha ra ngayjee xuta ngabayoo, xi nda kits'ín ko xi najmi nda kits'ín. 16 Kui xáha ts'in kjua'yún tehentehe ra yjona nga je s'eyaha kjuankjintak'unna nginkun Ntianá ko nginkun xuta.

17 'Nkjin nú kamana nga najmi tsátejña Jerusalen. Nk'ie nga kik'óya ngáhana, jáitsja chje ninku. Kitsja toon ko chu ninku. 18 B'a kits'ian má ma natsihin ninku ko nk'ie nga ja títs'in je yjona nginkun Ntianá, kikiena k'ua já judio xi niba ante Asia.

Najmi 'yún tjín xuta kui chubo ko najmi ch'a xaáhan tíincha ts'ín. 19 Kuihí já judio ts'e Asia xi tjíhin nga kj'uaí ngikuin nga kuatéjénehena tsa tjín ni xi tjínkohо an.

20 'Tsa najmi tjín jóo, kui jái katsúya mí ni ch'on tjíhin xi kis'ejña chji nga kits'ian nk'ie nga ngjia nginkun já tjíxá judio. 21 Tu kuihí nii xi kits'ian. Nk'ie nga tíjjñajihin, 'yún kinchja nga b'i kixian: "Tín'ekokjuanú nd'ai at'aha tíkuyáha nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo."

22 Nda títjun Feli be sisin nkú tjíhin ra ni xi tsakúya Jesu, ko nk'ie nga kint'é ni xi títsu Pablo, y'éjñat'íá kjuo nga b'a kitsúhu jóo:

—Nk'ie nga kj'uaí nda jun k'aku Lisia, kuasjáíyaha kjuanuu.

23 As'ai y'éxá nda jun k'akuhu já xi tíkuntáha Pablo nga ngjuáya'yún tunga ta kitsjántehé ra nga kama kjúátsú'ba ndaí ko nga kama kj'uaíkoho xuta xinkjín ni xi machjéhen.

24 Nk'ie nga j'a chuba nistjin, j'aiko chjuúhun nda Feli. Nku na xi ntje judio tjehen ra xi 'mi Drusila tíjñako ndo. Y'éxá já xi incha ngjikj'á Pablo ko kingjásjaiyaha nkú tjíhin ra ni xi tsakúya Jesu ko á s'ejihin ra jóo. 25 Y'éjña chji Pablo xi nkú ts'ín kama naxu kuintsubahaná nginkun Ntianá, xi nkú ts'ín k'úéch'oho raá yjoná ni xi mjehe animan á, ko nga Ntianá kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda tín'eé. Nk'ie nga kint'é nda títjun Feli ni xi kinchja Pablo, kitsankjún ko b'i kitsú:

—Katumaha ri, b'a tjíun. Nk'ie nga sakúntena kuinchja ngáhara.

26 Kinchja yaha nda títjun Feli Pablo, at'aha b'a kitsú tsa tu ahá ni Pablo tsjáha toon tu xi ts'iín ndaíhi ra. Kui nga nkjin niyá kinchjaha ra ko kinchjanijmíko. 27 J'a jo nú, as'ai Porcio Festo y'ejña ngáha nda títjun antehe nda Feli. Nk'ie nga jet'ain xáha nda Feli, tu nku kingjáya'yúhún Pablo, at'aha mjehe nga nda skuehe xuta judio.

25

B'i ts'ín tsasinntjai yjoho Pablo ngínkun nda títjun Festo

1 Nk'ie nga j'a jan nistjin nga kits'ínkjáíhin xáha Festo, as'ai tsitju nanki Cesarea nga ngji Jerusalen. 2 Yo incha kinchjakohо já na'mi k'aku ko já tjíxáha xuta judio nga incha ngji kontraha Pablo. 3 Incha tsankihi nda títjun Festo nku kjuanda, nga ts'iín nibá Pablo nanki Jerusalen. At'aha incha mjehe ts'iínndjuú ni xi y'énda, nga ts'iínk'ien Pablo aya niyóo. 4 Tunga b'ahá kitsú Festo nga tu nku nanki Cesareahá s'eya'yún Pablo ko nga yo ja tífi. 5 B'i kitsú ya:

—Kats'ínkona niyá jánuu xi tjíhin xá. Tsa tjín ni ch'onk'uhun xi kits'ín ndo, incha katatéjéne.

6 Ts'andayaha Festo yo nkú ra ma jin ko tsa te nistjin. As'ai ngji nanki Cesarea. Nistjin xi ma ndyjuun y'ejña ante má nga ts'ín kjua ko y'éxá já xi incha ngjikj'á Pablo. 7 Nk'ie nga jas'en Pablo, j'aik'úhun já judio xi nibaha Jerusalen ko tsatéjénehe. Nkjin tíkjá ni ch'onk'un xi incha kikjanínehe Pablo, ni xi najmi incha kamaha y'éntuchji.

8 As'ai b'i kitsú Pablo nga tsasinntjai yjoho:

—Najmi chumi jéhe xi tjenna. Najmi ngji kontrahа kjuatéxumaha xuta judio, ta ndaha ninku, ko ta ndaha nda títjun k'aku Cesar.

9 Tunga mjehé ra Festo nga nda skuehe já judio, kui nga b'i kitsúhu ra Pablo:

—¿A mjehi k'úín Jerusalen tu xi ján ts'ihinna kjuahi?

10 As'ai b'i kitsú Pablo:

—Síijña nginkun nda xi kitsjá xáha nda títjun k'aku Cesar ko má nga tjíhin nga n'ekokjuana. Ya sisin nga najmi chumi nihi xi kits'ihin xuta judio. 11 Tsa ch'on kits'ian ko tsa tjehen ra ngabaya ni xi kits'ian, ta tsjanté nga kuayá. Tunga najmi kjuaxihí ngayjee ni xi tíchjaninéna. Kui nga najmi ma ts'inkjas'ehen ra yjona jóo. Tíbankia nga nginkun nda títjun k'aku Cesar n'ekokjuana.

12 As'ai Festo ko já xi basinkoho incha kinchjanijmíyaha niu ko b'i kitsú nga kinchjako Pablo:

—Ji tíbinchi nga nginkun nda títjun k'aku Cesar n'ekokjuahi. Nda títjun Cesar k'úínseihi ma.

B'i ts'ín incha kinchjanijmíyaha kjuaha Pablo nda rei Agripa ko nda títjun Festo

13 Nk'ie nga j'a chuba nistjin, tsichu Cesarea nda rei Agripa ko na Berenice nga incha ngjikjaniñaha nda títjun Festo. 14 Nkjin nistjin incha ts'andayaha yo ko Festo kitsúyaha nda rei kjuaha Pablo. B'i kitsúhu:

—Ei tíjña nku nda xi tu nku kikj'áíya'yúhún nda Feli nubayóo nk'ie nga jet'ain xáha. 15 Nk'ie nga ngjia Jerusalen, já na'mi k'aku ko jácháha xuta judio incha tsatéjénehe ndo ko tsankina nga tsja kjua nga n'ek'ien. 16 Kixinyaha jóo nga najmi b'a ts'ín nkaha já tjíxá Roma, tsa chuba tsjáhá kjua nga n'ek'ien xuta. At'aha tsa tjín xi tísatéjéne, tjíhin nga ta kuasinjña xi tíbatéjénehe tu xi kama kuasinkoho yjoho ngat'aha ni xi tíchjaninéhe.

17 'Kui b'a maha, nk'ie nga j'aihi jóo ei, najmi kits'ink'andaya. Tjen'yún tsátejñaná nistjin xi ma ndyjuun ante má nga ts'ian kjua ko y'exá já xi ngjikj'á ndo. 18 Tunga nk'ie nga kinchja já xi tíincha batéjénehe, ndaha nku ni ch'on tjín xi kits'innkjíhin k'an ngjinéhe. 19 Tu ni xi ts'e ninkuhu ní ko nku nda xi 'mi Jesu incha y'ésiyáha. Ja k'ien ndo, tunga b'ahá títsu Pablo nk'ie nga tíjña ndo.

20 'An najmi be xi nkú ts'ín k'uendáhana nku kjua xi b'a tjín. Kui nga kingjasjáíyaha ra Pablo tsa mjehe ngjuaihi Jerusalen tu xi yo n'ekokjuaha. 21 Tunga tsankihí Pablo nga tu sahá s'eya'yún ko nga nginkun nda títjun xi tíjña Roma n'ekokjua. Kui nga b'a kixihinna nga s'eya'yúhun santa nkúhu nga kamana ts'inkjísehe nda títjun k'aku Cesar.

22 As'ai b'i kitsú nda rei Agripa:

—Ko an mjena kuasinñjúhu ndo.

—Ndyjunni kuasinñjúhi —kitsú Festo.

23 Kui nga nistjin xi ma ndyjuun tsichuhu Agripa ko na Berenice. Tsjo nkjún kama nga incha jas'en má ma kjua. Incha tjenko já jun k'aku ko já k'akuhu naxinantóo. As'ai y'éxá Festo nga ngjuaichj'a Pablo ko 24 b'i kitsúhu jóo:

—Ji nda rei Agripa ko ngayjee xuta xi kama ñjakújinná, á ndo ei. Ngayjee xuta judio xi tjín Jerusalen ko xi tjín ei tíincha batéjénehe. Tíincha kjintáya nga tíbankina nga tsja kjua nga n'ek'ien ndo. 25 An najmi tísakújinna ni xi kits'ín ndo xi tjehen ra ngabaya. Tunga kuihí tsanki nga nda títjun xi tíjña Roma ts'iínkokjuaha. Kui nga b'a kixihinna nga ja ts'inkjíhina yo.

26 'Tunga najmi bená mí nihi xi k'uet'á xujun xi ts'inkjíhi nda títjun k'aku xi kitsjá xána. Kui kjuaha nga ei kuats'in nibáhana ndo nginkun ko ngikuin ji, nda rei Agripa, tu xi chasjaiyaha raá ko b'a ts'ín sakúhuna én xi ts'inkjíhi nda títjuun. 27 At'aha b'a mana nga najmi chumi ni chjíhi ra tsa chuba ts'inkjíná nku nda nubayá nga najmi xínya mí kjuaha tísatéjénehe.

26

B'i ts'ín tsasinko yjoho Pablo nginkun nda rei Agripa

1 As'ai nda rei Agripa b'i kitsúhu Pablo:

—Kama chubai nga kuisinkoi yjohi.

As'ai kingjénnk'a ntsja Pablo ko kinchja nga tsasinko yjoho:

2 —Tsjo nkjún mana, nda rei Agripa, nga kama kúásinka yjona nginkuin nd'ai ngat'aha ngayjee ni xi tíbatéjénena já judio. 3 At'aha ji ya sisin xi nkú ts'ín tíjña sin cháha xuta xi ntje judio tjehen ra ko ni xi b'ésiyáha. Kui b'a maha, tíbankihi ra nga n'etsentai nga kuasinñjuní.

4 'Be ngayjee xuta xi ntje judio tjehen ra xi nkú ts'ín tsátejñajihin nkúhu nga ndyjana. At'aha tsátejñajihin xutana ko Jerusalen tsátejña. 5 Ko ta be ya jóo ko kama kuitsuya tsa mjehe, nga tehente kits'intjusan xi nkú ts'ín tíjña niyáha já fariseo, já xi 'yún je fiko ni xi s'ejinni.

6 'Nd'ai síijña ei nga tín'ekokjuana at'aha tíkuyáha nga Ntianá ts'iíntjusun ni xi kitsúya títjuhun ntje cháni. 7 Ta kui nihi xi tíincha kuyáha nga ts'iínkjáíhin xutani xi te jo maha ntje chá xi y'aha ra. Kui kjuaha nga tíincha ts'íntsjoho ra Ntianá nistjin nistjen. Nda rei Agripa, tíbatéjénena já judio ngat'aha ni xi an tíkuyáha. 8 ¿Á najmi s'ejihinnuu nga Ntianá ts'iínkj'áíya ngáha ra xuta ngabayoo?

9 'Nistjin nk'ie b'a kixian nga tjíhin nga kfín kontraha xuta xi s'ejihin Jesu, nda xi nabáha Nazaret. 10 B'a kits'ian Jerusalen. Já na'mi k'aku kitsjána kjua xi má nga ts'inkjas'en nubayá xuta xi yjankihi Jesu. Ko nk'ie nga n'ek'ien, an ta kits'inj'a nga b'a n'ehe. 11 Nkjin niyá ko xki ni'ya sinagoga kits'in'úhun tu xi najmi ta skuenkjúhun Jesu. Tu xí 'yúhún kits'in unkie xuta xu'bo ko kitsjennkí unkie santaha tu má nankihí ni.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín jakj'áha Jesucristo

12 'Kui nii kits'ian. As'ai y'éxána ko kitsjána kjua já na'mi k'aku nga kfían Damasco. 13 Tunga nk'ie nga títs'ian niyá, ji

ndą rei, nk'ie nga masen nistjiun kikie nku nd'í chánka xi nibaha nk'a ján. 'Yún tsat'ai sa nga nd'íhi ts'íu. Kits'ín ndzjenna ko tą kits'ín ndzjehen já xi tjenkona. 14 As'ąi tsixuntui t'anankiu ko kint'e nku ntą xi én hebreo kinchjąkona. B'ą kitsúna: "Saulo, Saulo, ¿á unchahaní? ¿Á tą ji tín'e'uhun ri yjohi?"

15 'As'ąi b'ą kixian: "¿Yáha ji, Ndą Ntiąą?" B'ą kitsúna Ndą Ntianá: "An Jesu xi unchai. 16 Tunga tisíntjenní ko t'in. Kuakakuchjíhi ra yjoną tu xi n'exát'ahaní ko tu xi kuixínyahani ni xi kuayai ko ni xi chą sai ąskahan. 17 Ts'inkjísehe xutą judio ko xi najmi judio. Najmi tsjanté tsa incha ts'iín'uhin. 18 Chjúx'ánki tunkun xutą tu xi kuitjuhu má jyuun nga kjuąs'ehen má ndzjeen, tu xi kuitjujihin ąjin nga'yúhun ndąnindoo nga ts'iínkjáíhin Ntianá. Ntianá ts'iínndyjat'ahą ngatitsuhun ko tsjáhą ąnte ąjihin xutą xi bichú ma je nginkun tu ngąt'ahą nga s'ejihin an."

19 'Kui b'ą maha, ndą rei Agripą, kint'e'éhen rą xi tsakúchjina yjoho, xi nibaha nk'a ján. 20 Títjun y'enijmíhi éhen Ntianá xutą xi tjín nanki Damasco, ko ąskahan xi tjín nanki Jerusalen ko ngayjee nanki xi tjín ąnte Judeą, ko santaha xutą nąxinantá xi tjín ąsunnteę. B'ą kixihin nga ngjuąikj'áhą rą animąhą ko ts'iínkjáíhin Ntianá, ko nga ts'iín ni xi kuąkúchji nga ja kits'ínk'óntjaiya animąhą. 21 Kui kjuąha nga jakj'ánijéhena já judio natsihin ninku ko kama mjehe nga ts'iínk'ienna.

22 'Tunga Ntianáhá tíbasinkona santaha nd'ąi. Kui nga síijñahana ei nga tínchjaką xutą x'ąn ko xi nchiná. Tíxinya ni xi tą kitsúya já profetą ko Moise, ni xi tjíhin nga kuitjusun. 23 At'ahą kui xi b'ą kitsú nga tjíhin nga un skuehe xi kits'ín nibá Ntianá ko nga kui xi tjun kj'uąíya ngáhą rą ngabayoo, tu xi b'ą ts'ín ts'iín ndzjehen rą xutąni ko xutą nąxinantá xi tjín ąsunnteі xi nkú ts'ín k'uąnkihi.

24 Nk'ie nga b'ą kitsú Pablo nga tíbasinko yjoho, ąs'ąi b'i kitsú ndą títjun Festo nga kikjintáya:

—¡Ja tíma lukui, ndą Pablo! At'ahą 'yún mahi xujun, kui nga ja tíma lukuhuni.

25 As'ąi b'i kitsú Pablo:

—Najmi luką, ndą títjun Festo. Kjuaxi ko b'ą tjín ni xi tínchja. 26 Ndą rei Agripą be ni xu'bi. Kui nga tínchja kixi kixihina nginkun. At'ahą behe k'an nga beyje ndą rei ngatentee ni xu'bi. Najmi nku ąnte xi tíjña 'ma má nga b'ą kamoo. 27 Ji ndą rei Agripą, ¿a s'ejihin ni xi kitsú já profetą? Be nk'ie nga s'ejihin.

28 B'i kitsú ndą rei Agripą:

—Chuba mahá ndyjahą nk'ie nga n'e maní nku ndą xi s'ejihin Jesucristo.

29 As'ąi b'i kitsú Pablo:

—Ndaha tsa chuba ndyjahą ko tsa tse ndyjahą, tunga tíbankihí rą Ntianá nga najmi tu nku ji, ko ní ngatentee xi tíbasínñjuna nd'ąi kuichú ma xi nkúhu an, tunga najmi kohó n'úkichą xu'bi s'et'ahą.

30 As'ąi tsisintjen ndą rei, ndą títjuun, nąą Berenice ko ngayjee xi incha kab'entukoho yo. 31 Incha ngji nchjąnijmíya t'axín kjuo. B'i incha kitsúhu xinkjín:

—Najmi ngabaya ko tą ndaha nubąyá tjehen rą ni xi kits'ín ndo.

32 As'ąi ndą rei Agripą b'i kitsúhu ndą títjun Festo:

—Tsa najmi tsanki ndo nga nginkun ndą títjun k'aku Cesąr n'ekokjuą, kąma n'e ndąíhi kai.

27

B'i ts'ín kin'ekjí Pablo nanki Romą

1 Nk'ie nga j'ąi kjuą nga tjíhin nga n'ekjíni ąnte Italią, ąs'ąi kin'ekjas'en Pablo ko kj'ąí sa já nubąyá ąya ntsja nku ndą jun k'aku xi 'mi Julio. Kui xi tíjñajihin já jun xi 'mi Já juhun Ndą títjuun. 2 Tsitjas'ein nku tsutsu xi nibaha nanki Adramitio xi ja ma kuitjuhú nga ngjuąi nanki xi tjín ąnte Asią. As'ąi kin'ei niyá ntá. Tą ngjikoni Aristarco, kui xi nibáha Tesaloniką, nanki xi tíjñajihin ąnte Macedonią. 3 Nistjin xi ma ndyjuun tsichii nanki Sidon, ko ndą jun Julio kits'íhin nku kjuąnda Pablo. Kitsjántehe nga ngjitsubek'ún já xi nda nchjąkoho ko nga kui jóo tsjáhą ni xi machjéhen.

4 As'ąi tsitjukoi tsutsu yo ko tsitjandái xjo Chipre, ąt'ahą tjen kontrąni ntjo. 5 Tsitjatíkjái ntáchak'uun ąndaihi Cilicią ko Panfilią ko tsichii nanki Mirą, nanki xi tíjñajihin Licią. 6 Yo kisakúhu ndą jun k'aku nku tsutsu xi nibaha nanki Alejandrią ko ąnte Italią tífi. Yo kits'ínkjas'enni. 7 Nkjin nistjin kin'e nda ndąi niyá ntá ko tu 'yaha tsichu tiñąi ąnkjín nanki Gnido. Tjen

kontra sani ntjo, kui nga tsitjahani ankjín nanki Salmon ko y'etjindaihi xjo Creta. [8] Tu nku b'ahá ts'ín 'ni kin'ei niyá ntá andaihi xjo Creta. Askahan tsichii nku ante xi 'mi Ante Tsjo K'un xi tíjña maha nanki Lasea.

[9] Nkjin nkjún nistjin ts'ayani ngat'aha ntjo ko ja tíbichú tiña nistjin nga ch'on ma nga tsutsu bankínkaá, at'aha ja tíbichú tiña nistjin chunch'óon. Kui nga b'a kitsúhu Pablo:

[10] —Jun já, ndzjen tímana. Tsa kuankín-ndjaá, ch'on kamat'aán. N'endyja tsutsuu ko ch'áha, ko santaha kjuichúkjua nga kuayáá ko ñá.

[11] Tunga najmi kits'ínsihín ra nda jun k'aku ni xi kitsú Pablo. Tu ni xi kitsúhu nda xi ts'ínko tsutsuu ko nda xi ts'e yóo tsasínñjuhu. [12] Ante xu'bo ya najmi nda ma tsa yo n'ekj'a nistjin chunch'óon. Kui nga nkjin incha kamaha xi b'a incha kitsú nga tu sahá nda tjín nga incha kuitju yo, tsa tu ahá ni b'a ts'ín incha kuichú Fenice, nanki xi tíjñajihin xjo Creta. Yo má bichú tsutsu ko nda ts'ín s'entu. B'a ts'ín yo kama incha ts'iínkj'aha nistjin chunch'óon.

B'i ts'ín kamané ntjo tsutsu xi tjíya Pablo

[13] As'ai kitsjen nku ntjo xi najmi 'yún, xi nibaha ajin ntáchak'uun. B'a kamaha jóo tsa nda ts'ín ngjuai tímaha. Kui nga tsitjukoho tsutsuu ko incha ngjiko tiña andai xjo Creta. [14] Tunga najmi ts'andayahá ra nga kama nku ntjo xi tu xí 'yúhún, xi nibaha asun t'anankiu. Be jóo nkú 'mi ntjo. [15] Kui xi kikjebéfe tsutsuu. Najmi ta kama tsankinkohoni má nga mjeni. Kui nga kik'aintehení nga ngjuaikohoni ntjo.

[16] As'ai tsitjandái nku xjo ichí xi 'mi Cauda. Kui xi y'échjaha ichí ntjo, ko tu 'yaha kamani kichju'yúin tsutsu ichí xi y'a tsutsuu. [17] Nk'ie nga kin'ekjas'ein tsutsu ichíu, as'ai n'ú'ya y'é'yúnkjáha jóo tsutsu chánka xi tjenkoi tu xi najmi kuakjahan. Incha kitsankjún tsa tsumí xi tjín ante xi 'mi Sirte kjuas'enjin. Kui nga incha kikjejehen najyuhun tsutsuu, kui xi basinya'yún ntjo. As'ai kitsjánte nga ngjuaikohoo ntjo.

[18] Nistjin xi ma ndyjuun 'yún kitsjen sa ntjo. Kui nga incha kikjaníkj'ajin ntáchak'uun ch'áha tsutsuu. [19] Nistjin xi ma jahan incha kikj'aníkj'ajin santaha ko ni xi ts'ínchjén nga fiko tsutsuu. [20] J'a nkjin nistjin nga najmi kama sje ko ta ndaha najmi kama chji niñuu ko ntjo xi 'yún tjenneni. B'a tsixíin nga najmi ta kuintsubahani.

[21] Nkjin nistjin j'a nga najmi chumi nihi kichinei. As'ai Pablo tsasinjña ndju ko b'i kitsú:

—Jun já, najmi nda kin'o nga najmi tsasinñjunú, nk'ie nga tsitjukoo tsutsuu xjo Creta. Un tíbenuu nd'ai ko tín'e ndyjo ni xi kich'o. [22] Tunga nd'ai b'a tíxinnuu nga tjen nga'yúhuun yjonuu, at'aha najmi ch'a kuayá. Tu tsutsuuhú xi ndyja. [23] At'aha nkui jyún kabakúchjina yjoho nku ntítsjehe Ntia xi ts'ena ko xi ts'inxát'aha. [24] B'a katsúna: "Najmi tu binkjuin, Pablo. Tjíhin nga k'úín nginkun nda títjun k'aku Cesar. Ntianá títsjáhi kjuanda xu'bi nga najmi kuayá ngayjee já xi tjíntuyákohi tsutsuu." [25] Kui b'a maha, jun já, tjen nga'yúhuun yjonuu. At'aha s'ejinna Ntianá nga b'a kama xi nkú nga ka'mina. [26] Tunga tjíhín ni nga nku xjo kuichúkoná ntjo.

[27] Nk'ie nga tsichu nistjen nga ja tjínni jo tuntjáí, ko nga ja tífikoni ntjo ajin ntáchak'un Adria, nkú ra ma masen nistjen kikie já xi tíincha ts'ínko tsutsuu nga ja tíbichú tiñai ante kixiu. [28] Kui nga kik'achubaha nga nankaha ntóo. Kan tj'ion nku metru kama. As'ai ngjindju sa ko ta kik'achubahá ngáha. Kui xi kama kan ún jo metru. [29] Incha kitsankjún tsa naxiu satékjokohoo, kui nga incha kikjaníkj'aha ñju ni xi fáya'yún tsutsuu. Incha mangimjehe nga kitsa kama sen.

[30] As'ai mjehe kuanka já xi tíincha ts'ínko tsutsuu. Kui nga incha kikjaníkj'ajihin ntóo tsutsu ichí xi kjit'aha tsutsu chánkoo. B'a incha kitsú nga incha kjaníkj'a sa ankjín tsutsuu ni xi kjuáya'yúhun tsutsuu. [31] Tunga b'ahá kitsú Pablo nga kinchjako nda jun k'aku ko já juun:

—Tsa najmi k'úéntu já xu'bi aya tsutsuu, jun najmi k'uankiu.

[32] As'ai incha tsatekjá já juun n'ú'ya xi tjít'a tsutsu ichíu. Incha kikjanítja'ba niu.

[33] Nk'ie nga ja tínibá ma sen, Pablo b'a kitsúhu ngayjee jóo nga tjíhin nga incha kjine nichine. B'i kitsúhu:

—Ja tjínnuu jo tuntjáí nd'ai nga 'yún tín'enkjíhuun tak'un ko nga tintsuba kjintíó. Najmi tíchino niñu. [34] Tíbankihinuu nga chinehenu ichí nd'ai. Kuasinkonuu tu

xi k'uankihinu. At'aha ndaha nku ntsjaku najmi ndyja.

35 Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, as'ai jakj'á nku ninkuan ko kitsjáha máb'achjíhi Ntianá nginkun ngayjee jóo. Tsakjánya ko kikjine. 36 As'ai kama 'yún tak'un ngayjee já xingisoo ko ta incha kikjine ninkuon. 37 Jo unchan ko cháte ko kan ún nku mahani ngayjei xi tintsubayai tsutsuu. 38 Nk'ie nga ja incha kikjine niñu, as'ai tu xi kama kijnaha tsutsuu incha kikjaníkj'ajin ntáchak'uun tuniñu xi y'a yóo.

B'i ts'ín tsakjan tsutsu xi tjíya Pablo

39 Nk'ie nga kama seen, najmi kamankjihin jóo má incha tsichu. Tunga kikiehé nku ante kixi má nga tjín tsumí ko incha kama mjehe nga ngjuaiko tsutsuu yo, tsa tu ahá ni kuichúko. 40 Kui nga incha tsate'yúhun n'ú'ya xi y'aha ra ni xi fáya'yúhun tsutsuu. Incha kikjanítjab'a niu ko kits'ín ndaíhi ni xi bakú niyáha tsutsuu. As'ai kingjénnk'a najyuhun tsutsuu xi basinya'yún ntjo tu xi ngjuaikoho ra ntjo ante kixiu. 41 Tunga nkuhú ante má nga tjín tsumí tsichu yóo. Yo kisasínkjá'yún ankjín tsutsuu. Ndahachí najmi ta kama kits'ínniyáha niu. As'ai t'éhen ntóo kikjexuba astun tsutsuu.

42 B'a incha kitsúhu xinkjín já juun nga incha ts'iínk'ien já nubayóo tu xi najmi incha kuankajin ntáha. 43 Tunga mjehé ra nda jun k'aku nga ts'iínk'anki Pablo, kui nga najmi kitsjántehe nga b'a incha ts'iíhin jóo. Tu sa ní b'a kitsú nga tjun kjaníkj'ajin ntá yjoho xi maha ntá tu xi kuichúhu ante kixiu, 44 ko nga já xingisoo ngjuaiko yáte ko tsa t'íáha tsutsuu. B'a ts'ín incha tsichuhuni ante kixiu ko incha ts'ankiyjei.

28

B'i ts'ín kits'ín kjuankjún Pablo xjo Malta

1 Nk'ie nga tsitjujin ntái, kik'inyani nga Malta 'mi yo. 2 Xuta xi tjín xjo xu'bi nda animaha ko nda kits'ínkjáínni. Incha kits'ín'yún nku nd'í chánka, at'aha nch'án ko ts'í tíb'a kui nistjiun. 3 J'áya Pablo chuba chikín ko y'éntujín nd'íu. As'ai tu tsitjuhú nku ye xi tíbankaha nt'aihi nd'íu ko kikjinehe ntsja Pablo. 4 Nk'ie nga kikie xuta xi tjín yo nga tjenb'ankit'a ye ntsja Pablo, b'i ngján kinchjako xinkjín. B'i incha kitsú:

—Kjuaxi nk'ie nga anima ts'ínk'ien ndai. Ndaha tsa kuitjujin ntáchak'uun tunga Ntianá najmi mjehe tsa k'úéjña tík'un sa.

5 Tunga y'étsujnehé Pablo ye ajin nd'íu. Ndahachí najmi chumi nihi xi kamaha. 6 Incha kikuyá xuto nga kuijin Pablo ko a ra tjen'yún kuayáha. Tunga b'ahá ts'ín j'aha chuba nga tíincha kuya. Nk'ie nga incha kikie nga najmi chumi nihi xi kamaha, kits'ínk'óntjaiya kjuankjintak'uhun. B'a incha kitsú nga nku ntia Pablo.

7 Tiña ante xu'bo tjíhin ni'ya nku nda xi 'mi Publio, xi nda títjuhun xjo Malta. Kui xi kits'ínkjáínni. Nda ts'ín kits'ínsinni jan nistjin tjíhin. 8 Tunga kjijña uhún na'mihi Publio. Ch'in tíinchaha ko tíf'aha. As'ai jas'en Pablo má kjijña. Askahan nk'ie nga kinchjako Ntianá, kingjénne ntsja ko kits'ínnkihi. 9 Nk'ie nga b'a kamoo, ta incha j'ai ya kj'aí xuta un xi tjín yo. Ta incha kama nkihi.

10 Nkjin ni xi kitsjáni xuto, ko nk'ie nga kichjubé ngáhani kj'aí tsutsu ta kitsjáni ni xi machjén nga n'eé niyá.

B'i ts'ín tsichu Pablo nanki Roma

11 Nk'ie nga j'a jan sá, as'ai tsankinkoi nku tsutsu xi yo kits'ínkj'a nistjin chunch'óon. Alejandria nibaha yóo ko tjít'a chjihi sénnistjihin ntia Castor ko Polux. 12 Tsichii Siracusa ko jan nistjin ts'andayani yo. 13 Nk'ie nga tsitjui yo, tsankint'á tiñai nanki xi tjín yo ko tsichii nanki Regio. Nistjin xi ma ndyjuun kamanéi nku ntjo, ko nistjin xi ma joho tsichukoni tsutsuu nanki Puteoli. 14 Yo kisakúni k'ua já nts'eé xi b'a kitsúni nga kuintsubakoi nku tuntjáí tjíhin. Nk'ie nga ja kamoo kin'ei niyá nga tsankiin nanki Roma.

15 Já nts'eé xi tjíntu nanki Roma, nk'ie nga kint'é nga tsichii yo, as'ai incha j'aikj'á niyáni má nga 'mi Natsin Apio ko má nga 'mi Jan Ni'ya, yo má n'ekj'a nistjen. Nk'ie nga kikie Pablo jóo, kitsjáha máb'achjíhi Ntianá ko tsjo kik'iehe animaha. 16 Nk'ie nga tsitjas'ein nanki Roma, kik'aintehe Pablo nga t'axín k'úéjña ko nku nda jun kikuntáha.

B'i ts'ín y'énijmíhi Pablo xuta judio xi tjín Roma

17 Nk'ie nga j'a jan nistjin, as'ai Pablo kinchja ñjakúhu já k'akuhu xuta xi ntje judio tjehen ra xi tjín yo. Nk'ie nga kama ñja jóo, as'ai b'a kitsúhu:

—Jun já nts'e, najmi chumi nihi xi kits'ihin xutaná ko ta ndaha najmi ngji kontrahá sin chá xi kits'ínkjas'enná ntje cháná. Tunga xuta xi tjíntuhú Jerusalen kits'ínkjas'ennijéna aya ntsja já Roma.
18 Kingjásjaiyana ko kama mjehe nga ts'iín ndaína, at'aha najmi chumi nihi xi kits'ian xi tjehen ra ngabaya. 19 Tunga najmi kits'ín yuhú já judio xi tíbatéjénena. Kui nga tsankihina nga nginkun ndatítjun k'aku Cesar n'ekokjuahana, ndaha tsa najmi tjín ni xi kuatejénehena xutaná. 20 Kui kjuaha nga kinchjahanuu. Mjena skuenuu ko xínyanuu nga tjínkjá'yúnna n'úkicha i tu ngat'aha nga tíkuyáhá ni xi tíchuyáá ngayjeé ñá xi xuta Israel.

21 As'ai b'i incha kitsú jóo:

—Ndaha nku xujun xi nibaha ante Judea xi tínchjanijmíyaha ri najmi j'aini, ko ta ndaha já nts'eé xi incha nibáha ján najmi chumi ni ch'onk'uhun xi kinchja ngat'a ts'i. 22 Tunga mjehéni kuasinñjúi xi nkú ts'ín n'enkjínk'uin, at'aha yai nga tu má antehé ni najmi nda tíchubanijmíyaha xuta xi yjankihi én xi tíb'enijmí.

23 Kui nga incha y'éhe ra nku nistjin nga Pablo kuakúya ko nkjin nkjún xuta incha j'ai kui nistjiun ni'yaha. Nku nistjin kik'aha Pablo nga y'éjña chji ko kitsúya nkú ts'ín batéxuma Ntianá. Kits'ínchjén xujun kjuatéxumaha Moise ko xujuhun já profeta nga y'éjña chjihi xuta yáha Jesu. 24 As'ai tjín xi kits'ínkjáíhin ni xi kitsú Pablo ko tjín xi najmi kis'ejihin.

25 Najmi tsichu ma nkuko xinkjín. Nk'ie nga incha kik'atuts'ihin nga incha ngji ni'yaha, b'i kitsú Pablo:

—Kjuaxi ni xi kitsúhu Espiritu Santo ntje chánuu nga kits'ínkinchja nda profeta Isaia. B'i kitsú:

26 T'ihinseihi naxinantá xu'bo ko b'a t'ihin:
'Yún kuasinñju tunga najmi kamankjihínnuu,
ko 'yún chasoo tunga najmi chanú.
27 At'aha ja kama ndjá animaha xuta xu'bi,
kits'ín staya yjoho ko kik'íéchja tunkun,
tu xi najmi skuehe ko najmi kuint'éhe,
ko najmi kamankjihin ra,
tsa ts'iínk'óntjaiya animaha ko nga an ts'innkíhi.

28 'Kui nga tjíhin nga chahanu nd'ai nga Ntianá ts'iínkjihi ra naxinantá xi tjín asunntei én xi ts'iínk'ankihi. Kuihí xuto xi kuasínñjuhu éen.

29 Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, 'yún incha kinchjatiko xinkjín já judio. As'ai incha ngji.

30 Jo nú kamaha Pablo nga y'ejñaya ni'ya xi y'échjí sá. Kits'ínkjáíhin ngayjee xi tsichusehe. 31 Y'éniijmí xi nkú ts'ín batéxuma Ntianá ko tsakúya nga Jesucristo xi Nda Ntianá. Kinchja chji chji ko najmi ch'a xi y'échjaha nga b'a kits'ín.

Xujun xi kits'ínkjihi nda postru Pablo xuta ninku Roma

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Roma

1 An Pablo, an nda musu síhin Jesucristo.
Ntianá kits'ín mana nku nda postruhu tu
xi k'uenijmíhina én nda tsuhu, 2 én nda tsu
xi kitsú nga tsjá nk'ie nga kits'ínkinchja
já profetaha xi nkú ts'ín tjít'a xujun éhen
Ntianá, kui xi tsje.
3 Én nda tsuu tínchjanijmíyaha Ntíhi, kui
xi Nda Ntianá Jesucristo. Nk'ie nga yjon-
inte kik'a, ntjehe nda rei David nibaha ra.
4 Ko nk'ie nga j'áíyaha ngabayoo, Espiritu
Santo y'éjña chji nga kui xi Ntíhi Ntianá xi
tjíhin nga'yún. 5 Kitsjána kjuanda ko kits'ín
mana nku nda postru ngajoho tu xi tu má
k'uenijmíhi ra xuta nga tjíhin nga s'ejihin
ko kuint'é'éhen. 6 Jun tintsubajiun xuta
xi kis'enijmíhi, kui nga xutaha Jesucristo
kamahanu.
7 Ngayjoo xuta ninku xi tintsuboo nanki
Roma títs'inkjínuu kui xujuin. Tjoho
Ntianá jun ko j'ájinnuu nga kikjáts'enuu.
Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná
Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga mjehe ngjuaisehe xuta ninku Roma

8 Kui ni xu'bi xi tjun xínnuu. Tu
ngat'aha nga Nda Ntianá Jesucristo ts'ená,
tsjaha máb'achjíhi Ntianá ngat'aha nga ja
kichjubó éhen ko nga ngúsuhun asunntee
tíchubanijmíyaha xi nkú ts'ín s'ejinnuu
Ntianá. 9 Ngayjee animana títs'inxát'aha
Ntianá nga tíb'enijmíá én nda tsuhu Ntíhi,
ko kui xi be nga tehente ts'inkjónuu nk'ie
nga nchjaka.
10 Bankihi Ntianá tsa kui xi mjehe kat-
sjániyána nga kama kfínsenuu. 11 At'aha
mje nkjúnna skuenuu tu xi kúásinkohonuu
nga sakúnuu ni xi tsjáná Espiritu Santo, tu
xi ndjá kuinchahanu. 12 Mjena nga xi nkú
ts'ín nkuhú s'ejinná k'uai nga'yúnkoho raá
xinkiá.
13 Jun já nts'e, mjena nga choo nga nkjin
niyá kama mjena nga kfínsenuu tunga san-
tahá ni nd'ai tjín ni xi tíb'échjana. Mjena
ta ts'ian xá xi kitsjána Jesucristo ajinnuu
xi nkú nga ta títs'ian ajihin xuta naxi-
nantá xingisoo. 14 Tjíhin nga ts'ian ajihin
tu mí xutahá ni xá xi kitsjána, xuta xi
nchja én griego ko xi nchja kj'aí én, xi
nkjink'uhun ko xi najmi nkjink'uhun. 15 Kui
nga mangimjehena nga k'uenijmíhinuu ko
ta jun xi tintsuboo Roma én nda tsuhu
Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga tjíhin nga'yún én nda tsuhu Jesucristo

16 Najmi ma subana nga én nda
tsuhu Jesucristo b'enijmíá, at'aha kui
xi nga'yúhun Ntianá xi ts'ínk'ankikoho
ngayjee xi s'ejihin, xi ntje judio tjehen ra ko
xi najmi ntje judio tjehen ra. 17 Én nda tsuhu
Ntianá bakúchji xi nkú ts'ín Ntianá tsjáha
xuta nga naxu ma nginkun tu ngat'aha nga
s'ejihin. B'a ma at'aha s'ejihin, xi nkú ts'ín
tjít'a éhen Ntianá nga b'i títsu: "Xi ja naxu
nginkun Ntianá tu ngat'aha nga s'ejihin
k'úéjña tík'un."

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ngayjee xuta tjíhin jé

18 Ntianá xi tíjña nk'a ján b'éjña chji
kjuakjahan nga ts'ín nibánehe ngayjee xuta
xi najmi benkjúhun ko incha ts'ín ni xi
najmi naxu nginkun. Kui xuto xi b'échja
nga cha ni xi naxu tjín. 19 At'aha ni xi
yaha Ntianá, kui ta incha be. Ntianá ta
y'éjña chjihi. 20 Najmi tjín xi nkú ts'ín b'a
incha kuitsuhu nga najmi be. At'aha xi
nkúhu nga kamanda asunntee tísakúchji
nga'yúhun Ntianá xi najmi maha ndyja ko
nga nkuhú kui xi Ntianá. Kjuaxi kjáíhin nga
najmi ma chji Ntianá, tunga kamankjihínná
tsa chaseéhe ni xi kin'enda.
21 Tunga ta ndahá ni tsa incha kikie jóo ni
xi ts'e Ntianá, najmi incha kits'ínkie yjoho
nga Ntianá xi tjíhin kjuachánka ko ta ndaha
najmi incha kitsjáha máb'achjíhi. Tu sa
ní ni xi najmi chumi ni chjíhi ra incha
kits'ínnkjink'un ko incha kama jyihin. 22 Já
nkjink'un chuba incha kits'ín mahá yjoho,
tunga já sihí incha kama. 23 Incha kits'ín
t'axín kjuachánkaha Ntianá, kui xi najmi
maha 'me. Kits'íntsjoho sénnistjihin xuta
xi maha 'me ko sénnistjihin nisee, chu ko
ye.
24 Kui nga Ntianá kits'ín ndaíhi ra xuto
nga ni xi najmi ndoo incha ts'iíhin, ni xi

nchjaha animaha. Ta kui ta maha najmi incha kikienkjún yjonintehe nga ch'on kits'ínko. 25 Incha kits'ín t'axín éhen Ntianá xi naxu tjín. Tu én tsank'óohó incha tsakj'á. Incha kikienkjún ko incha kits'íntsjoho ni xi kin'enda antehe ni nga xi kits'ínnda niu ts'iíntsjoho, xi tjíhin nga n'etsjoho tu nkjéhé ni. B'a tjín.

26 Kui nga Ntianá kits'ín ndaíhi ra xuto nga ni xi suba maná incha ts'iín. Jminchjíhin jóo incha y'éntu xi nkú ts'ín tjehen ra nga incha ts'iínko x'ihin. 27 Já x'in ya ta incha y'éntu xi nkú ts'ín tjehen ra nga incha ts'iínko jmichjíun. Ta kuihi xinkjín x'in incha kits'ín mje. Tjíhin kjuasuba ni xi incha kits'ín. Ta kuihi jáx'in incha kikjantuko xinkjín. Tunga ta incha kits'ínkjáíhín ra chjí xi tjehen ra kjuangasten xi incha kits'ín.

28 At'aha najmi incha kits'ínsihin Ntianá, kui nga Ntianá kits'ín ndaíhi ra nga kuatsúhun kjuankjink'uhun, tu xi incha ts'íhin ni xi najmi ma n'e. 29 Kui nga kitsejíhin ra ngayje tíkjá ni ch'onk'un. Najmi naxu incha ts'ín, fantuko jminchjín xi najmi kjee bixan, incha fásihin ni xi tjíhin xinkjín ko ch'on incha ts'ín. Kitsejíhin animaha kjuaxintak'un, incha ts'iínk'ien xinkjín, ko ta kitsejíhin kjuachán, kjuamaña ko kjuach'onk'un. 30 Nchjane xinkjín, én tsank'á ts'ínne xinkjín, ts'ín unkie Ntianá, najmi ch'a benkjún, ma ngak'un, nk'a b'asje yjoho, kjuankjintak'uhun b'asjejin nkjin tíkjá ni xi ch'onk'un, najmi nt'é'éhen xi cháha, 31 si, najmi ts'íntjusun én xi nchja, najmi ch'a xi ts'íntjo, najmi ma n'e jnenta ko najmi ma nimaha xinkjín.

32 Be xuta xu'bo nga xi b'a ts'íun ngabaya tjehen ra, at'aha b'a ts'ín y'éjña Ntianá. Tunga tu nku b'ahá tíincha ts'ín ko santaha tsjo incha maha nga kj'aí xi b'a ta ts'ín.

2

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Ntianá ts'iínkokjua ngayjee xuta

1 Ji xi chaseihi yá xi nda ko yá xi najmi nda ko tín'ek'anji jé xuta xi kj'aí, najmi tjín nkú ts'ín n'esjenkihini yjohi. Nk'ie nga chaseihi yá xi nda ko yá xi najmi nda, ta ji ta maha n'ek'anji jé yjohi, at'aha ji b'a ta n'ei. 2 Yaá nga kixi ts'ínkokjua Ntianá xuta xi b'a ts'íun.

3 Ji nda, ji xi chaseihi yá xi najmi nda títs'ín ko nk'ie nga b'a ta n'ei, ¿a b'a bixín nga kuitjunkihi yjohi nga ts'iínkokjuahi Ntianá? 4 ¿Á tín'e t'axíhin ri yjohi kjuanda chánkaha Ntianá ko nk'ie nga tu xí ts'ín'yún tak'uhúnná ko nk'ie nga tu xí ndahá ts'ín? ¿A najmi mankjihín ri nk'ie nga kui kjuandaha Ntianá títsjániyáhi nga k'úínchj'aha ri animahi?

5 Tunga tu ngat'aha nga ndjá tjíyahi ko nk'ie nga najmi tí'michj'aihi animahi, tu sahá tín'etsenéí yjohi kjua'un xi nibanehe asunntee nistjin nk'ie nga ts'iín nibá Ntianá kjuakjahan ko ts'iín sisin kjua. 6 Nk'ie b'a kamoo, Ntianá tsjáha chjíhi nga nkúnkú xuta ngat'aha xi nkú tjín ni xi kits'ín.

7 Xuta xi tu nku tíincha títs'íhín ni xi nda, xi b'a ts'ín tíbangisjáíhi nga sakúhu kjuachánka xi tsjá Ntianá ko nga nda cha ko nga k'úéntu tík'un sín, kui xutaha xi Ntianá ts'iínk'iéntu tík'un síhin. 8 Tunga xuta xi sin kjua ko najmi nt'é'éhen ni xi naxu tjín, xi tu sahá nt'é'éhen ni xi najmi ndoo, kui xi incha ts'iínkjáíhin kjua'un xi ts'iín nibánehe Ntianá ko kjuakjahan.

9 Kjuanima ko kjuaba sakúhu ngayjee xuta xi ts'ín ni xi ch'onk'un, b'aha ra xuta xi ntje judio tjehen ra ko xi najmi ntje judio tjehen ra. 10 Tunga ngayjee xuta xi incha ts'ín ni xi ndoo, kui xi sakúhu kjuachánka xi tsjá Ntianá, nda cha ko s'ehe kjuajyu, b'aha ra xi ntje judio tjehen ra ko xi najmi ntje judio tjehen ra. 11 At'aha namji ngabi ts'ín Ntianá.

12 Ngayjee xi incha kits'ín ngatitsun nga najmi be kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, tu nkú ndyjahá ta ndaha tsa najmi kits'ínkokjuaha kjuatéxumoo. Ko ngayjee xi incha kits'ín ngatitsun nga ja be kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, kui kjuatéxumoo ts'iínkokjuaha. 13 Najmi xuta xi tu basínñjuhú ra kjuatéxumoo xi naxu ma nginkun Ntianá. Xuta xi ts'íntjusun ní kjuatéxumoo xi naxu n'e ma.

14 Xuta xi najmi ntje judio tjehen ra najmi kik'aihi kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise tunga ts'íhín ni xi títsu kjuatéxumoo, at'aha mankjihin ni xi nda ko ni xi najmi nda. B'a ts'ín kuenta ts'e suba sakúhu ra nku kjuatéxuma, ndaha tsa najmi tíjñaha kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise. 15 Incha bakúchji xuto nga ajin

animaha tjít'a ni xi bakúya kjuatéxumoo. Animaha tsuyaha tsa nda ko tsa najmi nda ni xi tíincha ts'ín. Ko kjuankjintak'uhun tsuyaha tsa tjehen jé ko tsa najmi tjehen ngat'aha ni xi tíincha ts'ín. 16 B'a kama nistjin nk'ie nga Ntianá k'uéxáha Jesucristo nga kuasehe ni xi tjíntu'máha xuta. B'a kama xi nkú títsu én nda tsu xi tíb'enijmíá.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ta tjíhin jé xuta judio ndaha tsa kui kik'aihi kjuatéxumoo

17 Ji xi b'a tíbixín nga ji xi ntje judio tjehen ri, nga kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise kich'ai ko tsjo mahi at'aha Ntia nku tutuu s'ejihin. 18 Yai ni xi mjehe Ntianá nga n'ei. Yai má nihi xi nda at'aha kjuatéxumoo kisakúyahi. 19 Behe tak'uin nga mahi baku niyáíhi xuta ka ko nga ji xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta xi tjíma má jyuun. 20 Ji xi bakuyáíhi xuta xi najmi be ni xi ts'e Ntianá. Ji xi nda maestruhu xuta xi najmi mankjihin, at'aha tíjñahi kjuatéxuma xi bakúchji kjuankjintak'uun ko ni xi naxu tjín.

21 Ji xi bakuyáí, ¿a najmi bakuyáha ri yjohi? Ji xi b'enijmí nga najmi ma n'e ndyjé, ¿a n'ei ndyjé? 22 Ji xi b'a bixín nga chankjáán kjuabixanná, ¿a b'a n'ei? Ji xi unchai ntia xi ntsja xuta ts'ínnda, ¿a najmi n'ei ndyjé ninkuhu ntia xu'boo? 23 Ji xi tsjo mahi at'aha yai kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, tunga najmi tíyankjúnní Ntianá nk'ie nga tíbiyunéí kjuatéxumoo. 24 B'i títsu éhen Ntianá má nga tjít'a: "Ngat'anuu najmi tíyankjún Ntianá ajihin xi najmi ntje judio tjehen ra."

25 Chjíhi ra nga kin'ehi circuncision tsa tín'etjusuin kjuatéxumoo. Tunga tsa tíbiyunéí kjuatéxumoo, circuncision xi kin'ehi b'a ma xi nkúhu tsa najmi kin'ehi niu. 26 Kui nga tsa xi najmi kin'ehe ra circuncision kj'uátjoho ni xi tjít'a kjuatéxumoo, ¿a najmi n'echjíhí ra ni xi títs'ín nga chasehe xi nkúhu tsa kin'ehe circuncision? 27 Xi najmi kin'ehe circuncision yjonintehe tunga títs'íntjusuhún kjuatéxumoo, kui xi k'uéjñanehi ni xi kanéhi ji xi tíjñahi kjuatéxumoo ko kin'ehi circuncision tunga tíbiyunéní.

28 Najmi yjonintee tsuya yá xi judio, ko najmi ni xi n'ehe yjonintee xi circuncision xi ndoo. 29 Judio ní xi b'a ts'ín tjíyaha ko circuncision xi nda, kui ní xi ma ajin animaha xuta. Espirituhu Ntianá b'a ts'íun, najmi ni xi tjít'a xujun. Xi b'a ts'ín tjíyaha, Ntianá nda nchjanehe xuta xu'boo, najmi xuta.

3

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tu nkú naxuhú ts'ín Ntianá

1 Kui b'a maha, ¿mí ni xi tjín saha xi ntje judio tjehen ra ni ma? ¿Ko má xi kui chjéhen circuncision? 2 Chjíhi ra niu, tu xi nkú ts'ín chasehé raá. Títjun Ntianá kits'ínkjas'ehen xuta judio éhen. 3 Tjín xi najmi kis'ejihin éhen Ntianá, tunga, ¿a kuihí nihi xi ts'iín nga Ntianá najmi ts'iíntjusuhun éhen? 4 ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ndaha tsa tsank'á ngayjee xuta, tunga Ntianá tu nkú ts'íhín ni xi naxu tjín. Xi nkú ts'ín tjít'a xujun éhen Ntianá nga b'i títsu:

S'ejña chji nga ji xi naxui nk'ie nga chubai,
ko n'e nganai nk'ie nga n'ekokjuahi.

5 Tsa kjuach'onk'unná b'éjña chji nga Ntianá xi naxu ts'ín, ¿nkú kuixíaán ni ma? ¿A najmi naxu ts'ín Ntianá nk'ie nga ts'ín nibájennená kjuakjahan at'aha ch'on k'aán? Nk'ie nga b'a tíxian, tínchja xi nkúhu nku nda. 6 ¡Ndaha tsa mí yjehe najmi b'a tjín! At'aha tsa najmi naxu ts'ín Ntianá, ¿nkú ts'ín ts'iínkokjuaha xuta?

7 Tunga tsa ngat'aha én tsank'á xi tínchja, ko tsa b'a ts'ín tís'ejña chjihi nga b'a tjín ni xi ts'ín Ntianá ko sakú saha kjuachánka, ¿á b'a tí'minaha ni ma nga ngatitsun títs'ian? 8 Ka ma ra b'i k'úíhiín xinkiá kai: "Ch'on n'eé tu xi nda kamaha asunntei." B'a tíincha tsu xi tíincha nchjayaneni nga kui niu xi tíincha bakuyái. Nda tjín nga s'ejñanehe mí nihi xi kanéhe xi b'a tíincha tsuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjín xi bichú ma naxu nginkun Ntianá tu ngat'aha nga ts'íntjusun kuatéxumoo

9 ¿Nkú kuixíaán ni ma? ¿A 'yún nda sai jin xi ntje judio tjehenni nga xuta xi najmi ntje judio tjehen ra? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'aha ja kuayaá nga xi judio ko xi najmi judio nkuhú ngatitsuun tjíntujín. 10 Xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá nga b'i títsu:

Najmi tjín xi naxu nginkun Ntianá,
ndaha nku najmi tjín.

11 Najmi tjín xi mankjihin,

najmi tjín xi bangisjai nga skue yáha
Ntianá.
12 Ngayjee kindyjajihin niyóo,
nkuhú nga tsatsuhun animaha.
Najmi tjín xi nda ts'ín, ndaha nku najmi
tjín.
13 Ngabaya y'aha ra ni xi tsu,
tu subahá én tsank'á nchja.
Én xi bitju ts'a b'a joyaha xáhan ye,
14 kitsehe ts'a én ch'on tsu ko én stinta.
15 Kitsa b'ema nga ts'ínk'ien anima,
16 ni xi incha ts'ín ts'ín x'ahan xuta ko
kjuanima tsjáha.
17 Najmi incha be má tjín kjuajyu,
18 najmi incha tjínjin tak'un
nga Ntianá xi tjíhin nga chankjún.
19 Yaá nk'ie nga xuta xi tíjñanehe kjuatéx-
uma xi kin'ekjas'ehen Moise, kjuatéxumoo
tínchjakohoo xuta xu'boo tu xi nk'ie nga
kuasehe ra Ntianá mí nihi xi kits'ín xu-
ta najmi ta incha kuinchjaha nga najmi
ta kuitjunkihi ra yjoho. 20 At'aha ndaha
nku najmi naxu chaha nginkun Ntianá tu
ngat'aha tsa ts'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéx-
umoo. At'aha tu sa ní kjuatéxumoo b'éjña
chjiná nga tjínná ngatitsun.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tu ngat'aha nga s'ejihin xuta Jesucristo naxu bichú ma nginkun Ntianá

21 Tunga nd'ai ja y'éjña chji Ntianá xi
nkú ts'ín naxu ma xuta nginkun. Najmi
kjuatéxumoo xi maha b'a ts'ín. Santa níhi
ma n'eya nii ajihin xujun kjuatéxuma xi
kin'ekjas'ehen Moise ko ni xi y'ét'a já pro-
feta. 22 Ngat'aha ní nga s'ejihin xuta Jesu-
cristo, b'a ts'ín naxu maha nginkun Ntianá.
Ko b'a maha ngayjee xi s'ejihin, at'aha
najmi ngabi ts'ín Ntianá. 23 Tu ngat'aha nga
ngayjee xuta kits'ín ngatitsun, ndaha nku
najmi sakúhu kjuachánka xi Ntianá tsjá.
24 Tunga chánkahá kjuandaha Ntianá xi
tu títsjáhá nga naxu kama xuta nginkun,
at'aha Jesucristo y'échjíntjai xuta ko kits'ín
ndaíhi jéhe. 25 Kui xi Ntianá kits'ín ma
nku chje. Tsaténdzjo jníhi tu xi sakúhuná
kjuan'endyjat'a nk'ie nga s'ejinná Jesu-
cristo. B'a ts'ín tsakúchjihi Ntianá nga
naxu ts'ín. Nistjin nk'ie, tu ngat'aha nga
tsenta najmi kits'ínnijéhe ra xuta ngatit-
sun xi kits'ín. 26 Tunga nistjin nd'ai ja
tsakúchji nga naxu ts'ín ko nga tu nku
naxuhú títs'ín nk'ie nga títsjáha xuta nga
naxu ma nginkun tu ngat'aha nga s'ejihin
Jesucristo.
27 Kui b'a maha, ¿a tjín nkú ts'ín
kama nk'a n'esjehená yjoná nginkun
Ntianá at'aha ngat'aha kjuatéxuma xi
kin'ekjas'ehen Moise naxu kamahaná
nginkun? Najmi kama. S'ejña t'axín ni
xu'boo tu ngat'aha nga s'ejinná Jesucristo.
28 At'aha mankjinná nga ma naxu xuta
nginkun Ntianá tu ngat'aha nga s'ejihin
Jesucristo, najmi ngat'aha tsa ts'íntjusun
ni xi tjít'a kjuatéxumoo.
29 ¿A tu nkuhú Ntiaha xuta xi ntje judio
tjehen ra Ntianá? ¿A najmi kohó Ntiaha
xuta naxinantá xingisoo? Johon, b'a tjín.
Ntianá ta Ntiaha xuta xi najmi ntje judio
tjehen ra. 30 At'aha nkuhú maha Ntianá xi
ts'ín nga naxu ma xuta judio xi kin'ehe ni
circuncision at'aha s'ejihin, ko ta tsjá nga
naxu ma xuta xingisoo xi najmi kin'ehe ni
circuncision tu ngat'aha nga s'ejihin. 31 Kui
nga, ¿a tín'endyjanáá chjíhi kjuatéxumoo
tu ngat'aha nga s'ejinná? ¡Najmi b'a tjín!
Tu sa ní b'a ts'ín tí'baihi raá chjí xi tjíhin
kjuatéxumoo.

4

B'i ts'ín y'éjña chubayaha Pablo nga kits'ínchjén ntje cháha xuta judio xi 'mi Abraham

1 Chubanijmíyahaná ntje cháná Abra-
ham. ¿Mí nihi xi kisakúhu? 2 Tsa Ntianá
kits'ínkjáíhin Abraham nga kui xi naxu tu
ngat'aha ni nda xi kits'ín, ka ma ra nk'a
k'uasje yjoho. Tunga najmi kamahá nk'a
k'uasje yjoho nginkun Ntianá. 3 ¿Nkú títsu
éhen Ntianá ngat'a ts'e ni xu'boo? B'i títsu:
"Kis'ejihin Abraham Ntianá ko kui niu xi
kits'ínchjíhi ra Ntianá nga Abraham xi nku
nda xi naxu."
4 Xi nkúhu xuta xi ts'ínxá, kui xi ch'axkihi
ni xi ts'ín ko b'a ts'ín s'echjíhi ra. Najmi
tu 'baihi ni xi ts'ínkjáíhin. 5 Tunga máha
xuta xi najmi ma 'yún k'un ni nda xi kits'ín,
nga tu sahá s'ejihin Ntianá xi tsjáha xuta
ngatitsuun nga naxu ma nginkun, Ntianá
be nga xuto s'ejihin ko kui niu xi b'axkihi
Ntianá nga naxu basehe.
6 B'i kitsú David nga: ¡Á b'a nda tjíhin
ts'e xuta xi Ntianá naxu basehe, najmi tu
ngat'aha ni xi kits'ín tsa kui kjuaha nga
naxu n'e ma! 7 B'i ts'ín y'ét'a:

¡Á b'a nda tjíhin ts'e xuta
xi kin'endyjat'aha ra jéhe,
ko kin'endyjajnuhu ngatitsuhun!
8 ¡Á b'a nda tjíhin ts'e nda
xi Ntianá najmi b'axkihi ra ngatitsuhun!

9 ¿A tu nkuhú xuta xi kin'ehe ni circuncision sakúhu kjuanda xi títsu David, a ra kohó xi najmi kin'ehe ni circuncision? Ja b'a kuixíaán nga Abraham kis'ejihin Ntianá ko nga kui niu xi kin'echjíhi ra nga naxu kin'e ma. 10 Tunga, ¿nkjé kin'echjíhi ra Abraham nga kui xi nku nda xi naxu? ¿A nk'ie nga ja kin'ehe ni circuncision, a ra nk'ie nga najmi kjehé n'ehe ni circuncision? Nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision b'a kama.

11 Askahan kin'ehe Abraham ni circuncision. Kui niu xi kama nku chuba xi kis'et'aha, chuba xi tsuhu ra nga naxu kama at'aha kis'ejihin Ntianá nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision. B'a ts'ín j'ai maha Abraham na'mihi ngayjee xuta xi s'ejihin Ntianá, ndaha tsa najmi kin'ehe ni circuncision. Ntianá b'axkihi xuta xu'bo xi nkúhu xuta xi naxu. 12 Ko ta j'ai ma Abraham na'mihi xuta xi kin'ehe ni circuncision, xi najmi tu nkú ni circuncision kin'ehé ra, ko ní ta s'ejihin Ntianá xi nkú ts'ín kis'ejihin ntje cháná Abraham nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kits'íntjusun Ntianá ni xi kitsúya títjuhun Abraham

13 Ntianá kitsúya títjuhun Abraham nga kui ko ntje xi s'ehe askahan ts'iínkjáíhin asunnteé nga kama ts'e. Tunga najmi ngat'aha ní tsa kits'íntjusun Abraham kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, tsa kui kjuaha nga b'a kik'in títjuhun ra. B'a ní kik'ihin at'aha kis'ejihin Ntianá ko kui niu xi kich'axkihi ra nga kui xi naxu. 14 At'aha tsa xi tíincha ts'íntjusun kjuatéxumoo, tsa kui xi ts'iínkjáíhin ni xi kitsúya títjun Ntianá nga tsjá, kui xi tsuhu ra nga najmi chumi ni chjíhi ra nga s'ejihin xuta Ntianá ko najmi ta chumi ni chjí kamaha ra én xi kitsúya títjun Ntianá. 15 Nk'ie nga biyuné kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, kjuakjahan Ntianá ts'ín nibánehe xuta. Tunga má najmi tjín kjuatéxumoo, najmi tjín xi nkú ts'ín kuiyúnehe ni xi títsu.

16 Kui b'a maha, at'aha ní nga s'ejihin xuta Ntianá, kui kjuaha nga sakúhu ra ni xi kichuba títjun, tu xi ngat'aha kjuandaha Ntianá sakúhu ra ngayjee ntjehe Abraham ni xi kichuba títjun. Najmi tu nku xi y'aha ra kjuatéxumoo xi sakúhu niu. Ta sakúhu xi s'ejihin Ntianá xi nkú ts'ín kis'ejihin Abraham Ntianá. Kui xi na'miná ngatenteé 17 nginkun Ntianá xi nkú ts'ín tjít'a, má nga b'a kitsúhu Ntianá Abraham: "Ji xi kits'in maha na'mihi nkjin xuta naxinantá." Kis'ejihin Abraham Ntianá, kui xi ts'ínk'íéntu tík'un xuta k'ien ko tu ts'ínkjohó ni xi najmi kjee tjín, as'ai s'e.

18 Abraham kikuyá ni xi kik'ihin ko kama na'mihi nkjin nkjún xuta naxinantá at'aha kis'ejihin Ntianá, ndaha tsa najmi tjín xi nkú ts'ín kuitjusuhun niu. Kama xi nkú nga kik'ihin: "B'i ts'ín nkjin kama ntjehi." 19 Tu nkú kis'ejihín ra Abraham, ndaha tsa kamankjihin nga ja tu xí nibajehén ra yjonintehe at'aha ja ma kfehé ra unchan nú ko tsa ngat'aha nga nti Sara xi chjuúhun maha. 20 Najmi jo jan kamaha tsa najmi ta kis'ejihin ra ni xi kitsúya títjuhun Ntianá nga tsjáha. Tu sahá ndjá tsasinjña sa nga kis'ejihin ko kits'ínkie yjoho nga chánka Ntianá. 21 Y'énku k'un nga tjíhin nga'yún Ntianá ko nga kamaha ts'iíntjusun ni xi kitsúya títjuhun. 22 Kis'ejihin Abraham Ntianá ko Ntianá kits'ínchjíhi ra niu nga Abraham xi nku nda xi naxu.

23 Má nga tjít'a nga Ntianá kits'ínchjíhi ra nga kis'ejihin Abraham, najmi tu nkuhú ngandaha Abraham kis'et'a niu. 24 Nganda níná kis'et'aha niu. Ta n'echjíná ko ñá xi nkúhu xuta xi naxu at'aha s'ejinná Ntianá xi kits'ínkj'áíyaha ngabayoo Nda Ntianá Jesu. 25 Kui xi kin'ek'ienntjáíhi ngatitsunná ko kin'ekj'áíya ngáha ra ngabayoo tu xi ta kamahaná xuta xi naxu nginkun Ntianá.

5

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nd'ai tjínkoná kjuajyu Ntianá

1 Kui b'a maha, naxu kamaá nginkun Ntianá at'aha s'ejihinná Ntianá ko tjínkoná kjuajyu ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntianá Jesucristo. 2 At'aha s'ejinná Ntianá, kui nga Jesucristo kits'íhin nga tsitjas'enjihinná kjuanda xu'bi. Ndjá tinchajián kjuandoo.

Kui nga tsjo mahaná nk'ie nga tíchuyáá kjuachánka xi tsjáná Ntianá.
3 Ko najmi tu nku ni xu'bi xi tsjo maná. Ta tsjo maná kjua'un xi tíbitjajíaán, at'aha yaá nga kjua'uun tsjá nga'yúnná tu xi n'e chúkjuahaná ni xi tímat'aán. 4 Ko tsa n'e chúkjuá, kixi bitjukaá ni xi tímaná. Ko tsa kixi bitjukaá ni xi tímaná, ma chuyáá ni nda xi tsjáná Ntianá. 5 Ko najmi sakúná kjuasuba, ndaha tsa najmi kjee tíyaá ni xi tíchuyáá. At'aha Espiritu Santo xi kik'ainá kits'íntsejíhin animaná kjuatjoho Ntianá.
6 Nk'ie najmi kama kin'ek'anki subaá yjoná, Cristo k'ienntjáíhi xuta ngatitsuun nistjin xi kitsú Ntianá. 7 'Ni tjín tsa tjín xi kuayántjai nku xuta xi naxu ts'ín, tunga kutsa tjíhín xi kama k'un kuayántjai nku xuta xi 'yún nda. 8 Tunga Cristohó k'ienntjáíhiná nk'ie nga xuta ngatitsun saá. B'a ts'ín tsakúchjihi Ntianá xi nkú ts'ín tjoho ñá.
9 Nk'ie nga ja xuta xi naxu kamaá nginkun Ntianá ngat'aha jní xi tsaténdzjo Cristo, ¿nkú ts'ín najmi n'ek'ankihiná nistjin nga ts'iín nibájen kjuakjahan Ntianá? 10 At'aha nk'ie nga kamaá xuta kontraha Ntianá, ngat'aha ngabayaha Ntíhi kinchjako ndaná. ¿Nkú ts'ín najmi n'ek'ankiná ngat'aha kjuatík'uhun Ntíhi, ñá xi ja nchjako ndaná nd'ai? 11 Ko najmi tu suba ni xu'bi tíchuyáá. Ta tsjo maná nga Ntianá kjuáts'ená, at'aha Nda Ntianá Jesucristo kits'ín nga tíbichúk'un ngáha raá Ntianá.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Adan j'aiko ngabayoo tunga Jesucristo kits'ínk'iéntu tík'unná

12 Ngat'aha ni xi kits'ín nku nda ngatitsuun jas'en asunntei ko ngatitsuun j'aiko ngabayoo. B'a ts'ín ngjindjuhu ngabayoo ajihin ngayjee xuta, at'aha ngayjee xuta kits'ín ngatitsun. 13 Kinthehe ni nga Ntianá kits'ínkjas'ehen Moise kjuatéxumoo kis'e ngatitsun asunntei, tunga najmi ch'axkihí ra ngatitsun xi ts'ín xuta nk'ie nga najmi kjee tjín kjuatéxumoo. 14 Yaha nk'ie nga nistjihin Adan santaha nistjihin Moise tsatéxuma ngabayoo. Ta k'ien xi najmi kits'ín ngatitsun xi nkúhu xi kits'ín Adan. Adan, kui y'éjña chubayaná xi kj'uaí askahan.
15 Kjuandaha Ntianá najmi b'a joyaha xi nkúhu ngatitsun xi kits'ín Adan. At'aha ngat'aha ngatitsuhun nku nda nkjin xuta k'ien, tunga ngat'aha kjuandaha nku nda, kui xi Jesucristo, nkjin xuta 'yún kisakúhu kjuandaha Ntianá ko ni xi tu kitsjáhá ra. 16 Ko ni xi tu kitsjáhá Ntianá najmi b'a joyaha xi nkúhu ni xi y'aha ra ngatitsuhun Adan. Ngat'aha nku ngatitsun xi kits'ín Adan, Ntianá kits'ínnijéhe ko b'a ts'ín jé y'ejñajihin. Tunga askahán ni nga kis'e nkjún ngatitsun, tu kitsjáhá Ntianá nga naxu kama xuta nginkun. 17 Ngat'aha ngatitsun xi kits'ín nku nda tsatéxuma ngabayoo, tunga ngat'aha ní nku nda, kui xi Jesucristo, incha k'úéntu tík'un ko kuatéxuma xuta xi ts'iínkjáíhin kjuanda chánkaha Ntianá ko k'uaihi nga naxu kama nginkun.
18 Kui b'a maha, xi nkú ts'ín tu ngat'aha nku ngatitsun xi kits'ín nku nda jé y'entujíhin ngayjee xuta, b'a ta ts'ín tu ngat'aha nku ni nda xi kits'ín nku nda naxu bichú ma ngayjee xuta nginkun Ntianá ko k'úéntu tík'un. 19 Xi nkú kama nga najmi kint'é'én nku nda ko kui nga nkjin xuta tsichu maha xuta ngatitsun, b'a ta kama nga kint'é'én nku nda ko kui nga nkjin xuta naxu kuichú maha nginkun Ntianá.
20 Ko ta j'ai s'ejña kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise tu xi sáha ngatitsuun, tunga nk'ie nga ja kisá ngatitsuun, 'yún kisá sa kjuandaha Ntianá. 21 At'aha xi nkú ts'ín kis'ehe nga'yún ngatitsuun ko j'aiko kjuabayoo, b'a ta ts'ín tjíhin nga'yún kjuandaha Ntianá, kui xi ts'ín nga naxu mahaná nginkun ko ts'ínk'iéntu tík'un sínná ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntianá Jesucristo.

6

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ja tsayahaá ngatitsuun ko nga tintsuba tík'unkaá Cristo

1 Kui b'a maha, ¿nkú kuixíhinná? ¿A tu nku n'enáhá ngatitsun tu xi 'yún s'ejña chji saha kjuandaha Ntianá? 2 ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ja tsayahaá ngatitsuun. ¿Nkú ts'ín kuintsubajin sahaná ngatitsuun? 3 ¿A najmi yanú ni xu'bi? Ngatenteé xi kisaténtájián Jesucristo nkuhú ja makaá ko nkuhú ja tsichu majihiín ngabayaha. 4 Nk'ie nga kisaténtájián Cristo, b'a ts'ín tsayakohoná ko kis'eyanjikaá, tu xi kuintsuba tík'un tsetse ngáhaná xi nkú ts'ín Ntia Na'miná

kits'ínkj'áíyaha̱ Cristo̱ ngabayoo̱ nk'ie nga tsakúchji kju̱achánkaha̱.

5 A̱t'aha̱ tsa nkuhú tsichu maka̱á Cristo̱ nk'ie nga k'ien, b'a̱ ts'ín ta̱ nkuhú ku̱ichú maka̱á nga kj'u̱aíya ngáhaná xi nkú ts'ín j'áíya ngáha̱ ra̱ ngabayoo̱. 6 Yaá nk'ie nga kisut'a kru̱ka̱á Cristo̱. Najmi b'a̱ ta̱ ts'ín tintsu̱ba̱haná xi nkúhu nk'ie. Ja tsatsun yjonintená xi tíjñajihi̱n ngatitsun tu̱ xi najmi ta̱ ku̱inú'yá'éhe̱n ra̱á ngatitsuu̱n. 7 A̱t'aha̱ xi 'me, najmi ta̱ tjín xi nkú ts'i̱íhi̱n ra̱ ngatitsuu̱n.

8 Tsa ja tsayaka̱á Cristo̱, ta̱ s'ejinná nga ta̱ ku̱intsu̱ba̱ tík'unka̱á. 9 Yaá nga Cristo̱ j'áíya ngáha̱ ra̱ ngabayoo̱ ko̱ najmi ta̱ ku̱ayá saha. Najmi ta̱ tjíhi̱n ra̱ nga'yún ngabayoo̱ tsa nkú ts'i̱ín saha̱. 10 A̱t'aha̱ nk'ie nga k'ien Cristo̱, nkuhú ni̱yá k'iehen tu̱ xi kikjexíhi̱n ra̱ nga'yún xi tjíhi̱n ngatitsuu̱n. Ngat'a ts'e̱ nga tíjña tík'un, tíjña tík'un xi nkú ts'ín mjehe̱ Nti̱aná. 11 Ko̱ máha jun, b'a̱ ta̱ ts'ín n'e̱nkjíntak'un nga ja tsayoho̱ ngatitsuu̱n ko̱ tintsu̱ba̱ tík'un xi nkú ts'ín mjehe̱ Nti̱aná, nga nkuhú mako̱o Jesucristo̱.

12 Kui b'a̱ maha, najmi tu̱ 'ba̱intehe̱ ru̱u ngatitsuu̱n tsa kui xi ku̱a̱téxumaha̱ yjonintenu̱u xi maha̱ 'me, tsa ku̱inú'yá'óho̱on nga n'o̱o ni xi mjehe̱ yjonintenu̱u. 13 Najmi tu̱ ngatitsuu̱n 'bo̱ho̱ yjonintenu̱u, tsa ni xi najmi nda n'o̱o. Tu̱ sa ní Nti̱aná tjoho̱n yjonu̱u, jun xi ja tsayo ko̱ j'áíya ngáha̱nu̱u ngabayoo̱. Tjoho̱n yjonintenu̱u Nti̱aná nk'ie nga n'o̱o ni xi na̱xu̱ n'e. 14 Najmi ta̱ ku̱a̱téxumaha̱nu̱u ngatitsuu̱n, a̱t'aha̱ najmi ta̱ kju̱a̱téxumoo̱ tíjñanehe̱nu̱u. Kju̱andaha̱ ní Nti̱aná tintsu̱ba̱nkiu nd'a̱i̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Pablo̱ nk'ie nga najmi ta̱ batéxumahaná ngatitsuu̱n

15 E̱i̱ ni̱ ma, ¿a n'e̱é ngatitsun, tsa najmi ta̱ kju̱a̱téxuma xi kin'ekjas'ehe̱n Moise tíjñanehená, a̱t'aha̱ kju̱andaha̱ Nti̱aná tintsu̱ba̱nkiá? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! 16 ¿A najmi yanú, tsa tjín xi n'e̱kjas'oho̱on yjonu̱u nga ku̱inú'yá'óho̱on xi nkúhu xu̱ta̱ musu̱hu̱, jun xi bichúmo xu̱ta̱ musu̱hu̱ xi tínu'yá'óho̱on? Tsa xu̱ta̱ musu̱hu̱ ngatitsuu̱n ka̱mo, ku̱ayó. Tu̱nga tsa ku̱inú'yá'óho̱on Nti̱aná, na̱xu̱ ka̱mo nginku̱n. 17 Jun xi kamo xu̱ta̱ musu̱hu̱ ngatitsuu̱n ni̱stjin nk'ie, tu̱nga nd'a̱i̱ máb'a̱chjíhi̱ ra̱ Nti̱aná nga tu̱ sahá ngayjehe ani̱ma̱nu̱u tínu'yá'óho̱on én xi tsinchiyó, én xi kin'ekjas'ennu̱u. 18 Ja kamando̱óho̱ ngatitsuu̱n ko̱ tsichumo xu̱ta̱ musu̱hu̱ ni xi na̱xu̱ tjín.

19 Tíb'ejñá chu̱ba̱yanu̱u ni xu'bi̱ nga tínchjako̱nu̱u a̱t'aha̱ 'ni mankjinná ni̱i̱. Ni̱stjin nk'ie, ni xi chu̱ntí nginku̱n Nti̱aná ko̱ kju̱a̱ch'onk'uu̱n kin'ekjas'oho̱on yjonintenu̱u tu̱ xi ch'on kin'ehenu. Xu̱ta̱ musu̱hu̱ ni̱u̱ kamo, tu̱nga nd'a̱i̱ n'e̱kjas'on yjonintenu̱u nga ka̱mo xu̱ta̱ musu̱hu̱ ni xi na̱xu̱ tjín tu̱ xi xu̱ta̱ xi ts'e̱ Nti̱aná ka̱mahanu.

20 Nk'ie nga kamo xu̱ta̱ musu̱hu̱ ngatitsuu̱n, kjin tintsu̱bo̱ho̱ ni xi na̱xu̱ tjín. 21 ¿Mí nihi xi kisakúnu̱u nga kin'o ni xi kin'o nk'ie, ni xi tu̱ subahá manu̱u nd'a̱i̱? Ngabaya y'aha̱ ra̱ ni xi kin'o. 22 Tu̱nga nd'a̱i̱ ja kamando̱óho̱ ngatitsuu̱n ko̱ yjankihu̱u Nti̱aná. Tísakúnu̱u kju̱aje xi tsjánu̱u Nti̱aná tu̱ xi ku̱intsu̱ba tík'un síhinnu. 23 A̱t'aha̱ ngabayoo̱, kui xi chjíhi̱ ngatitsuu̱n, tu̱nga Nti̱aná tu̱ tsjáhá nga k'úéntu tík'un sín xu̱ta̱ xi nkuhú mako̱ Nda̱ Nti̱aná Jesucristo̱.

7

B'i̱ ts'ín y'éjña chu̱ba̱ya Pablo̱ nga ja tsayaha̱á kju̱a̱téxumo̱o

1 Jun já nts'e, tínchjako̱nu̱u jun xi yo kju̱a̱téxuma xi kin'ekjas'ehe̱n Moise. ¿A najmi yanú nk'ie nga tjíntu tík'un sa xu̱ta̱ y'aha̱ kju̱a̱téxumoo̱? 2 Xi nkúhu nku ta̱chju̱ún xi tíjñaha̱ x'i̱n, tjít'a kju̱a̱téxumoo̱ nga najmi tjíhin nga k'u̱éjña x'i̱hi̱n. Tu̱nga tsa ku̱ayá x'i̱hi̱n, ka̱ma nda̱í ngáha̱ ra̱ yjoho̱ kju̱a̱téxumaha̱ kju̱a̱bixoo̱n. 3 Kui nga tsa kj'a̱í nda̱ k'úéjñako̱ho nk'ie nga tíjña sa x'i̱hi̱n, tíbangane kju̱a̱bixaha̱n. Tu̱nga tsa ku̱ayá x'i̱hi̱n, ka̱ma nda̱í ngáha̱ ra̱ yjoho̱ ni xi tjít'a kju̱a̱téxumoo̱. Najmi tíbangane kju̱a̱bixoo̱n tsa kj'a̱í nda̱ k'úéjñako̱ ngáha.

4 B'a̱ ta̱ kamanu̱u, já nts'ena̱. Xi ja k'ien najmi ta̱ y'aha̱ ra̱ kju̱a̱téxumoo̱, ko̱ jun ja tsayako̱o Cristo̱ nk'ie nga k'ien tu̱ xi kj'a̱í xi kama ts'e̱ ngáha̱nu̱u. Xi j'áíya ngáha̱ ra̱ ngabayoo̱, kui xi ts'e̱nu̱u nd'a̱i̱. B'a̱ ts'ín ka̱ma n'e̱hená ni xi ts'e̱ Nti̱aná. 5 Nk'ie nga kich'a saá a̱sunnte̱e, ngatitsuu̱n kits'ínxájin yjonintená. Ngatitsuu̱n kits'ínchjén kju̱a̱téxumoo̱ nga kin'e mjeé ni xi najmi nda, ko̱ kin'eé ni xi tje̱he̱n ra̱ ngabaya. 6 Tu̱nga nd'a̱i̱ ja najmi ta̱

kjuatéxumoo tíjñanehená, at'aha ja tsayahaá kjuatéxuma xi kik'íét'a'yúnná nistjin nk'ie. Kui nga tín'ehená ni xi mjehe Ntianá nd'ai xi nkú ts'ín tíbakú niyá tsetsená Espirituhu Ntianá, najmi xi nkú ts'ín tsakú niyáná xujun xi kis'et'a nistjin nk'ie.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xá xi tjíhin kjuatéxumaha Ntianá

7 Ei ni ma, ¿nkú kuixíaán? ¿A kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise y'a ngatitsun? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Tunga tsa najmi kis'ejña kjuatéxumoo, najmi kikie ra ni xi 'mihi ngatitsun. Najmi be tsa najmi nda tjín nk'ie nga ni xi tjíhin xuta kjuasíhin tsa najmi b'i títsu kjuatéxumoo: "Najmi tu fasihin ni xi tjíhin xuta." 8 Tunga ngatitsuuhún kits'ínchjén ni xi tjít'a kjuatéxumoo koo b'a ts'ín kinchjahana nga jasíhin nkjin tíkjá ni xi najmi an ts'an. At'aha tsa najmi tjín kjuatéxuma, najmi tjíhin nga'yún ngatitsuun.

9 Xi nkúhu an. Nk'ie nga najmi kjee s'ejñanena kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, tsátejña tík'an. Tunga nk'ie nga kamankjinna ni xi tjít'a kjuatéxumoo, kisakú nga'yúhun ngatitsuun, as'ai tsaya. 10 Kikie nga kjuatéxuma xi tjíhin nga ts'iínk'íéjña tík'unna, kui xi tu sahá kits'ínkjina ngabayoo. 11 At'aha ngatitsuun kits'ínchjén ni xi tjít'a kjuatéxumoo tu xi ts'anachahana. B'a ts'ín kits'ínk'ienkohona ni xi tjít'a kjuatéxumoo.

12 Jehé kjuatéxumoo, koo ni xi tjít'a kjuatéxumoo je koo naxu tínchja koo nda. 13 Tunga, ¿a ni xi ndoo xi kitsjána ngabaya? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ngatitsuun ní kits'ínchjén ni xi ndoo nga kitsjána ngabaya tu xi chaha nga kui xi ngatitsun. Ni xi tjít'a kjuatéxumoo tsakúchji nga tu xí 'yúhún ch'onk'un ngatitsuun.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi ts'íhin ngatitsuun

14 Yaá nga kjuatéxumoo ajihin Espirituhu Ntianá tsitjuhu, tunga an asunnteee y'ahana. Ja ts'atsena ngatitsuun koo an kama nda musuhu. 15 Najmi mankjinna ni xi ts'ian. At'aha najmi ni xi mjena ts'ian. Tu sa ní ni xi najmi sasínna, kui nihi xi ts'ian. 16 Tunga tsa ts'ian ni xi najmi mjena ts'ian, ni xi títs'ian títs'inkíékohona yjona nga nda kjuatéxumoo. 17 Kui nga najmi ta an xi b'a ts'ihinna nga b'a ts'ian. Ngatitsun xi tíjñajin nína xi b'a ts'ín.

18 Be nga xi nkú ts'ín y'ahana asunnteee, ndaha nku ni xi nda najmi tíjñajinna. At'aha ndaha tsa mjena ts'ian ni xi nda, tunga najmi chúkjuahána b'a ts'ian. 19 Najmi ts'ian ni xi nda xi mjena ts'ian, tu sa ní ni ch'onk'un xi najmi mjena ts'ian. 20 Tsa ts'ian ni xi najmi mjena ts'ian, najmi ta an xi b'a títs'ihinna. Ngatitsun xi tíjñajin nína xi b'a títs'íun.

21 Mankjinna ni xu'bi. Nk'ie nga mjena ts'ian ni xi nda, tu ni ch'onk'un xi tíjñajihínna bitjuchji. 22 Tsjo maha animana kjuatéxumaha Ntianá, 23 tunga mankjihínna nga kj'ai kjuatéxuma títs'ínxájin yjonintena, kui xi kjuatéxumaha ngatitsuun. Kui xi kjánkoo kjuatéxuma xi tsjániyáha kjuankjintak'unna. F'akj'ánijéna koo ts'ín mana nda nubayáha.

24 ¡Nima rú ts'ihinna! ¿Yá xi kuasinkona tu xi kama ndaíhi ra yjoninte xu'bi xi títsjána ngabaya? 25 ¡Tsjaha máb'achjíhi Ntianá! Nda Ntianá Jesucristo kits'ín ndaína. Títs'inchjén kjuankjintak'unna nga tínt'e'éhen kjuatéxumaha Ntianá, tunga xi nkúhu nku nda, kjuatéxumaha ngatitsuun tínt'e'éhen.

8

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntianá ts'ínk'iéntu tík'unná

1 Kui b'a maha, najmi ta chumi nihi ta n'enijéhe ra xuta xi nkuhú makoo Cristo Jesu, 2 at'aha Espirituhu Ntianá ts'ínk'iéntu tík'unkoná Cristo Jesu koo tsjáná nku kjuatéxuma xi ts'ín ndaíná kjuatéxumaha ngatitsuun koo ngabayoo.

3 Ni xi najmi kamaha kits'ín kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise at'aha asunnteee y'aha ra xuta koo najmi kamaha ts'iíntjusun ni xi tjít'a, kui nihi xi kits'ín Ntianá nga kits'ín nibá Ntíhi. Ntíu kik'a yjoninte xi nkúhu yjoninte ngatitsuhun xuta tu xi y'échjíntjaihi ngatitsuun. B'a ts'ín kik'ojennkihi Ntianá ngatitsun xi tíjñajihin xuta. 4 B'a kits'ín Ntianá tu xi kuitjusuhun ajinná ni nda xi banki kjuatéxumoo, ñá xi najmi ta tintsubahaná xi nkú ts'ín mjehe yjonintená. Tintsuba nináá xi nkú ts'ín mjehe Espirituhu Ntianá.

5 Ạt'ahạ xi ạsunnteẹ y'ahạ rạ nga tjíntu,
kui xi ni xi ts'ẹ ạsunnteẹ ts'ínnkjink'un,
tụnga xi Espirịtụhụ Ntịaná y'ahạ rạ
nga tjíntu, kui xi ni xi ts'ẹ Espirịtụ
ts'ínnkjink'un. 6 Xi ni xi ts'ẹ ạsunnteẹ
ts'ínnkjink'un, kui xi kụạyá, tụnga xi ni
xi ts'ẹ Espirịtụhụ Ntịaná ts'ínnkjink'un,
kui xi k'úéntu tík'un kọ s'ẹhẹ kjụạjyu.
7 Ạt'ahạ xi ni xi ts'ẹ ạsunnteẹ ts'ínnkjink'un,
kui xi unkie Ntịaná. Najmi tjíntunkí
kjụạtéxumahạ Ntịaná kọ najmi mahạ tsa
b'ạ ịncha ts'ịín. 8 Xi ạsunnteẹ y'ahạ rạ nga
tjíntu, kui xi najmi mahạ ts'ín ni xi tsjohọ
Ntịaná.
9 Tụnga máha jun, ja najmi tạ ạsunnteẹ
y'ahạnụu nga tintsụbọo. Espirịtụhụ ní
Ntịaná y'anụu nga tintsụbọo tsa kjụaxị nga
kui xi tíjñajinnụu. Xi najmi tíjñajihịn Es-
pirịtụhụ Jesucristọ, kui xi najmi Jesucristọ
ts'ẹhẹ. 10 Tụnga tsa Cristọ tíjñajinnụu, tsuhụ
rạ nga Espirịtụhụ títs'ínk'íéntu tík'unnụu
kọ ja nạxụ tsichumo nginkụn Ntịaná,
ndaha tsa ngatitsuụn ja kits'ínk'ien yjonin-
tenụu. 11 Tsa Espirịtụhụ xi kits'ínkj'áíyahạ
Jesu ngabayọọ tíjñajinnụu, tạ kuihi xi
kits'ínkj'áíyahạ Jesu tạ ts'ịínk'íéntu tík'un
yjonintenụu xi mahạ 'me. B'ạ ts'ịínkọnụu
Espirịtụhụ Ntịaná xi tíjñajinnụu.
12 Kui b'ạ maha, já nts'e, ja najmi tạ tjíhin
tsa kụintsụbạá xi nkúhu xụtạ xi ts'ín ni xi
mjehẹ yjonintẹẹ. 13 Ạt'ahạ tsa kụintsụbọo
xi nkúhu xụtạ xi ts'ín ni xi mjehẹ yjonin-
tẹẹ, kụạyó. Tụnga tsa Espirịtụhụ Ntịaná
n'ẹk'ienkọhonu ni xi mjehẹ yjonintenụu,
kụintsụbạ tík'un.
14 Ngayjẹẹ xi Espirịtụhụ Ntịaná bakú
nỵáhạ, kui xi ntíhị Ntịaná. 15 Ạt'ahạ Espirị-
tụ xi kin'ekjóhọon najmi kits'ín manụu xụ-
tạ musụhụ kjụabinkjuụn. Kits'ín ma nínụu
Ntíhị Ntịaná kọ ts'ín nga: "Nạ'mi ịchí",
k'úíhịín Ntịaná. 16 Kui Espirịtụhụ Ntịaná
nkuhú makọ anịmạná nga tsuya kixị nga ñá
xi ntíhị Ntịaná. 17 Tsa ñá xi ntíhị Ntịaná, tạ
sạkúná ni xi ts'ẹ. Jesucristọ n'ẹkjáínkọóhọ
ni xi ts'ẹ Ntịaná. Tsa nd'ạị tíbitjajíaán
kjụanịmạ xi j'ajin, tạ sạkúná kjụachánkahạ.

B'ị ts'ín tsakúya Pablọ nk'ie nga tíchuyáhạá nịstjin nga Ntịaná ts'ịín ma kikjinná ntíhị

18 B'ạ mana nga najmi chumi nihi kjụa'un
xi tíbená nịstjin nd'ạị tsa ch'ạchụbạkọhoná
kjụachánkahạ Ntịaná xi kạma chjiná ạska-
han. 19 Ngayjẹẹ ni xi kits'ínnda Ntịaná
tíincha kuyá kọ 'yún mjehẹ nga s'ẹjña chji
yá xụtạha xi ntíhị Ntịaná. 20 Ạt'ahạ ni
xi kamandọọ najmi tạ tjíhịn rạ nga'yún
xi kis'ehẹ nga tjuhun. Najmi kui kama
mjehẹ nga b'ạ kamat'ain. Ntịạ níná b'ạ
ts'ín y'énda nga b'ạ kamat'ain. Tụnga tạ
tíkuyahá rạ 21 ni xi kamandọọ nịstjin nga
najmi tạ kụạtsúhun. Tíkuyáhạ nk'ie nga
kạma ndạíhị ch'á xi y'anji, nịstjin nk'ie nga
b'ạ ts'ín kạma ndạíhị xi nkú tsjo ts'ín kạma
ndạíhị ntíhị Ntịaná.
22 Yaá nga santaha nd'ạị un tíbehẹ ngay-
jẹẹ ni xi kits'ínnda Ntịaná, xi nkúhu nku
tạchjụún xi tsíhịn ntí. 23 Kọ najmi tụ
nku kui xi un tíbehẹ. Tạ un tíbená
kọ ñá. Ạt'ahạ ja tíjñajinná Espirịtụhụ
Ntịaná. Ja kik'ạị títjunná ạjihịn ngayjẹẹ ni
xi n'ẹkjáíhịín ạskahan. Nkjún tíbehẹ anị-
mạná nga tíchuyáhạá nịstjin nga ts'ịín ma
kikjinná Ntịaná ntíhị, nịstjin nga n'ẹk'anki
yjonintená.
24 Ạt'ahạ ja kin'ek'ankiná kọ tíchuyáhạá
ni xi sạkúná, tụnga tsa ja kisuya ntsạá ni
xi tíchuyáhạá, najmi tạ tíchuyá sahạ rạá
ni xu'bọ. ¿Ạt'ahạ yá xi kuyáhạ ni xi ja
tíjñahạ? 25 Tụnga tsa tíchuyáhạá ni xi najmi
kjẹẹ yaá, tjíhin nga chuyáhạá santa nkúhu
nga n'ekjáíhịín.
26 Tạ basinkọná Espirịtụhụ Ntịaná, ạt'ahạ
najmi ndjá tjíntuyáná. Najmi yaá ni xi
kụinchá, tụnga Espirịtụhụ ní Ntịaná bank-
intjáíná. Nk'ie nga nchjạntjai un'unná
Espirịtụ nginkụn Ntịaná, najmi tjín én xi
kụixínyahaná xi nkú tsu. 27 Ntịaná xi be
anịmạhạ xụtạ, kui xi be mí xi mjehẹ ts'ịín
Espirịtụ. Ạt'ahạ xi nkú ts'ín mjehẹ Ntịaná,
b'ạ ts'ín banki Espirịtụ nga nchjạntjai xụtạ
xi Ntịaná kikjáts'ẹ.

B'ị ts'ín tsakúya Pablọ xi nkú ts'ín tjoná Ntịaná

28 Yaá nga ngayjẹẹ ni xi mat'ain xụtạ xi
ịncha ts'íntjo Ntịaná, Ntịaná ts'ínchjén niụ
ngandahạ xụtạ xu'bọ. Ntịanáhá j'ájihịn
xụtạ xu'bọ ạt'ahạ b'ạ ts'ín kama mjehẹ.
29 Ạt'ahạ xụtạ xi kikie títjun Ntịaná, tạ
y'énda títjun nga b'ạ ts'ín s'ẹyahạ xi nkúhu
Ntíhị, tụ xi kui Ntíụ kạmaha Ntí tjun ạjihịn
já nts'ẹ xi nkjin maha. 30 Kọ xi y'énda títjun
Ntịaná, tạ j'ájin. Kọ xi j'ájin, tạ kits'ín
nga tsichu ma nạxụ nginkụn. Kọ xi kits'ín
nga tsichu ma nạxụ nginkụn, tạ kitsjáhạ
kjụachánka.

31 Kui b'a maha, ¿nkú kuixín sahaná? Tsa
Ntianá makoná, ¿yá xi ngjuai kontraná?
32 Kui xi ja y'éjña nga tu nkú tsjáhá Ntíhi.
Kits'ínkjas'en Ntíhi nga kin'ek'ien ngan-
daná. Kui nga tsa kitsjáná Ntíhi, ¿nkú ts'ín
najmi ta tsjáhaná ngayjee ni xi tjín?
33 ¿Yá xi kamaha ts'iínk'anji jé xuta xi
Ntianá j'ájin? Ntianá kits'ín nga naxu xuta
xi ts'e. 34 ¿Yá xi b'a kuitsu nga ngatitsun
y'a? Cristo Jesu k'ien ko j'áíya ngáha ra
ngabayoo ko tíjñat'aha Ntianá nd'ai nga
tíbankintjáíná. 35 Tjoho ñá Cristo. ¿Yá xi
kamaha kjé'aná kjuatjoho? ¿A kjuanima?
¿A kjuaboo? ¿A kjua'unchoo? ¿A kjintío?
¿A tu ngat'aha nga x'aán? ¿A ni ch'onk'un
xi mat'aán? ¿A ra ngahá n'ek'ienná? 36 B'a
ma xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá:
Ngat'a ts'i tehente tintsubajiin ngabayoo.
Xi nkúhu chutsanka xi n'ek'ien, b'a ts'ín
baseni jóo.
37 Tunga ajihin ngatentee ni xu'bi xi
kits'íntjoná ta ts'ín nga tu sahá 'yún n'e
ngana saá. 38 At'aha behe k'an nga najmi tjín
xi kamaha kjé'aná kjuatjoho Ntianá, ndaha
tsa kuayáá ko ndaha tsa kuintsuba tík'aán,
ta ndaha ntítsjee ko xi batéxuma ko xi tjíhin
nga'yún, ta ndaha ni xi tíma nd'ai ko xi
kama askahan, 39 ta ndaha ni xi nk'a ko xi
nanka, ta ndaha nku ni xi kits'ínnda Ntianá.
Najmi tjín xi kamaha kjé'aná kjuatjoho
Ntianá, kjuatjo xi tsakúchjiná nga kitsjáná
Nda Ntianá Cristo Jesu.

9

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín Ntianá j'ájin xuta xi ntje judio tjehen ra

1 Cristo be nga kjuaxi ni xi tíxian. Najmi
tíb'anachа. Ko Espiritu Santo b'a títsuna
nga b'a tjín ni xi títs'inkjíhin k'an. 2 Tjín
babana ko ixí tíneyahá tíma animana. 3 Tsa
kama kai, mjena tsa santaha an kama nku
xi najmi nda nginkun Ntianá ko tsa kjin
kúátejñaha Jesucristo, tsa tu ahá ni b'a ts'ín
kama kúásinka já nts'é, kui xi ntjena. 4 Xi nt-
je Israel tjehen ra. Ntianá kits'ín ma ntíhi.
Y'ejñajihin ko tsakúchjihi kjuachánkaha.
Ni y'éndako ntje cháha ko kitsjáha kjuatéx-
umaha. Tsakúchjihi xi nkú ts'ín tjíhin nga
ts'iíntsjoho ko kitsúya títjuhun ni xi tsjáha.
5 Nkuhú ntje chá xi j'ájin Ntianá, yo nibaha
ra xuta Israel ko ajihin xuto tsitjujin xi
kits'ín niba Ntianá nk'ie nga kik'a yjoninte
xi nkúhu xuta. Kui xi Ntia xi batéxumaha
ngayjee ni xi tjín. Kan'etsjo tehentehe tu
nkjéhé ni. B'a katuma.

6 Tunga najmi j'a tiyahá éhen Ntianá.
At'aha najmi ngatentee xuta xi y'aha ra
ntjehe Israel, tsa kui xi xuta Israel kikjin.
7 Ko najmi ngatentee xi y'aha ra ntjehe
Abraham, tsa kui xi ntí kikjihin Abraham.
At'aha Ntianá b'a kitsúhu Abraham: "Ntje
xi s'ehi Isaac nibaha ra." 8 Kui xi tsuhu
ra nga najmi ntí xi kis'ehe Abraham xi
nkú ts'ín s'ená ntí, tsa kui xi ntíhi Ntianá.
Ntí xi kis'e níhi xi nkú ts'ín kitsúya títjun
Ntianá, kui xi kits'ínchjíhi nga kui xi ntjehe
Abraham. 9 At'aha kui én xu'bi xi kitsúya
títjuhun Ntianá Abraham: "Núni xi nkú ma
nistjin xu'bi kuakuchjíhi nga'yúnna. Nku
ntíx'in s'ejñaha Sara."

10 Ko najmi tu nku ni xu'bi kama. B'a
ta kamat'ain Rebeca nk'ie nga y'a ntí'yun.
Kui xi kama chjuúhun Isaac xi ta ntje cháha
xuta Israel. 11 Ntianá kinchjako títjuhun Re-
beca nga kinchjanijmíyaha ntíhi nk'ie nga
najmi kjee tsin ko najmi kjee ts'ín ni xi nda
ko a ra ni xi ch'onk'un, tu xi kuitjusuhun
ni xi y'énda títjun Ntianá nga j'ájin ntí xi
kama mjehe. At'aha Ntianá f'ájin xuta xi
mjehe, najmi f'ájin tu ngat'aha ni nda xi
ts'ín xuta. 12 Kui nga b'a kitsúhu ra Rebeca:
"Ntí xi tjun tsíun, musuhu ntí xi tsjénkiu
kama." 13 Xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá nga
b'i títsu: "Tjo kits'ian Jacob ko kits'in unkie
Esau."

14 Kui b'a maha, ¿nkú kuixíhinná? ¿A
ts'ín Ntianá ni xi najmi naxu tjín? ¡Najmi!
¡Ndaha tsa mí yjehe! 15 At'aha b'a kitsúhu
Moise: "Kama nimana xi mjena nga kama
nimana, ko kuase nimaha xi mjena nga
kuase nimaha." 16 Kui b'a maha, najmi
ngat'aha tsa ni xi mjená ko tsa ni nda xi
tín'eé, tsa kui kjuaha nga nda ts'ínkohoná
Ntianá. Nda ní ts'ínkoná at'aha ma nimaha
ñá. 17 At'aha b'i ts'ín tjít'a má nga b'a kitsú
Ntianá nga kinchjako nda faraon: "Kitsja
xáha tu xi kuakuchjíhina nga'yúnna ko tu
xi chahana nga ngúsuhun asunntee." 18 Kui
b'a maha, Ntianá ma nimaha ra xi mjehe
nga kama nimaha ko ts'ín ndjá animaha xi
mjehe nga ts'iín ndjá animaha.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín Ntianá bakúchji kjuakjahan ko kjuatsentaha

19 Kutsa b'ahá kuixínní: “¿Mí nihi xi
ts'iínnijéhená Ntianá yo ni ma? At'aha, ¿yá
xi ma fi kontraha ni xi mjehe Ntianá?”
20 ¿Yáhá ni ji nda, tsa kuinchíhi kuen-
ta Ntianá? Nku ndjií najmi ma: “¿Á
b'a n'e kin'endahaní?”, tsa kuitsuhu xi
kits'ínndaha. 21 ¿A najmi tjíhín ra kixi
nda xi ts'ínnda ndiíu nga ts'iínko nintee
xi nkú ts'ín mjehe? Ta kuihi nintee kama
ts'iínndako nku ndjií xi sasíjña tsjo ko nku
xi n'echjén tehente.
22 Ntianá mjehe nga kuakúchji kjuakjahan
ko nga k'uéjña chji nga'yúhun. Tunga
títs'ín chúkjuaha ko títs'íntsentako xuta xi
nibajennehe kjuakjahan, kui xi xá n'ekjehe.
23 B'a títs'ín Ntianá tu xi chaha ra xi nkú ts'ín
chánka kjuachánka xi tjínkoho xuta xi tíma
nimaha, xuta xi ja y'énda títjun nga tsjáha
kjuachánkaha.
24 Ñá xuta xu'bo. Ntianá j'ájinná najmi tu
nku ajihin xuta xi ntje judio tjehen ra, tu sa
ní ko ta ajihin xi najmi ntje judio tjehen ra.
25 B'a kama xi nkú ts'ín y'ét'a éhen Ntianá
nda profeta Osea nga b'i títsu:
Xuta xi najmi xutana, kui xi ts'in ma xuta-
na.
Ko xi najmi kits'intjá, kui xi ts'intjá.
26 Ko xi má nga b'a kik'ihin xuta:
“Jun xi najmi xutana mahanu”,
b'a k'úíin nga kui xi ntíhi Ntianá xi tíjña
tík'uun.
27 Ko b'a ta kitsú nda profeta Isaia nga
kinchjanijmíyaha xuta Israel: “Ndaha tsa
b'a ts'ín nkjin maha xuta Israel xi nkú
joyaha tsumí xi tjíndai ntáchak'uun, tunga
tu chubahá xi n'ek'anki. 28 At'aha ja
ts'iíntjusun xatí Ntianá ni xi kitsú nga kama
nga ngúsuhun asunntee.” 29 Xi nkú nga ta
kitsú títjun Isaia nk'ie nga b'i kitsú:
Tsa najmi y'éjña saná ntje Ntianá xi tjíhin
nga'yún,
ja ra b'a ta kamat'aán tsakai xi nkúhu xuta
Sodoma
ko tsichu ma raá tsakai xi nkúhu xuta Go-
morra.

B'i ts'ín tsakúya Pablo yá xi naxu bichú ma nginkun Ntianá

30 Kui b'a maha, ¿nkú kuixíhinná? Xuta xi
najmi ntje judio tjehen ra, xi najmi tsangis-
jai nga naxu k'úéntu nginkun Ntianá, kui xi
naxu tsichu ma nginkun Ntianá. Kis'ejihin
Ntianá, kui nga naxu tsichu maha. 31 Tunga
máha xuta xi ntje judio tjehen ra, incha
tsangisjáí nga ts'iíntjusun kjuatéxuma xi
kin'ekjas'ehen Moise, tu xi b'a ts'ín naxu
k'úéntuhu nginkun Ntianá, tunga najmi
tsichukjuahá ra.
32 ¿Á b'a kamaha? At'aha najmi tsangisjáí
nga naxu k'úéntu nginkun Ntianá xi nkúhu
xuta xi s'ejihin Ntianá. Tu sa ní incha kama
mjehe nga ts'iíntjusun ni xi tjít'a kjuatéxu-
moo tu xi b'a ts'ín naxu kuichú maha kai.
Incha kisaténki ndjio xi saténki xuta. 33 B'a
kama xi nkú ts'ín tjít'a:
An k'uejñá nanki Sion nku ndjio xi saténki
xuta,
nku naxi xi ts'iínxuntuhu.
Tunga xi s'ejihin xi ts'in nibá,
kui xi najmi sakúhu kjuasuba.

10

1 Jun já nts'e, nk'ie nga nchjaka Ntianá,
bankintjá xuta Israel, at'aha mjena nga
n'ek'anki. 2 At'aha kama xínya nga kui
xi 'yún tíincha bangisjai ni xi ts'e Ntianá,
tunga najmi incha mankjihín ra xi nkú ts'ín
tjíhin nga incha ts'iín. 3 Najmi kamankjihin
nga Ntianá tu tsjáhá ra xuta xi s'ejihin
nga naxu kama. Tu sa ní kuenta ts'e suba
incha tsangisjai xi nkú ts'ín naxu kuichú
ma nginkun Ntianá. Najmi kits'ín nimakjua
yjoho tsa ts'iínkjáihin nga Ntianá tu tsjáhá
ra xuta nga naxu kama nginkun. 4 At'aha
tsichutjusun kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen
Moise nk'ie nga j'ai Cristo, tu xi naxu
kuichú maha nginkun Ntianá ngayjee xi
s'ejihin.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ngayjee xuta xi s'ejihin Ntianá naxu bichú ma nginkun Ntianá

5 B'i ts'ín y'ét'a Moise xi nkú ts'ín naxu
bichú maha xuta xi ts'íntjusun kjuatéxuma
xi kin'ekjas'ehen Moise. B'i kitsú: “Xi
ts'iíntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo,
ngat'aha kjuatéxumoo sakúhu ra nga
k'úéjña tík'un.” 6 Tunga b'ihí ts'ín y'ét'a
ngá xi nkú ts'ín naxu bichú maha xuta
xi s'ejihin Ntianá: “Najmi tu b'i ts'ín
n'enkjíntak'uin: ¿Yá xi ngjuainji ndjiojmi
ján?” Tsuhu ra éin tsa n'e nibájen xi ts'iín
niba Ntianá ngajoho. 7 Ko b'i ta kitsú ya:
“Ko najmi tu b'i ts'ín n'enkjíntak'uin: ¿Yá
xi ngjuai kinte t'anankiu?” Tsuhu ra éin tsa
chjúsíntjen xi ts'iín niba Ntianá ngajoho

ajihin xuta k'ien. 8 B'i kitsú Moise: “Tíjñat'a
tiñahi éhen Ntianá, tsu'bai ko animahi
tíjñat'a.” Kui éin xi tíb'enijmíi nd'ai, én
xi tsu nga xuta tjíhin nga s'ejihin Ntianá.
9 At'aha tsa tsu'bai kuitjuhu nga n'ekiei
yjohi nga Jesu xi Nda Ntianá, ko tsa
ngayjehe animahi s'ejihin nga Ntianá
kits'ínkj'áíya ngáha ra Jesu ngabayoo,
n'ek'ankihi. 10 At'aha ajin animaha ní xuta
nibáha ra nga s'ejihin Ntianá, tu xi naxu
bichú maha. Ko ts'a bitjuhu nga b'a tsu nga
Jesu xi Nda Ntianá, tu xi n'ek'ankihi.
11 B'i ts'ín tjít'a éhen Ntianá: “Xi s'ejihin
Ntianá najmi sakúhu kjuasuba.” 12 At'aha
nkuhú chasehe ra xuta xi ntje judio tjehen
ra ko xi najmi ntje judio tjehen ra. At'aha
nkuhú maha Nda Ntiaha ngayjee xuta ko
tsjáha ngayjee xi kuinchjakoho kjuanchiná
xi tjíhin. 13 At'aha b'i ts'ín tjít'a: “N'ek'anki
ngayjee xi ts'iínkjáíhin nga kui xi Nda
Ntianá.”
14 Tunga xuta xi najmi kjee s'ejihin, ¿nkú
ts'ín ts'iínkjáíhin ra nga kui xi Nda Ntianá?
¿Nkú ts'ín s'ejihin ra xi najmi kjee nt'é yáha
kui? ¿Nkú ts'ín kuint'éhe tsa najmi tjín
xi k'uénijmíhi? 15 ¿Nkú ts'ín k'uénijmíhi
xuta tsa najmi s'et'a xáha nga k'uénijmí?
At'aha b'i ts'ín tjít'a: “Á b'a tsjo tjíhin nga
f'aik'úhunná xi b'énijmíná én nda tsu.”
16 Tunga najmi ngayjeehé xuta Israel
kits'ínsihin én nda tsuhu Ntianá. B'i kitsú
Isaia: “Ji Ntia, ¿yá xi kis'ejihin én xi
y'enijmíi?” 17 Kui b'a maha, s'ejinná Ntianá
nk'ie nga nu'yáá éhen, ko nu'yáá éen nk'ie
nga s'enijmíná Jesucristo. 18 Tunga b'ahá
xian: ¿A najmi kinu'yáhá éen? Johon,
kinu'yá. At'aha b'i ts'ín tjít'a:

Nga ngúsuun asunntee kinu'yá ntaha,
santaha má fekuhu asunntee tsichu éhen.

19 Ko b'i ta xin ya: ¿A najmi incha kikiehé
xuta Israel ni xu'bi? Tjun Moise b'i ts'ín
y'ét'a éhen Ntianá:

An ts'ian nga jun kama xintak'un
xi tu a xutahá,
ko ts'ian nga n'ekjankoo
xi najmi chumi nihi xi mankjihin.

20 Ko askahan kama k'un Isaia nga b'i ta
ts'ín y'ét'a éhen Ntianá:

Xi najmi tsangisjaina, kui xi kisakúhu an,
ko xi najmi kingjásjaiyana, kui xi
tsakuchjíhi yjona.

21 Ngat'a ts'e xuta Israel b'i ts'ín tjít'a:
“Nku nistjin ntanta kik'ana nga kingjen-
téhe ntsa nku naxinantá xi najmi nt'é'én ko
si.”

11

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ta tjín ajihin xuta xi ntje judio tjehen ra xi ja ts'anki

1 Kui nga b'a xihinna, ¿a kits'ín t'axíhín
Ntianá xutaha? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí
yjehe! At'aha ta nda Israel ná, ntjehe
Abraham. Ntje cháná Benjamin y'ahana.
2 Najmi y'éjña t'axín Ntianá xuta xi ts'e xi
j'ájin títjun. ¿A najmi yanú xi nkú ts'ín tjít'a
xujun éhen Ntianá má nga nda profeta Elia
kinchjako Ntianá ko tsatéjéne xuta Israel?
B'i ts'ín tjít'a: 3 “Ji Ntia, ja kits'ínk'ien xuta
xu'bi já profeta xi ts'i ko ja kits'ínkatsún
nachan chjehi. Tu nkuhú an tíijña sa. Ta
incha mjehe ta ts'iínk'ienna.” 4 Tunga b'ahá
kitsú Ntianá: “Ja kits'in ts'an yatu mii já xi
najmi tsasinkúnch'int'aha ntia Baal.”
5 B'a ta tíma nistjin nd'ai. Tu ngat'aha
kjuandaha Ntianá tjíntu sa chuba xuta xi
Ntianá j'ájin. 6 Tsa tu ngat'aha kjuandaha
Ntianá kichj'ajihin xutai, tsuhu ra nga na-
jmi kichj'ajin tu ngat'aha ni nda xi incha
kits'ín. At'aha tsa tu ngat'aha ni nda xi
incha kits'ín xuta kichj'ajihin, kjuandaha
Ntianá najmi ta chjíhi ra ma.
7 Kui b'a maha, ¿mí nihi xi kama? Najmi
kisakúhu ni xi tsangisjáí xuta Israel. Xi
j'ájin ní Ntianá, kui ní xi kisakúhu niu.
Xingisoo kama ndjá animaha. 8 B'a kama
xi nkú ts'ín tjít'a: “Ntianá kitsjáha xu-
ta xu'bo kjuankjintak'un tiya, tunkun xi
najmi skuekoho ko tjabaxínñju xi najmi
kuint'ékoho santaha nistjin nd'ai.”
9 Ko b'i ta kitsú ya David:

Kasaténkiko s'íhi xuta xu'bo,
ta kuihi kats'ínndyjajihin ko kats'ínk'íéchjíhi.
10 Incha katuma ka tu xi najmi ta skuehe,
ko musu incha katuma sín.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ta n'ek'anki xuta xi najmi ntje judio tjehen ra

11 Kui nga b'a xihinna, ¿a tu niyá
kis'entuhú xuta Israel nk'ie nga kisaténki?
¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! B'i ní
kama. Tu ngat'aha nga najmi kint'é'éhen
Ntianá xuta Israel, kui nga j'aihi ra én
xi ts'iínk'ankihi xuta xi najmi ntje Israel
tjehen ra, tu xi b'a ts'ín kama xintak'uhun

xuta Israel. 12 Tsa tu ngat'aha nga najmi
kint'é'éhen Ntianá xuta Israel, tsa kui
ngat'oo kisakúhu ra kjuanchináha Ntianá
xuta xi tjín asunntee, ko nk'ie nga kisaténki
Israel kisakúhu kjuanchináha Ntianá xuta
xi najmi ntje Israel tjehen ra, ¿nkú sa kama
nk'ie nga sakú ngáha ra xuta Israel ante xi
ts'e nginkun Ntianá?
13 Tínchjakonuu jun xi najmi ntje Is-
rael tjehennuu. Ntianá kits'ín mana nda
postruhu xuta xi najmi ntje Israel tjehen ra
ko xinya kjuachánkaha xána. 14 B'a ts'ian
tsa tu ahá ni ngat'anuu kama xintak'uhun
ntjena, tsa tu xi b'a ts'ín n'ek'ankihi k'ua.
15 At'aha kisakúhu kjuajyu nginkun Ntianá
xuta xi tjín asunntee nk'ie nga kin'e t'axín
xuta Israel. Kui nga, ¿nkú sa kama nk'ie
nga n'ekjáín ngáha ra? Sakú ngáha ra nga
k'úéntu tík'un xuta k'ien.
16 Tsa tsje nginkun Ntianá na'yu xi
n'endakoho ninkuan chje xi 'bai tjuhun
Ntianá, tsuhu ra nga ta tsje ngayjee na'yu
ninkuon. Tsa tsje nginkun Ntianá kjamaha
nku yá, tsuhu ra nga ta tsje tjiaha. 17 Xuta
Israel, kui xi nkú joyaha tjia xi kitit'áha
nku yá olibo, ko ji xi nkú joyaha tjiaha yá
olibo jñá. Tunga jihí kis'et'ai antehe tjia xi
kitit'óo ko kisakút'aihi kjuatík'un xi tíjñajin
kjamaha yá olibo xi ndoo. 18 Tunga najmi tu
nk'ahá n'esjei yjohi, tsa b'a kuixín nga ji xi
'yún nda sai nga tjia xi kitit'óo. Tsa mjehi
nk'a n'esjei yjohi, tu sahá n'ekj'áítsjein nga
kjamaha yóo y'aha ri. Najmi ji xi kich'ai
kjamo.
19 Kutsa b'ahá kuixín: "Tu xi an
s'et'ahana antehe yóo, kui nga kitit'áha."
20 B'a tjín. Tunga kitit'áhá at'aha najmi
kis'ejihin Ntianá, ko ji ndjá tisinjñai
nd'ai at'aha s'ejihin. Kui nga najmi tu
n'enkjíntak'uhunni tsa ji xi 'yún nda sai.
Tu sa ní tinkjúín Ntianá. 21 At'aha tsa Ntianá
najmi kits'ínndyjat'aha tjia xi ndaha yá
olibo, ¿a tu kjehé ji ts'iínndyjat'ahi nga tu
kisut'aní yóo?
22 Chasei xi nkú ts'ín nda ko ndjá ts'ínko
Ntianá xuta. Ndjá kits'ínko xi kisaténki ko
ji nda kits'ínkohi. Ko nda ts'iínkohi tsa tu
nku kuinchunjínní kjuandaha. Tunga tsa
najmi b'a n'ei, ko ta ji kuichát'ahi. 23 Ko ta
xuta Israel, tsa ngjuaikj'áha ra animaha ko
s'ejihin Ntianá, k'uai ngáha ra ante xi ts'e.
At'aha tjíhin nga'yún Ntianá nga tsjá ngáha
ra ante xi ts'e xuta Israel ajihin yá olibo.
24 At'aha ji xi nkú joyaha tjiaha yá olibo jñá
tu kis'et'aní antehe yá olibo xi ndoo. Kui b'a
maha, ¿a najmi kamahá k'uai ngáha ra xuta
Israel antehe? At'aha kui xi tjia xi ndoo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kama nimaha Ntianá ngayjee xuta

25 Jun já nts'e, mjena nga choo nku ni
xi y'éjña 'ma Ntianá, tu xi najmi nk'a
n'esjehenu yjonuu. K'ua xi tjín ajihin
xuta Israel kama ndjá animaha. B'a
kama santa nkúhu nga sakúntehe nginkun
Ntianá ngayjee xuta xi najmi ntje Israel
tjehen ra. Kui xi tjíhin nga n'ek'anki.
26 Nk'ie nga ja b'a kama, ta n'ek'anki ngayjee
xuta Israel. Xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá:
Nanki Sion nibaha xi ts'iínk'anki xutana,
kui xi kjéxihin kjuach'onk'uhun ntjehe Ja-
cob.
27 Kui nii xi y'endáka xutana nga ts'ian,
nk'ie nga ja kjexían ngatitsuhun.
28 Najmi mjehe xuta Israel én nda tsuhu
Ntianá. Ngandanuu xuta kontraha Ntianá
tsichu ma. Tunga tjohó ra Ntianá xuta
Israel tu ngat'aha nga Ntianá j'ájin ntje
cháha. 29 At'aha najmi kje'á Ntianá ni xi tsjá
ko ta ndaha najmi ts'ín t'axín xuta xi j'ájin.
30 Nistjin nk'ie, najmi kinu'yá'óhoon
Ntianá, tunga tíbase nimahánuu nd'ai tu
ngat'aha nga najmi kint'é'én xuta Israel.
31 Ko santaha nistjin nd'ai najmi tínt'é'én
xuta Israel, tu xi ta chase nimaha ra tu
ngat'aha nga jun kichase nimanuu. 32 B'i
tjíhin ra nii. Ndaha nku xuta xi tjín najmi
nt'é'éhen Ntianá. Ntianá y'éjñaha xuta
nga najmi kint'é'én, tu xi nkuhú nga kama
nimaha ra ngayjee.

B'i ts'ín kits'íntsjoho Pablo Ntianá

33 ¡Á b'a nkjún ts'ín chánkaha
kjuanchináha Ntianá! ¡Á b'a nkjún ts'ín
nanka ts'ínnkjink'uhun ko á b'a nkjún ts'ín
tsehe kjuankjintak'uhun! Najmi tjín xi
mankjihin ni xi ts'ín Ntianá ko najmi ch'a
maha tsuya á b'a ts'íhin.
34 At'aha, ¿yá xi be xi nkú ts'ín
ts'ínnkjink'un Ntianá?
¿Yá xi kitsúyaha ni xi tjíhin nga ts'iín?
35 ¿Yá xi kits'ínkienyaha tsa mí nihi,
tu xi Ntianá tjíhin nga ts'iínk'óya ngáha ra?
36 At'aha Ntianá kits'ínnda ngayjee ni xi
tjín. Ngat'aha ko nga tsjoho tjíhin niu.

¡N'ẹkié yjoná nga tjíhin kjuachánka Ntianá tu nkjéhé ni! B'a katuma.

12

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tintsubaá nd'ai nga ja yjankiá Cristo

1 Kui b'a maha, já nts'e, at'aha tíbase nimaná Ntianá, kui nga tíbankihinuu nga ngayjehe tak'un n'ẹtsjohoo Ntianá, nga n'ẹkjas'ohoon yjonuu xi nkú joyaha nku chjẹ tík'un xi tsje ko xi sasíhin Ntianá. 2 Najmi tu bintsuboo xi nkú ts'ín tjíntu xuta asunnteẹ. Tu sa ní n'ẹk'óntjaiyo yjonuu xi nkú ts'ín Ntianá títs'ín tsẹtsẹ kjuankjin-tak'unnuu, tu xi b'a ts'ín kamankjihinnuu ni xi mjehẹ Ntianá, ni xi nda, xi sasíhin ko xi ja nda tsichu ma.

3 Nga nkúnkú jun tínchjakonuu, at'aha Ntianá kitsjána kjuandaha. Najmi tu nk'a n'esjo yjonuu. Nkú ní ts'ín tjíyanuu. B'a ts'ín n'ẹsjo yjonuu xi nkú ts'ín kitsjánuu Ntianá nga s'ẹjinnuu. 4 At'aha xi nkú ts'ín nkjin tíkjá maha ni xi y'aha yjonintená ko xi nkú ts'ín kj'aí kj'aí xá xi kik'ahi nga nkúnkú, 5 b'a ta joyaha ñá. Nkjin mahaná tunga nkuhú yjoninte kamakaá Cristo. Nga nkúnkáá kich'aá xinkiá.

6 Kj'aí kj'aí ni xi maná n'eé. Kui kjuanda xi kitsjáná Ntianá nga nkúnkáá. Xi Ntianá kitsjáha éhẹn tu xi ts'iínkjas'ehen, kui xi katsúya éhẹn Ntianá xi nkú ts'ín kik'aihi nga s'ejihin. 7 Xi kik'aihi nga kuasinko xuta, kui xi katasinko xuta. Xi kik'aihi nga kuakúya, kui xi katakúya. 8 Xi kik'aihi nga tsjá nga'yún, kui xi katsjá nga'yún. Xi kik'aihi nga tsjá toon, kui xi ngayjehe animaha katsjá toon. Xi kik'aihi nga tsjén títjun, kui xi kixi katjiko xáha. Xi kik'aihi nga kuasẹ nimaha xuta, kui xi tsjo kat'ehẹ nga b'a kats'ín.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kjuatjo tíjñajinná

9 N'ẹtjó kjuaxi xinkiu. Najmi tu n'esiuhuun ni xi ch'onk'un. Ni xi nda ch'a ntsja ntsjon. 10 B'i ngján n'ẹtjó xinkiu xi nkú ts'ín tjoho xinkjín xi nts'ẹ maha, at'aha nts'ohó mahanuu xinkiu. 'Yún chankjún so xinkiu. 11 Kixi n'oo ni xi tín'o ko najmi tu n'ets'o. Tu xí tsjohó kat'ehẹ animanuu nga n'oo ni xi mjehẹ Nda Ntianá. 12 Tsjo kat'enuu nga chúyohoo ni xi tsjánuu Ntianá. N'ẹchúkjuo kjua'un xi tíyo. Najmi tu n'ekj'ajiun nga chubakoo Ntianá. 13 Tjohoon ni xi ndyjat'áha xuta xi yjanki Ntianá ko nda n'ẹkjóhoon xi kuichúk'unnuu.

14 Chubantjo xuta xi tjẹnnki unkienuu. B'a t'ihuun Ntianá nga nda kats'ínkoho. Najmi tu ni xi najmi nda binchinó nga kamat'ain. 15 Tsjo kat'ekonuu xi tsjo tjíhin. Ch'iíko xi tíkjintá. 16 B'i ngján nda chasoho xinkiu. Najmi tu nk'a katumanuu yjonuu. Tu sa ní nda chasoho xuta x'an. Najmi tu xuta nkjink'un n'e ma suboo yjonuu.

17 Najmi tu ch'on n'ohoo xi ch'on títs'ínnuu. Chasẹ nínú xi nkú ts'ín nda kama n'oho ngayjẹẹ xuta. 18 Tsa kama, tsa aya ntsoo tíjña, kas'ekonuu kjuajyu ngayjẹẹ xuta. 19 Já nts'ena, najmi tu n'e ngajoyo ni xi tín'enuu. Aya ntsja ní Ntianá t'ejñayo xi b'a títs'íun. At'aha b'i ts'ín tjít'a éhẹn Ntianá: "Ahán xi k'uasjé chjíá, an xi tsjaha chjíhi. B'a títsu Ntianá." 20 B'i ta ts'ín tjít'a ya: "Tsa tíma bjoho nda kontrahi, tjeihin ni xi kjinẹ. Tsa tíma xintáha, tjeihin ntá xi k'úí. At'aha tsa b'a n'ẹi, tu ni xí kama subahá ra nda kontrahi." 21 Najmi tu 'baintei tsa kjuach'onk'uun xi ts'iín nganahi. Tu sa ní ni xi nda n'ẹi. B'a ts'ín n'ẹ nganaha ri ni ch'onk'uun.

13

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tjíhin nga chankjún xi batéxuma

1 Ngayjẹẹ xuta tjíhin nga kuint'é'éhẹn xi batéxuma. At'aha xá xi tjíhin xi batéxuma nginkun Ntianá nibáha ra. Ntianá y'éjña xóo. 2 Kui nga xi fi kontraha ra xi batéxuma, kui xi tífi kontraha ni xi ja y'éjña Ntianá. Ko xi b'a títs'ín, ta kuihi tíbangisjai suba nga n'ẹkokjuaha.

3 At'aha já xi batéxumoo najmi tjíntu tsa tu xi ndjá ts'ínkoho xuta xi nda ni xi títs'ín. Xuta xi najmi nda ni xi títs'ín, kui xi b'a kats'íhin. ¿A mjehi nga najmi ndjá ts'iínkohi já xi batéxumoo? Tsa b'a, nda n'ẹi, ko nda ts'ín kuasẹhi já xi batéx-umoo. 4 At'aha ngandahi ní títs'ínxát'aha ra jóo Ntianá. Tunga tsa ni xi najmi nda tín'ei, tjíhin nga kuinkjúín tu ngat'aha ni xi ts'iínkohi jóo. At'aha najmi tu a tjíhin xá jóo. Ntia níná títs'ínxát'aha tu xi ts'iínk'íéchjíhi ko ts'iínkokjuaha xi ch'on títs'ín. 5 Kui nga tjíhin nga kuinú'yá'éhẹn raá já xi batéxumoo, najmi tu ngat'aha ni

tsa ts'iínk'íéchjíná ni xi n'eé. B'a ní n'eé tu xi je s'eyaha kjuankjintak'unná nginkun Ntianá.
6 Kui kjuaha nga b'echjíhinu ni xi f'áchjínuu já xi tjíhin xá, at'aha kui xi tíincha ts'ínxát'aha Ntianá. Xáha tíincha ts'ín. 7 Tjohoon ni xi kanéhe nga nkúnkú jóo. T'echjíhuu xi f'áchjíntjai ni xi tjínnuu ko xi f'áchjíntjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma. Chankjún xi nkú ts'ín tjíhin nga chankjún, ko nda n'esiuhuun xi nkú ts'ín tjíhin nga nda n'esihin.

B'i ts'ín tsakúya Pablo mí kjuaha nga n'etjóhoná xinkiá

8 Najmi tu chumi nihi xi katsjennuu. Tjohoon kjuatjo xinkiu. At'aha xi tjoho xinkjín, kui xi títs'íntjusun ngayjee kjuatéxumaha Ntianá. 9 B'i ts'ín tjít'a kjuatéxumoo: "Najmi tu ch'at'aihi chjiíhin. Najmi tu n'ek'iein anima. Najmi tu n'ei ndyjé. Najmi tu fasihin ni xi tjíhin xuta." Kui kjuatéxumoo ko ngayjee kjuatéxuma xingisoo nkuhú bichú majihin kjuatéxuma xu'bi: "N'etjóí xutahi xi nkú ts'ín tjohi yjohi." 10 Xi tjoho xinkjín, kui xi najmi ch'on títs'íhin. Kui nga bichútjusuhun kjuatéxumoo ajihin xuta xi tjíhin ra kjuatjo.
11 B'a n'oo at'aha yo nistjin xi kich'aá nd'ai. Ja chubaha nga n'ekj'áhaá yjoná nga kuintsuba ndaá. Ja 'yún chuba ndyjaha nd'ai nk'ie nga Ntianá ts'iínk'ankiná. Najmi b'a ta tjín ndyjaha ra xi nkúhu nk'ie nga kis'ejinná. 12 Ja ma kuichúhú chuba. Najmi ta n'ehená ngatitsun, ataha nk'ie nga ngatitsun n'eé, b'a joyaha xi nkúhu tsa má jyuun tintsubaá. Ni xi nda n'eé. Kui xi b'a ta joyaha xi nkúhu tsa má ndzjen tintsubaá. K'úéndaá yjoná tu xi kuinimajíhinná má ndzjeen.
13 Kixi tankínkaá yjoná xi nkúhu xuta xi tjíma nga nistjiun. Najmi kuintsubaá tsa tu xi s'ihiná ko chineé. Najmi tjíhin nga chuba súntukonáá xinkiá ko tsa n'ejnu n'et'aá. Ko ta ndaha najmi tu bixkjankaá xinkiá ko tsa kama xin k'aán ni xi tjíhin. 14 Tu sa ní tinúngijiun yjonuu Nda Ntianá Jesucristo ko najmi tu n'enkjíntak'un xi nkú ts'ín n'ehenu ni xi mjehe yjoninte ngatitsuun.

14

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjíhin nga n'ek'anjiá jé xinkiá

1 Nda n'ekjóhoon xi najmi ndjá síjñajin xi nkú ts'ín s'ejinná, ko najmi tu b'esikoo ngat'aha xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un. 2 Tjín xi b'a ts'ín s'ejihin nga ma kjine tu mí nichinehé ni, ko tjín ngá xi najmi ndjá síjñajin xi nkú ts'ín s'ejinná kui nga tu xkahá kjinehe. 3 Xi kjine tu mí nichinehé ni najmi tjíhin nga ch'on ts'ín kuasehe xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine. Ko xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine najmi tjíhin nga ts'iínk'anji jé xi kjine tu mí nichinehé ni. B'i incha kats'ín at'aha Ntianá ja kits'ínkjáíhin nga joo. 4 ¿Yáha ji xi tín'ek'anjihinni jé nda musuhu xi kj'aí? Tsa ndjá síjña nda musu ko tsa tísaténki, Nda Ntiaha kjinehe ni xu'bo. Tunga ndjáhá kuasijña, at'aha tjíhin nga'yún Nda Ntianá nga ndjá ts'iínkasíjñaha.
5 Tjín xi b'a maha nga 'yún nkjún sa nku nistjin nga kj'aí nistjin, ko tjín ngá xi tu nku chuba maha nistjiun. Nkúnkú tjíhin nga ts'iínnkjink'un sisin xi nkú ts'ín behe k'un. 6 Xi benkjún nku nistjin, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Nda Ntianá. Ko xi kjine tu mí nichinehé ni, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Nda Ntianá. Tsjáha máb'achjíhi Ntianá ngat'aha nichinehe. Ko xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Nda Ntianá ko ta tsjáha máb'achjíhi Ntianá.
7 Najmi tjín ajinná xi kuenta ts'e suba tíjña tík'uhun ko tsa kuenta ts'e suba 'mehe. 8 Tsa tintsuba tík'aán, Nda Ntianá tintsuba tík'uhunná. Ko tsa tíbayaá, Nda Ntianá tíbayahaná. Kui b'a maha, ndaha tsa tintsuba tík'aán ko ndaha tsa tíbayaá, Nda Ntianá ts'ená. 9 At'aha kui kjuaha k'iehen Cristo ko j'áíya ngáha ra ngabayoo, tu xi b'a ts'ín kamaha Nda Ntiaha xuta k'ien ko xi tjíntu tík'uun.
10 Ko máha ji, ¿á ji tíchasehe ri tsa nda ko tsa najmi nda títs'íhin nda nts'ei? Ko ta, ¿á kinte n'esjeheni nda nts'ei? Katumankjihin nga ndyjun nkini kuasehe Ntianá mí nihi xi kin'eé nga nkúkáá. 11 B'i ts'ín tjít'a éhen Ntianá:
Ahán xi tíijña tík'an, títsu Ntianá.
Kuasinkúnch'in ngayjee xuta nginkán,
ko ngayjee ts'iínkie yjoho nga an xi Ntia.
12 Kui b'a maha, nga nkúnkáá n'ekjas'eheén kuenta Ntianá ni xi kin'eé.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjíhin nga n'endyjajihiín xinkiá

13 Kui nga najmi ta chasehe raá tsa nda
ko tsa najmi nda ni xi títs'ín xinkiá. Tu sa
ní chasoo xi nkú ts'ín najmi n'endyjajihuun
nda nts'o ko xi nkú ts'ín najmi n'ekijnejiun
ngatitsun. 14 S'ejinna Nda Ntianá Jesu
ko be nga ndaha nku ni najmi chuntí
ninkun. Tunga tsa tjín xi: "Chuntí ni xu'bi
nginkun", tsa kuitsu, tu nginkun ndohó
chuntí niu.
15 Tunga tsa tu ngat'aha ni xi tíchinei
títs'ínndyjajihin ra yjoho nda nts'ei, najmi
ta tín'etjóhoni nda nts'ei ma. Najmi tu
'baintei tsa tu ngat'aha nichinehi ndyjaha
xuta xi k'ienntjáíhi Cristo. 16 Najmi tu
'bainto tsa ch'on ts'ín kuinchayane xuta
ni xi n'ekjóhoon nga nda. 17 At'aha ni xi
chineé ko ni xi s'iá najmi chumi ni chjíhi
ra. Nk'ie ní Espiritu Santo tsjáná nga
naxu kuintsubaá nginkun Ntianá ko nga
s'ená kjuajyu ko kjuatsjo, kui ní ni xu'bi
xi bakúchji nga ja tsitjas'enjián nga Ntianá
tíbatéxumaná. 18 Xi b'a ts'ín tíjña nginkun
Cristo, kui nii xi tsjoho Ntianá ko xuta ta
nda ts'ín nchjayanehe.
19 Kui b'a maha, tinchísjaihiná xi nkú ts'ín
s'ehená kjuajyu ko xi nkú ts'ín kuisinkaá
xinkiá nga saájián ni xi ts'e Ntianá. 20 Najmi
tu ngat'aha nichinehi n'ekatsúhunni xá xi
títs'ín Ntianá ajihin xuta xi ts'e. Kjuaxi
kjáíhin nga je nginkun Ntianá ngayjee ni-
chine xi tjín, tunga najmi ndahá tjín tsa
chinei nichine xi ts'iínkijnejihin ngatitsun
xuta xingisoo. 21 Tu sahá nda n'ei tsa najmi
chinei yjo ko tsa najmi s'i binu ko tsa najmi
n'ei ndaha nku ni xi ts'iínkijnejihin ngatit-
sun já nts'ei.
22 Xi nkú ts'ín s'ejihin ni xu'bi, tu ji b'a
ts'ín kas'ejihín ri nginkun Ntianá. ¡Á b'a
nda tjíhin ts'e xi behe k'un nga nda tjín ni
xi títs'ín ko najmi títs'ínnijéhe ra kjuankjin-
tak'uhun askahan! 23 Tunga xi jo jan tímaha
nga tíkjine tsa mí nihi, ta kuihi títs'ínk'anji
jé yjoho, at'aha najmi títs'ín xi nkú ts'ín
s'ejihin. At'aha ngayjee ni xi n'eé xi fi
kontra xi nkú ts'ín s'ejinná Ntianá, kui xi
ngatitsun.

15

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tjíhin nga kuisinkaá xinkiá tu xi saájihinná ni xi s'ejinná

1 Ñá xi ja ndjá tinchajián xi nkú ts'ín
s'ejinná najmi tu n'eé ni xi tu ñá tsjo
subaháná. Tjíhin ni nga n'ekjáíhiín xi najmi
kjee ndjá tíinchajin xi nkú ts'ín s'ejinná.
2 Nga nkúnkáá tjíhin nga n'eé ni xi tsjoho
xinkiá ko ni xi ngandaha n'eé, tu xi saájihin
xi nkú ts'ín s'ejinná. 3 At'aha ko ta Cristo
najmi ni xi tsjoho kits'ín. Ni xi tjít'a ní
éhen Ntianá má b'a títsu kits'ínkjáíhin: "Én
ch'on tsu xi kitsúhi xuta, kui xi j'aisaténa."
4 Ni xi kis'et'a nistjin nk'ie, kis'et'a tu
xi kuakú niyáhaná. At'aha ajin xujun
éhen Ntianá sakújinná kjuatsenta ko sakú
nga'yúnná tu xi chúyaha raá ni xi tsjáná
Ntianá.
5 Ntianá xi tsjáná kjuatsenta ko tsjá
nga'yúnná, kui xi katsjánuu nga nkuhú
n'enkjínk'un xi nkú ts'ín tjíyaha Cristo Jesu.
6 Nkuhú kas'eya animanuu ko nkuhú ka-
tuma ntanuu. B'a ts'ín n'ekiehenu yjonuu
nga tjíhin kjuachánka Ntiaha ko Na'mihi
Nda Ntianá Jesucristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga xuta xi najmi ntje judio tjehen ra tsichujíhin én nda tsuhu Cristo

7 Kui b'a maha, b'i ngján nda n'ekjáíhin
ruu xinkiu xi nkú ts'ín nda kits'ínkjáínnuu
Cristo, tu xi s'ejña chjihi kjuachánkaha
Ntianá. 8 At'aha an b'a tíxinnuu. J'ai
Cristo ngandaha xuta xi ntje judio tjehen
ra. Tsakúchji nga ts'ín Ntianá ni xi kitsú nga
ts'iín. J'ai ts'íntjusun ni xi kitsúya títjuhun
Ntianá ntje cháha xuta judio. 9 B'a ts'ín ko
ta xuta xi najmi ntje judio tjehen ra ts'iínkie
yjoho nga tjíhin kjuachánka Ntianá, at'aha
ko ta kui kichase nimaha xi nkú ts'ín tjít'a
éhen Ntianá:

Kui nga xínyahana kjuachánkahi ajihin xu-
ta xi tjíntu asunntee,
ko séhe nga ts'intsjoho.

10 Ko b'a ta ts'ín tjít'a ya:

Jun xuta xi tintsuboo asunntee, n'etsjokoo
xutaha Ntianá.

11 Ko b'a ta títsu sa:

N'etsjohoo Ntianá ngayjee xuta xi tjíntu
asunntee.
Chanink'o Ntianá ngayjee xuta naxinantá
xi tjín.

12 Ko b'a ta ts'ín y'ét'a nda profeta Isaia:

Stjúkjá nda xi kama kjamaha Isai,
nda xi kj'uaítéxumaha xuta xi tjíntu asun-
ntee,
kui kama 'yún tak'un xuta.

13 Ntianá xi tíma 'yún tak'aán, kui xi
kats'íntsejínyje animanuu kjuatsjo ko

kjuajyu, jun xi s'ejinnuu Ntianá. Katsjá nga'yúnnuu Espiritu Santo tu xi tu nku ndjáhá kuinchajihinnu ni xi tíchuyóhoo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kui xi nku nda postru xi ts'ínxájihin xuta xi najmi ntje judio tjehen ra

14 Behe k'an, já nts'e, nga kitsejíhinnuu kjuanda ko kjuankjink'un, tu xi kama k'uai niyáha ruu xinkiu. 15 Tunga tjíhín ni xi tíma k'an tíb'et'á xujunnuu ei tu xi najmi n'echayahanu. At'aha Ntianá kitsjána kjuanda xu'bi 16 nga an xi ts'inxát'aha Cristo Jesu ngandaha xuta xi najmi ntje judio tjehen ra. Tíb'enijmíhi én nda tsuhu Ntianá xuta xi najmi ntje judio tjehen ra tu xi kuichú maha chje xi tsjoho Ntianá, chje xi títs'ín tsje Espiritu Santo.

17 Tsjo mana nga nchjanijmíya xá xi kitsjána Cristo Jesu nga ts'inxát'aha Ntianá. 18 At'aha najmi ma k'an nchja ni xi kj'aí, tu nkuhú xi nkú ts'ín ts'ínchjénna Cristo tu xi kuint'é'éhen ra Ntianá xuta xi najmi ntje judio tjehen ra. Cristo ts'ínchjén ntana ko xána 19 ko nkjin tíkjá kjuankjún xi bakúchji nga'yúhun. Nga'yúhun Espiritu Santo b'a títs'íun. B'a ts'ín jehena nga y'enijmíá én nda tsuhu Cristo nanki Jerusalen ko santaha má nga 'mi Iliriico.

20 Y'enijmíá én nda tsuhu Cristo ante má nga najmi kjee ch'a b'énijmíhi. B'a kits'ian at'aha najmi kama mjena y'esún saha xá xi kik'atuts'ihin xuta xi kj'aí. 21 Tu sa ní títs'ian xi nku ts'ín tjít'a éhen Ntianá:

Xi najmi kjee 'miyaha yáha kui, kui xi skuehe.
Ko xi najmi kjee nt'é yáha kui, kui xi kamankjihin.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nk'ie nga mjehe nguaisehe xuta ninku Roma

22 Nkjin niyá najmi kisakú niyána nga kama kfínsehenuu, 23 tunga nd'ai ja kama ndjuúna xá xi títs'ian ante xi tjín ei ko ta ja tjíhin nú nga mjena kfínsenuu. 24 Kui nga mjehena nga skuenuu nk'ie nga kfían España, at'aha mjena yo kfian. Tsjo kamana nga kúátejñajinnuu chuba nistjin. Nk'ie nga kj'ua yo, tisinkonú nga ts'inndjaá niyána.

25 Tunga nd'ai nanki Jerusalen tífia. Xuta xi kikj'áts'e Ntianá kfíinsinka yo. 26 At'aha ngayjehe k'un xuta ninku xi tjín ante Macedonia ko ante Akaya incha kits'ínsun toon tu xi ts'iínkjihi ra xuta x'an xi kikj'áts'e Ntianá xi tjíntu Jerusalen. 27 Tsjo kamaha nga b'a incha kits'ín. Ko kjuaxi nga tjehen ts'e xuta xu'bo. At'aha nd'ai títs'ínkjáíhin xuta xi najmi ntje judio tjehen ra ni xi ts'e Ntianá, ni xi Ntianá kitsjáha xuta xi ntje judio tjehen ra. Kui nga xi najmi ntje judio tjehen ra tjíhin nga kuasinkoho nga kuakjányako xuta xi ntje judio tjehen ra ni xi tjíhin ei asunntei. 28 Kui b'a maha, nk'ie nga ja kama ndjuúhuna xá xu'bi ko nk'ie nga ja ts'inkjas'en ni xi kama ñjakúu, as'aíhí ní kfían España ko kj'ua má nga tintsuboo. 29 Be nga Cristo tu xí ndahá ts'iínkoná nk'ie nga kama ñjakáá.

30 Jun já nts'e, ngat'aha Nda Ntianá Jesucristo ko ngat'aha kjuatjo xi tsjáná Espiritu Santo tíbankinuu nga chubantjainú nginkun Ntianá. B'a ts'ín n'ekohonú nga'yún. 31 Tinchíhuu nga najmi tu kasatéjña xuta xi najmi s'ejihin Nda Ntianá xi tjíntu ante Judea. Ko ta tinchíhuu nga xuta xi kikj'áts'e Ntianá xi tjíntu nanki Jerusalen nda ts'ín ts'iínkjáíhin ni xi kfínkoho. 32 B'a ts'ín tsjo tjíhinna nga kuichusenuu ko ts'inkj'áíya ichí kutju ajinnuu. B'a katuma tsa b'a ts'ín mjehe Ntianá. 33 Ntianá xi tsjáná kjuajyu kat'ejñajinnuu ngatentoo. B'a katuma.

16

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjíntu Roma

1 Be na nichjaá Febe. Ninku xi tjín nanki Cencrea ts'ínxát'a. 2 Ngat'aha Nda Ntianá nda n'ekjóhoón xi nkú ts'ín tjíhin nga n'eé ñá xi xutaha Ntianá mahaná. Tisinkoo nga tjohoon tu mí nihí ni xi machjéhen. At'aha nkjin nkjún xuta tsasinko ko ta tsasinkona.

3 Tjohoon kjuasuniñana Priscila ko Akila, xi ta títs'ínxát'aha Cristo Jesu xi nkúhu an. 4 Najmi incha kitsankjún tsa kuayá ngat'ana. Títsjaha máb'achjíhi ngat'aha ni xi incha kits'ín. Najmi tu nku an xi b'a tíxian. B'a ta tíincha tsu ngayjee xuta ninku xi najmi ntje judio tjehen ra.

5 Tjohoon kjuasuniñana xuta ninku xi ma ñjakú ni'yaha Priscila ko Akila. Tjohoon kjuasuniñana Epeneto. 'Yún tjona ndo. Ajihin xuta xi tjín ante Asia, kui

xi tjun kis'ejihin Cristo. 6 Tjohoon kjuasuniñana Mariа. 'Yún tse xá xi kits'ín ajinnuu. 7 Tjohoon kjuasuniñana Androniko ko Juniаs, xi ta ntje judio tjehen ra. Ta kis'eya'yúnka nubayá jóo. Ta já postruhú jóo ko yankjún. Kui tjun kis'ejihin Cristo nga an.

8 Tjohoon kjuasuniñana Ampliato. 'Yún tjona ndo at'aha ta s'ejihin Nda Ntianá. 9 Tjohoon kjuasuniñana Urbano, kui xi nkúhu jin ta Cristo títs'ínxát'aha. Tjohoon kjuasuniñana Estakis. 'Yún tjona ndo. 10 Tjohoon kjuasuniñana Apeles, xi ja tsakúchji nga 'yún s'ejihin Cristo. Tjohoon kjuasuniñana xuta xinkjín Aristobulo.

11 Tjohoon kjuasuniñana Herodion, xi ta ntje judio tjehen ra. Tjohoon kjuasuniñana xuta xinkjín Narciso, xi ta s'ejihin Nda Ntianá. 12 Tjohoon kjuasuniñana Trifena ko Trifosa, xi ta títs'ínxát'aha Nda Ntianá. Tjohoon kjuasuniñana Persida, xi 'yún tjona ko xi 'yún tse xá xi kits'ín at'aha Nda Ntianá tjenki.

13 Tjohoon kjuasuniñana Rufo, xi Nda Ntianá j'ájihin, ko naaha, xi ta ko an basehe xi nkúhu tsa naana maha. 14 Tjohoon kjuasuniñana Asinkrito ko Flegonte ko Hermes ko Patrobas ko Hermas ko já nts'eé xi tjíntujíhin. 15 Tjohoon kjuasuniñana Filologo ko Juliа ko Nereo ko na nichja ko Olimpas ko ngayjee xutaha Ntianá xi tjíntujíhin.

16 B'i ngján súniñohoo xinkiu. Títs'ínkjinuu kjuasuniña ngayjee xuta ninku xi ts'e Cristo.

17 Jun já nts'e, tíbankinuu nga chúhuun yjonuu xi bakjánya xuta ko xi ts'ínndyjajihin xuta. Kui xi fi kontraha ni xi ja tsinchiyó. N'e t'axíhuun yjonuu xuta xu'bo. 18 At'aha xi b'a títs'ín najmi títs'ínxát'aha Nda Ntianá Jesucristo. Ni xi tsjo níhi tíincha bangisjai. Én sin én nda nchja nga b'anachaha xuta xi najmi kjee 'yún mankjihin ni xi ts'e Ntianá.

19 Ya tu má xi tjehén ni nga tínu'yá'ón. Kui nga tsjo mahana ngat'a ts'ajun ko mjena nga 'yún kamankjin sanuu ni xi nda ko nga kuankín t'axíhuun ni xi najmi ndoo. 20 Ntianá xi tsjáná kjuajyu, kui xi ts'iín nga n'e nganoho ndanindoo. Kas'enuu kjuandaha Nda Ntianá Jesucristo.

21 Timoteo títs'ínkjinuu kjuasuniña. Kui xi tjenkona nga tín'exát'aihi Jesucristo. Ta títs'ínkjinuu kjuasuniña Luciо ko Jason ko Sosipater, xi ta ntje judio tjehen ra.

22 Ko ta an Terciо xi títs'inntá xi nkú ts'ín títsuyana Pablo, títs'inkjínuu kjuasuniña, an xi ta s'ejinna Nda Ntianá.

23 Gayo títs'ínkjinuu kjuasuniña. Ni'yaha tíijña. Yo má nga ma ñjakú ngayjee xuta ninku. Ko ta títs'ínkjinuu kjuasuniña Erasto, xi tjíhin xá nga f'átjo toohon xuta nantio, ko ta nda nts'eé Cuarto.

24 Kjuandaha Nda Ntianá Jesucristo kat'ejñajinnuu ngatento. B'a katuma.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

25 Kan'etsjoho Ntianá. Kui xi kamaha nga ndjá ts'iínkinchánuu xi nkú ts'ín tíjña én nda tsuhu Jesucristo xi tíxinya ko tíb'enijmíá. Tís'ejña chji nd'ai ni xi kis'ejña 'ma nkúhu nú chá ján. 26 Ja tís'ejña chji nii xi nkú nga títsu xujuhun já profeta ko tín'ekint'é ngayjee xuta xi tjín asunnteе. B'a kitsú Ntianá xi tíjña tík'un sín nga b'a n'e tu xi s'ejihin ra ko kuint'é'éhen ra ngayjee xuta.

27 Ngat'aha Jesucristo kas'ejña chji síhin kjuachánkaha Ntia, kui xi nku tutuu ko xi nkjink'uun. B'a katuma.

Xujun xi tjun kits'ínkjihi ndạ postru Pablọ xụtạ nịnkụ Corintọ

B'ị ts'ín kikjaniñahạ Pablọ xụtạ nịnkụ xi tjín nanki Corintọ

1 An Pablọ, Ntiạná kits'ín mana nku
ndạ postruhụ Jesucristọ ạt'ahạ b'ạ ts'ín
kama mjehẹ. An kọ ndạ nts'eé Sostẹnẹ
2 tísuniñạihi jun xụtạ nịnkụhụ Ntiạná xi
tintsụboo nanki Corintọ. Cristọ Jesu kits'ín
nga Ntiạná kikj'áts'ẹnụu. Kinchjạnụu nga
kjụáts'ẹnụu xi nkú tạ kits'ínkọ ngatentẹẹ
xụtạ xi tụ má xi tjẹhén ni s'ejihịn Ndạ
Ntiạná Jesucristọ. Kui xi Ndạ Ntiạná kọ tạ
Ndạ Ntiahạ xụtạ xu'bọ.
3 Kas'enụu kjụanda kọ kjụajyu xi tsjáná
Ntiạ Nạ'miná kọ Ndạ Ntiạná Jesucristọ.

B'ị ts'ín tsjáhạ Pablọ máb'ạchjíhi Ntiạná nk'ie nga f'áítsjehẹn xi nkú ts'ín nda kits'ínkọhọ Ntiạná xụtạ nịnkụ Corintọ

4 Tehẹnte tsjahạ máb'ạchjí Ntiạná
nga f'áítsjenna jun, ạt'ahạ kisakúnụu
kjụandahạ Ntiạná. Cristọ Jesu kits'ín
nga kisakúnụu kui niụ. 5 Kits'ín nga
kin'ekjóhọon ngayje tíkjá kjụanchịná xi
tsjá Ntiạná. Kui kjụanchịnóọ xi nkú ts'ín
tjíhin nga chụbo kọ xi nkú ts'ín tjíhin nga
kạmankjinnụu ni xi ts'ẹ Ntiạná. 6 B'ạ ts'ín
kis'ejña chjihi ạjinnụu nga kjụaxị én nda
tsuhụ Cristọ xi kis'enịjmínụu.
7 Kui nga najmi ndyjat'ahạnụu ndaha nku
kjụanda xi tsjá Ntiạná nk'ie nga tíchuyóhọo
nịstjin nga kụakúchji yjohọ Ndạ Ntiạná Je-
sucristọ. 8 Kọ ndjá ts'ịínkinchánụu Ntiạná
santaha nịstjin xi fekuụ, tụ xi najmi tjín
ni xi n'enijéhẹnụu nịstjin nk'ie nga kj'ụaí
ngáha Ndạ Ntiạná Jesucristọ. 9 Ts'íntjusun
Ntiạná ni xi tsu. Kui xi kinchjạnụu nga
nkuhú kạmakọo Ntíhị, kui xi Ndạ Ntiạná
Jesucristọ.

B'ị ts'ín tsakúya Pablọ nk'ie nga najmi nda tjín tsa najmi nkuhú k'ụạ xinkjín xụtạ nịnkụ

10 Jun já nts'e, ngajohọ Ndạ Ntiạná Jesu-
cristọ b'ạ tíxinnụu nga nkuhú ni xi chụbo
kọ nkuhú ch'ọo xinkịu. Nkuhú kas'eyanụu
kọ nkuhú ni xi n'ọo. 11 B'ạ tíxian, já nts'e,
ạt'ahạ xinkjín Kloe kitsúyana nga kjụachán
rú tjín ạjinnụu. 12 Tjín rú ạjinnụu xi: "An
tjẹnnkia Pablọ", tíịncha tsu rú. Kọ rú tjín
ngá xi: "An tjẹnnkia Apolọ", tíịncha tsu rú.
Kọ tạ tjín rú ngá xi: "An tjẹnnkia Pedrọ",
tíịncha tsu rú. Kọ tạ tjín rú ngá kj'ạí xi: "An
tjẹnnkia Cristọ", tíịncha tsu rú.
13 Nga chasehẹ rạá, ¿a tsakjányahá yjohọ
Cristọ? ¿A Pablọhó kis'et'a kruụ ngan-
danụu? ¿A Pablọhó kikj'áts'ẹnụu nk'ie nga
kisaténtó? 14 Tsjahạ máb'ạchjíhi Ntiạná nga
najmi tjín ạjinnụu xi an tsatentá, nku tu-
tuhú Krispọ kọ Gayọ. 15 B'ạ ts'ín najmi ch'a
xi b'ạ kụitsụhu tsa an kikj'ats'ạn.
16 Tạ tsatentá xinkjín ndạ Estefạnạ. Najmi
tạ f'áítsjehenna tsa tjín sa kj'ạí xi tsatentá.
17 Ạt'ahạ najmi kui xá xi kitsjána Cristọ, tsa
xụtạ kuatentá. Nk'ie ní k'uenijmíá én nda
tsuhụ, kui ní xáha xi kitsjána. Kọ najmi én
nạnkạ ts'inchjén nga nchja, tụ xi najmi nku
én tiya kạmaha ngabayahạ Cristọ t'a kruụ.

B'ị ts'ín tsakúya Pablọ nk'ie nga ạjihịn ni xi kits'ín Cristọ kis'ejña chji nga'yúhụn kọ kjụạnkjintak'uhụn Ntiạná

18 Én xi s'enijmí ngạt'a ts'ẹ xi nkú ts'ín
k'ien Cristọ t'a kruụ, kui xi tụ a éhén
mahạ xụtạ xi tíndyja. Tụnga máha ñá xi
kin'ek'ankiná, nga'yúhụn Ntiạná maná kui
éẹn. 19 Ạt'ahạ b'ị títsu Ntiạná má nga tjít'a
xujụn:

Ts'inndyja kjụạnkjintak'uhụn já xi nạnkạ
ts'ínnkjink'un.
Ts'inndyjajian xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un já
nkjink'uụn.

20 ¿Yá ndạ xi nạnkạ ts'ínnkjink'un? ¿Yá
ndạ xi tụ xí mahá rạ xujụn? ¿Yá ndạ
xi mahạ nchjạnijmíyaha ni xi tjín ạsun-
nteị? Tụ a nihí kits'ín ma Ntiạná kjụạnkjin-
tak'un nạnkạ xi tjín ạsunnteẹ. 21 Ạt'ahạ ạjin
kjụạnkjintak'un nạnkạhạ Ntiạná y'énda
nga najmi kjụạnkjintak'un xi tjíhịn xụtạ
skụẹkọhọ rạ. Kama mje níhị nga xụtạ
xi s'ẹjihịn én xi tís'enijmíụ, nga kui xi
ts'ịínk'anki, én xi tụ a éhén mahạ xụtạ.
22 Xụtạ xi ntjẹ judiọ tjẹhẹn rạ mjehẹ
skụẹ kjụạnkjúhụn Ntiạná, kọ xi najmi nt-
jẹ judiọ tjẹhẹn rạ mjehẹ kụạsínñjuhụ nku
kjụạnkjink'un nạnkạ. 23 Tụnga jin, nga
kis'et'a kruụ Cristọ tíb'enijmíị. Kui niị xi
najmi sasíhịn xụtạ xi ntjẹ judiọ tjẹhẹn rạ
kọ tụ a éhén mahạ xụtạ xi najmi ntjẹ judiọ
tjẹhẹn rạ.
24 Tụnga máha xụtạ xi Ntiạná kinchjạhạ
nga kjụáts'e, ndaha tsa xi ntjẹ judiọ tjẹhẹn
rạ kọ tạ ndaha tsa xi najmi ntjẹ judiọ tjẹhẹn

ra, kui xi ts'ínkjáíhin nga ajihin Cristo
tsakúchji Ntianá nga'yúhun ko kjuankjin-
tak'uhun. [25] At'aha ni xi y'énda Ntianá xi tu
a nihí maha xuta, 'yún tjín saha sin nk'ie
nga ni xi ts'ínnkjink'un xuta. Ko má b'a
maha xuta nga ts'ínnkjink'un nga najmi
tjíhin nga'yún Ntianá, yo ní 'yún bakúchji
nga'yúhun nga nga'yún xi tjíhin xuta.

[26] Jun já nts'e, n'ekj'áítsjon xi nkú ts'ín
kinchjanuu Ntianá nga kjuáts'enuu. Najmi
nkjin mahanu xi yaha nga nkjink'un. Najmi
nkjin mahanu xi já k'aku. Najmi nkjin
mahanu xi nk'a tjoon. [27] Tunga xi tu a
xutahá maha xuta, kui xi j'ájin Ntianá tu xi
tsjáha ra kjuasuba já nkjink'uun. Ko j'ájin
xuta xi najmi chumi ni chjíhi ra nginkun
xuta tu xi tsjáha ra kjuasuba já xi nk'a tjen.
[28] Ta j'ájin xuta xi najmi b'achjíhi ra xuta
ko xi najmi nda tí'mihi. Ta j'ájin santaha
ni xi najmi kjee tjín tu xi kjéxihin ni xi ja
tjín. [29] B'a kits'ín Ntianá tu xi najmi ch'a
nk'a kama k'uasjehe yjoho nginkun.

[30] Tunga nkuhú kits'ín makonuu Ntianá
Cristo Jesu ko kits'ín nga Cristo tsichu ma
kjuankjintak'unná. Ngat'aha ni xi kits'ín
Cristo naxu tsichu maá nginkun Ntianá,
kikj'áts'ena ko y'échjíntjai jéná. [31] Kui
b'a maha, xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá:
"Xi nk'a k'uasje yjoho, ngat'aha ní ni xi
kits'ínkoho Ntianá, kui ní ngat'aha nga nk'a
kat'asjehe yjoho."

2

B'i ts'ín kits'ínkjáítsjehen Pablo xuta ninku Corinto xi nkú ts'ín y'énijmíhi én nda tsuhu Cristo

[1] Já nts'e, nk'ie nga tsichuk'ienijmínuu én
xi Ntianá tíb'éjña chji nd'ai, najmi én tsjo
tsu kits'inchjén ko tsa én xi nanka. [2] Najmi
kama mjena tsa kj'aí nihi kinchja ajinnuu.
Nku tutuhú Jesucristo kinchjanijmíya ko á
kruu k'ient'áha.

[3] Nk'ie nga tsátejñajinnuu najmi nda
chánka kamana yjona. Títsankjun níná
ko xí tíb'atsénkjúnná. [4] Ko nk'ie nga
y'enijmínuu ko tsakuyánuu éhen Ntianá,
najmi kits'inchjén én nkjink'un xi s'ejihin
xuta. Espirituhu ní Ntianá ko nga'yúhun
Ntianá y'ejñá chjikohona ni xi kinchja, [5] tu
xi s'ejihinnuu Ntianá xi tjíhin nga'yún, na-
jmi kjuankjink'uhun xuta.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntianá xi y'éjña chjiná kjuankjink'uhun Ntianá

[6] Tunga ajihin ní xuta xi ja tsichu
mankjihin ni xi ts'e Ntianá kjuankjink'un
n'echjéin nk'ie nga chubakoi. Na-
jmi kjuankjink'un xi ts'ínchjén xuta
n'echjéin nga chubai, ko ta ndaha najmi
kjuankjink'un xi ts'ínchjén já xi batéxuma
n'echjéin, já xi ndyja ndyjun nkini. [7] Nk'ie
ní bakuyái éhen Ntianá, chubanijmíyai
ni xi kits'ínnkjink'un Ntianá nga y'éjña
'ma. Kui niu xi y'énda Ntianá kintehe
ni nga kits'ínnda asunntee. B'a kits'ín
tu xi s'ehená kjuachánka. [8] Ndaha nku
xi batéxuma asunntei najmi kamankjihin
kjuankjintak'un xu'bi. At'aha tsa kamankji-
hin niu, najmi kingját'a kruu ra Nda Ntianá
xi tjíhin kjuachánka.

[9] Tunga b'ahá kama xi nkú ts'ín tjít'a éhen
Ntianá:

Ni xi najmi kikie xuta ko najmi kint'é,
xi ndahachí najmi kjee n'enkjínk'un,
kui nihi xi Ntianá y'énda títjun,
ngandaha xuta xi incha tjoho Ntianá.

[10] Espirituhu Ntianá y'éjña chjiná ni xi
y'énda títjun Ntianá. At'aha Espirituhu
Ntianá be sisin ngayjee ni xi tjín ko santaha
ni xi 'yún nankaha Ntianá. [11] At'aha, ¿yá
xi be xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un xuta xi
kj'aí? Nku tutuhú xuta xu'bo xi be xi nkú
ts'ín ts'ínnkjink'un. B'a ta ts'ín najmi ch'a
be xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un Ntianá. Nku
tutuhú Espirituhu Ntianá be xi nkú ts'ín
ts'ínnkjink'un.

[12] Ngat'a ts'añá bi, nginkun Ntianá nibáha
Espiritu xi kin'ekjáíhiín, najmi asuntei
ts'e. Ntianá kitsjáná Espirituhu tu xi ka-
mankjihinná kjuanda xi kitsjáná. [13] Kui
niu xi chubai nk'ie nga bakuyái. Najmi
n'echjéin én xi bitjuhu kjuankjink'uhun xu-
ta. Kjuankjink'un xi bitju níhi Espirituhu
Ntianá n'echjéin. B'a ts'ín 'miyaha ri xuta
xi tíjñajihin Espirituhu Ntianá ni xi ts'e
Espiritu.

[14] Xuta xi najmi tjíhin Espirituhu Ntianá
najmi ts'ínkjáíhin ni xi ts'e Espiritu, at'aha
tu a nihí maha. Najmi tjín nkú ts'ín kama
kamankjihin ra, at'aha nku tutuhú Espiri-
tuhu Ntianá b'éjña chji niu. [15] Xi tíjñajihin
Espirituhu Ntianá, kui xi mankjihin ni xi
tjín. Tunga xuta xi k'oo najmi mankjihin

á kj'ąí ts'ín ts'ínnkjink'uhun xuta xi tíjña-
jihin Espirituhu Ntianá.
16 At'aha b'i ts'ín tjít'a éhen Ntianá:
¿Yá xi be xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un Ntianá?
¿Yá xi tsjániyáha?
Tunga ñá bi, n'enkjínk'aán xi nkúhu Cristo
at'aha Espirituhu Ntianá tíjñajinná.

3

B'i ts'ín kitsúya Pablo xá xi kikanéhe ko xá xi kikanéhe Apolo ąjihin xuta ninku Corinto

1 Jun já nts'e, najmi kama kinchjakonuu
xi nkú ts'ín nchjaka xuta xi tíjñajihin Es-
pirituhu Ntianá. Kinchjako nínuu xi nkú
ts'ín nchjaka xuta xi asunnteę tjehen ra, xi
nkúhu xuta xi as'ąi kuakatuts'ihín ra nga
kuakakj'á éhen Cristo. 2 Kintehe ni nga ni
xi ndjá kuakuyánuu, tu ni xi najmi ndjáhá
tsakuyánuu. At'aha b'a k'un ntí xihí k'un,
ntí xi tu ntáchikihí 'bi, xi najmi ma kjine
ni xi ndjá. Ko santaha nd'ąi najmi kjee
tjíndanuu yjonuu tsa kamankjinnuu ni xi
nanka tjín.
3 Asunnteę y'a sanuu. Nk'ie nga tjín sa
ąjinnuu kjuanchini ko kjuachán, ¿a najmi
asunnteehé y'ahanuu? ¿A najmi b'ąhá ts'ín
tintsuboo xi nkú ts'ín tjíntu xuta asunnteę?
4 At'aha tjín xi: "An tjennkia Pablo", títsu
ko tjín ngá xi: "An tjennkia Apolo", títsu.
Nk'ie nga b'a tín'o, ¿a najmi b'ąhá tín'o xi
nkú ts'ín xuta xi najmi be Ntianá, xi najmi
tíjñajihin Espirituhu Ntianá?
5 ¿Yáha Pablo? ¿Yáha Apolo? Tu já
musuhú niu xi Ntianá kits'ínchjéhen tu
xi s'ejihinnuu. Nga nkúnkúi kin'ei xá xi
kitsjáni Ntianá. 6 Xi nkúhu tsa an y'entje
yá tuu ko Apolo kikuhun, tunga Ntianá-
há xi kits'ín nga kisá yóo. 7 Kui b'a maha,
najmi xi b'éntje yóo ko ta ndaha xi kuhun,
tsa kui xi chánka. Nku tutuhú Ntianá xi
kits'ín nga kisá yóo, kui xi chánka. 8 Xi
b'éntje ko xi kuhun yóo tu nku chubahá.
S'echjíhi nga nkúnkú xi nkú ts'ín kits'ínxá.
9 Nga nkúnkúi makoi xinki nga tín'exát'aihi
Ntianá. Jun xi nkú joyaha jñá xi ts'e Ntianá
xi jin tín'exájiin.
Jun xi nkú joyaha ni'yaha Ntianá. 10 Xi
nkú ts'ín tíjña kjuandaha Ntianá xi kit-
sjána, an xi kama nda maestru chjinexjó
xi kingjájña tuts'in ni'yoo. Ko kj'ąí ngá xi
tíincha kjesíntjen xjóho ni'yoo nd'ąi, tunga
ndahá ts'ín kats'ínnkjink'un nga nkúnkú xi
nkú ts'ín ngjuaindjuko xjóo. 11 At'aha Jesu-
cristo, kui xi tuts'in xjóho ni'yoo. Najmi ma
s'ejña sa kj'ąí tuts'in xjó nga xi ja kjijñoo.
12 Asun tuts'in ni'yoo kama chjúsíntjen
xjó xi kamandakoho toonsine, ko a ra
toontaba, ko a ra ndjio tsjo k'un, ko a ra
yáte, ko a ra ndji, ko a ra xka. 13 S'ejña chji
xá xi kits'ín nga nkúnkú xuta nistjin nga
kuasehe Ntianá ni xi kits'ín xuta. At'aha
nd'í xi kj'uąí kui nistjiun k'uéjña chji xi nkú
k'un xá xi kits'ín nga nkúnkú xuta. 14 Xi
kits'ínnda xjó xi kuichúkjuaha nd'íu, kui xi
ts'iínkjáíhin chjíhi. 15 Tunga xi kits'ínnda
xjó xi k'uétihi nd'íu, kui xi ndyja ni xi
kits'ín, ndaha tsa tu kui kuankihí xi nkú
maha xi nd'í bitjujin.
16 ¿A najmi yanú nga jun xi ninkuhu
Ntianá ko nga Espirituhu Ntianá tíjñajin-
nuu? 17 Tsa tjín xi ts'iínkatsún ninkuhu
Ntianá, Ntianá ts'iínkje xi b'a ts'iíun.
At'aha tsje ninkuhu Ntianá, ko jun bi, jun
xi ninkuhu Ntianá.
18 Najmi tu ch'a k'uanachaha yjoho.
Tsa tjín ąjinnuu xi b'a maha nga kui xi
nkjink'un xi nkúhu já nkjink'un xi tjín
asunnteę, tu sa ní nku nda xi najmi chumi
nihi xi maha kats'ín ma yjoho, tu xi b'a
ts'ín kuichú ma kjuaxihi nku xi nkjink'un.
19 At'aha kjuankjink'un xi tjín asunnteę, kui
xi tu a nihí nginkun Ntianá. At'aha b'i ts'ín
tjít'a éhen Ntianá: "Ntianá ts'ín nga ta kuihi
kjuamañaha já nkjink'uun jnejin." 20 Ko b'i
ta ts'ín tjít'a ya: "Ntianá be nga tu a nihí ni
xi ts'ínnkjink'un já nkjink'uun."
21 Kui b'a maha, najmi tu ch'a nk'a
k'uasjehe yjoho ngat'aha yá xi tjennki. Jun
kich'o ngayjee ni xi tjín. 22 Pablo, Apolo ko
Pedro, asunnteę, kjuatík'uun ko ngabayoo,
ni xi tíma ko ni xi kama, ngayjee niu jun
kich'o. 23 Cristo y'anuu, ko Ntianá y'aha
Cristo.

4

B'i ts'ín kitsúya Pablo nkú tjíhin ra xáha já postru

1 Kui b'a maha, já xi ts'ínxát'aha ra Cristo
katumanuu jin nga chasęni, já xi kik'ąi xáha
nga kuakúya ni xi y'éjña 'ma Ntianá nistjin
nk'ie ko mjehe nga k'uéjña chji nd'ąi. 2 Yahá
nga xi 'baihi nku xá binchihi nga kixi
ngjuaiko xáha. 3 An bi najmi kjintahana tsa
chasoho mí nihi xi nda ko tsa najmi nda

títs'ian ko tsa nku nda jue xi b'a ts'iín. Ta ndaha an najmi be xi nkú ts'ín ts'innisihi ra yjona tsa mí nihi.

4 Nda tjíya kjuankjintak'unna tunga najmi kuihí niu tsuhu ra tsa najmi tjenna. At'aha Ntianáhá xi basehe ni xi ts'ian. 5 Kui nga najmi tu chasehe ruu yá xi nda títs'ín ko yá xi najmi nda títs'ín kintehe ni nga kj'uaí Nda Ntianá. At'aha kuihí xi kuakúchji ni xi tíjña 'ma má jyuun ko k'uéjña chji xi nkú ts'ín tjíntuyá aniimaha xuta. Kui nistjiun Ntianá nda ts'ín kuinchjane xuta xi nkú ts'ín kanéhe nga nkúnkú.

6 Jun já nts'e, Apolo ko yjona kuanchjanijmíyahana tu xi chahanu nga najmi tjíhin nga kuitjátihuu xi nkú ts'ín tjít'a. Kui nga najmi tu chánka katumahanuu yjonuu ngat'aha xi tjennkiu ko as'ai najmi n'echjíhi ruu xinkuu. 7 At'aha, ¿yá xi b'a títsu nga ji xi 'yún nda sai ajihin xuta xingisoo? Ngayjee ni xi tjíhin tu kik'aihíri. Nk'ie nga tu kik'aihí ri ni xi tjíhin, ¿á chuba chánkahá tín'esjeheni yjohi, xi nkúhu tsa najmi tu kik'aihí ri ni xi tjíhin?

8 Jun ja tjínnuu ngayjee ni xi mjenuu. Ja kama nchinó. Ja tsichumo xi nkú joyaha já rei xi najmi ta machjéhen ra jin. Mjena tsa já rei kjuaxi kamo kai, tu xi b'a ts'ín ko jin sakút'ahani xánuu nga ta kuatexumai. 9 At'aha b'a mana nga jin xi tí'mini já postru Ntianá kitsjánte nga kamai xi nkúhu já xi finijé, xi tjín nga n'ek'ien. Ntítsjee ko xuta tíbe ni xi tímat'ain. 10 Jin xi xuta chini tí'mini at'aha Cristo n'exát'aihi, ko jun xi xuta nkjink'un kamo nga kis'ejinnuu Cristo. Jin xi najmi tjínni nga'yún, jun xi tjínnuu nga'yún. Jun nda ts'ín ts'ínkjáínnuu xuta, jin ch'on ts'ín ts'ínkjáínni.

11 Santaha nistjin nd'ai kjintjíá tíyai ko santaha ni xi s'i najmi tísakúni. Najmi tjínni najyun, tíbich'onjinni ko chuba tinimasún níi. 12 Jin kjineni yjoni. Ch'on tsuni xuta, tunga binchintjáí níi xi b'a tsuni tu xi Ntianá nda ts'iínkohо ra, ndaha tsa b'a títsuni. Tjennki unkieni xuta, tunga n'e chúkjua níi. 13 Ch'on ts'ín nchjayaneni xuta, tunga én ndahá n'ek'óyaihi xi b'a tsuni. Ja tsichu mai xi nkúhu stjé ajihin xuta asunntee, xi nkúhu ni xi najmi chumi ni chjíhi ra. B'a tímat'ain santaha nistjin nd'ai.

14 Najmi tíb'et'ánuu ni xu'bi tsa tu xi tsjahanuu kjuasuba. Tíb'et'á níná ni xu'bi tu xi títsjaniyáhanuu jun xi ntína xi tjona. 15 At'aha ndaha tsa s'enuu te mii xi kuakúyanuu éhen Cristo, tunga najmi nkjihín na'mi xi s'enuu. An tsichu ma xi nkúhu tsa na'minuu nga y'enijmínuu én nda tsuhu Cristo Jesu, kui xi kits'ínk'íéntu tík'unnuu.

16 Kui b'a maha, tíbankihinuu nga chase chubayahanú tu xi b'a ta n'ehenu. 17 Kui kjuaha nga títs'inkjísehenuu Timoteo, xi ta kikj'áts'ehe Nda Ntianá. Kui xi xi nkú joyaha ntína xi tjona, xi ma 'yún k'an. Ts'iínkj'áítsjennuu xi nkú títs'ian nga títs'inxát'aha Cristo Jesu, xi nkú ts'ín bakuyá ngayjee ninku xi tjín tu má xi tjehén ni.

18 Tjín xi chuba tíbasin títjuhún ajinnuu at'aha b'a títsu nga najmi kfínsenuu. 19 Tunga tsa Ntianá mjehe, kfínse xatínuu ko skue najmi tu nkú títsu jóo. Ta skue nkú tu nk'a xáha xi b'a tíincha tsu. 20 Nk'ie nga Ntianá batéxumaha xuta, ni xi ts'ín xuto bakúchji nga Ntianá batéxumaha, najmi ni xi tsu. 21 ¿Má nihi xi mjenuu? ¿A nk'ie nga kfínsenuu, ndjá ts'inkonuu? ¿A ra tu sahá kjuatjo kfínkonuu ko nimakjua kuasenuu?

5

B'i ts'ín tsasehe Pablo kjuaha nda xi tíjñajihin xuta ninku Corinto

1 Kjuaxi nga tínu'yá nga tíjñajinnuu nku xi ta kuihi najúhun tíjñako, ni xi ta santaha xuta xi najmi be Ntianá najmi ts'ín. 2 ¿Nkú ts'ín nga tsjo tímahanuu xi nkú ts'ín tífi ninku? ¿A najmi tjíhín ni nga k'úé babanuu ngat'aha ni xi tímoo ko najmi ta k'uaintehe ruu nga k'úéjñajinnuu nda xi b'a tits'íun?

3 Ndaha tsa kjin tíijñanuu tunga aniimanahá tintsubajiun. Kui nga b'a mahana xi nkúhu tsa tíijñajinnuu. Ko xi nkúhu tsa tíijñajinnuu, ja b'a kixian nga najmi nda tjín ni xi títs'ín ndo. 4 Nk'ie nga kama ñjakú xi nkúhu tsa an kúátejñajinnuu ko ta k'úéjñajinnuu nga'yúhun Nda Ntianá Jesu, ngajoho Nda Ntianá Jesu 5 n'ekjas'ohoon ndanindoo nda xi b'a títs'íun. B'a ts'ín katatsuhun yjoninte ngatitsuhun tu xi n'ek'ankihi aniimaha ndo nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntianá Jesu.

6 Ngat'a ts'e xi nkú ts'ín tintsuboo, ¿nkú ts'ín nga tsjo tímahanuu nk'ie nga

tín'ekjóhǫon ndą xi b'ą títs'íụn? ¿A najmi yanú nga kutin nąʼyụ san ts'ínsanyje nąʼyụ nịnkụǫn? [7] Ngatitsuhụn ndǫ, kui xi nkú joyaha nąʼyụ san. Títs'ínkatsúnnụu ngatitsuhụn. Chjúxiun ndǫ xi nkú tą ts'ín xụtą xi ntjẹhẹ judiǫ tjẹhẹn rą nga kjexín nąʼyụ soǫn kintehẹ ni nga k'ụąsje S'í Pascụą. Ąt'ahą Cristǫ ja k'ienntjáí ngandaná, kui xi chụtsąnkąhą S'í Pascụąná kǫ jun xi nkú joyaha nąʼyụ tsẹtsẹ xi najmi tą tjíhịn rą nąʼyụ san. [8] Kui b'ą maha, n'ẹsjekǫhoná S'íụ nịnkụąn xi najmi tjíhịn nąʼyụ san. Kui xi tsuhụ rą nga najmi tą kas'ejñajinná kjụangak'un kǫ kjụąch'onk'un. Tụ sa ní je kas'eyaná kǫ nąxụ.

[9] Xụjụn xi ja kits'inkjínụu b'ą kixinnụu nga najmi tụ n'engujinkǫo yjonụu xụtą xi fantukǫ jminchjín nga najmi kjẹe bixan. [10] Tụnga najmi xụtą xi najmi behé Ntịąná kinchjajihịn nga b'ą kixian. Tą ndaha xi 'yún mjehẹ tǫon, tą ndaha xi ts'ín ndyjé, kǫ tą ndaha xi ts'íntsjohǫ ntịą xi ntsja xụtą ts'ínndaha. Ąt'ahą tsa najmi kụintsụbąjihụun xụtą xi b'ą ts'íụn, tjíhín ni nga kụitju ẹi ąsunnteẹ ma. [11] Nk'ie nga kits'inntúnụu, b'ą kixinnụu nga najmi tụ n'engujinkǫo yjonụu xi chụbą já nts'eé ts'ín ma yjohǫ tụnga jminchjíhín fantukǫ ngá, kǫ tsa xi 'yún mjehẹ tǫon, kǫ tsa xi ts'íntsjohǫ ntịą xi ntsja xụtą ts'ínndaha, kǫ tsa xi nchją én ch'on tsu, kǫ tsa xi ma ch'ị, kǫ tsa xi ndyjé ts'ín. Xi chụbą já nts'ehé ts'ín ma yjohǫ tụnga b'ąhá ts'ín ngá, santaha nịñụ najmi tụ chinekǫo.

[12] Ąt'ahą an najmi tjẹhenna nga kuasehẹ tsa tjẹhẹn jé kǫ tsa najmi tjẹhẹn jé xụtą xi najmi nịnkụ nchjąhą rą. Tụnga máha jun, ¿a najmi tjíhín ni nga chąsǫhǫ ni xi tíma ąya nịnkụ? [13] Kui nga tịyú tjẹnnkihinu ndą ngatitsuụn. Xụtą xi najmi nịnkụ nchjąhą rą bi, Ntịąná tjẹhẹn rą nga kụąsẹhẹ tsa tjẹhẹn jé kǫ tsa najmi tjẹhẹn jé.

6

B'ị ts'ín tsakúya Pablǫ xi nkú ts'ín tjíhin nga s'ẹnda nku kjụąsti ąjihịn xụtą nịnkụ

[1] Tsa kjụąsti sąkúkǫhǫ xinkjín já nts'eé, ¿á ma k'un fisehẹ rą já jue xi najmi benkjúhun Ntịąná tụ xi k'úéndaha kjụąhą, ąntehẹ ni nga xụtą xi s'ejihịn Ntịąná nguąisehẹ rą? [2] ¿A najmi yanú nga xụtą xi s'ejihịn Ntịąná kụąsẹhẹ ni xi nda kǫ tsa xi najmi nda xi kits'ín xụtą xi tjín ąsunnteẹ ndyjun nkinị? Tsa jun xi b'ą n'ǫo, ¿nkú ts'ín najmi kąmanụu k'úéndahanu nku ni xi najmi 'ni tjín? [3] ¿A najmi yanú nga tą santaha ntítsjeẹ chąsẹéhẹ mí nihi xi kits'ín? Kui nga tjíhin nga kąmahaná k'úéndaá kjụąsti xi sakúná ąsunntei.

[4] Kui nga tsa tín'ekǫkjụąhanu xinkịu ngąt'ahą kjụąsti xi tjín ąsunntei, ¿á já xi najmi yankjúhun ąjihịn xụtą nịnkụ tíbankísehẹ rụu nga k'ụéndaha kjụąnụu? [5] B'ą tíxinnụu tụ xi kąma subahąnụu. ¿A najmi tjíhin ąjinnụu nku xi nkjink'un, xi kąmahą k'ụénda kjụą xi tjínkǫhǫ xinkjín já nts'eé? [6] Tụ sa ní nginkụn já xi najmi s'ejihịn Ntịąná tíịncha ts'ínkǫkjụą xinkjín já nts'eé.

[7] Nga tą juhun tjínkǫnụu kjụąsti xinkịu tsuhụ rą nga ja tíndyjajinnụu. ¿Á najmi tụ sahá tín'e chúkjụąhanu ni xi najmi b'ą tjín xi tín'enụu? ¿Á najmi tụ sahá tí'bąintehenu nga n'ẹhẹnụu ndyjé? [8] Tụnga tą juhún ni tín'o ni xi najmi b'ą tjín kǫ ndyjé. Najmi xụtą xi kj'ąí xi b'ą tín'ohǫ. Já nts'ehé ní xi b'ą tín'ohǫ.

[9] ¿A najmi yanú nga xụtą xi najmi nąxụ ts'ín nginkụn Ntịąná, kui xi najmi kąma kjụąs'enjin nga Ntịąná kụątéxumahą? Najmi tụ ch'anąchǫhǫ yjonụu. Xi fantukǫ jminchjín nga najmi kjẹe bixan, xi ts'íntsjohǫ ntịą xi ntsja xụtą ts'ínndaha, xi najmi benkjún kjụąbixahąn, já nǫ ya, [10] xi ts'ín ndyjé, xi 'yún mjehẹ tǫon, xi ma ch'ị, xi ch'on ts'ín nchjąne xụtą, kǫ xi b'anąchąhą xụtą nga kje'áhą ni xi tjíhịn, ngayjeẹ xi b'ą ts'ín najmi kąma kjụąs'enjin nga Ntịąná kụątéxumahą. [11] Kui ni xu'bị kits'ín k'ụą xi tjín ąjinnụu nịstjin nk'ie, tụnga nd'ąi ja kisanéjnunụu. Ntịąná ja kikj'áts'ẹnụu. Ja nąxụ tsichumo nginkụn Ntịąná ngąt'ahą ni xi kits'ín Ndą Ntịąná Jesucristǫ kǫ ngąt'ahą Espirịtụhụ Ntịąná.

B'ị ts'ín tsakúya Pablǫ nk'ie nga Ntịąná ts'ẹ yjonintená

[12] "Ma ts'ian tụ mí nihí ni", tsu xụtą. B'ą tjín, tụnga najmi ngandanáá ngatenteẹ nịụ. Ndaha tsa ma ts'ian tụ mí nihí ni, tụnga najmi tsjantéhé rą tsa tjín nku ni xi kjé'yúnna nga ts'ịínts'ẹna. [13] "Nichineẹ kąnts'á tjẹhẹn rą kǫ kąnts'á tjẹhẹn rą nichineẹ", tsu xụtą kǫ b'ą tjín kjáíhin, tụnga Ntịanáhá ts'ịínkatsún nga joǫ nịụ. Najmi kui xáhą yjonintená tsa tụ chụbą

súnntukǫnáá xinkią. Tíjña ní tu xi Ndą Ntiąná kąma ts'ęhe kǫ tu xi ts'iíhin xáhą Ndą Ntiąná. [14] Ąt'ahą nga'yúhun Ntiąná kits'ínkj'áíyakǫho Ndą Ntiąná ngabayoǫ, kǫ ñá bi, nga'yúhun tą ts'ínkj'áíyakǫná ngabayoǫ.

[15] ¿A najmi yanú nga nku te ninku nga nkúnkú jun kǫ nga ninku kui xi yjonintehę Cristǫ? ¿A nda tjín tsa nku te ninkuhu Cristǫ kąmangujinkǫ nku nąská? Najmi. Ndaha tsa mí yjehe. [16] ¿A najmi yanú nga xi ts'ínkǫ nku nąská, kui xi nkuhú bichú makǫ yjonintehę nąskóǫ? Ąt'ahą b'i ts'ín tjít'a éhen Ntiąná: "Nkuhú yjoninte kuichú ma nga joǫ." [17] Tunga xi nkuhú ts'ín makǫ yjohǫ Ndą Ntiąná, kui xi nkuhú bichú makǫ Espirituhu Ndą Ntiąná.

[18] Kui nga tiyú t'axíhin ruu ngayje tíkją ni xi ts'ín nga chubą fantukǫhó xinkjín xutą. Tu má ngatitsuhún ni xi ts'ín xutą najmi fas'enjin yjonintehę, tunga xi chubą fantukǫhó xinkjín, kui xi ts'ín nku ngatitsun xi ts'ín chuntí yjonintehę. [19] ¿A najmi yanú nga yjonintenuu xi ninkuhu Espiritu Santǫ xi tíjñajinnuu, Espiritu xi kitsjánuu Ntiąná? Najmi tą ts'ąjuhunnu yjonuu. [20] Ąt'ahą kis'echjíntjainuu nga kich'atsenuu. Kui nga chąnkjúnkǫhonu yjonintenuu Ntiąná.

7

B'i ts'ín tsakúya Pablǫ ngąt'a ts'ę nga k'úéntukǫ xinkjín xutą

[1] Kuinchjakǫ ma ngánuu nd'ąi ngąt'ahą ni xi kichasjaiyanú nga kin'e nibánú xujun. Nda tjín tsa nku ndą najmi kuixan. [2] Tunga tu ngąt'ahą ní nga ma mjehę nga chubą kjúántukǫhó xinkjín xutą, kui nga tu sahá kat'entukǫho chjuún jáx'iun kǫ nga jminchjíun kas'ehę x'in. [3] Xi tí'mi x'in najmi tu kat'échohǫ yjohǫ chjuúhun nga kjúájñakǫ, kǫ xi tí'mi chjuún najmi tu kat'échohǫ yjohǫ x'ihin nga kjúájñakǫ. [4] Ąt'ahą xi tí'mi chjuún najmi tą kui batéxuma subahą rą yjohǫ. Kǫ ní x'ihin batéxumahą yjohǫ. B'ą tą tjín ts'ę xi tí'mi x'in. Najmi tą kui batéxuma subahą rą yjohǫ. Kǫ ní chjuúhun batéxumahą yjohǫ. [5] Najmi tu b'ech'óhǫo yjonuu xinkiu, nku tutuhú tsa tse mjenuu chubakǫo Ntiąná. Tunga t'endakǫ títjunnú xinkiu tu xi tu chubahá nistjin najmi chjúngajnuhunu xinkiu, ąskahan chjúngajnu ngáhanu xinkiu. Ąt'ahą tsa najmi chjúngajnu xinkiu, kjút'ayák'unnuu ndąnindoǫ nk'ie nga najmi kąma 'yúhunnuu.

[6] Tíb'ejñá ndąínuu tsa b'ą n'oo. Najmi kjuą'yún títs'ihinnuu kui nii. [7] Mjena kai tsa ngatenteę xutą k'úéntu suba xi nkúhu an, tunga kj'ąí kj'ąíhí kjuąnda xi kitsjáná Ntiąná nga nkúnkáá. Najmi tu nku chubą kjuąnda xi kik'ąiná.

[8] Ngąt'a ts'ę xi najmi kjee bixan kǫ jminchín xi ja k'ien x'ihin, b'ą tíxian nga nda tjín tsa k'úéntu suba xi nkúhu an. [9] Tunga tsa najmi kąma 'yúhun nk'ie nga mjehę nga chjúngajnu, tu sahá incha katixan. Ąt'ahą tu sahá nda tjín nga kuixan tsa ch'on ts'ín kuinchją animąhą.

[10] Ngąt'a ts'ę xi ja tsixan títsjahą kjuątéxuma xu'bi, kjuątéxuma xi najmi an ts'ąn, xi Ndą Ntiąná ts'ę. Xi tí'mi chjuún najmi tu kat'éjña x'ihin. [11] Tunga tsa ni xi tíb'éjñaha x'ihin, najmi tą katixahan kǫ tsa kanchjąkǫnda ngáha. Kǫ xi tí'mi x'in najmi tu kat'éjña chjuúhun.

[12] Ngąt'a ts'ę xi tjíntukǫ xinkjín nga s'ejihin kǫ xi najmi s'ejihin Ntiąná, an xi b'ą tíxihin, najmi Ndą Ntiąná xi b'ą ts'ín tíbatéxumahą. Tsa nku ndą nts'eé tíjñahą chjuún xi najmi s'ejihin Ntiąná kǫ tsa yuhu chjuúhun nga k'úéjñakǫhǫ, najmi tu kat'éjña. [13] Kǫ tsa nku tąchjuún tíjñahą x'in xi najmi s'ejihin Ntiąná kǫ tsa yuhu x'ihin nga k'úéjñakǫhǫ, najmi tu kat'éjña. [14] Ąt'ahą ndą xi tí'mi x'in xi najmi s'ejihin Ntiąná, fáts'ęhę Ntiąná tu ngąt'ahą chjuúhun xi s'ejihin. Kǫ tąchjuún xi najmi s'ejihin Ntiąná, fáts'ęhę Ntiąná tu ngąt'ahą x'ihin xi s'ejihin. Tsa najmi b'ą maha niu, najmi je ntíhi nginkun Ntiąná. Tunga nd'ąi Ntiąná ja ts'ę ntíhi.

[15] Tunga tsa xi najmi s'ejihin Ntiąná mjehę k'uéjña xi s'ejihin, tsa x'ihin kǫ tsa chjuúhun maha, najmi tjíhin kjuą'yún ndą nts'eé kǫ a rą nichjaá nga k'úéjñakǫ xi najmi s'ejihin Ntiąná. Ąt'ahą Ntiąná mjehę nga s'ęná kjuąjyu nga kuintsubąá. [16] Ąt'ahą, ¿nkú n'e yahani ji xi tí'mihi chjuún tsa kuijnęihi x'ihin? ¿Kǫ nkú n'e yahani ji xi tí'mihi x'in tsa kuijnęihi chjiíhin?

B'i ts'ín tsakúya Pablǫ nk'ie nga ja játs'ęná Ntiąná, kui xi 'yún chjíhi rą

[17] Tunga tjíhín ni nga kat'entu nga nkúnkú xutą xi nkú ts'ín kitsjáhą Ntiąná kǫ

kat'entu xi nkú ts'ín tjíntu nk'ie nga Ntianá kinchjaha nga kjuáts'ehe. Kui kjuatéxuma xu'bi xi tsjaha ngayjee xuta ninku. [18] Xi Ntianá kikj'áts'ehe nk'ie nga ja kin'ehe ni circuncision, najmi tu katjántaha ra yjoho. Ko xi Ntianá kikj'áts'ehe nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision, najmi tu kats'ín ni circuncision. [19] Najmi chumi ni ts'iíhin tsa kin'ená ko tsa najmi kin'ená ni circuncision. Nk'iehé nga n'etjusaán kjuatéxumaha Ntianá, kuihí xi chjíhi ra.

[20] Kat'entu saha nga nkúnkú xuta xi nkú ts'ín tjíntu nk'ie nga Ntianá kinchjaha nga kjuáts'ehe. [21] Tsa ja tsatéñahi jóo nk'ie nga kikj'áts'ehi Ntianá, najmi tu fantaha ri yjohi. Tunga tsa tísakú niyáhi nga kama ndaíhi yjohi, b'a n'ei. [22] Ata'aha xi kich'ats'e nk'ie nga Ntianá kikj'áts'ehe, kui xi ja ndaíhi yjoho nginkun Nda Ntianá. B'a ta tjín ts'e xi ndaíhi yjoho nk'ie nga Ntianá kikj'áts'ehe. Kui xi xuta musuhu Cristo nd'ai. [23] Tse chjí xi kis'echjí nga kich'atsenuu, kui nga najmi tu xuta musuhu xuta n'e mahanu yjonuu. [24] Kui b'a maha, já nts'e, xi nkú ts'ín tintsuboo nk'ie nga Ntianá kitsúyanuu nga kjuáts'enuu, b'a ts'ín tintsuba sahanu nginkun Ntianá.

B'i ts'ín basehe Pablo ngat'a ts'e tsa kuixan xuta ninku ko tsa najmi

[25] Ngat'a ts'e xi tíjña xunkú najmi tjínna nku kjuatéxuma xi kitsjá Nda Ntianá xi tsjaha. Tunga xínyahánuu xi nkú ts'ín ts'innkjíhin k'an. Ata'aha Ntianá tsase nimana nga kits'ín mana nku xi ma n'e s'ejihin ni xi tsu. [26] B'a mana nga nda tjín nga kat'entu saha xuta xi nkú nga ts'ín tjíntu tu ngat'aha kjuanima xi tjín nd'ai.

[27] ¿A tíjñahi chjuún? Najmi tu binchisjáí niyáí xi nkú ts'ín k'úéjñai. ¿A najmi tjíhin chjuún? Najmi tu binchisjáí niyáí nga kuixain. [28] Tsa tíbixain, najmi ngatitsun tín'ei. Ko tsa nku takjín xunkú tíbixan, najmi ngatitsun títs'ín. Tunga xi kuixan s'ehe kjuasti xi tjín asunnte. An bi, najmi mjena tsa kuitjájiun kui niu.

[29] Jun já nts'e, ni xu'bi xi mjena xínnuu. Tu chubahá nistjin tíjña sa. Kui nga nistjin xi ndyja saha, xi tjíhin chjuún kats'ín xi nkúhu tsa najmi tjíhin. [30] Xi tíintá kats'ín xi nkúhu tsa najmi tíintá. Xi tsjo tjíhin kats'ín xi nkúhu tsa najmi tsjo tjíhin. Xi tíb'atse tsa mí nihi, kats'ín xi nkúhu tsa najmi kui ts'e niu. [31] Ko xi títs'ínchjén tsa mí nihi, kats'ín xi nkúhu tsa najmi kui niu xi 'yún chjí. Ata'aha ndyja asunnte xi tíyaá nd'ai.

[32] Mjena nga najmi kjúántaha ruu yjonuu. Xi tíjña xunkú, kui xi ni xi ts'e Nda Ntianá fántaha ra yjoho ko xi nkú ts'ín ts'iín ni xi tsjoho Nda Ntianá. [33] Tunga xi tíjñaha chjuún, ni xi tjín kui xi fántaha ra yjoho ko xi nkú ts'ín ts'iín ni xi tsjoho chjuúhun. [34] B'a ts'ín najmi nkuhú ni xi kjintaha ra. Nku tachjuún xi najmi tjíhin x'in ko a ra takjín xi tíjña xunkú, kui xi fántaha ra yjoho ni xi ts'e Nda Ntianá ko xi nkú ts'ín kama je yjonintehe ko aniimaha. Tunga tachjuún xi tíjñaha x'in, ni xi tjín kui xi fántaha ra yjoho ko xi nkú ts'ín ts'iín ni xi tsjoho x'ihin.

[35] Ngandanuu b'a tíxihinnuu. Najmi mjena tsa ch'á ts'ink'anjinuu. Mje nína nga nda n'e kuintsuboo ko n'ekjas'en sisihuun yjonuu Nda Ntianá.

[36] Tsa tjín xi b'a maha nga najmi títs'íntjusunko ni xi y'éndako takjín xi ja tjíndakoho, ko tsa ja tíf'a núhu takjíun ko b'a maha nga tu sahá nda tjín nga kuixanko, kats'ín xi nkú ts'ín tíma mjehe. Katixan. Najmi ngatitsun niu. [37] Tunga xi tjínkuhu k'un nga najmi kuixan ko chúkjuaha ts'ín jnenta yjoho nga chjuún ma mjehe, ko ma 'yúhun nga b'éch'oho yjoho, ko ja kits'ínnkjink'un sisin nga tu sahá nda tjín nga najmi kuixan, nda tjín nga najmi kuixan. [38] Kui b'a maha, xi kuixankoho xi tjíndakoho, nda ts'iín. Tunga 'yún nda tjín sa ni xi ts'iín xi najmi kuixan.

[39] Nku tachjuún xi tíjñaha x'in, kui xi tjít'a'yúnko x'ihin nk'ie nga tíjña sa. Tunga tsa kuayá x'ihin, kama ndaí ngáha ra yjoho ko kama k'úéjñako ngáha xi mjehe, tsa nku xi ta s'ejihin Ntianá k'úéjñako. [40] Tunga b'ahá xian nga 'yún nda ts'ín k'úéjña tsa najmi ta k'úéjñakoho x'in. B'a ts'ín ts'innkjíhin k'an ko ndzjen mana nga ta tíjñajinna Espirituhu Ntianá nga b'a tíxian.

8

B'i ts'ín tsakúya Pablo ngat'a ts'e nichine xi chje 'baihi ntia xi ntsja xuta ts'ínnda

[1] Kuinchjako ma ngánuu nd'ai ngat'a ts'e nichine xi chje 'baihi ntia xi ntsja xuta ts'ínnda. Ja yaá nkú tjíhin ra ngat'a ts'e kui nii. Tunga ni xi be xuta, kui xi ts'ín ngak'uhun. Kjuatjoo bi, kui xi tsjá

nga'yúhun xuta. [2] Xi b'a maha nga be tsa mí
nihi, kui xi najmi kjee be xi nkú ts'ín tjíhin
nga skue. [3] Tunga xi tjoho Ntianá bi, Ntianá
be yáha xuta xu'bo.
[4] Kui b'a maha, ngat'a ts'e tsa ma chine
nichine xi chje kik'aihi ntia xi ntsja xu-
ta kits'ínndaha, yaá nga ntia xu'bo najmi
chumi ni chjíhi ra ko nga nku tutuhú maha
Ntianá. Najmi tjín sa kj'aí. [5] Kjuaxi nga tjín
nk'a ján ko t'anankiu xi ntia tsuhu xuta,
ko santaha nkjin maha xi 'mi ntia ko nkjin
maha xi chuba yankjúhún. [6] Ñá bi, nku
tutuhú maha Ntianá. Kui xi Ntia Na'miu
xi kits'ínnda ngayjee ni xi tjín ko at'aha
mjehe kui nga tintsubahaná. Ko ta nku
tutuhú maha Nda Ntianá, kui xi Jesucristo
xi ngat'aha tjíhin ni xi tjín ko xi ngat'aha
tintsubahaná.
[7] Tunga najmi ngatenteehé xuta be ni
xu'bi. Tjín xi ja kama nkaha ntia xi ntsja
xuta ts'ínndaha. Tsa xuta xu'bo kjine
nichine xi chje kik'aihi ntio, tu sa b'ahá
tsu ngá kjuankjintak'uhun nga ja chuntí
kama nginkun Ntianá, at'aha najmi ndjá
tjíya kjuankjintak'uhun. [8] Kjuaxi nga najmi
ngat'aha ni xi chineé binchúk'un tiñahaá
Ntianá. Najmi 'yún nda kama saá tsa chineé
ko najmi 'yún ch'onk'un kama saá tsa najmi
chineé.
[9] Tíjña ndaínuu ni xi ma chino,
tunga chasenú nga ni xi chino najmi
ts'iínndyjajihin xuta xi najmi ndjá tíincha.
[10] At'aha tsa nku xi najmi ndjá tjíya
kjuankjintak'uhun skuehi ji xi ja yai ni xu'bi
nga kabinchin nku ante má yankjún ntia xi
ntsja xuta kits'ínndaha ko nga tíchinei ni xi
tjín yo, ¿a najmi kohó kui kama k'un kjine
ni xi chje kik'aihi ra ntia xu'bo? [11] B'a ts'ín
ngat'aha ni xi yai ndyjaha nda nts'eé xu'bi
xi najmi ndjá síjña, xi Cristo k'ienntjáíhi.
[12] Nk'ie nga b'a ts'ín tín'ekatsúnjiun
kjuankjintak'uhun já nts'eé xi najmi ndjá
tíincha, ngatitsun xi tífi kontraha já
nts'eé tín'o ko ta xi tífi kontraha Cristo.
[13] Kui b'a maha, tsa ngat'aha nichinena
títs'inkijnejihinna ngatitsun nda nts'é, tu
sahá ndaha nku nistjin najmi ta kjínehena
yjo, tu xi b'a ts'ín najmi ts'inkijnejihinna
ngatitsun nda nts'é.

9

B'i ts'ín tsasinntjai yjoho Pablo nga kjuaxi nga nda postru

[1] ¿A najmi kamahá ts'ian ni xi ts'ín nku
nda postru? ¿A najmi nda postruná? ¿A
najmi tunkáhán kikiekohona Nda Ntianá
Jesu? ¿A najmi juhún nga chjihi xá xi
títs'ian nga Nda Ntianá títs'in xáha? [2] Ta
ndaha tsa tjín xi najmi ts'ínkjáíhin nga
an xi nku nda postru, tunga jun tjíhin
nga n'ekjáínnú. At'aha nd'ai nk'ie nga
s'ejinnuu Nda Ntianá, kui niu xi bakúchji
nga kjuaxi nga an xi nku nda postru.
[3] B'i ts'ín básintja yjona nginkun xuta xi
b'aya xána. [4] ¿A najmi kamahá n'ekjáíhin
an ko Bernabe ni xi chinei ko ni xi s'i?
[5] ¿A najmi kamahá nga s'ejñani chjuún xi
s'ejihin Ntianá, xi tsjénkoni nga kuinimai xi
nkú incha ts'ín já postru xingisoo ko já nts'e
Nda Ntianá ko Pedro? [6] ¿A tu nkuhú an ko
Bernabe tjíhinni nga n'exái tu xi sakúhuni
ni xi machjénni?
[7] Nku nda jun, ¿a kuihí b'échjí ni xi
fet'aha nga ts'ín xáha? Xi b'éntje tuntsajé,
¿a najmi kjinehé tuu? Xi kunntá chut-
sanka, ¿a najmi yohó sakút'aha ni xi kjine?
[8] ¿A kjuankjintak'un ts'ahán tíb'asjéhena ni
xi tíxian? ¿A najmi b'ahá ta ts'ín tjít'a
kjuatéxumoo? [9] At'aha b'a ts'ín y'ét'a Moise
xujun kjuatéxumoo: "Najmi tu tsa b'e'ohoo
turu tsa tu xi najmi kjinehe tuniñu nk'ie
nga títs'ínxá nga tíbitjíá tuniñu." ¿A tu-
ruhú kjintaha ra Ntianá? [10] ¿A najmi ngan-
danáhá b'a kitsú? Johon, ngandaná b'a ts'ín
kis'et'aha kjuatéxumoo. At'aha xi bakján
t'anankiu ko xi bitjíá tuniñu, kui xi tjíhin
nga kúyaha nga ta sakút'aha chon.
[11] Kui kjuaha, tsa jin tíb'entjehení ajinnuu
ni xi ts'e Ntianá, ¿a tsehé ni xi tíbinchii
tsa ta sakút'ani chuba chahan ni xi tjínnuu
ei asunntei? [12] Tsa kj'aí ma sakút'aha ni
xi tjínnuu, ¿a najmi 'yúhún tsuhuni nga
sakút'ani ni xi tjínnuu? Kamaní kuinchíi,
tunga najmi b'ahá tín'ei. Ni xi n'e níi, n'e
chúkjuai ngayjee ni xi mat'ain tu xi najmi
chumi ni k'uéch'oho ra xuta én nda tsuhu
Cristo.
[13] ¿A najmi yanú nga xi ts'ínxá ninku kjine
ni xi masún ninku ko xi ts'ínxát'a nachan
chje ta sakút'aha yjoho chu xi n'ek'ien yo?
[14] B'a ta ts'ín y'énda Ntianá nga xi b'énijmí
én nda tsuhu, én xi k'uénijmí k'uéntuhu.
Yo sakúhu ra ni xi kjine.

15 Tunga an ndahachí najmi tíbankia ni xi
tjíhin nga kanéna kai. Ko ta ndaha najmi
títs'inntúnuu tsa tu xi ni k'uaihinú. Tu sa
ní nda tjín tsa kuayá kintehe ni nga tu nku
k'uaihína ni, at'aha tsjo tjínna nga najmi
chumi ni tí'baina. 16 Nk'ie nga tíb'enijmíá én
nda tsuhu Jesucristo, najmi kui kjuaha tsa
nk'a k'uasjéhena yjona. At'aha ja tjínena
nga b'a ts'ian. ¡Nima rú ts'ihinna tsa najmi
k'uenijmíá én nda tsuhu Jesucristo!
17 Kui b'a maha, tsa xá an mjehena
k'uenijmíhina én nda tsuu, ts'inkjáíhin
chjína. Tunga tsa tjínena nga k'uenijmíá,
a xá xi kik'aihína títs'ian ma. 18 Kui nga,
¿mí chjíhi xi ts'inkjáíhín ra ma? Chjína nga
najmi f'achjá nga b'enijmíá én nda tsuhu
Jesucristo ko nga najmi bankia ni xi kanéna
ngat'aha nga tíb'enijmíá én nda tsuu.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi ts'ín nga ts'ín xáha

19 Ndaha tsa ndaína yjona, tunga jahá
kits'in ma yjona nku nda musuhu ngayjee
xuta, tu xi b'a ts'ín nkjin xuta ts'in nganą
sahana nga kuakj'á éhen Cristo. 20 Ajihin
xuta xi ntje judio tjehen ra b'a ts'ian xi
nkú ts'ín xuta xi ntje judio tjehen ra,
tu xi ts'in nganąhana kui xuto. Ndaha
tsa an najmi tíjñanena kjuatéxuma xi
kin'ekjas'ehen Moise, tunga ąjihin xuta xi
tíjñanehe kjuatéxumoo b'a ts'ian xi nkú
ts'ín xi tíjñanehe kjuatéxumoo, tu xi ts'in
nganąhana kui xuto.
21 Ąjihin xuta xi najmi tíjñanehe kjuatéx-
uma xi kin'ekjas'ehen Moise b'a ts'ian xi
nkúhu tsa ko an najmi tíjñanena kjuatéx-
umoo, tu xi ts'in nganąhana xuta xi najmi
tíjñanehe kjuatéxumoo. Tunga najmi tíijña
t'axíhín ra kjuatéxumaha Ntianá, at'aha
kjuatéxumaha Cristo tíijñajihin. 22 Ąjihin
xuta xi najmi ndjá tíincha nginkun Ntianá
b'a ta ts'ín ts'in ma yjona, tu xi ts'in
nganąhana xuta xi najmi kje ndjá tíincha.
Ts'in ma yjona xi nkú k'un ngayje tíkjá xuta
tu xi tjín xi k'uankihi. 23 B'a títs'ian at'aha
xáha én nda tsuhu Jesucristo títs'ian ko tu
xi ta sakúhuna kjuanda xi tsjá.
24 ¿A najmi yanú, nk'ie nga nkjin maha xi
bangatsanka, nkuhú xi ts'ín nganą? Kui nga
tiyútsanka sisihinnu tu xi kama n'ekjáíhin
ruu chjí xi k'uainá. 25 Ko xi b'énda yjoho
nga tsúton, nkjin ni xi b'éch'oho yjoho. B'a
incha ts'ín tu xi kama ts'iínkjáíhin ra nku
chjí xi batsun. Tunga ñá bi, tíb'endaá yjoná
tu xi n'ekjáíhin raá nku chjí xi najmi maha
batsun.
26 An bi, najmi tíbangatsanka xi nkúhu xi
chuba tíbangatsankahá ko najmi tíkjan xi
nkúhu xi chuba tíb'éjin séhén. 27 Tu sa ní
títsjaha kjuanima yjonintena ko títs'ink'a
niyá, tu xi najmi ndyjąhana an xi y'enijmíhi
xuta xingisoo.

10

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kits'ínchjén ni xi kamat'ain ntje cháha xuta judio

1 Jun já nts'e, najmi mjena nga n'echayo
ni xi kamat'ain ntje cháha xuta judio.
Ngayjee y'ema kintehe ninti xi kitsjániyáha
ko ngayjee j'atikjá ntáchak'uun. 2 B'a
ts'ín ngayjee nkuhú kamakoho Moise nga
kisaténtájin nintiu ko ntáchak'uun.
3 Nkuhú nichine xi kitsjáha Ntianá incha
kikjine ngayjee 4 ko nkuhú ntá xi kitsjáha
Ntianá incha kik'i ngayjee. Incha kik'i
ntánijua xi tsitjuhu nku naxi xi kitsjáha
Ntianá. Kui naxiu xi Cristo ko kui naxiu xi
kitsjenkoho. 5 Tunga ndaha tsa b'a kama,
najmi kisasíhin Ntianá xi nkú ts'ín y'entu
nkjin xuto. Kui kjuaha incha k'iehen ante
kixiu.
6 Ni xi kamat'ain xuta xu'bo kis'ejña
chubayaná, tu xi najmi n'e mjehená ni xi
najmi nda xi nkú ts'ín kits'ín mje xuta
xu'bo. 7 Najmi tu n'etsjohoo ntia xi ntsja
xuta ts'ínnda xi nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo,
xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntianá: "Y'entu
xuta nga kikjine ko kik'i ko ąskahan incha
tsisintjen nga kitenki tsjo."
8 Najmi tu chuba suntukonáá xinkiá xi
nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha
k'iehen kan jan mii nga nkuhú nistjin sa.
9 Najmi tu chjut'ayák'aán Nda Ntianá xi
nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha
k'iehen nga kikjinehe ra ye. 10 Najmi tu
chubayanó Ntianá xi nkú kits'ín k'ua xuta
xu'bo. Kui kjuaha nga ntítsje xi ts'ínkje
xuta kits'ínk'iehen ra.
11 Ni xu'bi xi kamat'ain ntje cháha
xuta judio, kui xi kis'ejña chubayaná.
Xujun éhen Ntianá kis'et'a niu tu xi
tsjániyáhaná ñá xi tintsubaá nd'ai nistjin
xi fekuu. 12 Kui b'a maha, xi ts'ínnkjink'un
nga najmi kuijnenki, kakuhun yjoho tu
xi najmi kuijnenkihi. 13 Ni xi tímat'on
nga tíchjut'ayák'unnuu najmi ts'ati sa

nga ni xi mat'ain xuta. Ma ma 'yún tak'aán Ntianá. Najmi tsjánte tsa 'yún chjút'ayák'un sanuu nga kj'uaínenuu nku ni xi najmi kuichjúkjuanuu. Tsjániyá nínuu xi nkú ts'ín kuitjunkihinu nk'ie nga chjút'ayák'unnuu, tu xi b'a ts'ín n'e chúkjuahanu ni xi nibanenuu.

[14] Já nts'ena xi tjona, kui nga tankín t'axíhin ruu ntia xi ntsja xuta ts'ínndaha. [15] Tínchjakonuu xi nkúhu xuta xi be ni xi ts'ín. N'enkjínk'un sisiun ni xi tíxinnuu. [16] Nk'ie nga 'yaá binu nkjúun nga 'baihií máb'achjíhi Ntianá, ¿a najmi nkuhú bichú majihiín jníhi Cristo? Ko nk'ie nga chineé ninkuan xi bakjanyáá, ¿a najmi nkuhú bichú majihiín yjonintehe Cristo? [17] Nkuhú maha ninkuon, kui nga nkuhú yjoninte bichú mahaná ndaha tsa nkjin mahaná. At'aha ngatenteé sakút'aná ninkuan xi nkuhú maha.

[18] Chase chubayohoo xuta xi ntje Israel tjehen ra. Xi incha kjine yjoho chu xi chje 'baihi Ntianá, ¿a najmi nkuhú bichú majihin chje xi s'entusún nachan chje? [19] Nk'ie nga b'a tíxian, najmi b'a tíxian tsa chjíhi ra ntia xi ntsja xuta ts'ínndaha ko ta ndaha tsa chjíhi ra yjo xi 'baihi chje. [20] Ni xi tíxin níná, chje xi tsjáha ntia xuta, kui xi jánindoo títsjáha. Najmi Ntianá tsjáha niu. Najmi mjena tsa tjín ni xi s'ekonuu jánindoo.

[21] Najmi kama s'iuyo chutsín xi ts'e Nda Ntianá ko ta chutsín xi ts'e jánindoo. Najmi kama kuintsubat'o yámixa xi ts'e Nda Ntianá ko ta yámixa xi ts'e jánindoo. [22] ¿A ra mjehéná nga kama stihi Ntianá? ¿A 'yúhún tjínná nga'yún nga kama kuankín kontraá Ntianá?

B'i ts'ín tsakúya Pablo nkjé chineé yjo xi ja kin'e ma chje

[23] "Ma ts'ian tu mí nihí ni", tsu xuta. Tunga najmi ngandanáhá ngayjee niu. "Ma ts'ian tu mí nihí ni", tsu xuta. Tunga najmi ngatenteehé niu tsjá nga'yúnná. [24] Ndaha nku najmi tu katangisjai ngandaha. Ni xi kama ní ngandaha xuta xinkjín katangisjai.

[25] Kama chinoo tu mí yjohó ni xi tjín má satéña yjo. Najmi tu b'a bixíún tsa kui niu xi ts'iínkatsún kjuankjintak'unnuu. [26] At'aha ngayjee asunntee ko ni xi tjíhin, Ntianá ts'e.

[27] Tsa nku xi najmi s'ejihin Ntianá b'a kuitsunuu nga kuankín chinoo niñu ni'yaha ko tsa mjenuu kuankíún yo, chinoo tu mí ni xi k'uéjñat'ahánuu. Najmi tu b'a bixíún tsa kui niu xi ts'iínkatsún kjuankjintak'unnuu. [28] Tunga tsa tjín xi b'a kuitsunuu: "Ntia xi ntsja xuta ts'ínndaha ja kik'aihi chje yjo xu'bi", najmi tu chino nk'ie. T'ech'óhoo yjonuu niu tu ngat'aha tsa nkú kamaha xi b'a kuatsúnuu ko tu ngat'aha tsa kuatsún kjuankjintak'uhun.

[29] Najmi b'a tíxian tsa kjuankjintak'uhun xi kjine niu kuatsún. Kjuankjintak'un níhi xi b'a kuatsúu tíxian. At'aha, ¿á xi nkú ts'ín tínchjaha kjuankjintak'uhun xuta xi kj'aí chasehe ra nga cha mí nihi xi ma ts'ian? [30] Tsa tsjaha máb'achjíhi Ntianá at'aha tít-sjána ni xi tíine, ¿á kuinchjayanehena xu-ta tsa kjíne ni xi ja kuatsjaha máb'achjíhi Ntianá?

[31] Kui b'a maha, tsa chinoo ko tsa s'iu ko tsa tu mí nihí ni xi n'oo, ngayje ni xi n'oo katakúchji kjuachánkaha Ntianá. [32] Najmi tu n'o nga ndyjajihin xuta xi ntjehe judio tjehen ra ko xi najmi ntjehe judio tjehen ra ko ta ndaha xuta ninkuhu Ntianá. [33] An bi, tu mí nihí ni xi ts'ian, ni xi sasíhin ngay-jee xuta ts'ian. Najmi tu ni xi ngandana bangisja nga ts'ian. Ni xi kama ní ngandaha xuta ts'ian. B'a ts'ian tu xi k'uankihi.

11

[1] B'a ta n'oo xi nkú nga ts'ian, at'aha an bi, b'a ta ts'ian xi nkúhu Cristo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín skuenkjún jminchjíun

[2] Tsjo ts'ín nchjanijmíyahanuu, já nts'e, at'aha tehente f'áítsjennuu an ko at'aha tín'o ni xi tsakuyánuu. Kui ni xi kik'aina ko b'a ta ts'ín kits'inkjas'ennuu. [3] Tunga mjehéna nga choo nga Cristo kui xi tjen títjuhun nga nkúnkú jáx'in, ko xi tí'mi x'in kui xi tjen títjuhun chjuúhun, ko Ntianá kui xi tjen títjuhun Cristo.

[4] Tu yá ndahá ni xi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuinchjako Ntianá ko tsa nga ts'iínkjas'en én xi tsjáha Ntianá, kui xi najmi tíbenkjún xi tjen títjuhun. [5] Ko tu yá tachjuúhún ni xi najmi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuinchjako Ntianá ko tsa nga ts'iínkjas'en én xi tsjáha Ntianá, kui tachjúun xi najmi tíbenkjún xi tjen títjuhun. Nk'ie nga chasehe raá, b'a joy-aha tsa kichj'ajnu kaha. [6] At'aha tsa nku tachjuún najmi k'ué'ma nintaku, tu sahá katate ntsjaha. Ko tsa subaha nga kuate

ntsjahą kǫ a rą nga kj'ǫájnu kahą yjohǫ, tǫ sahá kat'é'ma nintakǫ ma.
7 Xi tí'mi ndąx'in najmi tjíhin nga k'ǫé'ma nintakǫ. At'ahą xi nkú ts'ín tjíyaha Ntiąná, b'ą ts'ín kits'ínndahą Ntiąná ndąx'in xi tjǫǫn, kǫ kui ndǫ bakúchji kjǫąchánkahą Ntiąná. Tǫnga xi tí'mi tąchjǫún, kui xi bakúchji kjǫąchánkahą xi tí'mi x'in. 8 At'ahą ndąx'in xi tjǫǫn najmi yjonintehę tąchjúǫn nibahą rą. Tąchjǫún xi tjǫǫn ní xi nibahą rą yjonintehę ndąx'iǫn. 9 Najmi ngandahą tąchjúǫn kin'endaha ndąx'iǫn. Ngandahą ní ndąx'iǫn kin'endaha tąchjúǫn. 10 Kui kjǫąha tjíhin nga k'ǫé'maha nintakǫ xi tí'mi tąchjǫún, tǫ xi skǫenkjúhun xi batéxumahą kǫ skǫenkjúhun ntítsjeę.
11 Tǫnga ąjinná xi s'ejinná Ndą Ntiąná, tjín xi chjǫúǫn ąt'ahą tą tjín xi x'in, kǫ tjín xi x'in ąt'ahą tą tjín xi chjǫúǫn. 12 At'ahą xi nkú ts'ín yjonintehę ndąx'iǫn nibahą rą tąchjǫún xi tjǫǫn, b'ą tą ts'ín nd'ąi xi tí'mi tąchjǫún tsihin xi x'in tí'mi. At'ahą ngatenteę ni xi tjín nginkǫn Ntiąná nibáhą rą.
13 N'ęnkjíntak'un sisiun ni xu'bi. ¿A nda tjín nga nku tąchjǫún najmi k'ǫé'ma nintakǫ nk'ie nga kǫinchjąkǫ Ntiąná? 14 Xi nkú ts'ín yahą, tsa nku ndą ts'iínndju ntsjahą, tą kui tą maha títsjáhą kjǫąsuba yjohǫ. 15 Tǫnga tsjohó tjíhin nku tąchjǫún tsa ts'iínndju ntsjahą. At'ahą kui xi kik'ąihi nga ndju kąma ntsjahą tǫ xi k'ǫé'makǫho nintakǫ.
16 Tǫnga tsa tjín xi mjehę k'ǫésiyáha ni xu'bi, najmi b'ą ts'ín nkani kǫ tą ndaha najmi b'ą ts'ín nkahą xǫtą nǫnkǫhǫ Ntiąná.

B'i ts'ín tsakúya Pablǫ xi nkú ts'ín tjíhin nga n'ekj'áítsjen ngabayahą Ndą Ntiąná nk'ie nga kąma ñjakú xǫtą nǫnkǫ

17 Najmi tínchjakǫ tsjo tsjonǫǫ ni xi xínnǫǫ nd'ąi, ąt'ahą najmi ngandanǫǫ ma ñjakúkǫhonu xinkiǫ. N'e'un níhi xinkiǫ nga ma ñjakú. 18 Kui ni xu'bi xi tjǫn xínnǫǫ. Tí'miyana nga b'i ngjáhán ch'ach'anú xinkiǫ nga n'esje t'axíún yjonǫǫ nk'ie nga ma ñjakú nǫnkǫ. Kǫ santaha tís'ejinna ni xi tí'mina, 19 ąt'ahą tjíhín ni nga ch'ąch'ąnú xinkiǫ nga n'ęsje t'axíún yjonǫǫ tǫ xi chąha yá xi ndjá síjña nginkǫn Ntiąná.
20 Nk'ie nga ma ñjakúkǫo xinkiǫ, najmi n'o xi nkú ts'ín tsakúyaná Ndą Ntiąná nga kikjinekǫ sa já ni'yakuyáhą. 21 At'ahą nk'ie nga chino, b'i ngján nkúnkú fakj'á ni xi ts'ę. Tjín xi najmi sakúhǫ nichineę kǫ tjín ngá xi ma ch'i. 22 ¿A rą najmi tjíhínnǫǫ ni'ya má nga kąma chinǫo kǫ s'iǫ? ¿Á tǫ ni xi najmi chumi ni chjíhi rą tín'ekǫhonu xǫtą nǫnkǫhǫ Ntiąná kǫ tí'bąihi rǫǫ kjǫąsuba xǫtą xi najmi chumi ni xi tjíhin rą? ¿Nkú xínnǫǫ? ¿"Nda tín'o", a xínnǫǫ? Nk'ie nga b'i tín'o, najmi tjín xi nkú ts'ín "Nda tín'o" xíhinnǫǫ.
23 Tą kui ma maha én xi kitsjána Ndą Ntiąná, tą kui ma maha én xi tsakuyánǫǫ. B'i kixinnǫǫ: Tą kuihi nistjen nga kin'ekjas'en Ndą Ntiąná Jesu, jakj'á nǫnkǫąn. 24 Nk'ie nga ja kamahą nga kitsjáhą máb'ąchjíhi Ntiąná, tsakjánya nǫnkǫǫn kǫ b'i kitsú: "Kui xu'bi xi yjoninteną xi n'ękjas'en ngandanǫǫ. B'i tą n'ǫo tǫ xi kj'ǫąítsjehęnnǫǫ an."
25 B'ą tą ts'ín jakj'á chǫtsíǫn nk'ie nga ja kamahą nga kikjine nichineę. B'i kitsú: "Kui chǫtsíǫn tíbakúchji jníną xi ja tíb'éndakǫ tsętsęhe Ntiąná nd'ąi xi nkú ts'ín nda ts'iínkǫ xǫtą. B'i tą n'ǫo tǫ xi kj'ǫąítsjehęnnǫǫ an xki xki nga s'iǫ." 26 Kui b'ą maha, xki nga chinǫo nǫnkǫǫn kǫ s'iyo chǫtsíǫn, b'ahą rą nga kik'atuts'ihin kui nii santa nkúhu nga kj'ǫąí ngáha Ndą Ntiąná, tíbixínyo nga k'ien.
27 Kui nga tǫ yáhá ni xi najmi skǫenkjúhun nga kjinę nǫnkǫǫn kǫ nga k'úíya chǫtsíǫn nga ts'iín xi nkú kitsú Ndą Ntiąná, kui xi títsjehęn jé nga najmi tíbenkjún yjonintehę kǫ jníhi Ndą Ntiąná. 28 Kui b'ą maha, kintehę ni nga xǫtą kjinę nǫnkǫǫn kǫ nga k'úíya chǫtsíǫn, tjíhin ni nga katasejin sisin animąhą. 29 At'ahą tsa tjín xi chǫbą kjinęhé kǫ chǫbą k'úíhí nga najmi ts'iínkie yjohǫ nga yjonintehę Ndą Ntiąná niǫ, kui xi n'ęnijéhę rą ąt'ahą chǫbą tíkjinehé kǫ tí'bi niǫ.
30 Kui kjǫąha nga tjíhin ąjinnǫǫ nkjin xi kjintu'un kǫ xk'ién kǫ k'ǫą xi ja k'ien. 31 Tǫnga tsa chąsejin sisihiín animąná, Ntiąná najmi ts'iínk'anjiná jé. 32 Nk'ie nga base Ndąntiąná tsa nda kǫ tsa najmi nda ni xi n'eé, yǫ títsjániyáná tǫ xi najmi n'ęnijéhená nistjin nga n'ęnijéhę xǫtą xi tjín ąsunnteę.
33 Kui b'ą maha, já nts'ena, nk'ie nga kąma ñjakú nga chinǫo nichineę, b'i ngján

chúyohoo xinkiu. 34 Tsa tjín xi tíma bjoho, ni'yaha kakjine. B'a kats'ín tu xi najmi ts'iínk'a niyáha ra Ntianá ngat'aha ni xi títs'ín nk'ie nga tíma ñjakúkoo xinkiu.

Ni xi tjín sa ajinnuu, nk'ie nga kfínsenuu k'uendá.

12

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kj'aí kj'aí kjuanda tsjáha Espiituhu Ntianá xuta ninku

1 Jun já nts'e, mjena nga choo nga nkjin tíkjá kjuanda xi tsjáha Espiituhu Ntianá xuta ninku.

2 Yo xi nkú n'e tintsuboo nk'ie, nga najmi kjee s'ejinnuu Ntianá. Xi nkúhu tsa kichju'yúnnuu nga kitsjennkíhuu ntia xi najmi maha nchja, xi ntsja xuta ts'ínndaha. 3 Kui b'a maha, tíxinyahanuu nga ndaha nku xuta xi Espiituhu Ntianá títs'ínkinchjaha najmi ma b'a tsu: "¡Najmi nda Jesu!" Ko ta ndaha nku najmi ma: "¡Jesu xi Nda Ntianá!" tsu, tsa najmi tíjñajihin Espiituhu Ntianá.

4 Kj'aí kj'aí kjuanda xi 'baihi xuta, tunga nkuhú maha Espiituhu Ntianá xi tsjáha. 5 Kj'aí kj'aí xá xi maha ts'ín xuta, tunga nkuhú maha Nda Ntianá xi tsjá xáha. 6 Kj'aí kj'aí ni xi maha incha ts'ín, tunga nkuhú Ntianá xi ts'ín ngayjee niu nga ts'ínxájinyjehe xuta ninku.

7 Nga nkúnkú kik'aihi nga Espiituhu Ntianá kuakúchji yjoho ngandaha ngayjee xuta ninku. 8 Tjín xi Espiitu tsjáha nga kuitsuyaha xuta én xi nanka, ko ta tjín xi ta kuihi Espiitu tsjáha nga kuitsuyaha xuta ni xi kamankjihin. 9 Tjín xi ta kuihi Espiitu tsjáha nga 'yún s'ejihin Ntianá, ko tjín ngá xi ts'iínnkihi xuta. Ta kuihi Espiitu xi tsjáha nga b'a ts'iín.

10 Tjín xi maha ts'ín kjuankjún, ko tjín ngá xi Ntianá tsjáha éhen, as'ai ts'ínkjas'en niu. Tjín xi mankjihin tsa kjuaxi nga Espiituhu Ntianá tíjñajihin xuta. Tjín xi nchja kj'aí én xi tsjáha Espiitu, ko tjín ngá xi ts'ínk'atiya én xi tsjá Espiitu. 11 Nkuhú Espiituhu Ntianá xi ts'ín ngayjee ni xu'bi. Xi nkú ts'ín mjehe tsjá nii, b'a ts'ín tsjáha nga nkúnkú xuta ninku.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nkuhú kich'aá xinkiá ñá xi xuta ninku

12 Xi nkúhu yjonintená, nkuhú maha tunga nkjihín ni xi tjíhin nga tjíxanya. Ko ngayjee ni xi tjíhin, ndaha tsa nkjin maha tunga nkuhú yjoninte bichú ma. B'a ta tjín ngat'a ts'e Cristo. 13 At'aha nkuhú Espiituhu Ntianá kisaténtáhaná ngatenteé ko ngayjeé kik'ainá nga ki'yaá ta kuihi Espiituhu Ntianá. B'a ts'ín nkuhú yjoninte tsichu mahaná, ndaha tsa xuta xi ntje judio tjehen ra ko ta ndaha tsa xi najmi ntje judio tjehen ra, ndaha tsa xuta musu xi kich'atse ko ta ndaha tsa xi ndaí yjoho.

14 Nku yjoninte najmi nku ndjuú maha. Nkjin ní ni xi y'aha ra nku yjoninte. 15 Tsa b'a kuitsu nku tsukaá: "Najmi yjoninteé y'ahana at'aha najmi ntsa 'mina", tsa b'a kuitsu, ¿a kui kjuaha nga najmi ta yjoninteé y'aha ra? 16 Ko tsa nku tjabaxínñjaá b'a kuitsu: "Najmi yjoninteé y'ahana at'aha najmi tunkun 'mina", tsa b'a kuitsu, ¿a kui kjuaha nga najmi yjoninteé y'aha ra?

17 Tsa tu subahá tunkun kama yjoninteé, ¿nkú ts'ín kuinú'yáhaná? Ko tsa tu subahá tjabaxínñju kama yjonintená, ¿nkú ts'ín kj'uántahaná? 18 Xi nkú ts'ín kisasíhin Ntianá, b'a ts'ín y'éntu nga nkúnkú ni xi tjíhin yjonintená. 19 At'aha tsa nkuhú ni xi tíjña, najmi ta yjonintehe ma. 20 Kui nga ndaha tsa nkjin maha ni xi y'aha ra yjoninteé, tunga nkuhú maha yjoninteé.

21 "Najmi machjénna ji", najmi tsuhu tunkaán ntsaá. Ta ndaha: "Najmi machjénna jun", najmi tsuhu nintakaá tsukaá. 22 Tu sa ní má najmi 'yún machjénná yjonintená bixíhaán, tu sa ní kui xi 'yún machjén sa. 23 Ko xi b'a maná nga kinte tjen, kui xi tu sahá tsjo n'ek'íé saá. Ko má najmi mjená nga kama chji, kui xi b'e'maá, 24 at'aha najmi machjéhen nga k'úé'maá yjonintená má nga ma chji bixíaán. B'a kits'ínk'íé Ntianá yjonintená nga 'yún n'echjí saá xi b'a maná nga kinte tjen.

25 B'a kits'ín Ntianá tu xi najmi kama ngabihi ra xinkjín yjonintená ko tu xi b'i ngján kúhun ra xinkjín. 26 Nga ngayjee ni xi y'aha ra yjonintená, tsa tjín xi un tíbehe, ta un skuehe xi k'oo. Ko tsa 'yún tíchun sahaá nku, ngayjee xi k'oo ta tsjo incha kamaha.

27 Jun xi yjoninteheé Cristo. Nga nkúnkú jun, jun xi yjoninteé. 28 Ntianá kitsjá nga s'e ajihin xuta ninku tjun já postru, xi ma joho já profeta xi tsuya én xi Ntianá tsjáha, xi ma jahan já maestru, ko askahan xi maha ts'ín kjuankjún, ko xi maha ts'ínnkihi xuta, ko xi be nkú ts'ín kuasinko xuta, ko xi tsjen

títjun, ko̱ xi nchja̱ kj'a̱í én xi Espiri̱tu̱hu̱ Nti̱aná tsjáha̱.

[29] ¿A ngatenteẹhé xu̱ta̱ ni̱nku̱ xi já postru̱? ¿A ngatenteẹhé xi já profeta̱? ¿A ngatenteẹhé xi já maestru̱? ¿A ngatenteẹhé xi maha̱ ts'ín kju̱ankjún? [30] ¿A ngatenteẹhé xi kik'a̱ihi̱ nga ka̱maha̱ ts'i̱ínnkihi̱ xu̱ta̱? ¿A ngatenteẹhé xi kik'a̱ihi̱ nga nchja̱ kj'a̱í én xi tsjáha̱ Espiri̱tu̱hu̱ Nti̱aná? ¿A ngatenteẹhé xi maha̱ ts'ínk'atiya nkú tsuhu̱ ra̱ kj'a̱í én xi Nti̱aná tsjáha̱ xu̱ta̱?

[31] Kui b'a̱ maha, a̱jihi̱n ngayjeẹ kju̱anda xi tsjá Espiri̱tu̱hu̱ Nti̱aná, n'ẹ mjo xi kjennu̱u ni̱yá. Tu̱nga xínyahánu̱u nku xi 'yún kjennu̱u ni̱yá.

13

B'i̱ ts'ín tsakúya Pablo̱ nk'ie nga kju̱a̱tjoo̱ xi 'yún chjí saha̱

[1] Tsa mayjena én xi tjín ko̱ én xi nchja̱ ntítsjeẹ tu̱nga tsa najmi tjíhínna kju̱a̱tjo, xi nkú joyaha nku ni xi tu̱ tífanehé bichú ma ko̱ a ra̱ nku ki̱cha̱ xi tífanet'áha̱ son xi ch'on ts'ín nu'yá nga tín'ekjane. [2] Tsa ts'inkjas'en én xi tsjána Nti̱aná, tsa mankjinna ngayjeẹ ni xi y'éjña 'ma Nti̱aná, tsa be tu̱ mí nihí ni, ko̱ tsa 'yún s'ejinna Nti̱aná nga santaha ka̱ma ts'inkjí t'axían na̱xi̱, tu̱nga tsa najmi tjíhínna kju̱a̱tjo, najmi chumi ni chjíhi̱ ra̱ an. [3] Tsa tsjaha̱ xu̱ta̱ x'a̱n ngayjeẹ ni xi tjínna ko̱ tsa ts'inkjas'en yjona̱ tu̱ xi ku̱i̱ti̱hi ngandaha̱ xu̱ta̱ xi kj'a̱í, tu̱nga tsa najmi tjíhínna kju̱a̱tjo, tu̱ kju̱andahá b'a̱ ts'ian.

[4] Xi tjíhi̱n kju̱a̱tjo, kui xi ta̱ tjíhi̱n kju̱a̱tsenta ko̱ nda ani̱ma̱ha̱. Xi tjíhi̱n kju̱a̱tjo najmi xintak'un, najmi nchja̱ én ngak'un, najmi nk'a b'asje yjoho̱, [5] najmi ts'ín ni xi najmi sasíhi̱n xu̱ta̱ xingiso̱o̱, najmi tu̱ ni xi ts'ẹ subahá bangisjai, najmi ki̱tsa̱ ma kjaha̱n, najmi b'éjin tak'un ni xi najmi nda kin'ehẹ, [6] najmi tsjo maha̱ ni ch'onk'un xi ts'ín xu̱ta̱. Tsjo ní maha̱ ni xi na̱xu̱ ts'ín xu̱ta̱. [7] Xi tjíhi̱n kju̱a̱tjo ts'ín'yún tak'unyje ni xi f'ajin, s'ejihi̱n ngayjeẹ ni xi ts'ẹ Nti̱aná, ma 'yún k'un tehẹnte Nti̱aná, ko̱ ts'ín chúkju̱ayje ni xi mat'ain.

[8] Najmi ka̱maha̱ kfẹya kju̱a̱tjoo̱. Ku̱i̱chú ni̱stjin nga najmi ta̱ ts'i̱ínkjas'ehen já profeta̱ éhẹn Nti̱aná, ko̱ nga najmi ta̱ tsjáha Nti̱aná nga ku̱i̱nchja̱ xu̱ta̱ kj'a̱í kj'a̱í én, ko̱ nga najmi ta̱ ka̱machjéhen nga cha̱ xi nkú ts'ín yaá nd'a̱i̱. [9] A̱t'aha̱ tu̱ i̱chíhí yaá nd'a̱i̱ ko̱ tu̱ i̱chíhí ni xi tsuyaná já profeta̱ nd'a̱i̱, [10] tu̱nga nk'ie nga ku̱i̱tjusun ni xi tjíhin nga ka̱ma, nk'iehé kfẹt'a ni xi tu̱ i̱chíhí yaá nd'a̱i̱.

[11] Nk'ie nga ndyjana, kinchja xi nkú ts'ín nchja̱ jántí xi̱, kits'innkjíhi̱n k'an xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un jántí xi̱, ko̱ kamankjinna xi nkú ts'ín mankjihi̱n jántí xi̱. Tu̱nga nk'ie nga ja kama chá, y'ejñá t'axían ni xi ts'ín jántí xi̱. [12] A̱t'aha̱ nd'a̱i̱ tu̱ tíya xa̱náá ni xi ts'ẹ Nti̱aná xi nkú joyaha tsa nku chu̱tsín tíchaseyaá nga najmi nda ts'ín tíyaá, tu̱nga ku̱i̱chúhú ni̱stjin nga cha̱ sisián Nti̱aná. Nd'a̱i̱ chuba be, tu̱nga ku̱i̱chúhú ni̱stjin nga skue sisian. B'a̱ ts'ín skue xi nkú ts'ín bena.

[13] Najmi maha̱ feya nga tís'ejinná Nti̱aná ko̱ nga tíma 'yún k'aán ko̱ nga tjínná kju̱a̱tjo. Tu̱nga kju̱a̱tjoo̱hó xi 'yún chjíhi̱ ra̱ nga nga jaa̱n ni̱i̱.

14

B'i̱ ts'ín tsakúya Pablo̱ xá xi tjíhi̱n nga kj'a̱í kj'a̱í én nchja̱ xu̱ta̱

[1] N'ẹ mjo kju̱a̱tjoo̱ ko̱ ta̱ n'ẹ mjo nkjin tíkjá kju̱anda xi tsjá Espiri̱tu̱hu̱ Nti̱aná. Tu̱nga a̱jihi̱n kui ni̱u̱, 'yún n'ẹ mjo nga Nti̱aná tsjánu̱u éhẹn ko̱ nga n'ẹkjas'on. [2] A̱t'aha̱ xi tsjáha̱ Espiri̱tu̱hu̱ Nti̱aná nga kj'a̱í én ku̱i̱nchja̱, kui xi Nti̱aná nchja̱ko̱, najmi xu̱ta̱. Nkuhú Espiri̱tu̱ be ni xi nchja̱. Najmi tíjña chji ni̱u̱. Najmi ch'a be nkú tsuhu̱ ra̱. [3] Tu̱nga xi Nti̱aná tsjáha̱ éhẹn ko̱ nga ts'i̱ínkjas'en, kui xi xu̱ta̱ nchja̱ko̱ tu̱ xi kjésíntjẹhen, ku̱asi̱nko̱ ko̱ tsjá nga'yúhu̱n.

[4] Xi kik'a̱ihi̱ nga nchja̱ kj'a̱í én xi najmi ch'a mankjihi̱n, ta̱ kuihi tsjá nga'yún subaha̱ yjoho̱. Tu̱nga xi kik'a̱ihi̱ nga Nti̱aná tsjáha̱ éhẹn ko̱ nga ts'i̱ínkjas'en, kui xi kjesíntjẹn xu̱ta̱ ni̱nku̱. [5] Mjena kai tsa ngatentoo̱ k'ua̱i̱nu̱u nga chu̱bo én xi kj'a̱í xi tsjá Espiri̱tu̱, tu̱nga 'yúhún mje sana tsa k'ua̱i̱nu̱u nga tsjánu̱u Nti̱aná éhẹn ko̱ nga n'ẹkjas'on. A̱t'aha̱ 'yún chjí saha̱ ra̱ xi ts'ínkjas'en én xi Nti̱aná tsjáha̱ nga xi nchja̱ én xi kj'a̱í xi najmi ch'a mankjihi̱n. Tu̱nga ndahá tjín tsa tjín xi ts'i̱ínk'atiya én xi kj'a̱í xi tsjáha̱ Espiri̱tu̱, tu̱ xi b'a̱ ts'ín ku̱isíntjẹhen xu̱ta̱ ni̱nku̱.

[6] Kui b'a̱ maha, já nts'e, tsa kfínsenu̱u ko̱ kuinchjako̱nu̱u kj'a̱í én xi tsjána Espiri̱tu̱ xi najmi ch'a mankjihi̱n, ¿mí nihi xi sa̱kúnu̱u

tsa b'a ts'ian? ¿A najmi tu sahá nda tjín
nga xínyanuu ni xi b'éjña chjina Ntianá, ko
a ra ni xi ts'e Ntianá xi mankjinna, ko a ra
ts'inkjas'ennuu nku én xi kitsjána Ntianá,
ko a ra tjín ni xi kuakuyánuu?
7 Santaha ni xi fane xi nkúhu yánaxu ko a
ra arpa, tsa najmi kj'aí kj'aí ts'ín fane, ¿nkú
ts'ín chaha suun xi tín'ekjanekoho yánaxu
ko a ra arpa? 8 Ko tsa najmi kjuane sisin tjio
xi nchjaha já juun nga kján, ¿yá xi k'uénda
yjoho nga ngjuai kján? 9 B'a ma ajinnuu.
Tsa chubo kj'aí én xi najmi ch'a mankjihin,
¿nkú ts'ín kamankjihin ra xuta ni xi chubo?
B'a joya xi nkúhu tsa tíchubajihinsón.
10 Nkjin maha én xi tjín asunntee ko
nkúnkú tjíhin sin. 11 Tunga tsa najmi tí-
mankjinna nkú tsuhu ra én xi tínchjakona
nku nda, nku nda xi najmi yo nankihi kama-
ha an ndo ko an nku nda xi xin nankihi
kamana ndo. 12 B'a ta tíma ajinnuu. Mjenuu
nga s'enuu nkjin tíkjá kjuanda xi tsjá Es-
pirituhu Ntianá. 'Yún ní n'e mjo nga nkjin
katuma kjuanda xi kjénsíntjen xuta ninku.
13 Kui b'a maha, xi nchjaha kj'aí én
xi tsjáha Espiritu, katankihi Ntianá tu
xi kamaha ra ts'ínk'atiya én xi kuinchja.
14 At'aha tsa nk'ie nga kuinchjaka Ntianá,
kuinchja kj'aí én xi tsjána Espiritu, najmi
ts'inchjén kjuankjink'unna. Tu animana
tínchjakohó Ntianá. 15 Kui nga, ¿mí ni xi
ts'ian ni ma? Animana kuinchjakohona
Ntianá, tunga ta ts'inchjénná kjuankjin-
tak'unna. Animana sékohona, tunga ta
ts'inchjénná kjuankjintak'unna. 16 At'aha
tsa tu animahi ní tín'etsjokohо ri Ntianá
ko as'ai tíbasínñjuhi nku xi najmi be ni
xi tín'ei, ¿nkú ts'ín nkuhú ts'iín makoho
ri yjoho nga ts'iíntsjoho Ntianá nk'ie nga
najmi tímankjihin ni xi tíchubai? 17 At'aha
kjuaxi nga nda ts'ín tín'etsjoihi Ntianá nga
b'a tín'ei, tunga najmi tíchjusíntjenní nda
xinkuu.
18 Tsjaha máb'achjíhi Ntianá nga 'yún
nchja sa kj'aí én xi tsjána Espiritu nga jun.
19 Tunga nk'ie nga ma ñjakúka xuta ninku,
tu sahá mjena kuinchja tsa tu un tsu'ba
én xi kuitjujin kjuankjintak'unna nga te
mii tsu'ba én xi najmi ch'a kamankjihin.
At'aha én xi bitjujin kjuankjintak'unna, kui
xi tsjániyáha xuta xingisoo.
20 Jun já nts'e, najmi b'a tu ts'ín
n'enkjíntak'un xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un
jántí xi. Xi nkú ní ts'ín je tjíyaha
ntí xi, b'a ní ts'ín je kas'eyanuu,
tunga n'enkjíntak'unnú xi nkú ts'ín
ts'ínnkjink'un xuta xi chá. 21 B'i ts'ín tjít'a
xujun kjuatéxumoo:
Kj'aí én ko kj'aí xuta xi xin nankihi
ts'inchjén nga kuinchjaka xuta xu'bi.
Tunga ndaha tsa b'a ts'ian,
najmi kuasínñjuna, kitsú Ntianá.
22 Kui b'a maha, kj'aí én xi tsjá Espiritu
nga nchja xuta, kui xi bakúchji nga'yúhun
Ntianá ngandaha xuta xi najmi s'ejihin
Ntianá, najmi ngandaha xi ja s'ejihin.
Tunga én xi tsjá Ntianá nga n'ekjas'ehen
xuta, kui xi 'bai ngandaha xuta xi ja s'ejihin,
najmi ngandaha xi najmi s'ejihin.
23 Tsa tíma ñjakú xuta ninku ko tsa ngay-
jee kuinchja kj'aí kj'aí én xi tsjáha Espiritu,
ko tsa as'ai kjuas'en yo xuta xi najmi be
ni xi tín'o ko tsa xuta xi najmi s'ejihin
Ntianá, ¿a najmi b'ahá kuitsu nga lukuu?
24 Tunga tsa ngatentoo tín'ekjas'on én xi
títsjánuu Ntianá, tsa as'ai kjuas'en yo xi
najmi s'ejihin ko tsa xi najmi be ni xi
tín'o, nk'ie nga kuint'é ni xi tíchubo, b'a
kuitsu animaha nga tjíhin ngatitsun ko nga
n'enijéhe ra ni xi tjehen. 25 S'ejña chji ni xi
tjíntu'má animaha ko kuasinkúnch'in nga
ts'iíntsjoho Ntianá ko b'a kuitsu nga kjuaxi
nga Ntianá tíjñajinnuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú n'e aya ninku

26 Kui nga, ¿nkú kuixíaán ni, já nts'e?
Nk'ie nga ma ñjakúkoo xinkiu, tjín xi se, tjín
xi bakúyaha xuta xingisoo, tjín xi tsuya ni
xi b'éjña chjihi Ntianá, tjín xi nchja kj'aí én
xi tsjáha Espiritu, ko tjín xi ts'ínk'atiya éen.
Ngatentee ni xi n'oo nga nkúnkú, b'a n'oo
tu xi chjúsíntjehennu xuta ninku. 27 Tsa
tjín xi kuinchja kj'aí én xi tsjáha Espiritu,
tsa jo ko santaha tsa jan katuma. Nkúnkú
b'a incha kats'ín ko nku xi kats'ínk'atiya
éen. 28 Tsa najmi tjín xi maha ts'ínk'atiya
éen, xi nchja kj'aí én xi tsjáha Espiritu tu
sahá jyu kat'ejña. Kanchjako suba yjoho ko
kanchjako Ntianá.
29 Ko máha xi ts'ínkjas'en én xi tsjáha
Ntianá, tsa jo ko tsa jan katuma ko xuta
xingisoo kats'ínnkjink'un sisin nkú tsuhu
ra ni xi tínt'é. 30 Ko tsa nku xi kab'ejña
yo Ntianá k'uéjña chjihi kj'aí ni, kandjén
jyu xi tínchjo. 31 B'a ts'ín nkúnkú jun
kama n'ekjas'on én xi Ntianá tsjánuu tu xi

ngatentoo chahanu ko sakú nga'yúnnuu.
32 Xi kik'aihi kjuanda nga ts'iínkjas'en én
xi tsjáha Ntianá, kui xi tjíhin nga skue
chuba nga kuinchja. 33 At'aha kjuajyu tsjoho
Ntianá, najmi ni xi n'ejnu n'et'a.

Xi nkú ts'ín tíjñaha ngayjee xuta ninku xi
ts'e Ntianá, 34 jminchjíun tjíhin nga ngjuén
jyu aya ninku. At'aha najmi tjíhin kjua
tsa kuinchja. Kant'é'éhen x'ihin xi nkú
nga títsu kjuatéxumoo. 35 Tsa tjín ni xi
mjehe skue, ni'yaha kandjásjaiyaha x'ihin.
At'aha najmi nda tjín tsa ajihin xuta ninku
kuinchja nku tachjuún.

36 ¿A ajinnuuhú kich'atuts'ihin ra nga
kis'enijmí éhen Ntianá? ¿A tu nkuhú jun
xi kin'ekjóhoon éen? 37 Tsa tjín xi b'a maha
nga Ntianá tsjáha éhen ko a ra tsa kui xi
kits'ínkjáíhin nku kjuanda xi tsjá Espiritu,
kui xi kats'ínkie nga kjuatéxumaha Nda
Ntianá xi tíb'et'ánuu ei. 38 Tsa tjín xi najmi
ts'iínsihin ni xi tíb'et'ánuu ei, najmi tu
n'esihuun ko kui.

39 Kui b'a maha, já nts'ena, katuma
mjenuu nga Ntianá katsjánuu éhen
nga n'ekjas'on ko najmi tu b'ech'óhoo
xi kuinchja kj'aí én xi tsjá Espiritu.
40 Ngatentee ni xi n'oo, n'esisiun ko
tankínko ch'ich'iun.

15

B'i ts'ín kits'ínkj'áítsjehen Pablo xuta ninku Corinto ni xi tjun tsakúyaha

1 Ko nd'ai já nts'e, mjena ts'inkj'áítsjennuu
én nda tsuhu Nda Ntianá xi y'enijmínuu, xi
kin'ekjóhoon ko xi ndjá tinchajiun. 2 Kui
én nda tsu xu'bi ts'iín nga k'uankinuu
yjonuu. B'a kama tsa n'etjusun én xi
y'enijmínuu. At'aha tsa najmi, tsuhu ra
ma nga tu kjuandahá kis'ejinnuu éen.

3 Títjun kits'inkjas'enuu én xi
kits'inkjáíhin, nga ngat'aha ngatitsunná
k'iehen Cristo. B'a kama xi nkú ts'ín tjít'a
xujun éhen Ntianá. 4 Kis'eyanji ko nistjin xi
ma jahan j'áíya ngáha ra ngabayoo, xi nkú
ts'ín tjít'a xujun éhen Ntianá.

5 Tsakúchjihi yjoho Pedro ko askahan já
postru xi te joo. 6 Askahan nkuhú nga
tsakúchjihi ra yjoho ts'ati un unchan já
nts'eé. Nkjin maha xi tjíntu sa xi incha
kikie Nda Ntianá ko k'ua xi ja k'ien. 7 As'ai
ta tsakúchjihi yjoho Santiago ko askahan
ngayjee já postru.

8 Ko xi fekuhu, askahan kjin tsakúchjina
yjoho. 9 At'aha b'a xian nga an xi 'yún ichí
sa ajihin já postru ko najmi ma k'an tsa nda
postru xíhin yjona, at'aha kitsjennkí unkie
xuta ninkuhu Ntianá. 10 Tunga tu ngat'aha
ní kjuandaha Ntianá tsichu mahana yáha
an nd'ai, ko najmi tu kjuandahá kitsjána
kjuandaha Ntianá. An xi 'yún kits'inxá
sa nga ngayjee já postru xingisoo. Tunga
najmi ahán xi b'a kits'ian. Kjuanda xi kik'ai
nína, kui xi b'a kits'íun. 11 Kui b'a maha, tsa
an ko tsa já postru xingisoo, én nda tsuu
y'enijmíi ko kui xi kis'ejinnuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien

12 Tunga tsa ni xi tís'enijmíhi nga j'áíya
ngáha ra Cristo ngabayoo, ¿nkú ts'ín b'a
tíincha tsuhu k'ua xi tjín ajinnuu nga najmi
ta kj'uaíyaha ra xuta xi ja k'ien? 13 At'aha tsa
najmi kj'uaíyaha xuta xi ja k'ien, ta ndaha
Cristo najmi j'áíyaha ngabayoo ma. 14 Ko
tsa najmi j'áíyaha Cristo ngabayoo, kui xi
tsuhu ra ma nga tu kjuandahá tíb'enijmíi ko
nga tu kjuandahá tís'ejinnuu éen. 15 Tsa ni xi
b'a tjíhin nii, já tsank'á níi jin, at'aha najmi
b'a tjín ni xi tíbixínyai. B'a tíxian at'aha jin
tsixínyai nga Ntianá kits'ínkj'áíyaha Cristo
ngabayoo, tunga tsa najmi ta kj'uaíyaha ra
xuta, kui xi tsuhu ra nga najmi j'áíyaha
Cristo.

16 At'aha tsa najmi ta kj'uaíya ngáha
ra xuta xi ja k'ien, ta ndaha Cristo na-
jmi j'áíyaha. 17 Tsa najmi j'áíyaha Cristo
ngabayoo, tu kjuandahá kis'ejinnuu ni xi
kis'ejinnuu. Tu yje tintsubajihín so ngatit-
sunnuu b'a. 18 Ko ta ja kindyja xuta xi k'ien
xi kis'ejihin Cristo. 19 Tsa ni xi tu eihí asun-
ntei tíchuyáá ni xi sakúná at'aha s'ejinná
Cristo, tu xí kintehé tsjéhéén ngayjee xuta
xi ta tjín asunntei b'a.

20 Tunga j'áíya kjuaxihí ra Cristo ngabay-
oo. Kui xi nkú joyaha chan xi tjun xi 'baihi
Ntianá, at'aha kui xi tjun j'áíyaha ajihin
xuta k'ien. 21 At'aha xi nkú ts'ín ngat'aha ni
xi kits'íhin nku nda j'aikjas'ehen ngabayoo,
b'a ta ts'ín ngat'aha ni xi kits'íhin kj'aí nda
kj'uaíyaha xuta ngabayoo. 22 Xi nkú ts'ín
ngat'aha ni xi kits'ín Adan fesuhun ngayjee
xuta, b'a ta ts'ín ngat'aha ni xi kits'ín Cristo
n'ek'íéntu tík'un síhin ngayjee xuta.

23 Tunga f'áíyahá ra nga nkúnkú xi nkú
ts'ín kanéhe. Tjun j'áíyaha Cristo ko askahan nk'ie nga kj'uaí ngáha kj'uaíyaha xuta
xi ts'e. 24 Nk'iehé kuitjusunyje ni xi kama
asunntee. Tjun ts'iínkje Cristo ngayjee
xi batéxuma ko ngayjee xi tjíhin xá ko
xi tjíhin nga'yún, ko askahan ts'iínkjas'en
má batéxuma aya ntsja Ntianá xi Na'miná
maha. 25 Tjíhin nga kuatéxuma Cristo santaha nkúhu nga k'uéntu kinte sjai ngayjee
xi tífi kontraha. 26 Kontra xi kfekuhu nga
n'ekje, kui xi ngabayoo.
27 At'aha Ntianá kits'ínk'íéntu kinte sjai
Cristo ngayjee ni xi tjín. Tunga nk'ie
nga b'a títsu éhen Ntianá nga kin'ek'íéntu
ngayjee ni xi tjín kinte sjai Cristo, tínchja chji chji nga najmi ko Ntianá xi tíjña
kinte sjai Cristo, at'aha kui xi b'a kits'íun.
28 Ntianá kits'ínkjas'ehen aya ntsja Cristo
ngayjee ni xi tjín, ko nk'ie nga kits'ínk'íéntu
Cristo ngayjee ni xi tjín kinte sjai, as'ai ko ta
Cristo xi Ntíhi Ntianá ts'iínkjas'ehen yjoho
Ntianá. B'a ts'ín Ntianá nkuhú kui kama
ts'ehe ngayjee ni xi tjín.
29 Tjín xi baténtá yjoho ngajoho xuta xi
ja k'ien. Tunga tsa najmi kj'uaíyaha xuta
xi ja k'ien, ¿á ngajoho xuta xu'bo incha
baténtáha yjoho xi b'a ts'íun?
30 Ko jin, ¿á tín'ekjáíhin ri ni ch'onk'un
xi tímat'ain tehentehení? 31 An bi, já nts'e,
xki nistjin tíijñajihin ngabayoo. Kjuaxi ni
xi tíxinnuu xi nkú ts'ín kjuaxi nga tsjo
mana nga s'ejinnuu Nda Ntianá Jesucristo.
32 Nanki Efeso kis'ekona kjuasti já xi b'a ts'ín
kjan xi nkúhu chu kjan, tunga tsa najmi ta
kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien, ¿mí nihi xi
tsijnena nga b'a kits'ian? Tu sahá b'a n'eé xi
nkú incha tsu k'ua já: "S'iá ko chineé, at'aha
ndyjunni kuayáá."
33 Najmi tu 'bainto tsa tjín xi
k'uanachanuu. Yo nga b'a tsu én: "Xi
tsjenko xuta xi ch'onk'un, ta ch'onk'un
bitju." 34 N'ek'óntjaiyo kjuankjintak'unnuu
ko najmi tu n'o ngatitsun. At'aha tjín
ajinnuu xi najmi be ni xi ts'e Ntianá. B'a
tíxinnuu tu xi kama subahanuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nkú kama nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien

35 Kutsa tjíhín xi b'a kuitsu: "¿Nkú kama
nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta k'ien? ¿Mí
yjonintehe xi k'ua ngáha?"
36 ¡Ji nda nchini xi b'a tíbixín! Ni xi
b'entjei najmi kuasu tsa najmi títjun kuayá.
37 Najmi ni xi stjúkjóo b'entjei. Xujmá ní
b'entjei, tsa xujmá tuniñu ko tsa kj'aí xujmá. 38 Ntianá tsjáha xujmóo yjoninte xi
mjehe. Nga nkúnkú xujmóo tsjáha yjoninte
xi kanéhe.
39 Najmi tu nku chuba yjoninte xi tjín.
Kj'aí k'un yjonintehe xuta ko kj'aí k'un xi
ts'e chu. Kj'aí k'un ngá xi ts'e nisee ko
ta kj'aí k'un xi ts'e tiu. 40 B'a ta ts'ín kj'aí
k'un ni xi tjín nk'a ján ko xi tjín t'anankiu.
Tsjo k'un xi tjín nk'a ján ko tsjo k'un xi tjín
t'anankiu, tunga kj'aí kj'aí kjuatsjo xi tjíhin.
41 Ts'íu kj'aí ts'ín bat'ai, ko sóo kj'aí ts'ín
bat'ai, ko niñuu kj'aí ts'ín bat'ai ngá. Ko nga
nkúnkú niñu xi tjín kj'aí kj'aí ts'ín bat'ai.
42 B'a ta kama nk'ie nga kj'uaíyaha xuta
ngabayoo. S'eyanji yjoninte xi maha batsun, tunga yjoninte xi kj'uaíya ngáha ra
najmi ta kamaha ra kuatsúhun. 43 S'eyanji
ni xi najmi chumi ni chjíhi ra, tunga nk'ie
nga kj'uaíya ngáha ra s'ehe kjuachánka.
S'eyanji xi najmi tjíhin nga'yún, tunga
nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra s'ehe nga'yún.
44 S'eyanji yjoninte xi kich'aá nd'ai, tunga
kj'uaíya ngáha ra yjoninte xi Espiritúhu
Ntianá k'uénda xi nkú ts'ín mjehe. Tsa tjín
yjoninte xi nkúhu xi kich'aá, ko ta tjín ngá
xi k'uénda Espiritúhu Ntianá.
45 B'a ts'ín tjít'a xujun éhen Ntianá: "Nda
xi tjuun kin'enda ko y'ejña tík'un." Kui
xi Adan. Tunga Adan xi fekuhu, xi Cristo,
kui xi tsichu ma Espiritu xi ts'ínk'íéntu
tík'un xuta. 46 Tunga najmi kjuatík'un xi
tsjáhá Espiritu xi tjun. Títjun ní kjuatík'un
xi tsjá asunntei, askahan kjuatík'un xi tsjá
Espiritu.
47 Nda xi tjuun ndyjo t'anankiu
kin'endakoho, tunga nda xi ma joho
ndjiojmi ján nibaha. 48 Xi nkú tjín nda xi
kin'endakoho ndyjo t'anankiu, b'a ta k'un
ngayjee xi ts'e t'anankiu. Ko xi nkú tjín nda
xi nibaha ndjiojmi ján, b'a ta k'un ngayjee
xi ts'e ndjiojmi ján. 49 Xi nkú ts'ín tjíyaná
nd'ai xi nkúhu nda xi kamandakoho ndyjo
t'anankiu, b'a ta ts'ín s'eyaná xi nkúhu nda
xi kin'e nibáha ndjiojmi ján.
50 Jun já nts'e, tíxinyanuu nga yjoninte xi
kich'aá nd'ai najmi kama kjuas'enjin nga
Ntianá kuatéxumaha. Ta ndaha ni xi maha
batsun najmi ma sakúntehe ajihin ni xi
najmi maha batsun. 51 Xínya manuu ni

xi tíjña 'maná. Najmi ngatenteé kuayáá, tunga ngatenteehé k'oóntjaiyaá. [52] Xi nkú ts'ín kitsa b'echjáá ko chjux'áá tunkaán, b'a ts'ín kitsa k'oóntjaiyaá nk'ie kjuane tjio xi fekuu. At'aha kjuane tjioo, as'ai kj'uaíyaha ngabayoo xuta xi ja k'ien tu xi najmi ta kuayá saha, ko ñá ta k'oóntjaiyaá. [53] At'aha yjoninte xi kich'aá nd'ai xi maha batsun tjíhin nga yjoninte xi najmi maha batsun kama. Yjonintená xi maha 'me nd'ai tjíhin nga yjoninte xi najmi ta kuayáha kama.

[54] Nk'ie nga yjonintená xi maha batsun kama yjoninte xi najmi maha batsun, ko nk'ie nga yjonintená xi maha 'me kama yjoninte xi najmi ta kuayáha, nk'iehé kuitjusun én xi tjít'a:

Ja kuan'ekje ngabayoo, ja kuan'e nganaha.
[55] Ji ngabaya, ¿má ni nga kin'e nganai?
Ji ngabaya, ¿má ni nga'yún
xi n'ek'ienkohoni xuta?

[56] At'aha ngabayoo ts'ínchjén ngatitsuun nga ts'ínk'ienkoho xuta, ko ngatitsuun ts'ínchjén kjuatéxumoo nga bakúchji ni xi 'mihi ngatitsuun. [57] Tunga máb'achjíhi ra Ntianá, kui xi tsjáná nga n'e nganaáha ngabayoo ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntianá Jesucristo.

[58] Kui b'a maha, já nts'ena xi 'yún tjona, ndjá tincho ko tjen nga'yúhuun yjonuu. Tehente tankínko ndju so xáha Nda Ntianá. Yo nga najmi xá tiya tín'o nga Nda Ntianá tín'exát'ohoo.

16

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga n'esúhun toon chje xuta ninku Jerusalen

[1] Máha ngat'a ts'e toon chje xi tímasúhun xuta ninku Jerusalen, b'a ta n'oo xi nkú nga kixihin xuta ninku xi tjíntu nanki xi tjín ante Galacia. [2] Xi nkú tjín mahanu, xki tuminku t'ejña t'axíún ichí toon nga nkúnkú. Xi nkú tjín sakúnuu, b'a tjín t'ejña t'axíún. Ch'atjó tooon tu xi nk'ie nga kuichusehenuu najmi tjíhin nga chj'asúhun toon chje.

[3] Nk'ie nga kuicha yo ts'inkjíá nanki Jerusalen xuta xi jun chj'ajiun ko tsjaha xujun má nga an tíb'exá, tu xi ngjuaikoho ra toon xi kin'esúun xuta ninku xi tjín ján. [4] Tsa nda tjín nga ko an kfían yo, ta ts'inka niyá jóo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi tjíndaha nga ts'iín

[5] Kfínsenuu, tunga nk'iehé nga kj'ua ante Macedonia kfínsenuu, at'aha tjíhin nga kj'ua nanki xi tjín yo. [6] Kutsa nkjihín nistjin kúatejñajinnuu nga kuicha yo. Kutsa yohó ts'inkj'a nistjin chunch'óon, tu xi b'a ts'ín kama kuisinkohonú má xi tjehen kfín ngáhana askahan. [7] At'aha najmi mjena tsa tu skuehénuu nga kj'ua yo. Mje nína nkjin nistjin kúatejñajinnuu. B'a ts'ian tsa Ntianá tsjántena. [8] Tunga kúatejñaná nanki Efeso santaha nkúhu nga kuichú S'í Pentekoste, [9] at'aha sakúntena nga ts'inxá sisian, ndaha tsa nkjin maha xi fi kontraha ni xi títs'ian.

[10] Tsa kuichúsenuu Timoteo yo, nda n'e n'ekjóhoon tu xi tsjo k'úéhe ra nga k'úéjñajinnuu. At'aha ta xáha Nda Ntianá títs'ín xi nkúhu an. [11] Kui nga najmi tu 'baiinto tsa tjín xi tu tohón kamaha ndo. Tu sa ní tisinkoo tu xi nda ts'ín kats'ínndjuúhu niyáha nga kj'uaísehena ei. Kas'ehe kjuajyu nga kanibá, at'aha tíkuyá nga kj'uaíko já nts'eé xingisoo.

[12] Máha nda nts'eé Apolo, b'a kixin nkjúhun nga ngjuaiko já nts'eé xi ngjuaitsubek'únnuu, tunga najmi kits'ín yuhú nga nd'ai ngjuai. Nk'ie rú nga sakúntehe, nk'ie rú nga ngjuai.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

[13] Tintsuba ndo ko ndjá tinchajiun xi s'ejinná. Ndjá n'esjo yjonuu ko tjen nga'yúhuun yjonuu. [14] Ngayjee ni xi n'ekoo xinkiu, katakúchji kjuatjonuu.

[15] Jun já nts'e, yo nga xuta xinkjín nda Estefana tjun kits'ínkjáíhin éhen Ntianá ajihin xuta xi tjín ante Akaya ko kitsjáha yjoho nga tíincha basinko xuta ninku. [16] Tíbankinuu nga tasinñjuhuu xuta xi b'a k'un xi nkúhu xuta xu'bi ko ngayjee xi ta kuihi xá xi ts'ín ko xi ts'ínkjas'ehen yjoho xóo.

[17] Tsjo mana nga j'aisena Estefana ko Fortunato ko Akaiko, at'aha ngajonuu incha tsasinkona. [18] Kits'ín nga kikjenta aniimana xi nkú nga ta kits'ín ajinnuu. Xuta xi nkúhu xu'bi kayaha nga nda nkjún xá xi ts'ín.

[19] Títs'ínkjinuu kjuasuniña xuta ninku xi tjín ante Asia. Akila ko Priscila ko ngayjee xuta ninku xi ma ñjakú ni'yaha 'yún títs'ínkjinuu kjuasuniña jun xi ta s'ejinnuu

Ndạ Ntiạná. [20] Kọ ngayjeẹ já nts'eé xi tjín ẹi
títs'ínkjinụu kjụasuniña. B'i ngján súniño-
họo xinkịu.
[21] An Pablọ ntunạ tíb'et'áhạnụu kjụa-
suniñanạ.
[22] Tsa tjín xi najmi tjohọ Ndạ Ntiạná Je-
sucristọ, kui najmi nda katuma nginkụn
Ntiạná. ¡Nibáí Ndạ Ntiạ!
[23] Kas'enụu kjụandahạ Ndạ Ntiạná Jesu-
cristọ. [24] Tjona ngatentoọ jun xi nkú ts'ín
Cristọ Jesu tjohọ ñá.

Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihi nda postru Pablo xuta ninku Corinto

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Corinto

1 An Pablo, an xi kama nku nda postruhu
Jesucristo at'aha Ntianá b'a ts'ín kama
mjehe. An ko nda nts'eé Timoteo tí-
suniñaihi jun xuta ninkuhu Ntianá xi
tintsuboo nanki Corinto ko ngatentoo xu-
taha Ntianá xi tintsuboo nga ngúsuhun
ante Akaya.
2 Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná
Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo.

B'i ts'ín y'éjña chji Pablo nga Ntianá kit-sjáha nga'yúhun ajihin kjuanima xi j'ajin

3 Kan'etsjoho Ntianá, kui xi Ntiaha ko
Na'mihi Nda Ntianá Jesucristo. Kui xi
Na'miná ko Ntianá xi ma nimaha ñá ko xi
tehente tsjá nga'yúnná. 4 Ajihin ngayjee
kjuanima xi tíbitjajíaán tsjá nga'yúnná tu xi
ko ta ñá ta kama k'uai nga'yúhun raá xuta
xi kjuanima tíf'ajin. At'aha títsjá nga'yúnná
Ntianá, kui nga kamahaná k'uai nga'yúhun
raá xuta.
5 Xi nkú ts'ín nkjin kjuanima tíbitjajíin
ngat'aha Cristo, b'a ta ts'ín tse nga'yún xi
tísakújinni Cristo. 6 Tu xi sakú nga'yún
níhinuu ko tu xi k'uankihinu, kui nga
tíbitjajíhinni kjuanima. Ko nk'ie nga
tí'bai nga'yúnni, tí'bai nga'yúnni tu xi
sakú nga'yúhunnuu. Kui nga'yúun xi
kuasinkonuu tu xi n'e chúkjuanuu nk'ie nga
nibanenuu kjua'un xi tíbitjajíin. 7 Yai xi nkú
ts'ín tjíyanuu. Kui niu xi tíma 'yún tak'uin.
At'aha yai nga nkuhú bitjajíaán kjua'un ko
b'a ta ts'ín sakú nga'yúnná.
8 Jun já nts'e, najmi mjeni tsa k'úé'mai
kjuanima xi tsitjajíin ante Asia. Tu xí tsehé
ni xi kamat'ain nga ta santaha najmi ta
tíchúkjuahani niu. "Ja najmi ta kuitjunki-
hiná xu'bi", tsixíin. 9 B'a kamani xi nkú
maha já xi n'ek'ien. Tunga b'ahá kamani
tu xi najmi jin suba kama 'yún tak'uhunni
yjoni. B'a ní kama tu xi Ntianá kama 'yún
tak'uhunni. Kui xi ts'ínkj'áíyaha xuta k'ien.
10 Ntianá kits'ínk'ankini nga ja ma kuayá níi
ko behe tak'uin nga tu nku ts'iínk'ankihíni.
Tu nkú b'ahá ts'iín.
11 Chubantjai sahani nk'ie nga chubakoo
Ntianá. At'aha tsa nkjin maha xi kuinch-
jantjaini nk'ie nga kuinchjako Ntianá, ta
nkjin kamaha xi tsjáha máb'achjíhi Ntianá
ngat'aha nga nda títs'ínkoni.

B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga tu xujuhún kits'ínkjihi ra xuta ninku Corinto

12 Tsjo mani nk'ie nga chasei xi nkú ts'ín
tintsubai ko yai nk'ie nga naxu kin'ei aji-
hinnuu ko ajihin ngayjee xuta. Najmi
ch'a kich'anachaihi. Nk'ie nga b'a kin'ei
ajinnuu, kjuandaha ní Ntianá kitsjániyáni.
Najmi xi nkú ts'ín tíjñaha xuta kitsjániyáni.
13 Nk'ie nga n'ekjíihi xujun, b'et'aihi ni xi
kamankjinnuu nga n'eyo. Nda nkjún tjín
tsa kamankjinyjenuu niu. 14 Ja tímankjin-
nuu ichí nd'ai nga nistjin nga kj'uaí ngáha
Nda Ntianá Jesu tsjo kamanuu jin xi nkú ta
ts'ín tsjo kamani jun.
15 Tu ngat'aha nga ja be nga b'i tíma
ajinná, kui nga kama mjehena nga tjun
kfínsehenuu tu xi sakúhunuu kjuanda nga
jo niyá kfíntsubek'úhunnuu. 16 Mjena kai
nga tjun kj'ua ajinnuu nk'ie nga kfían
ante Macedonia ko askahan ta kjúáisehé
ngáhanuu nk'ie nga k'oóya ngáhana yo.
B'a ts'ín kama kuisinkohonú nga ts'inndjuú
ngáhana niyána xi tjehen ante Judea.
17 Kui b'a maha, nk'ie b'a ts'ín
y'endáhana, ¿a najmi kits'innkjín sisihín
ra k'an? ¿A ra b'endáná ni xi ts'ian xi nkú
ts'ín b'énda xuta ni xi ts'ín, nga ta kuihi
chubo "johon" ko tsa "najmi" tsu? 18 Ntianá
xi be nga najmi ta kuihi chubo "johon" ko
"najmi" bixíihin. 19 At'aha ajinnuu an ko
Silbano ko Timoteo y'enijmíi Jesucristo xi
Ntíhi Ntianá, ko kui xi najmi ta kuihi chubo
"johon" ko "najmi" títsu. Kui ní xi "johon"
títsuná. 20 At'aha ngayjee ni xi tsuya títjun
Ntianá nga ts'iín, kui xi bitjusun ajihin
Cristo. Kui kjuaha ngat'aha Cristo "b'a
kat'e" bixíhinná tu xi sakúhu ra kjuachánka
Ntianá.
21 Ntianá ts'ín nga jun ko jin ndjá bincha-
jián Cristo, kui xi j'ájinná. 22 Kikj'áts'ená
nga y'éjñajin Espirituhu animan á. B'a ts'ín
yahaná nga n'ekjáíhiín ni xi tsjáná askahan.
23 Nginkun Ntianá b'a tíxinnuu: Nk'ie nga
najmi ngjisenuu nanki Corinto, najmi ngjia
at'aha najmi mjena tsjanuu kjuaba. Kataya
tsa najmi kjuaxi ni xi tíxian. 24 Najmi tín'e
kjua'yúhun ri xi nkú ts'ín s'ejinnuu Ntianá,

at'aha ja ndjá tincho. Tu sa ní tíbisinkoihi tu xi s'ehenuu kjuatsjo.

2

1 Kui nga b'a kixihinna nga najmi kfínsenuu, tu xi najmi kjuaba k'uejñájihinnuu. 2 At'aha tsa tsjanuu kjuaba, ¿yá xi ts'iín nga k'úé tsjo tsjona? ¿A najmi nku tutuhú jun xi kitsjanuu kjuaba n'oo nga k'úé tsjo tsjona?

3 Kui nga kits'inntúhunuu tu xi najmi sakúhuna kjuaba nk'ie nga kuichusehenuu. At'aha jun xi tjíhin nga k'uainú kjuatsjo. Ko behe k'an nga kjuatsjona, kui xi ta kjuatsjonuu. 4 At'aha ni xi y'et'ánuu nk'ie nga kits'inntúnuu, b'a ts'ín y'et'á at'aha tu xí bahá tjíhin animana ko tu xí nusihín tjíyaha kui chubo nga santaha ixí kikjíinntaná. Najmi kits'inntúnuu tsa tu xi k'úé babahanuu. Kits'inntú nínuu tu xi chahanu nga tu xí tjohóna jun.

B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga tjíhin nga n'endyjat'aha ra nda xi najmi nda kits'íun

5 Tsa tjín xi kits'ín nga kik'ie babana, najmi tu nku an xi b'a kits'ínna. Nk'ie nga chasehe raá, ko ní jun b'a ta kits'ínnuu. Nk'ie nga chasehe raá tíxian, b'a tíxian tu xi najmi k'uatihi ra ni xi tíxian. 6 Nkjin maha xi tjín ajinnuu xi ja kits'ínk'íéchjí nda xi kits'ínk'íé babana. Najmi ta chúkjuaha ra. 7 Tu sahá n'endyjat'ohoo ndo ko tjon nga'yúhuun tu xi najmi kjuaboo ts'iínkjet'aha ra k'un. 8 Kui nga tíbankihinuu nga takúchji ngáha ruu ndo nga tjonuu.

9 ¿Á kits'inntúhunuu? Kits'inntúnuu tu xi skuehena tsa kuinú'yá'énnú. 10 Xi n'endyjat'ohoo ko ta an ts'inndyjat'aha. Tsa ni xi tjíhin nga n'endyjat'a nku ni, ja kits'inndyjat'a. B'a kits'ian ngandanuu nginkun Cristo, 11 tu xi najmi tjín xi nkú ts'ín tsungijihin yjoho ndanindoo. At'aha ja yaá xi nkú ts'ín ch'on ts'ín tjíyaha.

B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga najmi ts'andayaha ra nk'ie nga ngji nanki Troa

12 Nk'ie nga tsichuk'ienijmíá nanki Troa én nda tsuhu Cristo, ndaha tsa kitsjántena Nda Ntianá nga k'uenijmíá yo, 13 tunga najmi kis'eya tsjo tsjohó ra animana, at'aha najmi kisakúna nda nts'eé Tito yo. Kui nga "ja tífihina", kixihin ra xuta xi tjín yo ko ngjia ante Macedonia.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga Ntianá kits'ínchjéhen nga ngjindjuko én nda tsuhu Cristo

14 Máb'achjíhi ra Ntianá xi ts'ín nga tehente n'e nganakoi Cristo Jesu ko nga jin títs'ínchjénni nga tíb'éjña chji éhen. Kui éen xi nkú joyaha ni xi sinjne xi tíf'ánta tu má xi tjehén ni. 15 Jin xi nkú joyaha ntaha chje sinjne xi Cristo ts'ínkjas'ehen Ntianá, xi tíf'ánta ajihin xi tíb'anki ko ajihin xi tíndyja. 16 Xi tíndyjoo jne ngabaya tíf'ántaha jin ko kui nto títs'ínk'iehen. Tunga jne kjuatík'uhún tíf'ántaha jin xi tíb'anki ko títs'ínk'íéntu tík'uhun nto. ¿Yá xi kamaha ts'iín xá xu'bi? 17 Jin najmi b'a tín'ei xi nkú incha ts'ín xi tíbatéña éhen Ntianá tu xi sakúhu ra ni. Ngayjehe ní animani b'enijmíi Cristo. B'a n'ei nginkun Ntianá xi kitsjá xáni.

3

B'i ts'ín y'éjña chji Pablo mí nihi xi y'aha ni xi y'énda Ntianá nga tjuhun ko ni tsetse xi y'énda nd'ai

1 Nk'ie nga b'a tíbixíin, ¿a jihín nda ts'ín tíchubantjái yjoni? ¿A ra machjéhénni xi nkúhu xuta xi kj'aí nku xujun xi nda ts'ín kuinchjantjaini tu xi jun n'ekjáíhinni? ¿Ko a ra machjéhénni tsa jun n'endo nku xujun tu xi ts'iínkjáíhinni xuta xingisoo? 2 Jun ní xujun xi nda nchantjaini, kui xi y'éjñajinni Cristo. Be ko ts'ínya ngayjee xuta, 3 at'aha ya chji chjihi nga jun xi xujun xi kits'ínntu Cristo xi jin kin'ekjas'ein. Najmi kin'entú xi nkú ts'ín n'entú xujun. Espirituhu ní Ntianá xi tíjña tík'uun kin'entúkoho. Ko najmi ndjio kis'et'a éen. Ajin níná xi xutahá kis'et'a.

4 Cristo títs'ín nga ma k'uin nga b'a kuixíin nga b'a tjín ni xi tíbixíin nginkun Ntianá. 5 Najmi tjínni nga'yún kuenta ts'ajin subai, tsa b'a kuixíin nga ts'ajin ni xi mani n'ei. Ntia níná tsjáni nga'yún nga n'ei ni xi n'ei. 6 Kui xi y'éndani tu xi kama n'exájihin ri ni tsetse xi Ntianá y'énda nga nda ts'iínkoho xuta xi ts'e. Ni xi tsetse, najmi nku kjuatéxuma xi tjít'a niu. Ni xi títs'ín ní Espirituhu Ntianá niu. At'aha ngabaya fikoná kjuatéxuma xi kis'et'oo, tunga Espirituhu Ntianá ts'ínk'íéntu tík'unná bi.

7 Kis'ehe kjuachánka xá xi kis'ehe kjuatéxuma xi kis'et'a ndjio nga santaha xuta Israel xi kis'e nk'ie najmi kama tsase'a

Moise tu ngat'aha kuachánka xi tíbat'aijín ankjín, ndaha tsa najmi tse kamaha nga tsat'ai. Tsa kjuatéxuma xi kis'ehe xá nga ts'iínnijéhe ra xuta nga tjehen ngabaya, tsa kui xi b'a nkjún ts'ín kis'ehe kjuachánka, [8] ¿a najmi 'yúhún nkjún ts'ín tjín saha kjuachánka ni xi ts'ín Espiritu?

[9] Tsa kis'ehe kjuachánka xáha kjuatéxuma xi ts'ínnijéhe xuta, ¿a najmi 'yúhún tjín saha kjuachánka xáha én nda tsuhu Ntianá xi ts'ín nga naxu tíma xuta nginkun Ntianá? [10] At'aha kjuachánka xi kis'ejña nk'ie ja kindyja. B'a ts'ín mankjinná nga ch'achubakaá kjuachánka xi 'yún chánka sa xi tíjña nd'ai. [11] Tsa kis'ehe kjuachánka ni xi najmi tse kamaha nga tsat'ai, ¿a najmi 'yúhún tjín saha kjuachánka ni xi najmi maha feya?

[12] At'aha yai nga b'a tjín ni xi s'ejinni, kui nga najmi tjín ni xi títs'ínkasín'yúhunni. [13] Najmi b'a n'ei xi nkú kits'ín Moise. Kui xi najyun y'é'makoho ankjín tu xi najmi skuehe xuta Israel nd'íhi kjuachánka xu'bo, kjuachánka xi najmi tse kamaha nga tsat'ai. [14] Tunga kis'e jyuhún kjuankjintak'uhun xuta xu'bo. Ko santaha nd'ai, nk'ie nga incha ts'ínya ni xi y'éndakoho Ntianá nk'ie, b'a ma tsa ta kuihi najyuun b'é'ma kjuankjintak'uhun. Najmi kje chjuxíhin najyun xi nkuhú Cristo maha kjexín. [15] Santaha nistjin nd'ai, nk'ie nga incha ts'ínya ni xi y'ét'a Moise, kji'ma sa kjuankjink'uhun.

[16] Tunga nk'ie nga s'ejihin xuta Nda Ntianá, chjuxíhin najyuun. [17] At'aha nkuhú Nda Ntianá ko Espiritu, ko má nga tíjña Espirituhu Nda Ntianá ndaíhi yjoho xuta. [18] Kui b'a maha, ngatenteé najmi ta tjí'maha ankjían. Xi nkú ní ts'ín ma chjiya sénnistjinná nku chutsín, b'a ts'ín bakuchjáá kjuachánkaha Nda Ntianá. Tíbichú maá xi nkú tjín ko xki nistjin 'yún tísakú saná kjuachánkaha. B'a títs'ínkoná Nda Ntianá xi Espiritu.

4

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín y'énijmí

[1] Kui nga najmi n'ekjehe ri tak'uin, at'aha Ntianá tsase nimani nga kitsjáni xá xu'bi. [2] Najmi tjín ni xi kin'ei xi suba mani. Najmi chumi nihi n'e'mái. Najmi kjuamaña tín'echjéin ko najmi tín'ek'óntjaiyai éhen Ntianá. Tíbixínya chji chji níi éhen Ntianá xi naxu tjín. B'a ts'ín nginkun Ntianá bakuchjíhi ri nkú k'uin ngayjee xuta xi je tjíntuyá kjuankjintak'uhun. [3] Tsa b'a ma tsa tíjña 'ma sa én nda tsuhu Ntianá xi tíb'enijmíi, tu ajihin ní xuta xi ndyja tíjña 'ma.

[4] At'aha ntia xi batéxumaha asunntei kits'ín jyun kjuankjintak'uhun xuta xi najmi s'ejihin Ntianá tu xi najmi incha skuehe nd'íu, tsa kamankjihin én nda tsu xi títsuya kjuachánkaha Cristo. At'aha nk'ie nga chaseheé Cristo, Ntianá yaá. [5] Najmi jin tíb'enijmíyahani yjoni. Tíb'enijmí níi nga Jesucristo xi Nda Ntianá maha. Ngandanuu tín'ei ni xi tín'ei at'aha tíjñajinni kjuatjoho Jesu. [6] At'aha Ntianá xi kitsjá kjua nga kuat'ai nd'íu má jyuun, kui xi ta kits'ínkat'aijínná tu xi b'a ts'ín chahaná kjuachánkaha Ntianá xi tíbat'ai ankjín Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi j'ajin

[7] Kik'aini kjuanchiná xu'bi, tunga b'ahá joya jin xi nkú joyaha ndjií ninte xi má nga tíjñaya kjuanchinóo. B'a kama tu xi s'ejña chjihi nga Ntianá ts'e nga'yún chánkoo ko najmi jin ts'ajin. [8] Nkjin tíkjá maha kjuanima xi tíyai, tunga tísakú niyáháni. Kjintahani, tunga najmi tífet'ahá ra k'uin. [9] Tjín xi yjanki unkieni, tunga najmi títs'ín nga maháni Ntianá. Tjín xi 'yún títs'ín'unni, tunga najmi títs'íhin nga tíbayai.

[10] Tu má xi tjehén ni nga tíbankíin, ta kuihi kjuanima tibitjajíin xi nkúhu xi j'ajin Jesu nga k'ien, tu xi b'a ts'ín ta sakúchjihi ajinni nga Jesu xi tíjña tík'un. [11] At'aha jin xi tintsuba tík'uin, tehente tintsubajiin ngabayoo tu ngat'aha Jesu, tu xi b'a ts'ín ta sakúchjihi nga tíjña tík'un Jesu ajihin yjoninteni, yjoninte xi tjíhin nga kuayá ndyjun nkini. [12] B'a ts'ín jin xi tíbayahani ko jun tíbintsuba tík'un.

[13] B'i ts'ín tjít'a éhen Ntianá: "Kis'ejinna, kui nga kinchjahana." Ko jin b'a ta ts'ín tjíntuyáni. Ta s'ejinni, kui nga ta chubahani. [14] At'aha yaá nga Ntianá xi kits'ínkj'áíya ngáha ra Nda Ntianá Jesu ngabayoo, kui xi ta ts'iínkj'áíyakoná Jesu ko ts'iínkincháná nginkun. [15] Ngandanuu ngayjee ni xu'bi, tu xi nkjin xuta tsjáha ra máb'achjíhi Ntianá tu ngat'aha kjuanda xi tíincha sakúhu. B'a ts'ín tís'ejña chjihi kjuachánkaha Ntianá.

16 Kui nga najmi n'ekjehe ri tak'uin.
Ndaha tsa tífenki nga'yúhun yjoninteni,
tunga xki nistjihín tísakú nga'yúhun ani-
mani. 17 Ichí ko kutjuhú f'a kjuanima xi
tíyaá nd'ai, tunga kuihí niu xi ts'iín nga nku
kjuachánka xi tíjña sín ko xi nda ts'ati sa
sakúná. 18 Najmi ni xi tíyaá n'esihiín. Ni xi
najmi tíya nínáá kjintahaná. At'aha ni xi
ma chji tu tífahá, tunga ni xi najmi ma chji
s'ejña sín.

5

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga yjoninte tsetse ch'aá

1 At'aha yjonintená, kui xi nkú joyaha
nku ni'ya najyunte xi tintsubayaá ei asun-
ntei. Ko nk'ie nga kuatsún ni'ya najyuntee,
yaá nga ndjiojmi ján ch'aá nku ni'ya xi
'yún nda xi tsjáná Ntianá, xi najmi xuta
kits'ínnda ko xi najmi maha batsun. 2 Un
tímaná nk'ie nga tintsubaá ei. Mangimjená
n'ekjáíhiín ni'ya xi k'uainá ndjiojmi ján.
Kui xi nkú joyaha tsa najyun tsetse kamaná
nga ndyjaá. 3 B'a ts'ín ndaha tsa chjúxiná
ni'ya najyunte xi kich'aá nd'ai, najmi kisti
chaná.
4 At'aha nk'ie nga kich'a saá ni'ya
najyunte xu'bi xi yjonintená, xí
f'áítse'uhúnná nga najmi ta chúkjuahaná.
Nk'ie nga najmi mjená ch'aá yjoninte xi
kich'aá nd'ai, najmi tsuhu ra tsa najmi
mjená yjoninte. Ni xi mje nínáá, nga
ch'aá yjoninte tsetse tu xi b'a ts'ín ni xi
tíjña tík'uun k'úéjñaha ngajoho ni xi maha
'me. 5 Kui ngat'oo kits'ínndahaná Ntianá ko
kitsjáná Espiritúhu, tu xi cha kixihiná nga
n'ekjáíhiín ni xi tsjáná askahan.
6 Kui nga tehente ndjá tinchahaná ko
yaá nk'ie nga tintsubajin saá yjoninteee,
tintsuba t'axíhiín Nda Ntianá. 7 Tinimaá tu
ngat'aha xi s'ejinná, najmi ngat'aha ni xi
tíyaá. 8 Ndjá tinchaá ko mangimjená nga
tu sahá k'úéjña t'axíaán yjoninte xi kich'aá
nd'ai nga kuintsubakaá Nda Ntianá.
9 Kui nga tu nkú mjehéná nga n'eé ni
xi tsjoho Nda Ntianá, tsa ni xi tintsubajin
saá yjoninte xu'bi ko tsa ja kin'ekj'áíyaá.
10 At'aha ngatenteé tjíhin nga kuicháá
nginkun Cristo nga kuasehe ni xi kin'eé, tu
xi n'ekjáíhin raá ni xi kanéná nga nkúnkáá,
ni xi kin'eé nga tintsubajián yjonintená ei
asunntei, tsa nda ko tsa najmi nda kin'eé.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi kits'ín Cristo ngandaná

11 Kui b'a maha, at'aha yankjúin Nda
Ntianá, kui nga tí'miya sisihin ri xuta nga
ta s'ejihin. Ntianá be xi nkú ts'ín tjíyani ko
mjena nga ko ta jun xi nda animanuu choo
xi nkú ts'ín tjíyani. 12 Najmi ta tíchubantjáí
ngáhani yjoni, tsa tu xi jun n'ekjáíhinni. Tu
sa ní tí'baintei nga jun tsjo tímanuu jin. B'a
ts'ín kama n'ek'óyaha ruu xi chuba tsjohó
maha xi nkú ts'ín tíya, xi najmi nusihin xi
nkú ts'ín tjíyaha.
13 At'aha tsa jin xi lukui tsu xuta, luku
níi at'aha xáha Ntianá tín'ei. Tunga ngan-
danuu, kui nga n'esisihinni ni xi n'ei.
14 At'aha kjuatjoho Cristo tíjñajinni ko tí-
batéxumani. Behe tak'uin nga nkuhú
maha xi k'ien ngandaha ngatenteee xuta, ko
kui nga k'iehen ngatenteee xuta. 15 K'ien
Cristo ngandaha ngatenteee xuta, tu xi xi
tjíntu tík'uhun ja najmi ta kuenta ts'e suba
k'úéntu tík'uhun. K'úéntu ní tu xi ts'iíhin
ni xi tsjoho Cristo. Kui xi k'ien ngandaha
xuta ko j'áíya ngáha ra.
16 Kui nga najmi ta chasehe ri xuta xi nkú
ts'ín basehe xinkjín xuta. Ndaha tsa nk'ie
b'a ta ts'ín kichaseihi Cristo, tunga nd'ai
najmi b'a ta ts'ín chasehe ri. 17 Kui nga
xi nkuhú kamako Cristo, kui xi xuta tsetse
ngáha. Ja j'a ni chóo. Ja j'ai ni xi tsetse.
18 Ngayjee ni xu'bi Ntianá nibáha ra.
Cristo kits'ínchjén nga tsichuk'ún ngáha
raá Ntianá. Ko jin kitsjá xáni nga
k'úénijmíihi xuta nga ja ma bichúk'un
ngáha ra. 19 Tsuhu ra nii nga Ntianá
kits'ínchjén Cristo nga kama kuichúk'un
ngáha ra xuta xi tjín ngayjee asunntee,
nga najmi ts'iínsihin jéhe. Jin kitsjáni nga
k'úénijmíi nga ja ma bichúk'un ngáha raá
Ntianá.
20 Jin xi y'éxáni Cristo nga kuixínyai éhen.
Kui nga xi nkúhu tsa Ntianá tínchjakonuu
nk'ie nga tíchubakoihi. Ngajoho Cristo
b'a tí'miihi nga t'endakoo Ntianá. 21 Cristo
najmi kis'ehe ngatitsun, tunga tsasehé ra
Ntianá xi nkúhu tsa ngatitsun kis'ehe.
Ngandaná b'a kits'íhin Ntianá, tu xi tu
ngat'aha Cristo naxu kamahaná nginkun.

6

1 Kui nga tíbinchihi ri jin xi tín'exát'aihi
Ntianá nga najmi tu tohón manuu kjuanda-
ha Ntianá. 2 At'aha b'i títsu éhen Ntianá:

Nda chubą tsasinñjúhu,
tsásinkǫho nistjin nga kits'ink'ankia xutą.
B'ą tíxinnuu nga nd'ąi ja kich'aá chubąhą
Ntiąná. Ja tinchajián nistjin nga
títs'ínk'anki xutą.

B'i ts'ín kitsúya Pablǫ ni xi incha j'ajin tu ngąt'ahą xáhą

3 Ndaha nku najmi tín'endyjajiihin tsa tu
xi ndyjąha. B'ą tín'ei tu xi najmi ch'on
ts'ín chubayanéhe xá xi tín'ei. 4 Tu sa
ní ąjihin ngayjee ni xi n'ei bakúchji nga
Ntiąná tín'exát'aihi. Tín'e chúkjuąi nkjin
tíkjá kjuą'un kǫ kjuąnimą xi tíyąi kǫ kjuąba
xi tísakúni. 5 Tís'eni, nubayá tín'ekjas'enni,
kǫ tíma ñjakúneni xutą nga tífi kontrąni.
Xá ndjá tín'ei, najmi tísuntuféi, kǫ kjintíá
tíyąi.

6 Nąxu tíbankínkǫi yjoni kǫ mankjinni ni
xi najmi chubą mankjiná. Tjínni kjuątsenta
kǫ n'etjóíhi xutą. Tíjñajinni Espiritǫhu
Ntiąná kǫ tíjñajinni kjuątjo xi nda. 7 Én
xi b'ą tjín tíchubąi kǫ nga'yúhun Ntiąná
tíjñajinni. Nąxu tinchąi nginkun Ntiąná,
kui xi n'echjéin nga binsinkǫi yjoni.

8 Tjín nga yankjúnni kǫ tjín nga najmi
yankjúnni. Tjín nga nda ts'ín chubantjáíni
kǫ tjín nga ch'on ts'ín chubantjáíni. Já
tsank'á n'e mani, ndaha tsa én xi nąxu
tíchubąi. 9 Xutą xi najmi ch'a xi behe n'e
mani, ndaha tsa ya sisinni. Xutą xi ja
tí'me n'e mani, ndaha tsa tintsubą tík'un
sąi. Tí'bąini kjuąnimą, tunga najmi tíbaya
níi. 10 Tintsubąi xi nkúhu tsa kjuąba tjínni,
tunga tehentehé tjín tsjo tsjoni. Tintsubąi
xi nkúhu xutą xi x'ąn, tunga nkjihín maha
xi ja kin'e nchinąi. Tintsubąi xi nkúhu xi
najmi chumi nihi xi tjíhin, tunga tjíhínni ni.

11 Jun xutą Corintǫ, jin ja kuachubakǫ kixi
kixihi. Tí'miyąihi ni xi tíjñajin animąni.
12 Mje níni jun, tunga jun najmi b'ą ts'ín
mjenuu jin. 13 Kui nga tínchjakǫhǫnuu xi
nkúhu tsa ntínąa jun. B'ą tą n'ǫo xi nkú
nga tín'ei. B'ą tą ts'ín tąkúni ni xi tíjñajin
animąnuu.

B'i ts'ín kitsúya Pablǫ nga najmi tjíhin nga nkuhú ts'iín makǫ yjohǫ xi s'ejihin Ntiąná kǫ xi najmi s'ejihin

14 Najmi tu nkuhú n'e makǫo yjonuu xutą
xi najmi s'ejihin Ntiąná nga ts'iínkǫnuu ni
xi ts'e. Ąt'ahą, ¿a nkuhú makǫ xinkjín ni
xi jee kǫ ni xi ch'onk'uun? ¿A mahá má
ndzjeen kǫ má jyuun b'atjijihin xinkjín?
15 ¿A mahá nda nchjąkǫ Cristǫ ndąnindoǫ?
¿Mí ni xi nkuhú incha y'a xi s'ejihin Ntiąná
kǫ xi najmi s'ejihin?

16 ¿A kąmahá ninkuhu Ntiąná
ts'iínkjáíhin ntią xi ntsja xutą ts'ínnda?
Ąt'ahą ñá xi ninkuhu Ntiąná xi tíjña
tík'uun. B'i kitsú Ntiąná nk'ie:
Kúątejñajihin kǫ kjuatsú'bąjihin xutą
xu'bǫ.
An xi kąma Ntiąhą kǫ kui xi kąma xutąną.
17 Kui nga b'ą tą kitsú saha Ntiąná:
Titjujíúhun xutǫ, tankín t'axíún.
Najmi tu n'ekǫo ni xi si nginkán,
kǫ b'ą ts'ín an nda ts'ín ts'inkjáínnuu.
18 An xi kąma Nąa'minuu kǫ jun xi kąmo
ntínąa.
B'ą títsu Ntiąná xi tjíhin nga'yún.

7

1 Kui b'ą maha, jun xi tjona, ñá ts'ąñáá
ni xi kitsúya títjun Ntiąná nga tsjáhą xutą
xi ts'e. Kui nga n'e jehená yjoná nginkun
Ntiąná nga n'e t'axíaán ngayjee ni xi ts'ínsi
yjonintená kǫ animąná. Katuma je kikjián
nginkun Ntiąná nk'ie nga chjąnkjáán.

B'i ts'ín kitsúya Pablǫ nga tsjo tímahą ni xi nda ts'ín j'ajin xutą ninku Corintǫ

2 Tjennteni ąjin animąnuu. Ndaha
nku najmi ch'on kin'eihi. Ndaha nku
najmi kin'e'uihin. Ndaha nku najmi
kich'anąchąihi. 3 Najmi b'ą tíxinnuu tsa
tu xi s'entąhąnuu. Ąt'ahą xi nkú nga ja
kixinnuu, jun xi tintsubąjiun animąni,
tu xi nkuhú ch'ąhaná xinkiá ndaha tsa
kuintsubąá kǫ ndaha tsa kuayáą. 4 Ma
k'an nchjakǫ kixi kixinuu kǫ tsjo mana
jun. Ąjihin ngayjee kjuąnimą xi tíyąi, 'yún
tísakúna nga'yún kǫ títsejíhinna kjuątsjo.

5 Nk'ie nga jąi ąnte Macedonią, nda-
hąchí najmi kin'ekj'áíyąi. Tu sa ní kjuąsti
kisakúni tu má xi tjehén ni. Incha kikjánkǫ
xinkjín xutą xi tjíntundáíni kǫ tsinkjunyąi.
6 Tunga Ntiąná xi tsjá nga'yúhun xutą xi
tjíhin kjuąba, kui xi kitsjá nga'yúnni nga
kits'ín nibáseni Titǫ. 7 Najmi tu nku nga
kiyąi Titǫ nga kisakú nga'yúnni. Tą kisakú
nga'yún níni nga kitsúyani xi nkú ts'ín
kisakú nga'yúhun ąjinnuu. Kitsúyani nga
'yún mjenuu chą ngáhąni kǫ nga nusin
tjíntuyánuu kǫ nga kjintąhąnuu an. Kui niu
xi kits'ín nga 'yún kis'e sana kjuątsjo.

8 Ndaha tsa kits'ínk'íé babanuu xujun xi
kits'inkjínuu, tunga najmi tą kjintąhana

nd'ai. Kjuaxi nga kis'entana nga tjuhun,
at'aha kamankjinna nga kik'ie babanuu
kutju ngat'aha xujun xi kits'inkjínuu.
9 Tunga nd'ai tsjo tímana, najmi tu ngat'aha
nga kik'ie babanuu, tu ngat'aha ní nga kui
kjuaboo kits'ín nga tsankinchj'a ngáha ruu
animanuu. Kik'ie babanuu xi nkú ts'ín
sasíhin Ntianá. Kui nga najmi chumi ni
ch'onk'uhun xi kin'ehe ri. 10 At'aha kjuaba
xi nibáha ra Ntianá ts'ín nga bankíchj'aha
raá animan á. Kui niu xi ts'ín nga b'ankiá.
Kui nga najmi tjín xi nkú ts'ín un kamaha
tak'aán nga kui kjuaboo nibanehená. B'a
tíxian at'aha kjuaba xi tsjáná asunntee, kui
xi ts'ínk'ienná.
11 Chasoo ni xi kits'ínkonuu kjuaba xi
kits'ín nibánuu Ntianá. Tu xí kj'aíhí ts'ín
kis'eyanuu. Nku tutuhú nga b'a kamanuu,
kiyo nga najmi chumi nihi tjenna. Santaha
kichubantjáínú. Kama stinuu ko tsinkjun
ngat'aha ni xi kama kai. Kama mjenuu
nga chanú ko kik'ohoo xi nkú ts'ín tjehen
ra nda xi ch'on kits'íun. Nk'ie nga b'i
nkjún kama, tsakuchjíú nga najmi ko jun
y'ahanuu ni ch'on tjín xi kamoo. 12 Kui nga
ndaha tsa kits'inkjíhinuu xujun xu'bo, na-
jmi b'a kits'ian tu ngat'aha xi ch'on kits'ín
ko ta ndaha ngat'aha xi ch'on kin'ehe.
B'a ní kits'ian tu xi chaha nginkun Ntianá
nga kjintahanuu jin. 13 Ni xi kamoo kitsjá
nga'yúnni.
Ko najmi tu nku ni xu'bi xi kitsjá
nga'yúnni. Ta tu xí tsjo ní kamani nga
kiyai nga tu xí tsjohó tjíhin Tito at'aha
kisakú nga'yúhun nga y'ejñajinnuu. 14 Ja
ní b'a kixihin Tito nga tsjo mana jun, ko
b'a tjín ni xi kixian. Najmi tíya tsank'ána.
Xi nkú ts'ín kjuaxi ngayjee ni xi tsixíihin,
b'a ta ts'ín kjuaxi ni xi kik'ihin Tito nga
tsjo mani jun. 15 Tito 'yún tjo ts'atihi jun
nd'ai, at'aha f'áítsjehen xi nkú ts'ín nga-
tentoo kinu'yá'óhoon ko xi nkú ts'ín nda
kin'ekjóhoon ko kiyankjún. 16 Tsjo mana,
at'aha be nga ma ma 'yún tak'unnuu.

8

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga tjíhin nga kamakúhu toon chje xuta ninku xi tjín ante Judea

1 Ko nd'ai, já nts'e, mjeni nga choo xi
nkú ts'ín Ntianá títsjáha kjuandaha xuta
ninku xi tjín ante Macedonia. 2 Ndaha
tsa ndjá kjuanima xi tíincha satéjin nga
tíchjut'ayák'un, tunga tsjohó tjíntuhu.
Ko ndaha tsa x'an nkjún, tunga incha
kits'ínsuhún toon chje xi nkú joyaha tsa
nchiná.
3 Be nga ngayjehe k'un incha kitsjá.
Xi nkú tjín kamaha kitsjá, ko santaha
y'ésun saha nga kitsjá. 4 'Yún tsankini nga
kj'uainteihi nga sakút'aha kjuatsjo xu'bi tu
xi kuasinkoho xuta xi s'ejihin Ntianá xi
tjíntu ante Judea. 5 Ko najmi tu nku ni
xi tsixíin nga ts'iín incha kits'ín. At'aha
títjun títjun incha kitsjáha yjoho nga incha
tsjénnki Ntianá, ko ta incha kitsjáha yjoho
nga kamakoni xi nkú ts'ín mjehe Ntianá.
6 Kui nga tsinchiihi ri Tito nga
ts'iínndjuúhu xá nda xi kik'atuts'ihin
ra ajinnuu, nga k'uénda chje nda xi
tín'esún. 7 'Yún nda n'o ngayjee ni xi n'o.
S'ejinnuu Ntianá. Chubanijmíyahanu ni
xi ts'e Ntianá. Mankjinnuu éhen Ntianá.
Tjíndanuu yjonuu nga kuisinkoo xuta xi
kj'aí. Tjonuu jin. Kui nga xi nkú ts'ín
tehente nda n'ehenu ni xi n'o, b'a ta ts'ín
nd'ai nda n'esún ngó toon chje xu'bi.
8 Najmi b'a tíxian tsa tjíhin kjua'yún nga
b'a ta n'oo. Ni xi mje nína, nga choo ni
nda xi tíincha ts'ín já nts'eé xi k'oo tu
xi b'a ta ts'ín kuakúchjihinu nga ta ngay-
jee animanuu tínibáha kjuatjonuu. 9 Ja
yo kjuanda xi y'a Nda Ntianá Jesucristo
nga j'ai, nga ndaha tsa tu xí nk'ahá tjen
tunga ts'asje x'ahán yjoho ngandanuu, tu
xi ajihin kjuax'an xi kis'ehe ra kisakúhunuu
kjuanchiná.
10 Tsjanuu nku kjuatéxuma at'aha kjen-
nuu niyá nga choo kui nii. Nk'ie nú jun
tjun kama mjenuu nga n'esún toon chje ko
jun tjun kin'esún. 11 Kui nga n'endjuúhunu
nd'ai ni xi kich'atuts'ihinruu. Xi nkú
ts'ín ngayjehe k'un kama mjenuu nga b'a
n'oo, b'a ts'ín ngayjehe k'un xi nkú ts'ín
tísakúnuu tjon niu nd'ai. 12 At'aha tsa ngay-
jee animaná tí'baá, ko tsa tí'baá xi nkú tjín
tísakúná, Ntianá ts'ínkjáíhin ni xi tí'baá.
Najmi tíbankiná ni xi najmi tjínná.
13 Najmi b'a tíxian tsa jun tjíhin nga
kuitjájiun kjuanima ko tu sa kj'aíhí ngá xi
nda ts'ín k'úéntu. Ni xi nda ní tjín nga
nkuhú nga nda ts'ín kuintsuboo. 14 Nd'ai
tjínnuu ko kama k'uoho ni xi ndyjat'aha
xuta xu'bo, ko kj'aí nistjin ngáha kui s'ehe
ni xi ndyjat'anuu. B'a ts'ín ta kama tsjánuu.

Nku chubahá s'enuu. [15] Kuitjusun xi nkú
ts'ín tjít'a éhen Ntianá: "Najmi ts'anki
kamaha xi 'yún tse j'áya ko najmi kindy-
jat'aha xi chuba j'áya."

B'i ts'ín kitsúya Pablo yá xi ngjuaiko toon chje

[16] Tsjaha máb'achjíhi Ntianá at'aha kit-
sjáha Tito nga ta ngjuántaha ra yjoho jun xi
nkú ta ts'ín kjintahana an. [17] Kits'ínj'o nga
ts'iíntjusun ni xi an tsankihi ko ngayjehe
k'un tífisenuu. Ja b'a títsu koyaha aniimaha.

[18] Ko ta tín'ekjíkoi Tito ndá nts'eé xi
nda ts'ín nchjayanehe ngayjee xuta ninku,
at'aha kixi b'énijmí én nda tsuhu Ntianá
ndo. [19] Ko najmi tu nku nda ts'ín chuban-
ijmíyaha ndo. Ta y'ét'a xáha xuta ninku
nga kui xi ngjuaikoni nga kuankínkoi toon
chje. B'i nda tín'ei ko b'a ts'ín tín'etsjoho
ra Ndá Ntianá ko tíb'ejña chjii nga mjeni
kuisinkoi xuta. [20] Najmi mjeni tsa tjín xi
kuinchjayaneni ngat'aha xi nkú ts'ín tincha
títjuihin toon chje chánka xi tímakú. [21] Kui
nga nda nda tíchasehe ri xi nkú ts'ín kixi
tíbankínkoi ni xi tín'ei nginkun Ndá Ntianá
ko ta nginkun xuta.

[22] Ko ta tín'ekjíkoi já xu'bi kj'aí ndá nts'eé
xi ja nkjin niyá tsakúchjini nga nda fiko
xáha. 'Yún mjehe kuasinkonuu, at'aha 'yún
sasíhin jun. [23] Ko máha Tito, ta kui xáha
xi títs'ín xi nkúhu an, nga ta tíbasinkonuu.
Ko já nts'eé xingisoo xi tjenko, xuta ninku
kits'ínkjihi. Kui jóo ta ts'ín nga yankjún
Cristo tu ngat'aha xá xi ts'ín. [24] Kui b'a
maha, nda ts'ín n'ekjáíhin ruu jóo tu xi
skuehe ngayjee xuta ninku xi nkú tjín
kjuatjonuu ko mí kjuaha nga tsjo mahani
jun.

9

B'i ts'ín y'énda Pablo xi nkú ts'ín s'ekú toon chje xi kamakú

[1] Ta ndaha najmi machjéhen tsa
kuet'ánuu nga toon chje tímasúhun xuta
xi Ntianá kikj'áts'ehe xi tjíntu ante Judea.
[2] At'aha be nga nda aniimanuu. Xí tsjohó
tímana nk'ie nga kixinyaha kui nii xuta xi
tjín ante Macedonia. B'a kixihin nga jun xi
tintsuboo ante Akaya nk'ie nú kjin tintsuba
ndahanu nga k'uo toon. Nk'ie nga kint'é
xuta Macedonia kui nii, nkjin xi ta kixinchá
tsjoho nga ta ts'iínsun toon.

[3] Tunga títs'inkjísehénuu já nts'eé xu'bi
tu xi najmi tu a éhén kamaha ni xi kixi-
hin jóo nk'ie nga b'a kixian nga tsjo mana
jun ngat'aha ni xi tín'o. Tífi jóo yo tu xi
kuasinkohonuu nga k'úékú toon xi k'uo.
B'a ts'ín kamaha ni xi kixihin. [4] At'aha tsa
kuankínkoi yo k'ua xuta Macedonia, ko tsa
as'aihi incha skue nga najmi kjee tjíkúnuu
toon chje, kama subani. At'aha ja tu xí
tíma 'yún k'un níi ni xi tsixíún. Ko jun
ta kama subanuu. [5] Kui nga b'a kixihinna
nga tu sahá b'a xíhin já nts'eé nga tjun
ngjuaisehenuu tu xi k'uéndakohonuu toon
chje xi tsixínya títjun nga k'uo. B'a ts'ian
tu xi b'a ts'ín s'ejña ndaha nku toon chje xi
ngayjee aniima tí'bai, najmi tu kjua'yúhún
tí'bai.

[6] N'ekj'áítsjon ni xu'bi. Xi chuba ni xi
b'éntje, kui xi chuba chan kjesíntjen, ko xi
tse ni xi b'éntje, kui xi tse chan kjesíntjen.
[7] Nga nkúnkú tjon xi nkú tjín nibáha ra
aniimanuu. Najmi tu un katuma k'un ni
xi k'uo nga k'uo, ko ta ndaha najmi tu
kjua'yún 'boo. At'aha Ntianá tjoho xi tsjo
tjíhin nga tsjá ni xi tsjá. [8] Tjíhin nga'yún
Ntianá nga tu ni xí tsjáhánuu ngayje tíkjá
kjuanda, tu xi tu nkjéhé nihi najmi chumi
nihi xi ndyjat'ahanuu ko b'a ts'ín kama
n'ehenu ngayjee ni xi nda. [9] Xi nkú ts'ín
tjít'a éhen Ntianá nga b'i títsu:

Kits'ínndzjo ni xi tjíhin,
xuta x'an kitsjáha.
Tu nkjéhé ni nga naxu ts'ín.

[10] Ntianá xi tsjá xujmá xi s'entje ko tsjá
nichine, kui xi tse ni xi tsjánuu tu xi ta kama
kuisinkohonuu xuta. Ts'iín nga 'yún tse
s'enuu ko nga xúbáya ni nda xi tín'o. [11] Nkjin
tíkjá kjuanchiná s'enuu tu xi ngayjehe k'un
kama kuisinkoo xuta. Ko máha ni xi n'e
nibákoni, kui xi ts'iín nga já nts'eé tsjáha
máb'achjíhi Ntianá.

[12] Nk'ie nga tíbisinkoo xuta xi Ntianá
kikj'áts'e, tí'bohо ni xi machjéhen ko
kui nga nkjin xi títsjáha ra máb'achjíhi
Ntianá. [13] Nk'ie nga skue ni xi tín'o, incha
ts'iíntsjoho Ntianá, at'aha tínu'yá'óhoon
én nda tsuhu Cristo ko at'aha ngayje ani-
manuu tíbisinkoo, ko najmi tu kui, kj'aí
sa xuta. [14] Ko nk'ie nga incha kuinch-
jako Ntianá, kuinchjantainuu at'aha tjoho
jun. Incha skue nga tu xí tsehé kjuandaha
Ntianá kitsjánuu. [15] ¡Máb'achjíhi ra Ntianá

ngat'aha ni xi tsjáná! ¡Najmi tjínná én xi kuixínyahaná xi nkú ts'ín chánka ni xi tu kitsjáháná!

10

B'i ts'ín y'éjña chji Pablo nga tsjo maha xá xi Ntianá kitsjáha

1 Nginkun Cristo xi tjoho ko xi nda ts'ínko xuta, an Pablo tíbankinuu nku ni. B'a tíxian at'aha tjín xi b'a tsu nga najmi nda nkjún tjián nk'ie nga tíijñajinnuu ko nga ndjá nchja nk'ie nga kjin tíijñanuu. 2 Tíbankinuu nga najmi tu n'o nga ndjá kuinchjakonuu nk'ie nga kuichusenuu. At'aha tjínnkuhu k'an nga ndjá kuinchjaka xi b'a maha nga b'a ts'ín tintsubai xi nkú ts'ín nkaha xuta asunntei.

3 Kjuaxi kjáíhin nga asunntei tintsubai, tunga najmi b'ahá ts'ín tíbixkjain xi nkú ts'ín kján xuta asunntei. 4 At'aha najmi asunntei ts'e ni xi tín'echjéin nga tíbixkjain. Nga'yúhun ní Ntianá tín'echjéin, nga'yún xi maha ts'ínkje nga'yúhun já kontra ko basinne'yún én xi nchja xi fi kontrani. 5 Chjuxubai ngayjee nga'yún ch'onk'un xi b'échjaha xuta nga skue Ntianá, ko n'e nganaihi ngayjee ni ch'onk'un xi ts'ínnkjink'un xuta. B'a n'ei tu xi kuint'é'éhen ra Cristo. 6 Tjíndani yjoni nga n'ek'íéchjíi xi nkú ts'ín tjehen ra xi najmi kuint'é'én, tunga títjuhún tjíhin nga jun tjun kuinú'yá'én sisinnú.

7 Jun xi chase sunnk'ohoo ni xi tjín. Tsa tjín xi behe k'un nga Cristo yjanki, kui xi ta kats'ín kuenta nga ko ta jin yjankii Cristo xi nkúhu kui. 8 Ndaha tsa nk'a b'asjé yjona ngat'aha xáni, tunga najmi subahá mana nga b'a ts'ian, at'aha Nda Ntianá kitsjá xáni. Kui xi mjehe nga n'ei nga saájin so ni xi ts'e Ntianá, najmi mjehe tsa n'ei nga ndyjoo.

9 Najmi mjena tsa xujun xi títs'inkjínuu kuinchánkjúnnuu. 10 At'aha tjín xi b'a tsu nga ndjá rú ko kjan rú én xi b'et'ánuu, tunga nk'ie rú nga tíijñajinnuu najmi ndjá rú b'asjé yjona ko rú najmi chumi ni chjíhi ra én xi nchja. 11 Tunga xi b'a títsuu kats'ín kuenta nga ni xi b'et'a xujuin nga kjin tintsubai, kui niu xi n'ei nk'ie nga kuintsubajiihin.

12 Tjín xi nda ts'ín nchjanijmíyaha yjoho. Tunga máha jin, najmi ma k'uin tsa b'a bixíin nga jin xi nkú joyaha já xu'bo, ko tsa ta ñja n'e makoi yjoni jóo. Ta ndaha najmi be ni xi incha ts'ín jóo, at'aha ta kuihi xinkjín base chubayakoho ra yjoho ko incha base chubayaha xinkjín. 13 Tunga máha jin, nku tutuhú ngat'aha xá xi kik'aini jin, kui niu xi chánka n'esjekohoni yjoni. Najmi bitjatíihi chjintí xi y'éjñaha Ntianá xáni, xá xi tsichuk'únnuu santaha ko jun. 14 Tsa najmi tsichuk'úihin kai, ja ra tíbitjatíihi má tjehen ra xáni. Tunga kjuaxihí kjáíhin nga jin tjun tsichukoihi én nda tsuhu Cristo.

15 Najmi tíf'a ts'ajin xá xi incha kits'ín kj'aí xutaha, tsa tu xi nk'a n'esjehení yjoni. Tu sa ní tíchuyáihi nga xi nkú ts'ín 'yún s'ejin sanuu Ntianá, b'a ts'ín kama tse sa ajinnuu xáni, 16 tu xi kama kuankínk'íénijmíhini én nda tsuhu Cristo ajihin xuta xi kjin tjíntu sa nga jun. At'aha najmi mjeni tsa n'e ts'ajin xá xi kits'ín kj'aí, tsa tu xi b'a ts'ín n'e chánkahani yjoni.

17 Tsa tjín xi mjehe nk'a k'uasje yjoho, ngat'aha ní ni xi kits'ínkoho Ntianá, kui ní ngat'aha nga nk'a kat'asjehe yjoho. 18 At'aha najmi xi nda ts'ín nchjayane suba yjoho, tsa kui xi nda n'ekjáíhin. Xi nda ní ts'ín nchjayanehe Ntianá, kui ní xi nda n'ekjáíhin.

11

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi ts'ín já postru ts'ank'óo

1 N'echúkjuo ichí tsa kuinchjajnu kuinchjat'a. Johon, n'e chúkjuanú. 2 At'aha nginkun Ntianá nibáha ra xi nkú ts'ín tíkunnuu. At'aha jun xi nkú joyaha takjín xi an kits'inkjas'en nga kuixanko nku nda, kui xi Cristo. Ko mjena ts'inkjas'ehen jun xi nkú joyaha nku takjín xunkú. 3 Tunga tsankjunná tsa b'a kamat'on xi nkú nga kamat'ain Eva nk'ie nga kjuamañaha ye ts'anachakoho ra, tsa b'a ts'ínndyjajihin kjuankjintak'unnuu ko najmi ta ngayjehe k'un ko je tsjénnkihi ruu Cristo.

4 B'a tíxian at'aha nda ts'ín n'ekjóhoon já xi kj'aí én b'énijmínuu, kui xi najmi éhen Jesu xi jin y'enijmíi. Jun xi ja kin'ekjóhon Espirituhu Ntianá, ta n'ekjóhon kj'aí xi najmi Espirituhu Ntianá. Jun xi ja kin'ekjóhon én nda tsuhu Cristo, ta tín'ekjóhon kj'aí én. 5 Najmi ichí mana yjona nginkun já postru i xi tjín. 6 Ndaha tsa najmi 'yún mana nchja

nga nchja, tunga bená ni xi ts'e Ntianá. Ja ní
tu xí tsakuchjíhí ri nga yai ni xi ts'e Ntianá.
7 Nk'ie nga y'enijmínuu én nda tsuhu
Ntianá, najmi j'achjínuu. B'a ts'ín ts'asjé
nimakjuahana yjona ko jun ts'asjénk'anuu.
¿A ngatitsuhún kits'ian nga b'a kits'innuu?
8 Tsakj'a toon xi kitsjána kj'aí ninku tu
xi kama ts'ihinna xána ajinnuu. 9 Nk'ie
nga tsátejñajinnuu ko nga kindyjat'ana tsa
mí nihi, najmi kits'instinuu. At'aha ni xi
kindyjat'ána, já nts'eé xi nibáha ante Mace-
donia kitsjána. Najmi y'enénuu yjona ko tu
nkú najmi k'uenéhénuu yjona. 10 Kjuaxi nga
éhen Cristo tíjñajinna ko kjuaxi nga ngú-
suhun ante Akaya najmi kama s'ech'ónna
kjuatsjo xi tjínna nk'ie nga najmi f'achjá
nga b'enijmíá én nda tsuhu Cristo. 11 ¿Áhan?
¿A at'aha najmi tjona jun? Ntianá be nga
tjona jun.
12 Tu nkú kfínndjukoná ni xi títs'ian. B'a
ts'ín najmi tsjantéhe ra xi tíincha bangisjai
niyáha nga xi nkúhu jin ts'iín ma yjoho, tsa
tu xi b'a ts'ín nk'a k'uasjehe yjoho. 13 At'aha
já postru tsank'áhá jái. Xá xi incha ts'ín
b'anachakoho ra xuta. Já postruhu Cristo
ts'ín ma mañá yjoho. 14 Najmi ni tsetse
ni xi tíincha ts'ín jóo. At'aha ndanindoo
nku ntítsjehe Ntianá ts'ín ma mañá yjoho.
15 Kui nga najmi ma nkjúhunná nga já xi
ts'ínxát'aha ra ndanindoo xuta xi ts'ín ni
xi nda incha ts'ín ma mañá yjoho. Tunga
kuichúhú nistjin nga ts'iínkjáíhin chjíhi ni
xi tíincha ts'ín.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga nkjin kjuanima j'ajin ngat'aha xáha

16 B'ahá ta tíxin ngáhanuu. Ndaha nku
najmi b'a tu katsú nga nchjajnu nchjat'a.
Tunga tsa jun xi b'a kuixíún, tu sa ní tjen-
ténú nga kuinchjakonuu xi nkúhu nku xi
nchjajnu nchjat'a tu xi chánka k'uasjéhena
ichí yjona. 17 Nga ma k'an chánka k'uasjé
yjona, najmi Nda Ntianá tínibáha ra nga
b'a tíxian. An ní suba chuba tínchjaná.
18 Xihi nkjihín maha xi chánka incha maha
yjoho ngat'aha xi nkú ts'ín, kui nga ko ta
an chánka kamahana yjona. 19 At'aha jun xi
nkjink'un, kui nga nda ts'ín n'ekjáíhin ruu
xi nchjajnu nchjat'a. 20 Santaha 'bainto nga
xuta musu n'e manuu, nga ch'anachanuu,
nga chju'ánuu ni xi ts'ajun, ko 'baintoho xi
nk'a b'asjenuu yjoho ko xi incha m'ojinnuu.
21 Jin bi najmi b'a ts'ín ndjá kin'ekoihi xi
nkúhu já xu'boo. Xí tíma subahána nga b'a
tíxian. Tsa tjín xi ma k'un nga tsjo maha
ngat'a ts'e yáha kui, ta kama k'an b'a ta
ts'ian, ndaha tsa tínchjajnu tínchjat'a nga
b'a tíxian. 22 ¿A já hebreo niu? Ta nda
hebreoná. ¿A ntje Israel tjehen ra jóo? Ta
ntje Israel tjehenna. ¿A ntjehe Abraham
jóo? Ta ntjehe Abraham an. 23 ¿A kui
xi tíincha ts'ínxát'aha Cristo? An xi 'yún
títs'inxát'a saha, ndaha tsa b'a ts'ín tínchja
xi nkú ts'ín nchja xi nchjajnu nchjat'a. An
xi 'yún kits'inxá sa nga kui jóo. 'Yún nkjin
niyá kin'ekjína nubayá. 'Yún nkjin niyá
kis'ena. Ko nkjin niyá ja ma tsayaná kai.
24 Un niyá kingjána já k'aku xi tjíhin xuta
judio kan tj'ion ñju niyá. Xi nkú ts'ín
tíjñaha, b'a kits'ín. 25 Jan niyá tsich'onyána.
Nku niyá y'étjítsena ndjio jóo. Jan niyá
ngijintí yábarku xi tjíiya. Nku nistjen ko
nku nistjin kitsjenb'ásan ntáchak'uun.
26 'Yún nkjún jatsúu'ba tu má xi tjehén
ni. Nk'ie nga kits'ian niyá kitsankjan ni
xi kamat'an ajin ntáje. Kitsankjan tsa já
ndyjée satéjian. Kitsankjan tsa nkú incha
ts'iínna xi ta ntje judio tjehen ra xi nkúhu
an ko ta xuta xi najmi ntje judio tjehen ra.
Kitsankjan tsa nkú kamat'an ajin nantio ko
ngijñóo ko ajin ntáchak'uun, ko ta ajihin
xi já nts'eé ts'ín ma mañá yjoho. 27 Tu
xí nchjáhá ni xi kits'ian ko tse kjuanima
kikie. Tu xí nkjihín niyá najmi kikjafe.
Kama bjona, kama xintána, ko tu xí nkjihín
niyá tsátejña kjintíá nga najmi chumi nihi
xi kisakúna nga kjíne. J'ajian nch'án ko
kindyjat'ána najyun.
28 Ndaha tsa b'a tímat'an, tunga ta
kis'entahána ngayjee ninku xki nistjin.
29 Tsa tjín xi saté ch'in, ko ta an ma unna.
Tsa tjín xi n'endyjajihin ni xi ts'e Ntianá, tu
xí kjahán mana.
30 Tsa ni xi machjéhen ra nga chánka
k'uasjéhena yjona, chánka ní k'uasjé yjona
nga najmi tjínna nga'yún xi ts'an. 31 Ntiaha
ko Na'mihi Nda Ntianá Jesucristo xi tjíhin
nga n'etsjoho tu nkjéhé ni. Kui xi be
nga najmi tíb'anacha. 32 Nk'ie nga tsátejña
nanki Damasco, kitsjá kjua nda títjun xi
ts'ínxát'aha nda rei Areta nga chúnnta
ankjuaha nankiu tu xi chjúbénijéhena.
33 Tunga nkuhú nisin kichjujenkohona xjó
xi tíf'a tjindaihi nankiu. Ankjuank'a xi

tjent'a xjóho nankiu kin'esjehena. B'a ts'ín tsankaha ra jóo.

12

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga nga'yúhun Cristo tíjñaha

1 Ndaha tsa najmi chumi ni chjíhi ra nga
chánka k'uasjé yjona, tunga tjíhín ni nga
b'a ts'ian. Kui nga kuinchjahana ni xi kikie
ko xi tsakúchjina Nda Ntianá. 2 Be nku nda
xi s'ejihin Cristo xi kichjubéjihin sén nga
ngji nk'a ján xi ma jahan. Ja tjíhin te ñju
nú nga b'a kamoo. Tsa ngji yjonintehe
ko tsa najmi ngji, najmi be. Ntianá xi be.
3 Be nga nda xu'bo ngji ndjiojmi ján. Tsa
ngji yjonintehe ko tsa najmi ngji, najmi be.
Ntianá xi be. 4 Yo kint'é én xi najmi tjín
xi nkú ts'ín chubahaná, xi tíjña nkjún nga
k'úínyaha xuta.

5 Kama chánka k'uasjé yjona ngat'aha ni
xi kamaha nda xu'bo, tunga najmi chuba
chánkahá k'uasjé yjona. Chánka ní k'uasjé
yjona ngat'aha nga najmi an ts'an nga'yún
xi tjínna. 6 Tunga tsa chánka k'uasjé yjona,
najmi tínchjajnu tínchjat'a tsa b'a ts'ian,
at'aha b'a tjín ni xi kuinchja. Tunga najmi
b'ahá ts'ian tu xi najmi ch'a b'a kuitsuhu
tsa nihi xi nkjún ts'ian ko nihi xi nkjún ts'ín
nchja, tsa as'ai najmi b'a tjín niu.

7 Tu xi najmi chánka kamahana yjona
ngat'aha ni chánka xi kis'ejña chjina,
Ntianá kits'ín nibánena nku kjua'un xi nkú
joyaha tsa na'yá kisasíns'ehen yjonintena.
Tsuhu ra nga nda musuhu ndanindoo
ts'ín'unna tu xi najmi chánka kamahana
yjona. 8 Jan niyá tsankihi Nda Ntianá
nga kjéxinna kjua'uun, 9 tunga b'ahá
kitsúna: "Kjuandanahá xi machjéhin,
at'aha ajihin xi najmi tjíhin nga'yún s'ejña
chji nga'yúnna." Kui nga tsjo mahana
nga chánka tímahana yjona ngat'aha nga
najmi tjínna nga'yún. B'a ts'ín s'ejña
chjihi nga'yúhun Cristo ajinna. 10 At'aha
mjena Cristo, kui nga tsjo mahana nga
najmi tjíhinna nga'yún, ko nga ch'on ts'ín
nchjayanena xuta, ko nga ndyjat'ána ni xi
machjénna, ko nga tsjennkí unkiena xuta,
ko nga sakúna kjuanima. At'aha nk'ie nga
najmi tjínna nga'yún, nk'iehé nga tjínna
nga'yún.

B'i ts'ín y'éjña chji Pablo nga kjintaha ra xuta ninku Corinto

11 Kuanchja xi nkúhu nku nda xi nchjajnu
nchjat'a, tunga juhún kuan'e kjua'yúnnú
nga b'a kuats'ian. Kutsa juhún xi tjíhin
nga nda k'úínnú. At'aha najmi 'yún nk'a
tjenna já xi chuba já postruhú maha yjoho
ko chuba ihí maha yjoho nga an, ndaha
tsa b'a xian nga najmi chumi ni chjíhi
ra an. 12 Kjit'a kjit'a kama kjuankjún ko
kjuachánka ko ni xi tsakúchji nga'yúhun
Ntianá ajinnuu. Kui ni xi tsakúchji nga
nda postruná. 13 ¿Mí nihi xi kisakúhu xuta
ninku xingisoo xi najmi kisakúnuu? Nku
tutuhú nga najmi kik'ienénuu yjona nk'ie
nga tsátejñajinnuu, xi nkú kits'inka xuta
ninku xingisoo. ¡N'e'yún tak'unnú nga b'a
ch'on kits'inkonuu!

14 Ja tjíndana yjona nga kfínsenuu niyá
xi ma jahan ko ta ndaha nd'ai najmi
k'uenénuu yjona. At'aha najmi ni xi tjín-
nuu tíbangisja. Jun ní xi nusinna. At'aha
najmi xi tí'mi ntí tjíhin nga kj'uátjo toon xi
ts'iínchjén xi cháha. Xi tí'mi ní xi chá, kui xi
tjíhin nga kj'uátjo toon xi ts'iínchjén ntíhi
ndyjun nkini. 15 Kui nga tsjo tjíhinna nga
ts'inchjén ngayjee ni xi tjínna ko santaha
yjona katjejnú tsa ma tu ngat'aha ngan-
danuu. Nk'ie nga 'yún mjena jun, ¿á 'yún
ichí tín'e mjehenú?

16 N'ekjáíhiín nga najmi y'enénuu yjona,
ndaha tsa b'a tsu xuta nga nda mañaná
xi ts'anachanuu. 17 Já xi kits'inkjísenuu,
¿a kits'inkjíá jóo tu xi kjé'ahanuu ni xi
tjínnuu? 18 Tsankihi Tito nga ngjisenuu
ko ta kits'inkjíka kj'aí nda nts'eé. ¿A ra
kikje'áhánuu Tito ni xi tjínnuu? ¿A najmi
tu nkuhú tjíntuyá animani an ko Tito? ¿A
najmi ta kuihí ni xi tín'ei?

19 Kutsa b'ahá ts'ín tín'enkjínk'un, nga
tíbisinkoi yjoni nga b'i tíbixíin. Cristo ts'eni
ko nginkun Ntianá tíchubai. Jun xi tjoni.
Ngayjee ni xi tín'ei, b'a tín'ei tu xi sahánu
nginkun Ntianá. 20 At'aha kjintahana tsa
nk'ie nga kuichusenuu, skue nga najmi
b'a n'e tintsuboo xi nkú ts'ín mjena nga
skuenuu. Ko jun kutsa najmi chahánú xi
nkú ts'ín mjenuu nga chanú. Kjintahana tsa
najmi nkuhú kich'o xinkiu, tsa tjín kjuax-
intak'un, tsa tjín kjuakjan, tsa tjín xi nk'a
tíf'aha xinkjín, tsa tjín én tsank'á, tsa tjín xi
tínchjayane xinkjín, tsa tjín xi ngak'un, ko
tsa tjín xi tíb'éntje kjuachán.

21 Kjintahana tsa nk'ie nga kuichuse
ngáhanuu, sakúna kjuasuba nginkun
Ntianá. Kutsa tjíhín ni nga kjíintat'á nkjin
xi tjín ajinnu xi kits'ín ngatitsun ko najmi
kjee fikj'áha ra animaha ngat'aha ni xi
incha kits'ín, xi ts'ín ni xi chuntí nginkun
Ntianá, xi chuba fantukohó xinkjín, xi tu
ts'ínkjas'ehén ra yjoho tu mí nihí ni xi
nchjaha animaha.

13

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'iínko xuta Corinto nga kuichúsehe

1 Niyá xi ma jahan nga kfínsenuu xu'bi.
S'enda tu mí kjuahá ni tsa jo ko tsa jan já
testiyu kuinchja ni xi be. 2 Ja b'a kixinnuu
nk'ie nga ngjisenuu niyá xi ma joho ko
nd'ai nga najmi tíijñajinnuu b'ahá ta tíxin
ngáhanuu. Nk'ie nga kfínse ngáhanuu,
najmi kama nimana xi kits'ín ngatitsun
nk'ie ko ta ndaha tsa kj'aí sa. 3 B'a
ts'ian at'aha tíbinchisjó ni xi kuakúchji
nga éhen Cristo tínchja. Tunga ajinnuuhú
bakúchji nga'yúhun. Najmi tíjñajinnuu
Cristo xi nkúhu nku xi najmi tjíhin nga'yún.
4 Ndaha tsa najmi tsakúchji nga'yúhun nk'ie
nga k'ient'á kruu, tunga nd'ai nga'yúhun
Ntianá tíjña tík'uhun. Ko jin b'a ta ts'ín
najmi tjínni nga'yún, xi nkúhu Cristo nk'ie
nga k'ien. Tunga ngandanuu nga'yúhun
Ntianá tintsuba tík'unkohoni Cristo.
5 Jun chase subohо yjonuu tsa s'ejinnuu
Jesucristo. ¿A najmi mankjihínnuu nga
Jesucristo tíjñajinnuu? N'enkjínk'un sisin
ní ngáhanu. Nk'ie nga ja kuan'enkjínk'un
sisin, kutsa najmi tíjñajihínnuu Cristo.
6 Nk'ie nga ja kuan'enkjínk'un sisin,
tíkuyáha nga s'ejña chji nga éhen Cristo
tíchubai. 7 Tíbinchiihi Ntianá nga ndahachí
najmi ch'on n'ehenu. Najmi b'a tíbixíin
tsa tu xi chaha nga tín'etjusun sisiin xáni.
B'a ní tíbixíin tu xi nda n'ehenu, ndaha tsa
b'a kuitsu xuta nga najmi nda tín'ei xáni.
8 At'aha najmi ma bankín kontraihi ni xi b'a
tjín xi bakúya Jesucristo. Jin ní tín'exát'aihi
kui niu.
9 Tsjo mani nk'ie nga b'a tsu xuta nga
najmi tjínni nga'yún ko nk'ie nga jun xi
tjínnuu nga'yún xi tsjá Ntianá. Tu nku
tíbinchihí ri Ntianá nga kuichúmo xi nkú
ts'ín mjehe Ntianá. 10 Kui kjuaha nga b'i
ts'ín tíb'et'áhanuu ni xu'bi nk'ie nga najmi
tíijñajinnuu, tu xi nk'ie nga kuichusehenuu
najmi tjíhin nga 'yún ndjá ts'inkonuu.
At'aha Nda Ntianá kitsjá xána xi má nga
ts'ian nga saájiun xi s'ejinná. Najmi kitsjá
xána tsa ts'inkjénuu.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

11 Ko ni xi fekuhu xi xínnuu, já nts'e,
kas'enuu kjuatsjo. Tinchísjo xi nkú
ts'ín naxu kamo nginkun Ntianá. Tjen
nga'yúhuun xinkiu. Nkuhú kas'eyanuu.
Jyu tintsubakoo xinkiu. Ko k'úéjñajinnuu
Ntianá ma xi tsjáná kjuatjo ko kjuajyu.
12 B'i ngján súniñohoo xinkiu.
13 Títs'ínkjinuu kjuasuniña ngayjee xuta xi
kikj'áts'e Ntianá xi tjín ei.
14 Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Nda
Ntianá Jesucristo ko kjuatjoho Ntianá ko
kat'ejñajinnuu Espirituhu Ntianá.

Xujun xi kits'ínkjihi nda postru Pablo xuta ninku Galacia

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín ante Galacia

1 An Pablo, an xi kama nku nda
postru atʼaha Jesucristo kitsjá xána ko
Ntia Na'miná xi kits'ínkj'áíya ngáha ra
Jesucristo ngabayoo. Najmi xuta kitsjá
xána ko y'éxána. 2 An ko ta ngayjee já nts'eé
xi tjíntukona ei tín'ekjíihi xujuin jun xuta
ninku Galacia.
3 Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná
Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo.
4 Kui xi kitsjá yjoho nga k'ienntjáíhiná
atʼaha ngatitsun tjínná. B'a kits'ín tu
xi ts'iín ndaíhiná asunnte ch'onk'un xi
kich'aá nd'ai. Kitsjá yjoho xi nkú ts'ín kama
mjehe Ntia Na'miná.
5 ¡Kas'ehe Ntia Na'miná kjuachánka san-
taha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tu nkú én nda tsuhu Jesucristo xi tíjña

6 Tu b'ahá tu mana nk'ie nga kutjuhú
tíbankín t'axíhuun Ntianá xi j'ájinnuu ko xi
kitsjánuu kjuanda xi sakújinná Jesucristo.
Tín'ekjóhoon kj'aí én xi incha tsu jóo nga
kui xi én nda tsuhu Ntianá. 7 Tunga najmi
tjíhín kj'aí én nda tsu. B'a tíxian atʼaha
tjín xi títs'ínndyjajinnuu ko mjehe nga
ts'iínk'óntjaiya én nda tsuhu Jesucristo.
8 Tsa tjín xi najmi b'a ts'ín k'uénijmínuu
én nda tsuhu Ntianá xi nkú ts'ín y'enijmíi,
kui xi najmi nda katuma nginkun Ntianá.
B'a ta katumani tsa jin kj'aí ts'ín k'úénijmíi
ko tsa nku ntítsje xi nibaha ndjiojmi ján. 9 Ja
b'a kixinnuu nga tjuhun ko b'ahá ta tíxin
ngáhanuu nd'ai. Tsa tjín xi k'uénijmínuu
nku én nda tsuhu Ntianá xi kj'aí nga xi
kin'ekjóhoon, kui xi najmi nda katuma
nginkun Ntianá.
10 ¿Yá xi mjena nga nda ts'ín kuasena
nd'ai? ¿A xuta a ra Ntianá? ¿A ra tíbangis-
jainá nga tsjaha kjuatsjo xuta? Tsa mjena
nga tsjaha kjuatsjo xuta, ja najmi ta Cristo
títs'inxát'aha ra ma.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín kama nku nda postruhu Jesucristo

11 Tíxinyanuu ni xu'bi, já nts'e. Én nda tsu
xi tíb'enijmíá, najmi éhen xuta niu. 12 Najmi
xuta kitsjána éen ko ta ndaha najmi xuta
tsakúyana. Jesucristo kikjihín y'éjña chjina
éen.
13 Ja yo xi nkú ts'ín tsátejña nistjin nk'ie.
Kikienkján Ntianá xi nkú ts'ín tíjñaha xuta
xi ntje judio tjehen ra. 'Yún kitsjennkí
unkie xuta ninkuhu Ntianá. Kama mjena
nga ts'inkjé kai. 14 Xi nkú ts'ín tíjñaha xuta
judio nga k'úéntu nginkun Ntianá, an xi
'yún nk'a kitsjehen nkjin já judio xi ta ñja
kama cháka. Ngayjehe k'an kits'intjusan
sin cháha ntje chána.
15 Kintehe ni nga kitsian, atʼaha chánka
kjuandaha Ntianá, y'éjña t'axínna ko
j'ájinna. Chuba nk'ie nga kama mjehe
16 tsakúchjina Ntíhi, tu xi k'uenijmíhi ra én
nda tsuhu xuta xi najmi ntje judio tjehen ra.
Ko nk'ie nga tsakúchjina Ntíhi, najmi xuta
ngjingjasjáíyaha. 17 Ta ndaha najmi ngjia
nanki Jerusalen, tsa ngjisehe já postru xi
tjun nga an. Ante Arabia ní ngjia. Askahan
kik'óya ngáhana nanki Damasco.
18 Askahan nk'ie nga ja j'a jan nú, ngjia
Jerusalen nga ngjisehe Pedro. Tj'ion nistjin
ts'andayana yo nga tsátejñaka. 19 Najmi
kikie já postru xingisoo. Nkuhú Santiago
kikie, kui xi nts'e maha Nda Ntianá Jesu.
20 ¡Ntianá be nga najmi tíb'anachanuu ni xi
tíb'et'á xujunnuu ei!
21 Askahan ngjia ante Siria ko ante Cilicia.
22 Kui chubo najmi bena xuta ninkuhu Cristo
xi tjín ante Judea. 23 Tu incha behé nk'ie
nga b'a kitsú én: "Nda xi kitsjennkí unkie
rúná nk'ie, kui rú xi ja ta tíb'énijmí nd'ai
én nda tsu xi s'ejinná, én xi kama mjehe
nga ts'iínndyja nistjin nk'ie." 24 B'a ts'ín,
ngatʼaha ni xi kamat'an, incha kits'ínkiehe
yjoho nga Ntianá xi 'yún chánka.

2

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín incha kits'ínkjáíhin já postru xingisoo

1 Nk'ie nga ja j'a te ñju nú ta ngjihí
ngáhana Jerusalen. Ngjikona Bernabe
ko ta ngjika Tito. 2 Ngjia atʼaha Ntianá
tsakúchjina nga tjíhin nga b'a ts'ian. Yo
kinchjanijmíko t'axían já xi yaha nga kui xi
já k'akuhu xuta ninku. Kixinyaha xi nkú
ts'ín tíb'enijmíhi én nda tsuhu Jesucristo

xuta xi najmi ntje judio tjehen ra. B'a kits'ian tu xi najmi ndyjaha xá xi títs'ian.

3 Tito, nda xi tjenkona xi najmi ntje judio tjehen ra, najmi kin'e kjua'yúhun nga n'ehe ni circuncision, 4 ndaha tsa jas'enjinni k'ua xi já nts'eé kits'ín ma mañha yjoho. Kama ñjajinni tu xi tsase mañaha xi nkú ts'ín ñá xi s'ejinná Jesu Cristo najmi tíjñanená kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise nk'ie. B'a kits'ín jóo at'aha mjehe nga ts'iín maná xuta musuhu kjuatéxumoo. 5 Tunga ndahá ichí najmi kik'ainteihi, ataha mjeni nga xi nkú títsu én nda tsuhu Ntianá, kuihí xi ngjuaindju ajinnuu.

6 Máha já xi yaha nga kui xi já k'akuhu xuta ninku, najmi y'ésuhun ni xi tíb'enijmíá. Tsa já k'aku niu a ra najmi, najmi an be. At'aha tu nku chubanáhá nginkun Ntianá. 7 Incha kamankjihin nga Ntianá kitsjá xána nga xuta xi najmi ntje judio tjehen ra k'uenijmíhi én nda tsuhu, xi nkú ta ts'ín kik'ai xáha Pedro nga kui xi k'uénijmíhi xuta xi ntje judio tjehen ra. 8 At'aha xi títs'ínchjéhen Pedro nga kama nda postru ajihin xuta judio, ta títs'ínchjénna nga kama nda postru ajihin xuta xi tjín asunnteę.

9 Incha kamankjihin Santiago, Pedro ko Jua, xi yaha xi nkúhu já k'aku, nga Ntianá kitsjána kjuanda xu'bi. Incha kitsjáni ntsja nga b'i ts'ín y'ejñai nga an ko Bernabe n'ei xáha Ntianá ajihin xuta xi najmi ntje judio tjehen ra ko nga kui incha ts'iín xáha Ntianá ajihin xuta xi ntje judio tjehen ra. 10 Nku tutuhú ni xu'bi xi tsankini, nga katj'áítsjenni xuta x'an, ni xi ngayjehe k'an ja nd'ai títs'intjusuhunna.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín b'a kitsúhu Pedro nga najmi nda kits'ín

11 Nk'ie nga tsichu Pedro nanki Antiokia, ankjín ankjín b'a kixihin nga najmi nda tjín ni xi títs'ín, at'aha jé tjehen ra ni xi kits'ín. 12 Kintehe ni nga incha tsichu yo k'ua já xi mako Santiago, títjun tíkjinekо maha xuta xi najmi ntje judio tjehen ra. Tunga nk'ie nga tsichu jóo, as'ai kikjexín yjoho Pedro ko ngji t'axín. Kitsankjún já xi tsu nga ta tjíhin nga n'ehe ni circuncision já xi najmi ntje judio tjehen ra. 13 As'ai já nts'eé judio xingisoo ta jo kits'ín éhen xi nkúhu Pedro. Santaha ko Bernabe ta kama k'un nga kits'ín jo éhen.

14 Kikie nga najmi kixi tíincha fiko én nda tsuhu Ntianá xi nkú ts'ín tjehen ra éen, as'ai b'i kixihin Pedro nginkun ngayjee xuta: "Ji xi ntje judio tjehen ri ko tinchin xi nkú ts'ín tjíntu xuta xi najmi ntje judio tjehen ra, najmi xi nkú ts'ín tjíntu xuta xi ntje judio tjehen ra. Kui nga, ¿á mjehe ri n'e kjua'yúhun ri xuta xi najmi ntje judio tjehen ra nga k'úéntuhu xi nkú ts'ín tjíntu xuta xi ntje judio tjehen ra?"

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga xuta judio ta bichú ma naxu nginkun Ntianá tu ngat'aha nga Jesucristo s'ejihin

15 Jin xi xuta judio nga kitsiin, najmi tintsubajiin ngatitsun xi nkúhu xuta xi tjín asunntei. 16 Tunga yaníi nga naxu bichú ma xuta nginkun Ntianá tu ngat'aha nga s'ejihin Jesucristo, najmi tu ngat'aha ni tsa títs'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise. Kui nga ko ta jin kin'e s'ejihinni Cristo Jesu tu xi naxu kuichú mahani nginkun Ntianá tu ngat'aha nga s'ejinni Cristo, najmi tu ngat'aha tsa tín'etjusuin ni xi tjít'a kjuatéxumoo. At'aha ndaha nku xuta najmi naxu kuichú ma nginkun Ntianá tu ngat'aha tsa títs'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo.

17 Jin xi xuta judio ta tíbinchisjái nga naxu kuichú mai nginkun Ntianá ngat'aha ni xi kits'ín Cristo. Tunga nk'ie nga b'a tín'ei, tíyani xi nkúhu xuta ngatitsun. ¿A kui xi tsuhu ra nga Cristo y'éjñajinni ngatitsuun? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! 18 Tsa ta ts'ihín ngáhana ni xi ja y'ejñá t'axían, nk'iehé nga ta ahan títs'in ma suba yjona nku nda xi tjíhin jé. 19 At'aha kjuatéxumoo tsayahana. Kjuatéxumoo xi b'a kits'ínna, tu xi ngat'aha Ntianá kúátejña tík'uhunna nd'ai.

20 T'a kruu tsayaka Cristo. Najmi ta an tíijña tík'un sahana. Cristohó tíjña tík'unjinna. S'ejinna Ntíhi Ntianá xi kits'íntjona ko kits'ínkjas'enntjaihina yjoho. B'a ts'ian nga tíijña sa asunntei. 21 Najmi ts'in t'axían kjuandaha Ntianá. At'aha tsa kjuatéxumoo maha ts'ín nga naxu ma xuta nginkun Ntianá, kui xi tsuhu ra nga tu kjuandahá k'ien Cristo.

3

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi kits'ínkoho Espiritu xuta Galacia

1 Jun xuta Galacia, ¡á b'a nkjún ts'ín
nchinihinu! ¿Yá ts'anachanuu? Kis'ejña
chjinuu xi nkúhu tsa tunkun kiyakohonu
xi nkú ts'ín kis'et'a kruu Jesucristo.
2 Nku ni mjena kuasjáíyanuu. ¿Nkú ts'ín
kin'ekjáíhin ruu Espirituhu Ntianá? ¿A
at'aha kin'etjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo
a ra at'aha ní nga kis'ejinnuu én nda tsu xi
kinu'yó?
3 ¿A tu xí nchininú? Nga títjuhun ni
Espirituhu Ntianá tsasinkonuu xi nkú ts'ín
kuintsuboo nginkun Ntianá, tunga nd'ai, ¿á
jun subá b'a tín'ehenu? 4 ¿A tu kjuandahá
nkjin kjuanima tsitjajíún? ¡Kutsa tu kjuan-
dahá b'a kama! 5 Ntianá tsjánuu Espirituhu
ko ts'ín kjuankjún ajinnuu. ¿Á b'a maha?
¿A at'aha tín'etjusun ni xi tjít'a kjuatéxu-
moo a ra at'aha ní nga s'ejinnuu én nda tsu
xi kinu'yó?

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga naxu tsichu ma Abraham nginkun Ntianá nk'ie nga kis'ejihin Ntianá

6 Abraham bi kis'ejihin Ntianá. Kui niu xi
kits'ínchjíhi ra Ntianá nga nku nda xi naxu
kama Abraham. 7 Kui nga katumankjihin-
nuu nga xuta xi s'ejihin ra Ntianá, kuihí
xi ntjehe Abraham. 8 Kis'et'a éhen Ntianá
xi má nga Ntianá tsjáha nga naxu kuichú
ma xuta xi najmi ntje judio tjehen ra
tu ngat'aha nga Ntianá s'ejihin. Ntianá
kitsúya títjuhun Abraham én nda tsuhu
nk'ie nga b'i kitsúhu: "Ts'inchjéhen tu xi
tu ngat'ahi nda kamat'aihin ngayjee nax-
inantá xi tjín asunntee." 9 Kui b'a maha,
xi s'ejihin ra Ntianá nd'ai, Ntianá ta nda
ts'ínkoho xi nkú ts'ín nda kits'ínko Abra-
ham xi kis'ejihin nk'ie.
10 Ngayjee xi tíkuyá nga kuichú ma naxu
nginkun Ntianá at'aha títs'íntjusun ni xi
tjít'a kjuatéxumoo, kui xi tíjñanehe nga
najmi nda kama nginkun Ntianá tsa najmi
ts'iíntjusun ngayjee kjuatéxumoo. At'aha
b'i ts'ín tjít'a: "Najmi nda nginkun Ntianá
ngayjee xuta xi najmi ts'iíntjusun teheente
nga nkúnkú ni xi tjít'a xujun kjuatéxu-
moo." 11 Ko tíjña chji chji nga ndaha
nku xuta najmi naxu bichú ma nginkun
Ntianá tu ngat'aha tsa ts'íntjusun ni xi tjít'a
kjuatéxumoo, at'aha b'i ta ts'ín tjít'a ya:
"Xi ja naxu nginkun Ntianá tu ngat'aha
nga s'ejihin k'úéjña tík'un." 12 Najmi b'a
títsu kjuatéxumoo: Xi s'ejihin Ntianá kui xi
k'úéjña tík'un. B'i ní títsu: "Xi ts'iíntjusun
ni xi tjít'a kjuatéxumoo, kui ní nihi xi
ts'iínk'íéjña tík'uhun."
13 Cristo y'échjíntainá. Ngajoná kits'ín
ma yjoho nku ni xi najmi nda nginkun
Ntianá tu xi ts'iín ndaíhiná kjua'un xi
nchjanijmíyaha kjuatéxumoo. At'aha b'i
ta ts'ín tjít'a ya: "Tu yáhá ni xi tsjén
tjenb'ankit'a nku yá nga n'ek'ien, kui xi
najmi nda katuma nginkun Ntianá." 14 B'a
kits'ín Cristo tu xi Ntianá ts'iíhin nga nda
kamat'ain xuta xi tjín asunntee xi nkú
nga kitsúya títjuhun Abraham, ko tu xi
n'ekjáíhin raá Espirituhu Ntianá xi kitsúya
títjun nga tsjáha xi s'ejihin.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi ts'ínk'óntjaiya Ntianá ni xi y'énda nk'ie

15 Jun já nts'e, k'uejñá chubayanuu nku ni.
Nk'ie nga tjín xi b'énda nku ni ko basínnehe
ntsja xujun, najmi ta ch'a ma banganehe ni
xi tjít'oo ko a ra tsa k'uésun saha. 16 Ntianá
kitsúya títjuhun Abraham ni xi tsjáha kui ko
ntje xi s'ehe. Najmi b'a títsu éhen Ntianá
tsa nkjin maha ntjehe Abraham. B'a ní títsu
nga nku ichí maha. "Ntje xi ts'i", títsu. Kui
ntje, kui xi Cristo.
17 Kui ni xu'bi xi mjena xínnuu nga b'a
tíxian. Ni xi y'éndako Ntianá Abraham
najmi maha ts'ínndyjajnu nku kjuatéxuma
xi j'ai s'ejña ñju unchan ko katé nú askahan.
Tsa ni xi b'a kamaha, kindyja ni xi kitsú
Ntianá nk'ie. 18 At'aha tsa kjuatéxumoo
y'aha ra ni xi tsjáná Ntianá, ja najmi ta én xi
kitsúya títjuhun Ntianá xi y'aha ra ni xi tsjá.
Tunga b'ahá kitsú títjuhun Ntianá Abraham
nga tu tsjáhá ra niu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xá xi tjíhin kjuatéx-umaha Ntianá

19 Kui b'a maha, ¿má xi kui xáha kjuatéx-
umoo? J'ai s'ejña tu xi skuehe xuta nga
ngatitsun ni xi tíincha ts'ín. Kui xá xi
kis'ehe santa nkúhu nga kis'ejña ntjehe
Abraham, kui ntje xi tjíhin nga ts'iínkjáíhin
ni xi kitsúya títjun Ntianá nga tsjáha. Ko
najmi ntsja Ntianá kitsjáha ra xuto kjuatéx-
umoo. Tu kits'ínk'atiyahá. Ntítsjee ko
Moise kits'ínchjén nga b'a kits'ín. 20 Tunga
nk'ie nga kinchjako Ntianá Abraham, najmi
kits'ínk'atiya éhen.

21 Kui b'a maha, ¿a tífi kontrahá ra
kjuatéxumoo ni xi kitsúhu Ntianá Abra-
ham? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'aha
tsa kis'ejña nku kjuatéxuma xi kamaha
ts'iínk'iéntu tík'un xuta, nk'iehé kama
ts'iínchjén xuta kjuatéxumoo ko b'a ts'ín
kuichú ma naxuhu nginkun Ntianá. 22 Ni xi
títsu ní éhen Ntianá, nk'ie nga ngatitsuun
tjí'yúhun ngayjee xuta, tu xi xuta xi s'ejihin
ra Jesucristo, kui xi ts'iínkjáíhin ni xi kitsú
Ntianá nga tu tsjáhá ra xi s'ejihin.
23 S'ejinná Jesucristo nd'ai, tunga kinthe
ni nga kis'ejña chji Jesucristo, kjuatéxu-
moo tjí'yúhun ñá. 24 Xi nkú joyaha nku
nda musu xi kjebénki jántí xi, b'a ts'ín
ngjikoná kjuatéxumoo nginkun Cristo tu
xi s'ejihinná ko b'a ts'ín naxu kuichú ma-
haná nginkun Ntianá. 25 Tunga nd'ai,
nk'ie nga ja s'ejinná Jesucristo, ja najmi ta
machjéhenná xi kjébénkiná.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ñá xi ntíhi Ntianá nd'ai

26 Ngatentoo ja ntíhi Ntianá mahanu
nd'ai, at'aha s'ejinnuu Cristo. 27 Ngatentoo
kisaténtájiun Cristo ko Cristo tintsubajiun.
28 Najmi chumi ni ts'iíhin yá xi ntje judio
tjehen ra ko yá xi najmi ntje judio tjehen
ra, yá xi musu xi kich'atse ko yá xi ndaíhi
yjoho, yá xi x'ihin ko yá xi chjuúhun.
At'aha nkuhú makoo Cristo Jesu, kui nga
nku chubahanu nginkun Ntianá. 29 Tsa
Cristo ts'enuu, ntjehe Abraham tjehennuu
ko n'ekjóhoon ni xi kik'inya títjuhun Abra-
ham.

4

1 B'i ts'ín xínyanuu ni xi tíxian. Ntíhi nku
nda ts'iínkjáíhin ni xi ts'e na'mihi santaha
nga kama chá. Nk'ie nga ndyja saha, b'a
ta joya xi nkúhu nku nda chí musu xi
kich'atse, ndaha tsa kui ts'e ngayjee ni xi
tjíhin na'mihi. 2 Tjín xi kunntáha ko tjín
xi ts'ín kuenta ni xi machjéhen. Tunga
nk'iehé nga b'a kuitsu na'mihi nga najmi
b'a ta ts'ín k'úéjñaha, ja ndaíhi yjoho.
3 B'a ta kamat'aán ko ñá. Nk'ie nga najmi
kjee yaá Nda Ntianá, ni xi ts'e asunntee
tsatéxumaná. Kamaá xi nkúhu musu xi
kich'atse. 4 Tunga nk'ie nga tsichu nistjin
xi y'éjña Ntianá, kits'ín nibá Ntíhi. Kitsihin
nku tachjuún ko kis'ejñanehe kjuatéxumoo
nkúhu nga kitsin. 5 B'a kits'ín Ntianá tu xi
y'échjíntjaihi xuta xi tíjñanehe kjuatéxu-
moo, tu xi ko ta ñá Ntianá ts'iín mahaná
ntíhi.
6 At'aha ja ntíhi Ntianá mahaná nd'ai,
kui nga Ntianá kits'ín nibáha ajin animaná
Espirituhu Ntíhi, xi: "¡Ji Na'mi ichí!", tsuhu
Ntianá nga nchjako. 7 Kui b'a maha nd'ai ja
najmi ta xuta musu xi kich'atseheni. Ntíhi
ní Ntianá ji nd'ai. Ko tu ngat'aha nga ji xi
ja ntíhi Ntianá, kui nga ta n'ekjáíhin ri ni xi
tsjáha ra Ntianá ntíhi.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nk'ie nga tu b'ahá tu maha ni xi títs'ín xuta ninku xi tjíntu ante Galacia

8 Nistjin nk'ie, nk'ie nga najmi kjee yo
Ntianá, nkjin tíkjá ntia xi najmi Ntianá
tsatéxumanuu. 9 Tunga nd'ai ja yo Ntianá,
nk'ie nga kjuaxihi Ntia níná xi benuu. Kui
nga, ¿nkú ts'ín ta tín'ek'ótjiyak'ún ngáhanu
ni xi najmi tjíhin nga'yún, ni xi najmi
chumi ni chjíhi ra? ¿A mjehénuu nga ta
kuatéxuma ngáhanuu ntia xi najmi Ntianá?
10 At'aha k'ua nistjin ko sá ko s'í ko nú
tíyankjún. 11 Tu b'ahá tu mana. Kutsa xá
tiyahá kits'ian ajinnuu, tjín nga xian.
12 Tíbankinuu, já nts'e. Kas'eyanuu xi
nkúhu an. At'aha an bi ja tjíyana xi nkúhu
jun. Najmi b'a tíxian tsa at'aha tsa tjín ni
xi kin'enú. 13 Xi nkú ts'ín ja yo, nga tjuhun
najmi nda tjínna nk'ie nga ngjik'ienijmínuu
én nda tsuhu Jesucristo. 14 Ko ndaha tsa
kjuasti kitsjanuu ngat'aha ch'in xi kisaténa,
tunga najmi ch'ohón ts'ín kichasenú ko
ta ndaha najmi kin'e t'axínnú. Tu sa ní
kin'ekjáínnú xi nkúhu tsa nku ntítsjehe
Ntianá an, xi nkúhu tsa Cristo Jesu kikjin
xi kin'ekjóhoon. 15 Kui nga, ¿má ngjihi
ra ngayjee kjuatsjo xi kis'ejñajinnuu kui
nistjin xu'bo? At'aha kama xínya kixia nga
santaha kama k'un kai nga kin'esjo tunkun
nga kik'ainú kui nistjiun. 16 Kui b'a maha, ¿a
nda kontranuuhú an nd'ai tu ngat'aha nga
tíxinyanuu ni xi naxu tjín?
17 Nda ts'ín basenuu já xi mjehe nga
ko kjuatéxumoo ch'oo, tunga najmi ngan-
danuu nga b'a tíincha ts'ín. At'aha ni xi
mje níhi jóo nga n'e t'axíhiín xinkiá, tu xi
kui jóo nda ts'ín chasehe ruu. 18 Nda tjín
nga nda ts'ín basehe xinkjín xuta. Ñá bi,
tehente b'a n'eé, najmi tu nku nk'ie nga
tíijñajinnuu. 19 Mjena jun xi nkúhu tsa ntína
mahanu. Nk'ie nga najmi kjee b'a ts'ín

s'eyanuu xi nkú ts'ín tjíyaha Cristo, tí'baínú
kjuaníma xi nkúhu kjuaníma xi f'ajin nku
tachjuún xi tíb'éntaha ntí. [20] ¡Á b'a uhun
kjua nga najmi yo tíijñajihinnuu nd'ai tu xi
kuinchjako sisihinnuu kai! Najmi ta behena
nkú ts'innuu, at'aha tu b'ahá tu mana ni xi
tín'o.

B'i ts'ín y'éjña chubaya Pablo nga tsakúya ni xi y'énda Ntianá nk'ie

[21] T'inyanú ma, jun xi mjenuu nga
s'ejñanenuu Kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen
Moise. ¿A najmi kjehé nu'yó ni xi tjít'a yo?
[22] B'a títsu nga jo ntí kis'entuhu Abraham,
nku xi kitsihin na musu xi kich'atse ko nku
xi kitsihin chjuúhun. [23] Kitsin ntíhi na musu
xi kich'atsee at'aha kikjantuko xinkjín jóo,
tunga kitsihín ntíhi chjuúhun Abraham
at'aha Ntianá ja b'a kitsúhu nga nku ntí
tsjáha.

[24] Ni xi tíxinnuu, b'i ts'ín tíjña chubayaná.
Nga joo ni xi y'éndako Ntianá xuta xi ts'e,
kui xi nga joo jminchjíun. Ni xi tjun y'énda
Ntianá naxi Sinai, kui xi na xi tjuun. Kui xi
'mi Agar ko ntíhi no, kui xi ma xuta musu.
[25] Na Agar, kui xi naxi Sinai xi tíjña ante
Arabia. Kui xi nkú joyaha nanki Jerusalen
xi tíjña nd'ai. Xuta musu xi kich'atse kui ko
ntíhi.

[26] Ni tsetse xi y'énda Ntianá, kui xi
chjuúhun Abraham. Kui xi nkú joyaha
nanki Jerusalen xi tíjña nk'a ján. Ndaíhi
yjoho ko ta ndaíhi yjoho ntíhi, kui xi ñá.
[27] At'aha b'i ts'ín tjít'a éhen Ntianá:

Kat'etsjohi ji tachjuún nti xi najmi tíhin
ntí.
Chajnutsin ji xi najmi yai xi nkú ts'ín nibá
chjintihi ntí.
At'aha 'yún s'e saha ntí tachjuún xi kis'ejña
masen
nga tachjuún xi tíjñaha x'in.

[28] Jun já nts'e, jun xi nkúhu Isaac. Jun
xi ntí xi kitsúya títjun Ntianá nga tsjáha
Abraham. [29] Tunga xi nkú kama nk'ie, b'a
ta tíma nd'ai. Ntí xi kitsin tu ngat'aha
nga kikjantuko xinkjín jóo, kui xi kitsjennkí
unkie ntí xi kitsin xi nkú ts'ín mjehe Es-
pirituhu Ntianá. [30] Tunga, ¿nkú títsu éhen
Ntianá? B'i títsu: "Tiyútjennki na musu
xi kich'atsee ko ntíhi. At'aha ntíhi na
musu xi kich'atsee najmi kama sakút'aha ni
xi ts'iínkjáíhin ntíhi chjuúhun Abraham."
[31] Kui b'a maha, já nts'e, najmi ntíhi na musu
xi kich'atsee ñá, ntíhi ní na xi ndaíhi yjoho
ñá.

5

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Jesucristo kits'ín ndaíná kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise

[1] Cristo kits'ín ndaíná ni xi tíjñanená tu xi
kuinima ndaíhiná. Kui nga ndjá tinchahanu
ko najmi tu 'baínto tsa tu mí nihí ni xi ta
k'ué'yún ngáhanuu.

[2] Tasinñjunú. An Pablo b'a tíxinnuu. Tsa
n'enuu ni circuncision, najmi sakúnuu ni xi
mjehe Cristo nga tsjánuu. [3] Ta ts'inkj'áítsjen
ngáhanuu nga ngayjee xi n'ehe ni circun-
cision, kui tjíhin nga ts'iíntjusun ngayjee
ni xi tjít'a kjuatéxumoo. [4] Xi tíbangis-
jai nga naxu kuichú ma nginkun Ntianá
tu ngat'aha nga títs'íntjusun kjuatéxumoo,
kui suba suba ngji t'axíhin Cristo. Najmi
ta tíjñajihin kjuandaha Ntianá. [5] Ñá bi
tíjñajinná Espirituhu Ntianá ko tíchuyáá
nga naxu kuichú maá nginkun Ntianá tu
ngat'aha nga Cristo s'ejinná. [6] Nkuhú
makaá Cristo Jesu. Najmi ta chjíhi ra tsa
kin'ená ko tsa najmi kin'ená ni circuncision.
Nk'ie ní s'ejinná Ntianá, kui ní nihi
xi chjíhi ra ko kui xi bakúyaná xi nkú ts'ín
n'etjáá xinkiá.

[7] Nga tjuhun nda ts'ín tintsuboo, tunga,
¿yá xi y'éch'onuu nga najmi ta tínu'yá'éhen
ruu én xi naxu tjín? [8] Én xi tínu'yó nd'ai na-
jmi ngínkun Ntianá xi j'ájinnuu nibáha ra.
[9] B'i tsú xuta: "Kutin na'yu san ts'ínsanyje
na'yu ninkuon." [10] Behe k'an nginkun
Ntianá nga najmi kj'aí ts'ín n'enkjíntak'un
ngat'aha ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi
títs'ínndyjajinnuu ni xi kis'ejinnuu, Ntianá
ts'iínnijéhe.

[11] Já nts'e, tsa an xi k'uenijmíhina nga
tjíhin nga n'ehe ni circuncision xuta xi
s'ejihin Jesu, najmi ta k'úéma tjenki un-
kiehena jóo b'a. Ko b'a ts'ín najmi in-
cha kama stihi ra nk'ie nga k'uenijmíá
Cristo Jesu xi k'ient'á t'a kruu. [12] Já xi
títs'ínndyjajinnuu, xi mjehe nga kuichát'o
yjonintenuu nga n'enuu ni circuncision, ¡tu
sahá katatet'ayje má nkjúhun ma!

[13] Jun já nts'e, Ntianá j'ájinnuu tu xi kama
ndaíhinuu ntia xi najmi Ntianá, xi tsatéxu-
manuu nk'ie. Tunga ndaha tsa ja ndaínuu
yjonuu, najmi tíjña ndaínuu nga n'oo ni xi
kuinchjaha aníimanuu. Tu sa ní tu ngat'aha

kjuatjo xi tjínnuu, b'i ngján tisinkoo xinkiu.
14 At'aha ngayjee ni xi tjít'a kjuatéxumoo
nkuhú bichú majihin kjuatéxuma xu'bi:
"N'etjói xutahi xi nkú ts'ín tjohi yjohi."
15 Tunga tsa ta jun tjínkonuu kjuasti ko
tín'e'uhuun xinkiu, chúhun yjonuu, at'aha
kutsa ta jun ta mahá n'ekjehenu xinkiu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntianá tsjániyáná xi nkú ts'ín kuintsubaá

16 Kui nga b'a tíxihinnuu. Tintsuboo xi
nkú ts'ín mjehe Espirituhu Ntianá. Najmi
tu n'o ni xi tínchjaha animanuu. 17 At'aha
ni xi nchjaha animaná fi kontraha Espiritu-
hu Ntianá, ko Espiritu fi kontraha ni xi
nchjaha animaná. Satékjo nga joo, ko tu
ngat'aha nga b'a ma najmi jun batexumo-
hoo yjonuu. 18 Tunga tsa Espirituhu Ntianá
títsjániyánuu, tsuhu ra ma nga najmi tíjña-
nenuu kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise.

19 Yaha nk'ie nga ni xi nchjaha animaha
xuta ts'ín. Chuba fantukohó xinkjín, ts'ín
ni xi si nginkun Ntianá, najmi chumi nihi
b'éch'ohoo yjohoo, 20 benkjún ntia xi ntsja xu-
ta ts'ínndaha, ts'ín tj'e, fi kontraha xinkjín,
b'ésikoo xinkjín, nchini, ts'ín unkie xinkjín,
ts'ínxkíhin xinkjín ni xi tjíhin, kjuachán
b'éntje ko xin ma ñjakúko xinkjín, 21 ni xi
tjíhin xuta xingisoo mjehe, ma ch'i, ko tu
nku ngatitsuhún incha mjehe ts'iín. Ngay-
jee ni xu'bi ko kj'aí sa ni xi nkúhu ni xu'bi
incha ts'ín xuta xi ts'ín ni xi nchjaha ani-
maha. Títs'inkj'áítsjennuu nd'ai xi nkú nga
ta kixinnuu nga tjuhun. Xuta xi b'a tíincha
ts'ín najmi tsuhu ra nga Ntianá kuatéxuma-
ha.

22 Tunga Espirituhu Ntianá bi ts'ín s'ená
kjuatjo, kjuatsjo, kjuajyu ko kjuatsenta.
Ts'ín ya nga bisinkaá xinkiá, nga nda s'eya
animaná, nga kixi n'etjusaán ni xi nda,
23 nga nimakjua n'e maá yjoná, ko nga
k'úéch'o subaáha yjoná ni xi tjín. Nk'ie
nga n'eé ni xu'bi, najmi tjín kjuatéxuma xi
k'úéch'oná. 24 Ko xuta xi ts'e Cristo Jesu
ja kingját'a kruu aniimaha, aniima ngatitsun
xi mjehe ko fásihin ni ch'onk'un xi tjín
asunnteé. 25 Tsa Espirituhu Ntianá tintsuba
tík'uhunná nd'ai, ta tjenntehee nga Espir-
itu katsjániyáná. 26 Najmi tu nk'a n'esjeé
yjoná. Najmi tu n'estihií xinkiá. Najmi tu
kas'ená kjuanchini.

6

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tjíhin nga kuisinkaá xinkiá

1 Jun já nts'e, tsa yo nga tjín xi tíjnejin
ngatitsun, jun xi ja tintsuboo xi nkú ts'ín
bakú niyáná Espirituhu Ntianá tisinkoo nga
chjúsíntjen ngáhanu. Chasoo sisiun ko ni-
makjua n'esjo yjonuu nga b'a n'oo, tu xi na-
jmi ko ta jun chjút'ayák'uhunnuu. 2 Xinkiu
xi tíf'ajin kjuaniima b'i ngján tisinkoo.
Nk'ie nga b'a n'oo, kjuatéxumaha Cristo
tín'etjusun.

3 Tsa tjín xi chuba chánka suba kuihí
k'uasje yjoho nk'ie nga yaha nk'ie nga na-
jmi b'a tjín ni xi tíbakú, ta kuihi tíb'anacha
subaha yjoho. 4 Nga nkúnkáá tjíhin nga
chase sisihiín tsa b'a tjín ni xi tín'eé. B'a
ts'ín tsjo k'úéhená ngat'aha ni xi tín'eé, na-
jmi ngat'aha ni xi títs'ín kj'aí xuta. 5 At'aha
nga nkúnkáá ch'anji ch'anjináá ni xi tín'eé.

6 Xi tíbangiya éhen Ntianá tjíhin nga
kuakjányako xi tíbakúyaha ngayje tíkjá ni
xi nda tísakúhu.

7 Najmi tu ch'anachoo yjonuu. Ndaha nku
najmi ma tsutonko Ntianá. At'aha ni xi
k'uéntje xuta, kui nihi xi sakú ngáha ra.
8 Xi títs'ín ni xi nchjaha animaha, kui xi xi
nkú joyaha tsa xujmá xi najmi nda tíb'éntje.
Chan xi kj'uáya, kui xi ngabayoo. Tunga xi
títs'ín ni xi bakúyaha Espirituhu Ntianá, kui
xi xi nkú joyaha tsa xujmá xi nda tíb'éntje.
Chan xi kj'uáya, kui xi kjuatík'uun. At'aha
Espirituhu Ntianá ts'iínk'iéjña tík'un síhin.
9 Kui nga najmi tu n'ekjentaha raá yjoná nga
n'eé ni xi nda. At'aha tsa najmi n'ekjehee
tak'aán, kuichú nistjin nga chj'ayaá chahan
ni xi y'entjeé. 10 Kui b'a maha, nda n'ehe raá
tu yáhá ni xki xki nga sakúntená nga b'a
n'eé. Ko 'yún nda n'e sahaá já nts'eé xi ta
s'ejihin Ntianá.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

11 An suba suba títs'inntúnuu. Chasoo nga
xí ihí ntu xi tíb'et'ánuu.

12 Xi tíincha ts'ín kjua'yúhunnuu nga
n'enuu ni circuncision, b'a tíincha ts'ín
at'aha mjehe nga nda skuehe xuta. Na-
jmi mjehe nga n'e unkie, kui nga najmi
y'énijmíhi nga nku tutu Cristo xi kis'et'a
kruu ts'ínk'anki xuta. 13 Ta ndaha já xi
n'ehe ni circuncision najmi ts'íntjusun ni xi
tjít'a kjuatéxumoo. Ni xi mjehé ra jóo nga
n'enuu ni circuncision tu xi nk'a k'uasjehe

yjohọ nk'ie nga kụinchjạnịjmíyaha nga kui
ngạt'ahạ tjít'ahạnụu kui chụbọ. [14] An bi,
najmi mjena tsa nk'a k'uasjé yjonạ ngạt'ahạ
ni xi títs'ian. Nku tutuhú ni xi kits'ín Ndạ
Ntịạná Jesucristọ t'a kruụ, kui nihi xi b'asjé
chánkakọhona yjonạ. T'a kruụ xu'bọ k'ien
ni ạsunnte xi nchjạna kọ an tạ tsaya yọ.
[15] Najmi chumi ni chjíhị rạ tsa kin'ená kọ
tsa najmi kin'ená ni circuncision. Ni xi
chjí níhị rạ, nk'ie nga Ntịạná kits'ín maná
xụtạ tsẹtsẹ. [16] Ntịạná katsjáhạ kjụạjyu kọ
katasinkọ ngayjeẹ xụtạ xi b'ạ ts'ín tjíntu xi
nkú ts'ín títsjániyá kjụạtéxuma xu'bị kọ xi
kjụaxị nga xụtạhạ Ntịạná.

[17] Nd'ạị tíb'ahạ rạ nga najmi tạ mjehena
tsa tjín xi tsjána kjụạsti. Ạt'ahạ yjonintenạ
yjajnu chụbạhạ ni xi kin'ena. Kui xi
tíbakúchji nga Jesu títs'inxát'ahạ.

[18] Já nts'e, katsejíhin anịmạnụu kjụạndahạ
Ndạ Ntịạná Jesucristọ. B'ạ katuma.

Xuju̱n xi kits'ínkjihi̱ nda̱ postru̱ Pablo̱ xuta̱ ni̱nku̱ Efe̱so̱

B'i̱ ts'ín kikjaniñaha̱ Pablo̱ xuta̱ ni̱nku̱ xi tjín nanki Efe̱so̱

1 An Pablo̱, an xi kama nku nda̱ postruhu̱
Jesucristo̱ a̱t'aha̱ Nti̱aná b'a̱ ts'ín kama
mjehe̱. Tífaniñanu̱u jun xuta̱ Efe̱so̱ xi
kikj'áts'enu̱u Nti̱aná, jun xi s'ejinnu̱u Cristo̱
Jesu.
2 Kas'enu̱u kju̱anda ko̱ kju̱ajyu xi tsjáná
Nti̱a Na̱'miná ko̱ Nda̱ Nti̱aná Jesucristo̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Pablo̱ kju̱andaha̱ Nti̱aná

3 Kan'etsjoho̱ Nti̱aná xi Nti̱aha̱ ko̱ Na̱'mihi̱
Nda̱ Nti̱aná Jesucristo̱. Kui xi kits'ín nga
a̱jihi̱n Cristo̱ kisakúná ngayje tíkjá ni nda xi
nibáha ndjio̱jmi ján, ni xi tsjáná Espiri̱tu̱hu̱.
4 Cristo̱ kits'ínchjén nga j'ájinná kintehe̱ ni
nga kits'ínnda a̱sunnte̱e̱ tu̱ xi kjuáts'e̱he̱ná
ko̱ tu̱ xi najmi s'e̱hená jé nginku̱n. Tjoho̱
Nti̱aná ñá. 5 Kui nga y'énda títjuhun nga
Jesucristo̱ ts'i̱ínchjéhen tu̱ xi ntíhi̱ tsichu
mahaná. Tsitjusun xi nkú ts'ín kama tsjo-
ho̱ ko̱ kama mjehe̱. 6 Kui nga kan'etsjoho̱
ra̱ Nti̱aná xi bakúchji kju̱anda chánkaha̱,
kju̱anda xi sakújinná Ntíhi̱ xi tu̱ xí tjohó ra̱.
7 Kisaténdzjo jníhi̱ Ntíu̱. B'a̱ ts'ín
kis'echjíntjaihi jéná ko̱ kin'endyjat'aná
ngatitsunná. Kama xi nkú tjín bichú
kju̱achánkaha̱ kju̱andaha̱ Nti̱aná. 8 Kui
kju̱andoo̱ xi tu̱ ni xí kitsjáháná tu̱ xi
s'e̱hená ngayje tíkjá kju̱ankjintak'un ko̱
tu̱ xi ka̱mankjihinná ni xi ts'e̱. 9 Y'éjña
chjiná ni xi kama mjehe̱ nga ts'i̱ín, xi
y'éjña 'ma ni̱stjin nk'ie. Kama tsjoho̱ nga
y'énda títjun ni xi ts'i̱ín Cristo̱. 10 Y'énda
nga nkuhú ku̱ichúk'iekú a̱jihi̱n Cristo̱
ngayjee̱ ni xi tsichuba ndjio̱jmi ján ko̱
a̱sunnte̱e̱. B'a̱ ka̱ma nk'ie nga ja ku̱ichú
chu̱ba̱. Ts'i̱íntjusun ni xi ja y'énda.
11 Xi nkú ts'ín y'énda títjun Nti̱aná, b'a̱
ts'ín kits'ínchjén Cristo̱ tu̱ xi j'ájihi̱nni̱ ji̱n
xi ntje̱ judio̱ tje̱he̱nni̱ ko̱ kitsjáni̱ ni xi tsjáha̱
ntíhi̱. B'a̱ kits'ín a̱t'aha̱ Nti̱aná ts'íntjusun
ngayjee̱ ni xi b'énda. 12 Ko̱ ji̱n kichuyáihi̱
ni nda xi sa̱kújinni̱ Cristo̱. Ji̱n tjun b'a̱
kin'ei̱. Kui nga tín'etsjoho̱ ra̱ Nti̱aná xi
tjíhi̱n kju̱achánka.

13 Jun bi kinu'yó ko̱ kis'ejinnu̱u én xi
na̱xu̱ tjín. Kui xi én nda tsuhu̱ Jesucristo̱
xi kits'ínk'ankinu̱u. Ko̱ Cristo̱ kits'ín nga
kin'ekjóho̱on Espiri̱tu̱hu̱ Nti̱aná, Espiri̱tu̱ xi
kitsúya títjun nga tsjá. B'a̱ ts'ín kis'ejña
chjihi nga Nti̱aná ts'e̱nu̱u. 14 A̱t'aha̱ tsjá
títjun Espiri̱tu̱hu̱ tu̱ xi cha̱ha nga n'e̱kjáíhi̱n
ni xi tsjáha̱ ntíhi̱ nk'ie nga ka̱ma ndaíyjehe̱
xuta̱ xi ja kis'echjíntjai. Kui nga kan'etsjoho̱
ra̱ Nti̱aná xi tjíhi̱n kju̱achánka.

B'i̱ ts'ín kinchja̱ntjai Pablo̱ xuta̱ ni̱nku̱ nanki Efe̱so̱

15 Kui b'a̱ maha, nkúhu nga kint'e nga
s'ejinnu̱u Nda̱ Nti̱aná Jesu ko̱ nga tjonu̱u
ngayjee̱ xuta̱ xi ts'e̱ Nti̱aná, 16 najmi
títs'inkj'áíya nga nchjantjáínu̱u nk'ie nga
nchjaka̱ Nti̱aná ko̱ tsjaha̱ máb'a̱chjíhi̱
nga nda tímat'on. 17 Tíbankihi̱ xi Nti̱aha̱
Nda̱ Nti̱aná Jesucristo̱, Na̱'mi xi tjíhi̱n
kju̱achánka, nga Espiri̱tu̱hu̱ katsjánu̱u
kju̱ankjintak'un ko̱ k'u̱éjña chjinu̱u ni xi
ts'e̱, tu̱ xi ka̱mankjihi̱nnu̱u nkú tjíhi̱n ra̱
nga̱t'a ts'e̱ Nti̱aná.
18 Tíbankihi̱ nga kakjex'ájin kju̱ankjink'unnu̱u
tu̱ xi cha̱hanu ni xi tíkuyáha̱ xuta̱ xi Nti̱aná
j'ájihi̱n ko̱ tu̱ xi cha̱hanu xi nkú ts'ín chánka
ni xi ts'i̱ínkjáíhi̱n xuta̱ ts'e̱. 19 Mjena nga
cho̱o xi nkú ts'ín chánka ts'ati nga'yúhu̱n
Nti̱aná, nga'yún xi basinko̱ná ñá xi s'ejinná
éhe̱n. Kui nga'yún xu'bo̱ bakúchji ni xi ts'ín
Nti̱aná. 20 Kui xi kits'ínxájihi̱n Cristo̱ nk'ie
nga Nti̱aná kits'ínkj'áíyaha̱ ngabayoo̱ ko̱
kits'ínk'íéjñat'aha̱ Nti̱aná nk'a ján, yo̱ má
batéxuma.
21 Kitsjáha̱ a̱nte xi 'yún nk'a a̱jihi̱n ngayjee̱
xi batéxuma a̱sunntei̱ ko̱ xi tjíhi̱n xá, xi
yankjún, xi nk'a tje̱n ko̱ xi tjíhi̱n tu̱ mí
xáhá ni xi yankjún. Najmi tu̱ nku ni̱stjin xi
kich'aá nd'ai̱ b'a̱ ts'ín nk'a tje̱n, ko̱ ní ni̱stjin
xi kj'u̱aí a̱skahan. 22 Ngayjee̱ ni xi tjín a̱ya
ntsja Cristo̱ y'éya Nti̱aná ko̱ y'éjña títjun ya
Cristo̱ nga ku̱atéxumaha̱ ngayjee̱ ni xi tjín
ngandaha̱ xuta̱ ni̱nku̱. 23 A̱t'aha̱ xuta̱ ni̱nku̱,
kui xi yjonintehe̱ Cristo̱ ko̱ Cristo̱ xi ts'ín
nga ka̱ma ndju̱ú tu̱ mí nihí ni. Tsa ni xi
najmi tjíhin xuta̱ ni̱nku̱, najmi ma ndju̱ú
Cristo̱ kai.

2

B'i̱ ts'ín tsakúya Pablo̱ nk'ie nga n'ek'ankiná tu̱ nga̱t'aha̱ ni xi kits'ín Cristo̱

1 Jun bi tu ngat'aha ngatitsunnuu ko
jénuu xutak'ien kamo. 2 Nk'ie tintsubajiun
jénuu xi nkú ts'ín tíjñaha xuta asunnte
xu'bi ko xi nkú ts'ín mjehe ndaninda k'aku
xi tjíhin nga'yún ajihin séen. Kui xi
títs'ínxájihin nd'ai xuta xi najmi nt'é'éhen
Ntianá.
3 Ngatenteé b'a ta n'e tintsubaá nistjin
nk'ie xi nkú ts'ín kinchjaha animaná asun-
ntee. Kin'eé ni xi kama mjehe anima ngatit-
sunná ko ni xi tjínjin kjuankjink'unná. Xi
nkú k'aán nk'ie, ñá tsuhuná kjuakjahan
Ntianá xi nkúhu xuta xingisoo. 4 Tunga tu ni
xí ma nimahá ra Ntianá xuta, kui nga 'yún
kits'íntjohoná. 5 Kui kjuaha kits'ínk'íéntu
tík'unkohoná Cristo nk'ie nga ja tsaya-
haá ngatitsunná. Ngat'aha kjuandaha tu
títs'ínk'ankihínuu Ntianá.
6 Ntianá ta ñja kits'ínkj'áíyakoná
Cristo ngabaya xi tintsubajián kai ko
kits'ínk'íéntukoná Cristo ndjiojmi ján. 7 B'a
kits'ín tu xi nistjin xi nibáha kuakúchjihi
xi nkú ts'ín chánka tíjña kjuandaha, kui xi
tu xí ndahá, at'aha nda tsasená ngat'aha ni
xi kits'ín Cristo Jesu. 8 Ngat'aha kjuandaha
Ntianá ts'ankihinu at'aha kis'ejinnuu. Ntia
níná tu kits'ínk'ankihínuu. Najmi jun
manuu n'o ni xu'bi. 9 Najmi ngat'aha ni
nda xi kin'eé ts'ankihiná, tsa tu xi b'a
ts'ín tjín xi nk'a k'uasjehe yjoho. 10 Ntianá
kits'ínndaná. Y'éyaná xi nkúhu Cristo nga
kits'ínndaná tu xi n'ehená ni xi nda xi
y'énda títjun ko tu xi kuintsubajihinná ni
xi ndoo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Cristo nkuhú ntje kits'ín ma xuta judio ko xi najmi judio

11 Kui b'a maha, jun xi najmi ntje ju-
dio kich'o nga kitsiun, n'ekj'áítsjehennu
xi nkú n'e tintsuboo nistjin nk'ie. Xu-
ta xi najmi kin'ehe ni circuncision kit-
súnuu xuta xi ntje judio tjehen ra, at'aha
kui xi ts'íhin yjoninintehe ni circuncision.
12 N'ekj'áítsjon nga kui nistjiun tintsuba
t'axíhuun Cristo ko nga najmi ntjehe xu-
ta Israel jun. Najmi kama ts'ajun ni xi
y'éndako títjun Ntianá xuta xi ts'e, ni xi kit-
súya títjuhun nga tsjáha. Ndaha nku ni xi
tsjáha Ntianá xuta xi ts'e najmi tíchuyóhoo
nga sakúnuu kai. Chuba tintsubanú asun-
ntee nga najmi yo Ntianá. 13 Kjin tintsuboo
nistjin nk'ie, tunga nd'ai nkuhú ja kamakoo
Cristo Jesu ko ja tintsuba tiño tu ngat'aha
jní xi tsaténdzjo Cristo.
14 Ngat'aha Cristo tjíhinná kjuajyu. Kui xi
nkuhú ntje kits'ín ma xi ntje judio tjehen
ra ko xi najmi ntje judio tjehen ra. Kik-
jexuba xjó xi y'échjaha xuta nk'ie tu xi
nkuhú kamaha. Kikjexín ni xi ngji kon-
traha ra xinkjín xuta. Kitsjá yjonínte-
he 15 tu xi y'éjña t'axíhin kjuatéxuma xi
kin'ekjas'ehen Moise xi nkjin ni tjít'aha.
B'a ts'ín nkuhú ntje tsetse kits'ín maha
nga joo ko nkuhú kits'ín mako yjoho.
Kits'ín nga tsichut'áha xinkjín nga nkúnkú.
16 K'ient'á kruu tu xi nkuhú ntje ts'iín
maha nga joo ko nga kuinchjako nda ngáha
Ntianá. B'a ts'ín kikjexíhin ni xi ngji kon-
traha ra xinkjín xuta.
17 Cristo j'ai tsjá én nda tsu, kui xi y'a
kjuajyu. B'a ts'ín kisakúhunuu kjuajyu jun
xi kjin tintsuboho Ntianá nistjin nk'ie ko ta
kisakúhu kjuajyu xi tiña tjíntu. 18 Ngat'aha
Cristo xi ntje judio tjehen ra ko xi najmi
ntje judio tjehen ra ma bichút'aha Ntianá
nd'ai. Nkuhú Espiritúhu Ntianá xi ts'ín nga
bichút'ahaá.
19 Kui b'a maha, najmi ta xuta kj'aíhinu ko
ta ndaha xuta xi tjímasún. Ja ní tsichumo ko
jun xuta xi ts'e Ntianá ko nkuhú ja makoo
xuta xi tjíntunkí nk'íéhen Ntianá. 20 Jun
xi nkú joyaha nku ni'ya xi tímanda, xi já
postru ko já profeta kik'atuts'ihin. Tunga
Jesucristohó kitsjá xáha nga b'a incha ts'iín.
21 Cristo be xi nkú ts'ín ngjuai ni'yoo. Nk'ie
nga kama ndjuú ni'yoo, nku ninku xi tsje
kamaha Ntianá. 22 Jun xi y'ahanuu Cristo
bichúmo ninku xi má nga tíjñaya Espiri-
tuhu Ntianá.

3

B'i ts'ín kitsúya Pablo xá xi kik'aihi

1 An Pablo ngat'aha Cristo Jesu
kjíiya'yúhunna. B'a tímat'an tu ngat'aha
ngandanuu jun xi najmi ntje judio tjehen-
nuu. 2 Yo nga kik'aina nga k'uenijmínuu
kjuandaha Ntianá. 3 Tsakúchjina ni xi
y'éjña 'ma nistjin nk'ie, xi nkú nga ja ta
kuak'iet'ánuu. 4 Nk'ie nga n'eyo xujuin,
choo nga be sisian ni xi kis'ejña 'ma ngat'a
ts'e Cristo. 5 Kui niu xi najmi kik'inyaha
xuta xi kis'e nú chá ján nk'ie, tunga
nd'ai Espiritúhu Ntianá ja tsakúchjihi já
postruhu ko já profetaha Ntianá 6 nk'ie

nga xuta xi najmi ntje judio tjehen ra ta
ts'iínkjáíhin ni xi tsjáha Ntianá ntíhi ko
ta kuichú ma nku yjonintehe Cristo ko ta
sakú yaha ni xi kitsúya títjun Ntianá nga
tsjáha xuta xi ts'e. Én nda tsuhu Cristo xi
b'a ts'íun.
7 Ntianá tu kitsjáhana nga k'uenijmíá én
nda tsu xu'bi. Kjuandaha Ntianá xi b'a
kits'íun. Kitsjána xi nkú ts'ín tjehen ra
nga'yún chánkaha. 8 An xi 'yún ichí sa
ajihin ngayjee xuta xi ts'e Ntianá, tunga
kik'aihína kjuandaha nga tíb'enijmíhi xuta
xi najmi ntje judio tjehen ra kjuanchináha
Cristo xi ndaha nku najmi ch'a mankjiny-
jehe. 9 Tíb'ejñá chja xi nkú ts'ín tíbitjusun
ni xi y'éjña 'ma Ntianá nistjin nk'ie, kui
xi kits'ínnda ngayjee ni xi tjín. 10 B'a ts'ín
xuta ninku tíb'éjña chji nd'ai xi nkú tjín
kjuankjink'uhun Ntianá, kjuankjink'un xi
kj'aí kj'aí ts'ín yaha. Kui ni xu'bi tís'ejña
chji ngínkun xi tjíhin xá ko xi tjíhin nga'yún
nk'a ján.
11 Kui niu xi y'énda títjun Ntianá nkúhu
nistjin nk'ie ko Nda Ntianá Jesucristo ja
kits'íntjusun niu nd'ai. 12 At'aha nkuhú
makaá Cristo ko at'aha s'ejinná én nda
tsuhu, kui nga tsuhu ra tak'aán ko na-
jmi binkjaán nga bichúk'un tiñahaá Ntianá.
13 Kui b'a maha tíbankihinuu nga najmi
tu n'ekjehe ruu tak'un ngat'aha nga un
tíbena ngandanuu. Ngat'aha nga un
tíbena, Ntianá títs'ín nga tís'ejña chjinuu
kjuachánkaha.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín bankin-
tjáí xuta ninku Efeso

14 Kui kjuaha báasinkúnch'ihinna
nginkun Ntia Na'miná. 15 Kui xi b'éjña nga
s'e nga nkúnkú ntje xi tjín ndjiojmi ján ko
asunntee. 16 Bankihi nga Espirituhu Ntianá
katsjá nga'yúnkohonuu xi nkú ts'ín tíjña
kjuachánka tsjo tjíhin tu xi s'ehe ra nga'yún
aniimanuu, 17 ko nga Cristo kat'ejñajin
aniimanuu tu ngat'aha nga s'ejinnuu. Katji
nanka kjamanuu ajihin kjuatjoo ko ndjá
tinchajiun, 18 tu xi b'a ts'ín jun ko ngayjee
xuta xi ts'e Ntianá kama kamankjihinnuu
xi nkú ts'ín tayá ko ndju ko nanka ko
nk'a kjuatjoho Cristo. 19 Mjena nga choo
kjuatjoho Cristo tu xi b'a ts'ín katsejín
kikjihinnuu Ntianá, ndaha tsa 'yún chánka
sa kjuatjoho nga ni xi mankjinná.
20 Kan'etsjoho Ntianá, kui xi ts'ati ni xi
maha ts'ín nga xi nkúhu ni xi binchihií ko
tsa xi nkú ts'ín títsu aniimaná nga kama.
B'a ma xi nkú ts'ín tíjña nga'yún xi ts'e
xi títs'ínxájinná. 21 Kats'ínkjáíhin Ntianá
kjuachánka ajihin xuta ninku xi ts'e Cristo
Jesu. Tehente b'a katuma ko santaha tu
nk'éhé ni. Johon, b'a katuma.

4

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nkuhú
tinchajián Cristo

1 Kui b'a maha tíbankihinuu an xi
kjíiya'yán ngat'aha Nda Ntianá. Kixi
tankínkoo yjonuu xi nkú ts'ín tjíhin nga
ts'iín xuta xi Ntianá j'ájihin. At'aha Ntianá
j'ájinnuu. 2 Nimakjua n'esjo yjonuu ko nda
kas'eya aniimanuu. Kas'enuu kjuatsenta ko
b'i ngján n'e'yún tak'un xinkiu. B'a n'oo
tu ngat'aha kjuatjo xi tíjñajinnuu. 3 Tjen
nga'yúhuun yjonuu nga nkuhú katumako
tehento xinkiu xi nkú ts'ín tsjániyánuu
Espiritúhu Ntianá ko xi nkú ts'ín nkuhú
ts'ín manuu kjuajyuu.
4 Nkuhú maha yjonintehe Cristo ko
nkuhú maha Espiritúhu Ntianá xi tíjña. B'a
ta ts'ín nkuhú j'ájinnuu Ntianá, kui nga
nkuhú ni xi tíchuyóhoo. 5 Nkuhú maha
Nda Ntia xi tíjña. Nkuhú ni xi s'ejinná
ko nkuhú Nda Ntianá n'ekjas'ehéén xuta
nga batentáhaá. 6 Nkuhú maha Ntianá xi
Na'miná ngatenteé, kui xi batéxumaha,
ts'ínchjén ko tíjñajihin ngayjee ni xi tjín.
7 Tunga kin'ekjáíhín raá kjuanda nga
nkúnkáá. Xi nkú ts'ín kits'índzjoná Cristo,
b'a ts'ín kisakúná. 8 Kui nga b'i ts'ín tjít'aha
éhen Ntianá:
Ngjinji nk'a ján nga ngjiko xi jakj'á,
ko tu kitsjáhá ra xuta ni xi nda.
9 ¿Nkú tsuhu ra nga ngjinji? Kui xi tsuhu
ra nga tjun ngjijen má nankaha t'anankiu.
10 Ko xi ngjijeen, kui xi ta ngjinji má 'yún
nk'aha nk'a ján tu xi ts'iíntjusuhun ngayjee
ni xi tsichuba.
11 Ko kui kikjin xi kitsjá nga tjín xi kama
já postru, ko nga tjín xi kama já profeta, ko
nga tjín xi k'uénijmí én nda tsuhu Ntianá,
ko nga tjín xi kama já bastuu ko já maestru.
12 Kui kjuandoo kik'aihi jóo tu xi kuakúyaha
ra xuta xi ts'e Ntianá xi nkú ts'ín kuasinko
xinkjín ko tu xi b'a ts'ín sakú nga'yúhun ra
xuta ninku, kui xi yjonintehe Cristo. 13 B'a
ts'ín nkuhú s'ejihinná ko nkuhú chaá yáha

Ntíhi Ntianá. Yohó ni ma kuichú maá xi tjíhin nga kuichú maá ko s'eyaná xi nkúhu kui.

14 Nk'ie nga b'a kamoo, najmi s'eyaná xi nkúhu jántí xi xi kjit'a kjit'a kj'aí ts'ín s'eyaha ko najmi k'uainteé tsa tu mí ni tsetsehé xi sakúyaná, tsa kui niu xi kjé'yúnná nga mjehe k'uanachaná. At'aha kui niu xi ts'ínchjén já mañá xi ni tsank'á bakúya. 15 Tu sa ní én xi naxu chubáá at'aha tjoná xinkiá. B'a ts'ín sájihinná Cristo, kui xi nintaku xuta ninku. 16 Cristo ts'ín nga ngayjee yjoninteé nkuhú bichú mako xinkjín ko b'a'yún sisihin xinkjín ngatenteé ni xi tjíhin yjoninteé. Tsa ngatenteé yjoninteé ts'ínxá sisin, ngayjee yjoninteé sá sisin ko sakú nga'yúhun nga binchajin kjuatjo.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjíhin nga kuintsubaá nginkun Ntianá

17 Kui nga b'a xíhinnuu ko ngajoho Nda Ntianá b'a xíhinuu ma. Najmi b'a ta n'e bintsuba sahanu xi nkú ts'ín tjíntu xuta xi tjín asunnteé, xuta xi ni tiya ts'ínnkjink'un. 18 Kui xi ja kis'ejyún kjuankjintak'uhun ko najmi tjíntu tík'un xi nkú ts'ín ts'ínk'iéntu tík'un Ntianá xuta xi ts'e. At'aha ja kits'ín ndjá animaha ko najmi ta mankjihin ra ni xi ts'e Ntianá. 19 Ja najmi ta tjíhin ra kjuasuba ko ja kits'ínkjas'ehen yjoho ni ch'onk'uun. Najmi ta b'éch'oho ra yjoho nga ts'ín ngayje tíkjá ni xi chuntí nginkun Ntianá.

20 Jun bi najmi b'a tsu éhen Cristo xi tsakuyáihi tsa b'a noo. 21 At'aha ja kinu'yó éhen Cristo ko tsinchiyó ni xi ts'e, ko yo nga Jesu tíjñajihin ni xi naxu tjín. 22 Najmi b'a ta ts'ín bintsubahanu xi nkúhu nk'ie. N'ek'óntjaiyo animanuu. At'aha ni xi kama mjenuu nk'ie ts'anachaha ko kits'ínkatsúhun. 23 Tjíhin nga n'e tsetse ngáhanu animanuu ko kjuankjintak'unnuu. 24 N'e tsetsoo yjonuu, at'aha Ntianá kits'ínnda tsetse ngáha animanuu. Xi nkú ts'ín tjíyaha nga kixi ko je, b'a kits'ínk'ié.

25 Kui b'a maha, najmi ta ch'anachaha ruu xinkiu. Najmi tu én tsank'á chubo, at'aha nkuhú yjoninte mahaná ngatenteé.

26 Nk'ie nga tíma kjannuu, najmi tu ngatitsun n'o. Najmi tu bintsuba kjon nku nistjin tantoo. 27 Najmi tu 'baintohoo ndanindoo.

28 Xi ndyjé ts'ín nk'ie, najmi b'a ta kats'íhin. Kats'ínxá ní ko kats'ínchjén ntsja nga kats'ín ni xi nda, tu xi b'a ts'ín kama kuasinkoho xuta xi machjéhen ra tsa mí nihi.

29 Ndaha nku én ch'on tsu najmi tu kuitju tsu'bo. Én xi nda ní chubo, én xi tsjá nga'yúhun xuta, tu xi nda kamat'aihin xuta xi kuint'é énnuu. 30 Najmi tu ni xi ts'iín'uhun Espirituhu Ntianá n'o. At'aha kui xi kik'ainuu tu xi chaha nga jun xi xuta xi ts'e Ntianá nk'ie nga kuichú nistjin nga kuitjusun nga kama ndaí kikjinnuu.

31 Tich'onsjoo ngayjee ni ch'onk'un xi tjíntujín animanuu, kjuakjoon ko kjuastintoo. Najmi tu ch'íya kjon, ko najmi tu ch'on 'mihiu xinkiu, ko najmi tu ngat'aha tu mí nihí ni n'e uncho xinkiu. 32 Nda ní chasoho xinkiu ko chasenimoho xinkiu. N'e ndyjat'ohoo xinkiu xi nkú ts'ín kisakújinnuu kjuan'endyjat'a ajihin Cristo.

5

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ñá xi ntíhi Ntianá

1 Ntí tjoho Ntianá jun, kui nga b'a ta n'ehenu xi nkú ts'ín Ntianá. 2 Xi nkú ts'ín y'ejñajin kjuatjo Cristo nga kits'íntjoná, b'a ts'ín tintsubajiun kjuatjo. Kui xi kitsjá yjoho nga k'ienntjáíhiná. Kui xi kama nku chje sinjne xi kin'ekjas'ehen Ntianá.

3 Ja kikj'áts'enuu Ntianá. Kui nga ta santaha najmi tjíhin nga chubanijmíyahanu xi nkú ts'ín chuba fantukohó xinkjín xuta xi tjín, ko tsa tu mí nihí ni xi chuntí nginkun Ntianá, ko tsa kjúásihuun ni xi tjíhin xuta xingisoo. 4 Ko najmi tu chubo én xi najmi nda tsu, ko tsa én ton ch'on tsu, ko tsa nku én xi najmi nda fane, at'aha najmi chumi ni chjíhi ra ni xu'bo. Tu sa ní én xi tsjáha máb'achjíhi Ntianá chubo. 5 At'aha ja yo nga xi chuba fantukohó xinkjín, ko xi ts'ín ni xi chuntí nginkun Ntianá, ko xi fásihin ni xi tjíhin xuta xingisoo, kui xi najmi tsuhu ra nga Cristo ko Ntianá kuatéxumaha. Xi tífásihin ni xi tjíhin xuta xingisoo, kui xi kj'aí ntia tjennki.

6 Najmi tu 'bainto tsa tjín xi k'uanachakonuu nku én tiya, at'aha ngat'aha ni xu'bi kjuakjahan Ntianá nibánehe ra xuta xi najmi nt'é'éhen. 7 Kui

nga najmi tu jun n'engujihin ruu yjonuu
xuta xi b'a tíincha ts'ín.
8 At'aha nistjin nk'ie má jyuun tintsuboo,
tunga nd'ai ja má ndzjeen tintsuboo
nga nkuhú makoo Nda Ntianá. Kui nga
tintsubahanu xi nkú ts'ín tjíhin nga k'úéntu
xi tjíntu má ndzjeen. 9 N'oo ni xi nda ko
naxu ko kixi, at'aha kui niu xi bakúchji nga
má ndzjeen tjehenná. 10 Tinchísjo má nihi
xi sasíhin Ntianá. 11 Ndahachí najmi tu n'o
ni xi najmi chumi ni chjíhi ra, ni xi ts'ín
xuta xi ts'e má jyuun. Tu sa ní t'ejñachiu
nga najmi nda niu.
12 At'aha tu ñáhá xí subahá maná nga
n'ekjáá ni xi ts'ín'ma xuta xu'bo. 13 Tunga
ma chjihí ngayjee ni xi tjín nk'ie nga
s'entuchjí má ndzjeen, 14 at'aha nd'íu b'éjña
chji tu mí nihí ni. Kui nga b'a ts'ín tjít'a:

N'ekj'áíhi yjohi, ji xi kisufei.
Tisíntjein ajihin xutak'ien.
Tsa b'a n'ei, Cristo ts'iín ndzjehin.

15 Kui b'a maha, nda nda chasehenu xi
nkú n'e kuintsuboo. Najmi tu ni xi ts'ín
xuta stjen n'o. N'e nínú xi nkú ts'ín xuta
nkjink'un. 16 N'oo ni xi nda tu mí chubahá ni
nga sakúntenuu nga b'a n'oo, at'aha ch'on
chun nistjin xi kich'aá nd'ai. 17 Kui nga
najmi tu nchini n'esjehenu yjonuu. Katu-
mankjin nínuu mí nihi xi mjehe Nda Ntianá
nga n'oo.
18 Najmi tu n'e ch'iu, at'aha kui niu xi ts'ín
nga n'eé tu mí nihí ni. Tu sa ní Espirituhu
Ntianá katsejíhinnuu. 19 Salmo ko sohon
ninku chubanijmíyakohonu xinkiu ko só xi
nkú ts'ín kuakúyanuu Espirituhu Ntianá.
Ngayjehe animanuu só ko n'etsjohoo Nda
Ntianá. 20 Tu mí kuahá ni tehente tjohoon
máb'achjíhi Ntia Na'miná. B'a n'oo at'aha
Nda Ntianá Jesucristo ts'enuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín k'úéntuko xinkjín xuta

21 Chankjún xinkiu at'aha Cristo
tíyankjún. 22 Jun xi tí'minuu chjuún,
chankjún x'innuu. B'a n'oo xi nkú ts'ín
tíyankjún Nda Ntianá. 23 At'aha xi tí'mi x'in,
kui xi síjña títjuhun chjuúhun xi nkú ta
ts'ín Cristo síjña títjuhun xuta ninku. Xuta
ninku kui xi yjonintehe Cristo, ko Cristo kui
xi kits'ínk'ankihi. 24 Xi nkú ts'ín xuta ninku
benkjún Cristo, b'a ta ts'ín xi tí'mi chjuún
tu nkjéhé ni katenkjún x'ihin.
25 Ko jun xi tí'minuu x'in, n'etjó chjuún-
nuu xi nkú ts'ín Cristo kits'íntjo xuta ninku
ko kitsjá yjoho ngandaha. 26 B'a kits'ín
tu xi kikj'áts'ehe. Éhen kits'ín jekoho ko
ntánijua tsanéjnukoho 27 tu xi ja tjíhin ra
kjuachánka xuta ninku nk'ie nga kuichú
nginkun. Najmi s'ehe ni chuntí, najmi
ch'on k'úé, ko najmi s'ehe tsa mí nihi. Mje
níhi Cristo nga je ko nga nda kikjin kama
xuta ninku.
28 B'a ta ts'ín xi tí'mi x'in tjíhin nga
ts'iíntjo chjuúhun. Kats'íntjo xi nkú ts'ín
tjoho yjonintehe. Xi tjoho chjuúhun, kui
xi tjoho yjoho. 29 At'aha najmi tjín xi unkie
yjonintehe. Tsjá níhi nichine ko kuhun xi
nkú nga ts'íhin Cristo xuta ninku. 30 At'aha
ta yjonintehe Cristo tintsubajián.
31 B'i ts'ín tjít'a: "Kui nga nku nda
k'uéjñaha xi cháha nga k'úéjñako chjuúhun
ko nkuhú yjoninte kuichú ma nga joo."
32 'Yún nanka ni xu'bi, tunga nk'iehé
nga nchjaniimíya Cristo ko xuta ninku
ts'inchjén niu. 33 Jun tjíhin nga n'etjó
chjuúnnuu xi nkú ts'ín tjonuu yjonuu. Ko
xi tí'mi chjuún katenkjún x'ihin.

6

1 Ko jun xi tí'minuu ntí, tinú'yá'óhoon
xi chánuu at'aha Nda Ntianá s'ejinnuu.
At'aha kui niu xi nda tjín nginkun Ntianá.
2 Ajihin kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise
kui kjuatéxuma xu'bi xi tjun títsuya ni xi
Ntianá tsjáha xi kuint'é'éhen. B'a títsu:
"Chankjúín na'mihi ko naahi 3 tu xi nda
kamat'aihinni ko tse nistjin kamaha ri nga
kuinchin asunntee."
4 Ko jun xi tí'minuu na'mi, najmi tu chuba
kjan n'ekoo ntínuu. Tu sa ní tjen niyóhoo
nga n'echó ko takúyohoo ni xi ts'e Ntianá.
5 Ko jun xi tí'minuu xuta musu xi
kich'atse, tinú'yá'óhoon xi já ntianuu ei
asunntei. Chankjún ko tinkjún ko ngayjehe
animanuu tinú'yá'óhoon, xi nkú joyaha tsa
Cristo tínu'yá'óhoon. 6 Najmi tu nku nk'ie
nga tíbasenuu nga b'a n'oo, tsa tu xi b'a
ts'ín nda skuehenuu. N'e nínú xi nkúhu
xuta musu xi Cristo ts'atse. Ngayjehe
animanuu n'oo ni xi mjehe Ntianá. 7 Nk'ie
nga tín'o nku xá, ngayjehe k'un b'a noo.
B'a noo xi nkúhu tsa nku xáha Nda Ntianá
tín'o. 8 At'aha yo nga Ntianá tsjá ngajoya
ngáha ra ni xi nda kits'ín nga nkúnkú xuta,

ndaha tsa musu xi kich'atse ko ndaha tsa xi
ndaíhi yjoho.
9 Jun xi tí'minuu já ntia, b'a ta n'oo xi
nkú nga tíxihin xuta musu. Najmi tu bin-
chankjúhuun. Ja yo nga nkuhú maha Nda
Ntianuu xi tíjña ndjiojmi ján ko nga kui xi
najmi ngabi ts'ín ajihin xuta.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín k'úéndaá
yjoná tu xi najmi ts'iín nganahaná ndanindoo

10 Ni xi fekuhu xi xínnuu, kasakúnuu
nga'yún ajihin nga'yún chánkaha Nda
Ntianá. 11 Xi nkú joyaha já jun xi b'énda
yjoho nga kján, b'a ts'ín n'ech'okohonu
yjonuu ni xi tsjáná Ntianá, tu xi ndjá
kama kuinchahanu nga kuankín kontroho
kjuamañaha ndanindoo.
12 At'aha najmi xuta asunnte tíbixk-
jankaá. Xi tjín níhi nga'yún tíbixkjankaá, xi
nk'a xáha, xi batéxuma asunnte ngatitsun
xu'bi. Kui xi jáninda ch'onk'un nkjún xi
tjín nk'a ján. 13 Kui nga t'endahanu yjonuu
xi nkú joyaha já jun xi Ntianá kitsjáy-
jehe ni xi ts'iínch'okoho ra yjoho, tu xi
kuichúkjuahanuu nk'ie nga kuichú nistjin
xi ndjá niba. Ko nga ja tjínda sisinnuu
yjonuu, ndjá tincho.
14 Kui b'a maha, ndjá tinchahanu. Ni
xi y'éjña Ntianá ko ni xi naxu nginkun,
kui xi n'ech'okohonu yjonuu xi nkúhu
já jun xi ts'ínch'oho yjoho. 15 T'endo
yjonuu nga t'enijmíú én nda tsu xi tsuya
kjuajyuhu Ntianá. 16 Machjéhen nga n'e
s'ejiun Ntianá, tu xi najmi tjín xi nkú ts'ín
ts'iín'uhunnuu ndanindoo. 17 T'ejin tak'un
nga Ntianá kits'ínk'ankinuu. Chjúbó éhen,
kui xi kitsjánuu Espirituhu Ntianá tu xi
kuisinkokohonu yjonuu.
18 Tehente chubakoo Ntianá xi nkú ts'ín
tsjániyánuu Espirituhu. Chubakoo ko
tinchíhuu ni xi machjénnuu. Tintsuba ndo
ko najmi tu n'ekjiohoo tak'un nga chuban-
tjo ngayjee xuta xi ts'e Ntianá. 19 Ko ta
chubantjainú nk'ie nga chubakoo Ntianá,
tu xi tsjáhana én xi kuinchja, tu xi ndjá
kuinchjahana nga k'uenijmíá ni xi kis'ejña
'ma nistjin nk'ie, xi ja tíb'éjña chji én nda
tsuhu Ntianá nd'ai. 20 Kui ngat'aha éen
kjíiya'yúhunna an xi tsú'ba ngajoho Nda
Ntianá. Chubantjainú nginkun Ntianá tu
xi kuinchjahana xi nkú ts'ín tjíhin nga
kuinchja ko tu xi najmi tsankjuhunna.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

21 Ngatentee ni xi tímat'an ko ni xi títs'ian
kuitsuyanuu Tikiko, nda nts'eé xi tjona ko
xi kixi títs'ínxát'aha Nda Ntianá. 22 Kui
kjuaha títs'inkjísehenuu tu xi chahanu nkú
ts'ín tintsubai ko tu xi tsjá nga'yúhun ra
animanuu.
23 Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo
katsjáha já nts'eé kjuajyu ko kjuatjo, ko
kat'éyaha nga 'yún s'ejihin. 24 Kjuandaha
Ntianá kas'ehe ngatentee xi tjoho Nda
Ntianá Jesucristo, kjuatjo xi najmi maha
feya.

Xujun xi kits'ínkjihi nda postru Pablo xuta ninku Filipo

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Filipo

1 An Pablo ko Timoteo, jin xi tín'exát'aihi
Jesucristo. Ngayjee jun xi tintsuboo nanki
Filipo, jun xi kikj'áts'enuu Jesucristo tí-
suniñaihi ko ta tísuniñaihi já xi basehe xuta
ninku ko já xi ta tjíhin xá.
2 Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná
Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín nchjantjai xuta ninku Filipo

3 Tsjaha máb'achjíhi Ntianá xki nga
f'áítsjenna jun. 4 Xki nga nchjaka Ntianá
nchjantjáínuu ngatentoo. Tsjo mana nga
b'a ts'ian 5 at'aha nkuhú makaá xinkjá
nga tín'exát'ahaá én nda tsuhu Jesucristo.
B'aha ra nistjin nga tjun tsichujinnuu
éen ko santaha nd'ai. 6 Behe k'an nga xi
kik'atuts'ihin ni xi nda ajinnuu, kui xi tu
nku ngjuaikondjuhú santaha nistjin nga
kj'uaí ngáha Jesucristo.
7 Ajin aninana tintsubajiun, kui nga
f'áítsjehenna jun. Xian nga nda ts'ian
nga f'áítsjenna jun at'aha nkuhú kjuanda-
ha Ntianá tísakúná jun ko an, ndaha tsa
nubayá kjíiya'yán ko ndaha tsa nginkun já
tjíxóo tíxinya chich'an én nda tsuhu Jesu-
cristo ko tíb'ejñá chja nga najmi én tiya niu.
8 Ntianá be xi nkú ts'ín mjena jun. Kjuatjoho
Jesucristo xi tíjñajinna, kui xi tjokohonuu.
9 Nk'ie nga nchjantjáínuu, bankihi Ntianá
nga 'yún kasaá sa kjuatjo xi tjínnuu, ko
nga 'yún kas'enuu kjuankjintak'un, ko nga
kixi kamankjinnuu ni xi ts'e Ntianá. 10 B'a
ts'ín kama chj'ajihinnu má nihi xi kjuaxi
nga nda tu xi je kuintsubahanu ko najmi s'e
ni xi n'enijéhenuu nistjin nga kj'uaí ngáha
Cristo. 11 Kui nistjiun kuakuchjíú nkjin tíkjá
ni xi naxu kin'o, xi kitsjánuu Jesucristo nga
n'oo tu xi s'ejña chjihi kjuachánkaha Ntianá
ko n'etsjoho ra.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nga ngandaha tíma ni xi tíf'ajin

12 Mjena nga choo, já nts'e, nga ni
xi tímat'an ei, kui xi tu sahá títs'ín
nga tífindju én nda tsuhu Jesucristo.
13 At'aha tíbe ngayjee já juhun nda títjuun
ko ngayjee xuta xingisoo nga ngat'aha
Cristo kjíiya'yúhunna. 14 Tu ngat'aha nga
kjíiya'yán, nkjin já nts'eé 'yún tíincha ma
'yún k'un Nda Ntianá ko tíincha ma k'un
tíb'énijmí éhen.
15 Kjuaxi nga tjín xi tíb'énijmí ni xi kits'ín
Cristo at'aha tíma xintak'un ko mjehe nga
ts'iín nganа. Tunga tjíhín ngá xi ngayjehe
aninaha tíb'énijmí. 16 Xi tíma xintak'un, kui
xi tíincha b'énijmí Cristo at'aha ngandaha
tíincha bangisjai. Najmi kjuaxihi nga b'a
tíincha ts'ín. Ni xi incha mje níhi nk'ie
nga tu sahá 'yún sakúna kjuaninа nk'ie nga
kjíiya'yán. 17 Tunga máha xuta xingisoo,
tíincha b'énijmí Cristo at'aha tjíhin kuatjo.
Be nga kjíiya ei tu xi xínya chich'ihinna én
nda tsuhu Ntianá nginkun já tjíxóo.
18 Tunga najmi chumi ni ts'ihín ra. Ndaha
tsa najmi kjuaxihi ko ndaha tsa ngay-
jehe k'un nga tíincha b'énijmí, xi tu ja
ní tís'enijmíhi ni xi kits'ín Cristo ko kui
niu xi tsjo mana. Ko 'yún s'e sana kjuat-
sjo. 19 At'aha be nk'ie nga tu ngat'aha nga
tíchubantjáínú nginkun Ntianá ko xi nkú
ts'ín títsjá nga'yúnna Espirituhu Jesucristo
kuitju'a. 20 Mje nkjúnna ko tíkuyá nga nda-
hachí najmi sakúna kjuasuba. Tu sa ní
'yún ndjá kúásinjña nd'ai xi nkú nga títs'in
tehente, ko cha kjuachánkaha Cristo ajihin
ni xi tímat'ain yjonintena. B'a kama tsa
tíijña ko tsa ja kabaya.
21 At'aha an bi nk'ie nga tíijña tík'un sa,
Cristo tíijña tík'uhunna. Ko tsa ni xi tíbaya-
hana, tu sahá ts'in nganaka. 22 Tsa kúátejña
tík'un sa, 'yún xúbáya xána. Najmi be má
nihi xi kj'uajián. 23 At'aha síijñaya masehen
nga joo niu. Mjena k'uejñá asunnteе ko
kfínsehe Cristo. Tsa ni xi kfínsehe ra Cristo,
tu sahá 'yún nda tjín ngat'a ts'an. 24 Tunga
ngat'aha ní ngandanuu 'yún machjén saha
nga kúátejña tík'un sa. 25 Behe k'an nga b'a
tjín niu, kui nga behena nga kúátejña tík'un
sahana ko nga k'uandaya sana ajinnuu, tu
xi 'yún s'ejin sahanuu ko tsjo k'úénuu nga
b'a n'oo. 26 B'a ts'ín nk'ie nga kuichuse
ngáhanuu, tsjo kamanuu nga n'etsjohoo
Cristo Jesu.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo xuta ninku nga tu nku ndjáhá kuincha

27 Nkuhú nga tintsubahanu xi nkú
ts'ín tjehen ra xuta xi y'a én nda tsuhu
Cristo. Kui nga tsa kfínsenuu, skue, ko
tsa kjin kúátejña, kuint'e én xi nkú ts'ín
tintsuboo, nga ndjá tincho, nga nkuhú ni
xi n'enkjíntak'un, ko nga nkuhú tín'e mo
yjonuu nga ta ñja ta ñja tín'oo nga'yún
ngandaha én nda tsuhu Cristo xi s'ejinná.
28 Ndahachí najmi tu binkjun já kontranuu.
Kui niu xi kuakúchjihi xuta xu'bo nga ndyja
ko nga jun xi n'ek'ankinuu. Ntianá tsjánuu
nga n'e nganoo.
29 At'aha jun bi kik'ainuu nga s'ejinnuu
Cristo, tunga ta kik'aihínuu nga ngat'aha
ta choo kjuanima. 30 B'a ta ts'ín tíbitjajíún
kjuanima nd'ai xi nkúhu kjuanima xi kiyo
nga j'ajian ko xi tínu'yó nd'ai.

2

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjíhin nga s'eyaná

1 Kui b'a maha tsa Cristo basinkonuu, ko
tsa kjuatjoho tsjá nga'yúnnuu, ko tsa Espiri-
tuhu nkuhú títs'ín manuu, ko tsa nda tícha-
sohoo ko tíma nimanuu xinkiu, 2 kui nga
n'ehenu nga tu xí tsjohó kat'ena. Nkuhú
kas'eyanuu ko nkuhú kjuatjo xi kas'eya ani-
manuu. Nkuhú ch'a xinkiu ko nkuhú ni xi
n'enkjíntak'un. 3 Ndaha nku ni najmi tu n'o
tsa tu xi n'e nganaha ruu xinkiu ko tsa tu xi
nk'a n'esjehenu yjonuu. Tu sa ní nimakjua
n'esjo yjonuu ko chasoho xinkiu, chasoho
xi nkúhu tsa 'yún nk'a tjen nga jun. 4 Najmi
tu nku ni xi ts'ajun chasoho, ta chasoho ni
xi ts'e já nts'o.
5 B'a ta ts'ín kas'eyanuu xi nkú ts'ín
kis'eyaha Cristo Jesu. 6 Kui xi tu b'a ts'ín
Ntianáhá, tunga najmi kits'ínnisihí ni nga
y'éjña chji nga kui xi Ntianá. 7 Tu sa ní
y'éch'oho yjoho yáha kui ko nku nda musu
kits'ín ma yjoho nga j'ai tsin xi nkú ts'ín
tsin xuta. 8 Ko nk'ie nga kik'a yjoninte, kinte
ts'asje yjoho. Kint'é'éhen Ntianá santaha
nga ngji ngabayoo. Kruu kin'ek'ient'á.
9 Kui kjuaha Ntianá 'yún tse kjuachánka
kitsjáha ra, ko kitsjáha nku j'áín xi tu
xí 'yúhún nk'a tjen, 10 tu xi nk'ie nga
kuinú'yáha j'áíhin Jesu kuinchakúnch'in tu
yáhá ni xi tjín ndjiojmi ján ko asunntee ko
kinte t'anankiu. 11 Ko ngayjee xi tjín b'a
kuitsu nga Jesucristo xi Ntia. B'a ts'ín s'ejña
chjihi kjuachánkaha Ntia Na'miu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín k'úéntu xuta ninku ajihin xuta

12 Kui b'a maha, jun já nts'ena, xi nkú ts'ín
tehente kinu'yá'énnú nk'ie nga tsátejña-
jinnuu, b'a ta n'oo nd'ai nk'ie nga kjin
tíijñanuu. Chankjún Ntianá ko kat'atsó
nga n'endjuú ni xi títs'ín Ntianá ajinnuu
nga títs'ínk'ankinuu. 13 At'aha xi nkú ts'ín
sasíhin Ntianá, kui xi títs'ín nga n'e mjo ko
nga n'oo ni xi mjehe.
14 Tsa tjín ni xi n'oo, najmi tu ka-
tuma stinuu nga b'a n'o ko najmi tu
chubatikoo xinkiu, 15 tu xi je ko naxu
skuehenuu xuta. Jun xi ntíhi Ntianá ko
tjíhin nga je kuintsubajiuhun xuta xi tjín
nd'ai xi ch'onk'un ko xi ja kits'ínkatsún
kjuankjintak'uhun. Katumo ajihin xuta
xu'bo xi nkúhu niñu xi tíbat'ai má jyu-
un. 16 Chubanijmíyahanu én xi ts'ínk'íéntu
tík'uhun xuta. Tsa b'a n'oo, tsjo k'úéna
nistjin nga kj'uaí ngáha Cristo. At'aha nk'ie
kama chji nga najmi tu kjuandahá kits'ian
nga'yún nga kits'inxá ajinnuu.
17 Nk'ie nga s'ejinnuu Ntianá, b'a joyaha
tsa chje tí'bohoo Ntianá. Ko tsa n'ek'ienna
ei, an xi kuichú ma xi nkú joyaha chje xi
ts'iínndjuút'a chje xi tí'bohoo Ntianá. Tunga
tsjohó tjínna ndaha tsa b'a n'ena. Ta
n'etsjokoho kjuatsjona. 18 B'a ta ts'ín tsjo
katumanuu ko ta tjennú kjuatsjonuu.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo xuta Filipo nga ts'iínkjisehe Timoteo

19 Tsa Nda Ntianá Jesu tsjánte, kitsa
ts'inkjísenuu Timoteo tu xi tsjo kamahana
nga kuint'e ni xi tíma ajinnuu. 20 Najmi
tjín sana kj'aí xi nkúhu kui, xi b'a ta ts'ín
ts'ínnkjink'un xi nkúhu an nga kjintaha
ra jun. 21 At'aha kj'aí xutaha bi ni xi ts'e
bangisjai, najmi ni xi ts'e Jesucristo.
22 Tunga jahá yo xi nkú k'un Timoteo ko xi
nkú ts'ín títs'ínxákona nga tíb'énijmíkona
én nda tsuhu Jesucristo, xi nkú joyaha
nku ndati xi ts'ínxáko na'mihi. 23 Kui nga
tíb'endáhana nga kui ts'inkjísenuu chuba
nga skue xi nkú ts'ín s'enda ni xi tíf'ajian.
24 Ko behe k'an nga Nda Ntianá ta tsjántena
nga kama kfínsenuu.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo xuta Filipo nga títs'ínkjisehe Epafrodito

25 Tunga nd'ai títs'innkjíhin k'an nga
tjíhin nga ta ts'inkjísehé ngáhanuu nda
nts'eé Epafrodito. Kui xi títs'ínxákona

nga tífʼajinkona kjuanima ngat'aha Cristo.
Kui xi y'exó nga kin'e nibásenú tu xi
kuasinkohona nga ts'iín ni xi machjénna.
26 Tu xí tíma bahá ra jun ko kjintaha ra
jun, at'aha be nga kinu'yó nga kisaté ch'in.
27 Kjuaxi kjáíhin nga 'yún ndjáhá kisaté
ch'in, nga ja ma kuayáhá kai. Tunga
Ntianáhá tsase nimaha nga kits'ínnkihi. Ko
najmi tu suba kui xi tsase nimaha Ntianá,
ta tsase nimana ko an, at'aha tsa k'ien ndo
'yún kama tse kjuabana kai.
28 Kui nga kitsa mjehena nga
ts'inkjísehenuu tu xi tsjo k'úéhenuu nga
cha ngáhanu ko tu xi najmi ta 'yún
s'entahana. 29 N'ekjóhoon ndo xi nkú ts'ín
tjehen ra xuta xi ts'e Nda Ntianá. Tsjo
kat'enuu nga b'a n'oo. Chankjún xuta xi b'a
k'un xi nkúhu kui. 30 At'aha ngat'aha xáha
Cristo ja ma k'iienntjáíhí ni kai. Kitsjá yjoho
ndaha tsa ja ma k'iehén tu xi ts'iíntjusuhun
ngandana xá xi kik'aihiruu.

3

B'i ts'ín kitsúya Pablo nkú ts'ín y'éjña ni xi kis'ehe

1 Kui b'a maha, já nts'ena, tsjo kat'enuu
at'aha Nda Ntianá Jesucristo tíjñajinnuu.
Najmi tífehe k'an nga ta kui ta maha ni xi
tíb'et'ánuu, at'aha ngandanuu niu.
2 Chúhuun yjonuu já ch'onk'un xi ja yo,
xi ch'onk'un xá xi títs'ín, xi mjehe nga n'e
circuncision tiya. 3 At'aha circuncision xi
ndoo, kui xi kich'aá ñá xi yankjáán Ntianá
xi nkú ts'ín bakúyaná Espirituhu Ntianá ko
ma 'yún k'aán ngat'aha ni xi kits'ín Cristo
Jesu, najmi ngat'aha ni xi n'ehe yjonintená.
4 An bi kama nkjún kama 'yún k'an ntje
xi y'ahana. Najmi tjín kj'aí xi b'a ts'ín kama
'yún k'un nii xi nkúhu an, 5 nga ajihin xuta
xi ntje Israel tjehen ra kitsian ko kin'ena
ni circuncision nga tjínna jin nistjin nga
kitsian. Ntje chání Benjamin tjehenna.
Xuta hebreohó xi chána. Nku nda fariseo
xi 'yún kits'íntjusun chich'in kjuatéxuma-
ha Moise kama. 6 Kui kjuatéxumoo 'yún
kikuhun nga santaha kitsjennkí unkie xuta
ninkuhu Cristo. Naxu tsátejña xi nkú ts'ín
bakúya kjuatéxumoo. Najmi tjín xi ch'on
ts'ín kinchjayanena ngat'a ts'e kui nii.
7 Nk'ie bi, ngat'a ts'an 'yún chjíhi ra nga-
tentee ni xu'bi, tunga nd'ai tu ngat'a ts'e
Cristo xi nkú joyaha ni xi najmi chumi ni
chjíhi ra kits'in ma kui niu. 8 Nd'ai b'a
xian nga najmi chumi ni chjíhí ra ngay-
jee niu, at'aha ja be Cristo Jesu. Kui xi
Nda Ntianа maha ko kui xi 'yún chjí sa-
ha ra nga tu mí nihí ni. Ngat'aha Cristo
kits'inndyja ngayjee ni xi tjínna tu xi kama
ts'in nganahana Cristo. Nd'ai nk'ie nga
basehe ni xi kindyjoo, b'a mana xi nkúhu
tsa stjé niu mana. 9 Mjena kúátejñajian
ni xi kits'ín Cristo. Nk'ie kits'intjusan
kjuatéxumoo. Kuenta ts'an tsangisja nga
naxu kuichú ma nginkun Ntianá. Tunga
nd'aihí s'ejinna Jesucristo. Kui nga Ntianá
títsjáhana nga naxu tíijña nginkun tu
ngat'aha nga s'ejinna.
10 Ni xi mjena nd'ai, mjena nga skue sisian
Cristo ko nga'yúhun Ntianá xi kits'ínkj'áíya
ngáha ra Cristo ngabayoo. Mjena nga ta
sakúna kjuanima xi kits'ínkjáíhin. Mjena
b'a k'úé xi nkú kik'ie Cristo nk'ie nga k'ien
11 tu xi ta kj'uaíyahana ko an ajihin xuta
k'ien.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi kingjásihin nga y'ejña

12 Najmi b'a tíxian tsa ja kisakúna ni xi
kuaxian ko a ra tsa ja kama yá xi tjíhin nga
kama. Tunga tu nku tífi tjennkiná ni xi
kuaxian, tu xi sakúhuna ni xi kama mjehe
Cristo Jesu nk'ie nga kisakúhu an. 13 Jun já
nts'e, najmi b'a mana tsa ja kisakúna niu.
Ni xi títs'inná, títs'inchaya ni xi chóo ko
títs'in kjua'yúhún ra yjona tu xi sakúhuna
ni xi niba askahan. 14 Cristo Jesu ts'ínchjén
Ntianá nga tínchjaná nk'a ján. An bi tífi
tjennkia ni xi títsu nga tsjáha xi nt'é éhen.
15 B'a ts'ín tjíhin nga s'eyahaná ñá xi ja
tsichu maá xi tjíhin nga kamaá. Ko tsa
tjín xi kj'aí ts'ín s'eyaha, Ntianá ta k'uéjña
chjihi ni xu'bo. 16 Tunga tjíhín ni nga tu nku
ndjáhá kuinchajián ni xi ja kin'ekjáíhiín
santaha nd'ai.
17 Jun já nts'e, b'a n'oo xi nkú nga títs'ian
ko ta chase chubayohoo xuta xi b'a ta tíin-
cha ts'ín xi nkú ts'ín kik'iejña chubayaihi.
18 At'aha nkjin maha xi tjíntu xi nkúhu tsa
tu kjuandahá kin'ek'ien Cristo at'a kruu. Ja
ma nkjin niyá b'a xinnuu ko nd'ai santaha
tíinta ts'íhinna nga tíxinyanuu xi nkú ts'ín
tjíyaha xuta xu'bo. 19 Kui xi tíincha fi má
nga ndyja, ko ni xi incha mjehe s'ehe kui xi
ntiaha. Tíincha bangisjai kjuachánka ajihin

ni xi tu subahá maná, ko tu nku ni xi ts'ehé asunntee tjíntuyáha kjuankjintak'uhun.
20 Tunga máha ñá, nanki xi tíjña nk'a ján tjehenná. Yohó nankiná má nga tíchuyáhaá nga nibajehen Nda Ntianá Jesucristo xi ts'iínk'ankiná. 21 Tjíhin nga'yún nga kuatéxumaha ngatentee ni xi tjín ko ts'iínchjén nga'yúhun nga ts'iínk'óntjaiya yjoninte x'an xi kich'aá nd'ai. Xi nkú ts'ín tjíhin kjuachánka yjonintehe, b'a ta ts'iínk'íé xi ts'añá.

4

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi incha ts'iín xuta ninku Filipo

1 Kui b'a maha, já nts'ena, tjo nkjúnna jun ko f'áítsjenna jun. Jun xi kjuatsjona ko nga chjihi xána. Tu nku b'a n'e ndjáhá tinchajiun Nda Ntianá, jun xuta tjona.
2 Tíbankihi na Ebodia ko tíbankihi na Sintike nga kanchjako nda ngáha xinkjín at'aha nkuhú Nda Ntianá incha yjanki. 3 Ko ji ta tíbankihi nga tisinkoi jminchjíun, ji xi b'a ta tsu xá xi tín'ei. At'aha nga y'enijmíá yo, kui jminchjíun ta y'énijmí én nda tsuhu Ntianá, xi nkú nga ta kits'ín nda Clemente ko xuta xingisoo xi kits'ínxákona. Kui xi ja tjíntut'á j'áíhin xujun má nga tjíntut'á j'áíhin xuta xi k'úéntu tík'un sín.
4 Kas'enuu kjuatsjoho Nda Ntianá. B'ahá ta tíxin ngáhanuu. Tsjo kat'enuu.
5 Ngatenteе xuta incha kate nga nda animanuu. Ja tíjña tiña Nda Ntianá.
6 Najmi tu chumi nihi xi fantaha ruu yjonuu. Tu sa ní tehente t'inyohoo Ntianá ni xi machjénnuu nga chubakoo. Tinchíhuu ko ta tjohoon máb'achjíhi ni xi tí'bainuu. 7 Kjuajyuhu Ntianá xi najmi mankjihin xuta, kui xi kúhun animanuu ko tsjániyá xi nkú ts'ín n'enkjínk'un at'aha Cristo Jesu ts'enuu.
8 Ko ni xi fekuhu, já nts'e, tíbankinuu nga n'enkjínk'un ni xi naxu tjín, ni xi yankjún, ni xi nda, ni xi je, ni xi tsjo k'un, ni xi nda chasehe. Ngayjee ni xi 'yún nda ko ni xi sasínná, kui nii xi n'enkjínk'un. 9 N'etjusun ni xi tsakuyánuu ko xi kixinyanuu nga n'oo, ni xi kinu'yó nga kinchja ko xi kiyo nga kits'ian. B'a n'oo ko k'úéjñajinnuu Ntianá xi tsjáná kjuajyu.

B'i ts'ín kitsjáha Pablo máb'achjíhi xuta ninku Filipo at'aha tsasinkoho

10 'Yún títsjána kjuatsjo Nda Ntianá nga ta kis'entahá ngáhanuu an. Kjuaxi nga tehente kjintahanuu an, tunga santahá ni nd'ai kisakú niyánuu nga tsisinkonú.
11 Najmi tsuhu ra tsa ndyjat'ana tsa mí nihi, tsa kui nga b'a tíxihinnuu. At'aha ja kamankjinna nga tsjo k'úéna ajihin tu mí nihí ni xi kamat'an. 12 Be xi nkú ts'ín bintsubajián kjuax'an ko ta be xi nkú ts'ín bintsubajián kjuanchiná. Ja kama nkana tu mí nihí ni, tsa tsé sisinna ko tsa kama bjona, tsa 'yún s'ena ni ko tsa najmi chumi nihi xi s'ena. 13 Ts'in chúkjua tu mí nihí ni, at'aha Cristo tsjá nga'yúnna. 14 Tunga ndahá tín'o nga tíbisinkonú ajihin kjuanima xi tíf'ajian.
15 Jun xuta ninku nanki Filipo, yo ni xu'bi. Nk'ie nga tjun y'enijmínuu én nda tsuhu Jesucristo ko nk'ie nga tsitja ante Macedonia, ajihin xuta ninku xingisoo tu nkuhú jun xi tsisinkonú. Kik'ainú xi nkú tjín kitsjánuu Ntianá. 16 Santaha nga tsátejña nanki Tesaloniká, nku jo niyá ta kin'ekjínú ni xi kamachjénna. 17 Najmi chje xi tí'bainú tíbangisja. Tíbangisja níná nga 'yún kas'e sanuu kjuanchiná nginkun Ntianá.
18 Ja kits'inkjáíhin ngayjee ni xi kin'e nibánú ko santaha tíb'anki tímana nd'ai. Ni xi kin'e nibákonú Epafrodito, kui xi kits'ínndjuú ngayjee ni xi machjénna. Kui niu xi nkú joyaha nku chje sinjne xi ts'ínkjáíhin Ntianá ko sasíhin. 19 Tsjánuu Ntianá ngatenteе ni xi machjénnuu, xi nkú ts'ín tíjñajin kjuanchiná chánka xi sakújinná Cristo Jesu. 20 ¡Ntianá xi Na'miná maha, kui xi kayaha kjuachánkaha santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

21 Tjohoon kjuasuniñana ngatenteе xuta xi ts'e Cristo Jesu. Títs'ínkjinuu kjuasuniña já nts'eé xi tjíntukona ei. 22 Títs'ínkjinuu kjuasuniña ngatenteе xuta xi ts'e Ntianá xi tjín ei. Ko xi tíincha ts'ínxá ni'yaha nda títjun k'aku Cesar, kui xi 'yún títs'ínkji sanuu kjuasuniña.
23 Kat'ejñajinnuu kjuandaha Nda Ntianá Jesucristo.

Xujun xi kits'ínkjihi nda postru Pablo xuta ninku Colosa

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Colosa

1 An Pablo, an xi kama nku nda postruhu
Jesucristo at'aha Ntianá b'a ts'ín kama mje-
he. An ko nda nts'eé Timoteo 2 tísuniñaihi
já nts'eé xi tintsuboo nanki Colosa, jun xi
kikj'áts'enuu Ntianá ko s'ejinnuu Cristo.

Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná
Ntia Na'miná.

B'i ts'ín kinchjantjai Pablo xuta ninku xi tjín nanki Colosa

3 Xki nga chubantjáihi nginkun Ntianá
xi Na'mihi Nda Ntianá Jesucristo, 'baihi
máb'achjíhi 4 at'aha kik'inyani xi nkú ts'ín
s'ejinnuu Jesucristo ko xi nkú ts'ín tjonuu
ngayjee xuta xi ts'e Ntianá. 5 B'a tín'o at'aha
kinu'yó én nda tsuhu Jesucristo, én xi naxu
tjín. Y'éjña chjinuu ni xi tjínda ngandanuu
ndjiojmi ján. Kui niu xi ja tíchuyóhoo nd'ai.

6 Kui éin xi tsichujinnuu nda títs'ín ko
tífindju ajihin xuta nga ngúsuhun asunn-
tee. B'a ta tíma ajinnuu b'aha ra nistjin
nga kinu'yó ko tsichu mankjinnuu xi nkú
tjíhin ra kjuandaha Ntianá. 7 Kui éin xi
tsakúyanuu nda Epafra, nda musu xinki
xi 'yún tjoni. Naxu tífiko xáha ei nga
títs'ínxát'aha Cristo ngajonuu. 8 Kui xi kit-
súyani kjuatjo xi y'éjñajin animanuu Espir-
ituhu Ntianá.

9 Nkúhu nga kik'inyani kui niu, najmi
tín'ekj'áíyai nga tíchubantjáihi nk'ie
nga tíchubakoi Ntianá. Tíbinchiihi nga
katumankjinyjenuu ni xi mjehe, ko nk'ie
nga Espirituhu katsjánuu nga nanka
n'enkjíntak'un ko nga kamankjinnuu
ni xi ts'e Ntianá. 10 B'a katuma tu xi
kuintsubahanu xi nkú ts'ín tjehen ra
xuta xi ts'e Nda Ntianá ko nga n'oo ni
xi sasíhin. Tíbinchiihi nga n'oo ngayje
tíkjá ni xi nda ko nga 'yún kamankjinnuu
nkú tjíhin ra ngat'a ts'e Ntianá. 11 'Yún
kasakú nga'yúnnuu xi nkú ts'ín tjehen ra
nga'yúhun Ntianá xi tjíhin kjuachánka, tu
xi kuichúkjuahanuu tu mí nihí ni ko tu xi
najmi n'ekjehe ruu tak'un.

12 Tsjo kat'enuu ko tjohon máb'achjíhi
Ntia Na'miná xi kits'ín nga kama sakúnuu
ni xi ts'iínkjáíhin xuta xi ts'e xi k'úéntu
má ndzjeen. 13 At'aha ja kikjexínná ajihin
nga'yún xi tjín má jyuun ko kits'ínkj'aná
má batéxuma Ntí xi tjoho. 14 Kui xi
y'échjíntjainá, kui nga kin'endyjat'ahaná
ngatitsunná nd'ai.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi kits'ín Cristo ngandaná

15 Cristo kui xi nk'ie nga yaá, Ntianá yaá.
Ntukaán bi najmi ma chjihi Ntianá. Kui xi
Ntíhi Ntianá xi tjun kintehe ni nga n'enda
ngayjee ni xi kin'enda. 16 At'aha kui tíjña,
kui nga kin'endaha ni xi tjín ndjiojmi ján
ko asunntee, ni xi ma chji ko ni xi najmi ma
chji, xi k'aku ko xi tjíhin xá, xi batéxuma ko
xi nk'a tjen. Kui kin'echjén nga kamanda ni
xi tjín ko kui kama ts'e. 17 Kui xi tu b'a ts'ín
jahá tíjña kintehe ni nga kamanda ngayjee
ni xi tjín, ko kui ngat'aha b'a k'uhun ni xi
tjín xi nkú k'un.

18 Xi nkú ta ts'ín nintakaá batéxumaha
yjonintená, b'a ta ts'ín Cristo batéxumaha
xuta ninku. Kui xi tjuhun. Kui xi tjun
j'áíyaha ajihin xuta k'ien tu xi nk'a tsjéhen
ra ngayjee ni xi tjín. 19 At'aha kama tsjoho
Ntianá nga y'éjñajihin Jesucristo xi nkú
ts'ín tjíyaha. 20 Ntianá kits'ín nga kjuaík'un
ngáha ra ngayjee xi incha ngji t'axín. Cristo
kits'ínchjén, kui nga tu ngat'aha jní xi
tsaténdzjoho Cristo t'a kruu kitsjáha ra
kjuajyu ngayjee xi tjín t'anankiu ko xi tjín
nk'a ján.

21 Nistjin nk'ie tsinima t'axíhuun Ntianá
ataha ni ch'onk'un kin'o ko animanuu
ngji kontraha Ntianá. 22 Tunga nga nd'ai
Ntianá ja kits'ín nga kjúáik'un ngáha ruu
tu ngat'aha nga Cristo kits'ínkjas'en yjon-
intehe nga kin'ek'ien. B'a kits'ín Ntianá tu
xi kama kuichúnchahanu nginkun ko kamo
xuta xi ts'e xi najmi tjíhin chuntí ko xi
najmi kama n'enijéhe ra tsa mí nihi.

23 B'a kama tsa tu nku kixihí ko ndjá
kuinchajiun xi nkú ts'ín s'ejinnuu Ntianá
ko tu nku chúyahá ruu ni xi y'éjña chjinuu
én nda tsuhu Jesucristo xi ja kinu'yó. Kui
éen xi tís'enijmíhi xuta xi tjín nga ngú-
suhun asunntee. An Pablo kik'ai xána nga
k'uenijmíá éin.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xá xi kik'aihi

24 Nd'ai tsjo tjínna nga tísakúna kjua'un
ngandanuu. Ajihin yjonintena tífindju
kjua'un xi tísakúhu Cristo ngandaha xu-
ta ninku, at'aha xuta ninku xi yjonintehe
Cristo. 25 Títs'inxá ajihin xuta ninku xi nkú
ts'ín y'éjña Ntianá nga kitsjána xá xu'bi
ngandanuu, tu xi b'a ts'ín s'enijmíhi xi nkú
tjíhin ra éhen Ntianá.
26 Tíb'enijmíá ni xi kis'ejña 'ma nú chá
ján. Najmi kisakúchjihi niu xuta xi kis'e
nistjin nk'ie. Tunga nd'ai xuta xi Ntianá
kikj'áts'e tís'ejña chjihi niu. 27 Kits'ín mje
nga kuakúhu xuta xi ts'e xi nkú ts'ín tíjña
kjuanchináha ko kjuachánkaha ajihin xuta
xi tjín nga ngúsuhun asunntee. Kui nihi
xi ja tís'ejña chji nd'ai. Ko ni xi tís'ejña
chjiu, kui xi Cristo. Kui xi tíjñajinnuu
ko títs'ín nga tíchuyohoo nga sakúhunuu
kjuachánka.
28 Kui Cristo xu'bi tíb'enijmíihi xuta.
Ya sisiin xi nkú ts'ín tí'bai niyáihi ko
tíbakuyáihi ngayjee xuta, tu xi kuichú
maha ngayjee xuta xi s'ejihin Cristo xi nkú
ts'ín mjehe Ntianá. 29 Kui nii xi títs'ian nk'ie
nga títs'inxá. Nga'yún xi títsjána Cristo
tíbasinkona, kui nga ndjá títs'inxáhana.

2

1 Mjena nga choo nga tu xí tsehé kjuani-
ma tíbenkínuu jun ko xuta ninku nanki
Laodicea ko ngayjee xuta xi najmi be xi nkú
tjían. 2 Mjena nga sakú nga'yúhun ngayjee
xuta ninku, nga nkuhú k'ua xinkjín at'aha
tjoho, ko nga nkuhú b'a kuitsu kjuankjin-
tak'uhun nga nkúnkú, ko nga kamankjiny-
jehe ni xi mjehe Ntianá. Yohó ni ma ka-
mankjihin ni xi y'éjña 'ma Ntianá, kui nihi
xi Cristo nd'ai. 3 Kui nga nk'ie nga yahaná
Cristo yaá ngayjee kjuankjink'un xi 'yún
nanka xi chjíhi ra.
4 B'i ts'ín tíb'et'ánuu tu xi najmi ch'a én
tsjo tsu tsank'á k'uanachakohonuu. 5 Ndaha
tsa najmi an kikjin tíijñajinnuu, tunga kjin-
tahána jun ko tsjo mana nga be xi nkú ts'ín
nda tintsubakoo xinkiu ko xi nkú ts'ín ndjá
tinchajiun Cristo, at'aha kui xi s'ejinnuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tintsubaqaá Cristo

6 Kui b'a maha, xi nkú ts'ín kin'ekjáíhin
ruu Nda Ntianá Jesucristo, tu nkú b'ahá
ts'ín tsjénkiu. 7 Nanka katji kjamanuu aji-
hin Cristo ko ndjá tinchajiun, at'aha kui xi
kis'ejinnuu xi nkú ts'ín kisakúyanuu. Ko
tehente tjohoon máb'achjíhi Ntianá nga ja
kamo xuta xi ts'e.
8 Chúhuun yjonuu nga najmi tu ch'a xi
k'uanachakohonuu én nanka tiya xi be xu-
ta. Kui xi nibáha ra sin chá xi be xuta, ni xi
asunnte y'aha ra. Najmi Cristo nibáha ra.
9 Ajin yjonintehe Jesucristo tíjñajin kikjin
Ntianá, 10 ko jun ja kisakúnuu ni xi ndy-
jat'anuu kai at'aha nkuhú tsichu makoo
Cristo. Kui xi batéxumaha ngayjee xi tjíhin
xá ko xi batéxuma.
11 Nk'ie nga kis'ejinnuu Cristo, kin'enuu
nku circuncision, tunga najmi circuncision
xi n'ehé ra yjonintee kin'enuu. Circun-
cision xi kjexín ní jé xi kich'o kin'enuu.
Cristo xi b'a kits'ínnuu. 12 Nk'ie nga
kisatentó, tsangiyanjikoo Cristo. Nk'ie
nga kis'ejinnuu nga'yúhun Ntianá xi
kits'ínkj'áíyako ngáha ra Cristo ngabayoo,
ta j'áíyakoo ko kui ajihin ngabayoo.
13 Jun xuta k'ien kamo nistjin nk'ie tu
ngat'aha ngatitsunnuu, nk'ie nga najmi
kin'enuu ni circuncision xu'bo. Tunga
Ntianá kits'ínk'íéntu tík'unkonuu Cristo.
Kits'ínndyjat'aná ngayjee ngatitsunná.
14 Kikjetiya xujun xi má nga kis'et'a ni xi
tjenná, xi ngji kontraná. Kikjexín xujun ko
kingját'a kruu. 15 Cristo kits'ínchjén Ntianá
nga kits'ín nganaha xi tjíhin xá ko xi nk'a
tjen. Kiya kjuasuba xi kisakúhu nga kin'e
nganaha xi tjíhin xá ko xi nk'a tjen.
16 Kui nga najmi tu ch'a n'esihin ruu xi
kuinchjayanenuu ngat'aha ni xi tíchino ko
tsa xi tí'yu, ko a ra ngat'aha nistjin nga
tíbitju s'í, ko a ra nistjin nga tíb'atuts'ihin
sóo, ko tsa nistjin nkjún. 17 Ngayjee ni xu'bi
mjehe kuakúchji ni xi nibá askahan, tunga
Cristo bi b'éjña chji sisin ni xi nibóo.
18 Najmi tu 'bainto nga xi b'asje nimakjua
mañá yjoho ko benkjún ntítsjee incha
k'uéchjanuu ni xi n'ekjóhoon. Kui jóo xi ni
xi ma chji suba kuihi nchjaníimíyaha ko nk'a
b'asje tiya yjoho ngat'aha ni xi mankjihin ei
asunntee. 19 Ja incha ngji t'axíhin xi nintaku
xuta ninku maha. At'aha xi nintaku xuta
ninku maha, kui xi ts'ín nga sá yjonintee xi
nkú ts'ín mjehe Ntianá nga sá. Sá yjonintee
at'aha incha y'a y'ahá ra xinkjín.

B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Cristo tsayakaá ko j'áíyako ngáhaná

20 Ja tsayakoo Cristo, kui nga kama ndaíhi
ruu ni xi batéxumaha asunntei. Kui nga,
¿á tintsuba saha ruu asunntee xi nkú ts'ín
tjíntuhu xuta xi ts'e? ¿Á tínu'yá'én sa-
ha ruu kjuatéxuma xi tsuhu xuta? 21 B'a
tsu éen: "Najmi tu n'ekoo niu. Najmi tu
chjut'o niu. Najmi tu chjubó niu." 22 Kui ni
xu'bi nintaku xuta tsitjuhu ko xuta y'éjña.
Feya nii nga n'echjén. 23 B'a maha xi kixi
mankjihin maha nga b'a ts'ín nchja, at'aha
ts'ín kjua'yúhun ra xuta nga skuenkjún
Ntianá ko nga ts'iín nimakjua yjoho ko nga
'yún tsjáha kjuaníma yjonintehe. Tunga
najmi chumi ni chjíhi ra tsa basinkoná nga
b'éch'oná ni xi nchjaha aníma aná asunntei.

3

1 Ja j'áíyakoo Cristo ngabayoo, kui nga
tinchísjaihinu ni xi tjín ndjiojmi ján má
tíjñat'aha Cristo Ntianá. 2 Ni xi tjehen ra
ndjiojmi ján n'enkjíntak'un, najmi ni xi ts'e
asunntee. 3 At'aha ja tsayo ko tintsuba
tík'unkoo Cristo nginkun Ntianá. Kui nga
najmi ma chjihi yáha jun nd'ai. 4 Cristo xi
ts'ín nga tintsuboo. Nistjin nga kj'uaíkúchji
yjoho Cristo, kui nistjiun ta cha yáha jun ko
kuakúchjiu kjuachánkaha.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín chúhuún yjoná

5 Kui nga n'ek'iehennu ni xi tjíntujín ani-
manuu xi tjehen ra asunntee. Najmi tu ch'a
xi chuba kjúántukohó xinkjín, ko tsa ts'iín
ni xi chuntí nginkun Ntianá, tsa yjonintee
xi kuatéxumaha, tsa mjehe ts'iín ni xi ch'on
tjín, tsa kjuanchiná 'yún kjuásihin. Xi 'yún
fásihin kjuanchiná, kui xi kj'aí ntia tjennki.
6 Tu ngat'aha nga b'a incha ts'ín xuta, kui
kjuaha nga incha nibánehe ra kjuakjahan
Ntianá. 7 Ko jun b'a ta kin'o nistjin nk'ie,
nk'ie nga tintsubajiun ni xu'boo.

8 Nd'ai ta n'e t'axíún kjuakjoon, kjuastin-
too, kjua'unchoo, én chubatit'oon ko én
ch'on tsuu. 9 Najmi tu ch'anachoho xinkiu.
Xi nkú ts'ín tintsuboo nistjin nk'ie, b'a
joyaha tsa nku najyun chá kin'esjo. 10 Tunga
xi nkú ts'ín tintsuboo nd'ai, b'a joyaha tsa
najyun tsetse kindyja ngáhanu. Xi nkú
ts'ín tjíyaha Ntianá, b'a ts'ín tís'eyanuu
nk'ie nga títs'ín tsetsenuu ko nga tímankjin
sisinnuu nkú tjíhin ra ngat'a ts'e Ntianá.
11 Ajihin xuta xi ja kama tsetse najmi ta
chumi ni behe yá xi ntje judio tjehen ra
ko yá xi najmi ntje judio tjehen ra, yá
xi kin'ehe ni circuncision ko yá xi najmi
kin'ehe, yá xi xin nibáha ko yá xi kinte
tjen nginkun xuta, yá xi xuta musu xi
kich'atse ko yá xi ndaíhi yjoho. Ngayjee
kui nii nkuhú bichú majín Cristo, ko Cristo
tíjñajihin ngayjee.

12 Ntianá j'ájinnuu, kikj'áts'enuu ko tjoho
jun. Kui nga n'e tsetse yahanu xi nkú
ts'ín kuintsuboo nga chasenimoo xinkiu,
kas'enuu kjuanda, nimakjua kas'eyanuu,
nimakjua n'ekoo xinkiu ko najmi tu kitsa
katuma stinuu. 13 N'e'yún tak'uhuun xinkiu
ko n'endyjat'ohoo xinkiu tsa tjín ajinnuu
kjuasti. Xi nkú ts'ín kits'ínndyjat'anuu Nda
Ntianá, b'a ta ts'ín n'endyjat'ohoo xinkiu.
14 N'etjó xinkiu, at'aha kjuatjoo xi 'yún chjí
saha ra nga ngayjee ni xingisoo ko nkuhú
ts'ín manuu.

15 Kichj'ajinnuu tu xi nkuhú yjon-
intehe Cristo kamahanu ko b'a ts'ín
s'ehenuu kjuajyu. Kjuajyuhu Cristo
katsjániyáha animanuu ko tehente
tjohoon máb'achjíhi Ntianá ngat'a ts'e
kui niu. 16 Kat'ejñajinyjenuu éhen
Cristo. N'enkjínk'un sisiun xi nkú ts'ín
kuakúyohoo ko nga k'uai niyóhoo xinkiu.
Tjohoon máb'achjíhi Ntianá ajin aníma nuu
nga sóhoo salmo ko sohon ninku ko xi
nkú ts'ín kuakúyanuu Espiritu nga só.
17 Ngatentee ni xi n'oo, tsa chubo ko tsa
tu mí xáha ni xi n'oo, Nda Ntianá Jesu
n'ekasíún títjun nga b'a n'oo ko tjohoon
máb'achjíhi Ntia Na'miná ngat'a ts'e ni xi
kisakújinnuu Jesu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín k'úéntu xuta

18 Jun xi tí'minuu chjuún, chankjún
x'innuu. B'a n'oo xi nkú ts'ín tíjñaha xuta
xi yjanki Nda Ntianá.
19 Jun xi tí'minuu x'in, n'etjó chjúnnuu
ko najmi tu ndjá n'ekoo.
20 Jun xi tí'minuu ntí, tinú'yá'én tehen-
tohoo xi chánuu. At'aha kui niu xi sasíhin
Nda Ntianá.
21 Jun xi tí'minuu na'mi, najmi tu chuba
kjahán n'ekoo ntínuu, tu xi najmi kfehe ra
k'un.
22 Jun xi tí'minuu xuta musu xi kich'atse,
tinú'yá'én tehentohoo xi já ntianuu maha
ei asunntei. Najmi tu nk'ie nga tíbasenuu
b'a n'o, tsa tu xi nda kuasehenuu. Ngay-
jehe ní tak'un b'a n'oo at'aha Nda Ntianá

yankjún. 23 Tu mí xáha ni xi n'oo, ngayjehe
animanuu b'a noo. B'a n'oo xi nkúhu tsa
Nda Ntianá tín'exát'ohoo, najmi tsa xuta.
24 Yo nga sakúnuu ni xi tjíndaha Ntianá nga
tsjáha ntíhi. Cristo tín'exát'ohoo, kui xi
Nda Ntianuu. 25 Xi títs'ín ni xi najmi b'a tjín,
kui xi ts'iínkjáín ngajoya ngáha ra chjíhi ni
xi títs'ín. Najmi ngabi ts'ínko Ntianá xuta.

4

1 Ko jun xi tí'minuu já ntia, nda ko kixi
n'ekoo xuta musu xi kich'atso. At'aha yo
nga ta tíjñanuu ko jun nku Nda Ntia nd-
jiojmi ján.
2 N'ekjas'ohoon yjonuu nk'ie nga
chubakoo Ntianá. Najmi tu n'ekjentohoo
yjonuu nga tjohoon máb'achjíhi ngat'a ts'e
ni nda xi tsjánuu. 3 Ko ta chubantjaini
tu xi Ntianá tsjánteni má nga k'úénijmíi
éhen, tu xi kuixínyahani ni xi kis'ejña 'ma
nistjin nk'ie ko tís'ejña chji nd'ai ngat'aha
Cristo. At'aha kui kjuaha kjíiya'yúhunna
ei. 4 Chubantjainú tu xi kama kuakuchjí
sisihinna éhen ko xi nkú ts'ín tjíhin nga
kuinchja.
5 Nanka n'ekjínk'un xi nkú ts'ín
kuintsubajihuun xuta xi najmi s'ejihin
Ntianá. Xki nistjin xi kjua chase sisihuun
ni xi n'oo. 6 Tehente tsjo ts'ín chubo ko
kas'ehe sin ni xi chubo. B'a ts'ín chahanu
xi nkú k'úíhuun nga nkúnkú xuta.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

7 Xi nkú ts'ín tíijña ei kuitsuyayjenuu
nda Tikiko, nda nts'eé xi tjona, xi kixi
títs'íntjusun xáha, xi ta títs'ínxát'aha Nda
Ntianá xi nkúhu an. 8 Kui xi títs'inkjísenuu
tu xi chahanu xi nkú n'e tintsubai ei ko
tu xi sakú nga'yúhunnuu. 9 Ko títs'inkjíka
Onesimo, nda nts'eé xi tjona xi ta kixi
títs'íntjusun xáha ko xi nda nankinuu
maha. Incha kuitsuyanuu ngatentee ni xi
tíma ei.
10 Títs'ínkjinuu kjuasuniña Aristarko,
nda xi kjiya'yúnkona nubayá ei, ko
Marko xi nts'esti maha Bernabe. Ja ta
tsichunuu éhen Marko. Nda n'ekjóhoon
tsa kuichúsenuu yo. 11 Ko títs'ínkjinuu
kjuasuniña Jesu, kui ndo xi ta 'mi ya
Justo. Tu kuihí já judio xu'bi xi y'anjikona
xá xi títs'ian nga tíb'enijmíá xi nkú
ts'ín batéxuma Ntianá. Kui jóo xi tsjá
nga'yúnna.

12 Ta títs'ínkjinuu kjuasuniña Epafra, xi
nda nankinuu maha. Kui xi ta títs'ínxát'aha
Cristo Jesu ko teheente ngayjehe k'un
tíbankintjáínuu nga tínchjako Ntianá, tu
xi ndjá kuinchahanu ko kama je kikjiun ko
kamo xi nkú ts'ín mjehe Ntianá. 13 An be
sisian xi nkú ts'ín Epafra kjintaha ra jun ko
ta kjintaha ra xuta xi tjín nanki Laodicea ko
xi tjín nanki Hierapoli.
14 Ta títs'ínkjinuu kjuasuniña Luca, nda
chjinenki xi tjona, ko Dema.
15 Tjohoon kjuasuniñana já nts'eé xi tjín
nanki Laodicea ko tjohoon kjuasuniñana
tachjuún Ninfa ko xuta ninku xi ma ñjakú
ni'yaha. 16 Nga ja kamanuu nga n'eyo
xujuin, ta n'ekjíhuu nga kats'ínya xuta
ninku Laodicea. Ko jun ta n'eyo xujun xi
nibaha Laodicea.
17 B'a t'ihuun Arkipo: "N'enkjíntak'uin
nga nda n'etjusuin xáha Nda Ntianá xi
kik'aihi."
18 An Pablo ntuna tíb'et'áhanuu kjua-
suniñana. N'ekj'áítsjon nga kjíiya'yán.
Kas'enuu kjuandaha Ntianá.

Xujun xi tjun kits'ínkjihi nda postru Pablo xuta ninku Tesalonika

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Tesalonika

1 An Pablo, Silbano ko Timoteo tí-
suniñaihi, jun xuta ninku nanki Tesalonika,
xi kikj'áts'enuu Ntia Na'miná ko Nda Ntianá
Jesucristo.
Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu.

B'i ts'ín títs'ínkj'áitsjen Pablo xi nkú ts'ín kits'ínkjáihin xuta ninku nanki Tesalonika én nda tsuhu Jesucristo

2 Tehente nk'ie nga chubakoi Ntianá
chubantjáihi ko 'baihi máb'achjíhi Ntianá
at'aha kichubó éhen. 3 Nginkun Ntia
Na'miná f'áitsjen tehenteni xi nkú ts'ín
s'ejinnuu Ntianá ko tín'o xá xi mjehe, xi
nkú ts'ín tjonuu ko tíbisinkoo xinkiu, ko xi
nkú ts'ín tín'echjúkjoo kjuanima xi tíbitja-
jíún nga tíchuyóhoo nga kj'uaí ngáha Nda
Ntianá Jesucristo.
4 Jun já nts'e, tjoho Ntianá jun ko yai nga
j'ájinnuu. 5 At'aha nk'ie nga kik'ienijmíi én
nda tsuhu Jesucristo ajinnuu, najmi tu suba
én kichubai. Kis'ejña chji ní nga'yúhun
Ntianá. Espirituhu Ntianá kits'ínxá ko nda-
hachí najmi jo jan kamani nga kichubai. Yo
xi nkú n'e tintsubai ajinnuu nga ngandanuu
ni xi kin'ei.
6 Nk'ie nga kichaseni ta kichasoohó
Nda Ntianá, b'a ts'ín tsinchiyó xi nkú
ts'ín kuintsuboo. At'aha nk'ie nga ja
kin'ekjóhoon éhen Ntianá, ta kisakúnuu
nkjin tíkjá kjuanima, tunga Espirituhu ní
Ntianá kitsjánuu kjuatsjo. 7 B'a ts'ín y'ejña
chjihi ruu ngatentee xuta xi s'ejihin Ntianá
xi tjín nga ngúsuhun ante Macedonia ko
ante Akaya xi nkú ts'ín tsjenkíaá Nda
Ntianá.
8 At'aha jun tjun kichjubó éhen Ntianá ko
tífindju éen najmi tu suba ante Macedonia
ko ante Akaya. Tu má níhi tíya xi nkú
ts'ín tís'ejinnuu Ntianá. Kui nga najmi ta
machjéhen ra tsa nkú kuixín sahani jin.
9 At'aha xuta tíincha nchjanijmíyaha xi nkú
ts'ín jun kin'ekjáínni nk'ie nga tsichuseihi,
ko xi nkú ts'ín kin'ekjí t'axíún ntia xi ntsja
xuta ts'ínndaha nga kin'ekjóhoon Ntianá.
Nd'ai yjankiu Ntia xi tíjña tík'uun. Kjuaxi
nga kui xi Ntianá. 10 Nd'ai tíchuyóhoo Ntíhi
Ntianá xi nibá ngáha ndjiojmi ján. Kui
xi Jesu xi Ntianá kits'ínkj'áíya ngáha ra
ngabayoo ko xi ts'iínk'ankiná nistjin nga
nibánehe kjuakjahan Ntianá asunntee.

2

B'i ts'ín títs'ínkj'áitsjen Pablo xi nkú ts'ín kits'ínxá ajihin xuta ninku nanki Tesalonika

1 At'aha ja yo jun, já nts'e, nk'ie nga
najmi xá tiya kama nk'ie nga tsichii ajin-
nuu. 2 Yo nga un kikieni ko ch'on kamat'ain
nanki Filipo kintehe ni nga tsichii ajinnuu.
Tunga Ntianáhá kitsjá nga'yúnni, kui nga
ndjá kin'esjeheni yjoni nga y'enijmíi én nda
tsuhu Ntianá ajinnuu. B'a kin'ei ndaha tsa
nkjin maha xi ngji kontrani.
3 Najmi ni xi ngasten ko tsa ni xi
ch'onk'un nibáha ra ni xi b'enijmíi ko ta
ndaha najmi ch'anachaihi xuta. 4 Nda
ní tsaseni Ntianá ko kin'ekjas'enni nga
k'úénijmíi én nda tsuhu, ko b'a n'e tíchubai.
Najmi xuta tí'baihi kjuatsjo. Ntia níná
tí'baihi kjuatsjo, kui xi be xi nkú ts'ín tjín-
tuyáni.
5 Xi nkú n'e ja yo, najmi kichuba un uin
ko ta ndaha najmi kich'anachaihi, tsa tu
xi b'a ts'ín kjuaihini toon. Ntianá be nga
b'a tjín ni xi tíxian. 6 Najmi tsinchisjái
tsa kjuachánka sakúni ajinnuu ko ta ndaha
ajihin xuta xingisoo, 7 ndaha tsa jin xi já
postruhu Cristo kama kai tsinchiihi ni xi
machjénni. Kichase sisiihin. B'a kin'ei xi
nkú ts'ín nku tachjuún xi basehe ntíhi.
8 'Yún nkjún tjoni jun, kui nga san-
taha najmi tu nku én nda tsuhu Ntianá
kin'ekjas'ehen ri. Tsa ni xi kuayántjaihi
ri kai, tsayantjáíhi ri. 'Yún nkjún kisasíni
jun. 9 ¿A f'áitsjennuu, já nts'e, xi nkú ts'ín
kin'exái ko kiyai kjuanima ajinnuu? Nistjin
nistjen kin'exái tu xi najmi ch'á kamahani
nk'ie nga y'enijmíihi én nda tsuhu Ntianá.
10 Jun ko Ntianá be xi nkú ts'ín je ko
naxu tintsubai ajinnuu jun xi s'ejinnuu
Ntianá, ko nga najmi tjín xi kjaníneni tsa
mí nihi. 11 Yo xi nkú ts'ín kichiihin nga
nkúnkú jun, xi nkú ts'ín kuhun xi tí'mi
na'mi ntíhi. 12 Kik'ai niyáihi ko kik'ai
nga'yíihin. Kik'inyaihi nga kuintsuboo xi
nkú ts'ín tjíhin nga k'úéntu xuta xi ts'e
Ntianá. At'aha jun j'ájinnuu Ntianá nga

kuitjás'enjiun nga Ntianá kuatéxumanuu ko nga sakúnuu kjuachánkaha.
13 Kui kjuaha nga najmi n'ekj'áíyai nga tehente 'baihi máb'achjíhi Ntianá, at'aha kichjubó éhen Ntianá xi kik'ienijmíi. Najmi kin'ekjóhoon xi nkúhu tsa éhen xuta. Kjuaxi kjáíhin nga kui xi éhen Ntianá ko títs'ínxájinnuu nd'ai jun xi s'ejinnuu Ntianá. 14 Jun já nts'e, b'a ta kamat'on xi nkú kamat'ain xuta ninkuhu Ntianá xi tjín ante Judea xi ta s'ejihin Cristo Jesu. Un kikienuu aya ntsja xuta nankinuu xi nkú ts'ín ta un kikiehe xuta ninku xu'bo aya ntsja xuta judio xinkjín.
15 Kui xi ta incha kits'ínk'ien Nda Ntianá Jesu ko já profeta, ko jin incha kikatjennkini. Najmi maha incha ts'ín ni xi sasíhin Ntianá ko fi kontraha ngatentee xuta. 16 B'éch'oni nga b'enijmíihi xuta xi najmi ntje judio tjehen ra én xi ts'ínk'ankihi xuta. Tehente títs'íntsené jé yjoho nga b'a tíincha ts'ín, tunga nd'ai ja j'aik'úhun xuta xu'bo kjuakjahan Ntianá.

B'i ts'ín kitsúya Pablo nk'ie nga ta mjehé ngáha ra ngjuaisehe xuta ninku Tesalonika

17 Jun já nts'e, kama mje nkjúnni ko tu ni xí tsinchisjáí niyá níi nga kuankíinse ngáha ri nk'ie nga ja j'a chuba nistjin nga tsankin t'axíin má nga tintsuboo, ndaha tsa najmi ngji t'axíhin xinkjín animaná. 18 Kui nga kama mjehení nga kuankíinse ngáha ri. An Pablo nku jo niyá kama mjena nga kfínse ngáhanuu kai, tunga ndanindoohó y'échjani. 19 At'aha, ¿mí nihi xi tíchuyáihi ko mí nihi xi kama kjuatsjoni ko mí nihi xi kama chánka n'esjekohoni yjoni nginkun Nda Ntianá Jesucristo nk'ie nga kj'uaí ngáha? ¿A najmi juhún? 20 Kjuaxi nga jun xi kjuachánkani ko kjuatsjoni.

3

B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga y'éxáha Timoteo

1 Kui b'a maha nk'ie nga najmi ta kama 'yún sahani, tu xi b'a ts'ín chahani ni xi tímat'on y'endai nga kuintsuba subai nanki Atena 2 ko kin'ekjíi nda nts'eé Timoteo, nga kui xi ngjuaisenuu. Kui xi ta títs'ínxát'aha Ntianá nga tíb'énijmí én nda tsuhu Cristo. Kin'ekjíi tu xi tsjá nga'yúhunnuu nga kuasinkohonuu ko ndjá kuinchajiun xi s'ejinná. 3 Najmi mjeni tsa tjín xi tjín ajinnuu kfehe k'un tu ngat'aha ni xi tíf'ajin. Ja yo nga tjíhin nga b'a kamat'aán.
4 At'aha nk'ie nga tintsuba sai ajinnuu, tsixínya títjuihin nga sakúná kjua'un, xi nkú nga ja kama ko yo. 5 Kui kjuaha tu xí kis'entahána. Kui nga kits'inkjísehenuu Timoteo tu xi skuehena tsa tu b'a ts'ín ndjáhá s'ejin sanuu. Najmi mjena tsa ndanindoo kjút'ayák'unnuu, tsa b'a ts'ínndyjaha xá xi kin'ei ajinnuu.
6 Ja kik'óya ngáha Timoteo nga ngjisenuu. Én nda tsu j'aikoni. B'a títsu nga tu nkú b'ahá ts'ín s'ejinnuu Ntianá ko nga tu b'a ts'ín tjíhínnuu kjuatjo. Kitsúyani nga tsjo ma tehentenuu nga f'áítsjennuu jin ko nga tu xí mjehénuu cha ngáhani xi nkú ta ts'ín jin 'yún mjeni nga chaihi jun.
7 Kui kjuaha, já nts'e, ajihin kjuanusin xi tjínni ko kjua'un xi tíbeni, tísakú nga'yúnni nga tínu'yái nga tu nku b'ahá ts'ín ndjá s'ejinnuu Ntianá. 8 Títsjá nga'yúnni nga yai nga ndjá tinchajiun Nda Ntianá. 9 Najmi tísakújinni én xi nkú ts'ín k'uaihi ri máb'achjíhi Ntianá at'aha ndjá tinchajihuun Nda Ntianá ko tí'baini kjuatsjo nginkun Ntianá. 10 Nistjin nistjen 'yún nkjún binchiihi Ntianá tu xi katsjántehení nga chase'a ngáhaná xinkiá ko nga n'endjuút'ai ni xi s'ejinnuu, tsa tu aha tjín ni xi ndyjat'a sa.
11 Katsjániyáni Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesu tu xi kama kuankíhinse ngáha ri. 12 Ko 'yún katsjá sanuu kjuatjo Nda Ntianá tu xi b'i ngján n'etjóhonu xinkiu ko xuta xingisoo xi nkú ts'ín tjoni jun. 13 Katsjá nga'yúhun animanuu tu xi najmi chumi ni sakújihinnuu ko je s'eyahanuu nginkun Ntia Na'miná nistjin nga kj'uaíko Nda Ntianá Jesu ngayjee xuta xi kikj'áts'e.

4

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjíhin nga kuintsubaá nginkun Ntianá

1 Nd'ai já nts'e, ngajoho Nda Ntianá Jesu tíbinchiihi ko tí'bai niyáihi nga n'ehenu xi nkú ts'ín kisakúyanuu ko xi nkú tín'o tu nkú b'ahá n'e so. At'aha ja y'ejña chjiihi xi nkú ts'ín tjíhin nga kuintsuboo ko nga k'uohoo kjuatsjo Ntianá. 2 Yo kjuatéxuma xi kin'ekjas'eihin, kui kjuatéxumaha xi y'éjña Nda Ntianá Jesu.

3 Ni xi mjehe Ntianá, mjehe nga xuta je
kamo nginkun. N'e t'axíhuun yjonuu nga
chuba súntukonú xinkiu. 4 Nga nkúnkú xi
tjín ajinnuu katumankjihin xi nkú ts'ín je
ko kixi ts'iínchjén yjonintehe. 5 Najmi tu
nku ni xi fásihin yjonintenuu n'esihuun, xi
nkú nga ts'ín xuta xi tjín asunnteе xi najmi
be Ntianá.
6 Ndaha nku najmi tu ch'a xi
kuankikjuaha ndа nts'e ko tsa k'uanachaha.
Xi nkú ts'ín kik'inyaihi ko y'ejña chjiihi,
Ntianá ts'iínnijéhe ra xuta xi ts'iín kui nii.
7 At'aha najmi j'ájinná Ntianá tsa tu xi ni xi
chuntí kuintsubajihinná. J'ájin níná tu xi
ni xi je kuintsubajihinná nginkun. 8 Kui
b'a maha, xi ts'iín t'axíhin kjuatéxuma
xu'bi, kui xi najmi kuatéxumaha xuta
títs'ín t'axín. Kjuatéxumaha ní Ntianá xi
kitsjánuu Espiritu Santo títs'ín t'axín.
9 Ngat'a ts'e kjuatjo xi tíjñajinná ñá xi
nts'eé mahaná, najmi machjén tsa k'uet'á
xujunnuu. At'aha Ntianá ja tsakúyanuu nga
b'i ngján tjíhin nga n'etjó xinkiu. 10 B'a
ts'ín kjáíhin tín'etjó ngayjee já nts'eé xi tjín
nga ngúsuhun ante Macedonia. Tunga jin
tíbinchiihi, já nts'e, nga 'yún nkjún kas'e
sanuu kjuatjo. 11 Tinchísjo nga kas'enuu
kuajyu nga tintsuboo, ko n'oo ni xi ts'ajun,
ko ntsoo n'exákohonu. B'a n'o xi nkú
tsixíin nga n'oo, 12 tu xi nda ts'ín kuinima-
hanu ajihin xuta xi najmi s'ejihin Ntianá ko
tu xi najmi chumi nihi xi ndyjat'ahanuu.

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín kj'uaíkj'áná Nda Ntianá Jesu

13 Jun já nts'e, mjeni nga choo ni xi
kamaha xuta xi ja k'ien, tu xi najmi k'úé
babaha ra yjonuu xi nkú ts'ín 'be babaha
xuta xingisoo, xuta xi najmi chumi nihi xi
tíkuyáha. 14 Xi nkú ts'ín s'ejinná nga k'ien
Jesu ko j'áíya ngáha ra ngabayoo, b'a ta ts'ín
s'ejinná nga Ntianá ts'iínkj'áíyako ngáha ra
Jesu xuta k'ien, kui xuta xi kis'ejihin Jesu.
15 Éhen Nda Ntianá ni xi tíbixínyai nga
ñá xi tintsubaá nistjin nga kj'uaí ngáha
Nda Ntianá najmi kuitjá títjuhuún xuta xi
ja k'ien. 16 At'aha nk'a ján nibaha Nda
Ntianá. Kuinú'yá nku nta xi k'uéxá ngajoho
Ntianá, kui xi ntaha ntítsje k'aku, ko kjuane
tjioho Ntianá. Tjun xuta xi kis'ejihin Cristo
kintehe ni nga kuayá kj'uaíyaha ngabayo.
17 Ko askahan ñá xi tintsuba tík'un saá kui
nistjiun n'ekjínjikoná xuta xu'bo ajin nintiu
xi má nga n'ekjáíhiín Nda Ntianá nk'a ján.
Yohó ni ma kuintsubaka síhaán Nda Ntianá.
18 Kui én xu'bi tjen nga'yúnkoho ruu xinkiu.

5

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú chun nk'ie nga kj'uaí Nda Ntianá

1 Jun já nts'e, ngat'a ts'e nistjin xi nibá
ko nkjé kuitjusun niu, najmi machjéhen
tsa k'uet'á xujunnuu. 2 At'aha jun ja ya
sisiun nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntianá,
kj'uaí nistjin nga najmi ch'a xi tíkuyáha,
xi nkú ts'ín f'ai nku nda ndyjé nga jyuun.
3 Nk'ie nga: "Tjínná kjuajyu nd'ai ko ja nda
n'e tintsubaá", kuitsu xuta, nk'ie tjen'yún
nibanehé ra ni xi ts'iínkjehe xi nkú ts'ín
nibánehe chjinti nku tachjuún xi ja tsíhin
ntí. Najmi s'e má kuanka 'ma xuta kui
nistjin xu'bo.
4 Tunga máha jun, já nts'e, najmi má
jyuun tintsuboo, tsa tu ndyjahánuu nga
kj'uaí nistjin xu'bo xi nkú joyaha nku nda
ndyjé. 5 Ngatentoo tintsuboo má ndzjeen
ko má nistjiun. Najmi má nistjen ko tsa má
jyuun ts'ená. 6 Kui nga najmi tu sufehená xi
nkúhu xuta xingisoo. Tintsuba tík'un nináá
ko chaseéhe ni xi n'eé.
7 At'aha xi fantufé, nga jyuun fantufé, ko
xi ma ch'i, nga jyuun ma ch'i. 8 Tunga ñá
xi má ndzjeen ts'ená tjíhin nga n'enkjín
sisihiín tak'aán ko k'úéndaá yjoná xi nkú
joyaha já jun xi kjaán. N'e s'ejián Ntianá,
kas'ená kjuatjo, ko chúyahaá nga k'uankiá.
B'a ts'ín chjúhun raá yjoná xi nkú ts'ín
kuhun yjoho já jun xi kján.
9 At'aha najmi b'a ts'ín y'énda Ntianá
tsa ñá sakúná kjuakjahan. Y'éjña ní
nga Nda Ntianá Jesucristo ts'iínk'ankiná.
10 Kui xi k'ienntjáíhiná tu xi kuintsuba
tík'unkohoná, ndaha tsa ja tsayaá ko ndaha
tsa tintsuba tík'un saá ei asunnteі. 11 Kui b'a
maha, b'i ngján tjen nga'yúhunruú xinkiu
ko tisinkoo tu xi ndjá kuinchunjíhinnu xi
s'ejinná. B'a n'oo xi nkú nga tín'o santaha
nistjin nd'ai.

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi incha ts'iín xuta ninku

12 Jun já nts'e, tíbinchiihi nga katu-
mankjinnuu nga Nda Ntianá títs'ínxát'aha
já xi tíincha ts'ínxájinnuu, já xi yja títjun-
nuu ko títsjániyánuu. 13 'Yún chankjún ko
n'etjó jóo tu ngat'aha xá xi tíincha ts'ín. Ko

b'i̱ ngján kas'enu̱u kju̱a̱jyu nga tintsu̱ba̱ko̱o
xinki̱u.
[14] Jun já nts'e̱, ta̱ tíbinchii̱hi̱ ni xu'bi̱.
Tjen ni̱yóho̱o xi najmi mjehe̱ ts'i̱ínxá. Tjen
nga'yúhu̱un xi tífehe̱ k'un. Ti̱si̱nko̱o xi
najmi ndjá tíi̱nchajin xi s'ejinná. N'e̱'yún
tak'uhu̱un ngatente̱e̱ xu̱ta̱. [15] Tsa tjín a̱jin-
nu̱u xi ch'on kin'ehe̱, cha̱so̱o nga najmi tu̱
ts'i̱ín ngajoya ngáha ni xi kin'ehe̱. B'i̱ ngján
nda n'e̱ tehe̱ntoho̱o xinki̱u ko̱ ngayjee̱ xu̱ta̱
xingiso̱o.
[16] Tehe̱nte tsjo kat'enu̱u. [17] Tu̱ nkú
chu̱bako̱nú Nti̱a̱ná. [18] Tu̱ mí nihí ni xi
ka̱mat'on, tjoho̱on máb'a̱chjíhi̱ Nti̱a̱ná.
A̱t'aha̱ kui niu̱ xi mjehe̱ Nti̱a̱ná nga n'o̱o
jun xi s'ejinnu̱u Cristo̱ Jesu.
[19] Najmi tu̱ n'ek'ienyo nd'í xi títs'ínkat'ai
Espiri̱tu̱hu̱ Nti̱a̱ná a̱jinnu̱u. [20] Najmi tu̱
tohón manu̱u xi nchja̱ én xi tsjá Nti̱a̱ná.
[21] Cha̱so̱ho̱o ngayjee̱ tu̱ mí nihí ni nga
ti̱nchísjaijiun ni xi nda ko̱ kui xi n'o̱o.
[22] T'ech'óho̱o yjonu̱u ngayje tíkjá ni xi najmi
nda.
[23] Nti̱a̱ná xi tsjáná kju̱a̱jyu, kui xi kats'ín
jeyjenu̱u nginku̱n ko̱ kakunnu̱u, tu̱ xi
ndaha̱chí najmi s'e̱he jé a̱jin kju̱a̱nkjin-
tak'unnu̱u ko̱ tsa a̱jin ani̱ma̱nu̱u ko̱ tsa
a̱jin yjonintenu̱u ni̱stjin nga kj'u̱a̱í ngáha
Nda̱ Nti̱a̱ná Jesucristo̱. [24] Nti̱a̱ná xi kixi̱
ts'íntjusun ni xi nchja̱, kui xi j'ájinnu̱u ko̱
ts'i̱íntjusun ni̱i̱.

B'i̱ ts'ín kits'ínkje Pablo̱ xuju̱i̱n

[25] Jun já nts'e, nk'ie nga chu̱bako̱o Nti̱a̱ná,
chu̱bantjáíni̱.
[26] Ngajoni̱ súniñaha̱ ru̱u ngatente̱e já
nts'eé.
[27] Ngajoho̱ Nda̱ Nti̱a̱ná tíbankihi̱nu̱u
nga kan'eya xu̱ju̱i̱n nginku̱n ngatente̱e já
nts'eé.
[28] Kas'enu̱u kju̱a̱ndaha̱ Nda̱ Nti̱a̱ná Jesu-
cristo̱.

Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihi nda postru Pablo xuta ninku Tesalonika

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Tesalonika

1 An Pablo, Silbano ko Timoteo tí-
suniñaihi, jun xuta ninku xi tintsuboo
nanki Tesalonika, xi kikj'áts'enuu Ntia
Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo.
2 Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná
Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi kamat'ain xuta nk'ie nga kj'uaí ngáha Jesucristo

3 Jun já nts'e, jin tjíhin nga tehente
k'uaihi máb'achjíhi Ntianá nga ja kichjubó
éhen. Kixi tjíhin nga b'a n'ei, at'aha 'yún
tís'ejin sanuu éhen Ntianá ko at'aha b'i
ngján 'yún tín'etjó so xinkiu. 4 Kui nga tsjo
mahani jun ajihin xuta ninku xingisoo xi
Ntianá ta ts'e. Tíbixínyai xi nkú ts'ín tín'e
chúkjuo ni xi tímat'on ko xi nkú ts'ín tín'e
s'ejiun Ntianá, ndaha tsa tín'e unchanuu
ko nkjin tíkjá kjuanima tísakúnuu. 5 Kui
ni xu'bi xi bakúchji nga kixi basehe Ntianá
mí nihi xi nda ko tsa xi najmi nda títs'ín
xuta. Tíb'axkinuu nga jun xi tsuhunuu má
batéxuma. Kui kjuaha nga un tíbehenuu.
6 Kixi ts'iín Ntianá nga tsjáha kjua'un
xuta xi títs'ínkj'ajinnuu kjua'un 7 ko nga
tsjánuu jun xi tín'ekj'ajinnuu kjua'un
nga n'ekj'áíyakoni. B'a kama nistjin nga
kj'uaíkúchji yjoho Nda Ntianá Jesu, nk'ie
nga nibajenko nk'a ján ntítsjehe xi tjíhin
nga'yún nga tjenjin ts'íhin nd'í. 8 Kj'uaí
ts'ínk'íéchjí xi najmi be Ntianá ko xi najmi
kint'é'éhen én nda tsuhu Nda Ntianá Jesu.
9 Kui xutaha xi ts'iínkjáíhin kjuanima
nga ndyja sín. N'ekjí t'axín nginkun
Nda Ntianá. Najmi skue kjuachánkaha
ko nga'yúhun. 10 B'a kama kui nistjiun
nk'ie nga ja kj'uaí ts'ínkjáíhin Nda Ntianá
kjuachánkaha ajihin xuta xi ts'e, ko ngayjee
xuta xi kis'ejihin tsjo kamaha nga skue. Ta
choo at'aha kin'e s'ejiun éhen Ntianá xi
tsixínyai ajinnuu.
11 Kui kjuaha, nk'ie nga chubakohoni
Ntianá tehente chubantjáíhi ri, tu xi
k'uaxkihinuu Ntianá nga jun xi tsuhunuu
nga kamankukoo xuta xi j'ájin. Binchiihi
Ntianá nga kats'íntjusunko nga'yúhun
ngayje tíkjá ni xi nda mjenuu nga n'oo
ko ngayjee xá xi tín'o tu ngat'aha nga
s'ejinnuu. 12 Nk'ie nga b'a kama, sakúhu
kjuachánka Nda Ntianá Jesu ajinnuu ko
jun ta sakúnuu kjuachánka ngat'aha Nda
Ntianá, xi nkú ts'ín tjehen ra kjuandaha
Ntianá ko kjuandaha Nda Ntianá Jesucristo.

2

B'i ts'ín tsakúya Pablo ni ch'onk'un xi kama kintehe ni nga kj'uaíkúchji yjoho Jesucristo

1 Jun já nts'e, ngat'a ts'e nga kj'uaí
ngáha Nda Ntianá Jesucristo ko nga kama
ñjakúkaá, jin tíbinchiihi 2 nga najmi tu kitsa
n'ek'óntjaiyo xi nkú ts'ín n'enkjíntak'un.
Najmi tu fantaha ruu yjonuu tsa kuinú'yó
én nga ja kuichu nistjin nga kj'uaí ngáha
Nda Ntianá, ndaha tsa tjín xi b'a kuitsu
nga Espirituhu Ntianá títs'ínkinchjaha ko
tsa b'a kuitsu nga éhen Ntianá tíb'énijmí, ko
ndaha tsa n'ekjóhoon nku xujun xi nkúhu
tsa jin kin'e nibái.
3 Ndahachí najmi tu 'bainto tsa tjín xi
k'uanachanuu. At'aha kintehe ni nga
kuichú kui nistjiun, tjun incha ts'iín t'axín
xuta Ntianá ko kuakúchji yjoho nda xi
ngatitsuun ts'ehe, xi ngak'ien tjehen ra.
4 Kui xi ts'iín chánka yjoho ko ngjuai kon-
traha ngayjee ni xi tsu xuta nga Ntia ko
ngayjee ni xi benkjún xuta. Santaha ante
nkjúhun ninkuhu Ntianá k'úéjña nga ntia
ts'iín ma suba yjoho.
5 ¿A najmi ta f'áítsjehénnuu, nk'ie nga
tsátejñajinnuu kixinyanuu ni xu'bi? 6 Ko
ja yo nd'ai mí nihi xi tíb'échjaha nda xi
ngatitsuun ts'ehe, tu xi kuakúchjihi yjoho
nga kuichú nistjihin. 7 At'aha ja títs'ínxá
nd'ai nga'yúhun ngatitsun xi tíjña'moo.
Tu ni xi ndyjahá sa, ndyja nga chjúxin xi
tíb'échjaha nd'ai. 8 Nk'iehé kuakúchji yjoho
nda ch'onk'uun. Tunga ntjo ts'ahá Nda
Ntianá Jesu ts'iín nganakoho ra ko nd'íhi
sénnistjihin ts'iínkjekoo nk'ie nga kj'uaí.
9 Ndanindoo ts'iínxájihin nda ch'onk'uun
nk'ie nga kj'uaí. Chánka nga'yún
xi kj'uaíko. Ts'iín ni xi kuakúchji
nga'yúhun ko kjuankjún tsank'á ts'iín.
10 Ts'iínchjén ngayje tíkjá ni xi najmi nda
nga k'uanachaha xuta xi tjíhin nga ndyja.
Kui xutaha xi kits'ín t'axín én xi naxu, én

xi kạma ts'ḭínk'ankihḭ kai. 11 Kui kjụạha
nga Ntḭaná ts'ḭín nibáhạ rạ xụtạ xu'bọ nku
nga'yún xi k'ụạnạchạhạ nga s'ẹjihḭn én
tsank'óọ. 12 B'ạ ts'ín n'ẹnijéhẹ rạ ngatenteẹ
xi najmi kis'ejihḭn én xi nạxụ, xi tụ sahá
kama tsjohọ ni xi najmi nạxụ nginkụn
Ntḭaná.

B'ḭ ts'ín kinchjạ Pablọ nga ndjá kụḭnchajin xụtạ Tesalonḭkạ ni xi ts'ẹ Ntḭaná

13 Tụnga máha jḭn, tehẹnte tjíhin nga
k'ụạihḭ máb'ạchjíhḭ Ntḭaná ạt'ahạ kichjubó
éhẹn. 'Yún tjohọ Ndạ Ntḭaná jun, já
nts'eé. Ạt'ahạ santaha nkúhu nga tuts'ihḭn
ni j'ájinnụu Ntḭaná tụ xi n'ẹk'ankihḭnụu
ngạt'ahạ Espirḭtụhụ Ntḭaná xi títs'ín
jenụu nginkụn kọ ngạt'ahạ én nạxụ xi
kis'ejinnụu. 14 Kui kjụạha kinchjạhạnụu
Ntḭaná nga kits'ínkint'énụu én nda tsu xi
y'enḭjmíḭ ạjinnụu, tụ xi b'ạ ts'ín sạkúhụnụu
kjụạchánkahạ Ndạ Ntḭaná Jesucristọ.
15 Kui b'ạ maha, já nts'e, ndjá tḭnchahanu kọ n'ẹtjusun ni xi tsinchiyó nga
kin'ekjas'eḭhḭn, ni xi tsixínyaḭhḭ kọ xi y'ét'a
xụjụḭhḭn. 16 Tjohọ ñá Ntḭạ Nạ'miná kọ
tsjá nga'yúnná kọ tsjáná nga chúyahạá ni
xi nda, ạt'ahạ chánka kjụạndahạ. Ndạ
Ntḭaná Jesucristọ kọ Ntḭạ Nạ'miná 17 katsjá
nga'yúhụn anḭmạnụu kọ kats'ín nga ni xi
nda n'ọo kọ chụbo.

3

B'ḭ ts'ín tsanki Pablọ nga chụbakọ Ntḭaná

1 Ni xi xín yanụu, já nts'e, chụbantjáíni
nk'ie nga chụbakọo Ntḭaná. Tḭnchúhụu
nga kḭtsạ katjitse kọ nda ts'ín kan'ekjáíhḭn
éhẹn Ndạ Ntḭaná tụ má xi tjẹhén ni. B'ạ
katuma xi nkú nga kama ạjinnụu. 2 Kọ
tḭnchíntjainḭ tụ xi Ntḭaná kjéxihḭnnḭ ạjihḭn
já xi kits'ínkatsún kjụạnkjintak'uhụn kọ
ch'onk'un xi tjín. Ạt'ahạ najmi ngayjeẹ
xụtạ s'ejihḭn Ntḭaná.
3 Tụnga ts'íntjusuhún Ndạ Ntḭaná ni xi
nchjạ. Kui xi ndjá ts'ḭínkinchánụu kọ kúnnụu ạjihḭn ni ch'onk'un xi tjín. 4 Xihḭ
nkuhú Ndạ Ntḭaná s'ejinná behẹ tak'uḭn
nga tín'etjusun kọ nga tụ nku n'ẹtjusunnú
kjụạtéxuma xi kin'ekjas'eḭhḭn. 5 Ndạ Ntḭaná
katsjáníyáhạ anḭmạnụu nga n'ẹ mjo xi nkú
ts'ín mjehẹ ñá Ntḭaná kọ nga n'ẹ chúkjụo
ni xi tíbitjajíún xi nkú ts'ín kits'ín chúkjụạ
Cristọ.

B'ḭ ts'ín tsakúya Pablọ nk'ie nga ts'ḭínxá xụtạ nḭnkụ Tesalonḭkạ

6 Jun já nts'e, ngajohọ Ndạ Ntḭaná Jesucristọ b'ạ tí'miḭhḭ nga n'ẹ t'axíhụun yjonụu
ngatenteẹ já nts'eé xi tjíntu ts'e, xi najmi tíḭncha ts'ín xi nkú ts'ín tíjña én xi
tsakuyáḭhḭ kọ kin'ekjóhọon. 7 Ạt'ahạ jun
ja yo xi nkú ts'ín tjíhin nga kụḭntsụboo
nga chạsẹ chụbạyanḭ. Najmi tintsụbạ ts'eḭ
ạjinnụu.
8 Ndaha nku najmi chụbạ kichineḭ
nichinehẹ tsa najmi y'echjíḭhḭ. Nḭstjin
nḭstjẹn ní kin'exáḭ kọ kiyaḭ kjụạnḭmạ tụ xi
ndaha nku xi tjín ạjinnụu najmi jḭn y'enéhẹ
rḭ yjonḭ. 9 Kjụaxḭ nga kama tsinchiḭhḭ ni xi
kamachjénnḭ kai, ạt'ahạ tjínnḭ kixḭ nga b'ạ
n'ẹḭ. Tụnga tụ sa ní kin'exáḭ nga y'ejña
chụbạyaḭhḭ xụtạ, tụ xi b'ạ tạ n'ẹhenu xi
nkú nga kin'eḭ. 10 Ạt'ahạ nk'ie nga tintsụbạḭ
ạjinnụu, kik'aḭhḭ kjụạtéxuma xu'bḭ: "Tsa
tjín xi najmi mjehẹ ts'ḭínxá, tạ najmi
kakjine ma."
11 Ạt'ahạ tínu'yáḭ én nga tjín ạjinnụu
xi tjíma ts'e, xi najmi chumi nihi xi
tíḭncha ts'ín, nga tụ sahá chụbạ tíḭncha
tsungijihín yjohọ má najmi kui tjẹhẹn
rạ. 12 Ngajohọ Ndạ Ntḭaná Jesucristọ b'ạ
tí'miḭhḭ kọ tíbinchiḭhḭ xụtạ xu'bọ nga tụ
sahá jyukj'i kats'ínxá. B'ạ ts'ín sạkúhụ rạ ni
xi machjéhẹn.
13 Kọ jun já nts'e, najmi tụ n'ekjentohọo
yjonụu nga n'ọo ni xi nda. 14 Tsa tjín xi
najmi ts'ḭínsihḭn én xi tíb'et'aḭ xụjụḭn, chạsẹ
sisiun yá xi b'ạ ts'ḭín kọ najmi tạ makọhonu,
tụ xi katuma subahạ rạ. 15 Tụnga najmi tụ
chasehé rụu xi nkúhu tsa kui xi xụtạ kontrạnụu. Tjennḭyá níhụu ạt'ahạ ndạ nts'o
maha.

B'ḭ ts'ín kits'ínkje Pablọ xụjụḭn

16 Ndạ Ntḭaná xi tsjáná kjụạjyu, kui xi
katsjá tehẹntenụu kjụạjyu ạjihḭn ni xi
kụḭtjájiun. Ndạ Ntḭaná kat'ejñajinnụu ngatentọọ.
17 An Pablọ ntunạ tíb'et'áhạnụu kjụạsuniñanạ. Kui xi bakúchji ngayjeẹ xụjụn xi
ts'inkjíhḭ xụtạ. B'ạ ts'ín b'et'á.
18 Ngatentọọ kas'enụu kjụandahạ Ndạ
Ntḭaná Jesucristọ.

Xujun xi tjun kits'ínkjihi ndạ postru Pablọ Timoteọ

B'i ts'ín kikjaniñahạ Pablọ Timoteọ

1 An Pablọ, an xi kama nku ndạ postruhu
Jesucristọ xi nkú ts'ín y'éjña Ntiạná xi
ts'ínk'ankiná kọ Jesucristọ xi tíchuyáhạá.
2 Tífaniñaha Timoteọ, ji xi ntínạ ạt'ahạ
nkuhú xi s'ejinná.

Katsjáhi kjuạnda kọ kjuạjyu Ntiạ
Nạ'miná kọ Ndạ Ntiạná Cristọ Jesu kọ nda
katasehi.

B'i ts'ín kitsúyahạ Pablọ Timoteọ ni xi tjíhin nga ts'iínkọ já maestru xi tsank'á

3 Xi nkú ts'ín tsankihi nk'ie nga ngjia
ạnte Macedoniạ, tinchin nanki Efẹsọ kixi-
hin kọ t'ech'óíhi xụtạ xi najmi b'ạ tjín ni
xi tíbakúya, 4 ạt'ahạ énchá xi nchjạ xụtạ
kọ xi nkú ts'ín nibatuts'ihin rạ ntjẹ cháhạ
títs'ínsihin. Ạt'ahạ yọ nibáhạ rạ nga b'ésikọ
xinkjín xụtạ. Najmi basinkọná nga n'ẹé xá
xi kitsjáná Ntiạná. Nga ní s'ejinná, kui ní
nihi xi basinkọná.

5 Mjena nga s'ẹ kjuạtjo, kui kjuạha nga
tsankihi ra nga k'úéch'ohọ ri xụtạ xu'bọ.
Ạt'ahạ nk'ie nga je animạhạ xụtạ kọ je s'eya
kjuạnkjintak'uhụn kọ ngayjehe k'un ts'ín
s'ejin Ntiạná, yọ ní nibáhạ rạ kjuạtjo. 6 Tjín
xi ja ngji t'axíhin ni xu'bi. Kindyjajihin
niyóọ kọ tsichujnejin én xi najmi tjíhin sin.
7 Já maestruhu kjuạtéxumahạ Ntiạná mjehẹ
ts'iín ma yjohọ, ndaha tsa najmi mankjihin
ni xi nchjạ kọ chụbạ b'ạhá tsu nga b'ạ tjín
ni xi bakúya.

8 Yaá nga nda kjuạtéxumahạ Ntiạná tsa
sạkúya xi nkú ts'ín tjíhin nga sạkúya.
9 Ạt'ahạ yaá nga najmi xụtạ xi ma nạxu
nginkụn Ntiạná tíjñanehẹ kjuạtéxumọọ. Xi
najmi nt'é'én ní tíjñanehẹ kjuạtéxumọọ, xi
najmi benkjún Ntiạná kọ ts'ín ngatitsun, xi
najmi ts'ín ni xi nạxu tjín kọ najmi benkjún
ni xi ts'ẹ Ntiạná, xi ts'ínk'ien nạ'mihi kọ
ts'ínk'ien nạahạ kọ ts'ínk'ien animạ, 10 xi
chụbạ fantukọhó xinkjín, xi nạ, xi batéña
xụtạ musu, xi nchjạ én tsank'á, xi najmi
ts'íntjusun ni xi ts'ínkie Ntiạná nga ts'iín,
kọ xi ts'ín tụ mí nihí ni xi fi kontrạhạ ni
nda xi bakuyáá. 11 Ạt'ahạ ni nda xi bakuyáá,
yọ nibáhạ rạ én nda tsu chánkahạ Ntiạná
xi n'etsjohọ. Kọ an kik'ạina nga k'uenijmíá
kui én nda tsuu.

B'i ts'ín títsjáhạ Pablọ máb'ạchjíhi Cristọ ạt'ahạ kui kits'ín mahạ nku ndạ postru

12 Tsjahạ máb'ạchjíhi Ndạ Ntiạná Jesu-
cristọ xi tsjá nga'yúnna, ạt'ahạ tsasejnuna
nga kạmana ts'ian xáhạ, 13 ndaha tsa ch'on
ts'ín kinchjané nistjin nk'ie kọ kitsjennkí
unkie xụtạ xi ts'ẹ kọ én ch'on tsu kixihin.
Tụnga kama nimạhá rạ an ạt'ahạ najmi be
ni xi kits'ian kọ najmi kjẹe kui s'ejinna.
14 'Yún nda kits'ínkọna Ndạ Ntiạná kọ kit-
sjána nga kui s'ejinna kọ kitsjána kjuạtjo xi
kui nibáhạ rạ.

15 Én xi ma n'e s'ejin xu'bi kọ ngayjẹẹ
xụtạ tjíhin nga ts'iín s'ejin, nga Cristọ Jesu
j'ai ạsunntei tụ xi j'ai ts'ínk'ankihi xụtạ
ngatitsun, b'ahạ rạ an xi 'yún tjínna jé.
16 Tụnga kuihí kjuạha kama nimạhạ rạ an
Ntiạná, tụ xi nk'ie nga chạhana an xi 'yún
tjínna jé, kuạkúchjihi Jesucristọ ngayjẹẹ
kjuạtsentahạ. B'ạ ts'ín kis'ejña chụbạyahạ
rạ an xụtạ xi ạskahan s'ẹjihin Jesucristọ kọ
sạkúhu nga k'úéntu tík'un sín. 17 Kui b'ạ
maha, ¡kayankjún kọ kats'ínkie yjohọ xụtạ
nga tjíhin kjuạchánka santaha tụ nkjéhé ni
Ntiạná xi Ndạ rei xi batéxuma sín, xi najmi
mahạ 'me, xi najmi ma chji, xi nku tutu
Ntiạná maha! B'ạ katuma.

18 Ji Timoteọ, xi nkúhu tsa ntínạ ji, ja
kuaxinyaha ni xi n'ẹi. Én xi kitsjáhi já xi
kinchjạ én xi kitsjáhạ Ntiạná nibáhạ rạ kui
nii. En xi incha kitsú kụasinkọhi nga nda
kụitjusun xá xi tín'ei. 19 Ndjá tisinjñajin ni
xi s'ejinná kọ je kas'eya kjuạnkjintak'uhin.
Ạt'ahạ tjín xi ja kits'ín t'axín ni xu'bi kọ
b'ạ ts'ín kits'ínndyjajihin rạ yjohọ. Najmi
tạ s'ejihin rạ Ntiạná. 20 B'ạ kamat'ain ndạ
Himeneọ kọ ndạ Alejandrọ. Kui jóọ xi
ja kits'inkjas'en ạya ntsja ndạnindoọ tụ xi
katehe nga tjíhin nga skụẹnkjún Ntiạná nga
kụinchjạ.

2

B'i ts'ín tsakúya Pablọ ni xi n'ẹ ạya ninku

1 Títjun tíbankia nga xụtạ ninku katanki-
hi Ntiạná ni xi machjéhẹn. Kanchjạkọ
kọ katankintjáí ngayjẹẹ xụtạ xi tjín kọ
katsjáhạ máb'ạchjíhi nga nda títs'ínkọhọ.
2 Kanchjạntai já rei kọ ngayjẹẹ já xi tjíhin
xá, tụ xi kjuạjyu kọ kjuạnch'án s'ẹhená nga
kụintsụbạá kọ tụ nku chạnkjúhúnná Ntiạná

ko nda kuintsubaá. 3 At'aha kui ni xu'bi
xi nda ko sasíhin Ntianá xi ts'ínk'ankiná.
4 Mjehe Ntianá nga n'ek'anki ngatentee xu-
ta ko nga kuichú mankjihin ni xi naxu tjín.
5 At'aha nkuhú maha Ntianá ko nkuhú
maha nda xi nchjantjai xuta nginkun
Ntianá. Jesucristo, kui xi nda xu'bo. 6 Kui
xi kitsjá yjoho nga y'échjíntjai ngayjee xu-
ta. Kui niu xi kik'inyaha xuta nk'ie nga
tsichu nistjin xi y'énda Ntianá. 7 Kui kjuaha
nga kin'e mahana nku xi b'énijmí én nda
tsuhu Ntianá, nku nda postru. Kjuaxi ni
xi tíxian. Najmi tíb'anachа. Kin'e mana
nda maestruhu xuta xi najmi ntje judio
tjehen ra tu xi kuakuyáha ra ni xi tjíhin nga
s'ejihin, ni xi naxu tjín.
8 Kui b'a maha, mjena nga tu má antehé
ni kanchjako Ntianá jáx'iun, katjénk'ahá
ts'íhin ntsja ko je kas'eya aninmaha nga b'a
incha ts'iín. Najmi tu kjuakjan tjíntujíhin
nga b'a incha ts'iín ko tsa kjuastinta.
9 Ko máha jminchjíun, mjena nga najmi
tu ni xi nkjún ts'ín k'uénda yjoho, tsa tu
xi b'a ts'ín nda skuehe ra xuta xingisoo.
Katenkjún ní yjoho ko nimakjua kat'asje.
Najmi tu nihi xi nkjún ts'ín kat'énda nts-
jaha, tsa ts'iíntsejnúhu yjoho toonsine ko
tsa ndjio tsjo k'un perla, ko tsa ngjua na-
jyun xi 'yún chjí. 10 Xá xi nda ní n'e,
kui niu xi tsjo ts'ín katakúhu, xi nkú ts'ín
tjehen ra jminchjín xi ja kitsjáha yjoho nga
skuenkjún Ntianá.
11 Jyu katasínñju jminchjíun ni xi
tísakúyaha ko kant'é'éhen éen. 12 Najmi
tsjanté tsa nku tachjuún kuakúya aya ninku
ko tsa kui nk'a kj'uaha jáx'iun. Tu sa
ní jyu kat'ejña. 13 At'aha najmi Eva tjun
kin'enda, tjun ní Adan kin'enda. 14 Ko
najmi Adan xi kich'anachaha. Tachjúun
ní xi kich'anachaha ko b'a ts'ín tsijnejihin
ngatitsun. 15 Tunga n'ek'ankihí jminchjíun
nga kuasehe ntí xi s'ehe, tsa ndjá
kuinchajin ni xi s'ejinná ko kjuatjoo ko ni
xi je nginkun Ntianá, ko tsa nda s'eyaha.

3

B'i ts'ín tsakúya Pablo má jáha xi kama ts'iín xáha ninku

1 Én xi ma n'e s'ejin xu'bi. Tsa tjín xi mje-
he kuasehe xuta ninku, nda tjín xá xi mje-
he. 2 Tunga katumahá nda xi kuasehe ninku
nku nda xi najmi tjín ni xi chubayanéhe ra,
xi nkuhú maha chjuúhun, xi kixi fiko yjoho,
xi nda basehe ni xi ts'ín, xi benkjúhun xuta,
xi nda ts'ínkjáíhin xuta ni'yaha, xi maha
bakúyaha xuta, 3 xi najmi 'yún 'bi binu, xi
najmi kitsa ma kjahan, xi nda aninmaha, xi
tsjoho kjuajyu, ko xi najmi toon mangimje-
he.
4 Tjíhin nga nda ts'ín kuatéxumaha
xuta xi tjín ni'yaha ko ts'iín nga ntíhi
kuint'é'éhen ko nga kixi skuenkjúhun.
5 At'aha nku nda xi najmi maha batéxumaha
xuta xi tjín ni'yaha, ¿nkú ts'ín kamaha ra
kúnntaha ninkuhu Ntianá?
6 Ko najmi tjíhin nga s'et'a xá nku nda xi
as'ai kis'ejihín ra Ntianá, tu xi najmi nk'a
k'uasjehe yjoho ko kuijnejihin ngatitsun xi
tsijnejin ndanindoo ko b'a ts'ín n'enijéhe
ra. 7 Nda xi mjehe xá xu'bi ta tjíhin nga
ja yankjún ajihin xuta xi najmi s'ejihin
Ntianá, tu xi najmi ch'a ch'on ts'ín kuinch-
jayanéhe ra ko tu xi najmi kuijnejihin kjua-
mañaha ndanindoo.
8 B'a ta tjín ts'e já xi basinko já xi basehe
ninku. Tjíhin nga já xi benkjún yjoho s'et'a
xá, xi najmi nchja én tsank'á, xi najmi
b'atihi nga 'bi binu, xi najmi mjehe toon xi
ch'on ts'ín sakú. 9 Tjíhin nga ndjá katincha-
jin ni xi s'ejinná, ni xi kis'ejña 'ma nistjin
nk'ie ko tís'ejña chji nd'ai, ko je kas'entuyá
kjuankjintak'uhun. 10 Tjun kachase sisihin
xi nkú ts'ín tjíma já xu'bi. Tsa najmi chumi
nihi xi sakújin, kas'et'a xá nga kuasinko já
xi basehe ninku.
11 Ko b'a ta ts'ín jminchjíun, tjíhin nga
katenkjún yjoho, najmi tu én tsank'á
k'uasjené xuta, kixi katjiko yjoho, ko
katuma 'yún tak'aán.
12 Nkuhú chjuún kas'ejñaha nda xi k'uai
xáha nga kuasinko já xi basehe ninku.
Tjíhin nga nda ts'ín kuatéxumaha ntíhi ko
xuta xi tjín ni'yaha. 13 At'aha xi kixi fiko xá
xu'bi, kui xi yankjún ajihin xuta xingisoo ko
najmi jo jan maha nk'ie nga b'énijmí nga ja
kis'ejihin Jesucristo.
14 Ndaha tsa mjena kfínse xatíhi,
tunga tíb'et'áhá ra ni xu'bi 15 tsa tu aha
k'uandayana nga kfínsehe. Tíb'et'áha kui
nii tu xi b'a ts'ín chahani xi nkú ts'iín xuta
xi ts'e Ntianá, kui xi xuta ninkuhu Ntianá
xi tíjña tík'uun. Tíincha kjanínk'a ko tsjá
nga'yúhun én xi naxu tjín.

16 Tíjña chji chji nga 'yún tse ni xi y'aha ra
ni xi s'ejinná, kui nihi xi kis'ejña 'ma nistjin
nk'ie ko ja y'éjña chji Ntianá nd'ai.
Tsakúchji yjoho nga kik'a yjoninte,
y'éjña chji Espiritu nga kui xi naxu.
Ntítsjee kikiehe,
kis'enijmíhi ajihin xuta.
Xuta asunntei kis'ejihin kui,
ko ngji ngáha má tíjña kjuachánkaha.

4

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo nga s'e xi ngjuai t'axíhin én nda tsuhu Cristo

1 Tsuya chji chji Espirituhu Ntianá nga
nistjin xi fekuu s'e xi ngjuai t'axín ko
nga najmi ta s'ejihin ra Ntianá. Tsjénnki-
hi jáninda xi k'uanachaha xuta ko ni xi
kuakúya jánindoo. 2 Kui niu xi kuitsuya já
mañá tsank'á xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú
ts'ín benkjún Ntianá, kui já xi ja tsatsun
kjuankjintak'uhun.
3 Kui jóo najmi ts'ínj'o nga bixan xuta ko
b'éch'o má nihi xi najmi ma chine, nichine
xi Ntianá y'éjña nga kjine xuta xi s'ejihin
Ntianá, xi ja kikie ni xi naxu tjín ko tsjáha
má b'achjíhi Ntianá nk'ie nga kjine ni xi
tjín. 4 Nda ní ngayjee ni xi kits'ínnda Ntianá.
Najmi tjíhin nga n'e t'axíaán niu tsa k'uaíhi
máb'achjíhi Ntianá nga títsjáná. 5 At'aha
bichú ma je nginkun Ntianá ni xi sakúná
nk'ie nga mankjinná éhen Ntianá ko nk'ie
nga chubakaá Ntianá.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo xi nkú ts'ín k'úéjñajihin xuta ninku

6 Nda ts'ín n'exát'aihi Jesucristo tsa
b'i ts'ín kuakúyaihi já nts'eé. Kasakú
nga'yúnkoihi én xi s'ejinná, én nda xi
tsinchiyáí ko kich'ai. 7 Najmi tu n'esihin
énchá nchíni xi ts'e asunntei. N'enkahi
animahi ni xi ts'e Ntianá. 8 Kjuaxi kjáíhin
nga nk'ie nga n'enkahaá yjoná nku ni,
basinkoho yjonintená. Tunga 'yúhún
basinkoná nga n'enkahaá aniimaná nga
chankjáán Ntianá. At'aha nga tíyankjáán
Ntianá, kui xi basinkoná xi nkú ts'ín
tintsubaá nd'ai ko ta xi nkú ts'ín kuintsubaá
askahan.
9 Én xi ma n'e s'ejin xu'bi ko ngayjee xuta
tjíhin nga ts'iín s'ejin. 10 Kui kjuaha 'yún
tín'exáhaná ko tí'baihi raá kjuaniima yjoná,
at'aha tíchuyáá ni nda xi tsjáná Ntianá
xi tíjña tík'un. Kui xi maha ts'ínk'anki
ngayjee xuta, xi s'ejihin kui b'aha ra nga
ts'ínk'anki.
11 B'a ts'ín tjenniyáíhi xuta ko takúyaihi.
12 Najmi tu ch'a xi tu tohón katumaha ji
at'aha ndati. Nk'ie nga skuehi xuta xi
s'ejihin Ntianá xi nkú ts'ín chubai, xi nkú
ts'ín tinchin, xi nkú ts'ín n'etjóí xuta, xi
nkú ts'ín s'ejihin Ntianá, ko xi nkú ts'ín je
tinchin nginkun Ntianá, ta katumaha kui
nii.
13 N'eyajihin xuta ninku éhen Ntianá,
takúyai ko tjen nga'yúíhin santaha nga
kuichá yo. 14 Najmi tu n'e nga mahi yjohi
kjuanda xi kik'aihi nk'ie nga kitsjáhi éhen
Ntianá já xi Ntianá kits'ínkinchjaha. B'a
kama nk'ie nga kingjénnehi ntsja jácháha
xuta ninku. 15 Nda n'esihin ni xu'bi ko
tisinjñajin, tu xi skuehe ngayjee xuta nga
tíxubáya ni xi kik'aihi. 16 Chíhin yjohi ko nda
chasehi ni xi tíbakuyáí. N'etjusun tehentei
niu. Tsa b'a n'ei, n'ek'anki yjohi ko ta
n'ek'anki xi tíincha basínñjihi.

5

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo xi nkú ts'ín ts'iínxáko xuta ninku

1 Najmi tu ndjá chubakoi nku nda chá.
Tjenniyáíhi xi nkúhu tsa na'mihi maha. B'a
ta n'ekoi já xunkúu xi nkúhu tsa já nts'ei
maha. 2 Ko tjenniyáíhi jminchjín chóo xi
nkúhu tsa náhi maha, ko istinchjín xunkúu
xi nkúhu tsa nichjai maha. Je kas'eya ani-
mahi nk'ie nga tjenniyáíhi jminchjíun.
3 Tisinkoi jminchín xi ja k'ien x'ihin, kui
xi najmi ch'a xi tjíhin. 4 Tunga tsa nku
tachjuún xi ja k'ien x'ihin xi naa ko tsa
nachá tí'mi, xi títsu naa ko tsa nachá, kui
xi tjun katuma chubayaha ni xi tjíhin nga
ts'iín at'aha ja s'ejihin Ntianá. Kats'ínk'óya
ngáha ra kjuanda xi kitsjáha xi cháha nk'ie
nga kjintí. At'aha kui nii xi sasíhin Ntianá.
5 Nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin ko xi
najmi ch'a xi tjíhin, kui xi kuyá nga Ntianá
kuasinkoho. Nistjin nistjen nchjako Ntianá
nga bankihi ni xi machjéhen. 6 Tunga xi ja
kits'ínkjas'ehen yjoho kjuatsjo xi tjín, kui xi
ja k'ien ndaha tsa tíjña tík'un sa.
7 N'ek'a niyákoi xuta ninku ni xi kuaxihin,
tu xi najmi chubayanéhe ngat'aha ni xi
tíincha ts'ín. 8 At'aha xi najmi nkjún maha
xuta xinkjín, b'aha ra xi tjíntu ni'yaha, kui
xi títs'ín t'axín xi s'ejinná ko 'yún ch'onk'un
sa nga xuta xi najmi s'ejihin Ntianá.

9 Tu̱ j'áíhi̱n ní jminchjín xi k'ien x'i̱hi̱n,
xi ja tjíhi̱n cháte ko̱ te nú, kui xi kas'et'a
xu̱ju̱n, xi nkuhú x'i̱n kis'ejñaha̱, 10 xi behe̱
xu̱ta̱ nga nda kits'ín, xi 'mihi̱ nga nda ts'ín
kits'ínchá ntíhi̱, nga nda ts'ín kitsjántehe̱
xu̱ta̱ ni'yaha̱, nga nda ts'ín kits'ínkjáíhi̱n
xu̱ta̱ xi ts'e̱ Nti̱aná, nga nda ts'ín tsasinko̱
xu̱ta̱ xi un kikiehe̱ ko̱ nga ngayjehe ani-
ma̱ha̱ kits'ín ngayje tíkjá ni xi nda.

11 Jminchjín xi ja k'ien x'i̱hi̱n tu̱nga
kjintíhí sa, najmi tu̱ b'et'a xu̱ju̱i̱n. A̱t'aha̱
nk'ie nga ku̱inchja̱ ani̱ma̱ha̱, ngju̱ai̱ t'axíhi̱n
Cristo̱ ko̱ ka̱ma mjehe̱ nga ku̱i̱xan ngáha.
12 Kui niu̱ n'e̱nijéhe̱ ra̱, a̱t'aha̱ najmi
ngjiko̱ndju ni xi tjun kits'ínkjas'ehe̱n yjoho̱.
13 Ko̱ ni xi i̱ncha ts'ín ya, ts'e ma ko̱ xki̱ ni'ya
i̱ncha b'ema. Ko̱ najmi tu̱ suba ts'e ma,
én ní ya i̱ncha b'emako̱ ko̱ tsungijin yjoho̱
tu̱ mí nihí ni, ko̱ nchja̱ ni xi najmi tjíhin
nga ku̱inchja̱. 14 Kui b'a̱ maha, mjehena
nga ku̱i̱xahan jminchjín xi ja k'ien xi̱hi̱n xi
ndyja saha̱, ko̱ nga s'e̱he̱ ntí ko̱ nga ku̱a̱se̱he̱
ni'yaha̱, tu̱ xi b'a̱ ts'ín najmi tsjántehe tsa
ku̱inchja̱yanéhe̱ ra̱ xi fi kontra̱ná. 15 A̱t'aha̱
tjín xi ja ngji t'axín ko̱ yjankihi̱ Satana nd'a̱i̱.

16 Tsa ni'yaha̱ xu̱ta̱ xi s'ejihi̱n Nti̱aná tjín-
tut'á jminchjín xi ja k'ien x'i̱hi̱n, katsjáha̱
ni xi machjéhe̱n, tu̱ xi najmi ch'á ka̱maha̱
ra̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱. B'a̱ ts'ín xu̱ta̱ ni̱nku̱ ka̱ma
ku̱a̱si̱nko̱ho kj'a̱í jminchjín xi ja k'ien x'i̱hi̱n
xi najmi ch'a xi tjíhi̱n.

17 Ko̱ máha jácháha̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱ xi yja
títjun nga nda ts'ín tífindjuko̱ xáha̱, kui xi
'yún kayankjún, b'aha̱ ra̱ xi tjíhi̱n xá ts'e̱
s'énijmí ko̱ xi bakúya éhe̱n Nti̱aná. 18 A̱t'aha̱
b'a̱ títsu éhe̱n Nti̱aná: “Najmi tu̱ tsa b'e'ai
ts'a chu̱ xi tíbasine tuni̱ñu̱ nga tíbitjíá.” Ko̱
b'a̱ ta̱ ts'ín tjít'a ya: “Nda̱ xi títs'ínxá tjíhi̱n
kixi̱ nga ka̱machjíhi̱.” 19 Najmi tu̱ n'esihi̱n xi
ku̱a̱téjéne nku ndacháha̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱ tsa na-
jmi tjíhi̱n tsa jo ko̱ tsa jan já testiyu̱. 20 Tu̱nga
máha xi tu̱ nku tíi̱ncha ts'íhín sa ngatitsun,
kui xi nginku̱n ngayjee̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱ n'e̱k'a
ni̱yáí, tu̱ xi kas'ejña nkjúhu̱n ra̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱.

21 Nginku̱n Nti̱aná ko̱ Jesucristo̱ ko̱ ntítsje
xi ts'e̱, tíbankihi nga n'e̱tjusuin ni xi tíxi-
hin. Najmi tu̱ ngabi n'ei nga cha̱se̱ihi̱ xu̱ta̱.
Nkuhú n'e̱i̱. 22 Najmi tu̱ ch'a chu̱ba̱ mjenéí
ntsa̱i̱ nga k'ua̱i̱ xáíhi̱. A̱t'aha̱ tsa chu̱ba̱ k'ua̱i̱
xáhá ri̱, n'engujin yjohi̱ ngatitsuhu̱n. Je
katumai.

23 Najmi ta̱ tu̱ nku ntánijua s'ihini. Tu̱
sa ní s'i̱ i̱chí ko̱ binu̱ tu̱ xi ka̱mandaha
ka̱nts'ai ko̱ ku̱itjuxín ch'in xi nkjin ni̱yá
tsjáhi kju̱asti.

24 Tjín ngatitsun xi yaha̱ kintehe̱ ni nga
n'e̱ko̱kju̱a xi b'a̱ kits'íu̱n, ko̱ tjín ngá xi yaha̱
a̱skahan. 25 B'a̱ ta̱ ts'ín ya chji chji ni nda
xi ts'ín xu̱ta̱, ko̱ ni xi najmi tjíntuchjí nd'a̱i̱
najmi ka̱ma s'e̱ntu'má tehe̱nte.

6

1 Máha xu̱ta̱ musu̱ xi kich'atse, b'i̱ ts'ín
kats'ínnkjink'un nga̱t'a ts'e̱ jántji̱aha̱.
Katenkjún kju̱axi̱ jóo̱, tu̱ xi b'a̱ ts'ín
cha̱nkjúhun Nti̱aná ko̱ ni xi tíbakuyáá. 2 Ko̱
xi tjíhi̱n já nti̱a xi s'ejihi̱n Nti̱aná, kui xi ta̱
katenkjún, ndaha tsa já nts'e̱ ja tsichu ma
jóo̱. Tu̱ sa ní nda ts'ín kats'ínxát'a saha̱,
a̱t'aha̱ tjoho̱ xi títs'ínkjáíhi̱n xáha̱ ko̱ a̱t'aha̱
ta̱ s'ejihi̱n Nti̱aná.

Kui ni̱i̱ xi ta̱kúyaihi̱ ko̱ ti̱xínyaihi̱ xu̱ta̱
ni̱nku̱.

B'i̱ ts'ín tsakúya Pablo̱ nga̱t'a ts'e̱ to̱oo̱n

3 Tsa tjín xi kj'a̱í ni tíbakúya, nga ja ngji
t'axíhi̱n ni nda xi tsakúya Nda̱ Nti̱aná Je-
sucristo̱ ko̱ kju̱a̱téxuma xi bakúyaná nkú
ts'ín cha̱nkjáán Nti̱aná, 4 xi b'a̱ ts'íu̱n, kui xi
chu̱ba̱ nk'ahá tíb'asje yjoho̱. Najmi chumi
nihi xi be. Najmi nda títs'ínnkjink'un
ko̱ chu̱ba̱ mjehé ra̱ k'u̱ékjoko̱ xu̱ta̱ ko̱
k'u̱ésiyáha tu̱ mí éhen ni. Kui xi b'éntje̱
kju̱axintak'uu̱n ko̱ kju̱a̱kjoo̱n, nga ch'on
tsuhu̱ xinkjín xu̱ta̱ ko̱ nga najmi s'ejihi̱n
xinkjín, 5 nga kjánko̱ tehe̱nte xinkjín xu̱ta̱ xi
ngakjá ts'ínnkjink'un ko̱ xi najmi tjíhi̱n ni
xi na̱xu̱ tjín. Kui jóo̱ xi ni xi ts'e̱ Nti̱aná ma
nchi̱nántjaihi.

6 Nga ní yankjáán Nti̱aná, kui xi
kju̱anchi̱ná chánkaná, kui nga najmi ta̱
kj'a̱í nihi fasihi̱n ra̱á. 7 B'a̱ tjín a̱t'aha̱ najmi
chumi nihi xi jái̱ka̱á a̱sunntei̱ ko̱ najmi
chumi nihi xi kuankínko̱ ngáhaná. 8 Kui
b'a̱ maha, tsa tísakúná nichine ko̱ najyun xi
tíndyjaá, tsjo kat'ená.

9 Xi mjehe̱ ka̱ma nchi̱ná, kui xi najmi ma-
ha̱ b'éch'oho̱ yjoho̱ ni xi nchja̱ha̱ ani̱ma̱ha̱,
ko̱ ngayjee̱ ni xi ma mjehe̱ b'ét'a'yúhu̱n
ni̱u̱. Nkjin tíkjá ni xi ma mjehe̱, tu̱nga tu̱
a nihí ni̱u̱ ko̱ ts'ín'uhu̱n. Ts'ínkatsúhu̱n ko̱
ts'ínndyjaha̱ ni̱u̱. 10 A̱t'aha̱ nk'ie nga 'yún
mjehe̱ to̱on xu̱ta̱, yo̱ nibáha̱ ra̱ ngayje tíkjá
ni ch'onk'un. Tjín xi b'a̱ i̱ncha kits'ín, 'yún

incha kama mje sahạ tọon, kui nga ngji t'axíhin rạ kọ najmi tạ kis'ejihin rạ Ntianá. B'ạ ts'ín tạ kui tạ maha kits'ín'uhụn rạ yjohọ.

B'i ts'ín kitsjániyáhạ Pablọ Timoteọ

11 Tụnga máha ji xi Ntianá ts'ẹhi, tiyú t'axíhin ngayjeẹ ni xu'bi. Tinchinjín ni xi nạxụ nginkụn Ntianá, chạnkjúín Ntianá, kọ tụ nku n'ẹ s'ejinní Ntianá. Kas'ehi kjụatjo kọ kjụatsenta kọ kjụanimạtak'un. 12 N'ẹ sahani nga'yún nga ch'ại xi s'ejinná. Ch'ạ ntsjan ntsjain xi ts'ínk'íéjña tík'un sínná, ạt'ahạ j'ájihin nga kụinchun tík'uin. Kui kjụaha nga tsixínyahani nga s'ejihin Jesucristọ nginkụn nkjin xụtạ.

13 Ntianá xi ts'ínk'íéntu tík'un ngayjeẹ xi tjín kọ Jesucristọ xi kitsúya yáha kui nk'ie nga kin'ekọkjụạ nginkụn Ponciọ Pilatọ, tíincha be nga tíb'exáha. 14 N'ẹtjusun sisin ni xi tíxihin kọ najmi tụ kas'e má ndyjạjihin. B'ạ n'ẹi santaha nkúhu nga kj'ụaíkúchji yjohọ Ndạ Ntianá Jesucristọ. 15 Kui xi kj'ụaí nk'ie nga kụichú chụbạ, chụbạ xi Ntianá y'éjña, ạt'ahạ Ntianá xi n'etsjohọ kọ kui xi batéxuma suba, kui xi Ndạ reihi já rei kọ Ntiahạ já ntiạ. 16 Nku tutu kui xi najmi mahạ ndyja, xi tíjñajin nd'í nga najmi ch'a ma bichúk'un tiñahạ, xi najmi kjẹe ch'a behẹ kọ najmi ch'a ma base'ahạ. ¡Kui xi tụ nkjéhé ni kayankjún kọ kasakúchji nga'yúhụn! B'ạ katuma.

17 Já nchiná xi tjín ạsunntei n'ẹk'a niyáí nga najmi tụ nk'a k'ụasje yjohọ kọ nga najmi tụ kjụanchináhạ kạma 'yún k'un, ạt'ahạ mahạ fe kjụanchinóọ. Ntiạ níná katuma 'yún k'un, kui xi tsjáná ngayje tíkjá ni xi machénná tụ xi nda ts'ín kụintsụbạhaná. 18 B'ạ t'ihin já nchinóọ nga kats'ín ni xi nda kọ nga kui niụ xi katuma kjụanchiná ndahạ. Katsjáhạ xụtạ xingisoọ ni xi machjéhẹn kọ najmi tụ kats'ínxkíhin xụtạ ni xi tjíhin. 19 Tsa ts'iín kui nii, s'ẹhẹ kjụanchiná nda xi kụasinkọhọ kọ sạkúhụ nga k'úéntu tík'un xi nkú ts'ín tjẹhẹn rạ.

20 Ji Timoteọ, n'ẹtjusun sisin ch'á xi kich'anji. Najmi tụ nungijin yjohi én tiya xi tjín ạsunntei kọ tạ ndaha ni tsank'á xi b'ésiyáha xụtạ xi b'ạ tsu nga tjíhin kjụankjintak'un. 21 Ạt'ahạ tjín xi kits'ín s'ejin kjụankjintak'un tsank'á xu'bọ kọ b'ạ ts'ín incha ngji t'axíhin rạ xi s'ejinná.

Kjụandahạ Ntianá kas'enụu.

Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihi nda postru Pablo Timoteo

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo Timoteo

1 An Pablo, an xi kama nku nda postruhu
Jesucristo at'aha Ntianá b'a ts'ín kama mje-
he. Tíbitjusun ni xi kitsúya títjun nga
ts'iínk'íéntu tík'un xuta xi s'ejihin Cristo
Jesu. 2 Tífaniñaha Timoteo, ji xi nkúhu tsa
ntína ko tjo nkjúnna ji.

Katsjáhi kjuanda ko kjuajyu Ntia
Na'miná ko Nda Ntianá Cristo Jesu ko nda
katasehi.

B'i ts'ín kitsjá nga'yúhun Pablo Timoteo

3 Nistjin nistjen nchjantjáíhi nginkun
Ntianá ko tsjaha máb'achjíhi ngat'a ts'e ni
xi tín'ei. Kui xi títs'inxát'aha xi nkú nga
ta kits'ín ntje chána ko je tjíya kjuankjin-
tak'unna nga b'a títs'ian. 4 F'áítsjenna nga
kich'í ko mjena skue ngáha ra tu xi b'a
ts'ín tséjihinna kjuatsjo. 5 Ts'inkj'áítsjen xi
nkú ts'ín ngayjehe aninahi s'ejihin Ntianá.
Tjun Loida, nacháhi, b'a ta ts'ín kis'ejihin,
ko Eunice, náhi. Nd'ai be sisihin k'an nga
ko ji b'a ta ts'ín s'ejihin.

6 Kui b'a maha, títs'inkj'áítsjehen ra nga
n'e'yúnyai kjuanda xi kitsjáhi Ntianá nk'ie
nga kingjennéhe ntsa. 7 At'aha najmi
kjuabinkjun tsjáná Espiritu xi kits'ín nibáná
Ntianá. Nga'yún ní tsjáná ko kjuatjo, ko ta
tsjáná nga naxu s'eyaná.

8 Kui nga najmi tu n'e subaha ri yjohi
nga k'úénijmí Nda Ntianá ko ta ndaha
nga kjíiya'yán ngat'aha nga tíb'enijmíá.
Nga'yúhun Ntianá katasinkohi nga
kuitjájin kjuanima ngat'aha én nda tsuhu
Ntianá xi nkúhu an. 9 Ntianá kits'ínk'ankiná
ko j'ájinná nga kamaá xuta xi ts'e. Tunga
najmi ngat'aha ní ni xi kin'eé j'ájihinná.
B'a ní kits'ín at'aha b'a ts'ín y'énda títjun
ko b'a ts'ín nibá kjuandaha. Kintehe ni nga
kamanda asunntei, ajihin Cristo Jesu kits'ín
nga ñá tsuhuná kjuanda xu'bi. 10 Nd'ai ni
ma ja y'éjña chji kjuandoo nk'ie nga ja
j'ai Cristo Jesu xi kits'ínk'ankiná nga j'ai
kjexín nga'yúhun ngabayoo ko ts'asje chji
nga kama kuintsuba tík'un síán tu ngat'aha
én nda tsuhu Ntianá.

11 Ntianá kits'ín mana nku xi b'énijmí
éhen, nku nda postru ko nku nda maestru.
12 Kui kjuaha nga tíf'ajihinna kjuanima.
Tunga najmi subahá mana, at'aha be yá
xi kits'in s'ejian ko behe k'an nga tjíhin
nga'yún nga kj'uátjo ni xi kits'ínkjas'enna.
B'a ts'iín santaha nkúhu nga kuichú nistjin
nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú
xuta.

13 Ndjá n'e s'ejin Cristo Jesu ko tinch-
injín kjuatjoho. Xi nkú kits'inkoho nga
tsakuyáha, ni nda xi tsakuyáha, b'a n'ei.
14 Nga'yúhun Espiritu Santo xi tíjñajinná
chúnkoho ri én nda tsu xi kin'ekjas'ehin.

15 Ja yai nga ja incha kits'ín nga mana
ngayjee xuta xi tjín nga ngúsuhun ante
Asia. Santaha ko nda Figelo ko nda Hermo-
gene b'a kits'ínkona.

16 Ntianá katase nimaha xuta xinkjín nda
Onesiforo. Nkjin niyá kitsjá nga'yúnna
ndo ko najmi kama subaha ngat'aha nga
kjíiya'yán. 17 Ni xi kits'ín ní, nk'ie nga
j'ai nanki Roma tsangisjaina santaha nkúhu
nga kisakúhu an. 18 Nda Ntianá katase ni-
maha nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín
nga nkúnkú xuta. Ko ji ja ya sisin xi nkú
ts'ín tsasinkona ndo nanki Efeso.

2

B'i ts'ín y'éjña chubaya Pablo nk'ie nga tsakúyaha Timoteo

1 Kui b'a maha, ji ntína, n'ejahani nga'yún
xi sakújinná kjuandaha Cristo Jesu. 2 Ko ni
xi kinu'yáí nga kixian nginkun nkjin xuta,
kui xi n'ekjas'eihin já xi ma 'yún tak'aán, já
xi kama kuakúya ngáha ra kj'aí.

3 N'e chúkjuai kjuanima xi kuitjájin,
at'aha ji xi nkú joya nda juhun Cristo Jesu
ji, nda jun xi nda ts'ín xáha. 4 Yaá nga
ndaha nku nda jun xi tíkján najmi tsungijin
yjoho ni xi tjín asunntei. B'a ts'ín at'aha
mjehe nga nda skuehe xi kitsjá xáha. 5 Ko
ta máha nku ndatsuton, najmi kama ts'iín
nganа tsa najmi tsúton xi nkú ts'ín tíjña nga
nuton. 6 Ko ta máha nku xi títs'ín kjuanima
nga títs'ínxá, bichú nistjin nga sakúhu ni
tjun xi b'éntje. 7 N'echubayahi yjohi ni xi
tíxihin ko b'a ta ts'ín Nda Ntianá ts'iín nga
kamankjihin ngayjee nii.

8 N'ekj'áítsjein Jesucristo xi j'áíya ngáha
ra ngabayoo, xi ntjehe David y'aha ra. B'i
tsu én xi tíb'enijmíá. 9 Ko kui ngat'aha éen

un tíbehena ko̱ santaha kjíiya'yán xi nkúhu
tsa an xi nda̱ ch'on k'an. Tu̱nga máha éhe̱n
Nti̱aná, najmi kjiya'yún. [10] Kui nga ngandaha̱ xu̱ta̱ xi Nti̱aná j'ájin títs'in chúkju̱a̱hana
ngayjee̱ ni xi tímat'an, tu̱ xi ko̱ kui i̱ncha
sa̱kúhu̱ ra̱ nga Cristo̱ Jesu ts'i̱ínk'anki ko̱
tsjáha̱ kju̱a̱chánka xi najmi maha̱ feya.
[11] Ma n'e s'ejin én xi tsu:
Tsa tsayaka̱á Cristo̱,
ta̱ ku̱intsu̱ba̱ tík'unko̱ ngáhaná.
[12] Tsa tín'e chúkju̱á nga un tíbená,
ta̱ ku̱a̱texumaka̱á.
Tsa najmi n'e̱kié yjoná nga yaá,
ko̱ kui najmi ts'i̱ínkie yjoho̱ nga bená.
[13] Tsa najmi ch'a s'ejihi̱n ñá,
tu̱nga kui ma ma 'yún tak'aán,
a̱t'aha̱ kui najmi maha̱ ts'ínjo éhe̱n.

B'i̱ ts'ín tsakúyaha̱ Pablo̱ Timoteo̱ xi nkú ts'ín ts'i̱ínxát'aha̱ Cristo̱

[14] N'e̱kj'áítsjeihi̱n xu̱ta̱ ni̱nku̱, nginku̱n
Nti̱aná tu̱ xí b'a̱há t'ihi̱n, nga najmi tu̱ mí
éhen ni i̱ncha k'u̱ésiyáha, a̱t'aha̱ kui ni
xu'bi̱ xi najmi chumi ni chjíhi̱ ra̱. Tu̱ sa
ní ts'ínndyjajihi̱n xu̱ta̱ xi mjéñjuhu̱ kui niu̱.
[15] Ngayjehe k'uin n'e̱i ni xi nda nginku̱n
Nti̱aná tu̱ xi nda sku̱ehe ni xi tín'ei. N'e̱i xi
nkúhu nku nda̱ musu̱ xi najmi ma subaha̱ ni
xi títs'ín ko̱ xi nda ts'ín bakúya én xi na̱xu̱
tjín.
[16] Najmi tu̱ nungijin yjohi̱ én tiya xi tjín
a̱sunntei̱, a̱t'aha̱ xi b'a̱ ts'ín nchja̱, kui xi
tu̱ nku fi t'axíhín ra̱ Nti̱aná. [17] Ko̱ kui éhen
xi nkú joyaha tsé xi fina̱nka̱. Najmi maha̱
manda. B'a̱ ts'ín tsatsun nda̱ Himeneo̱ ko̱
nda̱ Fileto̱. [18] Kui xi ja ngji t'axíhi̱n ni xi na̱xu̱
tjín. B'a̱ tíncha tsu nga ja j'a nistjin nga
kj'u̱a̱íya ngáha̱ ra̱ xu̱ta̱ ngabayoo̱. B'a̱ ts'ín
títs'ínndyjajihi̱n ra̱ k'u̱a̱ xu̱ta̱ xi s'ejihi̱n
Nti̱aná. [19] Tu̱nga tu̱ nkú ndjáhá síjña éhen
Nti̱aná. Síjña xi nkúhu nku xjó xi: "Nda̱
Nti̱aná be xu̱ta̱ xi ts'e̱", tsu ntu xi tjít'aha̱.
Ko̱ b'a̱ ta̱ ts'ín tjít'a yaha̱: "Ngayjee̱ xi tsu
nga s'ejihi̱n Cristo̱ kats'ín t'axíhi̱n yjoho̱ ni
xi najmi na̱xu̱ nginku̱n Nti̱aná."
[20] Xi nkúhu nku ni'ya chánka, najmi tu̱
suba ni to̱onsine ko̱ to̱ontaba tjíhi̱n. Ta̱
tjín níhi̱ ni xi kamandako̱ho yá ko̱ ninte.
K'u̱a̱ xi n'echjén nk'ie nga tjín s'í ko̱ k'u̱a̱
xi n'echjén tehe̱nte. [21] Ko̱ b'a̱ ta̱ ts'ín tíjña
a̱jinná. Tsa tjín xi ja kits'ín je yjoho̱, kui
xi nkú joyaha ni xi ma n'echjén nk'ie nga
tjín s'í. Ja je ko̱ Nti̱aná ka̱ma ts'i̱ínchjéhen,
a̱t'aha̱ ja tjíndaha̱ yjoho̱ nga ka̱ma ts'i̱ín
ngayjee̱ ni xi nda.
[22] Chíhi̱n yjohi̱ ni xi nchja̱ha̱ ani̱ma̱ha̱ já
i̱stiu̱. N'e̱i ni xi na̱xu̱ nginku̱n Nti̱aná, tu̱
nku n'e̱ s'ejinní Nti̱aná, ko̱ kas'ehi kju̱a̱tjo
ko̱ kju̱a̱jyu. Nkuhú n'e̱ mako̱i yjohi̱ xu̱-
ta̱ xi je tjíntuyá ani̱ma̱ha̱ ko̱ nchja̱ha̱ Nda̱
Nti̱aná. [23] Najmi tu̱ n'esihi̱n én tsujnu tsut'a
ko̱ én xi najmi tjíhi̱n sin xi nchja̱ xu̱ta̱,
a̱t'aha̱ ja yai nga yo̱ nibáha̱ ra̱ kju̱a̱chán.
[24] Xi títs'ínxát'aha̱ Nda̱ Nti̱aná najmi tjíhin
nga kju̱a̱chán kju̱ájin yjoho̱. Nda ní ts'ín
kats'ínsihi̱n ngayjee̱ xu̱ta̱. Ko̱ tjíhin nga
ka̱maha̱ ku̱a̱kúyaha̱ xu̱ta̱. Kats'ín chúkju̱a̱
ni xi ka̱mat'ain.
[25] Ni̱ma̱kju̱a̱ kat'asje yjoho̱ nk'ie nga
tsjáni̱yáha̱ xi tífi kontra̱ha̱. Kutsa Nti̱anáhá
tsjáha̱ xu̱ta̱ xu'bo̱ nga ts'i̱ínk'óntjaiya ani̱-
ma̱ha̱ nga sku̱e̱ ni xi na̱xu̱ tjín [26] ko̱ nga
ku̱a̱nkaha̱ ni xi ts'ana̱cha̱ko̱ho̱ ra̱ nda̱nin-
doo̱. A̱t'aha̱ i̱ncha kjintuyá'yún ko̱ ni xi
mjehe̱ nda̱nindoo̱ títs'ínko̱ho̱.

3

B'i̱ ts'ín tsakúya Pablo̱ xi nkú ka̱ma kintehe̱ ni nga kj'u̱a̱í ngáha Nda̱ Nti̱aná

[1] Katumankjihin ni xu'bi̱. Ni̱stjin xi
fekuhu s'e̱ ni̱stjin kju̱a'un. [2] A̱t'aha̱
ka̱maxkín xu̱ta̱ ko̱ 'yún ts'i̱ín mje to̱on.
Ngak'un ka̱ma ko̱ nk'a k'u̱a̱sje yjoho̱.
Ch'on ts'ín ku̱inchja̱ne Nti̱aná ko̱ najmi
ku̱int'é'éhe̱n xi cháha̱. Ndjá s'e̱yaha̱ ko̱
najmi sku̱e̱nkjún Nti̱aná. [3] Najmi s'e̱he̱
kju̱a̱tjo ko̱ najmi ka̱ma ni̱ma̱ha̱ xu̱ta̱.
Ku̱inchja̱yane xu̱ta̱ ko̱ najmi k'u̱éch'oho̱
yjoho̱ ni xi ku̱inchja̱ha̱ ani̱ma̱ha̱. Kjan
ka̱ma ko̱ ngju̱a̱i kontra̱ha̱ ngayjee̱ ni xi nda.
[4] Tsank'á ka̱ma, najmi ka̱ma nusihi̱n ni xi
i̱ncha ts'i̱ín, ko̱ tséjihi̱n ra̱ kju̱a̱ngak'un.
Najmi ku̱a̱ngisjai Nti̱aná. Ni xi ku̱inchja̱
níhi̱ ani̱ma̱ha̱ ku̱a̱ngisjai. [5] B'a̱ i̱ncha ts'i̱ín
xi benkjún Nti̱aná ts'i̱ín, tu̱nga xi nkú
ts'ín tjíntu kui niu̱ xi ku̱a̱kúchji nga najmi
tíjñajihi̱n nga'yún xi Nti̱aná tsjáha̱ xu̱ta̱ xi
benkjúhu̱n.
N'e̱ t'axíhi̱n yjohi̱ xu̱ta̱ xu'bi̱. [6] A̱t'aha̱
xi b'a̱ k'un, kui xi xki̱ ni'ya i̱ncha fi
ko̱ b'ana̱cha̱ha̱ jminchjín xi najmi ndjá
tjíntuyáha̱, xi kitsejíhi̱n ra̱ ngatitsun ko̱
nt'é'éhe̱n tu̱ mí nihí ni xi nchja̱ha̱ ani̱ma̱ha̱.
[7] Kui jminchjíu̱n xi tehe̱nte bangiya tu̱nga
ndahá i̱chí najmi ma bichú mankjin sisihi̱n

ni xi naxu tjín. [8] Xi nkú ts'ín játj'e Jane ko
Jambre ngji kontraha Moise nistjin nk'ie,
b'a ta ts'ín ko kui já xu'bi tífi kontraha ni xi
naxu tjín. Najmi nda kjuankjintak'uhun ko
yaha nga najmi Ntianá s'ejihin. [9] Tunga na-
jmi ngjuaindjukohó ni xi incha y'a, at'aha
ngayjee xuta skue kjuanchinihi. B'a ka-
mat'ain xi nkú nga ta kamat'ain Jane ko
Jambre.

B'i ts'ín kitsjániyáha Pablo Timoteo

[10] Ji Timoteo, ja yai sisin ni xi tsakuyá ko
xi nkú ts'ian. Ta yai ni xi mjena ts'ian, xi
nkú ts'ín s'ejinna, kjuatsentana, kjuatjona,
ko xi nkú ts'ín títs'in chúkjua ni xi tímat'an.
[11] Yai xi nkú ts'ín kitsjennkí unkiena xuta,
ko kjua'un xi kikie, ko ni xi kamat'an nanki
Antiokia, nanki Ikonio ko nanki Listra. Kit-
sjennkí unkiena xuta tunga Nda Ntianáhá
tsasinkona ajihin ngayjee ni xu'bi.

[12] Kjuaxi nga ngayjee xi mjehe skuenkjún
Ntianá ko Cristo Jesu, kui xi tsjénnki un-
kiehe xuta. [13] Tunga máha xuta ch'onk'uun
ko xi tsank'óo, 'yún ch'onk'un kama sa.
K'uanachа ko ta ch'anachaha.

[14] Tunga máha ji, ndjá tisinjñajin ni xi
tsinchiyáí, ni xi tsichu mankjihin. At'aha
yai yá xi tsakúyahi niu. [15] N'ekj'áítsjein
nga santa nkúhu nga ndyjahi yai nkú títsu
xujun éhen Ntianá. Kui xi tsje. Kui xi
tjíhin nga'yún nga tsjáhi kjuankjintak'un,
at'aha s'ejihin Cristo Jesu ko tíb'anki.
[16] Espiritúhu Ntianá kits'ínxájihin xi y'ét'a
ngayjee xujun éhen Ntianá ko kui xujun
basinkoná nga bakuyáháá xuta, nga n'ek'a
niyáháá, nga bixínyahaá má nihi xi najmi
nda tjín títs'ín, ko nga 'bai niyáháá xi nkú
ts'ín naxu ngjuaiko yoho. [17] B'a ts'ín xujun
tu xi nda xi ts'ínxát'aha ra Ntianá skue
sisihin ni xi tjíhin nga ts'iín nga ts'iín xá xi
nda.

4

[1] Nginkun Ntianá ko nginkun Cristo Jesu,
kui xi kuasehe ni xi kits'ín xuta xi tjíntu
tík'un ko xi ja k'ien nk'ie nga kj'uaíkúchji
yoho nga kj'uaítéxuma, tu xí tíbankihí ra
nga [2] t'enijmí éhen Ntianá. Tu nkú b'ahá
n'ei tu mí nistjihín ni ko tu mí chubahá ni.
T'inyaihi xuta tsa najmi nda tjín ni xi títs'ín,
ko n'ek'a niyáí, ko tjennniyáíhi. Kas'e
tehentehi kjuatsenta nk'ie nga kuakúyai
éhen Ntianá.

[3] At'aha kuichú nistjin nga najmi ta
ts'iínsihin ra xuta én nda xi bakuyáá, xi
nda ts'ínkoná. Tu sa ní incha kuangisjai
nga nkjin nkjún já maestru xi kuakúyaha
ni xi tsjoho nga kuint'é, at'aha kui niu xi
nchjaha animaha. [4] Ngjuai t'axíhin ko najmi
ta kuasínñjuhu ra én xi naxu tjín. Énchá
xi nchja xuta incha ts'iínsihin. [5] Tunga
máha ji, tu nkú chase sisinní ni xi n'ei. N'e
chúkjuai kjua'uun. N'ekjas'eihin yjohi nga
t'enijmí éhen Ntianá. Nda n'etjusuin xáhi.

[6] An bi, ja ma kamaná nku chje xi
kuichúsehe Ntianá. Ja tíbichú tiña chuba
nga k'uejñá asunntei. [7] Ja tsásinchjaha xi
fi kontraha éhen Ntianá. Ja tsichu kjet'a
niyána. Tu nkú kis'ejihínna Ntianá. [8] Ja
tíkuyána nd'ai chjí xi ts'iínkjáíhin xuta xi
ja naxu nginkun Ntianá. Nda Ntianá tsjána
niu, at'aha naxu ts'iínko xuta nistjin nga
kuase mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú. Ko
najmi tu nku an tsjána chjí xu'bo. Ta tsjáha
ngayjee xuta xi tjoho ko xi tíincha kuyá nga
kj'uaí ngáha.

*B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo ni xi mje-
he nga ts'iín*

[9] N'e kitsa xáíhi yjohi nga nibáase xatíní.
[10] At'aha nda Dema 'yún tjo saha ni xi tjín
asunntei. Ja kits'ín nga mana. Nanki
Tesalonika ngji. Nda Krescente ngá ante
Galacia ngji, ko nda Tito ja ngji ante Dal-
macia. [11] Tu nkuhú nda Luko tíjñako sana
ei. Tinchísjai nda Marko ko nibákoi, at'aha
kui xi kama kuasinkona ajihin xána. [12] Nda
Tikiko bi, nanki Efeso kits'inkjíá. [13] Nk'ie
nga nibai, nibákoní najyunna xi ts'inchjén
nistjin chunch'óon. Kui xi y'ejñá nanki
Troa, ni'yaha nda Karpo. Ko ta nibákoní
xujunna. Tu xí najmi tu n'echayaní ichí xi
tjabaxín kamandakoho.

[14] Tse nkjún kjuasti kitsjáná nda Alejan-
dro, nda xi ts'ínnda ni kicha. Nda Ntianá
k'uéchjí ngajoya ngáha ra ni xi kits'ín. [15] Ko
ji, chíhin yjohi ndo, at'aha tu xí 'yúhún ngji
kontraha én xi tíb'enijmíaá.

[16] Nk'ie nga tjun kinchjantjá yjona
nginkun já tjíxóo, najmi ch'a tsasinkona.
Ngayjee y'éntu masenna. Najmi tu
kat'axkihi ra Ntianá ni xi incha kits'ín.
[17] Tunga Nda Ntianáhá tsasinkona ko kit-
sjána nga'yún tu xi kama y'enijmíyjehena
éhen. B'a ts'ín kint'éhe ngayjee xuta xi
najmi ntje judio tjehen ra. Ts'asje'ana

Ndạ Ntiạná ngabayoọ. [18] Kọ tạ k'ụạsjejinna ạjihịn ngayjeẹ ni ch'onk'un xi tjín kọ ngjụaịkọna má batéxuma ndjịọjmi ján. ¡N'ẹkié yjoná nga tjíhịn kjụachánka santaha tụ nkjéhé ni! B'ạ kat'e.

B'ị ts'ín kits'ínkje Pablọ xujụịn

[19] Tjeihịn kjụạsuniñanạ na Priskạ kọ ndạ Akilạ kọ xụtạ xinkjín ndạ Onesiforọ. [20] Nanki Corintọ y'ejña ndạ Erastọ. Nanki Miletọ kisatéch'in ndạ Trofịmọ kọ yọ y'ejñá. [21] N'ẹ'ahị yjohị nga nibáạsẹní kintehẹ ni nga kj'ụạí nịstjin chụnch'óọn. Títs'ínkjihi kjụạsuniña ndạ Eubụlọ kọ ndạ Pudentẹ kọ ndạ Linọ kọ na Claudịạ kọ ngayjeẹ já nts'eé xi tjín ẹị.

[22] Ndạ Ntiạná Jesucristọ kat'ejñakọhi. Ngatentoọ kas'enụu kjụạndahạ Ntiạná.

Xujun xi kits'ínkjihi nda postru Pablo Tito

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo Tito

1 An Pablo, an nda musu síhin Ntianá
ko nda postruhu Jesucristo. Xi nkú ts'ín
s'ejihin xuta xi j'ájin Ntianá ko kamankjihin
ni xi naxu tjín, kui xi xána, kui nga kui
xutaha xi skuenkjúhun Ntianá. 2 Tíchuyáá
nga kuintsuba tík'un síaán. Kui niu xi kit-
súya títjun Ntianá kintehe ni nga kin'enda
asunntee, ko yaá nga najmi maha b'anacha.
3 Nd'ai ni ma, nk'ie nga ja tsichu chuba,
ajihin én xi kik'aina nga k'uenijmíá y'éjña
chji Ntianá ni xi kitsú. Ntianá xi maha
ts'ínk'ankiná kitsjána kui xóo.

4 Tífaniñaha Tito, ji ntína at'aha nkuhú
xi s'ejinná. Kas'ehi kjuanda ko kjuajyu
xi tsjáná Ntia Na'miná ko Jesucristo xi
ts'ínk'ankiná.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Tito xá xi ts'iín

5 Kits'ink'íéjñaha xjo Creta tu xi
k'uéndahani ni xi kindyjat'a sa yo ko tu
xi k'uai xáha ri jácháha xuta ninku xi tjín
xki nanki xi tjín yo. Kixinya chich'ihin ni
xi n'ei. 6 Kama s'et'a xá xi najmi tjín ni xi
chubayanéhe ra, xi nkuhú maha chjuúhun,
xi tjíhin ntí xi s'ejihin Ntianá ko naxu incha
ts'ín ntíhi ko nt'é'én.

7 At'aha nku nda xi kuasehe ninku, kui xi
tíjñaha nga kúnnta ni xi ts'e Ntianá. Kui
xáha. Kui nga kas'et'a xáha nku nda xi
najmi tjín ni xi chubayanéhe ra, xi najmi
ngak'un, xi najmi stinta, xi najmi b'atihi
nga 'bi binu, xi najmi kjánko xuta ko najmi
mjehe toon xi ch'on ts'ín sakú. 8 Nda xi
ts'ínkjáín níhi xuta ni'yaha machjén, xi
tsjoho ts'ín ni xi nda, xi nda basehe ni xi
ts'ín, xi naxu ts'ín, xi benkjún Ntianá, xi
maha b'éch'oho yjoho ni xi mjehe animaha.
9 Ni xi kuakúya tjíhin nga ni xi tsangiya
nibaha ra, tu xi b'a ts'ín kama tsjániyá
sisihin ra xuta ko kama k'uéjña chjihi já xi
tífi kontraha ni xi bakúya.

10 At'aha tjín nkjún xi ngji t'axíhin én
xi naxu, xi tu a éhén ni xi bakúya ko
b'anachaha xuta. Xi incha bakúya nga
n'e ni circuncision, kui xi 'yún b'a incha
ts'ín. 11 Najmi ta k'uaintehe ra nga b'a
incha ts'iín jái, at'aha ni xi najmi tjíhin nga
kuakúya tíincha bakúya. B'a tíincha ts'ín tu
xi títs'ín nganа ndaha toon. Ja nkjin xuta
ts'ínndyjajihin.

12 Santaha nku nda profeta xi ts'e jóo b'a
kitsú: "Xuta Creta én tsank'á nchja tehente.
Ch'onk'un jóo xi nkúhu chu ch'onk'un, xu-
ta ts'e xi najmi tsehe." 13 Kjuaxi kjáíhin ni
xi kitsú ndo. Kui nga ndjá chubakohoni jóo
tu xi incha skue sisihin ni xi s'ejinná 14 ko
tu xi najmi ngjuénñjuhu ra én tiyaha xuta
judio ko ta ndaha ni xi b'éne'yúhun já xi
ngji t'axíhin ni xi naxu tjín.

15 Je ngayjee ni xi tjín ko ma n'echjén tsa
je tjíntuyá animaha xuta, tunga najmi tjíhín
ni xi je ngat'a ts'e xuta xi chuntí tjíntuyáha
ko xi najmi s'ejihin Ntianá. At'aha ngas-
ten ts'ínnkjink'un ko ja tsatsun kjuankjin-
tak'uhun. 16 Kui xi tsu nga be Ntianá tunga
ni xi incha ts'íhín bakúchji nga najmi be.
Kui xi ch'onk'un, najmi nt'é'én, ko najmi
maha ts'ín ni xi nda.

2

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Tito xi nkú ts'ín tjíhin nga kuakúyaha xuta ninku

1 Tunga máha ji, takúyai ni xi y'aha ra ni
xi nda ts'ínkoná xi tsinchiyáí. 2 B'a t'ihin
já xi ja chá nga kixi incha katjiko yjoho,
incha katenkjún yjoho, nda incha katasehe
ni xi incha ts'iín, nda incha katumankjihin
ni xi s'ejinná, ko incha kas'ehe kjuatjo ko
kjuatsenta.

3 Ko jminchjín xi ja chá b'a ta ts'ín incha
katenkjún Ntianá, najmi tu én tsank'á incha
k'uasjené xuta ko najmi tu 'yún incha k'úí
binu. Incha katakúya ni xi nda 4 ko in-
cha katsjániyáha jminchjín xi kjintí sa nga
ts'iíntjo x'ihin ko ntíhi, 5 ko nga nda incha
katasehe ni xi incha ts'iín, nga je kas'entuyá
animaha, nga incha kuasehe ni'yaha ko nda
incha s'entuyáha, ko nga incha skuenkjún
x'ihin. B'a ts'ín chankjúhun éhen Ntianá.

6 Ko já istiu b'a ta t'ihin nga nda incha
katasehe ni xi incha ts'iín. 7 Ngatentee
ni xi n'ei, nda n'ei tu xi b'a ta incha
ts'iíhin. Nga kuakúyai, katuma chji nga kixi
tjíyahi ko nga tíyankjúín yjohi. 8 Én nda
katitju tsu'bai, én xi najmi tjín xi nkú ts'ín
n'enijéhe ri. Kui niu xi ts'iín nga kama
subaha ra já kontra, at'aha najmi sakúhu
nkú ts'ín ch'on ts'ín kuinchjayanehená.

9 Ko b'a t'ihin já musu xi kich'atse nga
tehente katenkjún já ntiaha ko kats'ín ni
xi sasíhin jóo. Najmi tjíhin tsa kuinchja
tsa'ako jóo 10 ko tsa ndyjé ts'iíhin. Tu sa ní
incha katakúchji nga ma ma 'yún k'aán jóo,
tu xi ngayjee ni xi ts'iíhin chankjúhuná én xi
b'éjña chjiná Ntianá xi ts'ínk'ankiná.

11 Ntianá ja y'éjña chjihi ngatentehe xu-
ta kjuandaha, kui xi ts'ínk'ankiná 12 ko
bakúyaná nga k'úéch'oohó yjoná ni xi na-
jmi je nginkun Ntianá ko ni xi nchjaha
animaná ei asunntei, nga nda chasehé ni
xi n'eé ko nga naxu n'eé ko nga chankjáán
Ntianá nk'ie nga tintsuba saá ei asunntei.
13 Chúya saha raá ma ni nda xi tíchuyáá,
kui niu xi nistjin nga chaá kjuachánkaha
Jesucristo, kui xi Ntianá xi chánka ko xi
ts'ínk'ankiná. 14 Kui xi kitsjá yjoho nga
kin'ek'ien ngandaná tu xi k'uasjejihinná
ngayjee ni xi najmi ndoo ko ts'iín je nku
naxinantá xi kui ts'e, xi ngayjehe k'un mje-
he ts'iín ni xi nda.

15 Kui nii xi takúyai. Tjenniyáíhi xuta
ko n'ek'a niyáí. Najmi tu jo jan katumahi
nga b'a n'ei. Najmi tu ch'a xi tu tohón
katumaha ji.

3

B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjíhin nga incha ts'iín xuta ninku

1 N'ekj'áítsjeihin xuta ninku nga
katenkjún já títjuun ko já tjíxóo. Incha
kant'é'éhen ko incha kat'entu nda nga
incha ts'iín ngayje tíkjá ni xi nda. 2 Ndaha
nku xuta najmi tu ch'on ts'ín incha
kuinchjane ko najmi tu ch'a xi kjaánko.
Nda ní ts'ín incha kas'eyaha. Ko kate xuta
nga nimakjua incha tjíntuyáha.

3 Atʼaha nistjin nk'ie ta tu xí sináá. Najmi
kinu'yá'één, ngakjá kin'enkjíntak'aán, ko
nkjin tíkjá ni xi nchjaha animaná tjí'yúhun
ñá ko ni xi mjehe yjonintená. Kjuakjan ya
ko kjuaxintak'un tintsubajián. Kits'ín un-
kiená xuta ko b'i ngján kin'e unchaá xinkiá.
4 Tunga nk'iehé nga kis'ejña chji kjuandaha
Ntianá xi ts'ínk'ankiná ko kjuatjo xi tjíhin,
5 kits'ínk'ankiná. Najmi ngat'aha tsa nda
tjín ni xi kin'eé, tsa kui kjuaha nga b'a
kits'íhin. B'a ní kits'ín at'aha kama nimaha
ñá. Kits'ín jená nk'ie nga kits'ín tsin tsetse
ngáhaná ko Espirituhu kits'ín tsetsená.

6 Tu ngat'aha ni xi kits'ín Jesucristo xi
ts'ínk'ankiná, najmi kits'ínxkín Ntianá nga
kitsjáná Espirituhu. 7 Ko tu ngat'aha kjuan-
daha Ntianá kits'ín nga naxu tsichu maá
nginkun. B'a kits'ín tu xi n'ekjáíhin raá ni
xi tíchuyáháá, kui xi tsuhu ra nga kuintsuba
tík'un síaán.

8 Ma n'e s'ejin én xu'bi ko mjena nga
takuyáí sisin nii, tu xi xuta xi s'ejihin ra
Ntianá ts'iínkjas'ehen ra yjoho nga ts'iíhin
ni xi nda. Tu xí ndahá tjín ko basinkoná nga
b'a n'eé. 9 Xi mjehe nku én k'uésintjáíhi,
tiyú t'axíhin. Najmi tu n'esihin xi b'ésiyáha
ntje chá xi y'aha ra ko ta ndaha xi b'ésiyáha
ko kjántjaihi kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen
Moise. At'aha najmi basinkoná kui kjuastiu
ko najmi tjíhin sin.

10 Xi kuakjánya xuta ninku, chubakoi tsa
nku ko tsa jo niyá tjíhin. Tunga tsa na-
jmi ts'iínsihin, najmi ta k'uaintehe ra aya
ninku. 11 Yai nga xi b'a títs'íun, kui xi ja
kits'ínkatsún suba yjoho ko niyáha ngatit-
suun tsú'baya. Ta kuihi tífiko yjoho xi má
nga ndyja.

B'i ts'ín kitsúyaha Pablo ni xi mjehe nga ts'iín Tito

12 Nk'ie nga ts'inkjísehe nda Artema ko
a ra nda Tikiko, n'e kitsa xáihi yjohi nga
nibáasení nanki Nikopoli. At'aha ja tjín-
dana nga yo ts'inkj'a nistjin chunch'óon.
13 Nda tisinkoi nda Zena, nda xi nchjantjai
xuta, ko nda Apolo, tu xi ts'iínndjuúhu
niyáha ko tu xi najmi chumi nihi xi ndy-
jat'aha ra. 14 Katangiya xuta ts'añá nga
ts'iín ni xi nda ko nga tsjáha xuta ni xi
machjéhen. B'a ts'ín incha saájihin ni xi
ts'e Ntianá.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

15 Títs'ínkjihi kjuasuniña ngayjee xuta xi
tjíntukona ei. Tjeihin kjuasuniña xuta xi
tjoho ñá at'aha nkuhú xi s'ejinná.

Ngatento kas'enuu kjuandaha Ntianá.

Xujun xi kits'ínkjihi nda postru Pablo Filemon

B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo Filemon

1 An Pablo kjíiya'yán ngat'aha Cristo Jesu.
An ko nda nts'eé Timoteo tísuniñaihi nda
Filemon. Tjo nkjúnna ji. Ji xi ta tín'exát'aihi
Cristo. 2 Tísuniña yaihi nichjaá Apia, ko nda
nts'eé Arkipo xi ta títs'ín nga'yún ngat'aha
Cristo, ko xuta ninku xi ma ñjakú ni'yahi.
3 Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná
Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo.

B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín nchjantjai Filemon

4 F'áítsjenna ji nk'ie nga nchjaka Ntianá.
Tehente tsja máb'achjíhi 5 nga tí'miyana xi
nkú ts'ín tjohi ngayjee xuta xi Ntianá kits'ín
ts'e ko xi nkú ts'ín n'e s'ejin Nda Ntianá
Jesu.
6 Bankihi Ntianá nga xi nkú ts'ín n'e s'ejin
ni xi ngujihín n'e s'ejián, kui xi kats'ínxájin
kjuankjintak'uhin tu xi b'a ts'ín kamankji-
hin ri ngayjee ni nda xi tjínná ngat'aha
Cristo Jesu. 7 Tsjo nkjún tjínna ko sakúna
nga'yún ngat'aha xi nkú ts'ín tjohi xuta
ninku. At'aha ngat'ahi, nda nts'é, kisakú
nga'yúhun animaha xuta xi ts'e Ntianá.

B'i ts'ín nchjantjai Pablo Onesimo

8 Kui b'a maha, ndaha tsa ngajoho Cristo
kama kuinchjako masen masehen ni xi
tjíhin nga n'ei, 9 tunga tu sa ní tíbankihi ni
xi xíhin at'aha tjoná xinkjá. An Pablo xi
ja kama chá ko kjíiya'yán nd'ai tu ngat'aha
Cristo Jesu 10 tíbankihi nku kjuanda ngat'a
ts'e Onesimo. Kui xi ja tsichu ma xi nkú
joyaha tsa ntína ei aya nubayóo. 11 Kui xi
najmi kamachjéhin nistjin nk'ie tunga nd'ai
ji ko an machénná ndo.
12 Títs'inkjíse ngáhara. N'ekjáíhin xi
nkúhu tsa an niu. 13 Mjena nga k'úéjñako
sana ei tsakai tu xi ngajohi ts'iínxát'ahana
ei má nga kjíiya'yán tu ngat'aha én nda
tsuhu Nda Ntianá. 14 Tunga ndahá nku
ni najmi mjena chuba ts'ian tsa najmi
tjínkuhu tak'uin, tu xi animahi nibaha
ra kjuanda xi n'ení ko najmi an ts'in
kjua'yúhunra.
15 Kutsa kuihí kjuaha ngji t'axíhin ri One-
simo chuba nistjin, tu xi n'ekjáín sín ngáha
ri nd'ai. 16 Tunga najmi ta xi nkúhú ni tsa
nku nda musu xi kich'atsei chasehi. Tu sa ní
chasehi xi nkúhu nku nda xi 'yún chjí saha
ra nga nku nda musu. Ngat'a ts'an ndats'é
ja tsichu ma ndo ko tjona. Ngat'a ts'i 'yún
chjí saha ra ndo, at'aha ta ts'iínxát'a ngáha
ri ko ta s'ejihin Nda Ntianá xi nkúhu ji.
17 Kui b'a maha, xihi yaní nga nkuhú
tinchajián ni xi ngujihín s'ejinná, n'ekjáín
ngáha ri Onesimo xi nkúhu tsa an niu.
18 Tsa tjín má najmi nda kits'ínkohi ko
tsa tjín ni xi tjehen ts'i, kuentana t'et'ai
niu. 19 An k'uechjá ni xi tjehen. An Pablo
ntuna tíb'et'áhana xujuin nga b'a ts'ian,
ndaha tsa kama ts'inkj'áítsjehen ni xi tjehin
ts'an. Ngat'ana tinchihinni. 20 Ji nda
nts'e, at'aha tjohi Nda Ntianá, kasakújinna
ji nku kjuanda. Tjen nga'yíhin animana tu
ngat'aha nga nkuhú kich'aá Cristo.
21 B'a ts'ín tíb'et'áha at'aha behe k'an
nga kuinú'yá'énní. Be nga 'yún n'etjusun
sai ni xi tíbankihi. 22 Ko ta tíbankihi kj'aí
sa ni. T'endaní nku ante ni'yahi, at'aha
tíbinchihuu Ntianá nga kama kfínsenuu.
Tu tíkuyáhá ra nga b'a kama.

B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin

23 Títs'ínkjihi kjuasuniña nda Epafra. Ei
ta kjiya'yúnkona ngat'aha Cristo Jesu. 24 Ko
ta títs'ínkjihi kjuasuniña nda Marko, nda
Aristarko, nda Dema ko nda Luko. Kui jái
ta y'anjikona xá xi títs'ian.
25 Kjuandaha Nda Ntianá Jesucristo
kas'eyaha animanuu.

Xujun xi kin'ekjíhi xuta xi ntje Hebreo tjehen ra

B'i ts'ín tís'ejña chji nga kinchjakoná Ntianá nk'ie nga kits'ín nibá Ntíhi

1 Nkjin niyá ko kj'aí kj'aí ts'ín kinchjako
Ntianá ntje cháná. Já profeta kits'ínchjén
nga kinchja nistjin nk'ie. 2 Tunga nistjin
fekuhu xi kich'aá nd'ai Ntianá kits'ín nibá
Ntíhi nga j'ai nchjakoná ngajoho. Kui Ntíu
xi kits'ínchjén nga kits'ínnda asunntee ko
nk'a ján, ko kitsjáha nga kama ts'e ngayjee
ni xi tjín.

3 Ajihin Ntíu sakúchji kjuachánkaha
Ntianá ko kui xi bakúchji kjuatík'uhun
Ntianá. Kui xi ts'ín nga s'e ngayjee ni xi tjín
tu ngat'aha nga'yún chánkaha éhen. Nk'ie
nga ja kikjexínná ngatitsunná nga kits'ín
jená nginkun Ntianá, ngjik'iejñat'aha
Ntianá nk'a ján.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga 'yún nk'a tjen Jesu nga ntítsjee

4 'Yún nk'a kin'etsjen nga ntítsjee, at'aha
tu nkuhú kui xi 'mi Ntíhi Ntianá. 5 B'i
kitsúhu Ntianá nga kinchjako:
Ji xi Ntína,
an xi tsichu ma Na'mihi.
Ndaha nku ntítsje najmi b'a kik'ihin. B'i
ts'ín kinchjanijmíyaha Ntíhi:
An xi kama Na'mihi,
ko kui xi kama Ntína.
Nk'ie nga b'a kitsú, najmi ntítsjee kinch-
janijmíyaha.

6 Nk'ie nga kits'ín nibá Ntí tjuhun asun-
nteee, b'i kitsú:
Ngatenteee ntítsjena kats'íntsjoho.
7 Ko b'i ts'ín kinchjanijmíyaha ntítsjee:
Ntítsjena, kui xi xi nkúhu ntjo.
Ko xi ts'ínxát'ana, kui xi xi nkúhu njai nd'í.
8 Tunga b'ihí ts'ín kinchjanijmíyaha Ntíhi:
Ntia ní, ji xi kuatexumai sín,
ko kuatexumai sisin nk'ie nga kuatexumai.
9 Tsjohi ni xi naxu tjín,
ko najmi sasíhin ni xi najmi nda.
Kui nga j'ajíhin ra an xi Ntiahi,
ko 'yún kitsjaha kjuatsjo nga xi tjíntujíhin.
10 Ko b'i ta kitsú sa:
Ji xi Ntia,
nga tuts'ihin ni kin'endai asunntei,
ko ntsai kin'endakohoni nk'a ján.
11 Kfe ngayjee ni xu'bi,
tunga ji tu nkú kuinchunní.
Kama chá ngayjee niu xi nkú joyaha tsa
najyun.
12 Kama b'a n'eihi xi nkúhu nku najyun,
ko n'ek'óntjaiyai
xi nkú ts'ín n'ek'óntjaiya nku najyun.
Tunga ji bi najmi k'oóntjaiyai,
ko ndaha nku nistjin najmi kama chái.
13 Ndaha nku ntítsje najmi b'i kik'ihin:
Tinchint'ání má batexuma,
k'uentú maná xi fi kontrahi kinte tsukui.
14 At'aha ntítsjee bi, kui xi ntjo xi
ts'ínxát'aha Ntianá. Kui xi n'e nibá tu xi
basinkoho xuta xi ts'iínkjáíhin nga k'uanki.

2

B'i ts'ín tís'ejña chji nga tjíhin nga n'esihiín én xi kits'ín nibáná Ntianá

1 Kui kjuaha tjíhin nga 'yún n'esihin raá
ni xi kinu'yáá, tu xi najmi kuankín t'axíhin
raá ni xi ts'e Ntianá. 2 At'aha santaha én
xi kits'ínkjas'en ntítsjee kis'ehe nga'yún ko
kits'ínkjáíhin chjí xi kanéhe ngayjee xuta
xi kits'ín ngatitsun nga najmi kint'é'éhen
éen. 3 Kui nga nd'ai, ¿nkú ts'ín kuitjunki-
hinná tsa najmi n'esihiín én chánka xi
ts'ínk'ankiná? Tjun Nda Ntianá kitsúya
xi nkú ts'ín kuankihiná ko as'ai xi incha
kint'éhe nga b'a kitsú kitsúya kixi ngáhaná
kui niu. 4 Ko Ntianá ta tsakúchji nga kjuaxi
éen. Kits'ín ni xi bakúchji kjuachánkaha ko
nga'yúhun ko nkjin tíkjá kjuankjún, ko xi
nkú ts'ín mjehe kits'ínndzjoná kjuanda xi
tsjá Espiritu.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga xi nkúhu ñá j'ai ts'ín ma yjoho Jesu

5 Asunnte xi tíchubanijmíyahaná, xi as'ai
nibáhá, najmi aya ntsja ntítsjee y'éjñaya
Ntianá, tsa kui xi incha kuatéxumaha.
6 Tjít'a xujun éhen Ntianá má nga b'i kitsú
nku xi kinchja:
¿Yáha xuta, nga najmi ndyjajihin
kjuankjintak'uhin?
¿Á ch'axkihi ri xuta, yáha kui?
7 Chubahá 'yún kinte kin'e mai nga ntítsjee,
ko kik'aihi kjuachánka ko nga chankjún.
8 Aya ntsja y'entuyáí ngayjee ni xi tjín asun-
nteee.

Nk'ie nga aya ntsja xuta y'éntuyá Ntianá
ngayjee ni xi tjín, ndaha nku ni najmi y'éjña
ndaí ma. Tunga nk'iehé nga chasehéé,
yaá nga najmi ngayjee niu tjíntuyáyje aya

ntsja. [9] Tunga yanáá xi nkú ts'ín Jesu. Tu chubahá 'yún kinte kin'e ma nga ntítsjee. Kik'aihi kjuachánka ko tíyankjún at'aha j'ajin ngabayoo. Tu ngat'aha kjuandaha Ntianá ngabayaha Jesu ngandaná kamaha.

[10] Tu xi nkjin kamaha ntíhi Ntianá xi sakúhu ra kjuachánka, Ntianá xi kits'ínnda ngayjee ni xi tjín ko ngat'aha Ntianá tjíntuhu niu, kits'ín nga ajihin kjua'uun kama Cristo xi tjíhin nga kama, tu xi ts'iínk'ankihi xuta. [11] At'aha xi ts'ín je xuta nginkun Ntianá ko xuta xi n'e je, nkuhú maha Na'mihi. Kui kjuaha nga najmi ma subaha ra Ntíhi Ntianá nga nts'e tsuhu ra xuta xu'boo.

[12] Tjít'a xujun éhen Ntianá má nga b'a kitsú:
Ji k'uenijmíhi já nts'é,
ko ts'intsjoho ajihin xuta xi ma ñjakú nga ts'íntsjohi.
[13] Ko b'i kitsú ya:
Kama 'yún tak'an Ntianá.
Ko b'a ta kitsú sa nginku niyá:
Á an ei síijñaka ntíhi Ntianá xi kitsjána.

[14] Xi nkú ts'ín yjoninte y'a ntí xi tíinchako Jesu, kui nga b'a ta kik'iehe. B'a kik'ie tu xi nk'ie nga kuayáha ts'iínkjehe xi batéxumaha ra ngabayoo, kui xi ndanindoo. [15] B'a ts'ín kits'ín ndaíhi ra ngatentee xuta xi y'entuhu xi nkúhu xuta musu xi kich'atse at'aha kitsankjún ngabayoo.

[16] At'aha tíjña chji chji nga najmi ntítsjee j'aisinko. Xi ntjehe ní Abraham y'aha ra, kui xi j'aisinko. [17] Kui kjuaha nga j'ai ts'ín maha yjoho xi nkúhu já nts'e, tu xi nginkun Ntianá tsichu maha nku nda na'mi títjun xi ma nimaha xuta ko xi kixi fiko xáha, tu xi kama b'a ts'ín tsjáha ra chje Ntianá nga k'uéchjí ngatitsuhun xuta. [18] Kikie kjuanima ko kichjut'ayák'un. Kui kjuaha nga ta ma basinkoho nd'ai xi chjut'ayák'uhun.

3

B'i ts'ín tís'ejña chji nga 'yún nk'a tjen Jesu nga Moise

[1] Kui b'a maha, já nts'e, jun xi kin'e jenuu ko j'ájinnuu Ntianá nga kjuáts'enuu, n'enkjíntak'un sisiun yáha Jesu. Kui xi y'éxáha Ntianá ko kui xi nda na'mi títjun xi s'ejinná. [2] Kui xi kixi kits'ín nginkun xi kitsjá xáha, xi nkú ts'ín Moise ta kixi ngjiko xáha ajihin ngayjee xuta xi ts'e Ntianá.

[3] 'Yún chánka sa kjuachánka xi kikanéhe Jesu nga xi kikanéhe Moise. B'a kama xi nkú ts'ín 'yún chánka sa kjuachánka xi ts'ínkjáíhin nda xi ts'ínnda nku ni'ya nga kjuachánka xi sakúhu ni'yoo at'aha tsjo tjín. [4] Tu má ni'yahá ni, tjín xi ts'ínndaha. Tunga ngayjee ni xi tjín, Ntianá kits'ínnda.

[5] Nku nda musu xi kixi ngjiko xáha ajihin xutaha Ntianá kama Moise. Kui xi y'éjña chji ni xi kuitsu Ntianá askahan. [6] Cristo bi, ta kixi fiko xáha, tunga Ntíhí tí'mi bi. Kui nga batéxumaha ra ni'yaha Ntianá. Ko ni'yoo, kui xi ñá nd'ai. Ni'yaá tsa tu nku ndjáhá kuinchajián ni xi ma 'yún tak'aán ko tsjo maná at'aha tíchuyáhaá ni xi tsjáná Ntianá.

B'i ts'ín tís'ejña chji ni xi maha xi fi t'axíhin Ntianá

[7] Kui b'a maha, n'esihin ruu xi nkú ts'ín tjít'a ni xi títsu Espiritúhu Ntianá:
Tsa nd'ai kuinú'yó ntaha,
[8] najmi tu ndjá b'eyo aniimanuu,
xi nkúhu já xi kits'ínkj'a t'axín énna,
nistjin nga kikjut'ayák'unna nanki kixiu.
[9] Yo kikjut'ayák'unna ntje chánuu xi nkú k'an,
ndaha tsa yachán nú kikie ni xi kits'ian.
[10] Kui nga kits'inkjankohona xuta xi kis'e nk'ie
ko b'a kixian:
"Ja kindyjajihin jái,
ko najmi mjehe incha k'úémajin ni xi ts'an."
[11] Kui nga kama kjahanna
ko ts'intjusan ni xi kixian,
nga najmi kjuas'en xuta xu'boo,
má nga ts'iínkj'áíya xuta xi ts'an.

[12] Chúhuun yjonuu, já nts'e. Najmi tu kas'e ajinnuu xi najmi nda tjíya aniimaha, xi najmi s'ejihin, xi ngjuai t'axíhin Ntianá xi tíjña tík'un. [13] Tu sa ní xki nistjin b'i ngján tjen nga'yúhuun xinkiu nk'ie nga tíjña sa nistjin xi títsu éhen Ntianá, tu xi ndaha nku xi tjín ajinnuu najmi k'uanachaha ra ngatitsuun ko ndjá s'eya aniimaha. [14] Tísakút'aná nd'ai ni xi ts'e Cristo, tunga tjíhín ni nga tu nku ndjáhá kuinchajián xi nkú ts'ín kama 'yún tak'aán Ntianá nk'ie nga tuts'ihin ni. B'a n'eé santaha nistjin xi fekuhu.

[15] At'aha tínchjako saná éhen Ntianá xi b'i ts'ín tjít'a:
Tsa nd'ai kuinú'yó ntaha,
najmi tu ndjá b'eyo aniimanuu,

xi nkúhu já xi kits'ínkj'a t'axín énna.

16 ¿Yá xuta̱ha xi kint'é tunga kits'ínkj'a
t'axíhín éhen Ntianá? ¿A najmi ngaten-
teehé xuta̱ xi tsitjukoo Moise Egiptoo? 17 ¿Koo
má xuta̱ha xi kits'ínkjankoo Ntianá yachán
nú tjíhin? ¿A najmi xi kits'íhín ngatitsun?
Kui xi kis'entu yjoninte k'iehen ante kixiu.

18 Koo nk'ie nga b'a̱ kitsú kixi kixi Ntianá
nga: "Najmi kjuas'en xuta̱ xu'boo má nga
ts'ínkj'áíya xuta̱ xi ts'an", ¿yá xi kits'ínkjó
nga b'a̱ kitsú? ¿A najmi xuta̱ xi najmi
kint'é'éhén? 19 Kui nga yahaná nga najmi
kama incha jas'ehen at'aha̱ najmi kis'ejihin
Ntianá.

4

B'i ts'ín tís'ejña chji nga xuta̱ xi ts'e Ntianá kjuas'en ante xi má nga ts'iínkj'áíya

1 Kui b'a̱ maha, b'a̱ títsu saha nd'ai éhen
Ntianá xi títsuya títjun nga kuitjás'eén má
nga tsjá Ntianá nga ts'iínkj'áíya xuta̱ xi
ts'e. Tunga tjíhín ni nga kjúántaha raá
yjoná tu xi najmi s'ehe xi natsin k'úéntu.
2 At'aha̱ ñá ta̱ kis'enijmíná én nda tsuhu
Ntianá. Kama xi nkú ta̱ ts'ín kis'enijmíhi
xuta̱ xu'boo. Tunga máha kui, najmi tsakj'á
kjuanda xi y'a éen at'aha̱ najmi kis'ejihin én
xi kik'inyaha̱.

3 Tunga ñá xi ja kis'ejinná kuitjás'eén má
nga ts'iínkj'áíya xuta̱ xi ts'e Ntianá. B'i
kitsú Ntianá:
Kui nga kama kjahanna
koo ts'intjusan ni xi kixian,
nga najmi kjuas'en xuta̱ xu'boo,
má nga ts'ínkj'áíya xuta̱ xi ts'an.

B'a̱ kitsú ndaha tsa ja kama ndjuúhu
xáha̱ Ntianá nistjin nga kits'ínnda asun-
ntee. 4 At'aha̱ b'i ts'ín tjít'a xujun éhen
Ntianá ngat'a ts'e nistjin xi yatuu:
Nistjin xi ma yatuhu
kama ndjuúhu ngayjee xáha̱ Ntianá
koo kits'ínkj'áíya.
5 Koo b'a̱ ta̱ títsu ya:
Najmi kjuas'en xuta̱ xu'boo,
má nga ts'iínkj'áíya xuta̱ xi ts'an.

6 Kui b'a̱ maha, ndyjat'a sa xuta̱ xi
kjuas'en yoo. At'aha̱ xi tjun kis'enijmíhi én
nda tsuhu Ntianá najmi kint'é'én, kui nga
najmi jas'ehen yoo. 7 Koo kui nga ta̱ y'éjñahá
ngáha Ntianá kj'ai nistjin, kui xi nd'ai.
Askahan nga ja j'a nkjin nú, kits'ínkinchja
David nga b'i kitsú xi nkú nga ts'ín ja
kab'et'á ei:
Tsa nd'ai kuinú'yó ntaha̱,
najmi tu ndjá b'eyo animanuu.

8 At'aha̱ tsa Josue kitsjáha̱ xuta̱ xu'boo nga
incha ts'iínkj'áíya, najmi tjín xi nkú ts'ín
kj'aí nistjihin ta̱ k'uéjña ngáha Ntianá. 9 Kui
kjuaha nga tíjña sa nga ts'iínkj'áíya xuta̱ xi
ts'e Ntianá xi nkú ts'ín kits'ínkj'áíya Ntianá
nistjin xi yatuu.

10 At'aha̱ xi kjuas'en má nga tsjáha̱ Ntianá
nga ts'iínkj'áíya, kui xi ja kama ndjuúhu
xáha̱ xi nkú ta̱ ts'ín Ntianá kits'ínkj'áíya nga
ja kama ndjuúhu xá xi kits'ín. 11 Kui nga
n'ehená nga'yún nga kuitjás'eén má nga
ts'iínkj'áíya xuta̱ xi ts'e Ntianá, tu xi najmi
s'ehe ajinná nku xi kuijne, tsa b'a̱ ta̱ ts'iín xi
nkú nga kits'ín xuta̱ xi najmi kint'é'én.

12 Éhen Ntianá najmi ni k'ien. Tjíhin
nga'yún. Kui xi 'yún yjo sa nga ngayjee
kicha xi yjo nga jo ngaba. Nga masehen
animaná koo espirituná fas'enjin nga bateya,
koo nga masehen má tjíxanyaha̱ nintaná
koo na'yuhu nintaná fas'enjin nga bateya.
Base sisin ni xi n'enkjíntak'aán koo xi nkú
ts'ín tjíya animaná. 13 Najmi tjín ni xi ka-
manda xi najmi tíbe Ntianá. Tjíntu chji chji.
Najmi tjín ni xi tjíntu'máha̱ xi tjíhin nga
n'ekjas'eheén kuenta̱.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga Jesu xi nda̱ na̱'mi títjunná

14 Kui nga tjíhin nga tu nku ndjáhá kuin-
chajihinná xi s'ejinná. At'aha̱ tíjñaná nku
nda̱ na̱'mi títjun chánka xi tsichu ndjiojmi
ján, kui xi Jesu Ntíhi Ntianá. 15 Koo Nda̱ na̱'mi
títjunná, kui xi maha̱ base nimaná nk'ie
nga najmi ndjá tjíyaná, at'aha̱ koo ta̱ kui ta̱
kichjut'ayák'un xi nkúhu ñá, tunga ndahá
ichí najmi kits'ín ngatitsun. 16 Kui nga na-
jmi tu jo jan kas'eyahaná nga kfink'úhuún
Ntianá xi batéxumaná koo xi tjíhin kjuanda,
tu xi b'a̱ ts'ín kama nimaha̱ ra̱ ñá koo sakúná
kjuandaha̱ xi kuasinkoná nistjin nga un
skuená.

5

1 Ajihin xuta̱ chj'ajin ngayjee xi ma nda̱
na̱'mi títjun koo 'bai xáha̱ nga kui xi tsjén
títjuhun xuta̱ nginkun Ntianá, tu xi tsjáha
chje koo ts'iínk'ien chu tu xi kama ndy-
jat'aha ngatitsuun. 2 Be xi nkú ts'ín base
nimaha̱ xuta̱ xi machjéhen nga sakúyaha̱

ko xi kindyjajihin, at'aha nda na'mi títjuun ta xutahá niu. 3 Kui nga machjéhen nga ta tsjáha chje xi ts'e tu xi kama ndyjat'aha ra ngatitsuhun, xi nkú ts'ín ta tsjá chjehe xuta naxinantóo.

4 Nk'ie nga b'i tsu xá xi ts'ín jóo, najmi kui b'et'a xá suba yjoho. Ntia níná tsjá xá xu'bi, xi nkú ta kamat'ain Aaron nistjin nk'ie. 5 Cristo bi, nk'ie nga kama nda na'mi títjun, najmi kui suba ts'asje nk'a yjoho. Ntia níná xi b'a kits'ín. B'i kitsúhu:
Ji xi Ntína,
an xi tsichu ma Na'mihi.
6 Ko b'i ta ts'ín tjít'a ya éhen Ntianá:
Ji xi nda na'mi tu nk'éhé ni.
B'a ts'ín tíjña xáhi
xi nkúhu xá xi ts'e nda na'mi Melkisedec.

7 Nk'ie nga y'ejña Cristo asunntei, animaha ngjikj'áha ra nga kinchjako Ntianá ko kikjaníndzjo ntánkun. Tsankihi Ntianá nga ts'iínkj'a t'axíhin ngabayoo, ko tsasínñju Ntianá ni xi kitsú at'aha tu xí kits'ínkjas'ehén ra yjoho Ntianá. 8 Ndaha tsa kui xi Ntíhi Ntianá, tunga j'ajihín kjuanima. B'a ts'ín kikiehe ni xi 'mihi nga nuú'yá'één. 9 Ko nk'ie nga ja kama xi tjíhin nga kama, tsichu ma xi tu nkjéhé ni ts'iínk'anki ngayjee xuta xi kuint'é'éhen. 10 Ko Ntianá kits'ín maha nda na'mi títjun nga kitsjáha xá xi tjehen ra Melkisedec.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga tjíhin nga kfinndjukaá xi s'ejinná

11 Ngat'a ts'e ni xu'bi tjín nkjún sa ni xi kuixíin kai, tunga 'nihí tjín nga k'úéjña chjiihi, at'aha ja najmi ta kitsa mankjihinnuu. 12 Ja ní nd'ai tjíhin nga kamo já maestru kai, tunga tu yje machjén sahanuu xi kuakúyanuu nku niyá sa ni xi tjun binchiyáá éhen Ntianá. Jun ja ta tsichu ma ngáhanu xi nkúhu ntínta xi machjéhen ntáchiki. Kui xi najmi nichine nda machjéhen. 13 Ngatenteee xi baki, kui xi ntínta ko najmi kjee be má nihi xi naxu nginkun Ntianá. 14 Tunga nichine ndoo, já xi chóo ma kjine. Kui xi ts'ínchjén tehente kjuankjintak'uhun ko mankjihin má nihi xi nda ko má nihi xi najmi nda.

6

1 Kui b'a maha, ja kuichu chuba nga k'úéntaá ni xi tjun binchiyáá Cristo, tu xi tu nku kfinndjunáá ni xi ndyjat'áná nga chaá. Najmi chubaha nga ta sakúya ngáhaná nga kfinchj'a ngáha raá animaná, ko tsa ta sakúya ngáhaná nga k'úéntaá ni ch'onk'un xi ngabayoo fikoná, ko tsa tu nku sakúyaháná nga s'ejinná Ntianá, 2 ko ni xi ts'e nga mjenéé ntsaá xinkiá nga saténtáá, ko nga ni xi ts'e nga kuichú nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo ko nk'ie nga kuasehe Ntianá mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta. 3 Mjeni kuakúyaihi ni xi ndyjat'ánuu. B'a n'ei tsa Ntianá tsjánteni.

4 Xuta xi ja tsichu mankjihin ni xi ts'e Ntianá ko kits'íntsjojín ni xi tsjáná Ntianá, ko ta kisakút'aha Espirituhu Ntianá, 5 ko kits'íntsjojín én ndaha Ntianá ko nga'yúhun Ntianá xi kama chji askahan, 6 tsa k'uéjña ni xi ts'e Ntianá xi ja kikjut'a ngayjee ni xu'bi, najmi ta tjín xi nkú ts'ín kama tsetse saha, tsa ngjuaikj'á ngáha ra animaha. At'aha ta kuihi kuenta ts'e suba tíincha fát'a kruu xi ma jo niyá ngáha Ntíhi Ntianá ko títsjánte nga tíchajnucha Ntíhi Ntianá.

7 B'a maha xuta xi yjanki Ntianá, xi nkúhu t'ananki xi nkjin niyá b'anehe ts'í. Tsjáha chan xi kjine xi ts'ínxásun t'anankiu, ko Ntianá nda ts'ínko t'anankiu. 8 Tunga t'ananki xi tu jñáhá tsjá ko na'yá, ndaha tsa ts'íu b'anehe, kui xi najmi chumi ni chjíhi ra ko ni xi najmi nda nginkun Ntianá bichú ma. Kui xi sakúhu nga kuiti.

9 Ko máha jun, já nts'e xi tjoni, ndaha tsa b'a ts'ín tíchubai, behe tak'uin nga jun xi sakúnuu ni xi 'yún nda sa. Kui ni xi y'aha ra nga k'uankiá. 10 Kixi ts'ín Ntianá ko najmi ts'ínchaya ni xi kin'o ko xi nkú ts'ín tsakuchjíú nga tjonuu Ntianá nk'ie nga nda kin'ekoo xuta xi ts'e nistjin nk'ie, xi nkú nga ta tín'o santaha nd'ai.

11 Mjeni nga tu nkú b'a n'enú santaha nistjin xi fekuu tu xi sakú kikjihinnuu ni xi tíchuyóho. 12 Najmi mjeni tsa kama ts'o. Tu sa ní b'a ta n'oo xi nkú nga incha ts'ín xi sakúhu ni xi kitsúhu Ntianá nga tsjáha. Kui xutaha xi tu nkú s'ejihín ra Ntianá ko maha kuyá.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga ts'ín Ntianá ni xi tsu

13 Nk'ie nga kitsúya títjun Ntianá ni xi tsjáha Abraham, ta y'éjña nga ts'iíntjusun ni xi kitsú. B'a kits'ín at'aha najmi tjín xi 'yún chánka sa, tsa kui xi ts'iínkie nga ts'iíntjusun ni xi kitsú. 14 B'i kitsú Ntianá:

"An ts'ian nga nda kamat'ain ko an ts'ian
nga ntje xi s'ehi 'yún nkjin kama." [15] Kikuyá
k'uk'un Abraham ko kui nga kits'ínkjáíhin
ra ni xi kitsúya títjun Ntianá nga tsjáha.
[16] Xuta, tu xi chaha ra nga ts'iíntjusun
ni xi tíb'enda, nku xi 'yún nk'a tjen nga
kui ts'ínkie nga ts'iíntjusun éhen. B'a ts'ín
najmi ta s'ehe én. [17] Kui nga y'éjñaha Ntianá
nga ts'iíntjusun ni xi kitsú, at'aha kama
mjehe nga skue sisihin xi ts'iínkjáíhin ni
xi kitsúya títjun nga tsjáha ko nga najmi
ts'ínk'óntjaiya éhen.
[18] Ntianá najmi maha b'anacha. Kui nga
nga joo ni xi kitsúhu Ntianá najmi maha
b'óntjaiyaha, ko kui niu xi tsjá nga'yúnná
ñá xi kich'aá ni xi kik'inná nga n'ekjáíhiín.
[19] Nk'ie nga b'a ts'ín tíchuyáhaá ni xi tsjáná
Ntianá, tísasíjña ntsjan ntsjan aniманá nga
tíma 'yún tak'un xi jas'en santaha ante xi
'yún nkjúhun ninku xi síjña ndjiojmi ján.
[20] Yo má nga jas'en Jesu ngajoná, nga ngji
títjunná. Ko kui xi tsichu ma nda na'mi
títjun xi nkú ts'ín tjehen ra Melkisedec.
Najmi ma feya xáha.

7

B'i ts'ín tís'ejña chji xáha nda na'mi Melkisedec

[1] Melkisedec, kui xi kama nda reihi
nanki Salem ko nda na'mi xi kits'ínxát'aha
Ntianá, Ntianá xi tíjña nk'a ján. Nk'ie nga ja
tík'óya ngáha Abraham nga kits'ín nganaha
já rei xi ngji kjánko, as'ai Melkisedec
ngjikj'á niyáha ko nda kinchjane nginkun
Ntianá. [2] Ko Abraham ta kitsjáha nku tíkjá
ngayjee ni xi kisakúhu.
J'áín Melkisedec, kui xi tsuhu ra "nda rei
xi naxu ts'ín". Ko nda reihi Salem, kui xi tsu
ngáha ra "nda reihi kjuajyu". [3] Najmi yaha
má nibaha ra. Najmi kis'ehe na'mi ko naa
ko ntje chá. Kui xi najmi kitsin ko najmi
k'ien, nda na'mi xi nkú nga ts'ín nda na'mi
Ntíhi Ntianá. Najmi maha feya xáha.
[4] Chasoo xi nkú ts'ín 'yún chánka
Melkisedec. Santaha ntje cháná Abraham
kitsjáha nku tíkjá ni xi kisakúhu nga ngji
kjánko já rei. [5] Tjít'a kjuatéxumaha Moise
nga já na'mi xi y'aha ra ntjehe nda na'mi
Levi tjíhin nga ts'iínkjáíhin nku tíkjá ni
xi sakúhu xuta, ndaha tsa xinkjín maha
xinkjín, at'aha nkuhú ntjehe Abraham
y'aha ra.
[6] Tunga Melkisedec xi najmi ntjehe Levi
y'aha ra, kui xi kits'ínkjáíhin nku tíkjá
ni xi kisakúhu Abraham ko nda kinchjane
nginkun Ntianá Abraham, nda xi Ntianá
kitsúya títjuhun ni xi tsjáha. [7] Ko tíjña
chji chji nga 'yún chánka sa xi nda nchjane
xinkjín nginkun Ntianá nga xi nda chubantjáí.
[8] Nk'ie nga nku tíkjá toon ts'ínkjáíhin já
na'mi xi ntjehe Levi y'aha ra, a xutahá xi
ts'ínkjáíhin kui niu, xi ndyjun nkini kuayá.
Tunga ngat'a ts'e Melkisedec b'a títsu éhen
Ntianá nk'ie nga kui najmi k'ien. [9] Ko
nk'ie nga Abraham kitsjáha Melkisedec nku
tíkjá ni xi kisakúhu, ma b'a bixíaán nga
ko Levi kítsjá, ndaha tsa Levi xi askahan
ts'iínkjáíhin nku tíkjá ni xi sakúhu xuta.
[10] B'a tjín kjáíhin at'aha Levi tíjñajin sa yjonintehe Abraham nistjin nga j'aikj'á niyáha
Melkisedec, at'aha yaá nga Abraham xi ntje
cháha Levi.

B'i ts'ín tís'ejña chji á nku nda na'mi títjun tsetse kamachjéhen

[11] Xuta Israel kits'ínkjáíhin kjuatéxumaha
Ntianá nk'ie nga tjíhin xá já na'mi xi y'aha
ra Levi. Tunga najmi tsichukjuahá ra xáha
já na'mi xu'bo nga ts'ín nga kama xuta xi
tjíhin nga kama. Kui kjuaha kamachjéhen
nga j'aihi kj'ai nda na'mi xi kik'aihi xá xi
nkúhu xi ts'e Melkisedec, najmi xi nkúhu xi
ts'e Aaron. [12] Kui nga tsa tíb'óntjaiya xáha
já na'miu, ta tjíhin nga ta n'ek'óntjaiya
kjuatéxuma xi y'aha ra Moise.
[13] At'aha xi títsu éhen Ntianá ei, xi k'uaihi
xá xi nkúhu xi ts'e Melkisedec, kui xi y'aha
ra kj'ai ntjehe xuta Israel má nga najmi kjee
bitjujin ndaha nku nda na'mi. [14] Tíjña chji
chji nga Nda Ntianá Jesucristo ntjehe Juda
nibaha ra, ntje xi najmi kits'ínkjó Moise
nk'ie nga kinchja nga s'e já na'mi.
[15] 'Yún tíjña chji chji sa ni xi tíchubayaá
ei. At'aha nda na'mi tsetse xi j'ai b'a tjín
xáha xi nkúhu xi ts'e Melkisedec. [16] Najmi
kik'ai xáha xi nkú ts'ín tíjña kjuatéxuma xi
títsuya má ntje cháha nibaha ra já na'miu.
Kik'ai xá níhi at'aha tjíhin nga'yún nga tíjña
tík'un sín. Najmi maha 'me.
[17] At'aha b'i ts'ín tjít'a má nga tíchubanijmíyaha:
Ji xi nku nda na'mi santaha tu nkjéhé ni.
B'a ts'ín tíjña xáhi
xi nkúhu xá xi ts'e Melkisedec.

18 Kui b'a maha, tsichukjet'aha kjuatéxuma chóo, at'aha najmi kis'ehe nga'yún ko najmi tsasinkoná. 19 At'aha najmi kamaha kjuatéxumoo nga ts'iín nga kama xuta xi tjíhin nga kama. Tunga nd'ai 'yún nda sa ni xi tíchuyáá xi tsjáná Ntianá, kui nga tíbichúk'un tiñaha raá Ntianá at'aha kui nii tíchuyáá.

20 Nk'ie nga kama ni xu'bi, Ntianá kikjihín y'éjña nga kuitjusun. 21 At'aha nk'ie nga kik'ai xáha já na'mi xi ntjehe Levi nibaha ra, najmi Ntianá kikjin y'éjña. Tunga ngat'a ts'e nda na'mi xu'bi, Ntianá kikjihín y'éjña nga kuihí xi kama nda na'mi. At'aha b'i ts'ín tjít'a má nga b'a kik'ihin:

Ntianá y'ejña nii.

Najmi ts'iínjo éhen nga b'i kitsú:

"Ji xi nku nda na'mi tu nkjéhé ni."

22 Kui nga Jesu kits'íhin nga nku ni tsetse y'éndako ngáha Ntianá. 'Yún nda sa kjua tsetse xu'bi nga kjua xi chóo.

23 Nkjin nkjún kama já na'mi xingisoo at'aha ngabayoo y'échjaha nga ngjuaindjuko xáha. 24 Tunga máha Jesu, najmi kfet'a xáha at'aha tíjña tík'un sín. 25 Kui kjuaha nga maha ra ts'ínk'anki síhin xi f'aik'úhun Ntianá tu ngat'aha ni xi kits'ín, at'aha kui xi tíjña tík'un tu nkjéhé ni ko bankintjáí xuta xi ts'e.

26 At'aha machjénná nku nda na'mi títjun xi nkúhu xu'bi, nku xi je, xi najmi n'enijéhe ra tsa mí nihi, xi najmi chuntí, xi najmi kin'engujihin já ngatitsuun. Kui xi n'etsjoho ndjiojmi ján. 27 Kui xi najmi tjíhin nga xki nistjin tjun tsjá chje tu xi n'endyjat'aha ra ngatitsuhun ko askan ngáha tu xi n'endyjat'aha ra ngatitsuhun xuto, at'aha b'a incha ts'ín já na'mi xingisoo. Nkuhú niyá kitsjá sín chje nk'ie nga kits'ínkjas'en yjoho. 28 Kjuatéxumoo já na'mi títjun xi yjoninte y'a kitsjá xáha, tunga askahan nga kitsjá Ntianá kjuatéxumoo, as'ai y'éjña nga kitsjá xáha Ntíhi. Kui xi kin'e ma xi tjíhin nga kama. B'a kik'ie sín.

8

B'i ts'ín tís'ejña chji xáha Jesu ndjiojmi ján

1 Nd'ai tíjñaná nda na'mi títjun xi b'a tjín xáha, kui xi Ntianá kitsjáná. Ngjik'iejñat'aha Ntianá má tíbatéxuma ndjiojmi ján. Kuihí ni xu'bi xi mjeni nga choo. 2 Kui xi tjíhin xá ante xi 'yún nkjúun, ante xi tíjña aya ninku najyunte xi kui kikjin. Kui xi Ntianá kits'ínnda, najmi xuta.

3 ¿Má xi kui xáha já na'mi títjun? Chje tsjá ko ts'iínk'ien chu xi f'aiko xuta. Kui nga Jesucristo ta tíjñaha ra chje xi tsjáha. 4 Tsa ni xi k'úéjñaha ei asunntei, najmi ka ma ra nda na'mi kai, at'aha ja tjín já na'mi ei xi tsjá chje xi nkú ts'ín tjít'a kjuatéxumoo.

5 Ninku ni'ya najyunte xi kui kikjihin nk'a ján tíjña. Kui nga xi tíjñaha ei, kui xi ma joho. Yo má nga ts'ínxá já na'mi xi tjín asunntei. Ko yaá ni xu'bi at'aha nk'ie nga ts'iínnda Moise ninku najyuntee, Ntianá b'a kitsúhu: "Nda nda chasei. B'a n'ek'íé sisin ngayjee xi nkú tjín xi tsakuhu nga tsichuk'unní asunntu tjennkiu." 6 Tunga nd'ai 'yún nda sa xá xi kik'aihi Jesucristo nga já na'mi xi tjín asunntei. Kui xi kits'ínchjéhen Ntianá nga y'éndako xuta ni tsetse xi 'yún nda sa, at'aha Ntianá kitsúya títjun ni xi 'yún nda sa xi tsjáha xuta xi ts'e.

B'i ts'ín tís'ejña chji ni xi y'énda tsetse Ntianá

7 Tsa najmi chumi nihi xi kindyjat'aha ni xi tjun y'éndako Ntianá xuta, najmi kamachjén xi ma joho kai. 8 Tunga najmi kisasihín ra Ntianá ni xi kits'ín xuta xi ts'e.

B'a ts'ín tjít'a éhen Ntianá:

B'i kitsú Ntianá: Kuichú nistjin,
nga k'uendáka nku ni tsetse
xuta Israel ko xuta Juda.
9 Ko ni tsetse xi tíxian nga k'uendá,
najmi b'a joyaha xi nkúhu xi y'endáka ntje cháha,
nga jakj'a ntsja nga kik'onsje ante Egipto.
At'aha najmi ndjá tsinchajin ni xi tjun y'endáka,
kui nga kits'in nga maha ra.
10 Kuichú nistjin nga kuihí ni xu'bi
xi k'uendáka xuta Israel.
K'uejñájian kjuatéxumana kjuankjint'ak'uhun,
ko ta k'uet'á asun animaha.
An xi kama Ntiaha,
ko kui xi kama xutana.
11 Najmi ta b'i ngján kuakúyaha ra já nts'e,
ko ta ndaha xinkjín,
tsa tu xi skuehe nga an xi Ntiaha.
At'aha ngatenteе skuena,
xi 'yún ndyjaha ko santaha xi 'yún cháha.
12 An ts'inndyjat'aha ngatitsuhun,
ko najmi ta ts'inkj'áítsjehenna jéhe.
13 Nk'ie nga Ntianá títs'ínkjó ei nga nku ni tsetse tíb'énda, kui xi tsuhu ra nga ja chá xi

tjuun. Ni xi ja chá xi najmi ta ndaha, kui xi ja najmi ta tse kamaha ra ma.

9

B'i ts'ín tís'ejña chji xi nkú chjun ninku najyuntee

1 Ni xi tjun y'énda Ntianá kitsúya xi nkú ts'ín tjíhin nga n'etsjoho, tunga asunnteihí kisasínjña ante nkjún xi má nga n'etsjoho. 2 B'i ts'ín kin'enda ninku najyuntee. Ante xi tjuun, kui xi kik'in ante nkjún. Yo kisasínjña nd'í setiu ko kis'ejña yámixa xi s'entusún ninkuan chje.

3 Ko ante xi tíjña astun najyun xi ma joho xi tjenchja aya ninku najyuntee, kui xi kik'in ante xi 'yún nkjún. 4 Yo kis'ejña nachan chje toonsine xi má nga s'etísun ni xi sinjne. Ko yo ta kis'ejña kaxa tsje xi kjijnuyjehe toonsine. Kui xi bakúchji nga Ntianá y'éndako nku ni xuta xi ts'e, ko aya kaxo kisasínjñaya chutsín toonsine xi má nga kis'eya nichine manaa, ko ta kis'ejñaya yánisehe Aaron xi kitjuhu nts'én, ko ndjiote xi tjít'a kjuatéxumoo. 5 Asun kaxo kis'entusún jo xi yjaha tsjanka. Kui xi tsakúchji kjuachánkaha Ntianá ko kitsjennéhe tsjankaha ante xi má nga Ntianá kikjexín jéhe xuta. Ngat'a ts'e ni xu'bi najmi machjéhen tsa 'yún tse chubanijmíyaá nd'ai.

B'i ts'ín tís'ejña chji xá xi kis'ehe ninku najyuntee

6 B'a ts'ín kis'enda ni xu'bi, as'ai fas'en tehente já na'miu ante xi tjuun nga ts'íntjusun xáha. 7 Tunga máha ante xi ma joho, nku tutuhú nda na'mi títjuun fas'en yo. Nku niyá fas'en xki nú. Ko nk'ie nga fas'en yo, tjíhin nga ngjuaiko jní tu xi tsjáha chje xi k'úéchjí ngatitsuhun ko ngatitsun xi tu ndyjehé ra kits'ín xuta. 8 B'a ts'ín bakúchjihi Espirituhu Ntianá nga nk'ie nga tíjña sa ninku najyunte xi tjuun, najmi kjee yaha niyá xi bichú ante xi 'yún nkjúun.

9 Ngayjee niu bakú chubayaná xi nkú ma nd'ai. At'aha chje ko chu xi n'ek'ien najmi maha b'éya xi nkú ts'ín tjíhin nga s'eya kjuankjintak'uhun xuta xi kui nii ts'íntsjokoho ra Ntianá. 10 Najmi maha b'a ts'ín niu at'aha ni xi títsuhú kjuatéxuma xu'bo xi tu a tjent'ahá, tu ni chinehé y'aha ra ko ni xi s'i ko nga kj'ai kj'aí ts'ín ts'ín je yjoho xuta nginkun Ntianá y'aha ra. Kui xi n'etjusun santa nkúhu nga kj'ai k'uéjña ngáha Ntianá.

B'i ts'ín tís'ejña chji ni xi kits'ín jníhi Jesu

11 Tunga ja j'ai Cristo ko nd'ai kui xi nda na'mi títjun xi bangisjainá ni xi nda kjuaxi. Kui xi jas'en ninku najyunte xi 'yún nda sa ko xi nda kikjin, xi najmi xuta kits'ínnda. Kui xi tsuhu ra nga najmi asunntee y'aha ra. 12 Nkuhú niyá jas'en ante xi 'yún nkjúun. Najmi jníhi chutentsu ngjiko yo ko ta ndaha jníhi ntí turu. Jní xi ts'e ní ngjiko. B'a ts'ín y'échjíntjai síhinná.

13 Jníhi turu ko jníhi chutentsu ko nasuhu ntí turu xi kití, kui xi saténdzjojnúhu xuta xi najmi je nginkun Ntianá, ko kjuaxi nga b'a ts'ín ma jehe ei asunntei. 14 Tsa ni xi b'a ts'íhin kui niu, ¿a najmi 'yúhún tjín saha nga'yún jníhi Cristo? Kui xi tíjñajihin Espiritu xi tíjña sín nk'ie nga kitsjá yjoho xi nkúhu nku chje xi je nginkun Ntianá. Kui nga jníhi Cristo ts'ín jehe kjuankjintak'unná, tu xi najmi ta n'ehená ni xi fikoná ngabaya nga tu sahá tsjénnkihií Ntianá xi tíjña tík'un.

15 Kui b'a maha, Cristo k'ienntjáíhi xuta ko b'a ts'ín kits'ín ndaíhi ra ngatitsun xi incha kits'ín nk'ie nga chjí saha ra ni xi tjun y'énda Ntianá. Ko Cristo kits'ín nga kama chjíhi ra ni tsetse xi y'énda Ntianá, tu xi xuta xi Ntianá j'ájihin kama ts'iínkjáín síhin ra ni xi kitsúya títjun nga tsjáha.

16 Xi nkúhu xuta, kintehe ni nga kuayá, b'énda títjun ni xi kama ts'e ntíhi. Tunga najmi kamahá n'ekjáíhin niu tsa najmi tjun kuayá xi kitsjá niu. 17 At'aha nistjin nga kuayá xuta xi b'a kits'íun chjíhi ra ni xu'bo, tunga tsa tíjña tík'un sa, najmi kjee chjíhi ra niu.

18 Ko b'a ta kits'ín Ntianá. Jní ta y'éndakoho ni xi tjuun. B'a ts'ín kama chjíhi ra kui nii. 19 B'a kits'ín Moise nk'ie nga kitsúyaha ngayjee xuta nga nkúnkú kjuatéxuma xi tjít'a xujun kjuatéxumoo. As'ai jakj'á jníhi ntí turu ko jníhi chutentsu. Ntánijua kits'íntjijinkoho ko kitsungijin tsanka xi ni ko yá isopo. Kui xi kits'ínchjén nga tsaténdzjojnúkoho ra jníu xujun kjuatéxumoo ko ta ngayjee xuto. 20 As'ai b'a kitsú Moise: “Kui jní xu'bi xi títs'ín nga chjíhi ra ni xi tíb'éndakonuu Ntianá.”

21 Ko Moise ta tsaténdzjojnuhu jníu ninku
najyunteę ko ngayjeę ni xi n'echjén yo nga
n'etsjoho Ntianá. 22 Xi nkú nga ts'ín tjít'a
kjuatéxumoo nga tu xi nku ni kama jehe
nginkun Ntianá, jníhí xi maha b'a ts'ín.
At'aha tsa najmi ngjuai ndzjo jní, najmi tjín
kjuan'endyjat'a.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga Jesu kits'ínkjas'en yjoho ngandaná

23 B'a ts'ín tjíhin nga kin'e je nginkun
Ntianá ni xu'bo. Kui niu xi b'éjña chubaya
ni xi tjín ndjiojmi ján. Tunga máha ni
xi tjín ndjiojmi ján, nku chję xi 'yún nda
sa nga xu'bo kamachjéhęn nga kin'e je.
24 Cristo najmi ante xi 'yún nkjún xi ntsja
xuta kits'ínndakoho jas'en, ko tsa nku xi
b'a mama tjín xi nkú nga tjín xi kui kikjin.
Ndjiojmi ján ní tsichu ko tíjña nginkun
Ntianá nd'ai ngandaná.

25 Ko najmi jas'en ndjiojmi ján tsa tu xi
nkjin niyá tsjáha chję yjoho, xi nkú ts'ín
fas'en já na'miu ante xi 'yún nkjúun nga xki
nú fas'enko jní xi najmi kui ts'ę. 26 At'aha
tsa nkjin niyá jas'en Cristo yo, nkjin ra
niyá k'ien kai, b'aha ra nkúhu nga kamanda
asunnteę ko santaha nd'ai. Tunga nkuhú
niyá tsakúchji yjoho nd'ai, nistjin fekuhu
xi kich'aá nd'ai, ko kits'ínkjas'en yjoho xi
nkúhu chję tu xi kits'ín t'axíhin ngatitsuun.

27 Xi nkú nga ts'ín tíjña nga ngayjeę xuta
tjíhin nga nkuhú niyá kuayá ko askahan
chąsęhę mí nihi xi kits'ín, 28 kui nga b'a
ta ts'ín Cristo nkuhú niyá kitsjá yjoho xi
nkúhu chję nga kikjexín ngatitsuhun xuta.
Ko nk'ie nga kj'uaí niyá xi ma joho, najmi
kj'uaí tsa ngatitsun ts'iínndyjat'a. Xuta xi
tíkuyá níhi kj'uaíkj'á.

10

B'i ts'ín tís'ejña chji nga nkuhú niyá kitsjá Jesu chję tu xi n'endyjat'aha ngatitsuun

1 Kjuatéxumaha Moise tu 'ya y'éjña
chubayahá ni nda xi kj'uaí askahan. Najmi
kui xi nda kikjiun. Kui nga kjuatéxumoo
ndahąchí najmi maha ra ts'íhin nga kama
xi tjíhin nga kama xuta xi xki nú f'aik'úhun
Ntianá nga ta kuihi chję tsjá. 2 At'aha
tsa xuta xi chję tsjáha Ntianá nkuhú
niyá kama je kai, najmi b'a ta kuitsuhu
kjuankjintak'uhun nga jé tjęhęn ko najmi
ta tsjáha chję. 3 Tunga chję xi tsjá ní xki nú,
kui xi ts'ínkj'áítsjehęn nga tjíhin ngatitsun.

4 At'aha jníhi turu ko jníhi chutentsu najmi
maha kjexín ngatitsuun.

5 Kui b'a maha, nk'ie nga j'aihi Cristo
asunnteę, b'i kitsú:
Najmi kin'e mjei chu xi n'ek'ien ko chję,
kui nga nku yjoninte kin'ek'ahaní.
6 Najmi kama tsjohi chu xi s'etíyje,
ko ta ndaha xi n'ek'ien nk'ie nga s'echjí
ngatitsuun.
7 Kui nga b'a kixihinna: "Á an ei.
Ji Ntianą, jáa tu xi ts'intjusuhunna ni xi
mjehi,
xi nkú ts'ín tínchjanijmíyahana xujun
éhin."

8 Títjun b'i kitsú nga kinchja: "Najmi
kin'e mjei ko ta ndaha najmi kama tsjohi
chu xi n'ek'ien ko chję ko chu xi s'etíyje
ko xi n'ek'ien nga s'echjí ngatitsuun." B'a
kitsú ndaha tsa b'a títsu kjuatéxumoo nga
xuta tjíhin nga tsjá ni xu'bo. 9 Askahan b'i ta
kitsú sa: "Á an ei. Jáa tu xi ts'intjusuhunna
ni xi mjehi." B'a ts'ín kits'ín t'axíhin chję
xi tjun kits'ínkjó tu xi y'éjñaha ni xi kitsú
askahan. 10 Ko at'aha kits'íntjusun Jesu-
cristo ni xi mjehę Ntianá, kui nga tsichu
ma jehená nginkun Ntianá nk'ie nga nkuhú
niyá kits'ínkjas'en yjonintehę xi nkúhu
chję.

11 Ngayjeę já na'miu xki nistjin ts'ín xá
xi kanéhę. Nkjin niyá tu nku kuihí xáha
xi ts'ín nga tsjá chję, chję xi ndahąchí
najmi maha kjexín ngatitsun. 12 Tunga
Jesucristo nkuhú niyá kitsjá chję. Kui
xi kits'ínndyjajnu ngatitsuhun xuta ko tu
nkjéhé ni chjíhi ra. As'ai ngjik'iejñat'aha
Ntianá. 13 Yo tíjña nga tíkuyá santa nkúhu
nga k'uéntu Ntianá xi fi kontraha kinte
tsuku. 14 Nkuhú chję kitsjá tu xi kamaha
xuta xi kíkj'áts'ę xi tjíhin nga kama ko b'a
k'úéntu sín.

15 Ko Espirituhu Ntianá b'éjña chjiná niu
nga b'i tsu:
16 Nk'ie nga b'a kama, títsu Ntianá,
kuihí ni xu'bi xi k'uendáka xuta xu'bo.
K'uejñájian kjuatéxumana kjuankjint'ak'uhun,
ko ta k'uet'á asun animaha.
17 Ko b'i ta kitsú:
Najmi ta ts'inkj'áítsjen sahana
ngatitsuhun ko ni ch'onk'uhun.
18 Ko má nga n'endyjat'a ngatitsun, najmi ta
n'ek'ien saha chu nga s'echjí.

B'ı̱ ts'ín tís'ejña chji nga tjíhin nga kfinndjukạá ni xi tsjáná Jesu

19 Kui b'ạ maha nd'ại, já nts'e, ngạt'ahạ
ngabayahạ Jesu najmi tạ binchankjúhụn
rạá yjoná nga kụı̱tjás'ẹén ạnte xi 'yún
nkjúụn. 20 Ạt'ahạ Jesu kikjex'áná nı̱yá xi
f'atikjá najyun xi tjẹnchja ạnte xi 'yún
nkjúụn, nku nı̱yá tsẹtsẹ xi tíjña tík'un. Kui
najyuụn, kui xi tsuhụ rạ yjonintehẹ Jesu.
21 Kọ kui xi ndạ nạ'mi k'akụná xi basehẹ
nı̱nkụhụ Ntı̱ạná. 22 Kui nga ngayjehe anı̱-
mạná tjink'úhụn rạá Ntı̱ạná kọ najmi tụ jo
jan katumaná nga s'ejinná Ntı̱ạná. Ạt'ahạ
ja kin'e je anı̱mạná. Najmi tạ chụntí tjíyaha
kjụankjintak'unná kọ ja kin'e chunkọho
ntánijua je yjonintená.

23 Ndjá tı̱nchajián ni xi tíchuyáá, ạt'ahạ
b'ạ ts'ín s'ejinná kọ yaá nga ts'ín Ntı̱ạná ni
xi kitsú. 24 Tı̱nchísjai nı̱yáá xi nkú ts'ín b'ı̱
ngjáhán kụisı̱nkạá xinkı̱á tụ xi s'ẹ sahaná
kjụatjo kọ nga n'ẹ saá ni xi nda. 25 Najmi
tụ b'ejñaá nga kạma ñjakúkạá xinkı̱á, xi
nkú ı̱ncha ts'ín k'ụạ. Tụ sa ní b'ı̱ ngján
tjen nga'yúhụún xinkı̱á, kọ 'yún b'ạ n'ẹ saá
ạt'ahạ tíyaá nga tíbichú tiña nı̱stjin nga
kj'ụạí Ndạ Ntı̱ạná.

26 Tsa ja yaá én xi nạxụ tjín kọ tụ nku
tín'enáá ngatitsun, najmi tạ tjín saha chjẹ
xi k'ụạı̱ tụ xi n'ẹndyjat'aha ngatitsunná.
27 Nku tutuhú nkjúhụn kjụạ xi n'ẹná ndyjun
nkinı̱ chúyahạá kọ nd'í xi tụ xi 'yúhún xi
ts'ínkjekọho Ntı̱ạná xi fi kontrạhạ.

28 Nı̱stjin nk'ie, xi najmi ts'íntjusun
kjụatéxumahạ Moise, kui xi najmi ch'a ma
nı̱mạhạ nga n'ek'ien. B'ạ ma tsa jo kọ tsa
jan xi kụı̱tsụya jé xi kits'ín. 29 Tsa b'ạ ts'ín
nkjún tíjña kjụatéxumọọ, ¿mí ni xi n'ẹhẹ xi
tíbasinne Ntíhı̱ Ntı̱ạná? ¿Mí nihi xi n'ẹhẹ xi
tụ a nihí tímahạ jní xi y'éndakọho Ntı̱ạná ni
tsẹtsẹ xi ts'ín jehẹ xụtạ xi b'ạ títs'íụn? ¿Mí
nihi xi kạmahạ xi ch'on títsuhụ Espirı̱tụ
xi ts'ínndzjo kjụandahạ Ntı̱ạná? 'Yún tse
kjụanı̱mạ xi ts'ı̱ínkjáíhı̱n xi b'ạ ts'íụn.

30 Yaá nga b'ı̱ kitsú Ntı̱ạná: "Ahán xi
k'uasjé chjíá, an xi tsjahạ chjíhı̱." Kọ
b'ı̱ tạ ts'ín tjít'a ya: "Ntı̱ạná kụasẹhẹ
mí nihi xi kits'ín xụtạ xi ts'ẹ." 31 ¡Tụ
xí nkjúhún tjín nk'ie nga Ntı̱ạná xi tíjña
tík'uụn ts'ínk'íéchjí xi najmi benkjúhụn!

32 N'ẹkj'áítsjohọon yjonụu nı̱stjin nk'ie,
nk'ie nga ạs'ại kamankjihínnụu én nda
tsuhụ Ntı̱ạná. 'Yún ndjá tsincho nga kin'e
chúkjụo kjụanı̱mạ xi kisakúnụu. 33 Tjín
nı̱stjin nga ch'on kik'innụu kọ kin'e'unnụu
nginkụn ngayjeẹ xụtạ nạntı̱ọ, kọ kj'ạí
nı̱stjin ngáha tạ kamakọo xụtạ xinkı̱u xi b'ạ
tạ kamat'ain. 34 Tạ kama nı̱mạnụu xụtạ xi
kjintuyá'yún kọ kin'ekjón nga kichju'ánụu
ni xi tjínnụu. Tsjo kamanụu nga b'ạ ka-
mat'on ạt'ahạ yo nga ndjı̱ọjmi ján tíjñanụu
ni xi 'yún nda sa xi najmi mahạ fe.

35 Tụ nkú katuma 'yún tak'unnú Ntı̱ạná,
ạt'ahạ tsa b'ạ n'ọo, chánka chjí xi
n'ẹkjóhọon. 36 Tjíhin nga n'ẹ chúkjụo ni
xi tímat'on, tụ xi kạma n'ẹhenu ni xi mjehẹ
Ntı̱ạná kọ b'ạ ts'ín sạkúhụnụu ni xi kitsúya
títjun nga tsjá. 37 Ạt'ahạ b'ı̱ ts'ín tjít'a éhẹn
Ntı̱ạná:
Ndyja sa ı̱chí nga kj'ụạí xi tjíhin nga kj'ụạí,
najmi tạ k'ụandayahạ rạ.
38 Xụtạ xi ts'ạn xi ja nạxụ nginkán
k'úéjña tík'un tụ ngạt'ahạ nga s'ejihı̱n an.
Tụnga tsa ngjụaı̱njihı̱stụn,
najmi tạ sạsíhinna kui xụtọ.
39 Ñá najmi xụtạ xi finjihı̱stụn nga tífi xi
má nga ndyjạ. S'ejin níná kọ tíchuhụún
anı̱mạná.

11

B'ı̱ ts'ín tís'ejña chji ni xi 'mihı̱ kọ nkú tsuhụ rạ nga s'ejinná Ntı̱ạná

1 Nk'ie nga s'ejinná Ntı̱ạná, ya kixı̱á nga
n'ẹkjáíhı̱ín ni xi tíchuyáhạá kọ behẹ tak'aán
nga kjụaxı̱ ni xi najmi tíma chjiná. 2 Ạt'ahạ
kis'ejihı̱n xụtạ xi kis'e nı̱stjin nk'ie, kui nga
nda ts'ín ı̱ncha kichubanı̱jmíyaha.

3 Ạt'ahạ s'ejinná Ntı̱ạná, kui nga
yahaná nga én xi tsitjuhu ts'a Ntı̱ạná
kits'ínndakọho ạsunnteẹ kọ mankjinná nga
ni xi tíyaá kin'endakọho ni xi najmi ma chji.

4 Ạt'ahạ kis'ejihı̱n Abel Ntı̱ạná, kui nga
kitsjáhạ rạ Ntı̱ạná chjẹ xi 'yún nda sa nga
xi kitsjá Cain. Ạt'ahạ kis'ejihı̱n, kui nga
Ntı̱ạná b'ạ kitsúhu nga kui xi nku ndạ xi
nạxụ kọ kits'ínkjáíhı̱n chjehẹ. Kọ ndaha tsa
ja k'ien Abel, tụnga tíbakú chụbạyaháná xi
nkú ts'ín kis'ejihı̱n.

5 Ạt'ahạ kis'ejihı̱n Enoc Ntı̱ạná, kui nga
Ntı̱ạná ngjikọ tík'uhụn rạ ndjı̱ọjmi ján kọ
najmi k'ien. Najmi tạ kisakúhu, ạt'ahạ
Ntı̱ạná jakj'ájihı̱nséhẹn. Kọ kintehẹ ni nga
kichjubé, nda ts'ín kichubanı̱jmíyaha nga
kits'ín ni xi kisasíhı̱n Ntı̱ạná. 6 Tsa najmi
s'ejihı̱n xụtạ Ntı̱ạná, najmi tjín xi nkú ts'ín

sasíhin ra Ntianá xuta xu'bo. At'aha xi mjehe kj'uaík'un tiñaha Ntianá, tjíhin nga s'ejihin nga tíjña Ntianá ko nga Ntianá tsjáha ni xi nda xuta xi bangisjaihi.

7 At'aha kis'ejihin Noe Ntianá, kui nga kint'é'éhen nk'ie nga Ntianá kitsúya títjuhun ra ni xi najmi kjee ma chji ko kits'ínnda tsutsu chánkoo nga kits'ínk'anki xuta xi ts'e. B'a ts'ín kis'ejñanehe ra xuta nga kfe, ko kisakúhu Noe nga naxu kama nginkun Ntianá at'aha kis'ejihin.

8 At'aha kis'ejihin Abraham Ntianá, kui nga kint'é'éhen nk'ie nga kichubaha nga ngjuai nanki xi ts'iínkjáíhin askahan, ndaha tsa najmi be sisin má nga ngji nga tsutju. 9 At'aha kis'ejihin, kui nga y'ejñaha nanki xi kitsúya títjuhun ra Ntianá nga tsjáha, ndaha tsa y'ejña xi nkúhu nku nda xi xin nibáha. Ni'ya najyunte y'ejñayako Isaac ko Jacob, xi askahan ta ts'iínkjáíhin ni xi kitsúya títjuhun Ntianá. 10 B'a kits'ín Abraham at'aha ja tíjñajin kjuankjintak'uhun nga nanki xi najmi ndyja k'úéjña, xi Ntianá k'uénda ko ts'iínnda.

11 Ko at'aha kis'ejihin Abraham Ntianá, kui nga kik'aihi ra nga'yún nga kamaha na'mi, ndaha tsa ja chá nkjún ko nti Sara, at'aha kis'ejihin nga Ntianá ts'iíntjusun ni xi kitsúya títjuhun. 12 Kui nga nku nda xi najmi ta tjíhin ra nga'yún yjonintehe, kui xi kis'ehe ntje xi b'a ts'ín nkjin tsichu ma xi nkúhu niñu xi tjín nk'a ján ko xi nkúhu tsumí xi tjín andai ntáchak'uun, kui xi najmi maha s'exki.

13 Ngayjee xuta xu'bi incha k'ien nga najmi kits'ínkjáíhin ni xi kitsúya títjuhun Ntianá nga tsjáha. Tunga incha kis'ejihín ra ko kama chubayaha niu, ko b'a incha kitsú animaha nga kui xi xin incha nibáha ko nga tu tjímasúhún asunntei. 14 Xi b'a incha tsu, kui xi bakúchji nga nanki xi ts'e tíincha bangisjai. 15 At'aha tsa tu nku kama bahá ra má nga incha nibaha, kik'óya ra ngáha kai. 16 Tunga kama mjehé ra nku ante xi 'yún nda sa, kui xi tíjña ndjiojmi ján. Kui nga najmi ma subaha ra Ntianá nga ya nga kui xi Ntiaha xuta xu'bo, at'aha Ntianá ja y'éndaha nku nanki.

17 At'aha kis'ejihin Abraham Ntianá, kui nga kitsjáha Isaac xi nkúhu tsa chje nk'ie nga kikjut'ayák'uhun Ntianá. Kama k'un nga xi nkúhu nku chje tsjá ntí nku tutuhu, ndaha tsa ntíu kinchjajin Ntianá 18 nga b'i kitsúhu: "Isaac y'aha ra ntje xi s'ehi." 19 B'a kitsú Abraham nga Ntianá tjíhin nga'yún xi má nga ts'ínkj'áíya ngáha ra xuta ngabayoo. Kui nga kisakú ngáha ra ntíhi xi nkúhu tsa j'áíya ngáha ra.

20 At'aha kis'ejihin Isaac Ntianá, kui nga nda kinchjanehe Jacob ko Esau nginkun Ntianá nga kitsúyaha ni xi kama askahan.

21 At'aha kis'ejihin Jacob Ntianá, kui nga kintehe ni nga kuayáha, nda kinchjane nginkun Ntianá nga nkúnkú ntíhi Kuse. Kits'íntsjoho Ntianá nga y'a'yúhún ko ya yánisehe nga tsisintjen.

22 At'aha kis'ejihin Kuse Ntianá, kui nga kintehe ni nga kuayáha, kitsúya títjun nga kuichú nistjin nga kuitju xuta Israel ante Egipto ko kitsúya xi nkú n'ehe nintaha.

23 At'aha kis'ejihin xi cháha Moise Ntianá, kui nga kingjájña 'maha ntíu jan sá tjíhin nk'ie nga kitsin, at'aha incha kikie nga tsjo tjín ntíu ko najmi kitsankjún kjuatéxuma xi kitsjá nda reihi Egipto.

24 At'aha kis'ejihin Moise Ntianá, kui nga najmi kits'ín yuhu nga ntíhi takjíhin nda faraon k'úíhin ra nga ja kama chá. 25 Kama mje níhi nga ta sakút'aha kjua'un xi tíbehe xutaha Ntianá ko najmi nga ts'iíntsjojin kutju kjuatsjo xi tsjá ngatitsuun. 26 Kits'ínnkjink'un nga 'yún chjí saha ra kjuanima xi sakúhu nga kjuanchiná xi tjín ante Egipto, at'aha kikuyáha chjí xi ts'iínkjáíhin askahan. Ta kuihi kjuanima xi akahan sakúhu xi ts'iín nibá Ntianá ngajoho.

27 Ko at'aha kis'ejihin Ntianá, kui nga tsitjuhu ante Egipto ko najmi kitsankjún kjuakjahan nda rei. Najmi kits'ínkjehe k'un, at'aha b'a kama xi kikie Ntianá xi najmi ma chji kamaha. 28 Ko at'aha ya kis'ejihin Ntianá, kui nga ts'asjehe S'í Pascua ko kitsjákjua nga jní n'ek'ikoho ankjuaha ni'yaha xuta Israel, tu xi ntítsje xi ts'iínk'iehen ntí tjuhun xuta Egipto najmi ts'iínkoho ntí tjuhun xuta Israel.

29 At'aha kis'ejihin xuta Israel Ntianá, kui nga j'atikjáha Ntáchak'un Niu xi nkúhu tsa nanki kixi. Tunga k'ienjinntáhá já jun Egipto nk'ie nga kama mjehe nga b'a ta incha ts'iín ko kui.

30 At'aha kis'ejihin xuta Israel Ntianá, kui nga tsixuntuhu xjóho nanki Jerico askahan

nga y'emandai xuta Israel yo yatu nistjin
tjíhin. 31 At'aha kis'ejihin naská Rahab
Ntianá, kui nga najmi k'iehen xi nkúhu
xuta xi najmi kint'é'én, at'aha nda ts'ín
kits'ínkjáíhin já jun Israel xi tsichukase
mañá yo.
32 ¿Ko mí nihi xi xín sa? Tse nkjún
ngjuaikona tsa kuinchjanijmíyahana nda
Gedeon, nda Barak, nda Sanson, nda Jefte,
nda David, nda Samuel ko já profeta.
33 At'aha kis'ejihin Ntianá jóo, kui nga tjín xi
kits'ín nganaha ra já rei, ko nga nda tsatéx-
umaha xuta xi ts'e, ko nga kits'ínkjáíhin ni
xi kitsúya títjun Ntianá nga tsjáha, ko nga
kits'ín nganaha xoo, 34 ko nga kits'ínk'ienya
nd'í xi tu xí 'yúhún, ko nga tsitjunkihi yjoho
nga kis'ehe kicha, ko nga kitsjá nga'yúhun
yjoho ndaha tsa najmi ta chúkjuaha ra, ko
nga ndjá ts'asje yjoho nga kikján, ko nga
tsanka tjennki já jun kontraha.
35 Kis'e jminchjín xi kits'ínkjáín tík'un
ngáha ra xuta xinkjín xi ja k'ien. Ko tjín
ngá xi un kikiehe nga k'ien, at'aha ante xi
'yún nda sa nga kj'uaíya ngáha ra mjehe.
Kui nga najmi kits'ín yuhu nga ts'iíhin ni
xi kik'ihin tu xi kama ndaíhi ra kai. 36 Ko
ta tjín xi kichajnucha ko kis'ehe, ko santaha
kis'e'yún ko kis'entuyá'yún.
37 Ko tjín xi ndjio kis'ehe, ko xi kicha'yá
kitikjáha, ko xi kicha ndju kin'ek'ienkoho.
Ko tjín xi y'emasún nga chuba king-
jahá tjabaxíhin chutsanka ko xi ts'e chu-
tentsu. X'an y'entu, ko kitsjennkí uncha,
ko kin'e'uhun. 38 Y'emasún nanki kixiu ko
ajin asunntu tjenki. Y'entuyá tixa ngijoo ko
tixa xi yja t'anankiu. Xuta xu'bi, kui xi 'yún
nda kama nginkun Ntianá. Asunntee najmi
tjehen ra xuta xu'bi.
39 Nda ts'ín kichubanijmíyaha ngayjee xu-
ta xu'bi at'aha kis'ejihin Ntianá, tunga na-
jmi nistjihín kisakúhu ni xi kitsúya títjun
Ntianá nga tsjáha. 40 B'a kama at'aha kits'ín
kuentaná Ntianá. Najmi kitsjá nga nkuhú
kui xuta xu'bo kama xi tjíhin nga kama.
Kama mje níhi Ntianá nga ta ñja ta ñja
kamakaá xuta xu'bo xi tjíhin nga kamaá.

12

B'i ts'ín tís'ejña chji nga Ntianá ts'ínk'a niyá xi tjoho

1 Kui b'a maha, kitsendáíhiná xuta xi
bakú chubayaná xi nkú ts'ín kis'ejihin
Ntianá. Kui nga t'entu t'axíhinná tu mí
nihí ni xi ts'ín'áíná ko ngatitsun xi mjehe
k'ojennkiná, ko tjen nga'yúhuún yjoná nga
kfin jahaná má tíbankíaán. 2 Nkuhú Jesu xi
n'esihiín. Kui xi kik'atuts'ihin nga s'ejinná
ko ts'ín nga s'ejinná xi nkú ts'ín tjíhin nga
s'ejinná. Kikie títjun kjuatsjo xi sakúhu ko
kui nga kits'íhin nga'yún nga k'ient'á kruu
ko najmi nkjún kamaha ngat'aha kjuasuba
xi kisakúhu nga b'a ts'ín k'ien. Ko askahan
y'ejñat'aha Ntianá má nga batéxuma.
3 Chase chubayohoo Jesu xi 'yún nkjún
kits'ín chúkjua nk'ie nga kitsújnu kit-
sút'aha já ngatitsuun. Chase chubay-
ohoo, tu xi najmi kfentahanuu ko kfehe ra
tak'un. 4 Tíbixkjankoo ngatitsuun, tunga
najmi kjehé sakúnuu ngabaya nga b'a tín'o.
5 Ko ja kin'echayo én xi tsjániyánuu, xi
títsuya nga jun xi ntíhi Ntianá. At'aha b'i
ts'ín tjít'a:
Ji ntína, najmi tu tohón mahi
éhen Ntianá xi ts'ínk'a niyáhi,
ko najmi tu n'ekjehi tak'uin
nk'ie nga ndjá kuinchjakohi.
6 At'aha Ntianá ts'ínk'a niyáha xi tjoho,
ko bjáha ngatentee xi bichú ma ntíhi.
7 N'echúkjuo nk'ie nga ts'iínk'a niyánuu
Ntianá, at'aha Ntianá títs'ínkonuu xi nkúhu
ntíhi. Ngatentee xi tí'mi na'mi ts'ínk'a niyá
ntíhi. 8 Tunga tsa najmi ts'iínk'a niyánuu
Ntianá xi nkú ts'ín ts'ínk'a niyá ngayjee
ntíhi, tu a ntínú ma, najmi ntí kikjihin jun.
9 Nk'ie nga ndyjaná, na'miná xi tjín ei
asunntei ts'ínk'a niyáná ko yankjáán. ¿Nkú
ts'ín najmi 'yún kuinú'yá'éhen raá Na'miná
xi tíjña ndjiojmi ján ma, tu xi sakúhuná
nga kuintsuba tík'uhunná? 10 Najmi tu xí
tsehé ts'ínk'a niyáná na'miná. Ts'ín xi
nkú ts'ín ma chubayaha. Tunga nk'ie nga
Ntianá ts'ínk'a niyáná, ngandaná b'a ts'ín,
tu xi b'a ts'ín ta je kamahaná xi nkuhu kui.
11 Kjuaxi nga najmi tsjo maná nk'ie nga tjín
xi ts'ínk'a niyáná. Ma un níná. Tunga xi b'a
ts'ín 'bai niyáha, kui xi askahan b'ejñajin
kjuajyu ko be xi nkú ts'ín naxu fiko yjoho.
12 Kui b'a maha, n'ehenu nga'yún. Tjen
nga'yúhun ruu yjonuu. 13 Niyá xi naxu tjen
tankínyo, tu xi kamandaha tsuku xi nimat'a
ko najmi ta ts'ónki saha.

B'i ts'ín tís'ejña chji nga najmi kfi t'axíhiín Ntianá

14 Tinchísjo nga kas'ekonuu kjuajyu nga-
tentee xuta ko nga kjuaje tintsubajiun.
At'aha xi najmi tíjñajin kjuaje, kui xi najmi
skue Ntianá. 15 Nda nda chasoo nga najmi
tu kas'e ajinnuu nku xi najmi ts'ínkjáíhin
kjuandaha Ntianá, tsa xi najmi nda s'eyaha
ko as'ai tsjá kjuasti ko ts'iín nga ajihin nkjin
xuta ngjuaitse ni xi najmi ndaha.
16 Najmi tu kas'e ajinnuu xi chuba
kjúántukohó xinkjín ko ta ndaha xi najmi
skuenkjún Ntianá xi nkú kits'ín Esau. Kui
xi kama ntí tjun ko nga kui ts'iínkjáíhin
ni xi ts'e na'mihi, tunga nkuhú nichine
kikatéñaha ni xi kanéhe kai. 17 At'aha yo
xi nkú ts'ín askahan kin'e t'axín, nk'ie
nga kama mjehe nga ts'iínkjáíhin nga
nda kuinchjanehe na'mihi kai. Ndaha tsa
kikjintá nga tsangisjai niyá, tunga najmi ta
kis'ehé ra nki ni xi kits'ín.
18 Jun najmi b'a kamat'on xi nkú nga
kamat'ain xuta Israel. Kui xi ngjik'úhun
nku asunntu tjennki xi tíjña ei asunntei,
xi kis'ejña ndzjen ndzjen nga kití, má nga
kama nistjen nistjen ko kis'ejyún ko ntjo
kama. 19 Ko kinu'yá tjio ko nku nta xi
kinchja. Xuta xi kint'é nto tsanki nga
najmi ta kuinchjako saha ra, 20 at'aha na-
jmi tsichukjuaha kjuatéxuma xi b'a títsuu:
"Santaha ko chu xi kuasínt'a tsuku asunntu
tjennki tjíhin nga ndjio s'ehe." 21 Tu ni xí
nkjúhún tjín ni xi kama chjiu nga santaha
Moise: "Tíb'atsé nkján", kitsú.
22 Tunga máha jun, tsankink'úhuun
Asunntu Tjennki Sion, nanki xi ts'e
Ntianá xi tíjña tík'uun, nanki Jerusalen
xi tíjña ndjiojmi ján, má nga kama ñjakú
nkjin nkjún ntítsje xi títs'íntsjoho Ntianá,
23 má nga kama ñjakú xi tjun kama ntíhi
Ntianá, xi tjíntut'á j'áíhin ndjiojmi ján.
Tsankink'úhuun Ntianá xi kuasehe mí
nihi xi kits'ín ngayjee xuta, má nga tjíntu
animaha xuta xi naxu kits'ín, xi ja kama
xi tjíhin nga kama. 24 Tsankink'úhuun
Jesu xi kits'ínchjéhen Ntianá nga y'énda
tsetse nku ni. Ko ta tsankink'úhuun jní xi
kisaténdzjoo, kui xi bakú chubayaná ni xi
'yún nda sa nga xi tsakú chubaya jníhi Abel
nistjin nk'ie.
25 Chúhuun yjonuu. Najmi tu n'e t'axíún
xi tínchja. At'aha yaá nga najmi tsitjunki
nistjin nk'ie xuta xi kits'ín t'axín xi ndjá
kinchjakoho ei asunntei. Kui nga, ¿nkú
ts'ín kuitjunkihiná ñá tsa najmi n'esihiín xi
tíjña ndjiojmi ján xi ndjá tínchjakoná nd'ai?
Kui xi Ntianá. 26 Nistjin nk'ie ntaha Ntianá
kits'ínk'atsé t'anankiu, tunga nd'ai títsuya
títjun ni xi ts'iín nga b'i títsu: "Nku niyá
ts'ink'atsé sa t'anankiu ko santaha nk'a
ján."
27 Nk'ie nga "nku niyá sa" títsu, kui xi
tsuhu ra nga chjúxin ni xi kin'endoo, ni
xi maha f'ajniyá, tu xi b'a ts'ín s'entuhu
ni xi najmi maha ra f'ajniyáha. 28 Najmi
ma f'ajniyá má batéxuma Ntianá, ko kui xi
n'ekjáíhiín. Kui nga tjehen raá máb'achjíhi
Ntianá ko n'etsjoohó xi nkú ts'ín sasíhin
nga 'yún chankjáán. 29 At'aha Ntianá, kui xi
nkú joyaha nku nd'í xi ts'ínkjeyje tu mí nihí
ni.

13

B'i ts'ín tís'ejña chji xi nkú ts'ín kuintsubaá

1 Tehente b'i ngján n'etjó xinkiu, at'aha
nkuhú maha Na'minuu. 2 Najmi tu n'echayo
nga nda ts'ín n'ekjóhoon xi kj'uaísenuu
ni'yanuu, at'aha tjín xi kits'ínkjáíhin ntítsje
ni'yaha nga najmi be tsa ntítsje xi j'aisehe.
3 Tjantaha ruu yjonuu xi kjintuyá'yún, xi
nkúhu tsa ko ta jun kisuntuyá'yúnkoo. Ko
ta tjantaha ruu yjonuu xi kjuanima tíf'ajin
xi nkúhu tsa ko ta jun b'a tímat'on.
4 Ngatento chankjún kjuabixoon,
chankjún xi tintsubakoo, at'aha Ntianá
ts'iínkokjua xi tjín xi kjúájñako nga najmi
kjee bixan ko xi k'uat'aha xinkjín.
5 Najmi tu toon n'e mjo. Katumahanuu ni
xi tjínnuu. At'aha b'i kitsú Ntianá: "Nda-
hachí najmi k'uejñáha ko ta ndaha najmi
ts'in nga maha." 6 Kui nga ma k'aán nga b'a
bixíhinná:
Ntianá basinkona,
najmi tjín ni xi kuinchánkjúnna.
¿Mí nihi xi kama ts'iínna xuta?
7 N'ekj'áítsjohoon yjonuu já k'aku xi
kis'enuu, xi kitsúyanuu éhen Ntianá.
N'enkjíntak'un xi nkú ts'ín y'entu ko xi
nkú ts'ín jet'a nistjihin, ko b'a ts'ín ta n'e
s'ejiun Ntianá xi nkú ts'ín kis'ejihin Ntianá.
8 B'a ts'ín tjíyaha Jesucristo nk'ie xi nkú
ts'ín tjíyaha nd'ai, ko tu nkú b'ahá ts'ín
s'eyaha. 9 Najmi tu 'bainto tsa tjín xi
k'uanachanuu nga kuakúyanuu kj'ai kj'aí
ni. Nda tjín nga sakú nga'yúhun ani-
maná ajin kjuandaha Ntianá, najmi ajihin

kjuatéxuma xi tsjá xuta xi b'a tsu nga nichinee sakújinná nga'yún. Ndahachí najmi basinkoná kui nii.

10 Nginkun Ntianá tíjñaná nku nachan chje. Yaá nga tíjña nkjúhun já na'mi xi ts'ínxát'aha ninku najyuntee nga kjine chje xi s'ejñasun nachan chjená. 11 Tíjña nga nda na'mi títjuun fas'enko jníhi chu ante xi 'yún nkjúhun ninku najyuntee nga tsjá chje tu xi n'endyjat'aha ra ngatitsuhun xuta, tunga najmi máhá tjíntu xuta s'etí yjonintehe chu. Natsin ní s'etí. 12 Kui nga un kikiehe ra Jesu natsin nantio, tu xi jníhi kits'ín jekoho xuta. 13 Kui nga tjihinsehe raá Jesu natsihin nantio ko kasakúná kjuasuba xi ta kisakúhu. 14 At'aha najmi tjínná ei nku nanki xi tíjña sín. Nanki xi s'ejña ní askahan tjenkiá.

15 Kui nga tehente n'etsjoho raá Jesucristo, a jahá Ntianá tín'etsjohoo nga b'a tín'eé. Kui xi chjená. Katitju tsu'baá nga Jesu xi Ntíhi Ntianá. 16 Ko najmi tu n'echayo nga n'oo ni xi nda ko nga b'i ngján tisinkoo xinkiu, at'aha ta sasíhin Ntianá chje xu'bi.

17 Tinú'yá'óhoon já k'akunuu ko chankjún, at'aha kui xi basehe nga n'oo ni xi tjíhin nga n'oo, ko tjíhin nga ts'iínkjas'ehen kuenta Ntianá. B'a n'oo tu xi tsjo k'úéhe ra nga ts'iíhin xáha ko najmi áí kamaha xóo, at'aha ta ngandanuu tsa najmi áí kamaha xáha.

18 Nk'ie nga chubakoo Ntianá, chubantjáíni. Ndahá tjíya kjuankjintak'unni nga tín'ei xáni ko mjeni nga tu nkú ndahá n'ei.

19 Chubantjáínú nginkun Ntianá nku kjuanda, tu xi tsjánte xatíhina Ntianá nga kfínsenuu.

Nda xi kits'ínnda xujuin b'i ts'ín títs'ínkjet'a

20 Ntianá xi tsjáná kjuajyu, kui xi kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo Nda Ntianá Jesucristo. Kui xi Nda bastu chánkaha chutsanko, at'aha jní xi ts'e y'éndakoho Ntianá ni xi najmi maha fe. 21 Ntianá katsjánuu ngayjee ni xi nda xi machjénnuu, tu xi kama n'etjusuhunnu ni xi mjehe. Jesucristo kats'ínchjén nga katuma ajinná ni xi sasíhin. N'ekié yjoná nga tjíhin kjuachánka Jesucristo santaha tu nkjéhé ni. B'a katuma.

22 Jun já nts'e, tíbankinuu nga nda n'ekjóhoon én xi tíb'et'ánuu ei nga títsjaniyánuu, at'aha najmi 'yún tse ni xi kuakiet'á.

23 Mjena nga choo nga ja tsitju'a nubayóo nda nts'eé Timoteo. Tsa kj'uaíse xatína, kfínka ko kui nk'ie nga kfínsenuu.

24 Tífaniñaha ngayjee já k'akunuu ko ngayjee xi kikj'áts'ehe Ntianá. Xuta ante Italia ta tífaniñanuu.

25 Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Ntianá.

Xu̱ju̱n xi kits'ínntu Santiago̱

B'i̱ ts'ín kikjaniñaha̱ Santiago̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱

1 An Santiago̱, an nda̱ musu̱ síhi̱n Nti̱aná
ko̱ Nda̱ Nti̱aná Jesucristo̱, títs'inkjínu̱u
xu̱ju̱in jun xi y'aha̱nu̱u ntje̱ te jo xi tsitju-
jíhi̱n ra̱ ntje̱ cháná Israel. Jun xi kindzjoyo
a̱sunnte̱e̱.
Tífaniñanu̱u.

B'i̱ ts'ín tsakúya Santiago̱ mí nihi xi basinko̱ná nga ndjá s'ejinná Nti̱aná

2 Jun já nts'e, tsjo ṉkjún katumanu̱u nk'ie
nga nkjin tíkjá ni ku̱itjájiun nga ni̱banenu̱u.
3 A̱t'aha̱ ja yo nga nk'ie nga ni̱banenu̱u ni
xi ku̱itjájiun ko̱ nda bitjunkiu a̱t'aha̱ ndjá
s'ejinnu̱u Nti̱aná, b'a̱ ts'ín sa̱kúhu̱nu̱u nga
ka̱ma n'e̱ chúkju̱o tu̱ mí nihí ni xi ka̱mat'on.
4 Tjehennto nga nk'ie nga tín'e chúkju̱o,
kju̱achúkju̱a xi tjínnu̱u kats'ínndju̱ú xá xi
ts'e̱ a̱jin ani̱ma̱nu̱u. Kui xi ngju̱ai̱ko̱nu̱u nga
ka̱mo xi tjíhin nga ka̱mo ko̱ s'eyanu̱u xi nkú
ts'ín tjíhin nga s'eyanu̱u, ko̱ najmi chumi
nihi xi ndyja̱t'anu̱u.

5 Tsa tjín a̱jinnu̱u xi ndyjat'aha̱ nga na̱nka̱
ts'ínkjink'un, katankihi̱ Nti̱aná ko̱ Nti̱aná
tsjáha̱. A̱t'aha̱ kui ngayjehe k'un tsjáha̱
xu̱ta̱ ko̱ najmi b'éch'oho̱ yjoho̱ nga b'a̱
ts'ín. 6 Tu̱nga xi ku̱ankihi̱ Nti̱aná tjíhín nga
s'e̱jihi̱n ko̱ najmi tu̱ jo jan katumaha̱. A̱t'aha̱
xi jo jan maha̱, kui xi nkú joyaha t'éhe̱n
ntáchak'u̱un, kui xi tu̱ má fiko̱hó ra̱ ntjo̱. 7 Xi
b'a̱ ts'ín tjíyaha̱ najmi tu̱ kakuyá nga Nti̱aná
tsjáha̱ tsa mí nihi. 8 A̱t'aha̱ jo jan tjíyaha̱ ko̱
najmi ts'ínndju̱ú ni xi ts'ín.

B'i̱ ts'ín kitsúya Santiago̱ nkú tjíhi̱n ra̱ nga̱t'a ts'e̱ xi x'a̱n ko̱ xi nchi̱ná

9 Nda̱ nts'eé xi x'a̱n, kui xi tsjo katumaha̱,
a̱t'aha̱ nk'a tje̱n nginku̱n Nti̱aná. 10 Ko̱ tsjo
katumaha̱ xi tí'mi nda̱nchi̱ná, a̱t'aha̱ x'a̱n
nginku̱n Nti̱aná. A̱t'aha̱ xi nchi̱ná, kui xi
ndyja̱ xi nkú joyaha naxú xi tjín a̱jin jñóo̱.
11 Nk'ie nga bitju ts'íu̱ ko̱ 'yún sje ma nubóo̱,
ts'ínxi jñóo̱ ko̱ jne naxúhu̱ ko̱ ndyjajihi̱nsén
kju̱atsjotjíhi̱n. B'a̱ ta̱ ts'ínndyja̱ xi tí'mi
nda̱nchi̱ná a̱jihi̱n xá xi títs'ín.

B'i̱ ts'ín tsakúya Santiago̱ nga̱t'a ts'e̱ ni xi bitjajíaán

12 Á b'a̱ nda tjíhin ts'e̱ xi títs'ín chúkju̱aha
ni xi tínibán'ehe̱, a̱t'aha̱ kui niu̱ tíb'éjña chji
yáha kui ko̱ nk'ie nga nda ku̱itjuko̱ kui niu̱,
ts'i̱ínkjáíhi̱n nga k'úéjña tík'un. Kui chjíu̱
xi kitsúya títjun Nti̱aná nga tsjáha̱ xu̱ta̱ xi
tjoho̱ Nti̱aná.

13 Nk'ie nga tjín xi tínibánehe̱ nga ts'i̱ín ni
xi najmi nda, najmi tu̱ kats'ínnkjink'un tsa
Nti̱aná xi títs'ín nibánehe̱ kui niu̱. A̱t'aha̱
Nti̱aná najmi nchja̱ha̱ nga ts'i̱ín ni xi najmi
nda, ko̱ ta̱ ndaha najmi ts'i̱ín nibánehe̱ xu̱ta̱
nku ni xi nchja̱ha̱ tu̱ xi ts'i̱íhin ni xi najmi
nda. 14 Ni xi nchja̱ níhi̱ ani̱ma̱ha̱ xu̱ta̱, kui
xi b'ana̱cha̱ha̱ ko̱ kje'yúhu̱n tu̱ xi ts'i̱íhin ni
xi najmi nda. 15 A̱s'a̱i tu̱ nku fásihín ra̱ ni xi
nchja̱ha̱ ani̱ma̱ha̱ ko̱ yo̱ tsihin ngatitsu̱un.
Ko̱ nk'ie nga ja sá ngatitsu̱un, yo̱ nibáha̱ ra̱
ngabayoo̱.

16 Jun já nts'ena̱, najmi tu̱ ch'ana̱cho̱ho̱
yjonu̱u. 17 Ngayjee̱ ni xi 'yún nda xi
'ba̱i̱ná, kui nihi xi 'yún nda ko̱ ndjio̱jmi
ján nibáha̱ ra̱. Kui xi tsjáná Na̱'miná xi
kits'ínnda ngayjee̱ ni xi bat'ai nk'a ján,
xi najmi b'óntjaiya ko̱ ta̱ ndaha najmi
f'ajniyá xi nkúhu nku nk'ién. 18 Kama mjehe̱
nga kits'ín maná ntíhi̱. Én xi bakúyaná
ni xi na̱xu̱ tjín, kui xi kits'ínchjén nga
kits'íntsinná, tu̱ xi ku̱ichu mahaná xi nkú
joyaha tu xi tjun chjúsítje̱n a̱jihi̱n ngayjee̱
ni xi kits'ínnda.

B'i̱ ts'ín tsakúya Santiago̱ xi nkú ts'ín chúhu̱un nja̱á ko̱ xi nkú ts'ín tjíhin nga n'etjusaán éhe̱n Nti̱aná

19 N'e̱kj'áítsjon ni xu'bi̱, já nts'ena̱.
Ti̱ntsu̱ba̱ ndo nga ta̱sinñju, chúyako̱o nga
chu̱bo ko̱ 'ni katuma kjannu̱u. 20 A̱t'aha̱
kju̱akjoo̱n najmi basinko̱ná nga na̱xu̱
n'eé nginku̱n Nti̱aná. 21 Kui b'a̱ maha,
t'entuhunu ngayjee̱ ni xi si ko̱ ni ch'onk'un
xi tjín ṉkjún. N'e̱sje ni̱ma̱kju̱o yjonu̱u nga
n'e̱kjóho̱on én xi kis'entje̱jin ani̱ma̱nu̱u.
Kui xi tjíhi̱n nga'yún nga ts'i̱ínk'ankinu̱u.

22 Tu̱nga n'e̱tjusunnú éen. A̱t'aha̱ tsa tu̱
nku ku̱asinñjuhú ru̱u ko̱ najmi n'e̱tjusun,
yjonu̱u tích'ana̱cho̱. 23 Xi tu̱ basínñjuhú ra̱
éen ko̱ najmi ts'íntjusun, kui xi xi nkú joy-
aha xu̱ta̱ xi baseya nku chu̱tsín nga basehe̱
sénni̱stjihi̱n, 24 a̱s'a̱i fi ko̱ kutjuhú cha̱yaha̱
ni xi kuakie. 25 Tu̱nga máha xu̱ta̱ xi base
sisihi̱n kju̱a̱téxuma xi na̱xu̱ tjín, kju̱a̱téx-
uma xi ts'ín nda̱íná, ko̱ xi tu̱ nku b'ejñajihín
kui kju̱a̱téxumoo̱, xi najmi ts'ínchaya ni xi
basínñjuhu̱ nga tu̱ sahá ts'íntjusun ni xi
títsu kju̱a̱téxumoo̱, kui xu̱ta̱ha xi Nti̱aná

ts'ín nga nda kąmat'ain ąjihįn ni xi tíįncha ts'ín.
[26] Tsa tjín xi b'ą maha nga nda ts'ín nginkụn Ntiąná, tụnga tsa tụ sa najmi mahá ngáha b'éch'oho ts'a xi nkú nga ts'ín nchją, kui xi b'anąchąha yjoho kọ najmi chumi ni chjíhi rą xi nkú ts'ín benkjún Ntiąná.
[27] Tụnga nk'ie nga bisinkąá ntí xi ja k'ien xi cháha kọ jminchjín xi ja k'ien x'ihịn nga un tíbehẹ, kọ nk'ie nga najmi n'esikąá yjoná ni ch'onk'un xi tjín ąsunnteẹ, b'ą ts'ín je kọ nda n'eé nginkụn Ntiąná xi Nąminá maha.

2

B'i ts'ín tsakúya Santiago nga ngúsuhún n'ękąá xụtą

[1] Jun já nts'eną, Ndą Ntiąná Jesucristọ tjíhịn kjụachánka kọ kui xi s'ejinnụu. Kui nga najmi tụ ngabi n'ehenu ąjihịn xụtą.
[2] K'úéjñaha rąá tsa kjụąs'enjinnụu xi má nga ma ñjakúkọo xinkịu nku ndą xi tjíyaha stjịnk'un tọonsine kọ yja najyun tsjo tjín, kọ tsa tą kjụąs'en yọ nku ndą x'ąn xi yja najyun chá.
[3] Tsa nda n'ękjóhọon ndą xi yja najyun tsjo tjíụn nga: "Tịnchin ąnte nda xu'bi" k'úíhụun, kọ tsa b'ą k'úíhụun ndą x'ọn: "Tisinjña ndjui yọ ji" kọ tsa: "Tịnchintet'ání" k'úíhụun,
[4] tsa b'ą n'ọo, ¿a najmi ngabihí tín'o? ¿A najmi ch'ohón ts'ín ja tín'enkjíntak'un nga jun tíchasohọo yá xi nk'a tjẹn?
[5] Jun já nts'eną, tąsinñjú nga Ntiąná j'ájin xụtą xi x'ąn xi tjín ąsunntei tụ xi sąkúhụ rą kjụanchiná xi tjíhịn xi s'ejinná kọ tụ xi ts'iínkjáíhịn rą nga Ntiąná kụątéxumaha. Kui nii xi kitsúya títjun Ntiąná nga tsjáhą xi tjoho.
[6] Tụnga máha jun, xi najmi chumi ni chjíhi rą n'e mo xụtą x'ąn. ¿A najmi jánchinóọhó xi b'anąchąnụu nga ngandahą n'o ni xi n'o kọ a najmi kuihí xi fikọ kjụą'yúnnụu nginkụn já jue nga batéjénenụu?
[7] ¿A najmi kuihí jóọ xi najmi benkjún Jesucristọ, kui xi ja ts'ẹnụu?
[8] Nda n'ọo tsa n'ętjusun kjụątéxuma xi xi 'yún nk'a tjẹn, xi nkú ts'ín tjít'a xujụn éhẹn Ntiąná: "N'ętjói xụtąhi xi nkú nga ts'ín tjohi yjohi."
[9] Tụnga tsa ngabi n'ọo ąjihịn xụtą, ngatitsun tín'o kọ kjụątéxumọo kụitsụyanụu nga jé tjẹnnụu.
[10] Ąt'aha tsa tjín xi ts'iíntjusunyje kjụątéxumọo, tụnga tsa ndyjąt'ahá rą nga ts'iíntjusun nku ni xi tjít'a yọ, kui xi jé tsjehẹn ngąt'aha ngayjeẹ ni xi tjít'a kjụątéxumọo.
[11] Ąt'aha xi: "Najmi tụ ch'at'aihi chjiíhịn" kitsú, kui xi tą: "Najmi tụ n'ek'iein" kitsú. Máha ji, ndaha tsa najmi ch'ąt'aihi chjiíhịn kọ tsa x'ihịn, tụnga tsa n'ęk'ienní animą, tsa b'ą n'ęi, jé tjẹhin nga tíbiyunéí kjụątéxumaha Ntiąná.
[12] Chụbo kọ n'ọo xi nkúhu tsa kjụątéxuma xi ts'ín ndąíná n'ękọkjụąkọhọnụu.
[13] Ąt'aha nistjin nga kụąsẹhẹ Ntiąná mí nihi xi kits'ín xụtą, najmi kąma nimąha xi najmi kama nimąha xụtą xingisọo. Tụnga xi kama nimąha xụtą xingisọo, kui xi nda kụitju kui nistiụn.

B'i ts'ín tsakúya Santiago ni xi 'mihi nga s'ejinná

[14] Jun já nts'eną, ¿mí xi chjíhi rą tsa tjín xi títsu nga s'ejihịn Ntiąná tụnga tụ sa najmi títs'íntjusuhún ngá xi nkú ts'ín s'ejihịn? ¿A kąmahá n'ęk'anki tụ ngąt'aha nga b'ą ts'ín s'ejihịn?
[15] K'úéjñaha rąá tsa nku ndą nts'eé kọ tsa nku nichjaá ndyjat'áhą najyun kọ najmi tjíhịn nichine.
[16] Kọ tsa tjín ąjinnụu xi: "Tankíhin ndo, tich'okjó sisiun najyun kọ chịnẹ sisiun", tsa kụitsụhụ tụnga najmi kụąsinkọhó nga tsjáhą ni xi machjéhẹn, ¿a najmi tụ kjụandahá b'ą kụitsụ?
[17] B'ą tą ts'ín tíjña ngąt'a ts'ẹ xi nkú ts'ín s'ejinná. Tsa najmi tín'etjusaán xi nkú ts'ín s'ejinná, b'ą ta joya xi nkúhu tsa ndahąchí najmi s'ejinná.
[18] Kutsa tjíhín xi b'ą kụitsụ: "Ji xi s'ejihin Ntiąná kọ an títs'intjusan ni xi nda." Tụnga tąkúchjihíní nga s'ejihin Ntiąná nk'ie nga najmi tín'etjusuin xi nkú ts'ín s'ejihin, kọ an ni xi títs'intjusan kuakuchjíkọho ra nga s'ejinna Ntiąną.
[19] Ji xi s'ejihin nga nkuhú maha Ntiąná. Nda nkjún n'ei. Tụnga jánindoọhó b'ą tą ts'ín s'ejihịn, kọ b'atsénkjún.
[20] Najmi nda ts'ín tín'enkjíntak'uin. ¿A mjehi chąi nga najmi basinkọná nga s'ejinná Ntiąná tsa najmi tín'etjusaán xi nkú ts'ín s'ejinná?
[21] Ntjẹ cháná Abraham nąxụ tsichu ma nginkụn Ntiąná tụ ngąt'aha ni xi kits'íntjusun nk'ie nga kitsjá Isaac xi ntíhi xi nkúhu chjẹ ąsun nąchan chjẹ.
[22] Tíyai nga nkuhú tsichu ma xi nkú ts'ín kis'ejihịn Abraham kọ xi nkú ts'ín kits'íntjusun ni xi kik'ihịn. Xi nkú ts'ín kis'ejihịn, kui xi tsichu ma ndjụú nk'ie nga kits'íntjusun ni xi kik'ihịn. Kuihí ni xu'bi xi 'mihi nga s'ejinná.
[23] B'ą ts'ín

tsitjusuhun ni xi tjít'a xujun éhen Ntianá:
"Kis'ejihin Abraham Ntianá ko kui niu xi
kits'ínchjíhi ra Ntianá nga Abraham xi nku
nda xi naxu." Ko b'a kik'ihin Abraham nga
kui xi nda'amigoho Ntianá. [24] Tíyo nga naxu
bichú ma xuta nginkun Ntianá tu ngat'aha
ni xi ts'íntjusun ko najmi tu nku ngat'aha
nga s'ejihin Ntianá.
[25] Ko b'a ta kamat'ain naská Rahab. Naxu
tsichu ma nginkun Ntianá tu ngat'aha
ni xi kits'íntjusun, nk'ie nga nda ts'ín
kits'ínkjáíhin já Israel xi tsichuse 'maha
nankihi ko kitsjániyáha nga xin kits'ínkji.
[26] Xi nkú ts'ín najmi tíjña tík'un yjonintehe
xuta nga ja bitju animaha, b'a ta ts'ín najmi
tíjña tík'un xi nkú ts'ín s'ejinná Ntianá tsa
najmi tín'etjusaán xi nkú ts'ín s'ejinná.

3

B'i ts'ín tsakúya Santiago nkú k'uhun njaá

[1] Jun já nts'e, najmi tu nkjin xi kama já
maestru kas'e ajinnuu, at'aha yo nga jin xi
já maestrui ndyjun nkini 'yún ndjá chasehe
ni xi tín'ei nga xuta xingisoo. [2] At'aha
ngatenteé n'eé nkjin tíkjá ni xi najmi b'a
tjín. Tsa tjín xi najmi bitju ts'a ni xi najmi
b'a tjín, kui xi ja tsichu ma xi tjíhin nga
kama ko ta maha b'éch'oyjehe yjoho tu mí
nihí ni.
[3] Nk'ie nga b'e'ahaá n'úts'a ndje tu xi
kuint'é'éhenná, ndaha tsa chánka tunga
nt'éhéná. [4] Ta chase chubayohoo yábarku.
Ndaha tsa i ko ndaha tsa b'i ngján 'yún
nibá ntjo xi kjenimanehe, tunga já xi
ts'ínkohó yóo fiko xi má nga mjehe, at'aha
yá ichí xi tjen tuts'in yábarku xi bate ntóo
tsjániyákohо ra.
[5] B'a ta tjín ngat'a ts'e njaá. Kui xi
nku tíkjá ichíhi yjonintená, tunga mahá ra
ts'ín ni xi i. Chase chubayohoo xi nkú
ts'ín kutin ichí nd'í maha b'éti nku jñáchá
chánka. [6] Xi nkú joyaha nku nd'í njaá. Tu
xí ch'onk'uhún. Yjonintená tíjñajin tunga
ts'ínkatsúnyjehéná. Ngak'ien b'ét'a nd'íhi
njaá, ko kui xi b'ét'a nd'í xki nistjin xi
kich'aá.
[7] Ngayje tíkjá chu kjan xi tjín ma n'ent'é,
nisee, ye, chu xi tjín ajin ntáchak'uun. Kui
xi xuta ts'ínnt'éhe. [8] Tunga ndahá nku
najmi maha ts'ínnt'é njaá. Kui xi nku ni
ch'onk'un xi najmi ma n'ek'íéjña jyu. Xi
nkúhu ye, kitsejíhin ra xán xi ts'ínk'ienná.
[9] Njaá n'echjéén nga n'etsjoohó Ntia
Na'miná ko ta kuihi xi n'echjéén nga én
xi najmi nda 'mihií xuta, xuta xi Ntianá
kits'ínnda nga kik'íéyaha xi nkúhu kui. [10] Ta
kuihi tsu'baá bitjuhu én xi n'etsjokohо raá
Ntianá, ko ta kuihi xi bitjuhu én xi najmi
nda 'mihií xuta. Jun já nts'ena, najmi tjíhin
nga b'a n'eé.
[11] ¿A mahá ta kuihi ntá tixa xi bitjuhu
ntánijua xi nda ta bitjuhu ntánijua xi sja?
[12] Jun já nts'ena, ¿a mahá tsjá tu olibo nku
yá higuera? ¿A mahá tsjá tu higo nku n'ú
tuntsajé? B'a ta ts'ín, ta ndaha najmi ma
bitjuhu ntánijua xi nda nku ntá tixa má
bitju ntánijua xi ntia.

B'i ts'ín tsakúya Santiago kjuankjink'un xi nibáha ra Ntianá

[13] ¿Yá xi nankа ts'ínnkjink'un ajinnuu
ko mankjihin ni xi tjín? Kixi katjiko
yjoho ko kats'ín ni xi nda nga nimakjua
kat'asje yjoho, ko b'a ts'ín katakúchjihi
nga kjuaxi nga kui xi nankа ts'ínnkjink'un.
[14] Tunga tsa kjuaxintak'un tíjñajin ani-
manuu ko mjenuu nk'a kuankíhuun xinkiu,
najmi tu tsjo katumanuu, at'aha b'a ts'ín
tíbiyunéhenu én xi naxu tjín ni xi bakúya.
[15] Xi b'a ts'ín ts'ínkjínk'un, najmi Ntianá xi
tíbakúyaha xi nkú ts'ín nankа ts'ínkjínk'un.
Asunntee ní ts'e, kjuankjintak'uhun xuta
nibáha ra, ko ndanindoo ts'e. [16] At'aha xi
má nga tjín kjuaxintak'un ko xi má nga nk'a
fihi xinkjín xuta, najmi nkuhú y'a xinkjín
ko ngayje tíkjá ni ch'onk'un ma.
[17] Tunga xuta xi Ntianá tsjáha nga nankа
ts'ínnkjink'un, kuihí xu'bo xi je nginkun
Ntianá, tjíhin kjuajyu, nda tjíyaha, najmi si,
nima tjíyaha ko ni xi nda ts'ín, najmi ngabi
ts'ín, ko naxu ts'ín.
[18] Xuta xi b'éntje kjuajyu, kjujyu sakúhu.
Kui nii xi nga chjihi nga naxu ts'ín xuta.

4

B'i ts'ín tsakúya Santiago mí nihi xi ngakjá tín'eé

[1] ¿Má nibáha ra kjuachán ko kjuasti
xi s'e ajinnuu? ¿A najmi ngat'aha ní
ni xi fasihuun nibáha ra? Kui niu xi
kjánkonuu. [2] Mjenuu tsa mí nihi, tunga na-
jmi sakúhúnuu. N'ek'ion anima ko ma xin-
tak'un, tunga najmi mahá bichú tjennkiu ni
xi mjenuu. N'estikoo xinkiu ko bixkjankoo.

Najmi sakúnuu ni xi mjenuu at'aha najmi Ntianá binchuhuu.
3 Ko nk'ie nga binchu, najmi n'ekjóhoon at'aha ngakjá binchu. Ni tiya xi mjehénuu n'etsjojíún, kui nihi xi binchu. 4 ¡Jun xi najmi kixi yjankiu Ntianá! ¿A najmi yanú nga xi tjoho asunntee, kui xi kontraha Ntianá? Tu yáhá ni xi mjehe nga kama ndamigoho asunntee, kui xi nda kontraha Ntianá títs'ín ma yjoho.
5 Tjíhin sin nga b'i ts'ín tjít'a: "Espiritu hu Ntianá xi y'éjñajinná, kui xi 'yún mje ts'atihi ñá." 6 Ntianá tsjá saná kjuanda. Kui nga b'i títsuhu xujun éhen Ntianá: "Ntianá tsjáha kjuanda xi nimakjua ko fi kontraha xi ngak'un."
7 Kui nga nimakjua n'esjehenu yjonuu nginkun Ntianá. Tankín kontrohoo ndanindoo, ko kui xi ngjuai t'axínnuu. 8 Tankínk'un tiñohoo Ntianá, ko Ntianá nibak'ún tiñanuu. Jun xi n'o ngatitsun, je tintsuboo. Jun xi jo jan tjíyanuu, n'oo nga katumaje aniманuu. 9 N'ekio yjonuu nga tjennuu nginkun Ntianá. Tankínchj'aha ruu aniманuu nga ch'iú. Antehe nga chajnuu, tu sahá ch'iú. Antehe nga tsjo k'úénuu, tu sahá kat'e nusin nusinnuu. 10 N'e nimakjuo yjonuu nginkun Ntianá, ko kui xi kjanínk'anuu.

B'i ts'ín tsakúya Santiago nkú ts'ín chaseéhe já nts'eé

11 Jun já nts'e, najmi tu chubatit'ón xinkiu. Xi nchjatit'ain nda nts'e ko xi basehe tsa nda ko tsa najmi nda títs'ín nda nts'e, kui xi tínchjatit'ain kjuatéxumaha Ntianá ko b'a títsu nga najmi kixi tínchja kjuatéxumoo. Tsa b'a tíbixín nga najmi kixi tínchja kjuatéxumoo, najmi tínu'yá'éíhin. Ji ní xi chuba tíchasehé ri tsa nda ko tsa najmi nda títsu kjuatéxumoo. 12 Nku tutuhú maha xi kitsjá kjuatéxumoo, kui xi basehe tsa nda ko tsa najmi nda ni xi ts'ín xuta. Kui xi maha ts'ínk'anki xuta ko ts'ín nga ndyja xuta. ¿Tunga yáha ji xi tíchaseihi tsa nda ko tsa najmi nda ni xi títs'ín xuta xinki?

B'i ts'ín tsakúya Santiago nga aya ntsja Ntianá kuintsubayaá

13 Máha nd'ai jun xi b'a bixíún: "Nd'ai ko tsa ndyjunni kuankíaán nanki xu'bo. Tsa nku nú kamaná yo. Ch'atseé ko kuateñaá ni ko n'e nganasaán toon." 14 B'a bixíún, tunga najmi yanú ni xi kamat'on ndyjunni, tsa kuintsuba so. Jun xi nkú joyaha nintí xa xi kutju ma chji ko kutjuhú ndyjajihinsén.
15 Tu sa ní b'i tixíún: "Tsa mjehe Ntianá, katsjáná nistjín ko chaseé ni xi n'eé." 16 Tunga nd'ai, nk'a tín'esjo yjonuu ajihin kjuangak'unnuu. Ngatentee xi b'a ts'ín nk'a b'asje yjoho, kui xi najmi nda ni xi títs'ín. 17 Xi be xi nkú ts'ín ts'iín ni xi nda ko najmi b'a títs'ín, kui xi títs'ín ngatitsun.

5

B'i ts'ín tsakúya Santiago ni xi tjehen ra xuta nchiná xi najmi naxu ts'ínko xuta musuhu

1 Jun xi 'minuu xuta nchiná, ch'iú ko ch'iíbo ngat'aha kjuanima xi nibanenuu. 2 Ja tsatsun kjuanchinánuu. Ja jehe xubíu najyunnuu. 3 Ja katju tsjían toonsinenuu ko toontabanuu, ko kui tsjíon xi kjuakúchji nga ch'on kin'o ko ts'iínkje yjonintenuu xi nkú ts'ín ts'ínkje nd'íu ni xi tjín. Jun xi tích'atjó kjuanchiná nistjin nd'ai xi nistjin xi fekuhu.
4 Chase maruu. Najmi y'echjíhuu xuta musu xi kits'ínxájin jñánuu, ko toon xi najmi y'echjíhuu tíkjintáya nga tífi kontranuu. Ni xi tíkjintáyaha já musu xi j'áya ntjenuu, kui xi ja tsichu nginkun Ntianá xi tjíhin nga'yún. 5 Ni xi nkjún tsjo ts'ín tintsuboo ei asunntei ko najmi tíb'ech'óhoo yjonuu ngayjee ni xi mjenuu. Tín'e chánko yjonuu, tunga xi nkú joyahá ni turu jun, xi tín'e chánka tu xi n'ek'iehen. 6 B'a tsixíún nga tjíhin jé xi najmi tjíhin jé ko b'a ts'ín kin'ek'iehennu. Najmi kamaha tsasinko yjoho.

B'i ts'ín tsakúya Santiago xi nkú ts'ín chúyahaá Nda Ntianá

7 Tunga máha jun, já nts'ena, n'e chúkjua sahanu santa nkúhu nga kj'uaí ngáha Nda Ntianá. Chase chubayohoo xuta xi ts'ínxájin jñáha, xi nkú ts'ín kuyáha ntje xi nda xi tsjá t'anankiu. Kuyá k'uk'un santa nkúhu nga f'ai ts'í xi b'a nistjin chuts'íu. 8 B'a ta ts'ín jun chúya k'un k'uhuun nga ja ma kj'uaíhí Nda Ntianá ko tjen nga'yúhuun aniманuu, at'aha ja tíbichú tiña kui nistjiun.
9 Jun já nts'e, najmi tu kjuasti binchajohoon xinkiu, at'aha tsa b'a n'oo chasehe kjuanuu. At'aha xi kuasehe mí nihi xi ts'ín xuta ja síjñasti ankjuo.

10 Jun já nts'ena, chase chubayohoo xi
nkú ts'ín un kikiehe ko xi nkú ts'ín kits'ín
chúkjua já profeta xi ngajoho Ntianá kinch-
ja. 11 "¡Á b'a nda tjíhin ts'e!" B'a 'mihií xi
ts'ín chúkjua ni xi mat'ain. Ja kinu'yó xi
nkú ts'ín kits'ín chúkjua Job ni xi kamat'ain
ko yo xi nkú kits'ínkoho Ntianá askahan.
At'aha 'yún tjíhin kjuanimatak'un Ntianá
ko ma nimaha xuta, kui nga b'a ts'íhin.

B'i ts'ín tsakúya Santiago xi nkú ma nga
chubaqá Ntianá

12 Jun já nts'ena, kui ni xu'bi xi 'yún
tíbankinuu. Najmi tu nungijiun ndjiojmi
ján ni xi kuixíún ko ta ndaha t'anankiu, ko
ta ndaha najmi tu nungijiun tu mí nihí ni xi
tjín. Tsa tíchasjaiyanuu, "johon" tixíún tsa
b'a tjín, ko "najmi" tixíún tsa najmi b'a tjín.
B'a n'oo tu xi najmi ts'iínnijéhenuu Ntianá.
13 Tsa tíjñajinnuu xi un tíbehe, kanch-
jako Ntianá. Tsa tíjña nku xi tsjo tjíhin,
kase tsjoho Ntianá. 14 Tsa tíjña nku xi
kjijña un, kanchjaha jáchaha xuta ninku tu
xi chubantjaihi nga incha kuinchjako jóo
Ntianá ko ngajoho Nda Ntianá kat'ojnuhu
seti. 15 Ko nk'ie nga kuinchjako Ntianá
xi s'ejihin, kamanda xi kjijña uun ko Nda
Ntianá kjésíntjehen. Ko tsa tjehen ngatit-
sun xi kjijña uun, kama ndyjat'aha. 16 Kui
nga b'i ngján t'inyaha ruu xinkiu ngatitsun
xi tjennuu, ko b'i ngján chubantjo xinkiu
nga chubako Ntianá tu xi kama nkihinuu.
At'aha nk'ie nga ndjá nchjako Ntianá xi
naxu nginkun Ntianá, 'yún tjíhin nga'yún
ni xi nchja.
17 Nda profeta Elia, ta xuta kama xi nkúhu
ñá. Nk'ie nga kinchjako Ntianá ndjá b'a
kits'ín. Kui chubo tsanki nga najmi tu k'ua
ts'í, ko najmi kik'a ts'í asun t'anankiu jan
nú masen. 18 Askahan ta kinchjako ngáha
Ntianá, ko kik'a ts'í ko kama chá ngáha ni
asun t'anankiu.
19 Jun já nts'ena, tsa tjín ajinnuu xi ngjuai
t'axíhin ni xi naxu tjín ko tsa as'ai tjín
xi ts'iín nga kui nda xu'bo k'oóyak'un
ngáha ni xi naxu tjíun, 20 tsa b'a kama,
katumankjinnuu nga tu yáhá ni xi ts'iín
nga k'uéjña ngáha nku xutangatitsun niyá
ch'onk'uhun, kui xi tíb'asjejihin ngabayoo
ko títs'ín nga nkjin ngatitsun n'endyjat'a.

Xujun xi tjun kits'ínntu nda postru Pedro

B'i ts'ín kikjaniñaha Pedro xuta ninku

1 An Pedro, an nda postruhu Jesucristo
títs'inkjínuu xujuin jun xi j'ájinnuu Ntianá.
Jun xi kindzjoyo ante Ponto nga tinimasún,
ko ante Galacia ya, ante Capadocia, ante
Asia ko ante Bitinia. 2 Kikie títjunnuu Ntia
Na'miná, kui nga j'ájihinnuu ko Espirituhu
kits'ín jenuu, tu xi kuinú'yá'éhen ruu Jesu-
cristo ko tu xi tu ngat'aha jníhi Jesucristo
kjuáts'ehenuu Ntianá.

Kas'e nkjúnnuu kjuanda ko kjuajyu.

B'i ts'ín tsakúya Pedro ni xi ñá tjehenná nga kuichú nistjin xi fekuu

3 Kan'etsjoho Ntianá xi Ntiaha ko Na'mihi
Nda Ntianá Jesucristo. Ngat'aha kjuanima-
tak'un chánkaha kits'íntsin tsetse ngáhaná
nk'ie nga kits'ínkj'áíya ngáha ra Jesucristo
ajihin xutak'ien. Kui nga tíchuyáhaná
nga kuintsuba tík'aán ko ñá 4 ko nga
n'ekjáíhiín ni xi tsjáná, ni xi najmi maha
batsun ko najmi ma chuntí ko najmi maha
'meya, ni xi tjítjoho ndjiojmi ján ngan-
danuu. 5 Nga'yúhun Ntianá tíkunkohonuu
tu ngat'aha nga s'ejinnuu. At'aha tjíndaha
yjoho Ntianá nga kuakúchji xi nkú ts'ín
ts'iínk'anki xuta xi ts'e nistjin xi fekuu.

6 Kui kjuaha nga kitsejíhinnuu kjuatsjo,
ndaha tsa chuba nistjin tjíhin nga n'e nibá-
nenuu nkjin tíkjá ni xi kuitjájiun. 7 Kui xi
kuakúchji yáha jun nga kjuaxi. At'aha nga
s'ejinnuu, kui xi 'yún chjí saha ra nga toon-
sinee. Ndaha tsa maha batsun toonsinee,
tunga chasehé ra tu xi s'ejña chjihi tsa kui
kjuaxi. Ko nk'ie nga s'ejña chji xi nkú ts'ín
s'ejin kjuaxinuu, nda ts'ín chubayanénuu
ko sakúnuu kjuachánka ko nda k'úínnuu
nistjin nga kj'uaíkúchji yjoho Jesucristo.

8 Tjonuu Jesucristo, ndaha tsa najmi yo
nkú tjín. Ko ndaha tsa najmi tíyo nd'ai,
tunga s'ejihínnuu ko tjínnuu kjuatsjo xi
tjíhin kjuachánka, xi najmi yaá xi nkú
ts'ín bixíyaá. 9 Tjínnuu kui nii at'aha
tísakúnuu nga tín'ek'ankinuu, kui xi nibáha
ra ngat'aha nga s'ejinnuu.

10 Já profeta xi kis'e nistjin nk'ie, xi kit-
súya títjun kjuanda xi sakúnuu, kui xi
kits'ínnkjink'un nga kama chubayaha xi
nkú ts'ín k'uankihi xuta, at'aha mjehe skue
kui nii. 11 Kama mjehe nga incha skue yá xu-
taha ko mí nistjihin xi y'éjña chji Espirituhu
Cristo xi y'ejñajihin já profeta nga kitsúya
títjuhun kjua'un xi tjíhin nga skue Cristo
ko nga askahan s'e kjuachánka. 12 Tunga
Ntianáhá tsakúchjihi já profeta xu'bo nga
ni xi tíincha tsuya najmi kui kamats'e, nga
ní ngandanuu b'a kitsúhu. Kui niu xi ta
kitsúyanuu já xi y'énijmínuu én nda tsuhu
Jesucristo. Nga'yúhun Espiritu xi kin'e
nibáha ndjiojmi ján y'énijmíhinuu. Ko ta
ntítsjee mje nkjúhun nga skue nkú tjíhin ra
ni xu'bi.

B'i ts'ín tsakúya Pedro nga tintsuba ndaá at'aha Ntianá ja ts'ená

13 Kui b'a maha, chase sisihin ruu xi
nkú n'oo. Nda n'enkjíntak'un ko chúya
k'unk'uhuun kjuanda xi kj'uaítsjánuu Jesu-
cristo nistjin nga kuakúchji yjoho. 14 B'a
n'oo xi nkú ts'ín ntí xi nt'é'én. Najmi
ta n'ehenu xi nkú ts'ín kinchja animanuu
nistjin nk'ie, nk'ie nga najmi kjee yo Ntianá.
15 Tsje katumo nginkun Ntianá, xi nkú ts'ín
tsje xi j'ájinnuu. 16 At'aha b'i ts'ín tjít'a éhen
Ntianá: "Tsje katumo, at'aha tsjená."

17 Xihi "Na'mihí" bixíhuun xi ngúsuhún
basehe tsa nda ko tsa najmi nda ni xi
ts'ín nga nkúnkú xuta, kui nga kas'enuu
kjuabinkjuhun xi nkú ts'ín kuankínkoo
yjonuu nk'ie nga tinimasún so ei asun-
ntei. 18 Yo nga kis'echjíntjainuu tu xi kama
ndaíhinuu nga chuba tintsubanú. B'a ts'ín
tintsuboo nk'ie at'aha kui nihi xi y'éjñanuu
ntje chánuu. Najmi toonsine ko tsa
toontaba kin'echjén nga kis'echjíntjainuu,
ni xi maha batsun. 19 Jníhi ní Cristo
kin'echjén, kui xi 'yún chjí. Xi nkúhu nku
chutsanka kama Cristo, chutsanka xi najmi
chumi nihi xi k'uhun ko xi najmi uhun.

20 Kintehe ni nga kamanda asunntee
kis'enda títjun ni xi ts'iín Cristo, ko nistjin
feku xi kich'aá nd'ai j'aikúchji yjoho ngan-
danuu. 21 Ngat'aha Cristo s'ejihinnuu
Ntianá, kui xi kits'ínkj'áíya ngáha ra Cristo
ngabayoo ko kitsjáha kjuachánka. Kui nga
tín'e s'ejihinnu ko tíma 'yún tak'uhunnu
Ntianá.

22 Nd'ai ni nga ja kamaje animanuu
at'aha kinu'yá'óhoon én xi naxu tjín ko
nga tu xí ndahá ts'ín tjíyanuu nga n'etjó

xuta ninku, kui nga ngayjee animanuu
n'etjóhonu xinkiu. [23] At'aha ja kitsin tsetse
ngáhanu. Najmi kitsiun xi nkú ts'ín tsin xu-
ta xi maha 'me. Éhen ní Ntianá kits'íntsin
tsetse ngáhanuu. Kui xi fi ndju. Najmi
kamaha kfe.
[24] At'aha b'i ts'ín tjít'a xujun éhen Ntianá:
Ngayjee xuta, xi nkú joyaha jñá xi tjín.
Ko ngayjee kjuachánkaha xuta,
xi nkú joyaha naxúhu jñóo.
Xi jñóo ko jne naxúu,
[25] tunga éhen Ntianá santaha tu nkjéhé ni
ngjuai ndju.
Kui éen, kui én nda tsu xi ja kis'enijmí
ajinnuu.

2

[1] Kui b'a maha, n'e t'axíhinnu ngayje
kjuach'onk'un, ngayje ni tsank'á, kjuajo-
honkjin, kjuaxintak'un ko ngayje tíkjá
kjuachubatit'ain. [2] Katumo xi nkú joyaha
ntínta xi mje nkjúhun ntáchiki. B'a ts'ín
katuma mjenuu én xi ndoo. Kui xi tsjá
nga'yúhun kjuankjintak'unnuu, tu xi b'a
ts'ín saáhanu santaha nkúhu nga kjuáts'e
sínnuu Ntianá. [3] Xihi jahá kichjut'o ngan-
daha Nda Ntianá.

B'i ts'ín tsakúya Pedro nga nku ndio k'aku kits'ín ma Jesucristo nga y'éjña chubaya

[4] Nibák'un tiñohoo Nda Ntianá, kui xi nkú
joyaha nku ndjio xi tíjña tík'un. Kikjaníya
xuta ndjio xu'bo, tunga Ntianáhá j'ájin nd-
jio ko nginkun Ntianá 'yún chjíhi ra. [5] Jun
xi nkú joyaha ndjio xi tjíntu tík'un, xi
kin'endakoho nku ninku xi najmi asunntee
y'aha ra. Kin'e manuu já nami jehe Ntianá
xi tsjáhá chje Jesucristo, chje xi nk'a ján
tjehen ra. A Ntianáhá tí'bohoo kui chje nga
b'a tín'o, kui chje xi sasíhin Ntianá.
[6] At'aha b'i ts'ín tjít'a xujun éhen Ntianá:
An k'uejñá nanki Sion nku ndjio k'aku,
xi j'ajián ko xi 'yún chjí.
Ndahachí najmi sakúhu kjuasuba
xuta xi s'ejihin ndjio.
[7] Ngat'a ts'ajun xi s'ejinnuu Nda Ntianá,
chjíhi ra kui ndjio. Tunga xi najmi s'ejihin,
bitjusun má nga b'i ts'ín tjít'a xujun éhen
Ntianá:
Ndjio xi kikjaníya já chjinexjóo,
kui xi ja j'ai ma ndjio k'aku.
[8] Ko b'i ta títsu ya:
Tsichu ma nku ndjio xi ts'ín saténki xuta,
nku naxi xi ts'ínxuntuhu.
Saténki xuta xu'bo ngat'aha éen, at'aha
najmi nt'é'éhen éen. B'a maha xuta xu'bo
at'aha ja b'a ts'ín tíjña nga b'a kamaha.
[9] Tunga máha jun, jun xi xuta xi
kichj'ajin, jun já nami xi ts'ínxát'aha xi
batéxumaha nk'a ján, tsjenú jun xi xuta
naxinantáha Ntianá, xuta xi ja tsichu
ma ts'e Ntianá. B'a kin'e manuu tu
xi kuixínyahanu xi nkú ts'ín chánka xi
j'ájinnuu. At'aha Ntianá j'ájinnuu nga
kuitjujiun má jyuun ko nga kuitjás'enjiun
má nga ts'ín ndzjen kjuachánkaha. [10] Nistjin
nk'ie, najmi xuta naxinantá kik'innuu,
tunga nd'ai ja tsichumo xuta naxinantáha
Ntianá. Ko nistjin nk'ie najmi kichase
nimanuu, tunga nd'ai ja tíchase nimanuu.

B'i ts'ín tsakúya Pedro xi nkú ts'ín tjíhin nga kuankíkaá yjoná ajihin xuta xi tjín asunntei

[11] Tjona jun, já nts'e. Tíbankinuu nga
t'ech'óhoo yjonuu xi nkú ts'ín mjehe ani-
manuu. At'aha kui nii, kui xi tífi kontranuu.
Yo nga xin nankinuu ko tu tínimasúnnú ei
asunntei. [12] Tu nku kixihí tankínkoo yjonuu
ajihin xuta xi najmi be Ntianá. B'a n'oo
ndaha tsa b'a incha kuitsu nga najmi nda
tín'o. Tunga incha skuehé ni nda xi n'oo
ko ts'iíntsjoho Ntianá nistjin nga kuanki
kuenta.
[13] Ngat'aha nga Nda Ntianá ts'enuu, kui
nga chankjúhunnu ngayjee já xi tjíhin xá
ei asunntei. B'a n'oo nginkun nda títjun
k'aku Roma [14] ko b'a n'oo nginkun já k'aku
xi b'éxá nda títjun k'aku nga ts'ínnijéhe xi
ch'on ts'ín ko nga kjanínk'a xi nda ts'ín.
[15] At'aha mjehe Ntianá nga n'oo ni xi nda.
B'a ts'ín k'úéchjahanu ts'a xuta xi najmi be
Ntianá ko najmi mankjihin ni xi ts'e.
[16] Ndaínuu yjonuu nginkun Ntianá, tunga
najmi tu n'echjénnú kjuandaínuu tsa
k'uaintohoo yjonuu nga n'oo ni xi najmi
nda. Tu sa ní tintsuboo xi nkú ts'ín b'entu
xuta xi ts'ínxát'aha Ntianá. [17] Chankjún
ngayjee xuta. N'etjó xi ta Ntíhi Ntianá.
Chankjún Ntianá. Nuú'yá'óhoon nda títjun
k'aku Roma.

B'i ts'ín títsuya Pedro ni xi tjíhin nga ts'iín xuta musu xi kich'atse

[18] Jun xuta musu xi kich'atsenuu,
chankjún já ntianuu ko nuú'yá'óhoon,
najmi tu suba xi nda tjíyaha ko xi ma
nimaha jun xi b'a n'ekoo. B'a ní ta n'ekoo
xi kjan ts'ínkonuu. [19] At'aha nda nginkun

Ntianá nga ts'ifn chúkjua jámusu kjua'un xi
tíf'ajin, ndaha tsa najmi tjíhin nga kj'uajin
niu kai, tunga ts'ín chúkjuahá at'aha ja
kitsjáha yjoho Ntianá. [20] Tunga tsa ch'on
tín'o ko tsa as'ai títs'ín'unnuu já ntianuu ko
tín'echjúkjuo, ¿mí ni chánkaha xi tín'o ma?
Tunga tsa nda tín'o ko as'ai tín'e chúkjuo
kjua'un xi tíbitjajíún, kuihí ni xu'bi xi nda
nginkun Ntianá.
[21] J'ájinnuu Ntianá nga n'oo ni xi nda
ko nga n'e chúkjuo ni xi tu kjuandahá
kuitjájiun, xi nkú ta kits'ín Cristo nga un
kikiehe ngandanuu. Y'éjña chubayanuu, tu
xi b'a ta n'ehenu. [22] Najmi kits'ín ngatitsun
ko najmi kik'anacha. [23] Nk'ie nga ch'on
kik'ihin, najmi ch'on ts'ín kits'ínk'óya.
Nk'ie nga un kikiehe, najmi b'a kitsú nga
k'uasje chjí ni xi tín'ehe. Tu sa ní aya ntsja
Ntianá y'éjñaya yjoho, at'aha kui xi kixi
ts'ín kjua.
[24] Kui kikjin kik'anji ngatitsunná nga
kis'et'a kruu. B'a kits'ín tu xi kuayáha raá
ngatitsuun ko naxu n'eé nga kuintsubaá.
Ko tu ngat'aha nga kin'e'uhun Cristo, kui
nga kin'enkihinuu. [25] Nistjin nk'ie xi nkú
joyaha chutsanka xi ngji t'axín kamo, tunga
nd'ai ja kik'óyak'un ngáhanu Nda bastuu,
kui xi kunnuu.

3

B'i ts'ín títsuya Pedro xi nkú ts'ín tjíhin nga k'úéntuko xinkjín xuta

[1] Ko jun xi tí'minuu jminchjín, chankjún
x'innuu. B'a ts'ín ni xi n'ehenu ts'ifhin
nga s'ejihin Ntianá x'innuu. Najmi ni xi
chubo ts'ifín nga s'ejihin x'innuu. [2] Skue xi
nkú ts'ín naxu tíbankínkoo yjonuu ko nga
tíyankjún Ntianá.
[3] Najmi tu tsjo n'ek'íésunk'o yjonuu, tsa
nihi xi nkjún ts'ín k'úéndo ntsjanuu ko tsa
nihi xi nkjún ts'ín ngjúát'o toonsine ko tsa
najyun xi 'yún chjí ndyjoo. [4] Tu sa ní ajin
aniimanuu kas'e kjuatsjotjín xi najmi maha
feya, kui xi tsuhu ra nga nda kas'eyanuu ko
najmi stinta. Kui ni xu'bi xi 'yún chjíhi ra
nginkun Ntianá.
[5] Nistjin nk'ie b'a ts'ín y'énda yjoho
jminchjín je xi kis'e. Kui xi kama 'yún
tak'un Ntianá ko incha kikienkjún x'ihin.
[6] Xi nkúhu Sara, kui xi kint'é'éhen Abraham
ko "Chá Ntianá" kitsúhu. Tsa ni xi nda
n'ehenu ko najmi kuinkjún ni xi kamat'on,
jun xi ntíhi Sara b'a.
[7] Ko jun xi tí'minuu jáx'in, n'enkjínk'un
sisiun xi nkú ts'ín kuintsubakoo chjuúnnuu. Chankjún at'aha najmi ndjá tjíyaha xi nkúhu jun, ko at'aha jun ko kui ta
ñja n'ekjáínkohoo kjuandaha Ntianá nga
kuintsuba tík'un. B'a ts'ín tintsubakoo tu
xi najmi chumi nihi xi k'uéchjaha ra nga
chubakoo Ntianá.

B'i ts'ín tsakúya Pedro xi nkú ts'ín tjíhin nga kuintsubaá

[8] Ko ni xi fekuhu, nda ts'ín tintsubakoo
xinkiu. B'i ngján chase nimohoo ko n'etjó
xinkiu at'aha nts'o mahanu. N'e'yún tak'un
xinkiu ko nimakjua katumo. [9] Najmi tu
n'es'echjíú tsa ch'on tín'enuu ko najmi tu
én ch'on tsu n'ek'óyo tsa ch'on tí'minuu.
Tu sa ní chubantjó nginkun Ntianá xi nkú
títs'ínnuu, at'aha tu xi nda ts'ifnkohonu
Ntianá, kui nga kichj'ajihinnuu.
[10] At'aha b'i títsu xujun éhen Ntianá:
Xi mjehe ts'iíntjo nistjin xi y'a,
ko mjehe nga tsjo ts'ín kj'uaha nistjin,
kui xi kat'éch'oho njai én ch'on tsu,
ko najmi tu katitju ts'a én tsank'á.
[11] Kats'ín t'axíhin yjoho kjuach'onk'uun,
ko kats'ín ni xi nda.
Katangisjai kjuajyu ko kat'ejñajin.
[12] At'aha Ntianá basehe xuta xi naxu ts'ín,
ko nda basínñjuhu ni xi 'mihi nga chubako,
tunga fi kontrahá ra xi ch'on ts'ín.

B'i ts'ín tsakúya Pedro xi nkú ts'ín s'eyaná tsa kjuaniima kuitjájián

[13] ¿Yá xi ch'on ts'iínnuu tsa ngayjehe k'un
n'oo ni xi nda? [14] ¡Á b'a nda tjíhin ts'ajun
tsa nk'ie nga tín'o ni xi naxu tjín tíbitjajíún
kjuaniima! Najmi tu binkjun xuta ko najmi
tu nkjún manuu. [15] Tu sa ní chankjún Cristo
ajin aniimanuu, at'aha kui xi Nda Ntianuu
maha. Ko tintsuba ndo nga kamanuu
k'úínyohoo xi ngjuásjaiyanuu ngat'a ts'e
kjuanda xi tíchuyóhoo.
[16] Tunga niimakjuahá n'esjo yjonuu ko
chankjún jóo nga b'a n'oo. Najmi tu chumi
ni chuba n'ek'anjiu yjonuu, tu xi nk'ie nga
chubayanéhenuu kjuasuba kasakúhu ra xi
tínchjatit'ainnuu ngat'aha xi nkú ts'ín naxu
tíbankínkoo yjonuu nga yjankiu Cristo.
[17] Tsa ni xi kjuaniima tíbitjajíhinnu, b'a katuma tsa Ntianá b'a ts'ín mjehe. Tunga

ngat'aha ní nga nda tín'o b'a katumanuu, najmi ngat'aha nga ch'on tín'o.

18 At'aha kui nihi xi ta j'ajin Cristo. Nkuhú niyá k'ien tu xi kits'ínndyjajnuhu ngatitsuhun xuta. Xi naxu nginkun Ntianá un kikiehe ngandaha xi najmi naxu nginkun Ntianá. B'a kamaha tu xi ngjikohoná nginkun Ntianá. Kui xi ngat'a ts'e yjonintehe kin'ek'ien tunga ngat'a ts'ehé espiritúhu kin'ekj'áíyaha. 19 Ko espiritu nk'ie nga ngjik'íénijmíhi xi ja k'ien xi kjintuyá'yún, 20 xi najmi kint'é'én nistjin nga y'ejña Noe nk'ie, kui nistjiun nga tsakúchji kjuatsentaha Ntianá nga kikuyá tsa ngjuaikj'áha ra animaha xuta nk'ie nga títs'ínnda tsutsu chánkoo Noe. Jin mahá xuta xi kits'ínk'ankihi ntóo nk'ie nga incha jas'en tsutsu chánkoo.

21 Ntóo y'éjña chji títjun xi nkú ts'ín kits'ínk'ankinuu ntánijuo nk'ie nga saténtáá. Tunga nk'ie nga saténtáná, n'ek'ankiná at'aha j'áíyaha Jesucristo ngabayoo. Najmi saténtáá tsa tu xi chjuxíhin kjuachuntíhi yjonintená. B'a ní n'ená tu xi tíbinchisjáíhiná nga je s'eyahaná nginkun Ntianá. 22 Ngjinji Jesucristo nk'a ján ko tíjñat'aha Ntianá. Nt'é'éhen ntítsjee, xi tjín yaha xá ko xi batéxuma.

4

B'i ts'ín títsuya Pedro ni xi k'úéch'ohó yjoná

1 Tu ngat'aha nga un kikiehe Cristo nga kik'a yjoninnte, kui nga tjehen ruu yjonuu nga ta kui niu xi kj'uajin. At'aha xuta xi ja j'ajin kjuanima, kui xi ja y'éjña ngatitsuun. 2 B'a incha kits'ín tu xi nistjin xi k'ua saha najmi ta k'úéntuhu xi nkú ts'ín nchjaha animaha. K'úéntu ní xi nkú ts'ín mjehe Ntianá. 3 Ja j'a xi nkú n'e tintsuboo nistjin nk'ie, nk'ie nga kin'o ni xi tsjoho xuta xi najmi be Ntianá, ko kik'aintohoo yjonuu nga kin'o tu mí nihí ni, ko kin'o ni xi nchjaha animanuu, ko kama ch'iu, ko kik'ohoo kjuatsjo animanuu, ko tu nku kjuatsjohó kama mjenuu, ko kiyankjún ntia ch'onk'un xi ts'ínnda xuta.

4 Xuta xu'bo najmi mankjihin á najmi ta n'ekohonu ni ch'onk'un xi tu ni xí jahá kits'ínkjas'ehen yjoho. Kui nga nd'ai ch'on ts'ín nchjayaneheenuu. 5 Tunga tjíhín ni nga ts'iínkjas'en kuenta nginkun Ntianá. Kui xi ja tjíndaha yjoho nga kuasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xi tjíntu tík'uun ko xi ja k'ien. 6 Kui kjuaha nga ta kis'enijmíhi ra xi ja k'ien én nda tsuhu Ntianá, tu xi k'úéntu tík'uhun espiritúhu xi nkú ts'ín mjehe Ntianá, ndaha tsa ja kichasehe xi nkú ts'ín y'entu asunntee.

B'i ts'ín tsakúya Pedro nga nda n'exákaá ni xi kitsjáná Ntianá

7 Ja tíbichú tiña nistjin nga n'ekje ngayjee ni xi tjín. Kui nga chase sinsihin ruu ni xi n'oo ko najmi tu n'ekj'áíyo nga chubakoo Ntianá. 8 'Yún mjena nga n'etjó xinkiu, at'aha kjuatjoo nkjin nkjún ngatitsun ts'ínndyjajnu. 9 N'ekjóhoon xinkiu ni'yanuu ko tsjo kat'enuu nga b'a n'oo.

10 Xi nkú nga ts'ín xki kjuanda xi kin'ekjóhoon nga nkúnkú, b'a ts'ín n'e chjónjihiin xinkiu kui niu. Ngandaha xinkiu katumachjén kjuandoo, at'aha tjíhin nga nda n'e chjón nga nkúnkú kjuandaha Ntianá xi kin'ekjas'ennuu. 11 Tsa tjín xi kuinchja, én xi títsjáha Ntianá kui xi kanchja. Tsa tjín xi kuasinko xuta, katasinko xi nkú ts'ín tíjña nga'yún xi títsjáha Ntianá. B'a ts'ín ajihin ngayjee ni xi n'oo sakúhu ra kjuachánka Ntianá. B'a kama at'aha Jesucristo yjankiu. Kui xi kas'ehe kjuachánka ko nga'yún santaha tu nkjéhé ni. B'a katuma.

B'i ts'ín tsakúya Pedro xi nkú ts'ín ndjá kuinchajián ni xi ts'e Ntianá

12 Tjona jun, já nts'e. Najmi tu katuma nkjúnnuu ni xi tímat'on nga ndjá tíchjut'ayák'unnuu, tsa b'a kamanuu tsa ni xi kj'aí kui nii. 13 Tu sa ní tsjo kat'enuu nga tísakút'anuu kjua'un, kjua'un xi ta j'ajin Cristo, tu xi 'yún tse katumaha kjuatsjonuu nistjin nga kama chji kjuachánkaha Cristo. 14 Tsa ch'on tí'minuu at'aha Cristo yjankiu, ¡á b'a nda tjíhin ts'ajun! At'aha Espiritúhu Ntianá tíjñajinnuu, Espiritu xi tjíhin kjuachánka. 15 Tjín xi un behe at'aha anima ts'ínk'ien, ko tsa ndyjé ts'ín, ko tsa ch'on ts'ín, ko tsa chuba tsungijihín yjoho kjua xi tjíhin kj'aí xutaha, tunga najmi b'ahá katuma ajinnuu. 16 Tunga tsa tjín xi un tíbehe at'aha Cristo kits'ínkjas'ehen yjoho, najmi tu katuma subaha. Tu sa ní kats'íntsjoho Ntianá at'aha Cristo tjenki.

17 Ja chubą nga kuątuts'ihin rą Ntiąná nga
kuąsehę mí nihi xi ts'ín xutą. Xutą xi ts'ę
k'uąhą rą. Tsa ñá kuątuts'inkohoná, ¿nkú
sa ts'íihin xi najmi títs'ínkjáíhin én nda
tsuhu Ntiąná? 18 Tsa 'ni b'anki xi nąxu ts'ín,
¿yá xi behę nkú k'úé ts'ę xi najmi benkjún
Ntiąná ko xi títs'ín ngatitsun? 19 Kui b'ą
maha, xi f'ajihin kjuąnimą nk'ie nga Ntiąná
títsjánte, kats'ínkjas'en animąhą ąya ntsja
xi kits'ínndahą, kui xi ma 'yún tak'aán, ko
tu nkú ndahá kats'ín.

5

B'i ts'ín títsuya Pedro xi nkú ts'ín chąsęhę xutą ninkuhu Ntiąná

1 An xi ndąchá ąjihin xutą ninku. Tunkán
kikiekohona kjuąnimąhą xi j'ajin Cristo ko
tą an xi sąkút'ana kjuąchánka xi s'ejña
chji ndyjun nkini. Tíbankihi jácháhą xutą
ninku xi tjín ąjinnuu. 2 Chúhuun chut-
sąnkąhą Ntiąná xi kin'ekjas'ennuu. Chą-
sohoo, tunga najmi tu chasehé ruu xi
nkúhu tsa kjuą'yún tín'ehenuu. Ngayje níhi
k'un chąsoho xi nkú ts'ín mjehę Ntiąná. Ko
tą ndaha tsa toon mjenuu, tsa kui kjuąha
nga chąsęheruu. Chąso níhi ąt'ahą mjenuu
nga chąsoho xutą ninku.

3 Najmi tu ndjá n'ekoo xutą xi
kin'ekúnntanuu. Tu sa ní t'ejña chubay-
ohoo xi nkú incha ts'iín xutą ninkuhu
Ntiąná. 4 B'ą ts'ín nk'ie nga kj'uąíkúchjihi
yjoho Ndą bastu k'aku, n'ekjóhoon chjíhi
kjuąchánka xi najmi maha fe.

B'i ts'ín títsuya Pedro mí nihi xi chąsęéhę nga kuintsubąá

5 Ko tą jun xi tí'minuu já xunkú, tíbank-
inuu nga chąnkjún jácháhą xutą ninku.
Ngatento b'i ngján nimąkjuą n'esjo yjonuu
nginkun xinkiu, ąt'ahą b'i ts'ín tjít'a:

Ntiąná fi kontrąhą xi ngak'un,
tunga tsjáhá rą kjuąnda xi nimąkjuą tjín-
tuyáhą.

6 Kui nga n'ę nimąkjuąhanu yjonuu
kinte nga'yún chánkahą Ntiąná, tu xi
kui k'uąsjenk'ahąnuu nk'ie nga kuichú
chubą. 7 Ntiąná n'ekjas'ohoon ngayjeę ni
xi kjintąhąnuu, ąt'ahą kui xi kjintąhą rą
jun.

8 Chąsę chubąyohoo ni xi n'oo ko tintsubą
ndo, ąt'ahą ndąnindoo xi ndą kontrąnu
maha. Tsú'ba xi nkú joyaha xa xi tíb'éntsji
nga tíbangisjai xutą xi kjinę. 9 Tankín kon-
trohoo ko ndjá tinchajiun nga s'ejinnuu
Ntiąná. Ąt'ahą yo nga tą kui kjuą'uhun xi
títs'ín chúkjuą já nts'o xi tjín nga ngúsuhun
ąsunnteę.

10 Nk'ie nga ja un kabenuu chuba
nistjin, Ntiąná kikjin, kui xi tsjáná ngayje
tíkjá kjuąnda, kui xi Cristo kits'ínchjén
nga j'ájinná nga sąkúná kjuąchánkahą
xi najmi maha feya, ts'iín nga kąmo
xi tjíhin nga kąmo, tsjá nga'yúnnuu,
ndjá ts'iínkinchánuu ko najmi tą tsufi
kuinchahanu. 11 Kui xi tu nkjéhé ni tjíhin
nga'yún. B'ą katuma.

B'i ts'ín kits'ínkje Pedro xujuin

12 Silbano xi ndą nts'é xihin, xi kixi
fiko xáhą, kui xi tsasinkona nga kits'inntá
xujuin. Chubahá ni xi tíbet'ánuu nga títs-
janiyánuu ko tíxinya kixinuu nk'ie nga ni
xi tjít'a ei, kuihí xi kjuąndahą Ntiąná. Ndjá
tinchajiun kjuąndoo.

13 Títs'ínkjinuu kjuąsuniña xutą ninku xi
tjín ąnte Babilonią. Kui xi tą j'ájihin Ntiąná
xi nkúhu jun. Tą títs'ínkjinuu kjuąsuniña
Marko, kui xi ntína xihin. 14 B'i ngján tsjo
n'ę súniñohoo xinkiu.

Kas'enuu kjuąjyu ngatento jun xi
tintsubąjihuun Cristo.

Xujun xi ma joho xi kits'ínntu ndạ postru Pedro

B'i ts'ín kikjaniñahạ Pedro xutạ ninku

1 An Simon Pedro, an ndạ musu síhin
ko ndạ postruhu Jesucristo títs'inkjínuu
xujuin jun xi ja tạ kin'ekjóhoon nga
s'ejinnuu Ntianá xi nkúhu jin, tu ngạt'ahạ
nga nạxu kits'ín Jesucristo, kui xi Ntianá ko
kui xi ts'ínk'ankiná. Ndahạnkjún tjín nga
s'ejinnuu.
2 Kas'e nkjúnnuu kjuạnda ko kjuạjyu
ạt'ahạ yo Ntianá ko Jesucristo xi Ndạ Ntianá
maha.

B'i ts'ín tsakúya Pedro xi nkú ts'ín tjíhin nga k'úéntu xutạ xi ts'e Ntianá

3 Ngạt'ahạ kjuạchánkahạ ko kjuạndahạ
Ntianá j'ájihinná. Ko tu ngạt'ahạ nga yaá xi
j'ájinná, b'ạ ts'ín nga'yúhun kitsjákohoná
ngayjee ni xi machjénná, tu xi kuintsuba
tík'uhunná ko tu xi chạnkjúhunná Ntianá.
4 B'ạ ts'ín kitsjáhaná ni xi kitsúya títjun,
xi 'yún chjí ko xi 'yún chánka, tu xi b'ạ
ts'ín kuiyúhu ruu ni xi nchjạhạ animạhạ
xutạ, ni xi títs'ínkatsúhun ạsunntei, tu xi
sạkúhunuu nga kuintsuba tík'un xi nkú
ts'ín tíjña tík'un Ntianá.
5 Nk'ie nga ja s'ejinnuu Ntianá n'e
kjuạ'yúhun yjonuu nga t'esún sohoo
nga kixi tankínkoo yjonuu. Ko nga
kixi tíbankínkoo yjonuu t'esún sohoo
nga mankjinnuu ni xi ts'e Ntianá. 6 Ko
nga mankjinnuu t'esún sohoo nga ja
manuu b'ech'ó suboo yjonuu ni xi tjín
ạsunntee. Ko nga ma b'ech'ó suboo yjonuu
t'esún sohoo nga tjínnuu kjuạtsenta. Ko
kjuạtsentoo t'esún sohoo nga tíyankjún
Ntianá. 7 Ko nga tíyankjún Ntianá t'esún
sohoo nga tín'etjó xutạ ninku, ạt'ahạ kui xi
já nts'o maha. Ko nga tín'etjó xutạ ninku
t'esún sohoo nga tjínnuu kjuạtjo.
8 Ạt'ahạ tsa b'ạ n'e kuintsuboo ko tsa
tu nkú b'ạ n'ẹnú, kạma ndjuút'a ni xi ja
yohoo Ndạ Ntianá Jesucristo. Kui nii xi
kuạsinkonuu nga nda n'ẹtjusun ni xi n'o
ko najmi kuintsuba ts'o. 9 Tunga xi najmi
b'ạ ts'ín tjíntu, kui xi najmi ma chjihi. Kạ
ma. Títs'ínchaya nga ja tsichu ma jehe
ngatitsun xi kis'ehe nistjin nk'ie.
10 Kui b'ạ maha, já nts'e, n'ẹ kjuạ'yún sahạ
ruu yjonuu nga tạkúchjiu nga kjuaxi nga
Ntianá ja kinchjạnuu ko j'ájinnuu. Ạt'ahạ
tsa b'ạ n'ẹ kuintsuboo, ndahạchí najmi
kuankíún t'axíhuun Ntianá. 11 B'ạ ts'ín
k'uạinte tsjo tsjohonuu nga kuitjás'oon má
batéxuma sín Ndạ Ntianá Jesucristo. Kui xi
ts'ínk'ankiná.

B'i ts'ín títsuya Pedro mí kjuạha nga tu nkú tíbakúyahá rạ xutạ ninku

12 Kui nga ts'inkj'áítsjen tehentehenuu ni
xi tíb'et'ánuu, ndaha tsa ja yo ko ndaha
tsa ja ndjá tinchajiun ni xi nạxu tjín xi ja
yo. 13 An kjinena nga ts'inkj'áítsjennuu niu
nk'ie nga tíijñaya sa yjoninte xu'bi. 14 Ạt'ahạ
ja be nga chubahá ndyjahạ nga k'uejñá
yjoninte xu'bi, xi nkú ts'ín y'éjña chjina
Ndạ Ntianá Jesucristo. 15 Ko ts'ian nga'yún,
nga nk'ie nga ja k'uejñá ạsunntei, tu nkú
n'ẹkjáítsjennú ni xi tíxinuu.
16 Nk'ie nga tsixínyaihi xi nkú ts'ín kj'uạí
Ndantianá Jesucristo, xi nkú ts'ín kj'uạíko
nga'yún chánkahạ, najmi én tsank'á xi
najmi chumi ni chjíhi rạ kin'echjéin.
Kjuạchánkahạ ní y'ejña chjii, kui xi tunkuin
tunkuin kiyahạni. 17 Ntiạ Nạ'miná kitsjáhạ
nga chạnkjún ko nga s'ehe kjuạchánka
nk'ie nga kinu'yá ntạhạ Ntianá xi tu xí
tjíhín rạ kjuạchánka. B'i kitsú: "Kui xu'bi xi
Ntína. Tjona ko tsjo mana." 18 Jin kinu'yái
ntạ xu'bi xi nibaha nk'a ján nk'ie nga
tintsubakoi Jesucristo tjennki xi má kama
kjuạnkjúun.
19 B'ạ ts'ín bitju nạxuhu én xi kinchjạ já
profetạ nk'ie. Nda tín'o tsa tíbasinñjuhuu
éen. Kui xi nkú joyaha nd'í xi tíb'at'ai
má jyuun santa nkúhu nga kuichú ma sen
nistjin xi ma ndyjuun ko niñu xi ma chji
nga tạ jyuun ts'iín ndzjen ạjin animạnuu.
20 Katumankjinnuu nga ndaha nku ni xi
kinchjạ já profetạ, xi tjít'a xujun éhen
Ntianá, najmi ma mjenạxạá xi nkú ts'ín
mjená. 21 Ạt'ahạ najmi animạhạ xutạ nibaha
ni xi kinchjạ já profetạ. Espirituhu ní
Ntianá kits'ín nga kinchjạ xutạ én xi nibahạ
rạ Ntianá.

2

B'i ts'ín tsakúya Pedro ni xi ts'ín já maestru tsank'á xi tjínjihin xutạ ninku

1 Ạjihin xutạ xi ntje judio tjehen rạ kis'e
já profetạ tsank'á, xi nkú nga tạ ts'ín s'e

ąjinnuu já maestru tsank'á. Kui xi já mañą xi ngakjá kuąkúya ni xi ts'ę Ntiąná. Kj'ąí ni xi kuąkúyanuu, kui xi ts'iínkatsúnnuu. Najmi ts'iínkie yjohǫ nga Ndą Ntiąná xi ts'asjejihin. B'ą ts'ín kitsą ts'iín nibánehę rą yjohǫ nga n'ękje. 2 Nkjin xi incha ts'iín ni xi incha ts'ín jóǫ, ni xi tu subahá maná. Kui ngąt'ahą jóǫ ch'on ts'ín chubayanéhe ni xi nąxu tjín. 3 Tu ngąt'ahą nga 'yún incha mjehę tǫon, kui nga k'uąnąchąhąnuu nga kjé'anuu ni xi ts'ąjun. Ngąt'a ts'ę jóǫ ja nd'ąi tjíndahą rą yjohǫ xi ts'iínnijéhę rą. Ja tíjña nda nistjin nga n'ękje.

4 Nistjin nk'ie Ntiąná najmi kits'ínndyjat'ahą ntítsje xi incha kits'ín ngatitsun. Ąjin ngąk'ien ní kikj'aníkj'aya. Má jyuun kingjáya'yún, tjíntu nda nga n'ękǫkjuą. 5 Kǫ tą ndaha najmi kits'ínndyjat'ahą xutą xi kis'e nú chá ján. Ntá kits'ínkjekǫho xi najmi kikienkjúhun. Tunga máha Noe, kui xi y'énijmí ni xi nąxu tjín, kui xi kin'enk'anki kǫ yatu sa xutą.

6 Tą y'éjñanehę Ntiąná nga n'ękje nanki Sodomą kǫ nanki Gomorrą. Tu nasuhú kits'ín ma nąxinantóǫ. B'ą ts'ín y'éjña nkjúhun rą xutą xi s'ę ąskahan xi najmi skuenkjún Ntiąná. 7 Tunga kits'ínk'ankihí Lot, kui xi nku ndą xi nąxu kits'ín, xi un kikiehę nga kikie xi nkú ts'ín y'entu xutą ch'onk'un xi kitsjántehę yjohǫ nga kits'ín tu mí nihí ni. 8 Ąt'ahą ndą xu'bi xi nąxu kits'ín, xi y'ejñajihin xutą xu'bǫ, xki nistjin un nkjún kikiehę nk'ie nga kikie kǫ kint'é ni ch'onk'un xi kits'ín jóǫ. B'ą kamahą ąt'ahą je tjíyahą.

9 Kui b'ą maha, ngayjeę nii bakúchji xi nkú ts'ín Ntiąná mahą b'asjenki xutą xi benkjúhun ąjihin ni xi nibánehę, kǫ be xi nkú ts'ín kuyákǫ xutą xi najmi nąxu ts'ín, xi tjíhin nga un skuehę nga kuichú nistjin nga chąsęhę mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xutą. 10 Kǫ 'yún un skuehę xi tjíntujín ni chuntí xi nchjąhą animąhą kǫ najmi benkjún xi tjíhin xá nk'a ján. Kui jóǫ xi si kǫ tu mí nihí ni xi incha ts'ín. Najmi tsankjún nga ch'on ts'ín nchjąyane xi i nk'a ján. 11 Tunga ntítsjeę, ndaha tsa 'yún tjíhin nga'yún kǫ nga nk'a tjen nga já xu'bǫ, najmi ch'on ts'ín nchjąyane xi ch'onk'un xi tjíhin kjuąchánka kǫ najmi batéjéne nginkun Ntiąná.

12 Tunga máha já xu'bǫ, chubą ch'ohón ts'ín nchjąne ni xi najmi mankjihin. Kui xi nkú joyaha chu. Najmi mahą ts'ínnkjink'un. Chubą tjíntuhú nga ts'ín ni xi nibá suba kuihi. Kui xi xi nkúhu chu xi nuba kǫ n'ek'ien. Kui nga ndyjąha jóǫ xi nkúhu chu. 13 Ts'iínkjáihin chjíhi ni ch'onk'un xi incha ts'ín. B'ą tsu nga sakúhu kjuątsjo nk'ie nga títs'íntsjojín tu mí ni ch'onk'uhún ni nga nistjiun. Kui jóǫ xi nkú joyaha chuntí kǫ tsjían ąjinnuu. Santaha ts'íntsjojín kjuąnajmindahą nk'ie nga kjinekǫnuu niñu.

14 Najmi ma be nda nku tąchjuún. Najmi mjét'íáhą nga ts'ín ngatitsun. B'ąnąchąhą xutą xi najmi ndjá tíincha. Tu ni xí kitsą xáhá ts'ínnkjink'un nkú ts'ín sąkúhu rą tǫon. Ni xi ts'ín, kui xi ngjuąikǫhǫ má nga ndyją. 15 Ja ngji t'axíhin ni xi nąxu tjín kǫ ja kindyjajihin, kui nga b'ą tíincha ts'íhin xi nkú kits'ín ndą profetą Balaam xi ntíhi Beor. Kits'ín mje tǫon Balaam kǫ j'áchjí nga kits'ín ni xi najmi nda. 16 Tunga kichubatikǫhó ngąt'ahą ngatitsuhun. Búrrúhu, chu ch'á xi najmi mahą nchją, ntąhą xutą kik'a nga y'éch'ohǫ Balaam nga ts'iín kjuąlukǫ xi títs'ín kai.

17 Já xi tíb'anąchąhą xutą, kui xi nkú joyaha ntá tixą xi najmi tjíhin ntá, ninti xi tu má fikǫhó rą ntjǫ. Kui xi tjęhęn rą má tu xí jyuhún. 18 Incha nchją én ngak'un kǫ én xi najmi tjíhin sin. Bakúya nga ma n'e ni xi nchjąhą xutą kǫ nga ma ts'ín tu mí nihí ni. B'ą ts'ín b'ąnąchąhą rą xi ąs'ąi kikjexíhín yjohǫ ąjihin xutą xi tjíntujín ni xi najmi b'ą tjín. 19 Ndaha tsa ni xi ts'ínkatsúhun xutą tjí'yúhun, tunga chubą b'ąhá incha tsu nga ts'iín ndąíhi xutą. Tjí'yún jóǫ, ąt'ahą ni xi ts'ín nganąná, kui xi b'é'yúnná.

20 Tsa ja incha tsankin t'axíhiín ni ch'onk'un xi tjín asunntei ąt'ahą kin'ekjáíhiín Ndą Ntiąná Jesucristǫ xi b'asjejinná, tunga tsa tą kuijnejihín ngáhaná kui niu kǫ n'endyjahąá, 'yún ch'onk'un ma sahá ąkahan. 21 Kui nga tu sahá rą nda tjín tsa najmi kikie jóǫ ni xi nąxu tjín, ąt'ahą 'yún kama ch'onk'un sa nga kikie ni xi ndoǫ. B'ą kamahą nga ngji t'axíhin kjuątéxuma je xi kik'ąihi. 22 Tíbitjusunjíhin jóǫ én xi nchją xutą: “Nañóǫ tą kjine tą ma ngáha ni xi bisuhu. Chinką xi ąs'ąi mama kabinguya tím'otikjájin yjohǫ siu.”

3

B'ī ts'ín tsakúya Pedro nk'ie nga kj'uaí ts'ínkokjua Nda Ntianá Jesucristo asunntee

1 Tjona jun, já nts'e. Xu'bi xi xi ma joho
ra xujun xi títs'inkjínuu. Xujun xu'bi ko xi
tjuun y'et'ánuu tu xi n'ekj'áítsjehennu ni xi
ja tsakuyánuu. B'a kits'ian tu xi chahanu
xi nkú ts'ín s'eyahanuu. 2 N'ekj'áítsjohoon
yjonuu én xi kinchja já profeta je xi kis'e
nistjin nk'ie ko kjuatéxuma xi tsakúyanuu
já postru, kjuatéxumaha Jesucristo xi Nda
Ntianá maha ko kui xi ts'ínk'ankiná.

3 Katumankjin sisinnuu nga nistjin xi
fekuu s'e xi k'úéntujín ni ch'onk'un xi
nchjaha animaha ko kuajnukie én xi ja
kin'ekjóhoon. 4 B'ī incha kuitsu: "¿Á najmi
tsitjusuhun én xi kitsúhu nga kj'uaí ngáha?
B'aha ra nistjin nga k'ien ntje cháná san-
taha nd'ai, tu nkú b'ahá tíma asunntei xi
nkú kama nk'ie nga as'ai kamandahá."

5 Najmi mjehe ts'iínkj'áítsjen nga
nistjin nk'ie én xi tsitjuhu ts'a Ntianá
kits'inndakoho nk'a ján ko t'anankiu. Kui
t'anankiu xi ajin ntánijuo nibahaha ra ko
ngat'aha ntánijuo kis'ejñaha. 6 Ko ngat'aha
ntánijuaha ts'í xi 'yún kits'oo kin'ekjehe
t'ananki xi kis'ejña nistjin nk'ie. 7 Tunga
máha nk'a ján ko t'ananki xi tíjña nd'ai,
kui xi ta kuihi éhen Ntianá tíb'ejña ndaha
tu xi k'uétihi. Tís'ejña nda santa nkúhu
nga kuichú nistjin nga chasehe mí nihi xi
kits'ín nga nkúnkú xuta ko nga n'ekje xuta
xi najmi kikienkjún Ntianá.

8 Tunga najmi tu n'echayanú ni xu'bi, já
nts'ena. Ngink un Ntianá nku nistjin, kui
xi nkú joyaha nku mii nú. Ko nku mii
nú, kui xi nkú joyaha nku nistjin. 9 Najmi
títs'ínk'andaya Ntianá nga ts'iíntjusun ni xi
kitsúya títjun, at'aha k'ua xi b'a maha nga
títs'ínk'andaya. Tíbakú nínuu kjuatsentaha
Ntianá, at'aha najmi mjehe tsa tjín xi ndyja.
Mjehe nga ngatenteę xuta ngjuaikj'áha ra
animaha.

10 Xi nkú ts'ín tu ndyjaháná nga f'ai nku
nda ndyjé, b'a kama nistjin nga kj'uaí ngáha
Nda Ntianá. Kui nistjiun ndyjajihinsén
nk'a ján nga ni xi nkjún ts'ín kjuaneya, ko
kamanantá nga kuiti ni xi kamandakoho ni
xi tjín. T'anankiu ko ngayjee ni xi tjíhin
kuiti.

11 Kui b'a maha, tsa b'a ts'ín n'ekatsún
ngayjee niu, ¿nkú ts'ín tjíhin nga kuit-
subooo ni ma? Tjíhin nga je kuintsuboo ko
chankjún Ntianá 12 ko nga kamangimjenuu
nga kuichú nistjin nk'ie nga ts'iín Ntianá
ni xi kitsú nga ts'iín, nistjin nk'ie nga kuiti
ko n'ekje nk'a ján ko nga nd'íu ts'iínnantá
ni xi tjín. 13 Tunga máha ñá, tíchuyáá nku
nk'a tsetse ko t'ananki tsetse, xi nkú ts'ín
kitsúya títjun Ntianá. Yohó má nga naxu
kuintsubaá ngink un Ntianá.

14 At'aha tíchuyóhoo ni xu'bi, jántsena,
kui nga tjen nga'yúhun ruu yjonuu tu xi
s'ehenuu kjuajyu ngink un Ntianá ko tu xi
najmi s'ehe ajinnuu ni xi chuntí ko tsa ni
xi chubayané. 15 T'ejintak'un, tíbakúchjiná
kjuatsentaha Ntianá tu xi títsjántehená nga
k'uankiá. Ni xu'bi ja ta y'ét'anuu nda
nts'ena Pablo. Kui xi xi nkú ts'ín tíjña
kjuankjintak'un xi kitsjáha Ntianá, b'a ts'ín
yét'a. 16 Nga nkúnkú xujun xi kits'ínntu
ta kui ni xu'bi kinchjanijmíyaha. Tjín ni
xi y'ét'a xi 'ni mankjihin xuta. Kui niu
xi fiko ngakjá xuta xi najmi be sisin ni xi
ts'e Ntianá ko xi najmi ndjá tíinchajin ni xi
s'ejinná. Fiko ngakjá niu xi nkú ta ts'ín ta
fikongakjá ni xi ja ta tjít'a. B'a ts'ín ta kuihi
títs'ínkjihi yjoho má ndyja.

B'ī ts'ín kits'ínkje Pedro xujuin

17 Kui b'a maha, já nts'ena, ja yo ni
xu'bi. Kui nga chúhun ruu yjonuu tu
xi najmi kjébéfehenuu kjuab'anachaha já
ch'onk'uun, ko tu xi najmi kuankín t'axíhin
ruu ni xi ndjá tinchajiun. 18 Kasájin so kjuan-
daha Jesucristo ko kaya so ni xi ts'e, at'aha
kui xi Nda Ntianá maha ko ts'ínk'ankiná.

¡N'ekié yjoná nga tjíhin kjuachánka nd'ai
ko santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

Xujun xi tjun kits'ínntu nda postru Jua

B'i ts'ín tsakúya Jua yáha Éen

1 Tíb'enijmíihi xi tu b'a ts'ín jahá tíjña
santa nkúhu nga tuts'ihin ni. Kinu'yái
ntaha ko tukuin kiyakohoni. Kiyai ko ntsai
kin'ekohoni. Kui xi Én xi ts'ínk'íéntu tík'un
xuta. 2 Y'ejña tík'un ajinni ko jin kiyai.
Tíbixínya kixi ni xi kiyai ko tíb'enijmíi xi
tíjña tík'un sín, xi y'ejñajihin Ntia Na'miu
ko xi jin kis'ejña chjini.
3 Xi kiyai ko kinu'yái, kui xi ta
tíb'enijmíihi ko jun, tu xi b'a ts'ín ko
jun nkuhú kamakohoni. B'a ts'ín nkuhú
kamangujinkaá Ntia Na'miu ko Jesucristo
xi Ntíhi maha. 4 Tíb'et'aihi ni xu'bi tu xi
k'úé tsjo tsjohonuu.

B'i ts'ín tsakúya Jua nga ni xi n'eé bakúchji tsa kis'ejinná Ntianá

5 Tsakúyani Jesucristo nga Ntianá, kui xi
nd'í xi ts'ín ndzjen ko ndahachí najmi tjín
má jyun ajihin. Kui xi tíb'enijmíihi. 6 Tsa b'a
kuixíaán nga Ntianá ts'ená ko tu sa má jyu-
uhún tintsuba ngáá, tích'anachaá ko najmi
tín'eé ni xi naxu tjín. 7 Tunga tsa tintsubaá
má ndzjeen xi nkú ts'ín tíjña Ntianá má
ndzjeen, b'a ts'ín nkuhú makaá xinkiá ko
jníhi Jesucristo xi Ntíhi Ntianá ts'ín jená
nga kjexínná ngayjee ngatitsunná.
8 Tsa najmi tjínná ngatitsun kuixíaán, ta
ñáha tích'anachahaá yjoná ko najmi tíjña-
jinná ni xi naxu tjín. 9 Tsa n'ekié yjoná nga
tjínná ngatitsun, ts'iínndyjat'aná ngatit-
sunná Ntianá ko ts'iín jená nga kjéxinná
ngayjee ni xi tjíntujínná xi najmi naxu
nginkun. B'a ts'iín at'aha ja kitsjá éhen nga
b'a ts'iín ko ts'ín ni xi naxu tjín. 10 Tsa na-
jmi tjínná ngatitsun kuixíaán, tíya tsank'áá
Ntianá ko najmi tíjñajin animan éhen.

2

1 Jun ntína, tíb'et'ánuu ni xu'bi tu xi
najmi n'ehenu ngatitsun. Tunga tsa tjín xi
ts'iín tjen'yún ngatitsun, tíjñaná xi kuinch-
jantjainá nginkun Ntia Na'miu, kui xi Je-
sucristo xi naxu ts'ín. 2 Kui xi kitsjá yjo-
ho xi nkúhu chje tu xi n'endyjat'ahaná
ngatitsunná ñá xi ja kis'ejinná. Ko najmi
tu suba ngatitsunná kits'ínndyjat'a, ko ní
ngatitsuhun ngayjee xuta xi tjín asunntee.
3 Tsa tín'etjusaán ni xi y'éjña Ntianá,
b'a ts'ín yahaná nga ja yaá Ntianá. 4 Tsa
tjín xi: "An be" kuitsu, tunga tu sa najmi
ts'íntjusuhún ngá ni xi y'éjña, kui xi nda
tsank'á. Najmi tíjñajin animaha ni xi naxu
tjín. 5 Tunga xi ts'íntjusun éhen, kjuaxi nga
kui xi ts'íntjo Ntianá xi nkú nga ts'ín tjíhin
nga ts'iíntjo. Nk'ie nga b'a n'e bintsubaá,
b'a n'e yahaná nga tintsubajiihín. 6 Xi tíjña-
jin ni xi ts'e Ntianá kuitsu, kui xi xi nkú
ts'ín y'ejña Jesucristo, b'a ts'ín tjíhin nga
k'úéjña.

B'i ts'ín tíbatéxumaha Jua xuta ninku

7 Já nts'ena, ni xi tíb'et'ánuu nd'ai, najmi
as'ai tíb'éjñahá Ntianá. Kjuatéxuma chá xi
kin'ekjas'en nínuu santaha nga tuts'ihin ni
tíbet'ánuu. Kui kjuatéxuma chá xu'bi, kui
éhen xi ja kinu'yó nk'ie. 8 Tunga xi nkú ts'ín
y'ejña Jesucristo ko xi nkú ts'ín tintsuboo
b'éjña chji nku ni tsetse xi y'aha ra ni xi
y'éjña Ntianá. Kui ni xi tíb'et'ánuu ei at'aha
ja j'ai ts'ín ndzjen nd'í xi ndoo. Kui nga ja
tífi ndyjaha má jyuun.
9 Xi b'a kuitsu nga má ndzjeen síjña tunga
tu sa unkiehé ngá nda nts'e, kui xi má jyuun
síjñajin sa. 10 Xi tjoho nda nts'e, kui xi má
ndzjeen síjña tehente, má nga najmi tjín
ni xi ts'iínkijnejihin ngatitsun. 11 Tunga xi
unkie nda nts'e, kui xi má jyuun síjña ko yo
tsú'ba ko najmi be má xi tjehen tífi, at'aha
ja kits'ínkaha má jyuun.
12 Jun ntína, títs'inntúnuu at'aha
tu ngat'aha ni xi kits'ín Jesucristo
kin'endyjat'ahanuu ngatitsunnuu. 13 Ko
jun xi tí'minuu na'mi, títs'inntúnuu at'aha
ja yo xi tu b'a ts'ín jahá tíjña santaha
nga tuts'ihin ni. Ko jun xi tí'minuu já
asti, títs'inntúnuu at'aha kin'e nganohoo
ndanindoo.
14 Jun ntína, ja kuats'inntúnuu at'aha ja
yo Ntia Na'miu. Ko jun xi tí'minuu na'mi,
ja kuats'inntúnuu at'aha ja yo xi tu b'a
ts'ín jahá tíjña santaha nga tuts'ihin ni. Ko
jun xi tí'minuu já asti, ja kuats'inntúnuu
at'aha tjínnuu nga'yún ko tíjñajin tehente
animan éhen Ntianá ko at'aha ja kin'e
nganohoo ndanindoo.
15 Najmi tu n'etjó asunntee ko ta ndaha ni
xi tsjá asunntee. Tsa tjín xi tjoho asunntee,
kui xi najmi tjoho Ntia Na'miu. 16 At'aha

ngayjee̱ ni xi tsjá a̱sunntee̱ najmi má tíjña Ntia̱ Na̱'miu̱ nibáha̱ ra̱. A̱sunntee̱ ní nibáha̱ ra̱. Yo̱ nibáha̱ ra̱ nga nchja̱ha̱ ani̱ma̱ha̱ xu̱ta̱ ni xi tjín ko̱ nga mjehe̱ ts'i̱ínts'e̱ ni xi fásihi̱n ko̱ nga nk'a b'asje yjoho̱ nga̱t'aha̱ ni xi tjíhi̱n. [17] Ja tífe ni̱stjihi̱n a̱sunntee̱ ko̱ ni xi nchja̱ha̱ ani̱ma̱ha̱ xu̱ta̱, tu̱nga máha xi títs'ín xi nkú ts'ín mjehe̱ Ntia̱ná, kui xi k'úéjña sín.

B'i̱ ts'ín tsakúya Jua nga chúhu̱ún yjoná já xi fi kontra̱ha̱ Jesucristo̱

[18] Jun ntína̱, ja ni̱stjin xi fekuu̱ tintsu̱ba̱á nd'a̱i̱. Ja kik'inyanu̱u nga tjíhin nga kj'u̱a̱í xi ngju̱a̱i̱ kontra̱ha̱ xi kits'ín nibá Ntia̱ná, ko̱ xi nkú kik'innu̱u b'a̱ ts'ín nd'a̱i̱ ja tíi̱ncha f'ai ṉkjún já kontra̱ha̱ Jesucristo̱. Kui nga mankjihinná nga ja tinchajián ni̱stjin xi fekuu̱. [19] Kui xi i̱ncha tsitjujínni̱ e̱i̱, tu̱nga najmi já ts'a̱jihín niu̱. A̱t'aha̱ tsa já ts'a̱jin niu̱, najmi i̱ncha ngji t'axín ra̱ kai. Tu̱nga i̱ncha tsitjuhú tu̱ xi b'a̱ ts'ín kiya chji chjihi nga tjín xi najmi ji̱n mako̱ni̱.

[20] Máha jun, Jesucristo̱ kitsjánu̱u Espiri̱tu̱hu̱ Ntia̱ná ko̱ ngatentoo̱ mankjinnu̱u ni xi na̱xu̱ tjín. [21] Tíb'et'á xu̱ju̱nnu̱u a̱t'aha̱ mankjinnu̱u ni xi na̱xu̱ tjín. Najmi nga̱t'aha̱ tsa najmi mankjinnu̱u, a̱t'aha̱ ní nga mankjinnu̱u, kui nga tíb'et'áha̱nu̱u. Ko̱ mankjinnu̱u nga ndaha nku kju̱a̱tsank'á najmi nibáha̱ ra̱ ni xi na̱xu̱ tjín.

[22] Xi najmi ts'ínkjáíhi̱n nga Jesu xi kits'ín nibá Ntia̱ná, kui xi nku nda̱ tsank'á. Kui xi nda̱ kontra̱ha̱ Jesucristo̱, a̱t'aha̱ najmi ts'ínkjáíhi̱n nga Ntia̱ Na̱'miná xi Ntia̱ ko̱ nga Jesucristo̱ xi Ntíhi̱. [23] Tu̱ yáhá ni xi najmi ts'ínkjáíhi̱n nga Jesucristo̱ xi Ntíhi̱ Ntia̱na̱á, kui xi ta̱ ndaha najmi tíjñajihi̱n Ntia̱ Na̱'miu̱. Tu̱nga xi ts'ínkjáíhi̱n nga Jesucristo̱ xi Ntíhi̱ Ntia̱na̱á, kui xi ta̱ tíjñajihi̱n Ntia̱ Na̱'miu̱.

[24] Kui b'a̱ maha, t'ejñajin tehe̱ntehenu ani̱ma̱nu̱u én xi kinu'yó santa nkúhu nga tuts'ihi̱n ni. Tsa s'e̱jñajin tehe̱nte ani̱ma̱nu̱u én xi kinu'yó santa nkúhu nga tuts'ihi̱n ni, b'a̱ ts'ín ko̱ jun ta̱ ku̱intsu̱ba̱jin tehe̱ntohoo̱ Ntíu̱ ko̱ Ntia̱ Na̱'miu̱. [25] Nga ku̱intsu̱ba̱ tík'un síaán, kui nihi xi kitsúya títjunná Jesucristo̱ nga tsjáná.

[26] Tíb'et'ánu̱u ni xu'bi̱ a̱t'aha̱ tjín xi mjehe̱ k'u̱ana̱cha̱nu̱u. [27] Tu̱nga máha jun, tíjñajin tehe̱nte̱nu̱u Espiri̱tu̱hu̱ Ntia̱ná xi kitsjánu̱u Jesucristo̱. Najmi machjéhe̱n tsa tjín xi ku̱a̱kúyanu̱u, a̱t'aha̱ ta̱ kuihi Espiri̱tu̱ bakúyayjenu̱u. Ni xi na̱xu̱ tjín bakúyanu̱u, najmi ni tsank'á. Kui nga xi nkú ts'ín tsakúyaha̱nu̱u Espiri̱tu̱, b'a̱ n'e̱ ti̱ntsu̱ba̱jin tehe̱ntehe̱ ru̱u Jesucristo̱.

[28] Kui b'a̱ maha nd'a̱i̱, ntína̱, ti̱ntsu̱ba̱jin tehe̱ntehe̱ ru̱u Jesucristo̱, tu̱ xi najmi jo jan ka̱mahaná nk'ie nga ku̱a̱kúchji yjoho̱ ko̱ najmi ka̱ma subaná nginku̱n nk'ie nga kj'u̱a̱í. [29] Yo nga na̱xu̱ ts'ín Jesucristo̱. Kui nga ta̱ tjíhin nga cha̱hanu nga ngayjee̱ xu̱ta̱ xi ts'ín ni xi na̱xu̱, kui xi kitsjáha̱ Ntia̱ná nga ntíhi̱ ka̱ma.

3

B'i̱ ts'ín tsakúya Jua nga ntíhi̱ Ntia̱ná kits'ín maná

[1] Cha̱so̱o xi nkú ts'ín tjo ts'atihi̱ ñá Ntia̱ Na̱'miná, nga santaha ntíhi̱ Ntia̱ná 'miná. Ko̱ kju̱axi̱ nga ntíhi̱ Ntia̱ná ñá. Kui kju̱aha nga najmi behená xu̱ta̱ a̱sunntee̱, a̱t'aha̱ najmi be Ntia̱ná. [2] Jun já nts'ena̱, ñá xi ntíhi̱ Ntia̱ná nd'a̱i̱. Ko̱ ndaha tsa najmi kjee yaá nkú k'úéntaá a̱skahan, tu̱nga yanáá nga b'a̱ k'úéntaá xi nkúhu Jesucristo̱ nk'ie nga kj'u̱a̱íkúchji yjoho̱, a̱t'aha̱ cha̱ sisián xi nkú tjín. [3] Ko̱ ngatentee̱ xi b'a̱ ts'ín tíkuyáha̱ Jesucristo̱, kui xi títs'ín nga tín'e je nginku̱n Ntia̱ná. B'a̱ tí'be xi nkú ts'ín je Jesucristo̱.

[4] Tu̱ yáha ni xi títs'ín ngatitsun, kui xi tíbangane kju̱a̱téxumaha̱ Ntia̱ná. Nk'ie nga biyuné kju̱a̱téxumaha̱ Ntia̱ná, kui nii̱ xi ngatitsuu̱n. [5] Ja yo nga j'aikúchji yjoho̱ Jesucristo̱ tu̱ xi j'aikjexíhin ngatitsunná. Ndaha nku ngatitsun najmi kis'ehe̱. [6] Kui b'a̱ maha, ngayjee̱ xi tíjñajin tehe̱ntehe̱ ra̱ Jesucristo̱ najmi ts'ín ngatitsun. Tu̱nga ngayjee̱ xi títs'ín ngatitsun, najmi kjee be Jesucristo̱ ko̱ ta̱ ndaha najmi kjee mankjihi̱n yáha kui.

[7] Jun ntína̱, najmi tu̱ ch'a xi k'u̱ana̱cha̱nu̱u. Xi ts'ín ni xi na̱xu̱ tjín, kui xi na̱xu̱ nginku̱n Ntia̱ná xi nkú ts'ín na̱xu̱ Jesucristo̱. [8] Tu̱nga xi ts'ín ngatitsun, kui xi nda̱nindoo̱ ts'e̱he̱, a̱t'aha̱ nda̱nindoo̱ kits'ín ngatitsun santaha nkúhu nga tuts'ihi̱n ni. Kui kju̱aha nga j'aikúchjihi yjoho̱ Ntíhi̱ Ntia̱ná, tu̱ xi ts'i̱ínndyja xáha̱ nda̱nindoo̱.

[9] Ngayjee̱ xi Ntia̱ná kitsjáha̱ nga ka̱ma ntíhi̱ najmi nkaha̱ ts'ín ngatitsun, a̱t'aha̱ kju̱a̱tík'uhu̱n Ntia̱ná tíjñajihi̱n. Najmi nkaha̱ ts'ín ngatitsun, a̱t'aha̱ Ntia̱ná kitsjáha̱ nga ka̱ma ntíhi̱. [10] B'a̱ ts'ín s'ejña chjihi yá

xi ntíhi Ntianá ko yá xi ntíhi ndanindoo. Tu yáhá ni xi najmi naxu ts'ín ko a ra najmi tjoho nts'e, kui xi najmi Ntianá ts'ehe.

B'i ts'ín tsakúya Jua nga n'etjáá xinkiá

11 Nga tjíhin nga b'i ngjáán n'etjáá xinkiá, b'a tsu én xi kinu'yó santaha nkúhu nga tuts'ihin ni. 12 Najmi b'aha tu n'eé xi nkúhu Cain. Kui xi ndanindoo ts'ehe. Kui nga kits'ínk'iehen nda nts'e. ¿Á kits'ínk'iehen? Kits'ínk'ien at'aha naxu ni xi kits'ín nda nts'e ko máha kui, ch'on kits'ín.

13 Jun já nts'ena, najmi tu ma nkjúnnuu tsa ts'iín unkienuu xuta asunnteę. 14 Ja yaá ñá nga tsitjujián ajihin ngabayoo ko nga kuintsuba tík'aán nginkun Ntianá. Yaá ni xu'bi at'aha tjoná já nts'eé. Xi najmi tjíhin kjuatjo, kui xi tíjñajin sa ngabayoo. 15 Ngayjeę xi unkie nda nts'e, ndats'ínk'ien animahá xu'bo, ko ja yo nga nku ndats'ínk'ien anima najmi tíjñajihin kjuatík'un sín.

16 Yaá ni xi 'mihi kjuatjo at'aha Jesucristo kits'ínkjas'en yjoho ngandaná. B'a ta ts'ín ko ñá tjíhin nga n'ekjas'eén yjoná ngandaha já nts'eé. 17 Tsa nku ndanchiná tíbe nga ndyjat'aha nda nts'e ni xi machjéhen tunga najmi kama nimahá ra, ¿a tíjñajin kjuatjoho Ntianá animaha? 18 Jun ntína, najmi tu suba énnuu xi b'a kuitsu nga tjínnuu kjuatjo nga chubo. Tu sa ní ni xi katakúchji nga tjínnuu kjuatjo n'oo.

19 Yaá nga ajihin ni xi naxu tintsubajián ko najmi jo jan maná nk'ie nga tintsubaá nginkun Ntianá. 20 Kui nga ndaha tsa animaná b'a títsu nga tjínná jé, tunga 'yúhún chánka sa Ntianá nga animaná ko kui xi beyjená. 21 Jun já nts'ena, tsa najmi chumi nihi xi títs'ínnijéná animaná, najmi jo jan maná nga tinchaá nginkun Ntianá, 22 ko kui tsjáná ngayjeę ni xi kuinchíhií, at'aha tín'etjusaán ni xi y'éjña ko tín'eé ni xi sasíhin.

23 Nga n'e s'ejián Jesucristo xi Ntíhi maha ko nga b'i ngján n'etjáá xinkiá xi nkú ts'ín y'éjña, kui xi kjuatéxumaha Ntianá. 24 Xi títs'íntjusun xi nkú ts'ín y'éjña, kui xi tíjñajin tehente Ntianá ko Ntianá tíjñajin tehentehe xuta xu'bo. Ko ngat'aha Espiritu xi kitsjáná, b'a ta n'e yahaná nga kui tíjñajin tehentená.

4

B'i ts'ín tsakúya Jua má xi kui Espirituhu Ntianá

1 Jun já nts'ena, najmi tu n'e s'ejiun ngatenteę xi b'a kuitsunuu nga Espirituhu Ntianá títs'ín nga tínchja. Tu sa ní chase sisihuun xi nkú kuitsu, tu xi b'a n'e chahanu tsa kjuaxi nga Espirituhu Ntianá tíjñajihin a ra najmi. At'aha kitsejíhin asunnteę já profeta tsank'á. 2 Xi b'a tsu nga yjoninte kik'a Jesucristo nga j'ai asunntei, kui niu xi kuakúchjinuu nga kui xi tíjñajihin Espiritu xi ts'e Ntianá. 3 Ko xi najmi b'a tsu nga b'a ts'ín j'ai Jesucristo, kui xi najmi tíjñajihin Espirituhu Ntianá. Espiritu ch'onk'un xi ts'e ní nda kontraha Cristo tíjñajihin. Ja kinu'yó nga tjíhin nga kj'uaí xi ngjuai kontraha xi kits'ín nibá Ntianá. Kui ja tíjña asunnteę nd'ai.

4 Jun ntíntíntína, Ntianá ts'enuu ko ja kin'e nganohoo já profeta tsank'á xu'bo, at'aha xi tíjñajinnuu 'yún tjín saha nga'yún nga xi tíjñajihin xuta asunnteę. 5 Kui já xu'bo xi xuta asunnte. Kui nga ni xi ts'e asunnteę nchjanijmíyaha ko xuta asunnteę basínñjuhu ni xi nchja. 6 Tunga máha jin, Ntianá ts'eni. Xuta xi ja be Ntianá, kui xi basínñjuni. Xuta xi najmi Ntianá ts'ehe, kui xi najmi basínñjuni. B'a n'e chaha yá xi tíjñajihin Espiritu xi tsuya ni xi naxu tjín ko yá xi tíjñajihin jáninda xi b'anacha.

B'i ts'ín tsakúya Jua mí nihi xi y'aha kjuatjoo

7 Jun já nts'ena, b'i ngján n'etjáá xinkiá, at'aha Ntianá nibáha ra kjuatjoo ko ngayjeę xi tjíhin kjuatjo, kui xi kitsjáha Ntianá nga ntíhi kama ko kui xi be Ntianá. 8 Xi najmi tjíhin kjuatjo, najmi kjee be Ntianá, at'aha kjuatjohó Ntianá.

9 B'i ts'ín tsakúchjiná kjuatjoho Ntianá. Kits'ín nibá Ntí nku tutuhu asunntei, tu xi ngat'aha Ntíhi sakúhuná nga kuintsuba tík'aán. 10 ¿Mí nihi xi 'mihi kjuatjoo? Najmi tsa ñá xi kin'etjáá Ntianá. Kui ní xi kits'íntjoná ko kits'ín nibá Ntíhi tu xi ts'iínndyjat'aha ngatitsunná nk'ie nga kitsjá yjoho xi nkúhu chje. Kuihí ni xu'bi xi tsakúchji kjuatjoo.

11 Jun já nts'ena, tsa b'a ts'ín kits'íntjoná Ntianá, kui nga ko ta ñá ta tjíhin nga b'i ngján n'etjohoná xinkiá. 12 Ndaha nku najmi kjee be nkú tjín Ntianá, tunga tsa b'i

ngján n'etjáá xinkiá, Ntianá tíjñajin tehentená ko kjuatjoho s'ejña chji kikjin ajinná.
13 Yaá nga tintsubajin tehentehé Ntianá
ko nga kui tíjñajin tehentená, at'aha kit-
sjáná Espirituhu. 14 Ko jin kiya kikjiin ko
tíbixínyakixi nga Ntia Na'miu kits'ín nibá
Ntíhi tu xi ts'iínk'ankihi xuta xi tjín asun-
ntee. 15 Tu yáhá ni xi ts'iínkjáíhin nga Jesu xi
Ntíhi Ntianá, kui xi tíjñajin tehente Ntianá
ko Ntianá tíjñajin tehentehe xuta xu'bo.
16 Mankjinná ko s'ejinná nga tjoho ñá
Ntianá. Ntianá kui xi kjuatjo, ko xi tíjñajin
tehente kjuatjoo, kui xi tíjñajin tehente
Ntianá ko Ntianá tíjñajin tehentehe xu-
ta xu'bo. 17 B'a ts'ín s'ejña chji kikjihin
kjuatjoo ajinná, tu xi najmi jo jan kamahaná
nistjín nk'ie nga kuasehe Ntianá mí nihi
xi kits'ín nga nkúnkú xuta. At'aha xi nkú
ts'ín y'ejña Jesucristo, b'a ts'ín tintsubaá
asunntei. 18 Má nga tjín kjuatjo najmi
tjín kjuabinkjun. Kjuatjo xi kui kikjiun,
kui xi m'osje kjuabinkjuun, at'aha xi tjen
kjuaha, kui xi tsankjún. Kui b'a maha,
xi tsankjúhun, kui xi najmi kjee tíjñajihin
kjuatjo xi kui kikjin.
19 Ñá tjoná Ntianá at'aha Ntianá tjun
kits'íntjoná. 20 Tsa tjín xi: "Tjona Ntianá",
kuitsu ko tu sa unkiehé ngá nda nts'e, kui
xi tíb'anacha. At'aha xi najmi tjoho nda
nts'e xi tíma tíbase'a, ¿nkú ts'ín ts'iíntjoho
Ntianá nga najmi tíbe? 21 Xi tjoho Ntianá
tjíhin nga ta ts'iíntjo nda nts'e. Kuihí
kjuatéxuma xu'bi xi kin'ekjáiín.

5

B'i ts'ín tsakúya Jua ni xi ts'ín xi ntíhi Ntianá

1 Ngayjee xi s'ejihin nga Jesu xi kits'ín
nibá Ntianá, kui xi kitsjáha Ntianá nga ntíhi
kama. Ko ngayjee xi tjoho Ntia Na'miná,
kui xi ta tjoho ngayjee xi ntíhi Ntianá.
2 Nk'ie nga tjoná Ntianá ko tín'etjusaán ni
xi y'éjña, ya chji chjiá nga ta tjoná ngayjee
xi ntíhi Ntianá. 3 Nga n'etjáá Ntianá, kui
xi tsuhu ra nga n'etjusaán ni xi y'éjña. Ko
najmi ch'á xi áí ni xi y'éjña Ntianá, 4 at'aha
ngayjee xi ja ntíhi Ntianá ts'ín nganaha
asunntei. Ko ngat'aha nga s'ejinná Jesu-
cristo, b'a ts'ín kin'e nganaha raá asunntee.
5 Xi s'ejihin nga Jesu xi Ntíhi Ntianá, kui xi
ts'ín nganaha asunntee.

B'i ts'ín tsakúya Jua xi nkú ts'ín Ntianá y'éjña chji Jesu

6 Ntánijua ko jní j'ai s'ejña chjihi Jesu-
cristo. Najmi tu suba ntánijua, ntánijua ní
ko jní. Ko Espirituhu Ntianá ta tsuya kui nii,
at'aha kjuaxi ni xi nchja Espiritu. 7 Jan maha
xi b'éjña chji yáha Jesucristo: 8 Espirituhu
Ntianá, ntánijuo ko jníu. Nkuhú b'a incha
tsu nga joon.
9 Tsa n'ekjáíhiín én xi nchja xuta nga
nchjanijmíyaha nku ni, tunga yúhún chjíhi
ra én xi nchja Ntianá. Á 'yún chjíhi ra,
at'aha Ntianá xi kinchja nga y'éjña chji
Ntíhi. 10 Xi s'ejihin Ntíhi Ntianá, kui xi
animaha tíjñajihin én xi kinchja Ntianá nga
y'éjña chji Ntíhi. Tunga xi najmi s'ejihin
Ntianá, kui xi tíbe tsank'á, at'aha najmi
s'ejihin én xi kinchja Ntianá nga y'éjña chji
Ntíhi.
11 Nga kitsjáná nga kuintsuba tík'un síaán
ko nga Ntíhi sakújinná kjuatík'un xu'bi, kui
én xu'bi xi kinchja Ntianá. 12 Xi tíjñajihin
Ntíhi Ntianá, kui xi tíjñaha kjuatík'uun.
Tunga xi najmi tíjñajihin Ntíhi Ntianá, kui
xi najmi tíjñaha kjuatík'uun.

B'i ts'ín kits'ínkje Jua xujuin

13 Kuak'iet'ánuu ni xu'bi, jun xi s'ejinnuu
Ntíhi Ntianá, tu xi chahanu nga tíjñanuu
kjuatík'un xu'bi ko kuintsuba tík'un síún.
14 Ma'yúnk'aán Ntianá, at'aha yaá
tsa kuinchíhií xi nkú ts'ín mjehe nga
kuinchíhií, kuasínñjuná. 15 Ko xi nkú ts'ín
yaá nga Ntianá basínñjuhu tu mí nihí ni xi
binchihií, b'a ta ts'ín yaá nga ja n'ekjáíhiín
ni xi kuakinchihií.
16 Tsa tjín xi tíbe nga ngatitsun títs'ín
nda nts'e, ko tsa ngatitsun xi títs'ín najmi
ngabaya tjehen ra, nk'ie nga kuinchjako
Ntianá kanchjantjai ko Ntianá tsjá ngáha
ra nda nts'e nga k'úéjña tík'un. Ngatitsun
xi najmi tjehen ra ngabaya tínchjanijmíya-
hana. At'aha tjín ngatitsun xi tjehen ra
ngabaya. Najmi tíbankia nga chubantjo xi
ts'iín ngatitsun xu'bo. 17 Ngayjee ni xi najmi
nda xi ts'ín xuta, kui xi ngatitsun, tunga
tjíhín ngatitsun xi najmi tjehen ra ngabaya.
18 Yaá nga xi kitsjáha Ntianá nga kama
ntíhi najmi nkaha nga ts'ín ngatitsun,
at'aha Ntíhi Ntianá kuhun xuta xu'bo ko
najmi ts'ínkoho nganindoo. 19 Ko yaá nga
Ntianá ts'ená ko nga ndanindoo batéxuma-
ha ngayjee asunntee. 20 Ko ta yaá nga j'ai

Ntíhi Ntianá ko kitsjáná kjuankjintak'un tu xi chahaná Ntia xi nku tutuu. Tintsubajihiín xi nku tutuu, kui xi Jesucristo Ntíhi Ntianá. Kuihí xi Ntia xi nku tutuu ko kui xi tsjáha nga k'úéntu tík'un sín xuta.

21 Jun ntína, tiyú t'axíhuun ntia xi xuta ts'ínnda.

Xujun xi ma joho xi kits'ínntu nda postru Jua

B'i ts'ín kikjaniñaha Jua xuta ninku

1 An xi ndacháha xuta ninku títs'inkjínuu
xujuin jun xuta ninku xi j'ájinnuu Ntianá, xi
tjona at'aha tintsubajián ni xi naxu tjín. Ko
najmi tu nku an xi tjoho jun. Ko ní ta tjoho
jun ngayjee xuta xi ja mankjihin ni xi naxu
tjín. 2 At'aha ni xi naxu tjín tíjñajin tehente
animaná ko tu nku s'ejñajihínná tu nkjéhé
ni.
3 Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu ko
katuma nimaha jun Ntia Na'miná ko Nda
Ntianá Jesucristo xi Ntíhi Ntia Na'miná.
Kats'ínts'ejíhinnuu ni xi naxu tjín ko
kjuatjo.

B'i ts'ín tsakúya Jua nga n'etjáá xinkiá

4 Tsjo nkjún kamana nk'ie nga kikie k'ua
xuta ts'ajun xi tíincha ts'ín ni xi naxu tjín,
xi nkú ts'ín y'éjña Ntia Na'miná. 5 Ko nd'ai
já nts'ena, tíbankinuu nga b'i ngján n'etjáá
xinkiá. Ni xi tíb'et'ánuu nd'ai, najmi as'ai
tíb'éjñahá Ntianá. Xi nkú níhi nga tuts'ihin
ni kin'ekjóhoon ni xu'bi. 6 Kjuatjo 'mihi nga
n'ee ni xi y'éjña Ntianá. ¿Mí nihi xi y'éjña
nga n'eé? Nk'ie nga n'etjáá xinkiá, xi nkú
ts'ín kik'inyanuu nga tuts'ihin ni.

B'i ts'ín tsukúya Jua ni xi incha ts'ín já maestru tsank'á xi tjín

7 At'aha tjíma nkjún asunnteé já tsank'á
xi najmi ts'ínkjáíhin nga yjoninte kik'a Je-
sucristo nga j'ai asunntei. Xi b'a títsu, kui
xi tíb'anacha ko kui xi fi kontraha xi kits'ín
nibá Ntianá. 8 Chúhuun yjonuu tu xi najmi
n'ekatsúnyahanu ni xi y'entjei ajinnuu. Tsa
chúhuun kui nii, n'ekjóhoon ngayjee ni xi
kanénuu.
9 Tu yáhani xi k'uésuhun ni xi tsakúya
Cristo nga najmi basinjñajin ni xi
kisakúyaha, kui xi najmi be Ntianá. Tunga
xi síjñajin tehente ni xi tsakúya Cristo,
kui xi be Ntia Na'miu ko Ntíu. 10 Tsa tjín
xi kuichúsenuu ko najmi kuakúyanuu ni
xi tsakúya Cristo, najmi tu n'ekjóhoon
ni'yanuu ko ta ndaha najmi tu suniñohoo.
11 At'aha xi kjúániñaha, kui xi tíbasinko xuta
xu'bo nga tífikondju xá ch'onk'uhun.

B'i ts'ín kits'ínkje Jua xujuin

12 Tjín nkjún sana ni xi xínnuu, tunga
najmi mjehéna xujun k'uet'ánuu. Mjena
kfíntsubek'únnuu ko kuinchjaníjmíkonuu
nga kuichusenuu, tu xi b'a ts'ín tu xí tsjohó
k'úéhená.
13 Títs'ínkjinuu kjuasuniña xuta ninku
xinkiu xi tjín ei xi Ntianá ta j'ájihin.

Xujun xi ma jahan xi kits'ínntu nda postru Jua

B'i ts'ín kikjaniñaha Jua Gayo

1 An xi ndacháha xuta ninku títs'inkjíhi
xujuin nda xinkjían Gayo. Tjo kjuaxina ji.
2 Ji nda nts'ena, bankihi Ntianá nga xi
nkú ts'ín nda tísájin ni xi ts'e, b'a ta ts'ín
nda kasakú niyáhi ngayjee ni xi n'ei ko nga
nda nistjin xi tsjáhi nga kuinchin. 3 At'aha
tsjo nkjún kamana nk'ie nga j'aisena k'ua
já nts'eé nga kitsúyana ni xi kikie, nga tu
nkú tjennkiní Ntianá ko nga xi nkú ts'ín
tisinjñajin ni xi yaha ra ni xi naxu tjín. 4 Nga
nt'e nga ntína tíinchajin ni xi naxu tjín, kui
nihi xi 'yún tsjána kjuatsjo.

B'i ts'ín kitsúya Jua xi nkú ts'ín Gayo tsasinko xuta ninku xi j'aik'úhun

5 Ji ndats'ena, tín'ei ni xi b'a tjín nk'ie
nga tíbisinkoi já nts'eé ko 'yún nkjún sa
nda tín'ei nga tíbisinkoi xi nibáha xin
nanki. 6 Nginkun xuta ninku kitsúya já
nts'eé xu'bi xi nkú ts'ín tjohi. Ko nda n'ei
tsa kuisinkoi nga ts'iínndjuú ngáha niyáha,
at'aha b'a ts'ín tjíhin nga kuisinkaá xuta xi
ts'ínxát'aha Ntianá.
7 At'aha tjoho Jesucristo, kui nga incha
tsitjuhu nankihi. Najmi incha kits'ínkjáíhin
ni xi ts'e xuta asunntee. 8 Kui b'a maha,
tjíhin nga k'uaintehe raá ni'yaná já nts'eé
xi nkúhu xu'bi, tu xi kuisinkohoná nga
k'uénijmí ni xi naxu tjín.

B'i ts'ín kitsúya Jua xi nkú ch'on kits'ín Diotrefe

9 Kits'inkjíhi nku xujun xuta ninku,
tunga máha Diotrefe, tsjoho nga tu nku
kuihí kuatéxumaha xuta ninku. Najmi
títs'ínkjáíhin xá xi tjínni. 10 Kui kjuaha,
tsa kfíhinna yo, ts'innisihi ra ni xi títs'ín.
At'aha én tsank'á tíkjesíntjenneni ko ch'on
ts'ín tínchjayaneni. Ko najmi tu nku ni
xu'bi xi títs'ín. Ta najmi ts'ínkjáíhin já
nts'eé xi bichúk'uhun. B'échjaha xi mjehe
ts'iínkjáíhin já nts'eé ko m'osje ajihin xuta
ninku.
11 Ji nda nts'ena, najmi tu n'ei ni xi ts'ín já
ch'onk'uun. Ni xi ts'ín ní já xi nda ts'ín, kui
xi n'ei. Xi nda títs'ín, kui xi Ntianá ts'ehe.
Tunga xi ch'on títs'ín, kui xi najmi kjee be
Ntianá.

B'i ts'ín kitsúya Jua nga nda títs'ín Demetrio

12 Ngayjee xuta tsuya nga nda títs'ín
Demetrio, ko kjuaxi kjáíhin ni xi incha tsu.
Ko jin ta nda chubanijmíyahani nkú nda
ts'ín ndo. Ji yai nga kjuaxi ni xi chubai.

B'i ts'ín kits'ínkje Jua xujuin

13 Tjín nkjún sana ni xi xíhin, tunga najmi
mjehéna xujun k'uet'áha, 14 at'aha mjena
kfínse xatíhi ko kuinchjanijmíkoho.
15 Kas'ehi kjuajyu. Xi tjoho ji xi tjín ei
tíincha ts'ínkjihi kjuasuniña, ko ta tjehin
ichí kjuasuniñani nga nkúnkú xi tjoni xi tjín
yo.

Xujun xi kits'ínntu Juda

B'i ts'ín kikjaniñaha Juda xuta ninku

1 An Juda, an xi nda musu síhin Jesucristo
ko nda nts'é tíxihin Santiago, títs'inkjínuu
xujuin jun xi kichj'ajinnuu. Ntia Na'miná
tjoho jun ko tíkunnuu Jesucristo.
2 Katuma nimaha Ntianá jun ko 'yún kat-
sjánuu kjuajyu ko kjuatjo.

B'i ts'ín tsakúya Juda ni xi ts'ín já maestru tsank'á xi tjínjihin xuta ninku

3 Já nts'e, ja nd'ai mje ñkjúhunna nga
k'uet'ánuu xi nkú ts'ín nkuhú ts'ankiá.
Nd'ai tjíhin nga tíb'entúnuu ko tíbankinuu
nga n'e chúkjuo nga tinchajiun xi nkú ts'ín
s'ejinná, kui xi nkuhú nga kin'ekjas'ehen ra
xuta xi kikj'áts'e Ntianá. 4 B'a tíxian at'aha
k'ua já xi jas'enjin mañanuu. Kui xi ja nd'ai
tíjñanehe ra ni xi kanéhe at'aha najmi nda
kits'ín. Najmi benkjún Ntianá jóo ko tíin-
cha ts'ínkj'óntjaiya kjuandaha Ntianá. B'a
tíincha tsu nga nk'ie nga kjuandaha Ntianá
tintsubajián ma n'eé tu mí nihí ni. Ko najmi
ts'ínkjáíhin Jesucristo xi Nda Ntianá maha
ko xi batéxumaná.
5 Ndaha tsa ja kisakúyanuu ni xi xínnuu,
tunga mjehéna ts'inkj'áítsjennuu. Ntianá
ts'asjejin xuta xi ts'e nga kik'onsje ante
Egipto ko askahan kits'ínkjesun xi na-
jmi kis'ejihin. 6 Ko ntítsje xi najmi kixi
kits'íntjusun xá xi kik'aihi nga tu y'éntu
masehén antehe, kui xi kjintuyá'yún sín má
jyuun santa nkúhu nga n'ekokua nk'ie nga
kuichú nistjin chánka nga chasehe mí nihi
xi kits'ín nga nkúnkú xuta.
7 B'a ta incha kits'ín xuta xi kis'e nanki
Sodoma ko nanki Gomorra ko nanki xi
tjíndaihi, xi nkú nga incha kits'ín ntítsjee.
Incha kits'ínkas'ehen yjoho nga chuba kik-
jantukohó xinkjín. Najmi kikienkjún yjoho
nga 'yún tse ni xi incha kits'ín. Kui nga
kin'e nibájenehen ra nd'í xi najmi maha
'meyaha. B'a ts'ín kik'aihi ra kjua'un. Kui
niu xi bakúyaná nkú maná nk'ie nga najmi
nu'yá'éheén Ntianá.
8 Ko b'a ta kamaha já xi jas'ejín mañanuu.
Ngat'aha nchinihi títs'ín chuntíhi yjoho
nginkun Ntianá, najmi benkjún xi tjíhin
xá ko ch'on ts'ín nchjayane xi i nk'a
ján. 9 Najmi ma b'a n'e, ta santaha ntít-
sje k'aku Miguel najmi b'a kits'ín. Nk'ie
nga tíkjánko ndanindoo nga tíkjányaha
yjonintehe Moise, najmi kama k'un tsa ta
kuihi kits'íhin kjua yjoho. Tu sa ní b'i
kitsú: "¡Ntianá kats'ínnijéhi ni xi tín'ei!"
10 Tunga máha já xi jas'ejin mañanuu, chuba
ch'ohón ts'ín nchjayane ni xi najmi mankji-
hin. Ko máha ni xi mankjin suba kuihi, xi
chuba ts'ínkjáíhín ra xi nkú joyaha chu nga
najmi ts'ínnkjink'un, kui ngat'aha ni xu'bi
títs'ínkatsúhun yjoho.
11 ¡Nima rú ts'íhin jóo! Ngakjá tjíma xi
nkú ts'ín ngakjá kikjatsú'ba Cain. At'aha
'yún mjehe toon, kui nga títs'ínndyjajihin
ra yjoho xi nkúhu nda profeta Balaam. Ko
at'aha incha fi kontraha xi tjíhin xá, kui nga
kuayáha xi nkúhu Kore.
12 Nk'ie nga ajihin kjuatjoho Nda Ntianá
ma ñjakúko xinkiu, ta bichú jóo yo, tunga
najmi kjehén ra niyá nga k'úéntujínnuu
jóo. Chuba kjinehé ko 'bi nga najmi chumi
nihi xi nusihin. Xi nkú joyaha ninti xi
najmi tjíhin ts'í jóo, xi tu má xi tjehén ni
fikoho ntjo. Ko xi nkú joyaha yá tu xi
najmi bjaha tu nga nistjihin, xi nkúhu yá
xi kjamaha kjin kichjuyanji, yá xi tu xí jahá
k'ien. 13 Xi nkú ts'ín baténdzjo xúhu t'éhen
ntáchak'uun nga 'yún, b'a ts'ín bakúchji
jóo ni ch'onk'un xi ts'ín, ni xi tjíhin nga
kama subaha kai. Kui xi nkú joyaha niñu
xi kindyjajihin niyáha. Kui xi tjen síhin má
jyuun.
14 Kits'ínkjó Ntianá jóo nk'ie nga
kits'ínkinchja Enoc. Enoc kui xi kama ntje
xi ma yatuhu ra Adan. B'i kitsú: "An kikie
nga j'aiko Ntianá nkjin ñkjún mii ntítsjehe,
15 tu xi kuasehe ra mí ni xi nda kits'ín ko mí
ni xi najmi nda kits'ín ngayjee xuta ko tu
xi xi najmi benkjúhun Ntianá k'uéjñanehe
ra mí nihi xi tjehen. B'a n'ehe tu ngat'aha
ngayjee ni ch'onk'un xi incha kits'ín ko tu
ngat'aha ni ngayjee én ch'on tsu xi incha
kitsúhu Ntianá."
16 Najmi tjín ni xi sasíhin já xu'bi. Tu mí
nihí ni xi b'a ts'ínko. Nkuhú ni xi nchjaha
animaha, kui xi bangisjai. Nk'a b'asje yjoho
nga nchja, ko tu xi sakúhu ra ni xi incha
mjehe, nda nchjayane k'ua xuta.

B'i ts'ín kitsjániyáha Juda xuta ninku

17 Tunga jun já nts'ena, n'ekj'áítsjon én
xi kitsúya títjun já postruhu Nda Ntianá

Jesucristo. [18] B'a kitsúnuu: "Nistjin xi fekuu
s'e xuta xi kuajnukie ni xi ts'e Ntianá ko
k'úéntujín ni ch'onk'un xi incha fásihin."
[19] Kui xutaha xi bakjánya xuta ninku, xi ts'ín
ni ch'onk'un xi nchjaha aniماha. Najmi
tíjñajihin Espirituhu Ntianá.
[20] Tunga máha jun, já nts'ena, ndjá tin-
chajiun xi nkú ts'ín s'ejinnuu, kui xi tu
xí naxuhú nginkun Ntianá. Ko xi nkú
ts'ín tsjániyánuu Espirituhu Ntianá, b'a
ts'ín chubakoo Ntianá. [21] Katjindjukonuu
kjuatjoho Ntianá nga chúyohoo nistjin nga
Nda Ntianá Jesucristo ts'iínk'iéntu tík'unko
sínná kjuanima tak'uhun.
[22] Katuma nimanuu xi jo jan tímaha.
[23] N'esjejiun ajin nd'íu xi yo tjíntujín. Xi
machjéhen nga kama nimanuu, katuma ni-
manuu. Tunga chúhún ruu yjonuu nga
b'a n'o, tu xi najmi ts'iínkatsúhunnuu ni
ch'onk'un xi kits'ín.

B'i ts'ín kits'íntsjoho Juda Ntianá

[24] Ntianá tjíhin nga'yún nga kúnnuu tu
xi najmi kuankín t'axíhin ruu ni xi ts'e,
ko ts'iín nga najmi chumi nihi xi chjuntí
s'enuu ko tsjánuu kjuatsjo chánka tu xi
kuinchahanu nginkun nistjin nk'ie nga
kuakúchji kjuachánkaha. [25] Nku tutuhú
kui xi Ntianá xi ts'ínk'ankiná. Kui xi
kan'etsjoho, kayaha nga chánka ko nga kui
xi batéxuma, ko nga kui xi tjíhin nga'yún,
tu ngat'aha Nda Ntianá Jesucristo. B'a
kama ko tu nkjéhé ni nga b'a tíma. B'a
katuma.

Xujun xi tjít'a ni xi y'éjña chji Jesucristo nga kama

B'i ts'ín b'aha ra xujuin

1 Jesucristo y'éjña chji ni xi tjít'a xujun
xu'bi. Ntianá kits'ínkjas'ehen tu xi kui
kuéjña chjihi ra xuta xi ts'e ni xi tjíhin
nga kama xatí. Kits'ín nibá ntítsjehe tu xi
kuakúchjihi ra nii Jua, kui xi nda musuhu.
2 Ei títsuya Jua ni xi kama chjihi, kui niu xi
éhen Ntianá ko ni xi kitsúya Jesucristo.
3 ¡Á b'a nda tjíhin ts'e xi ts'ínyaha én xu'bi
xi kits'ín nibá Ntianá, ko á b'a nda tjíhin
ts'e xi basínñjuhu ra ko ts'ínsihin ra ni xi
tjít'aha ei, at'aha ja tífi tiña nistjiun!

B'i ts'ín kits'ínkjihi Jua kjuasuniña xuta ninku

4 An Jua títs'inkjínuu xujuin, ninku yatu
xi tintsuboo ante Asia. Katsjánuu kjuanda
ko kjuajyu Ntianá xi tíjña, y'ejña ko kj'uaí.
Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu espiritu xi
yatu incha maha xi tjín ninkun má b'ejña
Ntianá nga batéxuma. 5 Katsjánuu kjuanda
ko kjuajyu Jesucristo xi títsuya ni xi ts'e
Ntianá. Kui xi tjun j'áíyaha ajihin xu-
ta k'ien ko batéxumaha já rei xi tjín a-
sunntee. Kui xi tjoho ñá ko tsaténdzjo
jníhi nga kits'ínkjejnú ngatitsunná. 6 Kits'ín
maná xuta xi ts'e tu xi kuatexumahaná
ko n'etsjoohó Ntiaha ko Na'mihi xi nkúhu
já na'mi xi ts'e. ¡Kas'ehe kjuachánka ko
katatéxuma santaha tu nkjéhé ni! B'a ka-
tuma.
7 ¡Chasoo, kui xi nibájin nintiu! Ngayjee
xuta skuehe, santaha ko já xi kik'íénjinkihi
kicha. Kjintá nkjún ngayjee xuta naxinantá
xi tjín asunntee nk'ie nga skuehe. Johon,
b'a katuma.
8 "An xi xi tjuhun ko xi fekuhu", títsu
Ntianá xi tjíhin nga'yún, xi tíjña, y'ejña ko
kj'uaí.

B'i ts'ín tsakúchji yjoho Jesu

9 An nda nts'o Jua ta tíf'ajian kjua'un xi
tíincha bitjajíún. Jun ko an Ntianá tíbatéx-
umaná. Jun ko an tín'e chúkjuá kjuanima
nga nkuhú makaá Jesu. Tsátejñanijé xjo xi
'mi Patmo at'aha y'enijmíá éhen Ntianá ko
kits'inkíé yjona nga Jesu tjennkia. 10 Nku tu-
minku j'aijínna Espirituhu Ntianá ko astán
kint'e nga nibaha nku nta xi tu xí 'yúhún
jane, xi nkú joyaha nku tjio. 11 B'a kitsúna:
—T'et'a xujuin ni xi chai ko n'ekjíhi
ninku yatu xi tjín ante Asia, ninku xi tíjña
nanki Efeso, xi tíjña nanki Esmirna, xi tíjña
nanki Pergamo, xi tíjña nanki Tiatira, xi
tíjña nanki Sardi, xi tíjña nanki Filadelfia,
ko xi tíjña nanki Laodicea.
12 As'ai kits'ink'ótjiya tu xi skuehena yá xi
tínchjakona. Nk'ie nga kits'ink'ótjiya, kikie
yatu ni toonsine xi s'entusún nd'í xi ts'ín
ndzjen. 13 Ajihin nd'í xi ts'ín ndzjeen kikie
xi b'a tjín Ntíhi Ndax'iun tjín. Nku najyun
ndju yja xi bichú santaha tsuku ko nku ni
toonsine tjíkjá 'mehe. 14 Taba ntsjaha xi nkú
joyaha ntsjaha chutsanka ko xi nkú joyaha
nch'án. B'a k'un tunkun xi nkú joyaha nd'í.
15 Tíbat'ai tsuku xi nkú joyaha kicha sine
broncе xi kin'e'na nga kin'echuhun. Tu
xí 'yún ntaha, xi nkú joyaha xi nkú ts'ín
faneya ntáje nga 'yún xu. 16 Ntsja kixi
tjít'aha yatu niñu ko ts'a tsitjuhu nku kicha
ndju ntsí xi yjo nga jo ngaba. B'a tjín ankjín
xi nkú joyaha ts'íu nga 'yún bat'ai.
17 Nk'ie nga kikie, jáikijne kinte tsuku ko
b'a kama xi tsaya kama. Tunga jánehéna
ntsja kixi ko b'i kitsúna:
—Najmi tu binkjuin. An xi tjuhun ko xi
fekuhu 18 ko xi tíjña tík'un. Tsaya tunga
nd'ai tíijña tík'an tu nkjéhé ni. An tíjñana
yubihi ngabayoo ko antehe xuta k'ien.
19 T'et'ai ni xi kuayai, ni xi tíma nd'ai ko ni
xi kama askahan. 20 B'i tsuhu ra ni xi tíjña
'ma xi kuayai, niñu xi yatu xi kuayai ntsa
kixia ko ni toonsine yatu xi s'entusún nd'í
xi ts'ín ndzjeen. Niñu xi yatuu, kui xi ntítsje
xi basehe ninku xi yatuu. Ko ni xi s'entusún
nd'í xi ts'ín ndzjen xi yatuu, kui xi ninku xi
yatuu.

2

B'i tsu én xi kits'ínkjihi Jesucristo ninku xi tíjña nanki Efeso

1 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúíhi ntítsjehe
xuta ninku Efeso: "B'i títsu xi tjít'aha niñu
xi yatuu ntsja kixi, xi tsú'bajin kamasehen
ni toonsine xi yatu xi s'entusún nd'í xi ts'ín
ndzjeen: 2 Be ni xi tín'ei, xi nkú ts'ín tíb'enki
kjuanima xá xi tín'ei ko xi nkú ts'ín tín'e
chúkjuai. Be nk'ie nga najmi sasíhin ni xi
incha ts'ín já ch'onk'uun. Kichjut'ayák'uin
já xi já postru tíincha ts'ín ma mañа yjoho

ko̱ kiyai nga já tsank'á niu̱, nga najmi já postru̱. 3 Tín'etsentai kju̱ani̱ma̱ xi tíbitjajín ko̱ tín'e chúkju̱ai̱ kju̱ani̱ma̱ xi tísakúhi ngat'ana̱. Najmi tífehe̱ tak'uin.

4 ’Tu̱nga najmi tísasíhínna ngat'a ts'i̱ nga najmi ta̱ tjíhin ri kju̱atjo xi kis'ejñahi nga tjuhun. 5 Kui nga n'e̱kj'áítsjehenni ni xi ja kin'e t'axín. T'inchj'a̱ha̱ ri̱ ani̱ma̱hi̱ ko̱ n'e̱ ngáhani xi nkú kin'ei nga tjuhun. A̱t'aha̱ tsa najmi b'a̱ n'e̱i̱, kjúái̱sehe ko̱ kjexían ni xi síjñasun nd'í xi ts'ín ndzjen xi ts'i̱ má nga tíjña. B'a̱ ts'ian tsa najmi k'úínchj'aha̱ ri̱ ani̱ma̱hi̱.

6 ’Nda tjín nga najmi sasíhin já nicolai̱ta̱. An ta̱ najmi sasínna jóo̱.

7 ’¡Xi tje̱n tja̱ba̱xíñju katasínñju ni xi títsuhu̱ Espiri̱tu̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱! Xi ts'i̱ín ngana̱, kui xi tsjaha̱ nga kji̱ne̱ tuhu̱ yá xi ts'ínk'íéntu tík'uhu̱n xu̱ta̱, xi síjña ndji̱o̱jmihi̱ Nti̱ana̱á.”

B'i̱ tsu én xi kits'ínkjihi̱ Jesucristo̱ ni̱nku̱ xi tíjña nanki Esmirna̱

8 ’B'i̱ ts'ín t'et'ai nga n'e̱ntúíhi̱ ntítsjehe̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱ Esmirna̱: “B'i̱ títsu xi tju̱un ko̱ xi fekuu̱, xi k'ien ko̱ xi tíjña tík'un ngáha: 9 Be nga tíyai kju̱a'un ko̱ nga x'a̱i̱n, tu̱nga nk'ie nga basehe, nchi̱ná ní. Be nga tínchja̱tit'aihin xu̱ta̱ xi ntje̱ judio̱ tíi̱ncha ts'ín ma maṉ̃a̱ yjoho̱. Najmi xu̱ta̱ judio̱ niu̱. Xu̱ta̱ xi yjanki níhi̱ nda̱nindoo̱ niu̱. 10 Najmi tu̱ binkjuin kju̱ani̱ma̱ xi ku̱itjánki. A̱t'aha̱ k'u̱a̱ xu̱ta̱ xi ts'a̱jun ts'i̱ínkjas'en nu̱ba̱yá nda̱nindoo̱ tu̱ xi chjút'ayák'uhu̱nnu̱u. Te ni̱stjin tjíhin nga sa̱kúnu̱u kju̱a'un. Ndjá ti̱si̱njñai ndaha tsa tjíhin nga ku̱a̱yáí, ko̱ an tsjaha coroṉa xi k'u̱a̱i̱hi̱ xu̱ta̱ xi k'úéntu tík'uu̱n.

11 ’¡Xi tje̱n tja̱ba̱xíñju katasínñju ni xi títsuhu̱ Espiri̱tu̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱! Xi ts'i̱ín ngana̱, kui xi najmi ta̱ sku̱e̱he ngabaya xi ma joo̱.”

B'i̱ tsu én xi kits'ínkjihi̱ Jesucristo̱ ni̱nku̱ xi tíjña nanki Perga̱mo̱

12 ’B'i̱ ts'ín t'et'ai nga n'e̱ntúíhi̱ ntítsjehe̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱ Perga̱mo̱: “B'i̱ títsu xi tíjñaha̱ ki̱cha̱ ndju ntsí xi yjo nga jo ngaba: 13 Be ni xi tín'ei ko̱ nga má tíjña nda̱nindoo̱ nga tíbatéxuma tinchin. Tu̱ nkú kixi̱hí tisinjñai ko̱ tu̱ nkú tís'ejihín ri an, b'aha̱ ra̱ ni̱stjin nga kin'ek'ien nda̱ musu̱na̱ Antipa̱ xi y'éni̱jmína. Kin'ek'ien a̱jinnu̱u má nga tíjña nda̱nindoo̱.

14 ’Tu̱nga tjíhín ni xi najmi tísasínna xi tín'ei. A̱t'aha̱ tjíntujíhin k'u̱a̱ xi tíi̱ncha ts'ín ni xi tsakúya nda̱ profeta̱ Balaam. Kui tsinchá'a nda̱ rei̱ Balac xi nkú ts'ín ka̱ma ts'i̱ínkijnejihin ngatitsun xu̱ta̱ xi ntje̱ Israel tje̱he̱n ra̱, tu̱ xi i̱ncha kji̱ne̱he chje̱ xi kik'a̱i̱hi̱ ra̱ nti̱a̱ xi ts'ínndaha ntsja xu̱ta̱ ko̱ tu̱ xi chu̱ba̱ i̱ncha kjúántuko̱ho xinkjín. 15 Ko̱ ta̱ tjíntujíhin k'u̱a̱ xi tíi̱ncha títs'ín sa ni xi bakúya já nicolai̱ta̱. 16 Kui b'a̱ maha, t'inchj'a̱ha̱ ri̱ ani̱ma̱hi̱. Tsa najmi b'a̱ n'e̱i̱, kjúái̱se xatíhi ko̱ ki̱cha̱ xi tíbitjuhu tsu̱'bá kjanko̱hona xu̱ta̱ xi b'a̱ tíi̱ncha ts'í̱un.

17 ’¡Xi tje̱n tja̱ba̱xínñju katasínñju ni xi títsuhu̱ Espiri̱tu̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱! Xi ts'i̱ín ngana̱, kui xi tsjaha̱ nga kji̱ne̱ manaa̱ xi tíjña 'ma, ko̱ ta̱ tsjaha̱ nku ndji̱o̱ taba má nga tjít'a nku j'áín tse̱tse̱ xi najmi ch'a be. Tu̱ nkuhú xi ts'i̱ínkjáíhi̱n, kui xi sku̱e̱.”

B'i̱ tsu én xi kits'ínkjihi̱ Jesucristo̱ ni̱nku̱ xi tíjña nanki Tiatira̱

18 ’B'i̱ ts'ín t'et'ai nga n'e̱ntúíhi̱ ntítsjehe̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱ Tiatira̱: “B'i̱ títsu Ntíhi̱ Nti̱ana̱á, xi b'a̱ k'un tunku̱n xi nkú joyaha nd'í ko̱ tsu̱ku̱ xi nkú joyaha ki̱cha̱ sine bronce̱ xi kin'e'na̱ nga kin'echuhu̱n: 19 Be ni xi tín'ei, nga tjohi ko̱ s'ejihin an, nga tín'exát'aní ko̱ xi nkú n'e tín'e chúkju̱a̱i̱. Be nga 'yún tín'exá sai nd'a̱i̱ nk'ie nga tuts'ihi̱n ni.

20 ’Tu̱nga kuihí ni xu'bi̱ xi najmi tísasínna nga tín'ei. Tí'ba̱i̱nteihi̱ na̱ Jezabel xi na̱ profeta̱ títs'ín ma maṉ̃a̱ yjoho̱. Tíbakúyaha̱ ko̱ tíb'ana̱cha̱ha̱ xu̱ta̱ xi ts'a̱n, tu̱ xi chu̱ba̱ i̱ncha kjúántuko̱hó xinkjín ko̱ i̱ncha kji̱ne̱ chje̱ xi kik'a̱i̱hi̱ nti̱a̱ xi ts'ínndaha ntsja xu̱ta̱. 21 Kitsjantéhe̱ no̱ nga ngju̱a̱i̱kj'áha̱ ra̱ ani̱ma̱ha̱ tunga tu̱ nkú mjehé ra̱ chu̱ba̱ kjúántuko̱hó já. 22 Kui nga nku ch'in ts'in nibánehe̱ no̱ ko̱ chánka kju̱ani̱ma̱ xi tsjaha̱ já xi fantuko̱ho̱, tsa najmi i̱ncha ngju̱a̱i̱kj'áha̱ ra̱ ani̱ma̱ha̱ nga i̱ncha k'u̱éntu ni xi tsakúyaha̱ no̱. 23 Ts'ink'íén ntíhi̱ no̱. B'a̱ ts'ín sku̱e̱he ngayjee̱ xu̱ta̱ ni̱nku̱ nga be xi nkú ts'ín tjíntuyá kju̱ankjintak'uhu̱n xu̱ta̱ ko̱ ani̱ma̱ha̱ ko̱ nga tsjanu̱u nga nkúnkú chjíhi̱ ni xi kin'o.

24 ’Máha jun xi tintsu̱boo Tiatira̱ xi najmi tín'o ni xi tíbakúya no̱ ko̱ najmi tsinchiyó ni xi tsu xu̱ta̱ nga tjíhi̱n nda̱nindoo̱, ni xi tjíntu'má, b'a̱ tíxinnu̱u nga najmi ta̱ tsjaha̱nu̱u kj'a̱í ch'á. 25 Tu̱nga chúhún ru̱u ni xi tíjñanu̱u santa nkúhu nga kjúái̱ ngáhana.

26 ’Xi ts'i̱ín ngana̱ ko̱ tu̱ nku ngju̱a̱indjuko̱hó xá xi mjena nga ts'i̱ín, kui xi tsja

xáha nga kuatéxumaha nanki xi tjín asunntee xi nkú ts'ín kitsjá xána Na'mina. 27 Ndjá
kuatéxumaha xuta. B'a kamaha xuta xi nkú
maha nku ndjií nga kicha bich'onnehe. 28 Xi
ts'iín nganą, kui xi tsjaha niñu xi bat'ai nga
ja tífi ma sen.
29 '¡Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi
títsuhu Espiritu xuta ninku!"

3

B'i tsu én xi kits'ínkjihi Jesucristo ninku xi tíjña nanki Sardi

1 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúíhi ntítsjehe
xuta ninku Sardi: "B'i títsu xi tíjñaha es-
piritu yatu xi ts'e Ntianá ko niñu xi yatuu:
Be ni xi tín'ei. B'a incha tsu xuta nga
tinchun tík'uin, tunga nk'ie nga basehe ja
tsayai. 2 Tinchin ndai ko tjen nga'yíhin
yjohi kintehe ni nga kuayá kjin. At'aha
tíbe nga najmi kixi tí'mikoi xáhi nginkun
Ntianá.
3 'Kui nga n'ekj'áítsjehen ri yjohi ko
tsjénnki ni xi kik'aihi ko kinu'yáí, ko
t'inchj'aha ri animahi. Tsa najmi kuinchin-
ndai, kjúáisehe xi nkú joyaha nku nda ndyjé
ko najmi chai mí chubaha nga kjúáisehe.
4 Tunga tjíntujíhín ri nanki Sardi k'ua
xuta xi najmi incha kits'ín chuntí na-
jyuhun. Kui xi k'úémakona nga ngjua na-
jyun taba, at'aha kui xi incha tjehen ra nga
k'úémakona.
5 'Xi ts'iín nganą, kui xi n'engja najyun
taba ko najmi ts'in ndyjájna j'áíhin xujun
má nga tjíntut'á j'áíhin xuta xi k'úéntu
tík'un. Tu sa ní ts'inkíé yjona nga be xuta
xu'bo nginkun Na'mina ko nginkun ntítsje-
he.
6 '¡Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi
títsuhu Espiritu xuta ninku!"

B'i tsu én xi kits'ínkjihi Jesucristo ninku xi tíjña nanki Filadelfia

7 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúíhi ntítsjehe
xuta ninku Filadelfia: "B'i títsu xi tsje ko
naxu ni xi tsu, xi tíjñaha yubihi nda rei
David, xi kjex'á ko najmi ch'a maha b'échja,
xi b'échja ko najmi ch'a maha kjex'á: 8 Be
ni xi tín'ei. Chasei. Nginkuin tjentixana
nku ankjua xi najmi ch'a maha b'échja.
Be nga najmi 'yún tjíhin nga'yún, tunga
tín'etjusunní énna ko tín'ekiei yjohi nga
yaní. 9 Nd'ai ni xi ts'ihin xuta sinagogaha
ndanindoo, xuta tsank'á xi ntje judio tjehen
ra ts'ín ma mañą yjoho, ts'in kjua'yúhun ra
nga incha ngjuaisinkúnch'int'ahi tu xi b'a
ts'ín incha skuehe nga tjona ji.
10 'Kich'atjóí énna nga kin'e chúkjuai. Kui
nga an ts'inkj'a t'axíhin ra kjuanima xi
kj'uaí nistjin nga chjút'ayák'un ngayjee xu-
ta xi tjín asunntee, kjuanima xi kj'uaí nga
ngúsuhun asunntee. 11 Kjúái xatíá. Ndjá
tisinjñajin ni xi tíjñahi, tu xi najmi ch'a
kjé'aha ri corona xi ts'i.
12 'Xi ts'iín nganą, kui xi ts'in ma yás-
jaihi ninkuhu Ntianą. Ndahachí najmi ta
kuitjunkihi yo. Ko k'uet'áha j'áíhin Ntianą
ko j'áíhin naxinantáha Ntianą, kui xi nanki
Jerusalen tsetse xi Ntianą ts'iín nibájehen
ndjiojmi ján. Ko ta k'uet'áha j'áín tsetsena.
13 '¡Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi
títsuhu Espiritu xuta ninku!"

B'i tsu én xi kits'ínkjihi Jesucristo ninku xi tíjña nanki Laodicea

14 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúíhi ntítsjehe
xuta ninku Laodicea: "B'i títsu xi 'mi Xi
Naxu, xi ma n'e s'ejihiín ni xi tsuya ko xi
naxu ni xi tsu, xi kits'ínndako Ntianą ni
xi tjín: 15 Be ni xi tín'ei. Ji xi nkú joyaha
ntánijua xi ndaha najmi nch'án ko ta ndaha
najmi sje. ¡Tsa tu nch'áhan mahani kai, ko
tsa tu sje mahani kai! 16 Tunga suk'ienní.
Najmi nch'áín ko ta ndaha najmi sjei. Kui
nga kuatetéhera. 17 At'aha: An xi nchiná.
Nda ts'ín tíijña. Najmi chumi nihi xi ndy-
jat'ana, tíbixín. Tunga najmi tímankjihín
ri nga najmi tjíhin kjuatsjo, ko nga najmi
chumi ni chjíhi ra ji, ko nga x'ain ko kai ko
kisusti.
18 'Kui nga b'a tíxihin ra nga ch'atseheni
ni xi tjínna. Ch'atsei toonsine xi 'yún nda,
tu xi kama nchináhani. Ch'atsei najyun
taba xi kamandyjai tu xi k'úé'mahani yjon-
inte kistihi xi títsjáhi kjuasuba. Ch'atsei
ntánki xi ts'iínnkihi tunkuin tu xi chahani.
19 'Ngayjee xi tjona, kui xi si nchjaka
ko tsjaniyáha. Kui nga tjen nga'yúhun ri
yjohi ko t'inchj'aha ri animahi. 20 Chasei.
An síijña asti ankjuo nga títs'inkjane. Tsa
tjín xi kuint'é ntana ko kjéx'á ankjuo, an
kjuas'en má tíjña ko an kjíneka nichine ko
kui kjineko na.
21 'Xi ts'iín nganą, kui xi tsjantéhe nga
k'úéjñat'akona má nga batexuma xi nkú
ts'ín an ja kits'in nganą ko tíijñat'aka
Na'mina má nga batéxuma.

22 ’¡Xi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi
títsuhu Espiritu xuta ninku!”

4

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua xi nkú ts'ín kin'etsjoho Ntianá ndjiojmi ján

1 Askahan nga ja j'a ni xu'bi, as'ai tsase
ko kikie nku ankjua xi tjentixa nk'a ján. Ko
nta xi tjun kint'e, xi b'a ts'ín nu'yá xi nkú
joyaha nga fane tjio, kui xi b'a kitsúna:
—Nibánji ei. Kuakuchjíhi ni xi tjíhin nga
kama.
2 Ta kuihi chubo j'aijínna Espiritu ko kikie
ndjiojmi ján xi kab'ejña nga tíbatéxuma.
3 Sénnistjihin xi kab'ejña yo, kui xi b'a tjín
xi nkú joyaha ndjio tsjo k'un jaspe ko ndjio
tsjo k'un kornalina. Ko síníkjántjaihi má
kab'ejña nku yejña xi tíbat'ai xi nkú joyaha
ndjio tsjo k'un esmeralda. 4 Ko andaihi
má kab'ejña kikie sa kan ñju jáchá xi ta
incha kab'entu, xi incha yja najyun taba ko
corona toonsine tjíntu'áha.
5 Má kab'ejña xi tíbatéxumoo tsitju
nd'ích'on ko nta xi xaáhan kinu'yá ko
janeya ch'on. Ko ankjín xi tíbatéxumoo títi
yatu nd'í s'ekuyá. Kui xi tsuhu ra espiritu
xi yatuhu Ntianá. 6 Ko ankjín má kab'ejña
xi tíbatéxumoo ta kjijña nku ni xi b'a tjín xi
nkúhu ntáchak'un xi 'na xi nkúhu chutsín.
Andaihi má kab'ejña xi tíbatéxumoo
tjíntu ñju xi tjíntu tík'un, xi kitsejnúhu ra
tunkun ankjín ko astun. 7 Xi tjuun b'a tjín
xi nkúhu xa. Xi ma joho b'a tjín xi nkúhu
turu. Xi ma jahan b'a tjín ankjín xi nkúhu
xuta. Ko xi ma ñjuhu b'a tjín xi nkúhu ja xi
tífi tjen.
8 Nga nkúnkú xi ñju tjíntu tík'uun jun
maha tsjankaha. Kitsejnúhu ra tunkun
kintehe ko asunnk'aha. Tu nku nga tíincha
sehé nistjin nistjen nga b'a tíincha tsu:
Ntianá xi tsje, Ntianá xi tsje, Ntianá xi tsje.
Ntianá xi tjíhin nga'yún.
Kui xi y'ejña, tíjña ko kj'uaí.
9 Xi ñju tjíntu tík'uun tíincha ts'ínkie yjo-
ho nga chánka xi tíbatéxumoo, kui xi tíjña
tík'un tu nkjéhé ni. Tíincha benkjún ko
tíincha tsjáha máb'achjíhi. Ko nk'ie nga b'a
tíincha ts'ín xi ñjuu, 10 jáchá xi kan ñjuu tíin-
cha basinkúnch'int'aha nga títs'íntsjoho xi
tíbatéxumoo, xi tíjña tík'un tu nkjéhé ni.
Tíincha b'éntu coronaha nginkun nga b'i
tíincha tsu:
11 Ji Ntia xi Ntiani, ji xi tjehen ri nga
chankjúhin
ko nga s'ehi kjuachánka ko nga'yún.
At'aha ji kin'endai ngayjee ni xi tjín.
Kama mjehi, kui nga tjíhin ko kamandaha.

5

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga Chutsanko tsakj'á xujun xi najmi ch'a maha bakj'á

1 As'ai kikie nku xujun, kui xi ntsja kixi
y'aha xi tíbatéxumoo. Kui xujun xi kin'entú
nga jo ngabaha, ko tjíchjanekoho ra yatu
sello. 2 Kikie nku ntítsje xi 'yún tjíhin
nga'yún, kui xi 'yún tínchja nga b'i títsu:
—¿Yá xi tjehen ra nga kjéntiya sello xi
tjíchjanekoho xujun ko kjéxínnka?
3 Tunga ndahá nku xi tjín ndjiojmi ján ko
ndaha nku xi tjín asunntee ko ndaha nku
xi tjín kintehe t'anankiu najmi kamaha kik-
jexínnka xujun, ko ta ndaha najmi kamaha
tsa tu tsasehe ni xi tjít'a. 4 Tu xí kikjíintaná
nga najmi ch'a kamaha kikjexínnka xujun
ko ta ndaha tsa tsasehe ni xi tjít'a.
5 As'ai b'a kitsúna nku ndachá xi kan ñjuu:
—Najmi tu ch'í. Chasei. Xa xi y'aha ra
ntjehe Juda, xi ntjehe David y'aha ra, kui xi
kits'ín ngana ko kamaha kjéntiya sello yatu
xi tjíchjanekoho xujun ko kjéxínnka.
6 As'ai ankjín xi tíbatéxumoo ko kamase-
hen xi ñju xi tjíntu tík'uun ko kamase-
hen jáchá xi kan ñjuu kikie nku Chut-
sanka xi síjña yo, xi b'a tjín xi nkúhu tsa
ja kin'ek'ien. Yatu ndjia tjíhin ko yatu
tunkun. Kui xi tsuhu ra espiritu xi yatuhu
Ntianá xi kin'e nibá ngayjee asunntee.
7 Ngjikj'á Chutsanko xujun xi kjiya ntsja kixi
xi tíbatéxumoo.
8 Nk'ie nga jakj'á xujun Chutsanko, as'ai
xi ñju xi tjíntu tík'uun ko jáchá xi kan ñjuu
incha tsasinkúnch'int'aha. Nga nkúnkú
incha y'a najní arpa ko tasa toonsine xi
kitsehe ni xi sinjne. Kui niu xi bakúchji ni
xi nchja xuta jehe Ntianá nk'ie nga nchjako
Ntianá.
9 As'ai incha kise soon tsetse xu'bi:
Ji xi tjehen ri nga chjúbéí xujun ko nga
chjúntiyai selloho,
at'aha ji xi tsayai nga kin'e mahi chje.
Jníhi kich'atsehe ri Ntianá
ngayjee tíkjá xuta xi tjín,
xi kj'aí kj'aí én nchja,
xi nibá tu má antehé ni,

ko xuta naxinantá xi tjín.
10 Kui xi kin'e mai nku naxinantá xi tíbatex-
umaihi,
kin'e mai já na'mi xi ts'iíntsjoho Ntianá.
Incha kuatéxumaha asunntee.
11 As'ai tsase ko kint'e ntaha nkjin nkjún
ntítsje xi tíinchat'a andaihi xi tíbatéxumoo
ko andaihi xi ñju xi tjíntu tík'uun ko jáchá xi
kan ñjuu. Tu ni xí 'yúhún nkjin incha maha.
12 'Yún incha tínchja nga b'i tíincha tsu:
Chutsanka xi kin'ek'ien tjehen ra
nga k'uai xáha nga kuatéxuma.
Ts'iínkjáíhin kjuanchiná,
kjuankjintak'un ko kjuachánka.
Kui xi kama chankjún ko n'etsjoho.
13 As'ai kint'e ntaha ngayjee xi kits'ínnda
Ntianá nk'a ján ko asunntee ko kintehe
t'anankiu ko ajin ntáchak'uun nga b'i incha
kitsú:
Chutsanko ko xi tíbatéxumoo
n'etsjoho ko chankjún.
Kui xi s'ehe santaha tu nkjéhé ni
kjuachánka ko nga'yún xi tjín.
14 As'ai —¡B'a katuma! —incha kitsú xi
ñju xi tjíntu tík'uun. Ko jáchá xi kan ñjuu
incha tsasinkúnch'in ko incha kits'íntsjoho
Chutsanko ko xi tíbatéxumoo.

6

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga ñju sello kichjux'á

1 Kikie nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello
xi tjuun ko kint'e nga kinchja nku xi ñju xi
tjíntu tík'uun. Ntaha, kui xi nkú joyaha xi
nkú ts'ín nu'yá nga faneya ch'on. B'i kitsú:
—¡Nibái!
2 As'ai tsase ko kikie nku ndje taba. Xi
tjísuhun chu y'a nku ni xi s'eko yá. Kik'aihi
nku corona ko tsitju tu xi ts'iín nganaha.
3 Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi ma
joho, kint'e nga b'i kitsú xi ma joho xi ñju xi
tjíntu tík'uun:
—¡Nibái!
4 As'ai tsitju kj'aí ndje, nku ndje ni. Xi tjí-
suhun chu kits'ínkjáíhin nku kicha chánka
ko kik'ai xáha xi má nga kjéxin kjuajyu
xi tjín asunntee, tu xi ts'iínk'iehen xinkjín
xuta.
5 Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi ma
jahan, kint'e nga b'i kitsú xi ma jahan xi ñju
xi tjíntu tík'uun:
—¡Nibái!
As'ai tsase ko kikie nku ndje jma. Xi
tjísuhun chu y'a nku nisuchúba. 6 Ajihin xi
ñju xi tjíntu tík'uun kint'e nku nta xi b'a
kitsú:
—Nku nistjin xánta nku kilu tuniñu kati-
jnehe, ko nku nistjin xánta jan kilu tu
cebada katijnehe. Tu xí chjíhí katuma ni.
Tunga najmi tu n'ekoní binu ko ta ndaha
setiu.
7 Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi ma
ñjuhu, kint'e ntaha xi ma ñjuhu xi tjíntu
tík'uun nga b'i kitsú:
—¡Nibái!
8 As'ai tsase ko kikie nku ndje sine k'ien.
Xi tjísuhun chu, kui xi 'mi Ngabaya ko
tjennkihi xi 'mi Antehe Xuta K'ien. Nga joo
incha kik'aihi kjua nk'ie nga kjuachán, kjin-
tíá, ch'in ko chu kjan xi tjín asunntee incha
ts'iínk'ienkoho nku tíkjá xuta asunntee.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga kichjux'á sello xi ma uhun

9 Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi
ma uhun, kikie kintehe nachan chje ani-
maha xuta xi kin'ek'ien ngat'aha nga in-
cha y'énijmí éhen Ntianá ko ngat'aha nga
tu nku kits'ínkiehé yjoho nga Jesu yjanki.
10 'Yún incha kinchja nga b'i incha kitsú:
—Tsjení ji, Nda Ntia, ko naxu én xi bixín.
¿Nkjé n'ekokjuai xuta xi tjíntu asunnteé?
¿Nkjé n'ek'íéchjí xi kits'ínk'iennii?
11 As'ai incha kik'aihi najyun taba nga
nkúnkú. Tu chubahá nistjin incha kúya
kik'ihin, santaha nkúhu nga kama ndjuú
xkihi xuta xi ta tjíhin nga n'ek'ien xi nkúhu
nga kui, xi nts'e maha xinkjín xi ta tíincha
yjankihi Jesu.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga kichjux'á sello xi ma juhun

12 Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi
ma juhun, tsase ko kama nku chón xi tu
xí 'yúhún. Kama jma ts'íu xi nkú joyaha
najyun xi jma sénsén. Ni kama sóo xi nkú
joyaha jní. 13 Niñu xi tjín nk'a ján tsixuntu
t'anankiu xi nkú ma nga bixuntu tu chjin-
téhe yá higuera nk'ie nga b'étsujnehe nku
ntjo xi 'yún. 14 Xi nkú ma nga s'ekjoya xujun,
b'a ts'ín kindyjajin sén nk'a ján. Ko ngayjee
naxiu ko xjo xi tjín ajin ntáchak'uun incha
ngji t'axín.
15 Incha ngjik'ientu'má aya tixa ngijoo ko
ajin naxiu já rei, já títjuun, já jun k'aku,
já nchinóo, já i ko ngayjee xuta, xi ndaíhi

yjohọ kọ xi musụhụ xi kich'atsehẹ. [16] B'ạ
ịncha kitsúhụ jñáchóọ kọ ndjiọ nạxịụ:
—Tịxụntunéni kọ t'entu'máni, tụ xi na-
jmi skụẹhẹni xi tíbatéxumoọ kọ tụ xi na-
jmi chạhạni kjụạkjan chánkahạ Chụtsạnkọ.
[17] Ạt'ahạ ja kuichu nịstjin nga ja kụạkúchji
kjụạkjan chánkahạ. ¿Yá xi kụịchúkjụạhạ ni
xi kạma?

7

B'ị ts'ín tsakuchjíhị Jua nga xụtạ xi ntjẹ Israel tjẹhẹn rạ kis'et'ahạ chụbạhạ Ntịạná

[1] Nk'ie nga ja kama ni xu'bị, ạs'ại kikie
ñju ntítsje xi tíịncha ndju nga ñju tíkjáhạ
ạsunnteẹ. Kui xi tíb'échjahạ ntjọ xi
nibáha nga ñju tíkjáhạ ạsunnteẹ tụ xi na-
jmi tsjéhen ntjọ ạsun t'anankịụ, tạ ndaha
ạsun ntáchak'uụn, tạ ndaha ạjihịn yá xi
tjín ạsunnteẹ. [2] Tạ kikie kj'ạí ntítsje xi
tínibáha má tju ts'íụ. Kui xi j'ai tụ xi
k'ụét'ahạ rạ chụbạhạ Ntịaná xụtạ xi ts'ẹ.
Kui ntítsje xu'bị 'yún kikjintáyahạ ntítsje xi
ñjuụ xi kik'ạihị xáhạ xi má nga ts'ịínkatsún
t'anankịụ kọ ntáchak'uụn.
[3] B'ị kitsúhụ:
—Najmi tụ chumi nihi xi n'ohọo
t'anankịụ kọ tạ ndaha ntáchak'uụn kọ
yá xi tjín. Nk'iehé nga ja s'ẹt'ahạ stjen
chụbạhạ Ntịaná xụtạ xi ts'ẹ, nk'iehé nga
kạma k'úét'a ntsọo.
[4] Kint'e xkịhị xụtạ xi kis'et'ahạ chụbạ.
Unchan kọ yachán ñju mịị kama ngayjẹẹ
ntjẹhẹ Israel. [5] B'ị tjín kamaha nga nkúnkú
ntjẹ te joọ: te jo mịị xi ts'ẹ Juda, te jo mịị xi
ts'ẹ Ruben, te jo mịị xi ts'ẹ Gad, [6] te jo mịị xi
ts'ẹ Aser, te jo mịị xi ts'ẹ Neftali, te jo mịị xi
ts'ẹ Manase, [7] te jo mịị xi ts'ẹ Simeon, te jo
mịị xi ts'ẹ Levi, te jo mịị xi ts'ẹ Isacar, [8] te jo
mịị xi ts'ẹ Zabulon, te jo mịị xi ts'ẹ Kuse, kọ
te jo mịị xi ts'ẹ Benjamin.

B'ị ts'ín tsakuchjíhị Jua nga tụ xí nkjihín xụtạ ịncha tsitjujin kjụạnịmạ chánkọọ

[9] Nk'ie nga ja kama ni xu'bị, ạs'ại tsase
kọ kikie nkjin ṉkjún xụtạ. Ndaha najmi
ch'a ma b'éxkịhị. Ngayje tíkjá xụtạ xi tjín
ạsunnteẹ nịụ, ngayje tíkjá ntjẹ, ngayje tíkjá
nanki kọ ngayje tíkjá én. Tíịncha ndju
ạnkjín xi tíbatéxumoọ kọ nginkụn Chụt-
sạnkọ. Najyun taba ịncha yja kọ xkạjén
ịncha y'a.
[10] 'Yún tíịncha kjintáya nga b'ị tíịncha tsu:
¡Nkuhú Chụtsạnkọ kọ Ntịaná xi tíbatéxu-
moọ,
kui xi ts'ínk'ankiná!
[11] Ngayjẹẹ ntítsjẹẹ xi tíịncha ndju ạndaihị
má kab'ejña xi tíbatéxumoọ, ạndaihị jáchá
xi kan ñjuụ kọ xi ñju xi tjíntu tík'uụn, ịncha
kingjénsten ạnkjín nga ịncha kits'íntsjohọ
Ntịaná. [12] B'ị ịncha kitsú:
¡B'ạ tjín!
N'etsjohọ kọ tjíhin kjụachánka Ntịaná,
be nkú ts'ín ts'ínnkjink'un kọ 'bạihị
máb'ạchjíhị,
yankjún kọ bakúchji nga'yúhụn santaha tụ
nkjéhé ni.
¡B'ạ katuma!
[13] Ạs'ại nku ndạchá xi kan ñjuụ kingjás-
jaiyana:
—¿Yá xụtạha xi yja najyun taboọ? ¿Má
ịncha kanibáha?
[14] —Ji xi yai, Ndạ Ntịạ —kixihịn.
Ạs'ại b'ị kitsúna:
—Kui xi ịncha kikie kjụạnịmạ chánkọọ.
Jníhị Chụtsạnkọ ịncha kits'ín tabakọho nga
tsané najyuhụn. [15] Kui kjụạha nga tíịnchaha
ạnkjín Ntịaná xi batéxuma kọ nịstjin nịst-
jẹn tíịncha ts'íntsjohọ ạya nịnkụhụ. Xi
tíbatéxumoọ kuhụn xụtạ xu'bị ạya ạnte
nkjúhụn. [16] Najmi tạ skụẹhe kjintíá kọ tạ
ndaha najmi tạ xintá kạmahạ rạ. Najmi tạ
ts'ịínchjahạn rạ ts'íụ kọ najmi tạ ts'ịínstihị
rạ nubóọ. [17] Ạt'ahạ Chụtsạnkạ xi tạ tíbatéx-
umoọ, kui xi ndạ bastu xi kúnntahạ kọ
ngjụạịkọhọ má tjín ntánijua xi ts'ínk'íéntu
tík'uhụn xụtạ. Ntịaná ts'ịínxijnu ntánkụn
nga nkúnkú.

8

B'ị ts'ín tsakuchjíhị Jua nk'ie nga kichjux'á sellọ xi ma yatuhu

[1] Nk'ie nga kikjex'á Chụtsạnkọ sellọ xi ma
yatuhu, ạs'ại kis'e jyu jyu ndjiọjmi ján nkú
rạ ma masen orạ. [2] Kikie ntítsje xi yatuụ xi
tíịncha ndju nginkụn Ntịaná. Kui xi kik'ạihị
yatu tjio.
[3] Ạs'ại j'ai kj'ạí ntítsje. Ạnkjín nạchan
chjẹ j'ai sinjña. Nku ni tọonsine xi má nga
tisún ni xi sinjnẹ y'a. Kik'ại ṉkjúhụn ni
xi sinjnẹ tụ xi tsjáhạ rạ chjẹ Ntịaná ạsun
nạchan chjẹ tọonsine xi kjijña ạnkjín xi
tíbatéxumoọ. Kui niụ kits'íntjijinkọho ni
xi nchjạ ngayjẹẹ xụtạhạ Ntịaná nk'ie nga
ịncha nchjạkọ. [4] Y'ahá ts'íhin ntítsjẹẹ ni xi
títiyá ni xi sinjnẹ nk'ie nga ngjisehẹ Ntịaná
ntạhạ ni xi sinjnẹ kọ ni xi ịncha nchjạ xụ-
tạhạ Ntịaná nk'ie nga nchjạkọ. [5] Ạs'ại jakj'á

ntítsjeę tąbąhą ni xi sinjnę kǫ kits'íntsehe x'í xi tjíntusún nąchan chję. Ąsunnteę kikjaníkj'asún niu̱. Ąs'ąi janeya ch'ǫn, xąáhąn kama, tsat'ai nd'ích'ǫn kǫ kama chón.

B'i̱ ts'ín tsakuchjíhi̱ Jua nk'ie nga jane ñju tjio

6 Incha y'énda yjohǫ ntítsje xi yatuu̱ xi má nga incha ts'iínkjane tjiohǫ. 7 Kits'ínkjane tjiohǫ ntítsje xi tjuun. Ąs'ąi kichjanikj'a ąsun t'anankiu̱ ts'í ndjio̱ kǫ nd'í xi kin'etjijinkǫho jní. Kití nku tíkjá t'anankiu̱ kǫ nku tíkjá yá xi tjín kǫ ngayjeę jñá xi tjín.

8 Kits'ínkjane tjiohǫ ntítsje xi ma joǫ. Ąs'ąi kichjanikj'ajin ntáchak'uun nku ni xi b'ą tjín xi nkú joyaha nku nąxi̱ chánka xi títi. Jní kama nku tíkjá ntáchak'uun. 9 K'ien nku tíkjá xi tjíntu tík'un ąjin ntáchak'uun kǫ kin'ekje nku tíkjá yábarku̱ xi tjín.

10 Kits'ínkjane tjiohǫ ntítsje xi ma jaan. Ąs'ąi j'aikijne nku niñu chánka xi títi xjo xjo. Kits'ínkatsún nku tíkjá ntájeę kǫ ntá tixą xi tjín. 11 Sja 'mi niñuu̱. Ąs'ąi nku tjíkjá ntá xi tjín kama sja. Tu̱ ngąt'ahą nk'ie nga kama sja ntóǫ tu̱ xi nkjíhín xu̱tą k'ien.

12 Kits'ínkjane tjiohǫ ntítsje xi ma ñjuu̱. Ąs'ąi nku tíkjá ts'íu̱, sóǫ kǫ niñuu̱ kin'ekatsún. B'ą tjín niu̱ xi kis'ejyún. Nk'ie nga incha kits'ín ndzjen niu̱ nku tjíkjá nistjiun najmi tą kama ndzjehęn rą kǫ tą nku tjíkjá nistjęn najmi tą kama ndzjehęn rą.

13 Ąs'ąi tsase kǫ kint'e ntąhą nku ją xi tífi tjęn. 'Yún tíintáya nga b'i̱ títsu:

—¡Kjuąnimą nibá! ¡Nimą rú ts'íhin xu̱tą xi tjíntu ąsunnteę nk'ie nga kjuąnę tjio xingisoǫ xi ja ma ma incha ts'iínkjanehé ntítsje xi jan xi ndyjat'óǫ!

9

B'i̱ ts'ín tsakuchjíhi̱ Jua nk'ie nga jane tjio xi ma uun

1 Kits'ínkjane tjiohǫ ntítsje xi ma uun. Ąs'ąi kikie nku niñu xi nibaha nk'a ján nga j'aikijne ąsunnteę. Kik'ąihi̱ yubihi̱ tixą nąnką xi tjęn t'anankiu̱. 2 Kikjex'á tixą nąnkǫ kǫ yǫ tsitjunji ninti̱ xi nkú joyaha ninti̱ xi bitjuhu̱ nku ornǫ chánka. Kits'ín jyun ts'íu̱ kǫ nk'oǫ.

3 Ąjin nintiu̱ incha tsitjuhu chjuba xi incha j'aitsesúhun ąsunnteę. Incha kik'ąihi̱ nga'yún xi nkúhu nga'yún xi tjíhin chándayá ch'onk'un xi tjín ąsunnteę. 4 B'ą kik'ihin nga najmi incha ts'iínkatsún jñá xi tjín t'anankiu̱ kǫ tą ndaha nku ni xkfén xi tjín kǫ tą ndaha nku yá. Nku tutuhú xu̱tą xi najmi kis'et'ahą stjen chubąhą Ntianá xi kąma incha ts'iín'uhun.

5 Najmi kik'ąihi̱ kjuą tsa ts'iínk'ien xu̱tą. Tu̱ b'ąhá kik'ihin nk'ie nga tu̱ uhún sá tsjáhą kjuąnimą xu̱tą xi kjinęhę. Kjuąnimą xi tsjá chu̱ b'ą joyaha xi nkú ts'ín kjineya má kjinená chándayá ch'onk'un xi tjín. 6 Kui nistjiun kuąngisjai ngabayoǫ xu̱tą tunga najmi sąkúhú rą. Kąma mjehę nga kuąyá tunga ngjuąi t'axíhín ngabayoǫ.

7 B'ą k'un chjubǫ xi nkú joyaha ndję xi kis'enda nga ngjuąi kjuąchán. B'ą k'un coroną toonsine k'un ni xi incha tjíntu'áhą. B'ą k'un ąnkjín xu̱tą k'un ąnkjín. 8 B'ą k'un ntsjąhą xi nkúhu ntsjąhą jminchjín. B'ą k'un ni̱'yun xa k'un ni̱'yun. 9 B'ą k'un kichą k'un ni xi kjijnuhu̱ 'męhę. B'ą ts'ín faneya tsjąnkąhą xi nkú ts'ín faneya nkjin nkjún yá xi fikǫ já juun nk'ie nga incha fi kjuąchán. 10 B'ą k'un nits'in chándayá ch'onk'un k'un nits'in chu̱. Tą tjíhin na'yá ch'onk'un. Ni ch'onk'un xi tjíhin nits'in nga ts'iín'uhun xu̱tą un sá chúkjuąhą niu̱. 11 Ntítsje xi tíjña ąyahą tixą nąnkǫ, kui xi batéxumahą chjubǫ. Abadon 'mi ntítsjeę nga én hebreǫ, kǫ nga én griegǫ Apolion 'mi. "Xi ts'ínkatsún ni" tsuhu̱ rą j'áíhin.

12 J'a kjuą'un xi tjuun, tunga ndyjahá sa jo.

B'i̱ ts'ín tsakuchjíhi̱ Jua nk'ie nga jane tjio xi ma juun

13 Kits'ínkjane tjiohǫ ntítsje xi ma juhun. Ąs'ąi kint'e nku ntą xi nibaha kamasehęn ndjią xi ñju xi tjíntut'á nąchan chję toonsine xi kjijña nginkun Ntianá. 14 B'i̱ kitsúhu̱ ntítsje xi ma juhun xi y'a tjio:

—N'ę ndąíhi̱ nga ñjuu̱ ntítsje xi tjíntut'á 'yún ąndai ntájeę chánka Eufrątę.

15 Ąs'ąi kin'e ndąíhi̱ ntítsje xi ñjuu̱, tu̱ xi nku tíkjá xu̱tą xi tjín ąsunnteę incha ts'iínk'iehen. Ąt'ahą ja b'ą ts'ín tjínda nga kui xi b'ą incha ts'iín kui chubǫ, kui nistjiun, kui sóǫ kǫ kui núu̱. 16 Kint'e xkihi̱ já jun xi tjíntusúhun ndję. Jo unchan miyoǫn maha.

17 Kikie ndję kǫ xi tjíntusúhun, xi nkúhu tsa nchini kik'ąina nga kama chjina niu̱. Kichą xi kjijnu 'mjęhę, ni xi nkúhu nd'í, su xi nkúhu ndjio̱ tsjo k'un safirǫ kǫ sine xi nkúhu sufri̱. B'ą k'un nintaku̱ xa k'un

nintaku ndje. Nd'í, ninti ko sufri bitju ts'a.
18 Tu ngat'aha nga jaan kjua'un xi kitsjá chu
nku tíkjá xuta xi tjín asunntee k'ien. Nd'íu,
ninti ko sufri xi bitju ts'a chu b'a kits'íun.
19 Ts'a ko nits'in chu xi ch'onk'un. Nits'in
chu b'a k'un y'e k'un, xí yjahá nintaku. Kui
niu xi ts'ín'unkoho ra xuta.
20 Tunga xuta xi ts'ankiu, xi najmi
kits'ínk'iehen kjua'un xu'bi, najmi incha
ngjikj'áha ra animaha ko ta ndaha
najmi y'éntu ni xi incha kits'ín. Tu
nku kits'íntsjohó ra jánindoo ko ntia xi
kits'ínndakoho toonsine, toontaba, kicha,
ndjio ko yá. Najmi ma chjihi niu, ta ndaha
najmi nt'é ko ta ndaha najmi ma fi. 21 Ta
ndaha najmi incha ngjikj'áha ra animaha
xuta xu'bo ngat'aha nga anima incha
ts'ínk'ien, tj'e incha ts'ín, chuba fantukohó
xinkjín ko ndyjé incha ts'ín.

10

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua ntítsje xi y'a xujun

1 As'ai kikie kj'aí ntítsje xi tjenjin ninti.
'Yún nk'a tjen. Ndjiojmi ján nibajehen ko
nku yejña síntjaihi. Xi nkúhu ts'íu b'a ts'ín
tíbat'ai ankjín, ko sjai xi nkúhu yásjai xi
títi. 2 Kjiya ntsja nku xujun ichí xi kabix'á.
Tsasíjñasun sjai kixi ntáchak'uun ko sjai
skjún tsasíjñasun t'anankiu. 3 As'ai 'yún
kikjintáya ko kinu'yá ntaha xi nkú ts'ín
nu'yá ntaha xoo nga kjintá. Nk'ie nga
kikjintáya, yatu niyá janeya.
4 Nk'ie nga janeya yatu niyóo, ja títs'inntá
kai, tunga kint'ená nku nta xi nibaha nd-
jiojmi ján xi b'a kitsúna:
—Najmi tu kayaha ni xi kuatsú ch'on xi
yatuu. Najmi tu b'et'ai.
5 As'ai kingjénnk'a ntsja kixi ntítsje xi
nku sjai síjñasun ntáchak'uun ko xi nku
sjai síjñasun t'anankiu. 6 Kits'ínkie xi tíjña
tík'un tu nkjéhé ni, kui xi kits'ínnda nk'a
ján ko ni xi tjín nk'a ján, xi kits'ínnda
t'anankiu ko ni xi tjín t'anankiu, xi
kits'ínnda ntáchak'uun ko ni xi tjín
ntáchak'uun. B'i kitsú ntítsjee:
—Ja najmi ta k'uandayaha ra. 7 Nistjin
nk'ie nga ts'iínkjane tjioho ntítsje xi ma
yatuhu kuitjusun ni xi y'éjña 'ma Ntianá.
B'a kama xi nkú nga ts'ín kitsúya títjuhun
já profeta xi ts'e.
8 As'ai ta kinchjakohó ngáhana nta xi
kint'e, xi nibaha ndjiojmi ján. B'i kitsúna:
—T'in ko chjúbéí xujun xi kabix'óo, xi
kjiya ntsja ntítsje xi síjñasun ntáchak'uun
ko xi síjñasun t'anankiu.
9 Kui nga b'a ngji xihin ra ntítsjee nga
tsjáhana xujun ichíu. As'ai b'i kitsúna:
—Chjúbéí ko chinei. Xi nkúhu ntsjén
kama aya tsu'bai niu, tunga aya kants'ai sja
kama.
10 As'ai jakj'a xujun ichí xi kjiya ntsja
ntítsjee ko kikjíne. Xi kama aya tsu'bá xi
nkúhu ntsjén. Tunga nk'ie nga ja kitujen,
sja kama aya kants'á. 11 As'ai b'a kik'inna:
—Tjíhin nga ta kuixínya ngáha ri xuta
ni xi Ntianá ja kits'ínkinchja já profeta.
Kuixínyai ni xi Ntianá ts'iínko xuta xi tjín
tu má nankihí ni, tu má antjehé ni, xi nchja
tu má éhén ni ko já rei.

11

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua jo já xi kits'ínkie yjoho nga Jesu yjanki

1 As'ai kik'aina nku yá xá xi ch'achubako
ko b'i kik'inna:
—Tisíntjein. Ch'achubai ninkuhu Ntianá
ko nachan chje. T'exki nkú tjín maha xi
incha ts'íntsjoho Ntianá yo. 2 Tunga najmi
tu ch'achubaní ante xi tíjña natsihin ninku,
at'aha xuta xi najmi be Ntianá ja kik'aihi
kui antee. Kui xi incha kuasinne nga
ts'iínkatsún nanki jee yachán jo sá tjíhin.
3 Ts'inkjíá jo já xi k'uéjña chji nga yjankina.
Incha ngjua najyun kfe ko kuinchja ngajona
nku mii ko jo unchan ko cháte ko te nistjin.
4 Kui já xi joo, kui xi nga joo yá olibo
ko nga joo ni xi s'etísun nd'í xi tíincha
nginkun Nda Ntiaha asunntee. 5 Tsa tjín
xi mjehe ts'iín'uhun xi joo, ts'a kuitjuhu
nd'í xi k'uéti ngayjee já kontraha. B'a ts'ín
kuayá tu yáhá ni xi mjehe incha ts'iín'uhun.
6 Kamaha k'uéchja nk'a ján tu xi najmi ta
k'uaha ts'í xi nkú tjín nistjin kamaha nga
incha kuinchja éhen Ntianá. Ko ta kamaha
jní ts'iín ma ntánijuo ko kamaha tsjáha kj'aí
kj'aí kjua'un asunntee tu xi nkú tjín niyá
mjehé ra nga b'a incha ts'iín.
7 Nk'ie nga ja kama ndjuúhu já xi joo nga
k'uénijmí, as'ai chu xi kuitjunji tixa nanko
kjaánko jóo. Ts'iín nganaha ko ts'iínk'ien.
8 S'entu yjoninte k'iehen aya niyátéhe nanki
chánkoo má ta kis'et'a kruu Nda Ntiaha.
Kui nankiu xi nanki Sodoma ko ante Egipto
chubaha nga nkuhú n'e mako chubaya. 9 Jan

nistjin masen kamaha nga incha kuasehe
yjoninte k'ien xuta xi tjín nkú tjín nanki xi
tjín, nkú tjín maha ntjehe xuta xi tjín, nkú
tjín maha xuta xi nchja tu má éhén ni, ko
nkú tjín ante má nga tjíntu. Najmi tsjánte
nga incha s'eyanji yjoninte k'ien. 10 Tsjo
kamaha xuta xi tjíntu asunntee ngat'aha
ngabayaha. S'ehe kjuatsjo ko b'i ngján
tsjáha xinkjín ni, at'aha kjuasti kitsjáha
xuta xi tjíntu asunntee já profeta xi joo.
11 Tunga nk'ie nga j'a jan nistjin masen,
Ntianá kits'ínk'íéntu tík'un ngáha ra. Incha tsisintjen ngáha, ko tu ni xí incha kitsankjúhún ngayjee xi kikiehe. 12 As'ai incha
kint'é nku nta xi 'yún kinchja, xi nibaha
ndjiojmi ján nga b'i kitsúhu:

—¡Nibánjiu ei!

As'ai nku ninti ngjinjikoho ndjiojmi ján
ko kikiehe xuta kontraha. 13 Ta kuihi chubo
kama nku chón xi tu xí 'yúhún. Nku tíkjá
nankiu je. Yatu mii xuta kits'ínk'iehen
chóon. Xuta xi ts'ankihi yjoho tu ni xí incha
kitsankjúhún. Incha kits'ínkie yjoho nga
chánka Ntianá xi tíjña ndjiojmi ján.
14 J'a kjuanima xi ma joho, tunga jahá nibá
tiña xi ma jooon.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua ni xi kama nk'ie nga jane tjio xi ma yatuhu

15 Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma yatuhu
ko kinu'yá ndjiojmi ján nkjin nta xi 'yún
kinu'yá nga b'i incha kitsú:
Má tsatéxuma xuta,
Ntianá ko xi kits'ín nibá ngajoho
ja tíincha batéxuma yo nd'ai.
Kui xi kuatéxuma santaha tu nkjéhé ni.
16 Jáchá xi kan ñjuu xi tjíntu nginkun
Ntianá incha kingjénsten ko kits'íntsjoho
Ntianá. 17 B'i incha kitsú:
Tí'baihi máb'achjíhi ji, Ntianí xi tjíhin
nga'yún,
Ntia xi tíjña ko y'ejña.
At'aha ja tín'echjéín nga'yún chánka xi ts'i,
ko ja kuach'atuts'ihin nga tíbatexumai.
18 Kama kjahan naxinantá xi tjín asunntee,
tunga jahá kuichu nistjihin kjuakjan
chánkahi,
chuba nga kamaha kjua xuta xi k'ien.
Ko k'uaihi chjí xi sakúhu xuta xi ts'i,
já profeta ko xuta xi naxu kits'ín,
ngayjee xi bekjúhin,
xi ihi ko xi xixihi.
N'ekje xi ts'ínkatsún asunntee.
19 As'ai tsix'á ninkuhu Ntianá xi síjña ndjiojmi ján ko kiya aya ninku kaxa tsje xi
bakúchji ni xi y'éndako Ntianá xuta xi ts'e.
Tsat'ai nd'ích'on ko xaáhan kama. Janeya
ch'on, kama nku chón, ko 'yún kik'a ts'í
ndjio.

12

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nku tachjuún ko nku chuyatuku

1 As'ai kama chji ndjiojmi ján nku ni
chánka xi tsakúchji ni xi kama. Kiya nku
tachjuún xi kingja ts'íu xi nkúhu x'ótji. Sóo
kis'ejña kinte tsuku ko tjín'aha nku corona
xi te jo niñu tjíhin. 2 Ntí y'a ko chjintihi ntíu
tíkjintáyako nga un tíbehe.
3 Ta kama chji ndjiojmi ján kj'aí ni xi
tsakúchji ni xi kama. Kiya nku ye chánka
xi ni. Yatu maha nintaku ko te ndjiaha. Nga nkúnkú nintaku nkúnkú corona
tjí'aha. 4 Nits'in kikje'yúnkoho nku tjíkjá
niñu xi tjín nk'a ján ko kikjaníkj'ajen asuhun t'anankiu. Tsasin'yún chuyatuku
nginkun tachjuún xi ja ma tsíhín ntíhi tu xi
kjineehe ntíu nk'ie nga tsín.
5 As'ai nku ntíx'in kitsihin tachjúun. Kui
xi tjíhin nga ndjá kuatéxumaha ngayjee naxinantá xi tjín asunntee. Tunga
kichju'áhá ra ntíhi tachjúun. Má b'ejña
Ntianá nga batéxuma ngji s'ejña ntíu. 6 As'ai
ante kixiu ngji tachjúun nga tsanka. Má
y'éndaha Ntianá nku ante ngji, tu xi yo
n'ekjéhen nku mii ko jo unchan ko cháte ko
te nistjin.
7 As'ai kama nku kjuachán ndjiojmi ján.
Ntítsje Miguel ko ntítsje xi tjenkoho incha
kikjánko chuyatuku. Kikján chuyatuku ko
ntítsje xi tjenkoho. 8 Tunga kits'ínndyjahá
ko najmi ta kis'ehe ra ante ndjiojmi ján.
9 Tsich'onsje chuyatuku chánkoo, kui xi ye
chóo xi 'mi ndaninda ko xi ta 'mi ya Satana, xi b'anachaha ngayjee xuta xi tjín
asunntee. Kui ko ntítsjehe kichjaníkj'ajen
asunntee.
10 As'ai tu xí 'yúhún kinu'yáha nku nta xi
kint'e ndjiojmi ján. B'i kitsú:

—Nd'ai kuats'ínk'anki Ntianá xuta xi ts'e,
kuakakúchji nga'yúhun ko nk'ie nga kui
batéxuma. Xi kits'ín nibá Ntianá tíbatéxuma. At'aha ja kuich'onsje xi batéjéne já
nts'eé. Kui xi nistjin nistjen batéjénehe
nginkun Ntianá. 11 Ngat'aha jníhi Chutsanko kuats'ín nganaha já nts'eé, at'aha

kuats'ínkie yjohọ nga yjanki Jesu. Ạt'aha̱
najmi i̱ncha kitsankjún nga kụayá. 12 Kui
nga n'ẹtsjohonu xi tintsụbọo ndji̱ọjmi ján,
tụnga ni̱ma̱ rú n'ehenu jun xi tintsụbọo
ạsunnteẹ kọ ạjin ntáchak'uụn. Ạt'aha̱
kaf'aijénk'unnụu ndạnindọọ. 'Yún kjan
tímaha̱ ạt'aha̱ be nga chuba ni̱stjin tíjñaha̱.
13 Nk'ie nga ja kikie chụyatukụ nga
ja kichjanikj'ajen ạsunnteẹ, ạs'ại tsanka
tjẹnnki tạchjụún xi kitsihi̱n ntíx'i̱ụn.
14 Tụnga johó tsjạnka̱ ihi̱ ja̱ kik'ạihi̱ tạchjụún
tụ xi kạma ngjụại tjẹhen ạnte xi tíjñaha̱
ạnte kixiụ. Ngji t'axín kjihi̱n yẹ ạnte má
nga kin'ekjén jan nú masen tjíhin. 15 Ạs'ại
ts'a chụyatukụ tsasje xi nkúhu nku ntájẹ, tụ
xi kui ntóọ kjébéfehẹ ra̱ tạchjúụn. 16 Tụnga
t'anankiụhú tsasinkọhọ tạchjúụn. Kitsjen
nku ti̱xa̱ má nga jas'en ntájẹ xi ts'asje ts'a
chụyatukụ.
17 Ạs'ại tụ xí kama kjahán ra̱ chụyatukụ
ngạt'aha̱ ni xi kamoọ kọ ngji kjánkọ ntjẹ xi
tjíhi̱n tạchjúụn, kui xụtạha xi f'átjo kjụạtéx-
umaha̱ Nti̱aná kọ tụ nku kits'ínkiehé yjohọ
nga Jesu yjanki. 18 Ạs'ại ngji sinjña chụy-
atukụ ạndai ntáchak'uụn.

13

B'i̱ ts'ín tsakuchjíhi̱ Jua chụ xi tsitjujín ntáchak'uụn

1 Ạs'ại kikie nku chụ xi tsitjujín
ntáchak'uụn. Yatu maha nintakụ kọ te
maha ndji̱aha̱. Nga nkúnkú ndji̱aha̱ nkúnkú
corona̱ tjíntu'áha̱, kọ nga nkúnkú nintakụ
nku j'áín xi najmi sasíhi̱n Nti̱aná tjít'aha̱.
2 Chụ xi kikie b'a̱ tjín xa sine tjín, kọ b'a̱
k'un sjai xi nkúhu sjai chụ osọ, kọ ts'a b'a̱
tjín ts'a leọn tjín. Chụyatukụ kikjanínk'a
chụ xu'bọ nga kitsjá xáha̱. Y'éjña títjun
kọ chánka kits'ín ma. 3 B'a̱ tjín xi tụ xí
kin'e'uhún ra̱ nku nintakụ tjín, tụnga
kin'enkihí ra̱ má nga kin'e'uhụn. Ngayjẹẹ
xụta̱ ạsunnteẹ i̱ncha kama nkjúhụn kọ
kitsjennkíhi̱ chụ. 4 I̱ncha kits'íntsjohọ
xụta̱ chụyatukụ, ạt'aha̱ kitsjá xáha̱ chụ
xinkuụ nga kui xi kụạtéxuma. Kọ ta̱ i̱ncha
kits'íntsjohọ chụ xinkuụ. B'i̱ i̱ncha kitsú:

—Najmi tjín sa kj'ạí xi nkúhu chụ. ¿Yá xi
kạma kjạánkọhọ?

5 Kik'ạintehẹ chụ nga nk'a k'ụasje yjohọ
kọ nga najmi skụẹnkjún Nti̱aná nga kụinch-
ja̱, kọ kik'ạihi̱ nga yachán jo sá kụạtéxuma.
6 Ạs'ại chụ najmi kikienkjún Nti̱aná nga
kinchja̱. Ch'on kitsúhụ Nti̱aná kọ ạnte xi
má nga tíjña Nti̱aná kọ ngayjẹẹ xi tjíntu
ndji̱ọjmi ján. 7 Ta̱ kik'ạintehẹ nga kjạánkọ
xụta̱ jehẹ Nti̱aná kọ nga ts'i̱ín nganạha̱. Ta̱
kik'ạihi̱ nga kụạtéxumaha̱ nkú tjín maha
ntjẹhẹ xụta̱ xi tjín, nkú tjín nanki xi tjín,
nkú tjín maha xụta̱ xi nchja̱ tụ má éhén ni
kọ nkú tjín ạnte má nga tjíntu. 8 Ạs'ại i̱ncha
kits'íntsjohọ chụ ngayjẹẹ xụta̱ xi tjín ạsun-
nteẹ xi najmi tjíntunt'á j'áíhi̱n xụjụn xi ts'ẹ
Chụtsạnka̱ xi kin'ek'iẹn. Ạt'aha̱ kintehẹ ni
nga kamanda ạsunnteẹ xụjụhụn Chụtsạnkọ
tjíntut'á j'áíhi̱n ngayjẹẹ xi k'úéntu tík'uụn.
Kui xi najmi i̱ncha kits'íntsjohọ chụ.
9 Xi tjẹn tjạbạxínñju katasínñju. 10 Xi
tjíhin nga ngjụạinijé, kui xi ngjụạinijé.
Xi tjíhin nga n'ẹk'ienkọho ki̱cha̱, kui xi
ki̱cha̱ kụạyáha. Kui nga tjíhin nga ts'i̱ín
chúkjụạha xụta̱ jehẹ Nti̱aná kọ ndjá kụi̱n-
chajin ni xi s'ejihi̱n.

B'i̱ ts'ín tsakuchjíhi̱ Jua chụ xi tsitju t'anankiụ

11 Ạs'ại kikie kj'ạí chụ xi tsitju t'anankiụ.
Jo maha ndji̱aha̱. B'a̱ k'un ndji̱ọ xi nkúhu
ts'ẹ chụtsạnka̱, tụnga b'ạhá ts'ín nchja̱ xi
nkúhu chụyatukụ. 12 Ngajohọ chụ xi tju-
ụn batéxuma. Kits'ín chi̱ nga xụta̱ xi
tjíntu ạsunnteẹ i̱ncha ts'i̱íntsjohọ chụ xi
tjuụn, chụ xi kin'enkihi̱ má tụ xí uhún
ra̱. 13 Kits'ín kjụankjún chánka chi̱, san-
taha kits'ín nibájen nd'í ạsun t'anankiụ
nginkụn xụta̱. 14 Nga'yún xi kitsjáha̱ chụ
xi tjuụn ts'anạchạkọhọ ra̱ xụta̱ nginkụn
chụ xi tjuụn. Kits'ín kjụa'yúhụn ra̱ xụta̱
nga ts'i̱ínnda nku sénni̱stjihi̱n chụ xi tjuụn,
tụ xi chạnkjúhun xi najmi k'ien nk'ie nga
tsichaya.

15 Kik'ạintehẹ chụ xi ma joho nga
ts'i̱ínk'íéjña tík'un sénni̱stjihi̱n chụ xi
tjuụn, tụ xi kụinchja̱ha sénni̱stjiụn kọ ts'i̱ín
nga n'ẹk'ien ngayjẹẹ xi najmi ts'i̱íntsjohọ.
16 Kọ kits'ín chụ xi ma joho nga s'ẹt'aha̱
chụba̱ ntsja kixi̱ kọ a ra̱ stjen ngayjẹẹ xụta̱,
xi ihi̱ kọ xi xi̱xi̱hi̱, xi nchi̱náha̱ kọ xi x'ạhạn,
xi ndạíhi̱ yjohọ kọ xi najmi ndạíhi̱ yjohọ.
17 Kits'ín nga najmi ch'a kạma k'ụạtse kọ
a ra̱ kạma kụạtéña tsa mí nihi, tsa najmi
tjíhi̱n chụba̱ha̱ chụ kọ tsa j'áíhi̱n chụ kọ a
ra̱ xki̱hi̱ j'áíhi̱n chụ.

18 Kui ni xu'bi̱ xi machjéhẹn kjụankjin-
tak'un. Xi mankjihi̱n kat'asje xki̱hi̱ chụ,

at'aha xkihi j'áíhin ndahá niu. Jun unchan ko cháte ko tj'ion nku niu.

14

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua já xi Ntianá kits'ínkjas'ehen yjoho

1 As'ai tsase ko kikie nga Chutsanko síjñasun asunntu tjenki Sion. Tíinchat'aha unchan ko yachán ñju mii xuta xi tjíntut'áha stjen j'áíhin Chutsanko ko j'áíhin Na'mihi Chutsanko. 2 Kint'e nku nta xi nibaha ndjiojmi ján. Janeya nto xi nkú ts'ín faneya ntáje nga ma 'yún ko xi nkú ts'ín faneya ch'on. B'a ta ts'ín jane nta xi kint'e xi nkúhu nkjin nkjún arpa xi tín'ekjane.

3 Nginkun xi tíbatéxumoo ko nginkun xi ñju xi tjíntu tík'uun ko nginkun jáchá xi kan ñjuu, tjín xi tíincha se nku soon tsetse. Najmi ch'a tímaha soon xu'bo, nku tutuhú xi unchan ko yachán ñju mii xi tsitjujin ajihin xuta asunntee. 4 Kui xi najmi incha kits'ínsi yjoho tsa jminchjín kikjantuko, at'aha najmi y'entuko chjuún. Tsuhu ra nii nk'ie nga najmi incha kits'íntsjoho kj'ai ntia. Incha yjankihi Chutsanko tu má nga tífihí. Kui xi kis'echjíntjai ajihin xuta xi tjín. Kui xi tí'baihi Ntianá ko Chutsanko nga chje xi tjun tíincha n'e ma. 5 Ndaha nku én tsank'á najmi incha kinchja, at'aha kui xi je nginkun Ntianá.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga incha kinchja jan ntítsje

6 As'ai kikie kj'aí ntítsje xi tsú'ba tjen nk'a ján nga nibáko én nda tsuhu Ntianá, kui xi tu nkjéhé ni chjíhi ra. Kui xi s'enijmíhi xuta xi tjíntu asunntee, nkú tjín nanki xi tjín, nkú tjín maha ntjehe xuta xi tjín, nkú tjín maha xuta xi nchja tu má éhén ni ko nkú tjín ante má nga tjíntu. 7 'Yún kinchja ntítsjee nga b'i kitsú:

—Chankjún Ntianá ko n'ekio yjonuu nga kui xi chánka, at'aha ja kuichu chuba nga ts'íínkokjua xuta. N'etsjohoo xi kits'ínnda nk'a ján ko t'anankiu, ntáchak'uun ko ntá tixa xi tjín.

8 As'ai nku ntítsje xi ma joho b'i kitsú:

—Ja kuan'ekje, ja kuan'ekje nanki chánka Babilonia. Kits'ín ch'i ngayjee xuta, tu xi tu mí ni ch'onk'uhún ni incha ts'iín xi nkú ta ts'ín kui.

9 As'ai nku ntítsje xi ma jahan b'i kitsú:

—Tsa tjín xi ts'iíntsjoho chu ko sénnistjihin ko tsjánte nga s'et'aha chubaha stjen ko tsa ntsja, 10 kui xi tjíhin nga ts'iínkjáínyjehe kjuakjan chánkaha Ntianá. B'a kamaha xi nkú maha xi 'yún 'bi xán xi najmi kichjujehen nga'yúhun. Nd'í ko sufri k'uaikoho ra kjuanima nginkun ntítsje jehe Ntianá ko nginkun Chutsanko. 11 Ndaha tsa mí yjehe najmi kamandyjaya nintihi nd'í xi tsjá kjua'un. Ndaha nku nistjin ko ndaha nku nistjen najmi ts'iínkj'áíya xi ts'iíntsjoho chu ko sénnistjihin ko xi ts'iínkjáíhin chubaha j'áíhin. 12 Kui nga tjíhin nga ts'iín chúkjuaha xuta jehe Ntianá, xi f'átjo kjuatéxumaha ko s'ejihin Jesu.

13 As'ai kint'e nku nta xi nibaha ndjiojmi ján nga b'i kitsúna:

—T'et'ai ni xu'bi: "¡Nd'ai tíb'atuts'inhin ra nk'ie nga nda tjín ts'e xuta xi kuayá nga s'ejihin Ntianá!"

Ko b'i títsu Espiritu:

—Johon, b'a tjín. Kui xutaha xi incha ts'iínkj'áíya at'aha ndjá xá xi incha kits'ín. Ntianá tsjáha chjíhi xuta xu'bo ngat'aha ngayjee ni nda xi incha kits'ín.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nkú ts'ín kichjusítjen chahan asunnteę

14 As'ai tsase ko kikie nku ninti taba. Asun nintiu tíjñasun nku xi b'a tjín xi nkúhu Ntíhi Ndax'iun tjín. Tjí'aha nku corona toonsine. Kjiya ntsja ya nku kicha yjo xi n'echjén nga ti tuniñu. 15 As'ai ninku tsitjuhu kj'aí ntítsje ko 'yún kinchja nga b'i kitsúhu xi tíjñasun nintiu:

—Ja kama chá ni xi tjíntje asunnteę. Kichahi tichákohoni niu ko ch'atjóí, at'aha ja kuichu chuba nga ch'atjó chon.

16 As'ai xi tíjñasun nintiu kichaha tsatekoho ni xi tjíntje asunnteę ko j'áya chahan.

17 Ninku xi síjña ndjiojmi ján ta tsitju kj'aí ntítsje xi ta y'a nku kicha yjo. 18 Ko nachan chje ta tsitju kj'aí ntítsje xi batéxumaha nd'íu. Kui xi 'yún kinchja nga b'i kitsúhu xi y'a kicha yjoo:

—Kicha yjohi tichákjákohoni éhen tuntsjajé xi tjín asunnteę, at'aha ja chubaha nga stí tuntsjajée.

19 As'ai kichaha ntítsjee tsatekoho tuntsjajé xi tjín asunnteę ko kits'ínkj'a má nga ts'íónnki tuu, kui xi tsuhu ra má

nga s'ejña chji kjuakjan chánkaha Ntianá.
20 Kits'ionnkí tuntsjajée natsihin nankiu,
tunga tu jníhí kitju. Xi nkú ra ma nku metru
masen kama nga nankaha jníu ko jan ra
unchan kilometru kama nga tayáha.

15

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua yatu ntítsje xi incha y'a kjuanima xi fekuhu

1 As'ai kikie ndjiojmi ján kj'aí ni chánka
xi ma nkjúnná, xi tsakúchji ni xi kama.
Yatu ntítsje kikie xi incha y'a yatu kjuanima
xi fekuhu. B'a ts'ín kuichú ma ndjuúhu
kjuakjan chánkaha Ntianá xi tíb'éjña chji.
2 Kikie nku ni xi b'a tjín nku ntáchak'un
chutsín xi nd'í kin'etjijinkoho tjín.
Ko andaihi ntáchak'uun tíincha ndju
xuta xi kits'ín nganaha chu. Kui xi
Najmi kits'íntsjoho sénnistjihin ko najmi
kits'ínkjáíhin nga kis'et'aha xki j'áíhin
chu. Incha y'a xuto najní arpa xi Ntianá
kitsjáha. 3 Tíincha se sohon Moise, nda xi
kits'ínxát'aha Ntianá, ko ta tíincha se sohon
Chutsanko. B'i tíincha tsu:
Ji Ntianí, ji tjíhin nga'yún.
Chánka ni xi kin'endai ko ma nkjúnni.
Kixi ko naxu niyá xi ts'i.
Ji xi nda reihi xuta xi tjín.
4 Ngayjee xuta tjíhin nga tsankjúhin, Ntianí.
Ngayjee xuta tjíhin nga ts'iíntsjohi.
At'aha nku tutu ji xi tsjei.
Kj'uaí nginkuin ngayjee xuta xi tjín nga
ts'iíntsjohi,
at'aha ja ya nga kixi n'ei kjua.
5 Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, kikie nga
tsix'á ninku, ante nkjúhun Ntianá xi síjña
ndjiojmi ján. 6 Tsitju ninku yatu ntítsje
xi incha y'a kjuanimo. Incha yja najyun
xi je ko xi tíbat'ai ko 'mehe tjíntukjáha
ni s'ekjá toonsine. 7 As'ai nku xi ñju xi
tjíntu tík'uun kitsjáha nga nkúnkú ntítsje
xi yatuu nku tasa toonsine xi kitsehe ni xi
ts'iín nibájennehe xuta. Kui xi kjuakjan
chánkaha Ntianá, Ntianá xi tíjña tík'un tu
nkjéhé ni. 8 Kitsehe aya ninku nínti xi tsitju-
jíhin kjuachánkaha ko nga'yúhun Ntianá,
ko ndaha nku najmi kama jas'en aya ninku
santa nkúhu nga jeya kjuanima xi yatuu xi
incha y'a ntítsje xi yatuu.

16

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua kjuanima xi yatuu

1 As'ai kint'e nku nta xi tu xí 'yúhún xi
nibaha aya ninku. B'i kitsúhu ntítsje xi yatu
maha:
—Tankíún. Tatendzjosún asunntee ni xi
tíincha tasa xi yatu xi kjuakjan chánkaha
Ntianá.
2 As'ai ntítsje xi tjuun ngjiténdzjosún a-
sunntee ni xi tíincha tasaha. As'ai xuta xi
tjíntut'áha chubaha chu ko xi kits'íntsjoho
sénnistjihin incha kingjaha tsé ch'onk'un xi
kitsjáha kjua'un.
3 As'ai ntítsje xi ma joho tsaténdzjojín
ntáchak'uun ni xi tíincha tasaha. As'ai jní
kama ntáchak'uun xi nkúhu jníhi nku nda
xi kan'ek'ien. K'ien ngayjee xi tjíntu tík'un
ajin ntáchak'uun.
4 As'ai ntítsje xi ma jahan tsaténdzjojín
ntáje ko ajin ntá tixo ni xi tíincha tasaha.
As'ai jní kama. 5 Kint'e nga b'a kitsú ntítsje
xi batéxumaha ntánijuo:
—Tsje ní ji, Ntia xi tíjña ko y'ejña. Kixi
kuan'ei nga b'a ts'ín kuan'ei kjua. 6 At'aha
kui xuta xu'bo incha tsaténdzjo jníhi xuta
jee ko já profeta. Nd'ai ji kuak'aihi nga jní
incha kuak'i. B'a ts'ín machjéhen.
7 Ta kint'e nku xi b'i kitsú ajin nachan
chje:
—Johon, Ntia xi tjíhin nga'yún, ji xi kixi
ko naxu n'ei kjua.
8 As'ai ntítsje xi ma ñjuhu tsaténdzjo-
jnúhu ts'íu ni xi tíincha tasaha. Kik'aihi
kjua ts'íu nga nd'í k'uétikoho xuta. 9 As'ai
'yún kits'ínchjahan nubóo xuta. Ndaha tsa
b'a kama, najmi incha ngjikj'áhá ra ani-
maha ko najmi incha kits'ínkie yjoho nga
Ntianá xi chánka. Tu sa ní najmi kikienkjún
Ntianá nga kinchja. Ntianá, kui xi maha tsjá
kjuanima xu'bi.
10 As'ai ntítsje xi ma uhun tsaténdzjo ni
xi tíincha tasaha má tíjñasun chu nga tí-
batéxuma. As'ai kama jyun ngayjee má
tíbatéxuma chu. Incha kikjinene najai xuta
ngat'aha kjua'un xi tíincha be. 11 Ch'on
incha kitsúhu Ntianá xi tíjña nk'a ján tu
ngat'aha kjua'un xi tíincha be ko tsé xi
incha kingjaha, tunga tu nkú najmi incha
ngjikj'áhá ra animaha.
12 As'ai ntítsje xi ma juhun tsaténdzjojín
ntáje chánka Eufrate ni xi tíincha tasaha.
As'ai kixíya ntáje tu xi tsjántehe ra nga
kj'ua já rei xi nibáha má tju ts'íu.

13 Ąs'ąi kikie jan jáninda xi b'ą k'un cháxkje k'un. Ts'a chụyatukụ tsitju chụ kọ ts'a
chụ xi ma joho kọ ts'a ndą profetą tsank'óọ.
14 Kui jánindoọ xi ts'ín kjụąnkjún kọ ịncha
bitju nga nchją ñjahą já reị xi tjín ngayjeẹ
ąsunnteẹ, tụ xi k'ụéndaha yjohọ jóọ xi má
nga ịncha ts'ịín kjụąchán. Ąt'ahą kjụąchán
chánka s'ẹ nịstjin nk'ie nga kụąkúchji yjohọ
Ntiąná xi tjíhịn nga'yún.
15 "Chąsọo, an kjúą xi nkú joyaha ndą
ndyjé. ¡Nda tjín ts'ẹ xi tíjña tík'un kọ xi
tíjña ndahą najyuhụn tụ xi najmi kjúátsú'ba
kistihi kọ najmi kąma subahą rą nga chą!"
16 Jáninda xi joọn kinchją ñjakúhụ já reị
ąnte xi 'mi Armagedon nga én hebreọ.
17 Ąs'ąi ntítsje xi ma yatuhu tsaténdzjo ni
xi tíịncha tasąhą. Kinu'yá nku ntą xi tụ xí
'yúhún. Ąya nịnkụ má b'ejña Ntiąná nga
batéxuma nibaha ntọ nga b'ị kitsú:
—Ja kama.
18 Tsat'ai nd'ích'ọn, xąáhąn kama, janeya
ch'ọn, kọ kama nku chón xi tụ xí 'yúhún.
Nkúhu nga tjíntu xụtą ąsunnteị najmi kjẹe
ma nku chón xi nkúhu xu'bọ, ąt'ahą tụ
xí 'yúhún kama chóọn. 19 Jan tsitju nanki
chánkoọ nga tsakjanya kọ kin'ekje nanki
xi tjín ąsunnteẹ. J'áítsjehẹn Ntiąná nanki
chánka Babilonią xi má nga kits'ín nibánehẹ kjụąkjan chánkahą. Kin'ek'i nanki Babilonią kjụąkjahąn Ntiąná. 20 Najmi tą kiyahą rą ngayjeẹ xjọ xi tjín kọ tą ndaha nąxịụ. 21 Nk'a ján nibahą rą ts'í ndjịọ i xi
kik'anehẹ xụtą. Ts'ati yachán kilụ áíhị
nịụ. Én ch'on tsu kinchją xụtą nga najmi
kikienkjún Ntiąná ngąt'ahą kjụąnịmą xi ts'ẹ
ts'í ndjịọ, ąt'ahą un nkjún ịncha kikiehẹ
ngąt'ahą kjụąnịmą chánka xu'bị.

17

B'ị ts'ín tsakuchjíhị Jua xi nkú ts'ín kin'ekọkjụą nąskóọ

1 Ąs'ąi j'aisena nku ntítsje xi síjñajihịn
ntítsje xi yatuụ, ntítsje xi ịncha y'a tasą xi
yatuụ. B'ị kitsúna:
—Nibáị. Kuakuchjíhi xi nkú ts'ín
n'ẹkọkjụą nąská k'akụ xi tíjñasun ntájẹ
chánkoọ. 2 Já reị xi tjín ąsunnteẹ ịncha
kikjantukọ nąskóọ kọ xụtą xi tjíntu
ąsunnteẹ tą ịncha kikjantukọ nọ. B'ą ts'ín
kindyjajihịn rą xi nkú ts'ínndyjajihịn xụtą
nk'ie nga ma ch'ị.

3 Ąs'ąi j'aijínna Espirịtụhụ Ntiąná kọ
ngjikọna ntítsjeẹ ąnte kixiụ. Yọ kikie nku
tąchjụún xi tjísuhụn nku chụ xi ni. Nkú
ts'ín chubahą xụtą, b'ą ts'ín tjít'ahą chụ nga
kitsejnúhụ. Tụnga én xi najmi tíbenkjúhún
Ntiąná tjít'ahą. Yatu maha nintakụ kọ te
maha ndjiąhą. 4 Nku najyun kuan kọ ni yja
nọ. Kitsejnúhụ rą tọonsine kọ kj'ąí kj'ąí
ndjiọ tsjo k'un. Kjiya ntsja nku tasą tọonsine xi kitsehe ni xi najmi sasíhịn Ntiąná
kọ ni xi si nginkụn Ntiąná, kui xi tsuhụ rą
kjụąská xi kits'ín. 5 Tjít'a stjen nku j'áín
xi najmi chụbą mankjihịn xụtą. B'ị ts'ín
tjít'a: "Nanki chánka Babilonią." Kui xi
nąahą jminchjín ská kọ nąahą xụtą xi ts'ín
ni xi najmi sasíhịn Ntiąná. 6 Kikie nga ch'ị
nọ. Jníhị xụtą jehẹ Ntiąná kọ jníhị xụtą xi
kin'ek'ien ngąt'ahą nga kits'ínkie yjohọ nga
Jesu yjanki, kui xi kits'ín ch'ịhị. Nk'ie nga
kikie nọ, tụ ni xí kama nkjúhúnna.
7 Ąs'ąi b'ą kitsúna ntítsjeẹ:
—¿Á tíma nkjúhun ri? Xínyaha nkú tjíhịn
rą ngąt'a ts'ẹ nọ kọ chụ xi tjísuhụn, xi yatu
maha nintakụ kọ te maha ndjiąhą. 8 Chụ xi
kuayai, kui xi y'ejña nk'ie. Najmi tą tjíhin
nd'ąi. Tụnga kụitjunjihí ąya tịxą nąnkọ nga
ngjụąi má nga ndyją. Xụtą xi najmi tjíntut'á
j'áíhịn kintehẹ ni nga kamanda ąsunnteẹ
xụjụn xi má nga tjíntut'á j'áíhịn ngayjeẹ
xi k'úéntu tík'un, kui xụtąha ịncha kąma
nkjúhụn nk'ie nga ịncha skụẹ chụ xi y'ejña
nk'ie kọ najmi tą tjíhin nd'ąi tụnga kj'ụąí
ngáha.
9 'Kui ni xu'bị xi machjéhẹn kjụąnkjintak'un. Nintakụ xi yatuụ, kui xi tsuhụ rą
ąsunntu tjẹnkị xi yatu xi tíjñasun nọ. 10 Tą
tsuhụ rą yatu já reị. Un já reị xu'bị ja ịncha
kits'ínndyja, nku xi tjín sahą xá nd'ąi, kọ
nku xi najmi kjẹe f'ai. Kui xi najmi 'yún
tse kąmahą nk'ie nga kj'ụąí. 11 Chụ xi y'ejña
nk'ie kọ najmi tą tjíhin, kui xi ndą reị xi ma
jiụn, xi tą nku xi yatuụ. Ąs'ąi ngjụąi má nga
ndyją.
12 'Ndjią te xi kuayai, kui xi tsuhụ rą
te já reị xi najmi kjẹe 'bąi xáhą, tụnga
k'ụąi xáhá rą nga kụątéxumakọ chụ nku
orą tjíhin. 13 Kui xi nkuhú ịncha kąmakọ
xinkjín kọ tsjáhą chụ nga'yúhụn kọ xá xi
tjíhịn. 14 Ịncha kjąánkọ Chụtsąnkọ, tụnga
ts'ịín nganąhá Chụtsąnkọ, ąt'ahą kui xi Ndą
Ntiąhą já ntią kọ Ndą reịhị já reị. Ịncha tjẹnnkihị Chụtsąnkọ xụtą xi kinchjąhą

Ntianá ko j'ájihin, xi kixi incha kits'íntjusun ni xi kitsúhu Ntianá.

15 Ko b'a ta kitsú yana ntítsjee:

—Ntáje xi kuayai má nga tíjñasun naskóo, xutahá niu. Tu mí ntjehé ni y'ahara, tu mí éhén ni ko tu mí nankihí ni. 16 Ndjia xi te xi kuayai xi tjíhin chu, kui xi incha ts'iín unkie naskóo. Incha kjé'aha ngayjee ni xi tjíhin ko k'uéjña kisti. Kjine yjonintehe no ko nd'í incha k'uétikoho. 17 At'aha Ntianá y'éjña ajin animaha ndjia xi tee xi má nga incha ts'iín ni xi mjehe Ntianá. Kui nga nkuhú incha ts'iín maha yjoho ko incha tsjáha chu nga kui xi kuatéxuma santa nkúhu nga kuitjusun én xi kitsú Ntianá. 18 Na xi kuayai, kui nanki chánka xi batéxumaha já rei xi tjín asunntee.

18

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga kin'ekje nanki chánka Babilonia

1 Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kikie kj'aí ntítsje xi nibajehen ndjiojmi ján. Kui xi chánka xá xi tjíhin. Kjuachánka xi tjíhin kits'ín ndzjehen asunntee. 2 'Yún kinchja nga b'i kitsú:

—Ja kuan'ekje. Ja kuan'ekje nanki chánka Babilonia. Ja ni'yaha jánindoo kama, ante má tjíntuyá ngayjee jáninda xi tjín. Ja nubaha ngayjee nise xi uncha ko xi si nginkun Ntianá. 3 Ajihin nanki xingisoo nku naská kama nanki Babilonia. Xi nkúhu tsa kik'i jóo kjuaskáha no nga kikjantuko. Já rei xi tjín asunntee incha kikjantuko no, ko kama nchiná já tiyanta xi tjín ngat'aha ni nkjún xi ts'atse nga tsjo ts'ín y'ejña.

4 As'ai kint'e kj'aí nta xi nibaha ndjiojmi ján xi b'i kitsú:

—Titjusjojiun nankiu, jun xi xuta xi ts'an, tu xi najmi ko jun ch'anjikohonu ngatitsuhun ko tu xi najmi chakohonu kjuanima xi sakúhu. 5 At'aha santaha ndjiojmi ján ja tíbichú ngatitsuhun. Ja tjínjin k'un Ntianá jé xi tíincha ts'ín.

6 'N'ek'íéchjíú ni xi kits'íhin xuta. Jo tjíhin nga n'ek'íéchjíú ngatitsuhun. Tinchajihuun tasaha ni xi k'úí, xi jo niyá nga 'yún kjan sa nga xi kitsjáha xi kj'aí. 7 Xi nkú ts'ín 'yún nk'a ts'asje yjoho ko tsjo ts'ín y'ejña, b'a ta ts'ín 'yún tjohon kjuanima ko kjuaba nd'ai. At'aha b'a títsu nga kui rú nku na reina, najmi na x'an rú ko rú najmi s'ehe kjuaba. 8 Kui kjuaha nkuhú nga nibane tentehe ra kjuanima, ngabaya, kjuaba ko kjintíá. Nd'í s'etíkoho, at'aha tjíhin nga'yún Ntianá xi ts'ínkokjuaha.

9 Ni xi tjíhin naská Babilonia já rei xi tjín asunntee kits'ínchjénko no ko jóo incha kikjantuko no. Kui nga nk'ie nga incha skuehe jóo ninti xi tíbitju má nga títi nankiu, incha kjintát'a ko un kama k'un. 10 Kjin kuincha, at'aha incha tsankjún kjua'un xi tí'baihi nankiu ko b'a incha kuitsu:

—¡Nima rú ts'íhin! ¡Nima rú ts'íhin nanki chánkoo, nanki Babilonia xi nk'a tjen! At'aha nkuhú nga n'ekokjuaha.

11 Játiyanta xi tjín asunntee ta kjintát'a ko un skuehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu, at'aha najmi ta tjín xi k'uatsehe ra ch'á xi kj'uaíko. 12 At'aha toonsine ko toontaba, nkjin tíkjá ndjio tsjo k'un ko nkjin tíkjá najyun chjí, najyun kuan ko xi nihi, nkjin tíkjá yá xi sinjne ko nkjin tíkjá ni xi kin'endakoho yá xi chjí ko kicha ko kj'aí sa nihi xi tjín, 13 nkjin tíkjá ni xi sinjne ko ntá sinjne, tjink'úbjo ko xán, seti, kuan niñu xi chjí ko tuniñu, turu ko chutsanka, ndje ko yá xi kje'yún ndje, ko santaha xuta musu xi satéña, kui niu xi incha f'aiko jóo. 14 B'a k'úíhin nanki Babilonia:

—¡Ja najmi ta tjíhin ri tu tsjo k'un xi kama mje nkjúhin! ¡Ja kuan'endyja kjin ni tsjo k'un xi tjíhin ko kjuanchináhi! ¡Najmi ta sakú saha ri!

15 Kjin incha kuincha já tiyanta xi incha kama nchinántjaihi nankiu, at'aha incha tsankjún kjua'un xi skuehe nankiu. Incha kjintá ko un skuehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu 16 nga b'a incha kuitsu:

—¡Nima rú ts'íhin! ¡Nima rú ts'íhin nanki chánkoo! Kui xi kingja najyun chjí xi kuan ko xi ni, nayjun xi yjajnuhu toonsine ko kj'aí kj'aí ndjio tsjo k'un. 17 Nkuhú nga kfehe ngayjee kjuanchiná chánka xu'bi.

Nkjin incha kuincha ngayjee já xi ts'ínko yábarku, xi yá barku incha b'emayá, xi ts'ínxáya yábarku ko ngayjee xi ntáchak'uun sakúhura ni xi incha kjine. 18 Nk'ie nga incha skue ninti xi tíbitju má nga títi nankiu, 'yún incha kuinchja nga b'a incha kuitsu:

—¿Má nankihi xi b'a ta tjín xi nkú tjín nanki chánkoo?
19 Incha kuaté'a ndyjo nintaku nga kuakúchji nga kjuaba tjíhin, incha kjintá ko un skuehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu nga b'i incha kuitsu:
—¡Nima rú ts'íhin! ¡Nima rú ts'íhin nanki chánkoo! 'Yún ts'atse ni xi chjí. Yo kama nchiná ngayjee xi tjíhin yábarku. Tu nkuhú nga kuan'ekjehe ngayjee ni xi tjíhin.
20 Kat'etsjonuu, jun xi tintsuboo ndjiojmi ján ngat'aha ni xi tín'ehe nanki chánkoo. Kat'etsjonuu, jun xuta jehe Ntianá ko já postru ko já profeta, at'aha Ntianá kuats'ínkokjua nankiu ngat'aha ni xi kits'ínnuu.
21 As'ai nku ntítsje xi nk'a tjen kikjesíntjen nku ndjio naxi áí. Kui xi kikjaníkj'ajin ntáchak'uun nga b'i kitsú:
—B'i ts'ín 'yún n'ekje nanki chánka Babilonia ko najmi ta ch'a skuehe ra. 22 Najmi ta kuinú'yáha aya niyátéhe nga kjuane najní arpa ko yánaxu ko tjio. Yo najmi ta s'ehe já xi ts'ínnda nkjin tíkjá ni. Yo najmi ta kuinú'yáha nga kuakjan tuniñu. 23 Najmi ta ts'iín ndzjehen ndaha nku nd'í aya niyátéhe ko najmi ta kuinú'yáha s'í kjuabixan. B'a kama ta ndaha tsa já tiyanta xi tjín yo kama já k'aku ajihin xuta xi tjín ko tj'e xi maha ts'anachakoho ra ngayjee naxinantá xi tjín. 24 At'aha kui nankiu y'anji jníhi já profeta, jníhi xuta jehe Ntianá ko ngayjee xi kin'ek'ien asunntee.

19

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga kin'etsjoho Ntianá ndjiojmi ján

1 Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kint'e ntaha nkjin nkjún xuta xi 'yún kinchja ndjiojmi ján nga b'i incha kitsú:
—¡Kan'etsjoho Ntianá, kui xi ts'ínk'ankiná! Kui xi ts'e kjuachánka ko nga'yún.
2 At'aha nda ts'ín ko kixi ts'ín kjua,
ja kuats'ínkokjua naská k'aku
xi ni najmi ndaha kits'ínkatsúnkoho xuta.
Ntianá ja kuakasje chjí jníhi xuta xi ts'e.
3 As'ai b'ahá ta incha kitsú ngáha:
—¡Kan'etsjoho Ntianá! Ninti xi tíbitjuhu nanki chánkoo ngjuainji nk'a ján tu nkjéhé ni.
4 As'ai kingjénsten santaha t'anankiu jáchá xi kan ñjuu ko xi ñju xi tjíntu tík'uun nga kits'íntsjoho Ntianá, kui xi tíjñasun ante má batéxuma. B'i incha kitsú:
—¡B'a katuma! ¡Kan'etsjoho Ntianá!
5 As'ai kinu'yá nku nta xi nibaha ra má b'ejña Ntianá nga b'i kitsú:
N'etsjoho Ntianá ngayjo jun xi xuta xi ts'e,
jun xi yankjún Ntianá, xi xixihi ko xi ihi.
6 As'ai kint'e nga xi nkú ts'ín nu'yá nkjin ntaha xuta, xi nkú ts'ín faneya ntáje nga ma 'yún ko xi nkú ts'ín 'yún faneya ch'on. B'i kitsú nto:
—¡Kan'etsjoho Ntianá!
At'aha tíbatéxuma Ntianá, Ntia xi tjíhin nga'yún.
7 Kat'etsjoná ko katsejíhinná kjuatsjo,
n'ekié yjoná nga kui xi chánka.
At'aha ja kuichu chuba kjuabixahan Chutsanko,
ja kab'énda yjoho xi k'úéjñako.
8 Ka'baihi nga ngjua najyun xi chjí,
xi je ko xi tíbat'ai.
Kui niu xi tsuhu ra ni xi nda incha kits'ín xuta jehe Ntianá. 9 As'ai b'a kitsúna ntítsjee:
—T'et'ai ni xu'bi: "¡Á b'a nda tjíhin ts'e xi kik'inyaha ra nga kj'uaíhi s'í kjuabixahan Chutsanko!"
Ko b'a ta kitsúna:
—Kjuaxi ni xi tíxihin. Ntianá xi b'a kitsú.
10 As'ai tsásinkúnch'int'aha ntítsjee xi má nga ts'intsjoho, tunga b'ahá kitsúna:
—Najmi b'a tu n'ei. An ta ts'inxát'aha Ntianá xi nkúhu ji ko ta xi nkúhu já nts'ei xi tu nkú tíma 'yún tak'uhún én xi tsakúya Jesu. Ntianáhá xi n'etsjoihi.
At'aha én xi tsakúya Jesu, kui éen xi ts'ínkinchjaha já profeta.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nku xi tjísuhun ndje

11 As'ai kikie nga tjentixa nk'a ján. Tsase ko kikie nku ndje taba. Xi tjísuhun chu 'mi Xi Kixi Ts'ín ko Xi Kjuaxi Ni xi Tsu. Kixi ts'ín nk'ie nga kjua ts'ín ko nga kján. 12 Xi tíincha nd'í tíincha tunkun. Nkjin corona tjí'aha ko tjít'aha nku j'áín xi nku tutu kui be. 13 Yja nku najyun xi kits'ihi jní ko j'áíhin, kui xi Éhen Ntianá. 14 Tjennkihi já jun xi tjín ndjiojmi ján. Ndje taba tjíntusúhun nga yja najyun xi chjí, xi taba ko je.
15 Ts'a tíbitju nku kicha xi yjo, tu xi kjaánkoho nanki xi tjín asunntee. Ndjá kuatéxumaha xuta ko ts'iín nibánehe kjuakjan chánkaha Ntianá xi tjíhin nga'yún. 16 Najyun xi yja ko ngasuhu tjít'a

j'áín xu'bi: "Nda reihi já rei ko Nda Ntiaha já ntia."

17 As'ai kikie nku ntítsje xi síjñasun ts'íu.
Kui xi 'yún kinchja nga b'i kitsúhu ngayjee
nise xi b'ema tjen nk'a ján:

—Nibá ma ñjakú nga chinoo nichine
chánka xi tsjá Ntianá. 18 Chinoo yjonintehe
já rei ko já jun k'aku ko já xi x'in b'asje
yjoho, yjoho ndje ko xi b'esúhun chu, yjon-
intehe ngayjee xuta, xi tjíma ndaíhi ko xi
kich'atse, xi ihi ko xi xixihi.
19 As'ai kikie chu xi tsitjujín ntáchak'uun
ko já rei xi tjín asunntee nga tjenko já
juhun. Incha kama ñjakú tu xi incha
kjaánkoho xi tjísuhun ndje ko já jun xi
ts'e xi tjísuhun ndje. 20 Kichjubénijé chi
ko ta kichjubénijé nda profeta tsank'á
xi kits'ín kjuankjún nginkun chi. Kui
kjuankjún xi kits'ín ts'anachakoho ra xu-
ta xi kitsjánte nga kis'et'aha chubaha chi
ko xi kits'íntsjoho sénnistjihin. Incha
kichjanikj'ajin tík'un chi ko nda profeta
tsank'óo ajin ntáchak'un nd'í xi títikoho
sufri. 21 Ko já xingisoo kin'ek'ienkoho kicha
xi tíbitju ts'a xi tjísun ndje. Ngayjee nisee
tu xí incha kikjinehé yjonintehe jóo.

20

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga nku mii nú kj'ua

1 As'ai kikie nku ntítsje xi nibajehen nd-
jiojmi ján nga y'a yubihi tixa nanko ko
kjiya ntsja nku n'úkicha chánka. 2 Jakj'á
chuyatuku ko y'ét'a'yún nku mii nú tjíhin.
Kui chuyatuku xi ye chá xi 'mi ndaninda
ko Satana. 3 Kikjaníkj'aya tixa nanko ko
y'échja. Y'énehe nku sello xi y'échja'yún
ankjuo tu xi najmi ta k'uanachaha ra nanki
xi tjín asunntee santa nkúhu nga kj'ua nú
xi nku miu. Askahan nk'ie nga ja kj'ua nú
xi nku miu, tjíhin nga chjúndáya kutju.

4 As'ai kikie nkjin já xi y'entu nga kik'ai
xáha nga incha kuatéxuma. Ta kikie
xuta xi kitikjá nintaku ngat'aha nga tu
nkú kits'ínkiehé yjoho nga Jesu yjanki
ko y'énijmí éhen Ntianá. Kui xi najmi
kits'íntsjoho chu ko sénnistjihin ko najmi
kitsjánte nga kis'et'aha stjen ko a ra ntsja
chubaha chu. Incha j'áíya ngáha ra ngabay-
oo ko tsatéxumako Jesucristo nku mii nú
tjíhin. 5 Tunga xuta k'ien xingisoo najmi
j'áíyaha ngabayoo santa nkúhu nga j'a nú
xi nku miu. Xi kuatéxumako Jesucristo, kui
xi tjun kj'uaíyaha. 6 ¡Á b'a nda tjíhin ts'e
xuta je xi k'uaihi ra nga tjun kj'uaíyaha!
Ngabaya xi ma joho najmi ta tjíhin ra
nga'yún tsa nkú ts'iíhin xuta xu'bo. Tu sa ní
ts'iíntsjoho Ntianá ko Jesucristo xi nkúhu já
na'mi ko kuatéxumako nku mii nú tjíhin.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga ts'iínndyja ndanindoo

7 Nk'ie nga ja kj'ua nú xi nku miu,
chjúndáya ndanindoo má kjiya'yún. 8 As'ai
kuitju nga k'uanachaha xi batéxumaha
nanki Gog ko nanki Magog, kui xi tsuhu
ra tu má nankihí ni. Ndanindoo kuinchja
ñjakúhu já jun xi tjíhin nankiu nga incha
kjaán. Nkjin kama xi nkú ts'ín nkjin maha
tsumí xi tjín andai ntáchak'uun.
9 Incha k'úéma ngayjee asunntee ko
k'uétjindaihi má tjíntu xuta jehe Ntianá
ko nanki xi Ntianá tjoho. Tunga nibahá
nd'í nk'a ján xi kj'uaík'iétiyjehe. 10 Ko
ndanindoo xi ts'anachaha jóo chjanikj'ajin
ntáchak'un xi tjíhin nd'í ko sufri, má ta
chjanikj'ajin chu ko nda profeta tsank'óo.
Yo un skuehe nistjin nistjen tu nkjéhé nihi.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga n'ekokjua xuta

11 As'ai kikie xi tíbatéxuma. Taba ko
chánka ante má nga tíjña nga batéxuma.
As'ai t'anankiu ko nk'oo incha ngji t'axín
nginkun. Najmi ta kis'ehe ra ante. 12 Kikie
xuta xi k'ien, xi ihi ko xi xixihi, nk'ie nga
kabincha nginkun xi tíbatéxumoo. As'ai
kichjux'á nkjin xujun ko ta kichjux'á xujun
xi má nga tjíntut'á j'áíhin xuta xi k'úéntu
tík'un. Xi nkú ts'ín tjít'a xujun ni xi incha
kits'ín, b'a ts'ín kin'ekokjua xuta k'ien.
13 J'áíya ngáha ra xuta xi k'ienjin
ntáchak'uun ko xi kjintuyánji t'ananki u,
ngayjee xi tjíntu antehe xuta k'ien. Xi
nkú nga incha kits'ín, b'a ts'ín incha
kin'ekokjua. 14 As'ai kichjanikj'ajin xi 'mi
Ngabaya ko xi 'mi Antehe Xuta K'ien ajin
ntáchak'un nd'íu. Ngabaya xi ma joho
ntáchak'un nd'íu. 15 Xi najmi tjíntut'á
j'áíhin xujun má nga tjíntut'á j'áíhin xuta
xi k'úéntu tík'uun, kui xi ta kichjanikj'ajin
ntáchak'un nd'íu.

21

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nku nk'a tsetse ko nku t'ananki tsetse

1 As'ai kikie nku nk'a tsetse ko nku
t'ananki tsetse, at'aha kindyjajin sén nk'a
xi tjuun ko t'ananki xi tjuun, ko najmi
ta kis'ehe ntáchak'un. 2 Ko kikie nanki
Jerusalen tsetse. Kui xi nanki jehe Ntianá xi
Ntianá kits'ín nibájen ndjiojmi ján. B'a ts'ín
kas'enda xi nkúhu nku nabixan xi tsjo tjín
x'ótji xi kan'engja nga tíkuyaha nda bixoon.
3 Kint'e nku nta xi 'yún xi nibaha má tíjña
xi tíbatéxumoo nga b'i kitsú:
—Ntianá ja tíjñajihin xuta nd'ai.
K'úéjñajihin xuta ko kui xi kama xutaha.
Ntianá k'úéjñajihin ko kama Ntiaha.
4 Ts'iínxijnu ntánkun. Najmi ta incha
kuayáha ko najmi ta incha kjintáha. Najmi
ta kjintáyaha ngat'aha kjuaboo ko najmi ta
un skuehe ra. At'aha ni xi kis'e ja najmi ta
tjíhin.
5 As'ai b'a kitsú xi tíbatéxumoo:
—An títs'in tsetse ngayjee ni xi tjín.
Ko b'a ta kitsú:
—T'et'ai ni xu'bi, at'aha kjuaxi én xu'bi
ko ma n'e s'ejin.
6 As'ai b'a kitsúna:
—Ja kama. An xi ntu alfa ko ntu omega,
an xi tjuun ko xi fekuu. Xi tíma xintáha
an tsjaha nga k'úí ntánijuaha ntá tixa xi
ts'ínk'iéntu tík'uhun xuta. Tu tsjahá ra.
7 Xi ts'iín ngana, kui xi ts'iínkjáíhin ngayjee
ni xu'bi. An kama Ntiaha ko kui kama
ntína. 8 Tunga máha xi tsankjún ko xi
najmi s'ejihin, xi ts'ín ni xi najmi sasínna
ko xi ts'ínk'ien anima, xi chuba fantukohó
xinkjín ko xi ts'ín tj'e, xi benkjún ntia xi
ts'ínndaha ntsja xuta ko ngayjee xi nchja
én tsank'á, kui xi tjíhin nga ngjuai ajin
ntáchak'un xi nd'í ko sufri títikoho. Kui xi
ngabaya xi ma joho.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua Jerusalen tsetse

9 As'ai j'aisena nku ntítsje xi síjñajihin
ntítsje xi yatuu, ntítsje xi incha y'a yatu
tasa má nga tíincha kjuanima yatu xi
fekuhu. Kui xi b'a kitsúna:
—Nibái. Kuakuchjíhi nabixan xi kama
chjuúhun Chutsanko.
10 As'ai j'aijínna Espiritu ko ngjikona ntít-
sjee nku asunntu tjenki chánka xi 'yún
nk'a. Yo tsakúna nanki Jerusalen, kui xi
nanki jehe Ntianá xi Ntianá títs'ín nibájen
ndjiojmi ján. 11 Nd'íhi kjuachánkaha Ntianá
títs'ín kat'aihi nankiu xi nkú joyaha ndjio
tsjo k'un chjí, xi nkú joyaha nku ndjio jaspe
xi taba xi nkúhu nch'án taba. 12 Tjítjindaihi
nankiu nku xjó chánka ko nk'a xi te jo
maha ankjuaha. Nkúnkú ankjuo tíinchasti
nkúnkú ntítsje ko tjíntut'áha ankjuo j'áíhin
ntjehe xuta Israel xi te jo maha. 13 Jan maha
ankjua xi yja má tju ts'íu ko jan yja má xi
tjehen fintjai ts'íu ko jan yja nku ngatehe
ko jan yja ngate xinkuu. 14 Te jo maha tuts'in
xjóho nankiu. Nga nkúnkú tjíntut'á j'áíhin
já postru xi te joho Chutsanko.
15 Ntítsje xi tínchjakona y'a nku yáchuba
toonsine xi k'ua chubakoho nankiu,
ankjuaha ko xjóho. 16 Nkuhú chuba y'a
nankiu. Nga ndjuhu ko nga tayáha tu
nkuhú chuba y'a. Yáchubaha ntítsjee
ts'achubakoho nankiu. Jo mii ko jo unchan
kilometru kama. Nga ndjuhu ko nga tayáha
ko nga nk'aha tu nkuhú chuba. 17 As'ai ta
ts'achuba xjóho. Cháte ko tj'ion metru
kama. Chuba xi ts'ínchjén xuta, ta kui xi
kits'ínchjén ntítsjee.
18 Ndjio tsjo k'un jaspe kamandakoho xjóo
ko toonsine xi tu xí ndahá kamandakoho
nankiu. 'Na xi nkúhu chutsín. 19 Ngayje tíkjá
ndjio tsjo k'un chjí tjíntut'á tsjoho tuts'in
xjóho nankiu, jaspe xi tjuun, zafiro xi ma
joho, agata xi ma jahan, esmeralda xi ma
ñjuhu, 20 onice xi ma uhun, cornalina xi ma
juhun, crisolito xi ma yatuhu, berilo xi ma
jihin, topacio xi ma ñjaha, crisoprasa xi ma
tehe, jacinto xi ma te nkuhu, ko amatista xi
ma te joho. 21 Ankjua xi te joo, te jo perla
tjíhin. Nkuhú ndjio tsjo k'un perla kaman-
dakoho nga nkúnkú ankjuo. Ko toonsine xi
nda kamandakoho niyáté k'akuhu nankiu.
'Na xi nkúhu chutsín.
22 Najmi kikie ninku nankiu, at'aha Chut-
sanko ko Ntianá, Ntia xi tjíhin nga'yún,
kui xi ninkuhu nankiu. 23 Najmi machjéhen
nankiu tsa ts'íu ts'iín ndzjehen ko tsa
sóo, at'aha nd'íhi kjuachánkaha Ntianá
títs'ín ndzjehen ko Chutsanko xi nd'íhi
nankiu. 24 Xuta naxinantá xi tjín asunntee
incha k'úéma má ndzjehen nankiu ko in-
cha kj'uaíko yo kjuanchináha já rei xi tjín
asunntee. 25 Najmi s'echja ankjuaha nankiu
nga nistjiun, ko najmi s'e nistjen. 26 Yo
n'ekjas'en kjuanchináha ko ni tsjo k'un xi
tjíhin nanki xi tjín asunntee. 27 Tunga ndahá
nku ni xi si nginkun Ntianá najmi kjuas'en
yo, ta ndaha xuta xi ts'ín ni xi najmi sasíhin
Ntianá, ko ta ndaha xi nchja én tsank'á.
Tu nkuhú xuta xi tjíntut'á j'áíhin xujuhun

Chutsankǫ, yǫ má nga tjíntut'á j'áíhin xuta xi k'úéntu tík'uun, kui xi kama kjuas'en yǫ.

22

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua ntá xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta

1 As'ai tsakúna ntítsjee nku ntáje xi tjíhin ntánijua xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta. Kui xi tíbat'ai xi nkúhu nch'án taba. Má b'entu Ntianá kǫ Chutsankǫ nga batéxuma, yǫ tíbitjuhu ntóǫ. 2 Kamasehen niyáté k'akuhu nankiu kǫ xki andaihi ntáje tíincha yá tu xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta. Nk'ie nga nku nú te jo niyá bjaha tu. Xki sá bjaha tu. Xkaha yóǫ maha ts'iínnkihi xuta naxinantá xi tjín asunntee.

3 Najmi ta s'ehe ni xi najmi nda kinchjane Ntianá. K'úéjñajihin Ntianá kǫ Chutsankǫ nankiu nga kuatéxumaha kǫ xuta xi ts'e incha ts'iíntsjohǫ. 4 Incha kama kuase'a Ntianá kǫ stjen s'et'a j'áíhin. 5 Najmi ta s'ehe nistjen. Najmi ta kamachjéhen ra nd'í xi ts'iín ndzjehen xuta xi k'úéntu yǫ kǫ ta ndaha ts'íu, at'aha Ntianá ts'iín ndzjehen. Tu nkjéhé ni incha kuatéxuma xuta xu'bǫ.

B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nk'ie nga ja ma kj'uaíhí Jesu

6 As'ai b'a kitsúna ntítsjee:

—Kjuaxi én xu'bi kǫ ma n'e s'ejin. Ntianá, Ntia xi kits'ínkinchja já profeta, kui xi kuats'ín nibá ntítsjehe, tu xi kuakúchjihi ra xuta xi ts'e ni xi tjíhin nga kama xatí.

7 —¡Kjúái xatíá! ¡Á b'a nda tjíhin ts'e xi títs'íntjusuhun én xi tjít'a xujun xu'bi, xujun xi títsuya ni xi tjíhin nga kama!

8 An Jua kint'e kǫ kikie ni xu'bi. Askahan nga ja kint'e kǫ kikie, tsásinkúnch'int'aha ntítsje xi tsakúna niu nga kits'intsjohǫ. 9 Tunga b'ahá kitsúna:

—Najmi b'a tu n'ei. An xi ta ts'inxát'aha Ntianá xi nkúhu ji kǫ xi nkúhu já nts'ei xi já profeta kǫ ngayjee xi títs'íntjusun én xi tjít'a xujuin. Ntianáhá xi n'etsjoihi.

10 Kǫ b'a ta kitsúna:

—Najmi tu ch'atjó 'mai én xi kits'ínkjas'ehin Jesucristǫ xi tjít'a xujuin. At'aha ja tíbichú tiña nistjin nga kuitjusun niu. 11 Xi ts'ín ni xi najmi nda, tu nkú kats'íhín ni najmi nda. Xi ch'onk'un, tu nkú kats'íhín ni ch'onk'uhun. Xi nda, tu nkú kats'íhín ni xi ndaha. Kǫ xi je, tu nkú katuma jehé.

12 —Johǫn, kjúái xatíá. Kjúáikǫhǫ chjí xi tsjaha nga nkúnkú xuta xi nkú nga incha kits'ín. 13 An xi ntu alfa kǫ ntu omega. An nga tuts'ihin ni kǫ nga fekuhu. An xi tjuhun kǫ xi fekuhu.

14 ¡Á b'a nda tjíhin ts'e xuta xi tíbanéhe najyuhun tu xi ts'iínkjáíhin ra tuhu yá xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta kǫ tu xi kama kjuas'ehen ankjuaha nankiu! 15 Natsin ján kuincha xuta xi ch'onk'uun, xi ts'ín tj'e, xi chuba fantukǫhó xinkjín, xi ts'ínk'ien anima, xi benkjún ntia xi ts'ínndaha ntsja xuta, kǫ ngayjee xi tsjohǫ kǫ nchja én tsank'á.

16 —An Jesu títs'in nibá ntítsjena tu xi kuitsuyaha ra xuta ninku ni xu'bi. An nts'én xi nibáha ra kjamaha David, an xi ntjehe David, kǫ an niñu chánka xi ts'ín ndzjen nga ja tífi ma seen.

17 B'a títsu Espiritu kǫ chjuúhun Chutsankǫ:

—¡Nibáí!

Xi tíbasínñjuhu b'a ta katsú:

—¡Nibáí!

Xi tíma xintáha, kanibá. Xi mjehe, tu katakj'áhá ntánijua xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta.

B'i ts'ín fekuhu xujun xu'bi

18 An b'a tíxihin xuta xi tíbasínñjuhu én xi tjít'a xujun xu'bi xi títsuya ni xi tjíhin nga kama: Tsa tjín xi k'uésuhun én xi tjít'a ei, Ntianá k'uésuhun xuta xi b'a ts'iíun kjuanima xi tjít'a xujuin. 19 Tsa tjín xi kjéxin én xi tjít'a xujuin xi títsuya ni xi tjíhin nga kama, Ntianá kjéxihin xuta xi b'a ts'iíun tu xi k'uaihi, tu xi tsjá yá xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta, kǫ ta kjéxihin ante xi k'uaihi xuta xu'bǫ nanki jehe Ntianá xi tjít'a xujuin.

20 Xi tíb'éjña chji ni xu'bi b'i títsu:

—Johǫn, kjúái xatíá.

¡B'a katuma! ¡Nibáí, Nda Ntia Jesu!

21 Ngatentoǫ kas'enuu kjuandaha Nda Ntianá Jesu. B'a katuma.